2)n

THEOLOGIA

MORALIS

BEATI A.-M. DE LIGORIO.

EDITIO NOVA EMENDATA,

CUI NOTÆ ACCEDUNT AMPLISSIMÆ

CURA ET STUDIO

DOMINI RECEVEUR,

PROFESSORIS IN SORBONA.

TOMUS QUINTUS,

DE EUCHARISTIA, DE PŒNITENTIA, (partim.)

Property of
CTSA
Please return to
Graduate Theological
Union Library

ALMA COLLEGE
239.02
LIBRARY
L627
Alma, California

PARISIIS,

APUD GAUTHIER FRATRES ET SOC., BIBLIOPOLAS,

IN VICO NOMINE HAUTE-FEUILLE, N.° 18;

ET VESONTIONE APUD EOSDEM.

1833.

4917

Property of
Please return to
Graduate Theological
Union Library

239.02
L427

THEOLOGIA MORALIS.

LIBRI SEXTI

TRACTATUS TERTIUS.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I.

DE ESSENTIA EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia.

189. In quo constituatur, sive consistat essentia Eucharistiæ? — **190.** Vide Resolutiones apud Busemb. circa rationem specificam, et numericam hujus Sacramenti. — **191.** Qu. 1. An tota ratio specifica Eucharistiæ salvetur in alterutra specie? Qu. 2. Unde sumatur unitas numerica Eucharistiæ? — **192.** An Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medii? — **193.** An Eucharistia sit necessaria Adultis ad vitam spiritualem conservandam?

189. — « Resp. est Sacramentum corporis, et Sanguinis » Christi sub speciebus panis, et vini, ad spiritualem Animæ » refectionem divinitus institutum. Ita communiter *Scholastici*.

Unde resolves sequentia :

« 1. Tam species consecratæ, quàm corpus et sanguis Christi, » intrinsecè, et essentialiter constituunt hoc Sacramentum : » ideoque falsum est, quod docuit *Waldensis*, corpus et san- » guinem Christi esse totum Sacramentum. Ratio est, tum » quia *Trident.* docet, corpus et sanguinem contineri hoc Sa- » cramento : tum quia, quatenus continetur, non est sensibile. » Item falsum est, quod docent *Marcilius*, et *Sotus*, solas species » constituere hoc Sacramentum; tum quia Eucharistia est ci- » bus cœlestis; tum quia adorari debet latria, ut docet *Tri-* » *dent.* »

Hìc prænotandum quòd in omnibus Sacramentis tria distinguuntur, nempe Sacramentum tantùm, res tantùm, et Sacramentum ac res. *Sacramentum tantùm* est illud quod significat; *Res tantùm* est id quod significatur, sive effectus Sacramenti; *Sacramentum ac res* simul est id quod significatur ab uno, et significat aliud. In hoc autem Eucharistiæ Sacramento, *Sacramentum tantùm* sunt species consecratæ, quæ tantùm significant Animæ refectiones; *Res tantùm* est ipsa refectio; *Res et Sacramentum* est corpus Christi, quod significatur à speciebus, et gratiam significat. Hinc magna oritur quæstio inter DD, nempe in quo consistat essentia Eucharistiæ? Plures sunt sententiæ, sed duæ sunt magis receptæ. *Prima* sententia, quam tenet *Gonet, Man. t.* 7. *p.* 185. *Petrocor. t.* 3. *pag.* 291. *q.* 2. *et Salm. de Euchar. c.* 1. *ex n.* 18. *cum Soto, Gonz. Henr. etc.* dicit, quòd essentia sive ratio Sacramenti consistit in recto in solis speciebus : corpus autem Christi pertinet ad Sacramentum tantùm in obliquo, id est tanquam quid extrinsecè connotatum. Probant 1. ex *cap. Cum Marthæ, de Celebr. Miss.* ubi sic dicitur : « Forma (id est species) est panis, et vini; » veritas, Carnis et Sanguinis; virtus, unitatis et charitatis. » Primum (id est species) est Sacramentum, et non res. Se» cundum (id est Corpus Christi) est Sacramentum, et res. » Tertium (id est effectus) est res, et non Sacramentum. » Cùm igitur textus dicat species esse Sacramentum, et distinguat Sacramentum, à re simul et Sacramento, quod ait esse corpus Christi; Ergo (ut dicunt) totam rationem Sacramenti textus refundit solis speciebus. Probant 2. ex Trident. *sess.* 13. *Can.* 1. ubi habetur : » Si quis negaverit in SS. Eucharis» tiæ Sacramento contineri verè, realiter, et substantialiter » corpus, et sanguinem Dom. N. Jesu Christi, anathema » sit. » Ergo, si corpus Christi continetur in Sacramento, sequitur quòd species sint Sacramentum tantùm continentes corpus Christi, ne dicatur corpus Christi contineri seipso.

190. — *Secunda* verò sententia, quam tenent cum *Busemb. Suar. D.* 42. *sect.* 3. *Cont. Tourn. to.* 5. *pag.* 134. item *Vasq. Conc. Val. etc. apud Salm. loc. cit. n.* 29. dicit Sacramentum Eucharistiæ consistere in recto sive essentialiter æquè in speciebus ac in Corpore Christi. Ratio, quia ex corpore Christi æquè ac speciebus unum fit Sacramentum. Christus autem continetur in Sacramento tanquam pars in toto, ut anima in homine, non verò tanquam aliquid extrinsecum à ratione Sacramenti. Et sic respondetur textui quem opponunt Tridentini. Hæcque ratio confirmatur à D. Augustino relato in *cap. Hoc est.* 48. *D.* 2. *de Consecr.* ubi docet hoc Sacramentum « duobus constare, visibili elementorum specie, et invisibili » Dom. N. Jesu Christi carne et sanguine, sicut Christi Per» sona consistat ex Deo et homine. » Ad textum autem in *cap. Marthæ* : respondet *Lugo de Eucharist. D.* 1. *numer.* 27. (qui diversam sustinet sententiam, nempe quòd essentia Eucha-

ristiæ in recto consistat in corpore Christi, et in obliquo tantùm in speciebus) quòd Pontifex, dicendo species esse sacramentum, non intendit dicere, quòd solæ species sint Sacramentum, sed quòd species in Eucharistia non habent aliud munus quàm Sacramenti; significant enim, et non significantur; ad differentiam corporis Christi, quod est Sacramentum simul et res, nempe quod significat gratiam, et significatur à speciebus; non autem textus excludit, quòd corpus Christi pertinet ad essentiam Sacramenti. Utraque sententia est probabilis.

2. Usus sive sumptio Eucharistiæ non est propriè ipsum Sacramentum, neque aliud Sacramentum ab eo distinctum, ut vult *Gabriel;* nec pars illius, sive essentialis, sive integralis, ut *Aureolus;* sed tantùm applicatio, sive conditio ut Sacramentum operetur.

Omnia alia Sacramenta, ut sub initio hujus *lib.* 6. notavimus, dicuntur *transeuntia*, quia tum solùm sunt Sacramenta, cùm conficiuntur et applicantur. Hoc tantùm Eucharistiæ Sacramentum dicitur, *permanens*, quia consistit in re permanente, et sic Corpus Christi post consecrationem existens sub speciebus panis est verè et propriè Sacramentum, sive sumatur, sive in Sacrario servetur, ut habetur definitum in Trident. *sess.* 13. *Can.* 4. ubi : « Si quis dixerit, peracta Consecratione, in » admirabili Eucharistiæ Sacramento non esse Corpus, et » Sanguinem Dom. N. Jesu Christi, sed tantùm in usu..... » anathema sit. »

« 3. Etsi quælibet species, imò quævis pars speciei, sit integrum et essentialiter perfectum Sacramentum, ideoque Sacramentum Eucharistiæ, sub speciebus panis et vini, physicè » et materialiter specie differat; moraliter tamen, et in ratione » Sacramenti est unum specie infima Sacramentum : tum quia » est unum signum rei sacræ, tum quia ordinatur ad unum » specie infima finem. Vide *S. Th. qu.* 73. *art.* 1.

« 4. Etsi physicè loquendo, tot sunt numero Sacramenta, quot » numero species, vel etiam partes specierum : moraliter tamen » unum numero Sacramentum est; quod per modum unius » proponitur, et sumitur; quia id ad unum finem, scilicet ad » unam refectionem spiritualem, refertur.

« 5. Hostiæ in diversis altaribus rectè concipiuntur ut distincta Sacramenta; contra verò, si Sacerdos unam Hostiam » in plures partes dividat, vel plures Hostias simul sumat » (eadem est ratio plurium specierum diversæ rationis), non » ideo dicitur accepisse plura numero Sacramenta. »

191. — Super his ante omnia prænotandum id quod habetur in Trident. *sess.* 13. *c.* 3. « Corpus (existere) sub specie pa» nis, et Sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum » autem Corpus sub specie vini, et Sanguinem sub specie pa» nis, Animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis, » et concomitantiæ..... Divinitatem porro propter ejus cum » Corpore et Anima hypostaticam unionem. Item sess. 21. c. 3.

» habetur : Quamvis Redemptor noster hoc Sacramentum in » duabus speciebus instituerit, tamen fatendum est, etiam sub » altera tantùm specie totum atque integrum Christum, ve- » rumque Sacramentum sumi; ac propterea quod ad fructum » attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, » qui unam speciem solam accipiunt. » Sed quæritur 1. an tota ratio specifica hujus Sacramenti salvetur in sola specie panis, aut vini, seorsim sumpta? *Prima* affirmat, quam tenent *Bellarm. l. 4. de Euch. c. 22. et Gonz. Nunnus, et alii apud Salm. cap. 2. n. 16.* Ratio, quia quælibet species rationem habet integri convivii, cùm per concomitantiam Sanguis veniat sub specie panis; et Corpus sub specie vini. Idque arguunt ex illis verbis Tridentini, ut supra : « Sub altera tantùm » Specie verum Sacramentum sumi. » *Secunda* verò probabi- lior sententia dicit, totam rationem specificam Sacramenti non salvari, nisi in utraque specie. Ita *Lugo de Euch. de 2. sect. 1. Tournely in Prælec. Tholog. t. 8. pag. 151. ac suus Continuator to. 5. pag. 134. et Salm. cap. 2. n. 17. cum Le- desma, Corneio, etc.* Ratio, quia, licèt per concomitantiam Corpus Christi veniat sub specie vini, et contra : quod sufficit quidem ad totum assequendum fructum Sacramenti, ut docet concilium; hoc tamen per accidens evenit, quia nunc San- guis non potest à Corpore separari, sed non per se; nam si in triduo Passionis Apostoli celebrassent, utique Sanguis non ve- nisset sub specie panis. Unde, cùm sub altera tantùm specie vi verborum et per se ponatur tantùm Corpus, vel Sanguis, non potest per se significari per alterutram speciem tota refec- tio cibi et potûs, in qua consistit ratio specifica hujus Sacra- menti. Et pro hac sententia videtur expressè esse *D. Th. 3. p. q. 73. art. 2. ad 2.* cùm ibi sic dicat : « Panis et vinum ma- » terialiter quidem sunt plura signa, formaliter verò, et per- » fectivè unum, in quantùm ex eis perficitur una refectio. » Ergo formaliter, seu quoad rationem specificam Sacramenti, non perficitur in ratione significandi refectio, nisi in utraque specie.

Quæritur 2. unde sumatur unitas numerica hujus Sacramenti? Alii dicunt sumi ab unitate Corporis Christi, ut *Lugo* et *Suar.* Alii à physica continuatione partium ipsarum specierum, et ita dicunt tot esse Sacramenta, quot sunt species panis vel vini physicè discontinuæ, ut *Vasq. etc.* Alii à morali conjunctione specierum inter se, ut *Salm. c. 2. n. 46. cum Soto, et Bel- larm.* qui tenent, quòd plures species consecratæ, etsi dis- continuæ, et licèt physicè sint plura Sacramenta, moraliter tamen unum sunt Sacramentum ex morali conjunctione, quam habent dum per modum unius proponuntur aut sumuntur; et hæc sententia videtur probabilior *cum Busem. ut supra.*

Quoad species igitur hujus Sacramenti concludendum, quòd, licèt quælibet species sit materialiter diversa, moraliter tamen utraque constituit unum Sacramentum, cùm utraque significet

unum convivium ex cibo et potu constans. Quoad numerum verò, dicendum quòd numerus sumitur ex multiplicitate sumptionum; Unde si una species, vel una hostia distribuitur pluribus, vel eidem personæ in diversis vicibus moraliter distinctis, diversa sunt numero Sacramenta. E converso, si alicui eodem tempore ministrarentur ambæ species, vel plures partes ejusdem speciei, unum esset Sacramentum. Sic pariter, si diversæ species consecratæ eodem tempore, et in eodem Altari proponuntur unum erit Sacramentum, Si verò eædem species dividuntur, et in diversis proponuntur Altaribus, diversa erunt Sacramenta.

192. — Quæritur 3. An Eucharistia sit necessaria ad primam justificationem obtinendam? Supponitur ut certum cum *S. Th. p.* 3. *q.* 80. *ar.* 11. Eucharistiam esse ad salutem necessariam necessitate Præcepti, non solùm Ecclesiastici, sed etiam Divini, ex *Luc.* 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* E contrario certum est non esse necessariam necessitate Medii, secundùm realem susceptionem, ut asserunt *Salm. c.* 3. *nu.* 6. communiter contra Hæreticos. Dubium est, an sit necessaria saltem in voto, necessitate Medii? *Prima* sententia negat cum *S. Bon. Suar. Vasq. Caj. Laym. Bon. etc.* apud *Salm. ib. n.* 14. Ratio, quia hoc Sacramentum non est institutum ad causandam primam Gratiam. Et ideo Concilium Trid. *sess.* 13. *c.* 6. damnat dicentes, præcipuum fructum hujus Sacramenti esse remissionem peccatorum. *Secunda* tamen probabilior sententia, quam tenent *Conc. p.* 317. *n.* 6. *Sot. Led.* et plures cum *Salm. n.* 16. docet votum saltem virtuale, et implicitum Eucharistiæ, respiciens hoc Sacramentum ut finem vitæ spiritualis, esse necessarium necessitate Medii ad salutem tam adultis, quàm parvulis. Adulti autem tale votum habent, dum Sacramenta Baptismi, aut Pœnitentiæ suscipiunt; voluntas enim ipsorum omnia Præcepta implendi, hoc etiam præceptum Eucharistiæ saltem implicitè comprehendit: Parvuli verò votum habent, non ex voluntate propria, sed ex voluntate implicita Ecclesiæ, quæ pueris applicatur sicut applicatur voluntas suscipiendi Baptismum. Et hanc docet *S. Thom. p.* 3. *qu.* 79 *art.* 1 *ad.* 1. ubi ait: « Hoc Sacramentum ex seipso virtutem » habet Gratiam conferendi, nec aliquis habet Gratiam ante sus» ceptionem hujus Sacramenti: vel nisi ex aliquo voto ipsius, » sicut adulti, vel voto Ecclesiæ, sicut parvuli. Et probatur » primò ex *Joan.* 6. Nisi manducaveritis Carnem Filii homi» nis, etc., non habebitis vitam in vobis. » Probatur secundò ratione, quia Sacramenta Baptismi, et Pœnitentiæ, quæ certè sunt necessaria necessitate Medii, saltem in voto, ad primam Gratiam obtinendam, non conferunt Gratiam, nisi respiciendo ad Eucharistiam, ut ad finem omnium Sacramentorum.

193. — Quæritur 4. An Eucharistia in re, vel in voto sit medium necessarium Adultis ad vitam spiritualem conservandam? Negant *Suar. Vasq. Durand. etc.* apud *Salm. c.* 3.

n. 34. dicentes ad hoc alia adesse media. Sed communiùs et veriùs affirmant *Soto*, *Gonz. et Salm. n.* 36. cum *S. Thom. p.* 3. *q.* 80. *art.* 11. *ad* 2. Ratio, quia sicut vita corporis diu non potest conservari sine cibo materiali, ita vita Animæ sine hoc cibo spirituali, saltem in voto, et quidem explicito in eo, qui necessitatem hujus Sacramenti advertit.

Hinc tenent *Salm. n.* 42. cum *Corneio, etc.* non excusari à peccato, etiam qui semel in anno Eucharistiam sumunt, si norint Communionem tam raram eis non sufficere ad perseverandum, habita ratione propriæ infirmitatis. Vide dicenda *n.* 295.

DUBIUM II.

Quæ Materia Eucharistiæ.

194. Quæ sit Materia proxima hujus Sacramenti? — **195.** De obligatione consecrandi sub utraque specie. Vide quæ habentur apud Busemb. — **196.** Dub. 1. An hæc obligatio sit de jure Divino, vel Ecclesiastico? Dub. 2. an Papa possit in ea dispensare? Dub. 3. An sit valida Consecratio unius speciei sine altera? — **197.** An aliquando per accidens possit una species sine altera consecrari?

194. — « NOTA; sicut in aliis Sacramentis est duplex materia, proxima, et remota, ita etiam hîc, sed ordine inverso : » nam in aliis, materia remota est res permanens; proxima verò » ejus usus, qui transit : hîc verò remota transit, et proxima » manet, scilicet species panis, et vini. Quæritur ergo tantùm » de remota, illa scilicet, quæ facta consecratione transit in » Corpus et Sanguinem Christi.

« Resp. Materia Eucharistiæ est tantùm panis, et vinum. » Est de Fide, et probatur ex institutione Christi, *Matth.* 26. » *et Luc.* 22. Et quidem utraque materia, panis, et vinum, est » ita necessaria ad hoc Sacramentum conficiendum, ut per se » nunquam licitè possit una consecrari absque alia : quod » patet tum ex facto Christi, 22. *Luc.* tum ex *Trid. sess.* 22.

Unde resolves :

195. — « 1. Consecratio utriusque speciei est juris Divini, » quia ratio Sacrificii, sine quod non fit, exigit utramque.

« 2. Non licet alteram tantùm speciem consecrare, in ne- » cessitate etiam gravi, v. g. ut moribundo detur Viaticum. » *Suar. etc. comm.*

« 3. Nec Pontifex in eo potest dispensare ullo casu. *Ita* » *comm. Suar.* 3. *pag. d.* 55. *sess.* 4. *etc*, contra quosdam. »

196. — Certum est necessarium esse de necessitate præcepti consecrare Eucharistiam sub utraque specie, ut docet *D. Th.* 3. *p. qu.* 80. *art.* 12. *ad* 2. cum aliis communiter, ex *c. Conferimus. D.* 2. *de Consecr.* et ex *Trid.* ut mox infra : Unde commune ac certum est apud omnes, nec etiam in ar-

ticulo mortis licitum esse consecrare unam speciem ad Viaticum infirmo porrigendum. Vide *Salm. cap. 4. num. 37. Bonac. D. 4. quæst. 2. p. 3. n. 9.* et alios passim. Sed dubitatur 1. utrùm præceptum hoc sit Divinum, an Ecclesiasticum? *Navarr. Man. c. 25. n. 92. et Adrian. Major, etc. ap. Cont. Tourn. t. 5. p. 723.* dicunt esse Ecclesiasticum. Sed omnino tenendum esse Divinum cum *Suarez dist. 43. sess. 3. Tourn. in Prælect. t. 4. p. 376. Conc. t. 8. p. 425. n. 8. et Bon. de. 4. q. 2. p. 3. n. 5 cum Caj. Soto, Palud. Reg. Fill.* et aliis communiter. Idque patet ex Trid. *s. 22. c. 1*, ubi dicitur Christum præcepisse Sacerdotibus, ut Corpus suum offerrent non aliter quàm sub utraque specie, en verba Concilii : « Chris-» tus Corpus, et Sanguinem suum sub speciebus panis et vini » Deo Patri obtulit, ac sub earumdem (nota) rerum symbolis » Apostolis, ut sumerent, tradidit, et eisdem eorumque in Sa» cerdotio successoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: » Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Catho» lica Ecclesia intellexit, et docuit. »

Dubitatur 2. an Pontifex possit in hoc præcepto dispensare? Affirmant plures graves DD., ut *Az. Alan. Gabr. Henr. etc. ap. Salm. l. 4. n. 41.* idque probabile putant *Sanch. de Matr l. 8. d. 6. n. 6. et Cont. Tour. t. 5. p. 725. Concl. 2. cum Ysamb.* Et probant ex Trid. *s. 21. c. 2.* ubi dicitur : « Hanc potes» tatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum » dispensatione salva illorum substantia, ea statueret vel mu» taret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramen» torum venerationi.... magis expedire judicaret. » Sed negant communiter *Suarez d. 43. s. 4. Lugo de Euchar. d. 10. s. 8. Conc. p. 425. n. 8. Salm. c. 4. n. 44. cum Gon. Cajet. Soto, Sylvest. Val. etc.* Ratio, quia Ecclesia, etsi potest immutationes facere circa administrationem Sacramentorum, ut loquitur Concilium, non autem potest circa ea quæ in Sacramentis administrandis sunt de præcepto Divino, prout est Consecratio utriusque speciei, ut mox supra probavimus. Sed hæc ratio non omnino convincit, nam ut dicemus *de Matr. n. 1119.* juxta plurium sententiam, probabiliter potest Papa etiam in præceptis Divinis dispensare cum justa causa in aliquo casu particulari, vel saltem tunc interpretari Divinum præceptum. Hoc tamen non obstante, primam sententiam dico non posse in praxim deduci, quià (ut mox dicemus in *seq. dub. 3.*) probabile est non fieri Sacramentum nisi in Sacrificio, ad quod (juxta nostram sententiam referendam *n. 306. Qu. II.*) necessariò requiritur Consecratio utriusque speciei. Cæterùm rectè dicit ipse *Tourn.* quòd Ecclesia in hoc præcepto nunquam dispensavit, nec unquam dispensabit; Communiter enim cum *Suar. Lugo, Conc. Salm. etc.* rejicitur id quod refert *Volaterranus l. 7. Georg. Salm. c. 4.*, nempe quòd Innoc. VIII. dispensaverit cum Norvegis, ut possent consecrare panem, et calicem sine vino, quod utique incredibile est.

Dubitatur 3. an consecratio unius speciei sine altera sit valida? Nemo dubitat quin valida sit, si id casu accidat, ut mox infra dicetur in casibus à *Busemb.* allatis. Dubium igitur fit, an validè consecret Sacerdos, qui positivam habet intentionem consecrandi unam tantùm speciem sine altera? Negat *Lugo de Euchar. d.* 19. *n.* 103. quem sequitur *Renzi eod. tit. q.* 45. Quia (ut ait) ratio Sacramenti nequit dividi à ratione Sacrificii; Sacerdos enim non accipit potestatem conficiendi hoc Sacramentum, nisi sacrificando, ut patet ex forma Ordinationis : « Accipe potestatem offerendi Sacrificium tam pro » vivis, quàm pro defunctis. » Unde, cùm ad essentiam Sacrificii pertineat consecratio utriusque speciei, juxta probabiliorem sententiam quam infra afferemus *n.* 306. *Qu. II.* sequitur, quòd qui Sacrificium non offert, neque Sacramentum conficit. Alii verò communiter affirmant, ut *Suar. d.* 43. *sect.* 2. *Spor. t.* 3. *p.* 109. *n.* 130. *Salm. c.* 4. *n.* 36. *Dian. p.* 10. *tr.* 16. *R.* 7. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 3. *num.* 2. *cum Con. Fill. Henr. Reg. etc.* Ratio, quia, in omni Sacramento semper ac Minister formam profert super materia cum debita intentione, perficit Sacramentum. Hæc sententia est quidem valde probabilis, sed ratio *Lugonis* non videtur improbabilis, nec obstat auctoritas *D. Thom. in* 3. *par. q.* 78. *art.* 6. quam affert *Bon.* pro secunda sententia, nam ibi S. Doctor loquitur tantùm contra eos, qui dicerent non consecrari Corpus, nisi postquam consecratur Sanguis, quod certè falsum est.

197. — « Dixi 1. *Per se;* quia per accidens, et præter in» tentionem, aliquando unam posse solam consecrari absque » peccato, docet *Tan. d.* 5. *qu.* 2. *dub.* 5. *n.* 27. dicitque esse » communem, v. g. in his casibus.

« 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vino conse» crasset, neque defectum intelligeret nisi diu post, aut post» quam advertisset, neque posset haberi aliud vinum : vel » quamvis haberet, non posset tamen illo uti sine gravi scan» dalo, vel vitæ periculo * (*Vel sine magno simili incommodo*, » ut *Salm. c.* 4. *n.* 38. *cum Suar. Bon. Regin. etc.*) * 2. Si » post consecratam Hostiam subitum mortis periculum ab hos» tibus, vel incendium immineat, secluso tamen scandalo, » et contemptu Fidei. *Reg. l.* 29. *c.* 4. * (*Cum Salm. n.* 39.) * » Si Sacerdos, Hostia consecrata, moriatur, vel animo defi» ciens loquelam perdat, vel in amentiam incidat, nec sit alius, » qui possit sacrificium perficere. *Suar. Vasq. etc.* Si autem alius » supplere, et Sacerdos infirmus Communionem suscipere, » potest, debet Hostia dividi, eique pars dari. *Tamb. de Exp.* » *Sacrif. l.* 1. *c.* 8. * (*Vide Suar. d.* 43. *sect.* 4. *Spor. t.* 3. » *p.* 109. *nu.* 133. *Renzi qu.* 46. *cum Azor. Major. Henr. et Hurt.* » *Bon. p.* 3. *nu.* 8. *cum Reg. etc. qui fere omnia hæc confir*» *mant. Sed bene advertunt Salm. c.* 3. *n.* 40. *Mazzotta. t.* 1. » *p.* 31. *et. Wigandt tr.* 12. *Ex.* 2. *n.* 16. *nunquam posse* » *Sacerdotem consecrare in una sola specie ob metum mortis ab*

» *extrinseco, sive ab alio incusso ad hunc finem, ut sic conse-*
» *cret; quia tunc ageret directè contra Præceptum Divinum,*
» *quod est intrinsecè malum.*) *

« Dixi 2. *Licitè*, quia validè alterutram tantùm consecrari, est
» certum : ut patet tum ex facto Christi, qui panem ante con-
» secravit, tum ex praxi Ecclesiæ, quæ Corpus ante sangui-
» nem proponit adorandum. »

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ.

198. An solus panis triticeus sit materia apta? — **199.** Non est ad Eucharistiam materia apta, I. Panis ex oryza, leguminibus etc. II. Massa cruda, aut frixa, sive elixa. III. Panis subactus oleo, lacte etc. Quid si aqua non naturali? IV. Hostiæ rubræ. V. Panis corruptus. — **200.** Quinam panis est materia dubia; An ex farre, siligine, amylo? — **201.** Quinam panis est materia valida, sed illicita? I. Si modicè alii rei permixtus. II. Si mucidus. — **202.** Validè etiam, sed illicitè consecrant Latini in fermentato, et Græci in azymo. — **203.** Dub. 1. Quid si Latinus transeat per Græciam, vel contrà? Dub. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum? — **204.** De hostia fracta, vel maculata. — **205.** De figura hostiæ consecrandæ. Et an liceat celebrare cum hostia minori?

198. — « Resp. 1. solus panis triticeus, in conviviis communiter usitatus, qualis morali hominum judicio tantùm censetur
» ille, qui ex farina triticea, et aqua naturali mixtus, et igne
» tostus, sive assus, atque in sua specie incorruptus est : quia
» hic solus simpliciter dicitur panis, alius verò nonnisi cum ad-
» dito, v. g. hordeaceus.

Unde resolves :

« 1. Falsum est, quod docuit *Cajet.* Eucharistiam posse con-
» secrari ex quovis pane cujusvis speciei, dummodo sit aptus ad
» vescendum. * (*Idem docet D. Thom.* 3. *p. qu.* 74. *art.* 4.
» *Catech. Rom. p.* 2. *n.* 13. *et Salm. c.* 4. *n.* 5. *cum Lugo,*
» *Pal. Fill. et alii commun. Et patet ex Decr. Eugenii, ubi*
» *dicitur de Eucharistia :* Cujus materia est panis triticeus, et
» vinum de vite. *Confirmatur à Missali Rom. ubi :* Si panis
» non sit triticeus, non conficitur Sacramentum) *.

199. — « 2. Non est apta materia ad validam consecratio-
» nem. I. Panis ex oryza, avena, milio, pisis, fabis, amygdalis,
» aliisque leguminibus, et arborum fructibus, vel etiam ex
» hordeo confectus; quia hæc omnia, communi usu, et opi-
» nione censentur specie distingui à tritico. *Laym. Bonac.*
» *Card. de Lugo d.* 4. *sess.* 1. II. Massa triticea cruda, vel
» non cocta per modum panis, sed frixa, vel elixa, ut sunt
» placenta, libum, sive differant specie, sive non. * (*Salm.*
» *c.* 4. *n.* 11. *cum Fill. Pal. etc.*) * III. Panis subactus aquis arti-
» ficialibus, vel oleo, butyro, lacte, et ovis, saccharo, aliove

» liquore, qui aqua naturali non sit mixtus, quia non est panis » usualis. Ita *Laym. lib.* 5. *tr.* 4. *c.* 9. *Cajet.* tamen et qui- » dam Recentiores contrarium docent, quare est saltem ma- » teria dubia; idque confirmat Missale *Rom. tit. de defect. et* » *Cardin. de Lugo d.* 4. *sect.* 1. *num.* 4. unde qui hostias » emunt, certi sint, quòd aqua naturali, et non rosacea con- » fectæ sint. IV. Similiter hostiæ rubræ, quibus sigillantur lit- » teræ, non sunt materia valida, vel minimùm dubia : quia » per admixtionem cinnabaris notabiliter alterantur. *Card. Lugo* » *dist.* 4. *sect.* 1. quod *Ant. Perez* apud *Dian. p.* 7. *t.* 12. *R.* 1. » limitat, si multum cinnabaris sit mixtum, si autem sit valde » parum, censet probabile, quòd sit materia valida; illicita ta- » men * (*Vide dicta de Bap. n....*) * V. Panis substantialiter » corruptus. VI. Panis subactus aqua marina. *Fag. apud Dian.* » *p.* 9. *tr.* 9. *R.* 58. ubi ipse contrarium docet, eò quòd illa sit na- » turalis aqua. * (*Et cum Diana consentit Renzius c.* 1. *q.* 18. » *Ac revera nescio intelligere, cur panis confectus aqua maris* » *non sit verus panis, cùm aqua maris sit vera et naturalis aqua,* » *sicut diximus de Baptismo n.* 103. *et docet S. Thom.* 3. *p.* » *q.* 66. *art.* 4. *ad* 1. *Secus verò quidem dicendum si farinæ misceа-* » *tur aqua rosacea vel quicumque alius liquor, quia tunc non es-* » *set verus panis usualis, ut dicit idem S. Doct. q.* 74. *a.* 7. *ad* 3.)*

200. —«3. Panis ex farre, sive spelta, item ex siligine, est » materia dubia : quia alii dicunt, solis accidentibus propter » loci sterilitatem, alii specie distingui à tritico : ideoque non » licet, saltem uti pro Sacramento, quia hoc exponeretur peri- » culo. V. *Auct. cit.* * (*S. Th.* 3. *p. q.* 74. *art.* 3. *ad* 2 *et* 5. » *S. Bonav. Caj. etc. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 421. *dicunt* » *siliginem esse verum triticum; sed negant Concina, Palaus, et* » *plures; Unde Carden. apud Croix; et Tourn. t.* 5. *p.* 369. » *Renzi qu.* 9. *cum Bon. rectè docent esse mortale, in siligine* » *consecrare, prout in materia dubia. Amylum autem certè non* » *est materia apta. Croix n.* 423. *Salm. n.* 14. *cum S. Th.* » *Lugo, et communi contra aliquos.*)*

201. — « 4. Valida, sed illicita est materia. I. Si aliquot » grana, vel guttæ alterius speciei cum tritico, et aqua misce- » antur, ita ut triticum tamen, et aqua plurimum prædominetur » quia si major pars non sit triticum et aqua, non erit materia va- » lida, de quo monendi sunt illi, qui hostias coquunt. *Bon. d.* 4. » *q.* 2. *p.* 1. *n.* 6. *Laym. c.* 2. * (*S. Th. q.* 74. *a.* 3. *ad* 3. *idem* » *docet, dicens :* si sit modica admixtio alterius frumenti ad mul- » tò majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, » qui est materia hujus sacramenti. Si verò sit magna permixtio, » putà ex æquo vel quasi, talis permixtio speciem mutat, unde » panis exinde confectus non erit debita materia. *Et sic etiam* » *dicunt Salm. c.* 4. *n.* 8. *et* 10. *communiter*)*. II. Panis mucidus, » qui ad corruptionem disponitur, *Bon. l. c. n.* 5. * (*Hoc esset,* » *si sapor aliqualiter mutaretur, et tunc esset mortale illo uti;* » *Palaus, et Conin.*)*

202. — « 5. Perinde est ad valorem Sacramenti, sive panis sit » azymus, sive fermentatus, ut definivit *Trid.* quia uterque est » usualis, et propriè dictus panis. Interim in suis Ecclesiis La- » tini in azymo, et Græci in fermentato conficere tenentur, » sub præcepto gravi, et culpa mortali, à qua non excusat ne- » cessitas, v. g. dandi viaticum. Vid. *Bon. d. 4. qu. 2. p. 1. Fill.* » *tom. 4. c. 3. q. 8. Card. de Lugo l. c.*

Et est commune cum *Soto, Suar. Laym. et Salm. c. 4. n. 19.* Sic enim tradidit Conc. Florent. in Decreto ad Armenos. §. 2. « Definimus, in azymo, sive fermentato pane tritico Corpus » Christi veraciter confici. Sacerdotesque in alterutro ipsum Do- » mini Corpus conficere debere, unumquemque juxta Ecclesiæ » suæ sive Orientalis, sive Occidentalis consuetudinem. » Hinc N. SS. P. Bened. XIV in Constit. super Ritibus Græcorum edita an. 1742. *Etsi Pastoralis.* §. 6. *nu. 10. sub pœnis perpetuæ suspensionis à Divinis* confirmat prohibitionem, ne Latinus, aut Græcus præter proprium ritum celebret.

203. — Sed dubitatur 1. An Latinus in locis Græcorum possit celebrare in fermentato, et Græcus in Locis Latinorum in azymo? Conveniunt DD. quòd si inter Græcos inveniatur Ecclesia Latinorum, in qua Latinus Ritus servatur, Sacerdos latinus debeat consecrare in azymo; et sic è converso. Ita *Suar. d. 44. sect. 4. v. illud, Cont. Tourn. t. 5. p. 370. in fine. Holzm. n. 242. Spor. n. 149. et Salm. c. 4. n. 21. cum Sanc. Bon.* etc. communiter. Dubium est, quando Latinus transit per Græciam (vel contra). Censet *Ledes. apud Salm. n. 20.* teneri ad celebrandum in fermentato. E contrario *Vasq. d. 74. c. 3. Conc. t. 8. p. 249. et Aversa qu. 2. sect. 4.* dicunt teneri celebrare in azymo. Cæterùm communiter, et probabilissimè *Nat. Alex. art. 3. prop. 4. Reg. 12. Antoine c. 1. q. 2. Suar. Tournely,* et omnes alii mox citati docent Latinum tunc posse celebrare sive in fermentato, sive in azymo. In fermentato, juxta doctrinam D. Augustini *Ep. 118.* (*nunc* 58.) *cap. 2.* ubi sic ait: « Nec dis- » ciplina ulla est melior gravi prudentique Christiano, quàm ut » eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam ad quamcumque » fortè devenerit. » Potest etiam celebrare in azymo, tum quia, etsi bene facit qui morem regionis, ubi reperitur, sequitur, ad id tamen non tenetur, ut advertunt *Suar. l. c. et Glossa in c. Quæ contra, Dist. 8.* tum quia Leo Papa *in Epist. ad Michaelem Cœrular. c. 29.* monet (uti refert *Suar.*) ut unusquisque juxta suæ Ecclesiæ ritum celebrare sinatur, etiamsi in alieno solo versetur.

Dubitatur 2. An in casu necessitatis, ad præbendum Viaticum infirmo possit Sacerdos latinus consecrare in fermentato? Affirmant *Major, et Tanner. apud Renzi c. 1. q. 4.*, quia, ut dicunt, præceptum Divinum suscipiendi Viaticum prævalere debet præcepto humano celebrandi in azymo. Sed negat communis, et probabilior sententia, quam tenent *Navarr. c. 21. n. 3. Tourn. l. c. Antoine de Euch. q. 2. Suar. D. 66. sect. 5. cum Soto, Gabr. Led.*

Vict. item *Diana part.* 10. *tract.* 16. *R.* 39. *Croix. n.* 431. *Renz. l. c. cum Palao, Laym. Tum. et Bonac.* Ratio, quia in hoc casu præferenda est reverentia erga tantum Sacramentum utilitatí Proximi, cui tale Sacramentum non est simpliciter necessarium.

204. — Secluso autem scandalo, est tantùm veniale sine rationabili causa consecrare hostiam fractam, vel maculatam; nisi fractura, vel macula esset enormis: tunc enim esset mortale, ut *Croix n.* 432. cum *Quart. et Pasq.* Si tamen fractura deprehendatur post oblationem, licitè talis hostia consecrabitur, nisi scandalum Populi timeatur. *Croix ib. cum Gob.*

205. — « Resp. 2. Ex præcepto Ecclesiæ panis consecrandus » debet esse figura orbiculari (in Ecclesia latina) et integra. Dixi » *Latina*, quia Græci quadratum adhibent, et in particulis trian» gularem, ut habet *Arcud.* Licere etiam in hostia minore, qua» lis datur Laicis, quando alia haberi non potest, et scandalum » abest, celebrare privatim; imò, si causa urgeat, etiam publicè » die festo, docet *March. in Candel. t. 4. c. 5. q. 3. Dian. par. 5.* » *t. 13. R. 80. et p. 6. t. 7. R. 17. et Tamb. de exped. sacrif. l. 2.* » *c. 8. et Avers. q. 11. sess. 12*, eò quòd nullum sit præceptum » neque constet de consuetudine obligante sub præcepto. *(*Id* » *admittit Tamb.* §. 8. *n. 16. etiam causa devotionis; et consen*» *tiunt Ronc. c. 2. qu. 6. R. 3. cum Quarti, et Elb. p. 69. num.* » *15. cum Gob. si absit scandalum, quod potest præcaveri mo*» *nendo populum. Imò addit Ronc. quod tenetur Sacerdos in hos*» *tia minori consecrare, si dandum esset Viaticum infirmo*) * : » Quo casu, elevare adorandam majorem ab alio præconsecra» tam, licere vult idem *Tam. l. c.* contra *March. et Diana. ll. cc.* » Non licet autem parvam sumere, et majorem relinquere » (v. gr. ad exponendam in hierotheca), nisi ipse eadem Missa » etiam istam consecraverit, quia debet communicare de suo sa» crificio. *Tamb. l. c.* Quare malè facit parochus, qui renova» turus Eucharistiam, hostiam ab alio consecratam ipse sumit, » et à se consecratam reponit in Sacrario, vel hierotheca. *Tamb.* » *l. c. Cardin. de Lugo d. 19. Sect. 4.*

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistiæ.

206. Quale vinum non est materia apta? I. Sicera, etc. II. Agresta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Mustum decoctum. — **207.** Quale est materia valida, sed illicita? I. Mustum. II. Vinum permixtum. III. An acescens? Vide infrà Qu. I. IV. An congelatum? Vide infra Qu. II. — **208.** An sub præcepto gravi aqua miscenda est vino? Et qualis aqua, et in quanam quantitate? Et an mixtio facienda in calice? — **209.** An aqua mixta vino immediatè convertatur in Sanguinem? — **210.** Quænam quantitas aquæ immiscenda in calice? Quid si Sanguis cadat super altare, linteum, aut corporale, etc.

206. — « Resp. 1. Solum vinum vitis, ut docet Fides, et de» finitum est in Florentino.

Unde resolves :

« 1. Non est materia apta ad validam consecrationem I. Si-
» cera, et quicumque liquor ex moris, malogranatis, etc. sive
» dicatur vinum, sive non. II. Agresta, sive omphacium, id
» est, succus ex uvis immaturis expressus ; quia non est vinum,
» sed in via ad vinum, cujus naturam nondum induit; habetque
» se, sicut massa cruda respectu panis. *Laym. t. 4. c. 2. n. 5 et*
» 6. Succum tamen ex uvis passis expressum consecrabilem esse
» putat *Franc. Amic.* apud *Dian. pag. 7. c. 12. R. 8.* eò quòd
» verum sit vinum. III. Acetum, quod est vinum substantialiter
» corruptum. *ibid.* Quòd si post sumptionem (imò etiam ante
» eam, post consecrationem Calicis) dubium incidat, fueritne
» acetum, an vinum, esse præsumendum, quòd fuerit vinum,
» docet *Tamb. l. 2. exped. sacrif. c. 8.* * (*Sed vide mox di-*
» *cenda subsequenti adnotatione.*) * IV. Uvæ, seu vinum intra
» uvas contentum, vel imbibitum in offa panis, tum quia non
» tam est potus, quàm cibus ; tum quia succus ille non dicitur
» propriè vinum, donec sit expressus; tum quia in eo statu non
» satis ad sensum demonstratur per formam. *Card. de Lugo*
» *d. 4. n. 11 et 12. Laym. etc.* V. Sapa, seu defrutum, id est
» mustum ad dimidiam seu tertiam partem decoctum, quia non
» est ampliùs vinum, nec potus, sed cibus. *Bon. l. c.* VI. Lora,
» id est aqua expressis acinis superfusa. *Fill. t. 4. c. 3. Card.*
» *de Lugo d. 4. sect. 1. n. 9.*

Adverte quæ de his habentur in Rubr. Missalis *Tit. 4. n. 1.*
« Si vinum sit factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel
» de uvis acerbis, seu non maturis expressum, vel ei admixtum
» tantùm aquæ, ut vinum sit corruptum, non conficitur Sacra-
» mentum. » Notandum autem quòd vinum *de uvis acerbis* tunc est ineptum, quando nullam habet speciem vini, ut docet *D. Th. 3. p. qu. 74. art. 5. ad 3.* ubi ait : « Agresta est in via ge-
» nerationis, et ideo nondum habet speciem vini, et propter hoc
» de ea non potest confici hoc Sacramentum. »

Quoad vinum autem acetum, si post Consecrationem Sacerdos prudenter dubitat, an vinum fuerit verum acetum, dicunt *Tamb. de Sacr. Miss. l. 2. c. 8. §. 5. n. 6. et Spor. c. 3. n. 157.* cui adhærent *Bus.* ut supra, *et Mazzot. t. 3. p. 118.* judicandum fuisse materiam aptam, tum quià possessio stat pro substantia vini; tum quia non est turbandum Sacrificium sine certo fundamento. Verumtamen *La Croix l. 6. p. 2. n. 535. Pasq. qu. 318. et Aversa qu. 11. s. 16.* rectè censent supplendam esse Consecrationem illam, ne Sacrificium relinquatur in periculo non integritatis, contra præceptum faciendi Sacrificium integrum. Debiles autem sunt rationes oppositæ ; quomodo enim possessio potest esse pro vino, quando dubitatur, an tempore Consecrationis vinum fuerit vel ne? Ex alia vice, ad discernendum an verè facta fuerit Consecratio, hîc non præsumptio, sed rei veritas attendenda est. Sacramentum autem non est

quidem turbandum sine certo fundamento, sed dicimus jam certum existere fundamentum sive obligationem integrandi Sacrificium, quando certum est dubium de Consecratione peracta. Puto tamen non esse aliud vinum certum rursus consecrandum absolutè, quia tunc idem urgeret periculum faciendi secundum Sacrificium mutilatum, si fortè prior materia fuerit verè apta : Dico igitur hanc secundam Consecrationem fieri debere sub conditione, nempe si prior materia non fuerit consecrata ; periculum enim non relinquendi Sacrificium mutilatum, justa erit causa repetendi Consecrationem sub prædicta conditione.

207. — « 2. Valida quidem consecratio, sed illicita est. I. In » musto. * (*In quo validè consecratur, ut ex communi Salm. c. 4. n. 30. cum Pal. Lugo etc.*) *, quia non est vinum simpliciter, sed impurum, habens admixtas fœces, non consecrabiles : ideoque obstat præceptum Ecclesiæ, obligans secundùm *Suarez* sub mortali, saltem extra necessitatem, qualis esset defectus vini veteris, et secundùm quosdam etiam devotio populi ; quomodo multi excusant contra *Suarez*, quòd in quibusdam locis primitiæ uvarum in calice exprimantur. Vide *Bon. l. c.* II. In vino liquoribus aliis, vel aromatibus ita modicè permixto, ut naturam vini retineat. Si verò mixtio sit immodica, erit materia dubia. III. In vino acescente : quia adhuc est vinum, sicut panis mucidus est panis. * (*Vide infra Qu. I.*) * IV. Probabilius etiam in vino congelato, (etsi à quibusdam propter negantium auctoritatem, dicatur esse materia dubia), tum quia adhuc retinet substantiam, et denominationem vini, estque natura sua potabile ; tum quia Christus sub eo ante consecrato manet *Card. de Lugo l. c.* Nec refert 1. quòd aqua congelata non sit materia Baptismi ; quia hic essentialiter consistit in ablutione, Eucharistia verò non in sumptione. Nec refert 2. quòd non sit proximè potabile : quia est per accidens, et facilè tolli potest, estque par ratio in pane indurato. Non est autem idem in liquore nondum ex uvis expresso, cùm non sit vinum simpliciter, et per se, ac natura sua non sit potabilis, sed comestibilis, quod vino congelato non convenit : alioqui enim jejunium frangeret. *Bonac. l. c. num.* 10. * (*Vide infra Qu. II.*) *.

« Peccat tamen, qui in congelato consecrat, ideoque si hyeme congelavit calix, calore manuum, aut halitûs, aliove modo solvendus est. *Fill. t. 4. c. 3. Laym. l. 5. t. 4. c. 2.*

« 3. Valida et licita est consecratio in vino, sive albo, sive rubro, etsi etiam specie physica differant : cùm utrumque habeatur, et sit simpliciter vinum de vite. *Bon. p. 2. n. 2. Card. de Lugo l. 4.*»

Quærit. I. An peccet mortaliter Sacerdos, qui consecrat in vino acescente? Dicunt *Salm. de Euchar. c. 4. n. 26. Pal. eod. tit. pag. 4. n. 9. cum Suar. Vict. Vasq. Laym. et Conc. ac Bon. p. 2. n. 5. cum aliis*, tunc peccare mortaliter, quando vinum est

proximum aceti naturæ, ita ut dubitetur, an qualitates vini jam amiserit. Veneror auctoritatem tantorum DD. Sed nescio quomodo hæc opinio sustineri possit, cùm expressè adversetur rubricæ *tit.* 4. *n.* 2. ubi sic dicitur: « Si vinum cœperit aces-» cere vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel mustum » de uvis tunc expressum, vel non fuerit admixta aqua vel fue-» rit admixta aqua rosacea, seu alterius distillationis, confi-» citur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat. » Rubrica igitur damnat de mortali, non solùm qui adhibet vinum aceto proximum, sed etiam vinum, *quod cœperit acescere, vel fuerit aliquantulùm acre.* Verùm hoc principium acrimoniæ, sive acescentiæ intelligendum est juxta id quod docet *S. Thom.* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *ad* 2.: *Potest tamen confici* (Sacrificium) *de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licèt peccet conficiens.* Itaque in vino acescenti diversi considerandi sunt gradus, alii extra, alii intra viam corruptionis. Hinc rubrica juxta S. Thom. intelligi debet, quando vinum, vel panis jam in-gressus est corruptionis limites, ita ut ad principium acrimoniæ jam accesserit, id est *se già sia arrivato ad esser colla punta*, uti loquitur *Card. Lamb. Notis.* 77. *n.* 2. Dicit præterea idem *Lamb.* citans *Meratum t.* 1. *p.* 3. *tit.* 4. *cum Quarti.* « Si urgeat necessitas » celebrandi, seu non possit Sacerdos absque nota omittere Sa-» crum, ut inter Regulares contingit, qui secundùm regulam cele-» brare tenentur, et non sit in eorum postestate aliud vinum ha-» bere, non peccant subditi eo vino utentes... Et quamvis tali vino » uti sit contra reverentiam Sacrificii, ea tamen irreverentia » non imputatur celebranti, sed Superiori, vel Ministro, qui » est causa voluntaria illius. » Præterea, quando vinum est ita proximum aceto, ut dubitetur, an amiserit naturam vini, Con-secratio erit quidem dubia, at in Rubrica hujusmodi Conse-cratio habetur pro certa, cùm ibi dicatur, *conficitur Sacramen-tum:* Ergo juxta Rubricam, et juxta sententiam, quam tenent alii Auctores: prout *Abbelly de Euchar. s.* 3. *n.* 4. *et Mazz. t.* 3. *p.* 118. omnino dicendum, esse mortale consecrare in vino acescenti, non solùm quando est materia dubia, sed etiam quando est certè valida, at reputatur illicita ob irreverentiam Sacramenti. Ne-que huic dissentit *Suarez* citatus ab Adversariis pro sua sen-tentia, cùm dicat posse in hoc graviter peccari, *ratione dubii, vel irreverentiæ.* Et expressè id docet *D. Thom.* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *ad* 2. ubi ait: « Postest confici (*Sacramentum*) de vino acescen-» ti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licèt » peccat conficiens. » Probabiliter tamen dicunt *Gob. Cas.* 2. *n.* 164. *Sport. t.* 3. *p.* 112. *n.* 153. *et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 546. quòd, deficiente alio vino, liceat sine scrupulo, prout solent viri probi, adhibere vinum tantùm parum acescens, sive non notabiliter acidum. Adduntque *Spor. et Mazzotta*, quòd, ur-gente gravi necessitate, licitum esset uti vino adhuc notabiliter acescente, modò sit certum vinum.

Quæritur II. An vinum congelatum sit materia valida?

Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia negat; quam tenent *Lessius in* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *n.* 24. *Conc. t* 8. *pag.* 251. *num.* 7. item *Armilla, Led. Alan. Henr. etc. apud Renzi de Euchar. c.* 1. *q.* 35. et probabilem putant *Salm. eod. tit.* 4. *n.* 34. Ratio (ut dicunt) quia sicut panis consecrandus debet esse aptus ad comestionem, sic vinum ad potum: Vinum autem congelatum non est potui idoneum. *Secunda* tamen sententia verior affirmat, et hanc tenent *Sporer nu.* 159. *Salm. num.* 32 *et* 33. *Anacl. pag.* 556. *n.* 25. *Renzius l. c. cum Pontio Pasq. Tamb. Leand. etc.* et probabiliorem putat *Holzm. num.* 847. *Suar. D.* 45. *sect.* 1. *in fine.* Ratio, quia vinum congelatum, quamvis actu non sit potabile, est tamen potabile de sua natura, sicut est comestibilis panis durus. Idque clarè probatur ex Rubr. Missal. *de Defect.* §. *In hyeme;* ubi S. Pius V sic statuit: « Si in hyeme sanguis » congeletur in calice, involvatur calix pannis calefactis, etc. » donec liquefiat. » Ergo supponit Pontifex per congelationem minimè corrumpi species vini, aliàs ibi desineret esse sanguis Christi; vinum enim, cùm semel suam amisit naturam, non potest ampliùs eam reacquirere, nam ex vulgari Philosophorum axiomate, *à privatione ad habitum non datur regressus.* Ergo vinum congelatum est verum vinum. Huic rationi nescio quomodo responderi possit. *Tertia* verò sententia, quam tenent *Pal. p.* 4. *n.* 8. *Contin. Tour. p.* 381. *et Salm. d. n.* 34. docet esse materiam dubiam, cùm prima sententia non careat omni probabilitate. Cæterùm ego censeo nulli licitum esse consecrare in vino congelato; saltem propter reverentiam erga tantum Sacramentum. Sed si vinum fuerit congelatum, et postea liquefiat, valde probabile videtur cum *Suar. Salm. et Con.* licitè posse fieri in eo Consecrationem. At casu quo Sacerdos illicitè consecrasset vinum congelatum, tenendum est pro verè consecrato, nec ille licitè posset alterum vinum consecrare, quia puto primam sententiam nulla pollere solida probabilitate.

208. — « Resp. 2. Vino consecrando debet, non ex necessi- » tate Sacramenti, sed gravis præcepti sub mortali obligantis se- » cundùm *Card. de Lugo de Euch. d.* 15. *s.* 2. *n.* 22. misceri aqua: » * (*Cum Catech. Rom. n.* 16.) * Idque cæremonialiter, et in » ordine ad sacrificium. Est certum, ut constat ex *Trid. sess.* 22. » *c.* 7 *et* 9. * (*Et priùs præscriptum fuit c.* 2. *de Consec. dist.* 2. » *Utrum verò hoc præceptum sit etiam Divinum? Affirmant Valent.* » *Gran. etc. Negant Suar et Vasquez: Utraque est probabilis.*) * » An autem aqua ista immediatè convertatur in Sanguinem, necne, » disputant *Schol. Vid. Con. vel præp. hic Card. de Lugo dist.* 4 » *sess.* 3. * (*Vide mox dicenda n.* 209.) *

« 1. Si mixtio hæc omittatur, valida tamen est consecratio, » etsi illicita mortaliter. Ita omnes communiter.

« 2. Miscenda est aqua naturalis, eaque modicissima, ut ha- » bet Florentinum, una scilicet, vel altera gutta; ita tamen, ut sit » sensibilis, et saltem non excedat tertiam partem vini: alioqui » reddet materiam dubiam. *Bon. p.* 4. *n.* 4. *ex S. Thoma, Con*

» *etc.* * (*Vide dicenda n.* 210.) * Qui autem misceret rosaceam, » vel aliam artificialem, etsi in necessitate, etsi validè conse- » craret, peccaret tamen mortaliter. *S. Th. Mol. Diana, p.* 6. *t.* » 7. *R.* 18, quia ageret contra præceptum, et consuetudinem Ec- » clesiæ in re gravi * (*Est commune cum Salm. c.* 4. *num.* 68.) * » Quam ob causam etiam mortale censet *Fagund. p.* 2. *l.* 2. *c.* 4. » *pers. etc.* miscere calidam : quod tamen aliis quibusdam nimis » durum videtur apud *Dian. l. c.* ubi addit ipse, si in frigidis- » sima regione consuetudo id habeat, ne fortè vinum congeles- » cat, posse sine ullo peccato fieri.

« 3. Mixtio illa facienda est non in dolio, vel ampulla, aliove » vase, sed in ipso calice, neque domi, sed in ipso Sacro, ut » fit communiter, vel ante offertorium, vel certè immediatè ante » Sacrum, ut fit apud quosdam : idque vel ab ipso Sacerdote, » ut in Missa privata; vel à Subdiacono, ut in solemni : neque » enim sufficit, si caupo illud diluerit. *Bonac. l. c.* * (*Cum S.* » *Th. t.* 8. *ad* 3. *quòd*, ut ait, *si apponeretur aqua dolio, non suf-* » *ficeret ad significationem hujus Sacramenti.*) *

« 4. Si mixtio hæc sit omissa, idque notetur ante consecra- » tionem calicis, adhuc facienda est, secus si post. *Bon. l. c.* » *n.* 5.

« 5. Præceptum hoc mixtionis non extenditur ad illam, quæ » fit post Communionem, ad ablutionem oris, et digitorum. » Vide de his Missale Romanun, item *Bon. d.* 4. *q.* 2. *p.* 4. *Laym.* » *l.* 5. *tr.* 4. *c.* 2. »

209. — Quæritur I. An aqua vino permixta convertatur in Sanguinem Christi? Et an immediatè? Non est quidem de Fide, aquam in Sanguinem converti, tantùm enim Innocentius III. dixit in *c. cum Marthæ, de Cel. Miss.* probabiliorem esse sententiam affirmativam, quæ revera hodie est communis inter Theologos, ut omnes docent cum *S. Th. p. qu.* 3. 74. *art.* 8. qui ait opinionem oppositam subsistere non posse. Circa modum autem conversionis, alii dixerunt, quòd, sicut vinum convertitur in Sanguinem, ita aqua convertitur in aquam, quæ fluxit è Latere Christi; sed idem S. Doctor *loc. cit.* ait : « Nec hoc » rationabiliter dici potest, quia secundùm hoc aqua seorsim » consecraretur à vino, sicut vinum à pane. » Alii verò, ut idem *S. Th. l. c. Scotus D.* 11. *q.* 7. *n.* 2. *Gonet Man. tom.* 6. *pag.* 208. *Frassen. tom.* 11. *p.* 94. et communissimè Thomistæ, et Scotistæ cum Catech. Roman. *cap.* 7. *num.* 17. dicunt aquam immediatè converti in vinum et mediatè in Sanguinem Christi. Ratio, quia non convertitur in Sanguinem nisi materia consecrabilis, quæ tantùm est vinum de vite, ex conciliis Florentino et Tridentino; unde aqua non potest converti in Sanguinem, nisi priùs convertatur in vinum. Nec obstare dicunt Rubricam Missalis, quæ jubet, ut si ex oblivione non sit aqua immissa in Calicem, apponatur statim ante Consecrationem; quo casu videtur non posse tam cito fieri conversio aquæ in vinum, et tunc adesset periculum idololatriæ, quia adoraretur materia non consecrata. Nam respon-

dent, tunc adorari contentum substantiale, quod per calicem repræsentatur, id est Sanguinem Christi, non autem cætera quæ per calicem non demonstrantur, prout non quidem adoratur musca quæ casu in calicem cecidisset. Alii tamen, ut *Tourn. in Prælect. t.* 8. *p.* 197. *et suus Continuator tom.* 5. *p.* 399. *concl.* 3. *Laym. c.* 2. *n.* 9. *Tol. l.* 2. *c.* 25. *Lugo D.* 4. *sect.* 3. *cum Præp. Renzi c.* 1. *q.* 39. *cum Alano, Baron. ac Con.* (et probabile putat *Anacl. p.* 55. *n.* 34.) sentiunt aquam immediatè transire in Sanguinem Christi. Et probant 1. auctoritate Patrum qui dicunt ex vino et aqua fieri Sanguinem, sic enim ait S. Hieronymus: *Format Sanguinem suum ex vino et aqua mixtis.* S. Ambrosius: *Vinum cum aqua in calice mixtum fit Sanguis Consecratione.* Alios Patres videre potes apud *Lugo. n.* 48. Probant 2. ratione, quia juxta recentiores Physicos negatur transmutatio elementorum, eo quòd ipsa arte chimica bene possunt separari, ut diximus *de Baptismo n.* 104. Et huic opinioni, favere aiunt Innocentium in dict. *c. cum Marthæ,* cùm Pontifex ibi dicat probabiliùs esse, *aquam cum vino in Sanguinem transmutari.* Non dicit aquam conversam in vinum, sed *aquam cum vino;* ergo ante Consecrationem aqua remanet aqua. Nec obstare dicunt, quòd non possit converti in Sanguinem alia materia quàm vinum, respondent enim, quòd vinum mixtum cum modica aqua fit verum vinum usuale, unde fit tota materia consecrabilis, sicut si in pane triticeo miscetur modicum alterius frumenti, tota materia consecratur, ut dictum est *n.* 201. et docet *D. Th. q.* 74. *ar.* 3. *ad* 3. quia (ut ait) *modica permixtio non solvit speciem.* Idem ergo dicendum de aqua mixta vino. Utraque sententia est satis probabilis.

210. — Quæritur II. Quænam quantitas aquæ sit in calice immiscenda? *Habert. t.* 5. *p.* 378. dicit non esse probandos Sacerdotes, qui unam aquæ guttulam infundunt: Sed hoc sine scrupulo fieri posse censent *Bonac. D.* 4. *qu.* 2. *p.* 4. *n.* 4. *Wigandt Ex.* 2. *n.* 9. *Anacl. p.* 558. *n.* 32. et pro certo id habet *Suar. D.* 45. *sect.* 3. Ex Decreto Eugenii IV qui dixit: *Vino ante Consecrationem aqua modicissima admisceri solet.* Et ex *D. Th. q.* 74. *a.* 8. *ad* 1. ubi ait non requiri ut quantitas aquæ sit magna, sed sufficere ut sit sensibilis. E converso *Laym c.* 2. *n.* 9. *Pal. p.* 5. *n.* 6. *et Diana par.* 3. *tr.* 4. *R.* 47. probabiliter dicunt sine scrupulo posse immitti aquam usque ad octavam partem; et *Lugo D.* 4. *n.* 38. *Viva qu.* 4. *a.* 3. *n.* 3. *ac Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 439. *cum Gob.* (contra *Bernal,*) usque ad quintam partem, quia (ut aiunt) nullum vinum adeo debile creditur, ut tam modica aqua corrumpatur. Imò *Bus. ut supra, et Spor. t.* 3. *p* 113. *nu.* 163. putant sufficere, ut aqua non excedat tertiam partem; Idque videtur probari ex *c. Perniciosus,* 13. *de Cel Miss.* ubi Honorius III tantùm præscribit: *Plus* (in calice) *de vino, quàm de aqua ponendum.* Et in Concilio Triburiensi (*apud Cont. Tourn. tom.* 5. *p.* 180.) sic dictum fuit: *Duæ sint partes vini, tertia aquæ.* Verumtamen in praxi *Escob. t.* 3.

Probl. 29. *Viva, et Pal. ll. cc.* hanc opinionem tertiæ partis non admittunt, nisi (ut dicunt *Escob. et Pal.*) vinum sit generosum

Hîc autem notandum id quod habetur in Rubrica (*tit.* 10. *n.* 12.): « Si per negligentiam aliquid de Sanguine Christi ce» ciderit, si quidem super terram, sive super tabulam, lingua » lambatur, et locus ipse radatur quantùm satis est, et abrasio » comburatur; cinis verò in sacrarium recondatur. Si verò » super lapidem altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, et » locus bene abluatur, et ablutio in Sacrarium projiciatur. Si » super linteum altaris, et ad aliud linteum stilla pervenerit; » si usque ad tertium, linteamina ter abluantur; calice sup» posito; et aqua ablutionis in Sacrario projiciatur. » Et idem ibi dicitur, si Sanguis cadat super Corporale, vestes, aut tapetum.

DUBIUM. V.

Quæ conditiones ad materiam Consecrationis requirantur.

211. Ad validam Consecrationem requitur I. ut materia sit moraliter et sensibiliter præsens. — **212.** Hinc validè consecrantur Hostiæ in Ciborio clausæ, vel in tenebris, etc. — **213.** Invalidè tamen consecratur I. materia post tergum, aut parietem. II. Materia remota, III. Materia valde modica.—**214.** Requiritur II. ut materia sit certa et determinata. — **215.** An consecretur hostia inscio Sacerdote? Et an guttæ vini separatæ. — **216.** Valida est Consecratio. I. Si Sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putet hostias esse minores numero. III. Si postquam intenderit eas consecrare, earum obliviscatur. —**217.** Quid, si Ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale? IV. Si hostiæ deferantur post Oblationem. — **218.** Quæ requirantur ad licitam Consecrationem? — **219.** Quibus casibus peccet Celebrans in consecrando?

211. — « Resp. 1. Ad validam consecrationem requiruntur » duæ conditiones; *Prima* est, ut materia Sacerdoti consecranti » *moraliter*, et *sensibiliter sit præsens*. Ita communiter, et est » certum. Ratio petitur tum ex institutione Christi, et verbis » formæ *Hoc*, et *Hic*, quæ non verificarentur, cùm sint de» monstrativa: tum ex perpetua Ecclesiæ praxi, nunquam » consecrantis, vel etiam benedicentis res absentes: tum etiam » ratione sacrificii, quod requirit hostiam præsentem. V. *Bon.* » *d. 4. quæst. 2. p. 6. Laym. c. 2.* »

Unde resolves:

212. — « 1. Validè consecratur vinum in calice cooperto, vase, » vel cantharo clauso: panis in canistro, hostiæ in ciborio, vel » in cumulo sub aliis latentes, aut aliter tectæ, v. g. sub cor» porali, vel mappa, vel etiam in Missali, ut ex *Suar. Hen-*

» *riq. Con.* docet *Bonac.* contra *Laym. lib. tom.* 5. *cap.* 4. 2. (unde » hoc postremum dubium videri potest : et saltem peccaret gra- » viter, qui sic tectas, aut latentes consecraret). Item validè » consecrantur hostiæ præsentes à cæco, vel alio Sacerdote in » tenebris. * (*Est communis cum Salm. c.* 4. *n.* 120. *Et sufficit, » si ex relatione alterius certificatur de præsentia materiæ, » ut Sot. Henr. Præp. etc. apud Salm. c.* 4. *n.* 120.) * Ratio » horum omnium est, quia ad præsentiam, et sensibilitatem non » requiritur, ut materia videatur, vel tangatur, vel feriatur » sono verborum (unde communiter non probatur praxis eorum, » qui os proximè admovent, ut halitum in calicem, et panem » inspirent), dummodo videri possit sive in se, sive in alio, » v. g. in suo toto, vel continente, vel vase ad illam continen- » dam destinato. V. *Bon. d.* 4. *q.* 2. *p.* 5.

213. — « 2. Invalidè consecratur I. Materia post parietem, » aut post tergum posita, vel clausa in tabernaculo ut docet » *Fill. Bon. qu.* 2. *p.* 6 et alii. Ratio est, quia moraliter cen- » setur abesse ; cùm non possit demonstrari per *to hoc, et hic ;* » neque paries habet se, ut continens, aut tangens. II. Materia » valde procul, v. g. centum passibus distans, etsi videri possit. » Ratio est eadem. Quanta autem propinquitas sufficiat, du- » bium est, et ex morali prudentum judicio pendet. *Henr. l.* 8. » *c.* 34. docet, 20 aut 30 passuum * (*Putant Lugo, et Gabr. » apud Salm. c.* 4. *num.* 115. *Consecrationem in* 20 *passus esse » certam*) * quod *Bon. l. c.* et alii putant non esse certum. » Vide *Schol.* III. Materia tam modica, ut sensu percipi non » possit : tum quia non potest demonstrari, tum quia Sacra- » mentum debet esse signum sensibile. Ita *Suar. Vasq.* et alii » contra *Sotum. Henr.* Quod intellige, si non sit in toto sed ex- » tra illud, quia in toto etiam minimæ ejus particulæ conse- » crantur : ut constat ex *Trid. sess.* 13. *c.* 3 *et* 4. *Bon. loc. cit.*

214. — « Secunda conditio, ut materia sit *certa, et à conse- » crantis intentione, et in individuo determinata.* Est communis » apud *Bon.* et alios : tum quia hoc requirunt pronomina *Hoc,* » et *Hic :* tum quia actiones sunt circa singularia, quæ debent » esse certa, et determinata. V. *Bon. l. c. p.* 5.

Unde resolves :

« 1. Invalidè consecraret, qui vellet tantùm consecrare ter- » tiam, vel mediam hostiæ partem, eam non determinando, » vel ex multis, v. g. viginti præsentibus, tantùm quatuor, aut » quinque, nullas designando ; quia non est ratio, cur una ma- » gis, quàm altera consecraretur. Item, qui ex multis hostiis » intenderet illas consecrare, vel illas partes hostiarum, aut » vini, quas Deus elegerit, aut Titius designarit, aut partes il- » las, quæ fractis speciebus sunt mansuræ, in continuo, non quæ » excident : quia non est materia definita. *Bon. l. c. p.* 5.

215. — « 2. Non consecratur hostia inscio Sacerdote posita, » sive in corporali (sejuncta tamen à cumulo), sive infra illud.

» *Con.* 3. *p. q.* 74. *art.* 2. *d.* 3 et alii. Ratio est, quia non est de-
» terminata in mente Sacerdotis, cujus voluntas non fertur in in-
» cognitum. Similiter non consecrantur guttæ, quæ exteriùs
» calici adhærent, quia non intenduntur; imò, ut probabiliùs
» docent *Suar. Reg. c.* 2. *l.* 29. *Laym. l.* 5. *t.* 4. *c.* 9. *Con.*
» *q.* 74. *d.* 3. contra *Tann. et Bon.*, nec eæ guttæ, quæ in-
» teriùs adhærent; quia intentio Ecclesiæ esse videtur, ideo-
» que et Sacerdotis esse debet, consecrare id quod per modum
» unius continui est in calice. Unde, ne opus sit de deter-
» gendis guttis sollicitum esse, bene faciet Sacerdos, si semel
» pro semper intendat eas non consecrare, utì nec micas hostiæ
» adhærentes. Vide *Dian. p.* 2. *t.* 3. *m. R.* 16. *et p.* 3. *t.* 4. *R.* 32.
» *Escob. l.* 7. *E.* 6. ubi docet Sacerdotem vi particulæ *Hic*,
» tantùm intendere id consecrare, quod per modum unius conti-
» nui potabilis est in calice, ideoque guttulas illas non consecrari.
» Quæ sententia probabilis est ex *Reg. Suar. et Laym. l.* 5. *t.* 4.
» *c.* 2. *n.* 15. »

Quæritur, an consecrentur guttæ vini, quæ sunt in calice, separatæ, quando Sacerdos nihil circa eas intenderit? Alii negant, ut *Busemb.* Alii affirmant, ut *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 449. cum *Præp. Dic. etc* Alii denique affirmant de guttis propinquis, negant de remotis. Monet *Platel.* apud *Croix ib.* quòd Sacerdos advertens statim ante Consecrationem tales guttas, si sint vicinæ, admisceat, si verò remotæ, vel abstergat (quod ait *Tamer.* apud *Busemb. in fin. huj. Dub.* haud expedire), vel excludat ab intentione. Sed *Croix* dicit etiam posse licitè includere eas in intentione, ne in calice sit vinum, quod non sit consecratum. Sic etiam dicit *Croix* apud *Busemb.* quòd Sacerdos debet consecrare micas adhærentes hostiis, non autem separatas in Patena, vel Corporali; nec obstat quòd eas sumendo læderetur jejunium, nam magis videtur tunc præcavenda irreverentia Sacramenti, quàm læsio jejunii. Si verò micæ sint in ciborio, eas etiam (ait) intendat consecrare, cùm absit periculum eas perdendi.

216. — « 3. Valida est consecratio, I. Si Sacerdos intendat
» consecrare ex pluribus hostiis præsentibus tantùm quinque, eas
» determinando, vel omnes, præter infimam, et supremam cu-
» muli, vel omnes pares, v. g. secundam, quartam, sextam, si
» sint ordine collocatæ, et determinetur, unde numerandi ini-
» tium sumendum sit; quod tamen grave peccatum erit. Quòd
» si autem hoc, vel alio casu, non consecratæ misceantur con-
» secrantis, totus cumulus ad altare est deferendus, ut Sacerdos
» intendat consecrare non consecratas: vel potiùs totum cumu-
» lum consecret sub conditione, si non sint consecratæ. * (*Et*
» *hoc potiùs faciendum est, quia in consecrando hostias non conse-*
» *cratas, deficit vera determinatio materiæ, nec potest verificare*
» *verbum* Hoc, *unde debent consecrari omnes hostiæ sub conditione,*
» *ut valide consecrentur; ita Lugo D.* 4. *n.* 136. *Salm. c.* 4. *n.* 129.
» *cum Laym. Dic. Avers. Leand. Dian. etc. Et hoc etiam licitè*
» *fieri potest, ut dicunt Salm. ibid. cum Laym. Dic. Dian. Leand.*

» *contra Lugo, et de Afflicto.*) *, *Card. de Lugo d. 4. de Euch.* » *n.* 36. II. Etsi putet, unam, vel duas, vel sex hostias consecrandas adesse, cùm sint plures, sive à se, sive ab alio positæ, » quia error speculativus, et privatus non obstat intentioni practicæ, et absolutæ consecrandi omnes præsentes, quam tanquam » Ecclesiæ consuetudini conformem, quisque censetur habere » implicitè ut docent *Sylo. Henr. et Suar.* * (*Cum Nao. Bon.* » *Vasq. Conin. Lugo, et comm. ap. Salm. c. 4. n.* 128.)* Unde si » Sacerdos advertat post consecrationem esse duas simul junctas, » utramque ut consecratam sumet, ut habet Missale. Si verò » ante Consecrationem, postquam obtulit, advertat, alteram se» ponet, et post Missam ipse, vel alius sumat, tanquam panem » benedictum. III. Si quis plures hostias ad altare tulerit, aut » rationabili modo adverterit, ab alio adferri à se consecrandas, » vel ante sacrificium monitus fuerit de consecrandis in altari » jam positis. Ratio; omnes enim consecrantur, etsi, dum conse» crat earum non ita expressè meminerit, aut etiam ad Oblatio» nem non detegat, modò sint præsentes in corporali, vel saltem » in altari. Ita *Regin. l.* 27. *n.* 19. *Laym. l.* 5. *t.* 2. *c.* 2. *Bon. t.* 1. » *d.* 4. *q.* 2. *p.* 2. et alii ab ipso citati, estque sententia in praxi » tuta. Quia intentio præcedens respectu illarum virtualiter per» severat. »

217. — Quando Ciborium consecrandum positum est à Clerico in Corporali, te advertente, et illud jam intenderis consecrare, certum est quòd consecras, licèt postea ad illud non advertas. Est communis sententia, ut ait *Croix l.* 6. *par.* 1. *n.* 456. *cum Pal. Dic. et Salm. c.* 4. *n.* 125. *cum Gavant. et Suarez.* Sed dubium est, utrùm censendum sit consecratum Ciborium ex oblivione extra Corporale relictum? *Prima* sententia cum *Tanner. et Præp. apud Croix l. c.* qui probabilem vocat, affirmat, quia, ut dicunt, voluntas consecrandi jam adfuit; et non fuit retractata. *Secunda* tamen sententia communis, et probabilior negat cum *Suar. Dian. Pal. Less. etc. cum Croix ibidem.* Ratio, quia, cùm intentio consecrandi extra Corporale fuisset peccatum grave, illam tu habuisse non præsumeris. Sed quia prima sententia non videtur improbabilis, cùm res sit dubia, rationabiliter ait Bened. XIV *de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 18. *n.* 6. Ciborium denuo consecrandum: vel, ut dicit *Tourn. p.* 394. *v. Tutius,* in praxi illas particulas esse sumendas post sanguinem: Et ego addo post ablutionem, sed ante purificationem; quia reliquiæ Sanguinis sunt certè Sacramentum, sed hostiæ illæ in Ciborio dubiæ. Censent autem *Tourn. et Croix l. c.* posse eas etiam consecrari in alia Missa sub conditione: Sed hoc mihi non placet, quia non videtur adesse justa causa illas consecrandi sub conditione, cùm jam sumi possint.

« IV. Si parvæ hostiæ pro communicando populo afferantur » Sacerdoti paulò post factam Oblationem (addit *Aversa q.* 11. » *s.* 12. ante cœptam Præfationem) licitè eas consecrari, sup» pleta Oblatione mentaliter, ut *Gavant. et Posseo.* docent *Dian.*

» *p. 2. t. 14. R. 71. et Tann. de exped. sacrific. l. 2. c. 5.* * (*Et* » *hoc etiamsi Canon sit incœptus, ut Tamb. c. 5. § 2. cum Gob.* » *Burg. Quarti, Diana, et Posse. apud Croix n. 460. Salm.* » *quando plures sine Communione remanerent; et consentit Bened.* » *XIV. de Sacr. M. l. 3. c. 18. n. 5. Si verò remaneret tantùm,* » *unus, Cod. ib. suadet potiùs dari illi partem Hostiæ magnæ;* » *quod licitè jam fieri potest, ut ait Croix n. 508. cum S. Anton.* » *Sylo. Bon. Sa, Tamb. etc. Et sufficit pro causa, si communi-* » *caturus diu expectare deberet communionem.*)

218. — « Resp. 2. Ad licitam materiæ consecrationem requiritur, 1. ut non sit major quantitas, quàm tempore opportuno possit absumi, quia periculum esset, ne species computrescerent. *Bon. l. c. 2.* Ut ab usu Ecclesiæ, præsertim in Missali præscripto, non recedat.

Unde resolves :

219. — « Peccat I. Qui vas, in quo hostiæ consecrandæ sunt, non aperit. II. Qui consecrat materiam positam extra corporale. III. Qui intendit consecrare guttas calici adhærentes exteriùs, quod esset grave; de interiùs adhærentibus est dubium, quia non constat satis de mente Ecclesiæ ad quod evitandum *Gavant. part. 2. tit. 7.* jubet eas abstergi, quod consuetudo probat. Qui tamen id omittit, eum non peccare, docet *Tamb. l. 3. c. 1. §. 3.*, imò nec expedire, si eas advertas, quando discooperto calice jamjam es consecraturus, et elevationem populus expectat. Post consecrationem autem nullo modo sunt abstergendæ. IV. Qui ante consecrationem ita statueret : Nolo consecrare hostias appositas, nisi tempore Consecrationis, vel saltem Oblationis fuero memor. Ita *Præpos. hic. art. 3. d. 3. Laym. l. cit.*, etsi *Tamb. de exped. sacrif. c. 1. §. 3.* eo casu nullum peccatum agnoscat.

DUBIUM VI.

Quæ sit Forma consecrationis Eucharistiæ.

220. Quæ verba sint de essentia in Consecratione panis ? Et quæ vini ? Et an verba sint proferenda simul recitativè, et significativè ? —**221.** Quæ forma sit illicita ? Quæ invalida ? Et quæ dubia ? — **222.** Qu. I. An in consecratione panis prærequirantur verba : Qui pridie etc. — **223.** Qu. II. An in Consecratione calicis omnia verba sint de essentia? Qu. III. Quid significent to Hoc, et Hic? Qu. IV. An conficiatur Eucharistia si omittatur verbum Est ? — **224.** Vide plura circa variationem verborum. Quid si Sacerdos se distrahit in consecrando ?

220. — « Resp. Est duplex, una panis et est hæc : *Hoc est enim Corpus meum;* Ubi omnia sunt de essentia præter to *enim;* » cujus omissio esset veniale * (*Cum Suarez, Conc. Bon. Pal.* » *etc. apud Salm. c. 5. n. 18. Sed non improbabiliter Ronc. et*

» *Conc. damnant de mortali. Revera enim in re tam gravi non vi-*
» *detur levis materia quæcumque levis mutatio deliberatè appo-*
» *sita.*) * Altera vini, et est hæc : *Hic est enim calix sanguinis*
» *mei, novi, et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis*
» *et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Ubi etsi ve-
» rior, et communior sit sententia *S. Bonav. Suarez, Bell.* et alio-
» rum contra *S. Th. et Thomistas*, quòd essentialia sint tantùm
« hæc : *Hic est calix sanguinis mei*, vel *Hic est sanguis meus*, aut
» eis æquivalentia ; graviter tamen peccaret, qui aliqua ex reliquis
» omitteret, vel mutaret. Debent autem formæ proferri in persona
» Christi formaliter, et significativè, sive assertivè * (*Id est si-*
» *mùl recitativè et significativè, scilicet referendo verba Christi, et*
» *applicando eorum significationem ad materiam præsentem, nempe*
» *ad panem et vinum, quæ Sacerdos in manibus habet, ut illa*
» *transmutet in Corpus, et Sanguinem Christi; ita Conc. p.* 261.
» *n.* 14. *et Salm. c.* 5. *n.* 51. *cum S. Th.* 3. *p. qu.* 78. *art.* 5.)*,
» et non tantùm recitativè, sive historicè, licèt ea, quæ in Ca-
» none præcedunt, dicantur tantùm recitativè, seu historicè.
» V. *Laym. c.* 3. *Bon. q.* 3. *p.* 2. *Card. de Lugo d.* 11. *s.* 5.

Unde resolves :

221. — « 1. Valida, sed illicita est consecratio, I. Si con-
» secrans dicat : Hic cibus, hic potus, hic calix : vel hæc res,
» vel contentum sub his speciebus, est corpus meum, vel san-
» guis meus. *Bon. l. c. p.* 1. II. Si dicat : Hic est calix novum
» testamentum in sanguine meo, ut habet *S. Lucas. c.* 22.
» III. Hoc est corpus meum, quod de Virgine sumpsi : hic est
» sanguis meus infiniti valoris. IV. Hoc est meum corpus, hic est
» meus sanguis, vel hoc est sanguis meus. Ratio horum est, quia
» manet idem sensus, nec fit mutatio substantialis. *Bon. loc. cit.*
« 2. Invalida erit consecratio, si dicas : I Hîc (adverbialiter)
» est corpus meum. Si autem to *Hic*, ponatur masculinè pro
» neutro, valet, etsi non secundùm Grammaticam. *Escob. Gran.*
» * (*Cum Suarez, Dian. Bonac. et multis apud Salm. c.* 5
» *n.* 3.) * II. Hoc Corpus est meum : Hic sanguis est meus.
» *Fag. p.* 3. *c.* 6. *n.* 14. *et* 15. III. Ecce corpus meum. Ecce san-
» guis meus. IV. Hoc fit, vel hoc sit corpus meum : vel, hic
» panis convertitur in corpus meum, vel hîc ponitur corpus
» meum. V. Illud est corpus meum : ille est sanguis meus.
» VI. Hæc est substantia mea ; vel, hoc est corpus Christi. *Bon.*
» *l. c. p.* 3. »

« Dubia erit consecratio, I. Illud est corpus meum : Ille est
» sanguis meus. II. Hæc est caro mea : quam tamen *Laym.* con-
» tra *Concin.* putat valere. III. Secundùm quosdam forma ex
» S. Luca primo casu allata. V. *Con. quæst.* 3. *p.* 1 *et* 2. *Rel.*
» *l.* 29. *n.* 33.

222. — Quæritur I. An in Consecratione panis prærequirantur verba illa : *Qui pridie, etc.* ? Ambrosius Catharinus apud *Habert* (*t.* 5. *p.* 388.) propugnavit Consecrationem perfici per preces

antecedentes, verba autem Christi ex præcepto historicè tantùm recitari; sed hæc opinio rejicitur à S. Pio V in Rubr. Missal *Tit.* 10. *n.* 3. ubi postquam dictum fuit (*Tit.* 5. *n.* 1) quòd forma corporis sunt verba illa: *Hoc est enim Corpus meum.* Dicitur: « Si autem, semiprolata forma corporis, obiit Sacerdos, » quia non est facta Consecratio, non est necesse, ut Missa per » alium suppleatur. » Ergo Consecratio non fit, nisi per verba: *Hoc est* etc. Idque confirmatur in Decreto Eugenii, ubi habetur: « Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus » hoc conficit Sacramentum; Sacerdos enim in persona Christi » loquens hoc conficit Sacramentum. » Ergo Sacramentum non conficitur, nisi per verba Christi, quæ certè alia non sunt, nisi illa: *Hoc est* etc. *Scotus* autem *in 4. d.* 8. *q.* 2. *ex n.* 5. non dubitat quin forma Consecrationis panis et vini utique sint verba: *Hoc est corpus* etc. *Hic est calix* etc. Sed si hæc sola verba proferantur, prætermissis illis, *qui pridie* etc., an fiat Consecratio? Dubitat, et dicit tunc Sacramentum sub conditione adorandum. Ratio, quia verba, *Hoc est* etc., prolata sine præcedentibus, per se non significant Corpus Christi, sed corpus Sacerdotis; unde oportet, ut per antecedentia verba significetur, quòd Sacerdos loquatur in persona Christi. Et hanc sententiam sequuntur *Angel. v. Eucharistia, n.* 24. *Dupasquier, t.* 7. *p.* 385. Atque *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 429. *v. Resp. ac Frassen tr.* 11. *p.* 122. *v. Verum,* dicunt non carere omni probabilitate: alii verò communiter, ut *Juen. t.* 7. *p.* 259. *Tourn. in Præl. t.* 8. *p.* 205. *Gonet, Man. t.* 6. *p.* 283. *Conc. t.* 8. *p.* 259. *n.* 7. *Frassen l. c. et Lugo D.* 11. *n.* 36. (qui ait opinionem *Scoti* ab omnibus rejici) docent ad Consecrationem sufficere sola verba: *Hoc est* etc. Probatur ex Decreto Eugenii, ubi dicitur Consecratio non aliis fieri nisi verbis Christi: « Forma hujus Sacramenti sunt verba » Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum; Sacerdos enim in » persona Christi loquens conficit Sacramentum. » Et ut Sacerdos loquatur *in persona Christi*, sufficit quòd Corpus Christi satis designetur ex institutione Christi, et ex intentione Sacerdotis, prout si Rex aliqua instituerat verba, quæ quoties dicerentur à Judice, repræsentarent personam Regis, hoc ipso quòd à Judice proferuntur Regis personam repræsentant. Hæc quidem sententia est communis et probabilissima, sed oppositam non audeo dicere improbabilem: tantò magis, quia Rubrica *Tit.* 3. *n.* 5. *T.* 10. *n.* 3. et alibi, quandò forma est repetenda ratione materiæ dubiæ, vel ex eo, quòd forma calicis fuerit semiprolata, præcipit ut Sacerdos incipiat ab illis verbis: *Qui pridie* etc. et *Simili modo* etc.

223. — Quæritur II. An in Consecratione calicis sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, sint de essentia? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Gonet, Man. t.* 6. *p.* 284. *et Salm. de Euch. c.* 5 *n.* 25. *cum S. Anton. Sylvest. Palud. Hurt. Arao. Richar. etc.* qui dicunt, omnia verba sequentia, *Novi et æterni Testamenti etc.* ad essentiam pertinere: Et pro hac sententia videtur

esse *D. Thomas in* 4. *d.* 8. *art.* 2. *qu.* 2. ubi ait : « Et ideo illa quæ » sequuntur sunt essentialia Sanguini, prout in hoc Sacramento » consecratur, et ideo oportet quòd sint de substantia formæ. » Ergo, ait *Gonet*, si verba illa sunt essentialia sanguini, sunt etiam essentialia formæ. Ratio hujus sententiæ est, quia Eucharistia non solùm est instituta ad significandum corpus et sanguinem Christi per modum cibi et potûs, sed etiam ad explicandam virtutem passionis Christi, id est peccatorum remissionem quæ habetur per effusionem Sanguinis ex novo testamento etc. Ergo verba sequentia, quæ hanc exprimunt virtutem, dicendum est ad essentiam formæ pertinere. Censent verò *Salm. n.* 31. non omnia verba subsequentia esse essentialia, nam verbum *Æterni* virtualiter includitur in illis, *Novi Testamenti*, et verba *Mysterium fidei* includuntur in illis, *Qui pro vobis effundetur* etc.

Secunda verò sententia communior, quam tenent *Scotus in* 4. *d.* 8. *q.* 2. *Petr. tom.* 3. *p.* 326. *q.* 2. *Holz. p.* 57. *n.* 264. *Juen. t.* 7. *p.* 262. *Conc. Tour. t.* 5. *p.* 430. *Lugo D.* 11. *n.* 60. *cum Bellarm. Spor. n.* 183. *cum S. Bon. et Suar.* ac plures ex Thomistis, ut *Sot. Contens. Wig. et Conc.*, dicit sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, esse ad formam essentialia. Probant 1. ex verbis D. Pauli 1. *ad cor.* 11. *Hic calix novum testamentum est in meo sanguine.* Unde dicunt non esse credibile, quòd Apostolus aliquid essentiale ad formam omiserit. Probant 2. ratione, quia hæc sola verba significant præsentiam sanguinis Christi sub speciebus vini; alia verò pertinent ad integritatem quidem formæ, non autem ad essentiam. Et hanc fuisse mentem D. Thomæ censent Thomistæ qui hujus sunt sententiæ, dum S. Doctor, quando loquitur de primis verbis (ut in *quæst.* 78. *art.* 1.) dicit ea spectare ad *essentiam;* cùm verò loquitur de sequentibus, inquit spectare ad *substantiam* formæ. Hæc autem explicatio an vera sit juxta mentem D. Thomæ, non satis percipitur : unde bene ait *Petr.* in hac quæstione sententiam Angelici esse valde dubiam. Cæterùm utraque sententia est speculativè probabilis, sed in praxi certum est, quòd Sacerdos graviter peccaret, si non proferret omnia verba quæ in Consecratione calicis habentur; et si fortè tantùm prima verba dixisset, deberet utique sub conditione integram repetere formam, ut rectè advertit *Nat. Alex. prop. unic. reg.* 4. Et hoc omnes dicere debent, juxta *Rub. Tit.* 10. *nu.* 3. ubi dicitur : « Si » obierit (Sacerdos) semiprolata forma Sanguinis, tunc alter pro» sequitur Missam, et super eumdem calicem repetat integram » formam (intellige sub conditione, si fortè jam dixerit verba, » *Hic est calix sanguinis mei*) ab eo loco : *Simili modo etc.* Vel » posset super alium calicem præparatum integram formam pro» ferre, et hostiam primi Sacerdotis, et sanguinem à se conse» cratum sumere, et deindè calicem relictum semiconsecratum. »

Quær. III. Quid significent verba *hoc* et *hic*. Resp. cum *Suar. d.* 58. *sect.* 7. *Cont. Tourn. p.* 433. *q.* 1. *Holzman nu.* 272. qui *citat Scotum*, *Sporer*, et alios communiter, quòd verbum *Hoc* vel *Hic* significant : *Hoc* ens, quod est cibus, *est corpus meum : Hic calix*

sive hic potus, est sanguis meus; omnis enim propositio in fine prolationis habet suam veritatem et effectum.

Quæritur IV. An conficiatur Eucharistia dicendo tantùm: *Hoc enim corpus meum :* Affirmat *Bernal.*, dicens quòd verbum *est* in latino idiomate sanè subintelligatur. At meritò negant alii communiter *apud Croix*, *l.* 6. *p.* 1. *n.* 19. Nam licèt to *est* ex aliis verbis adjunctis quandoque satis subintelligatur; tamen hîc ex ipsa propositione absoluta minimè percipitur, dum hîc non habentur alia adjuncta, quæ denotent subaudiri verbum est.

224. — Hîc autem notandum, quoad mutationem verborum formæ id, quod habetur in *Rubrica Missalis* (*tit.* 5. *nu.* 1.) : » Si quis autem aliquid diminueret vel immutaret de forma consecrationis et verba idem non significarent, non conficeret Sacramentum. Si verò aliquid adderet, quod significationem non » mutaret, conficeret quidem, sed gravissimè peccaret. » Valida est autem Consecratio, si quis dicat : *Hoc est corpus meum*, vel *copus meum :* ita *Croix*, *l.* 6. *p.* 1. *n.* 36. *cum Suar. Lugo*, et aliis communiter; pariter ac diximus. *n.* 110. *de Baptismo*, *ex c. Retulerunt Dist.* 4. *de Consecr.* ubi Zacharias Papa declaravit validum Baptismum collatum *in nomine Patria*, *Filia*, *etc.* Ratio, quia voces ita constitutæ sunt, ut si aliquando cum vitio proferantur, idem significent; sufficit enim, ut verba formæ ingerant sensum à Christo intentum, secus si alium sensum ingererent, ut si quis diceret, *Hîc* (adverbialiter prolato) *est corpus meum*, prout docet *S. Th.* 3. *part. q.* 60. *art.* 8. Validè etiam consecraret, qui adderet verba sensum non corrumpentia, v. g. *Hoc est corpus meum reale.* Secus, si diceret : *Hoc est corpus meum figuratum.* Et ita pariter invalidè consecraret, si quis diceret, *Hoc corpus est meum*, ut dicunt *Bon. Concin. Antoine*, *et Elbel*, quia per hæc verba non significaretur transubstantiatio panis in corpus Christi.

Dicunt *Salm. c.* 5. *nu.* 16. cum *Soto* repellendum esse scrupulum, si quis vice *corpus meum* proferat *corpus meun.* Pariter, si pro *est*, proferat *es* ut *Dian. ibid.* Si pro *calix*, dicat *calis*, ut *Henr.* Si pro *sanguinis*, proferat *zanguinis*, (et *Scotus* hoc excusat ab omni culpa, etsi omittatur diligentia ad proferendum: sed meliùs *Dian. Leand. etc.* excusant tantùm à mortali apud *Salm. n.* 17.) Ratio, quia in his remanet forma, et significatio substantialis, cùm communiter tunc *calis* verè percipiatur pro *calix*, et sic de aliis.

Notandum, quòd, si Sacerdos se distrahit in conficiendis Sacramentis, vix fieri potest, ut Sacramentum reddatur invalidum ob distractionem ministri; nisi distractio esset totalis, ait *Croix*, *l.* 6. *p* 1. *n.* 85. Sed hanc limitationem minimè esse probabilem probavimus *n.* 14. *de Sacram. in gen.* In conficiendis aliis Sacramentis, minister voluntariè se distrahens, non peccat plusquam venialiter, ut dicit *Gobat.* cum communi apud *Croix*, *l. c.* Sed ibidem *Tamb.* advertit, quòd in consecranda Eucharistia Sacerdos voluntariè et advertenter se distrahens, ratione gravis irreverentiæ, graviter peccaret.

Advertendum autem, quòd verba consecrationis minimè replicanda sint, nisi *valde probabiliter* dubitet Sacerdos aliquid omisisse, ut loquitur *Rubrica tit.* 5. *n.* 2. his verbis : « Si celebrans non recordetur se dixisse ea quæ in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certò ei constat se omisisse aliquid eorum quæ sunt de necessitate Sacramenti, resumat formam. Si verò valde probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione. »

DUBIUM VII.

Quandiu Christus maneat in Eucharistia.

223. Infra quantum tempus species consummentur ? — **226.** Quando recipiatur gratia ? — **227.** Quid si Sacerdos se disponeret inter sumptionem ? — **228.** An recipiatur plus gratiæ si sumatur utraque species, vel major materia ? — **229.** Quid si vinum consecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur ?

223. — « Resp. 1. Manet sub speciebus etiam divisis, et sub quavis earum minima parte, donec tanta earum fiat mutatio, ut consueta substantia panis et vini corrumpatur. Ita *comm.* cum *S. Thom.* Et est certum.

Certum est apud omnes, saltem inter spatium horæ species in omnibus immutari. Bene tamen advertit *Tamb. de Commun. c.* 3. §. 4. quòd juxta qualitatem stomachi magis vel minùs calidi, aut validi, species consummentur. Cæterùm, generaliter loquendo, refert *Lugo D.* 19. *n.* 54. plures Medicos à se Romæ consultos putasse in laicis species intra minutum corrumpi, et in Sacerdote intra medium quadrantem : quod utrumque approbat *Bernal. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 476. Imò *Arriaga ibid.* censet in laico consummari intra 5 Pater et Ave, et in Sacerdote postquam vestibus est exutus. Saltem post quadrantem à Communione, etiam in Sacerdote, tenet ut certum *Lugo*, et consentit *Croix* quoad sanos, species consummari.

226. — « 1. Gratia datur in prima manducatione etiam primæ partis, cùm sit totum Sacramentum. Manducatio autem dicitur trajectio ex ore versùs stomachum, etsi alii dicant gratiam tum primùm dari, cùm pars aliqua est in stomachum recepta. *Dian. p.* 3. *t.* 6. *m. R.* 96. *ex Henriq. Sylo. et Fagund.* Item *Card. de Lugo d.* 12. *s.* 9.

« 2. Species non sunt retinendæ in ore tamdiu, donec penitus pereant : quia tunc non manducaretur Christus, nec gratia Sacramenti conferretur ; uti nec si moriaris, dum hostia adhuc est in ore. *Dian. l. c.* contra *Bec. c.* 22. V. *Bon. d.* 3. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 2.

227. — « 3. Si quis partem vini, vel hostiæ sumpsisset indispositus, et deinde se disponeret, acciperet adhuc gratiam in sumptione alterius partis. * (*Ita Salm. c.* 6. *n.* 10. *cum Suar. Con. Sot. Caj.* (contra *Bon. et Henr. quia adhuc tunc Eucharistia*

» *habet vim conferendi gratiam ex opere operato.*) * Quod » etiam aliqui, ut *Gabr. Cajet.* et alii probabiliter dicunt futu- » rum, si se disponat antequam species consummentur in stoma- » cho. *Dian. l. c. R.* 96. *ex Nug.* V. *Card. de Lugo d.* 12. *s.* 2. » *n.* 46, 53. *et* 64. ubi illud posterius negat. V. *Bon l. c.* »

228. — « 4. Non videtur reprehendendus laicus, qui desiderat » esse Sacerdos, ut possit communicare sub utraque specie, quòd » putet plus gratiæ dari sub utraque, quàm sub una : quia id » fieri non est improbabile, ut docent *Vasq. Mær. Card. de* » *Lugo dub.* 12. *s.* 3. et alii * (*Cum Alensi, Hurt. Leand. Pa-* » *lao, et pluribus apud Salm. c.* 6. *n.* 15. *contra Bellar. Suar.* » *Soto etc. Ambas probabiles Salm. meritò vocant:*) *; uti » nec carpenda devotio illius, qui multum materiæ sumit ad » consecrationem ea mente, ne tam citò in stomacho species » consummentur, et sic diutiùs secum Christus maneat, et sæ- » piùs gratiam augeat : quod fieri non est improbabile, si dispo- » sitio subjecti fiat melior, ut docent. *Suar. Comm. Item Fa-* » *gund. et Becan.* apud *Dian. p.* 3. *t.* 6. *m. R.* 97. * (*Idem sentiunt* » *Gonet tom.* 6. *p.* 306. *Lugo D.* 12. *n.* 48. *Tourn. p.* 638. *cum Jue-* » *nin. Holzm. p.* 66. *n.* 296. *cum Reg. Mastr. Bos. et aliis ; item* » *Suar. Leand etc.* (*contra Sot. et Vasq.*) *apud Salm. c.* 6. » *n.* 12 *et* 13. *qui meritò id probabile putant. Ratio, quia, ut, ait* » *Florentium, hoc Sacramentum institutum est per modum cibi ;* » *unde sicut cibus toto tempore, quo in stomacho manet, corpus* » *nutrit, ita pariter semper ac Eucharistia in corpore manet,* » *nutrit animam augendo gratiam. Hîc tamen notandum ex* » *Dupasq. t.* 7. *p.* 526. *quòd Innoc. XI. post Decretum S. C. dam-* » *navit abusum tradendi communicantibus plures particulas simul,* » *vel solito grandiores.*) *

« 5. Species per vomitum rejectæ, si tales sint ut sub illis pa- » nis, vel vinum possit existere : verè sunt adorandæ ; et si ite- » rum sumantur, iterum conferre gratiam, docet *Card. de Lugo* » *l. c. n.* 53. »

229. — « 6. Etsi, si modicum vini consecrati misceatur per- » fectè cum alio liquore ita ut non maneat substantia vini, de- » sinat ibi esse Christus, non tamen desinit, si misceatur cum » vino alio saltem ejusdem speciei. *C. de Lugo d.* 10. *sect.* 3. » Unde, si gutta consecrata lapsa sit in dolium vini ejusdem spe- » ciei, totum illud vinum adhibendum tantùm est pro sacrificio, » licèt quidam dicant, bibi posse à laicis. »

Dicunt autem *Suar. Dicast. Arriag. et Bernal.* apud *Croix, l.* 6. *v.* 2. *n.* 474. quòd Christus desinit esse præsens, si guttula vini consecrati injiciatur in altero vino non consecrato potentiori, vel in altero liquore, in quo species vini corrumpantur. In dubio autem, dicit *Croix, ib.* tenendum, species non esse corruptas.

« 7. Si species consecratæ liquorem specie diversum sibi per- » mixtum convertant in vinum similis substantiæ ei, in quo facta » est consecratio, species priores manent consecratæ : non item » posteriores adjunctæ. »

CAPUT II.

DE CAUSIS, ET SUBJECTO EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

De causis.

« Ago hîc tantùm de efficiente, id est, de Ministro, in quo » quid requiratur ad confectionem validam, constat tum ex » dictis de Sacramentis in genere, tum ex superioris capitis » *Dub.* 5. Quid ad licitam requiratur, patebit ex sequenti Dub. » de subjecto suscipiente Eucharistiam : quia omnes disposi- » tiones, quæ ad dignè suscipiendam sunt necessariæ, requi- » runtur etiam ad licitam confectionem; cùm conficiens neces- » sariò suscipere debeat. Hîc ergo tantùm quæritur, 1. Cujus » sit dispensare Eucharistiam? 2. Quid ex parte Ministri requi- » ratur ad licitam dispensationem? »

ARTICULUS I.

Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ.

230. An solis Sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare ? — **231.** An soli Sacerdotes validè consecrent ? — **232.** Quid notandum de Sacerdotibus consecrantibus simul unam Hostiam, sive cum Episcopo ? — **233.** An Parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam ? — **234.** An inferior Sacerdote ministrans incurrat irregularitatem ? — **235.** An sufficiat consensus Pastoris ? — **236.** Quid si ministrandm sit Viaticum? — **237.** Qu. I. Quando liceat Diaconis ministrare ? Qu. II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos ? Qu. III. An liceat laico in necessitate alteri Viaticum ministrare ? — **238.** An Sacerdos extra articulum mortis possit seipsum communicare ? — **239.** An alii præter Pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis, et in Paschate ? — **240.** Quibus casibus liceat Regularibus tunc ministrare ?

230. — « Resp. Eucharistiam dispensare ex officio potest » solus Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, delegatam, » aut saltem rationabiliter præsumptam, vel privilegium. Ratio » est, quia Pastorum proprium est pascere ; quod præcipuè fit » per Sacramenta. Vid. *Bonac. d. 4. q. 1. p. 1. Card. de Lugo* » *q.* 18. *s.* 2.

231. — Fide certum est, solos Sacerdotes validè consecrare Eucharistiam, ut constat ex Traditione, et ex definitionibus Conciliorum *Nicæni* 1. *c.* 14. *Lateranensis* sub. *Innoc. III. c.* 1. *Florentini in Dec. pro Inst. Arm.* et *Tridentini sess.* 23. *can.* 1. Infertque id Tridentinum ex *Matt.* 26. *et Luc.* 22. *Hoc facite in meam commemorationem* Quibus verbis tantùm Apostolis,

et Sacerdotibus successoribus potestas consecrandi a Christo collata apparet : meritò enim ad tantum ministerium ministros singulari modo consecratos esse oportebat.

232. — Notandum hîc, quòd si plures Sacerdotes eodem tempore consecrent unam hostiam, omnes quidem Sacramentum conficiunt, ut est commune cum *Salm. c.* 9. *n.* 3. *ex Suarez, Fill.* E converso, si unus eorum ante alios formam compleat independenter ab aliorum intentione, jam conficit Sacramentum, ita ut alii frustra formam postea absolverent. Hinc *Salm ib. n.* 5. cum *Suar. Fill. Pal. Con. Dian.* et aliis pluribus inferunt, quòd Sacerdotes novi, qui cum Episcopo consecrant, primò curare debent, quoad fieri potest, simul cum Episcopo formam absolvere : præterea habere debent intentionem consecrandi tunc tantùm, quando in eodem tempore cum Episcopo formam absolvunt : Imò, ultra hoc, in consecratione calicis intendant etiam non consecrare, si panem fortè ipsi non consecraverint. Cùm autem certum sit, solos Sacerdotes posse consecrare ; hinc etiam certum est, tantùm ad ipsos pertinere ministrationem Eucharistiæ.

233. — Quæritur hîc, an Parochus tempore pestis teneatur Eucharistiam ministrare cum periculo vitæ? *Prima* sententia valde gravis affirmat, et hanc tenent *Merbes. t.* 2. *p.* 355. *qu.* 19 *Conc. t.* 8. *p.* 408. *n.* 13. *Holzm. p.* 64. *n.* 286. *Pal. de Euch. p.* 10. *n.* 2. *et Cont. Tourn. p.* 459. *v. Contrarium, cum Suar. Vasq. Tann. Barb.* Et eamdem probabiliorem putat *Sylo. suppl. q.* 32. *a.* 3. ubi ait : « Securior et verosimilior aliorum sen» tentia est Parochum sub mortali teneri administrare Eucha» ristiam Parochianis peste vel alio morbo contagioso infectis ; » etiam cum propriæ suæ vitæ periculo, nisi per aliquem alium » id fiat, et nisi occurrant quædam circumstantiæ, propter quas » meritò possit excusari. » Ratio, quia licèt hoc Sacramentum non sit necessarium ad peccata delenda, est tamen moraliter necessarium ad perseverandum in justitia. Excipit verò *Sylvius* (post *Suar. et Barb.*) 1. « Si aliqui infirmi aliàs essent absque » Confessione morituri. 2. Si sit grave Parocho periculum, » et ejus mors futura sit magna populi jactura, sicut sit ipse » solus sit, nec facilè habendus sit *alius.* »

Secunda verò sententia negat, quam tenent *Salm. cap.* 9. *n.* 30. *cum Dic. Gabr. et Ant. à Sper. S. Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 174. *cum Major Villal. et Molf.* item *Gobat et Lohn. apud Croix num.* 484. Ratio, quia hoc Sacramentum non est tantæ necessitatis, ut Parochus causa illud ministrandi teneatur prodere vitam. Et hæc sententia est etiam valde probabilis ex Declaratione Gregorii XIII. apud *Fagnan. tom.* 3. *in c. Clericos de Cler. non resident. ex n.* 38. ubi refert, quòd, instante S. Carolo Borromæo, an Parochi tenerentur ministrare Sacramenta tempore pestis? Præfatus Pontifex die 12. Oct. an. 1576. approbans Decretum S. C. Concilii, sic declaravit : « Parochum suis Parochianis peste laborantibus teneri minis-

» nistrare dumtaxat duo Sacramenta ad salutem necessaria, » nempe Baptismum et Pœnitentiam; posse autem ministrare » vel per se, vel per alium idoneum, ut Parochus possit au- » dire Confessiones sanorum, quia aliàs eum reformidarent, » si viderint ipsum accedere ad pestilentes. » Deindè *Fagnanus* refert, quòd idem Gregorius die 26. Octob. 1576. Archiepiscopo Florentino, qui decreverat Parochos suæ Diœcesis teneri tempore pestis ministrare Sacramenta, præcipit ei rescribi ab eadem S. C. Concilii : « Parochos teneri om- » nino ministrare (*tantùm*) Baptismum et Pœnitentiam. » Et sic de facto S. C. rescripsit, addito insuper verbo *per alios*; dixit enim S. C. hanc fuisse mentem Pontificis, prohibendi scilicet, ne Parochi per seipsos, etiam volentes, ministrent Baptismum et Pœnitentiam, ad commodum Parochianorum, qui sani essent. Ita *Fagnanus*.

Deinde hîc sedulò notandum, quòd, cùm circa idem tempus quæsitum fuerit, an Parochi tempore pestis tenerentur residere? Refert idem *Fag. l. c.* quòd S. C. die 6. Dec. 1576. decrevit « teneri, sed hoc non per legem generalem statuendum, » sed per Litteras S. C. significandum eidem præfato Archie- » piscopo, ut non omnes Parochos cogeret, sed aliquos par- » tiendo opus, vel deputaret alios Sacerdotes; cum Tab. Arm. » et Barb. sentirent Parochos excusari tempore pestis à resi- » dentia, et quia sani fugerent Parochos, et quia Parochi om- » nes morerentur. » *Sed facta relatione, Pontifex decreoit :* « Scribendas simpliciter Litteras ad Cardinalem S. Praxedis, » quibus significetur Sanctitatem suam decrevisse, Parochos » tempore pestis omnino teneri residere in suis Ecclesiis, posse » tamen per alium idoenum ministrare Sacramenta Baptismi et » Pœnitentiæ : et si non resederint, contra eos procedendum, » servata forma Tridentini sess. 23. c. 1. »

Tandem dubitatum fuit à nonnullis Ecclesiarum Prælatis, quodnam sit proprium officium Episcoporum tempore pestis, an scilicet teneantur residere; et etiam suis Curatis ministrare Sacramenta? Refert *Fagnan. n.* 46. Pontificem die 18 Decemb. 1576. sic declarasse; « Decretum factum in Parochis » multò magis procedere in Episcopis, qui magis obligati sunt : » tamen posse Episcopos in locis tutioribus manere, et inde » providere. » Et hîc observare oportet, quòd hoc Decretum fuit proprium Pontificis, quo generaliter explicatum fuit officium Episcoporum : revera enim, si Episcopus in hujusmodi necessitatibus oves suas deserat, quis alius eis satis providere curabit?

234. — « 1. Peccat mortaliter, qui sine omni jurisdictione » Eucharistiam dispensat. *Bon. l. c. p.* 2. quia violat alterius » jurisdictionem in re gravi. Inferior autem Sacerdote incurrit » insuper irregularitatem, ut docet *Coninc.** (*Idem docet Laym.* » *de Euch. cap.* 7. *n.* 3. *cum Coninch. Sporer. cod. tit. c.* 5. » *nu.* 309. *Mazz. t.* 3. *p.* 131. *cum Bonac. et Salm. de Bapt. c.* 4.

» *n.* 20. *qui dicunt idem de Clerico ministrante Baptismum so-*
» *lemniter. Ratio, quia, cùm horum Sacramentorum solus Sa-*
» *cerdos sit Minister, et Diaconus nonnisi ex commissione; ideo*
» *etiam Diaconus sine commissione ministrans hæc Sacramenta,*
» *cùm ipsorum non sit Minister ordinarius, irregularitatem incur-*
» *rit, ex c.* 1. *de Cler. non ord. Vide dicta de Bap. n.* 116.
» *v. Dub.* 2.) * Hinc Religiosi etiam ipso facto incurrunt excom-
» municationem Papæ reservatam, si scilicet sine licentia Pa-
» rochi, et quidem speciali, præsumant clericis, vel laicis dare
» Extremam Unctionem, vel Eucharistiam, vel Matrimonia so-
» lemnizare : nisi habeant privilegium, vel Parochus absit, aut
» injustè nolit in articulo mortis. A dicta tamen excommunica-
» tione excusare ignorantiam, etiam crassam, ex *Præp. etc.* non
» *Dian. p.* 2. *t.* 3. *R.* 51. idque propter verbum *præsumant*.

235. — « 2. Licitè ministrat Eucharistiam qui præsumit ra-
» tionabiliter, Pastorem factum suum approbaturum esse. *Reg.*
» *l.* 29. *n.* 91. *Bonac. l. c. n.* 9. * (*Palaus punt.* 18. *num.* 4.
» *dicit, ex consuetudine communiter præsumi consensum Parochi,*
» *quoties Communio non fit ex obligatione. Hinc rectè ait Ronca-*
» *glia cap.* 4. *quæst.* 2. *Resp.* 1. *cum communi, quòd cui concedi-*
» *tur facultas celebrandi, intelligitur etiam concessa facultas*
» *Eucharistiam ministrandi. Et sic revera ubique usus habet. Dicit*
» *tamen Pal. ibid. hanc præsumptionem tantùm locum habere,*
» *cùm Communio fit ex devotione, non verò si ex obligatione : sed*
» *Laym. c.* 7. *nu.* 4. *illam admittit etiam in præcepto Paschali,*
» *si præsumptio sit rationabilis, putà si persona frequenter com-*
» *municet. Cæterùm Croix n.* 634. *et Lugo d.* 18. *n.* 51. *cum Suar.*
» *Fag. Diana, et aliis rectè dicunt, hanc præsumptionem in Com-*
» *munione ex obligatione non esse de facili habendam : imò me-*
» *ritò addit Croix non semper sufficere, quòd certè Parochus*
» *daturus esset licentiam si peteretur; si enim recognosceretur*
» *ut Pastor, et ipse saltem confusè cognosceret ovem suam.*) *

236. — « Si infirmus sacro Viatico muniendus sit, et pro-
» prius Pastor absit, vel præsens non possit deferre Eucharis-
» tiam, quivis alius Sacerdos, vel regularis, vel sæcularis, et
» hoc deficiente, etiam diaconus, ei conferre potest, quia tunc
» præsumitur voluntas Episcopi, aut Papæ. Ita *Laym. l.* 5. *tract.*
» 4. *c.* 7. *Bon. l. c. n.* 10. *Suar.* * (*etsi Parochus renuat., sed*
» *injustè, Salm. c.* 9. *n.* 15. *cum Tol. Lugo, Sa, Dic. est com-*
» *mune apud Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *cum S. Th.*) *

237. — « Dixi in Resp. *ex officio*, quia extraordinariè, in
» statu necessitatis, id potest Diaconus ex commissione Paro-
» chi, et secundùm *Quint.* si absit, sine ea, v. gr. in magno
» festo, quo Sacerdos confessionibus, concionibus, etc. est oc-
» cupatus. *Dian. p.* 9. *t.* 6. *R.* 39. *ex Præp.* In extrema verò ne-
» cessitate, v. gr. articulo mortis, si non esset alius, etiam Dia-
» cono, imò laico licere, secluso scandalo, et alios et seipsum
» communicare probabile est, ut contra *Henr. Vasq. et Sa*, do-
» cent *Suar. Conc. Laym. Præpos. hîc d.* 2. *n.* 11. confirmatque

» *Dian. p.* 8. *t.* 1. *R.* 48. *ex Avers. et Franc. Lugo.* Sed *Amic.* » limitat ad casum, quo moriturus peccati mortalis conscius » aliud Sacramentum suscipere non posset. *Dian. ar.* 9. *t.* 6. » *R.* 39. in praxi tamen id non facilè faciendum, ob contrariam » consuetudinem. *Card. de Lugo d.* 18. *lib.* 2. *Bonac. d.* 4. *q.* 5. » *p.* 1. »

Quæritur hîc I. Quando Diaconus possit Eucharistiam ministrare. Nulli dubium quòd Diaconus potest ministrare Eucharistiam in necessitate, ut habetur in Carthagin. IV, Can. 39, ubi dicitur : « Diaconus præsente Presbytero Eucharistiam chari- » tatis Christi populo, si necessitas cogat, jussus eroget. » Sed dubitatur an hæc necessitas debeat esse extrema? Affirmat *Con. Tourn. t.* 6. *p.* 452. *cum Habert, et Wittas.* dicens, requiri necessitatem præbendi Viaticum, dum abest Sacerdos; quia aliàs non vitaretur scandalum, cùm jam obsoleverit usus, qui primitùs in Ecclesia invaluerit (ut testantur *Alensis, Sotus, Silvest. etc.*), nempe quòd Diaconi universè Eucharistiam populo ministrabant. Sed negant communiter *Suar. d.* 72. *s.* 2. *concl.* 3. *Pal. p.* 17. *n.* 6. *Lugo d.* 18. *n.* 27. *Laym. c.* 7. *n.* 2. *et Salm. c.* 9. *n.* 8. *cum Rod. Dic. Henr.* qui dicunt sufficere necessitatem gravem, nempe cùm nullus adsit Sacerdos, qui commodè possit ministrare. Et huic non dissentit *P. Conc.*, admittens sufficere ad id justam causam. Imò *Sylo. v. Diaconus* ait, satis esse præceptum Episcopi vel Parochi, etiamsi nulla causa subsit. Et *Quintanad. apud Renzi c.* 3. *q.* 2. tenet, quòd absente Sacerdote, etiam sine commissione, et nulla urgente necessitate, possit Diaconus ministrare. Sed meritò has duas opiniones rejicit *P. Suarez.* Omnes verò conveniunt, quòd in necessitate extrema, absente Sacerdote, Diaconus poterit et tenebitur Viaticum ministrare, adhuc sine commissione : ita *Tolet. l.* 3. *c.* 28. *nu.* 2. *Holzm. n.* 280. *et Laym. loc. c. cum Soto. Vict. Henr. Miranda, etc.* Diaconus autem, dum Eucharistiam ministrat, debet esse indutus superpelliceo, et stola transversa, ut bene advertunt *Holz. l. c. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 489 *et alii.*

Quæritur II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Lugo d.* 18. *n.* 24. qui vocat communem, *Gonet d.* 10. *n.* 18. *Cont. Tourn. p.* 453. *in fine, Bonac. p.* 1. *num.* 5. *cum Henr. Sa, Vict. Sylo. Palud. Posseo. etc. ac Salm. num.* 11. *cum Vasq. Soto, Fag. et Dic.* Ratio, quia laicus non potest Eucharistiam sumere, nisi de manu Sacerdotis, vel saltem Diaconi; è converso hoc Sacramentum non est necessarium ad salutem. *Secunda* verò sententia affirmat, quam tenent *Suar. d.* 72. *sect.* 1. *in fine, Caj. in Matth.* 26. *Fill. tr.* 4. *n.* 285. *Val. q.* 10. *n.* 4. *Escob. l.* 6. *n.* 455. *Diana pag.* 3. *tr.* 4. *res.* 47. et probabilem putant *Lugo d.* 18. *n.* 23. *et Conc. q.* 82. *n.* 27. Ratio, quia in tali casu necessitatis, putà in articulo mortis, urget præceptum divinum communicandi; è converso nullo præcepto divino, vel ecclesiastico id apparet prohibitum; imò notum est,

quòd olim fideles laici Eucharistiam in suas domos deferebant, et seipsos propriis manibus communicabant : et hoc quidem propter necessitatem permittebatur ; cur autem eadem necessitate occurrente aliquando permitti non poterit?

Deinde hîc quæritur III. an liceat laico in necessitate ministrare Viaticum moribundo. Negat *D. Th. in* 4. *d.* 13. *qu.* 1. *art.* 3. *qu.* 1. *ad* 3. ubi postquam dixit licere laico tangere corpus Christi in necessitate putà ut extrahat Eucharistiam è loco immundo, subdit : « Sed non est simile de dispensatione Sacramenti, » quia receptio hujus Sacramenti non est necessitatis. » Et idem sentiunt *Lugo d.* 18. *n.* 22. *Petrocor. t.* 3. *p.* 448. *q.* 4. *et Tourn. t.* 5. *pag.* 353. *cum Contens. Conc. Henr. à S. Ign. et Henno.* Ratio, tum quia hoc esset contra universalem Ecclesiæ consuetudinem ; tum quia hoc Sacramentum non est tantæ necessitatis, ut mox supra dictum est ; tum demum quia in *c. Pervenit* 29. *de Consecr. Dist.* 2. expressè prohibetur Sacerdotibus committere laico ministrationem hujus Sacramenti. Excipit *Tourn. l. c.* solum casum, quo infirmus non posset aliud sumere Sacramentum, et dubitaret de perfecta contritione ; quia tunc Eucharistia fit Sacramentum necessitatis. Affirmant verò *Suar. dicta d.* 72. *s.* 3. *in fine, ac Cajet. Fill. Val. Escob. cum Dian. l. c.* ac valde adhæret *Laym. c.* 7. *n.* 4. Ratio, quia nulla fit Sacramento injuria, si in tali necessitate morienti ministretur Eucharistia à laico. Nec obstat textus in *cit. c. Pervenit ;* quia ille loquitur de Sacerdote, qui ministrationem committebat laico etiam extra casum necessitatis. Neque obstat contraria consuetudo ; cùm enim hic casus rarissimè accidat, consuetudo contraria minimè probari potest. Hanc sententiam tenet etiam *Habert t.* 5. *p.* 511. *q.* 2. ubi dicit quòd, occurrente necessitate, nempe tempore pestis, bene poterit judicio Episcopi etiam laicis permitti Eucharistiam ministrare.

238. — « Probabile est, etiam extra mortis articulum ex » gravi causa licere Sacerdoti præciso scandalo, sacram hostiam » sumere ex sacrario, vel à Diacono allatam sibi ipsi dare, v. » gr. si in longo morbo diu non communicasset, ut contra *Suar.* » *et Conc.* docent *Fag. p.* 3. *l. c.* 3. *Præp. Escob. etc. t.* 7. *E.* 6. » *l. c.* * (*Immò Croix nu.* 481. *cum Suar. Bon. Lug., etc. Ronc.* » *c.* 4. *q.* 4. *Salm. c.* 9. *n.* 18. *cum Sylvio, etc. dicunt, sola de-* » *votionis causa, Sacerdotem semper posse seipsum communicare,* » *quia præciso scandalo, nulla est irreverentia, nec ullibi est* » *vetitum, nisi adsit alius Sacerdos : et id non improbabile putat* » *Conc. p.* 307. *n.* 12. *Ibique addit cum Vasq. Dic. et Leand.* » *hoc permitti etiam Diacono, quia ex Concilio Nicæno Can.* » 14. *id ei conceditur. Tandem concludit disciplinam hodiernam* » *in hoc spectandam esse.*) *

239. — « Dixi 2. *vel privilegium*, quale habent Religiosi » Mendicantes, et nominatim Societatis JESU, ex Pauli III » Bulla, et aliorum, ut scilicet in suis templis per se, vel per » alios Sacerdotes illic celebrantes communicare possint quos-

» cumque Christi fideles, præterquam in mortis articulo (in quo » tamen, si urget necessitas, præsumitur ratihabitio Papæ, » etiam invito Parocho, ut habet *Bon.* hîc), et festo Paschali. » * (*Et præterquam, si Episcopus rationabiliter alicui Communionem prohibeat*) *. V. *Card. de Lugo l. c. s.* 2. *n.* 38 *et* 49. » Porro per festum Paschatis Pontifices hîc videntur intelligere, » et prohibere communionem illam, qua satisfit præcepto annuæ communionis, ut docent *Sa, Fill. et comm.* Per mortis » articulum intelligitur tempus, quo vel mors proximè instat, » et moraliter certa et inevitabilis est, vel quo est mortis periculum, id est probabile dubium de vitæ conservatione, casu, quo » valde frequenter mors solet accidere. *Suar. t.* 4. *de rel. lib.* 2. » *c.* 2. *et* 3. *p. d.* 26. *s.* 4. et alii.

240. — « Ex dictis resolves, quòd regulares licitè dent Eucharistiam in articulo mortis, uti et in Paschate sequentibus » casibus.

« 1. Si extrema sit necessitas, ut si periclitetur de salute » æterna.

» 2. Si sit gravis necessitas, id est probabile mortis periculum, et Parochus nolit, vel non possit dare. *Card. de Lugo* » *d.* 18. *s.* 2. *n.* 53. * (*Cum Ronc. c.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *et pluribus*, » *contra aliquos.*) *

« 3. Si à Pontifice, vel Episcopo habeant privilegium : quale » hoc tempore habent Religiosi aliqui quibusdam locis ab Epis» copis communionem Paschalem dandi.

« 4. Si quis in Paschate non possit in sua Parochia com» municare, nec petere veniam à Parocho.

« 5. Si ratione Communionis Paschalis Parochiæ suæ ante » satisfecerint, aut postea satisfacturi putentur, quia tunc Paro» chis nihil decedit, cùm ipso die Paschatis, abstinere à com» munione possint. * (*Ita Suar. d.* 72. *s.* 3. *Pal. c.* 19. *n.* 3. *Anacl.* » *p.* 101. *n.* 40. *cum communi.*) * Sic contra *Henr. et Nav.* do» cent *Sa, Fill. et Laym.* qui addit, nisi constaret Parochum » esse invitum, ac rationabiliter id prohibere, v. g. quòd alias » rationem communicantium habere in sua Parochia non possit, » tunc enim ad Parochiam esse rejiciendos. *Card. de Lugo d.* 18. » *s.* 2. *n.* 50. *Bon. loc. cit.* * (*Refert N. SS. P. Bened. XIV.* » *de Synod. l.* 7. *c.* 42. *declarasse S. C. non posse Regulares die* » *Paschatis ministrare Eucharistiam ex devotione communicantibus. Sed Ronc. c.* 4. *q.* 9. *R.* 2. *et Wigandt Ex.* 4. *n.* 48. » *in hoc constantem esse consuetudinem in contrarium, quæ ju*» *risdictionem præbet*) *

« 6. Si ægrotus necdum pervenerit ad eum statum, ut ex præ» cepto teneatur ad communionem, etsi tunc maneat obligatus » suscipere communionem ex manu Parochi in articulo mortis.

« 7. Si ægrotus satisfecerit præcepto de viatico, cum inten» tione illud implendi : quia administratio Eucharistiæ tantùm » est vetita Regularibus quando præceptum communionis obligat. » Nunquam tamen, sine licentia Episcopi, vel Parochi, licet

» Religiosis publicè Eucharistiam deferre per plateas, cùm id » juri Parochorum consuetudine obtento deroget : proinde eo » casu in ægroti Oratorio, aliove honesto domûs loco, de li- » centia Ordinarii, privatim facto sacro, Eucharistia est danda. » Ita *Suar.* Vid. *Diana t. 4. p. 4. R. 14. et p. 9. t. 9. R. 63.*

« 8. Quibusdam, qui frequenter communicant apud Reli- » giosos, nec possunt adduci, ut communicent in Parochia; » idque ex tacito, et præsumpto consensu, quem *Laym. lib. 5.* » *t. 4. c. 7. n. 4.* putat facilius posse præsumi in militibus præ- » sidiariis ; item in aulicis, studiosis, aliisque Academicis, etc. » qui frequenter communicantes extra suspicionem esse solent. » Vid. *Laym. l. c.*

« 9. Si in Paschate sint vagi, peregrini, et advenæ, secundùm » sententiam probabilem multorum, ut *Sanch. de Matr. l. 3.* » *d. 37. Fagun. præc. 1. Eccl. l. 1. c. 8. Card. de Lugo l.* » *c. Dian. p. 2. t. 2. R. 12.* » (V. Not. I, pag. 345.)

Huic adversantur *Tourn. t. 5. p. 455. v. Circa, et Ronc. c. 4. q. 2. R. 2. cum Barbosa, et Passer.*, dicentes, quòd advenæ debent sumere Communionem Paschalem de manu Parochi loci, quia iste tunc censendus est proprius eorum Pastor. Sed cum *Busemb.* communissimè oppositum docent *Sanch. d. disp. 23. n. 17. Suar. 3. p. d. 72. s. 2. in fin. Lugo d. 18. n. 50.* (qui vocat fere communem) *Viva q. 4. ar. 10. Anacl. p. 101. n. 40. Pal. p. 19. n. 7. et Salm. cap. 8. num. 31. cum. Nav. Sot. Cajet. Azor. etc.* Ratio, quia peregrini et vagi non habent proprium Pastorem; et favet Declaratio Eugenii IV, (apud *Sanch.*) qui concessit peregrinis, ut possint in parochiæ hospitiis communicare, non autem coegit, sed relinquit eos dispositioni juris communis.

« 10. Si sint famuli, vel domestici, vel familiares eorum, » qui circa tales habent privilegium. Vid. *Comp. privil. Soc.* » *v. Familiaris, et Dian. p. 2. t. 1. de dubiis Regularium, R. 12.* » *Bon. q. 7. p. 2. n. 19.* refert quamdam Declar. S. C. » Concilii (*apud Sa*), quia dictum fuit famulos sæculares Mo- » nasteriorum teneri sumere Communionem Paschalem in » Parochia. Hoc autem ait *Bon.* non intelligendum de iis qui » degunt in Monasteriis, vel in locis exemptis à cura Parochorum : » et idem sentiunt *Anacl. p. 401. n. 40.* cum communi, ut as- » serit, *Ronc. c. 4. q. 2. R. 2. Pal. p. 15. n. 10. et Salm. c. 8.* » *n. 30. cum Dic.* Attamen *Wigandt Ex 4. n. 48.* et Bened. XIV, » *Notif. 55. t. 2.* sentiunt oppositum ; nam (ut ait præfatus » *Bened.*) tantùm illi servientes Monasteriis sunt exempti à » jurisdictione sui Ordinarii, qui ut habetur in Trident. *Sess.* » *24. c. 11. Actu inserviunt, intra eorum septa ac domos resi-* » *dent, sub eorumque obedientia vivunt.* Unde, ut ait, non exi- » muntur ab obligatione Communionis Paschalis in Parochia » famuli Monasteriorum, nisi vivant intra ipsam clausuram, » et sub obedientia Prælatorum Regularium. Et huic confor- » mia esse refert idem *Bened.* plura Decr. S. C. et signanter

» illud editum 22. Nov. 1721, ubi dictum fuit teneri recipere » Communionem in Parochia famulos Monialium degentes in » domibus sitis in atriis Monasteriorum muro circumvallatis, » quæ sunt contigua Monasteriis, cum janua quæ clauditur. » Sed hoc non obstante, refert *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 635. Societati » JESU expressum Privilegium concessum fuisse, ut famuli, » domestici, intra septa religiosa habitantes, possint satisfacere » Communioni paschali communicando in templis Societatis. » Sed notat ibi *P. Zaccharia* pluries decrevisse S. C. hoc pri- » vilegium non extendi ad alias Religiones. »

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ.

241. An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo ac lumine? Quid de Extrema Unctione? — **242.** An in necessitate liceat currere? — **243.** An deferre Eucharistiam in equo? Et an tantùm ad eam adorandam? — **244.** An liceat dispensare, vel celebrare posterioribus digitis? Et an medio instrumento tempore pestis? — **245.** Quando peccet dispensans ob defectum Ritûs Ecclesiæ? — **246.** Quibus non liceat porrigere Communionem? — **247.** An autem Communio porrigenda Reis capite damnatis? Et an semifatuis, et obsessis? — **248.** Quomodo Pastor debeat asservare Eucharistiam? Et an Eucharistia asservanda, et deferenda semper sit cum lumine? — **249.** An ministranda Communio in Missa de Requiem? — **250.** Quid faciendum, si Hostia decidat in terram? — **251.** Quid faciendum de fragmentis Hostiarum? — **252.** Qua hora, et qua die possit dari Communio? — **253.** Quoties Parochus teneatur ministrare Communionem? — **254.** Quid notandum circa Communionem quotidianam?

241. — « Resp. 1. Ut Minister circa Eucharistiæ distribu- » tionem non peccet, præter gratiam, etiam reverentiam in » eo tum ratio, tum Canones requirunt; ita ut præstet hoc Sa- » cramentum omitti (cùm ejus susceptio sæpe non sit neces- » saria ad salutem), quàm admitti positivam irreverentiam.

Unde resolves :

« 1. Eucharistia non est deferenda ad infirmum, nisi cum ha- » bitu decenti, id est cum stola et superpelliceo, ac præce- » dente lumine : secus est de extrema Unctione, cujus materia, » cùm non sit Sacramentum, non requirit tantam veneratio- » nem. * (*Ita etiam Mazz. cum Croix, et communi.*) * Putant » tamen quidam, si habitus haberi non possit, aut sit tempes- » tas, aut iter faciendum, non fore irreverentiam, si Sacerdos » Eucharistiam in pyxide, vel corporali involutam in sinu suo » deferat. Quod certius videtur licere in locis hæreticis, ubi

» etiam necessitate, et clam, præciso scandalo, poterit porri-
» gere sine stola, et superpellicco : etsi nullo modo celebrandum
» sit sine vestibus sacris ob viaticum dandum. *Bon. d. 4. q. 5.*
» *p. 2.* »

Ministrare Eucharistiam sine lumine, et solita Confessione reputatur tantùm veniale, uti comm. dicunt *Suar. dist. 72. Sect. 4. v. Tertio, Ronc. cap. 4. q. 3. R. 2. cum Quarti, Croix n. 489. cum Gob. et Salm. c. 9. n. 24. cum Fill. Gran. et Fag. ac Mazz. t. 3. n. 132. in fin.* cum communi ut asserit. Ministrare autem sine stola, et superpelliceo, comm. censent DD. esse mortale ex genere suo, ut *Suar. et Ronc. ll. cc. ac Fill. c. 9. n. 270.* Omissa tamen tantùm stola, dicit *Ronc.* pluribus videri solùm veniale. Utrùm autem in necessitate liceat ministrare Viaticum sine lumine, et vestibus sacris? Negat *Bon. q. 5. p. 2. n. 8. cum Syloest. et Posseo.*, quia (ut ait) præstat potiùs reverentiam servari tanto Sacramento, quàm infirmum communicare. Sed communiùs et satis probabiliter affirmant *Croix et Mazz. ll. cc. Gobat. tr. 4. n. 417. Elb. t. 3. p. 83. n. 63. et Renz. q. 15. cum Fill. Ao. Gran. etc.* Ratio, quia non rationabiliter præsumitur quòd Christus, qui hoc Sacramentum ad subsidium animarum instituit, et Ecclesia, quæ tam benigna est mater, voluerint moribundos tanto bono privari, ne præscriptæ cæremoniæ omittantur. Deferre autem Eucharistiam ad aliud altare sine vestibus sacris, dicit *Croix l. c. cum Diana, et comm.*, non excedere peccatum veniale. Censet etiam *Pasq. ap. Croix n. 614.* quòd Episcopus potest dispensare, ut deferatur Viaticum cum pileolo in Villis, et Pagis.

242. — « 2. Præstat ægrum non communicatum mori, quàm
» Sacerdotem in habitu cum Sacramento per publicum currere
» (etsi festinare valde debeat, ut dicit *Quint. t. 4. s. 8.*) * (*Sed*
» *probabile est posse sine irreverentia currere in necessitate, ut*
» *Croix n. 614. cum Gob. item contra Salm. c. 9. n. 25. cum*
» *Bon.*) * Secus est in Baptismo, et Pœnitentia, si probabi-
» liter timeretur, ne ægrotus decederet in mortali; tunc enim
» currendum esset, ut habet *Bon. l. c. ex S. Th. Posseo.* et
» aliis.

243. — « 3. Ad infirmum longè distantem licere Parocho
» Eucharistiam deferre in equo mansueto, ita ut non sit peri-
» culum lapsûs, docet *Quint. c. 4. s. 8.* * (*Idem tenet Elb. n. 74.*
» *cum Gob. si fiat causa tempestatis, vel distantiæ, vel quia pe-*
» *riculum est in mora. Idque concessit S. Carolus in Act. Me-*
» *diol. p. 4. sub num. 51.*) * Sed negant *Posseo. et Barb.*, nisi
» loci consuetudo permittat; adduntque non licere pyxidem dare
» portandam laico, quantumvis Pastor sit fatigatus, sed potiùs
» ex collo suspendendam bursam.

« 4. Eucharistia non deferenda ad ægrum, venerationis tan-
» tùm causâ, ut adoret, vel osculetur, si sumere non possit.
» Quod etiam prohibuit Congregatio Cardinalium : quæ tamen
» non videtur prohibere, ut venerationis causa deferatur ad lec-

» tum, si in domo celebretur. * (*In hoc attendendum omnino* » *Decr. S. C. Concil. in s.* 13. *Can.* 7. *ap. Lugo Resp. Mor. l.* 1. » *d.* 11. *n.* 3.) *ubi sic declaratum fuit.* Non licet sanctam Eucharistiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti sumere eam non possunt, sed venerationis gratia solent » eam deosculari. Et si fortè aliquo in loco talis est consuetudo. » ea prorsus est tollenda, quod Pius V prohibuit.) *

244. — « 5. Non licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice, et pollice ob chiragram dari non possit, ut docent *Bon.* » *d.* 5. *q.* 4. *p.* 2. *et Posseoinus*, contra *Tolet.* cujus sententia » tuta videtur, si aliàs æger sine viatico esset moriturus : præsertim si tunc detur duobus indicibus.

Quær., an qui laborat chiragra, possit aliis digitis quàm pollice et indice ministrare Eucharistiam? Affirmant *Mazz. t.* 3. *p.* 133. *n.* 111. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 490. *cum Arriaga, Leand. et Gob.*, quia, licèt soli primi digiti Sacerdotis inungantur, tamen tota manus consecratur. Probabilùs verò negant *Dian. p.* 10. *tr.* 11. *res.* 40. *Renzi c.* 3. *q.* 16. *et Bonac. d.* 4. *p.* 2. *n.* 10. *cum Posseo.* Ratio, quia, etsi tota manus sit consecrata, attamen index et pollex ex ritu Ecclesiæ ad hoc ministerium deputantur. Et quamvis communiter admittant cum *Bus. Diana, et Renzi l. c.* item *Conc. p.* 109. *n.* 15. *Salm. c.* 9. *n.* 26. *Tourn. p.* 461. *Salm. c.* 9. *n.* 26. *et Ronc. c.* 4. *q.* 3. *R.* 2. (contra *Bon.*) posse ministrari Eucharistiam posterioribus digitis in casu extremæ, vel gravissimæ necessitatis : Pariter tamen communiter dicunt *Pal. tr.* 29. *d.* 6. *pag.* 11. *n.* 3. *et Laym. de Irreg. tr.* 5. *c.* 7. *n.* 6. *Bon. eod. tit. d.* 7. *q.* 2. *c.* 2. *n.* 16. *cum Suar. Mol. Sayro, Avila, Fill. et Reg.*, quòd si quis haberet pollicem ita infirmum, ut non posset cum eo hostiam frangere, non posset quidem celebrare. Idque infertur ex *c. ult. de Corp. vitiat.* ubi dictum fuit, tum tantùm permittendum alicui Sacerdotio initiari, cùm habet pollicem aptum ad frangendam hostiam. Regula autem generalis est, id quod est impedimentum ad suscipiendum Ordinem post susceptionem exercitium Ordinis impedire; vide *Salm. de Cens. c.* 7. *n.* 2. Et idem dicunt *Bon. l. c. Viva de Irreg. qu.* 9. *ar.* 4. *n.* 15. *et Mazz. eod. tit. c.* 5. *n.* 1. de Sacerdote, qui indicem haberet ineptum ad usum.

« 6. Non licet tempore pestis porrigere Eucharistiam medio » aliquo instrumento (multò minùs deponere alicui in scutella, » ut ab ipsomet ægro sumatur), sed manu danda est, ut docet » *Bon. d.* 4. *q.* 5. *p.* 2. *ex Suar.*, et aliis. Quamvis *Posseo. c.* 8. » non improbabiliter dicat, posse, præciso scandalo, et periculo lapsûs in terram, instrumento ad id ritè confecto dari. » * (*Putà in cochleari; id tamen negant Dian. p.* 5. *tr.* 3. *R.* 50. » *et Renzi c.* 3. *q.* 16. *cum Fagund. et Concilio Mediol. V ubi* » *id vetitum fuit. Sed meritò putant non improbabiliter licitum in* » *tali necessitate cum Bus. Bon. p.* 2. *n.* 10. *item Mancin. et* » *Marc. ap. Croix n.* 486. *et Salm. c.* 9. *n.* 27. *cum Gavant.* » *Leand. etc., quia necessitas satis videtur excusare à solito*

» *ritu Ecclesiæ.*) * Quod in praxi pro ægroto, qui non potest tra-
» jicere hostiam, ut scilicet ei detur Eucharistia, imposita par-
» ticula hostiæ cum vino in cochleari, admittit *Præp. in* 2. *p.*
» *q.* 80. *a.* 5. *d.* 6. *Esc. t.* 7. *c.* 5. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 104. *
» (*Vide dicenda. n.* 288. *v. Dicunt.*) *

« 7. Sacerdos podagra laborans potest deferri ad altare, ut
» ibi Eucharistiam administret; seclusa tamen alia prohibitione.
» Ita *Possev. c.* 5. *n.* 50. *Bon. l. c.*

245. — « Resp. 2. Requiritur præterea, ut eam dispenset ritu
» Ecclesiæ consueto; deinde, ut eam neget (per se loquendo)
» indispositis animo, vel corpore; denique, si Pastor sit, ut
» ministret eam ovibus, quoties rationabiliter petunt. *Bon. d.* 4.
» *q.* 5. *p.* 1. *n.* 15.

« Dixi 1. *Ritu Ecclesiæ;* quia legitimus Ecclesiæ ordo sub
» peccato obligat.

Unde resolves:

« Peccat I. qui Eucharistiam dat sub utraque specie, locis,
» vel personis, quibus à Pontifice non est concessum. Item si
» morituro, qui ob linguæ ariditatem non potest hostiam tra-
» jicere, det species vini, * (*Ut communissimè dicunt Tab. c.* 5.
» *n.* 3. *cum Fag. et Dian. item Croix n.* 611. *cum Suar. Lugo,*
» *Dic. etc. contra Ochag. etc. quia præceptum Viatici non obli-*
» *gat, quando nequit sumi debito modo, et Ecclesiæ ritu*) *,
» licèt talem à mortali excusare conetur *Amic.* apud *Dian. p.* 8.
» *t.* 1. *R.* 24. *Bon. l. c. Sanch. Poss. Barb.* contra ipsum *Dian.*
» *p.* 9. *t.* 9. *et R.* 64. II. Qui dispensat sine veste sacra, vel lu-
» mine, aut prævia confessionis generalis formula. * (*Vide d.*
» *numer.* 241.) * III. Qui laico dat hostiam majorem; in neces-
» sitate tamen, vel in casu magnæ devotionis, licet ex majore
» particulam defractam dare * (*Id si fit sine causa, non est lici-*
» *tum, sed non excedit veniale, ut rectè ait Tourn. p.* 462. *cum*
» *Poss. Sufficit autem ad illud excusandum, si communicandus, sit*
» *infirmus vir nobilis, famulus, vel alius qui sine incommodo ex-*
» *pectare non potest, etiamsi tantum ex devotione communicet, ut*
» *dicunt communiter idem Tourn. l. c. et Conc. p.* 207. *n.* 12. *Salm.*
» *c.* 9. *n.* 19. *cum Dic. Diana, Gran. etc. ac Elbel t.* 3. *n.* 59. *cum*
» *S. Anton. Sylvest. et Bon.*), * vel etiam in defectu minorum,
» plures majores consecrare; easque deinde in minores partes
» (non tamen adeo parvas ut honestè dari non possint) divisas
» distribuere. Ita *Sa v. Euch. d.* 4. *q.* 5. *p.* 1. *n.* 14.

« Dixi 2. *Per se neget:* quia aliàs cooperabitur peccato. Per
» accidens tamen sæpe dare potest, v. g. si sine scandalo, aut
» gravi damno suo, vel pœnitentis, negare non possit. Vide *Bon.*
» *l. c. Possev. c.* 5. *n.* 8. »

Unde resolves:

246. — « I. Peccat 1. Qui dat pueris ante annum discretionis
» (nisi in articulo mortis) qui fortè circa annum decimum inci-

» pit. * (*Vide infra n.* 301.) * 2. Qui dat amentibus, quando » nunquam sunt usi ratione. Si verò usi sint, potest et debet illis » dari in articulo mortis, si possit sine periculo irreverentiæ, et » non constet, incidisse in amentiam in statu peccati mortalis, » *Laym. hîc. c.* 4. *num.* 4. * (*Vide dicenda n.* 302. *Qu. II.*) * » 3. Qui dat peccatori publico, v. g. histrioni, turpes comœdias » cum mortali repræsentanti, usurario, meretrici, concubinario ; » de quibus vid. *Fill. t.* 4. *n.* 166 *et seq.* * (*Vide dicta n.* 46.) * « Dixi, *Publico :* quia si occultè tantùm scias esse indisposi- » tum, occultè quidem, non tamen publicè petenti est neganda : » nisi indispositio ex confessione sit nota : tunc enim extra eam » ne licet quidem monere, ut doceat *Sanch. Bon. Laym. l.* 5. *t.* 4. » *c.* 6. *Card. de Lugo d.* 8. *de Sac. s.* 11. *n.* 189. * (*Vide n.* 49 » *et* 50.) *

247. — « 2. Peccat item, qui negat reis morte plectendis (qui- » bus etiam potest dari aliquot, imò una hora ante mortem, ut » habet *Sa* : danda verò est, si fieri potest, non in carcere, vel alio » loco inhonesto) etiam ob crimen sagarum captis, dummodo » pœnitentiam præ se ferant : etiamsi crimen negent, et violenta » duret suspicio, *Tann. t.* 3. *qu.* 5. *d.* 4. * (*Negat Contenson* » *d.* 4. *c.* 1. *spec.* 3. *posse dari Communionem capite damnatis,* » *nisi diu prius pœnitentia sua crimina expiaverint. Sed rectè* » *affirmat laudabiliùs posse dari disposito per Confessionem* » *P. Conc. p.* 310. *n.* 5. *et Juenin.* 272. *Concl.* 3. *ut usus habet in* » *Italia et Germania* (*secus in Gallia et Hispania*) ; *et etiam una* » *hora ant mortem, si necessitas urgeat, ut admittit Concina ;* » *ex Concilio enim Nicæno Can.* 13. *præscribitur, quòd Eucharis-* » *tia danda est omnibus,* qui ad vitæ exitum veniunt.) *

« 3. Rectè facit 1. qui rarò, v. g. in Paschate, dat commu- » nionem semifatuis, et qui debilem habent rationis usum, si « saltem hunc cibum à profano distinguere norint, ut habent » *Hen. et Posseo.* Idem fere dicendum est de surdis et mutis a » nativitate. Vide *Laym. hîc* 2. Qui dat obsessis à dæmone, » dummodo sine irreverentia possint sumere. Ita *Suar. Bon. Reg.* » * (*Vide dicenda n.* 303.) * (V. Not. II, pag. 345)

Dixi 3. *Si Pastor sit.*

Unde resolves :

« 1. Talis peccat graviter contra justitiam, et charitatem, si » subditis in periculo mortis, licèt peste infectis, non det. * (*Vide* » *d. n.* 233.) * Alius verò Sacerdos, qui in tali casu, absente vel » nolente Parocho, nollet dare, peccaret tantùm contra chari- » tatem, etsi secundùm *Chapeav.* mortaliter. *q.* 37. *n.* 2.

248. — « 2. Pastor, ut Eucharistiam opportunè petentibus » possit ministrare, tenetur eam asservare cum lumine in Eccle- » sia, nec licet alibi, ne in sacellis quidem nobilium, vel choro » monialium, aut inter septa Monasterii earum, ut habet » *Trid. sess.* 15. *de reform. c.* 10. (nisi cum facultate in solemni » festo) in pyxide ; quæ non necessariò est consecrata, licèt, si

» consecrata non sit, debeat interiùs vestiri vitta linea ex tela » consecrata, ut ex *S. Th.* docent *Vasq. Azor. Regin. in praxi* » *t.* 2. *lib.* 29. *c.* 9. * (*Vide de hoc dicenda n.* 424. *circa finem.*)*

« Si ob graviter culpabilem negligentiam Parochi, vel ejus, » cui ista cura commissa est, integro die, vel aliquot integris » noctibus, lumen non ardeat ante venerabile Sacramentum » peccare eum mortaliter (secus si per horam tantùm) docet » *Quint. t.* 4. *et s.* 1 *et* 7. item *Dian. p.* 9. *t.* 6. *R.* 34. licèt *Mar-* » *chand. in res. Pastor. t.* 4. *c.* 5. *q.* 4. obligationem, et consue- » tudinem tam universalem neget : uti et de lumine præferendo, » quando defertur Sacramentum foras, atque ex causa id posse » omitti, ut cùm defertur ad ægrum longè distantem, nec com- » modè fieri potest cum lumine. (*Vide dicta hîc n.* 241. *v. Minis-* » *trare.*)* »

249. — Plura quæsita diversa, et utilia ad praxim hîc sunt resolvenda. Quær. I. An in Missa de *Requiem* possit dari Communio? Hîc tria dubia occurrunt. Dubit. 1. An liceat Communionem ministrare intra Missam? Negat *Gavantus*, *part.* 2. *Tit.* 10. *nu.* 6. *lit. n. et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 492. ex Decr. S. C. Rituum edito die 22. Jan. 1701. Sed affirmant meritò *Pignat. t.* 9. *Cons.* 90. *n.* 38. *Quarti p.* 2. *tit.* 10. *n.* 6. *et Merati l. c. in Gav. n.* 28. *cum Gastaldo*, et aliis pluribus. Prob. ex Trid. *Sess.* 22. *c.* 6. ubi dicitur : « Op- » taret sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles ad- » stantes Eucharistiæ perceptione communicarent. » Nota *in sin-gulis Missis :* Ergo etiam in Missis Defunctorum. Item quia in Canone etiam Missalis Defunctorum dicitur : « Ut quotquot ex » hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Corpus et » Sanguinem sumpserimus. » etc. Deinde ibidem inferiùs post Communionem celebrantis, sic habetur : « Si qui sunt commu- » nicandi, eos communicet, antequam se purificet. » Refertque *Merati*, hæc verba inserta fuisse in Missali Defunctorum tempore Urbani VIII, qui hæc præscripsit inter cætera : *Communicando fra la Messa de Requiem si faccialo stesso, nè si dia al-cuna benedizione.* Nec obstat Decretum oppositum an. 1701. Nam asserit idem *Merati* invenisse adnotatum in Directorio Ecclesiæ Genuensis an. 1715, quòd, licèt an. 1701 à S. C. vetita fuisset Communio fieri in Missis Defunctorum, tamen ab eadem S. C. ex novis motivis prohibitum fuit extra dari copiam prædicti Decreti. Deinde refert idem Auctor, quòd die 22 Martii 1711 reproposito hoc dubio, eadem S. C. censuit præfatum Decretum anni 1701 suspendendum esse. Hinc hodie ubique viget usus Communionem dispensandi intra Missam *de Requiem;* imò hodie certum est licere ex Decreto mox referendo.

Dubitat. 2. An in Missa defunctorum liceat dare Communionem ex particulis præconsecratis in alia Missa? Affirmant *P. Merati nu.* 30, *et Bened. XIV, de Sacrif. Missæ. t.* 9. *l.* 3. *c.* 18. dicentes opinionem oppositam aliorum nullo modo esse admittendam prout noviter adinventam, cùm omnes auctoritates et Rubricæ nunquam de hac limitatione verbum faciant. Nec refert, quòd

Particulæ præconsecratæ non spectent ad idem Sacrificium, nam ad totum fructum Sacramenti percipiendum sufficit, ut fideles de eadem victima participent. Supposititium autem pro certo reputat *Merati* quoddam Decretum in contrarium, quod refertur in quodam Kalendario anni 1736. Dicit enim ipse omnem diligentiam adhibuisse in evolvendis Regestis S. C. R. in quibus nunquam potuit tale Decretum invenire. Sed his non obstantibus, die 2 Sept. 1741. novum prodiit Decr. S. C. R. in Aquensi, quo dictum fuit: « In Missis Defunctorum, quæ in paramentis negris celebrantur, non ministretur Eucharistia per » modum Sacramenti, scilicet cum Particulis præconsecratis, » extrahendo Pyxidem à Custodia. Potest tamen ministrari per » modum Sacrificii, prout est quando fidelibus præbetur Communio cum Particulis infra eamdem Missam consecratis. » Hîc autem notandum, quòd antea die 21 Junii 1670, in Pritana aliud fuit Decretum emanatum, nimirum: « Missæ Defunctorum non « possunt celebrari, nisi cum colore nigro, vel saltem violaceo. » His positis, nempe quòd tantùm in paramentis nigris prohibetur Eucharistia ministrari, et aliàs permittitur celebrare Missas de *Requiem* in violaceis, infertur, licitè posse in Missis Defunctorum, quæ celebrantur in violaceis, ministrari Eucharistiam cum Particulis præconsecratis: et insuper ministrari posse tam ante quàm post Missam. (*V. Not. III, pag.* 345.)

Dubit. 3. An Communio possit ministrari à celebrante ante vel post Missam Defunctorum? Meritò id negat *Merati*, quia extra Missam nunquam in paramentis nigris est distribuenda Communio, cùm juxta Rituale Rom. præscribatur in administratione Eucharistiæ utendum esse stola coloris Officio illius diei convenientis, vel saltem coloris albi, ut censet idem *Merati* cum pluribus DD. Quod etiam approbavit S. Carolus *in Syn Prov. I. p.* 1. Cæterùm certum est ex Rit. Romano, intra Missas vivorum Communionem populi statim post Sacerdotis sumptionem fieri debere, nisi justa causa suadeat fieri ante vel post Missam, uti si plurimi interessent, et suspicio esset quòd aliqui eorum Missæ longioris tædio caperentur, ut docet N. P. Bened. XIV. *de Sacrif. Miss. t.* 9. *l.* 3. *c.* 18.

250. — Quær. II. Quid faciendum casu quo decidat hostia? Primò tegendus est locus panno lineo mundo, et postea abluendus, ut præcipiunt Rubricæ, quæ tamen non obligant sub gravi, ut notat *Pasq.* apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 494. *Holzm. n.* 87. qui addit cum *Gob. Pelliz. Tamb. et Lohn. ap. Croix l. c.* ordinariè omitti posse ablutionem vestis, aut barbæ, ad evitandam turbationem populi. Locus verò, ubi incidunt species vini, semper debet ablui, cùm ipsæ imbibantur, etsi non sit opus eas comburere. Si hostia decidat super ubera mulieris, non debet Sacerdos ipse auferre, sed ipsa mulier manu abstrahat, et reponat in Ciborio. *Croix n.* 495. *cum Gob. Pasq. et Lohn.*

251. — Quær. III. Quid faciendum de fragmentis Hostiarum? In Rubrica Missalis (*Tit.* 7. *n.* 2.) sic habetur: « Si

» deprehendat (Sacerdos) post sumptionem Corporis et San-
» guinis, aut etiam post ablutionem, reliquias aliquas relictas
» consecratas, eas sumat, sive parvæ sint, sive magnæ, quia ad
» idem Sacrificium spectant. » Et hoc non solùm immediatè post Missam, ut commune est apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 496., sed etiam si Sacerdos sit in Sacristia, adhuc tamen indutus vestibus sacris, ut dicunt *ibid. Gobat. Granad. Diana, etc.* ac consentit Bened. XIV, *de Sacr. Missæ l.* 3. *c.* 17. *n.* 5 *et* 6. contra *Lugo d.* 15 *n.* 82. Idque posse fieri dicunt *Tamb. et March. ib.* etiamsi fragmenta illa sint reliquiæ alterius Sacrificii, quia (ut aiunt) omnes Missæ censentur unum specie Sacrificium, et hoc probabile putat *Tourn. p.* 483. *v. Hæc opinio;* sed meliùs id negant communiter *Caj. Sylv. Nav. Vasq. et Bon. ap. Tourn. item Lug. l. c. n.* 81. *ac Croix n.* 497. *cum Suar. et Tann.* nisi adsit periculum irreverentiæ; aliàs non licebit, tum quia ex Rubrica, ut supra, Sacerdos non potest sumere reliquias post ablutionem, nisi eas tantùm quæ *ad idem Sacrificium spectant;* tum quia sumptio reliquiarum alterius Sacrificii non pertinet ad illius perfectionem, sicut sumptio reliquiarum ejusdem Sacrificii. Dictum est, *adhuc indutus;* nam si Sacerdos jam se exuerit vestibus sacris; tunc censet præfatus Bened. XIV. *l. c.* cum Clero Patavino reliquias vel reponendas in tabernaculo, si adsit, vel reservandas alteri Sacerdoti celebraturo eodem mane, alioquin ab eodem qui celebravit esse sumendas.

Hîc autem advertendum 1. quòd si Sacerdos deferat Communionem infirmo in valetudinario, et remaneant reliquiæ in patena vel calice, poterit Sacerdos eas sumere, si adhuc sit sacris indutus vestibus, ut aiunt *Pal. Tamb. et Burgh. ap. Croix l. c.* Bene verò poterit etiam eas dare infirmo statim post particulam ipsi traditam, quia tunc censetur moraliter una Communio, prout rectè dicunt iidem *Tamb. Burg.* cum *Marchin. ib. et Lugo d.* 15. *n.* 80. qui testatur sic usum ferre, ut post Communionem ægri abluatur pyxis, et ablutio ipsi tradatur. Item advertendum id quod additur in prædicta Rubrica *n.* 3. « Si verò relicta sit hos-
» tia integra consecrata, eam in tabernaculo reponat; si hoc
» fieri nequit, sequenti Sacerdoti sumendam relinquat; si neu-
» trum fieri possit, in ipso calice decenter conservet; quòd si
» non habeat quomodo honestè conservetur, potest eam ipse-
» met sumere. » Particulæ autem inventæ extra corporale, in dubio an sint consecratæ, sumendæ sunt etiam post ablutionem, ut dicunt *Bon. Henr. et Gob. ap. Croix n.* 508.

252. — Quær. IV. Quanam hora possit dispensari Communio? Respondetur: Per se loquendo, qualibet diei hora dispensari potest, quia circa hoc nulla adest prohibitio; ita communiter docent *Pal. punct.* 16. *num.* 3. *Ronc. c.* 4. *q.* 6. *Salm. c.* 8. *n.* 38. *cum Ang. Con. et Fag. ac Bon. q.* 7. *p.* 1. *n.* 14. *cum Sylv. Sa, Tab. Az. Possev. Henr. et Suar.* 3. *p. d.* 80. *sect.* 4. *in fine*, ubi affert S. Ambr. dicentem, suo tempore fuisse consuetudinem celebrandi, et dandi Communionem circa finem diei. Dixi-

mus *per se loquendo;* nam, ut dicunt omnes AA. citati, non licet Eucharistiam ministrare noctu, vel sub vesperis, (id est in extrema diei parte), tum propter scandalum, tum propter hodiernam Ecclesiæ consuetudinem; contra *Avers. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 493. qui dicit esse quidem congruum, ut Communio fiat manè, sed licere etiam sub vesperis; sed hoc tantùm admittunt *Pal. l. c. cum Coninc. Tamb. Me. Comm. c.* 6. §. 1. *n.* 5. *cum Sa, et Suar. ac Jordanus ap. Croix. l. c.* si accedat aliqua specialis causa : et hoc probabile videtur, si fiat sub vesperis; nam intempesta nocte puto cum *Salm. et Bon.* non licere, nisi in solo casu necessitatis. (V. Not. IV, *pag.* 345.)

Sic etiam non licet dare Communionem in Missa Nativit. Domini, quæ dicitur media nocte, ex Decr. S. C. R. *ap. Bened. XIV. t.* 9. *l.* 3. *c.* 18. nec in die Parasceves ex Decreto ejusd. S. C. die 19 Febr. 1622, *ap. Gavant. tit.* 9. §. 4. *n.* 25. Et licèt hoc Decretum in Registris non reperiri testetur *Merati*, tamen S. R. Conc. die 12 Febr. 1679, *ap. Bened. XIV. loc. cit.* mandat Ordinariis, « ut circa Communionem in feria sexta in » Parasceve, Missalis Rubricæ, et Ecclesiæ Romanæ usus ser- » vetur. » Ex quo rectè infert noster Pontifex vetitam esse talì die communionem, tum quia in Rubrica Missalis Feriæ V dicitur debere asservari quasdam particulas pro infirmis, et sic sani excluduntur; tum quia juxta Romanam consuetudinem Feria sexta non distribuitur Eucharistia. In die autem Sabbati sancti nullum adest Decretum prohibens Communionem; at *Macrus in Vocabulario Eccl.* ait : « In Missa Sabbati sancti non dicitur » ea antiphona, quæ appellatur *Communio*, quia non fiebat po- » puli Communio, quæ nunc quidem facienda esset. » Hæc tamen ratio non suadet; nam perdoctus *P. Merati p. 4. tit.* 10. *n.* 56. *cum Grancolas, Moretto*, et aliis satis probat, quòd olim in Missa Sabbati sancti omnes communicabant, non solùm parvuli, sed etiam reliqui fideles, ut patere dicit ex quodam antiquo *Ordine Romano*, ubi legitur inter cætera : *Omnes communicent.* Additque cum *Cav. Grancolas, et Durando*, non ob aliud hodie omitti *Communio, et Postcom.*, nisi quia loco earum suffectæ sunt Vesperæ, quæ Gratiarum actio potiùs dicendæ sunt, quàm Officium Vesperarum. Non habemus igitur ubi vetita sit Communio in talì die; unde ait *Viva de Euch. qu.* 4. *art.* 9. *n.* 1. quolibet die permitti susceptionem Eucharistiæ, excepta Feria sexta Parasceves : imò notum est, quòd in pluribus Ecclesiis Regni et Urbis Neapolis, ac præsertim in ejus Cathedrali Communio post Missam solemnem populo ministratur.

253. — Quær. V. Quoties Parochus teneatur ministrare Eucharistiam suis ovibus? Aliqui dixerunt Parochum teneri tantùm tempore præcepti, et in articulo mortis. Ita *Sylv. et Rich.* Sed communiter hi rejiciuntur ab aliis, qui docent teneri ministrare, quoties oves rationabiliter et opportunè petunt. Ita comm. cum *Bus. n.* 245. *Soto, Suar. Fill. Pal. Dic. Vasq. Azor*, et alii cum *Salm. c.* 9. *n.* 29. Ratio, quia Pastori incumbit providere, non

solùm ut oves adimpleant præcepta, sed etiam ut habeant ea, quæ valde prosunt suo profectui.

234. — Quær. VI. Quid sentiendum de usu quotidianæ Communionis? Malè quidem locuti sunt aliqui, qui dixerunt Communionem quotidianam suadendam, imò præcipiendam esse omnibus illis, qui sunt in gratia. Licèt enim *S. Aug.* dixerit: *Accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit;* subjungit tamen: *sic vive, ut quotidie merearis accipere;* hinc dicit *S. Th. p.* 3. *q.* 80. *a.* 10. « Requiritur ut cum magna devotione, et reverentia... accedat... sed » quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus » devotionis occurrunt... non est utile omnibus hominibus quotidie » ad hoc Sacramentum accedere. » Unde meritò damnata fuit ab Innoc. XI prop. 56 quæ dicebat: « Frequens Confessio, et Com- » munio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestina- » tionis. » Meliùs dicere debebant, *est nota reprobationis.*

Nimis rigorosè è converso alii sentiunt de quotidiana, vel frequenti Communione, qui ab illa animas arcent, si hæ valde extraordinaria puritate et fervore non polleant. Damnata enim fuit Prop. 23 ab *Alex. VIII* quæ dicebat: « Similiter arcendi sunt » à sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissi- » mus et omnis mixtionis expers. » Nec mirum, si aliquis Magister antiquus cum rigore de hoc sit locutus, tunc enim temporis usu vigebat talis rigor, qui hodie non viget. Ideo super hoc puncto sedulò attendendum est ad Decretum S. C. editum anno 1679, et approbatum à Pontifice Innoc. XI prout in extensum refertur à *Croix n.* 65, ubi inter alia primo loco dicitur usus frequens, vel quotidianus Eucharistiæ semper fuisse in Ecclesia approbatus à SS. Patribus; sed, ratione diversitatis conscientiarum, nihil de ipso constitui posse. Deinde pronuntiatur sic: « Frequens » accessus (*ad Eucharistiam*) Confessariorum judicio est relin- » quendus, qui ex conscientiarum puritate, et frequentiæ fructu, » et ad pietatem processu laicis negotiatoribus, et conjugatis, » quod prospiciunt eorum saluti profuturum, id illis præ- » scribere debebunt. »

Postea additur: « In hoc igitur Pastorum diligentia potissimùm » invigilabit, non ut à frequenti aut quotidiana sumptione, unica » Præcepti formula deterreantur, aut sumendi dies generaliter » constituantur. Sed magis quid singulis permittendum per se » aut Parochus seu Confessarius sibi decernendum putet (*loquitur* » *de Episcopo*): illudque omnino provideat, ut nemo à sacr- » Convivio, sive frequenter, sive quotidie accesserit, repellatur. »

« Denique, *Concluditur, quod* Episcopi, ubi viget hujusmodi » devotio (*id est usus frequentis Communionis*), pro illa gratias » Deo agant, eamque ipsi, adhibito prudentiæ et judicii tempe- » ramento, alere debebunt. »

Quoad hoc Pontificium Decretum notandum est 1. præcipi ibi, quòd Episcopi, et tantò minùs Parochi, quamvis possint alicui ex suis ovibus in particulari taxare Communiones, minimè tamen generaliter pro omnibus dies Communionis præscribere

possunt. Imò providere debent omnino, ut nemo repellatur à frequenti, vel quotidiana Communione, cujus usum ipsi juxta prudentiæ regulas potiùs alere tenentur.

Notandum 2. ibi præcipi, ut talis usus frequentis, sive quotidianæ Communionis (etiam pro negotiatoribus, et conjugatis) relinquatur arbitrio Confessariorum, qui juxta conscientiarum puritatem, et profectum Communiones præscribant. Hinc dicendum, quòd Confessarius, præsertim ex fructu frequentiæ, et ex desiderio pœnitentis regulam sumere debeat augendi, vel minuendi usum Communionis. Vide quæ de hoc puncto fusiùs dicemus Tomo octavo in Praxi Confessarium, §. *ultimo*.

An autem dispensans Eucharistiam in mortali, peccet mortaliter? Vide *n.* 35. ubi sententiam affirmativam amplexi sumus.

DUBIUM II.

DE SUBJECTO, SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ.

255. De præcepto præmittendi Confessionem communioni.—**256.** Qu. I. An hoc præceptum, sit divinum vel ecclesiasticum? — **257.** Qu. II. An qui post Confessionem recordatur peccati mortalis, teneatur ante Communionem illud confiteri? Qu. III. An teneatur conteri? — **258.** Quid si Sacerdos dubitat de peccato commisso? Remissivè ad n. 474. de Sacram. Pœnit. — **259.** Non excusat à Confessione celebritas, devotio, aut paupertas. — **260.** Excusat verò 1. Periculum mortis, et necessitas ministrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid si deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam cito explere Confessionem? — **261.** Quid si populus, aut ipse Sacerdos deberet carere Missa, vel Communione Paschali? —**262.** Quid si Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri si possit? Vide ib. dub. 1. Et an teneatur Missam deserere, si nequeat confiteri? V. dub. 2. — **263.** Quid si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium? — **264.** Quando censeatur deesse copia Confessarii? Et quæ distantia Confessarii excuset? Quid si non adsit nisi Sacerdos simplex, vel Confessarius excommunicatus etc.?—**265.** Qu. I. Quid si Sacerdos habeat peccatum reservatum, et desit Confessarius habens facultatem? Qu. II. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reservata, quàm non reservata? Qu. III. Quid si habeat excommunicationem reservatam? — **266.** Qu. IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum? Qu. V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans sacrilegè? — **267.** Qu. VI. An celebrans confessus, et oblitus peccati? Qu. VII. An Sacerdos non confessus, qui meminit peccati post Consecrationem? — **268.** Qu. VIII. An præceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos? — **269.** Effectus Eucharistiæ. — **270.** Quær. I. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale? Qu. II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, et fructum amittat?

255. — « Resp. Qui est in mortali, tenetur sub mortali ante » sumptionem Eucharistiæ confiteri, nisi sit necessitas cele- » brandi, vel communicandi, et Confessarius desit. * (*Utrumque* » *enim concurrere debet ad excusandum à Confessione, ex Trid.*)* » Ita *Trid. sess.* 13. *c.* 7. *et can.* 11. ubi contrarium docentes ex- » communicantur de facto. Fundatur autem in illo 1. *Corinth.* » *Probet autem seipsum homo, etc.* Et parum refert ad praxim, » utrùm tantùm sit præceptum ecclesiasticum, an tantùm divi- » num, quod est probabilius, ut docent *Suar. Filliuc.* et alii » *commun.*

« Dixi 1. *In peccato mortali;* tum quia Eucharistia delet ve- » nialia, ex opere operato : tum quia venialia (esto comitentur, » imò reddant venialiter malam ipsam sumptionem) non ponunt » obicem gratiæ sanctificanti. Quòd si tamen multa sint, et intra » genus suum gravia, de quibus nulla pœnitentia concipitur, ac- » tualem devotionem, et fructum majorem impediunt. *Suar.* » *Laym.* et alii. »

256. — Quær. I. An hoc præceptum præmittendi Confessio- nem ad communionem sit divinum, vel ecclesiasticum? In Trid. *Sess.* 13. *c.* 7. sic habetur : « Præsertim cùm illa plena formi- » dinis verba apud Apostolum legamus : » Qui manducat et bibit indignè, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini : « Quare communicare volenti revocandum est » in memoriam ejus præceptum; *Probet seipsum homo.* Eccle- » siastica autem consuetudo declarat, eam probationem neces- » sariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantum- » vis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali » Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat. » Su- per autem his verbis, alii ut *Nav. Med. Palac. ap. Pal. p.* 12. *n.* 2. dicunt præceptum Confessionis esse tantùm ecclesiasticum, idque inferunt ex verbis illis : « Communicare volenti revo- » candum est in memoriam ejus (*nempe Apostoli*) præceptum. » Ergo Concilium non agnovit præceptum illud esse Christi, sed Apostoli. Communis tamen, et vera sententia, quam tenent *Suar. d.* 66. *sect.* 3. *Pal. l. c. n.* 3. *Lug. d.* 14. *ex n.* 69. *Conc. p.* 337. *n.* 2. *Cont. Tourn. p.* 498 *et Salm. c.* 7. *n.* 25. *cum aliis,* docet præceptum hoc esse divinum. Ratio, quia ex una parte constat, quòd ex præcepto Christi præmittenda sit probatio, dum Apostolus testatur illud à Domino accepisse; ex alia parte, ex eodem Concilio clarè patet, quòd hæc requisita probatio sit Con- fessio; nam licèt to *ejus præceptum* referatur ad Apostolum, ut probabiliùs intelligit *Lugo;* tamen Concilium non dixit, hoc præceptum Confessionis ab ecclesiastica consuetudine introduc- tum fuisse, sed per eam tale præceptum fuisse declaratum; unde ex præcepto divino Confessio jubetur. Neque huic obstat, quòd dicatur præceptum Apostoli, quia revera est præceptum Christi per Apostolum promulgatum.

257. — Quær. II. An si quis post Confessionem recordetur alicujus peccati mortalis inculpabiliter obliti, teneatur ante Com-

munionem illud confiteri? Et casus est, quando per dolorem universalem peccatum jam sit indirectè remissum. *Prima* sententia inter DD. communissima affirmat, et hanc tenent *Lug. d.* 14. *num.* 126. *Suar. d.* 66. *sect.* 3. *Pal. p.* 11. *Bon. p.* 1. *n.* 17. *Conc. p.* 335. *n.* 6. *Nat. Alex. ar.* 2. §. 1. *Tamb. de Commun. c.* 1. § 8. *num.* 62. *Diana p.* 9. *tract.* 3. *R.* 4. *Croix num.* 539 *et Salm. c.* 7. *num.* 30. *cum Conc. etc.* Ratio, quia id videtur expressè præceptum in Trid. *Sess.* 13. *c.* 7. ex verbis illis supra relatis. « Ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi con- » tritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad » sacram Eucharistiam accedere debeat. » Ergo qui ante Communionem est conscius peccati obliti, debet ex præfato præcepto illud ante Communionem confiteri. Tantò magis, quia tale præceptum sic explicatur ab universali Ecclesiæ praxi. Excipiunt tamen communiter, ut dicunt *Conc. p.* 343. *n.* 18. *Tourn. p.* 500. *Bon. l. c. n.* 18. *cum Suar. Con. Reg. etc. ac Tamb. n.* 63. *cum Henr. et Vic.* casum, si sine periculo scandali, vel infamiæ quis non possit confiteri, putà si celebret, vel sit jam in scamno communicantium, à quo non valeat recedere sine nota. Hîc tamen sedulò advertendum cum *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 1. *n.* 19. quòd scandalum tunc dicitur, quando datur occasio detrahendi, vel temerè judicandi, non verò quando datur solùm occasio admirationis.

Secunda verò sententia negat, et hanc tenent *Garcia in Sum. tract.* 3. *Diff.* 5. *Dub.* 5. *part.* 5. *n.* 50. *Præpos. q.* 80. *a.* 5. *dub.* 3. *n.* 14. (qui, saltem speculativè loquendo, eam enixè tuetur) *Hieronimus Ferrantinus de Scand. q.* 10. item *Honorius et Fabri apud Croix n.* 539. ac probabilem putant *Corneio, et Regin. apud Dian. loc. cit.* atque mordicus eam novissimè tuetur perdoctus *Cont. Tour. t.* 5. *p.* 504. *qu.* 2. *cum Arriaga, Gibert et Pontas;* dicens primam sententiam nulla ullì ratione probabili. Scio quòd *Diana*, qui licèt in seligendis sententiis ut plurimùm in benignam partem declinet, et non rarò declinat plus quàm par est, tamen in præsenti quæstione suæ benignitatis oblitus, hanc secundam sententiam omnino improbabilem vocat, refertque jussu Inquisitionis Hispanicæ expunctam eam fuisse ab operibus Patris *Corneio*. Sed hoc non obstante, spectato intrinseco fundamento, hæc sententia (salvo meliori Sapientiorum Judicio, quibus me submitto) mihi videtur cum *Cont. Tourn.* omnino rationi consentanea. Ratio, quia qui Confessionem Communioni præmisit, jam implevit præceptum Confessionis, vi cujus peccatum oblitum jam est indirectè remissum, et pœnitens jam probatus existit. Quamvis autem teneatur ipse peccatum illud deinde clavibus subjicere ante mortem, vel quando urgebit præceptum Confessionis, minimè tamen constat ex Trident. adesse præceptum, ut statim ante Communionem de illo confiteatur. Dices: In Concilio jubetur, ut conscius peccati non communicet nisi præmissa Confessione, quantumvis sit contritus; ergo qui recordatur peccati obliti ante Communionem, debet necessariò illud confiteri. Sed respondetur, quòd in Tridentino ibi tantùm

præcipitur, ut pœnitens accedat ad Communionem justificatus non per solam contritionem, sed etiam per Confessionem; at hic jam est etiam per Confessionem justificatus, ideoque non tenetur statim ante Communionem iterum confiteri. Praxis autem fidelium, quæ opponitur, non est habenda ut regula certa obligationis, sed potius ut pius et laudabilis usus, quem ego etiam quàm maximè, præcisis circumstantiis, suadendum puto; nihilominus illustrissimus et doctissimus Magister meus F. Julius Tornus, et alius Theologus Examinator Synodalis in Urbe Neapoli in re morali valde versatus, cum aliis doctis Recentioribus à me consultis, mihi affirmarunt hanc secundam sententiam esse valde probabilem.

Quær. III. An talis Pœnitens, qui recordatur peccati mortalis inculpabiliter obliti in Confessione, et qui confiteri vel nequeat vel nolit juxta mox allatam sententiam in præcedenti quæstione, teneatur ante Communionem actum contritionis elicere? Affirmat *Medina apud Lugo d.* 14. *n.* 121. *et à Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 48. citantur pro hac sententia etiam *Reg. Suar. et Graff.* Sed dicunt *Lug. loc. cit. et Escob. l.* 20. *de Euch. Prob.* 56. nequaquam invenisse loca ubi AA. præfati hanc sententiam docuerint. Alii verò, ut *Lugo n.* 122. *Holzm. to.* 1. *p.* 350. *n.* 69. *Escob. n.* 290. *cum Præpos et Gran. ac Tourn. p.* 506. *q.* 3. *cum Sylvio, et Quarti,* primam sententiam communiter rejiciunt; hac quidem nixi ratione, quia homini integrè justificato (ut supponitur) sufficit justificatio sua; nec ullum apparet fundamentum, unde, et ad quid hæc contritio requiratur: non ex præcepto, quia hoc nullibi invenitur præscriptum; non ad delendum peccatum, quia hoc jam deletum est per Confessionem antea factam.

258. — « 1. Qui dubitat an peccarit mortaliter, vel an mor» tale sit ritè confessus, tenetur ante communionem confiteri. » Ita *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 1. *ex Sanch. Reg. Suar.* et aliis * (*Sed* » *vide dicenda de Sacramento Pœnitentiæ n.* 474.) *

259. — « 2. Dixi *nisi sit necessitas* (non quæcunque, v. g. festi » celebritas, vel magna devotio, ut quidam volunt) * (*Et ita* » *sentit Armilla; sed oppositum tenendum cum Bus. et Salm. cap.* 7. » *n.* 42. *cum Suar. Led. Fill. Bonac. et communissima. Sicut ne*» *que excusat paupertas Sacerdotis celebraturi, nisi esset valde* » *gravis, ut ait Croix n.* 535.) * sed gravis, sive urgens, qualis » esse censetur in sequentibus casibus, præmissa tamen semper » contritione; ad quam tunc teneris, nisi de peccato, quod occur» rit, fueris ante contritus. *Præp. Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 6. » *n.* 122.

260. — « 1. Periculum mortis, vel ut consecretur hostia pro » morituro. *Suar. Con. Card. de Lug. d.* 4. *sect.* 5. *n.* 107. * (*Cum* » *Conc. p.* 343. *n.* 18 *et Tour. p.* 500 *et Antoine p.* 485.) * 2. Si » Sacrificium, vel Communio non possint omitti absque gravi » infamia, vel scandalo. Idem *Auct.* * (*Cum Conc. et Tourn. ll.* » *cc. Modo Confessarius desit; vel si Confessio ob angustiam tem*» *poris perfici non possit, ut Tamb. de Comm. c.* 1. *à n.* 36. *cum*

» *Granad. quo casu rectè ait Tour. p.* 503. *v. Quær.* 1. *quòd, si* » *infirmus sit in imminenti periculo mortis, tunc Confessarius au-* » *diat peccata graviora, et illum absolvat, imposita illi obliga-* » *tione perficiendi Confessionem, si convaluerit : si verò absit tale* » *periculum, tunc censet Tourn. quòd Sacerdos conetur, ut infir-* » *mus eliciat contritionem, et det Communionem, si sine infa-* » *mia non possit Communio omitti. Sed melius dicunt Ronc. de* » *Pœn. c.* 2. *q.* 1. *R.* 2 *et Sporer eod. tit. n.* 446. (*et Tamb. n.* 37. » *probabile putat*) *posse tunc dimidiari Confessionem, sub eadem* » *obligatione illam postea perficiendi.*) *

261. — « 3. Si Parochus debet celebrare ex officio, ut populus » Sacrum audiat, *ibid.* * (*Nec adsit alius, qui celebret, ut notant* » *rectè Palaus n.* 7. *Antoine loc. cit. et Salm. n.* 52. *Et non pos-* » *sit Parochus omittere celebrationem sine infamia.*) * Ob quam » causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere putat » *Dian.* cum aliis undecim, *p.* 9. *t.* 3. *R.* 9. contra *Palaum,* » *Aversam, etc.* * (*Qui verius contradicunt cum Salm. n.* 53. » *Lugo d.* 14. *n.* 11. *et Ronc. qu.* 3. *quia populus Sacrum non au-* » *diendo, tunc minimè peccaret.*) *

« 4. Si urgeat præceptum de annua Communione, ut docet » *Henriq.* et probabile putat *Præpos.* vel si Sacerdos non possit » audire Missam, nisi celebret, ut habet *Henriq. et Sot. Dian.* » *R.* 63 *et* 64. Probabiliùs tamen videntur docere *Con. Sa,* » *Suarez* et alii, cessante scandalo, et infamia, præstare tunc » Sacrum et Communionem etiam paschalem intermittere, eò » quòd hæc præcepta non obligent, quando non possunt impleri » convenienter juri divino. * (*Quoad Missam audiendam, licitè* » *posse Sacerdotem celebrare, tenent Sylo. et Palud. ac proba-* » *bile putant Suar. Lugo et Fill. apud Salm. c.* 7. *nu.* 54. *Sed* » *melius contradicunt Tourn. p.* 502. *Lugo d.* 14. *n.* 115. *Conc.* » *p.* 345. *n.* 26. *cum Suar. Laym. et Bon. quia præferendum est* » *præceptum divinum ecclesiastico. Quoad Communionem verò,* » *Pal. p.* 12. *n.* 7. *cum Sot. Palud. etc. de Lugo n.* 116. *cum* » *Con. Henr. et communi ut asserit, affirmant posse fieri Com-* » *munionem sine Confessione; Sed negant Tourn. et Salm. n.* 55. » *cum Suarez et Reginald., quia præceptum annuæ Communionis* » *non obligat, quando nequit impleri debito modo. Utraque est* » *probabilis.*) *

262. — « 5. Si Sacerdos post consecrationem committat mor- » tale, vel ante commissi recordetur, tenetur elicita contritione » Sacrificium prosequi : si verò id fiat ante consecrationem, et » præsertim ante Canonem, debet confiteri, si absque nota in- » famiæ potest, vel recedere, ut *Sylo. Nav. Dian.* et alii contra » *Sot et Henriq.* qui negant teneri, ob honorem sacrificii; putant- » que practicè esse probabile *Laym. et Bon.*, eò quòd vix sine » aliqua nota Confessio decenter fieri posset; nisi fortè in Missa » solemni, sub cantu vel concione : quo casu tenebitur confiteri, » ut notat *Sylo.* Quòd si verò nec contritionem possit elicere, » secundùm communem sententiam esset confitendum, vel desis-

» tendum : licèt *Vasq. in.* 3. *p. t.* 3. *d.* 17 *et Hurt. de Euch. d.* 8. » putent probabile esse saltem non peccaturum mortaliter, » quando non potest sine nota recedere ; intellige, si conatus sit » elicere, vel fecit quod potuit. Vid. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 98. *Card.* » *de Lug. d.* 9. *s.* 2. *n.* 8. ubi idem docet. Notat autem *Dian. ex* » *Præpos.* satis esse, si quis bona fide putet se esse contritum, » licèt subdubitet. »

Hîc dubitatur 1. An sacerdos qui inter celebrandum recordatur peccati mortalis, teneatur ante consecrationem, et præsertim ante Canonem interrumpere Missam, accersendo Confessarium, ut confiteatur si possit sine nota? Negant *Leand. et alii apud Dian. p.* 3. *tract.* 4. *R.* 77. et dicunt sufficere ut conteratur, quia præceptum præmittendæ Confessionis intelligendum videtur ante Communionem inchoatam ; non enim decet Sacrificium incœptum abrumpere. Sed meliùs distinguunt *cum Bus. Suar. d.* 67. *sect.* 4. *Lugo d.* 14. *n.* 113. *Pal. p.* 12. *n.* 7. *cum Vasq. et Bon. et Salm. c.* 7. *n.* 50. *cum Coninck* et aliis multis, et dicunt quòd si Sacerdos recordetur peccati post consecrationem, tunc Missa non est interrumpenda, ut docet etiam *D. Th.* 3. *p. qu.* 83. *art.* 6. *ad* 2. et expressum habetur in Rubr. de Defect. *tit.* 8. *n.* 4. Si verò recordetur ante consecrationem, et præsertim ante Canonem, tunc debet confiteri, si possit ; quia, cùm talis pars sit extrinseca Sacrificio, bene potest missa interrumpi ob hanc rationabilem causam, utì fieri solet etiam ob concionem, vel oblationes populi.

Dubitatur 2. An Sacerdos eo casu ante consecrationem, si nequeat confiteri, teneatur etiam Missam deserere? Negant *Pal. l. c. Suar. d. sect.* 4. *cum S. Bon. Vict. etc. ac Nav. c.* 25. *n.* 76. ubi ait, quòd Sacerdos peccatum « advertens post inchoatam » Missam, non debet desistere, etiamsi absque scandalo pos- » set. » Ratio, quia licèt illa prior pars non sit de substantia Sacrificii, est tamen ex institutione conjuncta Sacrificio per modum unius actionis sacræ ; et ideo, postquam est inchoata, debet absolvi. Sed probabiliùs affirmant *Lugo d.* 14. *n.* 113. *et Tourn. p.* 101. *v. Alii, cum Sylvest. Sylvio etc. ac D. Th.* 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ubi dicit hanc opinionem esse tutiorem. Idque confirmat Rubrica (3. *p. tit.* 8. *n.* 4 *et* 5.) ubi sic habetur : « Si ante conse- » crationem recordetur Sacerdos se esse in peccato mortali, aut » se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse in- » terdictum, si non timetur scandalum, debet Missam incœptam » deserere. » Dixi *probabiliùs*, non certè, nam certum non est, an Rubrica sub verbo *debet* imponat præceptum grave. Cæterùm, bene advertunt *Tourn. et Pal. loc. cit. cum Vasq. et Laym.* quòd eo casu vix nota infamiæ vitari poterit.

265. — « 6. Si in scamno communicantium recorderis peccati » mortalis, quod oblitus es confiteri, nec sine nota aut scandalo » gravi possis recedere, ut habet *Nav. Fill. Reg. Card. de Lugo* » *l. c. n.* 12. et alii. * (*Cum Salm. n.* 47 *et communi.* Vide *dicta* » *n.* 258.) * Porrigenti autem Eucharistiam confiteri non expe-

» dit, nec decet, quo casu, etiamsi ne possis quidem elicere » contritionem, excusat à peccato *Hurt. l. c.* * (*Modò coneris » conteri ut Vasq. Lugo, etc. ap. Croix n.* 517. *Sed vide dicta » hoc lib.* 6. *n.* 33.) * Imò quidam DD. apud *Henr.* excusant lai- » cum ante confessum, etiàm præcisa nota, et scandalo, non » recedentem; eò quòd is dicatur justificatus, et probatus per » confessionem. Quam sententiam probat *Tambur. in exp. con.* » *c.* 1. §. 8. potestque servire pro scrupulosis. Vid. *Regin.* » *lib.* 29. *n.* 105. *Bon. d.* 4. *p.* 10. *Escob. tom.* 7. *c.* 6. * (*Vide* » *dicta. num.* 257.) *

264. — « Dixi 3. *Et desit Confessarius;* deesse autem censetur, » non ut quidam volunt, si absit is, cui solet, et cuperet confi- » teri, vel cui devotiùs, aut utiliùs confiteretur : neque etsi » Religiosus non possit nisi sæculari confiteri peccata gravia, » cum aliqua infamia Religionis. *Amicus, Dian. p.* 9. *t.* 3. » *R.* 13. sed in sequentibus casibus.

« 1. Si nullus sit præsens, absentem verò sine magna difficul- » tate (spectata tum debilitate, ætate et negotiis personæ, tum » aliis circumstantiis, ut aeris, brevitatis temporis) adire non » possis. *Bon. loc. cit. n.* 30. *ex Suar. Conc. etc.* *(*Hinc quod- » cumque grave incommodum excusat, Salm. c.* 7. *nu* 32. *cum » Pal. Vasq. et aliis passim. Excusare etiam distantiam Confes- » sarii causa itineris duarum horarum, dicit Gobat. cum Mar- » chantio; Rhodes unam leucam, id est tiria milliaria; Canus » autem ait sufficere iter quinque quadrantium; ita apud Croix » num.* 354. *qui rectè ait cum Aversa, et Dic. hoc judicandum ex » circumstantiis; unde ait Pal. p.* 12. *n.* 6. *quòd aliquando, » spectata imbecillitate Sacerdotis, et brevitate temporis in quo » celebrare debet, poterit excusare adhuc distantia* 50 *passuum.*

« 2. Si non adsit, nisi ignarus idiomatis, vel carens jurisdictione » vel excommunicatus, vel non approbatus, vel cui non possis » confiteri sine gravi damno tuo vel alieno, vel si habeas pecca- » tum tantùm reservatum, nec pateat aditus ad superiorem; » vel superior semel iterumque per pium Confessarium ro- » gatus negaverit potestatem absolvendi. *Tamb. in Exped. Com.* » *c.* 1. §. 6. *ex Fag.* Limitat autem *Dian. p.* 1. *t.* 3. *R.* 15. si » absque gravi nota prætermittere non possis. Ita *Sylo.* et alii. » Requiritur tamen in his etiam casibus contritio, et proposi- » tum confitendi : imò ex præcepto *Trid.* Sacerdos, qui in tali » casu celebravit, tenetur prima occasione confiteri. Quod præ- » ceptum extendendum non videtur ad Laicos, vel Sacerdotes » communicantes tantùm, ut contra *Nav. et Fagund.* docet » *Sylv. Dian. et Bon. d.* 3. *q.* 6. *p.* 1. »

265. — Hîc plures oportet quæstiones enucleare. Quær. I. An qui habet peccatum reservatum, et non habet copiam Confes- sarii habentis facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, ut possit communicare? Si iste nullum aliud mortale habeat nisi reservatum, conveniunt DD. non teneri ad Confessionem, sed sufficere ut conteratur; ita *Lugo de Euch. d.* 14. *n.* 87. *in*

fin. Bon. eod. tit. d. 6. *p.* 1. *n.* 31. *Pal. p.* 12. *n.* 6. *Elb. t.* 3. *p.* 94. *n.* 102. *Suar.* 3. *p. d.* 63. *sect.* 4. *q.* 80. *ar.* 5. *cum Palud. Arm. et Adria. ac Salm. c.* 7. *n.* 37. *cum Con. Reg. et Led.* Censent tamen *Lugo et Bon. ll. cc. cum Suar. Bon. Nunno*, *et Reg.* quòd eo casu Sacerdos advertens se non habere contritionem, sed solam attritionem, tunc tenetur confiteri venialia quæ habet, vel mortale aliàs confessum, ut sic à reservato saltem indirectè absolvatur, et in statu gratiæ communicet, (et hoc probabilius est juxta sententiam mox dicendam.) Imò docet *Lugo n.* 103. quòd hoc poterit semper facere, etiamsi habeat contritionem, ut securiùs Eucharistiam recipiat. Sed quid, si hic habeat simul mortalia reservata et non reservata? *Prima* sententia negat teneri ad Confessionem, et dicit posse hunc communicare, præmissa tantùm contritione; ita *Vasq. t.* 4. *q.* 91. *ar.* 3. *dub.* 9. *Cont. Tour. tom.* 5. *p.* 499. *vers. Hinc* 2. item *Gerson. et Ales. ap. Lugo loc. cit. Sylv. et Rich. ap. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 194. item *Armill. Præp. Trull. etc. ap. Viva de Euch. q.* 4. *art.* 7. *n.* 6. et meritò hanc probabilem vocat *Suar. d.* 66. *s.* 4. §. *Quartus. Pal. et Fill. apud Viva loco citato.* Ratio, quia Confessio illa apud inferiorem esset invalida, cùm fieret Judici non competenti, qui ob peccata reservata, quibus gravatur pœnitens, caret omni potestate super illo; unde sicut non potest dividi absolutio ad remittendum unum peccatum sine alio, ita nec Confessio. *Secunda* verò sententia probabilior, et communissima, quam tenent *Suar. Pal. Viva ll. cc. Conc. tom.* 8. *pag.* 348. *n.* 32. *Lugo n.* 87. qui communem vocat, et *Salm. d. n.* 36. *cum Con. Reg. Led.* et communi, ut etiam asserunt, docet hunc omnino teneri ad Confessionem. Ratio, quia cùm urgeat præceptum divinum præmittendi Confessionem Communioni, debet fieri Confessio saltem formaliter integra, si non possit fieri integra materialiter.

Quær. II. An hic præmittendo Confessionem, teneatur confiteri tam mortalia non reservata, quàm reservata? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. Viva, Conc. Bonac. et Salm. ll. cc. cum Fill. Nunno, Soto*, et hanc esse satis communem fatetur *Lugo n.* 87. Nullam tamen præfati AA. rationem pro hac sententia præbent; sed videtur hæc assignari posse, nempe quia Confessarius debet agnoscere totam pœnitentis conscientiam, ut debitum formet judicium, an ille sit capax absolutionis, vel non, fortè quia est recidivus in reservatis. *Secunda* verò sententia non minùs probabilis, imò fortè probabilior, negat hunc teneri per se ad Confessionem reservatorum; et hanc tenent *Pal. p.* 12. *n.* 6. *Elbel n.* 102. item *Gerson, Alens. et Castro ap. Lugo D.* 14. *nu.* 86. qui probabilem censet *cum Major. Petr. Soto, S. Ant. Led. et Salas.* Ratio, tum quia aliàs hic teneretur bis peccata illa reservata confiteri, primo inferiori, deinceps superiori; tum quia, ut supra dictum est, nulla videtur esse obligatio confitendi peccata illa, super quibus Confessarius nequit esse Judex, cùm nullam super eis jurisdictionem habeat.

Dixi *per se*, non dubito enim quin talis pœnitens aliquando, putà (ut diximus) si sit recidivus in reservatis, vel in occasione proxima recidendi, teneatur etiam reservata inferiori aperire, ut Confessarius de sua dispositione rectè possit judicare, sed hoc esset quidem per accidens, non autem per se, sive ex obligatione integritatis Confessionis, cùm eo casu bene sufficiat integritas formalis.

Quær. III. Quid si pœnitens habeat excommunicationem reservatam? Alii, ut *Sot. Sylv. Covar. et Rosell. ap. Lug. d.* 14. *n.* 99. dicunt hunc extra mortis articulum nunquam posse communicare. Sed communiter contradicunt *Suar. tom.* 4. *d.* 31. *sect.* 3. *n.* 6. *Lug. n.* 100 *et Conin. d.* 8. *n.* 107. ac rectè censent eum bene posse Eucharistiam recipere, urgente scandalo, vel nota infamiæ. Ratio, quia præceptum Ecclesiæ prohibens excommunicatis suscipere Sacramenta, non obligat concurrente præcepto naturali vitandi scandalum, vel non obligat cum tanto incommodo perferendi infamiam. Sed dubium superest, an excommunicatus possit tunc confiteri non habenti facultatem super excommunicationem? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Vasq. et Sylv. apud Lugo n.* 105. *item Sotus, Canus, et Led. ap. Suar. l. c. n.* 1. ac probabilem putant *Lug. n.* 105. *Salm. c.* 7. *n.* 38. *et Dian. p.* 4. *tr.* 3. *R.* 104. *cum Palud. S. Anton. Sylvest. Gabr. et Megala.* Hunc dicunt posse quidem communicare, præmissa contritione, licèt habeat alia peccata mortalia non reservata; non posse tamen confiteri, cùm sit innodatus excommunicatione, quæ ipsi interdicit à susceptione Sacramenti Pœnitentiæ. Hæc est probabilis, sed probabilior est *secunda* sententia affirmans, quam tenet *Lugo d. n.* 102. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 5. *Suar. n.* 6. *cum Ang. et Salm. c.* 7. *n.* 38. *cum Conin.* Ratio, quia eo casu excommunicatio, sicut non privat susceptione Eucharistiæ, ita nec Pœnitentiæ, quæ debet suscipi cùm possit, ut servetur divinum præceptum præmittendæ Confessionis ad Communionem. Rectè autem probant *Suar. Sanch. Lugo et Salm. ll. cc.* validè posse aliquem à peccato absolvi, non præmissa absolutione à censura: Ratio, ut bene ait *Suar.*, quia prohibitio Ecclesiæ, ne excommunicatus Sacramenta recipiat, non potest irritare Sacramenti valorem, qui pendet à jure divino. In tantum enim excommunicatus invalidè reciperet Sacramentum Pœnitentiæ, in quantum, stante prohibitione Ecclesiæ, accederet indispositus; sed quando urget necessitas, hæc bene ipsum eximit pro illo tunc à prohibitione Ecclesiæ, unde validè tunc et licitè Pœnitentiam suscipit.

266. — Quær. IV. Quomodo intelligendum præceptum illud à Trid. Sacerdotibus impositum, confitendi quamprimùm? In Conc. Trid. *sess.* 13. *c.* 7. sic habetur: « Nullus sibi conscius » mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque » præmissa Sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam » accedere debeat. Quod à Christianis omnibus, etiam ab iis » Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc

» S. Synodus perpetuò servandum esse decrevit, modò non » desit illis copia Confessoris. Quòd si necessitate urgente, Sa- » cerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum » confiteatur. » Damnata autem fuit ab Alex. VII prop. 38 quæ dicebat : « Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacri- » ficanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quam- » primum, est consilium, non præceptum. » (*V. Not. V.*)

Posito igitur hoc præcepto Concilii, dubitatur quomodo illud *quamprimum* intelligendum sit? Damnata quidem fuit ab eodem Alex. VII prop. 39 ubi dicebatur : *Illa particula* quamprimum *intelligitur cum sacerdos suo tempore confitebitur.* Alii verò, ut *Molfes. etc. apud Dian. p. 9. tr. 3. Res.* 11. 24. dicebant intelligi, cùm primùm talis Sacerdos celebraverit : Sed hæc opinio est omnino improbabilis, ut bene aiunt *Escob. de Euch. nu.* 312. *Croix l. 6. p. 1. n.* 545 *et Diana l. c.* quia tunc ipse ratione ipsius celebrationis teneretur ad Confessionem, sed Tridentinum, præcisa celebratione, præceptum confitendi quamprimum imponit. Alii autem è converso censent intelligi statim ac cesset necessitas, et Sacerdos commodè possit ad Confessarium accedere, adhuc in ipsa die celebrationis ; ita *Wigandt tr.* 11. *n.* 39. *Conc. pag.* 348. *n.* 33 *et Sancius ap. Dian. l. c.* hancque opinionem utì tutiorem amplectitur *Cont. Tourn. t. 5. p.* 508. *q.* 5. Sed meliùs *P. Milante* cum communi DD. ut ait, *in dict. prop.* 39. *Lugo d.* 14. *n.* 163. *Dian. l. c. cum Garcia, Coninch. et Candido, Escob. dict. n.* 312. *cum Zerola, Viva in ead. prop. n.* 5. *cum Trull. et Bassæo, ac Croix n.* 545. qui affert de hoc S. C. Declarationem, dicunt sufficere, ut Sacerdos intra triduum confiteatur : Pariter ac in *c. Eos qui de Sentent. Excomm. in* 6. præcipitur, ut ii qui in articulo mortis absolvuntur ab excommunicatione reservata, teneantur cùm convaluerint se præsentare ad superiorem, *quàm citò commodè poterunt,* aliàs reincidunt in eamdem censuram ; et hoc non obstante, (ut aiunt *Lugo, Milante et Garcia*), non judicantur reincidere, si intra triduum se præsentant. Sic etiam *Sanch. Dec. l. 2. c.* 10. *n.* 55. *cum Ugolino et Sayro*, dicit præceptum deferendi libros Hæreticorum ad Inquisitores non violare graviter eum, qui per biduum illos retinet. Ratio autem intrinseca mihi videtur ; quia, cùm hoc præceptum sit tantùm Ecclesiasticum (ut bene probat *Suar. d.* 66. *s.* 6.), non censetur Ecclesia velle ad illud obligare cum tanto rigore ; Unde illud *quamprimum* moraliter debet intelligi, prout intelligitur in aliis legibus humanis, nempe in *l. fin de Judic. et l. fin. C. de Err. Advoc.* ubi verbum, *statim, quamvrimum, continuò,* aut simile, ut interpretantur *Bald. Felin Mendos. ap. Militante*, bene extenditur ad spatium trium dierum. Communiter tamen dicunt *Card. Lugo n.* 162 *et* 163. *Viva n.* 6. *Milante et Diana ll. cc. cum Garcia et Candido,* quòd aliquando per accidens ex tali præcepto Sacerdos ille teneretur confiteri eadem die, et fortè eadem hora, putà si tunc Confessarium haberet, quo postea per plures dies carebit, vel si cras eadem necessitas urgeret celebrandi, nec posset confiteri.

Quær. V. An teneatur confiteri quamprimum Sacerdos sacrilegè celebrans, qui non habet necessitatem, vel qui stante necessitate habet tamen copiam Confessarii? Affirmant *Sylvius, et alii apud Croix n.* 546. Sed communissimè et veriùs negant *Suar. d.* 66. *sect.* 7. *Lugo d.* 14. *num.* 150. *Diana pag.* 9. *tr.* 2. *Res.* 26. *cum Granad. Fill. Nunno etc.* item *Vasq. Sayr. March. Dic. Aversa, Gob. Pell. etc. apud Croix l. c.* et fere communis sententia ut testatur *Moya q.* 6. §. 4. Ratio, quia præceptum Tridentini ordinatum est ad metum incutiendum iis, qui prætextu necessitatis differunt Confessionem, non autem sacrilegè celebrantibus, quibus præceptum hoc valde rarò esset profuturum: illi enim qui, contempto præcepto divino, audent in peccato scienter celebrare, faciliùs Ecclesiasticum contemnent præceptum. Bene autem docet *Lugo Resp. mor. l.* 4. *dub.* 47. *n.* 5. quòd in præceptis positivis non valet argumentum de minori ad majus, quando minus in majori non continetur, prout est in nostro casu, in quo præcepta sunt disparata. Rectè tamen advertit *Lugo D.* 14. *n.* 150. quòd si talis Sacerdos ex necessitate omissa contritione, celebraret, utique teneretur ad confitendum quamprimum, quia præceptum Tridentini minimè distinguit inter Sacerdotem habentem, vel non habentem contritionem, sed loquitur de quocumque Sacerdote ex necessitate celebrante Hoc verò puto intelligendum (quidquid dicat *Croix l. c.*) tantùm de eo, qui ante celebrationem non habuit copiam Confessarii; nam si habuerit, primus quidem recurrit casus, in quo ille verò sacrilegè, et sine necessitate celebraret.

267. — Quær. VI. An teneatur confiteri quamprimum, celebrans post Confessionem, in qua inculpabiliter oblitus est alicujus mortalis? Resp. si meminerit post celebrationem, utique non tenetur, ut rectè docent *Suar. dist.* 66. *sect.* 7. *v. Secundo et Marc. Gob. et Dic. apud Croix n.* 547. Imò hoc probabiliter admittunt *Bon. Avers. et Leand. ibid.* etiamsi in Missa post communionem recordetur mortalis; quia revera nec iste celebrasset conscius peccati, ut loquitur Tridentinum Si verò meminerit ante celebrationem, sed post confessionem, dicunt eum et alii teneri tunc ad præceptum confitendi quamprimum *Suar. l. c.* plurimini cum *Lug. Dic. Pell. etc. apud Croix l. c.* Sed *Croix* meritò oppositam sententiam putat probabilem, quia hîc revera non potest dici celebrasse conscius peccati sine prævia Confessione. Vide omnino de hoc dicta *n.* 257.

Quær. VII. An Sacerdos, qui post consecrationem recordatur peccati obliti, nulla præmissa Confessione, teneatur confiteri *quamprimum?* Affirmant *Suar. cit. sect.* 7. *et Bon. Regin. Molf. Megala, etc. apud Dian.* ut refert *Lugo d.* 14. *n.* 140. Ratio, quia tunc verè accidit casus, in quo urget præceptum Tridentini, tunc enim Sacerdos jam celebrat conscius peccati in necessitate, et sine confessione. Sed negant *Vasq. Diana et Præpos apud Lug. n.* 141. *ac Pell. ap. Croix n.* 548. et meritò probabile putat *Lugo, n.* 144 *et* 126. Quia in *Rub. Tit. VIII. n.* 3. dicitur quòd

Sacerdos, qui ante Missam recordatur peccati, et celebrat ex necessitate non habens copiam Confessarii, tenetur postea confiteri cùm primùm poterit, sed de eo, qui meminit peccati post Consecrationem, loquens *Rubr. n. 4.* dicit : *Conteratur cum proposito confitendi*, absque eo quòd adjungatur *cum primùm.*

268. — Quæritur VIII. An præfatum præceptum Tridentini confitendi quamprimum, obliget etiam laicos? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Navarr. apud Lugo d. 14. n. 138. Conc. pag. 341. num. 13 et Cont. Tourn. p. 507. q. 5. cum Asor. Henr et Sa.* Quia, ut dicunt, eadem ratio valet in laicis, quàm in Sacerdotibus, ubi enim eadem ratio currit, eadem currit legis dispositio. *Secunda* verò sententia communissima, et satis probabilis negat, et eam tenent *Suar. d. 66. sect. 7. Lug. n. 139.* qui asserit oppositam communiter rejici, *Wigandt tr. 12. n. 32. R. 5 Milante in prop. 13. Alex. VII. Pal. p. 12. n. 9. Elbel p. 95. n. 105.* qui asserit communem, *Roncag. c. 4. q. 5. R. 2. cum Candido, Aversa et Diana, Escob. l. 20. num 92. cum Vasq. Con. etc. item Laym. Bon. Fill. etc. apud Conc. l. c.* Ratio, tum quia prædicta regula ex paritate rationis currit quidem in correlativis, æquiparatis, vel connexis, non autem hîc, tantò magis quia sumus in odiosis, juxta dicta in *Tom. 1. de Legib. l. 2. n. 200. v. Quæritur.* Tum quia differt ratio Sacerdotum et Laicorum. In Sacerdotibus enim qui (genericè loquendo) frequentiùs communicant quàm laici, faciliùs occurrit necessitas communicandi sine Confessione, ideoque faciliùs prætextu hujus necessitatis Sacerdotes prætermissa Confessione celebrarent. Idque confirmat *Wigandt* auctoritate Sancti Thomæ, qui dicit in eo, cui deest copia Confessarii, et communis necessitas urget, requiri propositum confitendi, et satisfaciendi, nihil addens de obligatione statim postea confitendi. Ex quo rectè inferunt idem *Wig. et Lugo. n. 139. cum Suar. etc.* quòd, si Sacerdos in necessitate sine Confessione more laicorum communicaret, non teneretur statim confiteri, secus verò (addunt) si deberet complere sacrificium ab alio incœptum : vel si officium perageret die Parasceves, quia etsi tunc non diceret propriè Missam, diceretur tamen simpliciter celebrare, ut loquitur Rubr. Miss. de illo die.

269. — Hîc ultimò refert adnotare, quinam sint effectus Eucharistiæ. Effectus I præcipuus est conferre augmentum gratiæ, ut patet ex Concilio Florentino, et Tridentino *sess. 13. c. 2.* Et aliquando per accidens conferre etiam primam gratiam, nempe si quis ignorans se esse in peccato mortali, vel credens habere contritionem, accedit ad Communionem cum sola attritione, tunc de attrito fit contritus. Ita *S. Th. p. 3. qu. 72. art. 7. ad 2. qu. 79. art. 3. Ronc. de Euch. c. 7. quæst. 1. Salmant. de Sacr. in gen. c. 5. numero 12. cum Scoto, Suarez Tol.* et fere communi (contra *Lug. Vasq. etc.*) Quia de ratione generica Sacramentorum est, ut gratiam conferant supernaturali dolore dispositis, et obicem non ponentibus; Vide dicta in hoc *l. 6. n. 6.*

Effectus II Eucharistiæ est remittere venialia, ut docet *S. Th. p.* 3. *q.* 796. *art.* 4. cum communi ex *Trid. sess.* 13. *c.* 2. ubi dicitur, hoc Sacramentum esse « antidotum, quo liberamur à » culpis quotidianis, et à peccatis mortalibus præservamur. » Et dicunt *Salm. c.* 6. *n.* 23. *cum S. Th. d. art.* 4. *Pal. Bon. Con. Corneio,* remitti venialia (modò non habeatur de eis complacentia) ex vi hujus Sacramenti, non solùm mediante actu Charitatis quem hoc Sacramentum excitat, verùm etiam immediatè ex opere operato per infusionem gratiæ nutrientis et restaurantis damna, quæ ex venialibus nobis sequuntur. Pro hac sententia *Salm. citant D. Th.* 3. *p. q.* 79. *art.* 4. sed non bene, nam ibi S. Doctor sic ait : « Res autem (scil. effectus) Sacramenti est charitas, non solùm » quantùm ad habitum, sed etiam quantùm ad actum, qui excita- » tur in hoc Sacramento, per quem peccata venialia solvuntur. » » Unde meliùs ait *Tourn. p.* 629. hoc Sacramentum non immediatè, sed tantùm mediatè per actum charitatis remittere venialia.

Effectus III est præservare à mortalibus per auxilium gratiæ sacramentalis, qua excitatur devotio, fortiùs resistitur tentationibus, fugantur Dæmones, etc. ut docet S. Cyrillus. Imò asserunt *Salm. c.* 6. *n.* 30. *cum Montesin.* Eucharistiam conferre divinam etiam externam protectionem, qua Deus non permittet, ut homo versetur in occasionibus, in quibus prævidet Deus illum casurum. Effectus IV est remittere pœnam temporalem debitam pro peccatis ; hoc autem non directè, sed indirectè ratione actuum charitatis, qui per Sacramentum excitantur, ut docet *S. Th. p.* 3. *qu.* 79. *art.* 5. *cum Salm. cap.* 6. *n.* 31 *et Conc. p.* 330. *n.* 7. Effectus V est actualis dulcedo spiritualis, qui effectus est quidem infallibilis, si non impediatur ex parte subjecti : consistit autem hæc suavitas in promptitudine voluntatis ad res divinas hilari animo peragendas. Effectus VI est unio specialis cum Christo, et membris ejus, ex *Joan.* 6. *In me manet, et ego in illo.* Effectus VII est adeptio gloriæ : *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Alios etiam effectus habet hoc Sacramentum erga corpus, ut tenent *Lugo, Pal. et Suar, cum Salm. ib. ex n.* 36. scilicet diminuendi fomitem concupiscentiæ, excitandi bonas imaginationes, ipsum corpus sanctificandi, corpori tribuendi resurrectionem et gloriam. Valde autem probabile est, species consecratas, quandiu sunt in stomacho, majores gratias causare, majori dispositione accedente, ut *Croix n.* 524. *cum Con. Suar. Caj. Val. Lugo.* Vide dicta *n.* 227.

270. — Quær. I. An accedere ad Eucharistiam cum peccato veniali habituali, sit novum veniale? Affirmant *Laym. tr.* 4. *c.* 6. *n.* 3. *et Conc. ac Dic. apud Salm. c.* 7. *n.* 20. Probabiliter verò negant *Sotus, Sa, Vasq. etc.* cum iisdem *Salm. num.* 21. Ratio, tum quia hæc potiùs est deficientia perfectæ reverentiæ, quàm positiva irreverentia : tum quia ipsa voluntas recipiendi Eucharistiam et ejus effectum est quædam virtualis venialium detestatio, qua culpæ removentur, ita ut ipsæ minimè Sacramenti fructum impediant.

Quæritur II. An qui communicat cum peccato veniali actuali, peccet venialiter, et fructum Sacramenti amittat? Quando culpa afficit ipsam Communionem, putà cùm quis communicat ob inanem gloriam vel alium finem venialem, nemo dubitat quin venialiter etiam peccet, ut dicunt tanquam certum *Salm. c. 7. n. 22. et Tamb. Meth. Com. c.* 1. §. 4. *n.* 9. Dubium est, an peccet venialiter, qui communicat cum actuali vel virtuali affectu peccandi venialiter, vel cum veniali concomitante, putà cum voluntaria distractione, vel proferendo verba otiosa, et simili? Negant *Vasq. Sa, Leand. etc. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 522. et probabile putant *Tamb. l. c.* Verius tamen affirmant cum communi *Suar. d.* 66. *s.* 1. *v. Dicendum, Lugo d.* 14. *n.* 31. *Salm. cap.* 7. *n.* 23. *cum Fill. et Reg. ac Croix l. c. cum Laym. Tann. Rodrig. Gob. etc.* ex D. Aug. relato in *c. Quotidie de Consecr. dist.* 2. qui dicit: « Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari » magis dico Eucharistiæ perceptione, quàm purificari. » Ratio, quia talis communicans positivam irrogat injuriam Sacramento. Hoc quoad culpam: quoad fructum verò sive effectum Sacramenti, alii dicunt quòd accedens sine actuali dispositione (quæ consistit in exclusione culpæ venialis in actu communionis, et in aliquo pio devotionis motu), nullum recipit fructum Sacramenti, et ita tenent *S. Th. in* 4. *d.* 12. *q.* 2. *art.* 10. *q.* 3. *Caj. in* 3. *p. qu.* 78. *art.* 1. *Petrocor. t.* 3. *p.* 26. *v. Prænotandum;* item *S. Bonav. S. Anton. Alens. et Durand. apud Cont. Tourn. v.* 630. *v. Affirmant.* Idque probant, tum ex D. August. *Serm.* 15. *de verb. Apost.* ubi: « Non justificat (Deus) non quasi dormientes, » non quasi ut non conemur, non quasi ut non velimus. Qui ergo » fecit te sine te, non te justificat sine te. » Tum propter experientiam, quia observantur plures Sacerdotes quotidie celebrare in statu gratiæ, et tamen nihil proficere. Sed alii communiùs aiunt, talem non privari omni fructu, ut *Suar. d.* 63. *sect.* 3. *Gonet. disp.* 8. *art.* 3. *Tourn. in Prælect. t.* 8. *de Euchar. et Lugo d.* 14. *n.* 36 *cum Sylvio, Soto, Vasq. Led.* et aliis communiter ut asserit. Nec dubitandum, quin D. Thomas mutaverit sententiam in 3. *p. q.* 79. *a.* 8. ubi expressè docet, quòd, licèt qui communicat cum veniali concomitante Communionem, v. gr. cum voluntaria distractione, non recipiat actualem refectionem spiritualis dulcedinis, tamen recipit *augmentum habitualis gratiæ, vel caritatis.* Hæc sententia est quidem longè communior, sed prima non videtur improbabilis.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis.

271. An pollutio et actus conjugalis impediant à Communione? — **272.** Qu. I. Quid si pollutio fuerit voluntaria? Et quid si involuntaria? — **273.** Qu. II. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem? — **274.** Qu. III. An conjux reddens debitum teneatur ea die abstinere à communione? — **275.** An

macula externa, ut lepra etc. impediat à communione, et an à celebratione? An menstrua? An latio armorum? — **276.** An Sacerdos communicans extra Missam debeat esse stola indutus? — **277.** De jejunio naturali ad Communionem prærequisito. Vide Resolutiones apud Bus. — **278.** Prænot. 1. hoc non esse de præcepto divino. Prænot. 2. non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot. 3. tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus Regulis, videl. — **279.** Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco. Dub. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi? Dub. 2. An guttulæ aquæ commixtæ cum saliva, aut jusculi degustati? An saccharum ante mediam noctem in ore immissum. An aqua hausta à lapso in flumen? An sanguis haustus è digito? Quid si defluat è capite? — **280.** Regula II. Ut res sumatur ad modum comestionis, aut potationis. Dub. 1. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares. Dub. 2. An fumus tabaci. Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita? — **281.** Regula III. Ut sumatur res habens rationem cibi, aut potûs. Hinc quæritur, an solvat jejunium comestio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ et similium? — **282.** An liceat sequi ultimum inter horologia? Et quid si quis deglutiat cibum post primum ictum? An in dubio soliti jejunii liceat communicare? Vide Tom. 1. *l.* 1. *n.* 80. **283.** — An sit peccatum sumere cibum, vel expuere statim post communionem? — **284.** In quibus casibus possit quis communicare non jejunus? — **285.** An liceat iterum dare Viaticum infirmo non jejuno? Dub. 1. Quanto tempore una Communio debeat ab alia distare? Dub 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere Viaticum? Dub. 3. An qui mane Communionem receperit? Dub. 4. An Sacerdos possit aliquando omittere verba: *Accipe viaticum etc.* — **286.** An Sacerdos possit celebrare non jejunus ad dandum alteri Viaticum? An ad dandum sibi ipsi? — **287.** An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat, aut malè tractetur? An ad vitandum scandalum? — **288.** An ad perficiendum Sacrificium, vel Communionem? — **289.** An ad vitandam mortem? An liceat communicare ante somnum, vel digestionem?

271. — « Resp. 1. Nulla corporis macula per se impedit susceptionem Eucharistiæ, cùm parum faciat ad bonitatem, vel malitiam moralem; potest tamen aliquando per accidens impedire, propter effectus secutos. Ita *comm.*

Unde resolves:

« 1. Non impedit pollutio involuntaria, imò nec voluntaria per pœnitentiam expiata, nisi effectum malignum, v. g. turpem recordationem ac delectationem, vel distractionem, et perturbationem animi relinquat: eo enim casu, uti et semper post culpabilem, præstat, ac secundùm sententiam communem sub veniali debet differri, nisi aliud suadeat justa aliqua causa, v. g. magnus fructus festivitatis, regula Ordinis: vel si à Dæmone excitata putetur, ad Communionis frequentiam impediendam. *Sanc. lib.* 9. *de Matr. d.* 13. *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *Card. de Lugo d.* 15. *sect.* 1.

« 2. Neque actus conjugalis impedit, etsi decens, et consilii sit,

» abstinuisse saltem nocte proximè antecedente, si rarò commu-
» nicet. Ita *Fill. et Sanch. l. c. Escob. lib. 7. E. 6. n. 83.* Intel-
» lige, si debitum petitum ex necessitate reddidit, nec ullam
» inde animi perturbationem, aut effectum ad res venereas pa-
» titur : si verò voluptatis causa fecisset, eo die abstinendum esse
» (præsertim si malignus effectus subsecutus fuisset) docet *Reg.*
» *l. 29. t. 117. Laym. l. 5. t. 4. c. 6. n. 10 et 16. Mart. Perez d. 49.*
» *sect. 3. n. 8.* addens esse tantùm veniale ; imò indecentiam justa
» causa posse resarciri. * (*Vide dicenda hîc n. 273. et de Mat.*
» *n. 930.*) *

« 3. Similiter, etsi decens et consilii sit, sumpta Communione,
» abstinere eo die à copula, licita nihilominus est ex bono fine ;
» v. g. ex amore prolis ad evitandum incontinentiæ periculum,
» vel ad debitum reddendum. *Tamb. cap. 3. §. 6. et Sanchez*
» *lib. 9. d. 13. et March.* »

272. — Quæres I. An pollutio semper impediat à Communione ? Hîc distinguendum inter pollutionem voluntariam et involuntariam. Si fuerit voluntaria, dicunt *Navar. et alii apud Leandr.* esse peccatum mortale, statim post illam ad Eucharistiam accedere, quamvis contritio et Confessio præcesserint. Sed id negat communis sententia cum *Lugo D. 15. ex n. 1.* (ubi refert *Navarrum* in posteriori editione mutasse sententiam) *Habert. t. 5. p. 571. v. Porro, Nat. Alex. a. 2. §. 2. n. 11. Conc. t. 8. pag. 367. n. 10.* et alii passim. Cæterùm (quidquid dicant *Azor Con. et Trull. apud Dian. p. 3. tract. 4. R. 30.*) communiter docent DD. saltem sub veniali teneri hujusmodi pœnitentem abstinere ea die à Communione propter reverentiam tanto Sacramento debitam. Ita *Lugo l. c. n. 4.* (qui oppositam opinionem vocat falsam), *Conc. l. c. 7. Salm. c. 7. n. 59. Bonac. p. 2. n. 4. Viva qu. 4. a. 8. n. 3. ex D Thom. in 4. D. 6. q. 1. a. 4. q. 2. ad 2.* qui docet : « Non esse consulendum alicui, quòd statim post peccatum
» mortale etiam contritus et confessus ad Eucharistiam accede-
» ret, sed deberet, nisi magna necessitas urgeret, per aliquod
» tempus propter reverentiam abstinere. Et patet etiam ex *c.*
Testamentum 1. Dist. 6. ubi S. Gregorius scribens ad August. Angelorum Episcopum, et loquens de tali pœnitente dicit, eum *à sacro mysterio ea die abstinere oportet.* Hoc tamen intelligendum, ut dicunt *Salm. d. n. 59. Viva n. 3. et Bon. D. 4. qu. 6. cum Henr. Gran. Led. Nunno*, et aliis passim, nisi scandalum, vel alia justa causa exigat Communionem, prout prudenti Confessario videtur, ut dicitur in *rub. Missal. de Defect. n. 9.* Hîc autem notanda est prop. 22, damnata ab Alex. VIII quæ dicebat : « Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communio-
» nem prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœni-
» tentiam egerint. » Hoc tamen non obstante, bene poterit Confessarius, si expedire judicabit, magno peccatori aliquando susceptionem Eucharistiæ differre, sicut etiam disposito potest quandoque differre absolutionem, ut constantiam ejus experiatur vel ad horrorem incutiendum adversùs aliquod enorme pecca-

tum, ut rectè aiunt *Viva in d. prop. Ronc. de Euch. c.* 5. *Reg. in prax.* 2. *et Holm. t.* 1. *p.* 353. *n.* 81. *cum Michel et aliis.* Imò addit *Roncaglia l. c.* bonum esse suadere tali peccatori, ut antequam ad Communionem accedat, curet piis operibus delere reatum pœnæ; sed hoc esse tantùm consilii, juxta dicenda *de Pœnit. n.* 599.

Si verò pollutio fuerit involuntaria, dicit *D. Thomas in* 4 *l. c.* quòd, si illa frequenter accidat ex operatione dæmonum, non impedit à Communione: secus si proveniat ex alia causa, adhuc sine ulla culpa; tunc enim ait, hominem teneri sub veniali à Communione abstinere propter decentiam, tum ratione fœditatis à corpore contractæ, tum ratione perturbationis, quæ pollutionem consequitur. Alii verò communiter et rectiùs dicunt quòd si pollutio habita nullam perturbationem relinquit, ea minimè à Communione impedit; sola enim corporalis macula non obligat ad abstinendum ab Eucharistia; ita *Laym. lib.* 5. *tr.* 7. *c.* 6. *n.* 14. *cum S. Bonav. Gerson. Gabr. Vict. Nav. et Vasq. ac Suar.* 3. *part. dist.* 68. *sect.* 2. *v. Dico* 1. *cum Soto, Ales. Palud. Adrian. Major, etc. et Salm. c.* 7. *n.* 62. Ratio, quia externa macula, cùm jam sit præterita, ad moralem honestatem non pertinet. Et hoc etiamsi pollutio proveniat à causa venialiter culpabili, tunc enim tantùm ex consilio abstinere hortatur *Sanch. de Matr. l.* 9. *disp.* 13. *cum Covar. etc. Pal. p.* 13. *n.* 2. *cum Vasq. et Salm. c.* 7. *n.* 60. *cum Suar. Con. Henr. et Fill.* Idque probatur 1. ex D. Gregorio in *cit. c. Testamentum*, ubi Pontifex ait, quòd si pollutio provenit ex superfluitate cibi vel potûs, hæc « à perceptione sacri mysterii prohibere non debet, sed » (homo) ab immolatione abstinere, ut arbitror, humiliter de» bet. » Ubi *Glossa v. Humiliter*, dicit: *Ergo est consilium, bene potest celebrare si vult.* Probatur 2. ex Rubrica Missal. *de Defect. n.* 9. ubi sic præscribitur: « Si dubium est, an in præce» denti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur absti» nendum, extra tamen casum necessitatis: si autem certum est » non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam » fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali, aut ex diabolica » illusione, potest communicare et celebrare, nisi ex illa cor» poris commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut absti» nendum videatur. »

Omnes autem DD. conveniunt, esse veniale accedere ad Eucharistiam cum prædicta perturbatione, orta ex delectatione habita, vel ex turpi imaginatione pollutionem concomitante; saltem usquedum perdurat mentis evagatio. Nisi homo conetur eam repellere, faciens quantùm in se est, ut devotè accedat, ut dicunt *Salm. num.* 60. *Pal. p.* 13. *n.* 2. *Holzm. t.* 1. *p.* 353. *num.* 81. *Laym. d. c.* 6. *n.* 15. *Suar. D* 68. *s.* 2. *v. Ex hac*, ubi affert S. Justinum dicentem: « Non est æquum propter hanc involun» tariam passionem abstinere à mysteriis; » *et Sanch. de Matr. lib.* 6. *D.* 13. *n.* 15. *cum Gerson. Gabr. et Major.* Vel nisi aliqua justa causa necessitatis aut devotionis aliud expostulet, ut dicunt

præfati AA. et docet idem *D. Th. loc. cit.* dicens : « Si neces-» sitas immineat, vel devotio exposcat, talis non impeditur. »

273. — Quær. II. An copula conjugalis impediat ab Eucharistia? Alii absolutè putant non excusari à culpa veniali conjugem copulam habentem die Communionis; ita *Alens. Sotus, Sa, etc. apud Sanch. de Matr. l.* 9. *d.* 13. *n.* 2. Idque inferunt ex *c. Sciatis. Caus.* 33. *q.* 4. ubi S. Hieron. scripsit : « Quicumque » uxori debitum reddit, nec de carnibus Agni comedere debet. » E converso alii nullam in hoc culpam agnoscunt, ut *Nav. Philiar. ap. Sanch. n.* 3. dicentes tantùm esse de honestate, ut à Communione abstineat. Sed dicendum cum communi DD. esse veniale, accedere ad Communionem eodem die quo habita est copula causa voluptatis, quia id excusari non potest ab aliqua indecentia; ita *S. Th.* 3. *p. qu.* 80. *a* 7. *ad* 2. *Tourn. t.* 5. *p.* 492. *v. Prob.* 3. *Salm. de Matr. c.* 15. *n.* 59 *et Sanch. eod. tit. l.* 9. *d.* 13. *n.* 8. *cum S. Bonav. S. Anton. Suar. Sylvest. Led. Lop.* et aliis pluribus; et probatur ex *cap. Vir cum propria.* 7. *Caus.* 33. *q.* 4. ubi D. Gregorius ait : « Cùm verò non amor pro-» creandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtio-» nis, tunc prohiberi debet ne accedat ad hoc Sacramentum. » Rectè autem dicunt *Sanch. nu.* 8. *Antoine p.* 486. *v. Dixi, et Salm. n.* 63. *cum aliis,* quòd à prædicta indecentia excusare valeat quævis honesta causa, putà solemnitas occurrens, scandalum vitandum, periculum notæ, Jubilæum sive indulgentia lucranda, specialis devotio, etc.

Si verò copula fiat sine peccato, putà primò, causa generandæ prolis, tunc certum est apud omnes, quòd, licèt congruum sit abstinere illa die à Communione, ut docet *D. Th. d. art.* 7. *ad* 2. hoc tamen est tantùm consilii sine obligatione; ita *Lugo. d.* 15. *n.* 1. *Sanch. l. c.* 4 *et* 5, *Salm. n.* 63. *Con. p.* 368. *in fine, Petr. t.* 3. *p.* 432. *in fine cum Glossa in dict. cap. Sciatis et Glossa cap. Omnis de Consecr. dist.* 2. et alii communiter, ex D. Gregor. qui in *cit. c. Vir cum propria,* sic scripsit ad Augustinum : « Si » quis sua conjuge non cupidine voluptatis captus, sed solum-» modo liberorum procreandorum gratia utitur, iste profectò de » sumendo corporis Dominici mysterio suo est relinquendus judi-» cio; quia à nobis prohiberi non debet accipere. » Ubi *Glossa* explicat ibi to *prohiberi,* id est *dissuaderi.* Ratio autem hujus communis sententiæ est, quia finis procreationis, cùm sit omnino honestus, et à Deo volitus, satis reparat quamdam illam indecentiam, quæ adest in communicando post copulam. Nec obstat textus in *cit. cap. Sciatis;* nam respondet *D. Thomas in* 4. *dist.* 32. *qu.* 1. *art. ad* 1. ex magistro Sentent. ibi sermonem fieri tantùm de Ecclesiæ Ministris conjugatis, quales sunt Græci; quibus interdicitur celebrare die qua accedunt ad uxores.

274. — Quær. III. An conjux reddens debitum teneatur illa die à Communione abstinere? Affirmat *Caj. Led. Manuel, etc. ap. Sanch. n.* 11. quia (ut aiunt) adhuc redditio relinquit mentis hebetationem. Sed communiter *S. Anton. p* 3. *tit.* 1 *cap.* 20. §. 7.

et idem *Sanch. n.* 12. *cum D. Th. D. Bon. D. Anton. Alb. Magno Carthus. Suar. Soto, Palud. Sylvest. Turrecrem.* et aliis pluribus, docent abstinentiam tunc esse meri consilii, non autem obligationis, quia bonum justitiæ satisfaciendi debito bene evagationem illam compensat, et cohonestat. De hoc autem puncto loquens S. Franciscus Salesius (*introduct. etc. part.* 2. *cap.* 20.) inquit conjugem qui debitum exigit, indecenter quidem ad Communionem accedere, non verò arcendum esse qui reddit, dicens quòd in veteri lege vetabatur ne diebus festis debita exigerentur, non autem ut solverentur. Et huic congruit id quod scripsit D. August. super Psalm. 149. « Si non exigis, redde : pro sanctifi» catione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur » exigis, sed reddis quod debetur uxori. » Ratio, quia cùm redditio debiti sit actus virtutis, non est cur hominem à Communione impediat. Et idem procedere censet *Sanch. n.* 6. *cum Gerson. et Majore*, si copula sit ad incontinentiam vitandam, quia amor continentiæ, et non voluptatis, causam satis cohonestantem præbet. Rectèque hîc advertunt *Salm. cap.* 15. *n.* 58 *et Sanch. nu.* 9. *cum Cajet. Suar. Soto, Alens. Palud. etc.*, quòd conjux ratione Eucharistiæ suscipiendæ minimè eximitur ab obligatione reddendi debitum ; tantùm poterit, ut ait *Sanch. cum Soto,* honestis precibus resistere, non autem importunis.

Quid autem Confessarius respondere debeat, si interrogatur à conjuge an reddere teneatur debitum die Communionis? Sapienter *Laym. de Euchar. c.* 6. *n.* 16. *Sanch. de Matr. l.* 9. *d.* 2. *n.* 16 *et Suar. d.* 68. *sect.* 2. *in fin.* docent, respondendum quòd si conjux frequenter communicare solet, v. g. omnibus festis, cum obligari ad reddendum, ne periculo exponatur peccandi contra justitiam, vel charitatem; si verò non frequenter communicet, sed tantùm in præcipuis festivitatibus, tunc illi suadeat ut roget alterum conjugem abstinere in honorem Communionis, modò non incurrat illius indignationem; tunc enim, si rogatio non proficit, poterit communicare; nisi patiatur ex redditione insolitam distrationem, nec conetur, ut diximus, eam repellere.

Die autem qua conjux jam communicavit, debitum reddere nullam esse culpam dicunt *Alex. de Nævo et Anton. ap. Sanch. d. nu.* 16. Petere verò censent esse veniale *ibid. S. Anton. Sylo. Palud. Turrecrem. Ang. etc.* Sed *Navar. c.* 21. *n.* 51 *et Sanch. cum Vict. ac Tabien.* dicunt abstinentiam à petendo esse tantùm consilii, non obligationis.

275. — Pertinet etiam quodammodo ad dispositionem corporis accedere ad Eucharistiam corpore mundo, sine aliqua macula notabili, quæ sit externa et delebilis; nam si esset occulta, non obest; neque si esset perpetua, ut lepra, fistula, et similis, prout dicunt communiter *Suar. d.* 68. *sect.* 2. *v. Dico igitur, Pal. p.* 13. *n.* 1. *et Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 6. *n.* 24. Sacerdos verò lepra infectus, vel alio morbo horrorem afferente, prohibetur celebrare in publico, ex *Cap. Tua nos, de Clerico ægrot.* ubi dicitur, *pro scan-*

dalo, et abominatione populi; unde in secreto potest celebrare, *Palaus l. c. Salm. c. 7. num.* 56.

An verò mulieres tempore menstrui possint communicare? Sentit *Suar. l. c.* quòd si ipsæ commodè communionem differre possunt, tenentur differre sub veniali, ex D. Dionysio Alexandrino, qui dicit tales fœminas *non debere sic affectas attingere corpus et sanguinem Domini.* Sed communiùs et probabiliùs censent *Pal. l. c. Salm. n.* 57, *et Laym. l. c, cum Alensi, ac Palud.* hoc esse tantùm de consilio, ex D. Gregorio (*apud Laym. lib. 1. tr. 1. cap. ult. n. 2. v. Objicere*), qui in Epistola ad Augustinum, loquens de muliere menstruata, sic scripsit: « Si ex » veneratione magna percipere non præsumit, laudanda est; sed » si percipiat, non judicanda: bonarum quippe mentium est ibi » etiam culpas agnoscere, ubi culpa non est. » Debent autem mulieres ad Communionem modestè accedere, pectore cooperto, et sine vano ornatu; unde, si quæ nimis immodestè accedat, huic neganda est Communio. Vide *Concinat. t. 8. pag. 370. n. 4.*

Congruum etiam est accedere ad Eucharistiam depositis armis. Cæterùm communicare gladiatum nulla lege est vetitum per se loquendo; nam per accidens potest esse veniale ratione scandali, ut dicunt *Wigandt tr. 12. n. 45 et Holzm. t. 1. p. 352. n. 74. cum Gob. Tamb.* et aliis. Milites verò S. Joannis Hierosolymitani omnino decet cum gladio accedere, quia hoc signo ipsi profitentur zelum pro tuenda fide; vide *Holzm. l. c.*

276. — Insuper hîc notandum quòd Sacerdos, quando Eucharistiam suscipit more laicorum, ut dicit *Croix l. 6. p. 1. n. 556*, debet esse stola indutus, sub interminatione excommunicationis, ex Concilio Bracharensi III, relato in *cap. Ecclesiast. 9. dist. 23.* ubi dicitur: « Modis omnibus convenit, ut quod quisque per- » cepit in consecratione honoris, hoc retineat et in oblatione, » vel perceptione salutis, scil. ut cùm Sacerdos ad solemnia Mis- » sarum accedit, aut per se Deo Sacrificium oblaturus, ac Sacra- » mentum corporis et sanguinis Dom. nostri Jesu Christi » sumpturus, non aliter accedat quàm Orario utroque humero » circumseptus. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi » debitæ subjaceat. » Dicunt verò *Azor. t. 1. l. 10. c. 28. q. 12. cum Turrecrem. et Tamb. de Commun. l. 2. c. 2. n. 10.* præfatum Decretum Concilii Bracharensis hodie per consuetudinem videri abrogatum; unde excusant etiam à veniali Sacerdotem, qui sine stola extra Missam communicaret. Sed veriùs et communiter *Suar. d. 68. sect. 1. Gavant. in Rubr. t. 1. p. 4. tit. 8. n. 7. Bon. d. 4. q. 6. p. 2. n. 2. cum Reg. et Graff.* item *Barbosa. Henr. et Gob. ap. Croix l. c*, quamvis excusent à peccato mortali, quia res non est admodum gravis, vel quia ex communi usu non videtur sub gravi recepta; meritò tamen non excusant à veniali: tantò magis quia hoc præcipitur à Rituali Rom. ubi dicitur, *Sacerdotes verò cum stola communicent;* et *Glossa* in *dict. c. Ecclesiastica*, dicit: *Idem servandum est, si Sacerdos est communicaturus in ægritudine.*

277. — « Resp. 2. Ex præcepto Ecclesiæ tenetur communicaturus sub mortali regulariter esse jejunus jejunio naturali; id est, ut à medio noctis nihil omnino per modum cibi, potûs, aut medicinæ sumpserit. Ita *comm.* Et est certum ex Conciliis, quæ vide apud *Fill. Laym. Card. de Lug. l. c.* »

Unde resolves :

« 1. Etsi parvitas materiæ non excuset hîc, non obstat tamen Communioni I. Reliquias ciborum inter dentes hærentes trajicere casu (negant enim *Præpos. Vasq.* et alii, si fiat de industria, contra *Tann. Conin. q.* 80. *ar.* 4. *n.* 47. *et Dian.* qui contrarium probabile affirmant) licèt eas expuere omnino deceat, *Dian. t.* 4. *de Sacr. res.* 37. *et p.* 4. *t.* 4. *res.* 104. vid. *Escob. t.* 7. *E.* 6. *et Card. de Lugo. n.* 63. ubi notat sententiam istam *Tann. et Dian.* ad hoc servire, ut studiosè dentes ante expurgare, ne quid fortè casu decidat, non tenearis. II. Sanguinem, vel alium humorem ex capite defluentem, et guttulam aquæ, aut vini, casu per ablutionem oris, vel guttulam jusculi dum sapor exploratur, per modum salivæ cùi mixta est, vel culicem inter respirandum trajicere. Ratio est, quia hæc aut non sumuntur, scilicet ab extrinseco, aut non per modum cibi, aut potûs. Vide *Fagund. præc.* 5. *c.* 3. *Card. de Lugo. l. c. n.* 23. III. Si aromata, vel folium tabaci ex causa ori imponas, mastices, vel quid aliud gustes, modò nihil transmittas. *Præpos. in* 3. *p. q.* 80. *art.* 8. *dist.* 1. *num.* 39. *Card. de Lugo R. mor. l.* 1. *d.* 9. Idem de fumo tabaci docet *Gran. in* 3. *p. c.* 5. *t.* 10. *d.* 8. *n.* 4. (licèt indecens valde id videatur, nisi justa ex causa fiat) et *Escob. t.* 7. *E.* 9. ubi de ejusdem pulvere per nares attracto idem colligit ex *Suar.* et *Fag.* Idem tenent *Dian. p.* 8. *tr.* 7. *R.* 3. *Card. de Lugo et Mor. tom.* 1. *d.* 9.

« 2. Probabile est non impedire Communionem, si frustulum ligni, chartæ, unguium, vel lapillum deglutias; quia non habet rationem cibi vel potûs. *Dian. l. c. R.* 38 *et tr. de celeb. R.* 52. *ex Ledesm. et Sanch.* contra *Henr. Regin. Laym.* et alios quorum sententia tutior est. Vide *Card. de Lugo et Escob.* »

« 3. Non licet communicare his casibus. I. Si saccharum, liquorem glycirizæ ore solutum cum saliva trajicias. Si verò dubium sit, num quid deglutiveris, vel an factum sit post duodecimam, probabiliter docet *Laym. lib.* 1. *t.* 1. *c.* 1. contra *Sanch. Fagund.* non impedire Communionem, vel Sacrificium, vide *Dian. l. c. R.* 29. et supra *l.* 1. *tom.* 1. *c.* 2. *d.* 3. II. Si vesperi decumbens aliquid ori contra raucedinem imposueris, nisi certus sis, post medium noctis te nihil transmisisse. Ita *Suar. Fill. Card. de Lugo l. c. n.* 37 et alii. Licitum autem est, inter horologia dissonantia quodvis sequi, etiam ultimum, modò non constet errare ; quia habet se ut auctor bonus, faciens opinionem probabilem, ut habet *Sanchez*

» *l.* 2. *d.* 1. *de Matr. Fagund. Jo. Sanctus, Card. de Lugo n.* 45. » *Dian. l. c. R.* 36. * (*Vide infra n.* 282.) * III. Si aliquid » sumpseris licet mox rejeceris. IV. Si Tabaci fumum in stoma- » chum trajeceris ut docet *Præpos.* etsi alii meritò dubitent. » *Tann. t.* 4. *d.* 5. *Gran. autem in* 3. *p. c.* 6. *t.* 10. *d.* 8. negat. » V. Si sacerdos nocte Nativitatis in prima Missa ablutionem, » vel lambendo digitos modicum aquæ, aut vini sumpserit. Vide » *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. »

278. — Ut hæc omnia diligenter discutiantur, prænotandum est 1. jejunium naturale ad Communionem prærequisitum non esse quidem de jure divino, sed tantùm ecclesiastico, ex *cap. Ex parte de Celebr. Miss.* et variis Conciliis, præsertim ex Concil. Constantiensi, vide dicta in *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 80. *v. Et quod.* Prænotandum 2. quòd in fractione hujus jejunii, etsi hoc præceptum est de jure ecclesiastico, non datur tamen parvitas materiæ : quia præceptum non jam est accedendi ad Eucharistiam jejunus, sed non accedendi post cibum aut potum, qui autem communicat post quamcumque minimam partem, jam communicat post cibum, ut potum. Ita omnes DD. quidquid dicant *Gilbert. et Pasqual.* qui non sunt audiendi. Prænotandum 3. quòd ad hoc jejunium frangendum juxta communem sententiam tria requirantur, nempe I. Ut quod sumitur sumatur ab extrinseco. II. Ut sumatur per modum comestionis, aut potationis. III. Ut res sumpta habeat rationem cibi, aut potûs. De hac materia tractant *Suar.* 3. *part. d.* 68. *sect.* 4. *Laym l.* 5. *tr.* 6. *c.* 6. *Contin. Tourn. tom.* 5. *p.* 472. *Palaus de euch. p.* 13. *Bon. eod. tit. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *Lugo d.* 15. *Concina tom.* 8. *p.* 139. *Escob. de Euchar. l.* 20. *Holzm. tom.* 1. *de Jejun. p.* 353. *Renzi eod. tit. tom.* 2. *c.* 4. *Salm. de Euch. c.* 7. *Wigandt. tr.* 12. *Exam.* 4. *Antoin. p.* 486. *Rongaglia de Euch. c.* 5. *Viva eod. tit. qu.* 4. *art.* 8. *Tamb. Meth. Commun. c.* 2. §. 6. *Croix l.* 6. *p.* 1. *ex n.* 560. *Sporer. tom.* 3. *p.* 158. *Elbel tom.* 3. *p.* 90. His locis videre poteris præfatos Auctores, cùm infra invenies citatos.

279. — Juxta autem Regulam I. Ad frangendum jejunium requiritur, ut aliquid sumatur ab extrinseco; hanc tradunt *Croix n.* 560. *Elbel. n.* 91. *Viva n.* 4. *Sporer* 466 *et P. Suar. d. sect.* 4. *ex D. Th. qui in* 4. *d.* 8. *q.* 1. *a.* 4. *q.* 2. dicit quòd omne quod ab intrinseco provenit, et ore non sumitur ab extrinseco non verè comeditur, et ideo non tollit jejunium naturale. Sed dubitatur. 1. An voluntaria trajectio reliquiarum cibi frangat jejunium? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Suar. sect.* 4. *v. Tertio, Elbel n.* 99. *Quarti p.* 3. *tit.* 9. *sec.* 1. *diff.* 1. *Pal. n.* 8. *cum Con. et Henr. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 37. *cum Tabien.* et probabilem putant *Tamb. n.* 25. *Escob. n.* 341. *cum Molfes. Ochagao. Petig. etc.* item *Tanner. Leand. et Gob. apud Croix n.* 567. Ratio, quia reliquiæ cibi pridie sumpti, cùm non recipiantur ab extrinseco die Communionis, moraliter reputantur partes comestionis præcedentis diei, unde quamvis ex industria trajiciantur, moraliter non constituunt novam comestionem, sed præteritam perficiunt.

Addit aliam rationem *Suar.* quia tales reliquiæ non sumuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Nec videtur hæc sententia difformis esse Rubr. Missal. *de Defect. n.* 3. ubi sic dicitur: « Si » reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt » Communionem, cùm non transglutiantur per modum cibi, sed » per modum salivæ. » *Secunda* verò sententia communior affirmat, et hanc tenet *D. Thom.* 3. *part. qu.* 80. *art.* 8. *ad* 4. ubi dicit: « Reliquiæ cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, » non impediunt Communionem. » Ergo, si transglutiantur ex proposito, impediunt; et ita censent etiam *Cabas. Tom.* 1. *c.* 5. *n.* 7. *Fill. de Euch. nu.* 336. *Ronc. q.* 6. *R.* 2. *Laym. nu.* 18. *Tamb. n.* 25. *Bon. p.* 2. *nu.* 5. *Viva q.* 4. *art.* 8. *nu.* 4. *Ant. p.* 487. *Cont. Tourn. cum Vasq. et Sylv.* Ratio, quia hujusmodi reliquiarum trajectio, cùm ex industria fiat, videtur nova comestio. Prima sententia non videtur improbabilis, sed hæc secunda est probabilior, et omnino consulenda: ut rectè dicunt *Suar. Salm. et Gav. in dict. Rubrica;* licèt in hoc non sit scrupulosè agendum, ut sapienter advertit *P. Suar.* Unde libenter sequor sententiam *Lugonis d.* 16. *n.* 36. quam amplectitur etiam N. P. Benedictus *de Sacr. Miss. t.* 9. *l.* 3. *c.* 17, nempe quòd reliquiæ à dentibus divulsæ, quæ sensibiliter in lingua percipiuntur, equidem sunt expuendæ: non verò est obligatio adhibendi diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas, etiamsi prævideantur deglutiendæ, si non extrahantur, et cum saliva deglutiantur; alias, enim hæc obligatio esset innumeris scrupulis, et perplexitatibus obnoxia, ad quod certè non præsumitur Ecclesia voluisse obligare.

Dubitatur 2. an guttulæ aquæ cum saliva immixtæ, aut jusculi degustati, si ex proposito deglutiantur, frangant jejunium? Si prædictæ guttulæ casu trajiciuntur, certum est eas non frangere jejunium, modò non sint in magna quantitate, ita omnes cum *D. Th. dicta q.* 80. *art.* 8. *ad* 4. ubi ait: « Et eadem ratio est de » reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non » trajiciantur in magna quantitate, sed permixtæ salivæ, quod » vitari non potest. » Dubium est igitur si ex proposito deglutiantur? Sentiunt eas non frangere jejunium *Conin. et Henr. apud Croix n.* 566. modò sint immixtæ salivæ: et idem sentire videntur *Lugo n.* 33 *et Tamb. n.* 23. dum dicunt, quòd cùm non sit potatio deglutire salivam, ideo nec violat jejunium has guttulas per modum salivæ trajiciens; sed omnino affirmandum cum sententia communi, quam sequuntur *Suar. sect.* 4. *v. Tertio. Holzm. n.* 73. *Cont. Tourn. p.* 464. *cum Sylv. et Salm. c.* 7. *num.* 67. *cum Pal etc.* communiter. Et hanc docet idem *D. Thom. l. c.* ubi postquam dixit, reliquias cibi non frangere jejunium, si casualiter transglutiantur, dicit « eamdem rationem esse de reliquiis » aquæ, quibus os abluitur; » ut mox supra relatum est. Confirmatur ex Rubrica *l. c.* ubi sic habetur: « Idem dicendum (scili- » cet non frangi jejunium), si lavando os deglutiatur stilla aquæ, » præter intentionem. » Ergo, si ex intentione, frangitur.

Idem dicendum, si quis noctu immittit saccharum in ore, et post mediam noctem aliquid trajicit, ut docent *Lug. n.* 37. *Pal. n* 8. *Fill. n.* 136. *Salm. num.* 68 *et Renzi tom.* 1. *l.* 3. *tract.* 4. *c.* 4. *q.* 7. *cum Coninch. Vasq. Bon. Reg. etc.* communiter, quidquid dicant aliqui apud *Dian. p.* 2. *tr.* 14. *R.* 51. Ratio, quia non est illa reliquia comestionis præcedentis diei, sed est continuata comestio.

Sic etiam frangi[1] jejunium qui sumit aquam, licèt involuntariè, vel quia labitur in flumen, vel quia alius per vim illam in os ejus infundit, ut dicunt *Conc. p.* 162. *et Croix n.* 568. *cum Lugo, Tamb.* et aliis communiter contra *Bosco.*

Ita etiam si quis sugeret sanguinem ex digito, vel lacrymas ex oculis manantes, ut dicunt communiter *Viva n.* 4. *Mazotta t.* 3. *pag.* 149. *et Croix cum Lugo, et Tamb.*

Secus verò dicendum, si quis deglutit sanguinem defluentem è capite vel gingivis, aut saniem ex pustula oris emanantem, etiam ex industria, ut communiter docent *Suarez sect.* 4. *v. Quæres, Cabass c.* 5. *n.* 7. *Habert tom.* 5. *p.* 487. *Elb. n.* 99. *Antoine p.* 485. *Concina n.* 6. *Ronc. quæst.* 6. *R.* 2. *Laym. n.* 18. *Bon. n.* 6. *et Salmant. cum communi* (contra *Tournely p.* 475. *v. Verum*). Ratio, quia ut supra dictum est ex D. Thoma, quidquid ab intrinseco provenit, non verè comeditur, nec solvit jejunium.

280. — Regula autem II est, quòd ad frangendum jejunium requiratur, ut sumatur aliquid per modum comestionis, aut potationis; hanc regulam tradunt communiter *Suar. sect.* 4. *Laym. n.* 18. *Lugo d.* 15. *n.* 28. *Bon. n.* 6. *Sylo.* 3. *p. q.* 80. *v.* 8. et alii passim. Sed dubitatur 1. An solvat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares? Affirmant *Antoine de Leone, et Lez. ap. Lugo Resp. Mor. l.* 1. *dub.* 9. *n.* 1. et valde dubitat *Cont. Tourn. p.* 470. *in princ.* Sed communiter negant alii, etiamsi aliquid in stomachum transmittatur; quia licèt talis materia sit nutritiva, tamen non sumitur per modum comestionis, sed attractionis. Ita *Suar. s.* 4. *Holzm. n.* 81. *Roncagl. q.* 7. *Lugo l. c. Conc. p.* 362. *Elbel. n.* 92. *Croix n.* 570. *cum Aversa, Renzi q.* 7. *Escob. n.* 62 *et Diana p.* 8. *tr.* 7. *R.* 3. *cum Marchant. Machad. Pasqual. et Leand.* Hæc sententia est quidem probabilissima, tum ob allatam regulam, tum ob universalem consuetudinem, qua undique permittitur præfatus tabaci usus ante Missam, ut docet Papa Benedict. XIV *de Synodo l.* 7. *c.* 63. ubi obiter refert olim ab Inn. X et XII emanatam fuisse excommunicationem in eos, qui sumerent tabacum per nares in Vaticano, idemque præscripsisse Urbanum VIII in Ecclesiis Diœcesis Hispaniensis; sed deinde hanc prohibitionem abstulisse Benedictum XIII. Unde sic concludit: « Hodie tamen à communi consuetudine adeo est coho-» nestatus (usus tabaci), ut nulli scandalum præbeat: » Idem autem, quod dictum est de tabaco, dicunt de aqua casu trajecta per nares. *Suar. et Fagund. apud Viva, Tamb. n.* 23. *et Barth. à S. Fausto apud Dian.* Id tamen non admitterem, si quis ex proposito tabacum vel aquam per nares in stomachum

trajiceret, quia id non sumeret tunc per simplicem attractionem sed per voluntatem directam trajiciendi, quod nullo modo videtur permissum ab Ecclesia. Sed dices : Actio attractiva non est potativa, vel manducativa. Respondetur, quòd licèt hæc actio non sit à natura ordinata ad trajiciendum in stomachum potum, vel cibum, tamen ad id ordinatur ab ipso attrahente ; et ideo ex tali intentione induit moraliter rationem potationis, sive comestionis, cùm interveniat debita materia, et actio apta ad finem trajectionis in stomachum.

Idem dicendum de illo, qui pulverem, aut pluviam, flocum nivis, culicem, sive muscam deglutiret; nam si hoc accideret casu per respirationem, utique non solveret jejunium, ut communiter docent *Suar. v. Quæres., Lugo n.* 34. *Habert p.* 476. *Tourn. p.* 475. *Conc. n.* 6. *Sal. n.* 68. *Roncg.* 6. *Renzi q.* 5. *cum Nav. Bonac.* et aliis passim ; quia talis actio non est comestio, sed respiratio, quam Ecclesia noluit quidem prohibere; quis enim posset effugere, ne aliquid pulveris cum vento deglutiat? Secus verò esset (ut rectè docet *Lugo n.* 36.), si quis ex proposito vellet culicem, aut pulverem trajicere, quia hæc non esset mera respiratio, sed voluntaria deglutio. Et idem dicendum meritò ait *Lugo n.* 35. si quis deglutiret aliquid, putà uvam ab altero in os ejus immissam, etiamsi ipse id non adverteret, et casu respirando trajiceret, quia noluit quidem Ecclesia impedire Communionem ob sumptionem rerum, quæ per respirationem cum aere attrahuntur, sed earum quæ non deferuntur cum aere.

Dubitatur 2. An solvat jejunium fumus tabaci, aut similis? Affirmant pariter *Lezana et Antoine, de Leone ap. Salm. n.* 71. quià (ut dicunt) fumus etiam aliquo modo nutrit. Negant verò communiter et probabiliùs *Holzm. n.* 82. *Sporer n.* 467. *Croix n.* 570. *cum Aver. et Bouder, Viva n.* 8. *cum Trul. Tamb. Præpos. et Salm. cum Suar. Diana ac Villal.* Eamdemque sententiam sequitur Bened. XIV *de Missa t.* 9. *lib.* 3. *c.* 17. testans hanc communi DD. consensu hodierno die confirmari. Ratio, quia fumus tabaci neque est cibus aut potus, neque sumitur per comestionem vel potationem ; aliàs dicere deberemus frangere jejunium etiam eos, qui in culina ciborum fumum exciperent. Et hoc currit, etiam si fumus voluntariè immittatur in stomachum, ut probabiliter dicunt *Escob. n.* 438. *Viva n.* 7. *cum Præp. Spor. n.* 467. *Renzi q.* 7. *Dian. l. c. Tamb. n.* 23 *et March. et Burgh ap. Croix n.* 569. contra *Salm. l. c. cum Hurtad. etc.* qui dicunt, sed minimè probant, hanc esse veram comestionem.

Dubitatur 3. An solvat jejunium qui sumit folium tabaci vel aroma, ut dentibus conterat, et phlegmata expuat? Affirmant idem *Anton. de Leone ap. Salm. et Henno apud Tournel.* quia (ut dicunt) semper trajicitur aliquid in stomachum, et propter hoc phlegmata ejiciuntur. Sed negant *Lug. Resp. Mor. l.* 1. *d.* 9. *ex n.* 2. *Holzm. n.* 8. *Bon. n.* 9. *Spor. n.* 467. *Viva n.* 7. *Escob. n.* 438. *cum Pasq. Renzi q.* 7 *et Dian. p.* 5. *tr.* 13. *R.* 1. *cum Conc. Tamb. Præp. Trull. etc.* Et meritò id probabile putant

Salm. n. 72. cum Bonasp. Ratio, quia ad phlegmata ejicienda non requiritur, ut succus in stomachum descendat, sed sufficit tabacum ad os applicare, ut virtutem expuendi ad stomachum immittat per nervos, qui ad stomachum respondent. Et hoc etiamsi deglutiatur, sed præter intentionem, aliquid modicum succi, salivæ inseparabiliter admixti, ut dicunt *Lugo numer. 7. Tambur. numer. 6. Viva et Escob. locis citatis cum Tann. et Fausto apud Dian.* quia, si casu id deglutiatur, non per modum cibi, sed per modum salivæ trajicitur. Imò *Lorichius ap. Dian.* excusat, etiamsi casu granum deglutiatur; sed hoc non admittunt *Bon. et Tamb.* quia illud tunc videtur potiùs sumi per modum cibi. Hoc tamen intelligendum, si granum, non autem si aliqua minima pars deglutiatur, quæ insensibiliter cum saliva sit immixta, quia hæc verè per modum salivæ trajicitur. Omnes verò conveniunt hujusmodi masticationem esse indecentem ante Communionem, unde puto eam non excusari à culpa veniali, nisi aliqua causa subsit.

281. — Regula III. est, quòd ad frangendum jejunium requiritur, ut res sumpta habeat rationem cibi, aut potûs. Hinc dubitatur, an comestio capillorum, unguium, vel ligni, papiri, lapillorum et similium impediat Communionem? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia universè negat, quia omnia hæc non habent rationem cibi, vel saltem, quia usu non habentur ut comestibilia. Ita *Dian. p. 3. tract. 4. res. 28. Renzi qu. 4. cum Jo. Delacruæ, Ludovico de Sancto Jo. etc.* Et probabile putant *Bus. ut supra, et Ledesm. apud Salm. n. 70. Secunda* sententia è converso universè affirmat, quia, (ut dicunt) reverentia ad Eucharistiam requirit non solùm, ut nihil cibi comedatur, sed etiam, ut nihil ad modum cibi deglutiatur. Ita *Laym. n. 18. Ronc. q. 8. Salm. n. 70. Wig. n. 44. Pal. n. 7.* et pro hac sententia citant etiam *D. Th. p. 3. q. 80. n. 8. ad 4.* ubi dicit : « Nec refert » utrùm aliquid hujusmodi nutriat, vel non nutriat, dummodo » sumatur per modum cibi vel potûs. » *Tertia* verò sententia communis docet, minimè frangi jejunium, si edantur res omnino indigestibiles, ut sunt capilli, ungues, metallum, vitrum, fila ex serico aut lana, ossicula fructuum omnino depurata quia hæc nec nutriunt, nec rationem habent cibi; Ecclesia autem tantùm prohibet, ne sumatur Eucharistia post cibum aut potum, ut patet ex Conc. Tolet. VIII. *Can. 2.* ubi dicitur : « Nullus post » cibum potumque minimum sumptum Missas facere præsu- » mat. » Et ex Concil. Matisconensi, ubi : « Ne cœlesti cibo ter- » renus præponatur. » Idem dicit S. August. (*Ep. 18. ad Januar.*) : « Placuit Spiritui S. ut in honorem tanti Sacramenti in » os Christiani priùs corpus Dominicum intraret, quàm cæ- » teri cibi. » Ita *Conc. n. 6. Cont. Tourn. p. 475. v. Alii. Viva n. 5. Sporer, n. 467. Holzm. n. 72. Escob. n. 332 et Lugo. n. 28. cum Henr. Nunno, Vill. Reg. etc.* Neque huic sententiæ adversatur D. Thom. loco mox cit., nam oportet integrum textum animadvertere S. Doctoris, qui sic ait : « Et ideo neque post

» assumptionem aquæ vel alterius cibi, aut potûs, vel etiam » medicinæ, licet hoc Sacramentum accipere, nec refert utrùm » aliquid hujusmodi nutriat vel non nutriat. *Nota to* aliquid hu- » jusmodi. » Ergò illud nutriat vel non nutriat D. Th. refert solùm ad res mox à se recensitas *cibi*, *aut potûs*, inter quas etiam numerat medicinam, quæ multoties non est nutritiva. Præterea, posset accidere quòd cibus illico evomatur, et sic non nutriret, et ideo dixit « aliquid hujusmodi *impedire Communionem* » sive nutriat, sive non nutriat. »

Secus verò dicendum cum præfatis AA. de rebus digestibilibus, quæ à stomacho alterari, et in substantiam hominis converti possunt, prout sunt charta, palea, filum ex lino, pulvis medicinalis, cera (cùm cera fere semper retineat aliquid mellis admixtum); ita *Tamb. n.* 20. *Viva n.* 5. *Conc. n.* 6 *et Mazz. p.* 147. (contra *Dian. et Bern.*) Idem dicunt probabiliùs *Croix n.* 562. *Lugo num.* 32. *Escob. n.* 335. *Viva et Mazz. ll. cit. Wig. n.* 44. de terra seu creta, quam mulieres edere solent, cùm in ea aliquid inveniatur à stomacho alterabile et nutritivum.

232. — Utrùm autem inter plura horologia dissonantia, liceat alicui ultimum sequi ad Communionem accipiendam? Negant *Merolla et Salas ap. Dianam p.* 4. *tr.* 3. *R.* 19. Sed communissimè affirmant *Sanch. de Matr. l.* 2. *dist.* 41. *n.* 40. *Quarti p.* 3. *tit.* 9. *dub.* 3. *Merati in Rubr. de defect.* §. 9. *Dian. l. c. Sporer p.* 159. *n.* 471. *Holz. tom.* 1. *p.* 38. *nu.* 180. cum communi ut asserit *Croix n.* 581. *Lugo d.* 15. *n.* 45. *cum Fag. Sanctio, et Vill. Escob. nu.* 353. *cum Trull. et Salm. n.* 69. *in fin. cum Pasq. Gabr. et Anton. à Spir. S.* Dummodo de errore non constet, ut bene advertunt *Lugo* et *Escob.* Vel modò, addo cum *Croix* horologium non sit de illis, quæ ut plurimùm errant, quia hæc præsumuntur semper errare.

Num autem possit communicare, qui cibum deglutit post primum ictum, sed ante ultimum? Affirmant *Salm. n.* 69. *cum Trull. Bressero etc. Ac Gobat. ap. Croix nu.* 580. Quia (ut dicunt) ultimus ictus moraliter eamdem complet horam, ita ut omnes ictus pro unico computentur. Sed meliùs id negant *Lugo d.* 15. *n.* 37. *Tourn. p.* 480. *Sanch. n.* 40. *Escob. n.* 353 *et Croix cum Conc. Sanct. et communiori.* Ratio, quia ad primum horæ ictum media nox jam expleta est, ut mihi etiam confirmavit peritissimus horologiorum faber. Sentio autem tanquam certum tenendum, quòd tempus mediæ noctis non moraliter, sed physicè accipiendum est; nam si moraliter posset accipi, cur non deberet admitti opinio *Caramuelis*, qui dicit non impediri à Communione illum, qui cibum priùs sumptum deglutit parum post ultimum horologii ictum? Sed hoc communiter à DD. et ab ipsis *Salm.* rejicitur. Utrùm autem in dubio negativo, an transacta vel ne sit media nox, possit aliquis communicare? Valde probabilis est, imò fortè probabilior sententia affirmativa, quam observa in *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 80. *cum Busemb. Laym. Pal. Sporer, etc.* quibus adde hîc *Cardenas in Crisi* 1. *d.* 26. *n.* 87. *Dian. p.* 2. *tr.* 13.

R. 2 *Gobat. n.* 280. *Elbel t.* 3. *de Euch. n.* 101. *cum Henriquez, Illsung. etc.* quia, cùm hoc præceptum sit negativum (ut probavimus *loc. cit. in Tom.* 1.) de non accedendo ad Eucharistiam post comestionem, non teneris ab illa abstinere, quandiu non es certus, et tantò magis si nullam habeas rationem probabilem te comedisse; tunc enim adhuc manes in possessione tuæ libertatis.

283. — « 4. Non est peccatum, per se loquendo, cibum sumere » vel expuere, *Tamb. cap.* 2. §. 1. statim à communione, ut ex » *S. Thom.* docent *Azor. Sanch. Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 1. *n.* 25. unde » eum, qui paulò ante medium noctis cœnasset in Dominica » pridie Nativitatis Domini, posse nihilominus statim post me- » diam noctem celebrare, docent *Diana* et alii tres *p.* 3. *t.* 4. » *R.* 44.* (*Vide n.* 289. *in fin.*)* Etsi ob Sacramenti reveren- » tiam consilii sit abstinere, donec species sint consumptæ, quod » saltem intra dimidium quadrantem in laico (in Sacerdote in- » tra quadrantem) fieri certum videtur, *Card. de Lugo d.* 12. » *sect.* 3. *n.* 54. ex judicio medicorum à se consultorum. *Tamb.* » autem *cap.* 3. §. 4. *ex Jo. Sanch. d.* 38. notat citiùs à valido » quàm à debili stomacho, regulariter tamen ab omnibus intra ho- » ram consumi; refertque infirmum quemdam post mediam ho- » ram species integras rejecisse. »

Omnes conveniunt congruum quidem esse, ut communicantes per aliquod temporis intervallum abstineant ab expuendo: dicunt tamen *Holzm. to.* 1. *de Jejun. p.* 354. *n.* 76. *Wigandt tr.* 12. *n.* 45 *et Croix l.* 6. *p.* 1 *n.* 549. nullum esse peccatum expuere post Communionem, si nullum hostiæ fragmentum remanserit in ore. An autem liceat edere vel bibere statim post Communionem? Olim ex *Tribus de Consecr. dist.* 2. præcipiebatur jejunium post Communionem usque ad sextam, sed hoc præceptum jam diu est abrogatum, ut docuit adhuc suo tempore *D. Thomas* 3. *p. q.* 80. *art.* 8. *ad* 6. Unde dicit *Holzm. l. c.* hodie nullo modo eum peccare, qui comedit statim post Communionem. Sed hoc rectiùs non admittit *Croix ib. cum Suar. Aversa, Quarti et Dicast.* nisi adsit aliqua causa, putà si Religiosus post Missam dato signo debeat ad mensam accedere; aliàs talis comestio, dum adhuc in stomacho perseverant species consecratæ, ob aliquam irreverentiam non excusatur à culpa veniali, ut dicunt AA. citati ex *D. Th.* qui *l. c.* docet: « Debet... esse aliqua mora inter sumptio- » nem hujus Sacramenti, et reliquos cibos. » Quanto autem tempore perdurent in stomacho species consecratæ? Vide dicta *n.* 25.

284. — « Dixi in *Respons. regulariter:* quia non jejunus licitè communicat in sequentibus casibus, si quidem jejunus non possit sine notabili incommodo, ut monent *Conc. et Bonac.* apud *Dian. p.* 9. *cap.* 6. *R.* 42.

« 1. In periculo mortis, sive illud sit ex morbo, vulnere, ve- » neno, sive ex sententia judicis. Et quidem in eodem morbo, etsi » non tenearis, potes tamen post aliquot, v. g. 6, 7 vel etiam, ut » putat *Laym.* duos dies (etsi quoad hoc potissimùm attenden- » dum esse ad consuetudinem, moneat *Card. de Lugo*) repetere

» viaticum non jejunus, dummodo nequeas jejunus sumere, et » periculum mortis recurrat, ut docetur *comm.* vel etsi ma- » neat, ut contra *Vasq. Præp.* et alios docent *Nav. Tol. Regin.* » *Suar. de Lugo s.* 3. *n.* 65. Imò, etsi non liceat ægro ex sola de- » votione communicare, fracto jejunio; si tamen morbus esset » diuturnus, nec posset dari Communio, nisi post medicinam, » probabile esse id licere, docent *Armil. Tolet. Bon. Regin.* » *Henr. Suarez, Escob. etc.* quorum aliqui exigunt longum in- » tervallum, v. g. 30 dierum, ut *Nav. et Vill.* alii 8 vel 10 dies, » ut *Suar. Henr. Fag.* alii 7 ut *Sylo.* alii 6 ut *Arm. Zamb. Pos-* » *seq. et Fill.* quos sequitur *Dian. de celebr. mis R.* 77; alii per- » mittunt toties, quoties sano posset dari jejuno: ita *Escob. t.* 7. » *R.* 6. *ex Hurt.;* alii denique posse sequenti statim die dari, » ob justam causam, ut si propter consuetudinem et desiderium, » aut devotionem difficulter abstineat, et moraliter videatur in- » stare periculum mortis. Sic *Laym. l.* 5. *tr.* 4. *c.* 9. *n.* 20. Ve- » rùm ea in re loci consuetudo spectanda est, quæ nunc sal- » tem videtur permittere, ut quando morbus, et periculum diu » protrahitur, post 7 vel 8 dies iterum detur Communio non je- » juno. Vide *de Lugo d.* 15. *sect.* 3. *de Euchar.* »

285. — Quæritur, an liceat communionem iterum ministrari infirmo non jejuno, qui jam Viatico munitus est? Quidquid dicant aliqui, vera et communis est sententia affirmans, quam tenent *Suar.* 3. *p. d.* 68. *s.* 5. *Laym. l.* 5. *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 20. *Con. t.* 8. *p.* 320. *n.* 16. *Holz. tom.* 1. *p.* 351. *n.* 73. *Tourn. tom.* 5. *p.*485. *v. Verum, cum Tol. Sylo. Wit. etc. ac Lugo d.* 15. *n.* 64. *cum Sa, Arm. Soto, Bonac. Vict.* et aliis passim; testaturque Benedictus XIV *de Synodo l.* 7. *c.* 12. nullum Theologum alicujus nominis hanc sententiam negare. Ratio est, quia hoc Sacramentum ægrotis non datur præcisè ad satisfaciendum præcepto, sed in præsidium contra tentationes, quæ tempore mortis magis urgent. Et hoc non solùm si novum recurrat periculum, sed etiam si idem perduret, ut dicunt *Sylvest. v. Eucharistia num.* 3. *Elbel tom.* 3. *p.* 101. *n.* 129. (qui testatur hanc esse communem praxim Ecclesiæ) *et Suar. Laym. Hozlm. ll. cc. cum Soto, Tol. etc.* Idemque docet *Bened. XIV, l. c. n.* 5. ubi sic addit: *Episcopus insinuet Parochis posse, et debere Viaticum in eadem infirmitate iterum ac tertiò administrari, præsertim si ægrotus exposcit; et si velit, pœnam decernat in Parochos, qui ægrotis devotè postulantibus iterum, et tertiò Eucharistiam deferre detrectent falsis prætextibus.* Neque huic adversari *Vasq.* dicit idem Bened. *n.* 4. ut malè asserunt *Bus. et Lugo;* nam *Vasq.* tantùm loquitur de obligatione præcepti, cui censet satisfieri per unicam perceptionem Eucharistiæ.

Sed dubitatur 1. Quanto tempore debeat distare una Communio ab alia? Communior sententia censet distare debere octo diebus circiter; ita *Busemb. ut supra, Conc. l. c. Tourn. d. p.* 485. ex antiquo Rituali Rom. *Escob. lib.* 20. *cum Sylo. et Fill. ac Salm. n.* 76. *cum aliis.* Sed non improbabiliter *Laym. d. n.* 20. *Escob.*

n. 363. *et Ronc. de Euch. c.* 6. *q.* 4. *R.* 3. *cum Hurt.* dicunt quòd infirmus, assuetus sæpius ex devotione communicare, bene possit altero die statim post Viaticum sumptum suscipere Communionem non jejunus; idque in singulis diebus admittunt *Pal. p.* 13. *n.* 14. *et Arm. ac Dic. ap. Croix n.* 613. et probabile putat *Tamb. Meth. c.* 5. *num.* 24.

Dubitatur 2. An si quis communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur sumere Viaticum superveniente periculo mortis? *Prima* sententia communior negat, etiamsi Communio præcesserit octo circiter diebus; hanc tenent *Laym. tract.* 4. *c.* 5. *n.* 4. *Lugo d.* 15. *n.* 39. cum communi ut asserit *Ronc. c.* 6. *quæst.* 4. *R.* 1. *Ronc. D.* 4. *quæst.* 7. *p. n.* 1. 2. *cum Conc. Ang. Fill. Tab. Henr. Molf. Suar. d.* 69. *sect.* 3. §. *Rogabis*, (qui cum *Soto et Patud.* eam tenent, si Communio triduo antea sit suscepta) et probabilem putant *Palaus p.* 14. *n.* 7. *et Sal. c.* 8. *n.* 5. Ratio, tum quia præceptum Communionis jam in substantia impletum est per Communionem priùs perceptam; tum quia ideo tenetur homo communicare in articulo mortis, ut hoc Sacramento se præparet ad transitum ex hac vita, sed jam censetur satis se præparasse qui paulò ante communicavit. Hæc sententia est satis probabilis, saltem (ut dicunt *Suar. l. c. et Lugo n.* 55.) si periculum mortis naturaliter accidat, quia tunc in illo brevi tempore antecedenti jam moraliter cœpit imminere, quamvis fuerit ignoratum. *Secunda* verò sententia probabilior affirmat, quam tenent *Vasq. d.* 214. *c.* 2. *n.* 14. *Palaus l. c. Concina. p.* 320. *num.* 14. *Tourn. p.* 542. *v. Quæres, cum Habert. Dian. p.* 5. *tract.* 3. *R.* 33. *cum Hurt. Turr. Ocrag. etc.* et huic magis adhærent *Salm. c.* 8. *n.* 7. Ratio, quia hoc divinum mandatum ex interpretatione Ecclesiæ præcisè obligat instante periculo mortis, ut contra hostes hoc divino præsidio muniamur; ergo non impletur per Communionem ex devotione susceptam; sicut enim non potest satisfieri debito priusquam contrahatur, ita nec satisfieri præcepto antequam ejus urgeat obligatio. Nec obstat dicere, quòd qui paulò ante communicavit, jam sufficienter se munierit, unde jam satisfecit fini præcepti; namsi hoc valeret, qui pridie Palmarum communicasset, nec teneretur ad Communionem Paschalem, sed hoc nemo dicet. Vid. dicta *n.* 297. *in fin.*

Dubitatur 3. An qui mane communicavit ex devotione, teneatur, aut possit urgente periculo mortis Viaticum sumere? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia affirmat eum teneri, quia tunc suscipiendum est Viaticum ad implendum præceptum divinum; hanc tenet *Dian. p.* 5. *tr.* 3. *R.* 33. *cum Hurt. Turr. Ochag. et p.* 10. *tr.* 11. *R.* 4. *cum Pell. Leand. Dic. etc. Secunda* sententia dicit eum non teneri, sed posse communicare; sic tenent *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *R.* 1. *Gobat. et Marinus ap. Bened. XIV de Syn. l.* 7. *c.* 11. et probabilem putat *Anacl. p.* 400. *num.* 36. *ac Dian. pag.* 6. *tr.* 6. *R.* 17. *cum Hurt. Bressero etc.* ac testatur deductam fuisse in praxim à PP. Societatis Jesu Panormi an. 1636. *Tertia* sententia, quam tenent *Suar. d.* 69. *sect.* 2. *Laym. cap.* 5. *num.* 5.

Conc. v. 320. *n.* 14. *ac Con. Gran. et Fagund.* dicit eum nec teneri, nec posse communicare, quia cùm præceptum divinum obliget ex intentione Ecclesiæ, praxis Ecclesiæ est, ut nemo bis in die communicet; neque hic casus sine necessitate excipi debet : dubitat tamen *Concina*, an posset communicare qui ferventi amore succensus Viaticum postularet. Omnes has tres sententias probabiles putat N. P. Bened. XIV. *l. c.* sic dicens : « In tanta opi-» nionum DD. discrepantia, integrum erit Parocho eam sen-» tentiam amplecti, quæ sibi magis arriserit. » Cæterùm probabilior mihi videtur sententia *Lugonis d.* 16. *n.* 53 *et* 54 qui distinguit inter morbum naturalem et violentum, et ait, quòd, si quis fuerit vulnere percussus, vel ex alto ceciderit, potest communicare (immo tenetur, juxta nostram sententiam in præcedenti Dubio allatam) quia hic revera non accepit Viaticum in mortis articulo constitutus; secus verò, si quis jam in ægritudine positus mane ex devotione communicaverit, tunc enim bene potest dici moraliter in periculo mortis communicasse, cùm morbus ille jam erat in se periculosus, etsi non adhuc notus. Et idem puto dicendum cum *Suar.* contra *Lugonem*, si morbus fuerit repentinus, putà apoplexia, vel quid simile; nam hujusmodi morbi judicantur jam priùs in suis causis dispositi existere, licèt ignorentur.

Hîc autem sedulò notandum cum *Salm. c.* 7. *n.* 74. *Viva q.* 4. *ar.* 8. *n.* 9 *et aliis*, quòd si infirmus facilè possit jejunus sumere Viaticum in sequenti die, tenetur utique expectare; secus tamen si adsit periculum mortis; vel si non possit commodè expectare, putà si deberet differri medicina opportuna, vel esset deferenda Eucharistia intempesta nocte, ut dicit *Viva cum Coninck.* De reliquo bene aiunt *Salm. l. c. cum Soto, Navarr. Gill. et Vict.* in hoc non esse scrupulosè procedendum, cùm in Concilio Constantiensi *sess.* 13. simpliciter infirmi excipiantur à lege jejunii. Damnati autem ad mortem bene possunt communicare non jejuni, si Judex nolit tamdiu executionem mortis differre, ut jejuni communicare possint, ut rectè dicunt *Salm. c.* 2. *n.* 82. *et Wigandt tr.* 12. *n.* 49. (V. Not. VI, pag. 345.)

Dubitatur 4. An Sacerdos ministrans Viaticum possit aliquando omittere verba illa in Rituali præscripta : *Accipe Viaticum, etc.* Negant *Clericat de Euch. Dec.* 19. *n.* 12 *et Tamb. Quarti, ac Card. Brancat. ap. de Alex. Confes. Monial. c.* 12. §. 6. *q.* 24. tum quia (ut dicunt) prædicta verba sunt valde proficua, utpote ab Ecclesia ordinata : tum quia Rituale Romanum facit jus quoad ea, quæ in ipso præscribuntur, cùm Paulus V in sua Bulla dixerit, *inviolatè observent.* Probabiliter verò affirmat ipse *de Alexandro et Tournelius l.* 1. *c.* 1. §. 12. *n.* 6. *p.* 44. *ex Pasq.* casu quo infirmus magna animi tristitia Communionem per modum Viatici sit suscepturus. Ad satisfaciendum enim præcepto Viatici non requiritur intentio satisfaciendi, sed sufficit ut ponatur opus præceptum, juxta dicta *de Hor. Can. lib.* 3. *num.* 176. Aut saltem sufficit intentio interpretativa satisfaciendi

obligationi, quæ magis urget. Quoad illa autem verba à Rituali præscripta, respondet *de Alexandro cum Pignatell. t.* 9. *Consul.* 36. §. *Neque*, quòd non omnia in Rituali præscripta cadant sub præcepto, sed quædam ibi præcipiuntur sub obligatione aliunde proveniente, quædam verò præscribuntur tantùm de decentia : nec Pontifex extrahit ea ab ordine suo, sed solùm efficit, quod intra ordinem suum rectè procedant : verba enim Bullæ hæc sunt : « Quapropter hortamur Episcopos, Vicarios, Parochos, etc. » ut in posterum constituto Rituali in sacris functionibus utan- » tur, et in re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, et ab » ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolatè observent. Ergo » inviolatè observent *tantùm respicit* ea quæ *(aliunde)* Ec- » clesia, et probatus usus antiquitatis statuit. » Cæterùm, quidquid sit de hoc puncto, etiamsi omnia in Rituali caderent sub præcepto, nullo modo potest dici, quòd præceptum proferendi illa verba inducat gravem obligationem; verba enim quæ substituuntur, *Corpus Domini nostri Jesu Christi, etc.* reipsa idem significant, et operantur. Ad excusandum verò à peccato veniali, in casu nostro bene sufficiens erit causa mutandi illa verba, ne infirmus magno mœrore afficiatur.

286. — « Denique, licèt probabile videatur *Fill. t.* 1. *tr.* 4. » *n.* 242. *C. de Lugo* id quod docet *Maj. in* 4. *d.* 9. *cap.* 3. *Fern.* » *de hæred. etc.* (*Laym.* verò *l.* 5. *t.* 4. *c.* 6. *n.* 21. limitat ad casum » necessitatis, quo moriturus aliud Sacramentum suscipere non » posset, et scandalum cessaret) posse non jejunum celebrare » ad dandum alteri Viaticum, eò quòd hoc sit juris divini, » jejunium verò ecclesiastici tantùm ; ideoque non tantùm posse, » sed etiam teneri dicat *Gran. in.* 3. *p. c.* 6. *t.* 10. *d.* 8. *n.* 12. » id tamen meritò communiter rejicitur, tum quia contrarium » probat praxis ; tum quia major est habenda ratio Sacramenti, » quam aliqualis necessitatis proximi ; tum quia præceptum » Viatici non obligat, quando non potest ritè dari. Ita *Bon.* » *ex Con. Hur. de Euch. d.* 9. *diff.* 17. *Suar. Vasq. etc. comm.* » docetque. *C. de Lugo* esse probabilius. V. *Dian. t.* 1. *tr.* 4. » *Resp.* 33. Sacerdos autem morti (sive naturali, sive vio- » lentæ) vicinus, celebrare sine dubio potest non jejunus, ad » dandum sibi Viaticum, si illud aliter haberi non potest : » quia non plus est celebrare, quàm communicare sumpto » cibo. *Card. de Lugo d.* 15. *s.* 4. *Laym. Dian. p.* 5. *t.* 3. » *R.* 36. » .

Quæritur, utrùm Sacerdos ad Viaticum ministrandum possit celebrare non jejunus? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenet *P. Concin. p.* 362. *n.* 7. item *Major. Fernan. et Zambr. ap. Lugo d.* 15. *n.* 67. et probabilem vocant *Esc. l.* 20. *n.* 368. *Vivaq.* 4. *ar.* 8. *n.* 9. *Dian. p.* 8. *tr.* 2. *res.* 78 *et Lugo l. c. cum Fill. et Tourn. p.* 486. *ad* 3. *in fine*, eam non audet redarguere. Ratio, tum quia hoc casu præferendum est præceptum divinum ecclesiastico ; tum quia idem præceptum ecclesiasticum, cùm permittat moribundo communicare non jejuno, etiam permittere censetur Sacerdoti.

non jejuno celebrare, ut infirmum communicet. *Secunda* verò sententia communis et probabilior negat, et hanc tenent cum *Busemb. ut supra* (qui asserit oppositam communiter rejici, sed hoc immeritò) *Suar. d.* 66. *Tourn. p.* 485. *v. Resp. ad* 2. *Salm. c.* 6. *n.* 77. *Renzi t.* 1. *de Jejun. c.* 1. *q.* 4. *et Lugo l. c. n.* 68. *cum Nav. Sylvio. S. Anton. Soto, Coninch. Sylv Armilla, Vict. Henriq. et Vasq.* qui contrariam improbabilem vocat. Ratio, quia licèt præceptum sumendi Viaticum sit divinum, et præceptum non celebrandi post cibum sit tantùm ecclesiasticum, tamen hoc in substantia etiam est divinum propter reverentiam Sacramento debitam, quæ non excusatur eo casu ob utilitatem moribundi, cùm Sacramentum hoc non sit tantæ necessitatis. Et sic respondetur ad primam rationem oppositæ sententiæ. Respondetur autem ad secundam, quòd ideo permittatur moribundo non jejuno communicare, quia in eodem concurrunt tam præceptum ecclesiasticum de jejunio, quàm divinum de sumendo Viatico, quod eo casu præferri debet. Secus verò est de Sacerdote, cùm ipse unico tantùm præcepto obstringatur, scilicet non celebrandi nisi jejunus, nec ipse potest illud violare, ut moribundus suum adimpleat præceptum, ad quod eo casu nec etiam moribundus tenetur, cùm per ipsum non stet. Neque obstat dicere, quòd sicut potest Sacerdos conscius mortalis celebrare sine prævia Confessione ad dandum Viaticum, ita etiam sine jejunio; tunc enim ex *Trid.* ipsa necessitas ministrandi Viaticum excusat; cùm possit Sacerdos per contritionem se disponere, et sic obicem auferre; sed non jejunus, cùm non possit deinde tollere obicem violati jejunii, non potest irreverentiam evitare, juxta dicta in simili casu *n.* 262. *D.* 2. Primam sententiam probabilem puto, sed hæc secunda probabilior mihi videtur, nisi (ut rectè dicunt *Laym. tr.* 4. *c.* 6. *num.* 21. *Viva q.* 5. *art.* 6. *n.* 3 *et Escob. l. c.*) moribundus non posset Sacramento Pœnitentiæ, vel Extremæ Unctionis muniri; nam eo casu Eucharistia poterit esse Sacramentum necessitatis, ut ille ex attrito fiat contritus.

Secus verò dicendum, si Sacerdos, cùm esset morti proximus, deberet celebrare ad dandum sibi Viaticum; quia tunc bene poterit celebrare non jejunus, ut præcepto Viatici satisfaciat, tunc enim in eadem persona concurrunt præceptum ecclesiasticum, et divinum quod præferendum est: Ita communiter cum *Busemb. Suar. l. c. Lugo n.* 69. *Laym. n.* 20. *Renzi quæst.* 4. *et Salm. c.* 7. *n.* 78. *cum aliis passim.*

287. — « 2. Si periculum sit, ne Eucharistia pereat, vel malè » tractetur, potest sumi à non jejuno, etiam Laico si alius de- » sit : * (*Est commune apud Salm. n.* 78. *Vide dicta n.* 86. » *Not. II.*) * imò probabiliter potest etiam à præsente Sacerdote » laicus accipere, ut docent *Card. de Lugo n.* 87. *Suar. et Vasq.* » *d.* 221. *n.* 48. »

« 3. Si grave scandalum sit oriturum ex omissione Sacrificii, » vel communionis. Quod tamen quidam putant vix fieri posse,

» eo quòdoccurri possit scandalo, dicendo, Sacerdotem casu ali-
» quid sumpsisse, ideoque impediri. »

Si Sacerdos recordatur post Consecrationem se non esse jejunum, certum est non teneri, nec posse Missam deserere, cùm præceptum divinum perficiendi Sacrificium præponderet ecclesiastico communicandi jejunus. Vide *Azor. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 33. *qu.* 3. *et Bon. d.* 4. *qu.* 6. *p.* 2. *nu.* 19. qui *cum Henriq. Rodr. Reg.* et aliis communiter id docent. Si autem recordetur soluti jejunii ante Consecrationem, et præsertim ante Canonem, debet utique desistere à Missa, si possit sine infamiæ nota, aut scandalo, ut etiam communiter dicunt *Lugo d.* 15. *n.* 70. *Pal. p.* 13. *n.* 22. *Bon. l. c. p.* 1. *nu.* 16. *Conc. tom.* 8. *p.* 364. *nu.* 10. *Tourn. tom.* 5. *p.* 482. *Ronc. c.* 5. *q.* 9. *R.* 3. *et Salmant. cap.* 7. *nu.* 79. *cum Suar. Laym. Gabr. etc. ex D. Th. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ubi ait: « Tutiùs reputarem, maximè in casu manducationis, quòd Mis-
» sam incœptam desereret, nisi grave scandalum timeretur. » Censet autem *S. Bon. ap. Bon. dict. n.* 16. et probabile id putant *Sotus*, *Ang. Reg. etc. ibid.* propter hanc rationem scandali nunquam desistendum esse à Missa inchoata, quia fere nunquam sine scandalo illa omitti posset. E converso dicit *Concina* rarò in hoc posse scandalum accidere. Melius sentio dicendo cum *Tournely*, semper scandalum posse timeri, nisi celebrans sit notæ, aut saltem præsumptæ probitatis.

« Dixi *scandalum*: quia turbationem, vel incommodum ali-
» quod secuturum, v. g. si celebraturus primitus aliquid sump-
» sisset, non sufficere notat *Præp.* * (*nisi adessent graves cir-
» cumstantiæ. Croix n.* 583. *cum Gob. Vide n.* 257.) *

288. — « 4. Si perfectio Sacrificii, vel Communionis urgeat.
» Quod fieri potest quinque modis. I. Si pro speciebus vini
» sumpsit aquam (quam si advertat, dum habet in ore, non est
» expuenda ob periculum ejiciendi fragmentum hostiæ et irre-
» verentiam, sed deglutienda, *Tamb. de exped. sacrif. lib.* 2.
» *cap.* 8. *Card. de Lugo d.* 15.) * (*Et idem rectè dicit Conc.
» p.* 363. *n.* 9.) * tunc enim tenetur denuo consecrare * (*utram-
» que materiam*) * quod fieri etiam potest, consecrando et of-
» ferendo statim, sine nova hostia: * (*Ut Scotus, Suar. Laym.
» etc. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 545. *At Rubrica Missalis de Defect.
» cap.* 4. *num.* 5. *utramque sententiam* (*nempe quòd debeat con-
» secrare novam hostiam, vel possit tantùm vinum*) *docet esse pro-
» babilem, si in publico celebretur*) * Vide apud *Suar.* Quòd si id
» post Missam conclusam advertas in Sacristia, omittas. * (*cum
» Salm. n.* 80. *Conin. Laym. etc.*) * Si autem intra Missam post
» sumptionem, vel etiam ante eam post Consecrationem tamen
» dubites, an fuerit vinum, pro vino præsumendum esse, et
» pergendum, ait *Tamb.* * (*Cum Gob. apud Croix l.* 6. *p.* 2.
» *n.* 535. *qui tamen cum Pasq. et Avers. dicit consecrandum esse
» aliud vinum, quando prudens adest dubium; nisi diu alia ma-
» teria esset expectanda, ut n.* 536. *Vide dicta n.* 206. *v. Quoad.*) *
» II. Si celebrans post Consecrationem deficiat: tunc enim tenetur

» alius, etiam non jejunus, si jejunus haberi nequeat, perficere. » III. Si post Consecrationem etiam unius speciei recordetur, » se non esse jejunum : tenetur enim pergere ; imò etiam potest » pergere, si ante Consecrationem recordetur, et absque scan- » dalo, et nota non possit desistere, v. g. in Solemni Sacro, » ut docent *Suar. Con. etc.* Si tamen privatim celebret, et » commodè possit abrumpere, tenetur, utì ex *S. Th. q.* 83. *a.* 6. » docetur *commun.* * (*Vide dicta n.* 262. *dub.* 1.) * IV. Si post » ablutionem sumptam, licèt diu Communionem distribuerit, » sumendæ sunt reliquiæ etiam grandiores consecratæ eodem » Sacro ; * (*Ut Salm. cap.* 7. *n.* 80. *cum Con. Suar. Pal. Laym.* » *Bon. Vasq. etc. Vide dicta n.* 251.) * quod addo, quia non li- » cet tunc sumere particulas alterius Sacrificii quæ sunt in ci- » borio, ad illud expurgandum, ut docent *Suar. Card. de Lugo* » *loc. cit.* cum communi, licèt contrarium probabile dicat *Tamb.* » *de exped. Com. cap.* 2. §. 8. *ex March. t.* 3. *p.* 3. *c.* 3. Uti nec » ejusdem Sacrificii, si illud planè sit absolutum, et ab altari » recesseris, sed debent servari donec sumantur à jejuno : *Escob.* » *t.* 7. *E.* 6. *Fagund. etc.*, quia convivium jam finitum est. Nisi » tamen aliud suadeat periculum indecentiæ, v. g. si plures » Missæ eodem die istic futuræ non essent, et Sacramentum » asservari non soleret, tunc enim minore irreverentia sume- » ret, quàm asservaret. Imò *Card. de Lugo d.* 14. *p.* 4. *n.* 82. *et* » *Gran.* non damnant Sacerdotem, qui priùs quam sacras vestes » exuit, particulam inventam absumit, eò quòd non sit Com- » munio nova, sed complementum præcedentis. Vid. *Bon. Card.* » *de Lugo, Escob. ll. cc.* V. Si pars hostiæ post ablutionem » sumptam, calici, aut palato adhæreat (quæ decentiùs nova » ablutione, quàm digito propellitur, ut docet *Bon. ex Fill.* et » aliis, quamvis Missale etiam permittat, ut digito attrahatur » ad labium calicis, et sumatur ante ablutionem) : quomodo » etiam ii excusantur, qui ex devotione hostiam in ore diu » retinentes, casu præmittunt aliquid ablutionis : sponte tamen » id non licet, nisi bona fides, et sancta simplicitas excuset. Ra- » tio horum omnium est, quia talis sumptio moraliter censetur » completio unius Sacrificii. *Reg. l. c. n.* 123. *Bon. l.* 1. *d.* 4. » *qu.* 6. *p.* 2. »

Dicunt *Suar. Sylvest. Ang. et Fill. ap. Salm. c.* 7. *n.* 81. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 611. *in fin. cum Tamb.* licitum esse dare ægro minimam particulam simul cum ablutione, si ob siccitatem nequeat illam deglutire ; imò *P. Zaccharia ap. Croix. ad dict. n.* 611. refert hanc fuisse consuetudinem Monachorum Cluniacensium. Præterea, licitè datur etiam sano ablùtio aquæ, aut vini, ut possit deglutire particulæ fragmenta, quæ ori hæserint, ut tradit Bened. XIV. *de Sacr. Miss. l.* 2. *c.* 22. utque pluribus in locis mos habet ; eo quòd, ut communiter docent *Lugo d.* 15. *n.* 79 *et* 83. *Pal. p.* 13. *n.* 21. *Holzm. t.* 1. *p.* 351. *n.* 75. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 573. *et Salm. l. c. cum Suar. Vasq. Con. Laym. et Bon.* quamvis ablutio priùs deglutiatur quàm hostia, vel hostiæ frag-

menta, hoc non obstat jejunio. Ratio, quia violatio non censetur moraliter Communionem præcessisse; præceptum enim jejunii est, ut ante Eucharistiæ sumptionem nihil sumatur; quando autem unà cum ablutione simul sumitur Eucharistia, tunc totum illud ex ablutione, et particulis sumitur unica sumptione, unde bene verificatur violationem jejunii Communionem non præcessisse. Et ideo in die Parasceves instituit Ecclesia, ut simul cum vino sumatur particula consecrata in die præcedenti; atque in Rubr. Missal. *t.* 10. *n.* 8. dicitur, si particula hæreat calici, posse vinum infundi, et eam sumi; adduntque *Lugo n.* 83. *et Salm. c.* 7. *n.* 81. posse iterum vinum infundi, usque dum Particula sumatur. Ex quibus omnibus *Lugo d. n.* 79. vocat falsam opinionem illorum, qui dicunt hujusmodi sumptione frangi jejunium. Saltem omnes concedunt hanc fractionem non obstare jejunio ab Ecclesia præcepto.

289. — « Unus casus est, in metu mortis, ad quam evaden-» dam, sicut sine altari, vel calice consecrato, aut vestibus sa-» cris; ita etiam non jejunum posse celebrare, docet *Dian.* cum » *Sylv. etc. p.* 3. *t.* 6. *R.* 48 *et p.* 5. *t.* 3. *R.* 39. dummodo cele-» bratio non exigatur in contemptum Religionis, Ecclesiæ, vel » ejus præceptorum. »

Quòd ob metum mortis liceat post cibum celebrare, secluso contemptu, plures DD. admittunt præter *Sylvest. et Dian.* ut supra; id concedunt etiam *Viva, q.* 4. *ar.* 8. *n.* 9. *v. IV. Casus, et Salm. cap.* 7. *n.* 82. *cum Ochag.* Sed celebrare sine vestibus sacris, vel sine Altari, veriùs id nunquam est licitum, cùm sit intrinsecè malum ob irreverentiam quæ Sacrificio inferretur; (vide dicenda *n.* 377. *dub.* 2.) Neque ad dandum Viaticum; ut rectè docent Bened. XIV, *de Sacrific. Missæ l.* 3. *c.* 19. *n.* 6. *et Lugo, ac Dicast. ap. Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 610. *contra Jordan.* At dices: cur propter metum mortis licebit celebrare sine jejunio, et non licebit sine vestibus sacris? Procul dubio huic difficultati non inveni responsionem omninò adæquatam; tantùm responderi posset, quòd præceptum celebrandi cum vestibus sacris sit adeo rigorosè acceptum ab Ecclesia; ut in nullo casu dispensasse sciatur, et propterea vestes reputantur quid intrinsecum cultui tanti Sacrificii; præceptum autem jejunii non ita rigorosè accipitur, cùm in pluribus casibus Ecclesia permittat communicare non jejunis, prout dictum est ex *n.* 284.

Hìc ultimò advertendum, quòd si quis post comestionem non dormierit, vel non sit digestus, respectu ad præceptum jejunii, bene possit communicare, ut dicunt *Suar. d.* 68. *sect.* 4. *Junin. t.* 7. *p.* 350. *et Bon. p.* 2. *n.* 11. *cum Nav. Soto, Reg. Fill Henr.* et aliis communiter, contra *Panorm. etc. ap. Conc. pag.* 363. *n.* 15. Cæterùm quandoque convenit talem à Communione abstinere animi torporem, ut rectè dicunt *Tournely tom.* 5. *p.* 477. *v.* 3. *et Concina l. c.* ex *D. Thoma q.* 80. *art.* 8. *ad* 5. ubi sic docet: « Nec refert, utrùm post cibum vel potum as-» sumptum dormierit, aut etiam digestus sit quantùm ad ratio-

» nem præcepti. Refert autem quantùm ad perturbationem » mentis, quam patiuntur homines propter indigestionem, aut » insomnietatem, ex quibus si mens multùm perturbetur, homo » ineptus fit ad sumptionem hujus Sacramenti. » Hoc tamen puto non procedere, si vigilia, vel indigestio provenerit ex causa naturali, aut rationabili, et honesta, nec si homo conetur turbationem illam repellere, faciens, quantùm in se est, ut devotè accedat, prout diximus de eo, qui pollutionem est passus; vide *n.* 272. *in fine.*

ARTICULUS III.

Quæ, et quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam.

290. An Communio in adultis sit necessaria necessitate medii? (Vide etiam dicta n. 192.) — **291.** An et quando quisque in periculo vitæ teneatur sumere Communionem? — **292.** Quid agendum in periculo vomitûs, vel in casu delirii? — **293.** An pueris ministrandum Viaticum? Vide alia notanda apud Busemb. — **294.** De obligatione communicandi. — **295.** Quando obliget præceptum Divinum, et quando Ecclesiasticum? — **296.** Dub. I. Quomodo computandus annus obligationis? — **297.** Dub. II. An qui non communicavit in Paschate, teneatur communicare quamprimùm? Quid si quis ad implendum præceptum Paschale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit? — **298.** Dub. III. An qui non potest communicare in Paschate teneatur prævenire? — **299.** Dub. IV. An teneantur Fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paschali satisfaciant? — **300.** De obligatione communicandi in parochia. An eximantur Sacerdotes, Peregrini, Famuli Religiosorum? An alii ex consensu Pastoris? — **301.** De obligatione puerorum communicandi in Paschate. Qu. I. An pueri teneantur, aut possint communicare statim post usum rationis? Dub. 1. Qua ætate censeantur obligati ad Communionem? Dub. 2. An Infantibus sit danda Communio in articulo mortis? — **302.** Qu. II. An possit ministrari communio amentibus? — **303.** Qu. III. An Semifatuis, Mutis, Surdis et Obsessis?

290. — « Resp. 1. Sumptio Eucharistiæ fidelibus adultis est » necessaria necessitate non medii * (*At vide dict. n.* 192.) *, » sed præcepti Divini obligantis tum in articulo mortis per mo- » dum Viatici, tum etiam sæpius in vita, ut docent *Suar. Vasq. Laym. Fagund.* et alii communiter: probantque tum ex Scrip- » tura, tum ex Concil. Nicæno, et Tridentino *sess.* 13. *c.* 6. » tum ex praxi Ecclesiæ, tum quia Eucharistia est instituta per » modum cibi, cujus usus sæpius est necessarius. *Bonac. d.* 4. » *q.* 7. *p.* 1. *n.* 8. »

Unde resolves:

291. — « 1. Quisque fidelis in periculo vitæ, quod prævidet, » vel meritò timet, v. g. in gravi morbo, ante conflictum, vel » puerperium, præsertim primum, ante navigationem, etc.,

» tenetur sub mortali communicare. *Suarez, Vasquez d.* 214. » * (*Ita Elbel pag.* 104. *numer.* 131. *Antoine pag.* 481. *quæst.* 1. » *et Ronc. cap.* 6. *quæst.* 3. *cum Tambur. et communi.*) * Nisi » tamen paucis, v. g. octo diebus ante communicasset : talis » enim communio censeretur habere rationem Viatici, ut do- » cent *Suar. Regin. Fill.* contra quosdam, ut *Gasp. Hurt. d.* 10. » *diff.* 2. *etc.* apud *Escob.* qui dicunt, eum, qui mane commu- » nicavit, si à prandio incurrat periculum vitæ, teneri iterum » sumere Communionem, tanquam Viaticum * (*Vide dicta* » *n.* 285. *Dub.* 3.) * : imò *Sa, et Sylo. v. Euchar. Fumus, etc. et* » *Caj. v. Communio*, putant non esse saltem mortale, Commu- » nionem omittere, dummodo in Paschate sumpseris. * (*Vide* » *dicta n.* 279. *in fin. v. Dicit.*) *

292. — « 2. Si in ægro esset periculum vomitûs, docet *San-* » *cius* apud *Dian. part.* 5. *tom.* 3. *R.* 55. posse ei parvam particu- » lam dari, quæ stomachum alteratura non putetur, aut si de » hoc ipsi dubium sit, securitatis causa, priùs dari particulam » non consecratam, quam si rejiciat, nullo modo dandam conse- » cratam : secus, si retineat. Si verò independenter à cibo » perpetuò evomat, nullo modo dandam, nisi fortè per sex sal- » tem horas liber à vomitu fuisset. »

In dubio, an sumens sit Particulam revomiturus, probabiliùs dicit *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 552. cum aliis communiùs, non esse licitum communicare, (contra *Tamb. Gob. etc.*) quia reverentia Sacramenti præferri debet utilitati infirmi. In casu autem delirii censent *Salm. cap.* 8. *n.* 14. *cum Zambrano,* esse optimam praxim, ut detur infirmo antecedenter particula non consecrata ad experiendum, si decenter possit inde sumere Eucharistiam. Si verò æger tussi vexetur, potest communicare, quia, licèt phlegma, quod ejicit, plerumque de pectore ascendat, non est tamen periculum rejiciendi sacras species, cùm via per quam sputa tussiendo excutiuntur non sit œsophagus, seu via cibi et potûs ad stomachum, sed est aspera arteria, seu via respirationis ad pulmones; ita *Croix num.* 554. *cum Palao et Gob.* Modò tamen, bene advertit *Croix*, Particula possit in stomachum descendere : nam si tussis esset ita assidua, ut id non permitteret, abstinendum esset à Communione, uti habetur in Rit. *Rom. Comm. infirmor.*

293. — « 3. Pueris doli capacibus, qui sciunt distinguere » Eucharistiam ab alio cibo, probabiliùs est in periculo mortis » eam esse dandam pro Viatico, ut contra *Vasq.* insinuat *Laym.* » *t.* 4. *de Euchar. c.* 4. et expressè docet *Suar. d.* 40. *sect.* 1. » confirmatque *Card. de Lugo d.* 13. *sect.* 4. *n.* 38. *cum Salm.* » *c.* 8. *n.* 12 *et* 13. *Pal. Dian. etc.* et addit (contra *Sanch.*) si » de capacitate pueri sit dubium, posse nihilominus dari, etsi » non sit necesse *cum Dian. et Posseo. apud Salm. dict. n.* 14.

« 4. Qui post Viaticum sumptum peccavit mortaliter, non » tenetur denuo communicare. Ita *Reg. Fill. Card. de Lugo,* » et alii * (*Cum Conc. p.* 320. *n.* 13. *et Salm. c.* 8. *n.* 9. *Suar.*

» *Coninck. Bon. etc. Ratio, quia nullibi talis obligatio præscribi-*
» *tur, cum sufficiat tunc sola Confessio; est tamen contra Sot.*
» *Tab. et Arm. apud Salm.*) *

« 5. Qui non communicavit in periculo mortis, non tenetur
» postea supplere. Ita *Bonac. d. 4. q. 7. p. 1. ex Henr. Reg. etc.*
« 6. Judex tenetur, per se loquendo, reis concedere tempus
» communicandi, ut docent *Suar. Bon. l. c.* et alii communiter,
» contra *Nav.* Quòd si reus noluerit, potest judex procedere.
» *Fill. t. 4. cap. 8. q. 11. n. 238.* * (*Aliàs daretur reis ansa non*
» *communicandi. Sot. Bon. Reg. cum Salm. c. 8. n. 11. Vide*
» *aliàs dicta n. 247. Quibus adde, S. Pium V, ut fert Roncag.*
» *cap. 6. quæst. 3. R. 1. improbasse consuetudinem non minis-*
» *trandi Eucharistiam damnatis ultimo supplicio. Et debet, si*
» *oportet, ministrari etiam non jejunis. Vide dicta n. 283. dub. 3.*
» *v. Hic autem.*) *

294. — « Resp. 2. Etsi Christus tempus Communionis, extra
» periculum mortis, non præceperit : Ecclesia tamen pro ea de-
» terminavit tempus Paschale, quod communiter numeratur à
» Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclu-
» sivè ; alicubi tamen totam Quadragesimam comprehendit ;
» alibi extenditur ex consuetudine, vel indulto, potestque
» Confessarius ex justa causa extendere, ut docent *Sa* et alii.
» V. *Bon. d. 4. q. 7. p. 2.*

Unde resolves :

« 1. Præceptum hoc impletur etiam per Communionem Sa-
» crilegam, ut habet communis, contra *Durand. et Sylo.* Et
» patet, quia Ecclesia tantùm præcepit actum externum, nec
» finis præcepti cadit super præceptum. * (*Hoc tamen damna-*
» *tum est in propos. 55. ab Innoc. XI, quæ dicebat :* Præcepto
» Communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manduca-
» tionem.) * An verò, qui non satisfecit, teneatur postea im-
» plere, utrimque probabiliter defenditur, etsi affirmativa
» videatur probabilior, *Bonac. Suar. l. c. Con. Card. de Lugo, etc.*
« 2. Non tenetur prævenire, qui prævidet, tempore Paschali
» se impediendum, ut contra *Vasq. Sylo. et Fagund.* probabi-
» liter docet *Az. t. 1. l. 17. c. 41. Suar. etc.* Qui verò sic præve-
» nisset, et postea tolleretur impedimentum, teneretur rursus
» communicare, secundùm *Laym. lib. 5. t. 4. cap. 5. Card. de*
» *Lugo sect. 4. n. 78.* quia non satisfecit præcepto obliganti ad
» Communionem, et ad illud tempus. Negat tamen *Diana*
» citans *Fernand. et Suarez.* »

295. — Quæritur, quonam tempore fideles obligentur com-
municare? Duplex quidem de hac obligatione adest præceptum,
Divinum et Ecclesiasticum. Divinum habetur ex illo *Joan. 6.*
« Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus
» sanguinem, non habebitis vitam in vobis. » Et ex hoc præcepto
tenemur Eucharistiam suscipere, non solùm in periculo mortis,
ut ait *Bus.*, sed etiam sæpius in vita, ut communiter docent

Suar. 3. *p. d.* 69. *s.* 1 *et* 3. *Tourn. tom.* 5. *p.* 359. *Escob. l.* 20. *nu.* 401. *cum Soto, Con. Bon.* et aliis passim, ex *D. Thoma* 3. *p. qu.* 80. *art.* 11. Ratio, quia sicut oportet sæpius sumere cibum terrenum ad conservandam vitam corporalem, ita cibum cœlestem ad conservandam vitam spiritualem. Imò rectè dicunt *Salm. c.* 8. *num.* 16. *cum Lugo, Val. P. Soto, Fill. etc.* quòd aliquando per accidens tenetur homo ex hoc divino præcepto ad communicandum fortè etiam sæpius in anno, si hoc censeret necessarium ad superandam aliquam gravem tentationem. Hoc tamen dicit *Suarez* rarissimè evenire posse, cùm ad hoc sufficere possint alia remedia, orationes, pœnitentiæ, etc. Eo casu autem, quo Communio esset necessaria, homo illam omittendo non peccaret contra illius præceptum, sed contra virtutem, adversùs quam tentationem patitur. Cæterùm certum est apud omnes, quòd huic præcepto, per se loquendo, quisque satisfaciat communicando semel in anno.

Præceptum autem ecclesiasticum habetur ex Concilio Lateranensi IV. Licèt enim erat olim obligatio communicandi saltem ter in anno, nempe in Paschate, Pentecoste et Natali Domini, ut statuit Fabianus Papa in *can.* 16. *de Consecr. diss.* 2. tamen ex præfato Concilio fideles hodie obligantur ad communicandum tantùm semel in anno tempore Paschali, ut patet ex *cap. Omnis, de Pœnit. et remiss.* ubi dicitur : « Omnis utriusque sexûs fide» lis, postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem » in anno confiteatur... suscipiens reverenter ad minus in Pascha » Eucharistiæ Sacramentum; nisi fortè de proprii Sacerdotis » consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus» modi susceptione duxerit abstinendum; alioquin et vivens ab » ingressu Ecclesiæ arceatur, et moriens christiana careat se» pultura. » Hæc autem pœna non incurritur nisi post sententiam, ut dicunt *Palaus p.* 15. *n.* 14. *Viva de pœnit. q.* 4. *a.* 3. *n.* 5. et alii communiter : idque colligitur ex cod. textu citato.

296. — Dubitatur I. Quomodo computandus sit annus obligationis hujus annuæ communionis? Alii censent computandum esse à Januario ad Decembrem, ut sentit *Lugo d.* 16. *n.* 69. *et Palaus tract.* 23. *p.* 20. §. *n.* 10. cum *Vasq.* Sed ex communi DD. sententia, et consuetudine ubique recepta, tempus computatur à Paschate ad Pascha, quia hic censetur annus ecclesiasticus. Itaque *Suar. d.* 36. *s.* 3. *n.* 8. *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 5. *n.* 8. *Ronc. de pœn. c.* 1. *q.* 4. *R.* 1. *Bon. d.* 5. *q.* 5. *pag.* 4. *n.* 19. *cum Azor. Henr. Syol. et Salm. de pœn. c.* 7. *n.* 38. *cum Sa, Fill. Reg. et aliis communiter.* Tempus autem Paschale incipit à Dominica Palmarum, et terminatur Dominica in Albis, ex Declaratione Eugenii IV in Bulla, *Fide digna,* anno 1440. Ex consuetudine tamen, necessitate, vel privilegio plus temporis conceditur, ut *Tourn. to.* 3. *p.* 663. *qu.* 2. *Lugo. d.* 16. *n.* 62. *Pal. par.* 15. *n.* 2. *Salm. c.* 8. *n.* 17. *et Ronc. c.* 6. *qu.* 5.

297. — Dubitatur II. An qui in Paschate Communionem omisit, teneatur quamprimum communicare? Adsunt tres sen-

tentiæ. *Prima* sententia communior, cui subscribo, et quam tenent *Nav. c.* 12. *n.* 45. *Suar. d.* 70. *sect.* 1. *v. Dico ergo. Lugo d.* 16. *n.* 65. *Gonet. t.* 6. *pag.* 310. *v. Præter, Pal. pag.* 15. *n.* 7. *Tourn. t.* 3. *p.* 663. *qu.* 3. *Bened. XIV. t.* 3. *Edict. pag.* 42. *Anzoine, pag.* 482. *n.* 8. *Elbel t.* 3. *p.* 103. *n.* 127. *cum Henno, Salm. c.* 8. *n.* 21. *cum Laym. Con. Bonac et Vasq. ac Croix l.* 5. *p.* 1. *n.* 644. *cum Azor. Sylvest. Hurtad. Aversa, etc.* absolutè affirmat, tum ex præcepto ecclesiastico, tum divino. Ex præcepto divino quia, licèt Christus hoc præceptum Communionis non determinaverit, reliquit tamen determinandum Ecclesiæ, quæ postea servandum esse determinavit saltem semel in anno, ut dicunt *Suar. d.* 70. *sect.* 1. *in fine; Gonet. l. c. Pal. p.* 15. *n.* 1. *Bon. q.* 6. *p.* 3. *n.* 9. *Lug. n.* 28. *Tour. t.* 5. *p.* 540. *v. An autem, Croix n.* 599. *Antoine p.* 382. *n.* 8. *et Salm. de Leg. c.* 2. *n.* 162. Ex præcepto ecclesiastico, tum quia tempus Paschale non est ab Ecclesia assignatum ad finiendam obligationem, sed ad eam sollicitandam : unde quando obligatio jam contracta nondum impleta est, quamprimum impleri debet; tum quia, ut dicunt *Gonet pag.* 310. *Lugo d.* 16. *n.* 65. *Pal. p.* 15. *n.* 7. *Tournely l.* 3. *p.* 663. *q.* 3. *Salm. c.* 8. *n.* 21. *etc.* Ecclesia circa Communionem duo imposuit præcepta, unum communicandi infra annum, alterum communicandi in Paschate, ut colligitur ex citato *cap. Omnis, et ex Trid. sess.* 13. *Can.* 9. ubi dicitur : « Si quis negaverit » omnes fideles teneri singulis annis saltem in Paschate, ad » communicandum juxta præceptum S. Matris Ecclesiæ, ana- » thema sit. Nota singulis annis saltem in Paschate; » Ergo si Communio in Paschate fuit omissa, debet quamprimum impleri antequam terminetur annus. Dicit autem *Lugo n.* 66. *et Bernal. apud Croix n.* 644. quòd si quis omisit communicare in Paschate, non peccat quoties data opportunitate Communionem differt, sed tantùm, si intra annum Communionem omittit; quia tunc præceptum communicandi in Paschate non potest ampliùs observari; unde remanet sola obligatio alterius præcepti communicandi saltem semel in anno. Sed probabiliùs contradicunt *Tourn. t.* 3. *p.* 663. *q.* 3. *cum Azor. Suar. etc. ac Croix l. c. cum Vasq. Aversa etc.*, quia, ut communiter dicunt Auctores hujus primæ sententiæ, hoc præceptum communicandi in Paschate non est datum ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem.

Secunda sententia, quam tenent *Armilla et Tabiena ap. Suar. d.* 70. *sect.* 2. *v. Alii, et Renzi t.* 2. *pag.* 547. *qu.* 3. distinguit et dicit, quòd si quis omiserit Communionem ex malitia, non tenetur quamprimum communicare, quia jam transgressus est præceptum, quod tempori Paschali affixum est; tenetur verò, si ex impotentia fuerit impeditus, quia tunc præsumitur Ecclesia consensisse in dilationem, sed noluisse ab obligatione Communionis hominem eximere.

Tertia autem sententia absolutè negat teneri illo anno ad Communionem, qui eam omisit sive ex malitia, sive ex impotentia; hanc tenent plures graves AA. prout *Sot. in* 4. *d.* 18.

qu. 1. *ar.* 4. *Sa v. Euch. Tol. l.* 6. *c.* 18. *n.* 3. item *Sylo. Val. Med. Vict. et Led. ap. Dian. part.* 3. *tract.* 4. *R.* 41, et probabilem putant *Palaus pag.* 15. *numer.* 6. *Busemb. ut supra, et Bonac. p.* 2. *numer.* 13. *cum Henricq. et S. Anton.* qui eam absolutè docet *part.* 2. *tit.* 9. *c.* 9. §. 3. ubi loquens de hoc casu, sic ait : « Non videtur teneri, quod patet ex similibus. Omittendo » jejunium Ecclesiæ, quis dicit, quòd adhuc teneatur supplere » in alia die? Et idem de violatione festorum, de omissione » Missæ, et aliis; hoc enim si verum esset, quòd teneretur ex » necessitate quousque supplere multa mortalia committeret fa- » ciendo contra unum præceptum, et sic Ecclesia laqueos inji- » ceret animabus, quod cavet. » *cap. Videas* 27. *quæst.* 1. Ratio hujus sententiæ est, quia præceptum Communionis est affixum tempori *Paschali*, sicut præceptum jejunii, et audiendi Missam est addictum vigiliis et festis. Unde sicut quis non tenetur jejunare, aut missam audire transacto die vigiliæ, aut festi, ita nec communicare elapso tempore Paschali. Nisi (quod est excipiendum) fuerit impeditus à Communione de consilio Confessarii, ut tenent *Salm. n.* 19. *Pal. n.* 3. et alii communiter; hoc enim expressè cautum est in *c. Omnis*, supra allato.

Negant autem Auctores hujus sententiæ adesse hoc duplex præceptum, nempe communicandi in anno, et communicandi in Paschate : sed unicum tantùm præceptum dicunt Ecclesiam imposuisse, affixum tempori Paschali, quo transacto, nulla remanet obligatio communicandi. Negant pariter extare præceptum divinum communicandi semel in anno; nam licèt adsit obligatio communicandi sæpius in vita, præceptum tamen communicandi semel in anno dicunt esse merè ecclesiasticum; non secus ac præceptum sæpius colendi Deum est quidem de jure etiam divino, sed obligatio audiendi Missam in Dominica, prout præscripsit Ecclesia, est tantùm de jure ecclesiastico, ut fusè tuentur ipsimet *Salm. de* 3. *præc. c.* 1. *n.* 28. *cum Soto, Cajet. S. Anton. Azor. Nav. Suar. Pal. Bon.* et aliis communissimè, ex *D. Thom.* 2 2. *q.* 122. *art.* 4. *ad* 4. ubi ait : « Dicendum quòd observantia » diei Dominicæ in nova lege succedit observantiæ Sabbati; non » ex vi præcepti legis, sed ex constitutione Ecclesiæ, et consue- » tudine populi Christiani. » *Vide alia dicta l.* 3. *n.* 265. Apud AA. secundæ sententiæ neminem reperi, qui huic paritati adæquatè respondet; unde hanc tertiam sententiam non contemnendam puto, saltem quia ex neutro præcepto, divino ac ecclesiastico constat hæc obligatio communicandi transacto tempore Paschali. Hoc tamen non obstante, nolo recedere à prima sententia.

Dicit autem *Tamb. n.* 38. *cum Diana*, quòd si quis communicaverit ante tempus Paschale, prævidens impedimentum communicandi in Paschate, cum intentione satisfaciendi præcepto illius anni, adhuc cessante postea impedimento, non tenetur in Paschate communicare. Sed hoc rectè non admittunt *Lugo d.* 16. *numer.* 77. *Palaus pag.* 15. *numer.* 18. *Salm. cap.* 8. *numer.* 23. *et Antoine pag.* 286. *numer.* 7, quia intentio non potest efficere,

ut actus positus tempore quo nondum cœperit obligatio, sit satisfactorius : sicut qui prævidet die Dominico se impeditum fore, audiendo Missam die præcedenti ex intentione satisfaciendi crastinæ obligationi, certè non satisfacit. Id confirmatur ex Rituali Romano *de Euch.* ubi sic dicitur : « Ægrotis quoque parochialibus etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam Parochus deferet ac ministrabit. »

298. — Dubitatur III. An qui non possit communicare tempore Paschatis, teneatur id prævenire? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Suar. d.* 70. *sect.* 2. *in fine*, *Holzm. t.* 1. *p.* 347. *n.* 57. *Bus. ut supra n.* 2. *Tamb. Meth. Comm. c.* 4. §. 4. *n.* 37. *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 15. *cum Coninch. Fill. Reg. Molf. et Renzi t.* 2. *q.* 149. *q.* 5. *cum Azor. Vasq. etc.* Ratio est eadem, quæ adducta est ab AA. tertiæ sententiæ in præcedenti quæstione, nempe quia hoc præceptum addictum est tempori Paschali, quo non incœpto nulla est obligatio. *Secunda* verò sententia, quam tenent *Laym. c.* 5. *n.* 9. *Lugo d.* 16. *n.* 75. *Pal. p.* 15. *n.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 599. *q.* 5. *Elbel t.* 3. *p.* 103. *n.* 127. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 642. *et Antoine p.* 483. *n.* 9. *Salm. c.* 8. *n.* 22. *et Tourn. t.* 3. *p.* 664. *q.* 5. dicit, quòd si Communio non sit differenda ultra annum ab ultima Communione facta, non teneris prævenire, cùm antecedens illa Communio non sit impletiva præcepti Paschalis, et eamdem obligationem relinquat. Secus verò, si ultra annum differri deberet, quia tunc teneris Communionem anticipare, tum ex præcepto divino communicandi semel in anno, modo quo ab Ecclesia est determinatum; tum ex præcepto ipsius Ecclesiæ, quæ duas obligationes imponit, nempe communicandi infra annum, et communicandi in Paschate ut supra dictum est. Unde, si obligatio communicandi in Paschate nequit impleri, saltem implenda est obligatio communicandi semel in anno. Hæc secunda sententia in se spectata valde probabilior mihi videtur; sed advertendum, quòd ipsa procederet tantùm juxta opinionem illorum, qui dicunt obligationem hujus annuæ Communionis incipere à Januario, et terminari ad Decembrem. At quia communis sententia aliorum, et universali usu fidelium comprobata, ut diximus *n.* 296, quòd hujusmodi obligatio urgeat à Paschate ad Pascha; hinc dicendum videtur nullam ei esse obligationem præveniendi, qui prævidet non posse communicare tempore Paschali, quia (ut bene advertit *P. Suar. l. c.*) talis Communio non esset adimpletiva præcepti; tempore enim quo fieret, non adhuc incœptum esset tempus obligationis, cùm nondum incœperit tempus annuæ Communionis. E converso certum est, quòd, cœpto tempore Paschali, si quis impediendum à Communione se prævidet, tenetur illico eam accipere, ut communiter docent *Suar. Sa et Bon. cum Salm. n.* 25.

299. — Dubitatur IV. An teneantur fideles tollere impedimenta, ut præcepto annuæ Communionis satisfaciant? Communiter dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 17. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 626. *Tamb. t.* 4. §. 4. *n.* 40. *Salm. de Censur. c.* 3. *n.* 74. *Diana p.* 5. *tr.* 9.

R. 78. *Viva q.* 4. *a.* 2. *n.* 10. *cum Laym.* quòd excommunicatus tenetur obtinere absolutionem, ut possit præceptum implere; quia communio valde confert ad animæ salutem, unde ipsius præceptum rigidè obligat ad auferenda mala spiritualia quæ obstant. Censent verò *Tamb. et Viva ll. cc.* carcere detentos non teneri ad quærendam libertatem, ut communicent. Sed probabiliùs contradicunt *Salm. l. c.* cùm probabiliùs sit hoc esse præceptum divinum, juxta dicta *n.* 297.

300. — « Resp. 3. Tenetur quivis Communionem Paschalem » sumere in Parochia à Pastore suo, nisi hujus licentia, privile- » gio, aut consuetudine eximatur. *Nav. Suar. d.* 72. *sect.* 2. *etc.* » * (*Ex cap. Omnis. De Pœnit. et Rem. Vide dicta n.* 295.) *

« 1. Sacerdos, ubivis celebrando, satisfacit. *Bon. d.* 4. *q.* 7. » *p.* 2. * (*Ut communiter ex consuetudine dicunt Wigandt tr.* 12. » *n.* 48. *Ronc. c.* 6. *q.* 7. *Antoine p.* 482. *n.* 3. *et Salm. c.* 8. *n.* 29. » *cum Sa, Pal. etc. Intellige, si celebret, aliàs tenetur communi-* » *care in Parochia, ut alii laici.*) *

« 2. Eximuntur peregrini, et vagi, qui Parochiam non habent, » aut ab ea absunt. *Bonac. l. c.* * (*Et ita absunt ut commodè ad* » *illam accedere nequeant. Nec tunc tenentur communicare in Ec-* » *clesia Matrice Oppidi illius, neque in Parochia in qua trans-* » *eunter commorantur, ut Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disp.* 23. » *à n.* 17. *Salm. c.* 8. *n.* 31. *Vide dicta n.* 240. *v.* 9. *Si in Pas-* » *chate et seq.*) *

« 3. Non eximuntur laici inservientes Religiosis, ut habet *Sa*, » *v. Euch.* nisi, ut dicit *Bon.* degant in monasteriis, aliisque lo- » cis à cura Parochorum exemptis. Vide *Sanch. de Matr. d.* 32 » *n.* 12. * (*Vide dicta n.* 240. *v.* 10. *Si sint.*) *

« 4. Non satisfacit huic præcepto, qui in Paschate extra Pa- » rochiam sine consensu Pastoris communicat, ut habent *Navar.* » *Azor* et alii *commun.* nisi tamen communicet in Cathedrali » Ecclesia : hunc enim satisfacere præcepto censet *Bonac. l. c.* » sed negat *Card. de Lug. l.* 1. *res. mor.* nisi Episcopus expres- » sè, vel tacitè consentiat. * (*Sed opinio Bonacinæ nescio an* » *sit probabilis, nisi adsit in aliquo loco communis usus, qui con-* » *sensum Episcopi præsumere faciat; oves enim à proprio Pastore* » *agnosci debent.*) * Vide supra *c.* 2. *d.* 2. *a.* 1. *c.* 2 *et* 6. *Bon.* » *loc. c.* Vide *supra c.* 2. *d.* 1. *art.* 1. *cas.* 7. 8 *et* 9.

« Dixi, *sine consensu Pastoris :* quia cum consensu summi » Pontificis, vel Episcopi, sive Ordinarii, aut ejus Vicarii gene- » ralis, vel Parochi (hi enim omnes intelliguntur nomine Pasto- » ris) extra Parochiam communicando satisfieri præcepto Doc- » tores concedunt. Et quidem sufficere consensum interpretati- » vum, sive præsumptum, * (*Modò adsit certitudo moralis de* » *voluntate Parochi, ut Salm. n.* 34. *cum Suar. Lugo, Dian. et* » *Tamb.*) * notat *Tamb. de exp. com. c.* 4. §. 4. Imò *Bon. in* » *Theol. mor. p.* 1. *t.* 5. *q.* 19. *Beia*, et quidem alii apud *Tamb.* » *l. c. et de Lugo d.* 18. *s.* 2. *n.* 49. item *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 73. *et* » *p.* 6. *t.* 7. *R.* 58. putant posse satisfieri præcepto Communionis

» Paschalis (præsertim extra diem Paschæ) apud Mendicantes » ex privilegio Nicolai V, Pii V et Pauli IV certis concesso, » quod cæteri participent. Verùm hoc alii communiter negant. » V. *Aoers. q.* 10. *sect.* 4. »

Cum *Diana* ut supra sentiunt *Beia, Rodr. etc. ap. Escob. l.* 20. *n.* 441. bene fideles satisfacere præcepto, communicando in Ecclesiis Regularium, vi privilegiorum à prædictis Pontificibus concessorum Monasteriis D. Hieronymi. Sed communiter et meritò id reprobant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 631. *et Salm. c.* 8. *n.* 34 *cum Lugo, Fag. Tamb.* et aliis, qui dicunt neminem posse in Ecclesiis Regularium præceptum communionis implere, nisi cum licentia Parochi certò præsumpta; ita etiam *Suar. de Rel. t.* 10. *l.* 9. *c.* 3. *n.* 6. *Bon. ac d.* 4. *p.* 1. *n.* 12. *et Escob. n.* 443. *cum Vil. Nunno, Fag. etc.* qui refert Declarationem S. C. an. 1486. apud *Farinac. in Trid. sess.* 13. *can.* 9. ubi dictum fuit minimè satisfacere præcepto communicantes in Ecclesiis Regularium. Nec obstant præfata Privilegia (quorum meminit *Bus.*) nam ut aiunt AA. citati, cùm Pontifices sæpe declararint, quoad Communionem obligatoriam semper servandum esse illæsum jus Parochorum, tam prædicta Monasteria D. Hieronymi, quàm aliæ Religiones, nunquam illis Privilegiis usæ sunt, nisi pro suis familiaribus. Unde *Escob. l. c.* censet oppositam opinionem non esse practicè probabilem. Et revera nostra sententia à communi consuetudine videtur approbata.

301. — Pueri baptizati rationis impotes, et perpetuò amentes, Eucharistiam sumendo verè gratiæ augmentum percipiunt; quia sufficit hoc Sacramentum in gratia suscipere, ad ejus effectum sanè percipiendum. Ita *Suar. V. Con. Pal. Laym.* cum *Salm. c.* 7. *n.* 6. Ob majorem tamen reverentiam hujus Sacramenti, Ecclesia Latina meritò illud parvulis dari prohibuit, ut habetur ex communi sensu Ecclesiæ, juxta *S. Th. p.* 3. *qu.* 80. *a.* 8. V. Catechismum Rom. *n.* 62, et Rituale Rom. *de Euch.*

Sed quæritur. I. An pueri statim ac habent usum rationis, possint ac debeant communicare? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *S. Antonin. tit.* 3. *t.* 14. *c.* 12. §. ubi ait: « Cùm (puer) est » doli capax, cùm scilicet potest mortaliter peccare, tunc obliga- » tur ad præceptum de Confessione, et per consequens de Com- » munione, quæ simul dantur. » Idem dicunt *Sanctius d.* 26. *et Palud. ac de la Crux ap. Escob. l.* 20. *n.* 243. probabilemque putat *Diana p.* 3. *tr.* 6. *R.* 70. cum *Tab.* Ratio, quia cùm tales pueri jam sint capaces committendi peccatum mortale, et se disponendi ad absolutionem per debitum dolorem, etiam capaces fiunt Communionis, ad quam minor requiritur rationis discretio. *Secunda* verò sententia communissima et probabilior negat eos teneri, et hanc docent *Suar.* 3. *p. d.* 70. *s.* 1. *v. Sed expectandum, Nav. c.* 21. *n.* 57. *Laym. c.* 4. *n.* 3. *Escob. n.* 344. *Pal. p.* 10. *nu.* 11. *Antoine p.* 491. *v. Pueri, Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 645. *Salm. c.* 7. *n.* 16. *cum Vasq. Soto, Fill. Dicast. etc. ac Dian. l. c. cum Tol. Conc. Comit. Tann. Salas,* et communi, ut asserit. Ratio, quia

communis usus Ecclesiæ sic interpretavit obligationem hujus præcepti, tum ut pueri cum majori reverentia, et fructu Eucharistiam suscipiant, tum ne ipsi facilè exponantur periculo transgressionis. Et quamvis obligentur ad Confessionem, non ideo tamen tenentur suscipere Eucharistiam, quæ est majoris excellentiæ, et non tantæ necessitatis. Nec obstat *cap. Omnis* 12 *de pœnit.* ubi dicitur quòd omnis fidelis, *postquam ad annos discretionis pervenerit*, tenetur non tantùm ad Confessionem, sed etiam ad Communionem; nam anni discretionis intelligendi sunt respectivè ad rationem materiæ : nempe cùm quis pervenerit ad discretionis annos pro Confessione, confiteatur, quando ad discretionis annos pro Communione, communicet. Sed notandum, quòd ex hujus sententiæ fautoribus alii, ut *Vasq. Hurt. Præpos. Gran. etc. apud Escob. n.* 242. censent tales pueros nec teneri, nec posse communicare, quia (ut dicunt) Eucharistia non potest dari eis, qui non sunt capaces dignè communicandi. Alii verò, ut *Suar. l. c. v. Deinde*, *cum Soto et Laym. Pal. ac Croix l. c.* probabiliùs dicunt, quòd esto pueri non teneantur communicare statim post adeptum usum rationis, non tamen prohibentur ad Eucharistiam accedere, semper ac sciant discernere hunc cœlestem cibum à profano; tunc enim, ut inquit *D. Th.* (3. *p. q.* 80. *art.* 9 *ad* 3.) « Quia possunt aliquam devotionem concipere, non est » eis hoc Sacramentum denegandum. » Idque confirmatur in *cap. penult. Cas.* 26. *q.* 6. ubi dicitur : « Cui pœnitentiæ Sacramentum » conceditur, neque Eucharistiæ Sacramentum negari debet, si » desideret. »

Sed hîc dubitatur 1. Quando censeantur pueri obligati ad communicandum? *Sotus ap. Suar. et Corduba ap. Pal. ll. cc.* sentiunt hanc obligationem incipere à 12 anno; quia (ut aiunt) in ea ætate pueri tenentur ad leges ecclesiasticas. Sed hoc communiter rejicitur, prout diximus de *Leg. l.* 1. *n.* 155. Hinc communiter dicunt Doctores, regulariter loquendo, pueros non obligari ad Communionem ante nonum, vel decimum annum; nec differendam eis esse Communionem ultra duodecimum; ut sentiunt *Pal. l. c. et Salm. nu.* 18. *cum Lug. Dic. Amico, etc.* Vel saltem ultra decimum quartum, ut aiunt *Suar. Laym. Wig. Antoine et Croix ll. cc.* Hîcque notandum id quod præscripsit S. Carolus Borromæus (in *Synod. Dioces. IX.*) « Parochi illos, qui » decennium attigerint, accersant, instruant ad cognitionem Eu» charistiæ, doceantque, quàm reverenter ad eam accedant. » Dictum est *regulariter*, nam ut advertunt Auctores, citiùs possunt obligari pueri, qui ante talem ætatem perspicaciores conspiciuntur. Unde rectè reprehendit *Ronc. c.* 6. *Reg.* 5. Parochos, qui indiscriminatim non admittunt ad Communionem, nisi pueros in certa ætate constitutos. Dicunt autem *Nav. c.* 21. *n.* 57. *et Croix d. n.* 646. quòd, licèt pueri anno decimo possint ad Communionem admitti, non tamen ipsi ad illam tenentur, sed tum solùm cùm à Parocho vel parentibus moniti fuerint.

Dubitatur 2. An in periculo mortis Communio tribuenda sit

pueris, qui rationis sunt impotes? Respondetur negativè, tum quia idem adest periculum irreverentiæ, tum quia talis est usus Ecclesiæ Romanæ. Ita communiter *S. Th. l. c.* item *Caj. Suar. Pal. Laym. Bon. Lug. etc.* cum *Salm. c. 7. n. 7.* Et qui aliter ageret, graviter peccaret, ut notant *Salm. ibid. n. 8. cum Led.* qui ait hujusmodi usum universalem Ecclesiæ quippe æquivalere ac si esset prohibitio. Pueris verò, qui jam sunt compotes rationis, in articulo mortis non solùm Communio dari potest, ut dicunt *Nao. cap. 21. n. 57 et Caj. apud Wig. tr. 12 n. 46.* sed etiam debet, ut communissimè docet *Suar. dist. 70. s. 1. Lugo dist. 13. n. 37. Laym. cap. 4. n. 3. Pal. p. 10. n. 11. Wig. l. c. Holzm. t. 1. p. 345. n. 43. v. Dixi 2. Antoine p. 581. Escob. l. 20. n. 244. et Salm. c. 7. n. 15. cum Henr.* et idem docet Bened. XIV *de Synod. l. 7. c. 12. n. 3.* Ratio, quia ex una parte pueri in tali periculo constituti tenentur ex præcepto divino communicare; ex alia utilitas Eucharistiæ tunc majorem dispositionem non exposcit.

302. — Quæritur II. An communio sit ministranda amentibus? Perpetuò amentibus omnino est neganda, ut omnes dicunt cum *S. Thom. 3. p. q. 80. art. 9.* ex Rituali Rom. *de Euch.* ubi dicitur : « Amentibus seu phreneticis communicare non licet; » licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, et devotio- » nem ostendant, dum in eo statu manent; si nullum indecentiæ » periculum adsit. » Aliis verò amentibus, qui non semper caruerunt usu rationis, sed nunc carent, censet *Gobatus t. 4. n. 135.* quòd in periculo mortis absolutè potest eis dari Communio. Sed in hoc sequenda est doctrina *D. Thom. l. c.* ubi sic ait : « Si priùs, » quando erant compotes suæ mentis, apparuit in eis devotio hu- » jus Sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc Sacramentum » exhiberi, nisi fortè timeatur periculum vomitûs, vel expuitio- » nis. » Idem fere docuit Catechismus Rom. *part. 2. c. 4. n. 69.* dicens : « Amentibus præterea, quia tunc à pietatis sensu alieni » sunt, Sacramenta dare minimè oportet; quanquam, si, ante- » quam in insaniam inciderent, piam animi voluntatem præ se » tulerint, licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginensis De- » creto Eucharistiam administrari, modò vomitionis, vel alterius » indignitatis et incommodi periculum nullum timendum sit. » Hinc sufficit, quòd talis æger piè vixerit, ut rectè dicunt *Pal. p. 10. n. 7. Holzm. t. 1. pag. 345. n. 46. et Salm. c. 7. n. 9. cum Suar. Vasq. Conc. Laym. Bon. Fill. Hurt. etc.* Ratio, quia ex una parte præsumitur is interpretativè Communionem petere, ex altera huic Eucharistia adhuc necessaria esse potest, nempe si incidisset in amentiam existens in peccato mortali, de quo solùm attritus fuerit : Excipiunt tamen DD. *ibid. n. 11.* si certò præsumatur talis in amentiam incidisse penitus impœnitens. Extra tamen articulum mortis nullo modo Eucharistia amentibus est concedenda, ut *Salm. d. n. 11.* cum *Suar. Laym. et communi.*

303. — Quæritur III. Quando concedenda sit Eucharistia semifatuis, mutis et obsessis. Respondetur, quòd *Semifatuis* sem-

per ac sciant distinguere hunc cœlestem cibum ab aliis, tantùm in articulo mortis, et tempore præcepti Communio danda est. Ita *Holzm. n.* 45. *Laym. c.* 4. *n.* 4. *Wig. tr.* 12. *n.* 37. *et Salm. c.* 7. *num.* 12. cum *Pal. Hurt. Dian. Henr.* (contra *Sanch. Leand.* qui concedunt toties quoties). Idem agendum est cum *Mutis* et *Surdis* à nativitate, modò ex signis constet eos discretionem habere, ut *Laym. Pal. et Salm. n.* 13. Imò rectè ait *Holzm. n.* 50. quòd si isti sint præditi non qualicunque discretione, sæpius possunt communicare. Verùm mutis, surdis, et simul cæcis à nativitate omnino neganda est Communio cum *Wig. n.* 38. Epilepticis autem negatur Communio tantùm in paroxysmo; ut *Holz. n.* 48. *Elbel n.* 98. cum *Laym. et Pal.* Idem agendum cum *Obsessis* à dæmone, quando non sunt suî compotes. Cæterùm *Salm. n.* 14. cum *Suar. Sot. Bon. Laym.* et aliis, ex doctrina *S. Th. p.* 3. *q.* 80. *art.* 9. *ad* 2. rectè aiunt Eucharistiam pluries in anno, juxta prudentiam Confessarii istis concedendam esse, cùm sit speciale remedium ad dæmones arcendos; hinc ait *Cassianus* (*ap. D. Th. l. c.*) : « Eis qui ab immundis vexantur spiritibus Communionem » à Senioribus nunquam meminimus interdictam. »

CAPUT III.

DE EUCHARISTIA UT EST SACRIFICIUM.

DUBIUM I.

Quid sit Missa, et quæ obligatio Sacerdotum circa illam.

304. Definitio Sacrificii Missæ. Not. I. Quomodo definiatur Sacrificium in genere? Not. II. Quomodo distinguantur Sacrificia? Et quomodo Sacrificium Eucharistiæ omnia illa contineat? Et in quo differat à Sacrificio Crucis? Not. III. An Missa sit verum Sacrificium? — **305.** In quo consistat essentia Sacrificii Missæ? — **306.** An ad essentiam Sacrificii requiratur Consecratio utriusque speciei? — **307.** Quinam sint offerentes in Sacrificio Missæ? — **308.** Pro quibus possit offerri Missa? — **309.** Dub. 1. An pro Excommunicatis? Dub. 2. An pro infidelibus? — **310.** Dub. 3. An pro Defunctis? — **311.** Effectus Sacrificii Missæ sunt quatuor. I. Remissio peccatorum. II. Remissio pœnarum. III. Augmentum gratiæ. IV. Impetratio bonorum. — **312.** De valore et fructu Missæ. An Missa habeat valorem infinitum? Et an fructus Missæ pendeat à probitate Celebrantis? — **313.** De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dub. 1. An ipsi ex præcepto gravi teneantur aliquando celebrare? Dub. 2. Quoties in anno teneantur celebrare simplices Sacerdotes? Quoties Parochi? Et quoties Episcopi? — **314.** De Missa Conventuali quotidie celebranda. — **315.** De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio. — **316.** Quænam prænotanda circa originem stipendii. — **317.** Qu. I. An liceat Sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis? Et an peccet graviter, qui principaliter celebrat pro stipendio? Qu. II. Quomodo peccet Sacerdos differendo celebrationem? Et quæ di-

latio censeatur modica ? Quid si Missæ tradantur Communitati ? Qu. III. An peccet graviter Sacerdos omittens sacrum promissum pro parvo stipendio ? Qu. IV. Quid si Missa sit gratuitò promissa ? — **318.** An liceat accipere stipendium pro applicatione fructùs specialissimi ? Et an accipere plura stipendia pro una Missa ? — **319.** A quo, et quomodo taxandum sit stipendium ? — **320.** Dub. 1. An Regulares teneantur servare taxam episcopi ? Dub. 2. An Episcopus possit prohibere, ne accipiatur stipendium majus taxa ? Dub. 3. An ne accipiatur stipendium minùs ? An autem qui acceperit minus, possit minuerenumerum Missarum ? Dub. 4. An liceat pacisci de stipendio ? Dub. 5. Quomodo taxandum stipendium Missarum quas reliquit testator ? — **321.** Non licet celebrare per alium, retenta parte stipendii. Excipitur I. Si stipendium detur intuitu personæ. Excipitur II. Si alter Sacerdos verè sponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius, Cappellanus, et Sacerdos obligatus ex legato sibi relicto sua vita durante. — **322.** Dub. 1. An qui retinet partem stipendii teneatur ad restitutionem ? Et cui restituendum ? Dub. 2. Quid de Procuratore, vel Executore testamenti ? Dub. 3. An colligens eleemosynas possit partem retinere pro suo labore ? Dub. 4. An possint commutari Missæ majoris stipendii cum Missis minoris ? Dub. 5. An administratores Ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis ? — **323.** De obligatione Beneficiatorum, et Parochorum applicandi Missas. — **324.** Qu. I. Cui debeant applicare Missas Beneficiati, et Capellani Monialium, aut Confraternitatum ? Quid si capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ sit infructiferum ? Qu. II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo ? — **325.** Vide sancita à Bened. XIV. super Missa Parochorum. — **326.** Super Missa Conventuali. — **327.** De obligatione celebrandi Missas votivas promissas sub stipendio. — **328.** De obligatione celebrandi loco et tempore designato à fundatore. — **329.** Quid si Episcopus dispenset ? Et an possit dari præscriptio ab obligatione Missarum ? **330.** De obligatione Beneficiarii celebrandi Missas præscriptas, et celebrandi per seipsum. — **331.** De reductione Missarum. An Episcopus possit eam facere ? Et an moderari officia, et eleemosynas anniversariis annexas ? — **332.** An Beneficiarius possit aliquando celebrare pro suis propinquis aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam ? — **333.** An Capellanus ægrotans teneatur per alium satisfacere Missis ? *De* 30 *Missis Gregorianis. An liceat stipendium accipere pro prima Missa quam Neopresbyter celebrat cum Episcopo ?* (Remissivè ad n. 829. v. An autem).

304. — « Resp. Missa est Sacrificium consistens in consecra» tione panis et vini ; id est actus latriæ, qui fit in recognitionem » supremi dominii Dei, et signum nostræ servitutis. Quod non » obstat, quin secundariò possit etiam ad alium finem partialem » offerri, ut ad agendas gratias, vel impetrationem Beneficii, ad » Remissionem peccatorum, ad Sanctos honorandos, etc. »

Notandum est I. quòd Sacrificium in genere : « Est oblatio » facta Deo per immutationem alicujus rei, in signum supremi » dominii, ex legitima institutione. » Ita communiter *Suar. Pal. Laym. Conc. et alii.* Dicitur. *Oblatio* pro genere, in quo non cum aliis oblationibus convenit. *Facta Deo,* quia soli Deo, non sanctis-

Sacrificium offertur. *Per immutationem alicujus rei*, immutatio enim distinguit Sacrificium ab aliis oblationibus. *In signum supremi dominii*, nam tali signo significamus, ita à Deo tanquam supremo domino nos et nostra destrui posse, sicuti res oblata immutatur. *Ex legitima institutione :* Hæc autem institutio tria requirit, ut Sacrificium fiat publica auctoritate, fiat nomine totius populi, et fiat à Sacerdote tanquam legitimo Ministro.

Notandum II. Sacrificium dividi ex parte materiæ, formæ et finis. Ex parte *Materiæ* distinguitur in *Victimam*, seu *Hostiam*, in qua aliquod animatum offertur : in *Immolationem*, in qua offertur aliquod inanime, sed solidum : in *Libamen*, in quo offertur aliquod liquidum. Ex parte *Formæ* distinguitur in *Holocaustum*, in quo totum, quod offertur, per ignem consumitur : *Hostiam pro peccato*, in qua id quod offertur partim consumitur per ignem, partim per Sacerdotem : *Hostiam pacificam*, in qua id quod offertur partim consumitur per ignem, partim per Sacerdotem, partim per illum qui donat. Ex parte *Finis* distinguitur in *Latreuticum*, quod offertur merè in obsequium Dei : *Eucharisticum* in gratiarum actionem : *Propitiatorium*, seu *Expiatorium* in remissionem, culpæ vel pœnæ : *Impetratorium* ad obtinenda bona a Deo. Sacrificium autem Eucharistiæ in lege gratiæ institutum (quo omnia antiqua Sacrificia cessarunt) omnium rationes illorum perfectè continet : Est enim *Holocaustum* in recognitionem divinæ excellentiæ : Est *Eucharisticum* in gratiarum actionem : Est *Impetratorium* gratiarum per merita Christi : Est *Expiatorium* peccatorum, quia per illud Deus ad misericordiam movetur; estque Missæ Sacrificium incruentum idem profectò, ac Sacrificium cruentum Crucis, non solùm quia eadem persona offertur, sed etiam quia eadem est formalis ratio Sacrificii, cùm offeratur in protestationem supremi Dominii, quod habet Deus vitæ et mortis. Sacrificium igitur altaris, ut ait Trident. non quidem essentialiter differt à Sacrificio Crucis, sed tantùm accidentaliter quoad modum offerendi, nempe quia 1. In illo Crucis intercessit mors realis, in hoc intervenit mystica. 2. Illud oblatum fuit per ipsum Redemptorem in ara Crucis, hoc offertur ministerio Sacerdotum. 3. Illud fuit meritorium, quia ibi solutum fuit pretium nostræ redemptionis; hoc verò non est meritorium, cùm hîc tantùm applicentur merita Christi.

Notandum III. certum esse et de fide, quòd Missa est verè et propriè Sacrificium, et à Christo institutum quoad id, quod pertinet ad essentiam Sacrificii : per consecrationem enim et per sumptionem, ut infra dicitur, mysticè mactatur Christus, et sic habetur immutatio ad Sacrificium requisita. Ita in *Trid. sess. 22. c. 1. et Can. 1. 3 et 4.*

303. — Quær. hîc I. In quo consistat essentia Sacrificii Missæ? Magna hæc est quæstio inter DD. Plures enim adsunt sententiæ. *Prima* sententia dicit eam consistere in sola sumptione; quia in illa tantùm reperitur destructio sive immutatio victimæ; et ita tenent *Pignatelli in suo Propitiatorio, et Alb. Magnus, Led.*

et alii ap. Suar. 3. *p. d.* 74. *s.* 5. *in princ. Secunda* sententia dicit eam consistere in oblatione, cùm Sacrificium nihil aliud sit quàm oblatio; ita *Azor. lib.* 10. *cap.* 19. *et Sot. ac Covar. ap. Dicast. d.* 1. *n.* 142. *et Gabr. Echius etc. ap. Croix. lib.* 6. *p.* 2. *n.* 12. *Tertia* sententia communior docet eam consistere in sola consecratione, et ita tenent *Suar. d.* 75. *sect.* 6. *Gonet, Man. t.* 6. *p.* 331. *Cont. Tourn. to.* 7. *pag.* 414. *concl.* 6. *Petroc. t.* 3. *p.* 496. *Habert t.* 5. *p.* 642. *Res.* 3. *Juenin. tom.* 7. *p.* 366. *concl.* 4. *Frassen. to.* 11. *p.* 352. *Conc. to.* 8. *p.* 424. *n.* 6. *Holz. p.* 70. *n.* 305. *Ronc. c.* 1. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 13. *et Salm. c.* 1. *n.* 14. *cum S. Anton. Lug. Pal. Vasq. et aliis.* Ratio, quia in consecratione omnia adsunt requisita ad Sacrificium, nempe oblatio quæ jam fit in actu exercito prout Christus quoque tum in cœna, tum in cruce non verbis, sed facto Deo Patri se obtulit: adest etiam destructio seu immutatio victimæ, dum vi verborum jam corpus à sanguine Christi separatur. Hæc sententia est quidem valde probabilis et communior, sed probabilior mihi videtur *Quarta* sententia (licèt in *Tom.* 1. tertiæ adhæserim), quam tenent *Bell. l.* 2. *de Miss. c.* 27. *circa fin. Tourn. in Præl. theol. to.* 8. *p.* 371. *Sot. in.* 4. *d.* 13. *q.* 1. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 2. *et alii ap. Dicast.* Hæc sententia dicit essentiam Eucharistiæ consistere partialiter in consecratione, et partialiter in sumptione; in consecratione enim ponitur victima, et in sumptione consumitur. Ratio 1. quia verum et reale Sacrificium veram requirit et realem destructionem rei oblatæ, quæ non habetur, nisi per sumptionem Sacerdotis, qua destruitur sacramentalis essentia Christi. Nec obstat dicere, quòd in consecratione jam habetur mors mystica, et in tantum non habetur mors realis, in quantum propter naturalem concomitantiam, nequeunt Christi sanguis, et anima à corpore separari. Nam respondetur, quòd si concomitantia illa naturalis impediat mortem, impediat etiam Sacrificium, quod sine vera et reali destructione non consumitur. Ratio 2. quia si destructio non fieret per sumptionem, sequeretur quòd Sacrificium fieret in cœlo, non in altari; nam ut in altari fiat Sacrificium, opus est ut priùs ibi victima ponatur integra, et deinde destruatur. Cùm autem in consecratione panis vi verborum veniat tantùm corpus à sanguine separatum: sequitur præsupponi destructio jam facta in cœlo, ubi Christus integer manet. Nec obstat dicere quòd, licèt per se vi verborum corpus veniat separatum à sanguine, ratione tamen concomitantiæ Christus integer venit, ac proinde mysticè destruitur Nam respondetur, quòd hoc esset per accidens, non per se; sed cùm Sacrificium (ut supponunt Auctores tertiæ sententiæ) fiat per se vi verborum, ratione separationis sanguinis à corpore, necesse est, ut etiam per se vi verborum ponatur integer Christus, priùs quàm destruatur. Cæterùm ipsi adversarii dicunt quòd sumptio, quamvis non spectet ad essentiam Sacrificii, spectet tamen ad ejus integritatem, ut Sacerdos participet de re oblata. Quapropter Rubrica Missalis (*tit.* 10. *n.* 3.) sic monet: « Si

» Sacerdos graviter infirmetur, aut moriatur post consecratio-
» nem corporis tantùm, ante consecrationem sanguinis, vel utro-
» que consecrato, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo
» loco ubi ille desiit; et in casu necessitatis etiam per non jeju-
» num. » Et idem docet *S. Th.* 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *ad* 1. *ex Concil. Tolet. VII. in c. Nihil. caus.* 7. *quæst.* 1.

306. — Quæritur II. An de essentia Sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei. *Prima* sententia negat, quam tenent *Cont. Tourn. tom.* 5. *p.* 124. *cum Major. Adriano, Ysamberto, etc. ac Bon d.* 4. *q. ult. p.* 2. *n.* 7. *cum Henr. Petig. Nugno etc.* probabilemque putat *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 15. Ratio, tum quia per ipsam consecrationem unius speciei totus Christus ponitur et offertur, simulque jam repræsentatur mors Christi, cùm vi verborum ponatur, tantùm corpus sine sanguine, vel sanguis sine corpore, quo mors Christi designatur; tum quia, ut alii dicunt, in consecratione et sumptione unius speciei jam habetur oblatio et mactatio victimæ, quod satis est ad essentiam Sacrificii. *Secunda* verò sententia communior et probabilior affirmat, et hanc tenent *Suar.* 3. *p. d.* 75. *s.* 6. *v. Dico* 2. *Tourn. in Prælect. t.* 8. *p.* 376. *Lugo de Euch. d* 19. *ex n.* 106. cum communi, ut asserit *Pal. eod. tit. p.* 2. *n.* 6. et favet *D. Th.* 3. *p. q.* 80. *ar.* 12. *ad* 3. ubi dicit: « Repræsentatio Dominicæ Passionis agitur in » ipsa consecratione, in qua non debet corpus sine sanguine » consecrari. » Ratio igitur est, quia Sacramentum altaris debet esse rememorativum Sacrificii cruenti à Christo in Cruce peracti, ut declarat Trid. *s.* 22. *c.* 1. ubi docet, quòd Christus obtulit corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini, « ut... suæ Ecclesiæ visibile... relinqueret Sacrificium, quo » cruentum (nota) illud semel in Cruce peragendum repræ- » sentaretur. » Unde si una tantùm species consecraretur, etsi vi verborum poneretur corpus exsangue, vel etsi per sumptionem haberetur mactatio, non tamen exprimeretur sanguinis effusio, quod non fit nisi per utriusque speciei consecrationem, per quam propriè significatur separatio sanguinis à corpore, juxta dictum S. Cyrilli: *Gladio verborum sanguis separatur à corpore.*

Hîc autem advertendum id quod habetur in Rubrica Missalis (*tit.* 4.): « Si materia, quæ esset apponenda, ratione defec- » tùs vel panis, vel vini, non posset ullo modo haberi, si id sit » ante consecrationem corporis, ulteriùs procedi non debet; si » post consecrationem corporis, aut etiam vini, deprehenditur » defectus alterius speciei, altera jam consecrata, tunc si nullo » modo haberi possit, procedendum erit, et Missa absolvenda, » ita tamen ut prætermittantur verba et signa, quæ pertinent ad » speciem deficientem. Quòd si expectando aliquandiu haberi » possit, expectandum erit, ne Sacrificium remaneat imperfec- » tum. » Hinc notant *Gavantus hîc, et Azor. l.* 10. *c. qu.* 6. quòd, si difficillimè haberi possit species deficiens, et notabilis inde oriretur offensio populi, Missa absolvi debet, quia jus naturale vitandi scandalum prævalet juri divino positivo integrandi Sacrificium

307. — Est autem de fide, quòd Christus Dominus sit præcipuus Sacerdos offerens in Sacrificio Missæ, ut communiter DD. cum *S. Th. q.* 83. *ar.* 1. *ad* 3. *ex Trid. sess.* 22. *c.* 2. Post Christum, ministri hujus Sacrificii sunt Sacerdotes, qui soli potestatem habent consecrandi, et offerendi corpus et sanguinem Christi; et consecrant, etiamsi sint hæretici, degradati, etc. ex *Trid. s.* 23. *c.* 1. Tota Ecclesia etiam dicitur offerre Sacrificium per Sacerdotem, ut multi dicunt apud *Croix n.* 19. Post Sacerdotes, omnes fideles offerunt Sacrificium mediatè per Sacerdotum manus, tribus utique modis. I. Modo generali, nempe per Sacerdotes, qui, offerendo Sacrificium ut publici ministri, pro quocumque fideli dicuntur etiam offerre. II. Magis speciali, procurando, ut Sacerdotes celebrent pro seipsis. III. Assistendo Sacrificio.

308. — Certum etiam est posse offerri hoc Sacrificium pro omnibus fidelibus baptizatis vivis, etiam infantibus, vel energumenis, vel peccatoribus non excommunicatis, quoad fructum tantùm impetrationis. Pro excommunicato vitando tamen licitè Sacerdos potest offerre Missam privatim, quatenus est opus proprium suæ privatæ personæ, non autem nomine Ecclesiæ, vel ut minister Christi: ex *c. de Sent. Excom.* Quamvis, si offerret tanquam Christi minister, validè quidem, sed illicitè offerret ut *Croix n.* 33. *Salm. c.* 2. *ex n.* 9. *cum Suar. Nav. Dict. etc.*

309. — Sed dubitatur 1. an licitè Sacerdos possit orare, aut offerre Missam nomine Ecclesiæ, vel ut minister Christi pro excommunicato tolerato? Negant *Suar. Bon. Soto et alii* cum *Salm. c.* 2. *n.* 19. quia Ecclesia, ut dicunt, excludit excommunicatos omnino à communicatione suffragiorum; Concilium enim Constantiense in Extravag. Mart. V. *Ad evitanda* nihil ipsis indulsit, sed tantùm favorem præbuit aliis, ut cum excommunicato tolerato communicare possent. Sed probabilior est opposita sententia, quam tenent *Lugo disp.* 19. *n.* 187. *Croix num.* 34. *cum Sanch. Nav. Con. etc.* Ratio, quia in d. Extrav. quamvis nihil indulgeatur excommunicatis toleratis, conceditur tamen fidelibus communicare cum illis, etiam in divinis, juxta dicenda *de Censur. l.* 7. *n.* 164.

Dubitatur 2. an possit offerri Missa pro infidelibus? Negant *Vasq. Sot. Leand. Pal. etc.* apud *Salm. c.* 2. *n.* 18. Effectus enim Sacrificii, ut dicunt, non est communicandus iis, quibus non possunt communicari Sacramenta. Probabiliùs tamen affirmant *Lugo d. n.* 178. *et Bellarm. Suar. Sa, Laym. etc.* cum *Salm. n.* 19. Tum quia in lege veteri Judæi soliti fuerunt sacrificare pro gentibus, ut in *l.* 1. *Mach. cap.* 12. pro Spartanis, ubi: *Memores sumus vestri in Sacrificiis, quæ offerimus;* tum quia sic celebrans magis conformatur Christo, qui pro omnibus se obtulit.

310. — Pro defunctis autem existentibus in Purgatorio certum est, quòd licitè et utiliter offertur Missa, ut docet *D. Thom. Suppl. q.* 71. *ar.* 9. et constat ex Trid. *s.* 22. *c.* 2. ubi dicitur, quòd Sacrificium Missæ « non solùm pro fidelium vivorum pec-» catis, pœnis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus, sed et pro

» defunctis ritè juxta Apostolorum traditionem offertur. » Et rursus in Can. 3. habetur : « Si quis dixerit Missæ Sacrificium vel » soli prodesse sumenti, neque pro vivis et defunctis, pro pecca- » tis, etc. offerri debere, anathema sit. »

Rogabis 1. an Missa prosit defunctis ex infallibili promissione Christi? Negant *Canus, Sotus et Corduba ap. Salm. c.* 2. Sed veriùs et communiùs affirmant *Suar. D.* 79. *s.* 10. *et ipsi Salm. cum Az. Nav. Hen. Dic. P. Soto, Fag. Philib. etc.* Ratio, quia cùm sit de fide (ut vidimus ex Tridentino) Missam utiliter offerri pro defunctis, id non potest fieri nisi ex opere operato, id est ex promissione Christi, quæ utique habetur in verbis illis (*Matth.* 26. *v.* 28.) : *Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur* (in textu Græco legitur *effunditur*) *in remissionem peccatorum.* Confirmatur ex verbis formæ qua ordinantur Presbyteri : « Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, Mis- » sasque celebrare tam pro vivis, quàm pro defunctis in nomine » Domini. Amen. »

Rogabis 2. an Missa *de Requiem* prosit defunctis magis, quàm Missa de Sanctis? Respondet *S. Th. Suppl. qu.* 71. *art.* 9. *ad* 5. dicens : « Ex parte Sacrificii oblati æqualiter prodest defuncto, » de quocumque dicatur ; sed ex parte orationum magis, prodest » illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ, sed tamen iste » defectus recompensari potest per majorem devotionem, vel » ejus qui dicit Missam, vel ejus qui jubet dici, vel iterum per » intercessionem Sancti, cujus suffragium in Missa imploratur. »

311. — De effectibus Sacrificii Missæ.

I. Effectus est remissio peccatorum, circa quam quæritur, an hoc Sacrificium remittat peccata mortalia per se immediatè in homine attrito, instar Sacramenti Pœnitentiæ? Affirmat *Cassalius lib.* 2. *de Sac. Missæ ;* sed oppositum est tenendum, nempe Missam non habere virtutem remittendi mortalia per se immediatè, sed solùm impetrandi auxilium ad pœnitentiam, qua remittantur, ut communiter docent *Bellarm. l.* 2. *de Miss. c.* 4. *Tourn. Prælect. Theol. t.* 8. *p.* 484. *Suar. d.* 79. *s.* 3. *et* 4. *Holz. n.* 330. *Ronc. c.* 1. *q.* 3. *Con. p.* 428. *n.* 8. *ac Salm. c.* 3. *n.* 3. *cum Nav. Cajet. Azor. Pal.* et aliis passim, ex *D. Th. in* 4. *d.* 12. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 2. *ad* 4. ubi ait quòd Missa « peccata mortalia delet, non » sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis im- » petrat. » Et probatur ex Tridentino, *sess.* 22. *c.* 2. ubi dicitur : « Hujus (Sacrificii) oblatione placatus Dominus gratiam et do- » num pœnitentiæ concedens, crimina et peccata etiam ingentia » dimittit. » Ergo Deus intuitu hujus Sacrificii immediatè placatur, et deinde movetur ad pœnitentiæ donum concedendum, per quam immediatè delentur peccata. Confirmatur ratione, quia Sacrificium Missæ offertur à Christo Summo Sacerdote, qui nunc non potest satisfacere, cùm non sit viator, et ideo nequit mereri, sed tantùm ipse impetrat nobis gratias interpellans pro nobis. Idemque dicendum de culpis venialibus cum *S. Th. l. c. qu.* 1. *ad* 1. *ac Holzm. Ronc. Conc. Suar. Con. Laym. Pal. Vasq.*

et Salm. n. 8. (contra *Canum et Valentiam,* qui volunt venialia remitti per se virtute Sacrificii.) Quia, cùm venialia sint quædam maculæ animæ, propria voluntate contractæ, non tolluntur sine pia animi actione, quæ venialibus illis repugnet.

II. Effectus hujus Sacrificii est per se immediatè remittere pœnas peccatorum hominibus justis, pro quibus offertur; ita communiter *Suar. d.* 79. *s.* 6. *Assert.* 1. *Pal. p.* 6. *nu.* 7. *Conc. p.* 429. *nu.* 11. *Wigandt tr.* 12. *n.* 81. *R.* 4. *et Salm. c.* 3. *n.* 11. *cum Gonet. Con. P. Navarr. Laym. Gabr. etc.* ex *D. Th.* 3. *p. q.* 79. *ar.* 5. ubi ait quòd hoc Sacramentum, *in quantum est Sacrificium, habet vim satisfactioam.* Et patet ex Trid. *s.* 25. *c.* 1. ubi habetur : « Animas in Purgatorio detentas fidelium suffragiis » potissimùm verò acceptabili altaris Sacrificio juvari. » Alia autem via defuncti juvari non possunt, quàm immediata pœnarum remissione. III. Effectus est augmentum gratiæ. Circa quod quæritur, an Sacrificium Missæ de se ex opere operato conferat hoc augmentum? Affirmant *Leandr. Card. et Mach.* Sed negandum cum *Suar. d.* 79. *s.* 4. *Pal. p.* 6. *n.* 5. *et Salm. c.* 3. *n.* 13. qui citant *Vasq. Lug. Hurt. Bon.* et alios communiter, quia de hoc nullibi fundamentum habetur. Veriùs ergo dicendum per Missam impetrari auxilia ad perficiendos actus, quibus gratia accrescit. IV. Effectus est impetratio bonorum spiritualium, et etiam temporalium, quatenus ista animæ prosint, ex *Trident. sess.* 22. *c.* 2. *Vide Salm. c.* 3. *n.* 15.

312. — « Principalis fructus missæ ex opere operato est inde- » pendens à probitate Sacerdotis, à quo pro omnibus seu vivis seu » defunctis, etiam accepto stipendio, applicabilis est, estque actu » tam intensivè, quàm extensivè finitus; etsi enim hostia ipsa, et » principalis offerens, id est Christus, infinitè sit Deo gratus, at- » que ita Deus per hoc Sacrificium infinito honore afficiatur, vi- » detur tamen Christi esse voluntas ut offeratur, et prosit tantùm » ad certum, et finitum effectum. Quod etiam patet ex usu, et » sensu Ecclesiæ, dum Missæ pro eadem re repetuntur : quod » signum est, non habere infinitum effectum. Vid. *Bonac. d.* 4. » *q. ult. p* 4. »

Notandum 1. alium esse valorem, alium fructum Missæ. *Valor* est efficacia illa quam habet Missa ex dignitate offerentis, et rei oblatæ, ad conferenda bona offerenti, et iis pro quibus offertur. *Fructus* autem sunt bona ipsa, quæ intuitu Sacrificii Deus confert. Unde valor à fructu differt, velut causa ab effectu.

Notandum 2. Fructus Missæ distingui ex triplici capite; distinguitur enim 1. ex parte causæ, id est ex opere operato, et opere operantis. Fructus *ex opere operato* est ille, qui confertur intuitu meritorum Christi, et ejus promissionis : fructus verò *ex opere operantis* est ille, qui confertur intuitu meriti, et devotionis celebrantis. Distinguitur 2. ex parte rei, in meritorium, satisfactorium et impetratorium, juxta dicta ex *n. præcedenti* 311. Distinguitur 3. in generalem, specialem, et specialissimum. Fructus *generalis* obtingit omnibus fidelibus vivis, et defunctis. *Spe-*

cialis (ab aliis dictus *medius*, vel *ministerialis*) obtingit tam eis pro quibus applicatur, quàm assistentibus, et concurrentibus ministrando paramenta, luminaria, hostias, etc. *Specialissimus* demum obtingit soli Sacerdoti.

Hîc autem magna occurrit quæstio valde inter DD. controversa, an Sacrificium Missæ infinitum habeat valorem? Duplex adest sententia. *Prima* dicit habere valorem actu tam intensivè, quàm extensivè finitum, ita ut pluribus applicatum minùs prosit singulis, quàm si uni tantùm applicetur. Ita cum *Bus. ut supra, tenent Scotus Quodlib.* 20. *nu.* 20. *S. Bonav. in* 4. *dist.* 45. *art.* 3. *ad ult. Ronc. c.* 7. *q.* 7. *R.* 2 item *Palud. Rich. Major, Barb. Covarr. et Fag. ap. Salm. c.* 3. *num.* 38. Idemque expressè docet *Sotus in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *a.* 1. ubi ait : « Intentioni (Sacerdotis) quia est de essen» tia Sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus et taxatus » gradus satisfactionis, et ideo quantò in plures illud distribuerit, » tantò minùs singulis obvenit. » Diversa autem Auctores hujus sententiæ ratione utuntur : Alii, quia valor Missæ non sumitur ex re oblata, sed ex ipsa oblatione, sive ex actione Sacerdotis offerentis, quæ certè non potest esse infiniti valoris; dicunt enim in Sacrificio Missæ Christum non esse propriè offerentem, sed tantùm remotè, quatenus illud per Sacerdotes offerendum instituit. Sed hæc ratio communiter rejicitur, et meritò, tum quia, sicut Sacrificium oblatum à Sacerdote malo, non perinde ab ejus malitia inquinatur, ut docet Trid. *sess.* 22. *c.* 1. ita neque ab offerente limitato limitationem recipit; tum quia certum est quòd in hoc Sacrificio Christus est simul victima, et principalis offerens, ut patet ex Conc. Later. IV. *Can.* 3. ubi dictum fuit : *in Ecclesia Christus Jesus et Sacerdos et Sacrificium est.* Et clariùs ex *Trid. dict. sess.* 22. *c.* 2. ubi habetur : « Una enim eademque » est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seip» sum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. » Alii verò hac ratione utuntur, quia licèt Missa in se, et quoad sufficientiam sit infiniti valoris, tamen quoad effectum, hic est limitatus ex voluntate Christi, qui hoc Sacrificium instituit, ut ex opere operato (independenter ab hominum dispositione) determinatum produceret effectum, sive satisfactionis gradum, quamvis ex opere operantis possit crescere juxta majorem devotionem offerentis, vel ejus pro quo offertur. Et huic sententiæ videtur favere *D. Th. in* 4. *dist.* 45. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 3. *ad* 2. ubi ait : « Quamvis virtus » Christi, quæ continetur sub Sacramento Eucharistiæ, sit infi» nita, tamen determinatus est effectus, ad quem illud Sacramen» tum ordinatur. » Hinc S. Doctor *dict. a.* 4. *q.* 2. *v. Sed contra,* infert minùs esse probabilem opinionem asserentem, quòd suffragia pro uno facta non magis ei prosint, quàm aliis qui magis digni sunt, sic dicens : « Si ergo suffragium pro multis factum » tantùm valeret singulis, ac si pro uno tantùm fieret, videtur » quòd Ecclesia non debuit instituisse, ut pro aliquo singulariter » Missa vel oratio fieret, sed quod semper diceretur pro omnibus » fidelibus defunctis, quod patet esse falsum. » Ratio hujus sen-

tentiæ probatur ex prohibitione Ecclesiæ, quæ vetat ne pluribus Missam petentibus uno Sacrificio satisfiat. Hinc Sacerdos, qui à pluribus stipendia accepit, nequit unicam Missam pro illis offerre, quod utique facere posset, si Missa æquè omnibus ac uni prodesset; sed hoc fuit proscriptum ab Alex. VII, in prop. 10 quæ dicebat: « Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis sti-» pendium accipere, et Sacrificium unum offerre. »

Secunda verò sententia à recentioribus hodie communissimè recepta docet, valorem Missæ esse intensivè et extensivè infinitum quoad sufficientiam, ratione infinitæ dignitatis Christi, qui in hoc Sacrificio est victima, et principalis offerens. Dicitur *intensivè infinitum*, quatenus potest causare fructum majorem et minorem, juxta mensuram dispositionis hominis. *Extensivè* autem, quatenus potest infinitos effectus producere, et juvare ita uni soli ac infinitis hominibus. Et ratio est, quia (ut docet Trid.) Missæ Sacrificium idem est, etsi modo diverso oblatum, cum Crucis Sacrificio, quod fuit infiniti valoris. Quoad effectum verò, dicitur hoc Sacrificium esse finitum, non jam ex sua institutione, nempe, ut ait prima sententia, quia fuit à Christo in eo determinatus certus gradus satisfactionis, sed ex finita capacitate hominum pro quibus offertur, quorum unusquisque uberiorem percipit fructum juxta suam et offerentis dispositionem; pariter ac etiam fuit Sacrificium Crucis, quod, esto in genere satisfactionis fuerit infiniti valoris, nullum tamen actu effectum in nobis infinitum operatur, cùm se habeat per modum causæ universalis supernaturalis quæ operatur juxta sujectorum dispositionem: prout operantur etiam Sacramenta, quæ, licèt infinitam virtutem habeant, actu tamen limitatè operantur. Unde juxta hanc sententiam Missa æquè prodest singulis pleribus applicata, ac si uni applicetur. Ita tenent *Gonet, Man. tom.* 6. *p.* 336. *Habert to.* 5. *p.* 671. *Juenin. to.* 7. *p.* 375. *concl.* 4. *Petr. to.* 3. *p.* 512. *q.* 8. *Pignat. in suo Propitiatorio l.* 4. *q.* 11. *Tourn. in Prælect. Th. tom.* 8. *p.* 387. *Dico* 2. *et suus Contin. to.* 5. *p.* 743. *Conc. t.* 8. *p.* 427. *n.* 3. *Holz. to.* 2. *p.* 74. *ex n.* 220. *Wigand tract.* 12. *n.* 78. *Bon. p.* 4. *n.* 3. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 42. *cum Suar. Vasq. Sylvest. et Salm. c.* 3. *n.* 40. *cum Cano, Caj. Nav.* et aliis plurimis. Et pro hac sententia clarè est etiam *D. Th.* 3. *p. q.* 79. *a.* 5. ubi sic ait: « Quamvis » hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro » omni pœna, tamen fit satisfactoria pro illis, pro quibus offertur, » vel etiam offerentibus, secundùm quantitatem suæ devotionis, » et non pro tota pœna. » Nec sibi contradicit S. Doctor in locis supra citatis; nam ubi dicit Missam habere effectum determinatum, sanè intelligi debet de determinatione non ex parte Christi, sed subjecti juxta mensuram suæ dispositionis. Ubi autem dicit, quòd Missa pluribus applicata, minùs prodest singulis, non quidem loquitur de Missa uti Sacrificio, sed uti suffragio ab Ecclesia instituto, quod effectum certè finitum habet, et ideo quò pluribus illud applicatur, eò minùs singulis juvat; certum enim est, quòd preces Missæ ab Ecclesia institutæ magis prosunt alicui, si sin-

gulariter ei, quàm si pluribus à Sacerdote applicentur, ut patet ex Conc. Constantiensi, ubi damnatus fuit hic articulus Wiclefi : « Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel » Religiosos, non plus prosunt eidem, quàm generales cæteris » paribus. »

Nec obstat 1. prohibitio Ecclesiæ accipiendi plura stipendia pro una Missa. Nam respondetur 1. quòd stipendium non datur ut pretium fructus Missæ, sed pro sustentatione ministri, ut diximus *de Simonia l.* 3. *num.* 55. Unde semper ac minister suam habet sustentationem, deficit titulus, quo aliud stipendium possit accipere. Respondetur 2. quòd, cùm sententia opposita non sit improbabilis, non potest Sacerdos pro stipendio certo incertum Missæ fructum applicare.

Neque obstat 2. quòd si hæc sententia valeret, frustra Ecclesia Missas multiplicaret ; nam respondetur (ut diximus), quòd fructus Sacrificii non percipitur juxta suum proprium valorem, sed juxta dispositionem *illius* cui applicatur, et ex hoc evenit, quòd quò pluries pro uno repetuntur Sacrificia, eò pluries fructus participantur.

Hæc secunda sententia, speculativè loquendo, videtur probabilior ; at quia contraria adhuc est probabilis, non licet quidem Sacerdoti, dum accipit stipendium ab uno, applicare Missam pro illo in generali cum aliis ; nisi saltem sub conditione, nempe modò ille non defraudetur.

Notandum hîc, quòd Sacrificium Missæ, in quantum pertinet ad fructum principalem, tam prodest si offeratur à malo Sacerdote, quàm à bono, cùm valor Missæ sit ex opere operato pendens à meritis Christi : in quantum autem pertinet ad fructum precum, quæ in Missa dicuntur, ipsæ etiam valent factæ à Sacerdote peccatore, quatenus hic orat nomine Ecclesiæ, quia Ecclesia semper est Deo grata ; secus quatenus orat nomine proprio. Ita *S. Th.* 3. *p. q.* 82. *art.* 6. Hinc dixit Alexander Papa (*Can.* 91. *causa* 1. *qu.* 1.) « Sacerdotes quantò digniores fuerint, tantò faciliùs pro qui- » bus clamant exaudiuntur. » Censet autem *D. Th. l. c. art.* 7. *ad* 3. quòd, si celebrans est excommunicatus, « quia est ab Ec- » clesiæ unitate separatus, orationes ejus efficaciam non habent. » Et hoc puto veriùs dicendum, loquendo de excommunicato vitando, cum *Ronc. cap.* 1. *qu.* 3. *R.* 2. *Spor. p.* 138. *n.* 322. *Et Laym. de Sacr. Miss. c.* 1. *n.* 12. contra *Holzm. p.* 75. *n.* 324. *et Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 49. *cum Soto, Gabr. Dic. etc.* Probabiliter verò dicit *Laym. cum Avila*, et communi, secus esse de excommunicato tolerato, quia Ecclesia permittendo, quòd fideles postulent Missas ab eo, consequenter etiam permittit, ut omnino ipsæ fructuosæ sint postulantibus. Vide *n.* 309.

313. — « Sacerdotes ordinariè peccant graviter, si non aliquoties » in anno, saltem ter, vel quater solemnioribus festis celebrent, » nisi legitimè sint impediti. Ita *Sylo. Reg. Suar. Conc.* et alii » *comm.* contra *Ang. Bon. Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 19. item *Cardin.* » *de Lugo et Tamb. l.* 1. *exped. comm. c.* 6. qui excusant saltem

» à mortali, dummodo communicent in Paschate, absitque con-
» temptus, et scandalum : imò, ubi Trid. est receptum, tenentur
» ex mandato Episcopi sub gravi culpa celebrare saltem Domi-
» nicis, et Festis; excusantur tamen, si Episcopi nullum man-
» datum extet. »

Dubitatur hîc 1. An Sacerdotes teneantur sub culpa gravi aliquando celebare? *Prima* sententia communior, quam tenent *D. Th.* 3. *p. q.* 82. *art* 10. *Suar. d.* 80. *s.* 1. *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *c.* 3. *n.* 1. *Bon. p.* 7. *n.* 1. *Juenin. t.* 7. *p.* 377. *Holzm. p.* 78. *n.* 338. *Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 763. *Elbel p.* 125. *num.* 195. *Habert t.* 5. *p.* 684. *q.* 9. *Conc. t.* 8. *p.* 496. *n.* 1. *et Pal. p.* 12. *n.* 2. *cum Vasq. Nav. Valent. Azor. etc.* docet eos teneri tam ex præcepto divino, quàm Ecclesiastico. Divinum præceptum probatur 1. ex illo Apostoli (*Ad Hebr.* 5.) : « Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad » Deum, ut offerat dona et Sacrificia pro peccatis. » Prob. 2. ex verbis Christi (*Lucæ* 22.) *: Hoc facite in meam commemorationem.* Quæ verba declarat Trid. *ses.* 22. *cap.* 1. continere verum præceptum, dicens : « Apostolis eorumque in Sacerdotio » successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba, *Hoc fa-* » *cite etc.* » Præceptum autem Ecclesiasticum probatur 1. ex *c. Dolentes* 9. *de Celebrat. Miss.* ubi Innoc. III sic dixit : « Do- » lentes referimus, quòd non solùm quidam minores Clerici, » verùm aliqui Ecclesiarum Prælati, circa comessationes super- » fluas ferè medietatem noctis expendunt.... Sunt et alii, qui Mis- » sarum solemnia vix celebrant quater in anno, et quod deterius » est, interesse contemnunt : Et si quando, dum hæc celebran- » tur, intersunt, intendunt exteriùs collocutionibus laicorum etc. » Hæc igitur et similia sub pœna suspensionis penitus inhibe- » mus, districtè præcipientes in virtute obedientiæ, ut Officium » nocturnum pariter et diurnum studiosè celebrent pariter et » devotè. » Ratio autem hujus sententiæ, quam affert *D. Th.* est : « Quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cùm fuerit » opportunum, secundùm illud (2. *ad Corinth.* 6.) : Exhor- » tamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Opportunitas » autem Sacrificium offerendi non solùm attenditur per compa- » rationem ad fideles Christi, quibus oportet Sacramenta minis- » trari, sed principaliter per comparationem ad Deum, cui » consecratione hujus Sacramenti Sacrificium offertur. » Hinc referunt *Pal. p.* 12. *num.* 1. *et Tourn. p.* 769. opinionem *Cajetani in cit. loc. D. Thom.* sententis non peccare graviter Sacerdotes, qui nunquam celebrant, jussu S. Pii V expunctam fuisse ex ejus Commentario.

Secunda verò sententia, quam tenent *S. Bonav. d.* 12. *p.* 2. *ar.* 2. *q.* 1. *et Cajet. l. c.* item *Alensis, et Victoria apud Pal. n.* 2. ac probabilem putant *Suar. Pal. et Laym.* dicit, secluso scandalo, Sacerdotem præcisè ex sua Ordinatione non teneri ad celebrandum; et huic valde adhæret *Lugo d.* 20. *n.* 2. dicens rationes primæ sententiæ nequaquam convincere. Ratio hujus

secundæ sententiæ est quia non constat de præcepto; non de divino, nam præceptum illud, *Hoc facite* etc. non est datum singulis Sacerdotibus, sed ipsorum communitati, nempe ut curent, ne in Ecclesia Dei desit oblatio hujus Sacrificii. In textu autem Apostoli, *Omnis namque pontifex,* exprimitur tantùm potestas, quam singuli Sacerdotes habent sacrificandi, non autem obligatio. Ad præceptum verò suppositum in *c. Dolentes,* respondet *Lugo* 1. quòd pœna suspensionis respicit solummodo colloquentes in Choro. 2. Quòd pœna illa non inducit peccatum grave, cùm non sit latæ, sed ferendæ sententiæ. 3. Quòd ibi textus circa Missarum celebrationem loquitur tantùm de Prælatis Ecclesiarum. Ad rationem autem D. Thomæ responderi posset ex ea non inferri præceptum, sed tantùm consilium, juxta verbum Apostoli, *exhortamur.* Et ideo plures ex hujus sententiæ Auctoribus non eximunt Sacerdotem, nunquam celebrantem in anno, saltem à culpa veniali propter bonum quo privat se, et Ecclesiam; eximunt verò à mortali. Dicit autem *Pal. n.* 2. S. Pium expunxisse opinionem *Cajet.* non ut falsam, sed ut minùs probabilem, et contrariam sententiæ D. Thomæ.

His tamen non obstantibus, ego cum *Salm. c.* 5. *n.* 43. primæ sententiæ ut longè communiori et tutiori, subscribo : tantò magis, quia ipse *Lugo n.* 13. ait Sacerdotem negligentem celebrare in anno hodie non posse excusari à peccato gravi ratione scandali, quia hoc esset signum malæ conscientiæ. Imò *Suar. loc. cit.* hoc meritò sentit etiam de Sacerdote non celebrante per diuturnum tempus, putà per sex vel octo menses, ut dicunt *Pal. n.* 3. *et Salm. n.* 44. Ex quo tandem concluditur, sententiam oppositam, saltem propter scandalum, vix esse probabilem.

Dubitat. 2. Quoties in anno teneatur sub gravi quisque Sacerdos celebrare? In hoc DD. valde discrepant. *D. Th. dict. q.* 82. *art.* 10. sic ait : « Unde Sacerdoti, etiamsi non habeat curam » Animarum, non licet omnino à celebratione cessare, sed saltem » videtur, quòd celebrare teneatur in præcipuis festis, et maximè » in illis diebus in quibus fideles communicare consueverunt » Hæc autem præcipua Festa, explicat *Sotus apud Bened. t.* 9. *l.* 3. *c.* 1. intelligi de Nativ. Domini, Paschate, et Pentecoste, in quibus ait olim Fideles consuevisse communicare. Sed *Juenin. t.* 7. *p.* 378. his addit Festa Ascensionis, Corporis Christi, Nativitatis B. Virginis Mariæ, Annunciationis, Purificationis et Assumptionis. Imò *Merbesius p.* 3. *q.* 21. *et Hab. p.* 685. *q.* 10. sentiunt eum obligari ad celebrandum singulis Dominicis et festis, præsertim solemnioribus. Et idem sentit *P. Conc. p.* 496. *n.* 1. dicens : « Qua lege tenentur fideles interesse Sacrificio, eadem » Sacerdotes tenentur offerre. » Id colligunt ex Trid. *s.* 23. *de Reform. c.* 14. ubi habetur : « Curet Episcopus, ut Sacerdotes » saltem diebus Dominicis, et festis solemnibus Missas celebrent. » *Tourn.* autem *p.* 759. *v. Ex his* sic ait : « Gravis pec» cati suspectos esse tot Sacerdotes, qui semel in anno celebrant. » Alii tandem cum sententia longè communiori sentiunt

Sacerdotes non teneri ad celebrandum, nisi ter vel quater in anno, in festis solemnioribus, ita *Busemb. ut supra, et Nav. Man. c.* 25. *n.* 82. *Laym. c.* 3. *n.* 1. *cum Soto, Rich. Palud. Sylv. et Val. ac Elbel p.* 125. *n.* 195. *cum Soto, Gob. et Anacl.* Imò *Suar. d.* 80. *s.* 1. *Lugo d.* 20. *n.* 13. *Bonac. p.* 7. *n.* 2. *et Holzm. p.* 89. *n.* 343. dicunt sufficere si celebrent ter vel quater in anno quibuslibet diebus; Et non immeritò id probabile putant *Salm. c.* 5. *n.* 44. *cum Soto, Tol. Vasq. Azor. Henr. Gavanto, Hurt. etc.* modò servetur debita distantia, prout dictum est in fine primi Dubii. Et hæc sententia est conformis Decreto S. C. Concilii edito mense Novemb. 1696. (*apud Monacell. p.* 1. *tit.* 5. *Form.* 9. *n.* 15.) ubi dictum fuit: « Qui sine justa causa ter vel » quater in anno non celebravit, peccat mortaliter, et potest ab » episcopo puniri. »

Dicunt tamen *Salm. l. c. cum Tamb. et Garzia*, quòd Sacerdotes Religiosi tenentur saltem singulis mensibus celebrare; quia omnes Religiosi, sive Moniales, ut præcipitur in *Clem.* 1. *Ne in agro*, §. *sane, de Statu Monac.* (et idem dicitur de monialibus in Trid. *sess.* 25. *cap.* 10. *de Reg.*) tenentur singulis mensibus confiteri, et prima Dominica Mensis communicare, nisi abstineant ex judicio Prælati, vel Confessarii. Sed ex hoc textu video induci obligationem tantùm communicandi semel in mense, non autem celebrandi. Præterquam quòd non improbabiliter docet *Suar. in* 3. *p. t.* 3. *d.* 70. *s.* 2. *v. Dico* 1. hæc Decreta non exprimere clarè præceptum, sed dumtaxat consilium, dum ibi tantùm dicitur: *Accedant ad Confessionem, et communicent.* Unde Trid. (*l. c.* ubi in margine notatur præfata Clementina) sic ait: « Attendant diligenter Episcopi et cæteri Superiores Monaste- » riorum Sanctimonialium, ut in Constitutionibus earum admo- » neantur (nota) Sanctimoniales, ut saltem singulis mensibus » Confessionem peccatorum faciant, et sacrosanctam Eucha- » ristiam suscipiant. » Unde concludit Suarez: « Nisi speciale » votum intercedat, aut nisi ex Instituto Religionis constet » Constitutiones obligare sub mortali, nulla talis est rigorosa » obligatio. »

Parochum autem, dicit *Habert l. c.* teneri celebrare non quotidie; sed sæpiùs quàm Dominicis, et festis. Sed communiter et veriùs dicunt alii teneri ad celebrandum tantùm diebus festis, in quibus tenentur Parochiani Missam audire; cùm hæ obligationes sint correlativæ, in quibus enim diebus tenetur populus Missam audire, tenetur Parochus illam celebrare. *Navarr. Man. c.* 25. *n.* 135. *Bon. p.* 7. *n.* 3. *Azor. l.* 10. *c.* 24. *q.* 2 *et* 3. *Barbosa in Trid. s.* 23. *c.* 14. *cum Graff. Homob. Molf. Vill. Diana, Fag. Philib. Marchin. etc.* ex Conc. Trid. *l. c.* ubi dicitur: « Si autem » curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri » satisfaciant, Missas celebrent. » Satis igitur munus suum implent, si toties sacrificant, quoties populus Missam audire debet. Et hujus sententiæ est etiam Benedictus XIV. *l. c. c.* 3.

Quoad autem Episcopos, dicit *Habert ib. ex cap. ult. de privi-*

leg. in 6. eos non decere ullam diem transigere sine Missa, remota rationabili causa : Sed advertendum quòd textus non loquatur absolutè de celebratione, sed vel de celebratione, vel de auditione Missæ.

314. — « 2. Etsi in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis et » Conventualibus (ubi est competens Sacerdotum numerus) quotidie debeat una saltem Missa privata celebrari, et altera cantari, peccentque mortaliter dictarum Ecclesiarum Rectores si in » hoc deficiant, *Suar. Contin. Laym. March. etc.* Non esse tamen » mortale (præscindendo à peculiari obligatione talis Ecclesiæ) » semel, vel bis in hebdomada omittere alterutram, docet *Tamb.* » *l.* 1. *c.* 6., utì neque si in Ecclesiis Collegiatis die festo cadente » in feriam privilegiatam, v. gr. Vigiliæ, Quatuor Temporum. » Quadragesimæ, vel Rogationum, Missa solemnis de feria post » Nonam canenda semel omittatur, *ibid. ex Abbat. March. etc.* » ❋ (*Circa. Missam Conventualem, vide sancita à nostro P. Benedict. XIV. n.* 326.) ❋

« 3. Peccat graviter, qui tenetur pro alio offerre Missam, fructum tamen principaiem applicat aliis, quia id aliis est fraudi in » re gravi.

315. — « 4. Graviter peccat I. qui ad Sacrum ex justitia obligatus, illud diu differt : quia magno fructu alterum privat. *Sylo.* » *Reg. l.* 23. *n.* 236. *Fernad. etc.* multòque magis, si plane omittit; teneturque hoc casu ad stipendii restitutionem. *Tamb. de* » *exped. sacrific. l.* 3. *c.* 1. §. 1. 2. Si quis accipiat plura stipendia, » quibus nonnisi post longum tempus possit satisfacere. Ratio » eadem est, *Sylo. Reg. Fernand. pag.* 3. *cap.* 5. III. Qui Sacrum » animo se obligandi promisit, et non præstat. *Bonac. dub. ultim.* » *pag.* 8. etsi probabile sit, hoc non esse mortale, ut habet *Sanch.* » *de matr. l.* 1. *dub.* 5. Vide *Dian. t.* 3. *mis. R.* 9. Item *p.* 4. *t.* 4. » *R.* 196. *et p.* 6. *t.* 6. *R.* 6. *et p.* 5. *t.* 14. *R.* 81. ubi citat *Caj. Vasq.* » *Hurt. etc.* affirmantes, quòd, qui pluribus Missam gratis promisit, possit unica satisfacere : quod tamen alii communiter ne» gant. »

316. — Quoad stipendium Missæ, refert hîc breviter aliqua prænotare sapienter tradita ab eruditissimo nostro Pontifice Bened. XIV in suis operibus *de Synodo, de Missa, etc.* Olim fideles Sacerdotibus offerebant panem et vinum pro Sacrificiis, è quibus quod supererat, in usum cedebat ipsorum Sacerdotum et Clericorum. Deinde permissum fuit offerri etiam oleum, spicas, uvas et similia. Demum permissum etiam offerri pecunias, quæ priùs non applicabantur Sacerdotibus, sed mittebantur in arcam, distribuendæ in sustentationem ministrorum et pauperum; sed successu temporis traditæ sunt ipsis Sacerdotibus, ut pro offerentibus Missas applicarent. Quod aliàs meritò approbavit Ecclesia, contra *Wiclefistas*, qui id improbant; nam ut docet *D. Th.* (2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *ad* 2.) « Sacerdos non accipit pecuniam quasi » pretium consecrationis Eucharistiæ, hoc enim esset simoniacum, » sed quasi stipendium suæ sustentationis. » Et hoc est juxta illud

Apostoli 1. *Cor. c.* 9. « Nescitis quoniam, qui in sacrario operan-» tur, quæ de sacrario sunt, edunt; et qui altari deserviunt, cum » altari participant. »

Sed quamvis res ita se habeat, hinc tamen erupit avaritia Sacerdotum, qui propter hoc lucrum pluries in die celebrabant : propterea id prohibuit Innoc. III. in *c. Consuluisti, de Celeb. Miss.* Sed huic prohibitioni alia successit nequitia; etenim Sacerdotes in eadem Missa tot hostias consecrabant, quot erant eleemosynam offerentes. Alii verò Missam diei legebant ter, vel quater, usque ad Offertorium, deinde tot Secretas iterabant, quot Orationes legerant, et tandem sub uno Canone Missam perficiebant, tot repetitis Collectis in fine, quot initio recitaverant; et sic pro numero repetitionum accipiebant stipendia; vocabanturque hæ Missæ *Bifaciatæ, et Trifaciatæ.* Sed ipsæ adhuc fuerunt eliminatæ. Postea alii plures errores in medium irrepserunt, qui ab Alex. VII fuerunt proscripti in Propos. 8. 9 et 10. quas referemus *n.* 318 et 321.

317. — Quær. I. An Sacerdotes divites possint pro Missis stipendia accipere? Negant *Caj.* 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *Sylo. et Graf. apud Esc. l.* 21. *n.* 590. quia stipendium traditur in sustentationem celebrantium; divites autem jam habent unde alantur. Sed communiter et rectè affirmant *Suar. d.* 86. *sect.* 3. *Lugo d.* 21. *n.* 18. *p.* 461. *n.* 4. *Cont. Tourn. p.* 786. *q.* 2. *cum Gers. et Thomassin. Conc. t.* 8. *Salm. c.* 5. *n.* 2. *Pal. p.* 14. *n.* 3. *et Esc. l. c. n.* 592. *cum Nav. Soto, Conc. Bonac. Reg.* et aliis passim; et favet *D. Th. Quodlib.* 7. *art.* 10. Ratio, quia hodie id permittitur à consuetudine universalis Ecclesiæ, tum quia quisque operarius (sive dives, sive pauper) dignus est mercede sua, et ut inquit Apostolus : *Quis suis stipendiis militat unquam?* 1. *ad.* 1. *Corinth.* 9. Vide dicta *Tom.* 1. *l.* 3. *n.* 55. *Qu. V.* Utrùm autem sit simonia celebrare principaliter ob stipendium? Probabiliùs negatur. Vide dicta *ib. Qu. VI.*

Quær. II. Quomodo peccet Sacerdos, differendo celebrare Missas, accepto stipendio? Utique graviter peccat, si diu differt, ut habetur in Decretis S. C. Concilii editis die 21 Jun. 1625 ex auctoritate Urb. VII. illi specialiter attributa, et ab Innoc. XII in sua Bulla, quæ incipit *Nuper etc.* confirmatis. Omnia hæc in extensum affert *P. La Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 63. Et signanter *n.* 68. legitur Decretum, ubi sic sancitum fuit : « Eleemosynas » manuales, et quotidianas ita demum Sacerdotes accipere pos-» sint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quo-» que onera suscipere valeant, alioquin omnino abstineant. » Sed cùm inde quæsitum fuisset, an qui non satisfecerint oneribus susceptis, possint nova onera suscipere? eadem S. C. auctoritate ejusdem Urbani (vide *apud eumdem Croix num.* 98. *ad undec.*) declaravit, Decretum non intelligi absolutè, sed Sacerdotes « posse » nova onera suscipere, dummodo infra modicum tempus possint » omnibus satisfacere. »

Sed hîc dubium fit, quantum temporis spatium intelligatur per

illud *modicum temporis?* Certum est 1. peccare Sacerdotem, si petitam Missam pro aliqua urgente gratia impetranda, putà pro felici partu, evadendo periculo, lite vincenda, ille omittat celebrare intra tempus celebrationi aptum. Ratio, quia (ut bene ait *Lugo d.* 20. *num.* 45.) circumstantia temporis tunc pertinet ad substantiam rei petitæ; unde, transacto eo tempore, meritò aiunt *Ronc. c.* 6. *q.* 10. *R.* 2. *et Tourn. t.* 5. *p.* 691. *in fine,* quòd Sacerdos tenetur stipendium restituere, etiamsi postea celebraverit. Imò rectè addit *Sporer* non sufficere, si stipendium restituatur, sed monendum esse insuper eum, qui stipendium dedit, de Missis tempore apto omissis. Certum est 2. quòd si quis tibi det eleemosynam, ut celebres pro ipso in festivitate hodierna, peccas si postea Sacrum facias; quamvis admittat *Lugo d. n.* 45. posse illud facere die crastina. Certum est 3. te non peccare differendo, si dans eleemosynam, audito impedimento, consentiat in dilationem, ut explicavit S. C. *l. c.* in responso ad 12.

Præcisis autem his casibus, laxè dixit *Peyrinus in Declarat. Const.* 9. *Urb. VIII.* modicam esse dilationem trium annorum, vel sex mensium, ut censuit *Arriaga.* Necnon nimiam puto dilationem trium mensium, quidquid dicant *Pasqual. qu.* 965. *Renzi c.* 4. *q.* 50. *et Tamb. in Meth. Cel. Miss. c.* 1. §. 9. *n.* 4 qui malè citat pro hac opinione *Lugon. d.* 21. *n.* 34. *cum Led. et Villal.* nam ibi *Lugo* approbat doctrinam præfatorum AA. dicentium spatium tantùm duorum mensium esse modicum; et sic etiam sentiunt *Garzia, Philib. Ripa, Cerbulus, etc. apud Salm. c.* 5. *n.* 57. idque colligunt ex *c. Præsentium. Caus.* 7. *qu.* 1. ubi Pastor, absens à sua Ecclesia per duos menses non dicitur suæ Ecclesiæ defuisse, et ex Trid. *s.* 23. *c.* 1. *de Refor.* ubi spatium duorum mensium modicum reputatur. Istæ paritates mihi non satisfaciunt : nihilominus probabile videtur id quod dicit *Lugo p. n.* 45. nempe nequaquam peccare Sacerdotem, qui dicit Missam promissam infra duos menses, et hanc sententiam approbat etiam *Tourn. p.* 791. *v. Quæ autem,* asseritque esse communem, sic dicens : « Potest quis Missarum stipendia ad menses duos ac» ceptare, prout cum communi diximus antea de Oratione versu » Censuit. » Unde rationabiliter putat *P. Conc. t.* 8. *p.* 469. *n.* 24. dilationem duorum mensium non esse modicam, ex Declaratione S. C. ejusdem Conc. edita 17 Julii 1655, quam refert Bened. XIV, (*Notif.* 56. *n.* 14.) ubi imò dictum fuit, « modicum tempus » non reputandum spatium duorum vel trium mensium, sed in» telligi infra mensem. » In Missis autem pro Defunctis dilationem unius mensis meritò gravem reputant *Salm. loc. cit. Pal. p.* 13. *n.* 21. *Esc. l.* 21. *n.* 161. et ab hac sententia non dissentiunt *Sporer, Ronc. Tourn. et Croix l. c.* dum dicunt Missas pro Defunctis celebrandas citiùs quàm pro vivis.

Advertit autem *Tourn. l. c.* quòd, cùm Missæ traduntur celebrandæ alicui communitati plurium Sacerdotum, tunc præsumitur, qui dat eleemosynam pro multis Missis, velle citiùs eas celebrari. Hoc tamen non intelligendum, quòd omnes Sacerdotes il-

lius communitatis debeant se occupare in satisfaciendis hujusmodi Missis, sed quòd non debeant tamdiu differre quandiu oporteret, si Missæ illæ uni committerentur. Hinc dico tunc posse totum numerum distribui in singulos communitatis, vel saltem in majorem ejus partem, si illa numerosior sit; et hac distributione facta, tota communitas poterit intra tantùm temporis satisfacere, quantùm concederetur unicuique communicati pro sua rata satisfacienda. Bene enim ait *Holzm. p.* 89. *n.* 185. quòd has numerosas missas committentes facilè prævidere possunt, quòd communitas alias habeat obligationes.

Quæritur III. An Sacerdos omittens celebrare Missam peccet graviter, si stipendium pro illa acceptum non sit materia gravis? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pal. p.* 24. *n.* 2. *Sporer tom.* 3. *p.* 142. *n.* 353. *Elbel pag.* 132. *num.* 217. *Renzi. l.* 1. *c.* 4. *q.* 40. *et Salm. c.* 5. *num.* 39. *cum Henriq. Pell. Sanctio, Fagund. etc.* Ratio, tum quia gravitas materiæ hîc non est pensanda ex fructu spirituali Missæ, aliàs omittens quamlibet orationem promissam graviter peccaret; sed ex damno illato, quod in hoc casu per se non censetur grave, cùm illud levi stipendio redimi possit; tum quia hujusmodi damnum spirituale non videtur grave in æstimatione hominum, cùm ex omissione unius Sacri promissi non reputentur homines gravem injuriam pati. *Secunda* verò sententia probabilior affirmat, et hanc tenent *Holz. p.* 83. *num.* 366. *Croix l.* 6. *part.* 2. *num.* 154. *cum Aversa, Ronc. c.* 6. *qu.* 10. *R.* 1. *cum Passer. et P. Nav. Steph. ac Bonac. apud Salm. l. c.* Ratio, quia gravitas materiæ probabiliùs hîc est mensuranda non in ordine ad stipendium, sed ad fructum Missæ quo privatur eleemosynam tradens, cui ex hujusmodi privatione certè grave damnum infertur. Prout si v. g. dato exiguo stipendio tu fossorem conduceres, ut tibi aditum aperiat ad aquam pluviam in tuum agrum inducendam, non levis damni causa tibi erit, si operam suam ponere negligat. Nec valet dicere, quòd tale damnum levi stipendio redimi potest; nam redimi utique posset, si alter qui stipem tradidit certior fieret de omissione Missæ; aliàs, si manet inscius, certè non poterit damnum illud redimere. Quòd autem tale damnum in æstimatione hominum leve reputetur, hoc non satis probatur; interim de se grave est.

Quæritur IV. An autem peccet graviter omittens dicere unicam Missam gratis promissam? Affirmant *Conc. pag.* 463. *n.* 9. *Navarr. Ledes. et Bonac. apud Renzi c.* 4. *q.* 40. ob eamdem rationem, ut supra, quia per talem omissionem grave damnum spirituale promissario infertur. Sed probabiliter negant *Croix lib.* 6. *part.* 2. *n.* 175. *Elbel p.* 132. *n.* 218. *Ronc. l. c. Sanch. de Matrim. l.* 1. *d.* 6. *n.* 25. *Diana part.* 2. *tract.* 17. *R.* 9. *v. Hinc etiam, Spor. pag.* 142. *n.* 352. *cum Caj. Mol. et Suar. ac Renzi. loc. cit. cum Fag. Portell. ac Pell.* Ratio est, vel quia simplex promissio non obligat sub gravi, ut hîc dicunt *Elbel* et *Sporer*, juxta sententiam allatam *l.* 3. *n.* 720. quam tenent *Caj. Bonn.*

Salm. et *Lugo de Contract. d.* 23. *n.* 39, saltem, ut ait *Lugo*, nisi promittens expressè sub gravi se obliget. Vel quia, ut aiunt *Sanch. Ronc. Busemb. Croix*, *et Elbel*, promittens unam Missam non censetur gravem obligationem sibi imponere. Omnes autem conveniunt eum peccare graviter, qui omittit Missam debitam ex voto, aut præcepto Prælati : quia nemo dubitare potest hanc esse materiam gravem in voto, vel præcepto; vide *Salm. d. c.* 5. *n.* 39.

318. — « 5. Si quis det justum stipendium (id à consuetudine, » vel lege taxatum esse debet, aut si non sit, secundùm *Sot. Ca-* » *jet.* est frugalis victus unius diei, quod *Suar. Laym.* et alii re- » probant, putantque sufficere mediam, vel tertiam partem sus- » tentationis dici), ut pro se dicatur Missa, non potest secundum » accipi ab alio, et pro duobus una tantùm Missa dici. *Card. de* » *Lugo d.* 19. *n.* 259. Secus, si ambo dimidium tantùm justi da- » rent, utì contra *Vasq. Reg.* et alios probabiliter docent *Sot.* » *Henr. Fill. Conc. Card. de Lugo l. c.* quod tamen jam est pro- » hibitum per Bullam Urban. VIII. V. *Dian. tract.* 14. *res.* 7. »

Hìc autem ante omnia advertendæ sunt duæ Propositiones damnatæ ab Alex. VII. *Prima n.* 8. dicebat : « Duplicatum sti- » pendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, ap- » plicando petenti partem etiam specialissimam fructûs ipsimet » celebranti correspondentem, idque post Decretum Urba- » ni VIII. » Ratio damnationis est, quia applicatio fructûs specialissimi valde incerta est, nam licèt *Fill. tract.* 15. *cap.* 4. *n.* 151. et alii plures (ut ait *Croix lib.* 6. *pag.* 2. *num.* 50. qui id probabile putat *cum Aversa et Sporer pag.* 12. *num.* 255.) dicunt valde probabiliter posse applicari fructum specialissimum; attamen id negant *Laym. c.* 2. *n.* 18. *Lugo d.* 21. *n.* 33. *Tamb.* §. 3. *art.* 68. item *Suar. Vasq. Turr. et alii ap. Spor. n.* 363, quia sicut ex institutione Christi fructus generalis non potest alteri applicari, ita neque hic specialissimus. *Secunda* Propositio damn. *n.* 10. dicebat : « Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipen- » dium accipere, et Sacrificium unum offerre; neque etiam est » contra fidelitatem, etiamsi promittam juramento promissione » etiam firmata, danti stipendium, quòd pro nullo alio offeram. »

319. — Circa taxam autem justi stipendii communiter dicunt DD. (*v. Suar. d.* 58. *sect.* 2. *Viva q.* 5. *art. ult. n.* 2. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 126. *et Salm. c.* 5. *n.* 4. *ex Decreto S. C.*) stipendium justum Missæ non esse quidem victum unius diei, ut dixerunt *Sotus, et Cajet.*; nam Sacerdos præter actionem sacrificandi potest in reliquo diei se occupare in concionando, docendo, et similibus exercitiis licitis, ut lucretur integram sustentationem, sed esse illud quod taxatum est ab Episcopo, vel à consuetudine, vel saltem à viro prudenti, si desit taxa à consuetudine, vel ab Episcopo facta. Ita *Suar. l. c. Conc. tom.* 8. *p.* 460. *n.* 2. *Tamb. in Meth. l.* 3. *c.* 1. §. 1. *n.* 2. *et Bon. p.* 8. *n.* 8. *cum Coninch. Fill. Reg.* et communi, ex Declaratione S. C. Concilii (*apud Bened. XIV, Notif.* 56. *n.* 10.) edita die 15 Novemb. 1698, ubi dictum fuit : « Attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem,

» quatenus adsit : sin minùs statuendam esse per Episcopum elee-
» mosynam competentem ejus arbitrio. »

320. — Dubitatur hîc 1. An Regulares teneantur stare taxæ Episcopi sub gravi obligatione? Negat *Navarrus apud Tamb. loc. cit.* Sed omnino affirmandum, ut dicunt *P. Conc. pag.* 461. *n.* 3. *Viva l. c. n.* 5. *cum Vasq. Molina* et aliis communiter, ex Decr. S. C. Conc. sub die 15 Jan. 1639, quo sic sancitum fuit : « Elee-
» mosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in
» eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta mo-
» rem Regionis. » Ita *ap. eumdem Bened. XIV loc. cit.*

Dubitatur 2. an Episcopus possit prohibere ne detur eleemosyna pinguior taxa? Certum est 1. quòd lex Episcopi, vel consuedo taxans stipendium non prohibet quominus fideles possint dare majus, et Sacerdotes recipere minus, si velint, ut docent communiter *Suar. Vasq. Barb. etc. cum Salm. c.* 5. *num.* 5. Certum est 2. non posse Sacerdotes tale stipendium excedens exigere, quia hoc magna pareret scandala. Ita etiam communiter *Suar. d.* 86. *sect.* 2. *et Bonac. l. cit. n.* 9. *cum Corduba, Reg. et aliis.* Cæterùm Episcopus id non potest prohibere, si eleemosyna sponte offeratur, ut docent *Lugo Resp. mor. lib.* 5. *dub.* 18. *Suarez loc. cit. Less. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 37. *et Bon. num.* 11. *cum Reg. Poss. etc.* ita decisum fuit à S. C. Concilii die 16 Jan. 1649 (apud *Bened. XIV, dict. Notif.* 56. *n.* 11.) contra Episcopum Pistoriensem, qui promulgaverat Edictum hoc prohibens, sed S. C. respondit : « Prohiberi non posse, ideoque moderandum
» Decretum. »

Dubitatur 3. an Episcopus possit prohibere ne Sacerdotes accipiant stipendum minus justo (nota quòd inferius stipendium in Italia sit argenteum, sive carolenus in nostro Regno) : Negant *Sotus de just. l.* 9. *qu.* 6. *art.* 1. *ad* 2. *Nav. c.* 23. *n.* 106. *D. Thom.* 2. 2. *q.* 102. *ar.* 3. Sed probabiliùs affirmant *Suar. l. c. Ronc. c.* 6. *qu.* 1. *R.* 3. *Bon. num.* 9. *cum Reg. Card. etc. ac Bened. XIV, dict. Notif.* 56. *n.* 11. ex Declaratione S. C. Concilii die 16 Julii 1689, ubi dictum fuit bene posse Episcopum prohibere, et imponere pœnam celebrantibus pro minori quantitate taxæ. Ratio, quia aliàs quodammodo vilesceret Missæ Sacrificium. Quapropter casu quo Episcopus id prohibet, omnino Sacerdotes tenentur ei obedire : certum enim est subditos teneri obedire Superiori præcipienti cum opinione probabili, ut diximus *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 98. *v. Quid in dubio.* Opinio autem nostra non solùm est probabilis, sed etiam probabilior auctoritate, et ratione. Quid autem, si ex hac prohibitione Sacerdos grave pateretur incommodum ; vide dicta *Tom.* 3. *l.* 4. *nu.* 47. *v. Limitant.*

Casu autem, quo Sacerdos jam acceptarit exiguum stipendium pro Missis celebrandis ab uno, vel à pluribus (quiquid dicat *Busemb. ut supra cum Soto, Con. Lugo, etc.*), non potest numerum Missarum minuere, nec unam Missam applicare pro duobus, qui singuli dimidium dederint stipendium, prout sancivit Innocentius VII in Bull. cit. incipiente, *Nuper etc.* (vide *ap. Croix*

lib. 6. *p.* 2. *n.* 64.) ubi confirmavit Decretum S. C. Concilii editum jussu Urbani VIII quo sic fuerat statutum : « Pro pluribus Missis » celebrandis stipendia quantumcumque exigua, sive ab una, sive à » pluribus personis collata fuerint, aut conferantur in futurum Sa- » cerdotibus et Clericis, S. C. sub obtestatione divini judicii mandat » ut absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ » eleemosynæ præscriptæ fuerint. » Hoc tamen sanè intelligendum, quando Sacerdos scienter acceptavit pro tali stipendio tot Missas celebrandas ; secus si ignoranter, ut rectè dicunt *Tourn. loc. cit. v. Hic, et Ronc. c.* 6. *q.* 4. *R.* 2. *cum Laym. Barb. et Passer.* Sacerdos autem, qui promisit hæredi quàm citò celebrare Missas pro testatore defuncto, credito stipendio in posterùm solvendo, tenetur quidem celebrare ante stipendii solutionem, ut fidem servet, prout bene aiunt *Salm. de Contract. cap.* 5. *n* 157. *cum Tap. Vill. etc.*

Dub. 4. an licitum sit pacisci de missarum stipendio? Negat absolutè *P. Concina tom.* 8. *pag.* 462. *nu.* 6. eò quòd Canones prohibent omnia pacta et conventiones circa stipendium Missæ, ut ex *cap. fin. de Pactis, cap. Si nos, de Simonia, etc.* Affirmant verò communiter *Less. lib.* 2. *cap.* 35. *n.* 48. *Pal. de Sim. p.* 9. *n.* 1. *Sanch. Cons. lib.* 2. *cap.* 3. *d.* 11. *n.* 8. *Roncaglia de Sim. cap.* 2. *q.* 2. *pag.* 208. *cum Laym. et Gutt. ac Salm. eod. tit. c.* 5. *n.* 1. *cum Maldero, Sanch. Soto, Villal. Ledes. etc.* Et hoc probabile videtur, si pactum sit de justo stipendio secundùm taxam, vel consuetudinem, prout diximus *Tom.* 1. *lib.* 3. *n.* 55. Ratio, quia, licèt stipendium non detur ut pretium Missæ, attamen, cùm tribuatur ex justitia pro sustentatione Sacerdotis ut docet *D. Th. supra n.* 316. nihil obstat quòd possit in pactum deduci. Neque obstant Canones citati, eò quòd ipsi vel usu abrogati fuerint, ut dicunt *Lessius, et Sanch.* vel quia intelligi debent de pactis illicitis, ut meliùs ait *Roncag. cum Glossa in dict. c. fin. de peccatis, v. Cessare,* qui dicit : « In spiritualibus om- » nis pactio illicita cessare debet. » Et hæc sola pacta circa celebrationem Missarum reprobantur à Trident. *sess.* 22. *de Observ. in Cel. Miss.* ubi sancitur quòd Episcopi « importunas atque » illiberales eleemosynarum exactiones, potiùs quam postulatio- » nes, prohibeant. » Ergo (bene ait *Lugo Resp. mor. lib.* 5. *c.* 18. *n.* 7. loquens de hoc textu Concilii) non postulationes justæ, sed exactiones illiberales, et importunæ (scilicet excedentes) prohibentur, quæ utique avaritiam sapiunt. Cæterùm in hujusmodi pactionibus, quantùm fieri potest, scandala caveri debent.

Dubitatur 5. Quomodo taxandum sit stipendium Missarum, quas reliquit testator? Si testator non taxaverit, tribuendum est juxta taxam ; sin autem rectè censet *Ronc. q.* 2. taxandum esse ab Episcopo juxta morem loci, ut declaravit S. C. Concilii ad 5. (Vide *apud Croix num.* 93.) habita ratione, ut ait *Roncaglia*, hæreditatis pinguis vel tenuis.

321. — « 6. Qui pecuniam ab alio accepit, ut pro illo celebret, » aut fieri curet, per se loquendo, potest curare Missam per

» alium bonum Sacerdotem dici, minùs dando quàm accepit. »

« Dixi 1. *Per se;* quia Urbanus VIII, ob speciem turpis quæs- » tûs, id fieri vetuit. »

Dixi 2. *Bonum;* quia, si per malum curet, perditur fructus, qui est ex opere operantis. *Vid. Card. de Lugo. loc. cit.*

In Decreto S. C. Concilii approbato ab Urbano VIII, et confirmato ab Innoc. XII, (Vide *apud Croix. n.* 66.) sic sancitum fuit : « Omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere vo- » lens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam » cum certa eleemosyna, ne eamdem Missam alteri, parte ejus- » dem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. » Post hoc Decretum aliqui etiam contendebant licitum esse retinere partem eleemosynæ, celebratione alteri commissa, asserentes non fuisse hoc Decretum acceptatum. Ideoque præfatus Al. VII proscripsit proposit. 9 quæ dicebat : « Post Decretum Urbani » potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium » satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii » sibi retenta. » Hinc noster SS. P. Benedict. XIV, in sua Epist. Encyclica emanata die 30 Junii 1741, quæ incipit *Quanta cura,* (vide initio Tomi noni *n. IV.*) ut metu pœnæ faciliùs ab hujusmodi turpi quæstu fideles amoveret, præcepit Ordinariis, ut per edictum notum facerent, « quemcumque (verba sunt Epis- » tolæ) qui... stipendia majoris pretii pro Missis celebrandis, » quemadmodum locorum consuetudines, vel Synodalia Statuta » exigunt, colligens Missas, retenta sibi parte... eorumdem sti- » pendiorum acceptorum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro Mis- » sis celebrandis minora stipendia tribuuntur, celebrari fecerit, » laicum quidem, præter alias arbitrio vestro irrogandas pœ- » nas, excommunicationis pœnam, Clericum verò, sive quem- » cumque Sacerdotem pœnam suspensionis ipso facto incurrere, » à quibus nullus per alium, quàm per nos ipsos, seu Romanum » Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo con- » stitutus, absolvi possit. »

Ab hac tamen prohibitione excipiunt I. *Roncag. cap.* 6. *q.* 8. *R.* 2. *v. Secundo, cum Passer. Tamb. Meth. Miss. lib.* 3. *c.* 1. §. 5. *n.* 13. *Salm. c.* 5. *n.* 15. *cum Dicast. et Diana,* item *Pasqual. ac Mendo apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 133. (et probabile putat *Viva in dicta prop.* 9. *damnata* ab Alex. VII. *n.* 8.) casum quo aliquis daret majorem illam stipem, non tam intuitu Missæ quàm amicitiæ; paupertatis, gratitudinis, propinquitatis etc.; potest enim tunc Sacerdos excessum retinere, committendo alteri Missæ celebrationem. Hoc verò non admittit *Croix l. c. cum Sthephano,* nisi dans eleemosynam hunc suum specialem affectum verbis expresserit : sed hæc limitatio superflua videtur, si ex circumstantiis moraliter constet eleemosynam præstitam fuisse intuitu personæ.

Excipiunt II. *Cont. Tourn. tom.* 5. *pag.* 190. *q.* 7. *Ronc. l. c. v. Hæc. Viva l. c. n.* 7. *et Tamb.* §. 5. *n.* 14. casum quo Sacerdos, cui committitur celebratio, liberaliter et omnino sponte tibi condo-

net excessum illum; tunc enim licitè posses retinere; sicut enim ille potest totum remittere, sic et partem. Verumtamen hoc minimè admittendum, si tu indices majus pretium acceptum, et Sacerdotem roges ut remittat; vel ab eo quæras an consentiat, ut tu partem retineas; tunc enim nequis eam retinere, etiamsi ille annuat; nam hoc in præfata Bulla Bened. XIV asseritur tanquam execrabilis abusus vetitus à pluribus Pontificibus, qui « decretum voluerunt (verba Bullæ) nimirum à quolibet Sa- » cerdote, stipendio majoris pretii pro celebratione Missæ ac- » cepto, non posse alteri stipendium minoris pretii erogari, etsi » eidem Sacerdoti celebranti, et consentienti (nota) se majoris » pretii eleemosynam accepisse indicasset. »

Excipitur III. Beneficiarius, qui bene potest committere alteri Sacerdoti celebrationem Missæ debitam pro Beneficio, tradito stipendio congruo juxta morem loci, sine eo quòd tradat totam ratam fructuum correspondentem celebrationi illius diei. Ita communiter *Croix lib.* 6. *n.* 131. *Ronc. c.* 6. *q.* 8. *R.* 2. *Viva in dict. prop.* 9. *n.* 9. *Suar. d.* 86. *sect.* 3. *Pal. p.* 14. *nu.* 9. *et Salm. c.* 5. *nu.* 13. *cum Sa, Vasq. Laym. Bon. et aliis.* Et patet ex Decreto S. C. approbato ab Innoc. XII in sua Bulla *Nuper* (ut diximus *n.* 8.) ubi dictum fuit, Decretum Urbani « non habere lo- » cum, sed satis esse, ut Rector Beneficii, qui potest missam » per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosy- » nam congruam, secundùm morem Civitatis vel Provinciæ, » nisi in fundatione Beneficii aliud cautum fuerit. » Vide apud *Croix. n.* 96.

Idem licet Capellano amovibili, ut dicunt *Viva n.* 9. *Ronc. Lugo d.* 21. *n.* 30. *Holz. pag.* 83. *n.* 363. *v. Dixi*, cum aliis passim; et die 15 Martii 1745 confirmatum fuit à S. C. Concilii per Decretum, quod egomet observavi, ubi dictum fuid id licere, « modò pro Capellania certi reditus sint annuatim constituti, » et perpetuò Capellano assignati; secus verò, si hujusmodi » Capellano pro qualibet Missa celebranda certa detur eleemo- » syna. » Idem licet illi, cui commissa est celebratio Missæ perpetuæ, ut dicunt *Viva n.* 9. *Croix n.* 131. *cum Gob. et Pasqual.* Et idem dicunt *Tamb. n.* 10. *cum Riccio, et Ronc. dict. qu.* 8. *v. Tertio, cum Passerin. Ant. de Spir. S. et aliis*, de Sacerdote, cui commissa est celebratio ex pingui legato, ad vitam ipsi relicto cum onere Missarum. Ratio omnium horum est, quia Decreta prohibentia retinere partem stipendii, tantùm loquuntur de Missis manualibus.

Hîc autem bene advertunt *Croix n.* 132. *Pasq. q.* 976. *et Conc. p.* 466. *n.* 15. quòd si tradatur eleemosyna pinguior Sacerdoti singularis pietatis fama prædito, is nec etiam tradito eodem stipendio poterit alteri committere Missam, nisi similis probitatis habeatur, vel nisi aliqua causa excuset. Hoc tamen ait *Conc.* non videri esse mortale, quia major devotionis fervor tanti communiter non est, ut variatio celebrantis gravem inducat culpam; sed meliùs dicit *Croix*, id quidem non facilè damnandum

de mortali, sed aliquando bene posse accidere, aliquem graviter ferre, quòd Missa per alium celebretur, et tunc erit mortale.

322. — Dubitatur 1. an qui retinet partem stipendii, juxta propositionem damnatam, ut supra, non solùm peccet, sed etiam teneatur ad restitutionem. Prima sententia negat, et hanc tenent. *Suar. d.* 88. *sect.* 3. *Pal. p.* 14. *n.* 9. *et Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 8. *n.* 18. *cum Sa, Nav. Vasq. Fill. Possev. Rodr. Reg. et aliis*, eamque probabilitate non carere dicit *Viva in dict. prop.* 9. *n.* 6. Ratio, quia accipiens stipendium jam acquirit illius dominium, et licèt acquirat cum onere dicendi Missam, huic tamen bene per alium jam satisfacit. *Secunda* verò sententia tenenda, quam priùs docuerunt *Dian. p.* 2. *tr.* 14. *res.* 10. *et Escob. lib.* 22. *n.* 621. *cum Major. Arag. Ledesma, etc.*, et post propositionem damnatam Recentiores communiter tenent ut *Vidal. in dict. prop.* 9. *Corrella ib. n.* 64. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 135. *Sporer p.* 146. *n.* 369. *Conc. tom.* 8. *p.* 474. *n.* 10. *Holzm. p.* 82. *n.* 365. *Cont. Tourn. p.* 790. *q.* 7. *Mazotta tom.* 2. *p.* 429. hancque ad minus probabiliorem putat *Viva l. c.* contra *Bordon.* Ratio 1. deducitur ex ipsa Propositione damnata : cùm enim ipsa dicebat posse Sacerdotem per alium satisfacere, parte stipendii sibi retenta, sequitur veram esse propositionem condradictoriam, nempe quòd non possit satisfacere ; satisfactio autem non solùm respicit honestatem actûs, sed etiam justitiam ; qui ergo non satisfacit obligationi justitiæ, tenetur ad restitutionem. Ratio 2. quæ fortiùs urget, est, quia, tametsi Sacerdos eleemosynam accipiens acquirat ejus dominium, illud tamen non aliter acquirit, nisi juxta voluntatem dantis ; voluntas autem dantis est, non solùm ut Missa celebretur, sed ut celebretur tali stipendio; cùm enim pinguem tradat stipem, ea intentione dat, ut uberiorem fructum ex Missa celebranda percipiat ; ergo qui, tradito minori stipendio, per alium celebrari curat, peccat contra justitiam, non quia defraudat fructu Missæ dantem eleemosynam, fructum enim jam hic percipit ex sua ante habita pia dispositione, sed quia non exequitur dantis intentionem, qua vult ut illa Missa, unde percipit fructum, tali stipendio celebretur, et quia hujusmodi intentio intrat in substantiam contractûs, ideo, si Sacerdos partem stipendii retinet, injustè contra dantis voluntatem retinet.

Cui autem eo casu fieri debeat restitutio? *Croix l. c. cum Pasqual.* dicit posse fieri vel danti eleemosynam, vel Sacerdoti celebranti; sed communiùs, et probabiliùs censent *Tournely, Holzm. et Sporer l. c.* restitutionem faciendam esse celebranti, quia, translato in eum onere, etiam jus ad integrum stipendium juxta voluntatem Domini transfertur.

Dubitatur 2. An Procurator vel Executor testamenti, curans celebrari alibi Missas sibi commissas, ubi minor est taxa, possit excessum sibi retinere? Affirmant *Tamb. de Meth. Missæ l.* 3. *c.* 1. § 5. *n.* 15. quia excessus ille erit fructus suæ industriæ. Sed meritò hoc communiter reprobant *Concina tom.* 9. *pag.* 464. *n.* 12. *Viva in prop.* 9. *damn. ab Alex. VII. n.* 8. *Renzi. c.* 4. *q.* 45.

Diana p. 10. *tr.* 16. *R.* 68. *et Ronc. c.* 6. *q.* 8. *R.* 2. *v. Nullatenus, cum Passer.* Ratio, tum quia talis Procurator turpem faceret quæstum ex eleemosynis : tum quiâ nullum is titulum habet, quo lucrum illud sibi retineat, cùm nunquam dominium illarum eleemosynarum acquisierit.

Dubitatur 3. an Sacerdos colligens eleemosynas pro celebrandis Missis, possit aliquid retinere pro suo labore, si Missæ non tradantur ipsi ut ab ipso celebrentur? Negant *Conc. p.* 465. *n.* 13. dicitque hoc vetitum esse Bulla Bened. XIV, ex verbis supra citatis *n.* 321. *v. In Decreto.* Affirmat tamen *Viva l. sup. c.* si talis Sacerdos moderatam retineat mercedem juxta rationem sui laboris. Idque non videtur improbabile, si ille ad hoc munus sit destinatus, et suus labor verè mercedem mereatur; tunc enim hujusmodi merces ei debetur ex naturali æquitate, et ex voluntate ipsorum eleemosynas offerentium. Pontifex autem censetur tantùm eos damnare voluisse, qui ex industria eleemosynas colligunt, ut ex eis turpem faciant quæstum, nempe colligendo stipendia præscripta in uno loco, et alibi Missas curando celebrari, ubi eleemosynæ sunt minoris pretii, quàm illic ubi excipiuntur.

Dubitatur 4. an Sacerdos, cui hodie offeruntur tres julii ut celebret, possit procurare, ut alius celebret pro ipso, promittens die crastina celebrare pro illo, qui pro sua crastina Missa accepit unum julium? Affirmant *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 134. *et Mazot t.* 2. *p.* 430, quia hoc non esset retinere partem pretii, quod Pontifex damnavit, sed tantùm permutare Missas, et dies. Rectè verò negat *Conc. p.* 4 66. *n.* 16, quia hoc non posset excusari à specie turpis mercimonii; meritò tamen id non audet damnare de peccato gravi : et an paupertas possit ab omni culpa excusare, se remittit prudentum judicio.

Dubitatur 5. an administratores Ecclesiarum ex eleemosynis datis propter Missas possint aliquid retinere pro expensis altarium, inservientium, luminum, etc. S. C. Concilii in Decreto confirmato ab Innoc. XII *ad n.* 7. (vide *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 95.) sic respondit : « Permittendum non esse, ut loca pia, » seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum cele» brandarum ullam utcumque minimam portionem retineant ra» tione expensarum in Missarum celebratione, nisi alios non ha» beant reditus; et tunc nullatenus debere excedere valorem » expensarum, quæ pro ipsomet tantùm Missæ Sacrificio necessa» riò sunt subeundæ. » Et hîc adverte aliud Decretum ejusdem S. C. editum dei 6 Julii 1726 (ut habetur apud *Bened. XIV, Notif.* 56. *n.* 13.) ubi statutum fuit : « Archipresbyterum non » teneri ad ministranda utensilia iis, qui celebrant in sua Ec» clesia ex obligatione Beneficii, sive Capellaniæ. Quoad Missas » verò adventitias teneri ad dictam subministrationem; quatenus » permittat eas in sua Ecclesia celebrari, nec teneri ad has » Missas adventitias admittendas, nisi solutis utensilibus per » celebrantes. »

323. — « 7. Beneficiati, etiam Curati, ad Missas obligati, » possunt pro iis accipere stipendium, et applicare cui volunt; » quia non semper habent obligationem applicandi ad certam » intentionem; nisi tamen contrarium constet, ut de Missa » Conventuali docet *Bonac.* Ita *C. de Lugo d.* 81. *s.* 1. *n.* 21. *et* » *Suar. Vasq. etc.* contra *Gavant. Barb. et Dian.* qui negant de » Parocho : refertque *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 232 determinasse » Congregationem *Card.* quòd ei non liceat pro Missa accipere » eleemosynam manualem, quando tenetur celebrare; de Missa » tamen Conventuali, contra *Bon. etc.* ipse affirmat *p.* 5. *t.* 13. » ex aliis tribus. »

324. — Quæritur I. An qui alicubi tenetur celebrare sine expressa obligatione applicandi Missas, possit aliud stipendium recipere? Respondetur : Si in fundatione Beneficii, vel Capellaniæ expressum sit non esse obligationem applicandi pro fundatore, certè poterit aliud stipendium accipere, prout habetur ex Decreto S. C. Concilii edito die 13 Julii 1630 (*ap. Bened. XIV, Notif.* 56. *n.* 8.) ubi sic dictum fuit : « Quando in » fundatione Beneficii, seu Capellæ expressè cautum est non » teneri celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo casu poterit » celebrans accipere novum stipendium, et unica Missa satis- » facere obligationi Beneficii, seu Capellæ, et item danti no- » vum stipendium. » Et huic simile Decretum affert *Merati p.* 3. *tit.* 12. *n.* 4. editum 13 Febr. 1630. Secus verò dicendum, contra *Busemb.* et alios, ut supra, si in fundatione nihil fuerit expressum, ut habetur ex Decreto ejusdem S. C. approbato ab Innoc. XII (*apud Croix n.* 92. *ad* 4.) ubi dicitur : « Sacerdo- » tes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Bene- » ficii, seu Capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis » etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa » utrique obligationi satisfacere. » Et (quidquid respondeat *Lugo d.* 21. *n.* 12.) Decretum hoc clariùs explicatum fuit alio Decreto ab eadem S. C. die 18 Martii anno 1686 (*ap. Bened. XIV l. c. n.* 9.), ubi decisum fuit teneri celebrantem applicare pro anima testatoris, semper ac in fundatione nulla sit adjecta declaratio, ad cujus suffragium applicandum sit Sacrificium. Et idem declaratum fuit ab eadem S. C. 6 Febr. 1627 (vide *ap. eumdem Bened. n.* 8.) de Capellanis « Confraterni- » tatum, et Monialium qui celebrant, ut Confratres, vel Mo- » niales, satisfaciant præcepto audiendi Missam. »

Hìc autem notandum aliud Decretum ejusdem S. C. emanatum 7 Julii 1686 (vide *apud Pitonum in Constit. pro Paroch. n.* 1697.) ubi dictum fuit, quòd Capellani et Beneficiati celebrantes pro Capellaniæ, seu Beneficii fundatore, non tenentur Missas celebrare tempore quo capitale dotis assignatæ est otiosum et infructiferum, sine eorum culpa. Et novissimè hoc idem confirmatum fuit die 8 Augusti 1705 *apud eumdem Pitton.*

Fit dubium, an circa onera Missarum, et conditiones in fundatione appositas possit dari præscriptio (Affirmant *Laym.*

l. 3. *tr.* 1. *c.* 8. *n.* 13. *cum Nav.* item *Tamb. Meth. Miss. l.* 3. *c.* 7. §. 1. *n.* 1. *et apud Croix l.* 4. *num.* 852. *Pelliz. Hurt. Pasqual. et Gob. cum Rota Rom.* ut *ibid.* testatur *Tuschus.* Ratio, quia præscriptio legitima valet contra qualecumque jus; nec exceptio reperitur in jure, quòd circa onera Missarum non detur præscriptio. Ex his autem auctoribus alii ut *Tamb. etc.* requirunt, ad præscribenda præfata onera, spatium 20 annorum cum titulo, et 30 sine titulo. Alii verò ut *Pasqual. Tuschus, etc. apud Croix*, dicunt requiri 40 annos, cùm agatur contra bona Ecclesiæ, juxta dicta *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 510. Sed quidquid sit de hoc, veriùs videtur nullo modo posse præscribi onera Missarum, et conditiones à fundatoribus requisitæ; tum quia (ut ait *Conradus l.* 2. *c.* 10. *n.* 90.) primæva fundatio majorem habet vim, quàm consuetudo; tum quia in Beneficiariis difficulter præsumi potest bona fides, cùm ipsi facilè præsumantur ex fundatione cognovisse leges Beneficii, tum denique (et hæc ratio est potior), quia in Trid. *sess.* 25. *de ref. c.* 5. sic sancitum fuit: « Quando igitur ex » Beneficiorum quorumcumque erectione, seu fundatione, aut » aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa » illis onera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu in » quacumque alia dispositione, eis non derogetur. » Ergo qualitatibus requisitis ex fundatione, et oneribus injunctis, sive in collatione, sive in quacumque alia pia dispositione, statuit Concilium nunquam derogari posse. Accedit Bulla Pii IV, quam confirmans Trid. irritat quidquid contra illud factum fuerit; clausula autem Decreti irritantis ligat etiam ignorantes, et in causis beneficialibus inficit titulum et possessionem, ut dicit *Croix l.* 4. *n.* 657. *cum Garc. Nicol.* et aliis comm. Accedit Bulla Innoc. XIII, *Apostolic. Ministerii* (ampliata à Ben. XIII per totum Orbem alia Bulla, *In Supremo*), ubi n. 27. dicitur, quòd quæcumque præscriptio etiam centenaria et immemorabilis non detur contra ea, quæ in Conc. Trid. præscripta sunt.

Quærit. II. Quibus diebus teneatur Parochus applicare Missam pro populo? Ante Sanctionem SS. N. P. Bened XIV, de qua mox infra dicemus *n.* 325. olim plures adfuerunt sententiæ: *Prima* sententia dixit teneri quotidie, si reditus sint pingues; si verò tenues, teneri tantùm diebus festis. Ita *Ronc. de Sacrif. Missæ c.* 2. *q.* 8. et probat ex pluribus Decretis S. C. id decernentibus; et hoc, etiamsi Parochus non habeat congruam; nec satisfieri, ait *Ronc.* cum *Passer.* si applicetur pro populo Missa conventualis, cùm hæc sit applicanda absolutè pro benefactoribus, ex *cap. Cum creatura, de celebrat. Miss.* cum *Pignatell. Secunda* verò sententia dixit 1. nullum esse dubium, quòd aliquoties in anno teneatur Parochus jure divino celebrare pro populo, ut *Salm. de Sacrif. Miss. c.* 5. *n.* 46. cum *Laym. Barbos. Conc. et communiter;* et infertur ex *Trid. s.* 23. *c.* 1. ubi: « Cùm » præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura » commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, » etc. » Dixit 2. è converso non teneri Parochum de se quotidie

pro populo Missam applicare; nam sic teneretur quotidie celebrare, quod nullibi præceptum est. Ita *Salm. ibid. n.* 50. cum *Suar. Vasq. Barb. Bon. etc.* Imò, præciso pacto, consuetudine, aut Synodo in contrarium, dicunt *Nav. Suar. Barb. et alii cum Salm. n.* 52. nec omnibus diebus festis teneri pro populo celebrare, sed tantùm aliquoties in anno, arbitrio prudentum, ut *Salm. n.* 52, vel in præcipuis festis Domini, et diebus Dominicis, aut saltem semel in hebdomada, ut *Bonac. Tertia* sententia dixit, quòd ex vi Parochiæ non teneatur Parochus applicare fructum Missæ specialiter pro ovibus. Ita *Pal. tr.* 22. *disp. unic. part.* 13. *n.* 7. *cum Nav. Suar. Vasq. Coninch. Nav., etc.* item *Lug. Reg. Steph. et Gob.* apud *Croix*, qui probabilem putat *l.* 3. *part.* 5. *n.* 762. Ratio istorum, quia officium Curati est pascere oves verbo, exemplo, Sacramentorum administratione, et sacrificii dispensatione; hoc autem dixerunt fieri, si illud generali tantùm applicatione pro omnibus fidelibus, et præcipuè interessentibus applicatur, et ita censuerunt intelligendum esse Tridentinum. Hinc intulerunt pro omnibus illis Missis posse quotidie Parochum accipere stipendium, nisi tamen ex fundatione, aut consuetudine, vel Prælati præcepto aliàs teneatur pro populo sacrificare.

325. — Verùm hodie ex Epistola Encyclica SS. nostri Pontificis Bened. XIV, edita die 19 Augusti 1754, quæ incipit : *Cùm semper* (vide in initio 9. *Tomi n.* 5.) sancitum habemus omnes Parochos teneri applicare Missam pro populo saltem in diebus festis, etiamsi congruam non habeant, his verbis : « Ista » mens nostra, et sententia est, sicuti etiam pluries à prælau- » datis Congregationibus judicatum fuit, ac definitum, quòd » omnes, et singuli, qui actu animarum curam exercent, et non » solùm Parochi, aut Vicarii seculares, verùm etiam... Regu- » lares... æquè teneantur Missam Parochialem (omnibus diebus » festis, ut infra) applicare pro populo ipsorum curæ com- » misso. »

Et quia alii allegabant non habere congruos reditus, alii dicebant contrariam alicubi esse consuetudinem : « Nos autem (sic » præscribit et loquitur Pontifex) ad præcedentes prædictæ » Congregationis Concilii resolutiones nostram approbationem et » confirmationem extendimus; et quatenus opus sit, auctoritate » Apostolica iterum tenore præsentium decernimus, et decla- » ramus, quòd, licèt Parochi, seu alii, ut supra..... congruis re- » ditibus destituantur, quamvis immemorabili consuetudine in » eorum Parochiis obtinuerit, ut in Missa pro populo non appli- » caretur, eadem nihilominus omnino in posterum ab ipsis de- » beat applicari.

« Et quamvis (additur) aliàs à Congregatione Concilii res- » ponsum fuerit, Parochum nempe pinguibus reditibus dotatum » quotidie pro populo celebrare et applicare debere, etc. tamen » cùm nobis perspectæ sint controversiæ supra hoc ipso exortæ, » idcirco opportunum censemus declarare nobis abundè satis » esse posse, dum ii, qui animarum curam exercent, sacrifi-

» cium Missæ pro populo celebrent, atque applicent in Domi-
» nicis, aliisque per annum diebus festis de præcepto. »

Item declarat ibi Pontifex hoc valere etiam pro iis locis et diebus, in quibus populus Missæ interesse debet, at aliunde servilibus operibus vacare potest. Proinde casu quo aliquis Parochus sit adeo pauper, ut vivere cogatur ex eleemosynis Missarum, facultatem concedit Episcopis cum eo dispensandi, ut ipse possit etiam diebus festis Missam applicare pro eleemosynam offerentibus, modò intra eamdem hebdomadam Missas omissas pro populo applicet. Et quoad Œconomos, qui deputantur ad curam animarum, vacante Ecclesia Parochiali, tribuit Episcopis facultatem assignandi illis congruam portionem ex fructibus Parochiæ pro onere celebrandi pro populo diebus festis, licèt ipsi fructus ad Cameram Apostolicam pertineant, et quamvis portio jam eis sit assignata, juxta Constitut. S. Pii V, sed non sit sufficiens.

326. — Deinde decrevit Pontifex sua Apostolica auctoritate, « ut Missa conventualis, quæ singulis diebus canitur à Clero
» prædictarum Ecclesiarum, pro earumdem benefactoribus quo-
» tidie applicetur, respiciendo benefactores in genere cujuslibet
» Ecclesiæ. » Et hoc, quavis consuetudine non obstante. Nisi autem alicubi adsit consuetudo applicandi pro benefactoribus Ecclesiæ primam, et etiam secundam Missam conventualem, declarat non esse obligationem applicandi secundam, modò in *Memento* secundæ Missæ pro defunctis fiat ipsorum commemoratio.

In fine autem hujus Bullæ loquitur Pontifex de obligatione Canonicorum canendi, aut psallendi in Choro, aliàs restituendi fructus Præbendarum, et distributionum, si tantùm assistant, et non psallant aut canant; quo improbabiles reddidit opiniones oppositas. Vide de hoc dicta *T.* 2. *l.* 3. *n* 675. *v. dub.* 3.

Postquam autem hæc notavi, alia insurrexit quæstio, quam apud nullum Auctorem usque adhuc discussam, neque inditam inveni, scilicet an Parochus infirmus (sive Episcopus, nam quod dicitur de Parocho, fortiùs dicendum est de Episcopo), si non possit celebrare pro populo per seipsum, teneatur celebrare per alium? plures Doctos super hoc dubium consului; alii negarunt dicentes hanc obligationem celebrandi pro Populo includi in obligatione orandi pro Populo, quam habet Parochus; at cùm obligatio hæc orandi sit merè personalis, sicut Parochus impeditus orare pro Populo, non tenetur per alium orare, ita impeditus celebrare nec tenetur celebrare per alium. Sed ego cum aliis oppositum censeo omnino tenendum. Ratio, quia Parochus non solùm tenetur celebrare pro Populo, sed etiam Missam Populo applicare, ut idem Papa Benedictus declaravit an. 1744 in eadem Bulla, *Cum semper* (Vide *to.* 1. *sui Bullarii*). Idque procedit juxta effata S. Pauli (*Hebr.* 5. 1.): « Omnis namque Pon-
» tifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis,
» quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. »

Et deinde idem confirmat *vers.* 3. dicens : « Et propterea debet, » quemamodum pro Populo, ita etiam et pro semetipso offerre pro » peccatis. » Obligatio autem Pastoris orandi pro Populo est equidem personalis, sed obligatio applicandi Populo fructum Missæ simul est personalis (quia si potest celebrare per seipsum, nequit celebrare per alium), et etiam realis, cùm sit una ex obligationibus muneri Pastoris annexis, prout dictum fuit in Concilio Tridentino *sess.* 23. *de Reform. c.* 14. ubi mandatum fuit Sacerdotibus curam Animarum habentibus Missas celebrare *tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant.* Onus autem hoc offerendi Missas pro Populo est ex præcepto Divino, ut idem Concilium expressit *cit. sess.* 23. *cap.* 1. ubi dicitur : « Cùm præ- » cepto Divino mandatum sit omnibus, quibus Animarum cura » commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, » verbique Divini prædicationes etc. » Illud autem præceptum Divinum habetur apud *Joannem* (21. 17.) : *Pasce oves meas.* Sicut igitur tenetur Pastor suas oves pascere prædicatione, Sacramentorum administratione, correptione etc., sic etiam tenetur pascere applicando eis fructum Sacrificii ; quapropter, sicut Pastor impeditus prædicare, vel Sacramenta administrare, tenetur prædicare et administrare Sacramenta per alium ; ita impeditus applicare per seipsum Populo Missam, tenetur per alium applicare Sacrificii fructum, quod est pasculum utilius, quo Populum juvare potest.

Si autem Parochi, et omnes quibus cura Animarum commissa est, tenentur in Dominicis et Festis de præcepto Missam celebrare, et applicare pro Populo ; tantò magis ad id tenentur Episcopi, tanquam principaliores Animarum Pastores. Non autem ad hoc tenentur quotidie, quidquid dicatur in *cap. Quoniam de Privileg.* nam eodem *cap.* dicitur, quòd Divina celebratio Missæ, vel auditio (quoad Episcopos) est tantùm de decentia, non verò de obligatione. « Quoniam (verba textûs) Episcopi, » eorumque superiores, se habent diversis ex causis à suis Ec- » clesiis, et Diœcesibus absentare frequenter, nec possunt sem- » per commodè ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel » audienda in ipsis, sine qua eas transire non decet (nota non » decet) absque causa rationabili ullam diem : præsenti Con- » stitutione indulgemus eisdem, ut Altare possint habere via- » ticum, et in eo celebrare, ac facere celebrare, ubicumque » absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare vel » audire Divina. »

327. — « 8. Qui stipiendum pro Sacro accepit, tenetur dicere » Missam pro defunctis, vel votivam, vel in hoc, aut isto altari, » prout pecuniam offerens petivit (quantùm tamen rubricæ per- » mittunt, quibus neglectis, Ecclesiæ ordinem invertere, ob » alterius devotionem, non convenit) quia ob ejus devotionem, » et speciales orationes, major fructus provenire solet. Si tamen » aliter faciat, non erit grave ; imò nullum, si fiat justa de causa. » Vid. *Dian. de celebr. Miss. R.* 29 *et* 31. *Card. de Lugo l. c. n.* 35.

328. — « 9. Is, qui quoad locum, tempus, intentionem, qua-
» litatem Missæ non satisfacit, sine justa causa, voluntati fun-
» datoris, peccat; et quidem graviter, si sæpe faciat, esto con-
» sentiant hæredes : cùm ii in hoc voluntati testatoris non possint
» derogare, ut docent *Sylo. Nav. Azor. etc.* Episcopus tamen
» potest in hoc dispensare ex causa ut habent *Henr. Sylo. et Tamb.*
» Quòd si quis quoad locum impediatur, tenetur in alio, ut habet
» *Azor. t.* 1. *l.* 10. *cap.* 14. *et Sa, v. Missæ. Dian. l. c. R.* 29.
» ubi docet *ex Nav. Rodr. Fag. et Azor.* esse mortale celebrare
» in alio templo vel altari, quàm quis tenetur : quod negat *Card.*
» *de Lugo*, si rarò, et ex causa fiat. Vid. *n.* 36. Imò nec esse ve-
» niale, si obligatus quotidie celebrare, rarò, et ex rationabili
» causa celebret alibi. Similiter *Tamb. de exped. sacr. l.* 3. *c.* 2.
» excusat à mortali eum, qui uno, alterove die singulis mensibus
» alibi celebrat, nisi tamen teneatur celebrare in altari privile-
» giato; notatque posse Sacerdotem contra hoc onus Missarum,
» v. g. certum earum numerum præscribere annis 30 si adsit
» possessio, titulus, et bona fides. »

329. — Notandum igitur I, circa locum celebrandi, quòd si Capellanus celebret in alia Ecclesia, vel altari, vel hora, quàm à fundatore est constitutum, peccet mortaliter. Ita communiter *Lugo de Sacram. d.* 21. *n.* 36. *Pal. tr.* 13. *d.* 1. *p.* 6. *n.* 26. *Tourn. tom.* 5. *p.* 773. *Salm. de Sacr. Miss. c.* 5. *n.* 17. *cum Nav. Azor. etc.* Modo id faciat sæpius, aut sine causa, aut sine dispensatione, et modò fundator altare illud destinaverit ob gravem causam. Dixi *sæpius*, nam peccabit tantùm venialiter, si faciat rarò, putà si semel vel bis in mense; et faciliùs, si mutabit tantùm altare, et non Ecclesiam. Item dixi *sine causa;* nam minimè peccabit, si celebrabit alibi ex justa causa, putà si altare sit execratum, vel quia egressus à sacristia viderit illud ab alio occupatum. *Lugo loc. cit. Salm. n.* 20. *ac Elbel de Sacr. Missæ num.* 216. *cum Henr. etc.* Item dixi *sine dispensatione;* nam bene potest Episcopus dispensare, ut celebretur in alio loco, ex rationabili causa, putà ob utilitatem propriæ Ecclesiæ, applicationem studii, infirmitatem, aut negotium, aut nimiam molestiam adeundi Ecclesiam, et similia, ut dicunt cum *Bus. Pal. loc. cit. n.* 27. *Conc. t.* 8. *p.* 470. *n.* 28. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 120. *cum Pasq. Salm. n.* 19. *cum Henr. Barb. Ant. à Sp. S. Ronc. de Sacrif. Miss. c.* 8. *q.* 6. *R.* 2. *cum Passer. et Ricc. Tamb. in Meth. Cel. Miss. l.* 3. *c.* 2. §. 2. *n.* 1. *Mazzot. tom.* 3. *p.* 188. qui vocat communem. Ratio, quia in tali dispensatione voluntas testatoris tantùm in accidentibus omittitur, et altiori bono compensatur; licèt enim Tridentinum *sess.* 25. *c.* 5. *de Ref.* prohibeat mutari qualitates fundationum, istas tamen Episcopi voluntates testatorum interpretando, bene reducere possunt ad æquitatem; ita *Mazzot. et Croix ll. cc. cum Pasq.* Tantò magis, quia idem Concilium *sess.* 25. *c.* 4. expressè concedit Prælatis in quibusdam casibus, etiam omnino commutare ultimas voluntates. Rectè tamen *Croix, et Pasq.* dicunt in nostro casu non posse dispensare Episcopos, si

testator designando Ecclesiam vel horam in fundatione, specialiter respexerit commoditatem populi audituri Missam. Præterea dixi, *modò fundator altare illud destinaverit ob gravem causam*, putà ob memoriam, vel commodum familiæ, aut populi, vel ob specialem cultum Sancti, et similia. Nam si nullum habuerit specialem finem, vel si causa cessaverit, nempe si familia sit extincta, vel alibi moretur, tunc Sacerdos, mutando altare, tantùm veniale liter peccabit; et ne venialiter quidem, si celebrabit in altari privilegiato, quia ibi meliùs consulet fundatori; ita *Lugo n.* 36 *et* 37. *et Tourn. l. c.* Cæterùm advertendum apud *P. Ferraris Bibl. tom.* 3. *verb. Capellania*, *n.* 14. referri plura Decreta S. C. Concilii, quibus dicitur pro hujusmodi dispensatione semper adeundam esse Sedem Apostolicam.

Notandum II. quòd si quis, stipendio accepto, deberet Missam celebrare in altari privilegiato, et in alio celebraret, non jam teneretur ad restitutionem stipendii, sed tantùm ad lucrandas Indulgentias applicabiles pro defunctis; ita *Elbel nu.* 210. *cum Anacl. et Bambest. Sporer n.* 137 *et* 355. *ac Ronc. c.* 6. *q.* 7. *R.* 1 *et* 2. qui addit non esse quidem obligationem restituendi, si eleemosyna data sit ordinaria, secus verò si pinguis. Non autem satisfacit, qui celebrat in alio altari non privilegiato, applicando Indulgentias Calculi benedicti, imaginis etc. quia hæ Indulgentiæ non sunt tam certæ quàm Indulgentiæ altaris privilegiati, ut dicunt *Salmant. c.* 5. *n.* 21. *cum Nav. Azor. Bon. Dian. et Dic.* Et idem censent *Lugo d.* 21. *n.* 39. *et Salm. n.* 22. cum aliis communiter (contra *Dian. Pasq. Megal. etc.*) de Calculo benedicto cum Indulgentia ad liberandam animam Purgatorii in celebratione Missæ.

330. — « 10. Beneficiatus ex justitia obligatur sub mortali, et » pœna compensationis, ad eum numerum Missarum, per se, vel » (prout mens fundatoris ex verbis colligenda permittit) saltem » per alium * (*Nisi exprimatur in institutione Capellaniæ, quòd* » *Capellanus si non per seipsum celebret, semper per alium cele-* » *brare potest. Sic rectè docent Salm. c.* 5. *n.* 33. *cum Dic. et Dian.* » *à S. C. part.* 4. *tr.* 4. *R.* 87. *qui cum Campanili testatur ita de-* » *claratum. Et sic etiam fuit decisum à S. Rota Rom. apud Pit-* » *ton. de Paroch. n.* 1171. *qui n.* 1514. *affert aliam Declar. S.* » *C. editam* 17. *Sept.* 1685.) * quem numerum litteræ fundationis » requirunt; eum verò numerum ex justa causa, v. gr. si redi- » tus jam non sufficienter respondeant, potest minuere Episcopus » in Synodo : quam potestatem *Bon.* restringit ad Missas defunc- » torum, et quidem post *Trident.* impositas. Vide *Bonac. d.* 4. » *q. ult. p.* 8. »

331. — Reductio Missarum hodie tantùm à Sede Apostolica, non ab Episcopis fieri potest, ut patet ex Decreto S. C. Concilii edito jussu Urbani VIII, et confirmato ab Innoc. XII (vide *apud Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 63. *v. Ac primo*), ubi sic dicitur « Districtè » prohibet, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in » Capitulis Generalibus; vel aliàs quoque modo reducant onera

» ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium im-
» posita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus redu-
» cendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Se-
» dem recurratur etc. Alioquin reductiones, moderationes, et
» commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis
» formam fieri contigerit, omnino nullas et inanes decernit. » Facultas autem ut clarè explicat idem Decretum (quidquid dicant *Salm. tr.* 15. *de Statu Rel. c.* 7. *n.* 148.) data per Tridentinum *sess.* 25. *c.* 4. Episcopis, et aliis, tantùm fuit pro reducendis Missis ante Concilium relictis, et non impositis in limine fundationis. E converso in ipsomet Decreto Urbani (apud *Croix n.* 89.) declaratum fuit bene posse Episcopos reducere Missas, si testator expressè hanc ipsis dederit facultatem.

Causæ autem, ex quibus Sedes Apostolica solet Missas reducere, sunt paucitas Sacerdotum, stipendii tenuitas, vel augmentum stipendii currentis, extenuatio reditnum Monasterii, vel majores expensæ necessariæ ad victum, etc.; denique si urgeret necessitas Fratrum, vel fabricæ Ecclesiæ, aut Monasterii; ita *Pal. p.* 15. *n.* 3. *Wigandt tr.* 12. *n.* 80. *et Salm. l. c. n.* 144. *cum Az. Philib. Barbosa, Lez. et aliis.*

Dubitatur 1. An Episcopus possit minuere Missas, quarum onus non est qui suscipiat ob eleemosynæ tenuitatem? Affirmat *Croix n.* 119. *cum Pasq. et Tamb.* Sed negandum cum *P. Conc.* ex Decreto S. C. mox supra citato, ubi declaratur nullo modo posse Episcopos onera Missarum reducere, vel moderari; idque expressiùs declaravit eadem S. C. in alio Decreto, quod refert *Conc. loc. cit.* iterum confirmato per aliud Decretum editum die 20 Julii 1682. Sed hoc intelligendum procedere, ait *Fagnanus in c. ex parte, de Constit. n.* 28. *cum Felino,* quando antea hujusmodi onera Missarum de jure vel de facto adimpleri poterant, sed casu quo reditus à principio fuerint sufficientes, et postea ita imminuantur, ut nullo modo sufficiant ad onera ferenda, tunc dicit *Fagnanus* non videri sublatam Episcopis facultatem, quam habent de jure communi, Missas moderandi, vel commutandi ex *c. Nos quidem. de Testam.* et ex Trid. *sess.* 25. *c.* 4 *et* 8. ubi conceditur Episcopis, ut unà cum hærede vel executore possint ultimas voluntates in alium pium usum commutare.

Dubitatur 2. An possit Capellanus ex se minuere numerum Missarum, si deficiant reditus? Si deficiant in totum sine ipsius culpa, certum est non teneri Missas celebrare, ut communiter dicunt *Croix lib.* 4. *n.* 855. *Tamb. Meth. Miss. l.* 3. *c.* 1. §. 2. *n.* 2. *et* §. 3. *n.* 89. *Ronc. c.* 8. *q.* 8. *cum Pasqual. et Passer. ac Escob. l.* 21. *n.* 637. *cum Bordon et Aversa.* Idque declaratum fuit à S. C. ut diximus *n.* 324. *in fine.* Si verò reditus deficiant in parte, etiam videtur certum cum *Escob. n.* 638. posse Capellanum minuere Missas, casu quo testator congruam eleemosynam designaverit, v. gr. tarenum pro qualibet Missa; quia tunc, sicut augendus esset numerus Missarum si reditus augerentur, ita minuendus est si reditus diminuuntur. Major difficultas est, an pos-

sit Capellanus minuere Missas, si testator designaverit numerum Missarum et deficiat stipendium adhuc ordinarium? Negant *Tamb. l. c. n.* 1 *et* 2. *Dian. p.* 10. *tr.* 16. *R.* 65. *Mazzot. t.* 2. *p.* 427. *n.* 5. *Pal. t.* 2 *tr.* 3. *d.* 1. *p.* 6. *n.* 23. *et Salm. de Statu Rel. c.* 7. *n.* 152. *cum Azor. Gav. Philib. Pell. et Lezana.* Hi dicunt pro hac moderatione omnino recurrendum ad Sedem Apostolicam, tum ex Decreto supra allato, ubi dictum fuit : « Pro his omnibus » reducendis, aut moderandis ad Apostolicam Sedem recurra- » tur; » tum ex alio Decreto (vide *ap. Croix n.* 89.) ubi ad quæ- situm : « Quid si legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus » illi injunctum subire, et si recurrendum sit ad Sedem Aposto- » licam pro moderatione oneris, totum aut fere totum insumen- » dum sit pro expensis ad id necessariis? » Sic declaratum fuit : « Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, » ut supra impositi, ab iis ad quos pertinet, Sedem Apostolicam » esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuet. » His ta- men non obstantibus, affirmant cum *Bus. ut supra Franc. de Lug. l.* 5 *de Sacr. c.* 12. *q.* 9. *n.* 98. *Escob. l. c.* item *Bord. ap. Croix n.* 118. *et Pasq. ac alii ap. Ronc. loc. cit.* qui *in Reg.* 3. *in praxi*, id probabile putat. Ratio horum est, quia id censetur esse juxta men- tem ipsius testatoris, qui non præsumitur voluisse gratis, aut stipe minori justo cogere Capellanum ad celebrandum, vel ad supplen- dum stipendium ex propriis bonis, si vellet per alium celebrare, alioquin voluntas testatoris esset injusta, quæ servari non debet. At quia in hoc facilè interveniri posset periculum hallucinationis, advertit *Ronc.* generaliter loquendo, recurrendum esse ad judi- cium Episcopi (quod necessariò requirunt *Croix l.* 4. *n.* 855. *et Tourn. t.* 5. *p.* 793. *qu.* 13.) vel saltem viri docti et pii, qui non auctoritativè, sed tanquam justus arbiter numerum Missarum moderetur. Ad Decreta autem præfata respondet *Ronc. cum Pasq.* in tali casu hanc non esse propriè reductionem, aut mode- rationem stabilem, quam Sedes Apostolica sibi reservat, sed esse cessationem de jure obligationis pro rata redituum deficientium; Decreta enim loquuntur juxta mentem Trident. *sess.* 25. *c.* 4. *de Ref.* ubi sermo est non jam de reditibus diminutis, sed de tenui eleemosyna ab initio designata pro Missis, quas non facilè repe- riatur qui velit celebrare, et de illis, re integra, ob tenuitatem stipendii, vel paucitatem Sacerdotum fieri vellet reductio. An au- tem hæc opinio sit probabilis, judicio sapientiorum remitto. Cæ- terùm, si staret hæc sententia, omnino servandum esset id quod advertit *Tamb. dict. c.* 5. §. 3. *num* 96. nempe, quòd si Capella- nus per annos præteritos acceperit stipendium majus solito, te- netur compensare, eumdem numerum Missarum celebrando; qui enim ante stetit commodo, deinde stare debet incommodo.

Dubitatur 3. An Episcopus possit moderari Officia, preces, et eleemosynas Anniversariis annexas? Negat *Tamb. apud Croix n.* 121. Sed affirmat *Pasqual. ibid.* quia prohibitio non loquitur de his, sed tantùm de Missarum reductione; uti etiam nec de illis Missis, ad quas aliquis Sacerdos se obligasset sine congruo

stipendio; id enim esset in præjudicium Ecclesiæ, et successorum. Sed hoc ultimum nullo modo admittendum, quia esset contra Decreta relata supra *in dub.* 1.

332. — « 11. Qui ratione Beneficii tenetur quotidie celebrare, » tenetur etiam Missas pro fundatore (nisi de hujus intentione » contraria constet) applicare. *Bon.* et alii, *Dian. p.* 6. *t.* 6. *R.* 13. » qui tamen concedit posse eum pro seipso quater, aut sexies in » anno * (*Vel pro valde sibi conjuncto, aut carissimo amico, aut* » *benefactore; sic enim præsumitur consensisse fundator, ut Salm.* » *c.* 5. *n.* 36. *cum Lezan. Dian. Steph. Homob. Nald. Philib. etc.* » *passim. Modò non accipiatur stipendium, ut rectè advertunt Holz.* » *n.* 351. *et Elbel. n.* 215. *cum Pasq. et Gob. ac Salm. c.* 5. *n.* 28. » *cum Bonac. Gavant. Dian. et communi, contra Vidal; quia hoc* » *esset contra mentem fundatoris.*) *; et in die commemorationis » omnium defunctorum pro particulari defuncto celebrare. » * (*Vide infra n.* 338.) * Item quavis hebdomada unam Missam » omittere devotionis, et reverentiæ causa, idque ex præsumpta » intentione fundatoris : quod *Tamb. l.* 3. *exped. sacr. c.* 3. §. 1. » *ex Gav. pag.* 3. *t.* 12. limitat, nisi de contraria fundatoris vo- » luntate constet, vel sit onus Ecclesiæ, aut Monasterii, curare » Missam quotidianam. V. *Tamb. l. c. Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 28. » *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 86. *et p.* 5. *t.* 5. *R.* 23. *et t.* 13. *R.* 51. Id ipsum » limitat *Card. de Lugo R. mor. lib.* 5. *d.* 9. si obligatio diri- » gatur ad ipsum Sacerdotem, v. gr. si dicatur (qui debet quo- » tidie celebrare), quo casu concedit. * (*Ita etiam Salm. n.* 37. *com-* » *muniter cum Suar. Bon. Azor. Leand. Sylv. ex c. Significatum,* » *de Præbend. ubi dicitur Capellanum teneri quotidie celebrare,* » salva honestate, et debita devotione. *Advertit tamen Bonac.* » *cap.* 8. *q* 3. *quòd nullo die Capellanus poterit vacare, si in fun-* » *datione expressè cautum sit, ut Missa celebretur per seipsum vel* » *per alium, ex Declarat. S. C. die* 30 *Maii* 1699.) * Si verò diri- » gatur ad celebrationem in tali loco, v. g. volo, ut in tali Eccle- » sia celebretur quotidie Missa, teneri eum pro se alium substi- » tuere eo die, quo ipse non celebrat * (*Ita Salm. loc. cit. cum* » *aliis communiter*).

« 12. Qui non potest fundationi satisfacere propter morbum, » non tenetur, si brevis sit v. g. 15 dierum, ut docet *Bonac.* aut » etiam unius, alteriusve mensis (ut probabiliter docet *Card. de* » *Lugo n.* 49.) substituere alium, aut compensare, cùm tam » strictè ne domini quidem honesti cum famulis agant; secus » tamen, si sit diuturnus morbus; nisi reditus sint nimis tenues, » aut in morbum absumantur, ut contra *Sylv. et Azor.* docet » *Bonac. Rodriq.* Impeditus verò aliis negotiis, licèt justis (cùm » hæc non debeant obesse fundatori), debet satisfacere per » alium, vel compensare postea, præsertim si fiat sæpius. Ita » *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 7. »

333. — Quæritur an Capellanus ægrotans teneatur interim alteri dare stipendium ut Missas celebret? Commune est (contra *Henriq.*) non teneri, si infirmitas sit brevis, ut cum *Busemb.*

hîc tenent *Lugo d.* 21. *nu.* 48. *Salm. c.* 5. *n* 34. cum *Dic. Dian. Lez. etc.* nisi fundator voluerit non deficere Missam in tali loco, etc. Quænam autem sit infirmitas brevis? Alii dicunt, si durat per decem dies, ut *Barbos. Molfes. Graff. etc.* Alii extendunt ad 15 dies, ut *Bon. et Dian.* item *Elbel. p.* 131. *n.* 214. *cum Anacl.* Et de hoc habetur Declaratio S. C. Conc. edita die 17 Nov. 1695. (*ap. Pitton. de Paroch. n.* 1595.) ubi dictum fuit non teneri Capellanum per alium supplere, tempore infirmitatis non excedentis 15 dies. Alii ad mensem, ut *Laym. c.* 3. *n.* 7. *et Salm. n.* 35. cum *Hurtad. et Concil. Mediol.* 7. *tit. de Missis,* ubi: « Si Capel- » lanus saltem per annum celebravit in aliquo loco, si etiam per » mensem ægrotet, adhuc integram eleemosynam judicio Epis- » copi accipere potest. » Alii denique extendunt ad duos menses, ut *Lugo. n.* 49. *cum Nav.* item *Philib. Dic. Nald. Leand. et Ant. à Sp. S. ap. Salm. l. c.* et adhæret *Conc. p.* 471. *n.* 31. ac probabile putant *Busemb.* ut supra, ac *Dicast. Pal. Nav. etc.* apud *Salm. ibid.* Omnes autem hæ opiniones videntur esse probabiles.

Nota hîc obiter id quod advertit Bened. XIV. *de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 23. *num.* 2. prohibuisse S. C. tringinta Missas Gregorianas, utpote rebus non convenientibus refertas. An autem liceat accipere stipendium pro prima Missa, quam Neopresbyter celebrat cum Episcopo? Vide dicenda num. 829. *v. An autem.*

DUBIUM II.

Cujus sit applicare fructum sacrificii?

334. A quo applicandus sit fructus Missæ? An religiosus validè Missam applicet contra voluntatem Prælati? — **335.** Applicatio debet fieri ante celebrationem. Qu. I. An sufficiat applicatio habitualis? Qu. II. An si quis accepit stipendia à diversis, sufficiat applicare Missas pro eis in confuso? — **336.** Quid si applicatio nulli fiat, vel incapaci? — **337.** An valeat applicatio conditionata? Et an applicatio facta pro primo offerente, sit illicita, et invalida? — **338.** An in die Animarum possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio? — **339.** De altari privilegiato. Qu. 1. An ad tales Indulgentias lucrandas requiratur Missa de *Requiem*? Qu. 2. Quomodo intelligenda est clausula *Modò in Ecclesia quotidie dicantur septem Missæ?* Qu. 3. Quomodo clausula: *Modò in Ecclesia non sit aliud Altare Privilegiatum?*

334. — « Resp. Solus Sacerdos offerens validè id facit per » suam intentionem, quia est actus potestatis Sacerdotalis. Ita » *Commun. Suar. Card. de Lugo d.* 19. *s.* 10. *num.* 511. *etc.*

Unde resolves:

« 1. Is validè applicat, etsi peccet sacrificando, vel applicando » contra voluntatem superiorum. Ita *Suar. Laym. Dian. Card.* » *de Lugo, loc. cit.* contra *Nav. Ledes.* et alios, quorum senten- » tiam probabilem dicit *Dian. t.* 14. *R.* 72.

Quæritur an Religiosus validè applicet Missam contra voluntatem Prælati? *Prima* sententia negat, quam tenent *Scotus Quodl.* 20. *Gav. in Rubr. Miss. p.* 3. *tit.* 12. *n.* 28. item *Gabr. Arm. et alii apud Tourn. t.* 5. *p.* 482. *v. Grave, ac Cordub. et Led. ap. Dian. p.* 2. *tr.* 14. *R.* 72. qui probabilem putat. Ratio, quia voluntas Religiosi subditur voluntati Superioris; unde, sicut Superior potest irritare contractus, et vota subditi, ita etiam applicationes Missarum. *Secunda* verò sententia communior et probabilior dicit talem applicationem subditi esse quidem illicitam, sed non invalidam, et hanc tenent cum *Busemb. Suar. d.* 76. *s.* 9. *Layn. c.* 2. *num.* 11. *Lugo de Euchar. d.* 19. *n.* 211. qui ait oppositam rejici fere ab omnibus Recentioribus, *Salm. de Sacrif. Missæ c.* 3. *n.* 25. *Anacl. p.* 576. *num.* 72. *Spor. n.* 289. *Tourn. l. c. cum Vasq. et Elbel p.* 119. *n.* 180. *cum Mastrio, Croix et Gob.* Ratio, quia subditus, uti utitur potestate Ordinis (ut est in hoc casu), minimè subjicitur voluntati Prælati. Limitat *Marchantius in Tribut. qu.* 2. *d.* 2. Si Sacerdos applicationem faceret ex vi pacti initi cum offerente, quia sicut pactum sine voluntate Prælati est nullum, ita et applicatio. Hoc tamen sanè intelligendum, quando subditus ita alligaret applicationem pacto, ut absolutè intenderet non applicare, si non satisfaceret obligationi contractæ (quod bene ait *Sporer n.* 290. in facto rarò accidere); Quando tamen absolutè applicat, non restringendo intentionem ad satisfactionem pacti; tunc validè applicat ex potestate generali, quam ipse habet applicandi Sacrificium, cui vult, etiamsi errore ductus Missam applicaret pro obligatione contracta.

335. — « 2. Sacrificium, quod neque formaliter, neque virtualiter ulli applicatum est, vel ante, vel in ipsa consecratione, saltem secundæ speciei, non potest postea ulli applicari, saltem adæquatè, quia producit effectum, quando existit, neque is suspenditur; ideoque nec licet accipere stipendium pro Missa præterita. V. *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 2.

« Dixi, *vel ante;* quia non requiritur, ut applicatio fiat in ipso Sacrificio: sufficitque, si pridie facta sit, etsi ipso die de ea non cogitet. *Bon. qu.* 3. *p.* 2. *ex Suar. Dian. l. c. R.* 47. contra *Vasq.* »

Quæritur I. An ad applicandam Missam sufficiat applicatio habitualis, nempe aliquando habita, et non revocata? Negant *Vasq. De Sacram. d.* 38. *c.* 6. *n.* 74. *et Abelly de Sacr. Miss.* §. 5. *n.* 5. *cum Isamb.* dicentes, quòd sicut ad consecrandum requiritur Ministri intentio actualis, vel saltem virtualis, sic etiam requiritur ad fructum Missæ applicandum. Sed veriùs, et communiter affirmant *Suar.* 3. *p. d.* 17. *sess.* 3. *concl.* 2. *Bon. de Sacr.* 1. *q.* 1. *p.* 2. §. 3. *n.* 11. *Lugo eod. tit. D.* 8. *n.* 93. *cum Molf. et Dian. item Cont. Tourn. t.* 5. *p.* 841. *q.* 6. *Resp. ad* 2. *Holzm. p.* 5. *n.* 12. *v. Dices, Elbel p.* 118. *n.* 174. *Mazz. de Sac. Miss. t.* 3. *p.* 168. *Sporer eod. tit. n.* 340. *cum Gob.* qui testatur hanc esse omnium praxim, et *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 50. *cum Con. Tamb. et Pasq.* Et ab hac doctrina in substantia non est differ-

mis *P. Conc. t.* 8. *p.* 473. *n.* 36. nam, licèt requirat intentionem virtualem, tamen virtualis illa (modo quo ipse explicat) coincidit cum nostra habituali; dum inquit, quòd si quis acceperit 20 eleemosynas, et hodie celebrationem incipit cum voluntate sequentibus diebus celebrandi pro offerente, tunc sufficere primam intentionem; etiamsi cæteris singulis diebus aliò distractus illam non renovet. Ratio nostra est, quia applicatio Missæ se habet per modum donationis verbalis, quæ semel facta valet donec expressè revocetur. Respondetur autem ad rationem oppositam, quòd in Sacramentis ideo requiritur intentio actualis vel virtualis, quia intentio efficit Sacramentum, seu actualiter influit in ejus confectionem; sed in applicatione Missæ intentio non efficit fructum illius, dum adhuc sine applicatione de se oritur fructus ex celebratione Missæ, et ideo sufficit applicatio aliquando facta, per quam fructus fuit alicui donatus.

Quæritur II. An si quis accipit stipendium à decem personis pro decem Missis, satisfaciat applicando primas decem Missas quas legit pro ipsis in confuso? Negat *Sylvius ap. Bon. d.* 4. *p.* 7. §. 3. *n.* 1. *et Conc. t.* 8. *p.* 474. *n.* 38. Sed meliùs videtur sic distinguendum: Si singula Sacrificia applicantur pro singulis indeterminatè, non videtur satisfieri, quidquid dicant *Aversa, et Diana apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 209. Ratio, quòd ad satisfactionem requiritur intentio applicandi fructum determinatæ personæ, ut illi prosit; unde sicut non consecraret, qui decies proferret formam Consecrationis super decem hostias, cum intentione consecrandi unaquaque forma unam hostiam ex eis in confuso; ita qui applicat decem Missas indeterminatè. Si verò Sacerdos unamquamque Missam intenderet applicare omnibus illis decem personis, singulis applicando decimam partem uniuscujusque Missæ, non videtur ratio cur non satisfaciat, cùm nemo dubitet, quin fructus Sacrificii sit divisibilis, et ideo tribuitur unicuique quod debetur; unusquisque enim in singulis Missis, decimam partem accipiendo, in celebratione decimæ Missæ jam totum suum fructum percipit. Et ita tenent *Bon. l. c. Ronc. c.* 6. *q.* 9. *R.* 2. *Tamb. de Miss. l.* 2. *c.* 2. §. 11. *n.* 4. item *Aversa, Henno, et alii apud Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 210. contra *Pasqual et Posseo.*

336. — « 3. Si nulli applicetur, vel incapaci, fructus manet in » thesauro Ecclesiæ, ut docet *Suarez*, vel cedit ipsi Sacerdoti, » vel illis, pro quibus tenetur specialiter offerre, quòd ita impli» citè censeatur intendisse. Ita *Laym. t.* 5. *c.* 2. V. *Card. de Lugo* » *n.* 225. »

Si fructus Sacrificii applicetur incapaci, tunc ille remanet in thesauro Ecclesiæ. In praxi autem quando dubitatur, an is pro quo offerimus sit vel ne capax fructûs, consultum est in Missis gratuitis illas applicare vel nobis ipsis, vel alteri sub conditione, si persona cui applicantur non sit capax; In Missis verò debitis ex stipendio, quia probabiliter fructus cedit in beneficium propinquorum offerentis ex ejus implicita voluntate, ideo tunc non possumus, cui velimus fructum applicare, nisi sub conditione,

ut præjudicium non fiat cui obligatio adsit applicandi ; ita *Elbel num.* 194. *et Sporer num.* 284. *cum Marchant.*

337. — « 4. Applicatio, sub conditione jam impleta, est valida, » v. g. ad intentionem quam habuit hodie superior, non autem » sub conditione futura contingente, v. g. applico illi, cui Titius » interrogatus voluerit ; vel ei, qui priùs morietur ; vel qui primò » stipendium offeret : ita *Suar. in* 3. *part. t.* 3. *d.* 79. *s.* 9. *Laym.* » *l. c. Dian. l. c. R.* 15. *Card. de Lugo d.* 19. *num.* 209. contra » *Bon. q. ult. p.* 7. §. 5. qui tamen ipse in praxi dissuadet.

« 5. Non satisfecit, qui te mortuum putans, Missas, quas pro » defuncto teneretur, celebravit.

« 6. Sacerdotes Societatis non satisfaciunt, celebrando pro » defunctis per anticipationem, nisi tamen jam mortui sint, etsi » postea promulgentur. *Laym. l. c.* »

Dicunt *Lugo de Pœn. d.* 13. *n.* 137. *et Pal. pag.* 6. applicationem Missæ factam pro primo offerente esse validam, sed illicitam ex prohibitione Clem. VIII, quam promulgavit Paulus V die 15 Novemb. 1605, vetans hanc consuetudinem, « tanquam » pluribus nominibus periculosam, Fidelium scandalis ob- » noxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium aberrantem. » At probabiliùs (ut rectè ait *Croix n.* 222.) talis applicatio non solùm erit illicita, sed sæpe invalida, quia sæpe accidet quòd Missa tunc dicatur pro causa, quæ adhuc non existit, putà si stipendium offerens postulabit Missam pro liberatione à carcere, ab infirmitate, etc. quæ causa, cùm nunc non adsit, effectus Missæ suspensus remanere deberet, quod non videtur credibile. Bene tamen advertit *Tournely p.* 791. *cum Vasq. Aversa, et Quarti,* quòd si Sacerdos prævideat, quòd postulandæ sint Missæ pro aliquo defuncto, bene potest eas nunc offerre, et deinde stipendium percipere, quia hoc casu jam offerrentur pro persona determinata.

338. — « 7. Non omnes Sacerdotes tenentur die Animarum » applicare Missam pro omnibus defunctis. *Tamb. l.* 3. *exp.* » *sacr. c.* 3. §. 2. contra praxim, et *Gao. p.* 4. *t.* 15. * (*De hoc* » *adest Decretum S. C. apud Merati indicis n.* 411. *editum die* 4 » *Aug.* 1663. *ubi dictum fuit.* In die Commemorationis omnium » fidelium defunctorum Sacrificia possunt à Sacerdotibus cele- » brantibus applicari ad libitum, scil. vel pro omnibus fidelibus » defunctis, vel pro aliquibus tantùm. *Hoc Decreto posito, bene* » *ait Tourn. t.* 5. *pag.* 793. *q.* 11. *nihil obesse, quin pro talibus* » *Missis accipi possit stipendium.*) *

339. — « 8. Missa celebrata in altari privilegiato pro defunc- » tis non suffragatur illis, nec satisfit Indulto, nisi sit de requiem. » *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 233. *ex declarat. Card. et p.* 9. *t.* 2. » *R.* 8. »

Hoc Privilegium altaris in hoc consistit, ut ex Indulgentiis, sive fructibus, qui sunt in thesauro Ecclesiæ, liberetur à Purgatorio anima pro qua Missa in illo altari applicatur ; et hoc vi potestatis clavium, quam habet Papa applicandi Indulgentias,

vivis quidem per modum absolutionis, defunctis verò per modum suffragii sive solutionis.

Quæres 1. An ad lucrandam Indulgentiam altaris Privilegiati semper requiratur ut celebretur Missa *de requiem?* Resp. negativè; nam licèt olim anno 1601 die 1 Junii respondisset S. C. affirmativè, ut fert *Dian. p. 4. tr. 4. R.* 233. attamen Alexander VII, die 22 Januar. an. 1667, in decreto incipiente *Creditæ nobis,* declaravit quòd in iis diebus, quibus non licent Missæ *de requiem,* Missæ de festo currente easdem habeant Indulgentias, quas habent Missæ *de requiem:* Idque extendit ad altaria Privilegiata etiam non perpetua, et pro aliquo die in hebdomada. Deinde Innocentius XI, die 4 Maii an. 1688, declaravit id valere etiam in diebus dominicis, et diebus infra octavas Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, et aliis annuis diebus, quibus Missæ *de requiem* non possunt celebrari. Demum hæc omnia decreta confirmavit Clemens XI, die 29 Sept. an. 1714. (Vide Decreta præfata apud *Merati t. 1. p. 2. Indice n.* 623, 624 *et* 625.) Ex his omnibus colligitur, quòd Missæ in altari Privilegiato, aut perpetuo, aut ad tempus concesso, suffragantur defunctis, sive dicantur *de requiem,* sive de die currenti, quando non licet eas *de requiem* dicere. Si verò currat festum semiduplex, omnino debet dici *de requiem* in altari Privilegiato; aliàs non acquiritur Indulgentia, etiamsi in Ecclesia solemnitas celebretur, ex declaratione S. C. quam refert *P. Zaccharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 509. Cùm autem privilegium concedatur ad tempus, declaravit S. C. (in Decreto, quod affert *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 525.) quòd tempus incipiat non à die publicationis Brevis, sed à die concessionis.

Quæres 2. Quid si in Ecclesia, ubi concessum est altare Privilegiatum per aliquod tempus, non dicantur septem vel quinque Missæ juxta clausulam, quæ in Indultis apponi solet? *Sylvius apud Croix n.* 522. putat privilegium etiam suffragari, si bis vel ter Missæ non legantur. Sed veriùs oppositum docet Benedictus XIV, *Notif.* 56. *n.* 16. ex Decreto S. C. Concilii, edito die 11 Sept. 1694, et approbato ab Innoc. XI, qui id mandavit publicari; ibi dictum fuit, « celebrationem Missarum Indultis præ- » fatis præfinitarum omnino necessariam esse singulis diebus in » eadem Ecclesia. » Declaravit tamen eadem S. C. die 30 Julii 1706 alio Decreto (inserto in Bullario Clementis XI. *p.* 2. *p.* 592 quòd pro tempore, quo Religiosi vel Sacerdotes Seculares per aliquot dies vel menses propter absentiam non celebrant Missas præfinitas, Indulgentiæ non amittuntur, sed pro illo tunc suspenduntur. Insuper declaravit, quòd si Missæ non legantur ob Sacerdotum infirmitatem, vel quia Religiosi occasione festivitatis, vel funerum, alibi celebrare debeant ex jussu Prælati, si rarò id fiat, Indulgentiæ etiam suffragantur. Vide prædicta Decreta *apud Bened. XIV. loc. cit. n.* 17. *et apud Spor. t.* 3. *p.* 258. qui illa in extensum affert.

Quæres 3. quomodo intelligenda clausula, *si in Ecclesia aliud*

Sporer p. 258. *n.* 133. *et Gobat. n.* 519. intelligendam esse, quòd si altare Privilegiatum antea concessum fuerit generatim pro quibuscumque defunctis, idque in secunda petitione non sit expressum, posterior concessio, etiam generatim facta, nihil valet; secus verò, si concessio fiat pro aliquibus particularibus personis. Et sic pariter videtur dicendum, si prima concessio fuerit particularis, et secunda generalis.

Notandum hîc 1. privilegium altaris privilegiati non esse communicabile per generalem communicationem privilegiorum, ex Decreto S. C. Indulgentiarum dato die 5 Febr. an 1748, et approbato à Bened. XIV, die 2 Martii ejusdem anni; ita refert *P. Ferrarius Bibl. t.* 4. *v. Indulgentia in Append. n.* 15. Notandum 2. quòd Clemens XIII, prævio voto ejusdem S. C. die 19 Maii 1719, indulsit omnibus Ecclesiis Parochialibus altare privilegiatum quotidianum ad septennium; quo expleto, præcepit omnibus Episcopis, Abbatibus, Vicariisque Capitularibus, pro suis Parœciis confirmationem ejusdem privilegii ad septennium petere; vid *Ferrer. Bibl. t.* 8. *Append. n.* 7.

DUBIUM III.

Quando, et quoties liceat celebrare.

340. An possit dici Missa ante auroram, vel post meridiem? — **341.** A quo tempore incipiat aurora? An tempus tam auroræ, quàm meridiei moraliter accipiendum? — **342.** Quid de Privilegiis Regularium? — **343.** Casus in quibus licet celebrare ante auroram, vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missæ dici possint ante auroram? — **344.** An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causa itineris, vel ex dispensatione Episcopi? — **345.** An peccet graviter, qui celebrat ante auroram, vel post meridiem? — **346.** Quænam in hoc sit parvitas materiæ? **347.** Quale peccatum sit celebrare ante Matutinum? — **348.** Quid si esset Missa Conventualis, et solemnis? — **349.** An liceat celebrare (et ministrare Communionem) in quolibet anni die? — **350.** An in die Cœnæ Domini, et sabbati Sancti liceat privatim celebrare? — **351.** An et quando liceat celebrare pluries in die? — **352.** An aliquando liceat interrumpere Missam, vel de novo incipere? — **353.** An si superveniat Princeps, vel turba Peregrinorum? vel si Sacerdos recordetur alicujus impedimenti? — **354.** An si urgeat necessitas propria vel aliena? — **355.** Quomodo Missa interrupta, supplenda sit ab alio Sacerdote?

340. — « Resp. 1. Ordinariè non licet celebrare post meri-
» diem, sed debet inchoari ante duodecimam, nec ante auroram,
» quàm ante solis ortum, *Regin.* quadrantem horæ, *Henriq.* et
» *Coninc.* mediam horam, *Azor.* horam cum quadrante, *Suar. et*
» *Fernand. et Posseo.*, sesquihoram comprehendere dicunt, et
» consequenter, cùm, secundùm *Henriq. Suarez*, et alios, Missa
» possit inchoari tantò ante auroram, ut sub ejus initium finiatur,
» licèt duabus horis ante solis ortum inciperet. Ita *Rodriquez*, et

» alii. Unde ulteriùs inferunt quidam cum *Suar.* Religiosis ha-
» bentibus privilegium celebrandi hora ante diem, licere tribus
» horis ante ortum solis incipere : quod *Card. de Lugo d.* 20.
» *sect.* 2. *n.* 32. non improbat, etsi *Laym.* tantùm permittat
» horis duabus cum dimidia. *Diana* verò duabus horis post me-
» diam noctem, *Card. de Lugo l. c.* Quacumque autem hora li-
» citè (sive ex, sive sine privilegio) celebrent, eadem etiam atque
» adeo in Missa, quæ nocte Nativitatis, cæterisque, quæ post
» illam celebrantur, licere iis Eucharistiam aliis ministrare, con-
» tra *Bordon.* docet *Diana p.* 9. *t.* 7. *R.* 43. * (*Sed hoc vetitum*
» *nunc est. Vide de hoc d. n.* 252. *v. Sic etiam.*) * »

341. — In Rubrica Missalis n. 15. habetur : « Missa privata,
» saltem post Matutitum et Laudes, quacumque hora ab aurora
» usque ad meridiem dici potest. » Non licet igitur celebrare ante auroram, quæ non jam intelligitur ortus solis, sed tempus illud quod est medium inter noctem et diem. Hinc dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 33, licitum esse inchoare Missam fere per duas horas ante ortum solis : Sed meliùs aiunt *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 226. *Tourn. t.* 5. *p.* 793. *q.* 1. *et Bened. XIV, Notif.* 12. *n.* 12, auroram computandam esse ex temporum varietate, juxta tabellas, quæ directoriis Officii divini apponi solent. Idcirco asserunt *Croix et Tournely* in mense Junii auroram incipere fere duabus horis cum quadrante ante ortum solis : mensibus Februar. et Septembr. hora cum dimidia : in mense Martii hora cum quadrante ; in reliquis verò mensibus hora, et tribus quadrantibus circiter.

Omnes autem conveniunt cum *Lugo d.* 20. *num.* 37. *Tournely pag.* 794. *q.* 2 *et* 3. *Wigandt tract.* 15. *n.* 52. *Bonac. p.* 9. *n.* 2. *et Salm. c.* 4. *n.* 33 *et* 42. qui citant *Suar. Navar. Sa, Henr. et alios,* quòd nulla sit culpa Missas terminare in aurora, et eas incipere parum ante meridiem; ratio, quia tempus tam auroræ, quàm meridiei (de qua infra dicemus ex *n.* 345.), non mathematicè, sed moraliter accipiendum. Et quamvis olim (ut fert *Bened. XIV, Notif.* 12. *n.* 3 *et* 4.) Clemens XI, secus præceperit in quodam suo edicto, ubi sic dixit : *Comandiamo che le Messe non possano incominciarsi prima dell' aurora, è che à mezzo giorno debbano essere del tutto terminate :* Nihilominus postea, cùm hoc punctum rursus examini mandatum fuisset; Benedict. XIII annuit posse tolerari latitudinem tertiæ partis horæ tum ante auroram, tum post meridiem : idque per edictum publicatum fuit sub Clem. XII, (*apud Bened. l. c.*)

342. — Circa autem Religiosos, affert *Lugo d.* 20. *ex n.* 27, plura Privilegia, quibus Regularibus conceditur celebrare duabus horis post mediam noctem : Item *Salm. c.* 3. *n.* 32. asserunt Privilegium Eugenii IV, celebrandi tertia hora post meridiem ex justa causa. An autem hujusmodi privilegia fuerint revocata per Tridentinum? Affirmat *Fagundez cum aliis apud Lugo n.* 20, quia in præfato Concilio *sess.* 22. *Decr. de vitand. in celebr. Missæ,* sic præcipitur : « Ordinarii caveant, ne Sacerdotes aliis quàm
» debitis horis celebrent... non obstantibus Privilegiis quibus-

» cumque. » At negant *Wigandt t.* 15. *n.* 4. *Lugo ibid. cum Rodriq. Salas, Diana*, et aliis pluribus, et id probabile putat *Roncaglia c.* 5. *q.* 8. *cum Tamb.* Ratio, quia Tridentinum ibi tantùm imponit Episcopis, ut prædicta curent observari; ergo ubi Episcopi non repugnant, non est cur Regulares suis Privilegiis frui nequeant. Sed hoc non obstante, oppositum omnino tenendum ex Decreto Clementis XI, edito 15 Decemb. 1703. (in extensum relato *apud Croix n.* 258.) ubi Pontifex declarat Privilegia Regularibus concessa circa Missarum celebrationem omnino revocata esse per Concil. Trid. in Decreto *sess.* 22. *cap. unic.* Et quamvis Clemens ibi tantùm loquatur de Privilegio altaris portatilis, tamen hac declaratione procul dubio ostendit pariter revocatum esse Privilegium celebrandi extra debitas horas, quas Concilium expressè servari jubet ab omnibus Sacerdotibus; non obstantibus (ut supra) Privilegiis quibuscumque.

345. — « Dixi, *ordinariè*, quia antevertere licet sequentibus » casibus, in quibus etiam paulo post meridiem, v. g. uno, vel » altero quadrante, inchoari potest, ut etiam secundùm *Sot. et* » *Pal.* ex quavis rationabili causa, v. g. ob supplicationem, vel » concionem publicam protractam ultra meridiem, ob funus » Principis, vel quia Sacerdos die festo propter iter fuit impedi- » tus, quo casu etiam integra hora post licere inchoare dicunt. » Vid. *Laym. l. c. Fer. hîc c.* 3.

« 1. In necessitate, v. g. ut morituro detur Viaticum, quo ca- » su licere media nocte celebrare, ait *Diana p.* 1. *t.* 14. *R.* 33. *ex* » *Laym. etc.* (*cum Lugo Disp.* 20. *n.* 25. *et Salm. c.* 4. *n.* 27. *cum* » *Vasq. Pal. Dic. Hurt. etc. communiter.*)

« 2. Ubi est mos rationabilis, ut opifices, et famuli summo ma- » ne possint audire sacrum. *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 3. *ex Nav. etc.* » (Vide *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 34.) non tamen idcirco post me- » ridiem licebit.

« 3. Ex privilegio, de quo supra.

« 4. In nocte Nativitatis, in qua omnes tres Missas ante auroram » dici posse, probabiliter docent *Suarez, Con. Laym. Dian. p.* 4. » *t.* 4. *R.* 236. contra *Sylo. Fern.* et alios * (*Lugo n.* 25. *Salm.* » *n.* 26. *cum Fagund. et Nunno.*) * »

Quæres, an liceat in nocte Nativitatis Domini legere omnes tres Missas ante auroram? Affirmant *Suarez d.* 80. *sect.* 4. *v. Tertio, Lugo d.* 10. *n.* 25. *Salm. c.* 4. *nu.* 26. *Dian. p.* 1. *tr.* 14. *R.* 35 *cum Vasq. Laym. Con. Molf. etc.* Quia (ut dicunt) in *c. Nocte sancta de Consecr. dist.* 1. absolutè conceditur, quòd in nocte Nativitatis *Missas celebrent Presbyteri.* Sed verùs id negandum cum *Holz. p.* 85. *n.* 372. *Conc. p.* 488. *n.* 4. *Elbel p.* 134. *n.* 230. Ratio, quia hoc esset contra expressam Rubricam Missalis, ubi notatur: « Prima Missa dicitur in nocte; secunda in aurora; » tertia in die. » Et hodie adest decretum S. Congregat. Rituum, editum die 18 Dec. 1702. (apud *Holz. et Elbel*) ubi dicitur: « Non » licet in media nocte Nativitatis Domini celebrare successivè » alias duas (Missas), et Communionem sacram exhibere. » Si

autem quis unam Missam celebrare vellet in tali die, nulla appareret ratio, ut rectè ait *P. Concina* cur primam potiùs quàm alias celebrare debeat.

344. — Adde 5. posse celebrari Missam privatam post solemnem in festivitate, si solemnis protrahatur ad horam et ampliùs post meridiem, ut probabiliter dicunt *Wigandt t.* 15. *n.* 52. *et Salm. cap.* 4. *n.* 35. *cum Laym. Pal. Suar. Ronc. Led. Vill. etc.* Imò probabiliter *Suar. Vasq. Fill. Rodr. Posseo. et alii ap. Bonac. p.* 9. *n.* 7. (qui tamen non facilè id concedit sine licentia Episcopi) admittunt etiam post duas horas posse celebrari, ne magna pars populi Missa careat. Adde 6. Ex causa itineris per horam post meridiem (vel ante auroram), ut cum *Bus.* dicunt communissimè *Conc. t.* 8. *p.* 587. *n.* 2. *Wigandt l. c. et Salm. n.* 36. *cum Soto, Suar. Pal. Laym.* et aliis citatis. Sic etiam ex causa funeris alicujus Magnatis, ut *Busemb. Conc. et Salm. n.* 41. *cum Henr. etc.* Ex causa concionis, *Busemb. et Wig.* Ex causa publicæ supplicationis, *Busemb. et Conc.* Item quando Episcopus confert Ordines, *Laym. cap.* 4. *n.* 4. *et Salm. n.* 40. *cum Soto, S. Anton. Palud. Henr. etc.* Ex his enim causis Missa potest anticipari, ut supra, vel postponi per horam. Adde 7. Si Episcopus dispenset in aliquo casu particulari ex rationabili causa; juxta quam facultatem possunt Episcopi secum etiam dispensare. Ita *Lugo d* 20. *n.* 27. *Wig. l. c. Salm. n.* 28 *et* 37. *cum Nav. Laym. Pal. Conc.* Et rectè dicit *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 225, eamdem facultatem habere omnes superiores, secluso privilegio, erga suos Religiosos, cùm sint eorum Ordinarii.

345. — « 1. Graviter peccat, qui sine aliqua harum, aut saltem justa causa citiùs mane, vel seriùs post prandium celebrat, » ubi *Azor.* tertiam horæ partem, *Laym.* mediam horam, *Bon.* » tres quadrantes, *Sylvius* horam requirit, ut differendo peccet » mortaliter. Vide *Dian. t.* 14. *R.* 34. ubi notat, Religiosos ex » suis privilegiis posse celebrare usque ad tres horas post me» ridiem, post tertiam verò nullo modo. Vide *Bon. l. c.* »

Quæritur, an sit cuique licitum celebrare Missam sub hora nona, scil. hora tertia post meridiem? Affirmant *Scotus, S. Anton. Palud. Nav. Vivald. Durand. etc. ap. Palaum p.* 7. *n.* 14. *et apud Escob. lib.* 21. *n.* 354. qui cum *Less.* id probabile putat; quia (ut dicunt) Sacrificium altaris correspondere debet Sacrificio Crucis, quod hora nona fuit consummatum. Nec obstare aiunt Ecclesiæ contrariam consuetudinem, quia hæc est tantùm introducta ob fragilitatem hominum non valentium tamdiu jejunare; unde non censetur obligationem induxisse, sed potiùs favorem, cui quilibet potest renuntiare. Sed hodie oppositum omnino tenendum, ut docent *Suar. d.* 80. *sect.* 4. *Laym. c.* 4. *n.* 3. *Bon. p.* 9. *n.* 1. *et* 7. *Palaus l. c.* qui opinionem contrariam meritò improbabilem vocat, et *Salm. c.* 4. *n.* 34. *cum Vasq. Con.* et aliis passim. Ratio eruitur tum ex Trid. *sess.* 22. *in Decreto de Observand. in cel. Miss. etc.* ubi sic habetur : « Sancta Synodus decernit... » ut Ordinarii.... edicto, et pœnis propositis caveant, ne Sacer-

» dotes aliis quàm debitis horis celebrent. » Tum ex universali Ecclesiæ consuetudine, quæ utique nunc servanda est, cùm sit præscripta à Rubrica Missalis ut supra, et insuper expressè approbata à S. Pio V in sua Bulla 4 incipiente, *SS. in Christo Pater*, ubi Pontifex prohibet « in virtute S. obedientiæ, ne quis » sub pœna perpetuæ suspensionis à divinis præsumat quovis » prætextu, etiam licentiarum, in vesperis celebrare. » Ergo celebratio sub vesperis non poterit excusari à culpa gravi, cùm talis celebratio præsumptio à Pontifice declaretur, et expressa inobedientia.

346. — Communiter autem DD. in hoc admittunt parvitatem materiæ, quæ excuset à mortali; et cum causa etiam à veniali, nempe si Missa terminetur parùm ante auroram, et incipiatur parùm post meridiem : sed valde discrepant in assignanda tali materia. *Azorius p.* 1. *lib.* 10. *c.* 25. *q.* 5. assignat pro materia gravi tertiam horæ partem; *Laym. c.* 4. *n.* 6. mediam horam; communiùs verò et probabiliùs censent *Sylvius q.* 83. *art.* 2. *q.* 4. *Pal. p.* 7. *n.* 14. *Bon. p.* 9. *n.* 6. *Ronc. c.* 4. *q.* 8. *R.* 1. *Viva ap. Conc. p.* 487. *n.* 2. qui non reprobat, et *Salm. c.* 4. *n.* 34. *cum Gab.* et aliis censent non esse materiam gravem, nisi incipiatur Missa hora ante auroram, vel hora post meridiem. Item valde probabiliter dicunt hîc *Suar. d.* 80. *s.* 4. *v. Tertio, Bon. n.* 7. *Merati p.* 248. *et Fill. tr.* 5. *c.* 4. *q.* 7. *num.* 103. cum aliis, privilegium celebrandi hora post meridiem, vel ante auroram, intelligi una hora ante vel post tempus ut supra à DD. concessum etiam non privilegiatis, alioquin privilegium parùm prodesset.

Circa autem prædictam parvam materiam (id est minùs quàm hora, ut supra) in celebrando post meridiem, dixit quidam recentior non sufficere ad excusandam à veniali causam differendi celebrationem usque ad illud tempus, sed insuper requiri justam causam eo tunc celebrandi, putà si sit dies festus, vel ut alii audiant Missam, et similia : alioquin dicebat celebrationem non excusari à culpa veniali. Sed hæc distinctio sive opinatio à nullo Auctore tradita est, et videtur omnino insubsistens, ut mihi et aliis doctis visa est, quia eadem causa quæ permittit dilationem, permittit etiam celebrationem eò tunc fieri.

347. — « 2. Non est peccatum celebrare ante dictam Primam, » vel etsi ob infirmitatem non possis horas dicere * (*ut docent* » *etiam Salm. c.* 4. *n.* 43 *et* 44 *cum communi*); vel etiam ante » Matutinum, si causa subsit, sine qua erit veniale, ut docent » *Fill. Laym.* et alii, videturque sententia tuta contra multos di- » centes esse mortale. »

Quæritur, quale peccatum sit celebrare Missam ante recitationem Matutini? Adsunt tres sententiæ : *Prima* dicit esse mortale, et hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tr.* 13. *cap.* 6. *Antoine p.* 154. *v. Secundum, Jucnin. t.* 7. *p.* 393. *q.* 1. *et alii cum Gav. pag.* 3. *tit.* 11. *num.* 5. quamvis *Merati t.* 1. *pag.* 799. *n.* 7. dicat *Gav.* postea alibi suam temperasse opinionem. Hanc sententiam AA. præfati probant ex quadam Constitut Innocentii IV edita

1254, et relata *ap. Tourn. t.* 1. *p.* 635. ubi dicitur : « Sacerdotes » Missas celebrare, priusquam officium matutinale compleve- » rint, non præsumant. » Item ex Rubrica Missalis *tit.* 1. *de Præpar Sac.* ubi legitur : « Sacerdos celebraturus Missam, » saltem Matutino cum Laudibus absoluto etc. » Item *tit.* 10. *de defect.* ubi videtur hîc numerari inter defectus graviores. *Secunda* autem sententia nullam in hoc culpam agnoscit, et hanc tenent *Tamb. de Sacrif. Miss. l.* 1. *c.* 7. §. 2. *n.* 3. *Holzm. t.* 1. *pag.* 447. *n.* 469. *cum Gob. et Cherub.* item *March. et Quarti apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 230. Ratio istorum, quia nulla apparet lex sub culpa hoc præcipiens : et Rubrica est tantùm de consilio, non de præcepto. *Tertia* verò sententia communior et probabilior, quam tenent *Pal. d. unic. part.* 10. *n.* 14. *Less. l. c. cap.* 37. *n.* 81. *Anacl. p.* 200. *qu.* 6. *Conc. t.* 2. *p.* 490. *n.* 11. *Elbel de Sacr. Miss. n.* 238. *Merati l. c. Tour. l. c. cum Soto, Sylv. Tol. Nav. Bellarm. Henr. à S. Ign. Croix l. c. cum Val. Sanch. Vasq. Bon. Vict. et aliis, Sal. c.* 4. *n.* 45. *cum Sylv. Laym. Fill. Barbosa etc.* Hæc sententia docet contra primam id nequaquam esse mortale, tum quia nulla adest connexio inter Officium et Missam, ac ideo recitatio Matutini non videtur necessaria dispositio ad celebrandum, cùm Sacerdos aliter orando possit etiam se disponere : tum quia hujusmodi gravis obligatio neque exprimitur in Rubrica, neque communiter sub gravi est recepta. Docet autem contra secundam sententiam non excusari à culpa veniali, quia in Rubrica id jam inter defectus numeratur; ea enim, quæ inter defectus computantur, non ampliùs possunt esse de consilio, et ideo nequeunt ab aliqua culpa esse immunia. Hanc nostram sententiam amplectitur etiam N. P. Bened. XIV. in suo doctissimo Opere *de Sacrif. Miss. l.* 3. *c.* 13. Ab hujusmodi autem culpa veniali, ut rectè dicunt *Tourn. l. c. qu.* 5. *Croix l. c. et Salm. n.* 46 *et* 47. excusabit quælibet mediocris causa rationabilis, putà si dans eleemosynam postulet ut statim celebretur, si expectet populus aut aliqua persona gravis, si Superior præcipiat, tempus celebrandi transeat, vel instet commoditas studii, itineris, et similia.

348. — An verò sit mortale canere Missam conventualem, et solemnem, antequam Matutinum in Choro dicatur? Negat *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 2. *d.* 39. Sed *Pal. Disp. un. p.* 10. *n.* 14. *Bon. p.* 9. *n.* 8. *Merati d. p.* 799. *Bened. XIV, l. c. et Salm. c.* 4. *nu.* 48. cum *Nav. Sot. Sylv. Laym. Garcia, Suar.* et aliis communiter et verius affirmant esse mortale, nisi intercedat justa causa (et gravis, et publica, ac sine scandalo, ut addit *Suar.*) Ratio, quia talis est consuetudo recepta in omnibus Ecclesiis, ubi preces publicæ dicuntur : ita ut, aliter agendo, graviter læderetur publicus Dei cultus, bonum commune, et conveniens regimen Ecclesiæ, præter scandalum populi.

349. — « Resp. 2. Per se loquendo, quotidie licet celebrare. » Dico, *per se*, quia præcepto obligante sub mortali prohibemur » die Veneris sancto * (*et Sabbato, de consecr. dist.* 3. *ubi di-*

» *citur*, isto biduo penitus non celebrari; *et respectu ad hoc* » *biduum certè manet in observantia apud omnes, id est die Ve-* » *neris, et Sabbati sancti*) ; * non tamen Eucharistiam sumere, » vel aliis præbere, ut habent *Hurt. de Sacrif. 4. d. dif.* 3. *Quin-* » *tan. ex Suar. Vasq. Tann. etc.* licèt suppositis declarationi- » bus *Card.* non licere ministrare, nisi solis infirmis, velit » *Dian. p. 4. t. 4. R.* 237. *p.* 6. *t.* 6. *R.* 19. *et p.* 9. *t.* 9. *R.* 24. *ex* » *Barb. Gav. etc.* * (*Notandum hîc Decretum pro communione* » *quotidiana, approbatum ab Innoc. XI, relatum à Croix l.* 6. » *p.* 1. *n.* 665. *in quo dicitur :* Curent etiam (*Episcopi et Paro-* » *chi*), ut circa communionem in feria VI Parasceve Missalis » Rubricæ, et Romanæ Ecclesiæ usus serventur. *Ex quo rectè* » *infert Card. apud Croix ib. n.* 493. (*quidquid dubitet Leand.*) » *nunc graviter prohiberi communionem etiam privatim in illa* » *die.*) * In Cœna Domini verò, etsi ex consuetudine, uno cele- » brante, reliqui communicare debeant; plures tamen ex causa » licitè privatim celebrant, non tamen post finitam Missam so- » lemnem, et sacrarium reconditum, ut vult *Pal. tr.* 22. *disp.* » *un. p.* 7. *n.* 2. licèt alii id non admittant apud *Dian. p.* 9. *t.* 9. » *R.* 24. Sabbato sancto alii negant licere, ut *Vasq. etc.* alii » probabiliùs affirmant, ut *Suar. Fag. Dian. Gasp. Hurt. d.* 4. » *dif.* 3. *Pal. n.* 5. (qui non vult fieri ante inchoatam Missam » solemnem), et *C. de Lugo s.* 1. *n.* 18. qui addit, non esse » tunc legendas prophetias, quia non sunt pars Missæ : neque » benedictionem Cerei, imò nec Litanias, quia est ratio eadem. » Vide *l. c. n.* 20. *et Bon. p.* 2. ubi notat, quòd usus id vix » habeat. Vide etiam *Dian. p.* 4. *to.* 4. *R.* 237. ubi cum *Mercero* » contra alios permittit eo die ante Missam solemnem celebrare » de Sancto incidente, vel votivam. »

250. — Quæritur, an liceat celebrare privatim in Cœna Domini, et in Sabbato sancto? Affirmant *Viva q.* 5. *art.* 6. *n.* 1. *Mazz. t.* 3. *p.* 129. *Dian. p.* 6. *tr.* 6. *R.* 19. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 231 *et* 234. *cum Suar. Nav. Vasq. et Lugo*, item *Sotus, Henr. Con. Laym. Pal. Barb. etc. ap. Salm. c* 4. *n.* 2 *et* 7. qui huic opinioni adhærent. Ad Decreta autem opposita S. C. respondent præfati AA. ea vel non esse ubique publicata, vel non ubique recepta. Eidem sententiæ olim etiam ego adhæsi; sed nunc, cum alia Decreta novissimè edita observassem, dico omnino tenendum non licere, ut sentiunt *Hozlm. p.* 79. *n.* 341. *Tourn. t.* 5. *p.* 778. *Antoine p.* 490. *q.* 4. *et Bened. XIV, Notif.* 48. *nu.* 9. Nam de die Sabbati sancti adest Decretum S. C. Rituum (apud *Monacelli titul.* 15. *Form.* 3. *in fine*) editum die 11 Martii 1690, ubi sic dictum fuit : « Nec licitum est Missas celebrare in die Sab- » bati sancti in quibuscumque Ecclesiis et Oratoriis, non » obstante quacumque contraria consuetudine, prout Papa ap- » probante suo Decreto Generali statuit eadem S. C. Quoad diem autem Jovis sanctum, adest aliud Decretum prohibens, relatum à *Pittonio de Ritib. t.* 1. *n.* 1703. Sed quod magis refert, hæc omnia Decreta fuerunt expressè confirmata à Papa

Clemente XI. (ut legitur *ap. eumdem Bened. XIV, d. Notif.* 38. *et ap. Pitton. l. c. n.* 1703.) per Decretum proprium ipsius Pontificis emanatum die 15, Martii an 1712 ubi sic habetur : *Dichiarando per ultimo, che colla suddetta prohibizione per lo Venerdì santo non intente la Santità sua di permettere, che n'e giorni di Giovedie Sabbato Santo si celebrino Messe private, ma solo la Conventuale, secondo il Rito della S. Chiesa, è replicati Decreti della SS. d'e Riti.* Hocque Decretum confirmatum fuit ab Innoc. XII, ut refert *P. Merati in Indice Decretor. n.* 501. et ab ipso Clem. XI (vide *ib. n.* 632.) à quo statutum fuit quòd occurrente festo SS. Annunciationis, vel S. Josephi in die Cœnæ Domini, tantùm aliquæ privatæ Missæ celebrentur, juxta judicium Episcopi, ergo Sacerdotes extra hunc casum nequeunt tali die celebrare. His igitur stantibus Decretis, non video quomodo opinio contraria hodie sustineri possit. Occurrente verò Festo S. Josephi, et Annunciationis B. Virginis die Cœnæ Domini, Episcopus curabit ut aliquæ Missæ privatæ ante solemnem celebrentur; si autem Festum B. V. occurrat Sabbato sancto, non possunt celebrari Missæ privatæ, et festum transfertur ad feriam 2 post Dominicam in albis, juxta Decreta S. C. apud *Merati tom.* 1. *p.* 2. *in Indice num.* 501 *et* 504. *et num.* 632.(V.N.VII,p.146.)

331. — « Resp. 3. sæpiùs in die celebrare non licet ordinariè; » quod addo, quia, si sis jejunus, licitum est sequentibus casi- » bus, bis vel etiam ter, requisito tamen, si facilè haberi possit, » Episcopi judicio, præterquam in primo.

« 1. Nocte Nativitatis, qua tamen non tenetur, ne Parochus » quidem, celebrare tres Missas, sed potest aliquam pro arbitrio » omittere. *Diana p.* 4. *t.* 4. *R.* 236. Neque ter communicare, » vel semel communicare, et bis celebrare, *p.* 8. *t.* 1. *R.* 87.

« 2. Si Pastor habeat duas Parochias dissitas, *Fill. Card. de* » *Lugo d.* 20. *n.* 46. »

Modò non sit alius, qui commodè possit in altera celebrare, ut *Salm. c.* 4. *n.* 12. cum communi. Et hoc juxta Decretum N. P. Bened. XIV, editum die 16 Martii 1746 (Vide in suo Bullario, *tom.* I.) ubi prohibetur Parocho, adhuc ratione paupertatis, bis in festo celebrare; et tantùm id conceditur, si alius non sit Sacerdos, qui in alia Parochia celebrare valeat. Idem dicunt *Salm. ib. cum Dic. etc.* de Sacerdote simplici, si ibi desit alius Sacerdos. Et hoc licere etiam in die feriali, ne populus (sufficiens in numero) privetur Missa, dicunt *Suar. Pal. Leand. Dian.* In hoc tamen verò dicunt *Salm. n.* 14. *cum Ledesm. etc.* standum esse consuetudini, aliàs videtur id absque scandalo fieri non posse. Idque omnino reprobat *Bened. XIV, de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 5. *n.* 3. *cum Decl. S. C.* Refert autem idem Bened. XIV, *Not.* 36. *n.* 15. opinionem aliquorum affirmantium posse Parochum in die festivo celebrare secundam Missam pro defuncto præsente cadavere, ex *c. Consuluisti de Celebr. Miss.* ubi dicitur : « Excepto die Nativitatis » Domini, nisi summa causa necessitatis suadeat, sufficiat Sacer- » doti semel in die celebrare. » Et *Glossa v. Necessitatis*, dicit:

« Si celebravit de die, potest et aliam Missam dicere pro de-
» functo. » Et hanc opinionem admisit Bened. XIII in *Serm.* 6. *de Purg.* modò Sacerdos sit jejunus; et non sit alius, qui pro defuncto celebret. Attamen idem Benedictus deinde in *Indulto celebrandi tres Missas* etc. incipiente, *Quod expensis*, dato sub die 26 Augusti anno 1748. (Vide in Bullario Tomo II.) ibi in § *Novam*, circa finem declaravit, stante quòd Parochus possit aliquando Missam pro populo in Dominica celebrandam transferre in diem infra hebdomadam, ampliùs non permitti duo sacra in eadem Dominica peragere. Hæc sunt verba Pontificis : « Neque verò hæc in præsenti à nobis commemorantur, quasi
» nunc etiam præsente cadavere duæ Missæ ab eodem Sacerdote
» celebrari possint, cùm juxta hodiernam disciplinam liceat
» Presbytero, relicta Missa de die, Missam pro defuncto, si
» præsens sit corpus, cum cantu celebrare.

« 3. Si concursus populi sit tantus, ut Ecclesia non capiat, ut
» habet *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 6. Vide *C. de Lugo l. c.* etsi
» nunc potiùs expediat celebrare extra. * (*Cum Salmant. c.* 4.
» *n.* 22. *Suar. Con: Pal. etc.*)*

« 4. Si ante ablutionem moneatur de communicando infirmo,
» et suam jam hostiam sumpserit, nec sit alius Sacerdos. *Sylv.*
» *Nav.* Sed casum esse metaphysicum, dicit *Cardin. de Lugo*
» *d.* 20. *n.* 44. * (*Aut vix practicum, ut Salm. n.* 16.)*

« 5. Si die festo adveniant personæ, quas non deceat Sacrum
» omittere, v. g. Rex, aut Princeps. * (*Aut Episcopus, ut tenent*
» *S. Anton. Hurt. Dic. ap. Salm. n.* 19. *contra Con. Vasq. et*
» *Lug. qui probabiliùs quoad omnes hoc negant*)*, quamvis hic
» ultimus dicatur non esse in usu. Vide *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 7.
» *n.* 9. *C. de Lugo l. c. et Laym. t.* 5. *c.* 4. *Coninch. Dian. p.* 2.
» *c.* 14. *R.* 65, ubi rectè monet, in his omnibus attendendum ad
» loci consuetudinem, quæ fere omnes nunc sustulerit. * (*Ut*
» *etiam Salm. c.* 4. *n.* 19. *cum Bon. et aliis.*)*

352. — « Quæres, an aliquando liceat interrumpere Missam?
« Resp. Etsi abrumpere essentialiter, sive unam tantùm speciem consecrare, nullo casu liceat, ut dictum est supra *c.* 1.
» *d.* 2. accidentaliter tamen abrumpere, vel etiam interrum-
» pere, aliquid interponendo, licet his casibus. »

Notandum hîc, quòd mutilare sacrificium ex proposito nunquam licet, etiam ad mortem evitandam; verùm mutilare per accidens, et indirectè licet aliquando, putà, irruente incendio, vel hoste ad necandum; tum enim posset Sacerdos sumere hostiam consecratam, vel secum ferre calicem non consecrando : quia tunc non mutilat Sacrificium, sed excusatur à perficiendo illud. *Ita Laym. Bon. d.* 3. *q.* 3. *p.* 2. *Pal. p.* 11. *n.* 2. *et Salm. c.* 4. *n.* 103. *cum Garcia, Arav.* et communiter.

« 1. Ob concionem post Evangelium, vel Processionem exci-
» piendam. »

353. — « 2. In gratiam supervenientis Principis, vel turbæ
» peregrinorum die festo, quo aliàs Missam audire non possent,

» vel simili justa causa ex qua, si non sit facta oblatio, posse » incipere de novo, ut totum Sacrum audiant *(*Cum Laym. » Azor. Nqo. Pal. Dic. etc. ap. Salm. c. 4. n. 111. Et idem posse » fieri in adventu Episcopi, Cardinalis, aut processionis populi » DD. citati*) *, etsi non teneantur, docent varii Auctores cum » *Sa*, apud *Bon. d. ult. p.* 7. *n.* 9. qui bene monet, consuetudini » locorum standum. *Henriq.* autem docet, id tantùm licere finita » Epistola, vel Evangelio. *Tamb.* plane improbat.

« 3. Si ante Canonem Sacerdos recordetur alicujus impedi- » menti, v. g. se non esse jejunum, vel in gratia, vel irregula- » rem, vel excommunicatum *(*Ita etiam Salm. n.* 105. *cum » S. Th. et communi; modò possit relinqui Missa sine scandalo, aut » gravi nota, ut bene advertunt Salm. ibid. cum Con. et Pal. Vide » dicta n.* 262.) *, vel excommunicatus non toleratus præsumat » interesse, nec possit expelli.

354. « 4. Si urget gravis necessitas, vel propria, v. g. morbus; » vel proximi, ut si moriturus sit baptizandus, vel absolvendus, » *Trull. Dian. p.* 5. *t.* 3. *res.* 78: in aliis tamen Sacramentis non » ita necessariis, non decet inter consecrationem et sumptionem » interrumpere, nisi moriturus esset in propinquo, nec opus esset » vestes exuere; vel nisi Pœnitentiæ Sacramentum ob phrenesim » suscipere non posset. *Laym. Tamb. l.* 2. *exped. Sacrif. c.* 7. » Revertens autem ad Sacrificium Sacerdos, si fuerit ante facta » consecratio, incipiet ubi desierit; utì, etsi facta non fuerit, et » parva mora intercesserit, v. g. minor, quàm unius horæ, si » autem longior, ordietur ab initio. *Tamb. l. c. exped. sacrif.* » *c.* 8. §. 7. »

355. — Quomodo Missa ab uno Sacerdote interrupta ab alio sit supplenda? Si deficiat Sacerdos ante consecrationem, nihil per alium suppleri debet, ut *Croix n.* 547. cum *S. Th. Avers. Pasq.* contra alios. Si verò deficiat post consecrationem, etiam unius tantùm speciei, tunc supplere debet Sacerdos jejunus, si adsit, aliàs etiam non jejunus, cùm urgeat majus præceptum de integritate Sacrificii. Ita *Salm. c.* 4. *n.* 107. cum aliis, *et Croix l. c.* Omnia habentur in Rubr. Miss. *tit.* 10. *n.* 3. *ex c. Nihil.* 7. *q.* 1. Et etiam Sacerdos excommunicatus, atque irregularis supplere debet, si alii desint, et ipse possit sine gravissimo incommodo, ut ait *Croix n.* 550. cum *Pasq.* contra *Sot. Sa, etc.* Si autem deficiat post sumptionem solius corporis Christi, *Bon.* putat calicem posse sumi in alia Missa; sed communiùs contra dicunt *Croix* . 548. *Avers. Pasq. et alii*, et aiunt tunc ab alio calicem esse sumendum. Dicit *Tamb.* quærendum esse qui suppleat, post septem tiam horas; sed probabiliter *Gob.*, cui adhæret *Pasq.* apud *Croix n.* 549, ait non esse ultra quærendum quàm per unam circiter horam, aliàs non censetur unum Sacrificium. Si verò Sacrificium posset suppleri ab eodem Sacerdote, melius hoc esset quàm suppleri ab alio, etiamsi ille non esset jejunus. *Croix cum Gob. n.* 552.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit.

356. An et quali in necessitate liceat extra Ecclesiam celebrare? Et an in mari?— **357.** An et quando liceat celebrare in Oratoriis ex dispensatione Episcopi? Licet I. in Oratoriis benedictis. II. in Oratoriis Communitatum. III. in Oraotriis erectis in Palatiis Episcoporum. —**358.** An Episcopi possint celebrare in domibus privatis? — **359.** An possint dispensare, ut aliquando in illis celebretur? Not. I. Privilegium non perit per mortem Papæ vel Episcopi. Not. II. Quid, si Privilegiatus mutet habitationem? Not. III. Quibus diebus non liceat celebrare in Oratoriis privatis? Et an Regulares, vel Episcopi possint celebrare in domibus privatis, præter Missam in indulto concessam? — **360.** An Religiosi possint ex privilegio celebrare in quocumque altari portatili? — **361.** An semper peccent mortaliter celebrantes in Ecclesia violata? Et an aliquam pœnam incurrant? — **362.** An polluantur Oratoria non benedicta? Et an Sacristiæ, Cryptæ, etc.? — **363.** A quibus Ecclesia debet reconciliari? **364.** Quomodo crimen, per quod polluitur Ecclesia vel Cœmeterium, oporteat esse notorium? Quando Ecclesia polluatur per homicidium? An Ecclesia violetur, si vulnus intra eam infligatur, et mors (sive effusio sanguinis) sequatur extra?—**365.** Quando Ecclesia polluatur per effusionem sanguinis, vel seminis? —**366.** Quando per sepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici? — **367.** Quando per destructionem Ecclesiæ? —**368.** Quomodo fiat execratio rei consecratæ, nempe Ecclesiæ, altaris, calicis, et vestium? Et vide de execratione Ecclesiæ. — **369.** De execratione altaris, et 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si spolietur sepulchrum. Dub. 1. An Reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris. Dub. 2. Quid si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum? — **370.** De execratione calicis. Dub. 1. An execretur calix, si destruatur inauratio? Dub. 2. An calix de novo inauratus nova indigeat consecratione? Dub. 3. An liceat celebrare in calice nunquam inaurato? — **371.** De execratione vestium.

356. — « Resp. Communiter non licet celebrare, nisi in Ecclesia, eaque consecrata, vel saltem benedicta et non violata, vel execrata, nec interdicta. Patet ex *Trid. sess.* 22. *Lugo d.* 20 *n.* 48.

« Dixi, *communiter :* quia in decenti loco, et altari portatili (quod semper sub mortali requiritur) cum licentia Episcopi, si adsit, vel sine ea, si absit * (*Ut advertunt etiam Salm. c.* 4. *n.* 54. *cum Lugo*) *, licet sequentibus casibus : extra quos si fiat, esse mortale docent *Fill. Laym.* et alii *commun.* * (*cum Lugo, Sanch. Laym. Suar. et Salm. c.* 4. *n.* 19. *cum communi*)* contra *Sotum et Sa.*

« Primò, si sit necessitas, qualis esse censetur, I. Si Ecclesiæ dirutæ sint. * (Et aliàs populus careret Missa, et sic conceditur *in Cap. Conceditur de Consecr. Dist.* 1. *Salm. n.* 52.)*

» II. Si populum solemni in festo templum non capit. * (*Lugo disp.* 20. *n.* 48. *s.* 2. *Bened. XIV, de Miss. lib.* 3. *c.* 6. *Salm. n.* 53. *cum Pal. Laym. Vasq. Dic. Con. Suar.*) * III. In castris pro exercitu; sed festis tantùm diebus. *Fag. C. de Lugo, etc.* Licèt *Pasqual.* apud *Dian. pag.* 9. *t.* 1. *res.* 44. etiam non festis censeat posse permitti Generalibus, et primariis Ducibus in suis tentoriis, * (In his tamen, et similibus casibus impetranda est semper ac potest licentia Ordinarii, *ut Lugo d.* 20. *d. num.* 48. *et Salm. c.* 4. *n.* 49. *cum Pal. Laym. et Vasq.*) * IV. in portu pro appulsu navis. * (Ne navigantes, qui navem deserere nequeunt, Missa in die festo priventur; *Pal. Laym. Lug. Dic. cum Salm. n.* 54. Et quamvis *in c. Sicut de Consecr. Dist.* 1. dicat Pontifex non licere extra Ecclesiam celebrare, *Ni summa coegerit necessitas*, attamen respondent *Salm. num.* 55. *cum Vasq. Conc. Pal. et aliis*, minorem necessitatem sufficere, ex consuetudine jam recepta, ut est in prædictis casibus quibus addunt *Lugo d.* 20. *d. n.* 48. *et Salm. n.* 51. *cum Pal. Laym. Suar. et Sa, Con. etc.* casum, si quis per loca deserta peregrinans diu cogatur Missa carere, nisi extra Ecclesiam celebret.) * Non tamen in flumine, vel mari propter periculum effusionis Sanguinis, ut *commun.* docetur apud *Bon.* Contrarium tamen dicitur jam habere praxis Lusitanorum euntium in Indiam, ex permissione Clem. VIII, et Pauli V ex qua licet nunc fieri docent *Fagund. Gran.* nec improbat *C. de Lugo l. c.* Limitat autem *Dian. p.* 5. *t.* 3. *res.* 40. cum *Hurt. Mercer. Trul. etc.* si magna sit tranquillitas sine ullo tempestatis indicio, adsitque præter celebrantem Sacerdos alius, qui post consecrationem firmiter teneat calicem. Cum qua cautione etiam Episcopum posse ad hoc concedere facultatem in necessitate (v. g. ne magna multitudo non audiat Sacrum, vel moribundus decedat sine viatico) docet *Gran. apud Dian l. c.* contra *Con. et Tur.* * (*Imò approbat Lugo d.* 20. *n.* 86.) * qui soli Papæ eam reservatam volunt, ut etiam *Dian. pag.* 9. *t.* 1. *R.* 45. ubi adducit Declarationem Cardinalium, qua jubentur Episcopi id prohibere. * (Et de hoc non videtur dubitandum, ut mox dicemus num. seq. ex Tridentino, ubi omnino vetitum est Episcopis concedere usum altaris portatilis, et licentiam celebrandi extra Ecclesiam. Cæterum certum est cum facultate obtenta à Pontifice licere celebrari in mari, non solùm ob concessionem Clem. VIII, et Pauli V ut supra, sed etiam ob Indultum Clementis XI, *ut referunt Bened. XIV, de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 5. *et Tourn. p.* 799. quo concessum fuit Equitibus Hierosolymitanis anno 1706 celebrare in mari, hac tamen lege: 1. ut adsit longa distantia à littore; 2. ut mare sit tranquillum; 3. ut assistat alius Sacerdos, vel Diaconus qui, si quis concitetur motus, calicem firmum teneat.)

« Secundò. Ex dispensatione Episcoporum, ob rationabilem causam, etsi in *Trid. sess.* 22. id permittere prohibeantur, nisi ex justa causa, in Oratoriis privatis divino cultui destinatis,

» licèt non benedictis. Verùm etiam hanc potestatem illis nunc » esse ademptam, docet *Gav. l. c. et Dian. p. 9. t. 9. resp. 42.* ea » tamen non obstante, posse eos in aliquo casu particulari ex » justa causa permittere ut celebretur extra Ecclesiam, in al- » tari portatili, docet idem *Dian. l. c. R. 41. ex March. Garc.* » *Hurt. C. de Lugo Aversa, Persic. etc.* »

387. — Quæritur, in quibus Oratoriis Episcopi possint dare licentiam celebrandi? Olim Episcopi poterant hanc licentiam ubique impertiri ex *cap. Missarum. 12. de Consecr. dist. 1.* ubi habetur : « Missarum solemnia non ubique, sed in locis ab Epis- » copo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda esse » censemus. » Verùm hæc falcultas adempta fuit Episcopis circa domos privatas ex Trid. *sess. 22. in Decreto de Celebr. Miss.* ubi sic dictum fuit : « Ne patiatur, privatis in domibus, » atque omnino extra Ecclesiam, et ad divinum tantùm cultum » dedicata Oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda et visi- » tanda, sanctum hoc Sacrificium à Secularibus, aut Regula- » ribus quibuscumque peragi. »

Hoc igitur Decreto non fuit vetitum Episcopis dare licentiam celebrandi I. in Oratorio benedicto, et designato ad usus sacros, in quo est janua habens ingressum per viam publicam, etsi sit janua privata affixa domui alicujus secularis; illud etiam non dicitur privatum, sed publicum Oratorium, ut rectè dicunt *Viva q. 5. a. 6. n. 5. et Croix l. 6. p. 2. n. 265. cum Aversa, Quarti, Naldo, Homob. et Dian.* qui addit cum *Pasq.* posse in tali Oratorio nihilominus celebrari januis clausis : non enim præcipitur, ut publicè celebretur, sed ut in publico Oratorio. Advertit etiam *Croix n. 266.* non esse opus quatuor muris, qui Oratorium separent ab aliis locis, sed posse pro quarto muro aptari telam, quæ aperiatur ad commoditatem audientium Missam. Quapropter qui ibi pranderet, vel in alios usus profanos adhiberet per modum habitûs, peccaret mortaliter, quia Oratorium illud est vera Ecclesia; venialiter tamen, si aliquando, et sine necessitate, ut dicunt *DD. ap. Bon. et Suar.*

Neque II. In Oratoriis erectis in domibus Regularium, vel alterius communitatis, ut rectè ait *Tamb. de Meth. Cel. Miss. l. 1. c. 4. §. 3. n. 2. cum Lezana.* Hinc bene potest Episcopus dare licentiam celebrandi in Oratoriis Hospitalium, Seminariorum, et Conservatoriorum, ut praxis habet; hæ enim domus non dicuntur privatæ. Et idem ait *Croix n. 264. cum Quarti, et Diana* de Capellis erectis in publicis carceribus : dicit enim *Illsung ap. Croix l. 3. p. 1. n. 626.* prohibitionem Tridentini respicere tantùm Oratoria privata laicorum, vel Clericorum secularium. Hinc *Fagnanus in c. In his de Prio. num. 23.* refert S. Congregationem pluries declarasse Hujusmodi Oratoria Carcerum, Confraternitatum, Hospitalium, et Communitatum non comprehendi in prohibitione Concilii, quia hæc sunt Oratoria fixè ad divinum cultum dedicata. Et propterea in hujusmodi Oratoriis quicumque audientes Missam satisfaciunt, et a quocumque Sa-

cerdote possunt utique Missæ celebrari, ac omni die etiam ex solemnioribus, ex Declaratione S. C. Rit. 2 Septemb. 1661. (apud *Merati in Ind. num.* 392.) ubi sic dictum fuit : « Missæ Sacrifi-» cium potest peragi in publico Oratorio de licentia Episcopi » constructo in diebus solemnioribus anni, dummodo habeat » omnia requisita ad Ecclesiam vel ad publicum Oratorium » constituendum. »

Neque III. In Oratoriis erectis in Palatiis Episcoporum, ut dicunt communiter *Gav. p.* 1. *tom.* 20. *lit. m. Merati ib. n.* 3. *Renzius l.* 1. *c.* 3. *quæst.* 31. *et Croix loc. cit.* In talibus enim Oratoriis omnes possunt celebrare, et præcepto Missæ satisfacere, ut declaravit S. C. Concilii die 22. Septemb. 1640, *ap. Dian. p.* 6. *tr.* 8. *R.* 40. *in fine.* Ratio, quia domus Episcopi non censetur privata, cùm ipsa gaudeat immunitate ecclesiastica, ex *c.* 36. *Caus.* 17. *q.* 4. ubi dicitur : « Id constituimus obser-» vandum, quod Ecclesiastici Canones decreverunt, et lex » Romana constituit, ut ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi » reos abstrahere omnino non liceat. » Unde docet Bened. XIV, de Miss. *lib.* 3. *c.* 6. *cum Brancatio, et Cleric.* hujusmodi Oratoria Episcoporum, et Cardinalium, quoad celebr itionem Missarum, gaudere fere iisdem privilegiis, quibus Ecclesiæ consecratæ. Et idem dicunt *Viva q.* 5. *a.* 6. *n.* 5. *Tamb. c.* 6. §. 2. *n.* 12. *et Diana p.* 6. *tr.* 8. *R.* 40. de domo rusticana, quam haberet Episcopus extra Diœcesim, adhuc sine licentia Ordinarii, et adhuc absente ipso Episcopo, ut dixit *Viva ;* modò talis domus alteri non locetur ; idque videtur admitti ab eadem declaratione S. C. *apud Dian.* ut supra, ubi dictum fuit, interessentes Sacrificio Missæ in privato Episcopi sacello satisfacere præcepto ecclesiastico tam in Diœcesi, quàm extra.

338. — Sed dubitatur 1. An Episcopi possint celebrare, vel celebrari facere in domibus, ubi reperiuntur, extra domum propriæ habitationis? Respondetur affirmativè ex *cap. ult. de Priv. in* 6. ubi sic habetur : « Quoniam Episcopi eorumque su-» periores se habent diversis ex casibus à suis Ecclesiis et » Diœcesibus absentare frequenter, nec semper possunt com-» modè ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel au-» dienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa » rationabili ullam diem, præsenti constitutione indulgemus eis-» dem, ut altare possint habere viaticum, et in eo celebrare » ac facere celebrari ubicumque, absque interdicti transgres-» sione. » Et quamvis causa concessionis hîc sit sola absentia Episcopi à sua Ecclesia, tamen advertit rectè *Tamb. Meth. de Cel. Miss. c.* 6. §. 2. *n.* 9. concessionem esse universalem sine limitatione distantiæ in textu expressæ. Neque obstat Decretum Clementis XI, editum die 15. Decemb. 1703, (relatum apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 258.), ubi hæc facultas Episcopis ablata fuit, his verbis : « Episcopis et Cardinalibus nullo modo licere » extra domum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam » in propria Diœcesi erigere altare, ibique Sacrificium Missæ

» celebrare, sive celebrari facere. » Nam ipsis talis facultas restituta fuit ab Innocentio XIII, die 3 Maii 1723, in Bulla *Apostolici ministerii*, ubi dictum fuit : « Hujusmodi prohibitio » (scil. facta Episcopis non celebrandi sive non faciendi cele- » brari) intelligenda non est de domibus etiam laicis, in quibus » dicti Episcopi fortè occasione visitationis, vel itineris hospitio » excipiuntur : ut nec etiam quando Episcopi in casibus à jure » permissis, vel de speciali sedis Apostolicæ licentia absentes à » domo propriæ ordinariæ habitationis moram idcirco faciunt » in aliena domo per modum similis habitationis. » Ita apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *Indice Decretor. n.* 649. Hæcque Bulla confirmata fuit à Benedicto XIII, die 17 Sept. 1724 in Constit. habita in Synodo Romana. Bene tamen advertit *Tamb. l. c. n.* 10. *ex Portella*, quòd cùm tale privilegium sit personale Episcopi, non poterunt alii Sacerdotes eo absente in talibus domibus privatis celebrare.

339. — Dubitatur 2. An Episcopi possint aliquando dispensare, ut celebretur in Oratorio domûs privatæ? Jure ordinario non permittitur, nec unquam permissum fuit Sacerdotibus Missam celebrare, nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel saltem benedictis, ut habetur ex *can.* (Felicis Papæ) *Sicut* 11. *dist.* 1. *de Consecr.* Sed excipitur primò casus necessitatis, uti exprimitur in eodem textu. Casus necessitatis sunt : I. Si Ecclesia sit diruta, ut dicitur in *can. Concedimus* 30. *dist.* 1. *de Cons.* II. Si quis Sacerdos longam peragat peregrinationem per loca deserta, vel infidelium, ut habetur in eod. can. *Concedimus.* III. Quando Ecclesia non est capax populi, ita ut multi Missa carerent. IV. Si exercitus inveniatur in castris, aut navigantium multitudo in littore maris ; ita communiter DD. *ap. card. Petr. t.* 4. *in Const.* 2. *Urbani V, num.* 31. *et apud Salm. tr.* 5. *de Miss. Sacr. c.* 4. *n.* 54. Et in his casibus quilibet Sacerdos celebrare potest extra Ecclesiam in altari portatili. Advertit tamen *Laym. l.* 1. *tr.* 1. *c.* 1. *n.* 3. cum *Suar. et Soto*, quòd si episcopus sit præsens, decet ut ab ipso obtineatur licentia : item advertit *Castrop. tr.* 22. *de Sacr. Miss. d.* 1. *p.* 8. *n.* 1. quòd cùm casus necessitatis dubius foret, Episcopus bene dispensare valet, juxta dicta *l.* 1. *n.* 192, utque dicemus *hoc lib.* 6. *n.* 902. *v. Cæterùm probabiliter.*

Præterea excipitur, cùm Episcopus in aliquo casu particulari ob justam causam dispensat, ut extra Ecclesiam celebretur ; nam Episcopi, licèt hodie facultate careant permittendi ad suî libitum, ut in privatis domibus sacrum fiat, quam olim habebant, sicut apparet ex *can. Missarum, dist.* 1. *de Consecr.* ubi permitti dicitur celebrare *in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit.* Et ex *can. Hîc ergo*, ubi : *In locis, in quibus Episcopus proprius jusserit.* Et melius expressum fuit in *cap. In his*, 30. *de Privil.* ubi decrevit Honorius III, quòd Fratres Minores, et Prædicatores propter eorumdem Privilegium Apostolicum celebrare possent in altari portatili absque licentia Episcopi loci ; et rationem adduxit, quia aliàs inutile ipsis fuisset Privilegium, cùm

absque illo jam celebrare valuissent extra Ecclesiam, accedente Ordinarii permissione. « Cùm autem (verba sunt Pontificis) eis » nihil conferret memorata indulgentia, sine qua id Prælatis an- » nuentibus liceret. » Unde probè animadvertit *P. Suarez tom.* 3. *in* 3. *p. d.* 81. *sect.* 3. *v. Secundo, cum Sylvestro, Soto, et Navarro,* Episcopos non caruisse antiquitus hac facultate permittendi celebrationem assiduè, et absque ulla necessitate, quia illa (ait *Suarez*) non erat dispensatio, sed usus propriæ potestatis. Deinde tamen facultas hæc ablata fuit Episcopis per Tridentinum *sess.* 22. *in Decr. de celeb. Miss. etc.* relato supra *n.* 357. Hoc tamen non obstante, communiter sentiunt DD. hoc intelligendum esse de licentia perpetuò celebrandi per modum habitûs, juxta facultatem quam Episcopi priùs habebant; at minimè esse eis vetitum hujusmodi concedere licentiam per modum actûs pro aliquo tempore, si justa adsit causa. Ita *P. Suarez l. c. v. Secundo, in fine,* ubi postquam necessitatis casum excepit, ait : « Item facultas » hæc est per modum dispensationis; Concilium autem ab Epi- » scopo non abstulit potestatem rationabiliter dispensandi, quam » habet in hujusmodi rebus, maximè cùm revera sit moraliter » necessaria. » Et subdit : « Tandem usus hoc confirmat, quia ita » fit sine ullo scrupulo. » Idem dicit *Bonacina de Euchar. d.* 4. *qu. ult. nu.* 11. ubi : « Episcopus potest in casu aliquo, justa concur- » rente causa, dispensare, ut Missa extra Ecclesiam in loco » honesto celebretur. » Et citat *Reginaldum, Beia, et Cenedo.* Et deinde *Bon.* se refert ad id quod alibi (*tr. de leg. d.* 1. *q.* 2. *part.* 1. *n.* 17.) scripsit, ubi sermonem faciens de opinione ab aliquibus DD. defensa, et à nobis relata *lib.* 1. *n.* 191. (quæ quidem *Bonacinæ* non arridet, neque nobis, nempe quòd Episcopus dispensare valeat in omnibus Canonicis legibus, in quibus non est ipsi ab Apostolica Sede expressè reservata dispensatio) inquit hanc sententiam habere saltem locum in iis, quæ sæpe accidunt, et dispensationem requirunt; vel si occurrat aliqua gravis necessitas, vel gravis utilitas, et non patet facilis ad sanctam Sedem recursus. Idem tenet *Tamb. in Met. cel. Miss. l.* 1. *c.* 6. *n.* 7. qui eamdem rationem affert, nempe quia, cùm hujusmodi casus frequentes sint, Episcopis est moraliter necessaria hæc potestas dispensandi, juxta dicta *l.* 1 *nu.* 192. Idem docet *Barbosa de Potest. Episcop. Alleg.* 23. *n.* 9. dicens : « Concilium loquitur de com- » muni modo celebrandi, non verò abstulit Episcopis potestatem » rationabiliter dispensandi, stante necessitate, vel justa causa. » Idem scribit *Escobar. tom.* 3. *de Euch. cap.* 6. *n.* 87. dicens : « Talis autem dispensatio cum rationabili causa non debet inter » abusus recenseri; unde potest Episcopus hanc concedere fa- » cultatem (celebrandi extra locum sacrum) quando persona no- » bilis ratione senectutis, vel infirmitatis nequit adire Ecclesiam, » ut Missam audiat, et Eucharistiam recipiat. » Idem tenet *Laym. l.* 5. *Tr.* 5. *c.* 5. *n.* 3. « Non videtur hæc potestas ablata » (Episcopis) occurrente casu necessitatis dispensandi, ut semel » aut sæpiùs, quatenus rationabilis causa suaserit, in loco hones-

» to, sed profanis usibus destinato, super altari sacrato Missam » celebrare liceat. » Idem ait *Holzm. tom. 2. de Euch. c. 2. n.* 370. « Excipiendus est præterea casus, quo Episcopus rationabili ex » causa dispensat, ut in privatis ædibus, v. g. alicujus infirmi, » super altari portatili celebrari possit. » Idem dicunt *Salm. de Sacr. Miss. tr. 5. c. 4. n. 56. Elbel Theol. mor. eod. tit. pag.* 136. *num.* 233, *et La Croix l. 6. p. 2. n.* 263. *cum Coninch. Rodriq. Pasq. Quarti, Diana, March. Hurtad. et Fagund.* Igitur supradicta sententia meritò communis dici potest. Et notetur, quòd quando à supra citatis DD. vocatur *necessitas*, loquendo de dispensatione, non intelligitur necesssitas celebrandi, quia hæc dispensatione non indiget, ut superiùs in priori exceptione observatum est; sed intelligitur necessitas, qua dispensatus celebrandi, vel ad Ecclesiam pergendi, ut Missam audiat, impos efficitur, et justa concurrit causa dispensandi.

Nec doctrinæ traditæ obstat Decretum *Clementis XI*, quod opponit *P. Mazzotta*, sicuti nec etiam obstant Decreta Pauli V et Urbani VIII, in quibus vetatur Episcopis hujusmodi dispensationem concedere, quia Decreta intelliguntur juxta Tridentini sanctionem, ut aiunt *Escobar. Salm. n.* 58. cum *Philiberto, Hurtad. Nav. Quintan. Diana, Fagund.* scilicet de dispensatione per modum *habitûs*, sed non per modum *actûs* ad tempus pro aliquo casu particulari, quando rationabilis causa dispensandi habeatur. Et quoniam post Tridentini Decretum non defuerunt Auctores, uti *Sotus*, et *Emmanuel Sa*, qui dixerunt non esse peccatum grave extra Ecclesiam celebrare, si in loco honesto celebretur, imò *Sotus* scripsit (ut refert *P. Suarez in 3. p. tom. 3. dec. 81. sect. 3. in princ.*) se nullam in hoc agnoscere culpam, semper ac secretò celebraretur, et scandalum abesset; ideo fortasse memorati Pontifices hoc prohibere Episcopis, urgentioribus clarioribusque Decretis judicantur.

Dubitatur deinde, quoties concedi possit hujusmodi dispensatio? *Salmant.* dicunt semel, vel bis; sed alii, ut *Suar. Laymann, Bonac. Escobar. Holzmann et Elbel* cum *Pasqualigo, etc.* indefinitè loquuntur, et intelligunt concedi posse, durante infirmitate, vel alia causa accidentali. Et meritò indefinitè loquuntur; nam prohibitio dispensandi est strictæ interpretationis, ac intelligenda est, (ut superiùs vidimus) tantùm pro dispensationibus continuò permanentibus, non verò pro iis, quæ ad tempus conceduntur respectu alicujus causæ transeuntis. Accedit his Declaratio, quam refert *Gallemart in Trid. sess. 22. Decr. de Obs. etc. num.* 6. ubi dictum fuit: « Permittit Pontifex Ordinarii arbitrio, necessitate » personali, et infirmitatis qualitate pensata, ut pro infirmorum » commoditate etiam in privato Oratorio, vel altari ad hoc de- » putato facultatem celebrandi concedat. » Idem admittit *Card. Petra tom. 4. in Constit. 2. Urb. II. n.* 31. dicens bene licere Episcopo potestatem facere, ut in alicujus insignis viri morbo laborantis domo Missæ Sacrificium peragatur, ut et sacro ille intersit, et sacra reficiatur communione. Accedit etiam, quòd Ho-

norius III. *in cit. c. In his* 30. *de Priv.* verba faciens de licentiis celebrandi, fassus est in hac materia, *benignam potius interpretationem faciendam esse.* Atque si hæc licentia concedi potest ab Episcopis pro secularibus infirmis, ne Missam audire priventur, ut supra dictum est, tantò magis concedi valet Sacerdotibus, qui sæpe habent quamdam celebrandi necessitatem, prout colligitur ex Trid. *sess.* 23. *c.* 14. ubi dicitur : « Curent Episcopi, ut ii » (id est Sacerdotes) saltem diebus dominicis, et festis solemnio- » ribus Missam celebrent. » Quapropter nescirem à culpa levi excusare Sacerdotem illum, qui quotidie celebrare posset (una hebdomadis die excepta ob reverentiam) et sine ulla justa causa, sed tantùm ob desidiam à celebrando abstineret; Sacerdos enim non solùm pro se celebrat, sed etiam pro bono totius Ecclesiæ, populique christiani, cujus minister et intercessor est constitutus, juxta illud Apostoli : « Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, » pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat « dona, et sacrificia pro peccatis. » *Hebr.* 5. 1. Hinc oritur (prout dicebam) quædam necessitas, quam Sacerdos habet celebrandi; et ideo faciliùs Episcopi concedere possunt Sacerdotibus celebrandi licentiam in ipsorum domibus, durante eorumdem infirmitate.

Notandum I. quòd Indultum Oratorii privati à Papa concessum durat usque ad mortem privilegiati tantùm; nec perit mortuo Papa, vel Episcopo qui illud designavit, quia gratia semel facta non expirat morte concedentis. Vide *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 267.

Notandum II. quòd si privilegiatus mutet domicilium in aliam diœcesim, non amitti Privilegium Oratorii, quod cùm sit personale, personam sequitur, quamvis requiratur nova approbatio Episcopi, et nova inspectio loci, *Croix n.* 269. *cum Sylv. Bon. Barb. Pell. Tamb. etc.* Quia inspectio requiritur, etiam dum mutatur habitatio in eodem Oppido, ut bene ait *Croix l. c. cum Tamb.* contra *Dian. et Quintan.* Utrùm autem privilegiatus possit duo Oratoria habere, unum in Oppido, alterum in Villa? Negat *Croix ib.* sed affirmat *Pasqual. apud ipsum*, cui non dissentio, si privilegiatus non sit ibi per modum transitûs, et locus sit ab Ordinario jam approbatus.

Notandum III. id quod habetur in Decreto emanato à Clemente XI die 15 Decembr. 1703, quod in extensum affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 258. ubi sic dicitur : « Nonnulli Episcopi, et complures Re- » gulares sub prætextu privilegiorum ea sibi licere putant, quæ pro- » hibita sunt. Regulares in quibusdam nobilium personarum priva- » tis Oratoriis, quæ certis quandoque ex causis à Sede Apostolica » concedi solent, celebrare audent, vel plures Missas, quàm in iis » sit indultum, vel absque præsentia personarum, quarum con- » templatione concessio emanavit, vel extra debitas horas et post » meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constitutiones » Diœcesanas, aut etiam Decreta S. C. Concilii celebrari pro- » hibetur, aut quæ in ipsis Indultis Apostolicis excipiuntur. »

Deinde declaratur : « In Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem » concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut » aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in » iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis » Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in » Indulto exceptis.... In reliquis verò diebus prædictis Regulari- » bus, et Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfa- » tis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ » in Indulto conceditur, fuerit celebrata : super quo celebraturus » teneatur diligenter inquirere, et de eo se optimè informare. At- » que illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post me- » ridiem ; demandando ulterius in omnibus hujusmodi casibus, » personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus præ- » cepto Ecclesiæ satisfacere, etc. »

Ex quo deducitur 1. prohiberi celebratio in Oratoriis privatis non solùm die Paschatis, Pentecostes, Nat. Christi Domini, ut exprimitur in Decreto, sed etiam in die Epiphaniæ, feriæ quintæ in Cœna Domini, Annunciationis, Ascensionis, Assumptionis B. Mariæ V. festo SS. Petri et Pauli, et omnium Sanctorum, juxta Decretum S. C. Rit. editum 17 Nov. 1607 (apud *Merati in Indice t. 1. p. 2. n. 74.*), cujus meminit Clemens XI in Decreto supra citato. Advertendum tamen cum *Croix n. 271. 1.* quòd ubi tale Oratorium concessum est propter infirmitatem, potest omnibus diebus, etiam exceptis, ibi celebrari ; et sic decrevit S. C. ut refert *P. Zaccharia apud Croix l. 6. p. 2. n. 271.* decernens insuper, quòd in die Nativitatis Domini una tantùm Missa ibi celebretur. Advertendum 2. quòd hoc procedit tantùm in Oratoriis privatis, non verò publicis de licentia Episcopi benedictis, ut supra diximus, in quibus omni die etiam solemniori celebrari potest, ut patet ex Decreto S. C. R. 3 Septemb. 1671, apud *Merati in Indice n. 392.*

Deducitur 2. quòd si in Indulto dicatur, una Missa quotidie celebretur, nequeat sub mortali à quibuscumque Sacerdotibus etiam Episcopis et Regularibus sub prætextu privilegiorum præter illam Missam alia celebrari, ut rectè inquiunt Ben. XIV, *Not. 29. n. 8. et Quarti apud Croix l. 6. p. 2. n. 268. et Tourn. Enchir. v. 55. n. 6. cum communi* contra *Marchantium Ref. Misc. casu 3.* qui censet non vetari plures Missas celebrari, nisi dicatur in Indulto, *unica Missa celebretur, vel una tantum :* quia, ut ait, to *una* non est particula taxativa, prout si in fundatione dicatur, *volumus, ut quotidie una Missa celebretur in tali altari*, non ideo plures prohibentur Missæ. Hæc tamen opinio videtur omnino improbabilis, nam privilegia, sive concessiones adversùs aliquam legem prohibitivam strictè sunt accipienda ; unde particula *una* idem importat ac *unica*, et quod pro una vice conceditur, non potest ad plures vices extendi ; prout si quis pro una vice concedat alicui transire per suum agrum, non posset ille pluries transire. Et hoc patet clarè ex citato Decreto, ubi reprobantur « Regulares, qui » privatis in Oratoriis celebrare audent plures Missas quam in

» iis sit indultum. » Cùm autem in Indulto sit una Missa expressa, qui plures Missas celebrárent, jam auderent celebrare ultra concessionem in Indulto expressam. Nec valet paritas adducta fundationis; nam ibi non vetantur aliunde plures Missas celebrari, nec fundator prohibere posset; sed in Oratoriis privatis non potest celebrari alia Missa, nisi quæ in Indulto exprimitur, cùm aliunde sit generaliter prohibitum ibi celebrari; unde idem est, cùm in indulto dicitur *unica Missa*, quàm *una quæ indulto conceditur*, in utraque enim dictione mens Pontificis est, secundam Missam non posse celebrari.

Dices : Pluries celebrari non prohibetur respectu celebrantium, sed respectu audientium, qui in aliis Missis, prima concessa celebrata, non satisfacerent præcepto. At respondeo, quòd prohibitio est non solùm respectu audientium, sed etiam celebrantium : primò quia omnibus vetitum est celebrare in Oratoriis cultui divino non destinatis per consecrationem, vel benedictionem Episcopi; secundò quia in Decreto præfato Clementis duo quidem sejunctim per se prohibentur, et Sacerdotibus alias Missas præter unam concessam celebrare, et audientibus in iis præcepto satisfacere. Primum habetur ex illis verbis : « Regula» ribus et Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præ» fatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ » in Indulto conceditur, fuerit celebrata. » Alterum : « Deman» dando ulterius in omnibus hujusmodi casibus personas quas» cumque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ » satisfacere. » Post hæc scripta inveni Bullam N. SS. P. Benedicti XIV, *Magno*, die 2 Jun. 1751, qua lis finita est; nam Pontifex declarans ibi quomodo intelligenda sint hujusmodi Indulta, dicit : « Hæc pro lege statuta fuerunt, quemadmodum » ex formulis Litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur, col» ligere est... Nec plures in die, sed unica tantùm Missa in Ora» torio celebretur. » Ergo prohibitio non tantùm respicit audientes, sed præcipuè celebrantes, cùm in privato Oratorio plures missæ celebrari vetentur.

Quæres hîc, an liceat in Oratoriis privatis ministrari Eucharistia sine licentia Episcopi? Certum est Episcopum prohibere posse ministrationem Communionis in Oratorio privato, ut declaravit Bened. XIV in Bulla *Magno*, edita die 2 Jun. 1751. At si non adsit prohibitio, affirmat *Clericat. de Euch. dec.* 8. *n.* 54, potitus ratione, quia per Tridentinum optatur, ut in singulis Missis fideles adstantes sacramentaliter communicent. Nec dissentit *Portellas apud Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 14. dicens, quòd susceptio Eucharistiæ in Oratorio privato nullam Parocho injuriam infert, quando non fit de præcepto. Negant verò *Diana*, *Quarti*, *et Giribaldus apud* Benedict. XIV, *Notif.* 29. *n.* 11. qui refert Innocentium III olim Romæ negasse cuidam nobili matronæ licentiam communicandi in Oratorio privato, excepto casu infirmitatis. Negant etiam *Pignatell. Cons.* 98. *nu.* 86. *Pasq. de Sacr. Miss. a.* 644. *et P. Gattica c.* 29. *n.* 6, quia ministratio

Eucharistiæ pertinet ad jurisdictionem Ordinarii, cùm sit actus pascendi oves; et ideo Regulares, ut Eucharistiam ministrarent, specialibus indiguerunt privilegiis. Hinc idem Papa Bened. XIV, in Encyclica ad Episcopos Regni Poloniæ, edita eadem die 2 Jun. 1751, prohibuit dari Communionem in privatis Oratoriis iis, qui intersunt absque licentia Episcopi. Quoad Sacramentum autem Pœnitentiæ, certum est non esse licitum illud ministrare sine justa causa in Oratorio privato, ut habetur in Rituali Romano *de Sacr. Pœnit.* ubi dicitur : « In Ecclesia, non autem in » privatis ædibus (Sacerdos) Confessiones audiat, nisi ex causa » rationabili, quæ cùm inciderit, studeat tamen id decenti ac » patenti loco præstare. » Idque confirmatum fuit in citata Bulla *Magno* §. 20. Quinam autem satisfaciant audiendo Missam in Oratoriis privatis? vide dicta *Tom.* 2. *lib.* 3. *n.* 319.

360. — « Tertiò. Ex privilegio, quale dicuntur habere Mino- » res, et qui cum iis participant; quod esse revocatum à *Trid.* » *sess.* 22. *c.* 8. licèt multi velint, negant tamen *Dian. p.* 3. *t.* 2. » *res.* 80. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 106. *Joan. Salas, Rodrig. etc.* Idque se- » cundùm *Card. de Lugo d.* 20. *s.* 2. *num.* 51. probabiliter, et » *Tamb. de exped. celebr. l.* 1. *c.* 3. §. 3. probabiliùs. V. *Barb.* » *in Trid. l. c.* Item Religiosi Societatis à Gregorio XIII ut pos- » sint tum in Missionibus cum facultate Superioris in quovis » loco decenti, tum in domibus suis in loco honesto, à Provin- » ciali designato, Missas dicere; in quo idem licebit aliis. »

Hanc sententiam, nimirum quòd privilegium Regularium circa Oratoria privata non fuerit revocatum à *Trid.* tenent *Roncaglia c.* 5. *q.* 1. *in fine* et alii, sed hæc sententia hodie non est ampliùs probabilis post Decretum Clementis XI, editum die 15 Dec. 1763. (apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 258. ut bene docet *Holzm. t.* 2. *p.* 84. *in fin. cum Anacl. Elbel,* et aliis communiter); in præfato enim Decreto sic declaratur : « Privilegia concessa nonnullis Regula- » ribus in c. In his de Privil. et per aliquos Summos Pontifices » communicata aliis Regularibus utendi dicto altari portatili, in » eoque celebrandi sine Ordinariorum licentia in locis, in qui- » bus degunt, omnino revocata sunt per idem Concilium Triden- » tinum. » Et idem declaravit Benedic. XIV in cit. Bulla *Magno* §. 29. Dicit autem *P. Mazzot. t.* 3. *p.* 186. hoc tantùm intelligendum de domibus privatis, non verò de domibus ipsorum Religiosorum. Sed hîc advertenda Constitutio Innocent. XIII edita 13 Maii 1723 quæ incipit, *Apostolici Ministerii* (apud *Merati t.* 1. *p.* 2. in Indice *n.* 648.), ubi sic habetur : « Circa Mis- » sarum celebrationem in privatis Oratoriis, juxta Clem. XI » Decretum (supra relatum), Episcopi debent operam dare, » ut omnia ibidem statuta, ubique serventur : addita etiam pro- » hibitione, ne in privatis Regularium cellis, seu cubiculis eri- » gatur altare pro re sacra facienda.... remota quacumque in » contrarium consuetudine. »

361. — « Dixi 2. *non violata;* quia in Ecclesia interiùs violata, » nisi priùs reconcilietur, non licebit sub gravi peccato, ut

» *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 5. *n.* 7. *ex Nav. Suar. Conc. etc.* nisi in necessitate, cum venia Episcopi (si is adiri possit, alioquin sine ea, » ut habet *Card. de Lugo l. c. n.* 63.) celebrare, aut mortuos » sepelire. * (*Ita etiam Salm. num.* 64. *cum Lugo, et Philib. Necessitas autem sufficiens censetur, si populus non habet aliam » Ecclesiam, ubi Missam audiat. Si verò Ecclesia polluatur incepto Canone, Sacerdos utique Missam prosequi debet, Pal. » Suar. Conin. Laym. cum Salm. ibid.*) * »

Quæritur, an celebrans in Ecclesia polluta incurrat aliquam pœnam? *Sylv. v. Consecratio*, 2. *q.* 9. *Azor. lib.* 10. *c.* 26. *q.* 16. *et Graff. Nav. etc. ap. Escob. lib.* 21. *n.* 366. dicunt incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, ex *c. Episcoporum de Privil. in* 6. ubi celebrantes in locis interdictis (ut ibi dicitur) *ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum.* Sed negant probabiliùs *Suar. D.* 81. *sect.* 4. *Laym. cap.* 5. *n.* 6. *Lugo D.* 20. *n.* 52. *Bened. XIV, de Sacr. Miss. l.* 3. *Salm. cap.* 4. *n.* 64. *et Escob. l. c. n.* 368. Ratio, quia textus non loquitur de celebrantibus in templo polluto, sed interdicto per interdictum generale; differt autem templum esse interdictum, et esse pollutum. Tantò minùs incurret irregularitatem, ut rectè aiunt *Escob. Salm. et Bened. XIV. ll. cc.* contra *Hostiensem*, quia violatio Ecclesiæ non est censura, per cujus violationem incurratur irregularitas.

362. — « Addo 1. *Ecclesia:* quia Oratoria, etsi deputata ad » cultum divinum, cùm tamen benedicta non fuerint, nisi in » ipsis extet altare ad facienda divina; ut *Bon. de matr. q.* 4. *res.* » *ult. n.* 9. non sunt capacia violationum. Quod etiam consequen- » ter de hospitalibus docent *Nav. Sot. etc.* sed probabiliùs con- » trarium docent alii, cum *Card. de Lugo n.* 60.

« Addo 2. *Interiùs:* quia, quod fit in turri, sacristia, supra » tectum, vel fornicem, in crypta, sub pavimento (nisi sit se- » pultura, aut singulariter benedicta), non violat Ecclesiam. » *(*Cum Salm. cap.* 4. *n.* 67. *in fine cum Dic. etc.*) *

363. — « Addo 3. *Nisi reconcilietur:* quod fieri debet ab Epis- » copo, vel Sacerdote, ex privilegio Papæ, quale Superiores Re- » gularium pro suis templis habere, ex *Avila* notat *Diana p.* 4. » *t.* 4. *R.* 91. si fuit consecrata * (*Modò adhibeatur aqua Bene- » dicta ab Episcopo, vel à seipsis, si distet Episcopus duabus » dietis, ut ait Roncag. c.* 5. *q.* 6 *cum aliis*) *, quod præsumen- » dum est, si celebretur festum dedicationis. Si verò tantùm » fuerit benedicta, potest fieri reconciliatio à simplici Sacerdote » aspersione aquæ benedictæ, * (*Debet tamen præcedere Epis- » copi delegatio, ut notat Palaus p.* 8. *n.* 14. *et habetur in Rituali » Rom. tit. de Benedict. Aqua autem potest benedici ab ipso » Sacerdote, ut Salm. c.* 4. *n.* 66. *et Palaus l. c. cum Barb. Henr. » Laym. etc. contra Tolet. Imò Bened. XIV, de Synodo l.* 3. *c.* 15. » *n.* 2. *in fin. ait :* Si (*Ecclesia*) simpliciter benedicta fuerit, » tunc idem Gregorius IX in *can. Si Ecclesia, de Consecr.* sta- » tuit nulla præobtenta delegatione, per simplicem Sacerdotem, » adhibita aqua benedicta quam sanctam sive lustralem vocant,

» posse Ecclesiam pollutam reconciliari,)* cum facultate Epis-
» copi, vel sine ea, secundùm *Dian. p. 4. t. 4. Res.* 91. Censeri
» etiam reconciliatam, si Sacrificium in ea peractum fuerit,
» docet *Tamb. l. c.* §. 4. *ex Henr. Sa, et Diana* esse probabile
» putat : negat autem *Card. de Lugo de Euch. d.* 20. *s.* 2. *n.* 62.
» *(*Et cum de Lugo idem meritò sentiunt Nav. c.* 27. *n.* 256.
» *Laym. c.* 5. *n.* 13. *v. Ado.* 4. *et Pal. p.* 8. *n.* 14. *cum Azor. quia*
» *nullibi habetur celebratio succedere loco reconciliationis. Vide*
» *dicenda n.* 380.)* (V. Not. VIII, pag. 146.)

« Porro Ecclesia, utì et cœmeterium violantur, seu polluun-
» tur sequentibus casibus : non tamen, nisi postquam res evul-
» gata fuerit. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 5. »

364. — Nisi factum publicè constet, Ecclesia non censetur polluta, etiam respectu ipsius delinquentis : *Salm. c.* 4. *n.* 67. *et communiter.* Putat autem *Elbel de Sacril. n.* 578. *et citat Dian. Moya, et Laym. cum aliis*, quòd ad Ecclesiæ pollutionem requiratur non solùm notorietas facti, sed etiam juris per sententiam declaratoriam Judicis : sed hanc opinionem non censeo esse tutam, cùm sit contra communem, quam tenent ipse *Laym. tr.* 5. *t.* 5. *n.* 8. *Pal. Tr.* 11. *p.* 1. *n.* 2. *Salm. de Sacr. Miss. c.* 4. *n.* 67. *Mazz. de Sacr. Miss. c.* 3. §. 2. *Spor. eod. tit. c.* 6. *n.* 441. *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 289. *Ronc. eod. tit. c.* 5. *qu.* 4. qui omnes dicunt, sufficere ad pollutionem notorietatem sive juris, sive facti, et hoc patet clarè ex *c. Significasti de Adult.* ubi ob notorietatem tantùm facti fuit declaratum, Ecclesiam esse reconciliandam. Et ex eodem textu manifestè pariter deducitur, ut dicunt etiam *Less. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 87. *et Escob. de Missa Prob.* 71. *n.* 398. *cum Nav. Sanch. Azor. etc.* quòd, cùm crimen etiam secretum fuerit, si tamen postea fit publicum, sine nova culpa Ecclesia censeatur violata.

« 1. Per factum in ea homicidium mortaliter malum, seu in-
» juriosum, saltem immunitati Ecclesiæ, quale etiam est quod
» aliàs justum esset per sententiam Judicis; nisi tamen Reip.
» perturbator aliter capi non posset. Non est autem tale I. quod
» fit casu, vel ab amente; II. quod in suî defensionem; III. cujus
» causa data est extra Ecclesiam : quia requiritur, ut vulnus
» sive causa physica fiat intra Ecclesiam. V. *Card. de Lugo*
» *d.* 20. *s.* 2. *n.* 53. »

Quæritur an violetur Ecclesia, si infertur vulnus lethale sine sanguinis effusione intra Ecclesiam, et mors extra eam contingat? Negant *Suar. d.* 81. *s.* 4. *Azor. l.* 10. *c.* 26. *qu.* 13. *et Diana p.* 6. *tr. R.* 36. *cum præp. et Reg.* quia in *c. Proposuisti de Consec. Eccl.* requiritur, ut dicunt, quòd mors intra Ecclesiam sequatur. Sed probabiliùs affirmant *Lugo d.* 20. *n.* 53. *cum communi*, *Laym. c.* 5. *n.* 8. *Salm. c.* 4. *n.* 68. *et Escob. l.* 21. *n.* 37. *cum Nav. Bon. et Marchino;* tum quia textus non exprimit requiri mortem intra Ecclesiam, cùm ibi dicatur, tantùm : « Homicidia contingunt fieri; et aliquando vulnera infe-
» runtur; » et tunc requiri reconciliationem : ergo ex textu

nequaquam requiritur mors intra Ecclesiam secuta ; tum quia sufficit ad violationem Ecclesiæ, ut causa mortis physica intra Ecclesiam data sit (dicimus *physica*, nam bene aiunt *Escob. et Lugo ll. cit.* non sufficere causam moralem, nempe mandatum, sive consilium homicidii datum in Ecclesia.) Et sic etiam violatur Ecclesia, ut dicunt *Lugo num.* 53. *et Escob. n.* 377. *cum Suar. Graff. Sylv. Azor. Nav. Tol. Avil. Reg. et Sayr.* (contra *Dian. pag.* 6. *tract.* 6. *R.* 47. *et Persicum apud Escob. n.* 375.) si vulnus fiat intra Ecclesiam, et sanguis fundatur extra ; quia Ecclesia polluitur non tam per sanguinis effusionem, quàm per actionem injuriosam, qua causatur effusio : In textu autem *cap. Si Ecclesia, de Consecratione Eccl.* qui mox infra adducetur, ubi dicitur per sanguinis effusionem Ecclesiam violari, non requiritur effusio intra Ecclesiam, unde semper, si adest percussio injuriosa cum sanguinis effusione, violatur Ecclesia. Idem dicendum, si aliquis existens extra Ecclesiam sagitta, vel sclopo alterum occidat, ut *Salm. n.* 68. Secus verò dicendum, ut bene ait *Lugo dict. n.* 53. si vulnus infligatur extra, et intra Ecclesiam mors eveniat, aut sanguis effundatur, quia tunc abest injuria in Ecclesiam.

365. — « 2. Per mortaliter malam effusionem proprii, vel » alterius sanguinis, vel seminis, causatam, vel factam in tem- » plo. Unde non violat I. Si pauculæ guttæ effluant ; quia non » est effusio. * (*Ut dicunt etiam communiter Bened. XIV, de* » *Miss. t.* 9. *l.* 3. *c.* 7. *Elbel de Sacrif. n.* 578. *cum Fel. Potest. et* » *Salm. de Sacr. Miss. c.* 4. *n.* 69. *cum Dic. Phil. et aliis, id-* » *que patet ex c. Si Ecclesia* 10. *de Consec. Eccl. ubi dicitur :* Si » Ecclesia non consecrata cujuscumque fuerit semine, aut san- » guinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur. *Nota* » *to* sanguinis effusione *quæ copiam significat.*) * II. Si ex per- » cussione vel vulnere levi, v. gr. narium in rixa puerorum, » etiamsi copiosus sanguis effluat. * (*Ita etiam Elbel loc. cit.* » *Lugo d.* 20. *n.* 54. *quia in hoc communiter non adest peccatum* » *mortale. Imò Sa, v. Ecclesia num.* 13. *Diana p.* 3. *tr.* 6. *R.* 24. » *et Sotus, Vict. Fag. Marchin. ac Graff. ap. Escob. l.* 21. » *n.* 372. id extendunt etiam ad adultos, quia sanguis è naribus ef- » fluens non dicitur propriè effluere è vulnere cùm è naso facilè » soleat sanguis emanare. Sed probabiliùs *Bon. de Matr. d.* 6. » *p. ult. n.* 20. *et Escob. n.* 374. *cum Syloio, Con. et Franc.* » *Lugo* putant violari Ecclesiam, si talis effusio accidat cum » peccato mortali, quia tunc jam adest effusio graviter in Eccle- » siam injuriosa.) * III. Si fiat ex sectione venæ. IV. Actus con- » jugalis, quando excusatur à sacrilegio. * (*Vide dicta de hoc* » *Tom.* 2. *l.* 3. *nam.* 458.) * V. Fornicatio facta ab amente. » VI. Pollutio inculpata ; vide *de Lugo d.* 20. *n.* 54 *et* 55.

366. — « 3. Per sepulturam excommunicati non tolerati, vel » infidelis (quo nomine hîc non comprehendi hæreticum docet » *Card. de Lugo. l. c. n.* 57.), etiam infantis ut ex c. *Ecclesiam de* » *Cons.* docet *Præp.* quamvis, si pueri parentes sint fideles, neget » *Sayr.* Vid. *Bon. de Euch. et matr. d.* 4. *q.* 4. *p. ult.*

367. — « 4. Per destructionem Ecclesiæ ex toto, vel majore » parte * (*Parietum vel crustæ. Pal. pun. 7. n. 18. Salm. c. 4. » num. 74. cum Suar. Laym. et Bus. infra n. 2.*) *; quanquam » eo casu dicatur potiùs execrari, quàm pollui; non autem si » solum tectum, vel si successivè per partes modicas destruatur, » et reficiatur. * (*Etsi Ecclesia tota renovetur. Pal. ib. Salm. » n. 76. cum Nav. Barb. etc. Notant ib. Salm. cum Gabr. quòd » polluta Ecclesia, polluatur etiam Cœmeterium; sed non contra.*) » * Neque etiam per desolationem, exercitium hæreticum, spur- » citias hominum, vel animalium istic stabulatorum etc. etsi » deceat, et praxis habeat, ut per Episcopum, vel saltem Sa- » cerdotem cum aliqua cæremonia reconcilietur, et abluatur : » quod in simili casu intellige de altari. *Laym. l. 3. t. 5. c. 5.*

368. — « Quæres : Quid sit, et quando fiat execratio, seu re- » secratio?

« Resp Execratio dicitur, cùm res sacra perdit suam conse- » secrationem, ita ut de novo consecrari debeat, quod fit, » quando ita destruitur, ut formam, et usum suum perdat.

Unde resolves :

— « 1. Polluta Ecclesia, polluta etiam sunt altaria ejus fixa : » non tamen, execrata Ecclesia, execrantur altaria, nec contra.

— « 2. Ecclesia execratur, si parietes secundùm majorem par- » tem destruantur, vel omnis eorum crusta, aut major saltem » pars simul auferatur. Secus autem, si una post alteram. V. » *Lugo d. 20. n. 56.* * (*Et hoc etiamsi per intervalla hebdoma- » darum vel dierum Ecclesia tota nova fiat, ut Suar. d. 81. sess. » 4. casu 6. Laym. c. 5. n. 16. et Pal. p. 8. n. 15. cum Sylvest. » Sa, et Barb.* quia quæcunque pars accedens manet consecrata, » cùm majùs dignum trahat ad se minùs dignum. Idque proce- » dit, etiamsi adsit animus totam Ecclesiam destruendi, *ut ait » Pal. l. c. cum Nav. Suar. Barb. etc.* quia intentio illa non of- » ficit, quin consecratio perduret.) * Non autem si tectum cor- » ruat, quia consecratio est in parietibus. V. *Laym. l. c.*

369. — « Altare execratur 1. Si, cùm fixum est, lapis conse- » cratus removeatur ab inferiori structura. »

Ita ex *c. Ad hæc et c. Ligneis, de Consecr. Eccl.* Intellige hoc de mensa totaliter consecrata, ita ut in qualibet ejus parte possit sacrificari. Non execratur tamen altare, si aliqui lapides structuræ dimoveantur, ut docent *Suar. d. 81. sect. 5. Laym. c. 6. n. 6. Pal. p. 11. num. 9.* Imò *Vasq. et Suar. apud eumdem* dicunt non execrari altare, si tota mensa cum lapidibus, quibus inhæret, alibi transferatur; quia textus non loquuntur de separatione à structura. Hæc de altari fixo; sed altare portatile minimè execratur, si ara moveatur à lignis, sive à capsula, ubi ara est inclusa; capsula enim illa non pro forma, sed ad custodiam et ornatum tantùm instituta est, ut rectè dicunt *Suar. l. c. Laym. n. 3. et Pal. cum Sa, Sylvest. Abb. et Con.* contra *Palud.*

et Ang. Textus autem prohibentes separationem loquuntur tantùm de altari fixo.

Nota hîc autem Decretum S. C. Rit. editum die 3 Dec. 1661, apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 393. ubi sic dictum fuit : « Habens Indultum à Sede Apostolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare altare » ligneum, non indiget facultate Apostolica; dummodo altare » ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non » sit, et altaris portatilis imaginem non præ se ferat. » Vide » *n.* 424. 13.

« Si ita frangatur (sive fixum, sive portatile sit), ut in nulla » ejus integra parte calix cum patena possit consistere. * (*Secus* » *si in aliqua parte calix et patena cum hostia consistere possit,* » *ut Salm. c.* 4. *n.* 79. *Lugo, Pal. etc. item Tourn. p* 806. *R.* 3. » *ex c.* 3. *de Consec. Eccl. ubi præcipitur, altaris tabula denuo* » *consecrari,* si enormiter fracta fuerit *saltem ex majore parte,* » *ut ait Tamb. c.* 1. §. 1. *num.* 3. *An autem ara possit fieri ex* » *duobus lapidibus conjunctis? Affirmant Hurt. et Pasq. apud* » *Croix n.* 314. *Sed communissimè et rectiùs negant Salm. num.* 80. » *Tourn. p.* 804. *qu.* 2. *et Tamb. c.* 5. §. 1. *n.* 6. *cum aliis.*) * »

Si spolietur sepulcrum : quod tamen quidam negant, ut *Lugo, Tamb. l. c.* 5.

Dubitatur hîc 1. An reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris : *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Sylv. v. Altare, quæst.* 1. *Azor. t.* 1. *lib.* 10. *c.* 27. *quæst.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 704. *quæst.* 3. *Tourn. p.* 805. *qu.* 5. *Armilla etc. apud Escob. l.* 21. *n.* 421. Probatur 1. ex *c. Placuit, de Consecr. dist.* 1. ubi præcipitur everti altaria, quæ carent Reliquiis : et idem habetur in conc. Carthag. V. c. 14. Probatur 2. *Can.* 7. vel 9 Concilii Nicæni II, ubi dicitur nullum Templum consecrari sine Sanctorum Reliquiis. Probatur 3. ex consuetudine Ecclesiæ, quæ satis indicatur per Orationem illam, quæ dicitur in Missa : « Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum quorum » reliquiæ hîc sunt, etc. » *Secunda* verò communior sententia negat Reliquias esse necessarias; et hanc tenent *Suar. d.* 81. *sect.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 75. *Pal. p.* 9. *nu.* 5. *cum Panorm. Vasq. et Con. Vioa qu.* 5. *art.* 6. *n.* 9. *Elbel p.* 143. *n.* 159. *ac Escob. l.* 21. *n.* 422. *cum Ang. Host. etc.* et probabilem putant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 306. *et Merati t.* 1. *p.* 2. *p.* 398. Ratio, quia (ut dicunt) nullibi habetur de Reliquiis ponendis expressum præceptum; illud enim quod extat in *cit. c. Placuit, et Can.* 14. Carthaginensis, aiunt non esse alicujus Concilii Generalis. Illud autem, quod habetur in Concilio Nicæno, dicunt intelligi de Reliquiis requisitis in Ecclesia, non autem in omni altari, saltem tale præceptum, ut censent, si unquam adfuit per contrariam consuetudinem est abrogatum. Ad orationem autem illam Missæ, *Quorum Reliquiæ, etc.* respondent intelligi sub conditione si adsint. His tamen non obstantibus, puto non recedendum à prima sententia, tum propter universalem contrariam consuetudinem,

quam non immeritò *Tourn.* censet firmatam ex eo quòd (ut advertit cum *Sylvio*) in antiquo Missali præcipiebatur omitti prædicta oratio in Missa, si desint Reliquiæ, at posteriora Missalia hanc exceptionem abstulerunt; tum propter Decreta S. C. Rituum, mox infra adducenda, ubi declaratur execratum altare, à quo removentur Reliquiæ, vel frangitur sigillum; unde satis probatur, Reliquias esse necessarias ad altaris consecrationem. Et clarius hoc declaratum fuit alio Decreto 19 Januar. 1614. *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *nu.* 2055. *Decr.* 143. ubi dictum fuit, permitti altare portatile ligneum, *dummodo habeat Reliquiarum repositorium.*

Dubitatur 2. an altare amittat consecrationem si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum cum Reliquiis? Nomine *Sepulchri* intelligitur loculus ille, in quo Reliquiæ reconduntur: nomine verò *Sigilli* intelligitur parvulus ille lapis, quo sepulchrum clauditur. *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Suar. d.* 21. *sect.* 1. *Elbel p.* 134. *n.* 259. *cum Anacl. et Escob. lib.* 21. *n.* 426. *cum Franc. Lugo, et Aversa,* item *Soto, Vasq. Con. Tamb. ap. Croix nu.* 306. *in fine,* qui probabilem putat cum *Laym. c.* 6. *n.* 9. Utuntur eadem ratione qua supra, nempe quia non constat de præcepto, quòd Reliquiæ sint necessariæ ad consecrationem altaris. *Secunda* tamen sententia communior affirmat, et hanc tenent *Holzm. p.* 85. *n.* 371. *Spor. num.* 147. *num.* 376. *Tourn. p.* 706. *cum Pontas, Habert t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Laym. l. c. cum Sylv. Angelo, Durand. Henr. etc.* communiter ut asserit item *Bon. Sa, etc. ap. Pal. p.* 9. *nu.* 6. Ratio quia (ut ait *Laym.*) talis est consuetudo Ecclesiarum, ut altaria, fracto sigillo vel amoto sepulchro, iterum consecrentur. Et hanc sententiam tenendam censeo ex Decretis S. C. Rituum, nam die 5 Martii 1603 sic declaravit: « Altare portatile tunc consecrationem amittit, quandò frangitur, vel loco movetur repositorium Reliquiarum. » (*apud Pitton. t.* 1. *de Ritib. num.* 148.) Item die 5 Martii 1623 declaravit: « Celebrari non potest super altare, à quo furtim, non amota, vel fracta mensa, substractæ fuerint Reliquiæ à militibus, nisi altare de novo consecretur. » (*apud eumd. Pitton. num.* 699) Item die 21 Junii 1610 sic respondit: « Si altare fuerit consecratum ad modum altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, sed tantùm quando frangitur sepulchrum Reliquiarum. » (*ap. Pitton. n.* 1687.) Attamen dicunt *Tourn. et Spor.* quòd urgente necessitate non erit illicitum in tali altari celebrare.

Hîc obiter notandum aliud Decr. S. C. editum die 10 Nov. 1599 (*ap. Pitton. n.* 100.) ubi dictum fuit: « Si sub altari, vel sub ejus gradibus humata sint defunctorum cadavera, non est illic celebranda Missa, donec aliò transferantur. » Idem confirmatum fuit die 13 Junii 1635 *ap. Pitton. n.* 672. Notat tamen *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2067. quòd si cadavera sint humata profunde in cella aliqua, sub alto fornice constructa, non videtur prohiberi super illam dici Missam: tunc enim cadavera videntur se-

tis separata ab altari, neque tunc super ea cadent verba, *quorum Reliquiæ hîc sunt.*

370. — « 4. Calix execratur, si notabiliter frangatur, vel ita, » ut fiat inutilis ad usum Sacrificii : v. g. si foramen sit in fundo, » licèt minutissimum* (*Non verò si foramen sit in loco superiori, » ita ut calix bene possit sacras species retinere, Ronc. c. 5. q. 4. » cum Diana*)* vel si figura destruatur : non tamen si in tornatili » pes separetur à cuppa, quia in tornatili consecratur sola cuppa, » *Bon. d. 4. c. ult. p. 9. ex Suar. etc.** (*V. infra hîc dub. 4.*)* » Neque execratur, si pereat inauratio. Unde, licèt com- » muniter calix, et patena, post novam inaurationem, quoad » eam partem, qua Christi corpus, vel sanguinem contingunt, » denuo consecrentur, id tamen necessarium non esse, docent » *Durand. Con.* et alii contra *Suar. Bon.* et alios, etsi decet, ut » abluantur aqua benedicta. Ita *Dian. t. 1. Misc. res. 3. et Laym.* » hîc, item *Lug. d. 20. n. 94.* »

Dubitatur 1. An execratur calix, si pereat inauratio? Affirmant *Az. Palud. etc. ap. Escob. l. 21. n. 468.* quia tollitur subjectum immediatum consecrationis, cùm tota unctio in superficie calicis fiat. Negant verò probabiliùs cum sententia communi *Lugo d. 20. n. 94. Sporer n. 399. Tourn. t. 5. p. 816. cum Suar. Laym. Syloest. Ang.* et aliis passim ut asserit, et *Escob. n. 470. cum Con. Fill. Arm. etc.* communiter ut ait. Ratio, quia licèt unctio non fiat nisi in superficie, tamen tota moles calicis consecratur; et patet, quia si calix non sit tornatilis, et ejus pes frangatur, etiamsi cuppa integra maneat, calix erit execratus, ut omnes communiter dicunt; ergo non in sola superficie consistit consecratio, sed in toto calice.

Dubit. 2. An calix, qui de novo inauratur, nova indigeat consecratione? Affirmant *Suar. dub. 81. sect. 3. Az. c. 28. q. 4. Bon. p. 9. n. 19.* item *Vasq. Sylv. Ang. Tamb. etc. ap. Salm. c. 4. n. 90,* quia calix consecratur propter contactum sanguinis Christi; unde quando illius superficies non est consecrata, necessariò requiritur, ut calix de novo consecretur. Negant verò probabiliùs *Laym. c. 6. n. 7. Lugo d. 20. n. 95. Elbel n. 281. Tamb. §. 5. n. 6. Escob. l. 21. n. 473. cum Durando, et Dian.* item *Conc. Sa, et Gabr. ap. Salm. loc. cit.* Et probabile putat *Pal. p. 10. n. 12.* atque valde adhæret *Tour. p. 816.* Ratio, quia cùm sit communis doctrina, ut mox supra vidimus, quòd calix, amittendo inaurationem, non amittat consecrationem; ita pariter consecrationem non amittit, si de novo inauretur, prout si Ecclesia consecrata de novo dealbetur, nova non indiget consecratione; ut communiter DD. sentiunt; aut si corporali lacero aliqua exigua pars assuatur, hæc etiam manet benedicta, ut clarè infertur ex *c. unico de Consecr. Eccles. in. 6.* ubi dicitur majus dignum trahere ad se minùs dignum. Objiciunt : licèt calix remaneat consecratus, non est tamen consecrata superficies illa aurea, quæ sola immediatè tangit sanguinem Christi; pari modo si intra cuppam calicis alia subtilior cuppa poneretur, ista non fieret sacra;

ita *Suar.*, et *Vasq.* Sed facilè respondetur cum *Lugo;* Superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum, bene fit etiam sacra, sicut dealbatio Ecclesiæ, et pars Corporalis fiunt sacræ per adjunctionem, ut diximus; item, si oleum non consecratum in minori parte consecrato immisceatur, ex ipsa mixtione consecratur, ut patet ex *c. Quod in dubiis.* 3. *de Consecr. Eccl.* ubi dicitur: « Non negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri. » Alia autem est ratio cuppæ in aliam immissæ, quæ utique est vas distinctum, ac superficiei aureæ, quæ fit pars ejusdem calicis, et facit unum cum illo.

Omnibus tamen his prædictis non obstantibus, cùm meliùs rem perpenderim, judicavi quòd nova peracta inauratione Calicis, denuo ipse est consecrandus; ratio, quia tunc superficies Calicis, quæ immediatum contactum habet Sanguinis Christi, sine consecratione remanet; tantò magis quòd ut testantur Barbosa, et alii plurimi, talis est praxis Ecclesiæ, et recepta consuetudo Calices denuo consecrandi, cùm denuo inaurantur. Casu autem quo per longum usum inauratio deperdatur, puto probabiliùs dicendum cum Silvio, et Ferraris, non requiri novam consecrationem ad celebrandum cum hujusmodi Calice; quia tunc viget ratio, quòd Calix semel consecratus, totus deinde per modum unius consecratus remanet. Cùm verò nova fit inauratio, intervenit aurum de novo additum, quod non est consecratum immediatè Sanguinem tangens.

Dubitatur 3. An liceat celebrare in calice nunquam deaurato? Affirmat *Tamb. Meth. Miss. etc. cap.* 1. §. 1. *n.* 3, quia (ut ait) ita usus obtinuit; sed hæc ratio saltem hodiè non videtur subsistere, cùm undique hodie usus sit in contrarium. Id autem probabile censet *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 346. cum aliis passim ut asserit, fortè alia ratione ductus, nimirum quia, etsi in Rubrica *tit.* 1. *de Præpar.* dicatur: « Calix debet esse vel aureus, vel argen- » teus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, » et simul cum patena itidem inaurata. » Attamen in alia Rubrica *de defect. tit.* 10. *n.* 1. sic habetur: « Calicis cuppa debet esse » aurea, vel argentea, vel stannea: non ærea, vel vitrea, » nulla mentione facta de inauratione; ex quo infertur illius deficientiam non esse inter defectus computandam. Et in prima Rubrica dici posset requiri inaurationem tantùm de congruitate, et ad majorem decentiam, cùm ibi simul expressè requiratur calix aureus, vel saltem argenteus, et nihilominus, in secunda Rubrica etiam stanneus admittitur. Alii verò, ut *Tournely to.* 5. *p.* 815. *et Lugo d.* 20. *n.* 90. dicunt non eximi à culpa veniali consecrantem in calice non inaurato, nisi paupertas excuset. Et hoc videtur probabilius, cùm in prima Rubrica dicatur, quòd calix *debet saltem habere cuppam argenteam inauratam etc.* Idque confirmatum est ex communi consuetudine. Nec obstat secunda Rubrica, ubi permittitur calix stanneus; hæc enim intelligi debet juxta textum in *cap. Ut calix* 44. *de Consecr. disp.* 1. ubi permittitur consecrare in calice stanneo, tantùm ratione

paupertatis; nec putandum est, Rubricam in hoc voluisse textui derogare; Unde, ne dicatur Rubricam sibi contradixisse, dicendum est, quòd prima Rubrica intelligenda est juxta secundam, nempe requirere calicem argenteum, nisi excuset paupertas; et sub eadem limitatione intelligi debet, cùm requirit inaurationem. Hîc autem obiter notandum, quòd Rubrica permittit calicem stanneum, sed non *æreum:* Verùm dicit *Holzm. n.* 373. in hac Rubrica non prohiberi calicem ex ære, vel aurichalco inauratum; nam in cit. textu *Ut calix*, in tantum talis calix vetatur, in quantum hic *ob virtutem vini æruginem parit, quæ vomitum provocat:* Sed calix æreus inauratus æruginem non parit; et ideo ait *Holzm.* hoc usitari in Germania pro Ecclesiis pauperculis.

Dubitatur 4. An calix amittat consecrationem si cuppa separetur à pede? Si cuppa sit fixa pedi, certum est apud omnes amittere consecrationem; Si vero pes sit tornatilis, etiam affirmat *S. Antonin.* 3. *part. tit.* 13. §. 5. *et Palud. Sylo. etc. ap. Escob. l.* 21. *n.* 474. quia calix per separationem jam formam amittit. Sed communiter negant *Suarez d.* 81. *sect.* 7. *Bon. p.* 9. *n.* 20. *Lugo d.* 26. *n.* 93. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *et Escob. n.* 476. *cum Fill. Aversa, Hurt. et aliis.* Ratio, quia per talem separationem Calix revera formam non perdit, cùm ejus partes sine novo artificio jungi possint.

371. « 5. Vestes sacræ execrantur, quando ita destruuntur, ut » perdant suum usum; ut si cinguli parte te non ampliùs cingere » possis, vel si manica ab alba separetur, etiamsi postea reparetur. Non perdunt autem, etsi attritis pars aliqua assuatur; vel » cinguli parti aptæ adhuc ad cingendum altera annectatur, » quia tunc accessorium sequitur principale, *Lugo, Tamb. de* » *exp. Sacr. l.* 1. *c.* 3. §. 2. *(*Ita etiam dicunt Tourn. p.* 823. » *Salm. c.* 4. *num.* 94. *cum communi, Tamb. c.* 3. §. 2. *Elbel* » *n.*282. *cum Laym. Gao. et aliis passim. Unde dicunt Suar. d.* 82. » *sect.* 2 *et* 3. *Bonac. p.* 9. *à n.* 26. *Laym. cap.* 6. *n.* 6. *Tourn.* » *p.* 819. *et Pal. p.* 10. *n.* 12. *cum Nao. et Con.* quòd corporale » tum amittit benedictionem, cùm redditur ineptum diminutione » vel fractione ad decenter continendum calicem cum patena: » Alba, cùm ab ea manica abscinditur: Cingulum, cùm ita rumpitur, ut neutra pars cingere possit: Stola, cùm non potest » humeros operire, et idem dicendum, si aliqua ejus pars scindi- » tur, quamvis statim sarciatur, quia jam suam formam amisit)* » Similiter, si stola, vel casula duplicata, facili separatione, fiant » duæ, quarum utraque apta sit ad Sacrificium, non perdunt » benedictionem. *Tamb. loco citato.* *(*Ita communissimè DD.* » *cum Suar. d.* 82 *sect.* 2. *Salm. c.* 4. *n.* 94. *et Sa ap. Pal.* » *p.* 10. *n.* 8.)* »

« 6. Partes avulsæ à re consecrata, destructa ejus forma, desi- » nunt esse sacræ, v. g. ligna et lapides Ecclesiæ dirutæ, vel al- » taris: ob respectum tamen ad rem sacram cujus sunt reliquiæ, » non possunt applicari ad usus profanos, aut divendi, sine licentia » Papæ. Statuæ autem sacræ, et imagines templi destructi debent

» in alio collocari, et in loco Ecclesiæ Crux erigi. Lacera etiam » Paramenta, aut vetustate consumpta debent igne absumi, et » non adhiberi ad usus profanos, ut habetur in *c. Altaris, de* » *Consecr. dist.* 1. Vide *Suar. et v. Missa, et Laym. loc. cit. c.* 6. » *Tamb.* tamen *l.* 1. *de exped. Sacrif. c.* 2. §. 3. *ex Pal.* item » *Dian. p.* 5. *tr.* 13. *res.* 76. docent probabile esse, quòd non sit » saltem mortale, si mutata forma ad profanos usus applicetur, » v. g. calix confractus, alba dissoluta, frustula corporalis, etc. » Vid. supra *l.* 3. *tract.* 1. *cap.* 2. *d.* 2. (*Vide dicta Tom.* 1. *l.* 3. » *num.* 41.) *Quibus adde id quod habetur in cap. Ligna de Con-* » *secr. dist.* 1. *ubi Hyginus Papa sic statuit :* Ligna Ecclesiæ » dedicatæ non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Eccle- » siam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in Monas- » terio. Advertunt tamen *Salm. tr.* 21. *c.* 10. *n.* 146. cum aliis » communiter, hujusmodi ligna non debere consumi in Religio- » sorum coquina. *Præterea dicit Sylo. v. Benedictio q.* 7. lapides » Ecclesiæ dirutæ in Religiosorum ædificiis collocandos esse, » sed hoc nemo dicit eorum quos observavi, nec ullo textu video » probatum. »

Quæres hîc, an liceat secularibus Sacerdotibus celebrare in Ecclesiis Regularium, contra prohibitionem Episcopi? Videtur obstare Trident. *sess.* 22. *Decret. de Observand. in celebr. Missæ.* ubi : « Singuli (Episcopi) in suis diœcesibus interdicant ne cui » vago et ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat. » Sed respon- deri potest ibi dici in *Diœcesibus suis;* sed Ecclesiæ Regularium sunt exemptæ à jurisdictione Episcoporum, unde quasi loca extra Diœcesim sita reputantur, ut probabiliter dictum est *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 156. *in fine.* Verumtamen refert *Lezana in Summ. q. Regul. t.* 1. *c.* 12. *n.* 41. *v. Ad duodecim*, S. C. Concilii sub die 2 Jun. 1620 declarasse, non licere Regularibus in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere Presbyteros seculares contra prohibi- tionem Episcopi. An autem hujusmodi Declarationes obligent ut leges? Vide dicta *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 106.

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad Missam.

372. Prænotantur quæ sunt præscripta in Rubrica. — **373.** I. Requi- ritur *altare* consecratum. — **374.** II. *Mappa* triplex. — **375.** Dub. 1. an sufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Dub. 2. An Mappæ debeant esse benedictæ? Dub. 3. An tam Mappæ quàm Corporale debeant ex lino confici? — **376.** III. *Vestes* sacræ, et mundæ. — **377.** Dub. 1. An sit mortale celebrare sine Stola, Manipulo, aut Cingulo? Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra? — **378.** Dub. 3. An Prælati Regulares possint sacras vestes benedicere? Dub. 4. An Episcopi possint aliis delegare licen- tiam benedicendi vestes? (Vide etiam n. 381.) Dub. 5. An color vestium sit de præcepto? — **379.** IV. *Calix et Patena* consecrata. — **380.** An Calices, Vestes, etc. remaneant consecrata, vel bene- dicta, si quis in eis celebret? — **381.** An Abbates possint benedi-

cere Calices, paramenta, etc. etiam pro Ecclesiis alienis?—**382.** Quibus sit licitum tangere vasa sacra, Corporalia et Vestes —**383.** De *Pyxide,* et materia ejusdem, vel Calicis. —**384.** Dub. 1. An Pyxis debeat consecrari ?— **385.** Dub. 2. An debeat benedici ?—**386.** V. *Corporale* benedictum. —**387.** Quibus liceat lavare Corporalia ? Et an aqua lotionis omnino mittenda sit in Sacrarium?—**388.** VI. *Palla* linea. An sit mortale celebrare sine palla vel ea non benedicta? et an liceat duas pallas adhibere?—**389.** VII. *Purificatorium.* An hoc debeat esse benedictum ? — **390.** VIII. *Missale.* An liceat in necessitate celebrare sine Missali, vel cum Missali Ritûs diversi ? — **391.** IX. *Minister* Masculus. Dub. 1. Quale peccatum sit celebrare sine Ministro ? — **392.** Dub. 2. An peccet graviter Sacerdos celebrans ministrante, vel respondente fœmina ? — **393.** X. *Crucifixus.* Dub. 1. An sit mortale celebrare sine Cruce, aut Crucifixo ? Dub. 2. An manente in altari magna Imagine Crucifixi, alia crux requiratur ? Et an crux, et aliæ Imagines Sanctorum debeant esse benedictæ ? —**394.** XI. *Candelæ* ex cera. Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo ? Dub. 2. An cum uno lumine cereo ? Et an cum quatuor candelis ?—**395.** XII. *Antipendium, Pulvillus, Bursa, Velum et Manutergium.*—**396.** XIII. *Capitis nudatio.*—**397.** Dub. 1. An sit mortale celebrare capite cooperto ? Quid si adsit causa sic celebrandi ? — **398.** Dub. 2. An liceat celebrare cum cæsarie ficta ? —**399.** An Rubricæ Missalis sint directivæ, vel præceptivæ ? — **400.** An sit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte ? Et quantùm temporis sit in celebratione insumendum ? Monitum. — **401.** An omnia Decreta S. C. Rituum rigorose obligent ? — **402.** An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo etc. ? — **403.** De omissione partium Missæ ; et an repetenda omissa ? — **404.** De partibus ordinariis omissis. — **405.** Quæ omissio sit mortalis, et signanter in Canone ? — **406.** Quæ verò sit tantùm venialis ? — **407.** Quæ mutilatio sit mortalis ? —**408.** De Purificatione calicis facienda.—**409.** De partibus Extraordinariis omissis ; et signanter de lotione manuum.—**410.** Dub. 1. Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Episcopi ? Et quinam Episcopus nominandus ? dub. 2. An peccet omittens Orationes ante vel post Missam ? dub. 3. An peccet omittens Orationes ad vestes ? dub. 4. An peccet Sacerdos non recitans in Missa solemni, quæ cantantur à Choro ? dub. 5. Quomodo peccet celebrans voluntarie distractus ? — **411.** Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Missa ? — **412.** An liceat dicere Missam ante Matutinum et Laudes ? Remissivè ad n. 347. — **413.** De iis, quæ voce alta, vel submissa dicenda sunt. — **414.** dub. 1. An peccet ita submissè celebrans, ut nec seipsum audiat ? — **415.** dub. 2. An peccet recitans submissè, quæ altè dicenda sunt ? — **416.** An sit mortale altè dicere, quæ submissè sunt recitanda ? — **417.** An et quando liceat mutare Missam ? — **418.** In quibus diebus prohibentur Missæ Votivæ ? — **419.** In quibus verò permittuntur ? Et an tunc pro arbitrio passim dici possint ? — **420.** Qu. I An sit mortale dicere Missam votivam in diebus vetitis ? — **421.** Qu. II. Ob quas causas in dictis diebus possint dici Missæ votivæ ? 1. Ob necessitatem publicam. 2. Si in illa Ecclesia celebretur Festum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si præsens sit cadaver, vel dicenda sit Missa Anniversaria. — **422.** Qu. III. An obligatus dicere Missam voti-

vam, satisfaciat si dicat diei propriam? — **423.** Qu. IV. Quænam sint advertenda circa modum dicendi Missas votivas? Et 1. De numero Orationum. 2. De Missis habentibus introitum particularem, etc 3. De Missis Beatorum concessis alicui Ordini, vel loco. 4. De Missa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritûs sancti, Beat. Virgin. Mariæ, et de Requiem, etc. — **424.** Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Missarum celebrationem. Quæritur hîc obiter, quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum. v. *Refert.* Deinde quæritur, quibus in Ecclesiis possit asservari Sacramentum Eucharistiæ. ibid. v. *Hic ultimo loco.*

372. — ANTE omnia hîc refert prænotare Rubricam Missalis, quæ facit ad ea, quæ infra membratim dicenda sunt. Rubrica *p.* 1. *tit.* 20. sic habetur : « Altare, in quo Ss. Missæ Sacrificium » celebrandum est, debet esse lapideum ab Episcopo conse- » cratum, vel saltem ara lapidea similiter ab Episcopo conse- » crata in eo inserta, quæ tam ampla sit, ut hostiam, et majorem » partem calicis capiat. Hoc altare operiatur tribus mappis seu » tobaleis mundis ab Episcopo, vel ab alio habente potestatem » benedictis, superiori saltem oblonga, quæ usque ad terram » pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata. Pallio » quoque ornetur coloris, quoad fieri potest, dici festo vel officio » convenientis. Super altare collocetur Crux in medio, et cande- » labra saltem duo cum candelis accensis hinc et inde in utroque » ejus latere. Ad crucis pedem ponatur tabella, Secretarum ap- » pellata : In cornu Epistolæ cussinus supponendus Missali, et ab » eadem parte Epistolæ paretur cereus ad elevationem Sacra- » menti accendendus, parva campanula, ampullæ vitreæ vini, et » aquæ cum pelvicula, et manutergio mundo in fenestella, seu in » parva mensa ad hæc præparata. Super altare nihil omnino po- » natur, quod ad Missæ Sacrificium, vel ipsius altaris ornatum » non pertineat. »

373. — « Resp. Hæc sequentia : I. Et quidem sub gravi sacri- » legio requiritur *altare* consecratum ab Episcopo, vel Abbate » (hunc enim altaria, calices, et campanas posse consecrare, » etiam ad usum alienarum Ecclesiarum, docet *Dian. l.* 3. *tr.* 2. » *res.* 15. cum *Barbos.* et aliis 4. ex declaratione *Cardin.* et pri- » vilegio Innoc. III.) vel Sacerdote privilegiato, stabile, vel por- » tatile : utrumque tamen ex integro lapide, quantùm ad supe- » riorem mensam, quæ consecratur; debetque esse tanta ut possit » capere calicem cum patena. Non sufficit autem, Hostias esse » in ara consecrata, dum consecrantur, verùm etiam debent tam » parvæ, quàm magnæ in eadem relinqui tempore Sacrificii, et » non alibi, licèt supra aliud corporale, deponi, v. gr. propter » loci angustias : « (*Non igitur licèt ante Communionem ponere* » *Particulas consecratas extra Aram, ut communiter Tamb. lib.* 1. » *cap.* 5. §. 1. *n.* 4. *Salm. c.* 4. *nu.* 79. *cum Lugo. Secus verò post* » *Communionem, ut Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 310. *cum Avers. et com-* » *muni contra Vasq.*) * quia omnes sunt unica victima, et per mo- » dum unius offeruntur. Quapropter rubricæ Missalis eas supra

» corporale, ante vel post calicem poni volunt. Hinc etiam minùs » rectè faciunt, qui Consecratione facta, mox hostias minores à » se consecratas dant alteri Sacerdoti distribuendas populo, quia, » sicut Sacerdos non debet de sua hostia dare, priusquam ipse » sumpserit, sic nec de aliis, cùm sint una victima, et hostia, om- » nesque orationes, oblationes, et benedictiones sequentes non » minùs spectent ad parvas hostias, quàm ad magnam, neque an- » te sumptionem Sacerdotis perfectè, et integrè sacrificata sit » victima, *Card. de Lugo qu.* 20. *sect.* 2. *n.* 69. Eum tamen, qui » contrarium fecerit, à peccato saltem mortali, imò si necessitas » fuit expediendi Communionem populi, ab omni excusat *Tamb.* » *l.* 5. *exped. sacrif. cap.* 5. »

374. — « II. *Mappa* linea triplex; etsi enim secundùm quos- » dam una duplicata, imò secundum *Sa, Angel. Azor. c.* 28. » *qu.* 8. *et Laym. lib.* 5. *t.* 5. *c.* 6. *num.* 17. una simplex sufficiat » in necessitate : Missale tamen Romanum, auctoritate Clem. VIII » et Pii V editum expressè tres requirit, *tit. de defect.* utì et *Ga-* » *vant.* V. *Card. de Lugo.* Ut ea benedicta sit, non est omnino » necessarium; ut habet *Sylo.* Unde in necessitate vulgaris adhi- » beri potest, et aliis usibus reddi. *Laym. l. c.* »

375. — Repetamus hîc ea quæ in Rubrica Missalis, ut supra circa Mappas præscribuntur : « Hoc altare operiatur tribus map- » pis, sive tobaleis mundis, ab Episcopo vel ab alio habente po- » testatem benedictis, superiori saltem oblonga, quæ usque ad » terram pertingat (quod tamen hodie non est in usu) duabus » aliis brevioribus, vel una duplicata. » Sed dubitatur 1. An suf- ficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Affirmant *Suarez dist.* 21. *sect.* 6. *Laym. cap.* 6. *n.* 11. *Holzm. n.* 371. *Pal. p.* 10. *n.* 1. *cum Sa, Azor.* item *Bon. Henr. et Gob. ap. Croix n.* 322. etiamsi hæ duæ mappæ totum altare non tegant : Ratio, ut dicunt, quia sic usus habet. Attamen puto à Rubrica non recedendum, ut sen- tiunt *Lugo d.* 20. *n.* 6. *Tourn. p.* 807. *qu.* 9. *Gao. in dict. Rubr.* (ubi ait contrariam opinionem non esse tutam) *Roncag. c.* 6. *qu.* 5. *et Escob. l.* 21. *n.* 434. qui cum *Ang. et Avers.* miratur, quomodo aliqui DD. hanc obligationem non advertant post præfatam Ru- bricam præscriptam à Clemente VIII. Tantò magis quòd in *tit. de defect.* §. 10. *n.* 4. Rubrica inter alios hunc enumerat defec- tum : *Si altare non sit tribus Mappis ornatum.* Probabiliter ta- men aiunt *Escob. et Ronc. cum Pasq.* id culpam venialem non excedere. Celebrare autem sine ulla Mappa, non excusatur à mortali, ut communiter docent DD. apud *Ronc. l. c. cum P. Conc. p.* 502. *n.* 19. qui addit è converso nullam committi cul- pam, si adsit gravis necessitas sic celebrandi.

Dubit. 2. An Mappæ necessariò debeant esse benedictæ? Ne- gant *Suar. Laym. et Pal. cum Sa locis supra cit.* item *Tamb. l.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 2. et consentit *Wigandt tract.* 15. *n.* 63. dicens, be- nedictionem fieri tantùm de decentia. Ratio, quia (ut aiunt) nullo jure id cavetur, nec consuetudine observatur. Hæc sententia non videtur improbabilis propter auctoritatem horum AA. præser-

tim *Suarii*, qui testatur consuetudinem esse in contrarium. Hoc tamen non obstante, magis adhæreo sententiæ oppositæ, quam tenent *Az. p.* 1. *l.* 10. *c.* 28. *q.* 8. *Bon. p.* 9. *n.* 25. *Tour. p.* 807. *q.* 9. *Ronc. cap.* 5. *q.* 5. *cum Pasq. Gav. qu.* 1. *tit.* 20. *Escob. cum Sylvest. Aversa, et Gabr.* Ratio, quia in Rubrica (ut supra) ita præscribitur, et in *tit. de defect. n.* 4. numeratur eodem modo pro defectu adhibere Vestes non sacras, ac Mappas non benedictas. Talis verò defectus, ut probabiliter dicunt *Escob. et Roncag. cum Pasq.*, non excedit culpam venialem; unde rectè docent *Az. Bon. Escob. et Tourn. cum Gav. Sylv. et Quarti ll. cc.* nullum esse peccatum uti Mappis non benedictis in necessitate, putà (ut ait *Escob.*) si adsit dies festus, et non possint haberi benedictæ: sed minorem causam sentio excusare, cùm ad excusandum à veniali sufficiat quævis causa rationabilis.

Dubit. 3. An Mappæ, et Corporale debeant ex lino confici, vel sufficiat esse ex cannabe? *Tourn. p.* 807. *q.* 9. *Suar. d.* 81. *sect.* 6. *Fill. tr.* 5. *n.* 125. dicunt omnino debere confici ex lino, et probant ex *c. Consulto* 46. ubi sic dicitur: « Sacrificium altaris non » in serico panno (scil. Corporali, ut explicat *Glossa*), aut tincto » quisquam celebrare præsumat, sed in puro linteo ab Episcopo » consecrato, scil. lino procreato. » Et ex *c.* 27. *dist.* 2. *de Consecr.* ubi Mappæ vocantur *lineæ*, nempe ex lino confectæ. Sed probabiliùs, et communissimè sufficere esse ex cannabe, tenent *Bon p.* 9. *n.* 24. *et Croix n.* 323. *cum Gob.* item *Azor. et Quarti apud Tourn. loc. c.* ac *Arm. Tab. et Reg. ap. Escob. n.* 446. Ratio, quia cannabe, et linum juxta communem usum indifferenter sumuntur.

376. — « III. Sub gravi sacrilegio *Vestes sacræ*, hoc est benedictæ ab Episcopo, vel Sacerdote habente privilegium, ut habent Mendicantium saltem Superiores, sive Prælati. V. *Tamb.* » *l.* 1. *c.* 3. §. 2. *exped. sacr.* Quarum tamen colores non esse » præcepti, sed directionis, notat *Homob.* apud *Dian. p.* 2. *t.* 14. » *R.* 57. In gravi autem necessitate, etsi præstet, si sine scandalo » fieri possit, Missam, cujus audiendi, vel faciendi obligatio tunc » cessat, omittere, licere celebrare sine stola, vel manipulo, vel » etiam uti cingulo non benedicto, vel si fractum sit, rursus connectere, vel stola pro manipulo, vel manipulo pro stola, docent » *Laym. l.* 4. *tom.* 5. *c.* 6. *Dian. p.* 1. *R.* 57 *et* 67. contra *Fill.* » *t.* 1. *l.* 5. *c.* 5. qui tamen concedit in necessitate sine una, vel altera ex minoribus, v. g. stola, vel cingulo celebrare, non esse » mortale. Vide *Dian. p.* 5. *t.* 5. *R.* 62. ubi contra *Fill. et Hen.* » et alios sex, docet esse probabile, quòd ex parvitate materiæ » excusari possit à mortali, qui (secluso scandalo, et contemptu) » aliquam harum citra necessitatem omittit, v. g. qui celebrat » cum cingulo non benedicto, vel ejus loco utitur alia re. Denique » metu mortis, aut gravissimi damni, licere aliquando celebrare » sine sacris vestibus, et altari, dummodo non fiat in contemptum » Religionis, ex *Azor. t.* 1. *l.* 1. *c.* 11. *q.* 11. docet *Escob. E.* 2. » *c.* 2. *Nav. Hurt. etc.* Limitat autem *Tamb. de exped. Sacrif.* » *l.* 1. *c.* 5. §. 1. ita ut permittat sine aliqua etiam ex gravioribus,

» non tamen sine omnibus fieri ob scandalum et irreverentiam. » V. *Dian. p.* 3. *t.* 6. *R.* 48. *et p.* 5. *t.* 3. *R.* 39. Porro hujusmodi » sacras vestes conficere ex profanis, v. g. planetam ex veste se- » rica muliebri, non est prohibitum. *Suar. Palaus, Tamb. exped.* » *Sacr. l.* 1. *c.* 2. §. 4. qui monet *l. c.* §. 1. cavendum esse, ne sint » valde attritæ; ut et ne reliqua suppellex sacra sit valde immun- » da, in quo graviter peccari potest *Suar. Laym. Tamb. l. c.* * (*in c.* » *Relinqui, de Cust. Euch. sic habetur :* Præcipimus, ut Oratoria, » vasa corporalia, et vestimenta munda et nitida conserventur. » Notat autem *Tamb. d. n.* 1. *ex Suar.* illud valde, sive enormiter » immunda, difficulter evenire. Uti vero corporali et aliis para- » mentis non enormiter immundis, esse tantùm veniale, imò nul- » lum peccatum, si alia haberi non possint, *ut Croix n.* 336. *cum* » *Suar. et Gob.* Additque *Tourn. p.* 819. *q.* 11. non peccare, qui » uteretur corporali etiam notabiliter immundo, in necessitate, » nempe si ipse vel alii deberent aliàs omittere Sacrum de præ- » cepto. Uti vestibus sacris, etiam attritis, ad usus profanos est » mortale, ut dicunt *Suar. d.* 81. *sect.* 8. *Sporer n.* 414. *et Wi-* » *gandt tr.* 15. *n.* 62. *ex c.* 39 *et* 43. *de Consecr. dist.* 1. Vestes » tamen sacræ in usibus profanis adhibitæ non amittunt bene- » dictionem, *Sporer, et Wig. ll. cc.*) * »

Censuit *Walfridus c.* 23. primis temporibus Missas lectas fuisse à Sacerdotibus in communi indumento; et *Honorius in Gemma l.* 1. *cap.* 89. fert S. Clementem usum sacrarum vestium decrevisse. Sed *Baronius, Raynaud. Bona, Waldens. etc. ap. Bened. XIV, Not.* 21. *n.* 6. sentiunt etiam Apostolos usos fuisse peculiaribus vestibus in Sacrificio; atque ex hujusmodi vestibus putant *ib. Calmet, Visconti, etc.* fuisse *Penulam,* quam memorat D. Paulus *Act.* 16.

577. — Certum est autem apud omnes, mortale peccatum esse celebrare sine ullis vestibus sacris, ex *cap. Vestimenta, de Consec. dist.* 1. et præsertim procul dubio sine casula, vel alba (vide dicta n. 289.) Sed dubitatur 1. An peccet mortaliter celebrans sine stola, aut manipulo, aut cingulo? Negant *Palud. Sylv. Henr. ac Ricch. ap. Escob. l.* 21. *n.* 483. (qui id probabile vocat) quia censent hanc non esse gravem materiam. Sed loquendo de stola, et manipulo, verius affirmandum cum communi sententia, quam tenent *Suar. Fill. tr.* 5. *c.* 5. *n.* 147 *et* 148. *Laym. c.* 6. *n.* 17. *Bon. p.* 9. *n.* 27. *Tamb. l.* 1. *c.* 3. §. 1. *n.* 3. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 57. *et Escob. n.* 485. *cum Vasq.* Ratio, quia deficiente alterutra istarum vestium, quæ communiter majores æstimantur, deficit cultus Sacrificio debitus. Idem dicendum cum eisdem AA. de celebrante cum stola, vel manipulo non benedictis. Probabiliter tamen excusat gravis necessitas, ut docent *Laym. et Fill. ll. cc. Ronc. c.* 6. *q.* 3. *Wigandt tr.* 15. *n.* 62. *et Elbel p.* 260. *cum Spor. et Rodr.* Idem quod de stola et manipulo, censent de cingulo *Fill. n.* 148. *Suar. l. c. Nav. Man. c.* 25. *n.* 84. item *Vasq. Villalob. Molf. etc. ap. Dian. p.* 2. *tr.* 14. *R.* 68. Sed probabiliter negant esse mortale sine cingulo

celebrare, vel non benedicto, *Ronc. c.* 6. *q.* 5. *Sylo. v. Missa* 1. *n.* 2. *Sa eodem v. n.* 10. et probabile putant *Lugo d.* 20. *n.* 102. *Salm. c.* 4. *n.* 82. *et Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 68. *cum Scoto, Palud. Henr. Fag. et Ricc.* Et idem sentit *Croix n.* 327. *cum. Pasq.* de celebrante sine amictu, saltem pro eis qui illo non utuntur ad tegendum caput, sed tantùm humeros; et consequenter probabile est, ut ait *Tamb. n.* 4. *cum Diana*, nullum esse peccatum celebrare sine cingulo, vel amictu, si desint, et adsit aliqua rationabilis causa celebrandi, nempe fervor devotionis, vel opportunitas elcemosynæ Sacerdoti non diviti.

Dubit. 2. An ob metum mortis liceat celebrare Missam sine ulla veste sacra? *Prima* sententia affirmat, modò absit contemptus; et hanc præter *Az. Nav. Hurt. etc. ut supra ap. Busemb.* tenent *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 17. *Quarti p.* 2. *tit.* 1. *q.* 4. *dub.* 6. *Escob. l.* 21. *n.* 489. *Sylvius ap. Tourn. t.* 5. *p.* 822. *v. Utrum, Diana p.* 3. *tr.* 6. *R.* 48. *cum Val. Vasq. Bec. et Salas*, item *Salon. Bon. Pasq. Gob. et Spor. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 339. Ratio, quia vestes sacræ requiruntur tantùm de Ecclesiæ præcepto, quod non obligat cum tanto dispendio. *Secunda* verò sententia, quam sequimur, negat, eamque tenent *Suar. dub.* 82. *s.* 3. *v. Secundo, Tamb. Meth. de Miss. l.* 1. *c.* 3. §. 1. *n.* 6. *cum Fag. et Marchino, Tourn. l. c. cum Merati, Ronc. c.* 6. *q.* 1. *R.* 3. *Conc. p.* 501. *nu.* 13. item *Cajet. Nunn. Sanch. Pal. Fill. etc. apud Croix loc. cit.* Ratio, tum, quia celebrare sine ulla veste sacra vix potest accidere sine contemptu, ut fatentur ipsimet *Laymann et Escob.* unde ait *Croix cum Aversa*, contrariam sententiam in praxi vix esse probabilem; tum quia id non potest fieri sine scandalo, aut saltem sine magna irreverentia; quapropter hîc subintra præceptum naturale reverentiæ in quocumque casu debitæ Sacrificio, à quo præcepto metus mortis non excusat. Utrùm autem ob talem metum liceat aliquando celebrare sine aliqua ex vestibus, etiam ex majoribus, putà stola, vel manipulo? Non improbabiliter secluso contemptu, affirmant *Ronc. et Tamb. cum Fag. ll. cc.* favetque *Suar. dict. sect.* 3. quia hæc non videtur esse tanta irreverentia, ut celebratio cohonestari non possit ob metum mortis; vide mox dicta *n.* 377.

378. — Dubit. 3. An Prælati regulares possint sacras vestes benedicere? Certum est apud omnes posse pro suis Ecclesiis, ex pluribus privilegiis eisdem concessis. Nam (ut refert *Tamb. l.* 1. *c.* 2. §. 2. *n.* 5.) Innoc. VIII, id concessit vivæ vocis oraculo Congregationi Sanct. Justine de Padua, et consequenter aliis communicantibus; item Leo X per Bullam hoc privilegium impertivit Fratribus Minoribus pro suo usu tantùm; illudque confirmavit Sixtus IV, exceptis corporalibus; sed Alex. VII, die 27, Sept. 1659, (ut refert *Bened. XIV, Not.* 21. *n.* 19.) per Decretum quod incipit, *Sacrorum Rituum,* indefinitè præbuit facultatem Abbatibus benedicendi ecclesiasticam supellectilem, duntaxat pro suis Ecclesiis. Dubium autem vertit inter DD. an Prælati regulares possint etiam benedicere pro alienis Ecclesiis?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Tourn. t.* 5. *p.* 882. *v. Porro*, *cum Barb. Gav. part.* 4. *tit.* 19. *n.* 22. *Merati*, *t.* 1. *part.* 2. *pag.* 1325. *n.* 27. *et Bened. XIV. Notif.* 21. *n.* 14. ex Decreto S. C. Rit. die 24 Aug. 1609, (*apud Gav.*) ubi dictum fuit; « Superiores Regularium, neque Abbates posse benedicere pa» ramenta Ecclesiarum non sibi subditarum. » *Secunda* verò sententia affirmat, eamque tenent *Salm. c.* 4. *n.* 83. *Holzm. n.* 374. *cum Anacl. et Elbel p.* 144. *n.* 261. ex privilegio enunciato Innocentii VIII. Idemque censet *Tamb. l. c. n.* 7. *cum Marchio*, *et Tamb. de Jure Abb.* pro omnibus Regularibus, ut ait, exceptis tantùm superioribus Societatis, et Fratrum Minorum, quibus à Leone X ut supra privilegium restrictum fuit. Nec obstare ait *Tamb.* Decretum S. C. quia constat de privilegio, non verò de ejus revocatione. Sed hoc non obstante, omnino tenenda est prima sententia ex Decreto præfato Alexandri VII (quod referunt *Merati*, et noster Papa Bened. *l. c.*) in quo sic sancitum fuit: « Prælati inferiores Episcopis, qui Pontificalium » usu fruuntur, Ecclesiasticam supellectilem pro servitio dun» taxat suarum Ecclesiarum vel Monasteriorum benedicant. » Pariter ibi declaratum fuit: « Reliqua Pontificalia extra loca » ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, » aut in subditos pariter alienos; etiam de licentia Ordinariorum » exercere non valeant, putà Campanarum benedictiones, cali» cum et similium in quibus sacra adhibetur unctio, nec mino» rum Ordinum collationes. » At quia prædicti Prælati recurrebant ad privilegia pro benedicendis paramentis etiam aliarum Ecclesiarum, S. C. habita coram eodem Alexand. VII, die 20 Julii 1660, mandavit, *exhiberi indultum authenticum*, *ac interim abstinere*. Sed hoc Indultum, ut testatur Benedictus, nunquam deinde exhibitum fuit. (*V. Not. IX*, *pag.* 146.)

Dubitat. 4. An Episcopi possint aliis delegare facultatem benedicendi sacra paramenta? Negant *Tamb. Meth. Miss. l.* 1. *c.* 3. §. 2. *nu.* 4. *et Gav. p.* 4. *tit.* 19. *nu.* 23. *cum Tabien. ac Ugolin.* et *Aversa* (*ap. Croix n.* 353.) affert de hoc Decr. S. C. R. die 14 Nov. 1615 ubi dictum fuit: « Nec Episcopus potest » absque licentia hanc benedictionem aliis delegare. » Ratio, quia hæc benedictio est de potestate Ordinis, unde ab Episcopo non potest delegari, sicut delegari potest potestas jurisdictionis. Sed contradicit *Nicol. Luc. can. l.* 5. *n.* 33. *de Privil. n.* 18. dicens 1. Quòd de hoc Decreto non constat authenticè. 2. Quòd tale Decretum non est usu receptum, præsertim Romæ, ubi R. D. Vices gerens passim auctoritate ordinaria quibusvis Sacerdotibus hanc delegat facultatem. 3. Quòd hæc benedictio non est ordinis Episcopalis, sed Sacerdotalis, et ideo bene potest ab Episcopo delegari. Addit *Monacell. t.* 4. *sup. p. pag.* 1. *n.* 1. *cum Peringh in Jus Can. l.* 1. *tit.* 29. *n.* 54. Episcopos ritè posse delegare ea quæ ipsis competunt ex privilegio speciali, ratione dignitatis; cùm enim facultas officio sit annexa, transit in jurisdictionem ordinariam. His tamen non obstantibus, huic opinioni non ac-

quiesco, cùm nullibi audierim Episcopos hujusmodi facultatem aliis delegasse : imò (ut refert *Gav.*) plurimi Episcopi illam à S. C. curarunt obtinere : et Benedictus XIV, cùm erat Archiepiscopus Bononiæ, hanc facultatem ad quinquennium obtinuit, ut ipse testatur *l. c.*

Dubit. 5. An color vestium sit de præcepto? (In Rubrica Missalis *p.* 1. *tit.* 18. *nu.* 1. de colore sic habetur : « Paramenta » altaris, celebrantis, et Ministrorum debent esse coloris conve- » nientis Officio, et Missæ diei, secundùm usum Romanæ Ec- » clesiæ.) » Negant *Tambur. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. *num.* 1. *Quarti p.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 57. *cum Homobono*, item *Suar. et Aversa ap. Croix nu.* 340. quia (ut dicunt) Rubrica hoc præscribens est tantùm directiva. Sed contradicunt *Spor. p.* 151. *n.* 415. *et Quarti p.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. Et hoc puto probabilius, juxta nostram sententiam adducendam *n.* 399. nempe quòd omnes Rubricæ tractantes de rebus quæ Missam concomitantur, sint præceptivæ. Eò magis, quia Rubrica dicit sic usum esse Ecclesiæ Romanæ. Bene tamen censent *Spor. et Quarti*, hanc Rubricam non obligare sub gravi, nisi scandalum adsit, putà si in die Paschatis (ut ait *Spor.*) vel in quacumque Missa festiva (ut ait *Ronc. c.* 6. *q.* 1. *Res.* 3.) celebraretur vestibus nigris. Addit *Sporer* satius esse, quocumque die facere Sacrum in quolibet colore, quàm illud omittere ; hinc rectè dicit à fortiori excusare omnem rationabilem causam, ut si concursui Sacerdotum non sufficerent vestes debiti coloris. Putant autem *Quarti l. c. d.* 2. *et Merati t.* 2. *p.* 1. *p.* 629. (contra *Turrinum*) quòd color croceus, sive flavus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt.

379. — « IV. Sub mortali requiritur *calix*, et *patena* conse- » crata : si tamen in nondum consecratis aliquis bona, imò ad- » dunt *Bordon.* et *Tambur.* mala fide celebrasset, licèt sic cele- » brando peccasset mortaliter, probabile esse, quòd hoc ipso » censeantur consecrata, liceatque in iis celebrare, contra de » *Lugo*, et *Laym.* docet *Diana p.* 2. *t.* 14. *R.* 69. *p.* 5. *tr.* 13. » *R.* 69. *et p.* 9. *t.* 7. *R.* 18. ex aliis octo. Idemque de sacris ves- » tibus, item de corporali, pyxide, etc. quæ immediatè tangunt » species, censet *Tamb. de exp. sacr. l.* 1. *c.* 3. §. 1. »

380. — Quæritur I. An calices, et alia remaneant benedicta, si quis in illis sacrificet nondum benedictis? *Prima* sententia communior negat, quam tenent *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 352. *et Salm. c.* 4. *n.* 96. cum *Lugo*, *Laym. Azor. etc.* Et hanc probabilem vocat *Tamb. l.* 1. *c.* 1. §. 4. *n.* 1. Ratio (ut ait *Tamb.*) quia licèt per contractum Specierum sacrarum res consecrentur, ut indicat *S. Aug.* apud *Tamb. Vasa... ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur.* Attamen aliud est rem sacrari, aliud ad Sacrificium deputari, quod oportet, quodque tantùm fit per benedictionem. *Secunda* verè sententia cum *Diana*, *Con. Peyr.* ac aliis apud *Tamb. ib.* quam ipse pariter vocat probabilem, affirmat illa remanere benedicta, quia per contactum specierum jam æquiva-

lenter, imò eminenter talis deputatio habetur : et hoc evenire ait *Tamb. n.* 2. cum *Sa*, tam si bona fide, quàm si mala fide celebretur. Et idem probabile esse etiam pro vestibus sacris, et ornamentis altaris ait *Tamb. n.* 4. cum *Gav. et Dian.* cùm hæc ab ipso ministerio sacro consecrationem recipiant.

His non obstantibus, rectè putant *Salm. n.* 98. nullo modo recedendum à prima sententia dum asserit *Lugo d.* 20. *sect.* 2. *n.* 62, contrarium meritò communiter rejici *à Laym. Nav. Azor. etc.* Ratio, quia nec etiam est certum, imò omnino negatur, quòd per contactum Sacramenti res remaneant consecratæ prout pavimentum, si ibi decidat Sacramentum, nullo modo remanet sacratum. Quare secunda sententia non satis tua apparet, ut bene ait *Escob. l.* 21. *n.* 477. dum saltem videtur esse dubiæ probabilitatis. An verò liceat celebrare cum calice non deaurato? Vide dicta *n.* 370. *dub.* 3. Et an cum calice ex stanno, vel ære aut aurichalco? Vide *ibid. d.* 3. *in fine.*

381. — Dicunt autem *Gav. Aversa, Bon. et Tamb. ap. Croix l. c. n.* 353. quòd Abbates exercentes Pontificalia possunt benedicere calices, et indumenta sacra : indumenta pro suis tantùm Ecclesiis, calices verò etiam pro alienis. Sed adverte Decretum Alexandri VII, allatum *num.* 378. ubi declaratum fuit, Abbates tantùm pro suis Ecclesiis, non verò pro alienis, etiam de licentia Ordinariorum, posse benedicere calices, campanas, etc. quibus adhibetur sacra unctio, necnon vestes sacras. Idque confirmatum fuit per aliud Decretum noviter emanatum à nostro P. Benedicto XIV, ad instantiam Cardinalis Spinelli Archiepiscopi Neapolitani.

382. — Quær. II. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia, aut vestes? Nemo dubitat, quin exceptis Sacerdotibus et Diaconis, aliis sit mortale tangere vasa sacra, dum continent Eucharistiam, ut communiter dicunt (contra *Ochagavium, et Gob.*) *Sporer n.* 403. *Croix n.* 360. *et Pal. p.* 10. *n.* 13. *cum Suar. Fill.* et aliis passim, ex *c. Non oportet* 26. *dist.* 23. Difficultas est, an liceat laicis sacra vasa tangere, dum Eucharistiam non continent? Affirmant *Sotus, Henr. et Fagun. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 358. et perquam fusè id defendit *Tamb. Meth. Miss. l.* 1. *c.* 2. §. 1. *n.* 12. *cum Scoto, Barth. ab Ang. Sav. Sacra n.* 3. qui sic ait : « Sacra tangi à laicis sine contemptu, aut » nullum peccatum est, aut levissimum. » Sed communissima et verior sententia negat, quam tenent *Suarez, d.* 81. *sect.* 8. §. *Tertium, Bon. p.* 9. *n.* 31. *Laym. c.* 6. *nu.* 19. *Tourn. t.* 5. *p.* 818. *Holzm. p.* 86. *nu.* 375. *Habert t.* 5. *p.* 709. *Salm. t.* 31. *c.* 10. *n.* 127. *Antoine p.* 493. *n.* 10. *et Pal. p. n.* 43. *cum Vasq. Sanc. et Con.* Hi docent laicos tangentes sacra vasa peccare (sed non plus quàm venialiter, cùm non reputetur hæc materia gravis, et minimè, si adsit rationabilis causa, secluso scandalo et contemptu) ut probant ex *c. In sancta. D. Consecr. d.* 1. ubi dicitur : « Indi- » gnum valde est, ut sacra Domini vasa, quæcumque sint, hu- » manis usibus serviant : aut ab aliis (nota) quàm Domino famu-

» lantibus, eique dicatis tractentur viris. » Pro hujusmodi autem sacratis viris intelliguntur non solùm Diaconi et Subdiaconi, sed etiam Acolythi, ut ex *c. Non liceat, de Consecr. dist.* 23. ubi : « Non liceat cuilibet Ministeria tangere, nisi Subdiacono, aut » Acolytho in Secretario vasa dominica. » Insuper nunc possunt etiam ea tangere Tonsurati ex consuetudine introducta, ut dicunt *Suar. l. c. Tamb. n.* 9. *Croix n.* 357. *cum Quarti, etc.* et idem docet *Bened. XIV, Notif.* 29. *n.* 18. *cum Pasq.* Id quoque concessum est laicis regularibus Sacristis, ex privilegio Callixti III et Sixti IV, *ap. Sal. l. c. n.* 130 *et* 131. Necnon Monialibus Sacristis, ex communicatione privilegiorum. *Salm. n.* 132. Et hodie potest dici ex consuetudine hoc licere etiam laicis oblatis Congregationum Sacerdotum secularium Sacristis, et omnibus qui in habitu clericali Ecclesiis inserviunt; hi enim in Ecclesia muneribus Clericorum funguntur : saltem, dico, hos culpa excusari, quia dum officium Sacristæ exercent, semper adest aliqualis necessitas sacra vasa tangendi. Et idem quod dictum est de tactu sacrorum vasorum, dicendum est de tactu corporalium, ut ait *Merati p.* 313. *cum Quarti, Pasq. et communi.*

Minimè autem peccant laici tangentes vestes sacras, aut alia non immediatè attingentia corpus, et sanguinem Christi, ut *Pal. Suar. Conc. Laym.* et alii ut supra *ll. cc.* ex sententia (ut bene ait *Pal.*) in praxi recepta. Nec obstat textus in *c. Altaris, et c. Vestimenta, de Consecr. dist.* 1. ubi hoc videtur vetitum; nam dicit *Suar.* nullum ibi de hoc esse præceptum, vel saltem, inquit *Suar. cum Gross. in d. c. Altaris, verb. Vela,* quòd, si ibi aliquod adest præceptum, hoc usu est abrogatum.

383. — « Ac licèt decens sit, ut etiam *pyxis,* sive ciborium, » et luna, seu sphærula hierathicæ, et quodcumque vas contiⁿ nens, et immediatè tangens Eucharistiam, ut etiam secundùm » *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 6. vasculum chrisma continens, benedicatur » (benedicere autem præter ea, in quibus unctio adhibetur, po» test idem qui cætera ornamenta) cùm in Rit. Romano propria » sit pyxidis benedictio; id tamen necesse esse, negant *Suar.* » *Hurt. Lugo, Tamb. lib.* 1. *exped. Sacrif. c.* 1. §. 6. nec esse » necesse imponere pyxidi vas lineum benedictum benedictione » corporalis.

« Porro calix, et patena confecta esse debent ex auro, argento, » vel stanno, saltem quoad cuppam (admittunt etiam aliqui ex » plumbo) sed non ex ære, *c. Ut calix, de consecr. d.* 1. * (*Vide* » *dicta n.* 370. *dub.* 3. *in fine*) * *quamvis Tamb. l.* 1. *exped. Sa*» *crif. c.* 1. cum *Hurt. Fagn. et Gav.* admittat etiam ex gemma, » quæ æquè pretiosa sit, ac aurum, vel argentum, modò species » non imbibat, nec sit periculum, ne effringatur. Ac, licèt Ru» brica præscribat, ut saltem cuppa, et superior pars patenæ sit » deaurata, eam tamen non obligare sub mortali *Gran.*, imò nec » sub veniali, propter usum contrarium, vult *Tamb. l. c.* »

384. — Dubit. 1. An pyxis debeat consecrari? Affirmant *Trull. ap. Croix. n.* 348. Sed verius et communiter negant *Laym. tr.* 5.

c. 6. *n.* 22. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Tourn. p.* 817. *q.* 7. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *et Croix cum Gav. Pasq.* et aliis passim. Ratio, quia in Pontificali Rom. tantùm habetur benedictio de pyxide, nulla autem ibi mentio fit de unctione chrismatis. Item in Rituali Rom. Benedictio pyxidis annotatur inter eas, quæ non indigent unctione chrismatis.

385. — Dubit. 2. An pyxis debeat saltem benedici de præcepto? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Tourn. p.* 817. *qu.* 7. *cum Sylvio, Salm. c.* 4. *n.* 99. *cum Gav. et Reg.* item *Durand. Barb. March. et Dic. apud Croix n.* 348. item *Bened. XIV, Notif.* 21. *n.* 12. *et Escob. l.* 22. *n.* 419. qui tamen putat omissionem hujus benedictionis non excedere culpam venialem. Probatur ex Rubrica Missalis *p.* 2. *tit.* 2. *n.* 3. ubi dicitur : « Si Sacerdos est » consecraturus plures hostias pro communione facienda, locet » eas super corporale ante calicem, aut in aliquo calice consecrato, vel vase mundo benedicto. » Præterea probatur ratione, quia hoc valde convenit; si enim corporale, in quo sacræ species ad modicum tempus manent, benedici debet, quantò magis benedicendum est vasculum in quo diu noctuque illæ conservantur? Et ideo in Rituali assignatur specialis benedictio pro *Tabernaculo* (ut ibi dicitur) *seu Vasculo pro sacrosancta Eucharistia.* Accedit doctrina *D. Th. q.* 82. *ar.* 3. ubi ad probandum, quòd pertineat ad Sacerdotem dispensatio Eucharistiæ, dicit : « In » reverentiam hujus Sacramenti, à nulla re contingitur (Sacramentum) nisi consecrata, unde et corporale, et calix consecrantur, et similiter manus Sacerdotis. » Attamen *secunda* sententia negat, et hanc tenent quamplures graves AA. nempe *Suar. d.* 81. *s.* 7. *Azor. pag.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *q.* 7. *Fill. de Euch. n.* 133. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Sylo. v. Euchar.* 3. *q.* 4. *Spor. n.* 401. *cum Vasq. et Pasq.* item *Sotus, Coninc. Tab. ac Nunn. ap. Escob. n.* 427. et probabilem putant *Diana, p.* 2. *tract.* 1. *R.* 180. *ac Lugo d.* 20. *numer.* 96. *cum Henriq. et Fagnan.* Ratio, quia (ut aiunt) de hoc nullibi habetur expressum præceptum; nec Pontificale certos nos reddit, cùm ibi assignentur Benedictiones etiam pro Campanis, et Thecis Reliquiarum, quæ tamen non de præcepto, sed tantùm de congruentia benedicuntur. Hæc secunda sententia non videtur improbabilis, saltem ob tantorum DD. auctoritatem; sed primam probabiliorem puto, quia conformior est Rubricæ, et rationi; et ideo in praxi est consulenda, ut rectè dicunt *Suar. Fill. et Bened. ll. cc.* Idem dicendum de circulo, seu lunula, ubi reponitur hostia consecrata, cùm exponitur in ostensorio.

386. — « V. *Corporale* lineum * (*Vel ex cannabe, ut probat* » *usus; vide dicta n.* 375. *dub.* 3.) * saltem quoad eam partem, » qua hostiam, vel calicem tangit, *c. Consulto, de consecr. d.* 1. » (nam in extremitatibus potest esse sericum, vel auro elaboratum) et benedictum ab Episcopo, vel privilegiato. V. *Com. privil. Soc. JESU, v. Bened.* Non tamen iterum benedicendum » post lotionem, nec nisi notabiliter rumpatur. *S. Th. Sylo. Bon.* » *d.* 4. *q. ult. p.* 9. *Lug. d.* 20. *s.* 3. *n.* 76. *et Gav. q.* 2. *t.* 1. ubi

» addit ex *Sa*, (et dicit esse communem) peccare mortaliter, » qui utitur notabiliter immundo. * (*Vide Notam parvam* » *n.* 376.) * »

387. — Notandum I. quòd celebrare sine corporali, aut cum eo non benedicto, nequit excusari à mortali, nisi gravis urgeat necessitas celebrandi, certum est apud omnes. V. *Suar. d.* 81. *sect.* 6. *et Croix n.* 333.

Notandum II. id quod spectat ad lotionem corporalium. In *c. Nemo* 40. *de Cons. dist.* 1. Clemens Papa duo statuit, *primum*, ut sacræ pallæ tantùm à Diaconis laventur, *Secundum*, ut lotio mittatur in Sacrarium. Quoad *primum* pertinet, dicunt *Suar. d.* 81. *s.* 8. *Merati t.* 1. *p.* 1. *n.* 16. *et Croix n.* 334. *cum Bon.* quòd licèt convenientiùs sit secundam et tertiam lotionem pallarum (id est, ut explicat *Suarez*, corporalium, parvarum pallarum, et purificatoriorum) fieri à persona sacrata, tamen nullum est peccatum, si illæ fiant à laicis; prima autem lotio omnino debet fieri à Diaconis, vel Subdiaconis, quia hodie horum Ordo inter sacros numeratur, et ut comm. DD. aiunt, hoc est peculiare officium Subdiaconi; imò probabiliter dicit *Croix loc. c. cum Suar. et Pasq.* posse hanc primam lotionem fieri etiam à Clerico tonsurato; dum in dicto *cap. Nemo*, dicitur: *Diaconi cum humilibus Ministris lavent.* Hodie autem Clerici tonsurati jam ex consuetudine inter inferiores Clericos numerantur, ex qua eis permittitur sacra vasa tangere. Utrùm autem peccaret mortaliter laicus qui hanc primam lotionem faceret? Affirmant *Villal. tr.* 8. *diff.* 29. *n.* 5. Sed communiùs *Croix l. c. ac Quarti, Pasq. etc. ap. Merati n.* 16. censet id esse tantùm veniale, et nullum, si justa causa fieret. Quoad *secundam* verò, putat *Croix cum Pasq.* nullum esse peccatum, si aqua lotionis non in Sacrarium, sed in locum decentem projiceretur. Sed omnino tenendum est oppositum cum *Merati*, dum in præfato textu *Nemo* expressè dicitur, quòd foras ejicere lotionem, *erit operanti peccatum.* Et *Sylv. ap. Suar.* dicit quòd huic nulla contraria consuetudine derogari potest. Id tamen intelligitur tantùm pro corporalibus, pallis, et purificatoriis; licèt enim in textu idem dicatur de lotione albæ, et mapparum altaris; attamen rectè ait ibi *Glossa lit. L. Hoc generali consuetudine abrogatum esse.*

388. — « VI. *Palla* item linea, qua parte calicem tangit (su- » periore enim parte potest auro constare, vel serico); quæ cùm » habeat communem cum corporali benedictionem, utpote cujus » pars antiquitus fuit, pro eodem servire posse, docet idem *Lugo* » *l. c.* si sit satis capax. »

Palla debet esse ex lino, ut requiritur in Rubrica *p.* 2. *tit.* 1. *nu.* 1. vel ex cannabe, ut diximus de corporali *n.* 375. *dub.* 3. Unde bene advertit *Merati ibid.* non bene agere, qui adhibent pallam de papyro, aut drappo serico. Imò in Decreto S. C. die 22 Jan. 1706 (*apud Tourn. p.* 810.) dictum fuit: « in sacrificio » Missæ non adhibenda est palla à parte superiori drappo serico » cooperta. » Quamvis *P. Suar. d.* 81. *s.* 6. putat non esse vetitum

adhibere pallam tantùm exteriori parte sericam, vel auro elaboratam, corporale verò dicit tantùm in extremitatibus posse auro vel serico ornari; et hoc probabile est, cùm in Rubrica *p.* 2. *tit.* 1. *n.* 1. dicatur : « Corporale, quod ex lino tantùm esse debet, nec » serico vel auro in medio (nota) intextum, sed totum album. » Palla autem benedicenda est cum corporali eadem benedictione, ut communiter docent *Gav. in præfata Rubr. lit.* 9. *Suarez et Tourn. ll. cit. cum Quarti et Vasq.* qui contrariam opinionem improbabilem putant.

An verò sit mortale celebrare sine palla, aut cum ea non benedicta? Affirmant probabiliter *Suar. l. c. Fill. de Euch. n.* 125. *Tourn. pag.* 819. *ad* 3. *cum Quarti, et Escob. n.* 432. *cum Vasq. Reg.* Ratio, quia olim palla erat ipsum corporale, quo calix operiebatur; unde, licèt hodie palla sit ab illo separata, tamen est æquè necessaria, et benedicenda ac corporale; et Ecclesia, separationem permittendo, nihil circa materiam et benedictionem immutavit. Non minùs verò probabiliter negat *Sotus in* 4. *d.* 13. *qu.* 2. *art.* 5. item *Manuel, et Moure apud Escob. num.* 30. *ac Rodriq. ap. Croix n.* 332. Ratio, quia tametsi Ecclesia eadem benedictione statuerit benedici pallam ac corporale, eò quòd illa moraliter pars corporalis censetur; tamen cùm hodie palla sit separata à corporali, non eadem ratio reverentiæ currit pro corporali, quod immediatè tangit sacras species, quàm pro palla, quæ non tangit.

Dicunt autem *Sporer n.* 398. *et Croix l. c. cum Gob.* quòd si palla desit, aut per quadrantem expectari debet, poterit loco ejus adhiberi aliud corporale, aut hoc deficiente, purificatorium, aut bursa.

Dicit autem *Gav. lit. m.* quòd illi qui adhibent duas pallas, unam pro calice, alteram pro Hostia, non sunt quidem reprehendendi, sed non imitandi sine Pontificia facultate; hoc enim esset additio Ritûs, vetita à S. Pio V. Et huic opinioni adhærent *Quarti, et Megal. apud Merati tom.* 1. *p.* 1. *pag.* 310. *n.* 12. Unde dicunt Sacerdotes hanc facultatem à Pontifice non habentes, non posse has duas pallas adhibere. Sed *Molfes. Pasq. Silos, et Magius ap. Merati l. c.* tenent quòd non solùm Teatini, quibus hoc privilegium, sive usus approbatus fuit à Clemente VII, sed omnes Sacerdotes exteri possunt illis uti, quia hoc non est additio, sed potiùs quædam accessio ad Romanum Ritum ob majorem decentiam, utque commodiùs fragmenta colligantur. Hinc censet *Merati cum Pasq.* unumquemque posse hanc observantiam sequi; refertque Cardinalem Baronium id suasisse alicui ad praxim.

389. —« VII. *Purificatorium* item lineum, non tamen necesse » sariò benedictum, ut contra *Laym.* docent *Suar. Gav. et* » *Lugo;* neque ulla reperitur in Ritualibus ejus benedictio. »

Quæritur, an purificatorium sit benedicendum? Affirmat *Laym. c.* 6. *n.* 12. item *Franc. Lugo,* et *Fagund. apud Escob. l.* 21. *n.* 434. qui huic opinioni adhæret tanquam tutiori, licèt contrariam etiam tutam vocet. Ratio 1. quia, ut dixit *D. Th. l. c.*

n. 385. hoc Sacramentum à nulla re contingi debet, nisi consecrata. Ratio 2. quia Rubrica præcipit benedici mappas altaris; ergo tantò magis benedicendum purificatorium; quòd fortè potest tangere reliquias sanguinis. Nec obstat quòd in benedictionibus non reperiatur peculiaris benedictio quoad purificatoria; nam pro iis sumitur benedictio linteaminum, mutata voce *altare* in *calicem*, si separatim purificatoria benedicantur. Sed communiter et probabiliùs negant *Gav. pag.* 2. *tit.* 1. *Suarez d.* 81. *sect.* 8. *Pal. n.* 2. *Salmant. c.* 4. *numer.* 85. *Lugo d.* 20. *num.* 76. *Croix n.* 331. *Bonac. part.* 9. *n.* 22. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *et Tourn. p.* 818. *q.* 9. *cum Sylvio*, qui dicit, hanc benedictionem fieri tantùm de convenientia. Ratio, quia in Rituali nulla adest benedictio propria de purificatoriis, sicut nec veli, nec bursæ. Gratis autem asseritur eamdem benedictionem, quæ adhibetur pro mappis, aptandam esse pro purificatoriis, cum pro his nullo modo possint verificari verba Orationis, quæ habentur in Rituali, nempe, « consecrare digneris hæc linteamina ad tegen» dum, involvendumque altare Filii tui. » Hinc non sufficit (ut aiunt contrarii) mutare solam vocem *altare* in *calicem*, sed etiam oportere mutare verba *tegendum, involvendumque* in *abstergendum*, quod esset potiùs novam orationem conficere, quàm mutare; dicunt tamen *Salm. l. c.* quòd, licèt non sit obligatio benedicendi purificatorium, tamen ipsum licitè benedici potest. Si autem purificatorium non facilè haberi possit, probabiliter dicunt *Wig. tr.* 15. *n.* 64. *ac Suar. Spor. Avers. et Gob apud Croix n.* 331. licitum esse sine eo celebrare, ejusque loco adhibere posse strophiolum mundum, quod postea ad profanum usum non adhibeatur.

390. — « VIII. Sub gravi peccato *Missale;* Canonem saltem » continens, ut habet *Bonac.* et alii commun. etsi *Ledesm. et* » *Laym.* doceant in gravi necessitate licitum esse celebrare sine » libro ei, qui moraliter sit certus se non erraturum; et sic *Lugo* » *l. c. cum Dian. etc.* probabiliter excusat eum qui propter visùs » debilitatem legere non potest. * (Tabella autem secretarum » non requiritur ex præcepto, sed tantùm ad majorem cele» brantium commoditatem, ut bene ait *Gav. p.* 1. *tit.* 10. *n.* 20. » *lit. z.*) * »

Quæritur, an liceat unquam Sacerdotibus celebrare sine Missali? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Tourn. p.* 826. *q.* 2. *Habert t.* 5. *p.* 708. item *Nav. et Henr. ap. Pal. p.* 9. *num.* 4. *ac Coninch. Fag. ap. Escob. l.* 21. *n.* 462. etiamsi aliquis firmiter sciat memoriter, quæ dicenda sunt. Ratio, quia in re tam gravi vitandum est omne errandi periculum, quod recitando memoriter semper timeri potest. Idque videtur confirmari ex eo quòd S. C. Concilii (ut fert Benedictus XIV, *Notif.* 29. *n.* 5.) licentiam impertiendo alicui Sacerdoti cæcutienti celebrandi in festo duplici Missam votivam de BB. Virgine, et die feriali Missam pro defunctis, hanc solet clausulam apponere: « Quod » non sit omnino cæcus, et memoriter non recitet. » *Secunda*

verò sententia communissima, quam tenent *Lugo d. 20. n. 78. Laym. c. 6. n. 17. Pal. l. c. Suar. d. 81. s. 6. Vasq. t. 233. c. 3. in fine, Diana p. 2. tr. 14. R. 46. Escob. n. 464. cum Avers. Spor. t. 3. p. 148. num. 388. Sadm. c. 4. n. 87. cum Villal. Ledes. et Croix n. 363. cum Vericelli, et Gobat.* probabiliter dicit posse quandoque Sacerdotem celebrare sine Missali, si hoc facilè non posset habere, et ob præteritam experientiam abesset morale periculum errandi. Hinc probabiliter inferunt *Lugo Pal. Vasq. Sal. et Escob.* licitè celebrare Sacerdotem, qui ob visûs debilitatem memoriter Missam recitat, modò discernat calicem et hostiam, quantùm sufficit ad evitandam irreverentiam; et modò ad notam effugiendam habeat Missale in altari, vel alium librum loco ipsius, ut aiunt *Croix n. 364. cum Gob. et Salm. cum Lugo, et Pal.* Per Clausulam autem, quæ solet à S. C. apponi, ut supra, non satis probatur hanc secundam opinionem tanquam improbabilem rejici: tutius tamen semper erit hanc facultatem à S. C. obtinere. Certum autem est apud omnes, Sacerdoti penitus cæco illicitum esse celebrare, quamvis referat Benedictus *l. c.* die 23 Augusti 1727 Sacram C. Concilii hanc licentiam concessisse cuidam Parocho pauperi ex speciali gratia, cum assistentia tamen Sacerdotis.

Sacerdos autem Ritûs Romani graviter peccaret, si uteretur Missali Regularium etiam in eorum Ecclesiis, vel locorum qua transit, dicendo Missam diversi Ritûs, ut rectè censet *Croix cum Pasq. Quarti, et Aversa* (contra *Pal. et Præp.*), ex Decreto S. C. 19 Nov. 1622, *ap. Gav. p. 3. tit. 10.* Hoc tamen intelligitur, si talis Sacerdos posset Ritum suum servare: nam aliàs licitè posset ut peregrinus uti Ritu et Missali illius Diœcesis in qua reperitur, ut probabiliter ait idem *Croix n. 368. cum Con. Tamb.* et aliis communiter. Olim Missalia habentia in Canone, *pro Rege nostro*, erant suspensa; sed hodie rectè dicit *Croix n. 369.* cum aliis recentioribus, in hoc non esse faciendum scrupulum ex consuetudine introducta.

Confessarii autem, et Capellani Monialium, possunt quidem dicere Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant Officium, non tamen Missas proprias illius Ordinis, sed cum Missali Romano, et de communi; ita S. C. R. annuente Clem. XI, die 1 Decemb. 1717, *ap. Pitton. de Ritib. n. 1708.*

391. — « IX. *Minister*, secundùm *Nav. Fag. Zerol.* sub » mortali, et quidem masculus; in necessitate tamen gravi, v. g. » diei festi, vel dandi viaticum, posset quis sibi respondere, » inquiunt *Sa, Bon. et Dian. tract. 14. res. 43.* ex aliis. In quo casu » etiam fœminam adhiberi posse docet *Nug. art. 6. d. 1. et Sylo.* » idque quibusdam *Belgii* partibus consuetudine inductum esse » docet *March. R. past. c. 4.* contra communem, apud *Laym. Fern.* » *et Dian. l. c. Tamb. l. c. et March. de ord. t. 3. c. 15.* ubi vult » id esse mortale. Ministrante tamen circa altare viro, qui nes- » ciat respondere, Moniales ex choro respondere, non esse pro- » hibitum notat *Card. de Lugo et Tamb. l. c.* ubi etiam cum

» *Henriq. et Hurt.* permittit celebranti Missam cœptam prose-» qui sine ministro, si hic fortè absit, et aliquantulum expectatus » non revertatur. »

Dubitatur 1. quale peccatum sit celebrare sine ministro? Certum est apud omnes esse mortale ex *cap. Proposuit* 6. *de Fill. Presb.* ubi dicitur : « Non enim solus presbyter Missarum so-» lemnia potest sine ministri suffragio celebrare. » Verùm communiter dicunt DD. licitum esse celebrare sine ministro, urgente necessitate ministrandi viaticum. Ita *Lugo d.* 20. *n.* 103. *cum Suar. Laym. Fag. Diana p.* 2. *tract.* 14. *R.* 43. *cum Cler. Villal. et Petig.* item *Ronc. cap.* 6. *qu.* 6. *cum Glossa in c. Quæsivit, de verbor. signific. Tournely p.* 825. *v. Hinc, et Sylvius* 3. *p. q.* 83. Et idem concedunt *Tournely, Lugo, et Diana* cum aliis ab ipsis citatis, ut populus audiat Missam de præcepto : Celebrantem autem, ut ipse solus Missam audiat de præcepto, etiam excusat *Diana l. c.* Et *Tourn. cum Sylv.* non damnat, licèt non approbet.

Probabiliter autem dicunt (præter *Lugo Tamb. Henr. et Hurt. ap. Busemb.*) *Tournely p.* 825. *et Salm. c.* 4. *n.* 101. *cum Dic.* quòd, cœpta Missa, maximè si sit facta oblatio, permittitur celebranti pergere sine ministro, si iste abscesserit, et de brevi non revertatur. Probabiliter etiam dicunt *Salm. l. c.* quòd celebrans non faciat scrupulum, si minister malè pronunciet, nec facilè corrigat errores, ne turbet seipsum, vel circumstantes, vel ordinem Missæ; quamvis moneat *Croix* cum *Gobat.* quòd celebrans suppleat omissa à ministro. Dicit autem *n.* 390. *cum Quarti*, Rubricas circa Ritum à ministro servandum, esse tantùm directivas, et non obligare ad culpam; sed huic non acquiesco. Rationabiliter verò advertit *Lugo d.* 20. *n.* 303. minorem necessitatem sufficere ad celebrandum cum ministro nesciente respondere, quàm sine ministro.

Illud autem quod habetur in *c.* 61. *de Consecr. dist.* 1. ubi *Soter* Papa sic ait : « Hoc quoque statutum est, ut nullus presbyterorum » Missarum solemnia celebrare præsumat, nisi duobus præsen-» tibus, sibique respondentibus, ipse tertius habeatur; quia, » cùm pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum, et Orate » pro me, apertissimè convenit, ut ipsius respondeatur saluta-» tioni. » Explicant *D.Thom. qu.* 83. *art.* 5. *ad* 12. *et Bellarm. Laym. Soto*, et alii communiter *ap. Escob. nu.* 640. hoc intelligi de Missa solemni. In Missis tamen « privatis (ait D. Thomas) » sufficit unum habere ministrum, qui gerit personam totius po-» puli catholici, ex cujus persona Sacerdoti pluraliter respon-» det. »

392. — Dubitatur 2. An Sacerdos celebrans, respondente muliere, peccet graviter? Affirmant *Nunnus ap. Dianam p.* 2. *tract.* 14. *R.* 44. sed communiter negant *Laym. c.* 6. *n.* 13. *Suar. d.* 88. *sect.* 2. *Tournely p.* 825. *v. Hinc, et Diana l. c. cum. Molf. Homob. Zanardo, Fern. etc.* Hinc dicunt *Wigandt tr.* 1. *nu.* 69. *Tourn. cum Lugo, et Laym. cum Palud. et Hurt.* bene permitti, ut fœminæ quandoque respondeant à longè, maximè, si sint

Sanctimoniales, modò non immediatè ministrent in altari, porrigendo urceolos etc.; id enim non posse excusari à mortali, ex *c.* 1. *Inhibendo de Cohab. Cler.* ubi fœminis omnino interdicitur celebranti ministrare. Et ideo bene advertit *Laym. l. c.* quòd urgente necessitate satius esset celebrare sine ministro, quàm cum fœmina ministrante.

393. — « X. *Crucifixus;* nisi sit expositum Venerabile Sacra» mentum, non tamen sub obligatione gravi; idem est de velo, » *Lugo d.* 29. *sect.* 2. *n.* 9. *Gao.* »

In Rubrica Missalis *p.* 1. *tit.* 20. hoc tantùm habetur: « Super » altare collocetur Crux inter candelabra. » Sed à S. C. Rituum in Decreto edito die 14 Maii 1717 (apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 605.) dictum fuit: « Super altare, in quo SS. Sacramentum » expositum est, Crux de more collocari debet, cum imagine » Crucifixi apposita. » Quod tamen intelligendum est, ut ait *Merati t.* 1. *p.* 693. *v. Super,* tantùm dum Missa celebratur. Item in Cæremoniali Episcoporum *l.* 2. *c.* 12. sic præscribitur: « Crux » parva cum imagine Crucifixi super tabernaculum, in quo as» servatur SS. Sacramentum in altari, non est sufficiens in » Missa, sed poni debet alia Crux in medio candelabrorum. » Idque confirmatum fuit à S. C. die 16 Junii 1663, *apud Merati in dict. Ind. n.* 400. (V. Not. X, pag. 146.)

Sed dubitatur 1. An sit mortale celebrare sine Cruce? Affirmant *Renzi c.* 4. *q.* 15. *et Aversa qu.* 11. *sect.* 3. quia res est gravis, cùm in sacrificio altaris repræsentetur sacrificium Crucis: negant verò communissimè *Suar. d.* 81. *sect.* 3. *Laym. c.* 6. *n.* 17. *Tournely p.* 809. *Bon. p.* 9. *nu.* 30. *Fill. n.* 123. *Merati t.* 1. *p.* 1. *p.* 297. *et Escob. n.* 461. *cum Vasq.* et aliis pluribus, quibus consentit *Habert.* 1. *p.* 708. *et Conc. p.* 503. *n.* 19. qui dicit Crucem non esse tantæ necessitatis, ut sine ea non posset celebrari cum rationabili causa. Cæterùm nullo modo excusari potest saltem à veniali Sacerdos, qui celebrat sine Cruce, ex Decret. Bened. XIV, edito an. 1746, ubi dicitur: « Ut nullo modo fiat Sacrifi» cium, nisi Crucifixus inter candelabra ita promineat, ut Sa» cerdos ac populus eumdem Crucifixum facilè et commodè in» tueri possit: et imago non sit ita tenuis et exigua, ut ipsius » Sacerdotis et populi oculos pene effugiat. » Idemque præscribitur in Cæremoniali Episcoporum. Et S. C. Rituum decrevit etiam in altari, ubi expositum est Ven. Sacramentum, collocandum esse Crucem cum imagine Crucifixi, ut habetur apud *Meratum,* et *La-Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 321. Crucifixus autem in altari non requiritur cum tanto rigore, quo requiritur Crux, nam per solam Crucem jam habetur sacrificii cruenti repræsentatio; ita *Bissus apud Merati p.* 295. *et Suar. Vasq. Dic. etc. apud Croix n.* 318.

Dubitatur 2. An quando in altari est statua Crucifixi, requiratur alia Crux? Affirmant *Gao. p.* 1. *tit.* 40. *lit. ult. et Wig. t.* 75. *n.* 53, quia ex Rubrica requiritur, ut Crux inter candelabra collocetur. Sed negandum requiri in Cæremoniali Episcoporum *l. c.* ubi dicitur: « At in altari, in quo adest magna statua SS.

» Crucifixi, non est necesse, ut ponatur alia Crux, dum celebra-
» tur Missa. » Idque confirmatum fuit per Decretum S. C. Rit. 16 Junii 1663, *apud Merat. in Ind. nu.* 400. Et idem dicendum esse de imagine Crucifixi depicta, scribunt *Pasqualig. Quarti*, et *Giribaldus* ex Decreto S. C. ut refert Ben. XIV *in Constit. Accepimus* sub die 16 Julii 1746 in *Ballario t.* 2. *n.* 17.

Crux autem non debet esse de præcepto benedicta, juxta Decr. S. C. 12 Julii 1704, *apud Merat. dict. p.* 297. Et idem docet *Pign. t.* 9. *consult.* 89. de omnibus imaginibus, in altari collocandis, dicens eas posse, sed non debere necessariò benedici.

394. — « XI. *Candela* accensa duplex, ex cera, et quidem se-
» cundùm *Fag. Reg. Vasq.* et alios, sub mortali, contra *Nug. et*
» *March.* In necessitate tamen, præciso scandalo, sufficit una,
» etiam ex sebo, vel lucerna, aut lampas ex oleo. Vide *Dian. l. c.*
» *Laym. c.* 16. *num.* 17. *Azor. c.* 28. *q.* 15. Sine omni autem lumine
» celebrare nunquam licet; *Lugo d.* 30. *sect.* 2. *n.* 77. adeo ut, si
» extingueretur ante consecrationem, et aliud haberi non posset,
» Missam esse relinquendam, etiam in necessitate consecrandi
» pro moribundo viaticum, dicat *Fagund. p.* 1. *c.* 22. *n.* 19. *et*
» *Quint. t.* 4. *sect.* 1. »

In Rubrica *p.* 1. *t.* 20. sic habetur : « Super altare collocen-
» tur candelabra saltem duo candelis accensis hinc et inde in
» utroque latere. » Certum est apud omnes esse mortale, celebrare sine ullo lumine, ex *c. Litteras ult. de celebrat. Miss.* ubi graviter culpatur Sacerdos, qui *sine igne*, id est sine lumine, celebrat. Et hoc etiamsi urgeat necessitas ministrandi viatici, ut dicunt communiter *Ronc. c.* 6. *q.* 5. *Tournely p.* 809. *qu.* 11. *cum Bell.* item *Lugo*, *Quarti*, *etc. ap. Renzi c.* 4. *q.* 17. et idem sentit *Croix n.* 392. (contra *Pasq.* cujus tamen opinionem ipse *Croix* probabilem putat.) Unde rectè censent *Ronc. Tournely ll. cc. ac Tamb. c.* 5. §. 4. *Renzi c.* 4. *qu.* 17. (contra *Croix n.* 392. *cum Gob. et Leand. Lugo* autem *d.* 20. *nu.* 77. *et Sporer nu.* 381. quos ipse citat, id minimè dicunt, imò potiùs oppositæ sententiæ adhærent) quòd si ante consecrationem deficiat lumen, omnino desistendum est à celebrando; secus si post consecrationem. Quo casu, si candelæ statim possint reaccendi, dicit *Pasq. ap. Croix n.* 394. melius esse pergere, quia continuatio Missæ pertinet ad unitatem sacrificii, et idem dicendum ait *ibid. Quintanad.* si candelæ non possint ita facilè reaccendi, ut expectandum sit ad quadrantem, ob eamdem rationem. Recitare autem Evangelium S. Joannis extinctis candelis, nullum esse peccatum dicit *Quarti*, *cum Croix n.* 397, quia tale Evangelium non est pars Missæ, nam dicitur post *Ite Missa est.* Sed probabiliùs dicunt *Gav. p.* 2. *tit.* 12. *lit. f. cum Merati ibid.* candelas non debere extingui nisi post Evangelium ut revera præscribit Rubrica, licèt enim hoc Evangelium olim ex arbitrio dicebatur, hodie tamen, ut advertit *Butrius* cum aliis communiter, dicitur ex obligatione, ob mandatum S. Pii V. Non debet autem angi Sacerdos, si, dum legit Evangelium, minister candelas extinguit. Item probabiliter ait *Croix n.* 398. *cum Spo-*

rer, nullam esse obligationem accendendi tertiam candelam post *Sanctus;* sic enim hodie communis usus habet.

Dubitatur 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo? Affirmat *Toletus cap.* 2. *n.* 12. Sed communiter DD. docent id esse mortale, quia talis usus est indecentissimus, et prorsus alienus ab universali Ecclesiæ consuetudine. Et hoc etiam in necessitate, ut sentiunt *Suar. d.* 81. *sect.* 6. (loquens hîc de candelis sebaceis), *et Escob. l.* 21. *n.* 457. *cum Villal. et Fag.* Verùm communiter, et probabiliter *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *qu* 15. *Wigandt tr.* 15. *n.* 6. *Tournely loc. cit. Sporer n.* 383. *cum Tanner. et Tamb. Fill. n.* 126. *et Bon. part.* 9. *n.* 31. *cum Vasq. Reg. Nunn. Graff.* dicunt licitum esse celebrare cum oleo, vel sebo in necessitate: et probabile putat *Escob. num.* 458. modò, ut bene advertit, scandalum absit. Non approbo autem id quod dicunt *Pasq. Gob.* et alii (quibus consentit *Suarez* loquendo de lumine ex oleo), nempe non esse illicitum celebrare cum candelis ex oleo, vel sebo, etiam ex sola devotione, si aliæ haberi non possint; nam hæc non videtur causa gravis sufficiens ad excusandum à mortali, ut supra dictum est.

Dubitatur 2. An liceat celebrare cum uno lumine cereo? *Fagundez ap. Roncagl. c.* 6. *q.* 5. negat, et dicit hoc esse mortale. E converso *Fill. n.* 126. *Azor. c.* 29. *q.* 15. *et Bon. p.* 9. *n.* 31. *cum Suar. Vasq. Con. Reg. etc.* censent nullum esse peccatum, præciso scandalo. Sed probabiliùs et communiùs puto cum *Tourn. p.* 809. *R. ad* 3. *Tol. c.* 2. *n.* 14. *et Escob. n.* 453. qui citat *Franc. et Lugo*, id esse tantùm veniale; à quo puto perinde quamcumque causam rationabilem, adhuc solæ devotionis, secluso scandalo, excusare.

Advertendum autem hîc non esse licitum cuicumque, nec etiam Vicariis generalibus, celebrare cum quatuor candelis, ut declaravit S. C. die 7 Aug. 1627, *apud Gav. p.* 1. *tit.* 20. *num.* 21. *lit. y.* Et sic pariter id vetitum est aliis Sacerdotibus, nisi sint Cardinales, Episcopi, et Abbates usum Pontificalium habentes, tum solùm tamen, cùm in ipsis celebrant; ex Decreto 9 Febr. 1675, *ap. Bened. XIV, Notif.* 29. *n.* 16.

295. — « XII. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, can» delabra, bursa, velum, manutergium; sed non benedicta: et si » quid ex his desit, ex profanis congruenter mundis mutuò ac» cipi, et deinde priori usui reddi potest. *Tamb. lib.* 1. *cap.* 1. » §. 3. »

Rectè dicit *Busemb.* ista non benedici, quia ipsa requiruntur tantùm ad decentiam. Celebrare sine antipendio putat *Pasq. q.* 713. nullum esse peccatum, maximè si ob paupertatem omittatur; sed *Quarti apud Croix n.* 326. dicit esse veniale, et hoc puto probabilius, cùm antipendium requiratur ex Rubrica tr. 19. n. 20. ubi dicitur: « Altare pallio quoque ornetur, coloris quoad fieri » potest diei festo, vel officio convenientis. » Excipienda tamen sunt altaria ex marmore, vel illa quæ vulgò dicuntur *alla paolina*, quorum usus communissimè hodie invaluit.

Requiritur etiam *pulvillus* ex eadem Rubrica : « In cornu Epi- » stolæ (collocetur) cussinus supponendus Missali. » Bene verò pro cussino licitè subrogatur legile, vulgò *lettorino :* item *manutergium* cum pelvicula : « Parentur ampullæ vitreæ vini, et aquæ » cum pelvicula, et manutergio mundo. » De velo et Bursa dicitur in Rubrica *tit.* 1. *n.* 1. « Tegit (Sacerdos hostiam) parva » palla linea, tum Velo serico. Super Velo ponit Bursam coloris » paramentorum intus habentem corporale plicatum. » Unde non bene agunt qui extra Bursam deferunt corporale, ut rectè ait *Gavant. in dict. Rubr.* ubi refert S. Pium V dispensasse cum Hispanis, ut corporale extra Bursam ferre possint. Dicit autem *Croix nu.* 330. quòd celebrare sine Velo, quando nullum habetur, non est peccatum ; nam Velum, Manutergium Pulvillum ait requiri tantùm ob decentiam : Et idem censet de Bursa cum *Sporer.*

396. — « XIII. Operto capite celebrare non licet, etiam in in- » firmitate, sine licentia, ut docent *Fagund. Laym. Dian. R.* 58. » et quidem Summi Pontificis, ut ex Declaratione Cardinalium » notat *Gav. et Tamb. de exped. sacr. loc. cit.* licèt *Laym. et Scot.* » Episcopis, et cum Regularibus eorum Prælatis permittant. » Quod *Tambur. l. c.* rectè limitat ad casum necessitatis, in quo » ad Papam difficilis sit recursus. Qui tamen sine venia faceret, » eum non peccare mortaliter, secluso contemptu, et scandalo, » vult *Ledesm. et Tamb. loc. cit.* Quod *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 58. » censet probabile, si tempus. Canonis excipiatur. »

397. — Dub. 1. An sit licitum celebrare capite cooperto? Certum est hoc non licere ex *c. Nullus, de Cons. dist.* 1. ubi dicitur : « Nullus Episcopus, presbyter, aut Diaconus præsumat velato » capite altari Dei assistere. » Accedit præceptum Urbani VIII, in Missali Rom. appositum, in quo præscribitur : « Nemo audeat » uti pileolo in celebratione Missæ, sine expressa licentia Sedis » Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine. » Bene verò notat *Croix n.* 400, hoc præcepto non obligari Chinenses, apud quos tegere caput est signum honoris, et detegere est irreverentiæ. An autem sit mortale facere Sacrum cum pileolo, vulgò dicto *Berrettino*? Affirmant *Angel. v. Missa, et Armilla eod. verb.* quia hanc reputant materiam gravem, cùm graviter repugnet reverentiæ Sacramenti. Negant verò *Ledesma*, et probabile id putant *Dian. et Spor. ap. Croix. n.* 400. Sed non probabiliter *Quarti p.* 2. *t.* 2. *dub.* 3. *Pasq. qu.* 826. et *Escob. n.* 495. *cum Villal. de Franc. Lugo*, præter *Tamb. et alios ap. Busemb. ut sup.* distinguunt, et dicunt esse mortale celebrare totam Missam cooperto capite, secus si usque ad Canonem, secluso contemptu, et scandalo ; Et consequenter probabile est id quod dicunt *Pal. p.* 10. *num.* 10. *cum Sa, Vasq. Azor. et Laym. c.* 6. *n.* 16. *cum Nav. Sylo. et Henr. ac Croix loc. cit. cum Gob. et Dic.* nempe non esse illicitum sine dispensatione celebrare cum pileolo (excepto Canone, et præciso scandalo) ex rationabili causa, si celebretur in loco privato, vel si causa ita celebrandi

adstantibus sit manifesta, putà ob senectutem Sacerdotis, vel loci frigus, ita ut quis non posset celebrare capite nudo sine notabili incommodo. Hinc aiunt *Tournely pag.* 826. Parisiis, et *Vasq. ap. Croix,* Coloniæ tempore Hyemali esse in usu celebrare cum pileolò usque ad Secretas. Idque approbat Benedictus XIV *de Sacrific. Miss. t.* 9. *l.* 1. *c.* 7 *et* 9, saltem pro eo qui graviori laboraret morbo; neque obstare dicit statutum Urbani VIII; non enim censendum, ait, Sedem Apostolicam in casu extremo, et in morbo minimè diuturno rem hanc illicitam declarare.

Dicunt autem *Suar. d.* 82. *sect.* 3. *Bon. p.* 9. *nu.* 29. *Laym. cum Azor. et Sa,* item *Spor. Fill. Rodriq. et alii ap. Croix d. n.* 400. quòd, accedente causa, v. gr. infirmitatis, potest Episcopus, vel Prælatus Ordinis dare licentiam celebrandi capite operto amictu, vel pileolo. Sed id negandum cum *Gavant. et Aversa apud eumdem Croix*, ex Decreto allato Urbani VIII, ubi expressè omnibus prohibetur sacrificare cum pileolo sine dispensatione Apostolica. Idque confirmatum fuit à Decreto S. C. Rit. die 24 Aprilis 1626, ubi dictum fuit : « Facultas concedendi » usum pileoli in Missa spectat ad Papam : » Item hîc obiter notandum aliud Decretum ejusdem S. C. 13, Aug. 1695, ubi : « Parochis ministraturis S. Sacramentum infirmis non est licitum » de die, neque de nocte uti parvo pileolo sub prætextu infir- » mitatis, absque speciali S. Sedis licentia. »

398. — Dubitatur 2. An liceat celebrare cum capillitio ficto, vulgò dicto *Perrucca*? Adest Decretum S. C. Rit. editum 3. Aug. 1625, ubi dictum fuit : « Missa non potest celebrari cum » cæsarie ficta. » Dicit verò *Pasq. pag.* 832, licere ex rationabili causa celebrare cum illa. Sed advertit *Croix n.* 401. hoc etiam hodie vetitum esse per Decretum Innocentii XI, promulgatum in Diœcesi Coloniensi die 21. Martii 1689, ubi sancitum fuit, « non posse Episcopos, et Nuntios Apostolicos concedere licen- » tiam Sacerdotibus ejusmodi comas in actu celebrationis ges- » tandi, omnibus et singulis præscribens ob reverentiam tanto « Sacrificio debitam, ut altari Dei non nisi detecto, ac nudato » capite assistere præsumant; *idque* sub pœna suspensionis à » Divinis officiis. » (*V. Not. XI*, *pag.* 146.)

« Plura de his omnibus vide apud *Auct. cit. Gavant. Dian.* » *Laym. Bonac. Card. de Lugo d.* 20. *sect.* 4. *Esc. Ex.* 11. ubi » notat, etsi gravis sit obligatio servandi ritum celebrandi præs- » criptum in Rubricis Missalis, ideoque grave sit omittere, v. » gr. oblationem hostiæ, vel calicis, vel infusionem modicæ » aquæ (*Tamb. de exped. sacrif. l.* 2. *c.* 5.) nihilominus levita- » tem materiæ sæpe excusare à culpa mortali omissionem, » etiam intra Canonem, monet *Escob. l. c.* »

399. — Quæritur, an Rubricæ Missalis sint tantùm directivæ, sive de consilio ad instruendum, vel sint præceptivæ obligantes ad culpam? Ante omnia in hoc puncto prænotandum id quod habetur in Bulla S. Pii V, apposita in fronte Missalis, ubi sic dicitur : « Mandantes et districtè omnibus et singulis

» præcipientes in virtute s. obedientiæ, ut cæteris omnibus » rationibus, et ritibus ex aliis Missalibus in posterùm penitus » omissis, Missam juxta ritum, modum, ac normam, quæ per » Missale hoc à nobis nunc traditur, decantent ac legant. Ne- » que in Missæ celebratione alias cæremonias, vel preces, » quàm quæ in hoc Missali continentur, addere vel recitare » præsumant. »

Ad quæsitum autem quatuor adsunt sententiæ Doctorum, qui in hoc puncto valde confusè loquuntur. *Prima* sententia, quam tenent *Fagund. et Henno apud Tournely t.* 5. *pag.* 811. *sub initio*, dicit omnes Rubricas esse directivas, cùm ipsæ non præcipiant, sed tantùm consulant, vel instruant. Sed hanc sententiam meritò rejiciunt *Quarti qu. procemial. sect.* 2. *p.* 1. *et Victorian. in Memor. Cler.* 2. *p.* 9. *Secunda* sententia, quam tenent *Suar. d.* 83. *sect.* 3. *Azor. tom.* 1. *l.* 10. *c.* 29. *q.* 6. *Bon. d.* 4. *q. ult. pag.* 7. §. 3. *n.* 3. *cum Posseo.* item *Con. Avers. Lez. et Molf. apud Merati t.* 1. *p.* 2. *pag.* 786. dicit omnes Rubricas esse præceptivas ex præfata Bulla S. Pii. Unde censent omnes Rubricas obligare sub gravi de genere suo, et tantùm ratione levis materiæ posse committi veniale. *Tertia* verò sententia, quam tenent *Gavant. p.* 3. *tit.* 21. *n.* 1. *et* 7. *Lugo d.* 20. *n.* 105. *v. Secundo Conc. pag.* 509. *n.* 1. *Sporer ex num.* 423. *Holz. pag.* 86. *n.* 376. *Elbel n.* 268. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 70. *Renzi c.* 9. *q.* 14. *Tamb. de Sacr. Miss. c.* 5. §. 1. *n.* 1. *cum March.* et probabilem putat *Quarti art.* 7. *n.* 1. censet alias Rubricas esse præceptivas, alias directivas : Dicunt enim esse præceptivas Rubricas illas, in quibus apponitur verbum *graviter peccat*, vel quæ aliunde sunt præscriptæ à jure, vel à consuetudine, prout sunt Rubricæ circa integritatem Sacrificii, materiam et formam, jejunium, vasa, vestes, etc. Directivas autem esse, v. g. orare ante vel post Missam, numerum collectarum, lotionem manuum, genuflexiones, cruces, etc. Ex auctoribus verò hujus sententiæ alii, ut *Concina, Tamb. et Sporer*, dicunt præceptivas obligare sub gravi, directivas autem sub levi. Sed pace ipsorum hæc doctrina non sibi congruit; repugnat enim dicere Rubricas esse tantùm directivas, et obligare ad culpam; quia, si obligant, revera potiùs præceptivæ, quàm directivæ dici debent. Meliùs igitur dicunt alii, ut *Gavant. Lugo, Holzmann, et Elbel*, Rubricas præceptivas obligare quidem ad culpam, non verò directivas, cùm hæ sint tantùm materia instructionis, et directionis, non præcepti.

Quarta verò sententia quam sequor, et tenent *Merati p.* 787 *Tournely pag.* 811. *v. Resp. et Quarti d. qu. procem. sect.* 2. *p.* 2. distinguit Rubricas in eas quæ servantur intra Missam, sive in actu celebrationis, et in eas quæ servantur extra Missam. Dicimus igitur Rubricas intra Missam tantùm esse præceptivas, et has tantùm obligare, et quidem sub gravi, nisi levitas materiæ excuset. Probatur 1. ex Tridentino *sess.* 7. *Can.* 13. ubi dicitur : « Si quis dixerit... approbatos Ecclesiæ Ritus in solemni Sacra-

» mentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, » aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos » alios... mutari posse, anathema sit. » Certum est, quòd celebratio Missæ etiam ad Sacramenti Eucharistiæ administrationem pertinet. Probatur 2. et expressiùs ex enunciata Bulla S. Pii, ubi ita dictum fuit, « Mandantes et omnibus districtè » præcipientes in virtute s. obedientiæ, ut Missam juxta ritum, » modum, et normam in Missali præscriptam, decantent ac le- » gant. » Deinde additur: « Neque in Missæ celebratione alias » cæremonias, vel preces addere vel recitare præsumant. » Ex quo patet falsam esse primam sententiam, necnon opinionem *Pellizarii, et Rensii* dicentium hanc Bullam non obligare sub gravi, eò quòd in ipsa tantùm vetetur inductio novi Ritûs, non autem mutatio, aut variatio cæremoniarum vel precum: nam Bulla duplex quidem præceptum continet, et utique grave (cum præcipiat *districtè, et in virtute s. obedientiæ*), unum de non addendis aliis cæremoniis, et aliis precibus non recitandis, præter præscriptas in Missali: Alterum de celebrando juxta *Ritum*, *Modum* (nota) *et Normam Missalis*. Ad Modum et Normam quidem spectat, ne varientur cæremoniæ in Missali præscriptæ.

400. — Unde rectè ait *Croix n.* 422. *cum Pasq.* non excusari à veniali Sacerdotem qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, etc. uti præscribuntur in Rubrica. Et idem sentio cum *Conc. pag.* 500. *n.* 2. de eo qui advertenter non genuflectit usque ad terram, vel tantùm signat deosculari altare, vel perturbat Benedictiones contra Rubricæ præscriptum. Item dicit *Croix ibid. cum Pasq.* esse veniale facere ea nimis celeriter, vel nimis prolixè. Præterea rationabiliter addunt *Conc. ibid. Wig. tract.* 15. *n.* 75. *Croix l. c. et Ronc. c.* 3. *qu.* 4. *in fine*, posse esse etiam mortale, si quis has cæremonias, esto non ex gravioribus, omitteret in notabili parte. Hinc probabiliter asserunt *Roncaglia*, *Quarti p.* 1. *tit.* 16. *p.* 6. *diff.* 4. *et Pasq. q.* 29. *n.* 7. non excusari à mortali Sacerdotem absolventem Sacrum infra quadrantem, à quo non videtur dissentire *Gobat. cap.* 23. *n.* 814. dicens non posse intra quadrantem perfici Missam sine multis imperfectionibus. Unde meritò ait *Roncaglia cum Quarti, et Pasq.* Episcopos et Prælatos Regularium, teneri sub gravi turpem hanc et scandalosam celeritatem extirpare. Et ab hoc reatu non excusari, rectè consequenter ait *Conc. p.* 509. *num.* 1. qui ex crassa negligentia non curat cæremonias addiscere. Optimè hinc docet *Benedict. XIV, Notif.* 34. *nu.* 30. *cum Quarti, Gob. Cotone, Bisso, Clericat. Ronc. et communi*, Missam non breviorem triente, nec longiorem dimidia hora debere esse; quia brevíori spatio non possunt omnia debito decore peragi, et longius tædio esset adstantibus.

Hinc dicimus difficulter posse excusari à mortali Sacerdotem, qui infra quadrantem Missam absolveret, etiamsi Missa sit ex brevioribus, vel de S. Maria in Sabbato; quia in tam brevi spatio necessariò committere debet duos graves defectus, alterum gravis

necessariò committere debet duos graves defectus, alterum gravis irreverentiæ erga Sacramentum, alterum gravis scandali erga populum. Et ne sine fundamento loqui videamur, ad trutinam utrumque vocemus, rem à suis principiis assumendo. Nequit negari, quòd Rubricæ, in quantum pertinent ad Cæremonias intra Missam servandas, omnes sint præceptivæ, ut probavimus *num.* 399. *cum Tournely, Quarti, et Merati ex Trident. sess.* 7. *Can.* 13. et ex Bulla S. Pii V ubi præcipitur, « districtè in virtute s. obedientiæ, juxta ritum, modum, et normam in Missali præscriptam Missam decantari ac legi. » Ex quibus verbis *districtè, et in virtute, etc.* non dubitandum, quin tale præceptum circa Missæ cæremonias sit quidem grave. Quamobrem, sicut qui omittit Cæremonias in materia levi, non excusatur à levi culpa, ita qui in materia gravi, à gravi culpa non excusabitur, ut diximus mox supra cum *Croix, Ronc. Wigandt, et Conc.* Impossibile autem est Missam perfici infra quadrantem, quin omittantur aut verba, aut Cæremoniæ : vel saltem quin notabiliter imminuantur decentia et gravitas tanto Sacrificio debitæ. Hoc sedulò animadvertendum : Quis enim fortè dicet, quòd ipse bene pronuntiat integra Missalis verba, et bene adimplet cunctas Missæ Cæremonias. Verùm, licèt detur aliquis ita lingua et motu expeditus, ut infra tale tempus satisfaceret omnibus Missalis verbis, et Cæremoniis, attamen saltem est moraliter impossibile, quòd iste celebret, quin notabiliter detrahat ex una parte reverentiæ ab eo præstandæ erga Sacrificium, et ex alia quin ipse sit causa, ut populus assistens non deficiat in veneratione quæ eidem Sacrificio debetur.

Porro loquendo in primis de reverentia ab ipso Celebrante erga Missam exhibenda. Tridentinum *Sess.* 22. ita non instruit : « Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missæ Sacrificium » omni Religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facilè » existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris Litteris » eum vocari qui facit opus Dei negligenter. Quòd si necessariò » fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum à Chrisi « fidelibus tractari posse, quàm hoc ipsum tremendum mysterium..... satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in » eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori « cordis munditia et puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur. » Proinde addit « : Cùm igitur multa jam » sive temporum vitio, sive hominum incuria et improbitate irrepsisse videantur, quæ à tanti Sacrificii dignitate aliena sunt » ut ei debitus honor et cultus ad Dei gloriam, et fidelis populi » ædificationem restituatur, decernit S. Synodus, ut Ordinarii » locorum Episcopi ea omnia prohibere, atque è medio tollere » sedulò curent, ac teneantur, quæ vel avaritia (idolorum servitus) vel irreverentia quæ ab impietate (nota) vix sejuncta » esse potest, vel superstitio (veræ pietatis falsa imitatrix) induxit. » Primò igitur Concilium declarat maledictionem à Jeremia 48 prolatam in negligenter exequentes functiones cultûs

celebrantes sine debita reverentia ac gravitate, subdens hujusmodi negligentiam eam invehere irreverentiam *quæ ab impietate, vix sejuncta esse potest.* Si autem Cæremoniæ in Missa ad eum quippe finem ab Ecclesia præscribuntur, ut debita præstetur reverentia erga tam venerabile Mysterium, ipsas exhibendo cum eo decore et gravitate, quæ majestati tanti Sacrificii conveniunt; quomodo unquam levis censeri poterit irreverentia Missæ irrogata ab eo celebrante qui tam celeriter illam solvendo, non poterit quidem celebrare absque plurimis defectibus, nimirum quin verba, benedictiones, et genuflexiones mutilet, quin indecenter se moveat et convertat, et quod magis dedecet, quin verba cum cæremoniis complicet, aut ipsa contra Rubricarum præscriptum anticipet vel postponat? Quæ sic agendo non poterit non notabiliter detrahere intrinsecæ decentiæ debitæ Sacrificio, quod expostulat, ut non tantùm cæremoniæ persolvantur, sed persolvantur cum gravitate convenienti quæ intra spatium tam breve sanè adhiberi non potest.

Hoc quoad reverentiam ab ipso Celebrante præstandam. Respectu autem ad venerationem ingerendam adstantibus erga Missam, attende id quod tradit idem Trident. *sess.* 22. *c.* 5. *de Sacrif. Miss.* ibi: « Cùmque natura hominum ea sit, ut non » facilè queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum » meditationem sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quos» dam instituit; Cæremonias item adhibuit, ut mysticas bene» dictiones, etc. ex Apostolica disciplina et traditione, quo et » majestas tanti Sacrificii commendaretur, et mentes Fidelium » per hæc visibilia religionis et pietatis signa ad rerum altissima» rum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excita» rentur. » Ergo, sicut Concilium docet, ad hoc sacræ cæremoniæ institutæ sunt, ut per talia visibilia signa Fideles Sacrificii majestatem et mysteriorum in eo contentorum sublimitatem animadvertant. Sed cùm hujusmodi cæremoniæ exhibentur nimis festinanter, sicut quidem oportet eas persolvere intra tempus tam breve, tunc ipsæ non tantùm minimè ingerunt debitam venerationem erga Missam, sed insuper sunt causa, ut in populo veneratio deficiat. Ideoque, cùm graviter lædatur finis Cæremoniarum, Sacerdos ita celebrans non valet excusari à gravi culpa propter grave scandalum quod populo præbet. Ac propterea apposità Concilium Turonense anno 1583, præcepit, ut Sacerdotes benè instruantur in Missæ cæremoniis, « ne » populum (verba Concilii) sibi commissum à devotione potiùs » revocent, quàm ad sacrorum et tremendorum mysteriorum » meditationem, et debitam eis impendendam venerationem » invitent. » Qui autem cum excessiva festinatione, et consequenter sine convenienti decentia Missam persolvit, non solùm non invitat assistentes ad contemplanda mysteria, nec ad exhibendam eis debitam venerationem, sed potiùs invitat ad veneratione abjiciendam, imò potiùs adstantium mentibus tentationes adversùs fidem ingerit, auferendo, aut saltem imminuendo

credulitatem, quòd ibi Christus Dominus realiter adsit, dum spectant eum tam irreverenter à celebrante recognitum. Et hoc quidem est illud scandalum et nocumentum, quod à gravi culpa nequit excusari.

Ita res se habet, sed heu quot sunt Superiores isti, et quot Sacerdotes, qui de hoc sibi scrupulum injiciunt? Exclamant Concionatores, exclamant Scriptores rectè docentes, quòd ingens divexatio cæremoniarum, et consequenter quòd Missæ absolutio infra quadrantem non potest excusari à culpa gravi; sed quot sunt ii qui curam habent hæc vitandi? Hujusmodi corruptela non quidem calamo, sed lacrymis esset persequenda, dum quotidie cernimus, non solùm maximam partem Sacerdotum secularium hoc tremendum Sacrificium peragere pejùs, quàm tractant res temporales levioris momenti, ita oscitanter, ut nullam de tanto mysterio fidem habere videantur; sed quod deplorabilius, etiam Religiosi, adhuc arctioris observantiæ, qui in aliis rebus spiritualibus agendis magnam diei partem insumunt, Missam verò, quæ omnium est divinissimum, non dubitant brevissimo tempore perficere, nec ipsi ab hoc detestabili abusu se abstinere, nec Prælati eos corripere curant. En quomodo de hoc conqueritur Venerabilis Cardinalis Bellarminus, relatus in Bulla, *Annus qui, etc. n. SS. Benedicti XIV.* (*in Bullar. tom.* 3. *nu.* 3. §. 15.) « Aliud est etiam lacrymis uberrimis dignum, quòd ob nonnullo- » rum Sacerdotum incuriam, aut impietatem sacrosancta Myste- » ria tam indecorè tractentur, ut qui illa tractant, videantur non » credere Majestatem Domini esse præsentem. Sic enim aliqui » sine spiritu, sine affectu, sine timore, et tremore, festinatione » incredibili sacrum perficiunt, quasi fide Christum Dominum » non viderent aut ab eo se videri non crederent. »

401. — Dicit autem *Merati p.* 788. *n.* 3. præter Rubricas Missalis, quæ considerantur tanquam regula proxima sacrorum Rituum, adesse etiam Decreta S. C. Rituum, quæ censeri debent pariter ut regula proxima, cùm hæc S. C. facultatem habeat declarandi omnia dubia, quæ circa Ritus insurgunt, prout colligitur ex *Constitutione* 74 Sixti V, et ideo ejus Resolutiones habentur tanquam Pontificis Oracula. Notat verò non omnes ejus Declarationes dici Decreta rigorosè sumpta, sed tantùm ea, quæ emanant in forma rigorosa Decreti, vel saltem in fine habent aliquam Decreti clausulam, putà, « ab omnibus servetur: servari » ab omnibus mandavit, etc. » Si verò sunt Declarationes tantùm Dubiorum, tunc juxta nonnullorum opinionem censentur duntaxat directivæ, reputantur enim sapientissimorum virorum Responsa. Verùm ait *Ursaia* hujusmodi Resolutiones præferendas esse aliorum Doctorum opinionibus. Hucusque *Merati*. Idem sentit *Euseb. Amor. tom.* 3. *de Sacr. Ord.* §. 25. *q.* 9. In sequenti autem *q.* 10. quærit, quid agendum, si in aliqua Diœcesi, vel Ordine Religioso vigeat consuetudo contraria Rubricis? Et sic respondet: « S. C. Rituum constanter tolerat consuetudinem, » saltem immemorialem contrariam Rubricis. Itaque tuta con-

» scientia licet se conformare consuetudini Diœcesanæ, præsertim » in rebus levioris momenti, quæ non cedunt in deformitatem » cultûs publici. » Idque eruit ex pluribus decretis S. C. apud *Merat.* ubi ait apparere non rejici consuetudines, nisi contineant positivam indecentiam, quæ nequeat decenter tolerari.

402. — Præscribit autem Rubrica celebrantem debere esse calceatum. Ad hoc tamen sufficit, ut sit indutus crepidis, vulgò dictis *pianelle*, seu *pantofole*, ut rectè ait *Croix n.* 399, et communis usus habet. Commune autem est, quòd celebrare sine causa nudis pedibus, secluso contemptu, non excedit veniale, ita *Suar. d.* 82. *sect.* 3. *Laym. c.* 6. *num.* 16. *Croix l. c. Lugo d.* 20. *n.* 102. *Pal. p.* 10. *num.* 9. *Ronc. c.* 3. *q.* 3. *R.* 1. *Bon. p.* 9. *n.* 29 *et Salm. cum Vasq. Sa*, *Con.* et aliis passim, contra *Sylv.* Diximus *sine causa*, nam ex necessitate, aut rationabili causa, dicunt *Croix ibid. cum Sp. et Pasq.* item *Laym. et Philib. ap. Salm. ll. cc.* nullum esse peccatum. (*V. Not. XII. pag.* 346.)

Dicit etiam *Croix num.* 402. *cum Vasq. Dic. et Gob.* eum, qui non posset celebrare sine baculo, licitè posse illo uti. Additque *ibid. Gobat.* quòd si quis nequiret celebrare nisi utroque brachio super altari innixo, licitè sic celebraret privatim, non autem publicè, nisi hoc faceret ex necessitate. Hoc tamen puto non excedere veniale, à quo videtur excusari posse, qui ob infirmitatem nequiret rectus stare, et ex sua devotione vellet celebrare, modò vitetur populi admiratio. Dicunt etiam *Croix n.* 427. *et P. Concina p.* 510. *num.* 4, quòd si quis non possit elevare Hostiam, sed potest reliqua, potest celebrare privatim, et etiam publicè, si adsit necessitas, et populus moneatur, sed puto satis esse populum tantùm monere, si quis ex devotione celebret.

403. — « Unde veniale tantùm erit. 1. Omittere orationes dici » solitas, dum Sacerdos se induit, ut contra *Nav. Sylv. et Azor.* » docent *Laym. Fag. Dian. R.* 21. *etc.* Lotionem autem manuum ante, vel post Missam, etsi facilè omitti non debeat, » non videri sufficientem materiam rigorosi præcepti, tenent » *Suar. et Tamb.* §. 6. »

« 2. Omittere Gloria, vel Credo, vel in Canone nomen alicujus Sancti, vel ea, quæ tempore Paschali interponuntur inter » Communicantes, aut Infra actionem. *Diana p.* 2. *t.* 14. *R.* 49. » *et* 80. *ex Fill. Quintan. etc.* In Missa autem, quæ canitur, non » legere Evangelium submissa voce, *Dian. l. c. res.* 4. negat esse » peccatum, ex *Sanch.* et aliis 10, quòd rubrica sit tantùm directiva. Si quis autem in Missa advertat aliquid à se omissum, » regulariter non esse repetendum, ait *Suar. Tamb. de exped.* » *Sacrif. l.* 2. *c.* 5. Dicit *regulariter*, quia 1. si sit de substantia, » v. g. aliquid pertinens ad consecrationem, certum est debere » repeti. 2. si dum secretò orat, post pauca verba certò advertat » se aliquid notabile omisisse, v. g. die Paschæ, Communicantes, paululum regrediendum esse, et repetendum censent » *Tamb. l. c.* Ita *Fill. Dian res.* 59. *Escob.* * (*Ita communiter* » *omnes cum Spor. num.* 443. *qui rectè infert cum aliis, nullo modo*

» *esse repetenda Gloria, aut Credo, aut Præfationem, sive Com-*
» *municantes. Hanc igitur, propria si omissa fuerint, vel Evan-*
» *gelium aut Epistolam, si dicta est una pro alia.*) * »

404. — Quoad omissionem partium Missæ, oportet distinguere partes ordinarias ab extraordinariis. Partes *Ordinariæ* sunt illæ, quæ semper dicuntur, vel aguntur; et has omittere de se est peccatum grave, nisi levitas materiæ excuset. Hinc communiter DD. dicunt esse mortale, omittere Confessionem cum aliis in principio Missæ, Epistolam, Evangelium, Collectas principales, Offertorium, Fractionem hostiæ, et illius mixtionem in sanguinem. Ita *Suar. d.* 83. *sect.* 3. *Tournely tom.* 5. *p.* 421. *Sporer ex n.* 43. *Conc. p.* 510. *Mazzotta tom.* 3. *p.* 209. *Roncaglia c.* 3. *qu.* 4. *Viva q.* 5. *a.* 7. *Tamb. c.* 5. §. 2. et alii passim; licèt non omnia hæc reperias apud omnes hos AA. Idem dicendum cum *Tourn. l. c.* de omissione Præfationis.

405. — In canone autem mortale est omittere quamlibet orationem, vel ejus verba ita mutare, ut sensus varietur, vel aliquod verbum omittere, quo sublato, reliqua verba sensum non faciunt, *Conc. l. c. et Croix n.* 419. *cum Dian. Filliuc. et Aversa.* Idem dicendum de omissione *Pater noster*, vel *Agnus Dei* cum *Mazzot. Pasq. Conc. et Tourn.*; licèt *Croix n.* 420. id vocet satis rigidum, sed immeritò. Idem cum *Tournely* de *Libera nos, Domine non sum dignus*, et *Quid retribuam*, idem dicendum de purificatione patenæ, et calicis, post sumptionem, *Pasq. q.* 208. *et Tournely l. c.* Idem dicendum, si quis omitteret decem, vel octo nomina Sanctorum, ut veriùs censent *Salm. n.* 118. *et Dian. part.* 10. *tr.* 16. *R.* 36. (contra *Bernal. et Pasq.*) Putant autem *Conc. et Nugnus ap. Renzi c.* 4. *qu.* 16. esse etiam mortale omittere unius vel alterius Sancti nomen, sed rectiùs et communiter id negant *Tournel. p.* 812. *Ronc. c.* 3. *q.* 4. *Salm. l. c. Croix n.* 419 *cum Fill. Aversa, et Diana, Elb. n.* 283. *Spor. n.* 425. *Renzi. l. c. cum Suar. et Granado.* Et probabiliter *Quarti sect.* 3. *p.* 3. *Tourn et Ronc.*, excusant à culpa gravi, omittere tria vel quatuor nomina Sanctorum.

406. — Veniale autem est omittere *Kyrie eleison*, ut *Ronc. q.* 4. *R.* 2. *Dian. part.* 2. *tr.* 14. *R.* 59. *Wig. tr.* 15. *n.* 75. *et Elbel n.* 280. Idem dicunt *Mazzot. p.* 209 *Lugo dist.* 20. *n.* 104. *et Tamb. c.* 5. §. 2. *n.* 5, de Evangelio S. Joannis, contra *Ronc. q.* 4. *R.* 1. qui non improbabiliter ait cum *Suar.* hujus omissionem esse mortale, saltem dico, si adsit scandalum. Veniale est omittere unam vel alteram crucem super oblata, vel tunsionem pectoris, aut lavationem manuum. *Ronc. q.* 4. *R.* 3. *et Dian. part.* 3. *tr.* 5. *R.* 45. Idem ait *Croix n.* 147. *cum Quarti*, de omissione Psalmi *Judica*, signi Crucis super aquam, ablutionis digitorum in Missa, et similium. Veniale etiam est omittere unam ex Tribus collectis principalibus, ut communiter dicunt *Tour.* 411. *Conc. p.* 510. *n.* 3. *Elbel n.* 283. *et Croix n.* 412. *cum Quarti. imò Tamb. c.* 5. §. 2. *num.* 5. putat nec etiam esse mortale, omittere duas ex his Orationibus; sed alii rectiùs contradicunt, ut *Suar.*

dist. 83. *sect.* 3. *Pal. p.* 11. *n.* 1. *Conc. loc. cit. Salm. c.* 4. *n.* 112. *et Spor. n.* 433, qui addit, quòd si omissa sit prima oratio, ipsa cùm secreta est recitanda, non verò postea. Ita de Collecta propria, nam aliæ orationes, quæ præter eam adduntur in Missa, non erit Mortale eas omittere, ut *Pal. et Conc. ll. cc.*

Si autem in Missali verba Canonis sint detrita, et non possit aliud Missale haberi, nisi post longum tempus, illa omittere, cum memoria non tenentur, nullum est peccatum. *Mazzotta. p.* 210. *et Croix n.* 419. *cum Pasq. et Verric.* Id tamen intelligendum, si Sacerdos hoc priùs non adverterit.

407. — Mutilare autem verba, aut syncope intermediare, salvo sensu, et secluso scandalo, non est plus quàm veniale, *Croix n.* 442. *cum Pasq. et Quarti, ac Mazzotta p.* 112., qui probabiliter addit nullum esse peccatum, si id ex naturali defectu fiat.

408. — Peccaret quidem Sacerdos, si in purificatione calicis sola aqua uteretur, *can.* 3. *Ex parte* 5. *de Cel. Miss.* ubi dicitur : « Semper Sacerdos vino perfundere debet postquam totum ac- » ceperit Eucharistiæ Sacramentum. » Sed hoc non erit plus quàm veniale, ut communiter dicunt *Conc. p.* 510. *n.* 3. *Pasq. q.* 269. *n.* 8. *et Croix n.* 423, *Tamb.* qui id etiam à veniali excusat, si sacerdos sit abstemius, contra *Gavant.* In ablutione autem digitorum dicunt *Pasq. l. c. Quarti, in Gu. proœm. p.* 6. *Gobat. ap. Croix, et Bissus apud Merati p.* 594. nullum esse peccatum, solam aquam adhibere; sed meliùs dicunt *Conc. l. c. ac Bona, Amic. Cosetti, et Armand apud Mer. l. c. n.* 21. id non excusari à veniali, si fiat sine dispensatione Pontificis : excusabitur tamen, ut dicunt, si adsit rationabilis causa, pro qua puto quidem sufficere aliquem esse abstemium, vel vinum esse rubeum, quo purificatoria evaderent indecenter maculata. Hîc obiter advertendum decentius esse, ut sanguis sumatur unico haustu, prout communiter docetur; permittunt verò *Bauld. Gabrinus, Armand.* et alii apud *Merati p.* 593, posse calicem secunda et tertia vice ad os admoveri, ut reliquiæ sanguinis absumantur; sed meliùs dicunt *Tournell. Castald. et Crassus ibidem* semel calicem ori admovendum, aliquantulum immorando, ut reliquiæ omnes (quantùm fieri potest) attrahantur. Monuit autem S. Pius V in quadam Epist. apud *Gavant. part.* 2. *tit.* 10. *lit. V.* ut in calicem infundatur eadem vini quantitas, in qua fuerunt species sanguinis, et sumatur per eamdem partem quam sumptus sit sanguis.

409. — Hæc hactenus quoad partes ordinarias : quoad verò partes *Extraordinarias*, scilicet quæ non in omni Missa dicuntur, eas omittere non est nisi veniale; ita communiter omnes, nisi tot partes omittantur, quæ simul sumptæ notabilem materiam constituerent, ut bene advertunt *Conc. p.* 510. *n.* 3. *et Wig. tr.* 15. *n.* 75., quidquid dicant *Quarti, et Pasq. apud Croix nu.* 420. Vide dicta *n.* 400. Veniale autem tantùm erit omittere Gloria, aut Credo, Sequentiam, Collectas (præter propriam Missæ), tractum, Præfationem, vel Communicantes, aut Hanc igitur,

specialia. Ita communiter *Conc. et Wig. ll. cc. Pal. par.* 11. *n.* 11. *Roncag. q.* 4. *R.* 2. *Mazzott. p.* 209. *Elb. n.* 284. *cum Henno, et Croix n.* 420. *cum Lugo, Dian. et Filliuc.*

Lotio manuum ante Missam debet fieri saltem sub veniali, et sub gravi, si manus sint valde immundæ, propter reverentiam Sacrificii, ut rectè dicunt *Ronc. qu.* 1. *R.* 2. *et Tourn. p.* 814. *q.* 4. *cum Quarti,* et aliis. Omittere verò lotionem post Missam nullum erit peccatum, ut ait *Croix n.* 413. *cum Quarti.*

410. — Dubitatur 1. An peccent mortaliter Regulares, qui in canone nominant nomen sui Generalis vice Episcopi? Affirmant *Viva ar.* 7. *nu.* 2. *Renzi c.* 4. *qu.* 16. *et Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 50. ex quadam Declar. S. C. *ap. Rodr. et Vill.* Sed negant *Spor. Rodr. Tamb. et Bordon. ap. Croix n.* 436. quia, ut dicunt, hæc non videtur gravis materia, et de tali Declar. authenticè non constat. Notandum autem, quòd in Canone debet nominari Episcopus non celebrantis (ut putat *Croix n.* 562.), sed loci, ut universalis usus habet (saltem apud nos), et cum communi sententia tenent *Merati, p.* 437. *et Gavant. Gob. etc. ap. Croix l. c.* ex Declar. S. C. Et probatur clarè ex Rubrica *p.* 2. *tit.* 8. *n.* 2. ubi dicitur, quòd si Episcop. loci sit vita functus, omittitur nominari Episcopus.

Dubitatur 2. An sit veniale omittere Orationes ante vel post Missam? Affirmant *Salm. c.* 4. *n.* 95. *cum Fag. et Leand.* loquendo tamen de illis, quæ post Missam assignantur. Sed communiter negant *Gav. p.* 2. *tit.* 1. *n.* 1. *Tourn. p.* 814. *q.* 3. *ad* 2. *Antoine p.* 492. *n.* 2. *Holzm. n.* 376. *Pal. p.* 4. *n.* 2. *Tamb. c.* 7. §. 1. *n.* 1. *Elbel nu.* 267. *et Ronc. q.* 1. *R.* 2. quia in Rubrica non adest de illis præceptum, sed tantùm insinuatio, cùm ibi in præparatione Missæ solummodo dicatur : « Orationes pro temporis opportu- » nitate (hoc est commoditate) dicendæ. » Qua de re *Gavant.* ait : « Inde patet nullum esse peccatum, si celebraturus eas omittat, » et communiùs... à Sacerdotibus omittuntur. » Hoc tamen non obstante, Sacerdos, qui sine ulla alia præparatione, saltem domi facta ad sacrificandum accederet, puto ab aliqua culpa non excusandum.

Dubitatur 3. An omittere orationes induendo vestes sit peccatum? Negant *Suarez d.* 82. *sub initio, et Buchardus ap. Gav. n.* 6. E converso *Azor. lib.* 10. *c.* 29. *q.* 5. *Nav. Man. c.* 25. *n.* 73. *et Sylvest. apud Escob. n.* 505. censent esse mortale, quia, ut dicunt (sed non satis probabiliter), sicut est mortale celebrare sine vestibus, ita sine orationibus ad vestes. Tenendum igitur cum communi sententia hanc omissionem esse culpabilem, sed non plus quàm venialem, ut putant *Lugo dist.* 20. *n.* 106. *Bon. p.* 9. *n.* 32. *Laym. c.* 6. *n.* 12. *v.* 8. *Tourn. p.* 823. *Salm. c.* 4. *num.* 95. *Pal. part.* 10. *n.* 8. *cum Henr. et Petig. et Escob. n.* 507. *cum Fag. Aversa, Man. Vega, etc.* Aliter autem quidem sunt necessariæ vestes sacræ ad reverentiam Sacrificii, aliter Orationes ad vestes.

Dubitatur 4. An peccet Sacerdos, si in Missa solemni non recitet, quæ cantantur à Choro? Negant *Wig. tr.* 15. *n.* 75. *Nav.*

c. 10. *n.* 34. *aut* 46. *Diana p.* 1. *tr.* 14. *R.* 42. item *Led. Vill. Vega ap. Escob. num.* 511. *ac Peliz. Tamb. et Quarti ap. Mazzotta p.* 209. Hi dicunt sufficere, quòd Sacerdos attendat ad ea quæ cantantur; ea enim quæ ex utraque parte dicuntur, ad invicem communicantur, ut fit in Horis Canonicis. Alii verò, ut *Conc. p.* 510. *n.* 3. *et Pasq. apud Mazzotta*, dicunt teneri sub mortali juxta quantitatem materiæ, quia id jam præscribitur in Rubrica *tit.* 4. *n.* 7. *et tit.* 5. *n.* 4 *et* 5. Alii tandem, ut *Lugo d.* 20. *n.* 107. *et Aversa, q.* 11. *sect.* 12, non improbabiliter dicunt teneri tantùm sub veniali. Ratio, quia tunc revera non omittitur Epistola vel Evangelium in Missa, siquidem illa jam cantatur solemniter à Ministris ad instructionem populi, pro quo altè ea legi vel cantari instituta sunt; unde lectio illa submissa magis videtur præscribi privatim pro ipso Sacerdote, quàm pro populo: Potest ergo eadem materia omissa in se gravis fieri levis, si non à Sacerdote, sed tantùm à Ministris dicatur, cùm Sacerdos et Ministri in celebranda illa Missa faciant unum.

Dub. 5. An sit mortale celebrare Missam cum notabili voluntaria distractione? Negant *Croix n.* 443. *cum Diana, et Barbi,* ac probabile putat *Mazzotta t.* 3. *p.* 212. Et hoc, etiamsi distractio esset sub consecratione, aut sumptione; quia (ut dicunt) attentio interna in Oratione non præcipitur sub gravi, juxta opinionem plurium DD. relatam *Tom.* 4. *l.* 4. *n.* 177. Affirmant verò *Conc. p.* 513. *n.* 13. *Ronc. c.* 3. *q.* 2. *R.* 3. et consentit *Tamb. cap.* 3. *n.* 8 *et* 9. quoad ea quæ recitantur in Canone, et signanter sub consecratione, et communione. Huic sententiæ potiùs ego adhæreo: ratio, quia (præmissa quæstione an attentio interna sit vel ne, de essentia Orationis, de qua *dicto n.* 177. satis locuti sumus) Sacrificium, præter rationem Orationis, habet insuper rationem cultûs excellentissimi Religionis, cui gravem videtur ille irrogare irreverentiam, qui dum profitetur actu religioso Deum colere, voluntariè se distrahit.

411. — « 3. Ex devotione leve aliquid in Missa, etiam dum secretò orat, addere, v. g. Orationem Dominicam, vel Psalmum » aliquem; vel in Canone nominibus Sanctorum nomen Patroni » loci, *Tamb. lib.* 5. *exped. sacrif. c.* 5. Dixi *leve:* quia notabiliter » addere, esse mortale vult idem *Tamb. loc. cit. ex Bonac. art.* 4. » *quæst. ult.* »

Certum est apud omnes, esse mortale addere aliqua in Missa, animo introducendi novum Ritum. Vide *Suarez d.* 83. *sect.* 1. *Pal. p.* 11. *n.* 1. et alios passim. Hinc rectè *P. Conc. p.* 510. *n.* 5. dicit peccare graviter qui adderet in Missa novas publicas preces. Si verò ex importuna devotione addantur plures collectæ ex eodem Missali, vel *Credo,* aut *Gloria, Pater, Ave,* vel quid simile, id non excedit culpam venialem; ita communiter *Conc. l. c. Sporer n.* 428. *Pal. d. n.* 1. *cum Conc. et Mazzotta t.* 3. *p.* 210. *cum Suar. et Gob.* Rationabiliter tamen censet *Aversa apud Croix n.* 429. esse mortale addere *Gloria*, et *Credo* in Missa *de Requiem,* quia hæc videtur satis gravis inordinatio.

Probabiliter autem dicunt *Concina num.* 5. *et Croix n.* 429. *cum Pasq.* quòd, licèt satius sit servare Rubricam, non tamen est vetitum ex aliqua causa, vel ex devotione addere unam Collectam; adduntque *Gobat. et Pescara apud Croix ib.* hoc fieri posse etiam in Festo secundæ Classis, si adsit peculiaris causa. Collecta autem pro publica necessitate potest esse tertia ad libitum, vel addi pro quarta, *Croix l. c.;* communior verò opinio est, *ibid.* quòd omittenda sit in Festo 1 et 2. Classis. Notandum hîc ex Decreto S. C. Rit. *ap. Croix n.* 452. quòd cùm expositum est SS. Sacramentum, adhuc in Missa duplici, potest de eo fieri commemoratio; tunc tamen Præfatio debet esse communis, vel propria illius Missæ, ut ex aliis Decretis ejusdem S. C. apud *Pitton. num.* 1214. *et n.* 1643. In Missis autem votivis pro re gravi, et causa publica, semper dicitur *Gloria; Croix nu.* 464. Et in Missa solemni pro re gravi, aut causa publica, v. g. 40 horarum, dicitur etiam *Credo, Croix n.* 466. In Oratione *A cunctis* non vetatur nominari quivis sanctus canonizatus, et etiam duo, sed non plures; *Croix n.* 462. Vetitum est verò addere in Confessione, et tantò magis in Canone nomen alicujus Sancti, ut bene advertit *Tamb. c.* 5. §. 3. *n.* 9. Et ita etiam vetitum est addere nomen aliorum Sanctorum in Litaniis publicis coram populo, ex Decreto S. C. 22 Martii 1671. *ap. Cav. Man. Episc. v. Litaniæ. n.* 5.

412. — « 4. Celebrare ante dictum Matutinum, ut contra » *Azor. et Regin.* docent *Sylvest. Valent. Suar. Vasq. Lezs. Fa-* » *gund. Laym. etc.* quorum plerique tamen cum *Palao* dicunt » esse veniale si fiat sine causa : licèt et hoc *Tamb. l.* 1. *art.* 7. » §. 1. *de exped. sacrif.* in dubium vocet * (*De hac quæstione, an* » *liceat celebrare ante dictum matutinum et laudes? Vide dicta* » *num.* 347.) *

413. — » 5. Quæ alta voce dicenda præscribuntur, adeo sub- » missa dicere, ut adstantes audire non possint : *Tamb. de exped.* » *sacrif. lib.* 1. *c.* 9. quidquid dicat *Navar. apud Sa v. Missa.* » Imò notat idem *Tamb. ex Card. de Lugo d.* 24. *sect.* 2. à timo- » ratis passim sine scrupulo voce pressa legi. »

Ante omnia hîc notandum id quod habetur in Rubrica *part.* 1. *tit.* 16. ubi dicitur : « Sacerdos autem maximè curare debet, ut » quæ clara voce dicenda sunt, distinctè et appositè proferat, non » admodum festinanter, ut advertere possit quæ legit; nec nimis » morosè (notent qui in Missa indiscretam devotionem protra- » hunt), ne audientes tædio afficiat : neque etiam voce nimis » elata (et in hoc plures errant), ne perturbet alios, qui fortasse » in eadem Ecclesia tunc temporis celebrant, neque tam sub- » missa, ut à circumstantibus audiri non possit, sed mediocri et » gravi, quæ devotionem moveat, et audientibus ita sit accommo- » data, ut quæ leguntur intelligant, quæ verò secretè dicenda » sunt, ita pronunciet ut ipsemet se audiat, et à circumstantibus » non audiatur. »

414. — Dubitatur 1. An peccet qui ita submissè pronunciat

verba, ut ne seipsum quidem audire possit? *Tamb. c.* 9. §. 5. *n.* 2. *ex Nav.* dicit hunc non peccare, quia ut oratio sit vocalis, sufficit, ut exteriùs proferatur. Alii verò, ut *Croix nu.* 438. *Gav. p.* 1. *tr.* 16. *lit. g. Conc. p.* 511. *nu.* 6. *Pal. de Hor. Can. d.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *Suar. de Rel. l.* 4. *c.* 7. *n.* 6. et alii dicunt hunc peccare mortaliter, quia verba, quæ non audiuntur, vocalem orationem non constituunt. Attamen probabiliter sentit *Tournely p.* 842. *v. Verùm,* id non esse mortale, cùm satis sit probabilis opinio enunciata (nempe ad orationem externam non esse necessarium, ut orans se audiat), quam tenent *Laym. Azor. Sylvius, Salm.* et alii plures quos adduximus *Tom.* 4. *l.* 4. *n.* 163. *cum Tourn. loc. cit.* qui hanc asserit esse communem; Et hoc facit id quod habetur in *lib.* 1. *Regum c.* 1. ubi dicitur: « Anna... oravit ad Dominum..., » dicens: Domine, etc. » *En oratio vocalis: deinde additur:* « Porro Anna loquebatur in corde suo, tantùm labia illius move- » bantur, et vox penitus non audiebatur. » Sed rectè *Tour.* ait in Missa hoc non excusari à culpa veniali, cùm in Rubrica supra allata expressè præcipiatur, ut Celebrans *ita pronunciet, ut ipse-met se audiat.* Bene verò dicit *Quarti p.* 1. *t.* 16. *dub.* 1. non excusari à mortali, qui sic proferret verba Consecrationis. Ratio, quia cum opposita sententia *Palai,* et aliorum, ut supra sit etiam probabilis, exponeretur Sacramentum periculo nullitatis, quod certè illicitum est ex Prop. 1 damnata ab Innoc. XI.

415. — Dubitatur 2. An peccet qui recitat submissè, quæ alta voce recitanda præcipiuntur? Videtur omnino negare *Tamb. c.* 9. §. 1. *n.* 1. dum asserit à viris timoratis voce omnino depressa Missam sine scrupulo recitari. E converso *Nav. et Cajet. ap. Tourn. p.* 841. *Resp. ad* 3. dicunt esse mortale. Sed meliùs sentio dicendum cum *Tourn. l. c.* id non esse mortale, cùm non videatur gravis materia; sed minimè posse excusari à veniali, cùm oppositum expressè in Rubrica præcipiatur. Dicunt autem *Ronc. c.* 3. *q.* 2. *R.* 1. *Croix n.* 439. *Mazzolta t.* 3. *p.* 211. *et Wigandt tr.* 15. *n.* 76. non peccare qui altè dicenda submissè recitat, si excedat modum secretæ recitationis: Sed hoc nec mihi satisfacit, nam juxta Rubricam non semper sufficit excedere modum secretæ orationis; præter enim ea quæ in Missa submissè dicenda sunt, alia recitanda sunt voce alta, et alia voce mediocri, et omnia hæc ita elatè recitari debent, ut à circumstantibus audiantur; quamvis bene censeat *P. Conc. p.* 511. *n.* 6. non jam oportere, ut omnis populus vocem audiat, sed sufficere ut adstantes attenti, nempe qui prope sunt ad altare, percipere valeant quæ leguntur.

416. — Dubitatur 3. An sit mortale altè recitare, quæ submissè dicenda sunt? Communiter dicunt DD. nullum esse peccatum, si verba à solis Ministris audiantur; ita *P. Conc. p.* 501. *n.* 7. *Gav. p.* 1. *tit.* 6. *lit. g. et Croix n.* 440. *cum Gob.* E converso putant *Gav. l. c. et Quarti p.* 1. *tit.* 16. *dub.* 1. peccare mortaliter, qui legit elata voce totum Canonem, vel ut addit *Quarti* notabilem partem ejus, aut aliarum precum quæ submissè recitari debent. Ratio (ut dicunt), tum quia hæc Sacrosancta verba assi-

duitate aurium vilescerent; tum quia Sacerdos sic verba proferens videretur velle novum ritum inducere, ideoque facilè ex hoc contemptu scandalum oriretur. Et consentit *Croix* quoad verba Consecrationis, quia Populus (ut ait), sciendo verba illa, postmodum temerè, et ad jocos eisdem uteretur. Deinde asserit communem esse sententiam, esse tantùm veniale, si præfata verba Consecrationis audiantur tantùm ad 6 vel 8 passus; mortale verò, si ad 40. Sed ipse censet esse mortale etiam ad 10 passus, si intra tale spatium magna pars populi adest; quod tamen *P. Conc.* non audet approbare. Dicam circa hæc quod sentio: Nullum dubium non posse excusari à veniali, qui altè in Missa profert quæ submissè dicenda sunt, cùm sit contra Rubricam, quæ ut supra præscribit, ut Sacerdos *se audiat, et à circumstantibus non audiatur*. Facilè insuper assentirem posse peccare mortaliter, qui verba Consecrationis vel Canonis in magna parte tam altè proferret, ut audiri possent ad 40 passus; hic enim tunc deberet toto conatu vocem elevare, ut ad 300 fere palmos audiatur et hoc videretur grave scandalum, sapiens revera aliquem contemptum verborum et ritûs. Sed quis nisi mente captus hoc facturus est? Extra autem hunc casum, agnoscere non valeo in hoc grave peccatum, cùm rationes allatæ minimè convincant: non enim video unde oriri possit in hoc grave scandalum, præsertim si Celebrans devotè verba proferat: nec moveor ex eo, quia verba illa vilescerent, aut audientes temerè iis uterentur, nam si hoc esset, etiam Evangelium S. Joannis, quod dicitur quotidie, ne vilesceret, secretò dici deberet.

417. — « 6. Mutare Missam, et die Dominica, vel festo » duplici, v. g. vel iis diebus, quibus prohibetur fieri de festo » duplici, v. g. infra octavas Epiphaniæ, Paschatis, etc. Feria IV, » Cinerum, infra hebdomadam majorem, Vigilia Nativitatis » Domini, sine gravi causa legere votivam, vel pro defunctis, » vel de alio Sancto in numerum Sanctorum relato. *Suar. Dian.* » *Lugo. l. c. Escob.* contra *Quint.* qui *t. 7. s. 40.* putat in hebdo» mada sancta licere legere votivam, quod refutant *Gav. Dian.* » *p. 9. t. 8. R. 53.* ex declarat. *Card.*

» Dixi 1. *Sine gravi causa:* talis autem censetur, 1. quæ spec» tat ad bonum Reipublicæ, vel Principis, v. g. necessitas plu» viæ, ingruentis belli, vel pestis, vel similis mali universalis: » * (*Ita etiam Sporer n. 430. et Tamb. c. 6. §. 1. n. 4.*) * Item » solemnis expositio Eucharistiæ, v. g. diebus Antecineralibus. » * (*Vide de hoc dicenda n. 421. infra n. III.*) * 2. Quando cada» ver præsens est in Ecclesia, ubi usus obtinuit. *Gav. p. 1. t. 5.* » 3. Si quis celebret in Ecclesia, in qua agitur dies festus loci » proprius: hunc enim non tantùm posse, sed debere ex con» gruitate conformare se loco, notat *Gav.* Vide *Tamb. l. 2. c. 6.* » qui §. 2 et 4. addit, etiamsi Sacerdos accepto stipendio, » homini promiserit votivam, vel pro defunctis, etiamsi in altari » privilegiato, non solùm posse, sed debere celebrare Missam » currentem diebus, quibus istæ prohibentur. * (*Hoc intelligen-*

» *dum, quando Missa pro illa die promissa est. Certum autem* » *est hodie, post Decretum allatum num.* 339. *v. Quær.* 1. *quòd* » *indulgentiæ altaris privilegiati bene etiam percipiuntur, quando* » *dicitur Missa duplex diei currentis. Hîc quoque notandum* » *quòd, cùm multæ Missæ votivæ sint acceptæ, et non sufficiant* » *dies non impediti, possunt applicari Missæ currentes, ut decla-* » *ravit S. C.* 19 *Maii* 1614, *ex gratia speciali Pontificis apud* » *Merati p.* 116.) * Imò etsi Deo per votum tales Missas promiserit, non tamen ad eas obligari istis diebus, eò quòd » votum non obliget quando impedit bonum majus, quale esse » dicit conformitatem Officii cum Missa : secus diebus aliis.

» Dixi, 2. *in numerum Sanctorum relato :* quia si sit beatificatus » tantùm, de quo certis Sacerdotibus v. g. quorum Ordinis fuit, » concessum sit Missam legere, docet *Gran.* 2. 2. *cont.* 1. *c.* 7. » *d.* 4. *s.* 2. *et Escob.* contra *Palaum*, non licere aliis Sacer- » dotibus, etsi nullum aliud sit festum, de eo legere : eò quòd » sic expressè determinarit sacra Rituum Congregat. apud *Gav.* » Vid. *Escob. n.* 41. *et Tamb. l. c. cap.* 6. ubi *Palaum* sequens » dicit contrarium esse probabilius, ac magis pium. Imò de » Sanctis Societatis certum esse, si celebrent in templis ejusdem » Societ. ex concessione Pontificum. Idem tenet *Quint. tom.* 7. » *sing. l. c.*

» 7. Si quis violet rubricam spectantem ad essentiam, vel quasi » essentiam Missæ, vel si nullam planè servet, peccat morta- » liter. *Escob. ex Fagund. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 21. *num.* 9. »

418. — Sermo hîc de *Missis votivis*, nempe quando dici possint. Ex Rubrica *tit.* 4. *n.* 3. Missæ votivæ prohibentur in Dominicis, et in omni Festo duplici. Item intra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in die Cinerum, Hebdomada majori, et in Vigiliis Nativitatis Domini, et Pentecostes, ex Decr. S. C. Rit. 28 Aug. 1627, *ap. Gavant. p.* 1. *tit* 4. *n.* 3. Item infra Octavam Corporis Christi, ex Decreto ejusdem S. C. 21 Jun. 1670, approb à Clem. X *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 498. *item* 2055. *Decr.* 19. Idem tantò magis dicendum de Missis Defunctorum, quæ insuper nec dici possunt in expositione SS. Sacramenti 40 Horarum, et in Ecclesia ubi celebratur de Festo duplici, etiamsi illæ ex præscripto testatorum essent celebrandæ, ut in Decr. 27 Aprilis 1797. *ap. Merati in Indice n.* 512.

419. — Exceptis autem his diebus, semper dici possunt Missæ votivæ, vel *de Requiem*. Advertendum verò 1. id quod habetur in Rubrica *tit.* 4. *n.* 3 ubi dicitur : « Missæ votivæ in » Missis privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quacun- » que die Officium non est duplex, aut Dominica.... Id verò » passim non fiat, nisi rationabili de causa, et quoad fieri potest » Missa cum Officio conveniat. » Nota to *nisi rationabili de causa :* unde ait *Mer. pag.* 116. *n.* 3. non sufficere pro causa ad passim Missas votivas celebrandas, ut Sacerdos citò se expediat, vel alia similis levis occasio. Verùm sine dubio petitio facta à dante eleemosynam alicujus Missæ votivæ, erit justa causa illam cele-

brandi. Necnon probabiliter etiam censet *Tamb. l. 2. c. 2. §. 1. n. 3.* sufficientem esse causam specialem devotionem erga aliquod Mysterium, vel Sanctum, hoc enim (ut ait) faciunt viri timorati sine scrupulo. Imò *Ronc. c. 4. q. 2. R. 1. ex Gao. pag. 1. tit. 4. lit. p. in fine*, putat præfatam Rubricam esse tantùm de consilio, et nullo modo obligare, ita ut etiam ad passim Missas votivas dicendas nulla causa requiratur; nam aliàs, fortè dicit, videretur Rubrica sibi contradicere, cùm antea dixerit Missas votivas celèbrari posse *pro arbitrio Sacerdotum*, arbitrium autem non limitatur ad causam; huic tamen opinioni non acquiesco, si quis passim vellet sine ulla causa Missas votivas recitare; Rubrica enim per illa verba, *id verò passim non fiat*, restringit arbitrium, ita ut ipsæ passim nequeant celebrari, nisi adsit rationabilis causa. Advertendum 2. quòd Missæ conventuales omnino semper debent concordare cum Officio diei ex Decretis S. C. 16 Maii 1626, et 16 Jan. 1627, *ap. Merati in Ind. n. 198 et 204.* Aliàs Canonici non lucrantur distributiones; ex Decr. 25 Junii 1611, et 28 Januarii 1612, *ap. Gavant. p. 1. tr. 4. n. 3.*

420. — Quæritur I. An sit mortale celebrare Missam votivam, vel *de Requiem*, in præfatis diebus vetitis? Affirmant *Angel. v. Missa num. 33. et Barth. ab. Ang. §. 466.* sed communiter negant, secluso scandalo et contemptu, *Suar. d. 83. sect. 3. Bonac. p. 7. §. 3. n. 2. et 3. Lugo d. 20. nu. 105. Fill. de Euch. n. 156. Ronc. c. 4. q. 2. R. 2. Sporer nu. 429. cum Laym. et Tamb. Salm. c. 4. n. 114. cum Hurt. Gran. Dian. Vill. Miranda, etc. ac Escob. l. 21. n. 512. cum Soto, Sylvest. Henr. Med. et Reg.* Ratio, quia non videtur in hoc adesse notabilis perversio ritûs. Verùm *Escob.* in Festis solemnibus (licèt oppositum etiam putet probabile ob DD. auctoritatem) id censet mortale; et idem sentit *Roncag. l. c.* Saltem in Missa publica dicerem hoc difficulter posse excusari à gravi scandalo. Item ait *Ronc. l. c. R. 3.* non excusari à mortali dicere Missas *de Requiem* in diebus vetitis, quia hoc distinctè prohibetur in Decreto S. C. 5 Aug. 1662, (*ap. Merati Ind. n. 396.*) approbato ab Alex. VII, ubi dicitur: « Districtè præcipitur, ut Missas pri» vatas de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant... » Et curent Ecclesiarum Rectores, etc. ut hujusmodi Decretum » inviolatè servetur. » Cæterùm omnes conveniunt posse celebrari Missas votivas, vel *de Requiem* ob causas graves. Quænam autem hæ sint, vide in sequenti quæsito.

421. — Quæres II. Quænam sint causæ, ob quas possunt dici Missæ votivæ, vel pro Defunctis etiam in diebus vetitis? Resp. I. Si urgeat publica necessitas, ut supra dictum est *apud Busemb.* II. Si in aliqua Ecclesia celebretur Festum duplex, quod facilè accidere potest in Ecclesiis Regularium; ibi enim debet Sacerdos Missam Festo conformem celebrare, ut rectè notant *Gao. p. 3. tit. 10. n. 16. v. Non tamen, et Tamb. c. 6. §. 1. num. 14.* Et de hoc adest Decretum S. C. 10 Novemb. 1622. *ap. Croix n. 2055,*

Decr. 263. Declaravit autem eadem S. C. 24. Julii 1683, *apud Merati Ind. n.* 117. professionem Religiosorum, aut Monialium numerari non posse sub gravi, ita ut cantari possit Missa votiva solemnis de Spiritu sancto; et consuetudinem in contrarium abusum dixit. III. Si fit expositio SS. Sacramenti in Oratione 40 horarum. In illa autem servandum est id quod statuit Clem. XII, in Con. 9. (*Bullar. p.* 2. §. 10.) edita 1 Sept. an. 1730. (*ap. Merati p.* 686. *n.* 10.) Ibi Pontifex præscribit quòd in altari, ubi fit expositio Eucharistiæ, celebretur Missa votiva solemnis de SS. Sacramento cum *Gloria*, et *Credo*, prout celebrantur Missæ, pro re gravi; exceptis tamen Dominicis, et Festis 1 et 2 Classis, nec non feria 4 Cinerum, et feriis 2, 3 et 4 Hebdomadæ majoris, diebus infra Octavas Paschatis, et Pentecostes, Vigiliis Nativitatis Domini, et Pentecostes, et diebus Octavæ Epiphaniæ: in his enim diebus statuit cantandam esse Missam communem cum Oratione SS. Sacramenti sub una conclusione; quam commemorationem voluit fieri etiam in Missis privatis: quæ si celebrantur de SS. Sacramento in diebus permissis, erunt votivæ sine *Gloria* et *Credo*. IV. In die obitûs, præsente cadavere (etiamsi alicubi non esset usus, contra *Gavant. ap. Busemb. ut supra*) potest dici Missa *de Requiem*, adhæc Dominicis et Festis duplicibus ex Decreto S. C. 23 Maii 1603, *ap. Mer. Ind. n.* 16. exceptis verò Festis 1 Classis ex Decreto 5 Julii 1698, *ib. n.* 525. Cùm autem primùm habetur notitia de obitu alicujus personæ procul defunctæ, potest cantari Missa de die obitûs, etiam in Festo duplici, non tamen de præcepto; tunc enim differenda est ad sequentem diem, ex Decr. 4 Maii 1686, *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr.* 82. Hæc autem omnia Decreta intelligenda sunt de Missis solemnibus, non privatis, ex Decr. 10 Jan. 1693, *ap. Merati in Ind. n.* 505. contra id quod dicit *Wig. tr.* 5. *n.* 68. Decreto verò, quod affert *Gav. p.* 1. *tit.* 5. *n.* 2. *lit. a.* die 1 Sept. 1607, ubi dictum fuit: « posse tolerari Missas de Requiem » in duplici Festo, quod non est de præcepto, ut testatorum » voluntates adimpleantur, » dicit *Merati p.* 159 derogatum esse aliis Decretis, et præsertim Decreto edito 5 Aug. 1662, *in Ind. n.* 396. Insuper alio Decr. 2 Novemb. 1662. *in Ind. n.* 422. dictum fuit in Festo duplici etiam majori non de præcepto posse dici Missas anniversarias solemnes relictas ex dispositione testatorum, ut quotannis dicantur in die ipsorum obitûs. Idem dicitur de die tertio, septimo et trigesimo: Missas verò privatas dicendas esse in die, et non differendas. Item eadem S. C. Rit. 19 Junii 1700, *in Ind. n.* 547, declaravit posse dici Missas cantatas *de Requiem* in Festo duplici minori, si Parochiani sæpiùs petant per annum pro aliquo defuncto, dummodo hoc fiat in die anniversaria obitûs. Quod si accidat anniversarium, vel dies tertius, septimus, et trigesimus in festo de præcepto, debet transferri in sequentem diem, ex Decr. 23 Maii 1603, *Ind. num.* 20. Anniversarium autem tunc potest etiam anticipari, et tunc dicitur Missa prout in Anniversario, Decr. 5 Julii 1698, *Ind. n.* 529.

422. — Quæritur III. An obligatus dicere Missam votivam de B. Virgine Maria, vel *de Requiem*, ratione eleemosynæ, vel Capellaniæ, in diebus permissis celebrari, satisfaciat celebrando Missam currentem? Negant *Laym. c.* 1. *q.* 5. *et Tamb. l.* 2. *c.* 2. §. 2. *n.* 6. quia Sacerdos tenetur exequi voluntatem rationabilem præstantis stipendium. Sed affirmant communissimè, et etiam probabiliter *Suar. dist.* 83. *sect.* 3. *Azor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 32. *q.* 5. *Bon. p.* 7. §. 2. *n.* 4. *Croix n.* 371. *Pal. p.* 14. *n.* 10. *cum Nav. Henr. Barb. etc. ac Salm. c.* 4. *n.* 10. *nu.* 125. *cum Sa, Garzia, Dic. etc.* Ratio, quia, licèt tunc Ecclesia permittat Missas votivas, decentiùs tamen est te conformari universali ejus præscripto, tunc enim preces Missæ votivæ satis compensantur ab Ecclesia eo die precibus præscriptis, et voluntas dantis eleemosynam compensatur executione voluntatis Ecclesiæ (quam semper decet præferri) præscribentis Missam assignatam; et ideo Rubrica loquens de Missis votivis, eas permittit, sed in fine subdit : *Quoad fieri potest, Missa Officio conveniat.* Necnon hoc valere dicunt *Salm. l. c. in fin. cum Ant. à Sp. S.* etiamsi Sacerdos expressè Missam promisisset; et etiamsi (addunt *Croix nu.* 371. et iidem *Salm. nu.* 127. *cum Panorm. Suar. et Garzia*) Sacerdos vovisset illa die Missam legere votivam, cùm tale votum non sit de meliori bono. Omnino tamen excipiendum est, si Missa dicenda sit in altari privilegiato quæ in diebus permissis necessariò celebranda est *de Requiem*, ut diximus *n.* 339. *v. Quær.* 1.

423. — Quæritur IV. Quænam sint advertenda circa modum celebrandi Missas votivas? Advertendum I. Quòd in Missis votivis non est opus dicere Orationes impares numero, ut ait *Merati pag.* 135. *num.* 42. Omnino tamen dicendæ sunt tres Orationes in Missa privata, sed in solemni dicitur una tantùm, *Merati numer.* 44. Advertendum II. Quòd non debent dici Missæ votivæ, seu collectæ Missarum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, Assumptionis Beatæ Mariæ, et omnium similium festorum, etiam Sanctorum, quæ proprios habent Introitus et Collectas, ut declaravit Paulus V *apud Mer. p.* 121. *n.* 17. In aliis verò missis votivis, in quibus veritas et ritus verborum non violatur, nihil prohibet quin ipsæ dici possint, licèt meliùs sit dicere Missam votivam quæ habetur in Missali; ita *Merati ibid. qui p.* 122. *cum Gav. Guyeto, etc.* addit, quòd si possit omitti verbum *Hodie* ubi reperitur, vel mutari in Oratione verba *Natalitia, Festivitas,* etc. dicendo *Commemoratio,* aut *Memoria,* tunc Missa illa bene posset recitari.

Advertendum III. Quòd bene possunt dici Missæ votivæ de quocumque Sancto, modò de ejus Canonizatione constet ex Martyrologio, vel aliunde; vide *Merati p.* 119. *n.* 15. *ex Gav. Bellarm. etc.* Non verò de iis, qui non coluntur publico et universali Ecclesiæ cultu. Unde Missæ de Beatis concessæ alicui Religioni, aut loco, non possunt celebrari ab aliis personis, Ecclesiis, et diebus, quàm à quibus conceduntur in Diplomate, ut contra *Pal. et Vasq.* rectè tenent *Escob. l.* 21. *n.* 535. *cum Molf. Aversa, Gran. et*

Diana, ac Merati p. 119. *n.* 16. *cum Quarti, Bisso, Guyeto,* et communi, ex Decreto S. C. edito die 10 Septemb. 1625, et alio *apud Croix n.* 2055. *Decr.* 227.

Advertendum IV. id quod præscribitur in Rubrica circa Missas votivas particulares; et 1. In Missa votiva de *SS. Trinitate,* quando dicitur pro Gratiarum actione, cum prima Oratione, dicitur alia Oratio tantùm, *Deus cujus misericordiæ, etc.* sub una conclusione : hoc tamen procedit in Missa solemni pro re gravi, vel publica causa Ecclesiæ, non verò in privatis, in quibus secunda Oratio erit dici, et tertia de Gratiarum actione : ita *Merati p.* 125. *n.* 24. *cum Gao. Bisso, Guyeto, etc.* 2. In Missa *de Angelis* dicitur semper *Gloria,* quacumque die celebretur, secunda Oratio erit dici, et tertia illa, quæ alioquin esset secunda in Missa currente. Si autem petatur Missa votiva Sancti Michaelis Archangeli, poterit dici Missa ejus Dedicationis in die 29 Septembris, et sic etiam Missa de Angelis Custodibus in die 2 Octobris, ita *Merati.* 3. In Missa *de Spiritu S.* secunda Oratio erit de die, tertia *A cunctis,* vel *Concede* pro temporum varietate, *Merati p.* 127. *n.* 28. *cum Quarti, et Tournel.* Et sic etiam dicuntur Missa de SS. Sacramento (*Merati ib. n.* 29.) Missa *de Passione,* et *de Apostolis.* 4. in missa *de B. Maria Virgine* secunda Oratio erit de die, tertia de Spiritu S. et in ferialibus secunda de Spiritu S. tertia Ecclesiæ vel pro Papa. Hîc notandum, quòd Missa votiva solemnis de B. Maria potest celebrari cum *Gloria* et *Credo* ob publicam causam ratione concursûs populi, ex Decr. S. C. 8 Junii 1658, *ap. Mer. pag.* 117. Item notandum, quòd si dicas Missam votivam de B. Virgine in Festo alicujus Sancti semiduplici infra aliquam Octavam B. Virginis, tunc non est dicenda Missa votiva communis de B. V. sed de ejus Octava, sine tamen *Gloria* et *Credo,* ex Decreto *apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 503. *et apud Mer. Ind. n.* 474. Si autem petitur Missa de SS. Rosario, vel de Monte Carmelo, non potest dici Missa concessa Dominicanis, vel Carmelitis, ex Decretis *apud Mer. in Ind. n.* 189 *et* 229, sed bene potest dici Missa de die Festo, *Merati p.* 129. *n.* 30. 5. In Missa *pro defunctis* non dicitur Psalmus *Judica;* celebrans cùm incipit Introitum non signat se cruce, sed librum; non dicit, *Jube Domine benedicere,* non osculatur librum post Evangelium, non benedicit aquam, nec dicit *Gloria Patri* in Psalmo *Lavabo;* ad *Agnus Dei* non dicit *Miserere,* sed *Dona eis requiem;* non dicitur Oratio pro pace, nec *Ite Missa est,* nec *benedicamus Domino,* sed *Requiescant in pace,* nec datur Benedictio.

424. — Hîc autem ultimo loco operæ pretium est adnotare aliqua Decreta S. C. Rit. majoris momenti ad celebrationem Missæ pertinentia, excerpta ex plurimis, quæ affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055.

1. Missa conventualis canenda est quotidie in Collegiatis, quarum Clerus est numerosus, et reditus non tenues. 14 Jan. 1603.

2. Tenentur omnino Canonici ad cantandam Missam de die, ut lucrentur distributiones. 28 Januarii 1612.

3. Sacerdos, qui celebrat Missam conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non potest illam prosequi tempore, quo à choro cantatur Symbolum prædictum. 17 Dec. 1695.

4. Missæ, ad satisfaciendum eleemosynis alicui Ecclesiæ traditis, non sunt celebrandæ per exteros, ubi commodè potest iis satisfieri per Sacerdotes ejusdem Ecclesiæ. 28. Jan. 1606.

5. Inferiores Episcopo non debent sumere de altari paramenta pro Missa. 7 Jul. 1712. « Hoc tamen intelligendum, *ut advertit* » *Gavant.* ne ponantur paramenta in medio altaris more Episco- » porum; nam si ponantur in angulo, id permittit ipsa Rubrica » p. 2. tit. 12. n. 6. ubi dicit: » Si verò (*Sacerdos*) dimissurus sit paramenta apud altare ubi celebravit, finito Evangelio ibidem illis se exuit. *Saltem ait Croix n.* 2072. « hoc permittendum, ubi » non est commoditas ea alibi deponendi. »

6. Altare portatile ligneum cum ara lapidea permitti debet, non obstante constitutione synodali, dummodo habeat solitum Reliquiarum repositorium. 19 Januarii 1614.

7. Solus Episcopus potest habere fenestras in Ecclesia, per quas in eam prospectus haberi possit. 19 Januarii 1614.

8. Non licet in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, celebratio Missæ in Cœna Domini; nec ejus asservatio in Sepulchro. 24. Junii 1659.

9. Non permittitur ad altare majus celebratio Missæ, dum dicuntur in Choro Matutinum, et Horæ. 15 Sept. 1664.

10. Potest fieri commemoratio de SS. Sacramento, si expositum sit, etiam in Missa de festo duplici, quod non sit 1 vel 2 Classis. 2 Decemb. 1684.

11. Si in die commemorationis omnium defunctorum occurrerit Dominica, Officium cum Missa defunctorum transferantur in sequentem diem etiam Festo duplici impeditum. 5 Octobris 1688.

12. Sacerdos in Sacrificio Missæ congruentiùs utitur cingulo lineo, quàm serico. 22 Jan. 1701.

13. Habens indultum à Sede Apostolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare altare ligneum, non indiget facultate Apostolica, dummodo altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, et altaris portatilis imaginem non præ se ferat. 3 Dec. 1661, *apud Merati Ind.* 393. « eo autem *colligatum* latè videtur intelligen- » dum, ita ut altare parieti adhæreat, et nullum inter ipsum et » parietem intercedat spatium; sic enim verificatur quòd altare » non præ se fert imaginem altaris portatilis, idque saltem sic » usus interpretatus est. »

14. Non potest prohiberi celebratio Missæ in Oratorio ruri ædificato per laicum, antequam celebretur Missa Parochialis. 31 Martii 1629. (*ap. Merati Ind. n.* 242.)

15. S. C. sæpius censuit constitutiones Synodales disponentes, ut diebus festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebrata Missa in Ecclesia Parochiali, esse observandas; ita

tamen ut Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur. 25 Maii 1652. (*apud Bened. XIV, Notif. 44. n. 12.*)

16. De rigore juris non posse prohiberi (*scilicet à Parocho*) ut Missæ non celebrentur ante Missam à Parocho non celebratam. 27 Junii 1641. (*ap. cumd. Bon. l. c.*)

Refert hîc ultimo loco aliqua obiter adjicere circa Eucharistiæ expositionis usum, quem doctissimus *Christianus Lupus p. 1. t. 11. ex cap. 9.* jamdiu in Ecclesia fuisse probat; magnopere ipse promovet, dicens ex frequenti hujusmodi Sacramenti expositione populum retrahi à vanis oblectamentis, concursum Ecclesiarum augeri, et fideles magis ad devotionem excitari. Verumtamen S. Carolus Borromæus in sua Synodo XI Diœcesana hæc præscripsit: « Ne quavis causa Eucharistia palam..... proponatur, sed publica tantùm, atque gravi; aliis verò de causis Orationem licebit instituere, sed non Sacramento apertè exposito. » Item Benedictus XIV (*in sua Notif. 30. n. 11.*) refert S. C. Concilii die 17 Aug. 1630 in una Neapolitana sic præscripsisse: « S. C. censuit non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, SS. Eucharistiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo SS. Sacramentum è tabernaculo non extrahatur, etsi sit velatum, ita ut ipsa sacra hostia videri non possit. » Idque confirmatum fuit à nostro P. Bened. XIV, per aliud Decretum datum 16 Aprilis 1746. (Vide in suo *Bullar. t. 2.*), ubi dicitur: « Non licere exponi publicè divinam Eucharistiam, nisi causa publica, et Episcopi facultas intervenerit. » Ex his igitur omnibus Decretis certum videtur non licere exponere SS. Sacramentum ob litis victoriam, ob valetudinem alicujus (nisi sit persona publica, cujus salus communitatis bono sit expediens), et sic pro aliis privatis causis. Num autem id licet ob specialem devotionem alicujus particularis? Dubitat *P. Concina.* Ego dicam quid sentiam. Dico 1. quòd si quis privatus hanc expositionem fieri procurat ad publicam devotionem promovendam, tunc ista potiùs publica, quàm privata causa esse videtur. Dico 2. cum *Concin.* in hoc spectandum, an in illis locis, in quibus fit expositio, devotio et cultus Sacramenti magis augeatur, vel minuatur, et juxta hanc regulam censeo expositionem faciendam vel omittendam; ubi enim viget devotio et cultus augetur, debita semper obtenta Ordinarii licentia, nescio, præsertim juxta præsentem nostrarum Regionum frequentem usum, cur potiùs non sit laudanda quàm improbanda hujusmodi SS. Sacramenti expositio; modò (exciperem) non sit nimis frequens, nimia enim frequentia esset quidem causa, ut reverentia erga tantum Sacramentum minueretur.

Hîc insuper notandum, quòd etiam respectu Ecclesiarum secularium adest Decret. S. C. Episcop et Regul. prohibens extrahi pyxidem à tabernaculo, cùm illa ob privatam causam exponitur, his verbis: « Si quandocumque privata ex causa sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, à tabernaculo nunquam

» extrahatur, sed pyxide velata in aperto ejusdem tabernaculi os-
» tiolo, cum assistentia alicujus Sacerdotis, stola et superpelliceo
» induti, et cum sex saltem luminibus cereis collocetur. » Quod idem in Ecclesiis secularium servari mandamus die 9 Dec. 1602 ita apud *Card. Lambert. Notif.* 30. *n.* 27. Benedict. autem XIV, in sua Bulla, *Cùm ut rectè nosti* (in Bullar. tom. IV. num. 88. §. XIII.), mentionem faciens de præfati Decretis, dicit quòd pro causa privata nunquam potest extrahit pyxis, nec etiam ad populum benedicendum : « Si autem... (sunt ejus verba) non debet à
» tabernaculo educi, facilè intelligitur in designatis casibus non
» esse illud afferendum ad Ecclesiæ januam, nec cum eodem
» Benedictionem impertiendam. » Hîc verò obiter advertendum id quod in prædicta Bulla (*ibi* §. *XIII.*) idem Pontifex suddit : « Neque enim fas cuique esse debet privata auctoritate novum
» ritum inducere. » Profertque ibi ad hoc *Canonem* 13. Tridentini *sess.* 7, ubi vetitum fuit immutari consuetos ritus circa administrationem Sacramentorum, et declarat Canonem illum procedere etiam quoad cultum SS. Eucharistiæ. Loquens autem de ritibus alicubi jam introductis, sic inquit : « Et quoties aliquem
» ritum ejusmodi induci contingit, etsi nihil continentem pietati
» oppositum, Apostolica Sedes eumdem interdicere non dubitavti
» ex quibusdam extrinsecis circumstantiis nullatenus prævisis,
» vel neglectis ab eo qui ritum invexit. »

Notandum etiam, quòd ex Decreto Innocentii XII 1 Sept. 1730 (relato apud *Merati p.* 581.) prohibentur apponi statuæ, reliquiæ Sanctorum, ac Imagines animarum Purgatorii in altari ubi fit expositio. Ad illud autem : *Panem de cœlo etc.* non est addendum *Alleluia*, ex Decreto S. C. apud *Merati tom.* 1. *in Indice Decret.* 523.

Hîc ultimo loco operæ pretium est quærere et videre, quibus in Ecclesiis asservari possit Eucharistiæ Sacramentum? Docet *Cardin. Petra in suis commentariis t.* 3. *ad Constit.* 1. *Urbani IV, n.* 15 *et* 29. cum *Barbosa Riccio*, *Genuensi*, *etc.* ac pluribus decisionibus S. C. Certum esse tantùm in Ecclesiis Parochialibus retineri posse, quia in hoc tantùm Sedes Apostolica dispensare potest, non autem Ordinarii : asservatur etiam in Cathedralibus, quia ipsæ dicuntur Parochia, verùm ibi non est asservandum in altari majori, sed in alia capella, propter functiones Pontificales necessariò peragendas ab Episcopo retrorsum ad altare majus. Permittitur etiam asservari Sacramentum in Ecclesiis Regularium, propter necessitatem præbendi ibidem Communionem infirmis, ut dicunt *Pelliz. Man. Reg. tr.* 3. *c.* 6. *n.* 1 *et* 6. *Petra t. c.* 18, cum *Glossa in c. Permittimus. de sentent. excom.* verbo *Excommunicatis*. Idem permittitur in Ecclesiis Monialium viventium in Clausura, Decreto S. C. Concilii in Ulyssiponensi anno 1585 *apud Petr. n.* 19. Censuit etiam eadem S. C. in Mexicana 15 Maii 1700, concedendum Patribus Oratorii Indultum asservandi Eucharistiam intra claustra pro quatuor anni temporibus in quibus fiunt Exercitia ab Ordinandis. Non permittitur autem in

Collegiis solius Ordinarii auctoritate constitutis, ut sunt Conservatoria, quæ non approbantur, sed tantùm à Sede Apostolica tolerantur, et in quibus jura Parochialia præservantur Parocho, ut decrevit S. C. Concilii in Salernitana 19 Augusti 1702, et in Neapolitana 4 Julii 1707, ubi specialiter declaratum fuit asservationem Eucharistiæ non licere Conservatoriis absque Apostolica auctoritate; vide *Petram n.* 21. Idem decrevit S. C. respectu ad Grancias Regularium; ib. *n.* 23. Idem respectu ad Ecclesias Collegiatas, nisi asservatio Eucharistiæ ibi esset pro servitio suarum Parochiarum, *n.* 24. Idem quoad Ecclesias Confraternitatum et Hospitalium, *n.* 30. Idem quoad Ecclesias Rurales, aut alias intra fines Parochiæ, *n.* 30 et 31, nisi esset aliqua Ecclesia filialis Parochiæ, et adesset ibi consuetudo asservandi SS. Sacramentum, ac necessitas ad consulendum saluti animarum, ut ait et probat *Petra n.* 28. Tandem declaravit Bened. XIV in Bulla, *Quamvis justo, etc.* data 30 Aprilis 1749 §. 24. (vide in *Bullar. Tom.* 3.) jus retinendi Eucharistiam privativè pertinere ad Pontificem, « ut Canonica (ait) docet disciplina, juxta quam Eu» charistia in Ecclesiis, quæ Parochiales non sunt, retineri non » potest absque Apostolico indulto, vel consuetudine immemo» rabili (seu centenaria, non verò quadragenaria, ut probat » *Petra n.* 35.), quæ hujusmodi indulti præsumptionem indu» cit. » Advertit autem *Petra n.* 32. quòd licèt adsit immemorabilis consuetudo in aliqua Ecclesia asservandi Sacramentum, ipsa tamen non suffragatur, si constet ab initio fuisse asservatum ex sola licentia Ordinarii: possessio enim illa minimè valet, cùm proveniat ex titulo infecto; et ita decrevit S. C. Concilii in Neapolitana 28 Julii 1708. Insuper sciendum, quòd à Sede Apostolica hujusmodi licentiam nunquam conceditur pro Oratoriis privatis, et pro Capellis ruralibus, nisi esset alicubi populi concursus et distantia à Parochia; ita *Petra n.* 37 *et* 38. Qui demum advertit, jus retinendi claves tabernaculi privativè spectare ad Parochum; idque non permittendum Monialibus, neque laicis, etiam in feria quinta Cœnæ Domini, nisi adsit in aliquo loco immemoralibis consuetudo, quam tolerandam esse censet *Pignatellus*, et testatur sic servari in Hispania, et in Regno Siciliæ, ac etiam Neapolitano; vide *Petram ib. n.* 39. *ad* 44.

Insuper notandum ex Decreto S. C. Rituum sub die 15 Sept. 1737 apud *Merat.* quòd in Communione ministranda Monialibus non est danda benedictio cum Pyxide è fenestella, sed tantùm cum dextera manu, etiamsi ibi sit præsens Sacramentum. Item quòd Sacerdos, descendendo ab altari cum Pyxide, non per laterales gradus, sed anteriores descendere debet. Præterea advertendum, quòd regnans Pontifex Clemens XIII præcepit omnibus Dominicis in Missa dicendam præfationem de *SS. Trinitate*, modò non adsit Præfatio propria illius diei.

TRACTATUS QUARTUS.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

CAPUT I.

DE ESSENTIA HUJUS SACRAMENTI.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, et forma.

425. De materia, et forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Bus. — **426.** Monitum ad Confessarios. — **427.** De *materia* remota. Dub. 1. An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti? Dub. 2. An peccata alias confessa sint materia sufficiens hujus Sacramenti?—**428.** De *forma*. Qu. I. An forma hujus Sacramenti consistat in verbis, et possit proferri in absentem? — **429.** Et quænam præsentia moralis pœnitentis requiratur? — **430.** Qu. II. Quænam forma in hoc Sacramento sit proferenda? Dub. 1. in quibus verbis consistat essentia formæ? Et an necessarium sit verbum *te*? Dub. 2. An verba, *à peccatis tuis?* Dub. 3. An verba *in nomine Patris* etc.? Et an preces adjunctæ? Dub. 4. An per verba *te absolvo* possit Sacerdos absolvere simul à peccatis, et à censuris? — **431.** Qu. III. An possit validè, et licitè dari absolutio sub conditione? — **432.** Causæ justæ absolvendi sub conditione.

425. — « Resp. 1. materia remota et necessaria, est omne » peccatum mortale, post baptismum commissum, et non con- » fessum. * (Dicitur verò commissum post Baptismum, *contra* » *Prop.* 19. *inter damnatas ab Alexand. VIII, quæ pro peccato* » *originali perpetuam agendam pœnitentiam asserebat.*) * Mate- » ria sufficiens, etsi non necessaria est, omne veniale post Baptis- » mum commissum, vel etiam mortale, aliàs ritè confessum. » Materia proxima sunt actus pœnitentis, Contritio, Confessio, » et Satisfactio, quarum ultima est integralis tantùm, ut patet » in infirmo, qui si ratione destituatur, solet absolvi absque » satisfactione : duæ priores sunt essentiales, ut communiter » docetur contra *Scotum*, qui totam essentiam ponit in absolutione. » Porro peccata sunt tantùm materia, circa quam, actus verò » pœnitentis, materia ex qua, *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 3. ex communi.

Unde resolves :

« 1. Etsi peccatum mortale remissum quomodocumque sit, teneris tamen confiteri, si non fecisti. *Trident. sess.* 14. *c.* 5. »

« 2. Omitti possunt venialia, vel omnia, vel aliqua ; item mortalia semel ritè confessa, v. g. in Confessione generali, ut docent *Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 56. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 56. contra *Vict. Ledesm.* et alios. In qua etiam non esse necessarium, addere peccato mortali, quòd post ultimam confessionem sit commissum, docent *Bonac. d.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 2. *Dian. t.* 2, *tr.* 4. *res.* 62. *et t.* 3. *res.* 65. *Card. de Lugo d.* 16. *sect.* 2. *n.* 47. *ex Sanch. et Con.* quod est probabile : nisi circumstantia aliqua, v. g. speciem mutans, vel reservatio casûs, vel proxima peccandi occasio aliud requirat, et pœnitentia sufficiens imponatur. *Card. de Lug. Tamb. de exped. conf. lib.* 2. *c.* 1. Tutius tamen est nova ab antiquis secernere.

« 3. Ponenda semper est materia certa ; qualem esse negat *Sancius in sel. d.* 7. apud *Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 52, quòd quis non responderit divinis inspirationibus, non fecerit bonum quod potuit, et similes imperfectiones. In quibus tamen exponendis non tenetur Confessarius impedire pœnitentem, ut docet *Card. de Lugo l. c. n.* 103, contra *Sancium.* Quòd si haberi certa non possit, pro ratione dubii danda est absolutio ; ut sub dubio, si materia prorsus dubia sit : vel absoluta, si certa videatur. Ita *Suar. Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 3. et alii *commun.*

« Resp. 2. Forma Sacramenti pœnitentiæ sunt verba absolutionis : « Ego te absolvo à peccatis tuis ; » ubi, licèt de essentia tantùm sit, *absolvo te,* debent tamen addi reliqua, præsertim in articulo mortis, secundùm quosdam sub mortali, secundùm alios sub veniali, ut vid. *Gran.* voce prolata in præsentem, absentem enim Clem. VIII absolvi prohibuit, sub pœna excommunicationis.

Unde resolves :

« 1. Invalidum est absolvere nutu, signo, aut scripto, item absolvere absentem ; quod docuit *Alensis, Medin.* et alii, sed vetitum nunc, ut modò dictum.

« 2. Valida est absolutio, si reverentiæ causa dicas : absolvo dominationem, excellentiam, vel majestatem vestram, etc. Quia non mutatur essentialiter, et sunt verba æquivalentia. *Aversa.* Vid. *supra tract.* 1. *c.* 1. *d.* 2. Non valet autem si dicas : absolvat te Deus, vel absolvat te Christus. *Avers. q.* 12. *sect.* 2. »

« 3. Orationes præviæ, et subsequentes formam, ut *Misereatur tuî, etc.* et *Passio Domini, etc.* quæ secundùm *Trident.* laudabiliter adduntur, non sunt necessitatis, et ex causa rationabili omitti possunt, v. g. si breves sint Confessiones ; vel multi confitentes, ut vid *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 97, tunc enim sufficit dicere : « Absolvo te à peccatis tuis, in nomine, etc. » vel si timeatur censura, « Absolvo te à vinculo excommunicationis ; deinde à peccatis tuis, etc. » Vid. *Sa, v. Absolutio.* »

« 4. Elevatio manûs, ejusque impositio in caput, item formatio Crucis est libera, etsi debeat servari consuetudo. Ita *Laym. cap.* 5. ubi idem dicit de apertione capitis. Forma autem Clem. VIII, ut tradit *Sa*, et Rituale Romanum, est hæc, qua » ut omnes utantur, suadet Paulus V ideoque omnibus tenenda » memoriter : Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam, Amen : deinde elevata » manu pergit : Indulgentiam, absolutionem, et remissionem » peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et Misericors Dominus, Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et » ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis (quæ vox circa laicos omittitur), et interdicti, in quantùm possum, et tu indiges : Deinde ego te absolvo à » peccatis tuis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritûs sancti, » Amen. Passio Domini nostri Jesu Christi, merita B. Virginis, » et omnium Sanctorum, quidquid boni feceris et mali sustinueris, » sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, et » præmium vitæ æternæ, Amen. »

426. — Acturi de hoc Pœnitentiæ Sacramento, quod Christus Dominus ad humanæ imbecillitatis remedium instituit, ante omnia monitum velim Confessarium, ut suas agnoscat partes, nempe Judicis, Patris, et Medici, ad munus suum æqua lance exercendum ; sicut enim nimia benignitas iniquitatum fomentum est, sic nimia severitas fit pluribus via ad desperationem. Hinc Christus Dominus declaravit non esse spiritûs sui eos, qui nimis rigidè cum peccatoribus agunt. Et SS. Patres non solùm invehunt in eos qui falsa pietate ducti indebitè peccatoribus indulgent, sed etiam in eos qui indiscretum rigorem cum pœnitentibus adhibent, ut conqueritur S. Ambrosius in *Psalmo* 118. *Serm.* dicens : « Sunt etiam in nobis, qui timorem Domini habent, sed » non secundùm scientiam, statuentes duriora præcepta, quæ » non possit humana conditio sustinere. » Qua de re sapienter advertit S. Bonaventura : « cavenda est conscientia nimis larga, » et nimis stricta ; nam prima generat præsumptionem, secunda » desperationem ; prima sæpe salvat damnandum, secunda contra » damnat salvandum. » Imò Honorius III in *c. Ex parte de Transact.* dixit, cæteris paribus, magis inclinandum in rebus dubiis ad benignitatem, quam ad rigorem ; cùm enim ibi ageretur de modo procedendi contra quosdam, quorum aliqui celebrabant in Ecclesiis interdictis, alii furtivè Sacris initiabantur, etc. sic inquit : « In » his verò, super quibus jus non invenitur expressum, procedens » (æquitate servata) semper in humaniorem partem, declarando » secundùm quod personas et causas, loca, et tempora videris » postulare. »

Non dubito quin majori quidem detrimento semper in Ecclesia fuerint confessarii nimis indulgentes, cùm major hominum pars ad vitia proni sint ; sed non modicè etiam animarum saluti obsunt, qui per nimiam austeritatem pœnitentes ita deterrent, ut ipsi vel peccata sua reticeant, aut sic arctati jugum disciplinæ

abjiciant, laxisque habenis in vitiorum cœnum miserabiliter deinde se immergant.

Aggrediamur opus ad hunc tractatum de Sacramento Pœnitentiæ exponendum, cui utique omni studio præ cæteris materiis sedulò incumbendum, cùm in ipso totius Theologiæ Moralis summa, et quæstiones magis ad praxim spectantes contineantur; et ideo ego labori non peperci, ut desiderio Lectorum satisfacerem, utque ipsi omnia scitu necessaria hîc reperirent.

427. — In hoc *Dubio* primo loco agitur de materia remota, et forma hujus Sacramenti. Quoad *Materiam* pertinet, ad ea quæ supra dixit *Busembaus,* duo tantùm dubia addere occurrit.

Dubitatur 1. An mortalia commissa in ipsa susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti? Affirmant communissimè *Suar. Dub.* 28. *concl.* 4. *Holz. n.* 454. *Escob. l.* 14. *n.* 18. *cum Vasq. et Henr. Salm. c.* 4. *nu.* 15. *ac Elbel n.* 8. *cum S. Bonav. Scoto, Mastr. etc. ex D. Th.* 3. *p. q.* 69. *ar.* 10. et ex *S. Augustino* relato in *cap. tunc valere* 42. *de Consecr. dist.* 3. ubi ait: « Tunc » valere incipit ad salutem Baptismus, cùm illa fictio veraci con- » fessione recessit. » Ratio, quia hæc peccata, licèt sint tempore simul cum Baptismo, natura tamen sunt ipso posteriora. Ita AA. præfati, sed ratio quam adducunt, videtur non convincere, saltem solummodo probare videtur pro peccatis quæ Baptismum suscipiens post Baptismum patrare vellet, sed non pro peccato fictionis, nempe si ille susciperet Baptismum existens in mortali sine dolore. Nec *D. Th. l. c.* dicit peccatum fictionis esse materiam Sacramenti Pœnitentiæ, sed tantùm ait quòd illud per pœnitentiam removetur: per pœnitentiam autem ibi S. Doctor profectò non intelligit Confessionem, sed dolorem de peccato. Nec obstat textus D. Augustini, nam ut explicat *Glossa v. ad Salutem,* per illud *veraci Confessione* intelligit *cordis contritionem.*

Dubitatur 2. An sint materia sufficiens hujus Sacramenti peccata aliàs confessa? Dubium posset fieri ex eo quòd videtur non posse esse materia Sacramenti Pœnitentiæ peccatum jam remissum, cùm culpa deleta non possit ampliùs deleri. Sed sententia affirmativa est certa apud omnes, prout docet *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *qu.* 5. *ad* 4. *dist.* 18. *q.* 1. *art.* 3. *q.* 2. *ad* 4. quem communiter sequuntur *Suar.* 3. *p. d.* 18. *sect.* 4. *Palaus tr.* 23. *d. un. p.* 6. *n.* 5. *cum Laym. et Salm. c.* 4. *n.* 22. *cum Con. Fill.* et alii passim. Et clarè patet ex *Extrav.* 1. *de Privil.* (*pag. mihi* 238.) §. *Verum, in fin.* ubi Bened. XI. dicit: « Licèt » de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen, » ut eorumdem peccatorum iteretur Confessio, reputamus » salubre. » Idque confirmatur ex communi praxi fidelium. Nec obstat dicere peccatum deletum non esse ampliùs peccatum; peccatum enim, etsi remissum, semper peccatum est commissum; sufficit autem, ut Sacramentum habeat effectum in actu primo, nempe quòd præbeat gratiam deletivam peccati, quamvis per accidens in actu secundo peccatum non deleat.

428. — Quoad *Formam* verò hujus Sacramenti, plures hîc

quæstiones discutere oportet. Quæritur I. An forma hujus Sacramenti essentialiter in verbis consistat? Respond. Affirmativè, cùm forma non aliter quam voce, non autem scriptura aut aliis signis, exprimi possit : ita commune et certum est apud omnes cum *D. Thom.* 3. *part. q.* 84. *art.* 3. *ad* 3. quem sequuntur *Laym. tract.* 6. *c.* 3. *Lugo d.* 1. *sect.* 6. *Bonac. qu.* 5. *p.* 6. *Elbel n.* 27. *et Salm. de pœnit. c.* 3. *n.* 30. *cum Cajet. Con. Suar. Val.* et alii passim. Hinc Clemens VIII, in Const. edita die 20 Junii 1602, proscripsit Propositionem hanc, ut falsam et temerariam : « Licere per litteras, seu per internuntium Confessario » absenti Sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente » absolutionem obtinere ; » præcepitque sub excommunicatione sibi reservata, et ipso facto incurrenda, ne hæc Prop. « unquam » tanquam aliquo casu probabilis defendatur, aut ad praxim quo- » quo modo deducatur. » Ex quibus verbis rectè inferunt *Salm. c.* 3. *n.* 25. quòd absolutio absenti in quocumque casu non solùm datur illicitè, sed etiam invalidè ; nam si Pontifex tantùm illicitam eam intendisset declarare, ipsa aliquando, urgente necessitate, validè et licitè dari posset, cùm leges Ecclesiasticæ non possint obligare cum gravissimo damno, et tantò magis si illud est spirituale. Unde, si Pontifex voluit hujusmodi absolutionem in nullo casu esse licitam, consequenter declaravit in nullo casu esse validam. Paulus autem V, die 14 Julii 1605, insuper damnavit interpretationem aliquorum in præfatum Decretum, dicentium posse absolutionem absenti conferri, modò Confessio in præsentia præcessisset : explicavit enim Bullam Clementis esse disjunctivè, non copulativè, intelligendam.

429. — Requiritur igitur, ut Forma à Confessario voce proferatur, et ut pœnitens ibi tunc moraliter sit præsens. Hæc autem moralis præsentia reputatur illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt et solent, ut dicunt *Sporer n.* 610. *Tambur. lib.* 5. *de Sac. pœnit. cap.* 2. *n.* 11. *Holzm. num.* 573. *v. Dixi, Elbel num.* 29. qui *cum Sporer, et aliis* addit talem præsentiam posse extendi ad 20 circiter passus, præsertim ubi pœnitens nondum est egressus ab aspectu Confessarii. Rectè verò advertit *Sporer n.* 615. *cum Reg. Gob. etc.* revocandum esse pœnitentem, quando omnimodè revocari potest. Cæterùm censet *cum Gob. et Bonac.* sine scrupulo absolvi pœnitentem qui recessit è confessionali, si certò scitur esse adhuc intra paucos passus. Meritò autem *Tamb.* non approbat *Leandrum*, qui dicit satis esse ad præsentiam moralem, si Sacerdos videat pœnitentem, aut alio sensu percipiat præsentia enim pro absolutione majorem propinquitatem requirit, quàm pro audienda concione, vel Missa. Unde censet *Tamb. nu.* 13. quòd si quis aliquando non posset nisi à longe absolvi, putà si rueret è tecto, tunc absolutio sub conditione danda esset. Ait *Holzm. ibid.* quòd si Confessarius ob periculum infectionis, vel ob aliam causam non posset intrare in cubiculum ubi est infirmus, potest à janua eum absolvere. Rectè autem advertunt *Spo-*

rer n. 610. *Croix n.* 1201, *Elbel l. c. cum Stoz.* non esse opus, ut pœnitens verba absolutionis audiat, et tantò minùs ut eadem intelligat; sufficit enim ut Sacerdos illa verè proferat. Quinimo sapienter dicit *Croix*, consultum esse ut in præsentia aliorum pœnitentium præfata verba submissè dicantur, ne si aliquis dimittatur sine absolutione, id alii percipiant. Addit *Tambur.* bene posse absolvi pœnitentem, qui antea sua peccata in scripto legenda dederit, et deinde præsenti Confessario dicat, *de his me accuso.* Quod tamen advertunt *Salm. c. 7. n.* 11. *cum Cano, Pal. Pasq. Con. et aliis* non permittendum, nisi ex gravi causa, nempe si quis ob angorem gutturis, impedimentum linguæ, aut si puella supra modum verecunda in explicando voce sua peccata, valde gravem difficultatem sentiat. Rationem adducunt *Holzm. n.* 553. *et Sporer ex n.* 488. quia licèt Confessio nullo jure præcepta sit fieri vocaliter, tamen, cùm communi Ecclesiæ usu sit receptus modus sic confitendi, hic nunc obtinet vim præcepti, et proinde sine gravi causa foret illicita Confessio aliter facta.

430. — Quæritur II. Quænam forma in hoc Sacramento proferenda sit? Plures graves Auctores tenent, quòd olim Ecclesia usa fuerit forma deprecatoria (*Absolvat te Deus*) usque ad medium sæculum XIII, et quòd etiam hodie hæc sit in usu apud Græcos; ita *Tourn. in Præl. Theol. q.* 9. *art.* 1. *Martene, Vitass. apud Croix de pœnit. to.* 9. *p.* 528. Sed id negant *Baronius, Gonet, Nicol. ap. eumd. Concin.* Imò communissimè nostri Theologi Morales, *Suarez, Soto, Lugo, Cajet. Vasq. Val.* et alii plurimi cum *Salm. de pœnit. cap.* 3. *n.* 17. *et Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 639. censent formam deprecatoriam esse invalidam, ex eo quòd Christus Dominus, hoc Sacramentum instituens (*Joan.* 20.) expressit sententiam proferendam esse à Sacerdote uti Judice, dicens: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Unde compertum videtur necessarium esse, ut peccata ab ipsis Sacerdotibus tanquam Christi vicariis remittantur, nec sufficere, quòd ipsi Deum, ut remittat, deprecentur. Sed quidquid sit de hoc, hodiè certum est, et de fide, debitam formam esse formam Indicativam: ut declaravit Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 3. his verbis: « Docet S. Synodus Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua » præcipuè ipsius vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse, » Ego te absolvo, etc. quibus quidem de Ecclesiæ Sanctæ more » preces quædam laudabiliter adjunguntur. » At super hac forma plura occurrunt dubia.

Dubitatur 1. In quibus verbis hæc forma consistat? Certum est apud omnes, verba *Te absolvo* ad essentiam formæ pertinere. Sed sentiunt *Lugo de pœnit. d.* 13. *n.* 26. *Wig. tr.* 13. *q.* 3. *res.* 2. quòd si dicatur, *Absolvo à peccatis tuis*, non est necessarium ad valorem formæ verbum *Te*, cùm hoc satis exprimatur in verbo *Tuis*. Attamen communissimè huic opinioni contradicunt *Suar. de pœnit. d.* 19. *sect.* 1. *n.* 17. *Bon. q.* 4. *p.* 1. *nu.* 1. *Holzm. n.* 482. *Concina to.* 9. *p.* 580. *n.* 5. *et Pal. tr.* 23. *d. un. p.* 5. *n.* 2. *cum Vasq.* Prima opinio, speculativè loquendo, spectata

ratione, probabilior videtur; sed quia hæc secunda est etiam probabilis, saltem ob auctoritatem Doctorum, in praxi hæc omnino sequenda est, ex Prop. 2. damnata ab Innoc. XI.

Dubitatur 2. An dicendo, *Ego te absolvo*, requirantur verba *à peccatis tuis?* Negant communissimè *P. Milante in propos. I, Innoc. XI, Con. p.* 580. *n* 5. *Holzm. n.* 482. *Ronc. de pœnit. c.* 2. *q.* 3. *Sporer eodem tit. p.* 244. *n.* 544. *Pal. p.* 5. *n.* 2. *et Lugo d.* 13. *nu.* 17. *cum S. Anton. Sylo. Caj. Nav. etc. ex D. Th.* 3. *p. q.* 84. *ar.* 3. *et Catech. Ronc. p.* 2. *n.* 14. ubi dicitur: *est autem forma, Ego te absolvo*, et nihil aliud ibi additur. Omnes tamen hi AA. dicunt, quòd licèt to *A peccatis tuis*, non sit necessarium ad essentiam formæ; esse tamen mortale hæc verba omittere, cùm sit contra consuetudinem Ecclesiæ. Alii verò tenent ipsa pertinere ad essentiam, eò quòd cùm Christus dixerit: *Quorum remiseritis peccata, etc.* sicut quia dixit *quorum*, explicandum est *te*, ita quia dixit *peccata*, explicandum est *à peccatis;* sic *Croix n.* 633. *cum Major. et Pasq. ac Mazzotta de pœnit. to.* 3. *p.* 561. *cum Gabr. Aversa, Gorm. etc.* item *Palud. P. Soto, et Gabr. ap. Salm. c.* 3. *n.* 1. Nec obstare dicunt, quòd ex circumstantiis satis determinentur verba, *Ego te absolvo*, ad significandam etiam absolutionem à peccatis, nam si hoc valeret, posset adhuc reticeri verbum *te*, quod ex circumstantiis satis etiam percipitur. Prima opinio est probabilior, sed in praxi nec recedendum à secunda, cùm etiam sit probabilis, ut bene advertunt *Elbel de pœnit. n.* 25. *Salm. n.* 2. *Holzm. et Roncagl. ll. cc.*

Dubitatur 3. An verba, *In nomine Patris, etc.* sint de essentia? Affirmant *Durand. Major, etc. ap. Lug. d.* 13. *n.* 11. Sed communis et vera sententia negat, cùm in institutione hujus Sacramenti nullam mentionem Christus fecerit de hac invocatione SS. Trinitatis, sicut fecit in Sacramento Baptismi: ita *Lugo n.* 12. (qui dicit oppositam ab omnibus rejici) *Roncagl. c.* 2. *q.* 3. *nu.* 59. *Bon. p.* 1. *n.* 2. *cum Con. Vasq. Suar. etc. Croix n.* 629. *cum Arriaga, et Bosco; ac Salm. cap.* 3. *num.* 3. *cum Soto, Nav. et Cajet.* Hanc autem omissionem putant *Ronc. et Gran. ap. Croix n.* 637. esse mortalem: alii verò, ut *Sotus, Val. ap. Bon. l. c.* censent nullum esse peccatum, secluso scandalo et contemptu; sed hæc opinio non videtur satis probabilis, cùm talis invocatio sit juxta consuetudinem Ecclesiæ. Hinc melius alii fere communiter dicunt esse tantùm veniale, ut *Bon. l. c. Elbel n.* 26. (qui dicit esse satis commune) *Pal. p.* 5. *n.* 3. *Salm. l. c. Platell. Bosco, et alii ap. Croix dict. n.* 637. qui absolutè asserit id esse commune.

Verba autem *Dominus Jesus Christus, etc.* putat *Conc. p.* 581. *n.* 10. non posse omitti sine culpa: verba autem *Misereatur, Indulgentiam, et Passio Domini nostri etc.* dicit posse omitti; et huic videtur favere Rituale Romanum (*tit. de forma absol.*) dicens: *In Confessionibus autem frequentioribus omitti potest* Misereatur, etc. *et satis erit dicere*, Dominus noster Jesus Christus, etc. *usque ad illud*, Passio, etc. *Urgente verò aliqua*

gravi necessitate in periculo mortis breviter dicere poterit : Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis, in nomine Patris, etc. Sed communiter DD. dicunt, omnes has preces posse omitti sine ullo peccato ; ita *Lugo d.* 11. *num.* 9. *cum Nav. Hozm. p.* 491. *cum Spor. Viva de pœnit. q.* 7. *art.* 1. *n.* 3. *Mazzotta tom.* 3. *p.* 163. item *Sa, Bosco, Dicast. Gob. et Croix n.* 638. Hocque videtur verius, dum Tridentinum *dict. sess.* 14. *c.* 3. dicit quòd hæ preces tantùm *laudabiliter adjunguntur*, verbum enim *laudabiliter* nullum utique videtur importare præceptum. Nemo tamen dubitat, quin convenientius sit saltem in Confessionibus longioribus hujusmodi preces adjicere : maximè illas quæ sequuntur : *Passio Domini, etc.* cùm probabile sit cum *D. Thoma, S. Ant. et aliis*, prout infra dicemus agendo *de Satisfactione*, quòd per verba illa eleventur omnia bona opera pœnitentis ad satisfactionem Sacramentalem ; saltem consulit *Holzm.* ut ea verba dicantur, dum pœnitens recedit.

Dubitatur 4. An per verba *te absoloo* possit Sacerdos validè absolvere pœnitentem tam à peccatis, quàm à censuris? Communiter affirmant *Pal. p.* 5. *Bon. p.* 5. *n.* 10. *Ronc. c.* 2. *q.* 3. *Salm. c.* 3. *n.* 11. *Viva. q.* 7. *a.* 2. *n.* 3. *Holzm. n.* 482. *v. Inst. Rituale.* Ratio, quia nihil prohibet, quin verba illa intentione Sacerdotis, dirigantur ad absolutionem tam à censuris quàm à peccatis. Meritò tamen advertunt *Roncaglia, et Salm. ll. cc. cum Gran. et Leand.* item *Sotus, Coninchius, et Avila*, id non excusari à culpa veniali, cùm sit contra usum Ecclesiæ. Probabiliter verò *Holzm. n.* 491. *et Viva ll. cc. cum Gran.* id omnino excusant, si nulla adsit probabilis suspicio quòd pœnitens aliquam censuram incurrerit. Cæterùm rectè ait *P. Concina p.* 618. *n.* 9. peccare mortaliter Sacerdotem, qui contra prohibitionem Ecclesiæ vellet pœnitentem absolvere priùs à peccatis, et deinde à censuris? Quamvis satis communis sit sententia, quòd validè possit pœnitens absolvi (si ipse sit in bona fide) à peccatis, non præmissa absolutione à censuris, ut docent *Suarez tom.* 4. *de Relig. d.* 31. *sect.* 3. *n.* 6. *Sanchez Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 5. *Lugo d.* 14. *n.* 102. *et Salm. de Sacram. c.* 3. *n.* 11. Ratio, quia prohibitio Ecclesiæ nequit invalidare Sacramentum, cujus valore pendet à jure divino, cùm omnia ad illud requisita essentialia concurrunt.

431. — Quæritur III. An possit validè et licitè dari absolutio sub conditione? Omnes conveniunt, ut diximus de *Sacram. in genere n.* 16. validam quidem esse absolutionem, quæ datur sub conditione de præterito, vel præsenti. E converso communiter dicunt DD. invalidam esse, si conditio sit de futuro ; et hoc etiamsi dicatur, *Absoloo te, si Deus cognoscit quòd restitues*, aut simile, ut tenuimus *n.* 26. Difficultas est, an sit licitum absolvere sub conditione de præsenti, vel præterito ; Resp. affirmativè cum communi DD. contra aliquos, juxta sententiam allatam *n.* 28, dummodo justa adsit causa ; nempe si, negata absolutione, notabile detrimentum immineret animæ pœnitentis.

432. — Causæ autem justæ, secundùm Doctores infra citan-

dos, videntur hæ. I. Si Sacerdos prudenter dubitet, an absolverit vel ne; ita *Lugo d.* 13. *n.* 107. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1770. *Sporer. n.* 622. *Rom. de Sacr. c.* 4. *q.* 6. *R.* 3. *Bon. de pœn. p.* 3. *n.* 1. *cum Suar. Fill. Molf. Reg. et Salm. eod. t. c.* 3 *n.* 22. *cum Vasq. Graff. Dic. etc.* II. Si Confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem in pœnitentem; ita *Sporer d. n.* 622. Sed hoc non admitterem, nisi pœnitens diu deberet carere absolutione : et in hoc casu censeo teneri Confessarium patefacere pœnitenti qui ei confessus sit mortalia, quòd ipse tantùm sub conditione absolutus sit, ut si postmodum fortè notum fiat, quòd Confessarius revera careret jurisdictione, pœnitens iterum confiteatur peccata illa, ut debet. III. Si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam, ut dicunt *Mazzotta, et Spor. ll. cc.* Sed hîc obiter advertendum, quòd licèt aliquis posset in hujusmodi necessitate sub conditione absolvi, quia talis necessitas sufficientem præbet causam Confessario absolvendi sub conditione; pœnitens tamen non posset accedere ad Communionem, nisi certò dispositus ad illam (vel saltem probabiliter, juxta alios citandos infra *n.* 474. *dub.* 2.) ad hoc ut servet præceptum Apostoli, quòd omnes accedant probati; unde in mero dubio negativo suæ dispositionis nemo potest Communionem suscipere.

IV. Si dubitetur, an pœnitens sit ritè dispositus per verum dolorem et propositum; ita *Sporer l. c. Mazzotta to.* 3. *p.* 168. *et Pal. p.* 5. *n.* 9. *cum Vasq. etc.* Sed huic doctrinæ sic generaliter traditæ nec valeo acquiescere : nam dico 1. non posse absolvi sub conditione peccatorem recidivum in culpas lethales, qui non probetur dispositus per signa extraordinaria, prout infra dicemus ex *n.* 459. nisi esset in periculo mortis; vel nisi (excipit *Schilder. Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 110.) prudenter timeatur, quòd peccator ille non ampliùs ad Confessionem redibit, et in peccatis suis tabescet. Dico 2. idem dicendum esse de recidivo in venialia, qui sufficientem habet usum rationis, quia, cùm possit hîc Confessarius de brevi certum se reddere de pœnitentis dispositione per experimentum emendationis ei differendo absolutionem, non videtur adesse sufficiens causa absolvendi illum sub conditione. Dico 3. probabiliter posse absolvi puerum, vel semifatuum sub conditione, quando dubitatur de ipsorum dispositione; et quidem, si urgeat periculum mortis, vel præceptum Paschale, communissimè dicunt DD. cum *Less. Auct. v. Confessio. c.* 6. *Lug. d.* 17. *nu.* 22. et aliis, tales esse absolvendos sub conditione, si dubiè sint dispositi, maximè si confessi sint aliquod dubium mortale, quo casu ait *Lug.* non videri de hoc dubitandum. Idque puto omnino dicendum (contra *Lessium*) etiam extra tempus mortis, vel præcepti, ut veriùs dicunt *Sporer. n.* 622. *Mazz. t.* 3. *p.* 568. *et Laym. c.* 5. *n.* 7, qui ait absolvi posse sub conditione, saltem animo retenta; in eo enim casu non solùm adest juxta causa utilitatis, ne pœnitens privetur gratia sacramentali, sed etiam necessitatis, ne ille fortè maneat in mortali; in tantùm autem alii usu rationis præditi non debent absolvi, cùm de ipsorum

dispositione dubitatur, quia adest via et spes, fore ut dilata absolutione, brevì illi certò dispositi redeant, et absolvantur; sed quoad hos semifatuos, et pueros nondum perfectè rationis compotes, deest hæc via et spes, fore, ut brevì afferant hanc certam dispositionem. Imò non improbabiliter dicunt *Sporer, Maz. ll. cc. et Gob. Dian. et Schild. ap. Croix n.* 1797, posse absolvi sub conditione hujusmodi pueros, etiamsi afferant peccata tantùm levia, ne diu priventur gratia sacramentali, et ne maneant in mortali, si fortè habeant, ut loquitur *Lugo l. c.* Dico 4. probabiliter posse sub conditione absolvi (ut censent *Bon. p.* 3. *n.* 1.) pœnitentem pium, qui aliquas tantùm imperfectiones confitetur, de quibus dubitatur, an pertingant ad venialia; hoc tamen non admitterem sæpe, neque si ille posset materiam certam de vita anteacta præbere. Cæterùm, cùm pœnitens non dat materiam certam, non tenetur Confessarius eam exquirere, ut absolvat; et casu quo exquisierit, et non repererit certam materiam, ait *Spor. n.* 56, non tenetur absolvere sub conditione, cùm pœnitens tunc nullum jus certum habeat ad illam, quando non affert materiam certam, aut saltem dubiè necessariam.

DUBIUM II.

QUÆ CONTRITIO REQUIRATUR.

433. Vide quæ habentur apud Busemb. de Dolore, et Proposito,

§. I.

De quæstionibus ad Dolorem pertinentibus.

434. Quid sit Pœnitentia ut virtus? et quid ut Sacramentum? —**435.** Qu. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione? — **436.** Qu. II. Ex quo motivo elicienda sit contritio?—**437.** Qu. III. Quando obliget præceptum contritionis? Dub. 1. An obliget extra periculum mortis? Et an ejus dilatio sit speciale peccatum? Dub. 2. An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione, teneatur deinde elicere contritionem? Dub. 3. An præceptum contritionis obliget in diebus festis?—**438.** Qu. IV. An ad justificationem requirantur singulæ contritiones ad singula peccata? — **439.** Qu. V. An in Confessione requirantur explicitè actus Fidei, et Spei? — **440.** Qu. VI. An in Sacramento sufficiat attritio sine amore prædominante?—**441.** An quælibet Contritio deleat peccatum extra Sacramentum? — **442.** Et an peccatum possit consistere cum caritatite prædominante, si sit remissa? Solvuntur objectiones, ubi probatur, amorem inchoatum concludi in attritione. — **443.** Qu. VII. An sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium? —**444.** Qu. VIII. An Sacramentum pœnitentiæ possit esse aliquando validum et informe? — **445.** Qu. IX. An dolor debeat præcedere ad Confessionem? — **446.** Qu. X. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret? — **447.** Qu. XI. An pœnitens debeat

elicere actum doloris cum intentione se confitendi ? — **448.** Qu. XII. An qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem ? — **449.** Qu. XIII. Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium ? Dub. 1. An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore ? Dub. 2. An in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio ? An sufficiat dolere de frequentia ? ibid.

§. II.

De quæstionibus ad Propositum.

450. Qu. I. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum ? — **451.** Qu. II. Quæ sint conditiones requisitæ ad verum propositum ? Et sunt I. Ut sit *Firmum*. Quid si pœnitens credat certò se relapsurum ? II. Ut sit *Universale*. An requiratur universale propositum de mortalibus ? III. Ut sit *Efficax*. — **452.** Qu. III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis qui sunt in occasione peccandi ? Dub. 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi ? Et quæ occasio vitari debeat ? — **453.** Dub. 2. An possit absolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem ? — **454.** Dub. 3. An qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterum absolvi ? — **455.** Dub. 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria ? Præsertim causa suæ artis, vel Officii. — **456.** Sententia tenenda circa absolutionem his differendam. — **457.** Dub. 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus ? — **458.** Adnotatur doctrina S. Caroli Borromæi. — **459.** Qu. IV. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate ; et quomodo cum Recidivis ? An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis ? — **460.** Quæ sint signa extraordinaria ? — **461.** Quæ certitudo dispositionis pœnitentis sufficiat ad eum absolvendum ? — **462.** An liceat differre absolutionem pœnitenti disposito sine ejus consensu ? — **463.** An expediat, vel ne, sæpius differre absolutionem ? — **464.** Cur potiùs differenda est absolutio iis qui sunt in occasione extrinseca, et non Recidivis ex fragilitate intrinseca ?

433. — « SUPPONO, quòd Contritio in communi sit dolor, ac » detestatio peccati commissi, cum proposito emendandi, ut habet » *Trident. sess.* 14. Ubi eam dividit in perfectam, quæ absolutè » sic dicitur ; et in imperfectam, quæ attritio dicitur. Perfecta » est, quæ elicitur ex motivo caritatis propter Deum summè » dilectum : et hæc ex se sola mox justificat, etsi cum voto, et or- » dine ad confessionem, quam deinde facere teneris. Imperfecta » est, quæ ex inferiore motivo, supernaturali tamen, concipitur.

« Resp. Ad Sacramentum hoc sufficit, et requiritur saltem » attritio formalis, supernaturalis, efficax, et universalis, respec- » tu mortalium, concepta in ordine ad confessionem, vel saltem » absolutionem. Est communis. Vide *Bon. d.* 5. *q.* 5. *et Schol.* ac » colligitur ex *Trid. l. c.* »

Unde resolves :

« 1. Non requiritur contritio existimata, ut voluit *Gabr.*

« 2. Non sufficit 1. Attritio existimata tantùm, licèt inculpabiliter; quia vera attritio est pars essentialis. 2. Nec desiderium absolutionis, sine affectu ad peccata : idque etiamsi tantùm confitearis venialia, ut habet sententia communis contra *Angles* et quosdam alios, quos sequitur *Tamb. l.* 1. *exped. conf. c.* 3. Vid. *Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 31. Unde peccat graviter, qui etiam sola venialia, vel sola mortalia aliàs confessa sine omni formali dolore confitetur, quia non ponit materiam Sacramenti, et saltem periculo sacrilegii se exponit. Ita *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 8. *etc. commun.* Vid. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 116. *Bon. d.* 6. *qu.* 3. *sect.* 1. *p.* 3. Non tamen est necesse, ut dolor se extendat ad omnia venialia, quorum sibi pœnitens est conscius *Suar Laym. Lugo.* Imò notat *Tamb. l. c.* satis esse de uno veniali dolere formaliter, etsi plurium sis conscius, de quibus nec dolorem, nec propositum emendandi habeas sive ea confitearis, sive non.

« 3. Non absolvitur, qui dolet, licèt intensissimè, tantùm propter infamiam, damna, aliasve pœnas temporales præcisè, etsi ex inculpabili ignorantia : quia non est dolor supernaturalis; nec ignorantia, aut bona fides potest supplere defectum essentialem. *Bonac. l. c. etc.* Limitat tamen *Regin.* cum *Tamb. de exp. conf. l.* 1. *c.* 1. nisi doleas propter istas, ut à Deo inflictas, vel infligendas.

« 4. Ad attritionem non requiritur ulla intentio, vel duratio temporis, ut vult *Durand.*

« 5. Etsi debeat esse de omnibus peccatis mortalibus, non requiruntur tamen singuli dolores de singulis, ut vult *Angles;* sed sufficit unus actus de omnibus simul sumptis, etiam oblitis : ideoque peccat graviter, qui sciens prudens non atteritur universaliter de omnibus mortalibus nundum remissis. *Bonac. etc. ll. cc.*

« 6. Non sufficit dolere, quòd non doleas, ut habent *Navar.* et *Sa,* nec velleitas non peccandi. Ratio utriusque est, quia non est dolor de peccatis commissis, cum quo affectus ad ea stare potest. *Henriq. Vasquez, Bon. loc. cit. n.* 7. Ubi rectè notat, cum actu, quo quis dolet se non dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, etsi pœnitens eum non dignoscat.

« 7. Etsi dolor hic debeat esse summus appretiativè, ita ut nihil magis detesteris, quàm peccatum, malisque omnia mala hujus mundi perpeti, quàm mortaliter contra Deum peccare; non tamen opus est, imò non expedit, particulares facere collationes : v. g. mallem hoc, vel illud malum subire, quàm mortaliter peccare; quia periculosæ sunt. * (*Et hoc est commune apud omnes cum S. Th., Bonac. etc. apud Croix n.* 731, nempe non expedire comparationem explicitam inter peccatum et alia

» mala, se determinando, potiùs quàm peccatum eligere hæc mala
» in particulari; et tantò minùs eligere infernum, quia secun-
» dùm præsentem Dei providentiam, cùm infernus sit destinatus
» iis qui sunt firmati in peccato per æternum odium erga Deum,
» incongruè homo ad vitandum peccatum eligeret infernum, in
» quo non posset manere sine peccato.) *

« 8. Qui non vult occasiones proximas peccandi à se amovere,
» vel non remittere ex animo, vel non restituere aut satisfacere,
» quibus debet, vel non habet formale (licèt probabiliter cum
» *Lugo l. c. sect.* 5. *Laym. Dian.* aliqui dicant virtuale in contri-
» tione universali inclusum sufficere, saltem quando non occurrit
» cogitatio de peccatis vitandis) propositum peccata mortalia
» (quando talia confitetur) vitandi efficax, id est, cum quo non
» possit consistere affectus actualis erga aliquod mortale, non est
» sufficienter attritus. Ratio est, quia non est dolor et detestatio
» efficax, quippe cum quo possit stare voluntas peccandi, nec is
» se ex toto corde convertit ad Deum, detestans peccatum super
» omne detestabile. *Suar. Fern. Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 4. *Diana*
» *p.* 3. *t.* 4. *R.* 119. *etc. commun.* Et licèt sola venialia confitearis,
» teneris tamen sicut dolorem, ita etiam propositum, saltem vir-
» tuale, circa illa habere. *Card. de Lugo d.* 14 *sect.* 8 *et* 9.
» *et alii.*

« 9. Redire sæpe cum eodem mortali non est certum indicium
» deesse attritionem, etsi sit magna præsumptio, præsertim in
» iis qui coguntur confiteri à parentibus, magistris, etc.; item in
» iis, qui aliquoties moniti concubinam non separant, aut restitu-
» tionem non faciunt, quibus proinde absolutio differenda est,
» nisi id actu præstent. Quanquam possint esse alia signa veri
» doloris, v. g. si media præscripta sint adhibita, occasiones vita-
» tæ, si numerus peccatorum imminutus, si pœnitens omnino
» asserat, cui plerumque credi debet, cùm ipse sit sui accusator,
» defensor, et testis; qua in re opus est magna prudentia Confes-
» sarii, ne pœnitentem severitate avertat, neque etiam lenitate
» seducat, et peccet, pereatque cum illo. *Suar. in* 3. *p. d.* 32.
» *sect.* 2. *Sanch. l.* 2. *in dec. c.* 32. *et l.* 3. *c.* 5. *Card. de Lug. l. c.*
» *num.* 166 *et* 169. contra quorum, aliorumque communem sen-
» tentiam, docent apud *Dian. Vivaldum, et Joannem Sanc. d.* 10.
» *n.* 16. posse toties, quoties confitetur, absolvi, etiamsi nullus
» appareat profectus; eò quòd sine illo possit esse verum propo-
» situm, sicut est in iis, qui venialia semper afferunt eadem. Ve-
» rùm id probare non ausim * (ob damnatas nuper ab *Innoc. XI*
» *Proposit.* 60 *et* 61.) *, nec videtur esse par ratio. Vide *Conin.*
» *d.* 2. *d.* 14. *Dian. p.* 1. *t.* 7. *R.* 55. *et p.* 2. *t.* 2. *miscel. R.* 45. *et*
» *p.* 3. *t.* 4.

« 10. Absolvendi sunt ii, qui ex officio, domo, vel negotio, in
» quo propinquum peccati periculum imminet, discedere nolunt,
» eò quòd sine maxima difficultate non possint, parati interim
» media præscribenda adhibere. Ratio est, quia occasio, etiam
» propinqua, non necessitat ad peccatum, ideoque stare potest

» cum proposito peccata vitandi. Nec refert quòd quis putet, vel » timeat se unum vel plura peccata non vitaturum, quia propo- » situm est actus voluntatis : existimatio autem illa est actus in- » tellectûs, qui ex illo proposito, ob humanæ voluntatis mutabi- » litatem, non necessariò consequitur. Interim qui certus est, » impossibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam » deserere, nisi velit perire. *Laym. l. c. Lugo l. c. n.* 152.

« 11. Non requiritur dolor sensibilis; sufficit enim intellec- » tivus : qui cùm sit internus ac spiritualis, scrupulosi non facilè » debent angi, quasi sine dolore accedant ad Sacramentum, eò » quòd nullum sentiant.

« 12. Is qui nihil cogitans de confessione, attritionem elicuit; » non referens eam ad Sacramentum, non potest sine novo do- » lore ad id accedere, quia pars debet referri ad compartem. Ita » *Suar. d.* 20. *sect.* 4. *Bon. d.* 5. *q.* 3. *p.* 2. Contrarium tamen » videtur docere *Card. de Lug. d.* 14. *sect.* 4. *n.* 37, quod non est » improbabile. *Tamb. l.* 1. *c.* 2.

« 13. Non sufficit ad Sacramentum dolor qui sequitur absolu- » tionem, imò secundùm sententiam saltem tutiorem, quam do- » cet *Laym. lib.* 5. *c.* 4. *et Coninc.* debet antecedere etiam confes- » sionem, etsi contrarium etiam probabiliter doceant *Vasq. Fill.* » *Fag. Card. de Lugo de pœnit. d.* 14. *sect.* 2. *et Gasp. Hurtad.* » *d.* 6. *diff.* 5. *apud Dian. et Escob. t.* 7. *R.* 6. Unde pœnitentes » initio ad dolorem excitandi, aut si post peccatorum narrationem » fiat, repetant verbo confessionem, dicendo se dolere de peccatis » expositis. Vide *Laym. l. c.*

« 14. Probabile est, eum qui paulò ante confessus iterum con- » fitetur, vel eadem peccata, vel quæ exciderant, quibus ante » (explicitè, et in particulari) non doluit, non teneri elicere no- » vum dolorem; *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 3. *Dian. p* 9. *t.* 3. » *R.* 50 *et* 51, et consequenter potest moribundus propter pericu- » lum instantis mortis absolvi, audito tantùm uno alterove » peccato, et deinde si superstes maneat, auditis reliquis iterato » absolvi in virtute doloris præcedentis. *Tamb.* »

Hîc plures occurrunt quæstiones magnopere scitu necessariæ ad praxim, tum ad Dolorem, tum ad Propositum in Confessione requisitum pertinentes; Unde distinctè de iis agere oportet.

§. I.

De quæstionibus circa Dolorem.

434. — Ante omnia oportet advertere, quòd pœnitentia duplici sensu accipitur; nempe ut Virtus, et ut Sacramentum. Ut *Virtus* definitur : « Virtus tendens in destructionem peccati » in quantum est Dei offensa, medio dolore, et satisfactione. » Ut Sacramentùm verò definitur : « Sacramentum consistens in ac- » tibus Pœnitentis; et Sacerdotis legitimè absolventis in modum » judicii. » Pœnitentia quidem ut Virtus fuit omni tempore necessaria necessitate medii ad Salutem; in Lege autem Evan-

gelica ut Sacramentum est pariter necessitate medii necessaria omnibus lapsis in mortale post Baptismum, saltem in voto, si non possit suscipi Sacramentum in re.

435. — Quær. I. An Contritio consistat in dolore, vel in detestatione? Alii dicunt consistere in dolore, qui præsupponat detestationem, ut *Gonet d. 7. n. 6. etc. ap. Croix l. 6. p. 2. n. 657.* Alii verò dicunt consistere in detestatione, quam sequitur dolor; et hæc sententia est satis communis et verior videtur *cum Suar. de pœnit. d. 4. sect. 1. n. 7. Sporer n. 67. Holzm. n. 493. ac Nav. Caj. Reg. Gob. etc. ap. Croix l. c. ex D. Th. 3. p. q. 87. art. 1.* ubi docet: « Exigitur ad remissionem, ut homo actualiter peccatum commissum detestetur. » Ratio, quia non quidem dolor est causa detestationis, sed detestatio est causa doloris, et dolor ideo est utilis, quia procedit à peccati detestatione, quæ principaliter est abolitio culpæ, cùm sit velle non peccasse. Cæterùm, ut rectè dicunt *Frass. t. 10. p. 529. cum Vega, et Holzm. Sporer ac Croix loc. cit. cum Con.*, non dubitandum, quin in Contritione utrumque requiratur, tam dolor, quàm detestatio; et quòd revera in uno alterum exercitè contineatur; qui enim suum detestatur peccatum, necessariò de ipso dolet; et è contra, qui de peccato dolet, illud necessariò detestatur.

436. — Quær. II. Ex quo motivo debeat elici actus perfectæ Contritionis? *Prima* sententia, quam tenent plures, dicit posse elici ex motivo cujuscumque Attributi Divini offensi, Justitiæ, Sapientiæ, Misericordiæ, etc. Et meritò hanc probabilem putant *Suar. d. sect. 2. num. 13. et Lugo d. 5. n. 4.* Ratio, quia ille qui diligit Divinam Justitiam, vel Misericordiam propter Deum, jam Deum diligit, cùm Misericordia et Justitia Divina sint ipse Deus; ergo qui dolet de peccato ob Dei Misericordiam, vel Justitiam offensam, non jam ex motivo concupiscentiæ, sed propter Deum dolet. *Secunda* verò sententia communis et probabilior, quam tenent *Suar. l. c. Vasq. q. 85. art. 2. n. 45.* (qui vocat oppositam erroneam) et *Croix n. 722. cum Arriaga, Dic.* et aliis passim, docet Contritionem debere omnino procedere ex solo motivo Caritatis; nempe Divinæ Bonitatis offensæ, quatenus hæc complectitur omnes Dei perfectiones. Ratio, quia ex Trid. *sess. 14. c. 4.* requiritur, ut Contritio sit Caritate perfecta, id est informata; objectum autem Caritatis, ut communiter docent DD. utque diximus *Tom. 1. l. 2. n. 24. v. Objectum*, est Deus quatenus est infinita Bonitas, nempe radix et aggregatio omnium perfectionum.

437. — Quær. III. Quando obliget præceptum Contritionis? Per se loquendo, certum est apud omnes, obligare in articulo mortis, vide *Salm. de pœnit. c. 1. num. 31.* et alios passim. Per accidens verò, communiter dicunt DD. obligare I. Quando aliquis esset in mortali et deberet Sacramenta ministrare, vel aliquod Sacramentum vivorum suscipere, ita *Bon. d. 5. q. 5. s. 1. p. 2. cum Vasq. Val. et Fill. ac Salm. cum Pal. et Laym. etc.* communiter. II. Quando quis graves pateretur tentationes, quas

vitare non posse putaret, nisi actum Contritionis eliceret. *Laym. c. 2. n. 1. et Salmant. n. 32. cum Cano, Pal. Fill. Med. etc.* III. Quando quis tenetur elicere actum Caritatis erga Deum, tunc enim, occurrente memoria peccati, tenetur suum peccatum detestari, ut rectè ait *Holzm. pag. 131. num. 518.*

Dubitatur 1. An extra periculum mortis obliget unquàm præceptum Contritionis, et ejus dilatio sit speciale peccatum. *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Juenin. t. 9. p. 416. Ronc. de pœnit. c. 1. q. 3. R. 2. Antoine p. 498. Conc. t. 9. pag. 51. n. 5. cum Carden. Vitass. et Merch.* item *Ales. et Gabr. apud Salm. c. 1. n. 46.* Probatur 1. ex illo : « Non tardes converti ad Domi» num, et ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira il» lius. » *Eccli. 5.* Probatur 2. ex præcepto Caritatis, quod sine dubio obligat per se sæpius in vita, ergo etiam sæpius obligat præceptum Contritionis. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Navar. cap. 1. p. 2. num. 5. vers. Dixi, item Cajet. et Durand. apud Pal. p. 3. n. 9,* qui probabilem putat. Censeo autem has sententias facilè posse conciliari. Per se loquendo peccator differens pœnitentiam extra periculum mortis probabiliter non committit speciale peccatum cum secunda sententia. Ratio, quia præcepta affirmativa, ut docet *D. Th. in 4. dist. 17. q. 3. a. 1. q. 4.* debent habere tempus determinatum, in quo debeant impleri; nullibi autem constat quale tempus sit determinatum ad huic præcepto Contritionis satisfaciendum : Unde idem S. Doctor *2. 2. qu. 14. art. 2.* dixit impœnitentiam finalem non esse peccatum speciale, his verbis : « Impœnitentia non quidem eo modo » quo dicit permanentiam in peccato usque ad mortem..., sic non » esset speciale peccatum, sed quædam peccati circumstantia, » etc. » Id tamen sanè intelligendum, præciso præcepto positivo : nam ex præcepto annuæ Confessionis ab Ecclesia præscriptæ quisque procul dubio tenetur ad pœnitendum, saltem semel in anno. Hoc tamen est per se loquendo, sed per accidens puto nullo modo excusari à mortali, qui existens in mortali per notabile tempus differret pœnitentiam. Tum quia peccaret contra præceptum Caritatis erga Deum, quod saltem pluries in anno quemcumque obstringit, juxta dicta *Tom. 1. l. 2. n. 8.* Tum quia insuper peccaret contra Caritatem erga seipsum, cùm se exponeret proximo periculo novarum culparum, tentationibus succumbendo : ratio patet ex eo quod docet *D. Th. 1. 2. q. 109. art. 8.* (quem sequuntur *Gonet, Ronc.*) ubi ait : « Sine gratia justificante, quòd » diu maneat absque peccato mortali esse non potest. » Unde D. Gregorius super *Ezech. Holzm. 11.* dixit : « Peccatum quod » mox per pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud tra» hit. » Quale autem sit hoc notabile tempus, valde DD. discrepant. *Conc.* putat esse hebdomadam; idem videtur sentire *Ronc.* dicens esse spatium multorum dierum; sed *Salm. c. 1. n. 55. Pal. 3. nu. 9. cum Laym. et Elb. n. 54. cum Lugo, Henno, etc.* putant excusari, qui satisfacit Confessioni annuali : et huic opinioni videtur adhærere *D. Th. in l. c. in 4. Sent.* Sed ego non

omnino acquiesco, spatium enim satis notabile mihi videtur, ut quis per tantum temporis existens in mortali possit vitare periculum in alia facilè relabendi. Nec valet dicere, quòd Ecclesia pro omnibus indistinctè determinaverit tempus anni; nam Ecclesia hoc tempus solùm determinavit ad obligationem Confessionis, non autem pœnitentiæ. Non nego tamen quòd peccatores, præsertim rudes, ab hoc peccato dilatæ pœnitentiæ ob inadvertentiam ut plurimùm, imò fere semper excusari possunt.

Dubit 2. An qui in articulo mortis susceperit Sacramentum Pœnitentiæ cum Attritione (supposito quòd Attritio sine caritate prædominante sit sufficiens dispositio, juxta dicenda in qu. V.), teneatur insuper elicere actum Contritionis? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. d.* 14. *sect.* 6. *n.* 18. *Sanch. Dec. t.* 1. *l.* 1. *c.* 1. *n.* 34. *Bon. q.* 5. *p.* 2. *n.* 5. *Conc. t.* 9. *p.* 56. *n.* 5. *Ant. p.* 498. *R.* 2. *et Val. Fill. etc. ap. Salm. c.* 1. *n.* 35. Ratio, quia ex lege caritatis quilibet in articulo mortis tenetur tutiora quærere remedia, ut ab omni periculo se liberet æternæ damnationis. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Lug. d.* 7. *nu.* 163. *Laym. c.* 11. *n.* 7. *Pal. p.* 3. *n.* 5. *Ronc. c.* 1. *q.* 4. *Sporer n.* 174. *Holz. n.* 546. *Escob. l.* 14. *n.* 130. *et Salm. c.* 1. *n.* 39. *cum Conc. Becc. Salas, Fag. Turr.* et aliis pluribus, valdeque probabilem putat *Suar.* Ratio, quia, posito quòd sit moraliter certa sententia, quòd simplex Attritio sufficiat in Sacramento ad Gratiam consequendam, nullum in hoc adest mortale periculum salutis: Homo autem quocunque tempore, sive vitæ sive mortis, non tenetur nisi ad eligenda media salutis tuta, non autem tutiora. Utraque sententia est probabilis, sed prima omnino est consulenda, cùm agatur de summo salutis negotio, cujus periculum est irreparabile. Imò dico esse omnino sequendam ab eo, qui esset in actuali articulo mortis: tunc enim quisque tenetur elicere actum caritatis (ut tenendum cum *Suar. n.* 4. *Holzm. n.* 141. *et Spor. n.* 35. *cum. Harch. etc.*), cui nemo potest satisfacere si occurrente memoria peccati, ex eodem caritatis motivo peccatum non detestetur.

Dubit. 3. An in diebus festis obliget præceptum Contritionis? Affirmant *Marsilius, P. Soto, etc. ap. Salm. c.* 1. *n.* 49, quia observantia Festi ideo instituta est, ut animæ sanctificentur. Sed negant communiter *Canus, Dom. Soto, Armill. Suar. Vasq. Bon. Reg. etc. cum Salm. l. c.* quia finis præcepti non cadit sub præcepto. Vide dicta *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 264.

Dubitat. 4. An votum Confessionis in Contritione debeat esse explicitum. Certum est ex Trident. *sess.* 14. *c.* 4. peccata non remitti nisi ex voto Sacramenti Pœnitentiæ: dubium est an hoc votum explicitè sit habendum? Affirmant *Canus p.* 4. *q.* 2. *et Tourn. in Prælect. Theol. t.* 9. *p.* 104, quia illa, quæ de necessitate medii sunt necessaria, explicitè proponenda sunt eis quibus lex jam est manifestata. Negant verò communiter probabiliùs *Bon. p.* 3. *n.* 8. *Gonet a.* 5. *et Salm. c.* 2. *nu.* 23. *cum Scoto, Suar. Soto, Navar. Alensi, Adrian. Fill. Med. et aliis.* Ratio 1. quia ex ipso

Trident. habetur, votum hoc includi in Contritione, dum ibi sic dicitur : « Reconciliationem (quæ per contritionem perfectam » obtinetur) ipsi Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa » includitur, non esse adscribendam. » Quod in alio includitur, implicitum est, non explicitum. Ratio 2. quia illi, qui habet notitiam Confessionis, non est necesse, ut dum conteritur, Confessionis recordetur, sed sufficit ut illam non excludat; ergo ad Contritionem non est essentiale ad remissionem peccati, quòd votum Confessionis sit explicitum.

438. — Quær. IV. An ad consequendam justificationem requirantur ad singula peccata singuli actus doloris? Affirmant *Sylo. in* 3. *part. q.* 2. *a.* 6. *concl.* 1. *et Angles ap. Bus.* ut supra. Alii autem, ut *Sotus, Canus, Med. ap. Suar. d.* 4. *sect.* 8. *n.* 4. dixerunt saltem requiri unum actum doloris, qui detestetur omnia peccata distinctè cognita. Verùm omnino tenendum oppositum cum sententia communi, quam tradunt *Suar. n.* 8. *Laym. c.* 6. *n.* 3. *Conc. v.* 66. *n.* 7. *Juen. de Sacr. Pœn. Caj.* 1. 2. *q.* 113. *a.* 5 *et* 3. *p. q.* 87. *a.* 1. *Holz. n.* 449. *Spor. n.* 89. *Croix n.* 737. *et Elbel p.* 215. *n.* 79. *cum Soto, Mastr.* et aliis passim. Omnes hi docent non esse quidem opus adhibere ad singula peccata singulos actus doloris, quod *Cajet.* dicit fore ridiculum; nec requiri, ut dolor referatur ad peccata distinctè recogitata, sed sufficere de omnibus universaliter pœnitere. Et hanc sententiam *D. Thomas,* licèt contrarium (ut infra dicemus) videatur indicare, tamen in *Op. de Veritate q.* 29. *a.* 5. *ad* 4. expressè docet, sic dicens : « Omnia » peccata conveniunt in aversione à Deo, ratione cujus gratiam » impediunt; unde ad justificationem non requiritur, quòd in ipso » justificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet, sed » sufficit quòd cogitet de hoc, quòd per culpam suam est aversus » à Deo. Recogitatio autem singulorum peccatorum debet vel » præcedere, vel saltem sequi justificationem. » Intellige in ordine ad justificationem, ut rectè explicant *Suar. Croix, et alii.* Idem docuit *Catech. Rom.* §. 3. ubi, quamvis antecedenter hortetur, ut peccator sua crimina singulatim detestetur, tamen ibidem sic subdit : « Is enim (Deus), cùm nostræ salutis cupidissimus sit, » nullam moram ad tribuendam veniam nobis interponit, sed » peccatorem paterna caritate complectitur, simul atque se » collegerit, et universè peccata sua detestatus, quæ deinde alio » tempore (si facultas erit) singula in memoriam reducere (id » est ad confitendum) ac detestari in animo habeat, ad Deum » se converterit. »

Hæc sententia probatur 1. ex illo : « Impietas impii non no- » cebit ei, in quacumque die conversus fuerit. » *Ezech.* 33. Unde dixit S. Leo, *Epist.* 82. *c.* 4. « Apud Deum nullas patitur » moras vera conversio. » Et *S. Jo. Chrysost. Epist.* 5. « Deum » quantulamcumque, quamlibet brevi tempore gestam pœni- » tentiam non respuere. » Probatur 2. rationibus. Ratio prima est illa quam supra affert *D. Thomas,* nempe, cùm peccata consistant in aversione à Deo, sufficit ad gratiam repetendam,

ut peccator per unum contritionis actum convertatur ad Deum; si enim peccator per primam conversionem gratiam non recuperaret, sequeretur quòd eodem tempore ipse esset conversus, et aversus. Præterea, cùm peccator per primum actum se convertit ad Deum, nihil ei obstat quominus veniam saltem illius peccati consequatur, peccata autem mortalia nequeunt remitti unum sine alio; unde necesse est, ut ad primum actum unà simul omnia remittantur. Ratio secunda, quia magnis peccatoribus, qui habitualiter per multum temporis versati fuissent in peccatis, impossibile esset statim converti ad Deum, cùm impossibile sit brevissimo tempore singula peccata detestari, aut singula in memoriam revocare : sed oppositum constat ex scripturis; nam plures peccatores, etsi multis peccatis gravati, tamen subitò justificati fuerunt, ita accidit Magdalenæ, Latroni, Paulo, et præsertim Davidi, qui statim ac dixit, *peccavi Domino*, respondit Propheta, *Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* 2. *Reg.* 12. *v.* 13. Ratio 3. quia aliàs quisque à peccatis occultis non posset per dolorem universalem mundari, sed Trident. *sess.* 14. *c.* 5. docet oppositum, dicens : « Reliqua autem peccata, quæ » diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem Con» fessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum » Propheta dicimus : Ab occultis meis munda me, Domine. » Si ergo dolor universalis valet delere peccata occulta, cur non delebit etiam peccata non singulatim? Ratio 4. et intrinseca est, quia (ut bene docet *P. Suarez*), cùm quis dolet de suis criminibus ex motivo universali, quod pugnat cum omni peccato, tunc virtualiter peccata sua singula detestatur; actus enim ille doloris ad omnia et singula se extendit. Et hæc ratio est ejusdem *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 2. *a.* 3. *q.* 5. *ad* 2. ubi dicit : « In » Contritionis motu subitaneo, quamvis non actualiter dis» tinctio inveniri possit, tamen invenitur secundùm quod singula » peccata ordinem habent ad illud, de quo in illa contritione » generali contrito dolendum occurrit, scilicet de offensa Dei. » Unde addit, quòd sicut qui aliquam communitatem diligit, virtute singulos diligit; ita qui dolet de omnibus peccatis, de singulis dolet. Nec obstat illud, quod dicit *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 1. ubi quærens, utrùm peccatum veniale possit remitti sine pœnitentia, respondet : « Exigitur autem ad remissionem peccati » mortalis perfectior pœnitentia, ut scilicet homo actualiter » peccatum mortale commissum detestetur, quantùm in ipso est, » ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememoranda singula pec» cata mortalia, ut singula detestetur. » Etenim sapienter *Cajet.* explicat eo loco, quomodo intelligendus sit S. Doctor : « Hoc potest (inquit) dupliciter intelligi, vel quòd quot fuerint peccata, tot oporteat esse detestationes, et hoc est ridiculum asserere; vel quòd quodlibet peccatum terminet detestatio; et hic est sensus litteræ, ita quod sicut in Confessione, dum peccator dicit, peccavi millies in fornicatione : iste unicus Confessionis actus terminatur actualiter ad singulas mille fornicationes; ita

quoad actus interiores, dum peccatori displicent mille fornicationes, actualiter detestatur singulas illo uno et eodem actu. » Illud autem quod dicit D. Thomas : « Diligentiam adhibeat ad » rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detes» tetur ; » necessariò intelligi debet de rememoratione necessaria ad Confessionem ; nam non bene detestaretur peccata, qui illorum sigillatim non curaret reminisci, ut ea confiteretur ; id enim patet ex alio textu ejusdem S. Doctoris supra allato, ubi loquens de remissione peccatorum extra Sacramentum, dicit : « Reco» gitatio autem singulorum debet præcedere vel saltem sequi » justificationem. » Si igitur recogitatio singulorum peccatorum potest sequi justificationem, consequenter non est necessaria ad ipsorum remissionem ; sed tantùm ad Confessionem, in qua singulatim cum detestatione peccata explicari debent.

Cæterùm bene advertit *P. Concina l. c.* consultum esse peccatorum deformationem meditari, ut faciliùs detestationem concipiamus, exceptis tamen peccatis luxuriæ, ut omnes admonent, ne eorum fœtor maleficus animam inficiat. Dicit autem *Tamb. Meth. Conf. l.* 1. *c.* 1. §. 2. *n.* 5. non esse inculcandum peccatori, ut specialiter doleat de peccato cui magis adhæret, ne ex inductione ad illud magis detestandum, pœnitentem periculo exponat ad illi magis adhærendum, sed meritò *Conc.* ait *p.* 237. *n.* 13. hanc doctrinam non esse sanam, quia pœnitens, qui majori passione afficitur erga aliquod peccatum, nisi inducatur ad specialem illius detestationem, remanente affectus radice, de facili ad vomitum redibit.

439. — Quær. V. An ad consequendam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ præter dolorem requirantur etiam explicitè actus fidei et spei? Affirmant *Concina p.* 166. *n.* 30. *Hurt. d.* 6. *diff.* 8. *et Torres de Fide d.* 32. *d.* 3. et alii, quia ex Trid. peccatores se parant ad justificationem, « credentes vera esse quæ » divinitus revelata et promissa sunt... fidentes Deum sibi propi» ter Christum propitium fore. » Negant verò *Bon. d.* 3. *in præc.* 1. *q.* 2. *n.* 9. *Azor. l.* 8. *c.* 7. *q.* 6. *et Escob. l.* 14. *n.* 103. *cum Fill. et Mald.* quia, ut dicunt, nulla sufficienti ratione probatur actus fidei et spei in Confessione explicitè requiri. At ipse *Escob. et Lugo* rectè dicunt (has sententias optimè conciliando) quòd, cùm quis accedit ad Confessionem verè pœnitens, necessariò elicit explicitè (non jam reflexè, sed quidem exercitè) actus fidei et spei ; cùm enim accedit ad recipiendam remissionem suorum peccatorum, procul dubito explicitè etiam credit virtute Sacramenti illa sibi remittenda, et explicitè sperat per Sacramentum Deum remissurum sibi peccata propter merita Christi.

440. — Quær. VI. An ad ritè suscipiendum Sacramentum pœnitentiæ requiratur contritio, vel an sufficiat attritio? Certum et commune est apud DD. non requiri contritionem perfectam sed sufficere attritionem. Quæstio magna est, an sufficiat attritio sine amore inchoato, qui oriatur à caritate prædominante, quamvis

remissa (*Prima* sententia negat, et hanc tenent *Juenin. de Sacr. Pœn. qu.* 2. *c.* 4. *n.* 2. §. 1. *et* 2. *Merbes. p.* 38. *Cons.* 3. *Morin. lib.* 8. *c.* 4. *n.* 2. *Habert de pœnit. c.* 4. §. 4. *Antoine p.* 500. *Reg. et Con. t.* 9. *p.* 68. *ex n.* 1. cum aliis. Rationes hujus sententiæ patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam, quam sequimur. *Secunda* sententia fere communis affirmat, et hanc tenent *Canus Relect. de pœnit. p.* 1. *Gonet Man. t.* 6. *p.* 410. *Petr. t.* 4. *p.* 103. (qui asserit illustriores ex antiquis Theologis huic adhæsisse) *Tourn. in Prælect. Theol. t.* 9. *p.* 126. *Frassen. t.* 10 *p.* 553. *q.* 2. *Wigand tr.* 13. *n.* 44. *Cabass. Th. J. c.* 6. *ex n.* 11. *cum Val. Viguer. Tol. et Nav. Suar. de pœnit. de* 15. *s.* 14. *n.* 12. *Laym. c.* 3. *art.* 2. *Abelly. c.* 5. *s.* 10. (cum communi ut ait) *Lugo d.* 7. *n.* 273. (qui dicit contrariam post Trid. non esse ampliùs probabilem) *Pal. p.* 3. *num.* 3. *Bon. qu.* 1. *p.* 2. *Anacl. pag.* 505. *n.* 47. *Holzm. n.* 575. (qui vocat moraliter certam.) *Roncag. c.* 4. *q.* 1. *Elbel n.* 60. *Salm. cap.* 1. *num.* 22. *Vioa qu.* 3. *art.* 3. *n.* 7. *et Croix ex n.* 873. cum aliis innumeris. Hi dicunt sufficere attritionem, quæ oriatur ex motivo honesto et supernaturali, nempe ex metu gehennæ, aut amissionis æternæ beatitudinis, aut consideratione turpitudinis peccati lumine fidei cognitæ, non tamen sine aliquo initiali Dei amore, absque eo quòd sit prædominans. Huic sententiæ apertè favet *D. Th. in Quodl.* 4. *art.* 1. ubi postquam dixit, « quòd per solam contritio» nem dimittitur peccatum, antequam absolvatur, » addit : « Quandoque contingit, quòd aliqui non perfectè contriti virtute » clavium gratiam contritionis consequuntur. » Distinguit ergo S. Doctor prout pariter distinguit Tridentinum (ut mox videbimus), inter contritionem perfectam quæ extra Sacramentum justificat, et imperfectam quæ justificat in Sacramento, et hæc non alia quidem debet intelligi quàm attritio, sicut intelligitur, et appellatur à Tridentino.

Prob. 1. ex eod. Trid. *sess.* 14. *c.* 4. ubi sic dicitur : « Docet » præterea, etsi Contritionem hanc aliquando caritate perfec» tam esse contingat, hominemque Deo reconciliari priusquam » hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus recon» ciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa » includitur, non esse adscribendam. Illam verò contritionem » imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis » peccati consideratione, vel ex gehennæ et pœnarum metu » communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat cum » spe veniæ, declarat non solùm non facere hominem hypocri» tam, et magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, et » Spiritus S. impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed » tantùm moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam » parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justi» ficationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei » gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. »

Objiciunt adversarii, quòd Concilium (ut refert *Card. Pallavicinus*) post magnam disceptationem delevit verbum *sufficit*,

antea in Decreto positum, et substituit verbum *disponit*, ideo dicunt Attritionem sine caritate disponere quidem, sed non sufficere ad Gratiam in Sacramento suscipiendam. Sed respondetur 1. cum *Gonet, Man. l. c.* quòd illud *disponit* idem significat ac *sufficit*, nam ea dispositio non potest intelligi de dispositione remota, cùm Attritio etiam sine Sacramento, quatenus est Dei donum, remotè quidem disponat ad Gratiam, sicut disposuit Ninivitas ad impetrandam remissionem pœnæ, ut dicit Concilium; ergo necessariò intelligenda est de dispositione proxima ad Gratiam in Sacramento recipiendam. Et hoc patet, ut rectè advertit *Auctor Theol. pro usu Sem. Petrocor. de pœnit. cap.* 5. *qu.* 3. ex illis verbis, ut Supra: « Et quamvis sine Sacramento per se ad » justificationem perducere nequeat etc. » Ergo cum Sacramento bene perducit; alia, si Concilium intellexisset de sola dispositione remota, incongruenter et ineptè protulisset, quòd Attritio, quamvis sine Sacramento nequeat justificare tamen cum Sacramento ad justificandum disponit; sed potiùs dicere debuisset, quòd Attritio, licèt sine Sacramento non disponat ad Gratiam impetrandam, disponit tamen cum Sacramento. Verùm patet Tridentinum hîc loqui de dispositione proxima; dum distinguit duplicem dispositionem ad Gratiam recipiendam, unam extra Sacramentum quæ est Contritio perfecta, cujus priùs meminit, et aliam in Sacramento quæ est Attritio, et de qua posteriùs loquitur. Si ergo Concilium assignat Contritionem perfectam ut proximam dispositionem ad Gratiæ consecutionem extra Sacramentum, pariter assignat hîc Attritionem pro dispositione proxima ad Gratiam in Sacramento obtinendam. Præterea: Concilium distinguit inter Attritionem extra Sacramentum, et hanc esse dicit donum Spiritûs sancti, viamque parare ad justitiam, ac consequenter esse dispositionem remotam ad Gratiam (sicut est quivis actus bonus), licèt non sufficiat ad justificationem; Et inter Attritionem intra Sacramentum, et hanc vocat dispositionem ad gratiam in Sacramento recipiendam: Ergo hanc supponit dispositionem proximam, aliàs inutiliter distinxisset. Præterea: Contritionem, quæ est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, Tridentinum dicit esse materiam, vel quasi materiam hujus Sacramenti; deinde, licèt hanc Contritionem in perfectam et imperfectam dividat, attamen cùm utrique competat Contritionis definitio, et utramque ut materiam assignet, sequitur, quòd etiam Contritio imperfecta proximè disponat ad Gratiam consequendam.

Id confirmatur patenter ab eodem Concilio *in eodem c.* 4. ubi post relata verba statim subditur: « Quamobrem falsò quidam » calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint, Sacra» mentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam » conferre. » Nequaquam autem Hæretici calumniabantur Scriptores Catholicos illos qui dicebant Sacramentum Pœnitentiæ gratiam conferre contritis, sed eos tantùm, qui dicebant conferre attritis; eò quòd aiebant hos pœnitentes non carere bono motu ac sufficienti dispositione ad gratiam in Sacramento impetrandam.

Sic enim Lutherus loquebatur : (*apud Frassen. to.* 10. *p.* 564.) « Tristitia ob fœditatem peccatorum, amissionem æternæ Beatitudinis, etc. facit hypocritam, imò magis peccatorem, et tales » indignè absolvuntur. » Et deinde ibidem improbabat eos, « qui » vocant attritionem hanc proximè disponentem ad contritionem. » Verùm S. Synodus declarat falsò his Scriptoribus ab Hæreticis calumniam inferri : Ergo horum sententiam Concilium consequenter apertè ab illorum calumniis vindicando approbavit. Hinc testatur noster SS. Papa Bened. XIV *de Synodo l.* 7. *c.* 13. *ex num.* 6. post Tridentinum omnes Scholas nostram sententiam plausu excepisse. Quapropter non immeritò *Cardenas, Salm. Viva, et Croix* cum *Tanner. Coninc. Præpos. Prado, Salas, Suar. Less. Raynaud. Palao, Spor. Fillet. et aliis*, eam vocant moraliter certam, et oppositam post Concilium dicunt omnem probabilitatem amisisse. Hîc autem advertendum, quòd Alexander VII, die 5 Maii 1667, prohibuit sub excommunicatione Sedi Apostolicæ reservata, ne quis « audeat alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ nota taxare » alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis » dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta, quæ » hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem » dictæ dilectionis necessitatem. » Hoc tamen Decreto non prohibetur, quominus Patroni alterutrius sententiæ vocent suam veram, sive certam : Imò dicunt *Lugo de Fide d.* 20. *n.* 104. *Carden. in* 1. *Crisi d.* 9. *n.* 297. *Croix l.* 1. *n.* 99. *cum Hurt. Viva in Prop.* 15. *Alex. VIII. n.* 33. *in fin. et Holz. n.* 542. *v. Dixi*, non prohiberi quin opposita possit dici improbabilis et falsa, quia improbabilitas et falsitas non sunt censuræ Theologicæ. Præter quam quod Pontifex, dicendo sententiam negantem dilectionis necessitatem in attritione esse communem inter scholasticos videtur (ut appositè advertit *P. Viva in d. Propos.* 15. *n.* 33.) quòd non solùm illam toleravit, sed etiam quodammodo approbavit, saltem magnum pondus ipsi utique tribuit. Cùm enim ageretur de sententia, quæ pertinet ad valorem Sacramenti, et testetur Alexander Scolasticos eam communiùs excepisse, consequenter testatur in scholis ipsam communiùs haberi pro moraliter certa; neminem enim latet in materia Sacramentorum illicitum esse sequi opinionem, quæ non sit vel tutior, vel moraliter certa : Saltem Pontifex, si aliter intendisset, id simpliciter asserendo, magnam dedisset ansam errandi in re tam gravi et ad praxim spectante, prout est materia proxima hujus Sacramenti, unde tot animarum pendet salus.

Probatur 2. ratione, quia Sacramenta id quidem efficiunt, et actu efficiunt quod significant. Cùm autem hoc Sacramentum ex Christi institutione sit Sacramentum *Mortuorum*, et per se primam valeat conferre gratiam, oportet (ut docet *D. Th. p.* 3. *q.* 84. *art.* 3. *ad* 5.) ut Sacerdos pœnitentem absolvens ostendat illum absolutum non solùm significativè, sed etiam effectivè, id est, ut, ipso proferente formam absolutionis, verba illa non so-

lùm significent, sed etiam efficiant remissionem peccati. Hinc dicimus, quòd si attritio ad remissionem non sufficeret, et requireretur contritio, quæ extra Sacramentum hominem justificat, omnes pœnitentes deberent justificati accedere ad hoc Sacramentum. Nec valet dicere, quòd etiamsi pœnitentes semper justificati accederent, semper vi Clavium peccata remitterentur, cùm doceat Tridentinum, Contritionem caritate perfectam non justificare sine Sacramenti voto (intellige explicito, vel implicito); nam respondetur, quòd si hoc esset, nunquam verificaretur Sacramentum Pœnitentiæ actu efficere quod significat, scilicet absolutionem peccatorum. Præterea respondetur ex *cap. Si Presbyter*, 12. *et cap. Agnovimus*. 13. *Caus.* 29. *q.* 6. quòd Julianus et Cœlestinus Papæ dicunt, Sacerdotem negantem absolutionem morienti eam postulanti, causam esse illius damnationis; ergo supponunt Pontifices, quòd esto moriens haberet votum Sacramenti, et dispositus esset ad absolutionem, tamen ob ejus negationem damnaretur; ergo absolutio actu peccata remittit.

441. — Hoc non quidem negant ipsimet adversarii, sed dicunt (et signanter *Sylo. in Suppl. D. Th. q.* 5. *ar.* 1.) quòd peccatum extra Sacramentum remittitur tantùm per contritionem perfectam nempe quæ oritur ex caritate intensa, non autem per contritionem quæ oritur ex caritate remissa, sive per attritionem ortam ex amore inchoato, qui, licèt sit prædominans, sit tamen remissus. Sed respondetur, quòd omnis dolor, qui oritur ex caritate prædominante, est contritio justificans hominem extra Sacramentum, ut communiter docent DD. citati, ex *D. Th.* qui pluribus in locis id non obscurè docet; et enim *in Suppl. qu.* 5. *art.* 3. sic ait : « Contritio ut sæpe dictum est (*q.* 1. *ar.* 2. *ad* 1. » *et q.* 3 *et* 4. *ar.* 1.), habet duplicem dolorem; unum rationis, » qui est displicentia peccati commissi, et hic potest esse adeo » parvus, quòd non sufficiet ad rationem contritionis, ut si minùs » displiceret ei peccatum, quàm debeat displicere separatio à » fine; sicut etiam amor potest esse ita remissus, quòd non suf» ficit ad rationem caritatis; Alium dolorem habet in sensu, et » parvitas hujus non impedit rationem contritionis; quia non se » habet per se ad contritionem, sed quasi ex accidente ei adjun» gitur; et iterum non est in potentia nostra. » Deinde sic concludit : « Sic ergo dicendum, quòd quantumcumque parvus sit dolor » dummodo ad contritionis rationem sufficiat omnem culpam de» let. » Sic ergo ex *D. Th.* ille, cui displicet separatio à fine, jam habet contritionem sufficientem ad peccatum delendum; ille autem, qui habet contritionem ortam ex caritate prædominante, jam ei magis displicet peccatum, quia est separatio à fine; ergo jam hic consequitur remissionem peccati. Nec valet dicere quòd S. Doctor loquatur hîc de dolore requisito in Sacramento Pœnitentiæ. Quamvis enim hîc loquatur de partibus hujus Sacramenti, tamen loquendo de Contritione, generaliter de ipsa loquitur tanquam virtute, prout faciunt Auctores, qui agendo de dolore requisito ad Sacramentum Pœnitentiæ, agunt etiam de contritione

in genere. Unde *S. Th.* ibi proponit quæstionem, « utrùm parva » contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum? » Et inde resolvit : « Quælibet contritio est gratia gratum faciens » informata; ergo, quantumcumque sit parva delet omnem » culpam. » Nullum hîc, neque in toto articulo verbum facit S. Doctor de Sacramento Pœnitentiæ; cur ergo ipsius doctrina est restringenda ad contritionem in Sacramento? Deinde, quòd ipse loquatur de contritione in genere, patet ex quæstionibus, quas antecedenter proponit, nempe : « An contritio sit dolor pro pec- » catis assumptus cum proposito confitendi? An sit actus virtutis? » An contritio debeat esse de peccato originali? An tota vita sit » tempus contritionis? An in alia vita animæ conterantur de pec- » catis? » Subjecta horum Dubiorum reduci quidem non possunt ad contritionem uti materiam Sacramenti. Prætereà, quòd *S. Th.* fuerit pro hac sententia, nempe quòd omnis contritio deleat peccatum extra Sacramentum, patet ex illo quod dicit in 3. *p. q.* 86. *ar.* 3. ubi : « ad rationem veræ pœnitentiæ requiri, ut detestetur » peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum. » Item ex textu supra allato in *Quodl.* 4. *ar.* 1. ubi (ut retulimus) ait, « quòd per solam contritionem dimittitur peccatum.... sed si an- » tequam absolvatur, habeat hoc Sacramentum in voto, jam vir- » tus clavium operatur in ipso, et consequitur remissionem cul- » pæ. » Ergo semper ac loquitur S. Doctor absolutè de dolore qui ad rationem contritionis pertingit, semper intelligit per ipsum remitti peccatum extra Sacramentum.

442. — Quòd autem quævis contritio orta ex caritate prædominante, licèt remissa, deleat peccatum, probatur 1. ex Trid. ex *eod. c.* 4. *in sess.* 14. ubi dicitur : « Etsi contritionem hanc ali- » quando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo » reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu recipiatur, » etc. » Ergo dolor caritate perfectus jam peccatorem justificat ante susceptionem Sacramenti. Adversarii tamen legunt contritionem, non *caritate perfectam*, sed *caritatem perfectam*, ex quo inferunt Concilium loqui de caritate intensa. Sed ego et *Petroc. Frassen. ac Lugo* legimus in pluribus exemplaribus *caritate perfectam*. Et sic vero non similiùs legendum videtur, nam tò *perfectam* respicit propriè non caritatem, sed contritionem, cùm hîc dividat Concilium contritionem in perfectam et imperfectam, prout legenti patet. Imò esto tò *perfectam* respiceret caritatem, non sequitur, quòd Conc. ad justificationem extra Sacramentum requirat caritatem intensam; nam caritas prædominans, adhuc remissa, etiam est perfecta caritas, quamvis intensa sit perfectior; Perfectio enim aut imperfectio caritatis, ut bene ait *Tourn. t.* 9. *p.* 74. non sumitur ex intensione aut remissione, sed ex motivo, à quo oritur : hinc perfecta caritas est quæ oritur ex motivo bonitatis Dei, imperfecta autem ex motivo boni à Deo consequendi. Ergo si Concilium dixisset *caritatem*, non *caritate*, utique vocasset *caritatem perfectam* ad distinctionem imperfectæ, sive inchoatæ, quæ (ut infra dicemus) non pertingit ad caritatem

prædominantem. Hinc Facultas Paris. an. 1560 ut refert *Tourn. t.* 9. *p.* 95. damnavit hanc propositionem: « Per contritionem, non » adhibito realiter Sacramento, non dimittitur peccatum extra » casum Martyrii, aut necessitatis. » Item Clerus Gallicanus in Comitiis Generalibus an. 1700 (*apud eumd. Tourn. pag.* 102) declaravit: « Hæc duo ex S. Synodo Tridentina monenda et docenda » esse : primum, ne quis putet in Sacramento requiri ut præviam » Contritionem illam, quæ sit caritate perfecta, et quæ, antequam » suscipiatur, hominem Deo reconciliat. » Item eadem Facultas Paris. anno 1638 notavit censura librum cujusdam Claudii Sequenotii, dicens : « Quæ tradit Auctor de attritionis insufficien- » tia, et contritionis ex perfecta caritate absoluta necessitate ad » recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ; Et quæ addit de ab- » solutione, quòd nihil aliud sit, quàm declaratio peccati jam » remissi, damnavit Facultas, et censuit illas Propositiones esse » praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ » immunitivas, et insuper temerarias, et erroneas. » Ut autem notat *Tourn. dict. pag.* 102. prædictus Auctor non jam loquebatur de contritione intensa, sed tantùm de remissa ex motivo caritatis, cùm hanc distinguebat à dolore ex motivo gehennæ.

Quòd autem omnis contritio deleat peccata, probatur, quia actus contritionis est formalis actus caritatis erga Deum, sive intrinsecè conjunctus cum caritate, ut communiter docent *Salm. de Pœnit. cap.* 1. *num.* 13. *cum S. Bonav. Scoto, Pal. Alensi, etc. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 727. *cum Lugo, Aversa, Bosco, et Gorm. ex D. Th.* 3. *p. q.* 85. *art.* 6. *et q.* 86. *art.* 3. Nec videtur id posse dubitari; nam peregregiè loquitur *P. Frassen. tom.* 10. *p.* 534. dicens, quòd in substantia contritio non est imperfectior caritate, utraque enim tendit in Deum, sed diverso modo : caritas tendit in Deum per modum consecutionis, ut summum Bonum; Contritio verò per modum fugæ, quatenus homo detestatur peccatum, ut summum malum, utpote Deo oppositum. Caritas tendit immediatè in Deum, et mediatè in odium peccati; contritio autem immediatè in odium peccati, et mediatè in amorem Dei. Unde concludit, quòd contritio sit actus formalis caritatis, cùm propter Dei dilectionem homo odit peccatum. Præterea, cùm contritio ex solo motivo caritatis oriatur, non potest contritio existere, nisi præcedat, simulque coexistat caritas; nam contritio nihil aliud est quàm dolor de peccato, quatenus offensa Dei summè dilecti; unde qui conteritur, necesse est ut exercitè, etsi non reflexè, actum caritatis eliciat, et ideo *S. Thomas* 3. *parte quæst.* 85. *art.* 6. dixit : « Actus et » habitus caritatis simul sunt tempore cum actu et habitu » pœnitentiæ. »

Posito igitur quòd contritio sit etiam vera caritas, sive necessariò cum caritate conjuncta, necessariò etiam dici debet, quòd remittat peccatum. Patet minùs luculenter ex Divinis Scripturis, quod qui Deum diligit, jam particeps est amicitiæ Dei, prout *Proverb.* 8. *Ego diligentes me diligo. Joan.* 14. *Qui diligit*

me, diligetur à Patre meo. 1. *Petri* 4. *Caritas operit multitudinem peccatorum.* 1. *Joan.* 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est.* Hinc *D. Augustinus*, (*tr.* 9. *in Joan.*) dixit : « Timor medi- » camentum, caritas sanitas est. » Et *l.* 1. *contra* 2. *Epistol. Pelag. cap.* 2. *Caritas efficit filium Dei.* Item *Serm.* 35. *de Prov. c.* 12. *Deum non vides, ama, et habes.* Et *tr.* 9. *in Joann.* agens de caritate dicit : « Quam cùm habere cœperit homo, Spiri- » tum S. habebit. » *S. Joann. Chrysost.* « Ubi caritas est, omnia » sublata sunt mala. » Et apertiùs id docet *S. Th.* 2. 2. *q.* 45. *art.* 4. ubi ait : « Caritas non potest esse cum peccato mortali. » Et quòd hîc S. Doctor non loquatur de caritate intensiva, sed de sola caritate prædominante, patet ex eo quod ipsemet dixit *qu.* 24. *art.* 12. ad quam se remittit, ubi inquit : « Quilibet » actus peccati mortalis contrariatur caritati secundùm pro- » priam rationem, quæ consistit in hoc, quòd Deus diligatur » super omnia. » Unde immeritò *P. Concina* dicit, quòd S. Doctor illam caritatem intelligit non posse esse cum peccato, quæ est in gradu intenso, cùm dicat *S. Th. in Suppl. q.* 5. *art.* 3. « Amor potest esse ita remissus, quòd non sufficiat ad rationem » caritatis. » Nam respondetur quòd hîc *D. Th.* nihil aliud vult intelligere, nisi quòd si amor est ita debilis, ut nondum attingat objectum caritatis, scilicet nondum diligat Deum super omnia, hæc non est vera caritas, sed initium caritatis; si verò sufficit ad rationem caritatis, quæ consistit in dilectione Dei super omnia (ut supra explicavit *dict. q.* 24. *art.* 12. ubi *Quilibet, etc.*) hæc quantumcumque sit remissa, est vera caritas, et hanc dicit non posse esse cum peccato mortali. Et ratio evidens est, quia sicut quæcumque aversio à Deo tanquam à fine ultimo, etiam in gradu remisso, sufficit ad amittendam Dei amicitiam, ita quæcumque vera conversio sufficit ad eam recuperandam; ex illo : « Con- » vertimini ad me, et convertar ad vos. » *Zach.* 1. Et alio : « Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus » fuerit. » *Ezech.* 33. Unde *Bellarminus t.* 4. 347. ait : « Actus » dilectionis Dei super omnia opponitur peccato, et expellit illud » efficienter; unde sine miraculo non potest post actum dilec- » tionis Dei super omnia manere peccatum. »

Id clarè confirmatur ex Prop. 32 Michaelis Baii, damnata à Gregorio XIII, quæ dicebat : « Caritas illa, quæ est pleni- » tudo legis, non est semper conjuncta cum remissione pecca- » torum. » Certum est apud omnes, quòd caritas requisita ad implendam legem, non oportet ut sit intensa, sed sufficit si pertingat ad diligendum Deum super omnia. Quidquid enim dicat *Juenin. Instit. Th. t.* 6. *p.* 333. requirens caritatem intensam ad implendum præceptum amoris, ex illo : « Diliges Dominum » Deum tuum, ex toto corde tuo, etc. » Communiter tamen Theologi oppositum tenent cum *D. Thoma* 2. 2. *q.* 44. *art.* 8. *ad* 2. qui explicans illud *ex toto corde*, quomodo sit intelligendum, sic ait : « Cùm mandatur, quòd Deum ex toto corde dili- » gamus, datur intelligi quòd Deum super omnia debemus

» diligere. » Et ibid. *q.* 24. *n.* 8. dicit : « Ad veram caritatem » satis esse, quòd homo habitualiter totum cor suum ponat in » Deum, ita scilicet quòd nihil cogitet vel velit quod Divinæ » dilectioni sit contrarium ; et hæc perfectio communis est om- » nibus Caritatem habentibus. » Ergo perfectio caritatis in hoc consistit, quòd homo diligat Deum super omnia, et nihil velit contrarium divinæ dilectioni ; ut patet ex illo 1. *Joann.* 2. 5. « Qui servat verbum Christi (scilicet legem implet), verè in » hoc caritas Dei perfecta est. » Hinc certum est caritatem prædominantem, licèt remissam, legem implere, ut communiter cum *D. Thoma* ut supra, docent *Suar. de Pœnit. d.* 4. *n.* 7. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 3. *et* 5. *Bon. de* 1. *præc. d.* 3. *q.* 4. *p.* 1. *n.* 2. *cum Val. et Reg.* et ipse *Habert t.* 3. *p.* 632. *v. Distinguo*, esto ipse sit contrariæ sententiæ quoad sufficientiam attritionis, hoc tamen non negat, nempe sufficere ad impletionem præcepti caritatem remissam, modò sit prædominans, cùm nullum sit præceptum (ut ait) de intensione caritatis ; nam aliàs Deus præciperet rem impossibilem, cùm non sit in nostra potestate intensam caritatem habere ; nisi dicere velis cum *Continuat. Tournely, tom.* 3. *p.* 271. *vers. Antequam*, et clariùs *p.* 273 *vers. Neque*, quòd quisquis habet amorem Dei prædominantem, necessariò habet etiam amorem intensivum (rationalem, non jam sensitivum) prædominantem, qui bene sufficit ad implendum præceptum. Sed si intensio amoris sic intelligatur, quæstio est tantùm de nomine. Cæterùm certè præceptum implet, qui habet caritatem appretiativè prædominantem. Et hanc caritatem dicebat Baius posse esse conjunctam cum peccato, et hoc damnatum est. Aiebat enim Baius : « Caritas illa, quæ est » plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione pec- » catorum. » Ergo, ut rectè dicit Magister meus, illustrissimus et doctissimus episcopus Tornus, propositio opposita tenenda est, nempe : « Caritas illa, quæ implet legem, semper est conjuncta » cum remissione peccatorum. » Nec obstat dicere, quòd propositio fuerit proscripta respectu ad caritatem habitualem, nempe cùm quis est in gratia, non verò respectu ad caritatem actualem : nam bene respondet *Lugo d.* 5. *n.* 101. quòd Baius loqueretur de caritate quæ est plenitudo legis, de qua loquebatur *Apostol. ad Rom.* 13. Hinc non dubitandum quin Baius locutus fuerit non de habitu caritatis, sive de gratia justificante, sed de actu dilectionis ; per solum enim habitum non impletur lex, sed per actum, cùm lex habitum non præcipiat, sed actum caritatis, ut doctores communiter dicunt ; quia habitus non cadit sub præcepto, et præcepta non implentur nisi per actus. Id confirmatur ex proposit. 70 damnata ejusdem Baii, quæ dicebat : « Homo existens in peccato » mortali... potest habere veram caritatem ; et caritas etiam per- » fecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis. » Baius igitur hîc distinguebat caritatem veram à perfecta ; per tò *etiam perfecta* (nova sedulò illud additum *etiam*) utique intelligebat caritatem intensam ; et per tò *veram*, caritatem remissam, quæ sine

dubio vera caritas est, cùm majus et minus non varient speciem; et utraque pars propositionis damnata est. Nescio quomodo his responderi possit.

Ex his omnibus congestis patet oppositam sententiam, quæ dicit contritionem cum caritate remissa non justificare extra sacramentum, esse omnino improbabilem et falsam; unde dicit *Lugo d.* 5. *n.* 99. eam ab omnibus theologis communiter rejici, imò apud ipsum *n.* 113 *Coninck.* vocat erroneam, *Vasquez* contra sententiam catholicam, *Alphonsus Curiel* parum tutam in fide, alii verò temerariam, et scandalosam: temerariam, quia in re gravissima discedit ab omnibus theologis, et communi sensu SS. Patrum; scandalosam verò, quia removet homines à sæpius procuranda contritione. Et ideo testatur *Gonet d.* 3. *n.* 27. quòd Silvius, licèt prius oppositam sententiam tutatus fuisset, postea tamen se retractavit: « Eò quòd (ait Gon.) apertissimè talis sententia » contradicat variis Scripturæ, et conciliorum, ac SS. Patrum » testimoniis. »

Objiciunt autem I. contra nostram sententiam de sufficientia attritionis: Peccator aversus à Deo non potest ad Deum converti, nisi per caritatem formalem et actualem. Respondetur: Hoc siquidem requiritur extra sacramentum; et ratio est, quia, sicut per peccatum, quod est actualis contemptus Dei, homo avertitur à Deo, ita per amorem actualem debet se ad Deum convertere. Aliud verò dicendum de remissione peccatorum intra sacramentum; quia, cùm sacramentum virtutem habeat delendi peccatum, et nonnisi per infusionem gratiæ, quæ est ipsa caritas habitualis, sufficit ad gratiam obtinendam, ut peccator per attritionem sit dispositus ad sacramentum recipiendum, virtute cujus sine caritate actuali convertitur ad Deum, prout extra sacramentum per caritatem converteretur. Et sic intelligitur quomodo peccator ex attrito fiat contritus, nempe, quia virtute clavium æquivalenter contritus redditur, prout dicunt fautores nostræ sententiæ communiter, ex D. Thoma in cit. *Quodl.* 4. *art.* 1. ubi docuit: « Alii » qui non perfectè contriti virtute clavium gratiam contritionis » consequuntur. »

Objiciunt II. Qui dolet de peccato propter pœnam, magis odit pœnam quàm peccatum; unde, si non habeat caritatem, non potest Dei gratiam adipisci. Respondetur distinguendo: Qui actu magis odisset pœnam quàm culpam, ex timore, qui dicitur serviliter servilis, adeo ut ille peccare vellet, si non esset puniendus; hic non solùm non eliceret actum bonum, sed positivè malum, quia non excluderet à suo dolore voluntatem peccandi. Qui verò odit culpam propter pœnam, et excludendo omnino voluntatem peccandi, dolet se offendisse Deum propter metum inferni, iste jam elicit actum bonum, qui oritur ex caritate ordinata erga seipsum (ut declaravit Tridentinum, et confirmavit Alexander VIII, damnando propos. 16, quæ dicebat: « Attritio, quæ gehennæ et » pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiæ Dei » propter se, non est bonus motus ac supernaturalis); » et ideo

jam se dispositum reddit ad gratiam in sacramento consequendam.

Objiciunt III. Ad quamcumque justificationem omnino requiritur saltem principium dilectionis; prout declaravit *Trident. sess. 4. c.* 6. ubi dixit quòd peccatores, dum ad justificationem disponuntur, « Deum... tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversùs peccata per odium aliquod, et detestationem. » Respondetur : Non negamus ad justificationem requiri initium amoris; nec negamus illud requiri etiam in sacramentis mortuorum, dum concilium ibi agit præsertim de justificatione per baptismum. Sed qualis, quæso, amor à concilio requiritur. Numquid perfecta caritas? vel an tantùm initium caritatis? Hîc refert advertere id quod testatur *Pallavic. His. Trid. l.* 8. *c.* 13. nempe quòd aliqui patres concilii, vice tò *diligere incipiunt*, contenderent ut adderetur, *per actum caritatis :* sed huic concilium restitit, et confirmavit, ut poneretur tantùm *diligere incipiunt*. Cur restitit? nisi quia judicavit non requiri ad justificationem in baptismo (sive in sacramento pœnitentiæ, hæc enim sacramenta pari passu procedunt) actum perfectæ caritatis. Hoc autem initium amoris, ut bene docent *Gamm. in* 3. *part. de Pœnit. c.* 9. *Frassent.* 10. *p.* 563. *q.* 2. *Petrocorens. tom* 4. *pag.* 114. *quæst.* 3. *et Toûrn. præl. Theol. tom.* 9. *p.* 126. jam habetur in attritione, quam supra descripsimus : primò, per timorem divinæ vindictæ, juxta illud *Eccles.* 25. 16. *Timor Dei initium dilectionis ejus.* Secundò, per spem veniæ, cùm in ipso Tridentino dicatur *loc. cit.* quod ad gratiam bene se disponant, qui Deum incipiunt diligere *tanquam omnis justitiæ fontem*, id est tanquam justificationis omnis auctorem. Tertiò, per spem beatitudinis æternæ, cùm doceat *D. Thomas* 1. 2. *q.* 40. *artic.* 7. loquens de spe theologica, eam esse quidem initium amoris erga Deum, his verbis : « Ex hoc... quòd per aliquem speramus nobis » posse provenire bona, movemur in ipsum, sicut in bonum nos» trum; et sic incipimus ipsum amare. » Unde idem sanctus doctor 2. 2. *quæst.* 7. *art.* 8. inquit : « Perfectus quidem amor est, » quo aliquis secundùm se amatur... imperfectus... quo quis amat » aliquid... sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat. » Hæc autem omnia (ut dicunt AA. citati, et alii) necessariò in attritione includuntur, dum qui cum illa, et spe veniæ, ad sacramentum accedit, jam Deum ut suum liberatorem, justificatorem et glorificatorem diligere incipit.

Nec obstat dicere quòd ille, qui diligit Deum propter bonum suum, seipsum diligat, non Deum; nam sapienter respondet S. Franciscus Salesius de Amore Dei capite 17 dicens, quòd, si quis diligeret Deum propter suum bonum, et ita affectus esset ut si à Deo nihil speraret, eum nullo modo diligeret; hic utique peccaret, quia positivè excluderet caritatem; tunc enim non se converteret ad Deum, sed revera ab illo se magis averteret, cùm perversè ordinaret Deum ad seipsum tanquam ad finem ultimum. Qui verò amat Deum tanquam sibi summum bonum, et excludit

omnem voluntatem petendi, tunc elicit actum bonum supernaturalem; et, licèt non habeat caritatem perfectam, illam tamen non excludit, eamque jam incipit habere, et aliquo modo ad Deum se convertit.

Cæterùm, quis neget esse omnino expediens, ut pœnitentes pro viribus conentur elicere actum contritionis perfectæ, utque confessarii studeant semper eos ad illam excitare, ut tutiùs illi divinam gratiam consequantur? Verùm nostra sententia utique proderit, ut, si quis accedat cum sola attritione, non se retrahat ab hoc sacramento, et confessarius eum non rejiciat tanquam indispositum.

443. — Quæritur VII. an in confessione sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium prout infliguntur à Deo. *Prima sententia* affirmat, et hanc tenent *Lugo dist.* 5. *n.* 137. *Suarez dist.* 7. *sect.* 2. *num.* 15. *Spor. n.* 242. *Anacl. num.* 42. *Viva in proposit.* 15 *Alexander VIII. n.* 12. *Elb. n.* 59. qui cum *Gob.* vocat moraliter certam; item *Gran. Reg. Moio, Aversa etc. cum Croix n.* 884. qui vocat probabilissimam. Ratio, quia *Trident. sess.* 14. *c.* 4. inter motiva attritionis ad sacramentum sufficientis dicit, *ex metu gehennæ et pœnarum:* ubi per tò *gehennæ* intelligitur pœna æterna, per tò autem *pœnarum* videtur intelligi pœna temporalis, cùm ibi concilium adducat exemplum pœnitentiæ Ninivitarum, quæ concepta fuit ob metum excidii suæ civitatis: sicut enim Deus comminatur pœnas æternas, sic temporales ad peccatores absterrendos. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Concin. pag.* 236. *n.* 11. *Canus Relect. de Pœnit. part.* 3. *item Hurtad. Pasqualigus apud Dian. p.* 9. *tr.* 9. *resol.* 51. Et Cardenas in proposit. 1 Innoc. XI. *n.* 72. dubitat an prima sententia sit moraliter certa. Ratio, quia licèt Tridentinum dicat ex metu *gehennæ et pœnarum*, non tamen distinguit gehennæ, vel pœnarum; unde probabiliter ponit utrumque pro eodem; cùm enim pœna peccati mortalis sit æterna, de malo æterno pœnitens timere debet. Prima sententia videtur probabilior; nam gehenna cunctas complectitur æternas pœnas, et ideo, dicente concilio *et pœnarum*, aliquid aliud, præter pœnam æternam intelligendum est. At, cùm secunda non careat sua probabilitate, saltem extrinseca, puto tutius in praxi eam servandam esse.

444. — Quæritur VIII an possit dari sacramentum pœnitentiæ validum et informe. Casus esset, si quis duo mortalia commiserit, unum furti, alterum perjurii; deinde memor tantùm furti ipsum duntaxat confitetur, dolens non ex motivo universali, sed ex motivo speciali turpitudinis supernaturalis, quam habet furtum; quæritur an hic, licèt gratiam non recipiat, validè tamen confiteatur, ita ut sacramentum, sublato obice, nempe detestato peccato oblito, reviviscat ad causandam gratiam, nec postea sit obligatio repetendi peccatum jam confessum, sed solum omissum. *Prima sententia* negat, et hanc tenent *Elbel num.* 82. *Conc. pag.* 351. *Felix Potest. de Pœn. n.* 2082. *cum Scoto, Holzm. n.* 506. *cum Bosco, Sporer, Mastrio, Gallensi, et Scotistis. Com-*

muniter item Vasq. Laymann. Con. Sa etc. apud Croix num. 672. Ex istis autem alii (*ut Vasq. Potest. et Elbel*) dicunt, tale sacramentum esse validum et formatum, id est cum effectu gratiæ. Ratio, quia, cùm pœnitens doleat, ut divinam recuperet amicitiam, licèt doleat ex speciali motivo turpitudinis furti, tamen ejus dolor virtualiter se extendit ad omnia mortalia oblita, utpote opposita reconciliationi cum Deo intentæ; ac proinde, si dolet de turpitudine specifica, debet etiam dolere de generica, quæ talem reconciliationem impedit. Alii verò è converso (*ut Holzm. etc.*) dicunt tale sacramentum esse non solum informe, sed etiam invalidum. Ratio, quia in *Trident. sess.* 14. *c.* 5. habetur, quòd dolor dicatur pars hujus sacramenti, quatenus operatur remissionem peccatorum; ergo, si dolor ille particularis remissionem non causat, nunquam erit materia apta ad sacramentum, ac proinde sacramentum erit semper invalidum. *Secunda* verò sententia probabilior affirmat, et hanc tenent *Lugo dist.* 14. *ex num.* 65. *Suar. d.* 20. *sect.* 4. *n.* 26. *item Tolet. Val. Fill. Bonac. Tann. Escob. etc. cum Croix d. n.* 672. *ac Gonet. d.* 10. *art* 1. *cum aliis Thomist. communissimè, ex D. Th. Suppl. q.* 9. *art.* 1. *et in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *quæst.* 1. cujus verba retulimus *n.* 87. Hi enim AA. dicunt talem pœnitentem non consequi gratiam, quia ex una parte unum mortale non potest remitti sine alio; et ex altera, cùm peccator doleat tantùm ex motivo particulari turpitudinis furti, non potest obtinere remissionem perjurii, cujus non meminit, nec dolet. Dicunt tamen hujusmodi sacramentum esse validum, quia nulla deest pars essentialis ad valorem: non confessio, cùm fiat integra eorum peccatorum, quæ memoriæ occurrunt: non dolor, cùm jam adsit circa peccatum confessum, nec absolutio ut supponitur; unde nihil obstat quominus tale sacramentum validum dici possit. Ad primam autem rationem respondetur quòd ille virtualis dolor, qui supponitur quoad perjurium oblitum (inclusus in illa detestatione specifica furti confessi), non sit sufficiens materia sacramenti, cùm nullo modo tunc fiat sensibilis, neque per confessionem, neque aliunde. Ad secundam rationem respondetur quòd concilium loquatur de eo quod per se et ordinariè contingit, non autem de eo quod per accidens et rarò evenit. Cæterùm, semper consultum est ut dolor eliciatur ex motivo generali; imò et necessarium, casu quo homo advertit se posse in anima habere alia mortalia oblita.

445. — Quæritur IX. An actus doloris debeat præcedere non solùm absolutionem, sed etiam Confessionem? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Laym. c.* 4. *n.* 31. *Pal. part.* 7. *n.* 11. item *Conc. et Bonasp. ap. Conc. pag.* 232. *n.* 3. Ratio, tum quia dolor tanquam materia hujus Sacramenti debet esse sensibilis, nec aliàs nisi per Confessionem sensibilis efficitur; ergo, si Confessionem subsequitur, non est materia apta, tum quia Confessio non debet esse simplex narratio, sed accusatio dolorosa, directa ad remissionem peccati obtinendam, et ideo oportet, ut sit à dolore informata. *Secunda* verò sententia communior negat, eam-

que tenent *Suar. dist.* 20. *sect.* 4. *n.* 30. *Bon. part.* 2. *n.* 18. *Lugo dist.* 15. *n.* 13. *Nav. Man. c.* 1. *n.* 22. *Holzm. n.* 508. item *Dic. Tol. Fill. Major, Henr. Fag. etc. apud Salm. c.* 5. *n.* 24 *et Conc. loc. cit.* valde probabilem putat, favetque Rituale Rom. *de Sacram. Pœnit.* dicens : « Audita Confessione (Confessarius) ad dolorem efficacibus verbis adducere conabitur, etc. » Ex hoc videtur Rituale supponere, quòd bene sufficit dolor post Confessionem elicitus. Sed rectè aiunt *Salm. tr.* 6. *de Pœnit. c.* 5. *n.* 26. quòd hæc secunda sententia sensu, quo eam explicant *Suarez* et *Dicastillus*, à prima non discrepat; *Laymann* enim, *Coninchius*, et *Palaus* nihil aliud exigunt, nisi quòd Confessio non sit mera peccatorum narratio, sed sit accusatio suî ipsius ad absolutionem obtinendam. En verba *Laymanni*, quem sequitur *Palaus* : « Re» quiritur, ut dolor aliquo modo antecedat Confessionem, quia » externa peccatorum Confessio debet procedere ab interna pœ» nitentia, eamque significare, quandoquidem materia Sacramenti » non est mera peccatorum explicatio, sed accusatio suî ipsius ten» dens ad absolutionem, ut explicat Coninchius. » Deinde ipse *Laymann cum Palao*, sententiam *Suarii* sectando, addit : « Ad hoc » verò (nempe ut Confessio sit sacramentalis) necessarium est, » ut dolor animi post peccatorum narrationem habitus aliquo » signo declaretur, saltem humiliando se coram Sacerdote, et ab» solutionem petendo, seu expectando; tale enim signum relatum » ad peccata paulò ante explicata veram rationem sacramentalis » accusationis habet. » Non igitur hæ sententiæ sunt duæ, sed una; in tantum enim *Laymann* et alii requirunt, ut Confessio sit dolorosa, sive quòd dolor Confessionem præcedat, in quantum exposcunt, ut Confessio non sit mera peccatorum narratio; sed habeat rationem accusationis sacramentalis; et ad hoc sufficit ut Confessio fiat animo obtinendi absolutionem, et deinde dolor manifestetur saltem per petitionem, seu expectationem absolutionis, sic etenim Confessio bene sacramentalis evadit. Addunt verò *Salmanticenses*, quòd tantùm ad sedandos scrupulos solent Confessarii, si de interna dispositione pœnitentis dubitent, excitare illum ad dolendum de peccatis paulò ante explicatis, quod fit si dicatur : « De peccatis narratis doleo, et me accuso. »

446. — Quæritur X. Per quantum temporis spatium actus doloris moraliter perduret ad validè suscipiendum Sacramentum? *Suar. dist.* 20. *sect.* 4. *num.* 29. *et Escob. lib.* 14. *num.* 121. *cum Soto, Hurt. et Candido*, censent sufficere dolorem, qui longo tempore Confessionem præcesserit, modò non sit retractatus. Sed meritò hos non approbat *P. Conc. pag.* 233. *n.* 4. Alii autem, ut *Carden. in prop.* 1. *Innoc. XI. p.* 65. *n.* 88. *Holzm. n.* 510. *et Diana part.* 5. *tr.* 14. *R.* 67. *cum Præp. et Gran.* dicunt sufficere dolorem præcedentem per unum diem, modò fuerit elicitus in ordine ad Confessionem : cùm enim Confessio sit effectus illius doloris, dolor virtualiter perseverat. Consentit *Ronc. cap.* 3. *quæst.* 2. *R.* 2. etiamsi dolor præcesserit per aliquot dies, dummodo (ut hîc auctor ait) virtualiter perseveret in aliquibus me-

diis, putà si pœnitens ex vi concepti doloris perstiterit in frequenti oratione, fuga occasionum, pœnitentiis, etc. Sed *Croix n.* 706. sentit, quòd, si post dolorem elicitum pœnitens ad diversa se converterit, vel per moram notabilem animo ad alia se distraxerit, in praxi breviter dolor sit renovandus. Hoc tamen videtur potiùs ut consilium sequendum, quàm ut præceptum, cùm communiter doceant DD. cum *P. Conc.* bene esse aliquam analogiam inter forum civile, et sacramentale; unde bene potest intercedere aliquod spatium inter discussionem causæ, et sententiam, sed non tanta, quanta in foro civili.

447. — Quæritur XI. An, ut dolor sit materia apta, debeat esse elicitus cum intentione Confessionis? Negant *Lugo dist.* 14. *n.* 37. item *Sporer, Moya, Gob. etc. apud Conc. p.* 232. *n.* 2. ac probabile putat *Tamb. l.* 1. *c.* 2. Ratio, tum quia ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. illa attritio dicitur disponere ad impetrandam gratiam in Sacramento, quæ voluntatem peccandi excludit, cum spe veniæ; quæ omnia verificantur in casu nostro. Tum quia tunc dolor, licèt non fuerit ordinatus ad Confessionem relatione antecedenti, ordinatur tamen relatione consequenti, eò quòd tunc adhuc verificatur dolor patefieri per Confessionem. Affirmant verò *Bus. supra n.* 12. *Bon. q.* 3. *part.* 2. *n.* 17. *Conc. l. c.* (citatur etiam pro hac sententia *P. Suarez dist.* 20. *sect.* 4. *n.* 29. Sed *Lugo loc. cit.* ostendit, quod *Suar.* est potiùs pro sua sententia.) Ratio, quia sicut minister, aut etiam suscipiens alia Sacramenta debet per intentionem ordinare materiam ad Sacramentum, prout ablutionem ad Baptismum, vel tactum materiæ ad Ordinationem, ita etiam suscipiens Sacramentum Pœnitentiæ debet ad illud ordinare dolorem, qui est hujus Sacramenti materia. Prima sententia est probabilior, sed cùm secunda etiam sit probabilis, ante susceptionem Sacramenti tutiùs docet *Carden. in Prop.* 1. *Innoc. XII* hanc esse sequendam.

448. — Quæritur XII An si quis statim post absolutionem confitetur peccatum oblitum, teneatur novum elicere dolorem? *Prima* sententia communior negat, et hanc tenent *Lugo dist.* 14. *n.* 27. *Anacl. n.* 72. *Viva q.* 3. *art.* 3. *n.* 8. *cum Perez, Henr.* et communi, *Roncaglia cap.* 3. *q.* 3. qui vocat moraliter certam. *Sporer. n.* 300. *Elbel. p.* 214. *n.* 75. putat probabilissimam cum *Gob. Dic. Henr. Bosc., etc.* item *apud Croix n.* 707. *Led. Salas, Escob. et Moya*, qui dicit esse indubitatam apud omnes, sed immeritò ut videbimus. Ratio, quia prior dolor se extendit etiam ad peccata oblita, quæ dum pœnitens immediatè confitetur, fit unus moraliter; rectè enim potest una materia proxima partialis plura constituere Sacramenta, unde sicut cum una aqua plures possunt fieri Baptismi, ita cum uno dolore, qui adhuc perseveret (ut hîc supponitur) plura possunt constitui Sacramenta Pœnitentiæ. *Secunda* verò sententia affirmat, et hanc tenent *Bon. part.* 4. *n.* 1. *Vasq. quæst.* 92. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 10. *Fill. tr.* 6. *n.* 77. Ratio, quia per primam absolutionem jam completum est judicium; ergo si impertienda est nova absolutio, nova requiritur

materia proxima. Et quamvis dolor in se moraliter perseveret, non tamen perseverat in ordine ad secundam absolutionem; ut enim supra diximus in præcedenti Quæst. X, probabiliter ad valorem Sacramenti requiritur ut dolor non solùm sit elicitus, sed etiam elicitus in ordine ad absolutionem. Cùm ergo hæc secunda sententia sit probabilis, imò probabilior, in praxi omnino sequendam esse dicunt *Croix n.* 712. *et Conc. pag* 234. *n.* 5; saltem tutiùs censeo tenendam.

449. — Quæritur XIII Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium? Certum est, quòd etsi extra Sacramentum « sufficit aliquis motus gratiæ vel caritatis ad ejus remissionem, » ut docet *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 2, tamen in Sacramento omnino requiritur dolor formalis, nec sufficit virtualis, ut communiter docent DD. cum *Roncaglia c.* 2. *q.* 2. *Conc. p.* 235. *n.* 6. *et Croix n.* 682. (contra paucos) ex D. August. *Epist.* 48. ubi scripsit; « Nec quemquam putes à quocumque seu magno seu parvo pec- » cato ad correctionem sine pœnitentia posse transire. »

Sed dubitatur 1. an sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore? Negant *Natalis Alex. de Pœnit. art.* 7. *reg.* 20. *pag. mihi* 69. *Juenin. de Sacram. in Sacram. Pœn. q.* 4. §. 2. *et Genettus t.* 4. *q.* 8. *in fine pag.* 81, et dicunt non esse nisi veniale suscipere Sacramentum sine certo dolore, quando materia tantùm levis affertur in Confessione, et abest animus profanandi Sacramentum; quia ut supponunt, frustrare Sacramentum in materia levi, non est nisi levis irreverentia. Sed per quantum huic opinioni acquiescere conatus sim, non potui, cùm hæc sententia opposita sit communi Theologorum, ut videre est apud *Croix num.* 681. *Antoine p.* 501. *q.* 7. *et Lugo dist.* 14. *sect.* 8. *ex n.* 108. qui primam sententiam vocat omnino falsam; et ratio nimis urget, nam tota malitia culpæ in hoc casu consistit in injuria, quæ irrogatur Sacramento, illud suo effectu frustrando, sive ergo Sacramentum frustretur ex materia gravi, sive ex levi, nihil refert, quia semper eadem irreverentia Sacramento infertur.

Dubitatur 2. an in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio? Negant aliqui apud *Suar. dist.* 20. *sect.* 6. *n.* 7. Sed oppositum est tenendum cum communi sententia, quam docent *Suarez l. c. Conc. p.* 235. *n.* 7. *Antoine p.* 501. *q.* 7. *Lugo dist.* 14. *num.* 118. *cum Henr. et Fag. et Escob. l.* 14. *n.* 166. *cum Hurt. et Diana.* Hinc sufficit de uno tantùm veniali pœnitere et proponere emendationem cùm venialia non sint materia necessaria, sed tantùm sufficiens. Dicunt autem *Lugo ex n.* 133. *Tamb. l.* 1. *c.* 3. *n.* 9 *et* 10. *Pal. ac Spor. apud Croix n.* 910, sufficere etiam si quis doleat de multitudine, aut frequentia venialium, etsi non doleat de singulis in particulari; quia, ut dicunt, sicut quis potest dolere de excessu distractionis in precibus, vel comestionis, ita de multitudine venialium. Et videtur favere *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art. ad* 1. ubi dicit sufficere « propositum se præparandi ad venialia » minuenda. » Ergo sufficit dolor de ipsorum multitudine, propositum enim dolorem sequitur. Contradicunt tamen *Arriaga et*

Dicast. apud Croix l. c. dicentes dolorem et propositum non tantùm debere esse circa multitudinem emendandam, sed etiam circa ipsa venialia, quæ frequentiam constituunt. Sed hæ sententiæ facilè videntur posse conciliari, cùm impossibile sit dolere de multitudine, et non dolere saltem de illis posterioribus culpis, per quas constituitur multitudo, quia circumstantia hæc excessùs abstrahi non potest à culpis ipsis : tunc enim in obliquo saltem doleres de culpis, in recto et principaliter de excessu. Rectè etiam dicit *Croix n.* 913. *cum Suar. et Tann.* (contra *Bosco, etc.*) quòd bene quisque potest dolere de venialibus deliberatis, et proponere omnia illa vitare ; de semideliberatis autem sufficit dolere quòd ea commiserit, et imposterùm velit attendere ad ipsa vitanda quantùm humanæ fragilitati permittitur. Et hæc sunt juxta doctrinam *D. Thomæ*, qui *d. quæst.* 87. *art.* 1. *ad.* 1. sic ait : « Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quòd homo proponat » abstinere ab omnibus et singulis... ; sed ad pœnitentiam pec- » catorum venialium requiritur, quòd homo proponat abstinere à » singulis, non tamen ab omnibus, quia hoc infirmitas hujus vitæ » non patitur. Debet tamen habere propositum se præparandi » ad venialia minuenda. »

§. II.

De quæstionibus pertinentibus ad propositum.

430. — Quæritur I. An in Sacramento Pœnitentiæ sufficiat propositum virtuale, sive implicitum, inclusum in dolore? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Suar. dist.* 2. *sect.* 4. *num.* 34. *Bellarm. lib.* 2. *de Pœnit. c.* 6 *et* 7. *Bonac. q.* 5. *part.* 8. *n.* 2. *Conc. pag.* 237. *n.* 15. *cum Scoto, Caj. Cano, etc.* item *Val. Tolet. Reg. Henr. et apud Croix n.* 894, qui ait oppositam non esse certam. Ratio, quia, licèt dolor includat necessariò propositum, tamen Tridentinum *sess.* 14. *c.* 4. requirit propositum formale ; dicens, *cum proposito non peccandi de cætero. Secunda* sententia affirmat, dummodo dolor eliciatur ex motivo universali, et hanc tenent *Lugo dist.* 14. *n.* 52. *Carden. in prop.* 1. *Innoc. XI,* (qui vocat moraliter certam) *Laym. c.* 4. *n.* 6. *Anacl. n.* 49. *Viva quæst.* 3. *art.* 3. *n.* 1. *Elbel n.* 87. *cum Mastrio, Sp. Gobat. etc. ac Salm. c.* 5. *n.* 54. *cum Nav. Fill. Vill. etc.* Ratio, quia Concilium *loc. cit.* subdit, quòd attritio, si voluntatem peccandi excludit cum spe veniæ, disponit hominem ad impetrandam gratiam in Sacramento, ergo quoties has requisitas conditiones habuerit attritio, jam sufficienter disponit ad Sacramenti valorem. *Tertia* verò sententia, quam tenet *Holzmann n.* 401. *v. Debet* 2, asserens hanc esse communem cum *Suarez, Bellarm. et Bon.* dicit, quòd, si pœnitens cogitet de vita futura, debet formaliter proponere emendationem, quia (juxta Tridentinum) quisque per pœnitentiam debet novam inchoare vitam ; unde non videtur satis pœnitere, qui cogitans de vita futura, expressè non proponit emendari. Neque huic obstat dicere cum *Viva,* quòd Concilium

tres tantùm partes Sacramenti assignat, scil. contritionem, confessionem, et satisfactionem, unde si requireretur etiam propositum formale, partes non tres, sed quatuor essent. Nam bene respondet *P. Concina*, quòd contritio duobus constat; nempe dolore, et proposito explicito. Secus verò si pœnitens nihil cogitet de futuro, putà si quis sit in extremo vitæ constitutus; revera enim in quocunque dolore propositum necessario continetur, patetque quòd taciti et expressi eadem est efficacia. Hæ duæ ultimæ sententiæ sunt quidem probabiliores, sed quia prima non caret sua probabilitate, in praxi ante factum tutiùs sequenda est, ut rectè dicunt *Bon. Croix l. c.* Dico ante factum, nam dicunt *Croix n.* 680. *Viva in prop.* 65. *Innoc. XI, n.* 16. *Elbel de Pœnit. pag.* 216. *n.* 84. *Gob. et Bon. ib. cum Bellarm. Suar. Vasq. Reg. Henr.* quòd si bona fide cum vero dolore confessus fueris sine proposito formali, non teneris Confessionem repetere; quia, esto communiùs non liceat Sacramentum suscipere cum opinione quæ non sit moraliter certa, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis; tamen non teneris repetere Confessionem, si probabiliter validè es jam confessus, cùm præfatum periculum tunc non ampliùs adsit. Nihilominus nec etiam valeo huic sententiæ acquiescere; ratio, quia cùm prima opinio sit sufficienter probabilis, pœnitens qui gravem culpam et certam perpetravit, tenetur de ea Confessionem explere, non tantùm probabiliter, sed etiam certè validam.

451. — Quæritur II. Quænam sint conditiones necessariò requisitæ ad propositum? Hîc ante omnia advertendum, rem valde difficilem esse quòd peccatores frequenter ex consuetudine in mortalia labentes cum vero proposito ad Confessionem accedant; quapropter in hoc Confessarius sedulò incumbere debet, maximè si Pœnitens alicui vitio magnam habuerit adhæsionem. Tres autem sunt conditiones veri propositi, nempe ut sit firmum, universale, et efficax.

I. Propositum *firmum* importat, ut pœnitens habeat voluntatem omnino deliberatam non recidendi, et sit animo ita dispositus, ut nullius mali timore, et nullius boni cupidine peccatum in posterum admittere velit.

Sed hîc dubium fit, an prudenter credi possit, quòd firmum habeat propositum pœnitens, qui asserit se nolle ampliùs relabi, sed certò credit se relapsurum? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Nav. Man. c.* 9. *n.* 18. (qui asserit communem) *Laym. cap.* 4. *n.* 8. *Sporer p.* 204. *n.* 310. *Pal. par.* 2. *n.* 15. item *Suar. Sylvest. Con. Henr. Vega, Dic. apud Salm. c.* 5. *n.* 53. Ratio, quia propositum voluntatis non relabendi bene consistere potest cum judicio intellectus de lapsu futuro ex cognita fragilitate. Sed pace tantorum DD. omnino sequendam puto oppositam sententiam, quam tenent *Busemb. supra n.* 10. *Conc. pag.* 255. *n.* 3. *et Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 1822. *v. Objic.* Non nego quòd speculativè loquendo bene posset consistere firmum propositum voluntatis cum cognitione relapsûs; sed cùm quis certò credit se relapsu-

rum, practicè certam suspicionem præbet propositum suæ voluntatis non esse satis firmum; impossibile est enim, ut quis firmiter proponat se emendare, sciens quòd Deus suam gratiam coadjuvantem non denegat facienti quantum in se est, et his non obstantibus credat certò se ad sua peccata reditūrum. Unde rectè ait *Croix l. c.* quòd talis pœnitens priusquam absolvatur, disponi debet, ut speret, non per vires suas, sed per Dei auxilium à peccatis liberatum iri. Secus verò dicendum, si pœnitens ex sua præterita fragilitate timeret relapsum; communiter enim dicunt DD. cum *Nav. c.* 3. *n.* 13. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1733, et aliis, quòd ad serium propositum non requiritur ut credatur nullus relapsus secuturus, sed satis esse nunc adesse seriam voluntatem non relabendi; nam bene potest consistere voluntas resipiscendi cum timore lapsûs ex mutatione voluntatis. Hinc rectè inquit *Gerson tract.* 8. *super Magnif. part.* 3. quòd pœnitens Confessario interroganti : « Credis tu quòd nunquam cades in tale peccatum? respondeat, ego fragilis formido lapsum, non tamen volo » nunc casum; de futuro misericordiæ Dei me commendo, de» precans, ut me custodiat à peccato; quòd si ceciderit fragilitas » mea, deprecor, ut resurgam. »

II. Requiritur, ut propositum sit *universale* circa peccata mortalia; quidquid enim dicunt *Aversa, Dicast. Hurtad. et Platell. ap. Croix n.* 898, asserentes, quòd, sicut sufficit dolor particularis, ita etiam particulare propositum, modò excludat positivam peccandi voluntatem; oppositum tamen omnino est tenendum cum sententia communi, quam docent *Laym. c.* 4. *n.* 20. *Pal. p.* 2. *n.* 16. *Lugo dist.* 14. *n.* 52. *Concina p.* 259. *n.* 10. *Mazzotta tom.* 7. *pag.* 343. *et Croix l. cit. cum Nav. Con. Tamb. Escob.* et aliis passim, *ex D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art* 1. *ad* 1. ubi ait : « Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quòd homo » proponat abstinere ab omnibus, et singulis. » Ratio, quia licèt dolor particularis, putà, si concipiatur ex turpitudine speciali (ut diximus *n.* 443.) alicujus criminis, satis sit ad valorem Confessionis, cùm dolor respiciat tantùm peccata commissa, quæ pœnitens detestari debet; non tamen sufficit propositum particulare, cùm quisque teneatur absolutam et positivam habere voluntatem omnia mortalia vitandi. Unde Tridentinum *sess.* 14. *c.* 4. loquens de contritione in genere, dicit *est animi dolor ac detestatio de peccato commisso*, non dicit de omnibus peccatis; loquens verò de proposito, dicit *cum proposito non peccandi de cætero;* particula autem *non* utique importat propositum universale vitandi omnia mortalia. Secus verò est de proposito circa venialia; in his enim sufficit (ut docet idem *D. Th. l. c.*) quòd pœnitens proponat abstinere ab aliquo, absque eo quòd proponat abstinere ab omnibus.

III. Requiritur, ut propositum sit *efficax*, id est aptum efficere quod proponitur; et ideo oportet, quòd pœnitens non solùm proponat peccatum vitare, sed etiam media adhibere ad peccatum vitandum, et signanter occasiones proximas peccandi, ut

communiter docent DD. Vide *Sporer p.* 205. *n.* 313. Non semper autem verum est, tunc solùm propositum esse efficax, quando efficitur id quod proponitur; aliàs quoties pœnitens recideret, toties teneretur repetere Confessiones; relapsus enim non semper est signum propositi infirmi, sed sæpiùs tantùm signum est mutatæ voluntatis; nam bene potest accidere, quòd quis verum habeat amorem Dei prædominantem, et firmum propositum nunquam peccandi, et nihilominus statim peccet, prout D. Petrus verè proposuit potiùs mori, quàm Christum negare, et tamen ad primam ancillæ vocem negavit. Id sanè probatur ex D. Gregorio (*Hom.* 30. *in Evan.*) qui dixit : « In quorumdam corda » venit Deus, et mansionem non facit....; ad perpetranda pec- » cata redeunt, ac si hæc minimè planxissent. » Confirmatur ex Rituali Rom. ubi dicitur : « In peccata facilè recidentibus, » utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, putà semel in mense, » vel certis diebus solemnibus, confiteantur, et, si expediat, » communicent. » Principalis autem efficacia propositi (ut supra innuimus) consistit in avellendis occasionibus proximis peccandi, aut in mediis debitis adhibendis, ut ipsæ, si sint necessariæ, ex proximis fiant remotæ. Unde hîc diligenter de his agere oportet.

432. — Quæritur III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis, qui sunt in occasione peccandi? Et hîc dubitatur 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi? Occasio distinguitur 1. in proximam, et remotam. Occasio *remota* est illa, in qua homines constituti regulariter ut plurimùm non peccant. Occasionem verò *proximam* alii, ut *Nav. Man. cap.* 3. *n.* 14. *Bon. de Matr. dist.* 4. *p.* 14. *n.* 11. *Laym. de Pœn. c.* 4. *n.* 9. *Conc. p.* 260. *n.* 13. *et Spor. n.* 323. definiunt esse illam, in qua creditur pœnitens nunquam vel rarò à peccato abstinere. Sed definitio hæc non placet, meliùs dicendum cum *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 8. *n.* 1. *Holzm. n.* 500. *Lugo d.* 14. *n.* 149. *Suar. d.* 32. *s.* 2. *num.* 4. *Contin. Tourn. tom.* 2. *p.* 255. *Wigandt tr.* 5. *n.* 50. *Croix lib.* 5. *n.* 252. *Viva de Pœn. qu.* 3. *art.* 4. *n.* 5. *P. Segneri Conf. instr. c.* 5. *et Ronc. c.* 4. *q.* 1. *R.* 1. quòd occasio proxima *per se* est illa, in qua homines communiter ut plurimùm peccant : proxima autem *per accidens*, sive respectiva est illa, quæ, licèt per se respectu aliorum non sit proxima, eò quòd non sit apta de sua natura communiter inducere homines ad peccatum, tamen respectu alicujus est proxima; vel quia hic in illa occasione, etsi non ferè semper, nec frequentiùs, frequenter tamen cecidit; vel quia, spectata ejus præterita fragilitate, prudenter timetur ipsius lapsus. Unde perperam dicunt *Nav. c.* 3. *n.* 17. *Lug. dist.* 14. *n.* 150. *et Viva q.* 3. *art.* 4. *n.* 5. *cum aliis*, non esse in occasione proxima adolescentes, qui laborando cum fœminis peccant consensu, verbis, aut tactibus, eò quòd (ut dicunt) non ferè semper in talibus occasionibus peccant; nam, ut diximus, ad occasionem proximam constituendam sufficit, ut homo frequenter in ea labatur. Notandum verò, quòd aliquando occasio,

quæ respectu aliorum communiter est proxima, respectu hominis valde pii et cauti poterit esse remota, ut bene advertunt *Holzm. et Croix l. c.*

Distinguitur 2. occasio in voluntariam et necessariam. *Voluntaria* est quæ facilè dimitti potest : *necessaria*, quæ physicè, vel moraliter non potest avelli.

Periculum autem proximum aliud est formale, aliud materiale. *Formale* est illud, quod est proximè conjunctum cum peccato, ita ut homo in eo constitutus probabiliter peccabit, sive in peccatum consentiet; et hoc periculum semper vitandum est. Intelligendum tamen hoc (ut bene advertit *Croix l.* 5. *n.* 254.), si periculum sit consensûs, non autem simplicis tentationis, aut motuum. *Materiale* verò est illud, quod cum peccato non est proximè conjunctum, sed tantùm remotè, ratione necessitatis et mediorum, quæ homo adhibet ad peccatum vitandum; unde tunc accidet quòd occasio de se sit proxima, et periculum remotum : prout evenire potest in chirurgo, qui in medendis partibus secretioribus puellæ utique esset in occasione proxima peccandi, sed ratione necessitatis et officii, si debitas adhibeat cautiones piarum cogitationum, precum, protestationis de non consentiendo, bene poterit à culpa excusari; quia tunc divina adjuvante gratia, periculum fit remotum et materiale. Vide *Croix l.* 5. *n.* 254.

Ex præmissis infertur esse in occasione proxima qui domi retinet mulierem, quacum sæpe peccavit. Et hîc notandum, quòd si quis non habet ad suam dispositionem mulierem, quacum peccat, sed cum ea peccat semper ac accedit in illius domum, tunc illuc accedere erit occasio proxima, etiamsi semel in anno accederet, et peccaret. 2. Qui in ludo frequenter labitur in blasphemias, vel fraudes. 3. Qui in aliqua domo, caupona, aut conversatione incidit in ebrietatem, rixas, verba aut gestus lascivos. Hujusmodi pœnitentes non sunt absolvendi regulariter, nisi priùs occasionem deseruerint. Pariter non possunt absolvi illi, qui licèt in occasione non peccent, aliis tamen scandalum præbent, ut communiter docent *Palaus tr.* 2. *dist.* 2. *part.* 9. *n.* 19. *Bon de Matr. dist.* 4. *part.* 14. *n.* 12. *et Salm. c.* 5. *n.* 62. *cum Nav. Graff. Candido, Lop. etc.* Addunt *Croix l.* 5. *n.* 269. *et Tourn. tom.* 2. *p.* 257. *cum Cabass.* quòd, cùm occasio externa conjungitur cum passione aut tentatione vehementi, vel habitu vitioso, vel forti tentatione, peccat qui eam non relinquit, etsi necdum cesserit tentationi; quia rarò accidet, quòd talis se continebit, si ab occasione non separetur; unde ait *Tourn.* quòd ancilla vivide sollicitata ab hero tenetur ab illius domo discedere; qui enim liberè commoratur, ubi tam periculosè ad malum allicitur, non potest rationabiliter sperare victoriam tentationis, nisi auxiliis gratiæ extraordinariis, quæ sperari sine temeritate nequeunt ab eo, qui liberè periculum vitare potest et non vitat. Hæc tamen intelligenda sunt, si hujusmodi persona sit fragilis, et parùm devota; nam si esset pietati dedita, et cauta, et oppor-

tuna adhiberet remedia ad tentationes repellendas ac passioni obviandum, tunc eam non obstringerem ad occasionem auferendam.

Dicit autem *Ronc. c.* 5. *q.* 8. non esse negandam absolutionem juveni et puellæ, qui aliquo tempore se invisunt animo Matrimonium contrahendi; nemo enim (ait) tenetur ducere personam ignotam, sed per aliquod tempus potest experiri quibus moribus alter sit præditus. Hæc assertio speculativè loquendo videtur rationabilis; sed ego experientia doctus vix semel vel iterum permitterem sponso ad domum sponsæ accedere, vel sponsæ aut parentibus illum in domo excipere; rarò enim reperi qui in tali accessu non peccaverit, saltem verbis aut cogitationibus, cùm omnes aspectus, et colloquia inter hujusmodi sponsos sint incentiva ad peccandum, et moraliter impossibile sit ipsos invicem tractare, et stimulos turpes non sentire ad ea quæ tempore conjugii inter se futura sunt. In his autem omnibus, præsertim ubi turpium lapsuum periculum imminet, advertat sedulus Confessarius, quòd nunquam crudeliùs se geret cum pœnitente quàm benigniùs agendo, et quò majorem severitatem adhibebit, eò meliùs illius saluti consulet. D. Thomas à Villanova (*Fer.* 6. *post Dom.* 4. *Quad.*) vocat Confessarios « impiè pios, qui ne confitentem contristent, illum in sua nequitia manere permittunt. » Nec Confessarius turbari debet, si pœnitens dicat in hujusmodi casibus scandalum oriri, si post Confessionem ampliùs non accedat ad illam domum, si mulierem expellat, aut aliud simile effugiat periculum; nam illi suadere debet, quòd revera potiùs scandalo erit, si post Confessionem occasionem non auferat : aut enim alii suum peccatum aut periculum ignorant, et tunc nihil mali suspicabuntur, putà si quis famulam dimittit, vel si ab accessu in aliquam domum se abstinet; vel jam alii id animadverterunt, et tunc famam potiùs recuperabit, quàm amittet.

Ex his omnibus concludo, quòd ordinariè loquendo nunquam absolvi debet pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, etiamsi extraordinaria signa doloris afferat, antequam occasionem removeat; occasio enim extrinseca, præsertim ubi agitur de vitio turpi, quando præsens est, ita mentem excæcat, ut omnia proposita è memoria deleat, et ad peccata ita impellit, ut aliquis, etiamsi certam suam damnationem ab illo crimine securam cognosceret, adhuc à peccato non desisteret. Vide mox infra *Dub.* 3. *n.* 454.

455. — Dubit. 2. An absolvi possit, qui se exponit probabili periculo peccandi? Affirmant *Mendo, Gob. et Caram. apud Viva in Prop.* 41 *damn. ab Alex. VII, et Hozes, Lumb. etc. ap. Croix l.* 4. *n.* 257. et consentit *Spor. n.* 324. modò adsit rationabilis causa; quia (ut aiunt), cùm probabile sit quòd ille peccabit, et probabile quòd non peccabit, potest sibi formare conscientiam certam, et proinde judicium practicum non fore peccaturum. Sed hanc opinionem jam refutavimus *Tom.* 4. *l.* 5. *n.* 63. *cum Busembao, La Croix, Carden. Eliz. etc.* Hîc addo auctoritatem

D. Th. 2. 2. *q.* 10. *a.* 9. ubi id expressè reprobat, dicens : « Infirmi in fide, de quorum subversione probabiliter timeri » possit, prohibendi sunt ab infidelium communione. » Ratio est, quia, cùm adsit probabilitas labendi, jam adest formale periculum lapsûs, quod (ut diximus) omnino est fugiendum, quando occasio est voluntaria; secus verò, si necessaria (ut diximus *l.* 5. *n.* 63. de Medico et Parocho). Imò rectè sentiunt *Pal. t.* 1. *tr.* 2. *d.* 2. *p.* 2. §. 3. *n.* 9. *cum Suar. et Soto, Bann. ap. Tourn. tom.* 3. *p.* 277. *v. Major.* item *Salm. Val. et Azor. citati Tom.* 1. *l.* 2. *n.* 26. *v. Pariter,* quòd in necessitate extrema spirituali proximi non solùm potes, sed teneris illi succurrere cum tali periculo probabili, quia tunc necessitas efficit, ut periculum evadat remotum; unde, si potes, teneris; idque docet idem *D. Thom. loc. mox cit.* ubi, postquam dixit prohibendos esse à communione infidelium eos, de quorum salute probabiliter timetur, addit : « nisi urgeat necessitas. » Dicit tamen *Tourn. l. c. cum Sylvio,* quòd si periculum sit tale, ut probabilior sit lapsus, tunc nullo modo potes, nec debes illi te exponere, quia quisque plus suam quàm aliorum salutem respicere debet. Sed huic responderi posset, quòd in tali casu extremæ necessitatis, modò lapsus non sit moraliter certus, licèt sit probabilior, tenereris te fortiùs præmunire orationibus et operibus piis, et deinde fidere de majori auxilio Dei; rationabiliter enim tunc esset sperandum, fore ut Deus augeat auxilium, ubi major urgebit necessitas.

454. — Dubitatur 3. An pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, possit unquam absolvi? Hîc ante omnia oportet animadvertere quatuor propositiones proscriptas in hac materia. I. Propositio 41 damnata ab Alex. VII dicebat : « Non » est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc » nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii (*vulgò* regalo), dum, deficiente illa, nimis ægrè ageret vitam, et aliæ » epulæ tædio magno concubinarium afficerent, et alia famula » nimis difficilè inveniretur. » II. Prop. 61 damn. ab Innoc. XI dicebat : « Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione » peccandi versatur, quam potest et non vult omittere, quinimo » directè et ex proposito quærit, aut ei se ingerit. » III. Prop. 62 ab eodem Innocent. damn. « Proxima occasio peccandi non est » fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi » occurrit. » IV. Prop. 63. « Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali vel temporali » nostro, vel proximi. » Sed dubium fit, an qui non adhuc occasionem proximam removerit, possit prima vel secunda vice absolvi? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent plures auctores, prout *Suarez d.* 32. *sect.* 2. *n.* 3. *Pal. tom.* 2. *tr.* 2. *dub.* 2. *p.* 9. §. 3. *n.* 18. *Spor. n.* 325. *Elbel n.* 108. *Mazzotta t.* 3. *p.* 577. *Viva in Prop.* 41 *damn. ab Alex. VII, n.* 16. (citans *Cajet. et Cordub.,* sed *P. Milante* negat hos AA. esse pro hac sententia) et *Holzm. t.* 2. *p.* 148. *n.* 584. *cum Tambur.* ac communior ut asserit : et consentit *Ronc. c.* 4. *q.* 2. pro prima vice, casu quo

pœnitens nondum advertit ad obligationem removendi occasionem. Ratio, quia (ut aiunt) talis pœnitens potest esse bene dispositus ad absolutionem, etiam nondum occasione dimissa, si verè proponat dimittere. Sed hîc distinguendum cum S. Carolo Borromæo (*in Instruct.* suis Confessariis tradita) inter occasiones quæ *sunt in esse,* prout cùm aliquis concubinam domi detinet, vel dum aliqua famula peccat cum hero, quoties ab eo tentatur : et inter occasiones quæ *non sunt in esse,* utpote si quis loquendo prolabitur in blasphemias, aut versando in cauponis prorumpit in rixas et ebrietates, aut convivendo cum sociis, ruit in verbis et cogitationibus obscœnis, etc. In occasionibus hujus secundæ speciei, quæ *non sunt in esse,* rectè docet S. Carolus, quòd si pœnitens firmè proponat ab eis se cavere, potest per unam aut duas etiamque tres vices absolvi. Quòd si postmodum emendatio non apparet, differri ei debet absolutio, donec ille cum effectu occasionem derelinquat. In occasionibus verò prioris speciei quæ *sunt in esse,* ait S. Carolus pœnitentem neque prima vice absolvendum (quascumque promissiones proferat), nisi priùs occasionem amoveat. Et hanc sententiam censeo (saltem ordinariè loquendo) omnino sequendam; eamque tenent *Cardenas* in Prop. 61 damn. ab Innoc. XI, cum *Bon. Villal. et Candido, Tourn. t. 2. p.* 257. *Reg.* 1. *Conc. p.* 658. *n.* 1. *P. Segneri Instr. Conf. c.* 5. *Auctor libri* cui titulus : *Istr. per li Confessori Novelli t.* 1. *n.* 227. item *Nav. Man. c.* 16. *n.* 20. ubi ait : « Concubinarius cohabitans » concubinæ non debet absolvi, antequam ab ea separetur. » *Coninch. d.* 8. *de Pœnit. d.* 17. *n.* 113. ubi : « Eos, qui vivunt in » concubinatu, nullo modo extra casum gravis necessitatis expe- » dit absolvere, antequam de facto separentur. » *Azor. p.* 8. *l.* 3. *c.* 3. *q.* 2. *Resp. non posse licitè eum absolvi, antequam ab ea* (scil. concubina) *separetur;* item *Rodr. Sylo. Fernand. Margarita, etc. ap. Pal. dict. n.* 18. ex D. Augustino in *c. Satisfactio, de Pœn. Dist.* 3. ubi sic dicit : « Satisfactio pœnitentiæ est pec- » catorum causas excidere, neque eorum suggestionibus aditum » indulgere. » Ergo tenetur pœnitens ante absolutionem occasionem auferre, aliàs suggestionibus aditum non præcluderet. Ratio 1. hujus sententiæ (ut ait *Cardenas*) videtur esse, quia prima sententia videtur damnata in præfata Prop. 61 ab Innoc. XI. Sed hæc ratio non convincit; nam aliud est posse absolvi qui occasionem *non vult omittere,* ut dicebat propositio; aliud, qui licèt non velit omittere ante absolutionem, bene tamen vult omittere statim post absolutionem. Ratio 2. quia præceptum tollendi occasionem voluntariam est negativum, id est non permanendi in occasione (prout est præceptum non retinendi alienum), et hoc obligat semper et ad semper; unde qui potest occasionem statim removere et non removet, est in actuali transgressione præcepti, et ideo indispositus. Sed hæc ratio neque omnino satisfacit, vel saltem intelligenda est in solo casu quo pœnitens nolit statim post absolutionem tollere occasionem, et tantùm promittat auferre in futurum; at si pœnitens in actu Confessionis firmè pro-

poneret removere statim ac domum redit, non video cur dicendus esset hic indispositus, et quòd præcepto contraveniat. Ratio potior et vera hæc mihi videtur esse : ablatio occasionis est res magnopere ardua, et non fit nisi quis magnam vim sibi inferat, ut avellatur ab illa occasione, ad quam propter præteritam sui animi adhæsionem remanet valde propensus ; et ideo, si occasio non aufertur ante absolutionem, pœnitens de facili post absolutionem se decipiet, falsò sibi suadendo quòd tentationibus resistet, et sic, occasione non dimissa, profectò redibit ad vomitum. Qua de re, si talis vellet absolvi, antequam occasionem deserat, esset indispositus, quia se constitueret in probabili periculo infringendi propositum : ac propterea Confessarius, qui eum absolveret, ipsum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium judicis, quàm medici, quia absolveret indispositum, non applicando illi remedium suæ saluti necessarium.

Dices : Pœnitens qui habet pro se opinionem probabilem, debet absolvi, quia cùm sit dispositus habet jus ad absolutionem, juxta dicta *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 25. et dicenda *n.* 604. Ergo si quis efformaret sibi conscientiam probabilem juxta primam sententiam, teneretur Confessarius eum absolvere. Respondetur 1. quòd illicitum est (ut diximus mox supra *n.* 453. *dub.* 2.) se voluntariè exponere probabili periculo peccandi, unde peccat pœnitens, qui vult absolutionem recipere, antequam occasionem dimittat, cùm se immittat in probabile periculum infringendi propositum, et ideo tanquam indispositus nullum jus habet ad absolutionem. Respondetur 2. Dato et non concesso, quòd pœnitens possit absolvi semel vel iterum ante dimissam occasionem, tamen, ut communiter dicunt DD. et ipsi adversarii concedunt, pœnitens non habet jus ut statim absolvatur, et propterea bene potest (et si potest, tenetur Confessarius ut partes sui muneris rectè agat) tamquam medicus, differre illi absolutionem, usquedum occasionem auferat.

Dixi tamen *ordinariè ;* nam meritò excipiendus est 1. cum *Lugo d.* 14. *n.* 151. *Holz. n.* 586. *et Spor. n.* 325, casus quo pœnitens afferat extraordinaria signa doloris, quia tunc propter hujusmodi signa Confessarius prudenter potest judicare non adesse in pœnitente periculum illud proximum infringendi propositum; signa enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepisse gratiam, qua magis constanter se geret in occasione removenda. Nihilominus, ait *Ronc.*, quòd ipse etiam in hoc casu absolutionem differret, usquedum occasio auferatur, si absolutio commodè differri posset ; et ita etiam ego agerem.

Excipiendus 2. cum *Viva loco supra cit.* casus quo pœnitens, si absolutio differatur, non possit ad Confessarium redire, vel nonnisi post longum tempus : tunc enim, si ille jam fuerit confessus peccata sua, et Confessarius prudenter judicare valeat eum firmam habere voluntatem tollendi occasionem statim ac poterit, tunc potest et debet ipsum absolvere, quia tunc pœnitens habet jus ut statim absolvatur. Nec obstat dicere, quòd ipse tunc re-

maneret in eodem periculo (ut mox dictum est) infringendi propositum. Nam respondetur, quòd hoc casu tale periculum de proximo fit remotum : sicut enim ratione gravis damni (ut infra dicetur) non tenetur pœnitens occasionem auferre, eò quòd periculum per se proximum ratione illius necessitatis evadit remotum ; ita in casu nostro periculum illud infringendi propositum fit remotum ratione magni oneris, quod pœnitens deberet subire iterum repetendi Confessionem apud alterum; tunc enim est constitutus in morali necessitate recipiendi absolutionem, antequam occasionem dimittat. Hoc tamen non admittendum, si pœnitens ab alio Confessario jam fuerit admonitus de occasione tollenda , et non abstulerit; quia tunc habetur tanquam recidivus, et minimè est absolvendus, nisi fortè afferat extraordinaria signa doloris, ut supra.

435. — Dubitatur 4. An possint absolvi, qui sunt in occasione proxima necessaria? Ut supra innuimus, illa quidem dicitur occasio necessaria , quæ non potest relinqui vel physicè, vel moraliter; *physicè*, nempe si quis esset in carcere aut triremi , à quo discedere non posset ; vel si esset in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam : *moraliter* verò, nempe si occasio tolli non posset sine scandalo; in his casibus bene absolvi potest, occasione non sublata, cùm non teneatur pœnitens tunc illam auferre. Sed hîc dubium fit, an possit quis manere in occasione proxima , si aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama, aut fortunis? Negat *Merbesius de Pœnit. diss. 4. n.* 11. dicens, pro nullo damno temporali aliquem excusari à dimittenda occasione proxima , et in parte consentit *Wig. tr.* 5. *n.* 50. ubi ait, esse obligationem auferendi occasionem , etiamsi infamia sit subeunda. Communiter tamen affirmant DD. non teneri pœnitentem occasionem dimittere , si aliter grave damnum temporale passurus sit, dummodo interim sit paratus uti mediis præscriptis; ita *Nav. Man. c.* 3. *n.* 20. *Sanch. Dec. l.* 1. *cap.* 8. *n.* 3. *Lugo d.* 14. *n.* 152. *cum communi* , *Pal. tr.* 2. *d.* 2. *p.* 9. §. 3. *num.* 8. *Tourn. tom.* 2. *p.* 255 *et* 258. *Reg.* 3. *Anacl. p.* 619. *n.* 46. *Holzm. n.* 580. *v. Dixi*, *Bonac. de Matr. q.* 4. *p.* 14. *n.* 11. *Viva q.* 3. *a.* 2. *n.* 6. *Elbel n.* 104. *Laym. c.* 4. *n.* 9. *Renzi c.* 2. *sect.* 1. *q.* 15. *Sporer num.* 326. (qui tamen *n.* 328. *cum Palao* non excusat aliquem mediocriter divitem , qui ne patiatur damnum centum ducatorum , occasionem non vellet deserere) et consentit *Concina p.* 265. *n.* 17. si pœnitens ex dimissione occasionis deberet pati infamiam , aut gravissimum detrimentum. Ratio, quia occasio peccandi non est in se peccatum , neque affert necessitatem peccandi; quapropter bene potest cum ea consistere vera detestatio peccatorum , et firmum propositum non relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præceptum vitandi occasionem proximam per se obliget ad non permanendum in occasione, tamen illud intelligendum est obligare , cùm quis voluntariè in occasione persistit, non verò si maneat ex necessitate ; moraliter autem hæc necessi-

tas intervenit, quando sine magno detrimento, aut incommodo nequit occasio dimitti ; etenim tunc periculum formale et proximum opportunis adhibitis mediis ad non relabendum, fit materiale et remotum ; non enim qui est in periculo, sed « qui amat » periculum (ut dicitur in *Eccles.* 3.) peribit in illo ; » non autem amat periculum, qui invitus subit. Hinc optimè S. Basilius (*in Constit. Mon. c.* 4.) dixit : « Qui urgenti aliqua causa et neces- » sitate, se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cùm ta- » men aliàs nollet, non tam dicitur amare periculum, quàm in- » vitus illud subire : et ideo magis providebit Deus, ne in illo » pereat. » Idem satis confirmatur ex *c. Laudabile de Frig. et Mal.* ubi sic habetur : « Quòd si ambo (sermo est de conjugibus ab » initio impotentibus) consenserint simul esse, vir eam, etsi non » uxorem, saltem habeat ut sororem. » Ergo (ut notat *Sanch.*) ne ipsi infamiam patiantur, bene eis permittitur simul habitare cum periculo tactuum. Remedia autem pro his qui reperiuntur in occasione proxima præsertim peccati turpis, sunt videlicet major oratio, frequentior usus Sacramentorum ; quotidie ante imaginem Crucifixi renovare promissionem non ampliùs peccandi ; vitare ne versetur solus cum sola ; fugere ab aspectu complicis, et similia.

Hinc dicunt *Sporer n.* 322. cum communi, *Busemb. ut supra casu* 10. *Mazzotta t.* 3. *p.* 574. *Pal. l. c. n.* 12. *cum Graff. Fernand. etc. Laym. c.* 4. *num.* 9. *cum Nav. cap.* 3. *num.* 11. *Sanch. Sa, Henr. Cajet. et Philiarch.* quòd ii qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant, discedere nolunt, quia sine magna difficultate non possunt, absolvendi sunt, si sint parati remedia adhibere. Idem dicit *Viva q.* 3. *a.* 4. *n.* 9. de chirurgis qui medendis mulieribus, et de Parochis qui in excipiendis earum Confessionibus pluries peccant, si aliter ipsi non possent vivere juxta suum statum. Vide dicta *T.* 4. *l.* 5. *n.* 63. *vers. Quæritur.*

456.—Hæ sententiæ probabilissimæ sunt ; verùm in praxi omnes conveniunt expedire, ut iis, qui versantur in occasione proxima etiam necessaria, differatur absolutio. Imò, ut ego quid sentiam in hac re, ingenuè dicam : nunquam absolverem eum, qui est in occasione proxima extrinseca (nam de intrinseca aliter infra loquar), præsertim si occasio sit de materia turpi, semper ac absolutio commodè differri posset. Censeo enim quòd Confessarius tanquam Medicus tenetur aptare suo pœnitenti remedia opportuniora, ut ille suam faciat salutem ; reorque nullum aliud aptius antidotum ministrari posse ei, qui est in occasione proxima, quàm dilationem absolutionis ; dum experientia docet, quòd pœnitentes, postquam absoluti discedunt, ut plurimùm negligunt media præscripta adhibere, et sic facillimè recidunt. Cum è converso, quando ipsis absolutio denegatur, vigilantiùs satagunt remedia exequi, et tentationibus obsistere, impulsi quidem à timore, ne cùm ad Confessarium redibunt, iterum sine absolutione dimittantur. Et casu quo pœnitens priùs admonitus ab alio Confessario media præscripta neglexerit, et eodem modo fuerit re-

lapsus, dico omnino dimittendum esse sine absolutione, nisi fortè extraordinaria signa doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinariè loquendo, absolutionem denegarem, quando commodè absolutio posset differri. Fortasse alicui hæc tradens nimis rigidus videbor; sed ego, cùm pœnitentes offendissem hujusmodi occasionum laqueis irretitos, sic semper egi et semper agam; hac enim via incedens non me rigidum, sed maximè erga eos benignum esse puto, quandoquidem nullus isto aptior modus mihi videtur, ut ipsi à peccatis et ab æterna damnatione eripiantur, et è contrario crederem quòd, si benignè agendo absolutionem quam petunt eis præstarem, causa essem ut miserè in vitiis marcescerent. Quisque suo sensu abundet. Utinam verò omnes Confessarii cum hujusmodi pœnitentibus ita se gererent, multò quidem minora crimina committerentur, et longè plures animæ perditionem vitarent! Ego sentio et dico, quòd ubi agitur de liberando pœnitente à peccato formali, licèt permittatur manere in materiali, tunc Confessarius curare debet, in quantùm christiana prudentia concedit, uti opinionibus benignioribus, gravi tamen fundamento roboratis. Ubi verò opiniones benignæ propinquiùs admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occasionis proximæ, dico quòd Confessario expedit uti sententiis rigidioribus; sic enim magis consulet suorum pœnitentium saluti.

457. — Dubitatur 5. An qui in occasione necessaria etiam adhibitis remediis semper eodem modo relabitur, possit absolvi, nisi priùs occasionem deserat? *Prima* sententia, quam tenent *Lugo de Pœnit. d.* 14. *n.* 152. *Pal. tom.* 2. *d.* 2. *p.* 9. *n.* 3. *Holzm. de Pœn. n.* 583. item *Gob. Fabri, Pallav. et alii apud Croix l.* 5. *n.* 261. et probabilem putat *Tamb. in Meth. Conf. l. c. n.* 10, dicit, posse eum absolvi toties quoties, modò habeat sufficientem dolorem et propositum. (Advertit tamen *Lugo, n.* 160. quòd, cùm aliquis semper immediatè post Confessionem facilè recidit, is censetur carere vero dolore et proposito, et ideo non absolvendus.) *Secunda* tamen verior sententia, quam tuentur *Busemb. supra n.* 449. *Ronc. de Pœn. c.* 4. *q.* 3. *Tourn. t.* 2. *pag.* 258. *Reg.* 3. *Viva in prop.* 41. *Alex. VII. num.* 17. *cum Suar. Nav. et Reg. Mazzotta t.* 3. *pag.* 577. qui vocat communem; item *Caj. Tann. Carden. et alii cum Croix l. cit.* qui vocat veram, tenet hunc non posse absolvi, nisi occasionem deserat, cum jactura adhuc vitæ, si opus sit, quando nulla emendatio nec probabilis spes emendationis appareat. Ratio, quia homo tenetur cum omni jactura vitare periculum proximum peccati formalis. Et licèt aliquando ob justam causam possit permitti periculum peccati, nunquam tamen potest permitti peccatum; cùm autem nulla spes apparet emendationis, periculum utique fit formale, et à peccato sejungi non potest, et ideo omnino est vitandum cum quocumque damno temporali etiam vitæ. Hîc enim currit illud *Marc.* 9. 46. « Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum: Bonum est tibi lus» cum introire in regnum Dei, quàm duos oculos habentem

» mitti in gehennam ignis. » Et aliunde *Lucæ* 9. 25. « Quid enim » proficit homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum » perdat, et detrimentum sui faciat? »

Dices cum *Lugo :* Ergo iste neque prima vice poterat absolvi, cùm idem adfuerit periculum. Respondeo quòd dispar est ratio ; nam, cùm occasio est necessaria, ope mediorum periculum materialiter proximum fit formaliter remotum ; at cùm adhibitis remediis non adest spes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, et ideo omnino vitandum cum quocumque incommodo. « Sin autem (ait S. Carolus in *Instruct. Confess.* lo- » quens de puella quæ domi haberet occasionem necessariam) » post similes præcautiones comperiat Confessarius pœnitentem » in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, do- » nec deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tan- » dem evenire debeat. » Hinc *c. Falsos* 6. *de Pœn. dist.* 5. *etc. Fratres* 8. *ib.* dicitur debere dimittere sua officia milites, negotiatores, curiales, etc. qui norint illa non posse exercere sine peccato ; sic enim loquitur S. Gregor. VII in *cit. c. Falsos :* « Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio de- » ditus, quod sine peccato exercere non possit (difficultas nota- » tur, advertit Glossa, non impossibilitas), si culpis gravioribus » irretitus ad pœnitentiam venerit, recognoscat se veram pœ- » nitentiam non posse peragere, nisi negotium, aut officium de- » serat. » Idem clariùs confirmat Innoc. II *in dict. c. Fratres,* dicens : « Falsa enim fit pœnitentia, cùm pœnitens ab officio » vel curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi » nulla ratione prævalet. »

Secus verò dicendum cum *Holzm. d. n.* 583. *Laym. de Pœn. c. 4. n.* 10. *et Sporer num.* 326. *cum Sanch. Nav.* et aliis communissimè, si in præsenti hujusmodi pœnitens afferat extraordinaria signa doloris ; tunc enim jam effulget spes emendationis.

438. — Hîc pro complemento hujus puncti refert adjicere ea quæ tradidit D. Carolus Borromæus *in Instruct. Confessar.* (*Act. Mediolanen. p. 4. pag.* 653.) ubi distinguens inter occasiones proximè de se inductivas ad peccatum, ut est domi retinere concubinam, et occasiones proximas peccandi ob pravum habitum alicujus, sic dixit : « Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus » versantem, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam aleret, » non debet sine dubio Confessor absolvere (intellige, ne prima » quidem vice), nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis » verò occasionibus (minùs impellentibus), quales sunt aleæ va- » catio, aspectus minùs pudici, colloquia, gestus, etc. non absol- » vatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quòd si jam » aliàs pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio differatur, » donec emendationem agnoverit. »

Deinde hæc addidit : « De operibus quæ ad malum inclinant, » ut saltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio, et alia hujusmodi, quorum occasione si homo » peccare consueverit, nequaquam debet absolvi, nisi primum

» eam omnino dimiserit. Quòd si Confessori visum fuerit ex » prima aut secunda pœnitentis pollicitatione et non ampliùs, » ipsum occasionem hanc dimissurum, poterit eum absolvere ; » absolutionem autem differat, si promissis non steterit, donec » emandatam omnino fuisse occasionem agnoverit. »

« Et quia potest contingere, ut pœnitens cum his omnibus à » Confessore propositis occasionem non possit dimittere sine pe- » riculo (intellige damni vitæ, famæ, vel bonorum), aut » scandalo, debet adhibere remedia ; et primò differatur absolu- » tio (intelligendum etiamsi pœnitens ille prima vice confiteatur » peccatum) donec emendationis signa dederit. Quòd si inde » infamiæ periculum pœnitenti acciderit (nempe si incurrat » infamiam, nisi tunc communicet), et confessor talia contri- » tionis in eo signa perspexerit (ut prudenter dispositum ju- » dicet), debitamque ad excipienda remedia dispositionem » observaverit, tunc poterit absolvi. Quòd si tamen non emen- » datus pœnitens fuerit (scil. etiam adhibitis remediis), non » absolvatur, donec occasio illa sublata fuerit. »

459. — Quæritur IV An possint absolvi illi qui in peccatis sunt consuetudinarii, aut recidivi? Distinguendum est inter consuetudinarium sive habituatum, et recidivum. *Consuetudinarius* intelligitur hîc qui prima vice suum pravum habitum confitetur, et iste bene potest absolvi, etiamsi nulla emendatio præcesserit, modò eam seriò proponat, ut cum sententia communissima dicit *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1820. Ratio, quia talis pœnitens ex una parte non est præsumendus malus, ita ut velit indispositus ad Sacramentum accedere ; ex illa bene præsumitur dispositus dum peccata sua confitetur, cùm ipsa spontanea confessio sit signum contritionis, nisi obstet aliqua positiva præsumptio in contrarium ; omnes enim conveniunt, quòd dolor per Confessionem manifestatur. Vide *Juenin. Instit. Theol. t.* 7 *pag.* 408. *Salm. de Sacr. in gen. c.* 1. *n.* 11. Nec valet dicere quòd eadem prava consuetudo est signum indispositionis ; nam licèt pravus habitus reddat peccatorem propensiorem ad peccatum, non tamen dat præsumptionem suæ infirmæ voluntatis. Attende quæ docet Catechismus Rom. *de Pœnit. n.* 60. « Si, » audita confessione, judicaverit (Sacerdos) neque in enume- » randis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem pœni- » tenti omnino defuisse, absolvi poterit. » Nota *omnino defuisse.*

Recidivus autem est ille, qui post Confessionem in eadem peccata relapsus est. Hîc dubitatur an possit absolvi? Adsunt tres sententiæ. *Prima* quam tenent *Sylv. Henr. Tanner. Sancius, etc. ap. Salm. tr.* 17. *de Juram. c.* 2. *n.* 169, dicit hunc absolvendum esse toties quoties confitetur, nisi ex aliqua circumstantia judicetur indispositus ; aliàs semper dispositus est censendus, utque talis jus habet ad absolutionem. Sed hæc sententia falsa est, ut infra dicemus. *Secunda* sententia omnino opposita, quam tenent *Merbes. de Pœnit. p.* 141. *Reg.* 2 *et* 3. *Joan. Instit. Theol. de*

pœnit. t. 7. c. 1. art. 1. q. 3. et Genett. t. 4. c. 7. q. 15, dicit nunquam peccatorem habituatum censendum esse dispositum ad absolutionem nisi diu conversionem suam per emendationem probaverit. Et idem sentit *P. Conc. p. 360. §. 4. per totum*; quamvis alibi *p. 722. n. 24. et p. 719.* sic in praxi temperet suam doctrinam, dicens : « Et ut errandi periculum declines, si vides » bina vel trina absolutione te posse infirmum curare, esto in » misericordia dives. Emendatio peccatoris securior omnibus » regulis est norma vel impertiendi vel denegandi absolutio- » nem. » *Tertia* sententia communis quam sequimur, et tenent *Sanch. Dec. l. 2. c. 32. n. 45. et l. 3. c. 5. n. 13. Pal. tr. 18. de Juram. d. 1. p. 9. n. 3. Bon. eod. tit. t. 2. d. 4. q. 1. pag. 3. in fine, Lugo d. 14. n. 166. Petroc. t. 4. de Pœn. c. 7. q. 9. Spor. eod. t. c. 2. n. 332. Az. t. 2. l. 11. c. 3. q. 4. Viva de 2. Præc. q. 7. art. 7. n. 4. Laym. c. 4. n. 10. Holz. p. 149. n. 589. Anacl. p. 62. n. 49. P. Milante in d. prop. 60. Exerc. 35. Wig. t. 13. num. 98. et Salm. l. c. cap. 5. num. 68. cum Suar. Sayr. Hurt. Prado, Rodr. Lop. etc.* docet, quòd peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non potest absolvi, nisi afferat extraordinaria signa suæ dispositionis.

Prima pars est contra primam sententiam dicentem, quòd recidivi debent absolvi semper ac ad Sacramentum accedunt. Et probatur ex Prop. 60 damnata ab Innoc. XI, quæ dicebat « Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, » naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, » nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore pro- » ferat se dolere et proponere emendationem. »

Ratio est, quia, ut Confessarius possit pœnitentem absolvere, debet esse moraliter certus de ejus dispositione; unde, quamvis peccator prima vice se confitens censendus sit dispositus, eo quòd (ut diximus) nulla ei obstat præsumptio in contrarium; tamen quando jam in alia Confessione ipse fuit admonitus, et eodem modo cecidit, nullo adhibito conatu, et nullo impleto ex mediis à Confessario præscriptis, frequens ille relapsus signum præbet, vel saltem prudentem dat suspicionem, quòd sua pœnitentia non sit vera : qui enim firmè proponit (bene ait *Lugo d. 14. n. 160.*) rem sibi moraliter possibilem, non ita facilè sui propositi obliviscitur, sed saltem per aliquod tempus perseverat, et difficiliùs aut rariùs cadit. Hinc S. Isidorus *l. 2. Sent. c. 16.* sic ait : « Ille pœnitentiam dignè agit, qui sic præterita mala de- » plorat, ut futura iterum non committat. » Et S. Augustinus *ap. eumd. Isidor.* sic optimè scripsit : « Qui pectus suum tundit, » et se non corrigit, solidat peccata, non tollit. » Ideo S. Carolus Borrom. *in sua Instruc. ad Confess.* (*in Act. Synod. Mediol. t. 2. p. 653.*) bene docuit : « Proroganda est absolutio eis qui à » multis annis in iisdem peccatis perseverarunt, nec ut emen- » darentur laborarunt. » Et hoc ait *Lugo l. c.* accidere posse etiam in Confessione venialium, in quibus pœnitens sit habituatus. Nam licèt communiter dicant DD. quòd faciliùs absolvi

possint qui in eadem recidunt venialia ; quia ipsorum occasiones sunt frequentiores, quas evitandi non adest obligatio tam stricta ; tamen meritò dicit *Elbel p.* 229. *n.* 112. sæpe timendum esse, ne sint nullæ et sacrilegæ Confessiones illorum, qui propositum de prædictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt. Unde bene advertit cum *Spor. n.* 339, quòd hujusmodi pœnitentes, potiùs quàm se vexent, ut omnia sua venialia exactè confiteantur, attendant ad illa clavibus subjicienda, de quibus noverint verum habere dolorem et propositum.

Dicunt verò *Sanch. Laym. Lugo*, *Pal. Viva*, *Spor. cum aliis locis c.* quòd his non obstantibus, bene poterit absolvi recidivus usque ad tertiam vel quartam vicem, etiamsi eodem modo relapsus fuerit, et nullum adhibuerit remedium. Veneror tantorum DD. auctoritatem ; sed ego eorum opinioni nunquam acquiescere potui : etenim cùm pœnitens jam fuerit in alia Confessione admonitus, et eodem modo reinciderit, nullumque ad se emendandum conatum adhibuerit, eadem suspicio utique recurrit, qua fit ut Confessarius non possit habere de ejus dispositione moralem certitudinem, sufficientem respectivè ad hoc Sacramentum, ut infra explicabitur.

Secunda verò pars est contra secundam sententiam, quæ cum intolerabili rigore dicit nunquam absolvi posse consuetudinarium, nisi per longam experientiam constet de ipsius emendatione. Ratio nostræ sententiæ est, quia relapsus, tametsi præbeat aliquam suspicionem, non tamen certum exhibet signum indispositionis ; bene enim contingere potest, quòd pœnitens verè habuerit firmam voluntatem non relabendi, et tamen vi pravi habitûs sit relapsus, ut advertit S. Anselmus (*de Simil. c.* 189.) dicens quòd consuetudinarii, « pravo usu irretiti, volentes » nolentes in eadem vitia dejiciuntur. » Unde quoties pœnitens affert signa extraordinaria doloris, per ea tollitur suspicio illa de indispositione, et tunc Confessarius prudenter judicare poterit suum pœnitentem satis esse dispositum. Unde rectè ait *P. Milante in prop.* 60 *damn. ab Innoc. XI, supra relata pag.* 386. quòd ibi « non excluditur absolutè consuetudinarius utcumque » talis, sed qui nullam dat emendationis spem. Igitur consuetu- » dinarius, qui dat aliquam emendationis spem, modò hæc sit » solida et fundata, potest absolvi. » Tot autem auctoritates SS. Patrum, quas adducunt adversarii, nihil aliud probant, quàm magnam illam difficultatem, quæ adest in extirpando pravo habitu ; sed bene docet *Lugo d.* 14. *n.* 166. *cum Suar. Sanch. Reg. Henr.* et aliis communiter, quòd « Dispositio sufficiens est » dolor et propositum præsens, non emendatio futura, atque » ita pœnitens poterit absolvi, licèt judicetur relapsurus. » Nec verum est, quòd sola temporis probatio unicum sit signum mutatæ voluntatis ; nam voluntatis mutatio pendet à divina gratia, quæ tempore non indiget, sed in instanti operatur, et ideo non solùm per experimentum temporis, sed etiam per alia quidem signa patefieri potest. Imò aliquando alia signa præsentis dispositionis

multò meliùs manifestant mutationem voluntatis, quàm experientia temporis; nam signa illa directè indicant dispositionem pœnitentis, experientia verò tantùm indirectè; adeo ut non rarò evenire poterit quòd aliquis etiam longo tempore se à vitiis pro mundi hujus honestate contineat, ut ait D. Gregor., et nihilominus non sit ritè dispositus. Propterea, quoties pœnitens affert vera signa doloris et propositi, toties bene absolvi poterit, ut clarè colligitur ex *c. Septies* 23. *dist.* 3. ubi D. Hieronymus sic inquit: « Septies cadit justus. Si cadit, quomodo justus? Si » justus, quomodo cadit? Sed justi vocabulum non amittit, qui » per pœnitentiam semper resurgit. Non solùm septies, sed sep» tuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, » peccata donantur. » Et D. Joannes Chrysost. *Hom.* 14. *in* 2. *ad Cor.* scripsit: « Temporis moram non quæro, sed animæ » correptionem; hoc itaque fac demonstres, sintne compuncti, » sintne in melius immutati, et res tota confecta est. » Hinc Auctor Libri Romæ editi, cui titulus (*Istruz. per li Nocelli Confes. p.* 1. *c.* 15. *n.* 356.) sic inquit: *Se la ricaduta nasca dalla propria fragilità, senz' altra causa estrinseca voluntaria è quasi temerità il dire, che ogni ricaduto sia indisposto.* Ac ideo in *c.* 9. *n.* 213. dicit, quòd peccator relapsus propter mali habitûs vim statim absolvendus est, si firmam habeat voluntatem adhibendi media ad se emendandum, additque: *E giudichiamo, che il fare altrimenti sia troppo rigore, e che il Confessore facendolo s' allontanerebbe dal verò spirito della Chiesa, e del Signore, e dalla natura del Sacramento, il quale non solamente è giudizio, ma è medicina salutare.*

460. — Sed rogabis, quænam sint hæc signa extraordinaria doloris, cum quibus recidivus statim possit absolvi? Plura hujusmodi signa traduntur ab AA. supra allatis *locis citatis* quæ sunt videlicet: 1. Major dolor patefactus per lacrymas, suspiria, aut cordialia verba, ait *Lugo, Laym. Milante, Holzm. Croix, Tamb. Lohner, Renzi, et Salm. de Pœnit. cap.* 5. *n.* 65. Dicit autem *Gon. t.* 4. *c.* 5. *q.* 19. non esse sæpe credendum lacrymis peccatorum, nam sæpe lacrymæ proveniunt ab humano affectu. Vice *non sæpe* meliùs hic Auctor dixisset *non semper;* nam revera, ut bene ait *P. Mil.*, hujusmodi lacrymæ, præsertim in mulieribus et rudibus, non semper sunt signa veræ pœnitentiæ; quandoque enim proveniunt ex aliqua passione, quam pœnitentes exponunt, vel ex motivo negatæ absolutionis, vel damni passi aut imminentis. Cæterùm lacrymæ pœnitentium, ut plurimùm oriuntur ex compunctione cordis, maximè si effundantur post auditam concionem vel monitionem Confessarii præbentis aliquod compunctionis motivum. Hinc S. Leo (*Ep.* 82. *Theodor. Epis.*) sic docuit: « In dispensandis Dei donis non debemus » esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque negli» gere, cùm ipsam pœnitendi affectionem credamus ex Dei in» spiratione conceptam. » Nota *cùm credamus*, quapropter ordinariè, nisi aliud percipiatur oppositum, credendus est pœnitens

ex inspiratione Dei lacrymas effundere. Hìc etiam facit illud quod attulimus D. Joannis Chrysostomi mox supra, ubi dixit compunctionem signum esse veri doloris.

II. Minor numerus peccatorum, ut dicunt *Busemb. Wigandt, Laym. Sporer, Anacl. P. Segneri, Lohner, Gob. Mazzotta, Tamb. et Renzi.* Hoc tamen intelligendum, cùm pœnitens fuerit in eisdem occasionibus et tentationibus peccandi : aut si ille post ultimam Confessionem diu se continuerit, v. gr. per 20 vel 30 dies, cùm ante assuetus fuerit prolabi pluries in hebdomada : vel si relapsus fuerit post magnum conflictum, ut rectè aiunt *Croix et Anacl.* III. Studium adhibitum ad emendationem : *Lugo, Laym. Sporer, Salmant. Mazzotta :* aut si pœnitens adhibuerit jejunia, eleemosynas, orationes et Missas, ut bonam faceret Confessionem, et ad absolutionem se disponeret. Fuga spontanea occasionum; *Croix et Mazz.* Impletio mediorum præscriptorum à Confessario : *Wigandt, Busemb. et Maz.* IV. Si pœnitens quærat media ad se emendandum ; *Laym. Lugo, Salm. Mazz., Wigandt, Holzm. Milante, etc.* Aut si promittat remedia adhibere, vel antea præstita meliùs exequi ; *Lugo, Segneri, Croix, et Mazzotta;* maximè (ait *Lugo*) si nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis. Sed hujusmodi promissionibus puto non omnino fidendum, cùm pœnitentes facilè promittant, ad absolutionem obtinendam, omnia exequi quæ Confessarius imponit, sed non rarò postea negligunt. V. Spontanea Confessio, ut dicunt *Laym. P. Segneri, Tamb. et Mazz. ;* dummodo pœnitens non confiteatur ex obligatione præcepti Paschalis, vel impulsus à parentibus, pædagogo, aut domino ; nec propter quemdam usum se confitendi in aliquibus Festis, nempe Nativitatis Domini, Assumptionis B. Mariæ, etc.; sed accedat omnino sponte et verè à lumine divino inspiratus, ad solum finem adipiscendi Dei gratiam. Præcisè hæc spontanea confessio signum esset dispositionis, si pœnitens, ut accederet ad Sacramentum, notabilem conatum adhibuit, scil. longum iter est aggressus, abstinuit à lucro illius diei, magnum conflictum internum, sive externum superavit, et similia. VI. Si accedit ductus ab aliquo extraordinario motivo, nempe concionis auditæ, mortis alicujus amici, vel ex timore terræ motûs, illuvionis, pestis, etc. *P. Milante et Croix.* VII. Si pœnitens confiteatur peccata priùs culpabiliter omissa ; *Croix.* VIII. Si pœnitens priusquam accedit, restituerit ablatum, vel reparaverit famam proximi læsam. *Milante.* IX. Addo cum *Milante*, si post peccata pœnitens ad monitionem Confessarii significet se adeptum fuisse novam cognitionem suæ iniquitatis, vel periculi suæ damnationis. Addit *Croix n.* 1821. esse etiam signa extraordinaria, si pœnitens dicat se pœnituisse statim post peccatum, si cupiat satisfacere, si magnam pœnitentiam bono animo acceptet, si protestetur ex seipso malle mori, quàm relabi. Hæc signa dico saltem deservire posse ad alia signa dispositionis adjuvanda.

Hæc autem signa dispositionis recidivorum Auctores præfati

non casu tradiderunt, sed experientia docti. Unde puto nequaquam errare eum qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab hujusmodi DD. non humilis notæ. Dicere autem, quòd ipsi scripserint ex passione affecti, ut suæ ipsorum doctrinæ cum plausu exciperentur, vel propter aliquid hujusmodi, non videtur carere aliqua labe temeritatis. Quòd si hoc non est censendum, non debet credi hos tam graves DD. à Deo lumine suo fuisse destitutos in re quæ directionem respicit conscientiarum totius populi Christiani; tantò magis quòd circa tales sententias nulla Ecclesiæ proscriptio intercessit. Nec officit quòd plures opiniones quæ circumferuntur non sunt ab Ecclesia damnatæ, et tamen ab aliis communiùs ut laxæ reputantur; nam Ecclesia non omnes opiniones, quæ casus particulares respiciunt, damnat, quamvis non approbet; sed sententias, quæ universalitatem conscientiarum spectant, Ecclesia nec approbat, nec tacet, ut dixit S. Aug. *Ep.* 119. « Ecclesia Dei multa tolerat, et tamen quæ » circa fidem sunt, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet. »

461. — Cæterum, ut ad propositam materiam redeamus, certum est 1. Quòd Confessarius tenetur differre absolutionem, usque dum fiat moraliter certus de dispositione sui pœnitentis, saltem per experimentum temporis, vel mediorum, si pœnitens sufficiens nondum præbeat signum suæ dispositionis. Vide *Salm. de pœnit. c.* 5. *n.* 66. Attamen notandum est (prout diximus de *Sacram. in gen. n.* 57.) quòd in aliis Sacramentis, cùm materia sit physica, physica requiratur certitudo; sed in hoc Sacramento pœnitentiæ, cùm materia sit moralis, prout sunt actus pœnitentis, sufficit certitudo moralis, sive respectiva. Sic enim docuit *D. Th.* 1. 2. *q.* 91. *a.* 3. *ad* 3. « Nec oportet, quòd omnis mensura sit » omnino infallibilis...., sed secundùm quod est possibile in ge» nere suo. » Et 2. 2. *q.* 47. *ar.* 9. *ad* 2. « Certitudo non est si» militer quærenda in omnibus, sed in unaquaque materia, » secundùm proprium modum; quia verò materia prudentiæ » sunt singularia contingentia, circa quæ sunt operationes hu» manæ, non potest certitudo prudentiæ tanta esse, quòd om» nino sollicitudo tollatur. » Unde quoad nostrum propositum spectat, sufficit quòd Confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione pœnitentis, et non obstet ex alia parte prudens suspicio indispositionis; alias vix ullus posset absolvi, dum quæcumque signa pœnitentium non præstant nisi probabilitatem dispositionis, ut rectè docet *P. Suarez de Pœnit. d.* 32. *s.* 2. *n.* 1. ubi ait, quòd oportet, et sufficit, ut « Confessarius pru» denter et probabiliter judicet pœnitentem esse dispositum. » Et hoc videtur satis exprimi in Catech. Rom. *de Pœnit. n.* 60. ubi dicitur: « Si audita Confessione (Sacerdos) judicaverit, » neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis » dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit. » Ergo semper ac Confessario positivè non innotescit pœnitenti omnino defuisse dolorem, ipsum absolvere potest. Hinc Auctor *sup. cit.* (*Istruz. per li Nov. Conf. p.* 1. *c.* 15. *n.* 360.) *cum Esparsa* sic

loquitur : *Donde noi fermiamo qui per ultimo la conclusione, ch'è la chiave di tutta questa materia; non ricercarsi altro per amministrare la Penitenza, che un giudizio prudente probabile della disposizione del penitente. Onde se le circostanze non fondano un dubbio prudente, ch'egli non sia sufficientemente disposto, non dee il Confessore inquietare se stesso, nè il penitente per averne l'evidenza, che non è possibile.* Et huic conducit textus in *c. A nobis* 2. *de Sentent. Excom.* ubi dicitur : « Judicium Dei veri» tati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur ; judicium au» tem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam et fal» lere sæpe contingit, et falli. »

462. — Certum est 2. et commune apud omnes, quòd possit Confessarius differre absolutionem pœnitenti etiam disposito, et etiam sine ejus consensu, semper ac prudenter judicet dilationem esse utilem ejus emendationi. Ita *Salm. de Pœnit. c.* 5. *n.* 68. *Lugo d.* 14. *n.* 168. *Holz. n.* 587. *Ronc. c.* 4. *q.* 5. *R.* 1. *Croix n.* 1764. *Viva in Prop.* 60, *damn. ab Innoc. XI n.* 13. *Carden. in camd. Prop. n.* 24. *cum Suarez, Sa, Sanch.* et aliis passim, contra paucos. Ratio, quia pœnitens, quamvis habeat jus ad absolutionem ratione Confessionis peractæ, non tamen habet jus ut statim absolvatur ; Confessarius enim, cui non solùm Judicis, sed etiam Medici competit munus, bene potest, imò meo judicio (ut supra dixi) tenetur differre absolutionem, quando judicat tale remedium esse necessariò utile saluti sui pœnitentis.

463. — Magnum dubium quod vertit est, an hoc remedium dilatæ absolutionis sæpius expediat adhibere, vel ne, pœnitenti jam sufficienter disposito ad absolutionem sine ejus consensu? Commune est apud DD. nullo modo expedire absolutionem differre, quando dilatio magis obfutura quàm profutura censetur ; ita *Viva in prop.* 60. *damn. ab Innoc. XI. n.* 9. *et Salm. c.* 5. *n.* 67. *Lugo d.* 14. *n.* 168. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 33. *n.* 45 *et Mazz. t.* 3. *p.* 577. cum aliis communiter. Idem dicendum, cùm ex dilatione absolutionis pœnitens pateretur notam infamiæ, ita *Croix n.* 1764. *et Mazzotta. l. c. cum Sanch. Pal. Tourn. Concina, Anacl. Laym. Bon. Holz. Sporer,* et aliis quos attulimus *n.* 455. Extra autem hos casus sentit *Hurtadus Res.* 21. *n.* 206. semper expedire differre absolutionem consuetudinariis, imò Concina *p.* 719. *n.* 19. *ac Juenin. et Merbes. loc. cit.* dicunt tale remedium ipsis esse necessarium, ut ipsi operibus suam conversionem comprobent. Quinimo *Juenin.* in opere *de Sacram. tract. de Pœn.* sic rigidissimè loquitur : « Qui mortaliter peccarunt, non debent absolvi, nisi ad viri pru» dentis judicium tempore operibus conversionem probarint.... » Toti antiquitati persuasum fuit contritionem non esse unius » diei opus, sed multorum mensium, imò et nonnunquam an» norum. » Et in *Instit. Theol. t.* 7. *de pœnit. cap.* 1. *art.* 1. *q.* 3. addit, hoc servandum esse, etiamsi pœnitens semel patraverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium, et similia. Loquens verò de peccatore habituato, inquit, « nunquam ipsum censeri dispositum ad absolutionem, nisi diu

» conversionem per emendationem probaverit. » Alii verò, ut *Busembaus infra dub.* 5. *n.* 1. *Viva in prop.* 60 *damn. ab Innoc. XI, Dicast. d.* 10. *dub.* 29. *Croix n.* 1768. *Salm. cap.* 5. *n.* 67, *etc.* dicunt rarò expedire quòd pœnitenti disposito differatur absolutio. Meliùs dicendum quòd certa regula in hoc statui non possit, sed Confessarius ex circumstantiis occurrentibus se dirigere debet, et postquam Deo se commendavit, ut erit à Deo inspiratus, absolutionem differat, vel impertiatur. Unde sapienter Episcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad suos, anno 1697, sic statuerunt: « Confessarius à quibusvis peccatoribus gra- » vioribus, etiam recidivis, stata lege non exigat, ut per notabile » tempus prævièe exercuerint opera pœnitentiæ; sed cum SS. Pa- » tribus expendat Deum in conversione peccatoris, non tam » considerare mensuram temporis, quàm doloris. » Vide *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 1824.

Ut autem hîc meum proferam judicium, dico, quòd si pœnitens relapsus sit ob causam seu fragilitatem intrinsecam, ut accidit in peccatis pollutionis, delectationis morosæ, odii, blasphemiæ et similium; rarò puto differendam esse absolutionem recidivo sufficienter disposito per signum extraordinarium. Et casu quo dilatio videatur expedire (quidquid dicant *Juenin. Merbes.* requirentes dilationem per menses et annos), veriùs dicendum absolutionem non differri debere plus quàm ad octo vel ad decem dies; prout dicitur ab Auctore libelli, cui titulus *Istruz. per li Confessori, di Terre, e Villaggi c.* 1. §. 4. approbati Neapoli à doctissimo et Illustr. Episcopo D. Julio Torno, (ibique citatur *Ludovic. Habert in Praxi S. Pœnit. tr.* 4. *p.* 417.) et ab alio Auctore jam citato libri (*Istruz. per li Novelli Conf. c.* 9. *n.* 225.) Hi censent dilationem mensis esse excessivam et periculosam, quia post tantum temporis difficilè pœnitentes redibunt. Et huic favet N. SS. P. Benedict. XIV, in sua *Epist. Encycl.* quæ incipit *Apostolica*, (*in Bullar t.* 3. *n.* XIX.) §. 22. ubi alloquens Confessarios, qui ex justa causa differunt pœnitentibus absolutionem, sic hortatur, « illos ut quantocius revertantur invitent, atque animos addant, » ut ante reditum ea quæ illis agenda præscribuntur ritè per- » ficiant; ex quo fiet, ut ad Sacramentale forum regressi, abso- » tionis beneficio donentur. » Ad summum dico absolutionem differendam usque ad quindecim dies. Dixi 1. si pœnitens sit relapsus ex causa intrinseca; nam si reincederit ex occasione extrinseca, dico absolutionem omnino differendam esse usquedum tollatur occasio, si sit voluntaria; si verò necessaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc ordinariè loquendo certè non sufficiet dilatio 10 vel 15 dierum. (Vide quæ diximus de hoc puncto supra *n.* 452. *Quæst. III.*) Dixi 2. rarò, nam regulariter censeo non discedendum à sententia communi, quam tradunt *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 32. *n.* 45. *Laym. c.* 6. *n.* 10. *Lugo d.* 14. *n.* 106. *Fill. tr.* 7. *Instruct. c.* 3. *Abelly de Pœn. c.* 5. *s.* 20. *n.* 3. *Dicast. d.* 10. *dub.* 29. *Nav. c.* 3. *n.* 21. *Croix n.* 1822. cum communi ut asserit, *Salm. c. n.* 68. *Spor. c.* 2. *num.* 130. *Tol.*

l. 5. *c.* 13, nempe non esse differendam absolutionem pœnitenti, qui relapsus est ex intrinseca fragilitate, quia in tali pœnitente magis sperandum profuturam fore gratiam Sacramenti, quàm dilationem absolutionis.

464. — Sed dices, cur differenda est absolutio pœnitenti qui est in occasione extrinseca, et non illi qui relapsus est ex prava consuetudine, cùm eodem modo impellat ad peccandum occasio extrinseca, ac prava consuetudo? Respondetur : Alio quidem longè diverso modo ad peccatum impellit occasio extrinseca, quàm pravus habitus; occasio enim per objecti presentiam, quæ vividas excitat cogitationes, vehementer movet sensus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intensiorem; et ideo pœnitens maximam sibi vim inferre debet, non solùm ad superandam tentationem, sed etiam ad conandum, ut periculum per fugam familiaritatis cum persona complicis ex proximo fiat remotum. Prava autem consuetudo, cùm non habeat objectum extrinsecum præsens, non ita utique sicut occasio ad peccandum impellit; unde fit, ut pœnitens minorem vim sibi inferre debeat ad abstinendum à peccato. Præterea, cùm pravus habitus sit quid intrinsecum et inseparabile à persona, extirpatio habitûs minùs quam remotio occasionis pendet à propria voluntate; et ideo magis sperandum fore ut Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvet ad perseverandum. His positis, imprudenter agit Confessarius, si absolvit eum qui est in occasione extrinseca, saltem antequam experiatur quod ille per fugam reddat periculum remotum; nam aliàs eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum, eo quòd talis pœnitens post obtentam absolutionem facilè negliget fugam necessariò adhibendam, et sic sine dubio relabetur. E converso prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si verè est dispositus per signum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum, cùm ex una parte non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens, et ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest; hinc magis sperandum fore ut ille emendetur per auxilium gratiæ in Sacramento susceptæ, quàm per dilationem absolutionis. « Sæpe juvat (ait doctus *P. La Croix*, qui egregiè tractat de hoc Sacramento Pœnitentiæ) relapsis absolutio, » tum ob auxilia gratiæ quæ confert Sacramentum, et quibus » potest muniri absolutus, quia pia exercitia ab efficacitate Sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora et ef» ficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex institutione Christi » inerit eis major vis satisfactoria; tunc etiam spes est usurum » ferventiùs mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, quia » non redeunt, sed redduntur obdurati. » Idque expressè approbatur à *D. Th. Suppl. q.* 25. *a.* 1. *ad* 4. ubi inquit : « Dicendum » quòd majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex » gratia, quàm ex assuetudine nostrorum operum. » Hinc rectè dicunt *Salm. c.* 5. *n.* 67. *in fine :* « Cur de peccatore non habente

» gratiam per dilationem, quàm de constituto in amicitia Dei per » absolutionem meliùs sperandum est?»Et præsertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l.* 5. *c.* 13. sic inquit : « Vix puto esse » aliud efficax remedium quàm frequentissimam Confessionem » adhibere ; est enim hoc Sacramentum maximum frænum, et qui » hoc non utitur, non sibi promittat emendationem nisi per miraculum. » Hocque remedio frequentis Confessionis pro recidentibus in tale vitium legimus D. Philippum Nerium (*in sua vita c.* 6. *n.* 2.) maximè usum fuisse. Et huic doctrinæ alludit id quod habetur in Rituali Romano *de Sacram. Pœnit.* ubi : « In » peccata facilè recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut » sæpè confiteantur, et si expediat, communicent. » Ergo Rituale, dum dicit remedium frequentis Confessionis utilissimum esse facilè recidentibus in peccata, supponit pravum habitum ab eis non adhuc esse avulsum, sed, hoc non obstante, docet gratiam Sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem animas conducunt, nimis generaliter loquentes, asserunt omnes recidivos perversiores fieri, cùm absolvuntur antequam emendentur. Sed hos magistros meos rogarem, numquid recidivi, cùm sine absolutione dimittuntur, gratia Sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, et emendantur? Quot miseros ipse cognovi, qui ob denegatam absolutionem se dejecerunt in desperationem, et per plures annos à Sacramentis aversi aberrarunt? Cæterùm unusquisque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ absolutionis dirigere se debet juxta lumen à Deo sibi donatum. Hoc certum est, quòd in hac materia tam errent, qui æquo sunt faciliores quàm qui æquo rigidiores sunt in absolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim Confessarii ob nimiam facilitatem absolvendi in causa sunt, ut plures animæ in perditionem abeant; sed alii ob nimiam rigiditatem non minoris sunt detrimenti. Unde haud scio, utrùm Confessario minori scrupulo debeat esse indispositos absolvere, quàm dispositos dimittere. Tandem, ut meæ conscientiæ dictamen exponam, sic concludo: aliquando poterit alicui recidivo prodesse dilatio absolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujusmodi relapsos ex intrinseca fragilitate, negationem absolutionis minando. Ordinariè verò loquendo magis proderit eis absolutionem impertiri, cùm dispositi accedunt per signum extraordinarium doloris. Utinam dico et omnes Confessarii absolverent recidivos cùm solùm signa extraordinaria illi afferunt! Sed quod dolendum est, maxima pars Confessariorum undique, nullo prorsus signo extraordinario exhibito, indiscriminatim sine ulla admonitione, nulloque præstito remedio, hujusmodi relapsis semper absolutionem impertiuntur, et hoc est unde ruina tot animarum emanat.

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR.

ARTICULUS I

An debeat esse integra materialiter.

465. Quæ sit integritas materialis ? — **466.** Quantum extendatur numerus, dicendo *plus minùs?* Et quomodo exquirendus numerus in consuetudinario ? — **467.** An sint necessariò explicandæ circumstantiæ aggravantes ? — **468.** Qu. 1. Quot sententiæ sint in hac quæstione ? An in furto explicanda sit quantitas ? (Vide hîc in fine) —**469.** Dub. 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus ?—**470.** Dub. 2. An in peccato incestûs cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis ?—**471.** Plura notanda circa Examen conscientiæ, et integritatem Confessionis.—**472.** An peccata mortalia dubia necessariò sint confitenda ?—**473.** Dub. 1. An teneamur confiteri mortalia positivè dubia ? — **474.** Dub. 2. An mortalia negativè dubia ? — **475.** Quid si quis velit Eucharistiam recipere ? — **476.** Quid si quis sit scrupulosus, vel timoratæ conscientiæ ?—**477.** Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud sit confessus ?—**478.** Dub. 4. An, qui confessus est mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoscit ? Quid, si pœnitens post Confessionem sciat materiam sui peccati fuisse gravem, sed ipse nullo modo id noverit tempore quo peccatum commisit ?

465. — « Resp. Ad confessionem per se, et ordinariè requitur » integritas materialis, sita in eo, ut postquam diligentiùs te excusseris, et conscientiæ tuæ sinus, et latebras (ita loquitur » Trident. *sess.* 14. *c.* 5.) exploraveris, confitearis omnia mor» talia memoriæ occurrentia, nondum confessa, eorumque nu» merum, et circumstantias, quæ speciem mutant. Patet ex Trid. » *l. c.* et est certum. Ratio est, quia alias nec judicium sacra» mentale rectè administrari, neque æquitas in pœnis statuendis » servari potest.

« Dicitur 1. *Per se et ordinariè :* quia per accidens, et extraor» dinariè sufficit integritas formalis, *v. dub. seq.*

466. — « Dicitur 2. *numerum,* intellige certum, qui si non » constet, dic probabilem, addendo plus, minùs. Quòd si deinde » deprehendas te errasse, non teneris iterum confiteri, nisi no» tabiliter fuerit major. *Fagun. Sanch. Hurt.* contra *Regin. Fill.* » *et Sa,* qui dicunt, verba illa, *plus, minùs,* tantùm extendi ad » unum, vel duo suprà numerum indicatum * (*Lugo d.* 16. *n.* 97. » *Cab. T. J. c.* 10. *n.* 8. *Tamb. et Ronc. dicunt illud plus minus* » *sic sumi : Circa ter : intelligi bis vel quater : Circa* 10 *intelligi* 8 » *vel* 12. *Circa triginta* 27 *vel* 33. *Circa centum,* 95 *et* 105. *Circa* » *mille,* 950 *et* 1050.) * Sed quamvis hoc sit verum in numero » parvo, denario v. g., non tamen in aliis, v. g. centenario, mil» lenario, etc., quia verba illa non habent sensum absolutum,

» sed respectivum, ad numerum cui adduntur; qui quantò fuerit » major, verbis istis intelligetur, dummodo tamen sit parvus respectu alterius, cui adjungitur; quod prudentis arbitrio æstimandum est. Ita *Diana p.* 3. *tr.* 3. *R.* 194. *ex Navar.* Item » *Cardin. de Lugo d.* 16. *num.* 94. Quòd si autem nec probabilis » haberi potest, dicenda est consuetudo peccandi, tempus, et » frequentia in die, septimana, mense, vel anno. Vid. *Fill. t.* 7. » *c.* 4. *n.* 82. *Diana p.* 3. *t.* 4. *R.* 94. *Gasp. Hurt. d.* 9. *diff.* 5. » *Lugo dist.* 16. *n.* 79. »

Bene hîc advertit *Spor. de Pœnit. t.* 3. *p.* 224. *n.* 451. Confessarium non debere esse nimis anxium circa exquirendum numerum peccatorum in pœnitente consuetudinario, quia sæpe est impossibile talem numerum certum habere; plures enim ad importunitatem Confessarii solùm divinando respondent centies, millies; sed quis prudens eis fidem præstabit? Unde meliùs faciet Confessarius, si diligenter statum conscientiæ exquirat; et exinde interrogando pœnitentem de lapsibus plus minùsve in die, vel hebdomada, vel mense, saltem in confuso numerum peccatorum apprehendat durante consuetudine commissorum, quin certum judicium faciat, cum periculo errandi.

467. — « Dicitur 3. *quæ speciem mutant :* quia etsi probabile » sit, quod docent *Suar. Conc.* et alii, etiam eas quæ notabiliter » in eadem specie aggravant (hoc est, quæ juxta cujusque conscientiam excedunt ordinarium peccandi modum) esse explicandas, ob rationem allatam in responsione : contraria tamen » sententia, quam ex *D. Th. Sylo. Nav.* docent *Vasq. Reg. Bonac. Lugo d.* 16. *s.* 3. etiam probabilis est, et tuta : saltem si » excipias 1. Gradus consanguinitatis in incestu. 2. Quantitatem » furti, injuriæ, etc. quæ egent satisfactione. 3. Quando uno » actu plures sunt occisi, vel infamati, vel apud plures. 4. Odium » diuturnum; quia tunc solent plures actus fieri. Vide *Regin. loc. cit.* * (Odium diuturnum, sicut etiam concupiscentia carnalis in mulierem necessariò sunt exprimenda in Confessione, » non tam ratione circumstantiæ aggravantis, quàm propter numerum peccatorum, quæ in illa diuturna mora replicantur, » ut dicunt *Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 14. *et alii communissimè; vide* » *dicta Tom.* 4. *l.* 5. *de Pecc. n.* 37.) * 5. Peccatum inter Confessarium, et pœnitentem. Vid. *Fill. de imped. matrim. c.* 5. » *q.* 5. 6. Si circumstantia invehat censuram, vel reservationem, » vel ad necessariam pœnitentis directionem à Confessario pru» denter interrogetur. »

468. — Quærit. I. An circumstantiæ peccatorum mortalium notabiliter aggravantes sint necessariò confitendæ? Adsunt tres sententiæ omnes valde probabiles. *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. d.* 22. *s.* 3. *n.* 5. *Soto in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *ar.* 4. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 23. *Gonet. Man. t.* 6. *p.* 440. *Juenin. t.* 7. *p.* 446. *Genett. t.* 4. *c.* 6. *qu.* 3. *Conc. p.* 303. *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 977. *Antoine p.* 504. *Wigandt. tr.* 3. *n.* 26. item *Estius, Canus, Henr. Fag. ap. Salm. c.* 8. *n.* 22. *et Alens. Sylo. Caj.*

Major, Con. et alii apud *Dian. p.* 1. *tr.* 7. *R.* 1. Probatur 1. ex Rituali Rom. *de Sacr. Pœn.* ubi dicitur : « Quòd si pœnitens » numerum, speciem, et circumstantias explicatu necessarias » non expresserit, Sacerdos eum interroget. » Ergo non solùm sunt explicandæ circumstantiæ speciem mutantes, sed etiam notabiliter aggravantes ; hoc enim significant verba illa, *speciem et circumstantias.* Id confirmatur ex Catech. Rom. *p.* 2. *c.* 5. §. 47. ubi dicitur circa mortalia explicandas esse circumstantias, *quæ pravitatem vale augent, vel minuunt.* Probatur 2. ratione, quia eadem ratio, quæ suadet circumstantias speciem mutantes esse confitendas, urget etiam pro circumstantiis notabiliter aggravantibus, cùm utræque judicium Confessarii notabiliter mutent. Nec officit, quòd Trident. *sess.* 14. *c.* 5. tantùm primas docuerit confitendas ; nam respondet *P. Suarez,* quòd Concilium tantùm voluit definire id quod certum erat, hanc verò quæstionem in opinione Theologorum indecisam reliquit. *Secunda* sententia, quam tenet *Sporer de Pœn. c.* 3. §. 3. *n.* 410. citans pro se *Laym. et Suar.* (adhæretque *Busemb.*) dicit necessariò esse confitendam circumstantiam *quid*, quæ scil. attingit integritatem substantialem peccati in individuo, prout est quantitas furti. Ratio, quia aliàs Confessarius non poterit efformare debitum judicium de substantia peccati. *Tertia* sententia mihi probabilior negat esse obligationem confitendi circumstantias aggravantes, et hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *c.* 19. §. 7. *et tit.* 17. *c.* 17. §. 5. *S. Bernar. Sent. t.* 3. *de Confess. vers. De tertia parte lit. E. S. Bonav. in* 4. *d.* 17. *p.* 3. *ar.* 2. *q.* 3. *Soto in* 4. *D.* 17. *q. un. Cabassut. Theor. Jur. c.* 10. *n.* 15. asserens hanc esse graviorem et communiorem cum *Pal. Nav. Vasq. etc. Pal. tr.* 23. *d. un. p.* 9. *Bon. q.* 5. *s.* 2. *p.* 2. §. 3. *diff.* 3. *n.* 5. *Tolet. l.* 3. *c.* 7. *n.* 7. *Holzm. n.* 471. *Salm. c.* 8. *n.* 23. *Conc. c.* 2. *q.* 6. (qui à prima sententia se revocavit) *Lugo d.* 16. *sect.* 3. *cum Scoto, Nav. Adrian. Reg.* et probabilem putant *Suarez l. c. n.* 15. *Abelly p.* 137. *vers. Quæres,* et plurimi alii cum *Diana loc. cit.*

Probatur 1. ex *D. Th. in* 4. *d.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *q.* 5. qui sua auctoritate magnum quidem pondus huic sententiæ præstitit ; oportet autem hîc ejus textum integrum transcribere, ut pateat S. Doctorem pro hac sententia certè fuisse ; ibi sic docet : « Quidam enim dicunt, quòd omnes circumstantiæ, quæ ali- » quam notabilem quantitatem peccato addunt, confiteri neces- » sitatis est, si memoriæ occurrant. Alii verò dicunt, quòd non » sint de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ quæ ad » aliud genus peccati trahunt : et hoc probabilius est ; sed ad- » dendum est, quæ ad aliam speciem mortalis trahunt : cujus » ratio est, quòd venialia non sunt de necessitate Confessionis, » sed solùm mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo » habent : et quia circumstantiæ aggravantes, quæ aliam spe- » ciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, sed » non mortalis peccati, non sunt de necessitate Confessionis ; » tamen eadem confiteri perfectionis est, sicut de venialibus

» dictum est. » Communiter conveniunt AA. D. Thomam in hoc loco nostram sententiam tenuisse et signanter *Canus in Recoll. de Pœn. p.* 2. §. *Sed enim p.* 559. ubi ait : « B. Thomas ex- » pressè tenet solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse » confitendas. » Idem sentit *S. Anton.* ut infra videbimus. Idem *Sotus ap. Juenin. l. c. p.* 468. ubi dicit : « D. Th. sententiam » mutasset, si vitam usque ad finem suæ Summæ produxisset. » Hæc tamen prophetia est *P. Soti*, non verò sententia D. Thomæ. Attamen *P. Conc. p.* 303. *n.* 4. aliter explicat præfatum textum, et dicit quòd S. Doctor non loquitur ibi de circumstantiis, quæ adjiciunt malitiam constituentem peccatum mortale, sed de iis quæ confinia peccati venialis non transiliunt; idque deducit ex ratione, quam S. Thomas ibi subdit : « Cujus ratio, quia ve- » nialia non sunt de necessitate Confessionis, sed solùm mor- » talia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent. » At venia tanti viri non videtur hæc interpretatio locum habere; nam respondetur 1. quòd quæstio quæ à D. Thoma ibi proponitur, est signanter de circumstantiis « quæ aliquam notabilem » quantitatem peccato addunt. » Illud autem *notabilem quantitatem* non potest quidem intelligi circa peccatum veniale, sed circa mortale, primò quia nullus unquam de hoc dubitavit; quis enim dixit aut censeri potest dixisse, circumstantias peccati venialis esse necessariò confitendas, cùm apud omnes compertum sit ipsa venialia non esse de necessitate confitenda? Secundò, quia D. Thomas ibi loquitur de circumstantiis, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, hæc autem notabilis quantitas necessariò debet intelligi de circumstantia peccati mortalis, non autem venialis. Et quòd ita sit, clarè patet ex ratione illa quam subdit S. Doctor, « quòd venialia non sunt de necessitate Con- » fessionis; » quæ quidem ratio non jam respicit suam principalem sententiam, ut intelligit *P. Conc.*, nempe quòd non oporteat confiteri circumstantias notabiliter aggravantes, utpote quia sunt venialia : sed respicit illud, « Addendum est (quod imme- » diatè præcedit), quæ ad aliam speciem peccati mortalis tra- » hunt. » Quibus verbis apertè D. Th. significat, quòd circumstantiæ peccati mortalis mutantes speciem certè sunt confitendæ, quia hæ quantitatem infinitam quodammodo habent; non verò circumstantiæ peccati venialis, etiamsi sint diversæ speciei, et de hoc rationem reddit, « quòd venialia non sunt de necessitate » Confessionis. » Deinde id clariùs confirmat addens : « Et » quia circumstantiæ aggravantes, quæ aliam speciem peccato » non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, sed non (nota) mor- » talis peccati, non sunt de necessitate Confessionis. » Ergo S. Doctor distinguit inter circumstantias quæ tribuunt aliam speciem, sed non peccati mortalis, et inter circumstantias quæ non tribuunt novam speciem (id est peccati mortalis, ut sine dubio intelligendum, aliàs comparasset peccatum veniale cum veniali), et utrasque circumstantias dicit non esse de necessitate Confessionis. Hinc *S. Anton. dict.* §. 7. D. Thomam sequens

dicit : « Et illas quidem circumstantias quæ trahunt peccatum » in aliam speciem, de necessitate oportet confiteri secundùm » Thomam; alias circumstantias confiteri, cùm non sint venialia » de necessitate confessionis, perfectionis est, et non necessa- » rium. » Deinde, postquam alias species circumstantiarum exposuit, inquit : « Tertiæ sunt quæ important disconvenien- » tiam, ut furari multum (putà, prout inferiùs addit) furari » centum florenos multò gravius est, quàm furari unum; et » istas quæ peccatum aggravant confiteri est perfectum, sed » quia non mutant speciem, nec aggravant in infinitum, non » est necessarium eas confiteri secundùm Thomam : » Addit- que, *Petrum de Palude* asserere hanc esse communem senten- tiam. Unde concludit S. Archiepiscopus, confitendas tantùm circumstantias, quæ mutant speciem et aggravant in infinitum, adducens exemplum de furto in loco sacro.

Probatur 2. rationibus. Ratio 1. quia in Trident. *Sess.* 14. *cap.* 5, sic dicitur : « Eas circumstantias in confessione explicandas quæ » speciem peccati mutant, quòd sine illis peccata ipsa neque à pœ- » nitentibus integrè exponantur, neque judicibus innotescant, et » fieri nequeat, ut de gravitate criminum rectè censere possint, » et pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere. » Ex quibus verbis videtur non obscurè Concil. excludere obligationem confitendi alias circumstantias quàm mutantes speciem : quia has sufficere satis innuit ad hoc, ut Confessarius rectum efformet ju- dicium de gravitate criminum, et de pœna imponenda. Ratio 2. quia aliàs pœnitentes semper inter angustias fluctuarent, cùm sem- per dubitare possent de integritate suarum Confessionum, in de- terminando quæ circumstantiæ sint velne notabiliter aggravan- tes : et ideo dicit *D. Th. l. c. q.* 5. *ad* 2. « Determinata quantitas » peccati non potest Sacerdoti innotescere, quia nec ipse peccator » scit; unde sufficit quòd cognoscas quantitatem quæ ex specie » peccati consurgit. » Unde hujus sententiæ *Lugo* assignat ratio- nem à priori, dicens, quòd Christus nihil aliud præcepit quàm Confessionem peccatorum; qui autem explicat circumstantias mutantes speciem peccati, jam verè confitetur et explicat essen- tiam peccati, cùm peccati quidditas sive essentia sumatur ex ip- sius ratione specifica. Ratio 3. quia si teneremur manifestare cir- cumstantias notabiliter aggravantes, teneremur etiam confiteri notabiliter minuentes, nempe si quis peccavit ex ira, metu, inten- siori passione, ex inductione aliorum et similibus; quam obliga- tionem etiam adversarii negant. Ratio ultima et potior, quam tradunt doctissimus *Cabassutius*, *Lugo*, *Salm. et Roncagl.*, est, quia nemo tenetur servare legem dubiam, ut fusè probatum est in *Dissert. de opin. probab. Tom. I. l.* 1. *n.* 53. *cum communi* DD. ex S. Isidoro in *c. Erit autem dist.* 4. *et c. Cum jure.* 31. *de Offic. et Pot. Jud. del. et c. Suas. de Simon. et ex D. Th. Quodlib.* 14. *de Verit. q.* 17. *art.* 3. ubi ait : « Nullus ligatur per præ- » ceptum aliquod, nisi mediante scientia illius præcepti. » Scientia autem, ut certum est apud omnes et docet idem *D. Th. p.* 1. *q.* 1.

art. 2, est certa notitia alicujus rei; unde cùm lex confitendi circumstantias aggravantes sit valde dubia, ad illam non tenemur, et ideo (bene ait *Lugo*) Tridentinum non explicavit hanc obligationem illas confitendi, quia non satis Concilium id colligere potuit ex Christi verbis et Sacramenti institutione.

Nec obstat 1. Rituale Rom. dicens esse obligationem confitendi *speciem, et circumstantias explicatu necessarias.* Nam resp. quòd aliquando etiam adest obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, ut rectè dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 121. *et Salm. c.* 8. *n.* 27, quando scilicet inducunt censuram, vel reservationem, aut quando (ut diximus) Confessarius interrogat, putatque necesse id scire ad medicinam, vel restitutionem imponendam. Quoad auctoritatem Catechismi oppositam, videtur quòd illæ nimis probat, nam videtur imponere obligationem explicandi circumstantias non solùm aggravantes, sed etiam minuentes, quod non est credibile. Quis enim unquam dixit, quòd si quis confiteretur homicidium, et taceret illud commisisse ex vehementi passione vel in rixa, sacrilegam faceret Confessionem? Unde debemus fateri hîc mentem Catechismi non satis intelligi.

Non obstat. 2. dicere, quòd circumstantiæ notabiliter aggravantes debeant explicari, ut Confessarius debitam pœnam imponat. Nam bene respondet *Lugo*, in pœnitentia injungenda non requiri omnimodam, sed tantùm quamdam æqualitatem, quæ utique servari potest, si manifestetur species peccati, licèt non explicentur circumstantiæ aggravantes. Hinc *D. Th. l. c. ad* 2. ubi hanc quidem objectionem sibi efformat, sic respondet : « Sufficit, quòd Sacerdos cognoscat quantitatem, quæ ex specie peccati consurgit. » Non obstat 3. dicere quòd prima opinio saltem est tutior, et ideo omnino servanda in materia Sacramenti ex Prop. 1 damn. ab Inn. XI. Nam bene respondent *Carden. in* 2. *Crisi, d.* 2. *n.* 107. *et Croix n.* 978. quòd qui sequitur secundam sententiam, non exponit Sacramentum periculo nullitatis, cùm ad valorem Sacramenti sufficiat Confessio formaliter integra, quæ jam probabiliter habetur in Confessione peccatorum, etsi non explicentur circumstantiæ aggravantes. Unde etiam infertur, quòd quælibet opinio probabilis negans aliqua peccata differre specie, non subjacet damnationi, quia si fortè ante Deum est falsa, nihilominus jam adest Confessio formaliter integra. Hinc probabiliter dicunt *S. Anton. l. c. Lugo d.* 16. *n.* 12. *et Salm. c.* 8. *n.* 23. *cum Pal. et Dicast.* quòd per se loquendo pœnitens non tenetur quantitatem furti explicare. Dicitur *per se loquendo,* nam aliunde, quia ut plurimum Confessarius inquirere debet de quantitate furti, ad hoc, ut sciat quomodo se gerere debeat circa absolutionem impertiendam, et obligationem restitutionis imponendam; ideo ut plurimùm tenetur pœnitens confiteri in furto circumstantiam quantitatis.

469. — Quær. II. Utrùm qui commisit incestum, explicare debeat qualitatem, atque gradum? Duo igitur hîc vertunt dubia : Dubitatur 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab

incestu cum affinibus? Affirmat *Lessius l.* 4. *c.* 3. *n.* 79. *Salm. de* 6. *Præc. c.* 5. *nu.* 30. *Ronc. de* 6. *Præc. c.* 5. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1074. *et alii.* Ratio, quia, ut dicunt, licèt omnes incestus eamdem reverentiam sanguini debitam offendant, diversa tamen difformitate eam lædit incestus cum consanguineis, quàm incestus cum affinibus; nam inter consanguineos conjunctio provenit ex vinculo intrinseco, id est ab identitate ejusdem sanguinis per generationem accepti; conjunctio autem inter affines provenit ex vinculo extrinseco, nempe ex copula habita cum ipsorum consanguineis. Alii tamen probabiliùs negant differre incestum cum consanguineis ab incestu inter affines, ut *Lugo d.* 16. *nu.* 313 *et* 316. *Sanch. de Matr. d.* 16. *num.* 7 *et* 8. *Tamb. in Meth. Conf. c.* 7. §. 7. *num.* 48. *cum Megala, Soto, et Caj. in* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. Ratio, quia (ut ait *Lugo*) materialiter se habet, quòd conjunctio oriatur ex sanguine, aut ex Matrimonio, cùm ex eodem motivo prohibetur copula cum consanguineis, quàm affinibus. Et pro hac sententia sine dubio est *D. Th.* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *ad* 2. ubi sic docet: « Persona affinis conjungitur alicui propter personam » consanguinitate conjunctam, et ideo quia unum est propter al- » terum ejusdem rationis, inconvenientiam facit consanguinitas, » et affinitas. »

Bene tamen excipiendum puto incestum inter privignum et novercam, interque socerum et nurum, ut dicunt *Salm. l. c.* et indicat *Lugo n.* 316. Ratio, quia debitum reverentiæ, quod est motivum speciale prohibendi congressum parentum cum filiis, est etiam motivum prohibendi copulam inter novercam et privignum, vel socerum et nurum. Incestus autem cum affinibus, extra primum gradum, commune est inter DD. esse ejusdem speciei.

470. — Dubitatur 2. An in Confessione sint explicandi omnes gradus incestûs commissi cum consanguineis usque ad quartum gradum. *Prima* sententia affirmat cum *Nav. c.* 7. *num.* 4. *et Angel. Vasq. Suar. etc. ap. Salm. de* 6. *Præc. c.* 5. *n.* 33. Ratio, quia est specialis reverentia inter unum gradum consanguinitatis, et alium. Idem tenent *Bon. de Matr. q.* 4. *p.* 16. *n.* 7. *cum Laym. Con. Valent.*, sed alia ratione ducti, quia aliàs non explicaretur substantia sive individuum peccati.

Secunda sententia docet, solum incestum cum consanguineis in primo gradu, tam lineæ rectæ quàm transversalis, specie differre ab aliis gradibus. Quoad primum gradum lineæ rectæ, hæc sententia videtur omnino tenenda (contra *Tamb.*) tanquam communis cum *Salm. n.* 3. *Caj. Lug. Ronc. etc.* Ratio, quia cuique patet hujusmodi incestum longè esse diversum ab aliis; imò rectè *Lugo de Pœn. d.* 16. *n.* 314. *et Tourn. t.* 3. *pag.* 490. *Concl.* 2. docent explicandum, an pater peccarit cum filia, vel cum matre filius, cujus culpa habet diversam malitiam ratione specialis reverentiæ matri debitæ. An autem differat incestus in primo gradu lineæ rectæ ab aliis ejusdem lineæ gradibus? Affirmat *Croix cum Bonasp.*, sed negat probabiliùs *Lugo n.* 315. Majus dubium

est an incestus cum consanguineis, in promo gradu lineæ transversalis, nempe cum fratre aut sorore, differat specie ab aliis gradibus? Affirmant *Less. l.* 5. *c.* 3. *n.* 79. *Lugo n.* 143. *Salm. c.* 8. *n.* 28. 31 *et* 33. *Ronc. de* 6. *Præc. c.* 5. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1074. *et Sanch. de Matr. l.* 7. *d.* 52. *n.* 11. Ratio, quia reverentia, quæ debetur fratribus vel sororibus, est diversæ rationis ab ea quæ debetur aliis consanguineis; coitus enim cum sorore videtur ab ipso jure naturæ interdictus. Quoad cæteros verò gradus consanguinitatis, dicunt *Less. n.* 90. *Ronc. l. c. et Salm. n.* 31. *eod. loc. et de Sacr. Pœnit. c.* 8. *n.* 31. non differe specie incestum; sed gradum propinquiorem inducere circumstantiam tantùm aggravantem.

Tertia sententia, quam tenent *Cajet. in S. Th.* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *Bon. l. c. n.* 6. *Pal. d.* 4. *part.* 7. *num.* 11. *Pontius c.* 32. *n.* 3. *Tamb. c.* 7. §. 7. *n.* 48. *cum Megala, Dian., etc.* item *Palud. Gabr. Vict. Nav. Arm. Vega, Henr. Led. Scotus, Abul. Soto, ac alii multi apud Sanch. l. c.* (qui cum *Fill.* vocat valde probabilem) censet omnes incestus inter consanguineos, excepto tantùm primo gradu in linea recta, esse ejusdem speciei. Ratio 1. quia, excepto dicto primo gradu lineæ rectæ, alii gradus tantùm constituunt circumstantiam aggravantem, quam explicandi valde probabile est (ut vidimus supra *n.* 468.) non esse obligationem. Ratio 2. quam affert *Caj.* est, quia commixtio conjugalis inter consanguineos, præterquam cum parentibus, est tantùm vetita ab Ecclesia, non verò de jure naturali; olim enim jam licitum fuit filiis Adam suis sororibus copulari. Nec obstat dicere, quòd sive malitia talium incestuum oriatur ex lege naturali, sive ex prohibitione Ecclesiæ, semper hujusmodi incestuosi peccant contra reverentiam, quæ conjunctis debetur: Ecclesia enim, cùm aliquid præcipit, ponit materiam præceptam in ea specie virtutis, ratione cujus illud præcipit; Ecclesia autem propter eamdem reverentiam sanguini debitam jubet ab his congressibus fideles abstinere. Nam respondetur, quòd licèt Ecclesia, prohibendo commixtionem propinquorum usque ad quartum gradum, elevaverit hujusmodi abstinentiam ad virtutem pietatis naturaliter debitæ sanguine junctis, non per hoc tamen effecit quòd propinquitas horum graduum induceret diversitatem specificam naturalem; naturalis enim diversitas specifica graduum tantùm est desumenda ex difformitate per se naturali, quæ probabiliter non adest inter gradus consanguinitatis (præter primum lineæ rectæ, ut diximus), magis enim et minùs non variant speciem. Et pro hac sententia videtur indubitanter esse (ut non dubitat *Cont. Tourn. t.* 3. 490. *in fine*, licèt hic Auctor sit pro contraria sententia) etiam *D. Th.* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *ad* 3. ubi sic ait: « In commixtione personarum conjuncturam aliquid est, quod est secundùm » se indecens et repugnans naturali rationi, sicut quòd commixtio » fiat inter parentes et filios, quorum est per se et immediata » cognatio, nam filii naturaliter honorem habent parentibus.... » Aliæ verò personæ, quæ non conjunguntur secundùm seipsas,

» sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex seipsis indecen-
» tiam, sed variatur circa hoc decentia vel indecentia secundùm
» consuetudinem, et legem humanam, vel divinam, » id est po-
sitivam de jure divino. Et idem videtur docere D. Augustinus
(*ap. D. Th. in eod. a.* 9.) dicens : « Commixtio sororum et fratrum
» quantò fuit antiquior compellente necessitate, tantò postea facta
» est damnabilior religione (id est Ecclesia) prohibente. » Prima
sententia est minùs probabilis, secunda et tertia æquè probabiles
videntur.

471. — « 1. Ad integritatem Confessionis prærequiritur dilit
» gens examen, pro capacitate pœnitentis, temporis mora, et
» cæteris circumstantiis. Ad id autem sufficit diligentia medio-
» cris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, vel qualem
» moraliter loquendo docti, et timorati adhibere solent, etiamsi
» quis putet, majore diligentia plura se reperturum *Bon. t.* 1.
» *d.* 5. *qu.* 1. *Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 8. Post mediocrem autem is-
» tam diligentiam non tenetur de anteacta vita ulteriùs cogitare;
» et si quid occurrat, quod videatur non esse in Confessione
» explicatum, potest sibi persuadere, cum cæteris id memoratum
» fuisse. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 107. *ex Sanch.* Animadverte tamen
» prop. 11 inter proscriptas ab Alex. VII.

« 2. Examen hoc à Confessario potest suppleri, quod tamen
» *Suarez* reprobat in Confessionibus longis diligentiorum, eò quòd
» impossibile fere sit, ut quis repente rogatus omnia recordetur; et
» tantùm admittit in rudibus : * (*Adverte id quod habetur circa*
» *hoc in Catech. Rom. part.* 2. *c.* 5. *nu.* 60. ubi : Si Sacerdos hu-
» jusmodi homines prorsus imparatos cognoverit, humanissimis
» verbis à se dimittet, hortabiturque, ut ad cogitanda peccata ali-
» quod spatium sumant, ac deinde revertantur. Quòd si fortè
» affirmaverint se in eam rem omne studium contulisse, quoniam
» Sacerdoti maximè verendum est, ne semel dimissi ampliùs non
» redeant, audiendi erunt, præsertim si emendandæ vitæ stu-
» dium aliquod præ se ferant, adducique possint, ut negligentiam
» suam accusent, quam se alio tempore accurata meditatione
» compensaturos promittant.) * Quos etiam monet *Sa, verb. Con-*
» *fessio,* bona fide confessos non nimis rogandos de Confessionibus
» præteritis, nisi intelligatur aliquid necessarium defuisse. » Vid.
Fagund. Dian. p. 3. *t.* 4. *R.* 89. * (*Vide dicenda n.* 505.)

« 3. Non est necessarium peccata scribere, ne memoria exci-
» dant, ut contra *Bon.* docent *Suar. Vasq.* et alii. Imò *Sotus* dici-
» id non consulendum, ob periculum evulgationis. Meliùs tamen
» *Laym. Conin.* et alii asserunt suadendum esse, dummodo vite-
» tur anxietas nimia, propter quam scrupulosis prohiberi potest.

« 4. Invalida est Confessio non integra, ex ignorantia, vel ne-
» gligentia moraliter culpabili, ut veriùs docent *Suar.* et alii com-
» muniter, contra *Sot.* quia *Trident.* requirit diligens examen.

« 5. Non officit integritati, per se loquendo, si quis subinde
» graviùs lapsus, id alteri priùs confiteatur, et deinde ordinario
» suo venialia tantùm (qui imprudenter id ægrè feret, prohibebit,

» aut reprehendet) ; nisi tamen ea occasione maneat in morali occasione peccandi, aut ideo circumeat, ut liberiùs peccet ; tunc » enim graviter peccabit, et ob defectum attritionis Confessio » erit nulla. Ita *Fill. Laym. l.* 5. *t.* 6. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 57.

« 6. Ex circumstantiis minuentibus illæ tantùm explicandæ » sunt, quæ vel omnino tollunt malitiam, vel ex mortali faciunt » veniale, ut parvitas materiæ, indeliberatio, etc. (verbi gratia si » die Veneris ignorans comedisset carnes) ; vel alioqui notabiliter » mutant judicium Confessarii, saltem quoad speciem.

472. — « 7. Ad servandam integritatem Confessionis, peccata mortalia dubia ut dubia, loquendo de dubio propriè » dicto, sunt aperienda, ut docent *Suar. in* 3. *p. t.* 4. *d.* 22. » *sect.* 9. *n.* 7. *Sanchez, Dian. Card. de Lugo d.* 16. *num.* 63. » *Bon. d.* 3. *q.* 5. *sect.* 1. *part.* 2. *diff.* 4. et alii *commun.* contra » *Conin.* Ratio est, tum quia peccata, quæ sunt in conscientia, » debent manifestari, at dubia ut dubia sunt in conscientia : » tum quia in negotio salutis, et medio ad hanc necessario non » tam habet locum illud axioma : Melior est conditio possidentis, quàm hoc : In dubio tutior pars eligenda est. (Excipiuntur » tamen scrupulosi, et ii quibus diu post patratum peccatum suboritur aliquod dubium, si aliàs soliti sint sollicitè Confessionem instituere : quia non est dubium prudens.) Quòd si postmodum accipiat notitiam certam, idem rursus esse confitendum » tanquam certum, docent *Tur. et Sanchez in mor. c.* 10. *nu.* 69. » Dubitat tamen *Card. de Lugo d.* 16. *sect.* 2. *n.* 79 *et* 92. suadetque id ut securius. V. *Diana part.* 3. *tom.* 4. *Res.* 60 » *et* 107. Si verò peccatum confessus sit ut certum, et postea de » eo dubitet an fecerit, non tenetur iterum confiteri ut dubium. *Lugo, et Tamburin. exped. conf. d.* 1. *c.* 1. qui idem » censent, etsi postmodum certò comperiat se non fecisse. Monet » autem *Suar. et Tamb. l. c.* si quis sola peccata dubia confitea» tur, monendum, ut addat aliquod certum ex aliàs confessis ; » quòd si id haberi non possit, absolvendum sub conditione. »

473. — Quæritur igitur, an sit obligatio confitendi peccata mortalia dubia, vel in dubio an fuerint confessa? Tres quæstiones hîc occurrunt discutiendæ, valde scitu necessariæ ad praxim. Dubitatur 1. an teneamur confiteri mortalia positivè dubia, nempe si utrimque adsint rationes probabiles quòd peccatum mortale fuerit vel non fuerit commissum? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Merbes. de Euch. p.* 348. *q.* 5. *Hab. t.* 6. *p.* 244. *qu.* 6. *Concinat.* 9. *p.* 329. *n.* 10. et alii Antiprobabilistæ, qui dicunt in opinionibus æquè probabilibus tutiorem sequendam esse. *Secunda* verò sententia communissima negat, eamque tenent *Sanch. l.* 1. *Dec. c.* 10. *nu.* 76. *Suar. in* 3. *p. t.* 4. *d.* 22. *sect.* 9. *n.* 6. (ubi hanc tuetur, etiamsi probabilius sit peccatum esse commissum) *Sylvest. v. Confessio* 2. *qu.* 1. §. 3. *Sylvius in* 3. *part. qu.* 6. *art.* 4. *ad* 3. *Ronc. c.* 2. *q.* 7. *Anacl. p.* 606. *n.* 55. *Escob. tr.* 15. *num.* 182. *Bonac. d.* 4. *qu.* 4. *part.* 1. *Holzm. p.* 112. *n.* 458. *cum communi, Viva de Euch. qu.* 4. *art.* 7.

n. 9. (pariter asserens esse communem) *Tambur. Meth. Comm. c.* 1. §. 9. *nu.* 65. (dicens hanc esse certam apud omnes) *Fill. tr.* 7. *c.* 4. *n.* 109. *Diana part.* 4. *tr.* 3. *R.* 5. *Spor. de Pœnit. num.* 389. *et Salm. de Euch. c.* 7. *n.* 29. *cum Gerson. Henr. Dicast.* et alii Probabilistæ communiter. Ratio, quia quisque potest licitè se conformare opinioni verè probabili. Rectè verò advertunt *Holzm.* 463. *et Viva loc. cit. n.* 5. *cum Sanch. Henr. et aliis*, quòd in articulo mortis, si quis dubitet an peccatum grave patraverit, vel an illud confessus sit, sciens nunquam Sacramentum Pœnitentiæ post tale peccatum suscepisse, tunc ad effugiendum damnationis periculum teneretur, non jam peccatum illud positivè dubium confiteri, sed vel absolutionem sacramentalem suscipere, vel saltem actum contritionis elicere. At hîc dices: Contritio necessariò includit votum Confessionis; unde cùm possit fieri Confessio, non sufficit contritio. Respondet *Holzm. n.* 462. quòd contritio revera ex se habet vim delendi peccatum, et in tantum non delet mortalia certa sine voto confitendi, in quantum, cùm adsit præceptum divinum illa confitendi, non verè contereretur, qui, cùm posset, hanc obligationem nollet implere. Sed hoc currit ubi peccatum mortale est certum, et ideo materia necessaria Confessionis; non verò si peccatum est dubium; tunc enim, cùm illud non sit materia necessaria, sicut contritio sine voto Confessionis delet venialia, ita et mortalia dubia.

474. — Dubitatur 2. an teneamur confiteri mortalia negativè dubia? *Prima* sententia communior affirmat, et hanc tenent *Busemb. ut supra, Sanch. l. c. n.* 66. *Suar. n.* 7. *Lugo d.* 16. *sect.* 2. §. 3. *Pal. part.* 9. *nu.* 17. *cum Nao. Sylvest. et Laym. Anacl. p.* 606. *num.* 54. *Diana par.* 10. *tr.* 12. *n.* 2. *Escob. l.* 15. *n.* 176. *Tamb. Meth. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 3. *n.* 14. *Laym. de Consc. c.* 5. §. 4. *n.* 37. *Ronc. cap.* 2. *q.* 7. *R.* 1. *Sporer num.* 392. *Salm. de Pœn. c.* 8. *num.* 35. *ex D. Th. in* 4. *d.* 21. *qu.* 1. *art.* 3. *ad* 3. ubi sic ait: « Et similiter periculo se immittit qui de hoc quod » dubitat esse mortale, negligit confiteri. Non tamen debet as- » serere illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, et judi- » cium Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram, » et lepram. » Ratio 1. est, quia in Trid. *sess.* 14. *c.* 5. sic habetur: « Oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, » quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in Confessione recenseri. » Si ergo ex Concilio confitenda sunt omnia mortalia, quorum conscientia habetur; etiam sunt confitenda mortalia dubia, quorum dubia habetur conscientia. Ratio 2. quia lex Confessionis est in possessione, unde in dubio peccatum est confitendum. Ratio 3. quia hæc videtur universalis, et inveterata praxis fidelium, et ideo supponitur emanasse ex Christi institutione, et per traditionem usque nunc fuisse observatam. *Secunda* verò sententia negat, quam tenent *Merb. p.* 348. *q.* 5. *Habert tom.* 6. *p.* 244. *q.* 6. ubi sic ait: « Qui » dubitat absque ratione probabili, dubium deponere debet. »

Coninck tr. 2. d. 7. dub. 8. Holz. p. 113. n. 459. Marchant. in Tribun. tr 4. tit. 6. q. 5. Sa v. Eucharistia, n. 23. Mazzotta tr. 1. d. 1. q. 3. c. 5, et probabilem vocant *Laym. l. c. n. 37. in fine, Vica de Pœn. qu. 2. art. 2. n. 7.* citans *S. Anton. Palud. Less. Tap. Præp. Amic. Haunol. etc.* item *Boss. Henr. Ferr. de Jan. etc. ap. Guimen. ac Croix l. 6. p. 2. n. 609,* qui vocat probabiliorem ex rationibus intrinsecis. Et revera, licèt prima sententia sit valde probabilis, et magna auctoritate roborata, hæc tamen secunda non videtur sua probabilitate destituta. Ratio 1. quia Tridentinum *loc. cit.* non obligat pœnitentes nisi ad confitenda *omnia peccata mortalia, quorum conscientiam habent.* Non dicit, ut sunt in conscientia, nempe vel ut certa vel ut dubia, sed quorum conscientiam habent, quod importat habere notitiam certam peccati; conscientia enim (ut ait *S. Bern.*) nihil aliud est, *nisi cordis scientia,* et judicium practicum de peccato commisso. Conscientia autem dubia neque est scientia, neque judicium, sed suspensio judicii; unde minimè dici potest habere conscientiam peccati qui nullam rationem habet quòd illud commiserit; et sic respondetur primæ rationi oppositæ. Id confirmatur ex eodem Trid. *ibid.* ubi additur: « Constat enim nihil » aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quàm ut, postquam » quisque diligentiùs se excusserit..., ea peccata confiteatur, » quibus se... Deum suum mortaliter offendisse meminerit: » reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occur» runt, in universum eadem Confessione inclusa intelliguntur. » Ergo sicut pœnitens non tenetur confiteri venialia, ita nec peccata dubia, cùm dicat Concilium, pœnitentem nihil aliud confiteri debere nisi mortalia quorum meminit; dubitare autem non est quidem meminisse, imò potiùs est non meminisse. Ratio 2. quia non est pro delicto dubio onus certum imponendum: nec in dubio an lex existat, adest legis obligatio (ut sapienter ait Bened. XIV, *Notif. 80. num. 19.*); nam licèt sit lex confitendi certa mortalia, et ideo qui certus est de mortali commisso, et dubitat negativè (nam si dubitet positivè, mox infra dicemus) tenetur confiteri, non tamen existit certa lex confitendi mortalia dubia. Et sic respondetur secundæ rationi oppositæ.

Nec obstat auctoritas D. Thomæ allata; ibi enim S. Doctor revera non loquitur de eo, qui post diligentiam efformat sibi judicium, quòd peccatum suum sit dubiè mortale, et ideo dubium deponit ex regula præfata, nempe quòd non datur certa obligatio, ubi delictum est dubium; sed loquitur de eo qui certus est de sua actione mala, et nescit discernere an fuerit vel ne mortalis, hic utique tenetur dilligentiam adhibere, ut dubium deponat; unde cùm nescit illud deponere, tenetur stare judicio Confessarii, cujus est discernere inter lepram et lepram. Neque obstat praxis fidelium, ut opponitur; nam respondent *Holzm. et Elbel cum Herincx,* quòd meritò dubitatur an fideles confiteantur mortalia dubia ex persuasione obligationis, vel an ob majus conscientiæ levamen; propter hoc enim fideles adsolent

etiam peccata dubia positivè, quorum Confessionis obligationem ipsi etiam adversarii fere omnes non agnoscunt. Item ait *Holzm.* quòd præfata praxis fortè sit continuata ex errore, qui non potest inducere consuetudinem obligatoriam.

475. — Hinc referunt *Henriq. l.* 8. *c.* 45. *n.* 2. *Sav. Euchar. n.* 23 *et Gran. Leand. et alii ap. Guimen. de Euch. prop.* 3. *num.* 2. non teneri ad Confessionem, qui vult communicare, et negativè dubitat, an peccaverit mortaliter, tum quia non magis urget præceptum præmittendi Confessionem ad Communionem, quàm præceptum servandi integritatem Confessionis, utrumque enim est de jure divino; tum quia præceptum Tridentini præmittendæ Confessionis (*Sess.* 13. *c.* 7.) non obligat nisi eum, *qui est sibi conscius mortalis peccati*, nequit autem dici conscius de suo peccato qui de illo dubitat. Sed huic obstat magna difficultas, nempe quòd accedens ad Communionem cum mortali negativè vel positivè dubio, se exponat periculo frustrandi effectum Sacramenti. Huic difficultati aliquis respondere posset cum *Sanchez, Pontio, Vasq. Perez, Hozes, et aliis citatis l.* 1. *n.* 32, non esse illicitum suscipientibus Sacramenta uti opinione probabili, ad differentiam Sacramenta conferentium, qui nequeunt ea ministrare nisi cum sententia tutiori vel saltem moraliter certa: sufficit autem ad Sacramenta suscipienda, ut quis accedat probabiliter dispositus. Si quis autem nolit hac responsione uti, debet dicere cum *Holzm.* oportere quòd eo casu communicaturus conteratur, vel absolutionem sacramentalem recipiat (quamvis peccatum illud reticeat), ut obicem auferat peccati illius si fortè adfuit.

476. — Cæterùm in praxi (ordinariè loquendo) omnino suadenda est pœnitentibus Confessio mortalium tam negativè, quàm positivè dubiorum, cùm id ordinariè prosit ad conscientiæ tranquillitatem. Dixi *ordinariè*, nam scrupulosi omnino eximi debent ab obligatione confitendi peccata dubia; ipsi enim tantùm confiteri tenentur certa mortalia, et de quibus certè nunquam sint confessi (vide mox dicenda in *dub.* 3. *seq. in fine*), ut communiter docent *Sanch. d. c.* 10. *num.* 85. *Laym. n.* 37. *et Croix n.* 611. *cum Busemb. Con. Aversa, Stoz, Caj. Med. Henr. Nav. Rodr. etc.*

Item eximi debent ab obligatione confitendi peccata mortalia dubia ii qui sunt timoratæ conscientiæ, et non solent deliberatè lethaliter peccare; hi enim in dubio rationabiliter, imò moraliter certò credere possent non consensisse, quia præsumptio sumitur ex communiter contingentibus; ita *Croix n.* 612. *Bon. de Pecc. d.* 2. *q.* 2. *part.* 3. *n.* 19 *et Sayr. Reg. Bosco, et Herincx apud Croix l.* 1. *n.* 615. *ac Habert t.* 3. *de Consc. c.* 2. *in fine*, ubi sapienter ait: « Si vir probatæ pietatis anxius sit an consenserit » delectationi venereæ, moraliter certus esse debet non consen» sisse; quia moraliter fieri nequit, ut voluntas tam firma in bono » proposito mutetur, quin dilucidè advertat. » Idem docent *Salmant. Scholast. tr.* 13. *d.* 10. *n.* 193. dicentes: « Qui habet ani» mum satis firmum in bono, proinde nunquam aut rarò in ali» quod grave consensit, et sensualitatis motus fastidio sunt, non

» est cur ex qualibet permissione aut non resistentia statim con-
» sensum pertimeat; ea namque animi dispositio videtur suffi-
» cienter periculum auferre. » Ratio hujus à priori est, quia is qui habitualiter Deo adhæret, et valde timet ne divina gratia privetur, si contingat aliquando ab eo averti, magnam sibi vim inferre debet, ut remorsum conscientiæ contemnat, et in peccatum deliberatè se projiciat : id autem non potest agere, nisi certò advertat malum quod amplectitur; nam ut ait doctissimus *P. Alvarez* (*apud Croix lib.* 1. *n.* 547.) « Plenus consensus in mor-
» tali est tanta iniquitas, ut celari aut ignorari non possit, sed in
» recenti facilè agnoscitur. » Hinc Dominus dixit S. Theresiæ : « Nemo me amittit, nisi certò id cognoscat. » Ad præsumendum autem, quòd non adfuerit plenus consensus in homine pio, maximè prosunt hæ sequentes conjecturæ, quas tradit *Croix l.* 1. *n.* 577, nimirum : si talis serium et sæpe repetitum propositum habuerit nunquam peccandi mortaliter, et nesciat illud certò revocasse : si cùm advertit malum, terreatur, et illico tentationem repellat, statimque dubitet an consenserit : si meminerit se timidè processisse : si nesciat an in vigilia, vel somno aliquid egerit vel cogitaverit, si enim fuisset vigilans, jam id advertisset et sciret. E converso oppositum est censendum de eo qui est assuetus de facili in peccata mortalia prolabi, quia in dubio præsumitur iste consensisse : si enim obstitisset, utique recordaretur conatûs illius quem sibi intulisset ad tentationem repellendam. Unde rectè concludit *Croix. l.* 6. *p.* 2. *n.* 612, quòd vix unquam in hujusmodi hominibus, tam primi quàm secundi generis, datur dubium merè negativum; præsumptio enim (ut ait cum *Soto*, *Sanch. Moya*, *etc.*) probabilitatem fundat consensûs præstiti, vel dissensûs.

477. — Dubitatur 3. an teneatur quis confiteri aliquod peccatum mortale certè commissum, in dubio an illud fuerit vel ne confessus? Respondetur : Si dubium est negativum, equidem tenetur illud confiteri, ut communiter docent *Salm. lib.* 1. *c.* 19. *num.* 71. *et Nav. Suar. Dic.* ac alii passim cum *Salm. c.* 8. *n.* 34. Contra verò, si dubium est positivum, ita ut ille probabiliter credat se peccatum illud jam confessum fuisse, adest sententia non teneri ad illud confitendum, et hanc tuentur *Suar. Nav. Sylvest. Bonac. Lugo, Salm. Croix etc.* Verùm sicut mihi probabilis minimè visa fuit opinio alibi relata eorum Auctorum, qui dicebant non esse obligationem implendi vota, quæ probabiliter impleta sunt, ita nec valeo hanc approbare sententiam quoad peccatum probabiliter confessum, cùm obligatio Confessionis sit certa, et satisfactio dubia. Non autem reprobo id quod iidem citati Auctores tradunt, nempe quòd ille, qui diligens fuit in suis peccatis confitendis, si postea dubitat an aliquod peccatum omiserit, postquam multum elapsum sit tempus à quo illud patravit, non tenetur ad confitendum, cùm possit credere eo casu moraliter certè jam de illo confessum fuisse. Et subjungit *P. Conc. pag.* 338. *n.* 43, quòd si quis priùs ex prava consuetudine in plura peccata lapsus fuerit, et postea sit verè conversus per

constantem vitæ integritatem, si tunc dubitet, an omiserit in Confessione generali vel particulari facta cum debita diligentia, aliquod peccatum vel circumstantiam, Confessarius prohibeat illum ne recogitet quidem de præterita vita, sed potiùs imponat ei, ut piis meditationibus tempus impendat. Scrupulosi autem minimè tenentur peccata præterita confiteri, nisi certi sint quòd illa nunquam confessi fuerint, ut communissimè dicunt *Cajet. Nav. Med. Hurt. Becan. Reg. etc. cum Croix, n.* 611. Adduntque *ib. Sa, Stoz, et alii* scrupulosum non teneri confiteri nisi quæ potest jurare fuisse mortalia, et se nunquam fuisse confessum. Vide dicta de hoc *Tom.* 1. *lib.* 1. *n.* 87. *v.* 2. *Quod nihil.*

478. — Dubitatur 4. an qui confessus est aliquod peccatum mortale utì dubium, teneatur postea illud repetere, quando utì certum agnoscit? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Tamb. Method. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 4. *n.* 24. *Holzm. n.* 489. *Sporer t.* 3. *p.* 216. *cum Arriaga Pel. et Escob. lib.* 15. *n.* 17. *Elbel p.* 248. *n.* 167. *cum Bosco, Stoz, Herincx, etc.*, et hanc patrocinatur *Lugo d.* 16. *n.* 78. Ratio, quia peccatum illud jam explicatum fuit, utì erat in conscientia tempore Confessionis, jamque directè absolutum fuit. *Secunda* verò sententia communis (quam sequimur) affirmat, et hanc tenent *Busemb. ut supra, Bon. d.* 5. *q.* 7. *p.* 4. *n.* 15. *Sanch. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 69. *Roncaglia c.* 2. *q.* 8. *Conc. pag.* 337. *n.* 39. *Viva q.* 2. *art.* 3. *Dian. p.* 10. *tract.* 16. *R.* 79. cum aliis communiter, *Cardenas d.* 51. *c.* 2. *in Select.* qui vocat oppositam improbabilem; et *Lugo loc. cit.* quamvis primam sententiam tutatus fuerit, tamen sic concludit: « Cæterùm, » quia in re morali non est facilè recedendum à communi senten» tia, nolo in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem par» tem consulere. » Ratio hujus sententiæ est, quia, licèt peccatum fuerit directè absolutum, non tamen fuit expositum utì erat in conscientia, prout præcipit Tridentinum, nec explicata fuit substantia peccati quæ consistit in ejus cognita gravitate; ideoque ad supplendam integritatem Confessionis opus est illud ut certum manifestare. Nec obstat id quod opponit *Sporer*, nempe quòd si quis confiteretur se fornicatum fuisse decies plus minùs, si postea certò adverteret undecies peccasse, teneretur iterum confiteri. Nam respondetur cum *Roncag. Diana et aliis*, quòd dispar currat ratio inter primum et secundum casum; in hoc enim secundo casu non ita notabiliter judicium Confessarii variatur sicut in primo, nam hic error numeri moraliter non est circa substantiam, quia juxta humanum modum loquendi in numero decimo, addita illa dictione *plus minùs*, moraliter includitur undecimus, et ideo sic habet communis praxis fidelium, qui non putant se esse obligatos ad explicandum modicum numerum, quando illum cum incertitudine, dicendo *plus minùs*, exposuerint. In primo verò casu, quando quis confessus est peccatum ut dubium, et deinde certum agnoscit, error est circa substantiam, quia in accusatione dubia nullo modo includitur certa, nec humano modo unquam dubia accusatio delicti tanquam certa accipitur.

Probabilissimè autem dicunt *Sanch. l.* 1. *c.* 10. *n.* 69. *Bon. d. n.* 15. *et Salm. c.* 9. *n.* 27. *cum Suar. Con. Num. Dic. Valer. Cordub. Vict. etc.* communissimè, quòd si quis confitetur peccatum, quod nec ipse, nec Confessarius sciebat esse mortale, et postea novit esse mortale ex genere suo, non tenetur iterum illud confiteri. Ratio, quia hoc casu jam pœnitens exposuit Confessario suum peccatum, utì in sua conscientia erat tunc, et nunc est, et in præsenti nihil novi occurrit, nisi quòd cognoscat nunc materiam illius peccati esse gravem, quod priùs nesciebat.

ARTICULUS II.

Quando sufficiat Confessio integra formaliter.

479. Quæ sit integritas formalis ? Et quis censeatur physicè impotens ad integritatem materialem ? I. Mutus. An hic teneatur confiteri scripto, aut per signa ? II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per interpretem. IV. Moribundus. — **480.** An absolvendus moribundus qui dat signa doloris Sacerdoti præsenti, quin possit ullum peccatum explicare ? — **481.** An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis ? An tunc absolutio danda sit absolutè, vel conditionatè ? — **482.** Quid si nullum dederit signum pœnitentiæ ? — **483.** Quid si fuerit destitutus in actu peccati ? — **484.** Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis ? — **485.** An in periculo contagii possit Confessarius absolvere, audito uno peccato ? — **486.** An tempore conflictûs, vel naufragii ? — **487.** Quis censeatur moraliter impotens ? Et quid si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli ? — **488.** Quinam igitur excusentur ab integritate materiali ? — **489.** An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicis ? — **490.** Ex quibus causis liceat manifestare complicem Confessario qui eum noscit ? — **491.** Bulla Benedicti XIV prohibens exquirere à pœnitente nomen complicis peccati. — **492.** Sententia Auctoris, id nullo casu esse licitum.

479. — « Resp. Etsi ad hoc Sacramentum requiratur semper » aliqua confessio, non tamen semper opus est, ut ea sit integra » materialiter, modò sit talis formaliter seu moraliter, id est » quantùm, moraliter loquendo, hîc et nunc potest fieri, etsi pos- » tea debeas, si possis, supplere defectum, non statim, sed quando » rursum confiteri obligaberis, aut voles. Porro, quando talis » Confessio sufficiat, sequentes regulæ docent.

« *Prima.* Quandocumque quis ad materialiter integrè confi- » tendum physicè est impotens, sufficit integritas formalis, quia » præceptum divinum non obligat ad impossibile. Unde possunt » in sequentibus casibus absolvi I. Mutus, etsi unum tantùm, vel » alterum peccatum per nutus significaverit, nisi tamen scripto » possit Confessario exhibere, ad quod tunc eum teneri probabi- » lius est, ut communiter docetur, contra *Cajet. Nav.* et alios. »

Quæritur, an mutus tenealur confiteri per scripturam, si aliter

non possit? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pal. p.* 8. *num.* 11. *et Soto, Navar. Led. Vict. Val. Barb. etc. ap. Salm. c.* 7. *n.* 17. Quia, ut dicunt, modus sic confitendi semper est obnoxius periculo manifestationis. *Secunda* verò sententia probabilior et communior affirmat, et hanc tenent *Lugo d.* 5. *n.* 87. *Croix n.* 1194. *Anacl. p.* 603. *n.* 38. *Bon. d.* 5. *sect.* 2. *p. ult. Elb. p.* 237. *n.* 134. *cum Henno, Cleric. Ronc. c.* 1. *qu.* 1. *R.* 2. *cum Fag. et Salm. num.* 16. *cum Vasq. Bec. Hurt. Henr. Gran. etc.* ex *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 3. *ad* 2. Ratio, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media non difficilia. Id tamen intelligendum (ut bene advertunt *Bonac. et Salm. cum Dic.*), si in tali Confessione ☞ scripturam moraliter absit manifestationis periculum, aut grave incommodum extraordinarium. Mutus autem non solùm in periculo mortis tenetur sic confiteri, sed etiam tempore præcepti paschalis, ut meritò docent *Pal. p.* 8. *n.* 10. *Laym. c.* 6. *n.* 4. *Ronc. l. c. et Salm. c.* 7. *n.* 15. *cum Caj. Nav. Tol. Soto, Sa, etc.*

« II. Surdus, qui non potest omnia explicare. *Laym. l.* 5. *t.* 6. » *c.* 8. III. Ignarus idiomatis, tempore præcepti, vel alterius ne- » cessitatis, etsi non integrè intelligatur, si neque Confessarius » linguæ gnarus, neque interpres haberi possit; imò, etsi adsit » interpres : non enim tenetur per eum confiteri, ut docent *Suar.* » *Vasq. Dian.* nisi fortè in periculo mortis, in quo aliqua minora » confiteri sufficit : * (*Sed etiam tempore mortis probabile est eum* » *non teneri, ut Salm. c.* 7. *n.* 21. *cum Cajet. Sot. Pal. etc. Nisi* » *infirmus dubius sit de contritione, ut Vioa q.* 4. *Ar.* 3. *n.* 10. *Suf-* » *ficit tamen tunc dicere unum veniale, Salm. d. l. n.* 23. *et Vioa* » *cum communi. Quid tempore pestis, vel contagii? Vide n.* 489.) * » Vide *Card. de Lugo d.* 15. *n.* 63. IV. Moribundus usu lin- » guæ subitò destitutus, si petat absolvi, ac det signa doloris, vel » ante dederit coram aliis : modò id fecerit in ordine ad Sacra- » mentum, quod de quovis in eo statu præsumendum videtur. » Quo casu, si (saltem coram ipso infirmo) sive ab uno, sive plu- » ribus, mediatis, vel immediatis testibus detur testimonium, » Sacerdotem non tantùm posse, sed probabiliter etiam teneri » absolvere (saltem sub conditione) docent *Dian. et Lugo d.* 17. » *num.* 84. *etc.* ex multis aliis : item *Bon.* citans declarationem » Cardinalium pro se : et *Præp. q.* 4. *dub.* 5. *etc.*, eò quòd sic et » ægri necessitati et reverentiæ Sacramenti consulatur. Dixi *sal-* » *tem*, quia, *Tamb. l.* 2. *exped. conf.* citans *Coninch. Præp. et* » *Lugo* docet, posse et debere absolvi absolutè, etsi sit absens, qui » de signo coram se dato testatus fuit. Denique, si nullum signum » dederit, nullo modo absolvendus est, cùm actus judicialis non » exerceatur, nisi præcesserit accusatio. Licèt enim recentiores » quidam, ut *Tamb. de exped. conf. l.* 2. *c.* 10. citans *Homobonum,* » *et Molf.*; item *Phil. Servius in amico fideli, p.* 1. *c.* 1. *Anton.* » *de lit. Barth. de S. Fausto, etc.* censeant posse, imò debere ab- » solvi sub conditione, dummodo aliàs probè et christianè vixerit, » eò quòd præsumi possit interiùs elicuisse contritionem, idque » *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 92. *et p.* 9. *t.* 6. *R.* 20. ex aliis duodecim ju-

» dicet probabile : ab aliis tamen meritò rejicitur, ut *Suarez*, » *Vasq. Coninch. Mercer. Card. de Lugo d.* 17. *s.* 3. *Malder. etc.* » ipseque *Dian. l. c.* et alii 12. apud *Aversam;* quia deest omnis » externa confessio, quam esse partem essentialem hujus Sacra- » menti, constat ex *Trid. sess.* 14. *can.* 9. et ex nullo signo ratio- » nabiliter præsumi potest, ut suppono. Vide *Card. de Lugo l. c.* » *Aversam q.* 10. *s.* 18. ubi notat, absolutionem, quæ iis, qui in- » scripti sunt in Societatem Rosarii, solet in infirmitate impendi » sine omni confessione, non dari tanquam Sacramentalem, nec » in ordine ad conficiendum Sacramentum, sed ad indulgentiam, » et remissionem pœnæ consequendam. »

480. — Circa absolutionem moribundo impertiendam plura sunt notanda : et certum est, quòd moribundus, qui signa dat pœnitentiæ Sacerdoti præsenti, absolutè est absolvendus. Et expedit illum toties absolvi, quoties nova ipse prestet signa doloris : *Tamb. in Meth. Confess. l.* 2. *c.* 10. §. 1. *n.* 7. *Et Auctor. de Offic. Confess. insertus in Oper. La Croix l.* 1. *q.* 31. *cum Laym. et Lugo.* Objiciunt *Sotus, Canus, ac Ledesma,* et dicunt : Si deficiat materia, ubi cadet absolutio? Non cadet quidem (ut aiunt) directè super peccata infirmi, aliàs ipse non teneretur postmodum ea confiteri; non indirectè, cùm nullum peccatum explicetur, et directè absolvatur. Resp. quòd absolutio cadet directè super omnia peccata illius sub ratione generica peccati, ut accidit in naufragio, bello, etc. talis autem Confessio in casu nostro satis habetur in illo signo præstito doloris sive in petitione absolutionis; his enim actibus infirmus jam se peccatorem fatetur : indirectè autem super peccatis particularibus, et ideo pœnitens tenetur postea illa in particulari explicare. Falsum autem est dicere, quòd absolutio tunc ferretur causa incognita, quia potiùs dicendum quòd eo casu fertur causa cognita, meliori modo quo potest, licèt non plenè cognita, ut ait *Croix l. c.* Et hoc est certum ex mox dicendis.

481. — Dubit. 1. An possit impertiri absolutio moribundo sensibus destituto, qui per testimonium adstantium desiderium ostendit absolutionis, dando signum doloris, vel absolutionem postulando? Negant pariter *Canus, Ledesma, et Alvarez, Turrian. etc. apud Dianam t.* 3. *tr.* 3. *R.* 4. Sed oppositum omnino affirmandum cum sententia communi, quam tenent *Suar. d.* 25. *sect.* 1. §. *de eo qui Conf. petit, Tol. l.* 3. *c.* 8. *n.* 2. *Laym. c.* 6. *num.* 4. *Lugo d.* 17. *sect.* 4 *et* 5. *Elbel p.* 258. *num.* 201. *Conc. p.* 344. *n.* 1. *Holzm. n.* 595. *Moya disp.* 6. *q.* 1. *Auctor ap. Croix l. c. p.* 32. *Salmant. de Pœn. c.* 8. *num.* 148. *cum Bellarm. Sylvest. Palud. Tolet. Lugo, Valent. Suar. Vasq. Laym. Sa, Gonet, et aliis pluribus comm.* Id tenent etiam *Scotus apud Ludoo. Caspensem de Pœn. Disp.* 4. *sect.* 22. *et. S. Th. Opusc.* 65. *de Sacram. Unct.* ubi sic ait : « Si... infirmus, qui petiit Unctionem, amisit notiti- » am, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum, ungat » eum Sacerdos; quia in tali casu debet etiam baptizari, et à » peccatis absolvi. » Idem sentit *S. Antoninus*, cujus verba referuntur in Sacerdotali Romano (*ap. Lug. d.* 17. *n.* 36.) ubi dici-

tur : « Infirmus, etiamsi malus et obstinatus diu perseverans in » peccatis, et diu non confessus, si petiit Sacerdotem, ut confite- » retur, et interea faciente aliquo Confessionem generalem pro » eo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni peccato. » Probatur ex Concilio Arausicano in *c. Qui recedunt.* 26. *q.* 6. ubi sic habetur : « Subitò obmutescens... pœnitentiam accipere potest, si » voluntatis aut præteritæ testimonium aliorum verbis habeat, » aut præsentis in suo nutu. » Item ex Concil. Carthag. III. Can. 34. ubi : « Ægrotantes si per se respondere non possunt, » cùm voluntatis eorum testimonium, hi, qui sui sunt, periculo » proprio dixerint, baptizentur. Similiter de pœnitentibus agen- » dum est. » Rursus Conc. Carthag. IV. Can. 76. sic statuit : « Is qui » pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos » invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phre- » nesim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, et » accipiat pœnitentiam. Et si continuò creditur moriturus, recon- » cilietur per manûs impositionem, et infundatur ori ejus Eucha- » ristia. » Probatur etiam ex S. Leone Papa in *c. Is qui, causa* 26. *q.* 6. et in Epist. 89. ubi sancivit : « Si aliqui vi ægritudinis ita fue- » rint aggravati, ut quod paulò ante poscebant, sub præsentia » Sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium cir » cumstantium prodesse debebunt, ut simul et pœnitentiam, et » reconciliationis beneficium consequantur. » Probatur etiam ex Rituali Romano *de Sacram. Pœn.* §. *Ordo ministrandi*, ubi : « Quòd si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confi- » teri, vox et loquela ægro deficiat, nutibus et signis conetur, » quoad fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus ut- » cumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confi- » tendi desiderium, sive per se, sive per alios ostenderit, absol- » vendus est. » Perperam autem opponunt adversarii hoc Rituale Romanum fuisse ab aliquo privato Doctore confectum, etsi ap- probante Pontifice ; unde dicunt hoc non excedere privatam auc- toritatem, cùm non habeat auctoritatem, sed tantùm approbatio- nem Pontificiam. Verùm rectè eos confutant *Lugo d.* 17. *n.* 48. *et Dian. l. c ;* nam Paulus V in Bulla exprimit hoc Rituale aucto- ritate Sedis Apostolicæ prodiisse, his verbis : « Postquam Pius » Papa V Breviarum et Missale edenda censuit, restabat, ut » sacri Ecclesiæ Catholicæ Ritus Apostolicæ Sedis (nota) aucto- » ritate prodirent. » Deinde subdit : « Quapropter hortamur in » Domino Episcopos, Parochos, etc. ut in posterùm Romanæ » Ecclesiæ auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus » utantur, et in re tanti momenti quæ Catholica Ecclesia, et ab » ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolatè observent. » Hancque nostram sententiam probabiliter ait *Croix n.* 1159. *cum Lugo, Dicast. etc.*, locum habere, etiamsi adsit unicus testis, et mediatus, testans signa data ab infirmo ; per tale enim testimo- nium satis fit sensibiliter (nota) Confessario Confessio infirmi.

Neque obstat Decretum Clementis VIII, ubi damnavit Con- fessionem factam absenti per epistolam, vel nuncium ; nam ut

refert *Coninchius lib. de Absol. Morib.* ex testimonio *Petri Lombard.* et *Card. Bellarmini*, idem Clemens interrogatus postea de prædicto casu moribundi, respondit, minimè voluisse eum comprehendere, sed talem moribundum omnino absolvendum esse. Idemque testatur *Suarez ap. Tonner. q.* 9. *n.* 16. ex ore ipsius Clementis VIII et Pauli V. Idem dicit *Elbel num.* 207.

Utrùm verò tunc absolutio danda sit absolutè, vel conditionatè? Communiùs censent DD. absolutè, quia tunc (ut ait *Tamb. in Meth. Conf. l.* 2. *c.* 10. *n.* 8.) Sacerdos ex assensu probabili rectè operatur; ita etiam *Lugo d.* 17. *n.* 90. *Spor. n.* 540. *cum Vasq. Fill. etc.* et idem sentit *Viva in Append. ad Prop. damn.* §. 11, dicens, quòd in casu necessitatis (aliàs semper quærenda est certitudo moralis) Sacramenta absolutè sunt administranda, semper ac habetur probabilitas de materia : conditionatè verò, ubi habetur tantùm dubium prudens. Sed *Croix*, quamvis idem asserat *l.* 6. *p.* 2. *n.* 1769. scil. quòd absolutio danda sit absolutè, cùm habetur probabilitas de materia; in præsenti tamen casu *n.* 1156. *d. l.* dicit, absolutionem dandam esse conditionatè; et idem censent *Wig. tr.* 13. *n.* 93. *Bon. de Pœnit. Qu.* 5. *sect.* 2. *p.* 2. §. 4. *n.* 8. *et Suar. d.* 23. *sect.* 1. *n.* 12. *cum Ang. Sylvest. S. Antonin.* et communi, ut ipse asserit. Et hoc tutius videtur, præcipuè ubi prudenter de signis datis dubitatur, ut de facili dubitari potest, præsertim si infirmus sit rusticus.

482. — Dubitat. 2. Quid si nullus adsit testis de signo pœnitentiæ præstito ab ægroto, et æger sensibus destitutus nullum pariter det signum, an hic absolvi possit? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Busemb. ut sup. Lugo d.* 17. *sect.* 3. *Suar. d.* 23. *sect.* 1. *Petroc. t.* 4. *p.* 169. *q.* 10. *Abelly p.* 139. *n.* 2. *Laym. c.* 3. *Ronc. c.* 3. *q.* 7. *et Dian. p.* 3. *t.* 3. *R.* 8. *cum Henr. Naldo, etc.* Ratio brevis, sed valde urgens est, quia tunc deest materia Sacramenti, quæ debet esse sensibilis. *Secunda* verò sententia communior affirmat eum posse et debere absolvi, dummodo infirmus christianè vixerit, et hanc tenent *Merbes de Pœnit. tom.* 2. *p.* 232. *q.* 85. *Morinus l.* 10. *c.* 10. *Genettus tom.* 4. *p.* 296. *q.* 5. *Holzm. p.* 151. *n.* 594. *Spor. n.* 245. *Elbel. n.* 208. *Viva l. c. Salm. c.* 8. *n.* 157. *Tamb. c.* 10. *n.* 12. *Croix n.* 1162. *cum Carden.* et probabilem putat *Conc. p.* 349. *n.* 15. *cum Salmer. Juenin. Pontio, Vanroy, Raynaud. Hen. à S. Ign. Mach. Pell. etc.* quos citat *n.* 4. Idem docet *D. Antonin.* cujus verba adducuntur in cit. Sacerdotali Romano (apud *Lugo d.* 17. *n.* 36.) ubi dicitur : « Infirmus qui amisit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, » quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt... debet præsupponi contritus; et Sacerdos faciat absolutionem ab omni peccato. » Id clarè confirmatur à D. Augustino *l.* 1. *de Adulter. conjug. c.* 26. ubi habetur : « Catechumenis » in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo aut casu aliquo sic » oppressi sunt, ut petere Baptismum non possint, prosit eis » quòd eorum in fide christiana nota voluntas est, ut eo modo » baptizentur quo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla

» patuit. Etiamsi voluntas ejus incerta est, multò satius est no-
» lenti dare, quàm volenti negare, ubi velit an nolit sic non ap-
» paret. » Deinde pergit S. Doctor *eod. lib. c.* 28. et docet eamdem rationem esse habendam Baptismatis, et Pœnitentiæ, dicens: « Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si
» fortè pœnitentes, finiendæ vitæ periculum præoccupaverit;
» nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet
» Mater Ecclesia. »

Sed dices, ubi hîc habetur materia Sacramenti (nempe Confessio et contritio) quæ debet esse sensibilis? Respondent *Genettus et Juenin*, quòd si in peccatore moribundo, ut diximus, signum simplex doloris datum efficiat, ut ipse præsumatur dispositus, quantò magis id efficiet bona vita anteacta? Sed hæc responsio non satisfacit; nam ad impertiendam absolutionem non sufficit præsumptio doloris interni, sed requiritur externa manifestatio peccatorum, qua deficiente, deficit materia Sacramenti. Nec satisfacit alia reponsio *Juenin*, nempe quòd actus pœnitentis, juxta *Scotum* et alios, non sunt materia *ex qua* constat Sacramentum Pœnitentiæ, sed tantùm materia *circa quam*, hoc est dispositio ad recipiendum Sacramentum; dispositio autem non debet necessariò esse sensibilis; nam huic obstat quòd hoc Sacramentum fuit à Christo Domino (ut docet Tridentinum) institutum in modum judicii, unde omnino requiritur peccatorum accusatio saltem generica, ut sententia absolutionis proferri possit. Meliùs igitur respondent *Viva, et Salm. ll. cc. cum Aversa, Molf. et aliis*, quòd eo casu bene adest prudens dubium; quòd moribundus vel ante destitutionem noverit suæ damnationis periculum, vel post destitutionem ad illud advertat in aliquo lucido intervallo, in quo præsumitur velle et petere absolutionem signis verè sensibilibus, nempe per suspiria, motus corporis, saltem per anxiam respirationem, quamvis tunc ista signa Confessarius non percipiat: sufficiunt enim talia signa in tanta necessitate, saltem ex prudenti dubio præsumpta, ad dandam absolutionem sub conditione: quidquid dicat *Genettus* dandam esse absolutè; cùm enim nullum signum certum adsit, bene advertunt *Petrocor. et Salm. Sporer, Holzmann, Croix, Elbel, Viva etc.*, absolutionem omnino præstandam esse sub conditione, quæ Sacramenti injuriam reparat, si fortè desit materia Sacramenti. Hæc sententia est satis probabilis, non solùm extrinsecè ex auctoritate tot gravium auctorum, sed etiam intrinsecè: saltem ob rationem, quia in casu extremæ vel urgentis necessitatis licitum est uti materia dubia, ex principio maximè apud Theologos probato, ut ait *Juenin. Inst. Theol. tom. 7. p.* 554 *et* 557. Hoc casu enim possumus uti opinione adhuc tenuis probabilitatis, ut rectè aiunt *Sanch. l. 2. de Matrim. d.* 36. *n.* 8. *et Dec. l. 1. c. 9. n. 25. Viva dict. §. 11. vers. Ratio, et Croix n.* 1162. cum *Gobat.* et fusè probat *Carden. in Prop. damn. ab Innocentio XI. Diss. 4. c. 7. n. 48. cum Nav. Soto, et Filguera.* Ratio, quia necessitas efficit, ut licitè possit ministrari Sacramentum sub conditione in quocumque dubio; per condi-

tionem enim satis reparatur injuria Sacramenti, et eodem tempore satis consulitur saluti proximi. Et maximè hîc advertendum, quòd Sacerdos, quando potest, tenetur sub gravi absolvere infirmum, ut dicunt *Mazzotta t. 3. p. 304. et Suar. Vasq. Con. Sylvest. Caj.* cum communi apud *Viva l. c.* Utque colligitur ex *c. Si Presbyter,* ubi dicitur: « Si Presbyter pœnitentiam negaverit moribundo, reus » erit animarum. » Bene tamen advertit hîc *Ronç. de Pœn. c. 3. in fine*, non esse sæpius absolvendum moribundum sensibus destitutum intra breve spatium temporis sine novo signo certo, nisi bis vel ter, servata proportionata distantia; quia revera tunc cessat necessitas quæ adfuit in antecedentibus absolutionibus præstitis. Secus verò dicendum, si destitutio perseverat per longum tempus.

483. — Dubit. 3. An possit absolvi qui fuerit sensibus destitutus in actu peccati, putà adulterii, duelli? Negant *Genettus p. 300. q. 6. Habert t. 6. p. 468. Juen. t. 7. p. 555. et Conc. p. 349. n. 15.* Sed affirmant *Holz. p. 152. n. 594. v. Sed, Auctor de Offic. Conf.* (*apud Croix*) *l. 1. qu. 34.* et probabilem putat *Elbel p. 261. n. 211. cum Pontio, Carden. Gormaz, et Stoz.* Hi dicunt talem infirmum etiam absolvendum esse sub conditione, modò constet fuisse catholicum. Hacque opinione dicunt *Merb. t. 2. p. 238. v. Summa, et Dupasq. t. 8. p. 225.* quemlibet Sacerdotem posse uti, saltem apposita conditione: probatque *Merbesius* auctoritate *D. Augustini l. c. de Adult. conjug. c. 28.* qui dicit: « Ego non » solùm alios catechumenos, verùm etiam ipsos qui viventium » conjugiis copulati retinent adulterina consortia, si desperati, » et intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potue- » rint, baptizandos puto. Quis enim novit, utrùm fortassis adul- » terinæ carnis illecebris usque ad Baptismum statuerant deti- » neri? Quæ autem Baptismatis, eadem Reconciliationis est » causa, si fortè pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccu- » paverit. » Objicit *Petrocorensis* S. Doctorem loqui hîc de eo tantùm qui signum dederit pœnitentiæ, quod infert ex illis verbis, *si intra se pœnitentes jacuerint;* unde (dicit) supponitur, quòd tales pœnitentes jam aliquod suæ pœnitentiæ signum dederint; aliàs quomodo possent nosci intra se pœnitentes? Rectè respondet *Merbesius*, quòd illud, *intra se pœnitentes*, non debet intelligi absolutè, sed dubitanter, nempe si fortè pœnitentes jacuerint: et hoc fit manifestum ex verbis sequentibus S. Doctoris: « Quis enim novit utrùm fortassis adulterinæ carnis illecebris » usque ad Baptismum statuerant detineri? » Cùm ergo D. August. dixerit, *Quis enim novit*, supponit hujusmodi peccatores nullum conversionis signum præbuisse, aliàs jam notum esset ipsos statuisse adulterina consortia non detinere. Et hæc sententia satis probabilis mihi est ob eamdem rationem, quæ adducta est in præcedenti Dubio; si enim licitè absolvi potest et debet ægrotus sensibus destitutus, qui nullum dederit pœnitentiæ signum, si christianè vixerit, eò quòd de ipso prudenter præsumi potest, quòd in extremo vitæ, si aliquod lucidum intervallum habet,

velit absolutionem sacramentalem recipere; sic etiam potest et debet absolvi (intellige semper sub conditione) homo catholicus, etiamsi in actuali peccato sensibus destituatur; pro hoc enim etiam meritò præsumi potest, quòd ipse in proximo periculo suæ damnationis constitutus cupiat omni modo suæ æternæ saluti consulere. Dixi *Homo catholicus*; nam secus dicendum de hæretico, ut rectè advertit *Holzm. num.* 594. Hæretici enim, etiamsi in eo casu dent signa pœnitentiæ, non debent absolvi, nisi expressè absolutionem petant, quia tales nunquam prudenter præsumi valent ea signa præbere in ordine ad confessionem, à qua summopere abhorrent.

484. — « *Secunda.* Quando vel pœnitenti, vel Confessario immi» net periculum vitæ, quod nec illum integrè confiteri, nec hunc » audire patiatur, sufficit integritas formalis. Ratio est, quia tunc » materialis non est possibilis moraliter, quod valet *seq. cas.*

« 1. Si pœnitens, v. g. infirmus, uno alterove peccato dicto, » deficiat, vel sit grave periculum ne deficiat.

« 2. Si infirmus volens confiteri, dum ei fertur Viaticum, de» prehendatur multas Confessiones fecisse invalidas, et gravitas » morbi non patiatur dilationem absolutionis. *Gran. Dian. p.* 5. » *t.* 3. *R.* 75. * (*Vide dicta num.* 260.) *

« 3. Si ipse Sacerdos in periculo constitutus, videatur ante mo» riturus, quàm pœnitens absolvatur.

« 4. Si tempore pestis, prudentum judicio moraliter certum pe» riculum sit ne Confessarius inficiatur; qui si tamen totam audire » velit, tenebitur ad eam pœnitens. »

485. — Similiter docet *Concina p.* 339. *n.* 2. *Wigandt. tr.* 13. *n.* 102. *Abelly p.* 139. *Bon. de Pœn. D.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. *n.* 13. *cum Vas. Con. etc.* quòd, quando infirmus laborat morbo contagioso, et Confessarius nequit absque periculo, etiamsi à longè ipsum audire diutiùs immorando; tunc Confessarius, audito aliquo peccato, potest eum statim absolvere. Sic etiam probabiliter excusat *Ronc. c.* 3. *qu.* 1. *R.* 2. à Confessione materialiter integra, si hæc sit valde prolixa cum gravi nota pœnitentis, dum urgeat necessitas communicandi, vel celebrandi, et non suppetat tempus. Cæterùm minimè quidem est excusandus is, de quo ob prolixitatem Confessionis facilè alii suspicarentur ipsum multis esse culpis gravatum.

486. — « 5. Si immineat conflictus, vel sit multitudo mori» bundorum, v. g. in naufragio, nec possint omnes audiri. In » quo casu possent etiam omnes simul dicto uno peccato, quod » minùs infamat (vel etiam secundùm quosdam, si alifer fieri » non possit, dicendo in genere se esse peccatores) absolvi, di» cendo: *Ego vos absolvo, etc.* Vide *Sa, v. Absolutio, et Conin.* » *de sacr. d.* 7. *dub.* 9. * (*Non erit autem impotentia sufficiens,* » *si multus fuerit ad eumdem Confessarium concursus, ut volebat* » *prop.* 36 *inter damnatas ab Innocentio XI.*) *

487. — « *Tertia.* Quando ex confessione certi peccati, vel cir» cumstantiæ timetur meritò grave damnum proprium, vel alie» num, sive Confessarii, sive alterius, corporale, vel spirituale,

» potest id reticeri. Ratio est, quia præceptum divinum de inte-
» gritate non obligat cum tanto incommodo, quod tantum esse
» posset, ut peccares confitendo, v. g. I. Si Sacerdos certum pec-
» catum sit revelaturus (intellige cum *Con. Card. de Lugo art.*
» 26. *n.* 527. quòd pœnitens ipse non teneatur revelare). II. Si
» sciat, v. g. mulier, ex certo peccato sibi, vel Confessario fore
» periculum ruinæ. III. Si pœnitenti inde immineat grave dam-
» num, vel periculum vitæ, vel famæ. In his tamen casibus vi-
» detur requiri necessitas confitendi, v. g. ob Communionem
» annuam, vel si longo tempore alioqui esset differenda. * (*Di-*
» *cunt Lugo, Henr. etc. apud Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 123. suffi-
» cientem etiam habere necessitatem dimidiandi Confessionem,
» qui esset in peccato mortali, et deberet per duos vel tres dies
» alium Confessarium expectare.) * Vide *Fill. t.* 27. *c.* 6. *Card.*
» *de Lugo l. c.* ubi monet talia damna aut pericula non facilè
» fingenda esse; et quidem in religioso vix posse locum habere.
« *Quarta.* Si quis aliquod peccatum, vel circumstantiam non
» possit confiteri sine violatione sigilli, v. g. si invalidè absol-
» visses simoniacum, nec posses confiteri, nisi illi, qui facilè inde
» posset conjicere quisnam ille esset. »

488. — « Ex omnibus supra dictis sequitur excusari etiam se-
» quentes ab integritate materiali: I. Qui habent casum reser-
» vatum, de quo infra, et *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 12. * (*Sed circa*
» *hoc vide n.* 265. *v. Qu. II.*) * II. Scrupulosum, qui perpetuò
» angitur de oblitis. * (*Ita etiam Holzm. n.* 550. *cum comm. et*
» *Elbel n.* 150. *cum Laym. Ills. et Stoz.*) * III. Quem Sacerdos
» absolvit ante finem, nolens omnia audire, ut habet *Bon.* hîc.
» IV. Quem fallit memoria, ita ut dicat, se scire in genere
» quòd peccaverit mortaliter, non occurrere autem speciem pec-
» cati: etsi tunc veniale aliquod addere sit consultum. Ita *Conin.*
» *et Laym. l. c.* contra *Sot. et Medinam.* V. Eum qui extremè
» rudis, vel simplex, dicit se dolere de peccatis, nullum tamen
» in specie, ne veniale quidem, sciat dicere: qui etsi, specula-
» tivè loquendo, posset absolvi, practicè tamen non expedit, sed
» data benedictione permittatur communicare. Ita *Laym. loc. cit.*
» VI. Qui aliquod peccatum non potest confiteri sine complicis in-
» famatione, v. g. si peccasses cum matre, vel sorore, quam Con-
» fessarius nosset, tunc enim, si alium Confessarium non potes
» habere, quem aliàs adire tenereris, sufficeret, imò deberet dici,
» quòd animo cum ea, vel in genere cum aliqua fornicationem,
» vel incestum commisisses, reticendo gradum primum, vel se-
» cundum, quoad licebit sine manifestatione complicis, cum pro-
» posito confitendi integrè Sacerdoti alteri proxima occasione. Ita
» probabiliter *Nav. cap.* 7. *Bon. Coninck. Valent. Præp. hîc*
» *dub.* 6. *Gormaz. etc.* Ratio est, quia quando duo præcepta di-
» vina concurrunt, naturale et positivum, quæ simul servari non
» possunt, præferendum est naturale, quia strictiùs obligat. Etsi
» probabilius contrarium docent *Filliuc. Suar. Vasq. Less. Card.*
» *de Lugo art.* 16. *n.* 394. *Hurt. Con. et alii commun.* Unde talis

» saltem non tenebitur tacere id peccatum, ne complicem infa-
» met, nisi commodè possit (quod *Card de Lugo* extendit etiam
» ad non complicem, sine cujus manifestatione peccatum explicari
» non potest), ideoque Confessario curandum, ne nominentur
» personæ, nisi ad pœnitentis directionem opus esset, tunc enim
» infamia ista non tanti æstimatur, eamque sibi imputet, qui
» peccavit. Conferendum tamen est commodum directionis cum
» infamia. Ratio supra dictorum omnium est, quia in his casibus
» moraliter non potest fieri confessio materialiter integra. *Laym.*
» *c.* 8. *Fag. p.* 1. *c.* 3. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *Res.* 64 *et* 131 *et p.* 1. *t.* 7.
» *R.* 49. *Les. lib.* 2. *c.* 11. *d.* 11. *Tamb. de exp. conf. l.* 2.
» *c.* 9. §. 2. ubi docet, probabile esse, quòd talis pœnitens prop-
» ter solam consolationem, quam sentit ab amico, vel docto
» Confessario, possit ei confiteri, etsi alium habere possit. »

489. — An sit obligatio confitendi peccatum mortale quod non possit explicari sine manifestatione complicis? *Prima* sententia negat, et hanc præter *Nav. et alios apud Busemb. ut supra,* tenent *Hostiens. et Innoc. in c. Omnis de Pœn. et Rem. ac Diana p.* 1. *tract.* 7. *R.* 49. *cum Soto, et Petig.* Ratio quia (ut dicunt) præceptum naturale servandi famam proximi præferendum est positivo servandi integritatem Confessionis; et hanc probabilem putant *Busemb. et Mazz. t.* 3. *n.* 368. *cum Bon. Med. etc. Secunda* verò sententia communis, quam sequimur, affirmat, et hanc tenent *Gonet D.* 10. *q.* 4. *Pal. p.* 11. *n.* 7. *Conc. p.* 341. *n.* 6. *Juenin. t.* 7. *p.* 469. *et Salm. c.* 8. *n.* 128. *cum S. Bonav. S. Anton. Caj. Suar. Lugo, Laym. Sylvest. Tol. Vasq Ang. Con. Pontio,* et aliis plurimis, ex *D. Th.* qui *Opuscul.* 12. *q.* 7. sic ait: « Si speciem peccati (pœnitens) exprimere non possit
» nisi exprimendo personam cum qua peccavit, putà si cum sorore
» concubuit, necesse est, ut exprimendo peccati speciem expri-
» mat personam. Sed si fieri potest, debet quærere talem Con-
» fessorem, qui personam sororis non cognoscat. » Et idem docet *S. Bernard. in Form. Hon. vitæ,* dicens: « De nullo sinis-
» trè loquaris, nisi in Confessione; ubi non potest aliter manifes-
» tare peccatum tuum. » Ratio est, quia præceptum integrè confitendi servari debet semper ac licitè servari potest; satis autem licitè in casu nostro servari potest, cùm manifestatio alieni criminis non sit illicita, quando fit ex rationabili causa, ut docet idem *D. Th.* 2. 2. *q.* 63. *ar.* 2. ergo servari debet; et sic respondetur rationi oppositæ primæ sententiæ. Ultraquam quòd complex consentiendo in peccato, jam amisit jus ad suam famam in ordine ad Confessionem illius peccati: Diximus *peccatum mortale;* nam ob peccatum veniale explicandum, aut mortale aliàs confessum, non licet grave crimen alterius manifestare, ut rectè dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 412 *et* 413. *Viva q.* 5. *art.* 7. *n.* 5. *Tamb. l.* 2. *c.* 9. §. 2. *n.* 15. *et Ronc. c.* 3. *q.* 3. *R.* 1. contra *Renzi, et Verric.*

Tenetur verò pœnitens, quando commodè potest, alium petere Confessarium, cui incognita sit persona complicis, ut ejus fama

servetur; nec satis probabilis videtur opinio, quam tenent *Tournel. Præl. Theol. t.* 9. *p.* 207. *v. Dixi*, *Renzi c.* 2. *sect.* 2. *qu.* 10. *cum Fag.* qui citat *Suarez* (sed non bene, ut mox videbimus), item *Med. et Gers. ap. Lugo d.* 16. *n.* 392. nempe quòd hoc sit tantùm de consilio; nam communiter hoc esse de præcepto dicunt *Suar. d.* 34. *sect.* 2. *n.* 1. ubi : « Si Pœnitens » possit ei confiteri, qui non cognoscit personam complicis, » tenetur id facere : et in hoc omnes conveniunt. » *Laym. c.* 8. *n.* 12. cum communi, *Antoine p.* 607. *n.* 59. *Roncag. c.* 4. *qu.* 3. *R.* 2. *Viva qu.* 5. *art.* 7. *n.* 5. qui habet certum, *ac Lugo loc. cit. cum Vasq. et Con.*

490. Dixi, *quando commodè potest*, nam juxta plurimorum sententiam, excusant pœnitentem ab exquirendo alium Confessarium sequentes causæ, nempe I. Si urgeat periculum mortis, aut præceptum annualis confessionis vel communionis; ita *Sporer p.* 226. *n.* 472. *et Viva dict. ar.* 5. II. Si pœnitens non celebrando vel communicando incurreret infamiæ notam, ita *Suar. d.* 34. *sect.* 2. *n.* 13. *Lugo d.* 16. *n.* 416. *Ronc. et Renzi loc. cit.* III. Si quis existeret in peccato mortali, et deberet expectare ultra biduum; ut *Suar. l. c. n.* 8. *Viva l. c.* et *Renzi, cum Fagund.* Sed mihi videtur durum esse ei qui est in mortali manere sine absolutione etiam per diem; et huic non videtur dissentire *Antoine c.* 2. *qu.* 13. *R.* 3. ubi dicit absolutè non teneri ad expectandum, qui est in statu culpæ mortalis, et *Lugo n.* 416. putat talem minùs obligari ad differendam Confessionem, licèt postea sic subdat : « Non parum hic faciet, si per biduum » differt Confessionem. » Et *Herincx, ac alii apud Salm. c.* 8. *n.* 123. nimiam putant dilationem bidui, vel tridui. IV. Si credatur complex cessisse juri suæ famæ, putà si frater peccavit cum sorore, quam scit sejungi non posse à comitatu matris, ut alium adeat Confessarium; *Ronc. loc. cit.* V. Si alicui solito quotidie celebrare vel communicare, grave esset omittere celebrationem vel Communionem, *Lugo d.* 16. *num.* 416. VI. Si quis difficulter alteri quàm consueto Confessario conscientiam aperiret, *Ronc. ib.* VII. Si aliàs privaretur Jubilæi, vel indulgentiæ beneficio; *Renzi l. c. cum Cotonio, et Fagund. ap. Lugo d. n.* 416. VIII. Sæpe excusantur matres et uxores manifestantes peccata filiorum et virorum Confessario qui hos novit; id enim communiter faciunt ad consilium petendum, vel ad leniendum dolorem; alioquin ipsis nimis durum foret novos Confessarios adire; *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1145. IX. Si quis propter consolationem, quam sentit ab amico vel docto Confessario, nollet alium quærere, cùm plures DD. ut *Nav. Less. Azor. Cajet. et Tann.* (vide dicta *l.* 3. *n.* 973. *v. Sed*), dicant non esse plus quàm veniale manifestare crimen proximi uni vel alteri viro probo; unde ait *Tamb.* satis excusari ab hujusmodi culpa veniali, qui ob præfatam causam crimen complicis cogniti Confessario prudenti patefaceret.

491. — Hîc autem sedulò advertenda est Bulla N. SS. P.

Bened. XIV, incipiens *Ubi primum*, quam reperies in fine Tomi. IX, Decr. IV, ubi Pontifex rigorosè prohibet Confessariis ne exquirant à pœnitentibus nomen complicis peccati. Ibi enim maximè detestatur praxim illorum, « qui à pœnitentibus » (verba Bullæ) complicis nomen exquirerent, atque ad illud » sibi revelandum, non inducere modò suadendo conarentur, » sed, quod detestabilius est, denunciata quoque, nisi revela- » rent, absolutionis sacramentalis negatione, prorsus adige- » rent atque compellerent. » Deinde Pontifex contravenientibus sequentes pœnas imponit, dicens : « Statuentes insuper..., ut » quicumque... ausus... fuerit docere licitam esse hujusmodi » praxim, prout ea in relato nostro Brevi... reprobatur, vel scribere » aut loqui præsumpserit in ejusdem damnatæ praxis defensio- » nem, vel ea quæ in dicto Brevi contra eamdem praxim decreta » sunt impugnare, aut in alienos sensus temerè detorquere seu in- » terpretari; incidat ipso facto in excommunicationem, à qua » non possit... nisi à nobis absolvi. » Loquens autem de Confessariis exquirentibus nomen complicis, « eidem pœnitenti, si » manifestare renuerit, Sacramentalem absolutionem dene- » gando, » dicit : « Noverint sese, ultra peccati lethalis in- » cursum, suspensioni ab Officio audiendarum Confessionum, » aliisque etiam gravioribus pœnis fore subjiciendos. » Et infe- riùs addit Pontifex quòd quicumque non ex Confessione sua, sed aliunde aliquem noverit Confessarium exquirentem nomen complicis cum denegatione absolutionis, tenetur illum intra solitum terminum denunciare sub pœnis consuetis. Excipit tamen casum, quo Confessarius ex simplicitate hoc faceret, dicens : « Quamvis imprudens et malus, simplex tamen quidam et nudus » actus fuerit, id est iis circumstantiis destitutus, quæ de prava » credulitate, vel de mala adhæsione ad praxim in... nostro » Brevi reprobatam, tanquam ad licitam, eumdem Confessa- » rium suspectum reddant. »

Rectè autem dicunt *P. Conc. p.* 693. *num.* 21. et Auctor *Commentar. ap. Antoine p.* 506, quòd hic Pontifex tantùm damnavit illorum abusum Confessariorum, « qui tum procurandæ » complicis (ut loquitur Bulla) correctionis, aliorumque bono- » rum... speciosо prætextu colorare, tum emendicatis quibus- » dam Doctorum opinionibus defendere non dubitarent. » Cæterùm Confessarii bene possunt et tenentur, ad integritatem Confessionis servandam, exquirere circumstantias necessarias, nempe quæ vel speciem mutant, vel exquirendæ sunt, ut pœnitentis conscientiæ consulatur, putà si Confessarius exquirat an persona complicis sit in primo vel secundo gradu, si ligata voto, si sit ancilla, si habitet in eadem domo, licèt veniat in cognitionem complicis.

492. — Præterea, ultra necessitatem explicandi circumstantias peccati, *Mazz. t. 3. p.* 369. *n.* 1. *ex Lugo, Soto, Armilla. Diana, Aversa*, etc. loquens de præfata Bulla, sic ait : « Si gravia damna timerentur à complice, quæ solus Confessarius

posset impedire, esset ei manifestandus complex. » Auctor autem citatus *Commen. in Antoine l. c.* sic dicit : « Accidere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad revelandum complicem, cùm nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere possunt. Ut impediatur malum, si fieri potest, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium Confessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœnitentem, remedia conquirat, et nisi revelare velit pœnitens minimè est absolvendus ; nam ex lege non minùs justitiæ quàm caritatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto sit publica salus. De damno vitando, quando privatæ alicui personæ imminere potest, non loquor, nam fere semper suppressis complicum nominibus, consilium præbere potest Sacerdos. » Ita præfati AA. Hîc tamen quid de hoc sentiam, mihi lubet exponere. Nulli dubium quòd aliquando tenetur pœnitens complicem manifestare ad aliquod grave damnum impediendum; sed spectata tam rigorosa (ut vidimus) Pontificis prohibitione, ad finem vitandi proximi infamiam, Sacramenti injuriam, sigilli violationem, scandalum, etc. prout exprimitur in Bulla, non est licitum Confessario nomen complicis exquirere ad finem faciendæ correctionis. Unde, casu quo pœnitens verè teneatur complicem patefacere, tantùm poterit Confessarius pœnitenti imponere in genere, ut complicem revelet alicui, qui scandalum possit impedire, sed nunquam licebit Confessario dicere, *revela mihi*. Si verò pœnitens ex se, et sponte sua rogaret Confessarium ut complicem corrigeret, tunc Confessario multa prudentia opus est, nam ordinariè loquendo non expedit, ut se immittat in hujusmodi rem ; ipsi enim tantùm incumbit curare damnum sui pœnitentis, non alienum, et solummodo intra Confessionem, non extra ; et ex alia parte Confessarius difficulter assumet hoc munus corrigendi sine periculo scandali, et offensionis sacri ministerii.

ARTICULUS III.

Quæ sint reliquæ conditiones Confessionis.

493. Confessio debet esse vocalis. Quando liceat, aut sit obligatio confitendi scripto?—**494.** Debet esse secreta.— **495.** Debet esse vera. — **496.** Quando mendacium in Confessione sit veniale?—**497.** Quando mortale ?

493. — « Resp. Præter integritatem, sunt hæ tres : Prima » *ut sit vocalis*, scilicet ordinariè, idque propter usum et praxim » Ecclesiæ graviter obligantem, nisi subsit justa causa, ut im- » potentia sive physica sive moralis, quæ si adsit, potest fieri » nutu, scripto, aliove signo : v. g. si quis ob anxietatem loqui » non possit, aut puella supra modum verecunda aliter se non » possit explicare quàm scripto, quo à Confessario lecto, addat » voce, de his me accuso. *Suar. Vasquez, Card. de Lugo,*

» *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 6. *n.* 3. * (*Ita etiam Salm. de Pœn. c.* 7. » *n.* 11. *cum Vasq. Can. Pal. Con. etc. Idque expressum habetur* » *in* Extrav. Inter cunctos, de Privil. *ubi dicitur :* Nisi articulus » necessitatis occurrat, sanctificanda est oris confessio. *Idem dicunt* » *præfati AA. de eo, qui ob impedimentum linguæ, valde gra-* » *vem difficultatem se confitendi voce experitur. Idem sentit* » *Tamb. de scrupuloso, qui putat scripto melius se explicare.*) * » Imò qui aliter non potest, tenetur juxta communem senten- » tiam confiteri per nutus, aut scriptum tempore præcepti : etsi » id quoad scripturam non admittant *Nav. Tol. Sot. Val. Dian.* » extra articulum mortis * (*Vide dicta n.* 429. *in fin. et n.* 479.)* » Vide *C. de Lug. d.* 15. *n.* 87. Similiter suadendum esse surdis, » ut confiteantur scripto (licèt ad id non teneantur), ne ab aliis » audiantur : eamdemque ob causam eos non interrogandos, nisi » de planè necessariis, ex *Possev.* docet *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 127. » *et p.* 5. *t.* 6. *R.* 5. »

Unde resolves :

« Is, qui extra necessitatem totam Confessionem facit nutu » vel scripto, mortaliter peccat, ac consequenter non absolvitur. » *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 127. *ex Sylvio.* Vide *Fill. tom.* 1. *tr.* 7. » *c.* 1. *Conc. d.* 5. *dub.* 1. *Suar. d.* 21. *sect.* 3. *n.* 5.

494. — « Secunda conditio, *ut sit secreta*, id est, ut fiat soli » Sacerdoti, non quidem ex necessitate, sed usu Ecclesiæ. » Publica autem, qualis in naufragio, prælio, hospitali, ubi » alii adjacent, vel per interpretem fit, non obligat (saltem » respectu peccatorum occultorum), nisi ex caritate sui, eum, » qui in articulo mortis dubitat de contritione; ac tum adhuc » sufficit ea confiteri quæ minorem pariunt infamiam. Ita *Suar.* » *Fagund. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 29. etc. »

Unde resolves :

« Si quis peccata in prioribus Confessionibus oblitus esset, » non tenetur etiam in articulo mortis ea confiteri publicè, vel » per interpretem : quia peccatorum oblitorum confessio tan- » tùm obligat ex præcepto positivo divino, quod hoc in casu » cessat. V. *Laym. c.* 6. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 128 *et* 129.

495. — « Tertia conditio, *ut sit vera :* quod requiritur essen- » tialiter in materia substantiali, et necessaria ; quia aliàs in re » gravi deciperetur judex, neque esset Confessio integra, ideo- » que irrita. Non tamen in materia libera, tum quia falsitas » signi in accusatione circa materiam accessoriam, non facit sen- » tentiam irritam : tum quia talis tantùm peccat venialiter, cùm » non sit graviter injuriosus Sacerdoti, nec Sacramento. Ita » *Navarr. Suarez, etc.* »

Unde resolves :

496. — « 1. Non est mortale, nec irritat Sacramentum I. Si » in confessione mentiaris leviter circa res non pertinentes, aut

» non necessarias ad Sacramentum : v. g. si historiam falsam » narres, vel si neges veniale, vel mortale, quod non teneris » confiteri. »

An peccet graviter, qui negat Confessario peccatum aliquod veniale commissum, aut mortale aliàs confessum? Affirmant *Cajet. in* 2. 2. *D. Thomæ q.* 69. *art.* 1. *Armilla ap. Renzi cap.* 2. *sect.* 2. *q.* 3. Quia (ut dicunt) hic videtur gravem irreverentiam Sacramento irrogare : et de hoc valde dubitat *P. Conc. p.* 281. *n.* 6. *ex D. Th. loc. c.* qui ait : « Si confiteri noluerit » veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter nega- » verit, mortaliter peccat. » Unde *P. Concina* non excusat à mortali qui hoc advertenter faceret, eò quòd se exponeret periculo gravis culpæ. Sed omnino tenendum oppositum cum sententia communi, quam tenent *Busemb. ut supra, et Lugo d.* 16. *n.* 98. *Laym. c.* 8. *n.* 5. *Antoine p.* 511. *qu.* 13. *Anacl. p.* 600. *n.* 17. *Holzm. n.* 556. *Ronc. c.* 5. *q.* 5. *R.* 1. *Renzi l. c. et Bonac. p.* 2. §. 2. *n.* 12. *cum Suar. Sanchez, Reg.* et aliis passim : ratio, quia, cùm illa non sit materia necessaria Sacramenti, tunc minimè decipitur Confessarius in re gravi. Ad textum autem *D. Thomæ* clara est responsio ; ibi enim S. Doctor tantùm loquitur de nolente in judicio civili fateri veritatem, quam dicere tenetur : sed in foro Sacramentali certum est ex Tridentino nullam esse obligationem confitendi venialia ; unde negatio venialis commissi, vel mortalis jam confessi non excedit malitiam simplicis mendacii.

« II. Si falsò te accuses de veniali ; quod tamen mortale grave » erit, si id facias non dando aliam materiam, cùm sic formam » reddas irritam, et Sacramentum ; nisi tamen facias ex scru- » pulo, perturbatione. Ita *Suarez, Fill. tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 4. » *Laym. lib.* 4. *tom.* 6. *cap.* 8. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *Res.* 96.

497. — « 2. Sacrilegium est, et absolutio nulla. 1. Si mor- » tale, quod confiteri teneris, et putas esse, neges, aut tegas ne » intelligatur. 2. Ut communiter docetur contra *Sylo.* si mor- » tale tibi falsò imponas, nisi tamen fiat ex simplicitate, et scru- » pulo, etc. 3. Si neges, vel mentiaris circa peccata aliàs ritè » absoluta, quando Confessarius, ut Judex, vel medicus de iis » aliquid, ut necessarium ad præsentem Confessionem inter- » rogat. *Card. de Lugo d.* 14. *sect.* 10. *Tamb. l.* 2. *c.* 10. §. 2. » secus si ad præsentem Confessionem non faciat *ibid.* »

Si quis affirmat peccatum mortale, quod non fecit, vel negat fecisse quod fecit, duplex mortale committit, unum sacrilegii contra virtutem Religionis ob reverentiam Sacramento debitam, alterum mendacii sibi graviter perniciosi contra virtutem veracitatis ; ita rectè *Holzm. n.* 554. *et Sporer n.* 482. *cum aliis passim.*

ARTICULUS IV.

Quando confessio sit invalida, et quomodo iteranda.

498. An valeat Confessio apud Confessarium excommunicatum? —**499.** An apud surdum, indoctum, etc. An apud non audientem aliquot peccatum? — **500.** De judicio peccatorum efformando à Confessario. — **501.** Quando Confessio sit invalida ex parte pœnitentis? — **502.** Quomodo iteranda Confessio facta eidem Confessario? — **503.** Quid si peccatum sit inculpabiliter omissum? An ob magnum concursum possit confessio dimidiari? — **504.** Quid de rusticis qui nunquam explicarunt species, neque numerum? —**505.** Non est obligatio repetendi Confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate.

498. — « Resp. 1. Id contingit ex duplici capite. Primò ex parte » Confessarii, si jurisdictionem non habuit, vel certè impeditam » per censuram * (*Semper ac per ipsam sit vitandus, secus si sit* » *toleratus; Salm. de Pœn. c.* 9. *n.* 18. *Roncaglia c.* 1. *q.* 1. *et* » *alii passim*) *; vel si formam substantialiter vitiavit, vel non » intendit absolvere, vèl peccatum nullum intellexit.

499. — « Dico, *nullum*, quia si ob surditatem, somnum, vel » distractionem, aliqua, licèt mortalia, non intellexerit, sine » culpa pœnitentis, probabilius est valuisse absolutionem, ac » postea tantùm repetenda esse non audita, ut contra *Sylo. An-* » *ton. Navar.* et alios docent *Henriq. Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 9. » *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 196. Addo, *sine culpa :* quia si semidor- » mienti mala fide confitearis, peccas, et Confessio est invalida, » ideoque repetenda, *Tamb. l.* 2. *c.* 10. §. 3. Denique addunt » aliqui cum *Tol.* si Confessarius indoctus non potuit discernere » mortale et veniale, invalidam esse. Verùm id *Suarez, Laym.* » et alii passim rejiciunt, et quidem etiamsi Confessarius putas- » set esse veniale quod fuit mortale; ideoque confessionem » bona fide tali factam non esse opus repetere. Ita *Henr. Sanch.* » 1. *mor. c.* 10. *n.* 69. *Dian. part.* 3. *t.* 4. *R.* 121. contra *Vasq.* » Dixi, *bona fide,* quia, si mala fide, v. g. quia quæsivisti ta- » lem Confessarium, qui tibi mederi non possit, debes repe- » tere : cùm enim actu peccaveris, dum confitereris, non fuisti » ritè dispositus, ideoque nec absolutus. *Tamb. l.* 2. *c.* 10. §. 3. » * (*Tunc igitur debet repeti Confessio ob ignorantiam Confes-* » *sarii, quando pœnitens jam novit eum insufficientem; vel quando* » *clarè videt Confessarium non percipere gravitatem sui peccati.* » *Salm. de pœn. c.* 9. *n.* 26 *et* 29. *Suar. d.* 28. *s.* 2. *n.* 12. *et Lugo* » *d.* 16. *n.* 602. *cum Gabr. Henr. Med. Sylo. Hurt. etc.*) * De- » nique si finita confessione intelligas Confessarium aliqua non » percepisse, sive propter somnum, sive distractionem, nescias » autem quæ sint illa, teneris repetere Confessionem, si brevis » fuerit, quia de singulis prudenter potes dubitare : si autem

» longa fuerit, ait *Tamb. l. c.*, non teneri ob rationem contra-
» riam; et satis esse confiteri, quòd dubites, an aliquod ex tuis
» peccatis Confessor perceperit. * (*Sic etiam tenent Salm. c. 9.*
» *n. 24. cum Dicast. et Leand. qui dicunt, Christum D. non præ-*
» *sumi imposuisse præceptum integritatis cum tanto onere, sci-*
» *licet omnia peccata repetendi in tali casu, et idem docet Lugo*
» *d. 16. n. 609. cum Sanch. etc. communiter.*)* »

300. — Rectè notant *Salm. de Pœnit. c. 9. n. 26.* cum *Lug. et Pal.* quòd Confessarius non tenetur de singulis peccatis certum formare judicium, sed tantùm de obviis et claris. Et idem aiunt *Tamb. cum Sylvest. et Holzm. n. 727. cum Sporer, et communi.* Deinde dicunt *Salm. d. c. 9. n. 26.* cum *Suar. Lug. etc.* quòd, si pœnitens confiteatur peccatum, quod nec ipse, nec Confessarius noverit esse mortale, si postea noverit certò fuisse mortale, non tenetur iterum confiteri. Vide dicta *n. 479. in fine.*

Eodem loco docent *Salm. cum Soto, Suar. Con. Lugo, Pal. Bon. etc.* non esse similiter iterandam Confessionem factam bona fide Confessario nescienti discernere species et numerum : neque inter mortale et veniale, etiam in casibus obviis. Ratio, quia, etsi debita pœnitentia non imponatur, absolutio utique valida est, dum ex utraque parte concurrunt jam requisita ad valorem Sacramenti. Sic enim censendum est, Christum Dominum hoc Sacramentum instituisse, cùm tales defectus passim contingant. Hoc tamen dico intelligendum, nisi constet numerum, vel species explicatas non fuisse; aliàs integritas Confessionis certò supplenda est; ut rectè advertunt cum communi *Lugo dist. 22. n. 77. Elbel p. 276. n. 254. et iidem Salm. c. 12. n. 49. cum Gabr. et Dicast.* Quia, licèt prior Confessio fuerit valida, Confessio tamen præsens facienda est cum debita integritate.

301. — « Secundò. Invalida est ex parte pœnitentis, si
» fuit excommunicatus, de quo infra : si mortale tacuit, vel de
» eo se falsò accusavit; si mortaliter negligens fuit in examinanda
» conscientia; item si non fuit attritus (quod patere solet inde,
» si sponte quæsierit Confessarium surdum, indoctum, cæcum,
» etc. Vide *Sanch. l. c.*); si nolit tollere occasiones, etc.
» V. *Dian. p. 4. t. 4. R. 201.* quibus addi potest ut plurimùm, si
» peccatum carnale confessus sit suo complici. * (*Hoc hodie cer-*
» *tum est ex Bulla Bened. XIV sub pœna excommunicationis in*
» *absolventem Papæ reservatæ. Vide Decret. I. Bened. XIV in*
» *initio Tomi XI, et vide dicenda ex n. 555.*

302. — « Resp. 2. Si confessio apud eumdem Confessarium
» iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de peccatis
» ante illi cognitis, dummodo is eorum recordetur, saltem in
» confuso, aut statûs, ac vitæ hominis in communi, aut pœni-
» tentiæ à se impositæ, ut docent *Vasq. Tol. Laym. Sa, Dian.*
» *p. 3. tr. 4. R. 123.* Imò si nihil horum, sed tantùm quòd sibi
» confessus fuerit, recordetur, validè, etsi illicitè, absoluturum
» putant *Laym. et Dian. l. c.* Idem absolutè docent *Granad. et Mer-*
» *cerus in 3. p. q. 9. n. 1,* cum quibus *Dian. p. 5. t. 14. R. 51.* se

» retractans, probabile censet, quòd etiam licitè possit absolvere. »

Quæritur an sit repetenda Confessio, si Sacerdos oblitus fuerit peccata audita, antequam absolutionem impertierit? Commune est apud DD. non esse repetendam Confessionem factam eidem Confessario, quando illa fuit prolixa, aut absolutio fuisset dilata, et Confessarius recordatur saltem in confuso statûs pœnitentis. Ita *Nav. Sylv. etc.*, quos citat et sequitur *Suar. d.* 22. *sect.* 6. *in fine*, *Laym. c.* 9. *n.* 6. *Con. d.* 7. *dub.* 11. *n.* 109. *Bon. q.* 5. *sect.* 2. *p.* 3. *n.* 15. *Croix n.* 1216. cum communi.

Dubium 1. est, an repetenda sit Confessio apud eumdem Confessarium, quando Confessio fuit invalida? *Prima* sententia probabilis, quam tenent *Suar. l. c. n.* 7. *et Con. l. c.* distinguit, et dicit quòd si Confessio fuit nulla defectu alicujus partis essentialis in Sacramento, nempe quia defuit dolor, aut integritas in pœnitente, aut jurisdictio in Confessario, tunc tota repetenda est. Ratio, quia eo casu Confessio non fuit sacramentalis. Et huic sententiæ consentiunt in parte *Palud. Adrian. Moya, et Ills. apud Croix n.* 1216, scilicet casu quo Confessio fuit irrita defectu jurisdictionis in Confessario, quia tunc fuit facta non judici. Secus verò, si Confessio fuit invalida ex parte Confessarii ratione tantùm sui muneris, nempe quia ipse non bene pronunciaverit formam, vel non habuerit intentionem absolvendi. Et hoc est commune apud omnes (ut ait *Croix l. c.*) modò Confessarius reminiscatur statûs pœnitentis.

Secunda verò sententia communior, et non minùs probabilis, quam tenent *Nav. c.* 9. *num.* 19. *Lugo d.* 16. *n.* 638. *Tamb. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 123. *cum communi, Laym. c.* 9. *n.* 6. *cum Sa, S. Anton. Sylvest. Med. Vasq.* item *Bon. Val. Aversa, et alii ap. Croix d. n.* 1216. dicit, quòd undecumque defectus evenerit, sive ex parte Confessarii, quia defuit jurisdictio, sive ex parte pœnitentis, quia defuit dispositio aut integritas, non est opus repetere Confessionem, sed sufficit si Confessarius recordetur statûs pœnitentis, vel resumat notitiam ejus in confuso, et pœnitens in communi se accuset de omnibus priùs confessis. Ratio, quia, licèt prima Confessio non fuerit sacramentalis, utpote sacrilega, vel facta non judici, tamen ratificatio illius, dum pœnitens deinde in generali se accusat de culpis confessis, conjuncta cum notitia antecedenter habita à Confessario, bene sufficiens reputatur. Item, quia (ut probabiliter censet *Croix l. c.*) talis Confessio, cùm facta fuerit in ordine ad absolutionem recipiendam, sufficienter dicitur etiam sacramentalis, quatenus ipsa etiam ad sigillum sacramentale obstringit.

Non autem placet sententia *Lugonis n.* 638. quam sequitur *Aversa ap. Croix n.* 1217. nempe quòd si pœnitens ex mera narratione dixerit Confessario peccata sua, et postea de illis in communi se accuset, tunc pariter sufficiet quòd Confessarius de ipsis in confuso recordetur. Sed veriùs dicendum cum *Croix loc. cit.* tunc omnino repetendam esse Confessionem. Ratio, quia nulla Confessio tunc adfuit sacramentalis, nec prima, nec secunda:

non prima, quia peccata non fuerunt manifestata in ordine ad absolutionem, ita ut de illis Confessarius non teneretur ad sigillum sacramentale : non secunda, quia peccata non sunt sigillatim confessa, ut requiritur in Tridentino, ubi dicitur, quòd in Confessione sacramentali debent explicari omnia et singula peccata.

Dubitatur 2. Quid si Confessarius ne confusè quidem recordetur statûs pœnitentis, sed tantùm pœnitentiæ injunctæ? Hoc sufficere ad absolvendum dicunt *Nav. c.* 9. *n.* 19. *et Busemb. ut supra cum Vasq. Tol. Laym. Sa, etc.* Et ratio videtur esse, quia ex ipsa notitia pœnitentiæ poterit Confessarius efformare judicium de statu pœnitentis.

Dubitatur 3. Quid si Confessarius nec meminerit statûs pœnitentis, nec pœnitentiæ injunctæ, sed tantùm quòd pœnitentiam imposuerit? adhuc hoc casu dicunt *Suar. et S. Anton. Sylo. Pal. apud Croix n.* 1216. sufficere, si memoretur se imposuisse pœnitentiam. Sed huic non acquiesco, quia Sacerdos, dum sententiam profert, debet efformare judicium saltem de statu conscientiæ pœnitentis. Casu verò quo Confessarius non imposuisset pœnitentiam, nec haberet nunc notitiam saltem confusam statûs pœnitentis non poterit quidem licitè absolutionem impertiri, ut rectè dicunt *Lugo n.* 642. *Croix n.* 1218 *et Laym. cum aliis supra cit.* tunc non posset convenientem imponere pœnitentiam. Si tamen tunc absolveret, facta Confessione in communi, validè absolveret, ut *Laym. c.* 9. *n.* 6. *in fine, et Croix l. c. cum Aversa, Illsung, et Diana.*

503. — « Resp. 3. Rarò obest defectus ex parte Confessarii, si » pœnitens eum inculpabiliter ignorat : quia in confessione se- » quenti absolvetur etiam ab iis, à quibus se bona fide absolutum » putabat. »

Unde resolves :

« Is, qui à puero peccatum aliquod grave, v. g. mollitiem, in- » culpabiliter omisit, vel quia putavit leve esse, vel nullum, non » ideo tenetur repetere alia peccata (vel confessiones interme- » dias), sed hoc tantùm, ut docent *Bon. Sanch. t.* 1. *l.* 1. *c.* 16. » *Vasq. in* 1. *p. t.* 4. *q.* 92. *Sancius, Laym. hîc cap.* 9, addens, si » simplex rusticus, qui tota vita tantùm fecit confessiones gene- » rales, nihil confitens in specie, nec aliter instructus sit, etsi » validè is sit absolutus, cum onere, ut cùm melius cognoverit, » omnia subjiciat clavibus ; si tamen veniat, quando ingens est » copia pœnitentium, ut tunc disponi non possit ad omnia repe- » tenda, posse eum absolvi, auditis tamen peccatis ab ultima con- » fessione factis, cum obligatione, ut meliùs faciat. Ita *Laym. l. c.* » *c.* 9. *n.* 4. Vid. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 108. ubi addit ex *Nav. Sylo.* » *Becan. Vasq. Regin. t.* 1. *l.* 6. *c.* 5. *sect.* 4. *num.* 153. *et Joan.* » *Sancio ;* quòd etsi ex errore culpabili mortaliter, peccatum tale, » v. g. mollitiei, vel numerum aliamve circumstantiam necessa- » riam omiseris non ideo teneris repetere confessiones interme- » dias bona fide, et legitimè factas (in quibus ex naturali oblivione

» defectum illum non fueris confessus), cùm validæ fuerint, et » maneant validæ. »

Opinio supra enunciata apud *Busemb*, nempe quòd possit dimidiari Confessio ob copiam pœnitentium (quamvis *Laym. l. c.* hanc non absolutè teneat) est proscripta ab Innoc. XI in Prop. 59. quæ dicebat : « Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tan- » tùm confessos, ratione magni concursûs pœnitentium, qualis » v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis aut In- » dulgentiæ. »

504. — Quod autem ad Confessionem rusticorum pertinet, dicit I. *Tamb. Meth. Confess. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. *cum Hurt.* quòd rustici, et pueri, qui bona fide confessi sunt, omittendo explicare species et numerum suorum peccatorum, non sunt cogendi ad Confessiones repetendas; sed hoc omnino est improbabile, quia, licèt hujusmodi rustici non teneantur repetere integrè Confessiones præteritas, cùm illæ satis fuerint validæ, ut dicunt communiter et meritò *Pal. p.* 12. *n.* 3. *et Salm. c.* 9. *n.* 26. *cum Suar. Sylvio, Soto, Lugo, Conc. Adriano, Bon. Gabr. Dic. Præpos. Hurt. Fill. Vill. etc.* (quidquid dicant *Vasq. Turr. etc. ib. n.* 25.) quia ad tales Confessiones jam adfuerunt omnia essentialiter requisita; formalis enim Confessio est de essentia, non materialis; tenentur tamen explicare species, et numerum omissum, ut saltem Confessionem præsentem integram faciant; ita *Lugo. d.* 22. *n.* 77. *Bonac. q.* 5. *sect.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *et Salm. c.* 9. *n.* 13. *et c.* 12. *n.* 49. *cum Sylvest. Nav. Vasq. Reg.* et alii passim.

Dicit II. *P. Signeri* (*Instruct. Confess. cap.* 1.) citans *Perez, et Lugonem d.* 16. *n.* 585. (sed hunc non bene, ut infra videbimus) quòd si rusticus in Confessionibus præteritis dixerit peccata sua modo rudium in confuso, non debet Confessarius eum obligare ut Confessiones repetat, quia peccata illa jam fuerunt directè absoluta. Sed neque hoc placet, nam quamvis Confessiones illæ fuerint validè ob integritatem formalem, et peccata directè absoluta fuerint, tamen ipsæ fuerunt deficientes quoad integritatem materialem, quæ semper supplenda est. Et *Lugo l. c.* dicit huic difficultati difficulter responderi posse, tantùm ibi ait, quòd ob solam probabilitatem extrinsecam posset quis opinionem contrariam sequi, utendo sententia illorum AA. qui dicunt non esse obligationem iterum explicandi peccatum priùs confessum ut dubium, si postea noscatur ut certum. Sed hanc opinionem jam reprobavimus cum communi *n.* 476.

Dicunt III. *Salmanticenses cap.* 9. *num.* 13. *cum Henr. Fagnan. Dian. et Dicas.*, quòd rustici, qui sine culpa omiserunt explicare numerum peccatorum, non tenentur repetere Confessiones, casu quo uniformem rationem vivendi tenuerint in præteritis annis, ita ut ex Confessione unius anni Confessarius possit alias conjicere. Hoc ita genericè assertum neque satisfacit; nam id tantùm censeo posse admitti, quando in principio Confessionis pœnitens patefecerit Confessario præsenti, quòd in annis præteritis semper confessus sit malè, numerum omittendo, et Confes-

sarius ab initio, Confessionem excipiendo illius anni, efformet simul judicium de annis præteritis. Secus verò dicendum, si Confessarius post Confessionem exceptam illius anni advertat, pœnitentem omisisse numerum explicare in superioribus annis; tunc enim, si ex Confessione præsenti habeat distinctam notitiam peccatorum, poterit quidem (quin repetantur priores Confessiones) formare simul distinctum judicium de annis præteritis; sed si ex Confessione præsenti habeat tantùm confusam notitiam de culpis confessis, ut sæpiùs accidit in Confessionibus longioribus et implicatis, eo casu (ut bene ait *Lugo d.* 16. *n.* 640.) tenetur sumere distinctam notitiam specierum, et numeri omissi in Confessionibus præteritis, nec sufficit tunc ad absolvendum notitia illa confusa statûs pœnitentis de annis præteritis, cùm ex una parte teneatur pœnitens aliquando peccata sua confiteri sigillatim, quod nunquam fecit; et ex altera tenetur confessarius aliquando distinctum efformare judicium de peccatis.

505. — Cæterùm hîc sedulò advertendum, non esse cogendos pœnitentes ad repetendas Confessiones nisi moraliter certò constet eas fuisse invalidas, ut rectè dicunt *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 1221. *Gobat. tr.* 7. *n.* 275. *Holzm. p.* 179. *n.* 683. *v. Resp. Mazzotta tom.* 3. *p.* 362. *et Elbel p.* 281. *n.* 273. *cum Fill.* et communi (contra *Antoine p.* 511. *q.* 12. qui inter rigidos Auctores nostri temporis non infimum habet locum). Ratio, quia possessio stat pro valore Confessionum præteritarum, quamdiu de earum nullitate non constat. Dices: Quando extat præceptum, et dubitatur de ipsius impletione, possidet obligatio præcepti; ergo in dubio de valore Confessionum præteritarum possidet obligatio eas repetendi. Sed respondetur, quòd regula præfata tum currit, cùm adest præceptum, et dubitatur, an actus impletionis fuerit positus vel ne; cùm verò talis actus jam bona fide fuerit positus, et postea dubitatur, an fuerit validus vel invalidus, tunc ille ut validus est reputandus; tunc enim currit aliud principium, nempe quòd in dubio standum est pro valore actûs, ut communiter tradunt DD. cum *Laym. l.* 1. *c.* 5. *n.* 32. *ex Glossa in l. In contrahenda, D. de Reg. Jur. Croix l.* 1. *n.* 91. *Sporer tr.* 1. *c.* 7. *n.* 78. *Mazzotta t.* 1. *n.* 74, qui asserit communem, *et Nav. Man. c.* 26. *n.* 287. ubi dicit: « Præsumptio pro actûs valore præponderat aliis. »

Et quoad obligationem repetendi Confessiones recidivorum, de quarum valore sæpe dubitari potest, hanc regulam optimè tradit *Habert t.* 6. *p.* 465. sic dicens « : (Si pœnitens aliquandiu post Confessionem dignos pœnitentiæ fructus fecit, hoc est strenuè adversùs tentationes, et peccandi occasiones pugnaverit, Confessarius judicabit validam fuisse Confessionem. Secus si paulò post Confessionem, seu data prima occasione, lapsus fuerit). » Tunc enim, ego addo, revera moraliter certum est Confessiones fuisse nullas, nam ille qui in Confessione verè dolet et proponit emendationem, saltem per aliquod tempus à peccato se abstinet, saltem aliquem conatum adhibet ante relapsum; unde qui post suas Confessiones ut plurimùm citò et sine aliqua resistentia iterum

cecidit, certè censendus est nullum, vel nimis tenuem habuisse dolorem vel propositum. Aliter verò dicendum, si per aliquod tempus perseveraverit, vel ante casum aliquam saltem resistentiam præstiterit.

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE.

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, et quantitas.

306. Quomodo satisfactio sit necessaria? Et an sit venialis ejus omissio in culpis venialibus? — **307.** Quibus casibus possit imponi levis pœnitentia? Et an possit minui propter illud : *Quidquid boni feceris etc.* — **308.** Quando licitè imponatur pœnitentia minor justo? Quanta debeat esse juxta Tridentinum? — **309.** An sit justa causa minuendi pœnitentiam prudens timor, ut pœnitens eam impleat? —**310.** Auctoritates circa hoc punctum. — **311.** An possit injungi pro pœnitentia ingressus Religionis, aut susceptio statûs conjugalis? —**312.** An et quando possit vel debeat imponi pœnitentia publica? —**313.** Dub. 1. An possit injungi opus aliàs debitum? Dub. 2. An pœnitentia mox ante imposita? — **314.** An possit imponi opus internum? Et an opus pro Defunctis? An cessatio ab aliquo bono opere? An pœnitentia possit imponi post absolutionem?—**315.** Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare et implere pœnitentiam? —**316.** Dub. 1. An pœnitens teneatur sub gravi acceptare et implere pœnitentiam justam? Quid si sit gravior justo? — **317.** Dub. 2. Quid si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis? — **318.** Dub. 3. An Confessarius pro culpis gravibus possit dare pœnitentiam gravem sub obligatione levi? — **319.** Dub. 4. An tempore Jubilæi vel Indulgentiæ plenariæ Confessarius possit omittere impositionem pœnitentiæ?—**320.** Dub. 5. An si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ teneatur repetere Confessionem, ut eam recipiat?—**321.** Pœnitens implens Pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio sit mortalis in implenda pœnitentia? — **322.** Dub. 1. An existens in mortali possit satisfacere pœnitentiæ. — **323.** Dub. 2. An peccet satisfaciens in mortali?—**324.** An possit imponi pœnitentia sub conditione, si relabatur? — **325.** An transacto tempore præscripto desinat obligatio implendi pœnitentiam? — **326.** An pœnitentia possit impleri per alium? — **327.** An pœnitentia sit implenda ante Communionem? — **328.** Quis et quomodo possit commutare pœnitentiam? — **329.** Dub. 1. An pœnitens teneatur eo casu repetere Confessionem. Dub. 2. Quid si pœnitentia fuerit imposita pro peccatis reservatis? Dub. 3. An Confessarius possit commutare pœnitentiam extra Confessionem? — **330.** Adnotantur principaliores Canones pœnitentiales.

306. — « Resp. 1. Satisfactio, seu Pœnitentia à Confessario » data, est necessaria necessitate non Sacramenti, sed præcepti; » ideoque à Confessario regulariter imponenda est, secundùm » *Suarez, et Reg. t. 1. l. 7. n. 12.* sub mortali; tamen *Card. de Lugo*

» concedit, ex parvitate materiæ posse venialiter peccari, ut » *v. d.* 25. *n.* 47; v. gr. si ob peccata venialia levis pœnitentia es- » set injungenda; ejus enim voluntariam omissionem venialem » tantùm esse. * (*Et probabilem putant Salm. cap.* 10. *num.* 19. » *cum Dic. etc.*) * Ita etiam *Dian. part.* 6. *t.* 9. *Res.* 44. Et qui- » dem proportionata tum peccatis, tum facultati pœnitentis. Ra- » tio prioris est, quia est pars Sacramenti non essentialis, sed » integralis tantùm, habens effectum ex opere operato, et majo- » rem vi Sacramenti, quàm sine eo. Ratio posterioris est, tum ex » *Trident. sess.* 14. *can.* 8, tum quia Sacerdos tenetur curare in- » tegritatem Sacramenti, et tam vindicare, quàm mederi. *Bonac.* » *t.* 1. *d.* 5. *q.* 5. §. 3. *p.* 2. »

Unde resolves :

507. — « 1. Excusatur aliquando Confessarius, si levissi- » mam (vel etiam nullam) pœnitentiam injungat, v. g. I. Si » pœnitentem vehementissimè contritum, aut aliter satisfecisse » advertat. *Caj. Nav. Suar. Reg. Bon. de Pœn. d.* 5. *q.* 5. *sect.* 3. » *p.* 2. *n.* 1. *et* 2. *Esc. cap. c.* 6. *n.* 41. Cùm verò id rarò, vel » nunquam constare satis possit, tutius est * (*Imò necessarium* » *ex Salm. n.* 22. *cum Pal. et Coninck*) aliquam semper » injungere; ut rectè monet *C. de Lugo d.* 23. *sect.* 4. *n.* 48. » II. Si pœnitens sit mentis impos, aut aliter impotens, aut morti » proximus, aut valde debilis, cui tamen prudenter injungi » levem saltem pœnitentiam, v. gr. percussionem pectoris, in- » vocationem nominis JESU (saltem corde) aliosve pios mo- » tus, vel ut per hæredes Sacrificia, eleemosynas, et similia » opera pia fieri curet, monent *Suarez, Laym. et Bonac. l. c.* » *et Navar.* qui addit, posse injungi, ut patienter ferat infirmi- » tatem, quod tamen *Bonac. l. c.* non probat; cùm fieri possit, » ut id valde angat infirmum, timentem se non ritè satisfacere. » * (*Nota hîc quod habetur in Rituali Romano :* Ægris non esse » injungendam gravem pœnitentiam, sed indicendam tantùm » illam, quam si convaluerint opportuno tempore peragant. *Et* » *idem dicitur in cap. Ab infirmis.* 26. *q.* 8. *Dicunt autem* » *Salm. c.* 10. *n.* 21. *et Dicast. d.* 14. *dub.* 2. *n.* 14. *quòd si* » *infirmus potest satisfacere per eleemosynas, imponendæ sunt* » *à Confessario.*) * III. Quando scrupulosus sæpiùs intra eam- » dem horam redit cum novis culpis; quia supponitur satis impo- » sita in præcedentibus. *Tan. l.* 4. *c.* 1. *ex Fagund.*

« 2. Etsi Confessarius peccet ex communi, si pro magnis pec- » catis valde parvam pœnitentiam imponat, excusari tamen eum » posse putat *Diana part.* 3. *t.* 4. *res.* 92. si addat illud : *Quid-* » *quid boni feceris, etc.* Verùm hæc regula universaliter ad- » mitti non potest, ut bene notat *Card. de Lugo d.* 25. *n.* 57. » *Conin. Tanner. Palaus, etc.* contra quos *Diana* per se citat » *Bann. et Leand. part.* 6. *t.* 7. *Res.* 3. *et part.* 9. *t.* 9. *Re-* » *sol.* 54. et ab aliis non immeritò rejicitur, eò quòd verba, » utpote merè deprecatoria, non habeant vim elevandi omnia

» opera bona ad efficaciam sacramentalem. *Aversa quæst.* 13. » *sect.* 7. »

Utrùm per illa verba : *Quidquid boni feceris, etc.* eleventur ad effectum satisfactionis sacramentalis omnia bona opera pœnitentis, licèt non imposita? Negat *Vica q.* 6. *ar.* 1. *num.* 3. quia virtus clavium tum elevat pœnitentis opera, cùm ligat; quapropter, cùm verba illa ad nihil obligent in particulari, non ligat, et consequenter nec opera elevari possunt. Sed longè probabiliùs et communiùs ex *D. Thom.* affirmant *Nav. c.* 26. *n.* 24. *Fill. tr.* 8. *c.* 2. *Salm. c.* 10. *num.* 35. *Elbel n.* 238. *Sporer n.* 569. *Holzm. n.* 610. *cum Reg. et Stoz.* et probabile vocat ipse *Vica l. c.* Ratio, quia Ecclesia non frustra, sed ad hoc quidem verba illa proferri præscripsit, ut omnia bona opera pœnitentis, quamvis ex ejus electione fiant, ad satisfactionis Sacramentalis meritum eleventur. Id omne docet *D. Th.* in *Quodlib.* 3. *art.* 28. ubi sic ait : « Et hæc quæ præter injunctionem expressam (pœ- » nitens) facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præ- » teritæ ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit : *Quid-* » *quid boni feceris, etc.* Et quantum ad hoc talis satisfactio est » sacramentalis, in quantum virtute clavium est culpæ com- » missæ expiativa. »

508. — « 3. Minor justo licitè datur ex causa : qualis, v. g. » est I. Magna contritio. * (*nisi pœnitentia sit necessaria ad* » *medicinam.*) * Fragilitas animi, vel corporis, ob quam time- » tur majorem non impleturum ; III. Tempus Jubilæi, vel In- » dulgentiæ plenariæ. Ita *Suarez, Henriq. Laym.* »

Certum est Confessarium teneri ut Judicem, et ut Medicum imponere pœnitentibus satisfactionem, per se loquendo, peccatis condignam ; ut Judici enim incumbit infligere pœnas delictis commensuratas, et ut Medico præscribere pharmaca idonea tam morbis contractis curandis, quàm in posterum vitandis : ita ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. ubi dicitur : « Debent ergo Sacerdotes » Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qua- » litate criminum, et pœnitentium facultate salutares, et con- » venientes satisfactiones injungere ; ne, si fortè peccatis conni- » veant, et indulgentiùs cum pœnitentibus agant, levissima » quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum » peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, » ut satisfactio quam imponunt non sit tantùm ad novæ vitæ » custodiam..., sed etiam ad præteritorum peccatorum vindic- » tam, et castigationem. » Ergo tenetur pœnitens tam ad inte- grandum Sacramentum, quàm ad satisfaciendum divinæ justitiæ exigenti reparationem injuriæ sibi illatæ, pœnalem satisfactio- nem Deo exhibere.

Hinc bene advertit Catechismus Rom. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 79. « Ut » pœnitentes suorum scelerum pravitatem magis agnoscant, » operæ pretium erit eis interdum significare, quæ pœnæ qui- » busdam delictis ex veterum Canonum præscripto (qui pœni- » tentiales vocantur) constitutæ sint. »

509. — Diximus, *per se loquendo;* nam per accidens Confessarius minuet pœnitentias propter justas causas, mox supra à *Busemb.* descriptas, et signanter (prout communiter DD. docent) propter animi infirmitatem, qua laboret pœnitens, et ob quam censeatur satisfactionem proportionatam non impleturus. Ita *D. Thom. supl. quæst.* 18. *art.* 4. (cujus verba inferiùs referentur) *Suar. d.* 38. *sect.* 4. *n.* 4. *cum communi, Nav. cap.* 16. *n.* 21. *Anacl. pag.* 634. *n.* 25. *Tol. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 8. *Abelly pag.* 160. *vers.* 3. *Elbel n.* 248. *Laym. cap.* 15. *n.* 12. *Pal. p.* 20. *n.* 10. *Salm. c.* 10. *n.* 46. ac alii passim etiam rigidioris sententiæ sectatores, ut *Habert de Pœn. cap.* 10. §. 7. *Petrocor. c.* 2. *quæst.* 2. *et Natal. Alex. cap.* 6. *art.* 6. *Reg.* 5. Ratio, quia tametsi juxta divinæ justitiæ rationem exigatur satisfactio peccatis adæquata, tamen ex divina clementia habenda est ratio virium pœnitentium tam corporis quàm animi. Ideo dicitur in Tridentino: « Divinam clementiam decere, ne nobis absque ulla » satisfactione peccata dimittantur. » Nota illud *absque ulla satisfactione;* ergo Deus non omnimodam satisfactionem, sed aliqualem ex sua clementia tantùm exposcit. Et huc facit id quod dixit *D. Thomas Quodlib.* 3. *art.* 1. « Si contingat quòd Sacerdos » mitiorem satisfactionem imponat... nihilominus pœnitens ad » aliquid ulterius obligatur; quod si in hac vita non perficiet, » in Purgatorio exsolvet. »

Nec obstat quòd in Trident *l. c.* præscribatur pœnitentia injungenda esse pro qualitate criminum; nam ibidem simul dicitur, ut supra relatum est, ut satisfactiones imponantur, « quan- » tum prudentia suggesserit pro qualitate criminum, et pœni- » tentium facultate salutares et convenientes. » Nota to *pro pœnitentium facultate*, id est spectata illorum infirmitate corporis et animi: et nota to *salutares*, *et convenientes*, unde rectè ait Auctor de *Offic. Conf. apud Croix lib.* 1. *quæst.* 50. « Salutares non sunt satisfactiones, quibus præ gravitate vix pares esse pœnitentes videantur, adeo ut in eorum perniciem vertant. » Sic etiam explicat *Abelly pag.* 161. verbum illud *Salutares*; « Id est, ait, utiles ad salutem pœnitentium: Confessarius enim debet hoc solùm ob oculos habere, ut pœnitentis saluti consulat. » Appositè etiam *Antoine*, quamvis hic Auctor meritò numeretur inter Scriptores rigidiores nostri temporis, tamen *p.* 516. *n.* 3. sic dicit: « Satisfactiones vindicativæ, ut salutares sint et convenientes, debent esse proportionatæ, non solùm multitudini et gravitati peccatorum, sed etiam facultati et dispositionibus pœnitentis; neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut, spectata pœnitentis fragilitate, periculum sit ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur. In hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio et salus pœnitentis, quàm satisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna quàm mereatur. » Quare *S. Anton.* 3. *p. tit* 16. *c.* 21. ait: « Debet Confessarius dare » talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter pœnitentem

» implere, ne ipsam violando deterius ei contingat. » Et Rituale Parisiense dicit : « Confessarius pœnitentem interroget an possit » pœnitentiam sibi injunctam peragere, alioquin eam pro sua » prudentia immutet, aut minuat. » Ita *Antoine*. Idem sentit *Gonet t.* 6. *p.* 463. *Collig.* 2. ubi inquit : « Ex rationabili causa potest interdum Confessarius leviorem pœnitentiam injungere, ut si pœnitens gravi morbo sit oppressus, vel si sit periculum, quòd à Confessione deterreatur, aut pœnitentiam injunctam non adimpleat. Unde *Gerson* in *Regula mor. p.* 2. *c. de Pœnitentia* dicit : « Tutius est cum parva pœnitentia, quæ sponte susci- » pitur, et verosimiliter adimpletur, ducere confessos ad Pur- » gatorium, quàm cum magna non implenda præcipitare in In- » fernum. » Et *Cajet. in Summa v. Satisfactio*, ait : « Debiliter » disposito pœnitenti danda est satisfactio, ut parvulus ignis fo- » veatur, et ne apposita palea suffocetur appositis lignis desu- » per. » Item *Scotus d.* 15. *q.* 1. *art.* 5. loquens de pœnitente qui animo est infirmus, ait : « Si adeo est delicatus, quòd non » velit jejunium adimplere, imò si nullam pœnitentiam vult » recipere, absolvendus est, et non respuendus, ne cadat in » desperationem. » Et sic demum concludit : « Illud sibi im- » ponendum quod libentiùs recipit, et quod creditur imple- » turus. »

Idque confirmatur ex Rituali Rom. *de Sacram. Pœnit.* ubi dicitur : « Postremò Confessarius salutarem et convenientem satis- » factionem, quantum spiritus et prudentia suggesserit, injungat, » habita ratione statûs, conditionis, sexûs et ætatis, et item dispo- » sitionis pœnitentium. *Nota to* dispositionis. »

510. — S. Carolus Borrom. *in Instruct. Conf. ap. Concinam p.* 346. *n.* 14. sic præscripsit : « Canonum pœnitentias, ut tem- » pora ferunt, pro caritate et prudentia sua (Sacerdos) minuet, » prout peccatorum circumstantiæ requirent, in quibus rationem » habebit contritionis.... Nec verò putent sua peccata levia esse, » quia parva illis pœnitentia data est, sed hoc factum esse, ne » eam quæ pro culparum ratione injungenda erat (nota) deserant » cum periculo salutis suæ. Proinde pœnitentes ideo hortandi » erunt, ut præter opera imposita, plura etiam alia præstare co- » nentur. » Additque idem S. Archiepiscopus : « Talem imponat » pœnitentiam, qualem à pœnitente præstari posse judicet. » Proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget, » an possit, anve dubitet pœnitentiam sibi injunctam peragere; » alioquin eam mutabit, aut minuet. »

S. Joannes Chrysost. *Hom.* 43. *in c.* 28. *Matth.* sic ait : « Etsi » erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est » propter misericordiam rationem reddere, quàm propter crude- » litatem? » Item *Hom.* 44. « Sicuti enim, si fascem super hume- » ros adolescentis quem non potest bajulare posueris, necesse est » aut fascem abjiciat, aut sub pondere confringatur : sic et ho- » mini (nota) cui grave pondus pœnitentiæ imponis, necesse est, » aut ut pœnitentiam suam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre

» non potest, scandalizatus ampliùs peccet. » Idque confirmat S. Doctor ex eo quod scribit Apostolus (2. *Cor. c.* 2. *v.* 6 *et* 7.) « Sufficit illi, qui ejusmodi est, objurgatio hæc, quæ fit à pluribus, » ita ut è contrario magis donetis, et consolemini, ne fortè abun- » dantiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est. » Unde Chry- sostomus sic prosequitur : « Ex ea re docemur, quòd non solùm » ad peccatorum naturam, verùm etiam ad mentem, habitumque » peccantium oporteat moderari pœnitentiam. » *Hom.* 4. *in* 2. *ad Cor.*

Confirmat D. Thomas (cujus regulam dicit *Conc. p.* 395. *n.* 12. servandam esse in imponendis pœnitentiis) *Suppl. q.* 18. *ar.* 4. dicens : « Pœnæ satisfactoriæ in Canone determinatæ non com- » petunt omnibus, sed variandæ sunt secundùm arbitrium Sacer- » dotis... Sicut ergo Medicus aliquando prudenter non dat me- » dicinam ita efficacem, quæ ad morbi curationem sufficiat, ne » propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur; ita Sa- » cerdos divino instinctu motus, non semper totam pœnam, quæ » uni peccato debetur, injungit, ne infirmus ex magnitudine pœ- » næ desperet, et à pœnitentia totaliter recedat. » Et quòd hîc S. Doctor non solùm loquatur de imbecillitate corporis, sed etiam animi pœnitentis, patet ex contextu ejusdem articuli; et clariùs ex *Quodl.* 3. *a.* 28. ubi dicit : « Videtur autem satis conveniens, » quòd Sacerdos non oneret pœnitentem gravi onere satisfactio- » nis, quia sicut parvus ignis à multis lignis suppositis de facili » extinguitur, ita posset contingere, quòd parvus affectus contri- » tionis in pœnitente nuper excitatus, propter grave onus satis- » factionis extingueretur, peccatore totaliter desperante; unde » melius est, quòd Sacerdos pœnitenti indicet, quanta pœnitentia » esset sibi pro peccatis injungenda, et injungat sibi nihilominus » aliquid quod pœnitens tolerabiliter ferat : ex cujus impletione » assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos injungere non » attentasset. Et hæc quæ præter injunctionem expressam facit, » accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa » generali injunctione qua Sacerdos dicit : Quidquid boni feceris » sit tibi in remissionem peccatorum. » Et idem Angelicus *Opusc.* 65. §. 4. postquam dixit : « Sacerdos non imponat pœni- » tentiam ita gravem, ut pœnitens totam dimittat... nec ita le- » vem, ut contemnat peccatum. » Deinde addit : « Tamen tutius » est imponere minorem debito, quàm majorem, quia meliùs » excusamur apud Deum propter multam misericordiam, quàm » per nimiam severitatem, quia talis defectus in Purgatorio sup- » plebitur. »

Idem fortiùs insinuat *S. Antoninus* 3. *p. tit.* 16. *c.* 20. *sub initio*, ubi ait : « Est autem satis rationabilis causa non dandi hujusmodi pœnitentias, indispositio pœnitentium, etiam quia aliquando non sufficeret tempus vitæ; nam (ut dicunt *Raymund. et Hostiens.*) debet Confessor dare talem pœnitentiam, quam credat verisimi- liter illum implere, ne ipsam violando deterius contingat. Quòd si magna peccata commisit, et dicit se pœnitere, sed non posse

aliquam durani pœnitentiam agere, animet eum ad hoc Confessor, ostendendo ei gravitatem peccatorum, et per consequens pœnarum, et sic tandem injungat ei pœnitentiam quam libenter suscipiat. Et si Sacerdos non potest gaudere de omnimoda purgatione ejus, saltem gaudeat, quòd liberatum à gehenna transmittit ad Purgatorium. Itaque (ut inquit *Host.*) Confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere à se, sed potiùs imponat ei unum Pater noster, vel aliud leve, et quòd alia bona quæ fecerit, et mala quæ toleraverit, sint ei in pœnitentia, concordante *S. Thoma.* Hoc tamen sanè intellige, videlicet, quia si aliàs ipsum pœnitet, et paratum dicit se facere quod debet, sed onus pœnitentiæ dicit non posse sufficere, tunc propter hoc quantumcumque deliquerit, non debet dimitti sine absolutione, ne desperet. » Hucusque *S. Antonin.* Ex quo sequitur, quòd Confessarius non debet permittere, ut pœnitens recedat sine absolutione, eò quòd nolit acceptare debitam pœnitentiam, sed potiùs imponat satisfactionem, quam ille libenter suscipiat, et verosimiliter impleat. Hinc probabiliter dicunt *Salm. c.* 10. *n.* 46. *Croix n.* 1255. *et Lugo l. c.* ex *D. Antonino,* ut supra, quòd est causa etiam satis justa minuendi pœnitentiam, ut pœnitens majori amore afficiatur erga hoc Sacramentum. Sic pariter loquitur Auctor *Petroc. t.* 4. *p.* 131. *q.* 3. *in fine :* « Studendum maximè est, ut pœnitentes necessarias pœnitentias sine magno incommodo, et absque confusione adimplere possint; experientia quippe quotidiana docemur, importunas, et nimis onerosas satisfactiones pœnitentium animos frangere, et ab earum executione removere. » Et *Card. de Lugo d.* 25. *n.* 60. sic ait : « Pœnitentia debet esse salutaris et conveniens, hoc est, primo loco attendi debet ad utilitatem pœnitentis, ne scilicet laquei ei injiciantur, ut nova peccata committat; ex quo potissimùm capite excusari potest hodierna praxis, qua leves pœnitentiæ imponuntur pro gravissimis peccatis; id enim sæpe fit propter spiritualem infirmitatem pœnitentium, quia gravioribus pœnitentiis scandalizabuntur, et vel Confessionem fugient, vel certè Confessarios imperitos adibunt. Monendi tamen sunt pœnitentes de insufficientia satisfactionis injunctæ. » Quapropter sapienter advertit *S. Th. de Villanova* (*Serm. Fer. VI. post Dom. Lætare*) *:* « Hoc judicio meo ita perficies, si facilem unam (pœ- » nitentiam) injunxeris, acriorem consulueris. » Optima praxis.

Ex his omnibus colligitur, quàm imprudenter se gerant Confessarii, qui magnas imponunt pœnitentias, quas prævident pœnitentes non impleturos. O quàm plures Confessarii indocti inveniuntur (loquor experientia doctus in Missionibus, in quibus fere triginta annos sum versatus), qui non dubitant absolvere eos qui vel sunt in proxima occasione peccandi, vel recidivi indispositi, et insipienter putant se ipsos curare graves eis imponendo pœnitentias; ex quo fit, quòd illi, etsi pœnitentiam acceptent, ut absolutionem carpant, tamen post absolutionem obtentam, quia nullum eis remedium præscribitur quo præserventur, brevi miserè relabuntur, pœnitentiam non implent, et ab ejus gravitate

deterriti, deinde à Confessione abhorrent, et sic in peccatis diutiùs tabescunt. Cæterùm hîc animadvertendum puto, quòd (extra casum gravissimæ infirmitatis, aut vehementissimæ contritionis, ut supra dictum est *n.* 507.) non bene ageret Confessarius, si pro culpis mortalibus injungeret pœnitentiam per se levem, quæ levem inferat obligationem. Licèt enim, si expedierit, imponatur opus quod respectivè ad peccata sit leve, tamen regulariter semper injungenda est aliqua pœnitentia gravis, quæ gravem inducat obligationem.

311. — « 4. Non potest injungi, 1. ingressus religionis, ut docet *Sa, v. Satisfactio*, quia id nimis durum videtur. 2. Pœnitentia publica, si sit periculum revelandæ Confessionis, aliàs interdum pro publico peccato potest, et expedit. »

Quoad primum spectat, commune est apud DD. non posse imponi in pœnitentiam ingressum in Religionem. Ita *Laym. c.* 15. *n.* 11. *et Escob. lib.* 17. *n.* 166. *cum Nav. Sa, Sylv. et Henr. ex D. Th.* 2. 2. *q.* 62. *art.* 2. An autem possit alicui imponi, ut recipiat Sacramentum Matrimonii? Affirmat *Leand. D.* 9. *q.* 35. cum quibusdam, casu quo Confessarius noverit Matrimonium esse illi remedium necessarium. Sed meliùs hoc reprobant *Laym. l. c. et Escob. n.* 167. *cum Fagund.* quia Matrimonium omnimodam requirit libertatem.

312. — Quoad secundum spectat, pœnitentiam publicam certum est non posse pro peccato occulto imponi, ut aiunt communiter *Palaus p.* 21. §. 2. *num.* 5. *Croix n.* 1265. *Elbel. n.* 236. et alii passim; quia, ut docent *S. Th. Nav. Suar. Vasq. etc. ap. Elbel*, per hoc indirectè revelaretur sigillum : idque expressè prohibet Rituale Rom. dicens : « Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponat. « Pro peccato autem publico dubitatur, an possit publica imponi pœnitentia? Negant *Nav. Sa, Reg. et Vega ap. Pal. l. c.* §. 3. *n.* 5. quia hæc esset manifestatio Confessionis, et violatio sigilli. Sed communiter posse affirmant *Pal. l. c. Suar. d.* 37. *sect.* 6. *n.* 3. *Bon. p.* 2. *num.* 14. *Croix n.* 1264. *Roncag. c.* 1. *q.* 7. *Antoine p.* 517. *R.* 2. *Salm. c.* 10. *num.* 39. *Holzm. n.* 609. *Elbel num.* 238. *et Escob. l.* 17. *n.* 154. *cum Con. Vasq. Henr.* Idque expressè docuit *D. Th. in* 4. *d.* 14. *q.* 1. *a.* 5. *q.* 1. ubi dixit oportere, « ut peccatum publicum publicam habeat medicinam. » Probatur 1. *ex cap. Manifesta.* 1. *de Pœnit. et Rem.* ubi dicitur : « Manifesta peccata non sunt occulta correptione purganda. » Et ex Trid. *sess.* 24. *c.* 8. ubi : « Huic (id est publico peccatori) condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet. » Et in hoc loco loqui Concilium etiam de foro sacramentali intelligunt plurimi ex AA. citatis contra *Nav.* qui intelligit non sine quidem aliquo fundamento, ut mox infra dicetur, de foro externo. Nec obstat dicere, quòd talis publica pœnitentia esset manifestatio Confessionis; nam, cùm illa imponatur de consensu pœnitentis necessariò præstando si vult absolvi, manifestatio illa potiùs provenit ex libera actione pœnitentis, quàm ex præcepto Confessarii. Hinc dicunt

Pal. Salm. Ronc. et Escob. locis cit. ex D. Th. ut supra, Confessarium non solùm posse, sed etiam aliquando teneri hanc publicam pœnitentiam imponere. Hoc tamen rectè advertunt *Ronc. c.* 1. *Reg. in prax.* 6. *et Salm. n.* 39. *cum Con.* et *Aversa,* locum habere in solo casu quo aliter non posset nisi per illam publicam pœnitentiam scandalum reparari, putà publicè restituendo honorem alicui publicè dehonorato. Cæterùm, si publica pœnitentia non sit ita necessaria, meritò dicunt præfati AA. non debere Confessarium illam imponere reluctanti, cùm aliter possit salus obtineri pœnitentis, et scandalum reparari, nempe per publicam frequentationem Sacramentorum, visitationes Ecclesiarum, auditionem Missarum, ingressum in aliquam Congregationem, ubi pietatis opera exercentur, et similia. Hinc *Fagnanus in d. cap. Manifesta,* refert, quòd S. C. noluit declarare, an in foro sacramentali pro publicis peccatis publicæ Pœnitentiæ essent imponendæ.

513. — « 5. Etsi possit, et aliquando ob fragilitatem pœnitentis » etiam expediat, injungi opus aliàs debitum, seu præceptum, » v. g. Missæ auditionem die festo, etc. ut docent *Suarez, Vasq.* » *Laym. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. et alii. (Unde si scrupulosus » sæpiùs redeat ad Confessarium, intra breve tempus semper » nova confitendo, non semper necesse est imponere pœniten- » tiam novam, cùm opus ante debitum possit injungi. *Bonac.* » *Henriq. Card. de Lugo, Dian. p.* 6. *t.* 7. *R.* 6. contra *Suar.* » *Reg.* et *Bann.*) Si tamen Confessarius non exprimat, censetur » imperasse opus liberum, ut docent idem, et *Dian. p.* 3. *tract.* » 4. *R.* 84. Vide *Con. d.* 10. *dub.* 8. et *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 241. »

Dubitatur igitur 1. An possit pro pœnitentia imponi opus aliàs debitum? Negant *Palud. Scoto, Capreol. etc. ap. Renzi cap.* 2. *sect.* 3. *q.* 5. et consentit *Antoine pag.* 517. *q.* 3. ubi dicit semper esse imponendum aliquod opus supererogatorium; quia opus aliunde præceptum præstandum est à pœnitente, etiamsi non confiteatur. Sed communiter et meritò affirmant *Lugo d.* 25. *n.* 67. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 14. *p.* 5. *Suar. d.* 38. *sect.* 6. *Bonac. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 2. *n.* 12. *Anacl. p.* 635. *n.* 28. *Holzm. n.* 607. *Laym. cap.* 15. *n.* 10. *Elb. n.* 246. *Escob. l.* 17. *n.* 170. *Spor. n.* 504. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 83. *cum Vasq. Turr. Duar. Vill. etc. Pal. p.* 21. §. 1. *num.* 10. *cum Nav. Soto, Henr. Ronc. c.* 1. *q.* 6. *R.* 2. *cum Con. et Candido, ac Salm. cap.* 10. *num.* 28. cum *Aversa, Victor. etc.* Ratio, quia opus illud jam præceptum, cùm sit satisfactorium, bene potest per claves elevari ad meritum etiam satisfactionis sacramentalis; unde sicut qui die festo audit Missam, etiam ex voto debitam, duplex habet meritum; ita qui implet opus aliàs præceptum, injunctum simul in pœnitentiam. Hoc tamen non faciendum bene advertunt *Suar. Laym. et Sporer l. cit.* nisi spectata fragilitate pœnitentis. Communiter autem dicunt DD. quòd nisi expressè Confessarius imponat opus aliàs præceptum, intelligitur impositum opus supererogatorium. Vide *Pal. l. c.* qui citat *Sanch. et Bon.* Si verò Confessarius imponat auditionem

Missæ per mensem, non est obligatio audire duas Missas in festo, ut satis communiter docent *Con. d.* 10. *dub.* 8. *Laym. n.*9. *Sanch. n.* 6. *Pal. t.* 1. *tr.* 3. *d.* 19. *p.* 1. *n.* 4. *Croix n.* 1281. *Elbel n.* 235. *Spor. num.* 564. *et Salm. num.* 30. cum *Bon. Mercero, et Diana.*

Dubitatur 2. An si pœnitens statim post absolùtionem deferat aliud peccatum, sufficiat illi eamdem imponere pœnitentiam? Affirmant *Bonac. q.* 5. *p.* 2. *n.* 3 *et Croix n.* 1239. ex eadem ratione ut supra. Sed meritò id reprobant *Palaus p.* 21. §. 2. *num.* 10 *et Roncaglia c.* 1. *q.* 6. *R.* 2. cum *Candido*; nam licèt opus aliàs præceptum bene possit injungi in pœnitentiam, ut supra dictum est, non tamen opus præceptum eodem titulo satisfactionis sacramentalis.

514. — « 6. Etsi etiam possit injungi opus internum, utì contra » *Merat.* et alios docent *Con. Hurt. et Dian. p.* 4. *t.* 4. *resp.* 241. » communiter tamen debet esse externum, et afflictivum, v. gr. » oratio, jejunium, eleemosyna. Nam avaris eleemosyna, luxu- » riosis afflictio corporis convenit. Utrùm verò licitè imponan- » tur preces recitandæ pro defunctis, dubitari potest. *Vega t.* 2. » *c.* 64 *et Joan. Sanch. d.* 16. *n.* 1. negant : affirmant probabiliùs » *Turr. de pœnit. d.* 37. *dub.* 4. *Card. de Lugo d.* 25. *sect.* 5. Vide » *Dian. t.* 4. *p.* 3. *res.* 54. »

Advertendum hîc, quòd tam oratio, quàm eleemosyna, et quodcumque aliud bonum opus injunctum in Sacramento Pœnitentiæ valet pro opere pœnali et afflictivo, prout communiter docent Doctores, quia respectu ad nos per naturæ lapsæ statum quæcumque virtuosa actio rationem habet pœnæ, ex eo quòd, amissa originali justitia, omnes ad terrena et propria commoda proni sumus. Ita *Valent. t.* 4. *d.* 7. *q.* 14. *punct.* 3. *Castrop. d. un. p.* 21. §. 3. *n.* 1. *Laym. tr.* 6. *de Sacr. Pœnit. c.* 15. *n.* 9. *Pitig.* 2. *p. dist.* 15. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 1. *et Salm. tr.* 6. *de Pœn. c.* 10. *n.* 26, cum aliis et Busemb. ut supra. Idem scripsit novissimè doctus Auctor libri, cui titulus : *Istruz. per li Noo. Confess. part.* 1. *cap.* 16. *n.* 373. ubi dixit : *Ma qui s'avverta che noi non chiamiamo, nè stimiamo, inutile la penitenza qualunque ella si sia, che s'ingiunge nel Sagramento, essendo certo, cheanche un semplice segno di Croce congiunto con esso Sagramento è efficace per soddisfare; tanto più che nello stato presente della natura caduta ogni opera buona è in qualunque modo afflittiva e penale.* Id bene confirmatur à S. Francisco Salesio in sua Philothea *cap.* 23. *pag.* 201. ubi : *L'uno ha della pena a digiunare, l'altro a servire gl'infermi, a confessare, predicare, assistere agli sconsolati, e fare orazione, e simili esercizi : questa pena* (id est orandi, etc.) *vale più che quell' altra* (id est jejunandi); *perciocchè, oltre che egualmente doma il corpo, ella fa frutti molto più desiderabili.* Præsertim confirmatur à S. Thoma, qui dicit ; « Quælibet oratio » habet rationem satisfactionis, quia quamvis habeat suavitatem » spiritûs, habet tamen afflictionem carnis (ut dicit Gregorius » super Ezech. homil. 14.) Dum crescit in nobis fortitudo amo-

» ris intimi, infirmatur procul dubio fortitudo carnis. » (*S. Th.* » *Suppl. q.* 15. *ar.* 1.) »

Dubitatur hîc 1. An possit imponi opus internum? Negant *Sancius d.* 16. *n.* 1. *et Alens. ac Almain. ap. Suar. d.* 38. *sect.* 6. *n.* 2. quia pœnitentia, cùm sit pars Sacramenti debet esse sensibilis. Sed meritò cum communi sententia affirmant *Suar. Lugo d.* 25. *n.* 67. *Pont. de Matr. l.* 1. *cap.* 7. *n.* 4. *Laym. cap.* 15. *quæst.* 1. *Bonac. p.* 2. *n.* 10. *Escob. n.* 148. *Spor. n.* 563 *et Salm. cap.* 10. *n.* 27. cum *Con. Reg. Hurt. Aversa, etc.* Ratio, quia tale opus jam per se est meritorium, et satis fit sensibile per impositionem Sacerdotis, ac acceptationem pœnitentis, prout contritio fit sensibilis per Confessionem; et sic respondetur rationi oppositæ.

Dubit. 2. An possit imponi opus applicandum pro defunctis? Negant *Sancius d.* 36. *n.* 1. *et Vega cap.* 64. *cas.* 4, quia tunc opus non proderit pœnitenti ad satisfaciendum pro seipso, ut tenetur. Sed communiùs affirmant, et probabiliùs *Pal. p.* 20. §. 3. *n.* 5. *Lugo d.* 25. *n.* 62. *cum Turr. Anacl. pag.* 635. *n.* 30. *Sporer n.* 570. *Elbel n.* 246. *Holzm. n.* 608. *Salm. cap.* 10. *n.* 37. *cum Aversa, Hurt. Busemb. etc. in Cathec. Rom.* ubi dicitur: « Igitur » universæ satisfactionis modum culpæ ratio temperabit. Sed ex » omni satisfactionum genere maximè convenit pœnitentibus præ- » cipere, ut certis aliquot et definitis diebus orationi vacent, ac » pro omnibus, præsertim pro iis qui ex hac vita in Domino de- » cesserunt, preces Deo faciant. » Ratio, quia quælibet eleemosyna est verè meritoria, et licèt satisfactio illius operis tunc applicetur defunctis, satisfactio tamen bonæ voluntatis pœnitentis, qua opus applicat, ipsimet cedit.

« 7. Potest etiam aliquando injungi cessatio ab aliquo bono » opere (v. gr. nimia corporis afflictione), vel abstinentia aliqua » vice à Communione, ad promovendum majus bonum pœniten- » tis, si prudens Confessarius ad eum finem expedire judicet. » *Salas, Card. de Lugo, Dian. etc.* cum *Aversa q.* 13. *sect.* 3. » contra *Joannem Sancium.* »

Dubitatur, an possit imponi cessatio ab aliquo bono opere, nempe à Communione, jejunio, etc.? Negat *Sancius d.* 33, quia hoc non esset opus meritorium. Sed communiter rectè affirmant cum *Busemb.* et aliis, *Lugo d.* 25. *n.* 64. *Spor. n.* 573. cum *Suar.* et *Salm. c.* 10. *n.* 36. cum *Mol. Rodr. Gabr. etc.* Ratio, quia hujusmodi cessatio bene potest aliquando esse actus virtutis, saltem ad servandam obedientiam Confessario. Rectè verò advertit *Lugo*, regulariter non expedire hujusmodi pœnitentiam imponere: imò nec posse imponi, quando omissio illius operis sit fortè occasio aliis judicandi, quòd à Confessario in pœnitentiam fuerit injuncta, juxta dicta *n.* 512.

« 8. Etsi possit immediatè post absolutionem adhuc injungi » * (*ut communissimè dicunt Salmant. cap.* 10. *n.* 42. *Vica q.* 6. » *art.* 1. *in fine cum Diana, et Spor. n.* 576. *cum communi*)*; de- » bet tamen fieri ante, ut servetur ordo judicii. Vide *Dian. p.* 3.

» *t.* 4. *resp.* 136. *et p.* 5. *t.* 13. *res.* 36, ubi ex cap. finali, et *Och.* » docet, etsi consuetudo habeat ut ita fiat, illam tamen non in- » duxisse obligationem.

515. — « Resp. 2. Pœnitens communiter tenetur sub gravi » obligatione pœnitentiam, si rationabilis sit, acceptare, et im- » plere, ut habet communis contra *Cajet. Sylv. Nav.* quorum » sententia ad hoc saltem serviet, ut neminem non absolutum » dimittas, si vel levissimam subire velit ut notat *Sotus, et Reg.* » *lib.* 7. *cap.* 2. *Diana p.* 3. *t.* 4. *Reg.* 51. *et p.* 2. *t.* 15. » *R.* 52. * (*Sed huic non acquiesco juxta id, quod dixi n.* 510. *in* » *fin.*)* »

« Dixi 1. *communiter;* quia probabile est, quod docent *Laym.* » *lib.* 4. *t.* 6. *d.* 15. *Suar. et Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 136. contra *Con.* » *Henriq.* et alios, pœnitentiam sub veniali tantùm obligare se- » quentibus casibus : I. Si imposita sit pro solis venialibus. Ita » citati contra *Henr. Fagund.* II. Si pro mortalibus aliàs con- » fessis. III. Omissionem partis non gravis, in Confessione » mortalium ; vel etiam omissionem totius; si levis sit, v. gr. » unum *Miserere. Con. Fagund.* cum *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 102. » *et p.* 6. *t.* 8. *R.* 45. * (*Levem esse omittere unum* Miserere, *di-* » *cunt etiam Pal. p.* 21. §. 4. *n.* 11. *et Lugo d.* 25. *n.* 74. *Rosarium* » *verò B. Virginis, etsi quinque decadum, minimè dici potest ma-* » *teria levis.*) * IV. Si confessarius noluit obligare sub mortali; » quia cùm possit imponere pœnitentiam liberè, et sine omni obli- » gatione, ut probat *Suar. hic d.* 38. *sect.* 7. *Henriq. Fill. Fagund.* » *Tann. Conin. de Sacr. d.* 10. *dub.* 8. *n.* 65. contra *Turr. et Vasq.* » potest etiam sub levi tantùm imponere. * (*Et sic insinuat agen-* » *dum P. Segneri in suo Parocho Instr. ac Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* » 1249. *si pœnitens non acceptaret pœnitentiam impositam*)* Vide » *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 241. *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 82. V. Eum, qui lucra- » tur indulgentiam plenariam, liberari ab onere pœnitentiæ (nisi » sit medicinalis) docet *Dian. part.* 5. *t.* 12. *R.* 3. *et p.* 9. *t.* 6. » *R.* 56. *et Tann. Gran. C. de Lugo*, etc. contra *Val. March. et* » *Avers.* * (*Vide de hoc n.* 519.)*

« Dixi 2. *Si rationabilis sit;* quia si justo sit gravior, ac diffi- » cilior, nec Confessarius eam moderari velit, non peccabit gra- » viter pœnitens, si sine absolutione discedens, alterius Sacer- » dotis judicio peccata submittat, ut docent *Suar. Con. Laym.* » Imò ad eam non obligabitur, si omnino injustam esse constet, » aut si pœnitens eam non possit implere; vel illius sit oblitus. » Nec tunc ad aliud quidquam tenetur, etsi expediat, ut is, qui » sive culpabiliter, sive sine culpa oblitus est, in sequenti con- » fessione similem sibi injungi petat. Ita *Conin. Laym. Dian. p.* 4. » *t.* 4. *R.* 241. contra *Richar.* et *Sylv.* qui putant talem Confes- » sionem esse repetendam : quod præter AA. citatos negat etiam » *Card. de Lugo n.* 78. *ex Vasq.* docens, talem satisfacere, si » confiteatur illud peccatum oblivionis culpabilis. »

516. — Hic plura dubia occurrunt discutienda. Dubitatur 1. an pœnitens teneatur acceptare justam pœnitentiam, quam im-

ponit Confessarius? Tres sunt sententiæ. *Prima* negat, quam tenet *Cajet. t.* 1. *Opusc. tr.* 6. *q.* 2. *ad* 2. et probabilem putant *Sporer n.* 548. *et Tamb. c.* 2. *n.* 7. quia non tenetur acceptare, qui vult eam solvere in Purgatorio. *Secunda* sententia, quam tenent *Nav. cap.* 26. *n.* 29. item *Sotus, Med. Gabr. ap. Lugo d.* 25. *n.* 68. *et Soto, Zerola, Vill. etc. ap. Renzi c.* 2. *sect.* 3. *qu.* 12. dicit posse non acceptare, sed si acceptet, teneri ad eam exequendam. *Tertia* sententia communis et vera, quam tenet *Suar. d.* 38. *sect.* 7. *n.* 2. (qui oppositas vocat temerarias, *Lugo l. c.*) ubi nostram sententiam vocat certam cum *Vasq. et Victor.* (qui post Tridentinum dicunt esse de fide) *Elbel n.* 227. *et Salm. c.* 10. *n.* 52. cum *S. Thoma, Palud. et P. Soto,* dicit peccare, qui pœnitentiam non acceptat, vel non vult implere, et absolutionem vult recipere. Ratio, quia, ut docet *Benedict. XIV in Epist. Encycl. Inter præteritos* (*in Bullar. tom.* 3. *n. XXI* §. 65.) sicut Confessarius justam tenetur injungere pœnitentiam, ita pœnitens tenetur illam acceptare.

Probabile tamen est, quòd si pœnitenti videatur pœnitentia illa justo gravior, aut nimis onerosa respectu ad suam imbecillitatem, tunc si confessarius nollet eam moderari, posset saltem sine culpa gravi discedere absque absolutione, et alium adire Confessarium, ut dicunt cum *Busemb. et Coninch.* supra, *Suarez d.* 38. *sect.* 7. *n.* 4. *Laym. c.* 15. *n.* 6. *Elbel n.* 228. *Holzm. n.* 601. *et Spor. n.* 550. Hoc tamen intelligendum, si pœnitentia illa verè sit irrationabilis, vel impar debilibus viribus pœnitentis; nam si contra pœnitentia facilè posset ab eo impleri, et nollet ex mera desidia illam acceptare, ac cum levi absolvi vellet, non videtur posse excusari à peccato gravi, quia (ut bene ait *Lugo n.* 69.) sicut peccaret Sacerdos imponendo levem pœnitentiam sine justa causa pro gravibus culpis, ita peccaret pœnitens volens sine causa recipere absolutionem cum pœnitentia justo leviori.

317. — Dubitatur 2. An pœnitens peccet graviter, si omittat implere pœnitentiam gravem, impositam pro venialibus, aut mortalibus confessis? Commune est quòd si injungatur pœnitentia levis, non est obligatio illam implendi sub gravi, etiamsi tota omittatur; *Pal. p.* 21. §. 4. *n.* 11. *Lugo d.* 25. *n.* 74. *Renzi cap.* 2. *sect.* 3. *q.* 14. *Suar. d.* 38. *sect.* 7. *n.* 5. *Croix n.* 1278. cum *Avers.* et aliis passim. Ratio, quia materia levis non est capax gravis obligationis. Nec obstat, quòd Sacramentum maneat incompletum, nam illud jam est completum essentialiter; completio autem integralis per materiam levem non obligat nisi leviter secundùm materiam. Dubium vertit, quando materia pœnitentiæ est gravis. *Prima* sententia probabilis et communior dicit esse peccatum grave illam omittere, ita *Lugo, et Pall. ll. cc. Bon. q.* 5. *sect.* 3. *p. n.* 4. *Ronc. cap.* 2. *q.* 2. *R.* 2. *Concina p.* 423. *num.* 11. *Salm. cap.* 10. *n.* 62. *Esc. lib.* 17. *n.* 206. cum *Henriq. Con. Fag. et Nugno.* Ratio, quia gravitas vel levitas hujus obligationis non sumitur ex gravitate causæ, nempe peccati

confessi, sed ex materia præcepta, scilicet pœnitentiæ impositæ. *Secunda* verò sententia satis probabilis negat hanc obligationem esse gravem; ita *Nav. cap.* 21. *n.* 43. *Suar. l. c. Laym. cap.* 15. *n.* 7. *Diana p.* 3. *trac.* 4. *R.* 136. *Spor. n.* 544. et probabilem putant *Lugo n.* 76. *Mazzotta to.* 3. *p.* 381. *Tamb. cap.* 2. *n.* 4. cum *Henr. et Croix, n.* 1279. cum *Soto Palud. Fill. Led. et Aversa.* Ratio, quia hoc casu materia satisfactionis impositæ non est necessaria in quantum est gravis; unde sicut Confessarius non tenebatur, imò nec poterat illam imponere sub gravi, ita nec pœnitens sub gravi adimplere. Nec valet dicere quòd pœnitentia non est commensuranda cum peccato, sed cum pœna temporali ob peccatum debita; nam respondetur 1. Quòd si hoc esset, utique deberet pro quolibet veniali gravis imponi pœnitentia, cùm unicuique veniali gravis, imò gravissima debeatur pœna. Resp. 2. quòd ex Tridentino pœnitentia injungenda est *pro qualitate criminum*, non autem pœnæ. Sentio tamen dicendum cum *Roncaglia* (cui consentit etiam *Laym. l. c.*) quòd si per accidens peccata illa venialia valde disponerent pœnitentem ad mortale, tunc posset Confessarius gravem ei imponere pœnitentiam, ut ipsum removeat à periculo peccandi mortaliter; et tunc tenebitur pœnitens, si velit absolvi, illam acceptare et adimplere. Præterea censeo, quòd si pœnitens pro mortalibus confessis condignam non egerit pœnitentiam, tunc si iterum eadem peccata clavibus subjiciat, bene poterit Confessarius gravem injungere pœnitentiam; et pœnitens, si acceptet, tenetur eam implere.

An autem circumstantias pœnitentiæ impositæ teneatur pœnitens implere sub mortali, nempe ad recitandam coronam flexis genibus, brachiis extensis, et similia? Resp. nulli dubium, quòd omissio circumstantiæ erit saltem venialis; quando verò erit vel ne mortalis, pendet ex molestia levi aut gravi, quam affert circumstantia, vel per se, vel respectivè ad pœnitentem, prout significaverit Confessarius pœnitentiam imponens; ita communiter *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 12. *n.* 8. *Lugo d.* 25. *n.* 93. *Viva q.* 5. *ar.* 2. *n.* 4. *Renzi c.* 2. *sect.* 3. *q.* 16. *Tamb. l.* 4. *c.* 2. *n.* 14. *et Croix n.* 1280. *cum Dicast. Aversa, etc.*

318. — Dubitatur 3. An Confessarius pro culpis gravibus possit imponere pœnitentiam gravem, sed sub obligatione levi? *Prima* sententia negat, quam tenent *Renzi c.* 2. *sect.* 3. *q.* 14. *et Bonac. qu.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *n.* 4. *cum Coninch. et Nugno.* Ratio, quia, licèt possit legislator in materia gravi obligare tantùm sub levi, tamen in hoc Sacramento Confessarius non reputatur ut legislator, sed ut simplex minister, cùm ibi agat nomine Dei, unde non potest materiam per se gravem sub levi imponere. *Secunda* sententia communior affirmat, quam tenent *Busemb.* ut supra cum *Henr. et Fag. Suar. d.* 38. *sect.* 7. *n.* 5. *Filliuc. tr.* 8. *n.* 54. *P. Segneri Instruct. ad Conf. cap.* 3. *Tamb. l.* 4. *c.* 2. *n.* 6. *Dicast. ap. Croix n.* 1249. et probabilem vocat *Viva. q.* 6. *art.* 1. *n.* 2. cum *Medina, et Diana.* Ratio, quia revera (ut ipsi adversarii concedunt, utque dictum est *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 143.)

quilibet legislator potest gravem materiam præcipere sub levi. Nec obstat ratio opposita; nam Confessarius in hoc Sacramento non tantùm fungitur vicibus Christi, sed etiam est à Christo constitutus verus judex et legislator, qui ex potestate sibi tradita solvit remittendo peccata, et ligat præcepta imponendo circa obligationem satisfactionis implendæ : unde hujus obligationis gravitas oritur non ex vi Sacramenti, sed ex præcepto Confessarii. Hæc secunda sententia per se loquendo valde probabilis mihi videtur, sed non probarem, si Confessarius ex hac doctrina vellet pro peccatis gravibus totam pœnitentiam imponere sub levi, excepto casu gravis ægritudinis, aut intensissimæ contritionis, vel alio casu rarissimo, in quo omnino videretur expedire ad salutem pœnitentis; censeo enim ex præcepto Tridentini teneri semper Confessarium injungere aliquod grave opus sub obligatione gravi (ut jam dixi *n.* 510. *in fine*); licèt sit leve respectivè ad numerum et gravitatem peccatorum. Præfata ergo sententia deservire poterit ad hoc tantùm, ut Confessarius, postquam imposuit aliquam pœnitentiam gravem, aliam graviorem injungat sub levi, ut si pœnitens illam implebit, sacramentaliter satisfaciat; si verò negliget, non gravetur culpa gravi. Et sic puto rectè se gerere Confessarium; cùm enim spectata pœnitentis imbecillitate possit Confessarius primam tantùm gravem pœnitentiam imponere sub præcepto, et graviorem sub consilio præscribere, meliùs consulet bono pœnitentis, imponendo illam graviorem sub levi, ut omnia opera injuncta eleventur ad meritum satisfactionis sacramentalis. Minimè autem approbo id quod dicunt *Medina ap. Suar. et alii ap. Busemb.* ut supra, nempe quòd Confessarius possit aliquando injungere pœnitentiam sine ulla obligatione; hoc dico est omnino improbabile; nam legislator potest ferre et non ferre legem; sed si ferat, non potest quidem eam ferre sine obligatione, cùm lex debeat necessariò saltem sub levi obligare : lex enim quæ non obligat non est lex, sed consilium.

519. — Dubitatur 4. An tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ plenariæ possit Confessarius absolutionem impertiri nulla injuncta pœnitentia? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Lugo d.* 27. *n.* 21. *Suar. d.* 38. *sect.* 10. *n.* 10. *Pal. p.* 21. *n.* 9. cum *Toleto, et Sa, Viva qu.* 6. *art.* 1. *n.* 1. *v. Quinto* (limitant tamen *Salm.* et *Viva* nisi pœnitens indigeat aliqua pœnitentia medicinali) : et idem docuit *D. Th. Suppl. qu.* 25. *ar.* 1. *ad* 3. ubi ad objectionem, quòd non possit Sacerdos remittere pœnitentiam, cùm hæc sit pars Sacramenti, respondet : « Pro eo faciens » Indulgentias, solvit pœnam quam debuit, de bonis Ecclesiæ » communibus. » Subdit verò ad 4. « Tamen consulendum est » eis, qui indulgentias consequuntur, ne propter hoc ab ope- » ridus pœnitentiæ injunctis abstineant. » Ratio hujus sententiæ est, quia pœnitentia principaliter imponitur pro satisfacienda pœna temporali, quæ jam tota remittitur per Indulgentiam. Sed his non obstantibus, tenendum est oppositum cum *Conc.*

p. 407. *n.* 6. *Ronc. c.* 2. *q.* 7. *et Croix num.* 1273. *cum Fill. Rod. Dicast.* Et hodie non est ampliùs de hoc dubitandum, dum noster SS. Pontifex Bened. XIV *in cit. Epist. Encycl. Inter præteritos* (Vide in *Bullar. to.* 3. *n. XIX.* §. 65.) sententiam contrariam tanquam laxiorem reprobat, dicens, non posse putari verum pœnitentem, qui Indulgentias consequi cupit, si hujus prætextu se vult eximere à pœnitentia sacramentali adimplenda. Ratio 1. quia, ut Pœnitens posset per Indulgentias liberari à pœnitentia certè debita, certus esse deberet se illam lucrari : sed patet hoc valde incertum esse ; unde non potest debito certo satisfacere per incertam solutionem. Ratio 2. quia, licèt certò quis Indulgentias lucraretur, debet tamen semper aliquam pœnitentiam (quæ est integralis pars Sacramenti) implere, ne Sacramentum mutilum maneat.

Dixi *aliquam pœnitentiam,* nam communiter et probabilissimè, præter AA. citatos pro prima sententia, dicunt *Nao. cap.* 26. *n.* 21. *Tol. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 8. *Sporer n.* 258. *Elbel n.* 248. *Holzm. n.* 612. *et Laym. cap.* 15. *num.* 12. *cum Soto, et Henr.* causa Indulgentiarum bene posse à Confessario pœnitentiam diminui, modò aliqua imponatur, quia per eam jam integratur Sacramentum, et contra per Indulgentias probabiliter satisfit pœnæ temporali de bonis communibus Ecclesiæ, ut docet *D. Thomas loc. cit.*

520. — Dubitatur 5. an si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ injunctæ, teneatur repetere Confessionem, ut aliam pœnitentiam accipiat? *Prima* sententia, quam tenent *S. Anton. p.* 3. *tit.* 14. *cap.* 19. §. 19. *et Bonac. q.* 5. *sect.* 3. *p.* 3. *n.* 9. *cum Sylo.* et aliis, dicit, hunc teneri saltem præcipua repetere peccata, ut condigna pœnitentia sibi imponatur : quia pœnitens curare debet, quantùm commodè potest, ut Sacramentum fiat integrum ; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media. *Secunda* verò sententia communis, quam tenent *Lugo d.* 25. *n.* 87. *Pal. p.* 29. *n.* 19. *Sporer n.* 552. cum communi, *Croix n.* 1275. *Ronc. c.* 2. *q.* 7. *Holzm. n.* 617. *Viva q.* 6. *art.* 2. *n.* 6. *Dian. t.* 4. *tr.* 4. *R.* 241. *Elb. p.* 272. *num.* 244. *cum Nao. Sot. Aoers. et Salm. c.* 10. *n.* 83. *cum Suar. Vasq. Laym. Conc. Vict. Cand. Vivald. etc.* negat obligationem hanc etiamsi pœnitens culpabiliter oblitus fuerit pœnitentiam ; ut specialiter notant *Salm. Sporer, Holzm. Elbel, Lugo cum Vasq. et Croix cum Nao. Soto*, et aliis. Ratio, quia ex una parte non tenetur ampliùs ad pœnitentiam, cùm illius impletio facta sit ei impossibilis ; ex altera non videtur extare hanc obligationem repetendi Confessionem, ut integretur Sacramentum, cùm nemo videatur teneri repetere sua peccata, semper ac ipsa directè fuerint remissa ; hoc enim gravissimum esset onus. Utraque sententia est probabilis. Meritò autem advertunt *Coninck d.* 10. *dub.* 9. *n.* 86. *Pal. n.* 18. *Diana, Elbel. Spor. ll. cc. et Salm. n.* 83. *cum Cajet. Soto, Nao. et Med.* quòd talis pœnitens teneretur utique, cùm commodè posset, adire Confessarium suum, si putaret illum adhuc memorem esse pœ-

nitentiæ, quam injunxit; tunc enim ejus impletio est ei adhuc moraliter possibilis.

521. — « 1. Is, qui pœnitentiam implet in statu peccati mortalis, probabiliter quidem satisfacit præcepto, cùm impleat » ejus substantiam; peccat tamen, sed venialiter, ut docent » *Suarez, Laym. Dian. loc. cit.*, quia Sacramenti partem suscipit indignè, et obicem ponit effectui, scilicet remissioni » pœnæ (quem tamen, obice remoto, recuperari docent *Nav.* » *Tol. Caj. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 85. *Fagund. Suarez, etc.*) unde » quamprimum est implenda, potestque graviter etiam peccari » nimium differendo, quod ex variis circumstantiis judicandum. » Vid. *Dian. part.* 2. *t.* 15. *res.* 53. *et p.* 5. *t.* 13. *R.* 38. Non » esse autem grave, seu mortale, si non differat ultra octiduum, » docet *Hurt. apud Dian.* Imò posse differri per annum (hoc » est quamdiu non tenetur ad novum Sacramentum Pœnitentiæ) vult ipse *Dian. part.* 9. *t.* 7. *res.* 57. *ex Amico, et Leand. etc.* nisi tamen pœnitens dubitet, an postea possit implere; eo » enim casu teneri quamprimum commodè potest. * (*Hoc meritò communiter rejicitur cum Salm. c.* 10. *n.* 65. *Tamb. lib.* 4. » *c.* 2. *n.* 9. *et Croix n.* 1288. *qui probabiliter tamen excusat à* » *mortali, si dilatio sit ad mensem, si pœnitentia sit tantùm vindicativa. Roncaglia verò damnat de mortali si differatur pœ*» *nitentia per* 15 *dies, sed hoc videtur nimis rigidum; non repu*» *tatur enim gravis dilatio, quæ non affert grave præjudicium rei* » *præceptæ, ut ait Lugo d.* 25. *n.* 91. *qui addit n.* 92. *dilatio*» *nem, ut sit gravis, debere esse ad longum tempus. Renzi autem* » *q.* 18. *cum Cotonio, et Gloss. in l. fin. C. de Cens. dicit non* » *esse gravem dilationem infra sex menses; sed hoc videtur nimis* » *benignum.*) * Similiter non esse mortale, si obligatus jejunare » feria 6. differat in diem sequentem; vel obligatus communicare singulis mensibus differat ad 6 vel 8 dies, affirmat *Dian.* » *loc. cit. ex Palao*, præsertim ex causa aliqua, tametsi levi. » * (*Dicunt Salm. c.* 10. *n.* 65. *non esse mortale differre obligatio*» *nem confessionis per* 4 *dies, si justa causa excuset. Et commu*» *niùs Pal. p.* 21. §. 4. *n.* 12. *Spor. n.* 577. *Holz. n.* 605. *cum* » *Suar. Conc. et aliis censent, non esse mortale differre Com*» *munionem per* 6 *vel* 8 *dies, quando quis tenetur communicare* » *per singulos menses. Et consentit Roncag. c.* 2. *q.* 6. *R.* 1. » *modò* (*rectè monet*) *pœnitentia non sit medicinalis; ita ut* » *illa dilata periculum sit relabendi. Putat autem Croix n.* 1277. » *cum Gob. et Steph. quòd ex decem communionibus omittere* » *unam, non sit mortale; sed huic non acquiesco.*) * »

522. — Dubitatur 1. An qui existit in mortali possit implere pœnitentiam impositam. *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Tabiena, Alens. Archid. apud Salmant. c.* 10. *n.* 70. Et citant pro se *D. Thomam*, qui *Suppl. q.* 14. *ar.* 2. *ad* 2. sic ait: « Oportet.... quòd opera satisfactoria sint Deo accepta, quod dat eis » caritas, et ideo sine caritate opera facta non sunt satisfactoria. » Ratio hujus sententiæ est, quia peccator injuriam irrogat Sacra-

mento, dum obicem ponit satisfactioni in Sacramento impositæ. *Secunda* sententia, quam tenent *Tourn. Prælect. Theol. t.* 9. *p.* 245. *R.* 3. *Juenin. t.* 7. *p.* 490. *a.* 3. *Antoine p.* 519. etiam negat implere, si impleat habens actualem affectum ad peccatum mortale; secus si tantùm existat in mortali; ita præfati Auctores. Ratio, quia ad satisfaciendum Deo non requiritur status gratiæ sanctificantis, sed sufficit voluntas Deum placandi, quæ contra deest in eo, qui habet actualem affectum ad peccatum. *Tertia* sententia communis et probabilior universè affirmat, et hanc tenent *Suar. d.* 38. *sect.* 8. *n.* 1. *Nav. c.* 3. *n.* 7. *Salm. c.* 10. *n.* 69. *Concin. p.* 359. *n.* 3. *Ronc. c.* 2. *q.* 5. *Lugo d.* 25. *n.* 30. cum *Palud. Cajet. Soto, Sylvest. et Bon. sect.* 3. *p.* 4. *n.* 15. *cum Sa, Tol. Val. Vasq. Con. Fill. etc.* Ratio, quia ad implendum præceptum satisfactionis sufficit ponere opus præcepti, licèt præcepti finis non obtineatur. Respondetur autem ad textum *D. Thomæ*, quòd ibi S. Doctor non loquatur de adimpletione satisfactionis injunctæ, sed tantùm de ejus merito, quod non potest haberi sine caritate.

523. — Dubitatur 2. An peccet qui implet pœnitentiam impositam, existens in mortali? Conveniunt DD. hunc non peccare mortaliter; alii verò (ut *Lugo d.* 25. *n.* 32. *ac Aversa, Dicast. Stephan. etc. ap. Salm. c.* 10. *n.* 70. qui putant probabile) dicunt nullo modo peccare; quia, ut aiunt, nulla est culpa obicem ponere soli remissioni pœnæ. Alii tamen probabiliùs tenent peccare venialiter, quia ponere obicem effectui partiali Sacramenti non potest ab aliqua culpa excusari; ita *Suar. d.* 38. *sect.* 8. *n.* 7. *Laym. c.* 15. *n.* 15. *Wig. tr.* 13. *n.* 129. *Bon. p.* 4. *n.* 15. *et Salm. l. c.* etiam probabile censent. Dicunt autem *Wig. Salm. et Antoine*, quòd, recedente fictione, tunc pœnitentia habeat effectum satisfactionis; contra *Scotum, Med. Bon. et Vasq.* qui censent habere effectum cùm impletur.

524. — « 2. Pœnitentiam (etiam medicinalem) impositam » sub conditione hac, *si iterum labatur*, nec teneri acceptare, » nec implere, eò quòd Confessarius nec Judex sit, nec Medicus » peccatorum committendorum, docet *Diana part.* 6. *t.* 7. » *Res.* 49. *ex Palao, Trull. etc.* Sed contrarium probabilius » cum *Suarez* tenet *Aversa q.* 13. *sect.* 4. quia non imponit eam » pro peccatis committendis, sed commissis conditione reinci- » dentiæ. » * (*Et sic tenendum cum Suar. de Rel. l.* 3. *c.* 8. *Laym. c.* 15. *n.* 11. *Bon. p.* 2. *n.* 26. *Salm. c.* 10. *n.* 38. *cum Aversa, et aliis. Id tamen intelligendum, modò imponatur proportionata pœnitentia pro peccatis confessis.*) *

525. — « 3. Qui non implevit intra tempus præscriptum, non » ideo deobligatur. »

Dicit *Henriq. ap. Renzi c.* 2. *sect.* 3. *q.* 18. quòd si assignetur dies ad pœnitentiam implendam, transacto illo, non est ampliùs obligatio implendi; sed omnino tenendum est oppositum cum *Bus. et Diana p.* 5. *tr.* 13. *R.* 37. *Renzi l. c. ac Croix n.* 1290.

cum Aversa, et Mendo. Dicunt autem *ibid. Sporer, Con. et Gob.*, quòd si alicui sit injunctum jejunium die Sabbati in honorem B. M. V. transacto eo die, non tenetur in alio. Sed hæc opinio nec mihi arridet, tum quia semper principaliter intenditur à Confessario jejunium, et accessoriè dies; tum quia, quando materia est divisibilis, qui non potest implere totum, tenetur ad partem.

526. — « 4. Potest satisfacere per alium, cui Confessor id » concedit, vel qui per se non potest, ut docent *Regin. Fagund.* » *Dian. pag. 4. t. 4. Res.* 141. * (*Sed adverte hîc Prop.* 15 *damnatam ab Alex. VII* quæ dicebat: *Pœnitens propria auctoritate* » *substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adim-* » *pleat.*) * Hic tamen non tenetur, nisi Confessor id voluerit. » An verò satisfaciens pro alio, simul pro se possit, alii aiunt, » alii probabiliùs negant, ut habet *Sa.*

527. — « 5. Non necessariò impletur ante Communionem. » * (*Hîc advertantur quatuor Propositiones damnatæ ab Alexan-* » *dro VIII, nempe Prop.* 16. Ordinem præmittendi satisfac- » tionem absolutioni induxit non Politia aut institutio Ecclesiæ; » sed ipsa Christi lex, et præscriptio, natura rei idipsum quo- » dammodo dictante. *Prop.* 17. Per illam praxim mox absol- » vendi, ordo pœnitentiæ est inversus. *Prop.* 18. Consuetudo » moderna quoad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, » etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et » multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia » non habetur pro usu, sed pro abusu. *Prop.* 22. Sacrilegi sunt » judicandi qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, » antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint. *)

528. — « Quæres: quis pœnitentiam possit commutare, et » quomodo?

« Resp. 1. Ex justa causa quivis Sacerdos id potest, si de novo » ei confiteatur, ut habet communis sententia, contra *Sotum*, » *et Vasquez*, saltem si peccata non sint reservata: imò etiam » probabiliter etiamsi talia fuerint, ut habet *Fernand.*

« Resp. 2. Sine nova Sacramenti administratione potest id » solus Sacerdos, qui injunxit, si adhuc recordetur statum » pœnitentis, et hic ad eum recurrat tempore tam brevi, ut » moraliter idem judicium censeri possit, v. g. intra hebdoma- » dam. *Henr.* et alii 4. imò etsi post longius intervallum. *Card.* » *de Lugo, Aversa, et Dian. p.* 7. *t.* 6. *res.* 46. *et p.* 9. *tr.* 6. » *R.* 57. contra *Pal.* etc. Ratio, quia judex, incognita causa, » non potest ferre sententiam. Ita *Sylv. Suar. Con. Laym. Fill.* » *Reg. Fag. et Card. de Lugo*, contra *Nav. Henr. Tol. Sa*, » *Rodr. Bejam, Val. Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 53. *et p.* 2. *t.* 1. *misc.* » *R.* 53. qui dicunt, etiam alium posse, non repetitis peccatis. » Quæ sententia, etsi non ex ratione, ex principio tamen extrin- » seco videtur esse in praxi probabilis (*Dian.* enim *l. c.* pro ea » adducit 14 Auctores, dicitque esse usum, sive praxim Con- » fessariorum), et Confessariis posse servire, quando pœnitens

» difficulter adduci potest ad repetenda peccata, vel tempus id » non fert; præsertim si ex confessione (nam in ea, et non extra » debet fieri) aliorum peccatorum, et ex præsenti statu pœni- » tentis, ipsiusque testimonio habeant aliquam confusam noti- » tiam peccatorum præteritæ confessionis. Ita *Fag. p.* 2. *l.* 9. » *c.* 4. *n.* 22. *Lugo d.* 25. *sect.* 6. *n.* 107 *et* 109.

« Resp. 3. Ipse pœnitens non potest commutare pœnitentiam, » etiam in evidenter meliorem, ut docent *Sanch.* 6. *mor. Conin.* » *d.* 10. *a.* 12. *n.* 13. *Regin.* et alii : etsi contrarium probabile » dicat *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 53. *et p.* 5. *tr.* 14. *res.* 73. *ex Porc.* » *et Vill.* Sed hoc *Turr.* temerarium, *C. de Lugo* communi Theo- » logorum et fidelium sensui repugnare dicit *d.* 23. *sect.* 6. *n.* 95.

529. — Dubitatur 1. An pœnitens optans pœnitentiam injunctam sibi commutari, teneatur Confessionem factam repetere? Resp. si confitetur eidem Confessario, non erit opus eam repetere, dummodo Confessarius adhuc confusè recordetur statûs ejus conscientiæ. Si verò confitetur alteri, duplex est sententia : *Prima* sententia affirmat esse obligationem repetendi, et hanc tenent *Laym. c.* 5. *n.* 16. *Lugo d.* 25. *n.* 107. *Pal. p.* 21. §. *ult. num.* 13. *Conc. p.* 434. *n.* 20. *Ronc. c.* 3. *q.* 3. *Holz. p.* 158. *num.* 616. *Croix n.* 1295. *Elbel p.* 171. *n.* 243. *Spor. p.* 243. *n.* 588. *Tamb. l.* 4. *c.* 3. *n.* 22. *et Salm. c.* 10. *n.* 79. *cum Suar. Soto, Sylo. Vasq. Conc. Reg. Molf. etc.* Ratio 1. quia Confessarius non potest pœnitentiam commutare, nisi in judicio sacramentali; hoc autem judicium non potest exercere nisi pœnitens sua deferat crimina. Ratio 2. quia pœnitentia, ut docet Tridentinum, non solùm debet esse punitiva, sed etiam medicinalis, nempe ut non tantùm sit in vindictam vitæ anteactæ, sed etiam in custodiam futuræ; nequit autem Confessarius convenientem medicinam pœnitenti applicare, nisi culparum ejus notitiam habeat. *Secunda* verò sententia satis probabilis negat esse hanc obligationem, eamque tenent *Nav. Man. c.* 26. *n.* 22. *Tolet. l.* 3. *c.* 11. *n.* 12. *Bon. q.* 5. *p.* 3. *num.* 8. *Sa, v. Satisfactio, n.* 5. *Dian. p.* 2. *tr.* 15. *R.* 53. *cum Henr. Vill. Rodr. Vict. Vivald. Portell. Valer. etc.* et hanc probabilem putant *Busemb. ut supra, Lugo n.* 109. *Anacl. p.* 532. *n.* 17. *Sporer n.* 589. *et Laym. Salm. Holzm. ac Tamb. locis cit.* Ratio, quia in hac secunda Confessione non agitur de judicio ferendo super culpis delatis in Confessione præcedenti, ubi judicium jam fuit efformatum, sed tantùm agitur de pœnitentis impotentia sive imbecillitate ad pœnitentiam implendam, et sic respondetur ad primam rationem. Difficilius est respondere ad secundam; sed responderi potest, quòd Confessarius commutando pœnitentiam in æqualem vel minorem, bene potest præbere medicinam peccatis aliàs confessis, vel imponendo pœnitentiam æquivalentem, vel pœnitentiam datam minuendo juxta dispositionem pœnitentis. Cæterùm iidem AA. primæ sententiæ (ut *Palaus, Salm. Roncag. Elbel, et Croix*) fatentur eo casu non esse opus singula peccata repetere, sed tantùm præcipua, quantùm sufficit ad notitiam confusam habendam statûs pœnitentis. Addunque probabiliter

Nav. c. 56. *num.* 22. *Spor. l. c. et Tamb. n.* 23. quòd si Confessarius advertat pœnitentem non implevisse pœnitentiam, nec facilè impleturum, etiam eo non petente, poterit ei illam commutare.

Dubitatur 2. An Confessarius inferior possit commutare pœnitentiam à Superiore impositam ob casus reservatos? *Prima* sententia communior negat, et hanc tenent *Gonet d.* 13. *n.* 36. *Suar. dist.* 38. *sect.* 10. *n.* 24. *Lugo dist.* 25. *n.* 104. *Holzm. n.* 616. *Sporer num.* 5185. *Conc. p.* 433. *n.* 16. *Renz. c.* 2. *sect.* 3. *q.* 27. item *Coninc. Valent. Regin. Vega, Molf. etc. ap. Salm. c.* 10. *n.* 72. Ratio, quia accessorium sequitur naturam principalis: sicut ergo reservatum erat Superiori judicium in causa principali scilicet in absolvendis reservatis, ita reservata manet impositio pœnitentiæ, quæ ad idem judicium pertinet. *Secunda* verò sententia affirmat, eamque tenent *Palaus pag.* 21. §. *ult. n.* 7. *et Elbel n.* 242. *cum Sanch. Bonac. et Henr.* ac probabilem vocant *Spor. et Salm. ll. cc. cum Vasq. Nav. Sa, Dicast. Gabr. Fern. etc.* Ratio, quia cùm peccata jam fuerint à Superiore absoluta, est omnino ablata reservatio, et remanent illa peccata communia; unde si pœnitens illa iterum subjiciat inferiori, potest hic novum de eis formare judicium, ac proinde pœnitentiam commutare. Nec obstat, ut dicunt, quòd inferior potestatem non habeat in sententiam superioris, nam quando sublata est reservatio, uterque eamdem habet potestatem. His tamen non obstantibus, prima sententia mihi arridet: nam licèt inferior hîc et nunc possit novum formare judicium super illa peccata, si rursus ei deferantur, tamen nullam ipse habet facultatem mutandi sententiam superioris in judicio priùs ab eo lato; principium enim certum est, quòd inferior nihil potest in legem superioris. Probabile autem puto id quod dicunt *Bonac. part.* 3. *n.* 6. *et Renzi l. c. cum Suar. Henr. Victor. Med. Fagund. etc.* quòd secunda sententia posset locum habere, si gravis accederet causa, et non esset facilis accessus ad Superiorem; quia tunc inferior licitè posset pœnitentiam commutare ex præsumpta Superioris conniventia.

Dubitatur 3. An Confessarius possit commutare pœnitentiam extra Confessionem? Certum est, quòd alter Confessarius nequit extra Confessionem mutare pœnitentiam etiam injustam à primo impositam, ut cum communi sententia dicunt *Diana p.* 2. *tract.* 15. *R.* 53. (contra *Valer. et Victorell.*) *Salm. c.* 10. *n.* 74. *et Croix n.* 1293. *cum Lugo*, qui meritò oppositam vocat improbabilem. Si verò sit idem Confessarius qui pœnitentiam imposuit, censet *Coninck. n.* 46. *dub.* 8. *in fine*, eum posse pœnitentiam commutare extra Confessionem, sed non ultra quàm infra eumdem diem; *Sporer* verò *n.* 586. *cum Soto, et Valent.* extendit ad infra biduum; *Busemb.* et *Diana l. c.* cum *Henr. Led. Vivald.* etc. extendunt ad hebdomadam, imò *Lugo, Aversa, Gab. etc. apud Salm. l. c.* id permittunt adhuc per longius intervallum. At veriùs puto dicendum cum sententia communiori, quam tenent *Bon. p.* 3. *n.* 7. *Conc. p.* 433. *n.* 17. *et Salm. ibid. cum Suar. Nav. Sylv.*

Vega, Reg. Præpos. et *Dic.* id tantùm posse admitti, si fiat statim post absolutionem antequam pœnitens discedat, quia tunc tantùm videtur moraliter perseverare idem judicium.

530. — Cùm autem valde proficuum possit esse pœnitentibus, ut faciliùs inducantur ad majorem pœnitentiam acceptandam, et fortiùs à peccatis absterreantur, eis indicare pœnitentias quæ olim in Canonibus pœnitentialibus erant præscriptæ pro aliquibus criminibus, ut monent Catechismus Romanus, D. Antoninus, et D. Carolus Borromæus; ideo hîc operæ prætium duxi adjicere aliquos principaliores ex dictis Canonibus secundùm ordinem Decalogi, videlicet :

Circa I *Præceptum* 1. Qui à fide desciverit, pœnitentiam aget annis decem. 2. Qui auguriis, et divinationibus servierit, quive incantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem. 3. Respiciens furta in astrolabio, pœnitens erit annis duobus. 4. Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos. 5. Qui magos consuluerit, in pœnitentia erit annos quinque.

Circa II *Præceptum.* 1. Quicumque sciens pejeraverit, 40 dies in pane et aqua, et septem sequentes annos pœniteat, et nunquam sit sine pœnitentia, et nunquam in testimonium recipiatur et post hæc Communionem percipiat. 2. Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem. 3. Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publicè blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum Missarum solemnia aguntur, stet, ultimoque ex illis die, sine pallio, et calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane et aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo ingressurus. Singulis jam illis septem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest, alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recusanti Ecclesiæ ingressus interdicatur, et in obitu ecclesiastica careat sepultura. 4. Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III *Præceptum.* 1. Qui opus aliquod servile die Dominico festove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane et aqua. 2. Si quis jejunia à S. Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane et aqua. 3. Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem. In Quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in 4. Pascha non communicet : ac præterea à carne abstineat.

Circa IV *Præceptum.* 1. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens sit in pane et aqua. 2. Qui parentes injuria affecerit, tres annos. 3. Qui percusserit, annos septem. 4. Si quis contra Episcopum, Pastorem, et patrem suum insurrexerit, in Monasterio omnibus diebus vitæ suæ pœnitentiam aget. 5. Si quis Episcopi, aut Ministrorum ejus, vel Parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies 40 in pane et aqua.

Circa V *Præceptum.* 1. Qui Presbyterum occiderit, pœniteat 12 annis. 2. Si quis patrem, aut matrem, fratrem aut sororem

occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat corpus Domini, nisi obitu, abstineat à carne et vino, dum vixerit, jejunet secunda, et quarta, et sexta feria. 3. Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, et in obitu Communionem recipiet 4. Qui homicidii auctor fuit, ob consilium quod dedit, pœnitentiam aget 40 dies in pane et aqua, cum septem sequentibus annis. 5. Si qua mulier sponte abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres; si nolens, quadragesimas tres. 6. Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies 40 in pane et aqua, cleribus ac leguminibus : abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias : tres præterea quadragesimas in anno observabit. 7. Qui sceleris occultandi causa filium negavit, pœnitentiam aget annos decem. 8. Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres. 9. Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget unum annum per legitimas ferias. 10. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, tridui pœnitentiam aget in pane et aqua.

Circa VI *Præceptum.* 1. Si laicus solutus cum fœmina soluta concubuerit, pœnitens erit tres annos. 2. Qui turpiloquio, aspectuque polluitur negligens... pœnitentiam aget 20 dies. 3. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit 40 dies. 4. Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut filiam spiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget. 5. Qui incestum fecerit (non ita enormem) pœnitens erit 12 annos. 6. Qui Monialem violaverit, pœnitens sit annos decem. 7. Si qua mulier cerussa, aliove pigmento se oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres. 8. Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annos. Et si crimen sit manifestum, debet, deponi et peregrinando 12 annos pœniteat et postea Monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. 9. Pro adulterio septennii et decennii pœnitentia imponitur. 10. Pro osculo seu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia statuitur.

Circa VII *Præceptum.* 1. Si quis furtum de re minori... fecerit, pœnitentiam aget annum unum. 2. Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supellectili, vel thesauro, vel pecuniam ecclesiasticam, oblationesve Ecclesiæ factas; pœnitens erit annos septem. 3. Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, et pœnitentiam aget dies 20 pane et aqua. 4. Qui usuras accipit, rapinam facit,.... pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane et aqua.

Circa VIII *Præceptum.* 1. Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque. 2. Falsarius in pane et aqua pœnitentiam agat quandiu vivit. 3. Si quis facilè detraxerit, pœnitens erit dies septem in pane et aqua.

Circa IX et X *Præceptum.* 1. Rem alienam nefariè concupiscens, avarusque, pœnitens erit tribus annis. 2. Si quis concupiscit fornicari, si Episcopus, pœnitens erit annos septem : si

Presbyter, quinque : si Diaconus, vel Monachus, tres.... : si Clericus, aut laicus, annos duos.

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§. I.

Quid sit indulgentia, et quid ad eam requiratur.

531. Quid sit Indulgentia ? — **532.** Quæ causa requiratur ad Indulgentiam lucrandam ? — **533.** Quæ requirantur conditiones ? —**534.** Vide Resolutiones. Et signanter n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia ? Et n. 10. An requiratur status gratiæ ad lucrandam Indulgentiam pro Defunctis ? Et n. 19. An peccatum veniale non remissum impediat lucrari Indulgentiam quoad alia remissa ?

531. — « Resp. 1. Indulgentia est gratia, qua certo aliquo » opere, quod concedens præscribit, præstito, debita Deo pœna » temporalis (non autem culpa) extra Sacramentum, sacrifi- » cium, et martyrium, per applicationem satisfactionum Christi » et Sanctorum remittitur : idque vel per modum absolutionis » erga subditos Ecclesiæ, vel nudæ solutionis erga non subditos, » ut defunctos et catechumenos, quibus proinde tantùm dantur » indulgentiæ per modum suffragii. *Suar. Conin. Fil. Sanctarell.* » *Bon. d.* 6. *q.* 1. *p.* 1.

532. — « Resp. 2. Ad valorem Indulgentiæ requiritur causa » pia, et rationabilis, eaque, ut habet sententia communior *Suar.* » et aliorum, proportionata effectui, et quantitati Indulgentiæ, » saltem secundùm concedentis prudentem æstimationem, pe- » tendam non ex operis tantùm difficultate, sed fine intento, et » operis ad ipsum utilitate. Ratio desumitur ex natura dispensa- » tionis bonorum, quæ sine causa ab inferiore facta non valet, » et est dissipatio. Ita *Auct. cit.* * (Communis est sententia con- » cessionem Indulgentiarum sine causa esse illicitam et invali- » dam; vide *Lug. d.* 27. *n.* 139. *et Wigandt. tr.* 14. *n.* 91. An » verò causa debeat esse proportionata ? Negant aliqui apud » *Suar. dist.* 54. *sect.* 3. *n.* 1, sed veriùs affirmant *Suar. n.* 5. *et* » *Lugo num.* 141. *cum Adr. Caj. et communi.* Nec obstat *D. Tho-* » *mas in* 4. *d.* 28. *qu.* 1. *art.* 3. *qu.* 2. quem contrarii pro se lau- » dant; nam ibi S. Doctor negat requiri æqualitatem operum » cum pœna debita culpis, non autem proportionem cum culpa. » Idem sentit *Bellarm. de Indulg. l.* 1. *c.* 12. *t.* 2. Sed bene ad- » vertit, non esse subditorum judicare, utrùm causa justa sit vel » non, debent enim simpliciter existimare justam esse.) *

533. — « Resp. 3. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur hæ » conditiones. I. Ut sit baptizatus. II. Ut sit subditus concedentis. » III. Ut non sit ligatus excommunicatione majore, ut habet » communis; quia hæc privat communione bonorum spiritua- » lium. IV. Ut sit in gratia saltem tunc, quando opus præscrip-

» tum completur, quia pœna non remittitur ante culpam. » * (Vide infra *n.* 9. *ap. Busemb.*) * V. Ut opus injunctum moraliter totum, et integrè impleatur. VI. Ut opus præscriptum » sit honestum, saltem ex objecto : nam sufficit vitiatum ex fine » inhonesto veniali, vel ex alia circumstantia prava (ut docent » *Suarez*, et alii communiter contra *Conc.*) saltem si nihilominus » conducat ad finem Pontifici propositum, ut limitat *Laym.* Ratio prioris est, quia illud opus plerumque complet causam Indulgentiæ, quæ debet esse pia. Ratio posterioris, quia ratio » injuncti operis est assecutio finis intenti à Pontifice. Vid. *Laym.* » *Bon. d.* 6. *qu.* 1. *p.* 5. * (*Alii distinguunt ut Mazzotta t.* 1. » *p.* 244. *et Bon. d.* 6. *qu.* 1. *p.* 5. *n.* 15. *cum Nav. Val. Conc.* » *Reg. et cap.* communiter, quòd si culpa venialis afficit substantiam operis, putà si quis oret, vel det eleemosynam ob vanam gloriam, tunc non lucratur Indulgentiam, *vide n.* 536. » *n. XVIII.* Secus si non est circa substantiam, ut si quis oret » distractè, ita *Mazzotta. loc. cit. cum Suar. etc. ut supra communiter ; contra Wig. tr.* 14. *n.* 93. qui id negat, si indulgentia » sit data ad Deum placandum.) »

534. — « 1. Indulgentiis etiam frui potest, qui eas concessit.

« 2. Non expirant morte concedentis, cùm sint gratiæ, nec, ut » habet *Sa*, ante notitiam revocationis.

« 3. Etsi intelligendæ sint, ut sonant ; cùm tamen sint gratiæ, » largè sunt interpretandæ (nisi de pœnitentiis injunctis, ut ex » *Henr.* etc. notat *Amicus d.* 20. *n.* 77.) servata tamen verborum » proprietate. Unde censendæ sunt perpetuæ, si datæ sunt sine » temporis restrictione.

« 4. Etsi data pro articulo mortis, secundùm *Sa*, expiret quando » semel est accepta ; contrarium tamen est probabile, ob rationem » datam. Illa autem non requirit applicationem Confessarii, aut » alterius ministerium. *Quintan. in append. t.* 9. *d.* 4. Expedit » tamen moribundos ad invocationem nominis JESU et MARIÆ sæpius excitare, simulque in memoriam revocare intentionem lucrandi istas Indulgentias *ib. d.* 4. Probabile enim » est, si habeat plures imagines, grana, rosaria, etc. benedicta, » posse, sive intuitu ejusdem concessionis, sive diversarum, » toties lucrari, quoties nomen JESU repetierit, vel præstiterit opus requisitum, *ibid. d.* 6. *ex Suar. Gran.* etc. Sufficit » autem ad eas lucrandas quodvis tempus, in quo verificatur » mortis articulus, etsi pluribus diebus ab ipsa morte absit. » *ib. d.* 5.

« 5. Possunt moribundi plures Indulgentias plenarias, ob » plures titulos concessas, simul lucrari ; verbi gratia, quia habent plura rosaria, vel grana, cruces, imaginesve, quibus sunt » applicatæ ; vel titulo suæ Religionis, Confraternitatis, etc. » dummodo non requirant certa opera pro speciali necessitate » applicanda. *Quint. in append. t.* 9. *d.* 4, idque etiamsi eas, vel » earum aliquas ignorent, aut non recordentur, *ibid ex Lugo*, » *Diana*, et aliis 6 contra *Rodr. Trull.* etc.

« 6. Requiritur autem, ut moribundus crucem, granum, imaginem, etc. secum habeat in articulo mortis, ut ratione illius lucretur : et quidem, ut tutiùs ac certiùs obtineat, ejus habeat dominium, seu possessionem, et apud se teneat. Non tamen est necesse, ut collo appensa, brachio obvoluta, manuve apprehensa sint (etsi aliquo horum modorum habere sit tutius), sed sufficit esse in lecto, vel juxta moribundum; licèt ipse nec videat, nec tangat, nec sciat, aut recordetur se habere (nisi aliud exprimatur). Sufficiet etiam habere commodata, seu quoad usum (præsertim si id in ipso indulto exprimatur, ut in Caroli Borromæi, et quinque Sanctorum fit). Neque necesse est retinere, donec expiret (etsi et hoc sit tutius), sed sufficit in aliquo mortis articulo habere, in eoque nomen JESU (si hoc requiritur) invocare. *ib. d.* 6.

« 7. Concessæ vivis non possunt applicari defunctis, nisi id exprimatur ; quia pendent à voluntate concedentis.

» 8. Probabile est concessam pro certo tempore posse sæpius obtineri repetendo opera præscripta, verbi gratia, eadem die, nisi addita sit restrictio : quia favores sunt ampliandi. Ita *Henriq. Rodriq.* Contrarium tamen videtur probabilius, ob voluntatem concedentis contrariam rationabiliter præsumptam. Vid. *Card. de Lugo d.* 27. *sect.* 6. *a. n.* 95.

« 9. Etsi consultum sit, ut opera omnia fiant in gratia : id tamen non videtur simpliciter necessarium. Laborandum tamen est Concionatoribus et Confessariis, ut cùm Indulgentiæ promulgantur, populum ad seriam confessionem excitent. »

Quæritur, an ad lucrandam Indulgentiam omnia opera debeant fieri in statu gratiæ? Affirmant *Nao. Cajet. et Comit. ap. Croix n.* 1410. Alii verò, ut *Bellarm. l.* 1. *de Indulg. cap.* 12. *et Wigandt tr.* 14. *n.* 92, distinguunt : affirmant si Indulgentia est indicta ad Deum placandum, secus si ad alium finem, putà ad subsidium pauperum, ædificationem templi. Alii tandem communiùs et probabiliùs dicunt sufficere, si ultimum opus fiat in gratia; ita *Concina, pag.* 450. *num.* 34. *cum communi. Suar. d.* 52. *sect.* 5. *Pal. p.* 5. *Croix l. c. et Vioa de Jub. q.* 6. *art.* 2. *n.* 6. *cum Bon. Boss. etc.* Ratio, quia talia opera saltem disponunt ad Deum placandum, et vim habent saltem de congruo. Et huic sententiæ adhæsit N. P. Benedictus XIV, in sua cit. Constit *Inter præteritos*, ubi dixit : « A fructu Indulgentiæ minimè excludendos illos existimavimus qui non præmissa Confessione visitationem incipiunt, dummodo, quando opus ultimum perficiunt, in statu gratiæ sint. »

« 10. Ut quis lucretur pro defunctis, probabiliter non requiritur, ut sit in gratia ; quia tantùm ponit opus tanquam conditionem, quo posito, Pontifex applicat defuncto Indulgentiam, sive satisfactiones Christi, et Sanctorum. Ita *Escob tom.* 7. *E.* 5. *c.* 7. *n.* 45. *ex Suar. Præp. in* 3. *part. q.* 14. *dub.* 10. *n.* 93. Contrarium tamen docet *Card. de Lug. d.* 17. *n.* 75, requirens statum gratiæ, saltem in fine operis : quæ sententia

» tutior est. * (*Et hæc verior mihi videtur cum Wigandt tract.* 14. » *n.* 96. *R.* 3, quia nemo potest alteri applicare Indulgentiam, nisi » priùs eam fecerit suam. Hîc autem notandum cum eodem *Wig.* » *n.* 97, quòd licèt effectus Indulgentiarum pro vivis sit infalli- » bilis : non est tamen infallibilis pro defunctis, cùm eis nulla » adsit promissio, unde Deus ipsas acceptat tantùm ad suum be- » neplacitum.) *

« 11. Opus præscriptum dum fit, debet esse utile ad finem à » concedente intentum, qualis est v. g. eleemosyna præscripta pro » redemptione captivorum, etsi fiat cum, aut in peccato; modò » aliud opus ei injunctum, et præscriptum in gratia fiat (Vid. » *Lugo dist.* 27. *n.* 84.) Non autem oratio præscripta ad placan- » dum Deum, si ipsamet sit peccatum ex mala circumstantia; utì » nec jejunium, si te inebries, item nec visitatio Ecclesiarum, » sine ulla devotione. Ita *Laym. Bon.* et alii.

« 12. Possunt uno et eodem opere plures Indulgentiæ, di- » versis viis concessæ, lucrifieri, si opus sit æquè utile ad » finem utriusque Indulgentiæ; nec sit iterabile intra idem » tempus, v. g. jejunium, vel communio. Ita *Præpos.* et *Lay-* » *mann.* »

« 13. Non lucrantur Indulgentias. I. Qui ex impotentia, vel » ignorantia, sive totum opus præscriptum, sive notabilem ejus » partem omittunt; v. g. si puer, vel senex non jejunet; nisi tamen » ob gravem difficultatem hoc opus ei in aliud est commutatum. » *Henriq. Cajet. Bon. p.* 5. *n.* 16. II. Qui opera injuncta alio » loco, tempore, vel ordine perfecit, quàm præscriptum est; vel » per alium, qui fuerit causa principalis, ut si per alium jejuna- » rit, Ecclesias visitarit. *Nav. Reg. l.* 7. *Bon. loc. cit.* III. Qui » famulo tradidit eleemosynam erogandam, quam is retinuit, ut » habet *Bonac.* ex multis, contra *Sa.* IV. Qui aliquid omittit » quod secùndum sententiam probabilem, vel etiam probabilio- » rem, non est necessarium, si tamen sit necessarium re ipsa; quia » communis error non supplet defectum. Ita *Bonac. ex Suar.* » *Sanch.* et aliis.

« 14. Non obstat effectui Indulgentiæ I. Etsi ex opere requi- » sito modicum quid omittatur, v. g. cæremonia in sacro, vel si » parum comedas in jejunio; quia opus ponitur moraliter integrum. » II. Si opus requisitum præstes per alium habentem se ut in- » strumentum, v. g. in eleemosyna danda. *Bonac. l c.* III. Si » eleemosynam des exiguam, nisi tamen in Bulla exprimatur, » dandam esse pro cujusque facultate : tunc enim major danda est » à divite, quàm ab alio. Ita *Fill. Suar. Sa,* et alii. IV. Si Ec- » clesiam visitandam non possis ingredi ob hominum multitudi- » nem, dummodo oratio fiat ante fores, vel in cœmeterio. *Bonac.* » V. Etsi in opere præstito non habueris intentionem conse- » quendi Indulgentias, ut docent *Salas, Bonac.* et alii contra » *Suar.* Et videtur certum, saltem si habueris interpretativam, » ut habet *Laym.* * (*Et Wigand tr.* 14. *n.* 95. *Viva qu.* 6. *ar.* 4. » *n.* 4. *Croix n.* 1325. *cum Lugo, Molin. Poll. Gab. etc. et alii.*)*

» * VI. Etsi opera fuerint aliunde debita, v. g. ex præcepto Ec-
» clesiæ. Ita *Laym.*

« 15. Quando datur potestas commutandi opera præscripta in
» alia, id non necessariò fit in confessione, et à Confessario, qui
» audit confitentem : sed potest fieri extra, et ab alio idoneo. Ita
» enim declarat Greg. XIII (uti et in Bulla Indulgentiæ, no-
» mine Confessarii intelligi quemvis approbatum) apud *Henriq.*
» *lib. 7. c. 10. n. 8.* et *Præpos. qu. 14. d. 10. n. 88.*

« 16. Probabilius est, eum, qui tantùm partem operis præ-
» scripti facit, non lucrari partem Indulgentiæ, nisi tam parum
» desit, ut censeatur moraliter integrum. Ita *Bon. p. 5. ex Nav.*
» *Suar. Conc.* etc.

« 17. Dum præscribitur, ut visitentur aliquot altaria, sufficit ad
» illa se orando convertere eodem loco, ut habent *Sa, Bonac.*
» *p. 1. Suar. Rodr. Diana.* Limitat autem *Lugo*, si sit tali loco
» et situ, ut moraliter censeri possit orare ad illa altaria. *d. 27.*
» *n. 93.*

« 18. Cùm Confessio præscribitur, nisi in Bulla exprimatur,
» venialium, probabilius est non requiri ut conditionem sine qua
» non, sed ut dispositionem ad statum gratiæ, *Bon. l. c.*

« 19. Nemo consequitur plenariam Indulgentiam peccatorum
» omnium, nisi omni culpa, etiam veniali liber sit, quando ul-
» timum opus explet. Unde consultum est, ut communio sit ulti-
» mum. Vid. *Laym.* »

Certum est, peccatum veniale non remissum quoad culpam, non posse remitti quoad pœnam. Ita *S. Th. suppl. q. 27. art. 1.* quem sequuntur *Viva q. 6. a. 2. n. 2. Sporer pag. 234. n. 8.* et alii passim. Illud tamen veniale non impedit quominus remittatur pœna debita aliis peccatis jam remissis. *Viva*, et *Sporer ll. cc. ac Wigand tr. 14. n. 94.* et *Renzi c. 2. sect. 4. q. 17. cum Laym. et Pelliz.* Nec obstat Indulgentiam plenariam concessam fuisse sub ratione totalis remissionis, ita ut si pœnam non tollat illius venialis non remissi, nullam tollat. Nam respondetur, quòd sicut non repugnat culpam alicujus venialis remitti, quin remittatur culpa aliorum, ita et pœna; Pontifex autem concedendo Indulgentiam plenariam, non præsumitur velle eam restringere tantùm ad eos quibus remittuntur omnia venialia, sed potiùs eam concedere juxta capacitatem subjecti, ut remittatur saltem pœna venialium illorum, quorum culpa remissa est. Notandum hîc, quòd ad Indulgentias lucrandas requiratur Confessio peccatorum etiam venialium, si in diplomate legatur : *Qui verè pœnitentes, confessi, etc.* Ita ex Decreto S. C. Indulg. approbato à Clemente XIII, qui publicari mandavit die 19 Mart. 1759, Declaravit autem S. C. Confessionem posse etiam expleri in vigilia festivitatis. Sic refert *P. Ferraris Bibl. t. 8. Append. num. 4.*

§. II.

Quotuplex Indulgentia, et quomodo differat à Jubilæo.

535. Vide quæ habentur apud Busemb. — 536. Adnotantur sancita à Bened. XIV. circa Jubilæum. — 537. Qu. I. An ad lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada ? Qu. II. An per Confessionem invalidam in Jubilæo auferatur reservatio censurarum, et peccatorum ? Qu. III. An peccet graviter qui absolutus à reservatis, postea alia opera non implet ? Qu. IV. An qui confessus est in Jubilæo, et oblitus sit peccati reservati, possit deinde à quocumque absolvi ? Et an obtinere commutationem votorum ? — Qu. V. An confessus animo lucrandi Jubilæum, maneat absolutus à reservatis oblitis, si postea non lucretur ? Qu. VI. An possit absolvi, qui commisit peccatum reservatum in confidentiam Jubilæi? Qu. VII. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis, vel juramentum ejusdem? Qu. VIII. Quinam casus, et censuræ possint absolvi in Jubilæo ? Dub. 1. An possint absolvi publicè excommunicati ? Dub. 2. An possit dispensari in irregularitate ? — 538. IX. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium ? Qu. X. An sufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis, aut modica vocalis ? Qu. XI. An modica eleemosyna ? Qu. XII. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia aliàs debita ?

535. — « Resp. 1. Indulgentia alia est totalis, sive plena, plenior, plenaria, plenissima, quæ non tantùm pœnitentiam injunctam per Confessarium, vel Canones, aut secundùm hos injungi debitam, sed etiam omnem Purgatorii pœnam tollit. Nec differt à Jubilæo, nisi accidentaliter Privilegiis quibusdam, ut quòd in Jubilæo licita sit dispensatio in certis votis, absolutio à reservatis, et censuris, et quòd Confessarius quivis approbatus possit eligi. V. *Sa, Indulgent. Bon. d.* 6. *q.* 1. *p.* 2.

« Indulgentia alia est partialis, qualis est unius, vel aliquot annorum; item septenæ, quadragenæ, carenæ, etc.; item tertiæ partis peccatorum, per quas non significatur tolli tantam durationem Purgatorii, sed tantam pœnam remitti, quanta deleretur per jejunium unius, aut aliquot annorum, aut quadraginta dierum in pane et aqua, secundùm Canones olim imponi solitum. Porro quando Indulgentiis plenariis adduntur aliquot anni, vel remissio tertiæ partis peccatorum, id secundùm diversas sententias, vel ad diversos concedentes referendum est; vel facit ad cautelam, ut si fortè causa Indulgentiæ non fuerit sufficiens, saltem valeat ad illos annos lucrandos, vel ut adjuncta concedatur pro alio tempore, actione, et loco; vel denique, ut ea per modum suffragii possit aliis applicari. V. *Pell. cap.* 9.

« Resp. 2. Circa Jubilæum notanda sequentia. 1. Anno Jubilæi in Urbe durante, suspendi solent tantisper extra Urbem om-

» nes Indulgentiæ plenariæ, quoad vivos, etiam in carceribus » (non tamen in periculo mortis constitutos, ut contra *Laym.* » *lib.* 5. *t.* 7. *cap.* 8. *n.* 2. docet *Bon. d.* 6. *q.* 1. *n.* 2. ex declar. » Urb. VIII facta anno 1625, neque quoad defunctos) : itemque » aliæ facultates, v. g. absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ, com- » mutandi vota, dispensandi, etc. concessæ in ordine ad lucran- » das plenarias Indulgentias. Non suspenduntur autem Indul- » gentiæ personis particularibus, aut ab alio quàm Papa concessæ, » nec privilegia Religiosorum, v. g. absolvendi à reservatis, etc., » quia tantùm suspenduntur facultates concessæ in ordine ad » Indulgentias. Ita *Sanch. Henr.* etc. apud *Diana t.* 1. *tr. de Bulla* » *Cruc. Fill. Bon. l. c. Benzon.* et deinde *Lugo n.* 20. *sect.* 8. » *n.* 145. *ex declarat.* Urb. VIII anno 1625. Similiter neque » suspenditur facultas concessa Episcopis per *Trident. sess.* 24. » *c.* 6. absolvendi, et dispensandi cum suis subditis, in omnibus » casibus Sedi Apostolicæ reservatis; item nec dispensandi in ir- » regularitatibus, in impedimentis Matrimonii, aut petendi debi- » tum, etc. quæ ex jure communi illis competunt. *Zerola v. Annus* » *Sanctus*, §. 4. *Quintan. in Append. t.* 3. *d.* 16.

« 2. Etsi probabile sit quod docet *Nao.* sæpius lucrifieri posse » Indulgentias intra Jubilæum, extensum ad duas septimanas : » contrarium tamen verius est, quod *Congr. Card.* declaravit, ut » habet *Bonac. ex Suar. Sanch. l.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 32. qui tamen » affirmat, in Anno Sancto posse obtineri toties, quoties opera » præscripta præstantur : idque ex declaratione Urbani VIII.

« 3. Satisfacere tunc 1. qui Sabbato ante primam Dominicam » confitetur, ut habet *Laymann*, *Bon.* et praxis fidelium. Item » qui confitetur et communicat ultima Dominica claudente Jubi- » læum. Cætera tamen opera debere fieri ante, et quidem intra » unam hebdomadam, docet *Lugo d.* 27. *n.* 105. contra *Bonac.* » *p.* 1. *q.* 5. 2. Qui ordinem intra opera præscripta non servavit. » 3. Si quis intra illud tempus cœperit confessionem, quam ma- » terialiter imperfectam oporteat differri longiùs, potest tunc ab- » solvi à reservatis, et commutari vota : postea verò extra tempus » Jubilæi absolvi ab omnibus, etiam quæ oblitus est, reservatis, » ac in oblitis etiam dispensari : imò potest postea omnia facere » Confessor finita confessione, quæ ante : quia, cœpta causa, » manet potestas delegati, donec finiatur. Ita *Sa, Less. l.* 2. *c.* 40. » *d.* 16. *Bonac. Laym. Sanch. l.* 4. *c.* 54. *Dian. t.* 2. *misc.* » *R.* 11.

« 4. Qui neglexit lucrari Jubilæum in patria, potest alibi, dum » ibi durat, lucrari; *Sanch. Ugol. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 151. Imò » etiam in patria, si tempore publicationis ex invincibili ignorantia » notitiam illius non habuit. *Bonac. Dian. l. c.*

« 5. Quando duobus diebus immediatis occurrunt duo Jubilæa, » quorum singula Confessionem et communionem requirunt, non » opus est bis confiteri et communicare, dummodo perseveres in » gratia; alia tamen opera repetenda sunt. *Tur. p.* 2. *d.* 32. 64. » Vide *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 166.

336. — Ante omnia refert hîc adnotare sancita à N. SS. P. Bened. XIV in sua Constitutione, *Inter præteritos,* edita 3 Decemb. 1749 pro Jubilæo Anni Sancti (*in Bullar. t.* 3. *n. XXI.*) de qua præcedenter locutus in Allocutione Consistoriali habita die 5 Maii cod. anno (vide in *Bull. n. XVI.*) sic dicit : « Difficultates (circa facultates Jubilæi) in unum congerere...., « et quæstiones omnes de medio tollere non prætermittemus. » Addens ibi : « Ideo Doctores Constitutiones aliorum Pontificum » falsò interpretasse, quia non bene verba ipsarum perpenderunt. » Deinde in prædicta Constit. *Inter præteritos,* sic sancivit.

I. Per verba, verè *Pœnitentibus et confessis,* intelligi debet actualis Confessio (*In dicta Const. Inter præteritos,* §. 5.) II. Omnes visitationes Ecclesiarum debent perfici uno die, incipiendo diem à media ad mediam noctem, vel à vespera ad vesperam. §. 13. III. Per clausulam : *Ad beneplacitum nostrum, et Sedis Apostolicæ,* non cessant Indulgentiæ morte Pontificis : secus si tantùm dicatur, *Ad beneplacitum nostrum.* § 18. IV. Circa suspensionem Indulgentiarum, quando in Indulto dicitur, *omnes et singulæ,* etiam plenariæ suspenduntur. §. 22. V. Indulgentiæ pro vivis non possunt applicari pro defunctis. §. 23. VI. Tempore Jubilæi Anni Sancti manent suspensæ facultates Regularium absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ, et reservatis Sedi Apostolicæ, et vota commutandi, sive sint concessæ intuitu Indulgentiarum, sive ob alias causas. §. 26 et 32. VII. Vi Jubilæi nequit absolvi hæresis externa. §. 38. VIII. Quando dicitur : *Commutatio votorum fiat dispensando,* principaliter debet attendi ad commutationem, ita ut materia subrogata non sit exorbitanter minor : secus si dicatur, *Dispensatio fiat commutando.* §. 45. IX. Facultas dispensandi non includitur in facultate commutandi. §. 47. X. Quoad irregularitates pertinet, quidquid sit de controversia, num sub nomine censuræ irregularitas ex delicto comprehendatur, datur facultas dispensandi ab occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat. §. 50. XI. Facultas commutandi pia opera non intelligitur data circa Confessionem, et Communionem (prætergnam cum pueris), aut orationem necessariam in visitatione. Nec commutatio fieri potest ad opera aliunde debita. Nec Jubilæum acquiri potest per opus aliàs debitum, (putà si quis ex legato teneatur dare eleemosynam pauperi), nisi qui Indulgentiam concedit, nominatim dicat, quòd per prædictum opus acquiri possit; id enim sæpe contingit, cùm inter injuncta opera trium dierum jejunium præscribitur, dies nominatim indicando, ex g. dicitur, quòd esse debeant tres dies quatuor temporum Septembris. §. 53. Item commutatio fieri debet in opera ejusdem naturæ. §. 55. XII. Præter excommunicationem majorem Pontifici reservatam in Constit. *Apostolici muneris,* impositam Sacerdoti complici in peccato turpi, qui extra mortis articulum Confessionem excipit pœnitentis, eumque absolvit; vel qui in articulo mortis absolvit, cùm alius Sacerdos non desit; sive, cùm alius sit Sacerdos, sibi fingit, quòd si pœnitens

illi confiteatur, infamia aut scandalum inde oriturum sit, et ideo Confessionem ejus excipit, aut absolvit, imponitur hîc inhabilitas in quocumque Jubilæo absolvendi complicem pœnitentem. §. 59 et 60. XIII. Cùm omnes, quæ tribuuntur facultates ad Jubilæi consecutionem, directæ ac veluti ipsius præparatio sunt, clarè inde sequitur illarum usui minimè locum esse nisi cum eo qui et ad consequendum Jubilæum præparatus sit, et certum habeat propositum adimplendi opera injuncta. §. 62. XIV. Confessarii tantùm in foro sacramentali, et Ecclesiis designatis possunt absolvere, et vota commutare. §. 63. XV. Tempore Jubilæi, vel Indulgentiarum omnino imponenda est pœnitentia à Confessario, ne mutilum maneat Sacramentum. §. 65. XVI. Nomine partis læsæ non intelligitur Judex, sed qui damnum est passus. §. 66. Et itidem declaratur, non posse commutari vota in præjudicium tertii, sicut votum perseverantiæ in aliqua Congregatione, quòd naturam assumat contractûs et reciprocæ obligationis inter voventem et Congregationem. XVII. Si quis post confessionem prolabitur in lethale, debet iterum confiteri, ut ultimum opus fiat in gratia. §. 73. XVIII. Opera facta in peccato valent ad lucrandum Jubilæum, modò fiant animo exhibendi honorem Deo; non autem ex fine vano: et modò ultimum opus impleatur in gratia. §. 75 et 76. XIX. Nomine *Incolæ* veniunt omnes qui sunt Romæ, animo ibi morandi per majorem anni partem, et omnes qui Romæ alicujus muneris aut negotii causa morantur. Confessio est necessaria ad lucrandum Jubilæum, etiamsi quis habeat sola venialia. §. 77. XX. Pro aliis verò Indulgentiis, si Confessio præcipitur ut dispositio, non requiritur Confessio venialium; secus si injungitur ut opus præscriptum. §. 78. XXI. Si quis post Confessionem labatur in mortale, licèt non teneatur iterare visitationes, tenetur tamen iterum confiteri. § 79. XXII. Non est opus in visitatione Basilicarum ad Indulgentiam consequendam ingredi aut egredi per Portas Sanctas, licèt hujusmodi ingressus pro opere supererogationis æstimandus sit. §. 81. XXIII. Si quis ante publicationem indulti visitavit Basilicas, et compleat visitationes ipso die publicationis, potest gaudere Jubilæo, modò aliam visitationem quatuor Basilicarum totam illo die perficiat. §. 82. XXIV. Satis est oratio vocalis: qui autem sola mente orare voluerit laudandus est, aliquam tamen vocalem orationem adjungat §. 83. XXV. Potest quis iterum lucrari Jubilæum, si reiteret opera injuncta; verùm tantùm prima vice potest facultatibus gaudere. §. 84. Hoc tamen non intelligendum pro lucranda Indulgentia concessa iis, qui præscriptis diebus Ecclesiam visitaverint, tunc unica tantùm Indulgentia acquiri potest, *ibid.* XXVI. In concessione facultatis absolvendi à censuris Bullæ Cœnæ non includitur facultas absolvendi ab hæresi externa. §. 85. XXVII. Qui facta confessione est absolutus à censuris, et alias gratias votorum recepit, si mutat propositum implendi reliqua, manet dispensatus à votis, nec reincidit in censuras. §. 86.

Hîc addendum, quod in Constit. *Celebrationem* (*in Bull. t.* 3.

n. XXVIII. §. *II.*), edita die 1 Jan. 1751, idem Bened. XIV declaravit, facultatem priùs datam Monialibus, et earum novitiis in Constit. *Benedictus Deus in Bullar. t.* 3. *n. XXVII.*) emanata 25 Decemb. 1750, §. 4. eligendi sibi tempore Jubilæi quemcumque Confessarium, intelligendam esse de quolibet Confessario approbato ab Ordinario loci pro quocumque Monasterio loci illius. Demum hîc notandum, quòd tempore Jubilæi Regulares possunt Confessionem explere apud quemcumque Sacerdotem approbatum ab Ordinario etiam secularem, ut declaravit Gregor. XIII, et Alex. VII, in Constit. *Unigenitus.* Ita refert *P. Ferrar. Bibl. v. Approbatio art.* 2. *n.* 21. Possuntque absolvi ab illo etiam à casibus in eorum Ordine reservatis.

537. — Quæritur I. An ad lucrandum Jubilæum debeant omnia opera perfici in una hebdomada? Ad respondendum refert hîc priùs adnotare verba solita apponi in hujusmodi Indultis, quæ sunt : « Qui processioni interfuerint, vel Ecclesias designatas » visitaverint, et feria quarta, sexta, ac Sabbato alterius ex dua» bus hebdomadis jejunaverint, pariterque sua peccata confessi, » et SS. Communione refecti fuerint; eleemosynamque tribue» rint, etc. » Hoc posito, negativè respondent ad quæsitum *Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 3. *n.* 19. *Bon. de Pœnit. d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 34. item *Præpos. et Naldo apud Renzi cap.* 2. *sect.* 5. *q.* 1. *ac Rodr. Sa, Diana, Lohn. et Graff.* et consentit *Laym. de Pœnit. c.* 13. *n.* 10, si adsit causa. Ratio, quia, cùm dicatur in Indulto opera implenda esse in altera ex duabus hebdomadis, non est cur impletio restringi debeat ad unam hebdomadam. *Secunda* verò sententia, cui adhæreo affirmat, et hanc tenent *Sanch. l.* 4. *c.* 4. *n.* 28. *Lugo d.* 27. *n.* 105, (qui contrariam falsam vocat) *Sporer suppl. p.* 263. *n.* 173. *Viva de Jubil. q.* 8. *art.* 2. *n.* 3. *cum Ugolino, Reg. et Fausto, Holzm. n.* 569. *cum Henr. Gobat.* et aliis passim ut asserit *Renzi l. c. cum Nunno, ex Sanctorell.* Ratio, tum quia hæc est praxis communis fidelium, ut fatetur etiam *Laym.* tum quia id patet ex verbis relatis Indulti, ubi non dicitur utriusque hebdomadæ, sed *alterius ex duabus*, quod importat opera implenda esse vel in prima, vel secunda hebdomada.

Et idem sentio dicendum de Confessione et Communione cum *Lugo, Holz. Renzi,* et aliis mox supra citatis, contra *Pal.* et alios AA. primæ sententiæ, qui dicunt, quòd is, qui in prima hebdomada absolvisset opera præscripta, posset tamen in secunda absolvi à reservatis. Sed opposita apparet verior ex verbis illis, quæ adduntur in Indulto, *pariterque peccata sua confessi, etc;* ergo sicut jejunia debent impleri in una hebdomada, ita pariter Confessio et Communio. Nec valet dicere cum *Palao*, quòd illud *pariter* respicit obligationem operum, non temporis; nam revera particula *pariter* importat annexionem operum, non solùm quoad substantiam, sed etiàm quoad circumstantiam temporis.

Probabilissimè autem dicunt *Lugo n.* 107. *v. Adverto, Bon. et Holzm. ll. cc.* quòd si quis impleverit alia opera in prima hebdomada, bene poterit ex consuetudine communi perficere Commu-

nionem Dominica immediatè sequenti Et idem de Confessione probabiliter dicunt *Diana p.* 1. *tract.* 1. *Misc. R.* 28. *et Lugo d. num.* 107. *cum Soto, Nav. Sa, Henr. Reg.* et aliis communiter, qui dicunt hoc olim declaratum etiam fuisse à Gregorio XIII. Ex quo sequitur (ut bene notat *Holzm.*) Dominicam mediam esse communem, et pertinere ad utramque hebdomadam.)

Quæritur II. An per Confessionem invalidam in Jubilæo absolvantur censuræ reservatæ, et auferatur reservatio peccatorum? Si Confessio fuerit culpabiliter nulla (quidquid dicant *Cajet. Henr. etc. ap. Croix. n.* 1449.) omnino negandum cum *Lugo d.* 20. *n.* 113. *et Viva de Jubilæo q.* 11. *art.* 6. *n.* 2. (qui meritò id negat, contra *Lugo*, etiamsi quis in illa Confessione habuerit animum postea se validè confitendi.) Ratio est, tum quia nulli sua fraus patrocinari debet, tum quia facultates conceduntur in Confessione, ut per illam fideles Jubilæum lucrentur; unde qui sacrilegè confitetur, cùm revera nolit per talem Confessionem Jubilæum lucrari, non potest facultatibus gaudere. Et de hoc hodie non videtur ampliùs dubitandum post declarationem N. P. Bened. XIV ut supra notavimus *n.* 536. *n.* XIII.

Si autem Confessio fuerit nulla defectu doloris, et bona fide fuit facta, idem sentiunt *Bonac. d.* 5. *q.* 7. *p.* 5. §. 5. *n.* 9. *cum Rodr. et Croix n.* 1449. *cum Tamb. Reg. Aversa etc.* Ratio, tum quia facultates in Jubilæo non conceduntur absolutè, sed pro veris pœnitentibus; qui autem invalidè confitetur, non est verè pœnitens, tum quia facultas absolutionis concessa est sub conditione lucrandi Jubilæum, quod utique acquiri nequit deficiente Confessione valida. Alii verò censent per hujusmodi Confessionem inculpabiliter nullam, tolli reservationem; ita *Lugo dist.* 20. *n.* 110. *Viva l. c. cum Conc. Henr. et Comit. item Dic. et Gob. apud Croix l. c qui n.* 1475. id probabile putat. Ratio, quia, ut dicunt communiter (loquendo verò extra tempus Jubilæi) ipse *Bonac. l. c. Pal. tr.* 23. *p.* 15. §. 6. *et Salm. c.* 13. *n.* 41. *cum Suar. Cajet Lugo, Con. Dic.* et aliis passim, peccata reservantur, ut in Confessione deferantur habenti jurisdictionem in illa, sive delegato, atque ipse judicet imponendo pœnitentiam, et absolutionem ferendo: quod jam fit in casu nostro; unde ad hoc, ut Confessarius possit reservationem auferre, sufficit ut pœnitens habeat verum animum lucrandi Jubilæum. Sed his non obstantibus, probabilior mihi videtur prima sententia, quia, cùm Pontifex concedit facultatem absolvendi à reservatis, ut fideles Jubilæum lucrentur, non præsumitur illam concedere pro iis qui nequeunt cum illa Confessione Jubilæum lucrari. Idque videtur confirmari ex verbis Bened. XIV in dicta Const. *Inter præteritos*, ubi dicit facultates tribui velut præparationes ad consecutionem Jubilæi; ergo non præsumitur velle, ut facultatibus fruatur ille, cui facultates non sunt præparatio ad Jubilæum lucrandum.

Quæritur III. An peccet graviter qui postquam est absolutus à reservatis, non implet postea opera injuncta? *Prima* sententia affirmat, quam tenet *Viva de Jubil. q.* 11. *a.* 4. *n.* 2. *cum*

Suar. Vasq. et Fill. et hanc sententiam dicit Bened. XIV, in præfata Const. *Inter præteritos* §. 86. fultam esse subsistenti ratione, quia in materia gravi ille contraveniret intentioni Pontificis, qui facultates concessit tanquam medium ad Jubilæum lucrandum. Sed negant communiùs *Sanch. Dec. l. 4. c. 44. n. 53. cum Henriq. Pal. tr. 24. p. 12. §. 3. n. 13. Bon. dist. 5. q. 7. part. 5. §. 1. n. 18. Lugo dist. 20. n. 100. Sporer p. 269. n. 215. et Salm. c. 13. n. 57. cum Naldo, Diana, Portel. etc.* Ratio, quia hujusmodi obligatio non inspicitur imposita neque ex natura Jubilæi, neque ex Pontificis, aut Confessarii præcepto; et in dubio de præcepto, nemo ad illud tenetur. Communiter autem dicunt *Nav. Vasq. Laym. Henr. etc. apud Croix n. 1448.* contra *Ugolin.* talem pœnitentem qui negligit opera complere, minimè reincidere in reservationem, vel censuras. Hocque definitum est ab eodem Bened. XIV. in d. Const. § 86.

Quæritur IV. An qui confessus est tempore Jubilæi, et oblitus fuerit confiteri peccata reservata, aut cum causa illa omiserit, possit deinde à quocumque Confessario ab eis absolvi? Omnes affirmant, si tempore Jubilæi Confessarius habuerit expressam intentionem absolvendi etiam à reservatis. Si verò hanc non habuerit, negat *Bon. p. 15. §. 3. n. 3. cum Vasq. et Sylvest. Rosel. ac Suyr. ap. Sanch. de Matrim. l. 8. dist. 15. n. 17. cum Sa, et Henr. Pal. tr. 24. p. 12. §. 3. n. 9.* Sed probabiliùs affirmant *Bus.* ut *supra*, *Sanch. l. c. Suar. dist. 31. sect. 4. n. 24. et Viva q. 11. a. 4. n. 2. cum Reg. Nav. Gabr. et Diana, Croix n. 1449. cum Aversa, Peliz. Dic. etc.* Ratio, tum quia pœnitens vi Jubilæi jus acquisivit ad favorem Pontificis, ut ex eo tempore à quolibet Confessario possit absolvi, tum quia primus Confessarius præsumitur per suam absolutionem velle conferre suo pœnitenti omne beneficium quod potest; unde sicut indirectè absolvuntur peccata illa oblita, ita indirectè tollitur reservatio. Omnes autem conveniunt, quòd si quis cœpit Confessionem intra Jubilæum, possit deinde absolvi ab omnibus reservatis. Ita *Nav. c. 26. n. 13. Laym. c. 13. n. 9. cum Palud. Henr. Rodr. Bon. l. c.* et alii passim. Et hoc probabiliter extendunt *Sanch. l. c. et Viva cum Bossio*, et communi, etiam ad illa reservata, quæ pœnitens committat transacto tempore Jubilæi, quia pro eo perseverat adhuc idem favor facultatum.

An autem qui confessus fuerit tempore Jubilæi, possit postea à quocumque Confessario obtinere commutationem votorum? Negant *Laym. c. 13. n. 9. et Suar. Bon. ac Fill. ap. Croix n. 1473.* Ratio, quia absolutio facta virtute Jubilæi non potuit comprehendere vota, quorum commutatio tunc non fuit quæsita. Sed communiùs affirmant *Less. l. 2. c. 40. n. 109. Pal. l. c. Viva q. 12. art. ult. num. 3. Sporer p. 272. num. 237. cum Gob. Portel. et Sanctorell.* idemque tenet *Sanch. loc. c. n. 18.* etiamsi pœnitens tempore Jubilæi memor fuerit sui voti. Ratio, quia (ut dictum est) pœnitens vi Jubilæi lucrati jus adeptus est ad talem commutationem. Utraque sententia est probabilis. Rectè autem advertunt

Suarez, de voto lib. 6. c. 19. n. 10. et Holzm. n. 645. cum communi, quòd pro commutatione præfata votorum non requiritur specialis causa, sed sufficit causa illa communis, ob quam Pontifex motus est ad Jubilæum indicendum.

Quæritur V. An si pœnitens tempore Jubilæi confessus sit cum intentione illud lucrandi, et postea non lucretur, eò quòd non implet opera requisita, an tunc pro oblitis tollatur reservatio? Negat *Conc. p. 574. n. 17. cum Vasq.* et probabile putat *Suar. d. 31. sect. 4. n. 23.* Ratio, quia privilegia conceduntur ad Jubilæum lucrandum, et ideo, donec illud non sit obtentum, pœnitens non potest illis gaudere. Sed probabiliùs affirmant *Suar. n. 24. Sanch. Dec. l. 4. c. 54. n. 45. et de Matr. l. 8, d. 25. n. 21. cum Manuel.* Ratio, quia tempore Jubilæi conceditur facultas absolvendi à reservatis omnes qui habent animum illud lucrandi, et patet ex dictis *n. 536. n. XXVII.* Unde cùm Confessarius absolutionem impertitur, tunc reservatio absolutè aufertur, non verò dependenter ab eventu futuro; nam in Jubilæo nihil conceditur sub conditione futuri eventûs, et ideo cùm ablatio reservationis jam sortita fuerit effectum suum, pœnitens non reincidit in eam, si postea opera non compleat.

Quæritur VI. An possit absolvi à reservatis, qui peccatum commisit spe obtinendi absolutionem vi Jubilæi? *Prima* sententia valde probabilis negat, et hanc tenent *Covar. Lopez, et Menoch. apud Pal. p. 12. §. 3. n. 15.* quia non præsumitur Pontifex velle fovere iniquitatem. Idque confirmatur ex illo Tridentini *sess. 24. de Reform. c. 5*, ubi statuitur, quòd habens copulam cum consanguinea spe obtinendi dispensationem, difficiliùs ei concedetur, et ipse debebit Pontifici exprimere, crimen patrasse cum hac confidentia. *Secunda* verò sententia communior, et satis probabilis affirmat, eamque tenet *Suar. l. 4. de voto c. 54. n. 18. et Pal. l. c. n. 16. cum Henr. Graff. Vega, Rodr. etc.* Ratio, quia facultas generaliter concessa non est limitanda. Nec obstat dicere, quòd Pontifex sic foveret iniquitatem; nam, si hoc esset, Christus Sacramentum Pœnitentiæ instituens adhuc diceretur iniquitatem fovisse; non autem dici debent fovere iniquitatem remedia, quæ à Superioribus peccantibus præparantur.

Quæritur VII. An vi facultatis concessæ in Jubilæo absolvendi à censuris occultis propter damnum alicui datum incursis, sub conditione, ne pœnitentes absolvantur, nisi satisfacta parte vel saltem præstito juramento satisfaciendi, possit dari absolutio ante satisfactionem, vel juramentum? Si pœnitens possit, statim satisfacere debet, aliàs illicitè et invalidè absolveretur; ita *Suar. d. 7. de Censur. sect 5. Sporer p. 209. n. 214. et Viva q. 10. a. 2. n. 9. cum Vasq. Gob. Con. et Fill.* contra *Avil. Bon. Bardi, Dian. etc. ibid.* qui negant id fieri invalidè, cùm illa sit potiùs monitio, quàm conditio. Sed verior mihi videtur sententia *Suarii*, et aliorum ut supra, quia illa est vera conditio qua non impleta, facultas non conceditur. Dicit autem *F Theod. à Spir. S. c. 9. §. 4. n. 3*, sufficere ad absolvendum satisfactionem fidejusso-

riam, aut juratoriam, semper ac Confessarius judicet, quòd absolutio proderit pœnitenti, nec eum retardabit à satisfaciendo. Verùm hæc opinio magis speculativè quàm practicè est probabilis: hinc veriùs dicendum cum *Croix n.* 1453. *et Viva q.* 10. *a.* 2. *n.* 9, non posse eo casu absolutionem à censuris impertiri, nisi realiter præmittatur satisfactio: idque expressum est à Ben. XIV in Const. *Convocatis* (*in Bullar. t.* 3. *n. XX. n.* 27.) ubi dicitur: « Ab occultis censuris ob partem læsam incursis (Confessarii) » non priùs absolvant, quàm parti læsæ pœnitens satisfecerit: » vel si priùs pœnitens nequeat, non eum absolvant, nisi juret » se satisfacturum cùm primùm poterit. » Rectè tamen dicunt *Croix l. c. et Viva n.* 3. *cum Sanch. Henr. Boss. et aliis*, bene censeri satisfactum parti, si absolvendus ita rem disponat, ut satisfactio sit certò moraliter implenda: prout si pœnitens det Confessario, aut deponat apud alium quod restituere debet. Et idem ait *Viva* si pœnitens ex consensu partis obtineat dilationem. Antequam autem satisfiat fisco, vel Judici, bene potest impertiri absolutio, ut dicit *Tamb. Suar. ap. Croix ib.*

Si verò pœnitens sit impotens ad satisfaciendum, tunc validè et licitè absolvi potest cum veriori et communiori sententia, quam tenent *Sporer p.* 269. *n.* 214. *F. Theod. loc. cit. Renzi, c.* 2. *sect.* 5. *q.* 24. *cum Fill. et Viva n.* 4. *cum Suar. Laym. Bon. et aliis* (contra *Sotum, Nav. et Cordub. ib.* qui dicebant non esse absolvendum qui satisfacere non potest, cùm satisfactio sit conditio sine qua non). Ratio nostræ sententiæ est, quia non præsumitur Pontifex impossibilem conditionem postulare. Nec tunc requiri fidejussionem, vel pignorationem, aut juramentum dicunt *Sporer l. c. et Viva n.* 6, eò quòd (ut aiunt *Suar. sect.* 10. *n.* 4. *et Nav. Laym. Henr. Boss. etc. ap. Viva*) istæ cautiones solùm exiguntur pro foro externo. Sed juxta verba Pontificis supra relata, tunc omnino saltem exigendum est juramentum de satisfactione implenda, cùm præcipiatur Confessariis: « Non eum absolvant, » nisi juret se satisfacturum. » Rectè verò dicunt *Tamb. et Belleg. ap. Croix n.* 1454, non esse opus tali juramento, si pœnitens revera esset perpetuò impotens ad satisfaciendum. Præfatus autem *F. Theodor. n.* 4, subdit damnificantem absolvi posse. I. Si pars læsa acceptet satisfactionem, vel eam remittat, licèt adfuerit damnum publicum, ut dicit *Glossa in cap. Quamvis de vactis in* 6. Hinc si quis percusserit Clericum, sufficit ei se submittere, vel quòd offensus injuriam remittat, aut ita se gerat, ut prudenter præsumatur omnem offensam remisisse. Rectè verò advertit *Croix n.* 1456. *cum Bonac. et Fill.* (contra *Vivam, Tamb. Dian. etc.*) non sufficere remissionem Monachi offensi, si injuria in totam redundaverit communitatem: et hanc testatur *Filliucius* esse praxim S. Pœnitentiariæ. II. Si pars renuat justam satisfactionem oblatam, quia tunc per ipsum non stat; ita præfatus Auctor *l. c. cum Candido.* III. Si pœnitens præstet partem quam potest, et pignus, aut juramentum de reliquo. IV. Si debitor non possit tunc satisfacere, nisi cum magno damno, aut incom-

modo; nisi pars læsa idem damnum ex dilatione subiret. Ita idem Auctor cum *Nav. et Avila*, qui addit, quòd, cùm creditor sit distans, potest absolvi debitor, si deponat pecuniam in loco tuto.

Utrùm autem absolutus à censuris sub promissione satisfaciendi, reincidat in eas, si postea non satisfaciat? Affirmant *Nav. Rodr. et Vega ap. Vivam n.* 7. Sed probabiliùs negant *Sporer. l. c. et Viva cum Sa, Gob. Boss. et Pasq.* quia ex *cap. Ad reprimendam de Offic. Ordin.* reincidentia non incurritur, nisi de jure exprimatur.

Quæritur VIII. A quibus casibus et censuris possint Confessarii absolvere tempore Jubilæi? Communiter dicunt *Suar. d.* 7. *de Censur. c.* 5. *Holzmann. p.* 163. *n.* 638. *Sporer. p.* 268. *n.* 212. *Viva q.* 11. *art.* 2. *n.* 1. *item Vasq. Laym. Henr. Reg. Diana, et alii apud Croix n.* 1451, in Jubilæo, quando conceditur facultas absolvendi à reservatis Pontifici, dari etiam facultatem absolvendi à reservatis Episcopo, quamvis id non exprimatur. Item, licèt nequeant absolvi hæretici, absolvi tamen possunt proferentes blasphemiam hæreticalem, et fautores aut receptatores hæreticorum: necnon legentes, retinentes, vel imprimentes libros hæreticos; ita *Croix n.* 1451. *cum Lugo, Gob. Diana, et Belleg. ac Viva qu.* 11. *art.* 1. *n.* 6. *cum Suarez, Sanch. Henr. et Bossio,* contra *Azor. Rodr. et alios.* Ratio, quia hujusmodi crimina, esto concernant, non tamen sunt propriè hæresis formalis.

Sed hîc dubitatur 1. an possint absolvi publici percussores Clericorum, et alii nominatim excommunicati, vel suspensi? Affirmant communiùs *Sporer p.* 268. *n.* 213. *Holzm. p.* 164. *n.* 740. *Viva q.* 11. *art.* 1. *n.* 5. *et Croix n.* 1457. *cum Sanch. Henr. Sa, Sayr. Lez. Dian, Gob. etc.* (contra *Vasq. Con. et Avila*). Ratio, quia cùm Indultum non distinguat inter publicas et occultas censuras, non est restringenda facultas ad sola occulta. Idque expressè concessit N. SS. P. Bened. XIV in Const. *Convocatis n.* 5. in Jubilæo Anni Sancti, dicens absolvi posse pœnitentes « à censuris in jure latis etiam Sedi Apostolicæ » reservatis, quamvis publicæ in partibus sint, et quamvis de- » ductæ aut nominatim declaratæ ac denunciatæ in iisdem par- » tibus sint per locorum Ordinarios, aut alios Judices. » Additur verò ibi *n.* 6. « A censura ab homine, seu à quocumque Judice » de partibus nominatim lata absolvere valeant ad effectum dum- » taxat Indulgentias præsentis Jubilæi consequendi, etc. » Et de hujusmodi censuræ absolutione prohibetur ibidem dari à Confessario ullum testimonium.

Dubitatur 2. an in Jubilæo possit dispensari in irregularitatibus? Affirmant *Bannes, et Salon. ap. Viva q.* 10. *art.* 1. *n.* 1, et probabile vocant *Henr. Salas, Rodr. Diana, et Boss.* Et consentiunt *Soto* 4. *D.* 22. *qu.* 3. *cum Med.* quoad irregularitates ex delicto, quia tales irregularitates habent rationem censuræ. Sed negant communiùs *Suar. de Censur. d.* 1. *sect.* 3. *Mol. d.* 80. *Holz. p.* 164. *n.* 641. cum communi ut asserit, et *Viva l. c. n.* 2. *cum Fill. Trull. Reg. et Moia,* qui censent nomine censuræ non

venire irregularitates, sed de hac quæstione fusiùs agemus infra in tract. *de Censur. l. 7. n.* 351. Cæterùm Bened. XIV in dicta Const. *Convocatis, n.* 12, loquens de irregularitatibus (præscindendo ab hac quæstione), tantùm indulsit, « dispensari posse » super occulta irregularitate ob violationem censurarum dum- » taxat. »

538. — Quæritur IX. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium, quibus vi Jubilæi possunt commutari aliqua ex operibus injunctis ? Dicitur *aliqua,* quia Confessio, et Communio nunquam commutari possunt, ut communiter dicunt DD. cum *Lugo d. 27. n.* 118. et certum est ex relata Constit. *Inter præteritos* §. 53. Nomine *infirmorum* veniunt omnes valetudinarii, qui absque notabili detrimento aut difficultate nequeunt opera illa præstare. Et tales existimantur etiam senes, ita *Holzm. n.* 663. *et Viva q. 7. art. 2. n. 2. Captivi* autem dicuntur, qui contra propriam voluntatem alicubi detinentur : his conceditur commutatio, vel prorogatio operum ad lucrandum Jubilæum ; *Holzm. et Viva ll. cc.* Demum *itinerantibus* prorogantur opera injuncta usque ad reditum ; et non tenetur quis suum iter differre (intellige, si commodè differre nequit) ; ita *Holz. ibid. cum Gob.et Croix n.* 1434. qui rectè id extendit etiam ad illum, qui prima hebdomada non est Jubilæum lucratus, et potuit lucrari. Dicit etiam *Lugo d. 27. n.* 126. quòd si quis in itinere perveniat ad locum ubi Jubilæum promulgatur, poterit illic incipere opera, et prosequi in itinere.

Quæritur X. An ad implendas preces in Jubilæo injunctas sufficiat oratio mortalis, et vocalis modica ; Communior sententia *ap. Croix n.* 1421. *et Holzmann. n.* 648. requirit orationem vocalem, quia Ecclesia, cùm sit sensibilis et externa, quando injungit suo nomine orare, externam intendit orationem. Sed probabiliter dicunt sufficere mentalem *Mazzota t. 1. p. 244. et Viva q. 8. art. 5. n. 7. cum Nao. Fill. Trull.* et communi, ut asserit : probabile putat *Lugo d. 27. n.* 111, quia oratio mentalis est vera oratio ; et licèt Ecclesia nequeat præcipere actus merè internos, potest tamen eam injungere, ut medium ad Jubilæum lucrandum. Utrùm autem sufficiat modica oratio vocalis ? Affirmant *Suar. d. 52. sect. 8. n. 9. et Mazzota l. c. cum Fill.* item *Boss. Diana, et Leand. ap. Concina p.* 451. *n.* 38, quia quælibet oratio jam satis est ad implendam conditionem Indulgentiæ. Sed probabiliùs *Concina loc. cit. ac Holzmann, et Viva ll. cc.* dicunt requiri aliquam orationem, nempe quinque *Pater* et *Ave,* ut ait *Mazzota :* vel sex cum *Credo* et *Gloria*, ut dicit *Sporer n.* 174, vel septem *Pater* et *Ave*, ut vult *Holzmann n.* 648. Attende insuper id, quod super his protulit N. P. Benedictus XIV in relata Constit. §. 83. sic dicens : « Licèt oratio brevis cum sensu fer- » ventis pietatis adhibita satisfacere possit, plerumque tamen » orationis brevitas ex modico pietatis studio proficisci solet. Nos » itaque declaravimus vocalem orationem piè adhibitam ad con- » sequendum Jubilæum sufficientem esse, et laudandum eum qui

» mente ac spiritu orat; dummodo vocales aliquas preces ora-» tioni illi adjungat. Unde videtur Pontifex admittere, cùm fiat » oratio mentalis, satis esse adjicere orationem vocalem, etsi » per se non notabilem. »

Hîc autem notandum id quod docent plures graves AA. nempe quòd pro visitatione Ecclesiæ præscripta sufficit ad lucrandam Indulgentiam orare ante ostium, vel in cœmeterio; si præ hominum multitudine illam nequeas ingredi: ita *Suar. dist.* 52. *sect.* 1. *n.* 7. et *Bonac. dist.* 6. *qu.* 1. *p.* 5. *n.* 26. *cum Rodr. Cord. Graff. etc.* Imò addunt *Mazzotta t.* 1. *p.* 247. *et Croix n.* 1433. *cum Lugo*, si ores ante ostium Ecclesiæ, quando illud est clausum.

Quær. XI. An pro eleemosyna injuncta in Jubilæo sufficiat dare quamlibet summam? In hoc præcipuè attendenda sunt verba Indulti; nam si in eo dicatur: « Quantum pro sua cuique facul-« tate visum fuerit, » tunc quantitas oportet proportionari cujusque facultatibus, unde sufficiet pauperi dare obolum, non diviti. Si verò dicitur: « Prout unicuique suggeret devotio, vel » quantum quisque pro arbitrio judicaverit, » tunc *Pasq. q.* 133. dicit eleemosynam erogandam juxta cujusque facultates. Sed *F. Theodor. à Spir. S. de Jubil. c.* 6. §. 5. *n.* 2. tenet sufficere quamlibet etiam modicam quantitatem. Si tandem dicitur simpliciter: *Qui dederit eleemosynam,* distinguendum, si Papa eam postulet tantùm ad exercendam misericordiam in pauperes, tunc sufficit (ut dicit præfatus Auctor cum *Suar. Corduba, et Leandro*) dare quamlibet summam; secus si eleemosyna exposcitur in subsidium alicujus operæ piæ, idem Auctor cùm *Passer. ex D. Th. Supplem. qu.* 25. *art.* 2. *ad* 3. ubi expressè id docet.

Dubitatur hîc 1. an pauperes ad Jubilæum lucrandum teneantur facere eleemosynam? Negant *Nav. Henr. et Leand. apud eumdem Auct. ib. n.* 4. Sed probabiliùs affirmat idem Auctor, *et Viva qu.* 8. *art.* 6. *n.* 2. *cum Boss. Gob. et Pasq. etc.* quia nemo est tam pauper, quin saltem obolum dare possit. Pro Religiosis verò filiisfamilias, uxoribus, et servis, sufficit, ut ab eorum superioribus detur eleemosyna, ipsis scientibus; ita *Lugo dist.* 27. *n.* 115. *Viva l. c. et Sporer. p.* 264. *n.* 280. Quòd si superior nolit dare, dicunt *Boss. et Diana ap. Vivam,* posse subditum clam ab eo surripere; sed meliùs censet *Viva*, tunc petendam esse commutationem.

Dubit. 2. An lucretur Jubilæum qui dat eleemosynam distribuendam, si postea non distribuatur, vel distribuatur post tempus Jubilæi? Negant *Lugo dist.* 27. *num.* 112. *Sporer n.* 180. *et Viva qu.* 8. *art.* 6. *n.* 3. *cum Bon. Cord. Rodr. etc.* quia deficit opus injunctum, vel non impletur intra tempus præscriptum. Sed affirmant *Sa v. Indulgentia, et Vega, Lezana, ac Pasq. apud Vivam,* quia ex æquitate præsumitur Pontifex contentus esse, ut ille talis abjecerit à se, quoad se pertinebat, dominium rei datæ. Concedunt autem *Lugo n.* 113. *et Sporer. n.* 181. non fraudari ab Indulgentia qui dederit eleemosynam pauperi ficto.

Quær. XII. An satisfaciat Jubilæo, qui implet jejunia injuncta aliàs debita ex voto? Affirmant *Sporer p.* 264. *n.* 168. *et Lugo d.* 27. *n.* 110. cum communi ut asserit (sed immeritò, ut mox videbimus); quia eodem opere potest satisfieri duplici præcepto. Sed communiùs negant *Sanch. Dec. lib.* 1. *c.* 14. *Sylv. v. Indulgentia, q.* 6. *Tab. q.* 10. *Arm.* §. 16. *et Viva q.* 8. *art.* 1. *num.* 2. *F. Theod. c.* 10. *a.* 6. *et Passer. qu.* 41. Ratio, quia una solutione nequit satisfieri duplici debito oneroso, prout est opus, sive conditio apposita in Indulto. Et sic hodie tenendum ex dictis à N. P. Bened. XIV in Constit. pluries cit. 53. Vide supra *n.* 536. infra *n. XI.*

FINIS TOMI QUINTI.

NOTÆ.

DE EUCHARISTIA.

NOTA I.

(Pag. 37, lin. 14, ad verb. *Multorum.*)

Privilegia religiosorum de quibus agitur relative ad communionem paschalem, jamdiù locum non habent in Galliis, proindeque omninò standum est juri communi. Porro juxta theologorum gallorum ordinariam juris communis interpretationem, peregrini dùm absunt à parochiâ propriâ, parochiam habent loci illius ubi commorantur.

NOTA II.

(Pag. 42, lin. 28, ad verb. *Exitum veniunt.*)

In Gallià jamdudùm usus invaluit non dandi Eucharistiam reis morte plectendis, tùm quia vix præsumi possunt recte dispositi, tùm ob reverentiam sacramento debitam.

NOTA III.

(Pag. 44, lin. 23, ad verb. *Post Missam.*)

In pluribus Galliæ locis usu receptum est ut detur communio intra missam defunctorum, non verò ante aut post, in colore nigro et cum particulis præconsecratis. Hunc autem usum sequi licet quia decreta S. C. R. legem non faciunt ubi non fuerunt promulgata et recepta.

NOTA IV.

(Pag 46, lin. 13, ad verb. *Media nocte.*)

Viget tamen Parisiis et in aliis diœcesibus consuetudo contraria, proindeque ibi licitum est communionem dare etiam in missà mediæ noctis.

NOTA V.

(Pag. 57, lin. 32, ad verb. *Eamdem censuram.*)

De obligatione se præsentandi ad superiorem, vide quæ notantur in *Tractatu de Censuris.*

NOTA VI.

(Pag. 78, lin. 34, ad verb. *Communicare possint.*)

Vide notamen superiùs additum de reis morte plectendis.

NOTA VII.

(Pag. 142, lin. 19, ad verb. *Missæ privatæ.*)

Si tamen usus alicubi viguerit, ut Parisiis, etiam privatim celebrare licitum est in cœnâ Domini et sabbato sancto, quia, ut jam diximus, decreta S. C. R. quamvis à Papâ expressè confirmata, minimè obligant ubi non fuerunt promulgata.

NOTA VIII.

(Pag. 157, lin. 8, ad verb. *Loco reconciliationis.*)

De his et similibus legere oportet Rituale vel Statuta diœcesis. Generatim in Galliis usu receptum est ut simplices Sacerdotes, de licentiâ Episcopi, cum aquâ benedictâ ecclesiam reconcilient, etiamsi fuerit consecrata.

NOTA IX.

(Pag. 172, lin. 32, ad verb. *Paramenta.*)

Facultatèm benedicendi paramenta vulgò concedunt Galliarum Episcopi; quia communiter non reputantur ordinis episcopalis nisi benedictiones quæ fiunt adhibito chrismate, quamvis aliæ quædam Episcopis usu vel legibus reserventur, quæ ex eorum delegatione à simplici Sacerdote fieri possunt.

NOTA X.

(Pag. 182, lin. 15, ad verb. *Crucifixi apposita.*)

De habendâ vel amovendâ cruce dùm expositum est SS. Sacramentum, sequenda est loci consuetudo, quæ varia est in variis diœcesibus.

NOTA XI.

(Pag. 186, lin. 37, ad verb. *Divinis officiis.*)

Nihilominùs in Galliis Episcopi potestatem usu retinuerunt concedendi licentiam cum pileolo vel fictâ cæsarie celebrandi. Imò communiter admittitur licentiâ opus non esse cum adest gravis necessitas, modò tamen non sit ex se diuturna nec facilis sit recursus ad Episcopum. De hoc tamen consulendæ sunt locorum leges.

NOTA XII.

(Pag. 192, lin. 5, ad verb. *Decenter tolerari.*)

Hìc ultimò notandum est quemque teneri rubricas speciales vel consuetudinem nosse propriæ diœcesis, ne fortè ab his recedendo scandalum præbeat, cùm non eædem sint ubique leges vel consuetudines, circa plures quæstiones in fine hujus *Tractatûs de Eucharistiâ* propositas.

INDEX

CAPITUM ET DUBIORUM,

CUI ANNECTUNTUR OMNIA SUMMARIA, QUÆ SINGULIS CAPITIBUS ET DUBIIS APPONUNTUR, UT SIMUL HIC PRÆ OCULIS HABEANTUR CUNCTÆ RES ET QUÆSTIONES, QUÆ IN QUINTO VOLUMINE CONTINENTUR.

LIBRI VI

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I. De essentia Eucharistiæ. . . . . Pag. 1

DUBIUM I. *Quid sit Eucharistia.* . . . . . *Ibid*

189. In quo constituatur, sive consistat essentia Eucharistiæ. 190. Vide Resolutiones apud Busembaum circa rationem specificam et numericam hujus Sacramenti. 191. Quæritur 1. An tota ratio specifica Eucharistiæ salvetur in alterutra specie. Quæritur 2. Unde sumatur unitas numerica Eucharistiæ. 192. An Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medii. 193. An Eucharistia sit necessaria adultis ad vitam spiritualem conservandam.

DUBIUM II. *Quæ materia Eucharistiæ.* 6

194. Quæ sit materia proxima hujus Sacramenti. 195. De obligatione consecrandi sub utraque specie. Vide quæ habentur apud Busembaum. 196. Dubitatur 1. An hæc obligatio sit de jure divino, vel ecclesiastico. Dubitatur 2. An Papa possit in ea dispensare. Dubitatur 3. An sit valida consecratio unius speciei sine altera. 197. An aliquando per accidens possit una species sine altera consecrari.

DUBIUM III. *Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ.* 9

198. An solus panis triticeus sit materia apta. 199. Non est ad Eucharistiam materia apta: I. Panis ex oryza, leguminibus, etc. II. Massa cruda, aut frixa, sive elixa. III. Panis subactus oleo, lacte, etc. Quid s aqua non naturali. IV. Hostiæ rubræ. V. Panis corruptus. 200. Quinam panis est materia dubia. An ex farro, siligine, amylo. 201. Quinam panis sit materia valida, sed illicita. I. Si modicè alii rei permixtus. II. Si mucidus. 202. Validè etiam, sed illicitè consecrant Latini in fermentato, et Græci in azymo. 203. Dubitatur 1. Quid, si Latinus transeat per Græciam, vel contra. Dubitatur. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum. 204. De hostia fracta, vel maculata. 205. De figura hostiæ consecrandæ. Et an liceat celebrare cum hostia minori.

DUBIUM IV. — *Quale vinum sit materia Eucharistiæ.* 12

206. Quale vinum non sit materia apta. I. Sicera, etc. II. Agresta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Mustum decoctum. 207. Quale sit materia valida, sed illicita. I. Mustum. II. Vinum permixtum. III. An acescens. IV. An congelatum. 208. An sub præcepto gravi aqua miscenda sit vino. Et qualis aqua, et in quanam quantitate. Et an mixtio facienda in calice. 209. An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem. 210. Quænam quantitas aquæ miscenda in calice. Quid si sanguis cadat super altare, linteum aut corporale, etc.

DUBIUM V. — *Quæ conditiones ad materiam Consecrationis requirantur.* 16

211. Ad validam consecrationem requiritur I, ut materia sit moraliter et sensibiliter præsens. 212. Hinc valide consecrantur hostiæ in ciborio clausæ, vel in tenebris, etc. 213. Invalida tamen consecratur I. Materia post tergum, aut parietem. II. Materia remota. III. Materia valde modica. 214. Requiritur II, ut materia sit certa, et determinata. 215. An consecretur hostia inscio Sacerdote. Et an guttæ vini separatæ. 216. Valida est consecratio I. Si Sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putet, hostias esse minores numero. III. Si postquam intenderit eas consecrare, earum obliviscitur. 217. Quid, si ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale. IV. Si hostiæ deferantur post oblationem. 218. Quæ requirantur ad licitam consecrationem. 219. Quibus casibus peccet celebrans in consecrando.

DUBIUM VI. — *Quæ sit Forma consecrationis Eucharistiæ.* 23

220. Quæ verba sint de essentia in consecratione panis. Et quæ vini. Et an verba sint proferenda simul recitative, et significative. 221. Quæ forma sit illicita. Quæ invalida. Et quæ dubia. 222. Quæritur I. An in consecratione panis prærequirantur verba : *Qui pridie, etc.* 223. Quæritur II. An in consecratione calicis omnia verba sint de essentia. Quæritur III. Quid significent to *hoc*, et *hic*. Quæritur IV. An conficiatur Eucharistia, si omittatur verbum *est*. 224. Vide plura circa variationem verborum. Quid, si Sacerdos se distrahit in consecrando.

DUBIUM VII. — *Quamdiu Christus maneat in Eucharistia.* 28

225. Infra quantum tempus species consummentur. 226. Quando recipiatur gratia. 227. Quid, si Sacerdos se disponeret inter sumptionem. 228. An recipiatur plus gratiæ, si sumatur utraque species, vel major materia. 229. Quid, si vinum consecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur.

CAPUT II. — De causis et subjecto Eucharistiæ. 30

DUBIUM I. — *De Causis.* . . . . . *Ibid.*

ARTICULUS I. — *Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ.* . . . . . Ibid.

230. An solis Sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare. 231. An soli Sacerdotes valide consecrent. 232. Quid notandum de Sacerdotibus consecrantibus simul unam Hostiam, sive cum Episcopo. 233. An Parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam. 234. An inferior Sacerdote ministrans incurrat irregularitatem. 235. An sufficiat consensus Pastoris. 236. Quid, si ministrandum sit Viaticum. 237. Quæritur I. Quando liceat iaconis ministrare. Quæritur II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos. Quæritur III. An liceat laico in neces-

sitate alteri Viaticum ministrare. 238. An Sacerdos extra articulum mortis possit seipsum communicare. 239. An alii præter Pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis, et in Paschate. 240. Quibus casibus liceat Regularibus tunc ministrare.

ARTICULUS II. — *Quid requiratur in Ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ.* 38

241. An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo, ac lumine. Quid de Extrema Unctione. 242. An in necessitate liceat currere. 243. An deferre Eucharistiam in equo. Et an tantum ad eam adorandam. 244. An liceat dispensare, vel celebrare posterioribus digitis. Et an medio instrumento tempore pestis. 245. Quando peccet dispensans ob defectum ritûs Ecclesiæ. 246. Quibus non liceat porrigere Communionem. 247. An autem communio porrigenda reis capite damnatis. Et an semifatuis, et obsessis. 248. Quomodo pastor debeat asservare Eucharistiam. Et an Eucharistia asservanda, et deferenda semper sit cum lumine. 249. An ministranda Communio in Missa de Requiem. 250. Quid faciendum, si Hostia decidat in terram. 251. Quid faciendum de fragmentis Hostiarum, 252. Qua hora, et qua die possit dari Communio. 253. Quoties Parochus teneatur ministrare Communionem. 254. Quid notandum circa communionem quotidianam.

DUBIUM II. — *De subjecto seu suscipiente Eucharistiam.* 48

ARTICULUS I. — *Quæ requiratur in eo dispositio animæ.* . . . . . Ibid.

255. De præcepto præmittendi Confessionem Communioni. 256. Quæritur I. An hoc præceptum sit divinum, vel ecclesiasticum. 257. Quæritur II. An, qui post Confessionem recordatur mortalis, teneatur ante Communionem illud confiteri. Quæritur III. An teneatur conteri. 258. Quid, si Sacerdos dubitat de peccato commisso. (Remissive ad n. 473, *de Sacram. Pœnit.*) 259. Non excusat à Confessione celebritas, devotio, aut paupertas. 260. Excusat vero. 1. Periculum mortis, et necessitas ministrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid, si deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam cito explere confessionem. 261. Quid, si populus, aut ipse Sacerdos deberet carere Missa, vel Communione paschali. 262. Quid, si Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri, si possit. Vide ibid. Dubitatur 1. Et an teneatur Missam deserere si nequeat confiteri. Vide Dubitatur 2. 263. Quid, si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium. 264. Quando censeatur deesse copia Confessarii. Et quæ distantia Confessarii excuset. Quid, si non adsit nisi Sacerdos simplex, vel Confessarius excommunicatus, etc. 265. Quæritur I. Quid, si Sacerdos habeat peccatum reservatum, et desit Confessarius habens facultatem. Quæritur II. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reservata, quàm non reservata. Quæritur III. Quid, si habeat excommunicationem reservatam. 266. Quæritur IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum. Quæritur V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans sacrilegè. Quæritur VI. An celebrans confessus, et oblitus peccati. 267. Quæritur VII. An Sacerdos non confessus, qui meminit peccati post Consecrationem. 268. Quæritur VIII. An præceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos. 269. Effectus Eucharistiæ. 270. Quæritur I. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale. Quæritur II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, et fructum amittat.

ARTICULUS II. — *Quæ requiratur dispositio corporis.* 61

271. An pollutio, et actus conjugalis impediant à Communione. 272. Quæritur I. Quid, si pollutio fuerit voluntaria. Et quid si involuntaria. 273. Quæritur II. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem. 274. Quæritur III. An conjux reddens debitum teneatur ea die abstinere à Communione. 275. An macula externa, ut lepra, etc., impediat à Communione, et an à celebratione. An menstrua. An latio armorum. 276. An Sacerdos communicans extra Missam debeat esse stola indutus. 277. De jejunio naturali ad Communionem prærequisito. Vide resolutiones apud Busembaum. 278. Prænot. 1, hoc non esse de præcepto divino. Prænot. 2, non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot. 3, tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus regulis, videlicet : 279. Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco. Dubitatur 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi. Dubitatur 2. An guttulæ aquæ commixtæ cum saliva, aut jusculi degustati. An saccharum ante mediam noctem in os immissum. An aqua hausta à lapso in flumen. An sanguis haustus è digito. Quid si defluat à capite. 280. Regula II. Ut res sumatur ad modum comestionis aut potationis. Dubitatur I. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares. Dubitatur 2. An fumus tabaci. Dubitatur 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita. 281. Regula III. Ut sumatur res habens rationem cibi, aut potûs. Hinc quæritur, an solvat jejunium comestio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, et similium. 282. An liceat sequi ultimum inter horologia. Et quidem si quis deglutiat cibum post primum ictum. An in dubio soluti jejunii liceat communicare. Vide hìc, et tom. I, lib. 1, num 80. 283. An sit peccatum sumere cibum, vel expuere statim post Communionem. 284. In quibus casibus possit quis communicare non jejunus. 285. An liceat iterum dare Viaticum infirmo non jejuno. Dubitatur I. Quanto tempore una Communio debeat ab alia distare. Dubitatur 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere Viaticum. Dubitatur 3. An, qui mane Communionem receperit. Dubitatur 4. An Sacerdos possit aliquando omittere verba : *Accipe Viaticum, etc.* 286. An Sacerdos possit celebrare non jejunus, ad dandum alteri Viaticum. An, ad dandum sibi ipsi. 287. An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat, aut male tractetur. An ad vitandum scandalum. 288. An ad perficiendum Sacrificium vel Communionem. 289. An ad vitandam mortem. An liceat communicare ante somnum, vel digestionem.

ARTICULUS III. — *Quæ, et quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam.* 84

290. An Communio in adultis sit necessaria necessitate medii. (Vide dicta nº 192.) 291. An et quando quisque in periculo vitæ teneatur sumere Communionem. 292. Quid agendum in periculo vomitûs, vel in casu delirii. 293. An pueris ministrandum Viaticum. Vide alia notanda apud Busembaum. 294. De obligatione communicandi. 295. Quando obliget præceptum divinum, et quando ecclesiasticum. 296. Dubitatur I. Quomodo computandus annus obligationis. 297. Dubitatur II. An, qui non communicavit in Paschate, teneatur communicare quamprimum. Quid, si quis ad implendum præceptum Paschale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit. 298. Dubitatur III. An, qui non possit communicare in Paschate, teneatur prævenire. 299. Dubitatur IV. An teneantur fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paschali satisfaciant. 300. De obligatione communicandi in Parochia. An eximantur Sacerdotes, Peregrini, famuli Religio-

sorum. An alii ex consensu Pastoris. 301. De obligatione puerorum communicandi in Paschate. Quæritur I. An pueri teneantur, aut possint communicare statim post usum rationis. Dubitatur 1. Qua ætate censeantur obligati ad Communionem. Dubitatur 2. An infantibus sit danda Communio in articulo mortis. 302. Quæritur II. An possit ministrari Communio amentibus. 303. Quæritur III. An semifatuis, mutis, surdis, et obsessis.

CAPUT III. — De Eucharistia, ut est Sacrificium. 95

DUBIUM I.—*Quid sit Missa, et quæ obligatio Sacerdotum circa illam.* Ibid.

304. Definitio Sacrificii Missæ. Notandum I. Quomodo definiatur Sacrificium in genere. Notandum II. Quomodo distinguantur sacrificia. Et quomodo Sacrificium Eucharistiæ omnia illa contineat. Et in quo differat à Sacrificio Crucis. Notandum III. An Missa sit verum Sacrificium. 305. In quo consistat essentia sacrificii Missæ. 306. An ad essentiam Sacrificii requiratur Consecratio utriusque speciei. 307. Quinam sint offerentes in Sacrificia Missæ. 308. Pro quibus possit offerri Missa. 309. Dubitatur 1. An pro excommunicatis. Dubitatur 2. An pro infidelibus. 310. An pro Defunctis. 311. Effectus Sacrificii Missæ sunt quatuor. I. Remissio peccatorum. II. Remissio pœnarum. III. Augmentum gratiæ. IV. Impetratio bonorum. 312. De valore, et fructu Missæ. An Missa habeat valorem infinitum. Et an fructus Missæ pendeat à probitate celebrantis. 313. De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dubitatur 1. An ipsi ex præcepto gravi teneantur aliquando celebrare. Dubitatur 2. Quoties in anno teneantur celebrare simplices Sacerdotes. Quoties Parochi. Quoties Episcopi. 314. De Missa conventuali quotidie celebranda. 315. De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio. 316. Quædam prænotanda circa originem stipendii. 317. Quæritur I. An liceat Sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis. Et an peccet graviter, qui principaliter celebrat pro stipendio. Quæritur II. Quomodo peccet Sacerdos differendo celebrationem. Et quæ dilatio censeatur modica. Quid, si Missæ tradantur Communitati. Quæritur III. An peccet graviter Sacerdos omittens sacrum promissum pro parvo stipendio. Quæritur IV. Quid, si Missa sit gratuito promissa. 318. An liceat accipere stipendium pro applicatione fructûs specialissimi. Et an accipere plura stipendia pro una Missa. 319. A quo, et quomodo taxandum sit stipendium. 320. Dubitatur 1. An Regulares teneantur servare taxam Episcopi. Dubitatur 2. An Episcopus possit prohibere, ne accipiatur stipendium majus taxa. Dubitatur 3. An, ne accipiatur stipendium minus. An autem qui acceperit, possit minuere numerum Missarum. Dubitatur 4. An liceat pacisci de stipendio. Dubitatur 5. Quomodo taxandum stipendium Missarum, quas reliquit testator. 321. Non licet celebrare per alium, retenta parte stipendii. Exceptio I. Si stipendium detur intuitu personæ. Exceptio II. Si alter Sacerdos verè sponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius, Capellanus, et Sacerdos obligatus ex legato sibi relicto sua vita durante. 322. Dubitatur 1. An, qui retinet partem stipendii teneatur ad restitutionem. Et cui restituendum. Dubitatur 2. Quid de Procuratore, vel Executore testamenti. Dubitatur 3. An colligens eleemosynas possit partem retinere pro suo labore. Dubitatur 4. An possint commutari Missæ majoris stipendii cum Missis minoris. Dubitatur 5. An Administratores Ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis. 323. De obligatione Beneficiatorum et Parochorum applicandi Missas. 324. Quæritur I. Cui debeant applicare Missas Beneficiati et Capellani Monialium, aut Confraternitatum. Quid, si capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ sit infructiferum. Quæritur II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo. 325. Vide san-

cita à Bened. XIV, super Missa Parochorum. 326. Super Missa conventuali. 327. De obligatione celebrandi Missas votivas promissas sub stipendio. 328. De obligatione celebrandi loco, et tempore designato à fundatore. 329. Quid, si Episcopus dispenset. Et an possit dari præscriptio ab obligatione Missarum. 330. De obligatione Beneficiarii celebrandi Missas præscriptas et celebrandi per seipsum. 331. De reductione Missarum. An Episcopus possit eam facere. Et an moderari Officia, et eleemosynas Anniversariis annexa. 332. An Beneficiarius possit aliquando celebrare pro suis propinquis, aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam. 333. An Capellanus ægrotans teneatur per alium satisfacere Missis. De 30 Missis Gregorianis. An liceat stipendium accipere pro prima Missa, quam Neo-presbyter celebrat cum Episcopo. (Remissive ad num. 829. vers. *An autem.*)

DUBIUM II. — *Cujus sit applicare fructum Sacrificii.* 130

334. A quo applicandus sit fructus Missæ. An Religiosus valide Missam applicet contra voluntatem Prælati. 335. Applicatio debet fieri ante celebrationem. Quæritur I. An sufficiat applicatio habitualis. Quæritur II. An, si quis accepit stipendia à diversis, sufficiat applicare Missas pro eis in confuso. 336. Quid, si applicatio nulli fiat, vel incapaci. 337. An valeat applicatio conditionata. Et an applicatio facta pro primo offerente sit illicita, et invalida. 338. An die Animarum possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio. 339. De altari privilegiato. Quæritur 1. An ad tales Indulgentias lucrandum requiratur Missa de *Requiem*. Quæritur 2. Quomodo intelligenda est clausula : *Modo in Ecclesia quotidie dicantur septem Missæ*. Quæritur 3. Quomodo Clausula : *Modo in Ecclesia non sit aliud Altare privilegiatum.*

DUBIUM III. — *Quando, et quoties liceat celebrare.* 135

340. An possit dici Missa ante auroram, vel post meridiem. 341. A quo tempore incipiat Aurora. An tempus tam auroræ, quam meridiei moraliter accipiendum. 342. Quid de privilegiis Regularium. 343. Casus, in quibus licet celebrare ante auroram, vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missæ dici possint ante auroram. 344. An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causa itineris, vel ex dispensatione Episcopi. 345. An peccet graviter, qui celebrat ante auroram, vel post meridiem. 346. Quænam in hoc sit parvitas materiæ. 347. Quale peccatum sit celebrare ante matutinum. 348. Quid, si esset Missa conventualis, et solemnis. 349. An liceat celebrare (et ministrare communionem) quolibet anni die. 350. An in die Cœnæ Domini, et Sabbati Sancti liceat privatim celebrare. 351. An et quando liceat celebrare pluries in die. 352. An aliquando liceat interrumpere Missam, vel de novo incipere. 353. An, si superveniat Princeps, vel turba peregrinorum, vel si Sacerdos recordetur alicujus impedimenti. 354. An, si urgeat necessitas propria vel aliena. 355. Quomodo Missa interrupta supplenda sit ab alio Sacerdote.

DUBIUM IV. — *Quo loco celebrandum sit.* 145

356. An et in quali necessitate liceat extra Ecclesiam celebrare. Et an in mari. 357. An et quando liceat celebrare in Oratoriis ex dispensatione Episcopi. Licet I. in Oratoriis benedictis. II. in Oratoriis Communitatum. III. in Oratoriis erectis in Palatiis Episcoporum. 558. An Episcopi possint celebrare in domibus privatis. 359. An possint dispensare, ut aliquando in illis celebretur. Notandum I. Privilegium non perit per mortem Papæ, vel Episcopi. Notandum II. Quid, si Privilegiatus mutet habitationem. Notandum III.

Quibus diebus non liceat celebrare in Oratoriis privatis. Et an Regulares, vel Episcopi possint celebrare in domibus privatis, præter Missam in indulto concessam. 360. An Religiosi possint ex privilegio celebrare in quocumque altari portatili. 361. An semper peccent mortaliter celebrantes in Ecclesia violata. Et an aliquam pœnam incurrant. 362. An polluantur Oratoria non benedicta. Et an Sacristiæ, cryptæ, etc. 363. A quibus Ecclesia debeat reconciliari. 364. Quomodo crimen, per quod polluitur Ecclesia vel cæmeterium, oporteat esse notorium. Quando Ecclesia polluatur per homicidium. An Ecclesia violetur, si vulnus intra eam infligatur, et mors (sive effusio sanguinis) sequatur extra. 365. Quando Ecclesia polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis. 366. Quando per sepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici 367. Quando per destructionem Ecclesiæ. 368. Quomodo fiat execratio rei consecratæ, nempe Ecclesiæ, altaris, calicis, et vestium. Vide de execratione Ecclesiæ. 369. De execratione altaris, et 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si spolietur sepulchrum. Dubitatur 1. An Reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris. Dubitatur 2. Quid, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum. 370. De execratione calicis. Dubitatur 1. An execretur calix, si destruatur inauratio. Dubitatur 2. An calix de novo inauratus nova indigeat consecratione. Dubitatur 3. An liceat celebrare in calice numquam inaurato. 371. De execratione vestium.

DUBIUM V. — *Quæ sint requisita ad Missam.* 165

372. Prænotantur quæ sunt præscripta in rubrica. 373. I. requiritur *altare* consecratum. 374. II. *Mappa* triplex. 375. Dubitatur 1. An sufficiant duæ mappæ, vel una duplicata. Dubitatur 2. An mappæ debeant esse benedictæ. Dubitatur 3. An tam mappæ, quam corporale debeant ex lino confici. 376. III. *Vestes* sacræ, et mundæ. 377. Dubitatur 1. An sit mortale celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo. Dubitatur 2. An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra. 378. Dubitatur 3. An Prælati Regulares possint sacras vestes benedicere. (Vide etiam n. 381.) Dubitatur 4. An Episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes. Dubitatur 5. An color vestium sit de præcepto. 379. IV. *Calix et patena* consecrata. 380. An calices, vestes, etc. remaneant consecrata, vel benedicta, si quis in eis celebret. 381. An Abbates possint benedicere calices, paramenta, etc. etiam pro Ecclesiis alienis. 382. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia et vestes. 383. De *pyxide*, et materia ejusdem, vel calicis. 384. Dubitatur 1. An pyxis debeat consecrari. 385. Dubitatur 2. An debeat benedici. 386. V. *Corporale* benedictum. 387. Quibus liceat lavare corporalia. Et an aqua lotionis omnino mittenda sit in sacrarium. 388. VI. *Palla* linea. An sit mortale celebrare sine palla vel ea non benedicta, et an liceat duas pallas adhibere. 389. VII. *Purificatorium*. An hoc debeat esse benedictum. 390. VIII. *Missale*. An liceat in necessitate celebrare sine Missali vel cum Missali Ritûs diversi. 391. IX. *Minister* masculus. Dubitatur 1, quale peccatum sit celebrare sine ministro. 392. Dubitatur 2. An peccet graviter Sacerdos celebrans ministrante vel respondente fœmina. 393. X. *Crucifixus*. Dubitatur 1. An sit mortale celebrare sine cruce, aut crucifixo. Dubitatur 2. An manente in altari magna imagine crucifixi, alia crux requiratur. Et an crux, et aliæ imagines Sanctorum debeant esse benedictæ. 394. XI. *Candellæ* ex cera. Dubitatur 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo. Dubitatur 2. An cum uno lumine cereo. Et an cum quatuor candellis. 395. XII. *Antipendium*, *pulvillus*, *bursa*, *velum*, *et manutergium*. 396. XIII. *Capitis nudatio*. 397. Dubitatur 1. An sit mortale celebrare capite cooperto. Quid, si adsit causa sic celebrandi. 398. Du-

hitatur 2. An liceat celebrare cum cæsarie ficta. 399. An Rubricæ Missalis sint directivæ, vel Præceptivæ. 400. An sit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte. Et quantum temporis sit in celebratione insumendum. Monitum. 401. An omnia Decreta S. C. Rituum rigorose obligent. 402. An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo, etc. 403. De omissione partium Missæ. Et an repetenda omissa. 404. De partibus ordinariis omissis. 405. Quæ omissio sit mortalis, et signanter in Canone. 406. Quæ vero sit tantum venialis. 407. Quæ mutilatio sit mortalis. 408. De purificatione calicis facienda. 409. De partibus extraordinariis omissis; et signanter de lotione manuum. 410. Dubitatur 1. Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Episcopi. Et quinam Episcopus nominandus. Dubitatur 2. An peccet omittens Orationes ante vel post Missam. Dubitatur 3. An peccet omittens orationes ad vestes. Dubitatur 4. An peccet Sacerdos non recitans in Missa solemni, quæ cantantur à Choro. Dubitatur 5. Quomodo peccet celebrans voluntarie distractus. 411. Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Missa. 412. An liceat dicere Missam ante Matutinum et Laudes. (Remissive ad n. 347.) 413. De iis, quæ voce alta, vel submissa dicenda sunt. 414. Dubitatur 1. An peccet ita submisse celebrans, ut nec seipsum audiat. 415. Dubitatur 2. An peccet recitans submisse, quæ alte dicenda sunt. 416. An sit mortale alte dicere, quæ submisse sunt recitanda. 417. An et quando liceat mutare Missam. 418. In quibus diebus prohibeantur Missæ votivæ. 419. In quibus vero permittantur. Et an tunc pro arbitrio passim dici possint. 420. Quæritur I. An sit mortale dicere Missam votivam in diebus vetitis. 421. Quæritur II. Ob quas causas in dictis diebus possint dici Missæ votivæ. 1. Ob necessitatem publicam. 2. Si in illa Ecclesia celebretur festum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si præsens sit cadaver, vel dicenda sit Missa anniversaria. 422. Quæritur III. An obligatus dicere Missam votivam satisfaciat, si dicat diei propriam. 423. Quæritur IV. Quænam sint advertenda circa modum dicendi Missas votivas. Et 1. De numero Orationum. 2. De Missis habentibus introitum particularem, etc. 3. De Missis Beatorum concessis alicui Ordini, vel loco. 4. De Missa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritûs Sancti, B. V. Mariæ, et de Requiem. 424. Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Missarum celebrationem. Quæritur hîc obiter, quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum. v. *Refert.* Deinde quæritur, quibus in Ecclesiis possit asservari Sacramentum Eucharistiæ. Ibid. v. *Hic ultimo loco.*

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

CAPUT I. — De essentia hujus Sacramenti. 209

DUBIUM 1. — *Quæ sit ejus materia, et forma?* . . . . . Ibid.

425. De materia et forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Busembaum. 426. Monitum ad Confessarios. 427. De *materia* remota. Dubitatur 1. An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti. Dubitatur 2. An peccata alias confessa sint materia sufficiens hujus Sacramenti. 428. De *forma*. Quæritur I. An forma hujus Sacramenti consistat in verbis, et possit proferri in absentem. 429. Et quænam præsentia moralis pœnitentis requiratur. 430. Quæritur II. quænam forma in hoc Sacramento sit proferenda. Dubitatur 1. In quibus verbis consistat essentia for-

mæ. Et an necessarium sit verbum *te*. Dubitatur 2. An verba, *à peccatis tuis*. Dubitatur 3. An verba, *in nomine Patris*, etc. Et an preces adjunctæ. Dubitatur 4. An per verba *te absolvo*, possit Sacerdos absolvere simul à peccatis, et à censuris. 431. Quæritur III. An possit valide et licite dari absolutio sub conditione. 432. Causæ justæ absolvendi sub conditione.

DUBIUM II. — *Quæ contritio requiratur?* 218

433. Vide quæ habentur apud Busembaum de dolore, et proposito.

§ I. — *De quæstionibus ad Dolorem pertinentibus?* . . . . . Ibid

434. Quid sit Pœnitentia ut virtus, et quid ut Sacramentum? 435. Quæritur I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione. 436. Quæritur II. Ex quo motivo elicienda sit contritio. 437. Quæritur III. Quando obliget præceptum contritionis. Dubitatur 1. An obliget extra periculum mortis. Et an ejus dilatio sit speciale peccatum. Dubitatur 2. An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione, teneatur deinde elicere contritionem. Dubitatur 3. An præceptum contritionis obliget in diebus festis. 438. Quæritur IV. An ad justificationem requirantur singulæ contritiones ad singula peccata. 439. Quæritur V. An in confessione requirantur explicite actus fidei, et spei. 440. Quæritur VI. An in Sacramento sufficiat attritio sine amore prædominante. 441. An quælibet contritio deleat peccatum extra Sacramentum. 442. Et an peccatum possit consistere cum charitate prædominante, si sit remissa. Solvuntur objectiones, ubi probatur, amorem inchoatum includi in attritione. 443. Quæritur VII. An sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium. 444. Quæritur VIII. An Sacramentum Pœnitentiæ possit esse aliquando validum et informe. 445. Quæritur IX. An dolor debeat præcedere ad Confessionem. 446. Quæritur X. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret. 447. Quæritur XI. An pœnitens debeat elicere actum doloris cum intentione se confitendi. 448. Quæritur XII. An, qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem. 449. Quæritur XIII. Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium. Dubitatur 1. An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore. Dubitatur 2. An in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio. An sufficiat dolere de frequentia venialium. *Ibid.*

§ II. — *De quæstionibus pertinentibus ad Propositum?* . . . 219 et 244

450. Quæritur I. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum. 451. Quæritur II. Quæ sint conditiones requisitæ ad verum propositum. Et sunt 1. Ut sit *firmum*. Quid, si pœnitens credat, certo se relapsurum. II. Ut sit *universale*. An requiratur universale propositum de mortalibus. III. Ut sit *efficax*. 452. Quæritur III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis, qui sunt in occasione peccandi. Dubitatur 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi. Et quæ occasio vitari debeat. 453. Dubitatur 2. An possit absolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem. 454. Dubitatur 3. An, qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterum absolvi. 455. Dubitatur 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria? præsertim causa suæ artis vel officii. 456. Sententia tenenda circa absolutionem his differendam. 457. Dubitatur 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus. 458. Annotatur doctrina S. Caroli Borromæi. 459. Quæritur IV. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate. Et quomodo cum recidivis. An recidivus possit pluries absolvi sine signis ex-

traordinariis. 460. Quæ sint signa extraordinaria. 461. Quæ certitudo dispositionis pœnitentis sufficiat ad eum absolvendum. 462. An liceat differre absolutionem pœnitenti disposito sine ejus consensu. 463. An expediat, vel ne, sæpius differre absolutionem. 464. Cur potius differenda sit absolutio iis, qui sunt in occasione extrinseca, et non recidivis ex fragilitate intrinseca.

DUBIUM III. — *Qualis confessio requiratur.* 267

ARTICULUS I. — *An debeat esse integra materialiter.* . . . . . Ibid.

465. Quæ sit integritas materialis. 466. Quantum extendatur numerus, dicendo, *plus, minus*. Et quomodo exquirendus numerus in consuetudinario. 467. An sint necessario explicandæ circumstantiæ aggravantes. 468. Quæritur I. Quot sententiæ sint in hac quæstione. An in furto explicanda sit quantitas. 469. Dubitatur 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus. 470. Dubitatur 2. An in peccato incestus cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis. 471. Plura notanda circa examen conscientiæ, et integritatem Confessionis. 472. An peccata mortalia dubia necessario sint confitenda. 473. Dubitatur 1. An teneamur confiteri mortalia positive dubia. 474. Dubitatur 2. An mortalia negative dubia. 475. Quid, si quis velit Eucharistiam recipere. 476. Quid, si quis sit scrupulosus, vel timoratæ conscientiæ. 477. Dubitatur 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio, an illud sit confessus. 478. Dubitatur 4. An, qui confessus est mortale uti dubium, teneatur repetere, quando certum agnoscit. Quid, si pœnitens post Confessionem sciat, materiam sui peccati fuisse gravem, sed ipse nullo modo id noverit tempore, quo peccatum commisit.

ARTICULUS II. — *Quando sufficiat Confessio integra formaliter.* . . . 282

479. Quæ sit integritas formalis. Et quis censeatur physice impotens ad integritatem materialem. I. Mutus. An hic teneatur confiteri scripto, aut per signa. II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per interpretem. IV. Moribundus. 480. An absolvendus moribundus qui dat signa doloris Sacerdoti præsenti, quin possit ullum peccatum explicare. 481. An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis. An tunc absolutio danda sit absolute, vel conditionate. 482. Quid, si nullum dederit signum pœnitentiæ. 483. Quid, si fuerit destitutus in actu peccati. 484. Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis. 485. An in periculo contagii possit Confessarius absolvere, audito uno peccato. 486. An tempore conflictûs, vel naufragii. 487. Quis censeatur moraliter impotens. Et quid, si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli. 488. Quinam igitur excusentur ab integritate materiali. 489. An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicis. 490. Ex quibus causis liceat manifestare complicem Confessario, qui eum noscit. 491. Bulla Bened. XIV prohibens exquirere à pœnitente nomen complicis peccati. 492. Sententia auctoris, id nullo casu esse licitum.

ARTICULUS III. — *Quæ sint reliquæ conditiones Confessionis.* 294

493. Confessio debet esse vocalis. Quando liceat, aut sit obligatio confitendi scripto. 494. Debet esse secreta. 495. Debet esse vera. 496. Quando mendacium in Confessione sit veniale. 497. Quando mortale.

ARTICULUS IV. — *Quando confessio sit invalida, et quomodo iteranda.* 297

498. An valeat Confessio apud Confessarium excommunicatum. 499. An apud surdum, indoctum. An apud non audientem aliquod peccatum. 500. De

judicio peccatorum efformando à Confessario. 501. Quando Confessio sit invalida ex parte pœnitentis. 502. Quomodo iteranda Confessio facta eidem Confessario. 503. Quid, si peccatum sit inculpabiliter omissum. An ob magnum concursum possit confessio dimidiari. 504. Quid de rusticis qui numquam explicarunt species, neque numerum 505. Non est obligatio repetendi Confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate.

DUBIUM IV. — *De satisfactione*. 303

ARTICULUS I. — *Quæ ejus necessitas, et quantitas*. . . . . Ibid.

506. Quomodo satisfactio sit necessaria. Et an sit venialis ejus omissio in culpis venialibus. 507. Quibus casibus possit imponi levis pœnitentia. Et an possit minui propter illud : *Quidquid boni feceris, etc.* 508. Quando licite imponatur pœnitentia minor justo. Quanta debeat esse juxta Tridentinum. 509. An sit justa causa minuendi pœnitentiam prudens timor, ut pœnitens eam impleat. 510. Auctoritates circa hoc punctum. 511. An possit injungi pro pœnitentia ingressus Religionis, aut susceptio statûs conjugalis. 512. An et quando possit vel debeat imponi pœnitentia publica. 513. Dubitatur 1. An possit injungi opus aliàs debitum. Dubitatur 2. An pœnitentia mox ante imposita. 514. An possit imponi opus internum. An opus pro Defunctis. An cessatio ab aliquo bono opere. An pœnitentia possit imponi post absolutionem. 515. Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare, et implere pœnitentiam. 516. Dubitatur 1. An pœnitens teneatur sub gravi acceptare, et implere pœnitentiam justam. Quid, si sit gravior justo. 517. Dubitatur 2. Quid, si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis. 518. Dubitatur 3. An Confessarius pro culpis gravibus possit dare pœnitentiam gravem sub obligatione levi. 519. Dubitatur 4. An tempore Jubilæi, vel indulgentiæ plenariæ Confessarius possit omittere impositionem pœnitentiæ. 520. Dubitatur 5. An si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ, teneatur repetere Confessionem, ut eam recipiat. 521. Pœnitens implens pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio sit mortalis in implenda pœnitentia. 522. Dubitatur 1. An existens in mortali possit satisfacere pœnitentiæ. 523. Dubitatur 2. An peccet satisfaciens in mortali. 524. An possit imponi pœnitentia sub conditione, si relabatur. 525. An, transacto tempore præscripto, desinat obligatio implendi pœnitentiam. 526. An pœnitentia possit impleri per alium. 527. An pœnitentia sit implenda ante Communionem. 528. Quis et quomodo possit commutare pœnitentiam. 529. Dubitatur 1. An pœnitens teneatur eo casu repetere Confessionem. Dubitatur 2. Quid, si pœnitentia fuerit imposita pro peccatis reservatis. Dubitatur 3. An Confessarius possit commutare pœnitentiam extra Confessionem. 530. Annotantur principaliores Canones Pœnitentiales.

ARTICULUS II. — *De Satisfactione per indulgentias*. 326

§ I. — *Quid sit Indulgentia, et quid ad eam requiratur*. . . . . Ibid.

531. Quid sit Indulgentia. 532. Quæ causa requiratur ad Indulgentiam lucrandam. 533. Quæ requirantur conditiones. 534. Vide resolutiones : et signanter n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia. Et n. 10. An requiratur status gratiæ ad lucrandam Indulgentiam pro Defunctis. Et num. 19. An peccatum veniale non remissum impediat lucrari Indulgentiam quoad alia remissa.

§ II. — *Quotuplex Indulgentia, et quomodo differat à Jubilæo*. . . 331

535. Vide, quæ habentur apud Busembaum. 536. Annotantur sancita à

Bened. XIV, circa Jubilæum. 537. Quæritur I. An ad lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada. Quæritur II. An per Confessionem invalidam in Jubilæo auferatur reservatio censurarum, et peccatorum. Quæritur III. An peccet graviter qui absolutus à reservatis, postea alia opera non implet. Quæritur IV. An, qui confessus est in Jubilæo, et oblitus sit peccati reservati, possit deinde à quocumque absolvi. Et an obtinere commutationem votorum. Quæritur V. An confessus animo lucrandi Jubilæum, maneat absolutus à reservatis oblitis, si postea non lucretur. Quæritur VI. An possit absolvi, qui commisit peccatum reservatum in confidentiam Jubilæi. Quæritur VII. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis, vel juramentum ejusdem. Quæritur VIII. A quibus casibus et censuris possit absolvi in Jubilæo. Dubitatur 1. An possint absolvi publice excommunicati. Dubitatur 2. An possit dispensari in irregularitate. 538. Quæritur IX. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium. Quæritur X. An sufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis : aut modica vocalis. Quæritur XI. An modica eleemosyna. Quæritur XII. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia alias debita.

FINIS INDICIS TOMI QUINTI.

THEOLOGIA

MORALIS.

EX TYPIS L. GAUTHIER.

THEOLOGIA

MORALIS

BEATI A.-M. DE LIGORIO.

EDITIO NOVA EMENDATA,

CUI NOTÆ ACCEDUNT AMPLISSIMÆ

CURA ET STUDIO

DOMINI RECEVEUR,

PROFESSORIS IN SORBONÁ.

TOMUS SEXTUS,

DE PŒNITENTIA, DE EXTREMA-UNCTIONE, DE ORDINE, DE MATRIMONIO, (partim.)

PARISIIS,

APUD GAUTHIER FRATRES ET SOC., BIBLIOPOLAS,

IN VICO NOMINE HAUTE-FEUILLE, N.° 18;

ET VESONTIONE APUD EOSDEM.

1833.

Dixit *Magister sentent. in 4. dist.* 17. quòd in casu necessitatis debet fidelis confiteri laico : et huic adhæsit *D. Th. Suppl. quæst.* 8. *art.* 2. *ad* 1. dicens : « Quando necessitas imminet, » debet facere pœnitens quod ex parte sua est, scilicet conteri, » et confiteri cui potest; qui quamvis Sacramentum perficere » non possit.., tamen Sacerdotis defectum summus Sacerdos » supplet. » Hoc tamen intelligendum est non esse de præcepto, sed de consilio, ad excitandam contritionem, vel ad solatium, sive consilium capiendum, ut dicunt *Wigandt tr.* 13. *n.* 62. *Laym. c.* 10. *Salm. c.* 11. *nu.* 3. *Croix. nu.* 1482, et alii passim. Tenent autem *S. Antonin. Ang. Henr. Candidus, Panorm. Led. etc. ap. Salm. de Censur. c.* 2. *n.* 47, et probabile putant *Sanch. lib.* 2. *Dec. c.* 13. *n.* 13. *Croix n.* 1483. *et Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 133. cum *Led. Valer. Lacrux, etc.* quòd Clericus absente Sacerdote, et laicus absente Clerico, in articulo mortis ex præsumpta concessione Ecclesiæ possit absolvere à censuris, ne infirmus privetur sepultura et suffragiis. Sed probabiliùs hoc negant communiter tam de laico, quàm de Clerico ; ita *Conc. p.* 452. *n.* 10. *Lugo dist.* 18. *num.* 7. *Croix l. c. Salm. de Censur. c.* 2. *n.* 48. cum *Avila, Pal. Sayr. Corn. et Villal.*; item *Laym. Con. Suar. Soto, etc. apud Dian.* Ratio, quia id nullo jure nisi Sacerdotibus conceditur, et nunquam contrarium in Ecclesia fuit consuetudine introductum. Tantò magis quòd eo casu (ut in Rituali habetur), si excommunicatus decesserit cum signo pœnitentiæ, poterit ejus cadaver absolvi ab habente facultatem super illa excommunicatione.

541. — « Ubi *Trident.* est receptum (secus alibi) nullus Sa- » cerdos, etiam regularis, validè absolvit, nisi sit approbatus, vel » Parochus ; cui non solùm intra, sed etiam extra diœcesim » suam, validè delegatur jurisdictio, potestque eligi in Confessa- » rium ab omni habente potestatem eligendi ; quamdiu tamen » retinet Parochiam. Ita *Fill. t.* 1. *c.* 7. *Fagund. Suar. Dian. p* 3. *t.* 4. *R.* 146. * (*Sed de hoc vide dicenda n.* 544. *et n.* 565.) * »

DUBIUM II.

Quid sit approbatio, et à quo petenda.

542. Quid est approbatio ? — **543.** An liceat Sacerdoti simplici excipere Confessionem venialium ? — **544.** Dub. 1. An Parochus possit adsciscere cooperatorem alium Parochum alterius Diœcesis ? Dub. 2. An ejusdem ? — **545.** Debet eligi approbatus, aut Parochus ? An sufficiat approbatio sine examine, et sine judicio interno ?—**546.** An sufficiat approbatio petita, et negata ? — **547.** A quo Episcopo habenda sit approbatio ? —**548.** Resolvitur quæstio ex Bulla Innoc. XII. — **549.** An Religiosi approbati in una Diœcesi possint audire Confessiones in alia ? — **550.** Alia notanda apud Busemb. —**551.** An injusta revocatio approbationis sit invalida ?—**552.** An Episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut

approbationem revocare, vel restringere? — 533. Sancita à Bened. XIV. circa Confessionem complicis de peccato turpi? — 534. Quid veniat nomine *peccati turpis?* An peccata interna? an dubia? 535. An absolutio complicis sit invalida quoad omnia peccata? — 536. Qu. 1. An incurrat censuram Papalem, qui Confessionem complicis tantùm audit, et eum non absolvit? Qu. 2. An Episcopus, vel ejus delegatus, facultate Tridentini in cap. *Licet*, possit absolvere Confessarium, qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit?

342. — « Resp. 1. Approbatio non est collatio jurisdictionis, » sed tantùm publicum judicium de aptitudine personæ ad au- » diendas Confessiones, essentialiter prærequisitum (supposito » jure Tridentini) ad jurisdictionem recipiendam. Ita *Sanch.* » *lib.* 6. *de Matr. d.* 28. et alii. »

Unde resolves :

« 1. Etsi Doctores et Licentiati, hoc ipso quòd promoventur, » censeantur, secundùm quosdam, approbati à Papa, ut notat » *Sa verbo Confessor;* probabiliùs tamen est, quòd ipsi etiam » egeant approbatione * (*Et hoc hodie certum est ex Bulla* » *S. Pii V, apud Salm. cap.* 11. *n.* 94. *etiam quoad Prælatos* » *regulares.*), * licèt non deceat, ut ipsi, vel Lectores in Theo- » logia examinentur. * (*Modò legerint Moralem*) *

« 2. Etiam Parochus, qui reliquit beneficium Parochiale, » debet approbari, si velit audire Confessiones.

343. — « 3. Non requiri hanc approbationem ad auditionem » venialium docet *Dian. p.* 2. *t.* 2. *misc. res.* 44. *ex Valer.* Et » ratio esse videtur, quòd approbatio tantùm requiratur in » ordine ad jurisdictionem; hanc autem quivis Sacerdos pro » venialibus, uti et mortalibus, à quibus ritè quis est absolutus, » habeat collatum ab Ecclesia in ipsa ordinatione, ideoque ab iis » absolvere possit, ut habent *Bonac. d.* 5. *quæst.* 7. *p.* 2. *numer.* 8. » *Vasq. Suar. Card. de Lugo d.* 18. *sect.* 3. *d.* 21. *n.* 1. ubi docet, » ab Ecclesia in *Trident.* non approbatum reddi incapacem » jurisdictionis, tantùm in ordine ad mortalia non priùs con- » fessa. »

Quæritur, an Confessio venialium facta simplici Sacerdoti sit illicita, et invalida? Quòd sit illicita, hodie certum est ex Decreto Innoc. XI de Communione quotidiana (hoc Decretum affertur per extensum *apud Bonac. tom.* 1. sub initio), edito anno 1679. 12 Febr. quo non solùm vetitum fuit Episcopis, « Ne permittant ut venialium Confessio fiat Sacerdoti non ap- » probato ab Episcopo; » sed etiam fuit interdictum ipsis Sacerdotibus, his verbis quæ immediatè sequuntur : « Si quicumque » Sacerdotes secus egerint, sciant Deo se rationem esse red- » dituros. » Utrùm autem talis Confessio sit invalida? *Prima* sententia communissima negat, et hanc tenent *Salm. c.* 11. *n.* 8. cum communi ut asserunt *Holzm. n.* 681. *Viva q.* 8. *art.* 1. *n.* 6. *Pal. d. n. q.* 13. *n.* 5. *Croix n.* 1489. *Lugo d.* 18. *n.* 41.

Suar. d. 26. *sect.* 5. *et Elbel p.* 298. *n.* 329. *cum Mastr. Herincx, etc.* Sed unde habeant Sacerdotes simplices hanc jurisdictionem, Auctores discrepant; nam *Pal. Capreol. Canus, Led. et Vasq. ap. Lugo* dicunt habere à Christo Domino, eò quòd peccata venialia non sunt materia necessaria; ergo creditur Christus non subdidisse eorum absolutionem potestati Ecclesiæ. Alii verò dicunt jurisdictionem accipere ab Ecclesia, ut *Viva l. c. Ronc. c.* 1. *qu.* 3. *R.* 2. *et Lugo l. c. cum Suar. Bon. Con. et Henr. Secunda* verò sententia, quam tenent *Conc. p.* 341. *et Platel. cum aliis apud Croix l. c.* affirmat, et hanc satis probabilem puto, quia, posito quòd simplices Sacerdotes non habeant jurisdictionem à Christo, sed ab Ecclesia, ut supra, hodie post Decretum Innocentii non præsumitur Ecclesia velle eis conferre jurisdictionem, cùm ipsis expressè prohibeat uti tali jurisdictione.

344. — « 4. Parochi non possunt asciscere cooperatores, nisi » Parochos, vel approbatos, ut habent *Fag. p.* 2. *l.* 7. *n.* 42. » *Sanch. etc.* ex declaratione *Card.* contra *Ledesm.* et alios. » Vide *Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 146. *et Bon. d.* 5. *q.* 7. *p.* 4. §. 1. »

Hîc dubitatur 1. An Parochus possit advocare Parochum alienæ Diœcesis ad excipiendas Confessiones suorum subditorum? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Pal. p.* 17. §. 2. *n.* 7. *Lugo d.* 21. *n.* 21. *Conc. p.* 540. *n.* 3. *Viva in prop.* 16. *damn. ab Alexand. VII. num.* 11. *Wigandt tract.* 13. *num.* 68. *R.* 12. item *Suar. Vasq. Aoersa, etc. apud Croix n.* 1537. Ratio, quia Parochus censetur approbatus pro tota Ecclesia, ut supponunt inferri ex Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 15. ubi dicitur: « Nullum posse Confessiones audire, nec ad id idoneum repu- » tari, nisi aut Parochiale Beneficium obtineat etc. » Hinc colligunt Parochiale Beneficium poni à Tridentino pro approbatione universali. *Secunda* verò sententia, cui mihi libet adhærere, negat, eamque tenent *Barbosa in Trid. l. c. n.* 19. *N. SS. P. Bened. XIV, Notif.* 86. *n.* 7. *et Croix l. c. cum Laym. Garzia, Homob. et Piasec.* Ratio, quia Parochus minimè approbatur ab Ecclesia universali, sed tantùm ex dispositione Tridentini à suo Episcopo, pro sola ejus Diœcesi, et juxta ejus voluntatem. Et hæc sententia magis firmata fuit ex Declaratione S. C. Concilii apud *Pitton. de Paroch. n.* 814. die 19 Januarii 1641, ubi dictum fuit: « Parochus unius Diœcesis non » potest Confessiones audire sine licentia Episcopi Diœcesani. » Et ex alia Declar. *apud Monacell. tom.* 4. *p.* 16. *n.* 172. die 3 Decembr. 1707, ubi ad quæsitum: « An Curati unius Diœcesis » vocati à Parochis alienæ Diœcesis possint in ista audire Con- » fessiones absque licentia Episcopi? » S. C. respondit: « Affir- » mativè quoad subditos, negativè quoad alios. »

Dubitatur 2. An Parochus vocatus ab alio Parocho ejusdem Diœcesis possit in ejus Parochia Confessiones audire? Præter AA. citatos, id affirmant *Bonac. d.* 5. *q.* 7. *p.* 4. §. 1. *num.* 23. *et Croix n.* 1536. cum communiori; imò *Palaus, et Mazzotta ll.*

cc. communem sententiam vocant. Sed oppositam sententiam tenent *Barbosa in Trid. d. sess.* 23. *cap.* 15. *num.* 19. *cum Homob. et Piasec. in praxi Episcop.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. ex alia Declaratione ejusdem S. C. Concilii, quam referunt *Barb. et Piasec. ll. cc.* ubi ad quæsitum : « An provisus de parochiali per concursum » censendus sit approbatus idoneus minister ad audiendas Con- » fessiones, in illa Diœcesi, in qua illam parochialem obtinet? » S. C. respondit : Censeri ad audiendas Confessiones dumtaxat » in ea Civitate, vel Oppido, ubi sita sit parochialis, non autem » passim per totam Diœcesim. » Et ratio hujus sententiæ est, quia (sicut diximus) Parochus non approbatur ab Ecclesia pro Ecclesia universali, sed tantùm ab Episcopo juxta Episcopi voluntatem; unde nisi constet aliunde de diversa voluntate Episcopi, Parochus censetur approbatus tantùm pro Parochia ad quam eligitur; potest enim Episcopus aliquem judicare idoneum pro uno loco, et non pro alio. Rectè verò dicunt *Bon. l. c. num.* 12. *Clericat. de Pœnit. Decis.* 37. *num.* 12. idque admittit Bened. XIV *in cit. Notif.* 86. *n.* 13. quòd sententia opposita locum habere potest in iis locis, ubi talis adsit consuetudo, quæ jurisdictionem bene conferre valet. Imò *Wigandt tract.* 13. *n.* 80. primam opinionem approbat, *ex praxi* (ut asserit) *variarum Diœcesium.*

345. — « 5. Qui habet potestatem eligendi Confessarium, » non potest eligere, nisi approbatum, vel Parochum.

« 6. Ad approbationem non necessariò requiritur examen, » modò adsit judicium prudens de sufficientia. *Con. Laym.* * » (Et quamvis Episcopus internè reprobet, valet externa appro- » batio ad jurisdictionem conferendam. *Salm. cap.* 11. *de Pœnit.* » *n.* 90 *et* 91.) *

346. — « 7. Non sufficit approbatio petita, et negata, ut do- » cetur communiter contra *Nav. Henriq. et Diana p.* 1. *t.* 2. » *res.* 24. Etsi probabiliter cum prædictis docuerint *Coninch, et* » *Laym.* Regulares mendicantes, si ab Episcopo repellantur, cùm » manifestè idonei sint, et à Prælatis suis præsententur, posse » nihilominus pro Confessionibus secularium exponi, ut habetur » *Clementina Dudum*, §. *statuimus.* Istis tamen privilegiis *Trid.* et » Urbanum VIII anno 1628 derogasse, notat *Lugo de Pœnit.* » *d.* 21. *num.* 29 *et* 51. * (*Ideoque opinio Laym. et Conc. hodie* » *improbabilis est; maximè post prop.* 13 *damn. ab Alexand. VII* » *quæ dicebat :* Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui » confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè re- » probato. Privilegium autem loquitur, quando injustè negatur » jurisdictio, non autem si injustè negetur approbatio, quæ de » jure novo Tridentini hodie necessariò requiritur, *ut rectè di-* » *cunt Salm. de Pœn. c.* 11. *n.* 95. *cum Lugo.*) *

347. — « Resp. 2. Approbatio petenda est ab Episcopo, et qui- » dem proprio, scilicet Sacerdotis, ut intelligunt *Suarez, Conin.* » *Regin. Filiuc.* et alii; vel, ut probabiliter vult *Vasq.* pœniten- » tis. Ratio est, quia est actus jurisdictionis, vel saltem auctorita- » tiva declaratio; ergo debet fieri à superiore. Porro nomine

» Episcopi etiam intelliguntur Prælati habentes jurisdictionem » episcopalem, ut quidam Abbates, et Capitulum Sede vacante, » non autem Provinciales, aut Generales Ordinum. * (Epis- » copus confirmatus, etsi nondum consecratus, rectè potest » approbare, quia jam habet jurisdictionem. Secus, si sit tan- » tùm electus, et non confirmatus ; vel qui Episcopatum renun- » ciavit, quia tunc jurisdictione caret. *Salm. de Pœnit. c.* 11. » *n.* 96. *cum Lugo, et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1495.) *

548. — Quæritur, à quonam Ordinario habenda sit approbatio ? Tres sunt sententiæ. *Prima* docet habendam esse ab Ordinario pœnitentis ; quia ad illum spectat, cui vult suas oves committere, et erga ipsas jurisdictionem concedere. Ita *Vasq.* apud *Busemb. hîc,* qui probabile vocat : et ita plurimi DD. apud *Suar.* ut testantur *Salm. de Pœnit. c.* 11. *n.* 99. Hinc *Salm. d. l. n.* 100. *circa fin.* tenent, Confessarium approbatum ab Episcopo pœnitentis posse excipere ejus Confessionem in alia Diœcesi, si ibi peregrinetur, sine loci Ordinarii approbatione. Hanc *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1516. vocat non improbabilem, saltem (ut ait) pro Parocho, vel Confessario magnatum, qui respectu illorum habetur pro Parocho. Sed quoad Parochum respectu subditorum, rectè affirmant *Salm. d. l. c.* 11. *n.* 55. ex communi, et ex Decreto S. C. relato *n.* 544. *dub.* 1. Quoad delegatum verò etiam dicunt ex *Lugo, Suar. etc.* posse istum absolvere subditos delegantis, ubicumque eos reperit. Et etiam tenent *Busemb. dub.* 3. *seq. n.* 2. cum *Suar. Henr. Sanch. et aliis.*

Secunda sententia docet, requiri approbationem ab Ordinario Sacerdotis. Ita *Bonac. de Pœnit. disp.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. § 1. *n.* 15 *et* 16. *Viva de Pœnit. q.* 8. *art.* 3. *n.* 3. *cum Con. et Lugo, etc.* et ita *Suar. et Pal.* apud *Croix d. l. n.* 1516. Ratio, quia approbatio, cùm sit actus jurisdictionis, nequit exerceri nisi in subditum. Sed *Bon. et Viva l. c.* rectè explicant hanc sententiam cum *Pal.* apud *Salm. d. l. n.* 99. et dicunt ad hoc satis esse, si Sacerdos approbandus, quamvis exterus, subditus fiat Episcopi approbantis ratione domicilii, vel saltem habitationis pro illo tempore ; ita etiam *Busemb. hîc n.* 2. Et talis revera est praxis universalis.

Tertia sententia, quam probabiliorem putant *Croix d. n.* 1416. *Carden.* cum *Nav. Barbos.* et pluribus aliis apud *Salm. a. n.* 96. docet ex communi praxi fidelium approbationem petendam esse ab Ordinario loci, ubi Confessiones excipiuntur. Nec obstat dicere, quòd jurisdictio erga pœnitentes non concedatur nisi ab ipsorum Episcopis. Nam hoc ipso, quòd quis vult confiteri in aliquo loco, quoad hoc subditus fit Ordinarii illius ; vel saltem hoc valet ex consensu universali, sive conniventia Episcoporum, à quibus data præsumitur jurisdictio erga proprias oves ob bonum ipsarum cuicumque Sacerdoti approbato ab Episcopo loci, ubi confessio fit. Ita *Viva de Pœnit. q.* 90. *art.* 3. *n.* 6. *in fin. Salm. c.* 11. *n.* 99. Et hæc ultima sententia hodie est omnino tenenda cum *Roncag. de Sacram. Pœnit. c.* 1. *q.* 6. ex Bulla,

Cùm sicut Innocent XII, edita ann 1700. die 10 Aprilis, (relata per extensum apud *Salm. tr.* 8. *de Privil. c.* 4. *n.* 80.) ubi sic sancitum fuit : « Confessarios tam seculares, quàm regulares » quicumque illi sint, in vim... Bullæ Cruciatæ... nullatenus » confessiones audire valeant sine approbatione.... Episcopi.... » loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, et Confessarios eligunt.. » Neque ad hoc suffragari approbationem semel, vel pluries ab » aliis Ordinariis aliarum Diœcesium obtentam, etiamsi pœni- » tentes illorum Ordinariorum, qui tales Confessarios appro- » bassent, subditi sint. » Deinde Pontifex declarat alias Confessiones fore invalidas, et Confessarios suspensos etc. « reprobata » tanquam falsa, et temeraria quacumque contraria opinione. » Et constat ex eadem Bulla Pontificem locutum fuisse ex cathedra, ut ostendunt *Salm. l. c. n.* 81. Bullam Innocentii nuper confirmavit Summus Pontifex Bened. XIV per aliam Bullam, quæ incipit, *Apostolica* etc. Scribit. *Mazzotta de Pœnit. disp.* 2. *q.* 1. *c.* 3. §. 1. has præfatas Bullas minimè elidere probabilitatem primæ sententiæ *Suarii etc.* ut supra ; ait enim Bullam Innocentii emanatam fuisse ob querelas Episcoporum Portugalliæ, eò quòd sui subditi sine ipsorum licentia Confessarios eligebant per alios Ordinarios approbatos, etiamsi iidem alii Ordinarii repugnassent vel approbationem revocassent. Hinc dicit minimè reprobatam fuisse sententiam, quòd Confessarius secularis approbatus in aliquo loco possit absolvere subditos illius in alia Diœcesi peregrinantes. Sed huic opinioni non acquiesco ; nam in primis invenio titulum illius Bullæ Innocentianæ fuisse sic descriptum (*apud Salm. l. c. num.* 88.) : « Sanctissimi Domini Nostri Innoc. Papæ XII De- » claratio.... cum damnatione opinionis asserentium facultatem » hujusmodi habere locum, etiamsi Confessarius non fuerit ap- » probatus ab Ordinario loci, in quo Confessiones excipi contige- » rit. » Nota *Loci in quo etc.* Deinde in ipsa Bulla legitur, ut supra, Papam nullas declarasse Confessiones, quæ fiunt « sine » approbatione Episcopi loci, in quo ipsi pœnitentes degunt. » Quid clarius? Si autem adhuc cum privilegio Bullæ Cruciatæ requiritur approbatio ab Episcopo loci, quantò magis sine privilegio? Verùm *Salm. n.* 111. contra *Roncaglia cap.* 1. *qu.* 6. dicunt oppositam sententiam non esse hac Bulla damnatam, si quis privilegium haberet generis diversi, quàm Cruciatæ, putà Jubilæi, vel simile. Sed huic obstat Bulla Benedicti XIV quæ incipit, *Benedictus Deus* (*in Bull. t.* 3. *n. XXVII.* §. 4.). ubi dicitur, quòd detur facultas in Jubilæo tam secularibus, quàm Regularibus eligendi sibi Confessarium, modò sit ex approbatis ab Ordinario loci, Moniales verò ex eadem possunt sibi eligere Confessarium, sed nonnisi ex approbatis ad Confessiones Monialium in illo loco, quamvis pro aliis Monasteriis.

349. — « 1. Religiosi, etiam exempti, debent approbari ab » Episcopo loci, in quo degunt : quia illius, quoad hunc actum, » sunt subditi.

Et hoc certum est ex Brevi Innocentii X apud *Salm. de Pœn.*

c. 11. *n.* 97. ubi Pontifex sic statuit : « Regulares in una Diœcesi » approbatos non posse in alia Confessiones audire sine appro- » batione Episcopi illius. » Et idem statuit Innoc. XIII in Bulla *Apostolici Ministerii*, (confirmata à Benedicto XIII per aliam Bullam appositam in calce Concilii Romani) ubi dicitur : « De- » claramus Sacerdotes tam seculares, quàm regulares, qui ab » Episcopis obtinuerint licentiam audiendi Confessiones limita- » tam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad » tempus, non posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare » extra tempus, vel locum, vel genus præscriptum, quocumque » privilegio etiam in vim Bullæ Cruciatæ nullatenus suffraga- » turo. »

350. — « 2. Episcopus in sua Diœcesi non potest approbare » Sacerdotem alienum, nisi subdatur illi, saltem ad tempus.

« 3. Episcopus potest approbare per se, vel Vicarium gene- » ralem, vel alios quoscumque deputatos ; quia non est actus » Ordinis, sed jurisdictionis. * (*Vide n.* 588.) *

« 4. Approbatio potest fieri cum restrictione ad certum genus » personarum, locum, tempus; etc. *Nav. Suar. Vasq.* contra » *Vegam.*

« 5. Episcopus peccat, si Sacerdoti (præsertim regulari) » idoneo, sine causa sufficienti neget approbationem. *Bonac* » *Vasq. art.* 3. *d.* 3. *Card. de Lugo d.* 21. *sect.* 3. *n.* 54. » *Sanch. etc.*

351. — « 6. Approbatio semel absolutè concessa, non tantùm » non extinguitur morte concedentis, sed nec revocari potest sine » justa causa : ex causa tamen, v. g. mutatione morum, judi- » cii, etc. potest, ut docent *Suar. Fill.* et alii. Quòd si fiat absque » causa rationabili, *Conin. Suar.* et quidam alii censent revoca- » tionem esse nullam * (*Et hanc vocant satis probabilem Lugo* » *de Pœnit. d.* 21. *n.* 64. *Pal. de Pœnit. p.* 18. §. 4. *n.* 6. *Salm.* » *c.* 11. *n.* 107. *cum Dic.* Ratio, quia, ut dicunt, Episcopus » non videtur posse auferre sine justa causa jus jam acquisitum » à Confessario. Excipit *Fag. apud Palaum*, si Episcopus appro- » bet pro suo beneplacito : sed *Palaus* hoc non admittit, quia » intelligendum semper est de beneplacito justo. At hanc opinio- » nem vix in praxi probabilem censeo, quia injustitia revocationis » deberet esse luce clarior, et abesse quodcumque hallucinationis » periculum ; sed hoc vix accidere potest, cùm innumeræ possint » esse causæ justæ apud Episcopum revocandi approbationem, » quæ ignorentur à Confessario » ;) * alii illicitam tantùm, » *Fill. t.* 7. *cap.* 9. *quæst.* 12. In dubio autem, an ex justa causa » revocatio sit facta, præsumendum esse pro Prælato, docet » *Card. de Lugo. n.* 67.

352. — « 7. Ex justa causa possunt, præsertim à successore » Episcopo, ad examen revocari, non tantùm seculares, sed » etiam regulares. Docent tamen quidam, Mendicantes habere » privilegium, ut non possint revocari ab eodem, à quo ante sunt » approbati ; sed contrarium docent *Suarez et Lugo d.* 21. *n.* 61

» *et* 62. * (*Et hæc sententia hodie omnino tenenda, cùm* » *Alexander VII* (*ut refert Cabassut. T. J. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 13.) » *in causa Andegavensis Episcopi, et Regularium Societatis* » *Jesu et aliorum Ordinum, sequentem propositionem die* 30 *Jan-* » *narii* 1659 *tanquam temerariam et erroneam damnarit, quæ* » *dicebat :* Non possunt Episcopi limitare seu restringere ap- » probationes, quas Regularibus concedunt ad Confessiones au- » diendas, neque ulla ex parte revocare. *Nec tenetur de tali* » *revocatione Episcopus ulli rationem reddere, ut statutum refert* » *Cabassut. T. J. l.* 1. *c.* 1. *num.* 14 *à Rege Christianissimo cum Con-* » *silio status Regni die* 4 *Martii an.* 1669. Et cùm ab Episcopo » approbatio limitatur quoad locum, tempus, aut personas, » Confessarius, sive secularis, sive regularis, nequit alio modo » uti illa ob quodcumque Privilegium, etiam Bullæ Cruciatæ; » ita declaratum fuit in Bulla Apostolici ministerii, *edita à* » *Clemente XII, per Hispanias, et confirmata postea à Bene-* » *dicto XIII per totum Orbem, ut refert Bened. XIV in Bulla,* » Apostolica indulta §. 3. *in Bullar. Tom. I. n.* 100.) *

« 8. An approbatus ab uno Episcopo possit in alia Diœcesi, » sine nova approbatione, recipere jurisdictionem, controver- » tunt Doctores : ac licèt utraque sententia olim videri potuerit » probabilis, post decretum tamen Urbani VIII 1628, apud *Lugo* » *d.* 21. *sect.* 2. *n.* 29. negativa omnino tenenda est. * (*Item hoc* » *certum ex Brevi Innoc. X, et ex Bulla Innoc. XII, juxta dicta* » *num.* 549.) * Vide *Aversam, quæst.* 16. *sect.* 8. * (*Item ad-* » *vertendum, quòd S. Pius V in Constit.* Romani *dixit, quòd* » *Regulares approbati ab Episcopo antecessore* poterunt iterum » examinari à Successore, et si minùs idonei reperti fuerint re- » probari. *Hinc inferunt Sylvester, Miranda, Fagund et alii apud* » *F. Ferraris*, quòd Vicarius Capitularis nequeat Regulares » revocare ad examen, nec eos privare facultate excipiendi Con- » fessiones, nisi facultas data sit ab Episcopo, ad nostrum bene- » placitum, tunc enim morte Episcopi illa expirat.) * »

353. — Notanda hîc ultimò sunt duo Decreta SS. Pontificis nostri Benedicti XIV. *Sacramentum*, et *Apostolici muneris*, (Vid. in Tom. IX inter Decreta N. I et II.), quibus declaratum fuit, Confessarium omnino carere jurisdictione ad absolvendum peccatum complicis turpe contra sextum Præceptum, atque excommunicat. papalem incurrere, si Confessionem complicis excipere audeat. Excipitur tamen casus extremæ necessitatis, nimirum articuli mortis, in quo permittitur ei absolvere complicem, modò deficiat quicumque alius, etiam simplex Sacerdos, qui absolutionem impertiri possit; nisi nequeat alius ille Sacerdos vocari, vel accedere sine gravi infamia, aut scandalo; tenetur tamen Confessarius complex talia pericula infamiæ, aut scandali avertere, si potest, sub eadem pœna excommunicationis, licèt tunc validè absolveret, si non adverteret. (*V. Not. I, pag.* 363.)

354. — Circa tale Decretum adverte I. quòd nomine *peccati turpis* venit omne peccatum externum grave contra sextum Præ-

ceptum, licèt sit solus tactus; sive colloquium, ut certè dicendum sentio cum pluribus doctis, quos consului super hoc judicio, ab aliis immeritò in dubium revocato. Et idem sentiunt *Salm. Append. de Bulla Cruciatæ cap.* 6. *p.* 169. *n.* 282. contra aliquos, qui dicebant Bullam intelligendam tantùm de copula consummata. Ratio nostra est 1. quia verba generalia generaliter accipienda sunt. 2. Quia leges etiam pœnales sunt in sensu proprio et naturali interpretandæ, et in sensu naturali verba Bullæ: «In peccato turpi atque inhonesto contra sextum præceptum,» quæcumque peccata turpia sine dubio comprehendunt. 3. Quia finis legis hujus est quidem removere occasiones, non tantùm copulæ, sed omnis turpitudinis à sanctitate tribunalis Pœnitentiæ. Contra verò non comprehenduntur peccata venialia inhonestatis, sive sint ex parvitate materiæ, sive ex defectu advertentiæ, aut consensûs; quia venialia non sunt de obligatione in Confessione manifestanda; ita *Salm. ib. n.* 277. Idem rectè dicunt etiam *n.* 278. de mortalibus merè internis, vel non plenè exteriùs significatis: quapropter peccatum non erit reservatum, quamvis interiùs fuerit grave, si etiam exteriùs grave non fuerit, ut aiunt *n.* 279. Addunt *n.* 280. ex *Suarez, Dicast. et Anacl.* nec reservata esse mortalia dubia, ex dubio facti, vel juris, quia non videntur Superiores velle reservare dubia, nisi expressè declarent; et hoc est juxta communem sententiam, quam proferemus infra *n.* 600. *vers. Quær. I.* Idem censent *Salm. cit. n.* 280. si adsit dubium, an pœnitens graviter peccaverit, licèt Confessarius certum mortale commiserit; quia Bulla intelligenda est de complici formali in peccato mortali turpi, ut ipsi antecedenter dixerunt *n.* 241.

555. — Adverte II. quòd absolutio à Confessario complici impertita irrita est, ut sentio, etiam quoad mortalia, quæ complex, quî nondum ab alîo de peccato turpi fuerit absolutus, ipsi confiteatur. Hoc infero ex verbis ejusdem Bullæ ubi dicitur: « Atque » ideo absolutio nulla atque irrita omnino sit. » Secus verò censeo, si de peccato turpi ille jam fuerit absolutus, quia tunc cessat dispositionis suspicio, ob quam Pontifex jurisdictionem Confessario abstulisse videtur. Addunt *Salmant. Append. cit. n.* 277 idem dicendum de peccato mortali commisso et legitimè confesso ante expeditionem Bullæ, quia lex non respicit retro, ut docet *P. Suarez.*

556. — Quæstio autem fit 1. an incurrat hanc excommunicationem Sacerdos, qui complicem non absolvit, sed tantùm in Confessione audit? Super hoc dubio consului sacram Pœnitentiariam quæ die 9 Julii 1751 respondit absolutè: « Non vitari excom- » municationem à prædicto Confessario per fictionem absolutio- » nis. » Et huic sententiæ ego jamdudum adhæsi; sed postea, cùm percurrissem Constitutionem ejusdem Pontif. Bened. XIV *Inter Præteritos*, pluries citatam in §. 59. oppositum satis declaratum reperi, ut patet ex sequentibus verbis: « Non minùs » Sacerdoti complici, qui vel extra mortis articulum Confessio- » nem excipit pœnitentis, EUMQUE ABSOLVIT, vel qui in

» articulo mortis ABSOLVIT, cùm alius Sacerdos non desit... » excommunicationis majoris pœna à nobis in citatis Constitutio- » nibus imposita fuit. »

Quæritur hîc 2. an Episcopus ex concessione Tridentini in *cap. Liceat* 6. *sess.* 24. possit absolvere Confessarium, qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit? Videtur ex una parte negandum: nam si Episcopus vel alius ab eo delegatus possent hunc casum, quando est occultus, absolvere, reservatio Pontificis evaderet inutilis et elusoria; casus enim hic non potest nisi occultè accidere; cùm autem aliqua lex posteriùs (ut rectè ait *Fagnan. in cap. Nonnulli de Rescript. n.* 46. *tom.* 1. *pag.* 171. *cum Oltrad.*) non potest habere effectum, nisi derogetur privilegio ab eodem Superiore priùs concesso, per ipsam necessariò intelligi debet facta generalis privilegii derogatio, ne lex frustratoria reddatur. Et idem sentit *Diana p.* 7. *tract.* 2. *res.* 21. cum aliis, sic dicens: « Quòd si clausula (vel aliqua lex) gene- » ralis nequeat vera reddi, nisi in eo solo casu, contra Conci- » lium, debet hæc generica derogatio reputari pro specifica, aliàs » nullius esset momenti. » Attamen probabiliter videtur posse dici, quòd, etiam salva facultate Episcopis à Concilio impertita absolvendi hunc casum, quando est occultus, reservatio Pontificis non omnino redderetur inutilis, et elusoria, tum quia, licèt ordinariè hic casus occultus sit, tamen aliquando potest accidere quòd sit publicus; tum quia lex reservationis saltem Romæ locum haberet, et in omnibus aliis locis, ubi Tridentinum non est receptum, et ubi nequeunt quidem Episcopi præfata facultate uti; ut docent communiter *Suarez de Censur. d.* 14. *sect.* 2. *n.* 6. *Sanch. Dec. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 2. *Salmant. de Pœnit. cap.* 13. *n.* 3. *cum Alter. et Castrop. tom.* 1. *tract.* 4. *d. p.* 3. §. 1. *n.* 2. *cum Barbosa et Garcia;* quia Concilii facultas media receptione eis conceditur non enim fas est, ut fruantur privilegiis, qui onera repellunt. Et idem nobiscum sentiunt *Salmant. Append. tract. VI. de Bulla Cruciatæ cap.* 6. *pag.* 171. *n.* 300. Ibique pro hac sententia plures citant Auctores, qui super Constitutionem *Sacramentum*, supra citatam recenter scripserunt.

DUBIUM III.

Quid, et quotuplex sit jurisdictio Confessarii, et unde eam habeat.

357. Quid est Jurisdictio, et quis habeat ordinariam? — **358.** An habeat Vicarius Generalis contradicente Episcopo? Et qui possint eam delegare? — **359.** An delegatio expiret morte delegantis? — **360.** An hæretici, et excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis? — **361.** An omnes Sacerdotes possint absolvere tam in articulo, quàm in periculo mortis? Et quale censeatur hujusmodi periculum? — **362.** An simplex Sacerdos possit absolvere præsente approbato? — **363.** In quibus autem casibus possit licite absolvere? Dub. I. An quivis Confessarius possit absolvere moribun-

dum à reservatis, etiam præsente Superiore ? Dub. II. An in morte, ad absolvenda reservata Papæ, adeundus sit Episcopus ? Dub. III. An teneatur moribundus petere absolutionem à superiore, saltem per litteras, aut nuncium ? — **564.** An excommunicatus toleratus possit absolvere à venialibus ? An Regulares possint absolvere sine approbatione Episcoporum ? Et an omnes Sacerdotes ab Episcopo approbati possint Confessiones audire sine licentia Parochi ? — **565.** Qui et quomodo possint eligere sibi Confessarium ? Dub. 1. Quomodo Episcopi, et alii Prælati ? Dub. 2. Quomodo Cardinales ? Et an Parochi ? — **566.** Quando habens potestatem delegatam possit eam subdelegare ? Et quid de delegato ad universitatem causarum ? — **567.** An absolutus in morte à reservatis, teneatur postea se sistere superiori ? — **568.** Vide alia ? — **569.** A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, etc. ? Capellani exercitûs nequeunt absolvere milites degentes in Præsidiis ? — **570.** An sufficiat facultas præsumpta excipiendi Confessiones ? — **571.** Quando liceat absolvere cum jurisdictione dubia, vel probabili. — **572.** Qu. I. An error communis det jurisdictionem ? — **573.** Qu. II. An liceat ministrare Sacramentum cum jurisdictione tantùm probabili ? — **574.** An sit obligatio confitendi Parocho ? — **575.** An Regulares itinerantes possint confiteri cuicumque Sacerdoti ? — **576.** An Moniales petentes extraordinarium, et non obtinentes, possint cuique confiteri ? — **577.** Plura notanda de Confessariis Monialium, et Militum in Præsidiis.

557. — « RESP. Est auctoritas aliqua in alium, ut subditum, » in quem, in foro interno, accipit potestatem distinctam à po- » testate Ordinis ; hæc enim datur per Sacramentum Ordinis, » et omni Sacerdoti, nec tolli potest illa per externam concessio- » nem Ecclesiæ ; nec omnibus Sacerdotibus, potestque ab iis tolli, » ac nisi adsit, invalida est absolutio, ex *Trid. sess.* 14. *can.* 7. » Est autem duplex : ordinaria, et delegata. *Ordinaria* est, quam » habent ii, qui ex vi proprii officii curam animarum habent, » ut Papa, Episcopus, Parochus (huc revocantur Archiepis- » copi erga subditos suorum Episcoporum, tunc tantùm quando » actu visitant, Archipresbyteri, Archidiaconi, Prælati Religio- » num, Vicarius perpetuus Episcopi, vel etiam Parochi. »

558. — Quæritur, an Vicarius Generalis Episcopi habeat jurisdictionem ordinariam etiam in foro sacramentali, ita ut possit Confessiones audire, et aliis audiendi potestatem concedere? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Soto*, *Led. v. Archidiac.* et alii pauci *ap. Salm. c.* 11. *n.* 42. Hi dicunt vicarium in solis causis civilibus jurisdictionem habere ordinariam, in spiritualibus verò delegatam ab Episcopo. Hocque probant 1. ex eo quòd mortuo Episcopo, cessat jurisdictio Vicarii. Probant 2. ex Trid. *Sess.* 23. *cap.* 25, ubi statuitur nullum posse audire Confessiones nisi approbatum ab Episcopo. *Secunda* tamen sententia communior et verior affirmat, eamque tenent *Azor. t.* 2. *l.* 3. *c.* 43. *Sylv. v. Confessio* 1. *q.* 1. *Fagn. in c. Quod nobis. De clandest. desponsat. n.* 45. *Salm. c.* 11. *n.* 43. *cum Gran. Aversa*, *Fill. Dic. Boss. et Sanch. de Matr. lib.* 3. *d.* 29. *n.* 15. *cum Host.*

Nav. Ang. Henr. Palac. Lop. etc. Ratio, quia Vicarius Generalis, supposita nominatione Episcopi, jurisdictionem habet ordinariam tam in civilibus, quàm in spiritualibus, non jam ab Episcopo, sed à Canone, cùm faciat ipse unum tribunal cum Episcopo; ut habetur ex *c.* 2. *de Consuetud. in* 6. *et cap. Romana de Appellat. in* 6. Et confirmatur ex Trid. *Sess.* 24. *cap.* 6. *de Ref.* ubi, cùm voluit Concilium excludere Vicarium à facultate absolvendi ab hæresi, id expressit dicens : *Eis tantùm* (id est Episcopis,) *non eorum Vicariis, sit permissum.* Ergo supponit Tridentinum facultates Episcopi, nisi expressè à jure restringantur, intelligi communicatas etiam Vicariis. Ad 1. autem respondetur, quòd mortuo Episcopo cessat jurisdictio Vicarii, non quia ejus jurisdictio non sit ordinaria, sed quia deficiente Episcopo, desinit ipse esse Vicarius. Ad 2. respondetur, quòd ibi nomine *Episcopi* comprehenditur etiam Vicarius, qui (ut diximus) unum facit tribunal cum Episcopo.

« *Delegata* jurisdictio dicitur, quæ legitimè datur ab habente » ordinariam, idque vel tacitè, vel expressè, ut à Papa pro tota » Ecclesia, ab Episcopo pro Diœcesi, à Parocho pro Parochia; » hoc discrimine, quòd Papa possit dare invitis Episcopis, et » Parochis, non contra. Ac, licèt exterior jurisdictio expiret » morte delegantis, non tamen hæc interior, nisi successor re- » vocet, ut docent *Sanchez, Suarez, Navar. Conink.* contra *Sylo.* » *et Vasq.* Vide *Laym. l.* 5. *c.* 10. *n.* 22. »

559. — An delegatio expiret morte delegantis? Distingue delegationem generalem à particulari. Delegatio generalis à Papa, communis est sententia et praxis, quòd non extinguitur per ipsius mortem, ex *c.* 9. *de Offic. Deleg. in* 6. Ita *Salm. de Pœnit. c.* 11. *n.* 78. *Conc. p.* 545. *n.* 25. et alii passim; nisi concessio facta fuerit hoc modo : *Usque ad beneplacitum nostrum :* vel, *Ad arbitrium nostræ voluntatis*, et simili; *Salm. n.* 85. Delegatio generalis autem ab Episcopo, alii sentiunt, quòd ejus morte extinguatur, si nondum Confessio cœpta sit, ut *Vasq. Sylo. etc.* Alii censent non extingui; donec revocetur à successore, vel præfixum tempus labatur; ita communiùs et probabiliùs *Sanch. de Matr. l.* 8. *d.* 28. *n.* 72. *Pal. tr.* 3. *d.* 4. *p.* 16. §. 4. *n.* 3. *Conc. pag.* 545. *n.* 26. *et Salm. d. c.* 11. *num.* 80. *cum Conc. Suar. Lug. Dic. et aliis.* Et hoc firmatur ex praxi, et regula generali, quòd gratiæ factæ non expirant finita jurisdictione concedentis.

Si verò delegatio fuit in particulari, scil. de audienda alicujus tantum Confessione, rectè *Sal. d. c.* 11. *nu.* 69. cum *Sanch. Lugo. etc.* tenent, quòd expirat morte concedentis, nisi Confessio jam fuerit incœpta.

560. — « Porro hujusmodi potestatem delegatam absolvendi » quemcumque à quibuscumque peccatis, in articulo, seu pe- » riculo mortis (hæc enim pro eodem sumuntur in jure, ut vid. » *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 57. 71 *et* 72.) habet ex jure communi » quivis Sacerdos, etiam excommunicatus, et degradatus, si

» alius desit. * (*ut etiam ait Sanch. Dec. l. 2. c. 13. num. 5. cum* » *Zambr. et pluribus. Sed vide mox dicenda.*) * »

Quær. I. An hæretici, schismatici, et excommunicati vitandi possint absolvere in articulo mortis, si alius desit? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Nav. Man. c. 27. n. 272. Sanch. Dec. l. 2. c. 13. n. 5. et Salm. c. 11. n. 20. cum Suar. Vasq. Palud. Lugo, Soto, Sylv. etc.* Et probant ex Trid. *Sess. 14. c. 7.* ubi dicitur : « In Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla » sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes » quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis et censuris absolvere » possunt. » *Secunda* verò sententia sequenda negat, et hanc tenet *S. Th. 2. p. q. 82. a. 7. ad 2.* ubi loquens de prædictis abscissis à communione Ecclesiæ, dicit : « Possunt licitè bap- » tizare in articulo necessitatis, in nullo autem casu licitè pos- » sunt Eucharistiam consecrare, vel alia Sacramenta conferre. » Nec obstat quòd S. Doctor dicat, *in nullo.., licitè*, non autem invalidè; nam illicitè in nostro casu idem est, ac invalidè; si enim posset excommunicatus vitandus infirmo in articulo mortis validè ministrare Sacramenta, teneretur utique ea ministrare (præsertim Sacramentum Pœnitentiæ) ex præcepto divino, et naturali, cui non posset obstare præceptum humanum Ecclesiæ. Idem dicunt *Fagnan. in c. Non est vobis, de Sponsal. etc. per totum. Petroc. t. 4. p. 158. qu. 8. Auctor. ap. Croix de Offic. Confess. l. 1. c. 1. v. Dico. 2. Conc. p. 576. n. 21.* (qui hanc probabiliorem vocat, licèt contrariam putet non improbabilem), et alii plures ut infra, qui scripserunt ante Concilium, quo tempore ipse Navarrus *l. c.* fatetur nostram sententiam fuisse communem. Ratio quia (ut dicimus *n. 562. v. Id clarius*) Concilium in *cit. c. 7.* minimè loquitur de simplicibus Sacerdotibus, sed de carentibus jurisdictione in casus reservatos, qua non carere declarat in articulo mortis; tum quia Tridentinum (ut *ibid.* probamus) ibi non condidit jus novum, sed tantùm jus antiquum Ecclesiæ approbavit : ante autem Concilium, ut probat *Fagn.*, et ipse *Nav.* fatetur, communis erat sententia, quòd præcisi ab unitate Ecclesiæ absolvere non possent. Et ita declaravit S. C. Gener. Concilii apud *Fagn. n. 2.* ubi sic habetur : « Quæsitum fuit ab Episcopo Valentinensi an pœnitentes in » articulo mortis possit à casibus reservatis absolvere quilibet » Sacerdos excommunicatus et denuntiatus? S. C. Generalis » censuit non posse, quia communis videtur illa sententia quòd » tales excommunicati non possint absolvere etiam in hoc casu » necessitatis; ita *Mag. Sent. S. Thom. Ricch. S. Ant. Scotus,* » *Durand. Turr. etc.* contra *Pal. Sylvest. et Soto.* Nec obstat » *cap. 7. de Casuum reservatione,* quia debet intelligi de omnibus » Sacerdotibus in unitate Ecclesiæ viventibus : referendumque » (*nota*) ad eos Sacerdotes, de quibus *eod. c. 7.* in prima et » secunda parte agitur, qui habent vel ordinariam vel delega- » tam potestatem. » Hucusque verba Declarationis. Unde ait *Fagnanus.* quòd DD. post Concilium ideo oppositam senten-

tiam tenuerunt, quia ignorarunt præfatam Declarationem S. Congregationis Concilii. His tamen non obstantibus, rectè dicit *Continuator Tournely*, quòd in hoc casu bene poterit Sacerdos hæreticus, vel excommunicatus vitandus (absente alio) absolvere moribundum sub conditione, quia in extrema, vel urgenti necessitate ex communi sententia Doctorum, ut diximus *n.* 482. *vers. Sed dices*, *cum Juenino*, *Sanch. Carden. Soto Navarr. Croix*, et aliis, licitum est uti opinione adhuc tenuis probabilitatis. Imò dicit præfatus *Cont. Tournely t.* 6. *de Pœnit. n.* 663. quòd sicut olim communis erat secunda sententia, hodie communis est inter DD. prima affirmativa : quamvis enim Concilium loco citato novam legem non condidisset, tamen ex aliis verbis, quæ ibi leguntur, *Ne hac occasione aliquis pereat,* satis eruitur intentio Ecclesiæ, quòd in casu necessitatis bene possit vitandus moribundum absolvere, aliàs jam aliquis perire posset. Idem sentit *Sylvius qu.* 8. *a.* 6. cum *Cano, Sylvestro, et Angelo;* respondetque ad doctrinam S. Thomæ, sic eam intelligi, nempe quòd Sacerdos excommunicatus in casu mortis solùm Baptismum licitè ministrat, tunc enim non operatur ut minister Ecclesiæ ad id deputatus, sed ut quilibet homo, qui in necessitate baptizat; sed in aliis Sacramentis, eò quòd debet illa ut minister conferre, ideo debet ea ministrare in gratia manens. Præterea citatus Auctor (*Cont. Tourn.*) addit id quod refert *Cardinalis Albitius p.* 1. *de Inconst. etc. c.* 18 *et* 19, nempe quòd Declaratio supra relata non reperitur in Registro S. Congregationis, signum quòd illa vel foras non exierit, vel quòd in desuetudinem abierit, tanquam communi sententiæ opposita. Item refert, quòd cùm hujusmodi dubium ad Innocentium XI delatum fuisset, Pontifex præcepit non ampliùs dubitandum de veritate primæ sententiæ affirmativæ. Et hanc sequitur etiam *P. Ferraris t.* 5. *Bibl. v. Moribundus nu.* 33. *ad* 39. innixus auctoritati prædicti *Card. Albitii.*

561. — Quæritur II. An quilibet Sacerdos possit absolvere à quibuscumque peccatis, et censuris non solùm in articulo, sed etiam in periculo mortis? Negant *Canus Relect. p.* 5. *pag.* 145. *et Soto, Coo. Graff. et Ledesm. ap. Salm. c.* 11. *n.* 23. Sed veriùs et communiùs affirmant *Suar. D.* 26. *R.* 4. *n.* 43. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 1. *Pal. p.* 13. *n.* 7. *et Salm. n.* 24. *cum Nav. Sylv. Lugo, Bon. Palud. Vasq. Vill. Trull.* et aliis. Ratio, quia in hac materia pro eodem accipitur articulus, et periculum, ut patet ex *c. Si quis suadente* 29. *caus.* 17. *q.* 4. ubi : « Nullus Episcoporum » illum præsumat absolvere, nisi mortis urgente periculo. » In tali enim periculo quisque existens in mortali eodem modo tenetur confiteri, ac si esset in articulo. Consentit *Conc. p.* 542. *nu.* 15. modò tale periculum sit adeo grave, ut vix distingui certò possit ab articulo : sed veriùs sufficere videtur, quòd adsit prudens timor mortis ex illo periculo eventuræ.

Tale autem periculum censetur adesse in prælio, in longa navigatione, in difficili partu, in morbo periculoso, et similibus,

ut *Sanch. l. c. n.* 9. *Salm. d.* 1. *n.* 28. Idem de eo, qui est in periculo probabili incidendi in amentiam, *n.* 27. Idem de captivis apud Infideles cum exigua spe libertatis, si credantur nullos alios Sacerdotes habituri. V. *ib.*

562. — Quæritur III. An Sacerdos simplex possit pœnitentem absolvere moribundum, etiam præsente Confessario approbato? *Prima* sententia communissima negat, et hanc tenent *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 7. *Suar. d.* 26. *s.* 4. *n.* 4. *Molina de Just. t.* 4. *D.* 63. *Az. t.* 1. *l.* 8. *c.* 19. *q.* 5. *Bon q.* 7. *p.* 1. *n.* 16. *Carden. in* 2. *Crisi D.* 2. *n.* 424. *Antoine p.* 528. *q.* 3. *Pal. p.* 13. *n.* 8. *Lugo D.* 18. *n.* 24. *cum Sylo. Soto, Arm. Cov. Rossell. Graff. etc. Mazz. t.* 3. *p.* 393. *dub.* 1. *cum Vasq. Con. et Laym. ac Salm. c.* 11. *n.* 30. cum pluribus aliis. Probatur ex Trident. *Sess.* 14. *c.* 7. ubi dicitur : « Piè admodum, ne hac ipsa occa-» sione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper » fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis ; atque ideo » omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis » et censuris absolvere possunt : extra quem articulum Sacer-» dotes, cùm nihil possint in casibus reservatis, id unum pœ-» nitentibus persuadere nitantur, ut ad Superiores et legitimos » Judices pro beneficio absolutionis accedant. » Ex quibus verbis duplex colligitur ratio pro hac sententia. Prima quia, cùm ibi dicatur, *in Ecclesia Dei custoditum semper fuit*, infertur, Concilium non constituisse jus novum, sed tantùm antiquam Ecclesiæ consuetudinem declarasse et approbasse, nempe quòd Sacerdotes simplices tunc solùm absolverent, quando deest copia Confessarii approbati, hancque antiquam consuetudinem probant AA. citati ex *cap. Presbyteris* 26. *q.* 6. *c. Inter cunctas*, §. *Incendiarii de Privil.* et aliis textibus. Secunda ratio, quia ideo Ecclesia in articulo mortis omnibus Sacerdotibus facultatem præbet absolvendi à quibusvis peccatis, quia tunc extrema urget necessitas, et Ecclesia eis jurisdictionem confert, *ne aliquis pereat ;* at hæc ratio cessat, quando adest Sacerdos approbatus. Et *Mol. l. c.* testatur ita declaratum fuisse à Gregor. XIII. *Secunda* verò sententia affirmat, et hanc tenent *Sa v. Absolutio n.* 3. *Sayr. Dec.* 21. *Nav. Cons.* 15 *aut* 23 *de Pœnit. Barbosa in Trid. l. c. n.* 12. *cum Vega, Led. Reg. Valer. Homob. Boss. etc.* ; item *Comit. Henr. Vill. Angles, Conrad. Diana, Marchin. etc. apud Lugo Dist.* 18. *n.* 23. Atque probabilem putant *Viva q.* 8. *a.* 2. *n.* 5. *Sporer. n.* 725. *Elbel n.* 628. *et Lugo l. c.* ubi improperat *Turrianum*, qui vocat eam improbabilem, et damnatam à Gregor. XIII ; nam, ait *Lugo*, quòd de enunciata Declaratione non constat authenticè, et proinde sic loquitur : « Certè sententia quam tot et tam graves DD. tenent, negari » non potest quin probabilis sit ; præsertim cùm fundetur in » verbis Tridentini, quæ non facilè explicari possunt ab adver-» sariis. » Ratio igitur hujus sententiæ est, quia à Concilio videtur indistinctè concessa omnibus Sacerdotibus potestas absolvendi tempore mortis ad salutem animarum faciliorem reddeu-

dam, verbis illis : « Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet » pœnitentes à quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt. » Ubi autem lex non distinguit (commune axioma est), nec nos distinguere debemus. Neque ex ullo textu dicunt compertum haberi, quòd ex antiqua consuetudine prohiberentur simplices Sacerdotes absolvere moribundos præsente approbato; textus enim oppositi (ut aiunt) non loquuntur de absolutione Sacramentali, sed de reconciliatione publicorum pœnitentium cum Ecclesia; aut sanè id asserunt de absolutione censurarum reservatarum, quæ (ut infra dicetur) nequeunt utique absolvi ab inferiore, præsente Superiore.

His tamen non obstantibus puto non recedendum à prima sententia, ob auctoritatem Ritualis Romani (*de Sacr. Pœn. sub initio*), ubi sic dicitur : « Sed si periculum mortis immineat, » approbatusque (nota) desit Confessarius, quilibet Sacerdos » potest à quibuscumque censuris et peccatis absolvere. » Possunt igitur simplices Sacerdotes absolvere, *si desit approbatus Confessarius;* ergo non possunt, si adsit approbatus. Quo insuper Rituale clarè videtur astruere hanc fuisse priscam Ecclesiæ consuetudinem, dum Paulus V in sua Bulla, per quam hoc Rituale approbat, dicit : « Restabat, ut uno volumine compre- » hensi sacri et sinceri Catholicæ Ecclesiæ Ritus, qui in Sacra- » mentorum administrat[illegible]e servari debent, Apostolicæ Sedis » auctoritate prodirent. » Deinde asserit se « receptos et appro- » batos Catholicæ Ecclesiæ Ritus suo ordine digestos con- » spexisse. » Tandem sic concludit : « Hortamur in Domino Pa- » triarchas, Episcopos, Parochos, etc. ut in posterùm Ecclesiæ » Romanæ constituto Rituali in sacris functionibus utantur; et » in re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, et ab ea probatus » usus antiquitatis (nota) statuit, inviolatè observent. » Ergo hoc quod præscribitur in Rituali de absolutione moribundi, satis declarat Pontifex *à probato usu antiquitatis* statutum fuisse. Accedit Catechismus Rom. *de Pœn.* §. 55. ubi ait, Concilium docere, quemlibet Sacerdotem posse absolvere ab omni peccato et censura, « si mortis periculum imminet, et proprii Sacerdotis » (nota) facultas non datur. »

Id clariùs et fortiùs probatur ex eo quòd præfata verba Tridentini, « Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à » quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt » (ut rectè dicunt *Fagnan. in c. Non est vobis, de Sponsal. etc. n. 4. Petrocor. t. 4. p.* 158. *q.* 8. *et Auctor ap. Croix in princ. de Offic. Confess. l.* 1. *c.* 1. *in fine, v. Dico* 2.) non jam referuntur ad quoscumque Sacerdotes, sed ad eos tantùm, de quibus antecedenter loquitur Concilium, nempe de illis qui *ordinariam*, aut *subdelegatum habent jurisdictionem.* Et hoc declaravit S. C. Generalis Concilii apud *Fag. l. c. n.* 2, ubi dixit : *Caput* 7. *Trid.* « de casuum reservatione referendum ad eos Sacerdotes, qui ha- » bent ordinariam vel delegatam potestatem. » Ergo omnino dicendum est, Concilium in hoc puncto non condidisse jus no-

vum, sed tantùm antiquam Ecclesiæ consuetudinem declarasse, nempe quòd *nulla sit reservatio in articulo mortis*, respectu ad solos Sacerdotes qui ordinariam vel delegatam potestatem absolvendi habent. Quòd autem simplices Sacerdotes, exceptis excommunicatis vitandis, hæreticis et schismaticis, (ut diximus *n.* 560.) possint validè et licitè absolvere in articulo mortis ab omnibus peccatis, et censuris, id non habetur ex Tridentino, sed aliunde nempe ex *c. Presbyter*, 26. *qu.* 6, item ex Rituali Rom. et ex Declaratione ejusdem S. C. Concilii apud *Fagnan. loc. cit. num.* 6. et ex communi Ecclesiæ consuetudine.

563. — Probabiliter tamen simplices Sacerdotes possunt absolvere tempore mortis, etiam præsente Confessario approbato, in sequentibus casibus : I. Si approbatus nollet, vel non posset audire Confessionem, quia tunc idem accideret ac si deesset ; ita communiter *Sanchez Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 8. *Lugo D.* 18. *n.* 32. *Renzi c.* 4. *qu.* 11. *et Salm. c.* 11. *n.* 33. *cum Aversa.* II. Si approbatus sit nominatim excommunicatus vel suspensus, quia tunc præferendus est simplex Sacerdos ; *Sanch. l. c. n.* 10. *Suar. D.* 26. *sect.* 4. *num.* 4. *Renzi l. c. cum Hurt. et Mazzot. t.* 3. *p.* 397. *d.* 1. *cum Bonac.* Et hoc est certum juxta dicta *n.* 560. III. Si approbatus esset alienæ Diœcesis, quia iste respectu ad infirmum minimè dicitur approbatus : ita probabiliùs *Lugo D.* 18. *n.* 37. *Salm. c.* 11. *n.* 40. *cum Trull.* item *Henr. Aversa, et Diana apud Croix n.* 1563, contra *Suar. l. c. et Sanch. d. n.* 10. *cum Zambrano.* IV. Si moribundus ita horreret manifestare sua crimina Confessario approbato, ut esset in periculo confitendi sacrilegè ; tunc enim Sacerdos simplex bene posset eum absolvere adhuc præsente approbato ; quia hoc valde consonum videtur benignitati Matris Ecclesiæ, *ne hac occasione aliquis pereat*, ut dicitur in Tridentino ; fortè enim poterit accidere quòd approbatus sit inimicus, consanguineus, aut objectum peccati, et tunc non censetur Ecclesia in tanta necessitate velle infirmum obligare ad ei tantùm confitendum ; ita probabiliter *Mazzotta l. c. cum Croix, ex D. Thoma, et Spor. pag.* 260. *n.* 725. Qui idem censet procedere, si infirmus non posset confiteri approbato sine magna difficultate aut incommodo, vel si ille simplex Sacerdos esset ei manifestè magis idoneus ac utilis futurus quàm Parochus rusticus. V. Si Confessarius approbatus superveniat jam incœpta Confessione cum Sacerdote simplici, quia tunc compleri debet judicium jam inceptum ; ita communiter *Sanch. d. c.* 13. *num.* 13. *Lugo d.* 18. *n.* 33. *Mazz. l. c. Renzi c.* 4. *q.* 12. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1562. *cum Sylo. et Salm. cap.* 11. *num.* 34. *cum Gran. Henr. Dian. Aversa, Præpos. Trull. etc.* Hinc probabiliter dicunt *Sanch. num.* 16. *Renzi qu.* 13. *et Salm. num.* 35. *cum Lugo, Diana et Aversa*, quòd si Confessio facta Sacerdoti simplici fuerit invalida, etiam superveniente approbato, bene poterit infirmus primo Sacerdoti confiteri, quia revera ille habuit jurisdictionem ad priorem Confessionem, quæ non censetur finita, cùm invalida fuerit absolutio impertita.

VI. Et ultimò, casu quo Sacerdos approbatus fuisset complex infirmi in peccato turpi, tunc omnino debet præferri Sacerdos simplex, juxta dicta *n.* 553.

Rectè tamen *Lugo et Renzi ll. cc. ac Salm. n.* 36. *cum Aversa* excipiunt casum, quo moribundus esset innodatus excommunicatione reservata, tunc enim deberet, quamvis Confessionem incœperit, priùs obtinere absolutionem à censura, si superior sit præsens, et postea Confessionem perficere. Item hîc advertendum, quòd si pœnitens jam receperit absolutionem à simplici Sacerdote, et postea recordetur alicujus peccati, superveniente approbato, tenetur huic confiteri, cùm illa sit nova Confessio; ita communiter *Sanch. n.* 15. *in fine cum Zambr. Suarez. d.* 23. *sect.* 1. *n.* 2. *Salmant. n.* 37. *Renzi q.* 13. *cum Trull. Diana et aliis.*

Dubitatur I. An, præsente superiore, possit quivis Confessarius moribundum absolvere à peccatis, et censuris reservatis? Sic distinguendum: Quoad peccata reservata veriùs puto cum *Antoine pag.* 528. *v. Porro, et Auctore de Offic. Confess. apud Croix. l.* 1. *cap.* 1. *q.* 25. *etc.* (contra *Roncag. c.* 1. *qu.* 3. *R.* 1.) bene posse inferiorem ab eis absolvere, quia in articulo mortis omnis cessat reservatio, *ne hac occasione aliquis pereat*, ut declaravit Tridentinum. Ex quo rectè inferunt *Lugo. d.* 18. *n.* 38. *Suar. de* 26. *sect.* 4. *num.* 4. *Sanch. Dec. lib.* 2. *d.* 13. *n.* 10. *cum Zamb. et Salm. c.* 11. *n.* 39. *cum Aversa*, quòd si infirmus habeat peccata reservata, et adsit Confessarius approbatus, non poterit cum absolvere Sacerdos simplex; nam licèt Confessarius ille non habeat facultatem super reservatis extra articulum mortis in articulo tamen mortis bene habet, quia tunc (ut diximus) omnis reservatio cessat.

Secus verò dicendum censeo quoad censuras reservatas, quia pœnitenti ipsis immodato tenetur Confessarius carens facultate imponere, ut elapso periculo mortis, se præsentet superiori; juxta dicenda *n.* 567. Ergo si infirmus potest illi tunc ante absolutionem se sistere superiori, utique tenetur priùs absolutionem à censuris obtinere, ut deinde possit à peccatis absolvi. Utrùm autem teneatur eo casu adire superiorem per litteras vel Confessarium? vide in Dubio sequenti III.

Dubitatur II. An occurente periculo mortis, in casibus Pontifici reservatis, si non possit adiri Pontifex, adeundus sit Episcopus? *Prima* sententia, quam tenent *Suar. d.* 30. *sect.* 3. *nu.* 4. *Mol. t.* 4. *de Just. d.* 63. *nu.* 2. *et Sanch. Dec. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 9. *cum Henr.* distinguit et dicit, quòd si casus sit occultus, tunc omnino adiri debeat Episcopus, quia Episcopi jure ordinario (ut rectè probat *Sanchez c.* 11.) possunt absolvere à reservatis occultis ex concessione Tridentini in *c. Liceat.* 6. *sess.* 24. *de Refor.* Secus verò si casus esset publicus, quia tunc, excepta percussione Clerici ex *c. Eæ noscitur, etc. De extero. De Senten. excom.* 1. ubi expressè præcipitur adeundum esse Episcopum, si nequeat adiri Pontifex; in aliis verò casibus non est obligatio

adeundi Episcopum, eò quòd in reservatis Pontifici, Episcopi nihil possunt; è converso, cùm in morte omnis cesset reservatio, tunc æquales sunt Episcopus et quivis alius Confessarius. Sed contradicunt communiùs *Navarr. cap.* 27. *n.* 81. *Pal. de Censur. d.* 2. *p.* 11. §. 5. *n.* 6. *cum Sayr. Ugol. Hurt.* et communi ut asserunt, *ac Salm. eodem tit. c.* 2. *num.* 63. *cum Con. Avila, Corneio, etc.* etiam communiter, quia (ut aiunt) præfatus, textus in *c. Ea noscitur,* extenditur ad absolutionem cujuslibet censuræ Papæ reservatæ, cùm eadem ratio urgeat. Unde præsente Episcopo nequit Confessarius absolvere à casibus Papæ reservatis, quia omnes casus à Papa reservantur propter censuram, et censuræ reservatæ nequeunt ab inferiore absolvi præsente superiore, ut mox supra probavimus in Dub. præcedenti. Sed hoc non obstante, non puto improbabilem primam sententiam. Dixi, *præsente Episcopo:* nam si absit, vide dicenda in Dub. sequenti.

Dubitatur III. An quilibet Confessarius possit absolvere moribundum à censuris reservatis, si possit peti facultas à superiore per litteras, vel internuncium? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Bonac. de Censur. tom.* 1. *d.* 1. *q.* 3. *p.* 3. *n.* 5. *cum Zambr. et Croix l.* 6. *p.* 2. *nu.* 1697. *cum Suar. Lugo et Aversa.* Ratio, quia cùm hujusmodi infirmus benè satisfacere posset suæ obligationi, impetrando absolutionem per procuratorem, aut litteras (quod enim quis per alium facit, censetur per seipsum facere), ad id tenetur. *Secunda* verò sententia communior et probabilior affirmat, et hanc tenent *Azor. l.* 8. *cap.* 19. *q.* 5. *Sporer n.* 750. *Viva in Prop.* 7. *Alex. VII. n.* 8. *Sanch. Dec. l.* 3. *c.* 13 *num* 14. *cum. Henr. Val et Cord. Con.. d.* 14. *n.* 241. *Dian. p.* 5. *tr.* 9. *R.* 6. *Pal. de Censur. d.* 1. *p.* 2. §. 5. *n.* 6. *Salm. eodem tit. c.* 2. *n.* 65. *cum Corneio et Avila,* item *Carden. Tamb. Dicast. et Stoz apud Croix l. c.* Ratio, tum quia in hoc adest manifestationis periculum, quod non videtur tam remotum, ut supponunt adversarii, cùm plures possint accidere casus, quibus notitia peccati patefieri potest; tum quia in *cap. Quamois de Sentent. excomm.* dicitur impeditus, cuicumque *quolibet impedimento canonico* retrahitur, quominus Romanum Pontificem possit adire. Hinc. *Nav. Man. c.* 27. *n.* 90. *ad* 5. item *Henr. Ugol. et Sayr. ap. Sanch.* dicunt reputari legitimè impeditum qui personaliter superiorem nequit adire, etiamsi per procuratorem valeat. Et Auctor apud *Croix de Offic. Confess. cap.* 1. *qu.* 25. eodem modo excusat infirmum eo casu ab accersendo superiorem, si in hoc sua fama periclitaretur.

364. — « Ex consuetudine quivis toleratus absolvere potest à » venialibus, et mortalibus alias confessis. * (*Sed hoc hodie re-* » *probatum est, ut vidimus n.* 560.) * Ex privilegio, Religiosi » Mendicantes quosvis fideles absolvere possunt, juxta tenorem » suorum privilegiorum. * (*Modò tamen non sint revocata per* » *Concilium Tridentinum in sess.* 23. *c.* 15. *ubi sancitum fuit* nul- » lum Regularem posse Confessionem secularium etiam Sacer- » dotum audire, nisi ab Episcopis approbationem obtineat, pri-

» vilegiis et consuetudine non obstantibus. *Hinc damnata fuit* » *Proposit.* 36 *ab Alex. VII quæ dicebat:* Regulares possunt » in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ expressè sunt revo- » cata per Concilium Tridentinum.) *

« Ex concessione Ordinarii directa, quicumque Sacerdos appro- » batus, cui id ille committit. * (*Unde fideles liberè se possunt* » *confiteri cuicumque Confessario approbato. Ita communiter* » *Pitton. de Confess. n.* 370. *Mazz. t.* 3. *p.* 293. *et Bon. de Sacr.* » *d.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 35. *cum Sa, Conc. Val. et communi,* » *idque fusè probat Benedict. XIV, Notif.* 18. *n.* 9. *Et hoc etiam* » *tempore Paschali, et invito Parocho, ut Mazz. et Papa Bened.* » *Illud enim quod dicitur in c. Omnis, de Pœnit. et Rem. quòd* » *fideles debeant confiteri semel in anno* proprio Sacerdoti, *in-* » *telligendum* (*ut ait ibi Glossa, et Fagn. in c. Ne pro de Pœ-* » *nit. ac Cabass. lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 9.) *omni Sacerdoti, qui ab* » *Ordinario est approbatus.* Et hoc saltem ex præsenti universali » consuetudine hodie certum est, quidquid antiqui aliter dixerint. » *Hinc S. C. Episc. die* 3 *Apr.* 1584. (*apud Pitton. de Confess.* » *nu.* 361.) *sic resolvit:* Decretum Episcopi in quo habetur, » quòd nullus Confessarius etiam ab Ordinario approbatus, possit » tempore Paschali Confessiones alicujus audire sine licentia pro- » prii Curati, nullo modo est observandum, cùm satis validè » faciat pœnitens, deferendo Parocho fidem Confessionis auditæ » à persona approbata.) *

365. — « Denique ex indirecta is, qui audit eum, qui habet » potestatem eligendi Confessarium, quales sunt. I. Ex jure, » Episcopi omnes, etiam si sint tantùm titulares, item superiores » Episcopis, ut Archiepiscopi, etc.; item Prælati iis inferiores » exempti, ut Abbas exemptus (non tamen Abbatissa), Gene- » ralis, Provincialis, Prior, salvis tamen Privilegiis Ordinum. » Vide *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 1 et 2. II. Ex consuetudine, Cardinales, » qui etiam domesticis de Confessore providere possunt: item » Pastores, imò multis locis etiam cæteri Sacerdotes seculares, » ut docent *Valentia, Sa, Suarez dist.* 27. *sect.* 3. Religiosi tamen » tenentur eligere tales, quales illis permittunt statuta: item » Reges, et Principes, quorum tamen privilegium ad familiam » non extenditur; denique domestici Pontificis. III. Ab homine » cam habent, quibus sive Pontifex, sive Episcopus, sive Pa- » rochus concessit. * (*Sed Vide dicta n.* 544.) * »

Dubitatur hìc 1. An Episcopi possint eligere sibi in Confessa- rium quemcumque Sacerdotem? Videbatur olim affirmandum ex *cap. fin. Ne pro dilatione, de Pœn. et Rem.* ubi dicitur: « Per- » mittimus Episcopis, et aliis superioribus, necnon minoribus » Prælatis exemptis, ut etiam præter sui superioris licentiam » providum et discretum sibi possint eligere Confessorem. » Sed declaravit S. C. *ap. Fagn. in d. c. num.* 62. id tantùm intelligi, quòd Episcopi (intellige quoad Episcopos, si sint extra Diœcesim, nam intra possunt quidem cuique Sacerdoti facultatem impertire), et alii ut supra, possint sibi eligere Sacerdotem subditum,

aut Parochum, aut alium approbatum à proprio Ordinario (nota *proprio*, id est ab Ordinario domicilii Sacerdotis, ut explicat *Lugo d.* 21. *n.* 39 et 42.) Et idem postea confirmavit Gregorius XIII, 1. Decemb. an. 1582 ut referunt *Fagn. l. c. et Pitton. de Confess. num.* 350. Nomine autem *Prælatorum exemptorum*, veniunt Referendarii, Auditores Rotæ, Protonotarii Apostolici et alii Prælati Curiæ Romanæ, necnon Prælati regulares, et Abbates, et alii Superiores locales immediati; ita *Suar. d.* 27. *sect.* 2. *ex n.* 8. *Lugo d.* 19. *n.* 4. *Diana p.* 2. *tr.* 2. *de dub. Reg. et Renzi t. p.* 537. *qu.* 10.

Dubitatur 2. An Cardinales possint eligere Confessarium sibi et familiæ. Affirmant generaliter *Alphonsus de Leon*, *et Diana ex Lugo ap. Renzi t.* 1. *p.* 537. *qu.* 10. Sed hoc admittendum est tantùm in Urbe, nam extra non possunt, cùm non alio gaudeant quàm privilegio Episcoporum mox supra declarato, ut rectè probat *Fagn. in d. c. fin. n.* 53 *et* 65. Nec censendum tenere oppositum *Lugo d.* 19. *n.* 5. *et Suar. d.* 27. *sect.* 2. *n.* 6. ubi enim nihil aliud asserunt, nisi quòd Cardinales comprehendantur in citato *cap. fin.* Concedit autem *Fagnan. num.* 66. quòd Cardinales possint secum conducere Confessarium approbatum in Urbe; et idem dicit de Episcopis *n.* 30. *cum Hostiensi.*

An autem Parochi possint sibi eligere Confessarium? Omnino negandum ex Prop. 16 damn. ab Alex. VII, quæ dicebat: « Qui » beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessa- » rium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario. » Dicunt tamen *Wigandt. tr.* 13. *n.* 89. *Spor. p.* 257. *n.* 705. *et Elb. p.* 289. *n.* 299. quòd Parochi ex consuetudine possint confiteri Sacerdoti curato, vel approbato etiam alienæ Diœcesis. Et hoc quidem non videtur reprobandum, ubi revera adest talis consuetudo, quia tunc adest tacitus consensus Episcoporum.

566. — « 1. Qui habet potestatem delegatam non potest eam » subdelegare alteri, cùm diversa sit potestas utendi jurisdic- » tione, et eam delegandi. Excipitur 1. nisi hoc ipsum concessum » sit; 2. nisi sit delegatus ad universitatem causarum, ut v. g. si » cui committeretur officium Parochi absentis, vel nondum sa- » cerdotis: talis enim aliqua exercitia jurisdictionis, alteri ex » præsumpta voluntate Ordinarii subdelegare posset, non tamen » integrum officium. *Laym. hîc. l.* 5. *t.* 6. »

Generaliter igitur loquendo, nequit delegatus subdelegare, nisi id expressè sibi sit concessum. Excipitur 1. si quis esset delegatus à Principe. Sed hoc intelligitur (ut explicant *Laym. de Pœnit. c.* 10. *n.* 14. *et Castrop. eod. tit. D. unica p.* 13. *n.* 15.) cùm delegatio facta est tanquam per officium; non verò si eligitur persona propter suam peritiam, aut si ei committitur alicujus causæ executio. Excipitur 2. si quis est delegatus ad *universitatem causarum*, quamvis non à Principe. Sed in hoc etiam oportet distinguere cum *Laym. l. c. n.* 12. *v. Duobus*, duplici modo posse alicui delegari jurisdictionem ad universitatem causarum: primo modo, cùm ei committitur aliquod officium,

cui annexa est jurisdictio; idque currit etiamsi officium non sit proprium, sed Vicarii, v. gr. Viceparochi, seu Vicerectoris pro Parocho absente, aut non adhuc Sacerdote : hujusmodi Vicarius bene potest jurisdictionem suam subdelegare, non quidem totam, sed pro una vel altera causa, ut communiter DD. docent; quia tunc non tantùm huic commissum est exercitium Parochi, sed etiam Parochi officium, cui competit non solus usus, sed adhuc delegatio jurisdictionis. *Ita Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 31. *num.* 1. *et* 15. *cum Sylo. Coo. Lop. Abb. etc. Laym. l. c. num.* 10. *Pal. l. c. n.* 16. *cum Henr. et aliis ex D. Th. quod l.* 12. *art.* 31. ubi ait : « Vicarius non potest totam suam potestatem communi- » care, sed potest partem. » Secundo modo, cùm alicui delegatur non officium, sed jurisdictio, velut privilegium perpetuò annexum suo officio, aut dignitati; tunc enim talis jurisdictio reputatur tanquam ordinaria, prout est facultas impertita Episcopis à Tridentino *in c. Liceat* 6. *sess.* 24. Dicunt autem *Rodriq. et Vioa q.* 8. *art.* 1. *n.* 13. *cum Nav. Peyrin. Naldo, Bord. etc.* quòd si Episcopus concederet alicui Confessario facultatem absolvendi ab omnibus casibus reservatis, posset hic Confessarius subdelegare illam facultatem alteri in aliquo particulari casu; sed meliùs *Laym. et Castrop. locis sup. cit. cum Coninc.* id in eo solo casu admittunt, quò talis facultas conceditur ratione officii v. g. Parochi, aut Viceparochi, ut supra dictum est; sed non cùm facultas datur alicui ratione suæ peritiæ, aut probitatis : facultas enim subdelegandi tantùm competit illi, cui officium committitur, sed non ei cui committitur solus usus, sive exercitium jurisdictionis.

« 2. Cùm jurisdictio respiciat subditos, exerceri in eos potest, » tam à delegato quàm ordinario, quocumque loco fuerit, ut » docent *Sanch. Henr. Suarez in* 3. *p. t.* 4. *d.* 28. *sect.* 1. *et* 7. *et* » *alii* * (*Sed hodie hoc reprobatum est, vide dicta. n.* 547.) *

367. — « 3. Probabile est, quòd absolutus in articulo mortis » non teneatur se postea sistere superiori, vel alteri pro reser- » vatis, nisi hæc habeant annexam censuram, ut docent *Nav.* » *Suar. March. Fill. t.* 7. *c.* 10. *q.* 6. *n.* 288. *Bon. d.* 5. *q.* 7. *p.* 1. » *n.* 13. quia directè absolutus fuit. * (*Ita verius tenent Salm. c.* 11. » *n.* 21. *cum Sanch. Hurt. Præp. Nav. etc. Vide de hoc dicenda* » *de Cens. l.* 7. *num.* 91.) * Contra *Hurt. Diana. p.* 4. *t.* 4. » *R.* 199. (V. Not. II, pag. 363.)

368. — « 4. Improbitas, aut inscitia proprii Sacerdotis non » dat jurisdictionem alteri : ideoque in tali casu expectandum est, » aut ad superiorem recurrendum. Si tamen ignorantia esset » tanta, ut confessio illi facta foret invalida, aut illicita, neque » esset alius privilegiatus, aut habens jurisdictionem, licere alteri » confiteri docent *Nav. Vasq. in* 3. *p. t.* 4. *q.* 92. *art.* 2. *d.* 3. » *Hurt. d.* 10. *dif.* 10. Vide *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *res.* 201. *et p.* 8. » *t.* 1. *R.* 86. *ex c. Placuit. de Pœnit. d.* 6. Idem licere, quando » quis proprio non potest confiteri sine gravi periculo, docent » *Tol. Sylo.* et *Med.* qui idem concedit, quando proprius non vult

» aut non potest audire, vel injustè negat facultatem confitendi » alteri, v. g. Parochus concubinæ. *Diana p.* 3. *t.* 4. *R.* 79. ex » *Henr.* et aliis quatuor. Verùm ista communiter refutantur ab » aliis. * (*Sed vide n.* 564.) *

« 5. Etsi graviter peccare possit proprius, si neget suis facul- » tatem adeundi alterum, modò præsumere possit eos justè » petere; si tamen injustè neget, probabiliùs videtur eos invalidè » ab alieno absolvi, ut docent *Sotus*, *Suarez*, *Laym*, etsi non » improbabiliter *Sylv. Henr. Maj. Palud. Richar. Tolet.* et » *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 79. putent, quòd validè, præsertim si sine » periculo salutis, famæ, vel simili, non liceat suo proprio. » * (*Sed vide n.* 564. *v. Ex concessione.*) *

569. — « 6. Cùm jurisdictio acquiratur ratione domicilii, » vel quasi domicilii, vel etiam actualis habitationis : hinc ii, » qui duobus locis habent domicilium, vel quasi, possunt utro- » bique absolvi, ut scholares, milites, mercatores : item vagi, » et peregrini possunt absolvi à Parocho loci, in quo versantur. » V. *Laym.* hîc, *Vasq.* etc. »

Communiter docent DD. peregrinos, spectata consuetudine, et tacito consensu Episcoporum, posse confiteri cuilibet approbato in loco ubi reperiuntur. Ita *Palaus de Pœnit. punc.* 13. *n.* 12. *Lugo eodem tit. d.* 19. *n.* 7. *Conc. p.* 544. *n.* 20. *Salm. c.* 11. *n.* 21. *Bon. de Pœn. d.* 5. *p.* 2. *n.* 5. *cum Suar. Vasq.* etc. Limitant tamen præfati auctores, dummodo ipsi peregrini ex industria non discedant è proprio domicilio, ut extra confiteantur. Sed *Tamb. de Pœnit. c.* 4. §. 3. *n.* 11. *Renzi de Pœnit. c.* 4. *qu.* 14. *et Mazz. t.* 3. *p.* 403. *n.* 11. *de Pœnit. d.* 2. §. 2. *n.* 2. *cum Pont. Fill. et aliis*, veriùs dicunt, quòd prædicta limitatio non est necessariò servanda, ex illa regula generali juris, quòd nullus videtur fraudulenter agere qui utitur jure suo; nec autem aliunde habetur, quòd Ordinarii in prædicto casu signum aliquod unquam dederint sui dissensûs. Hasque sententias rectè dicunt præfati AA. valere etiam pro implenda Confessione præcepti Paschalis. Vide dicta *n.* 564. *v. Ex concessione.* Et de hoc hodie non est ampliùs dubitandum ex præsenti consuetudine universali. Per Bullam tamen Clementis X vetitum est pœnitentibus accedere ad alienam Diœcesim pro Confessione in fraudem reservationis suarum culparum; de hoc vide dicenda infra *n.* 589.

570. — « 7. Validè absolvit is qui audit Confessiones, præ- » sente, vel sciente, et non contradicente Ordinario, v. g. Epis- » copo, vel Parocho, cui constet eum aliunde non habere Juris- » dictionem : quia tunc præsumitur tacitè eam dare : sufficit » enim, ut rectè docent *Fill.* et *Fagund. præc.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. » facultas interpretativa, et præsumpta, modò præsumptio fun- » detur in signis, quæ indicent consensum præsentem, ut sit in » casu posito * (*Quare consensus merè internus non sufficit. Salm. ex communi cap.* 11. *num.* 65.)*(utì etiam v. gr. si Parochus, » qui jam absens est, aliàs significaverit id sibi gratum esse); » nam existimatio de futuro consensu, vel ratihabitione, quod

» scilicet quando resciverit, futurus sit contentus, non sufficit, » quia consensus futurus non dat jurisdictionem pro tempore » præsenti, quo datur absolutio. V. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 68. *Sanch.* » *de Matr. l.* 3. *d.* 35. *Bec. Conc.* qui addit peccare, si de con- » sensu dubitans incipiat audire.

571. — « 8. Peccat, qui absolvit cum jurisdictione dubia, nisi » necessitas urgeat : qualis est v. g. quia pœnitens diu non est » confessus, vel debet communicare, nec alius adest : tunc enim » licitè absolvit cum conditione hac, *si possum,* et cum onere » (etsi *Salas t.* 2. *tract.* 8. *art.* 1. hoc onus non agnoscat) aliàs » iterum confitendi habenti jurisdictionem certam. Expedit » autem tunc veniale aliquod adjicere, à quo directè, et à cæteris » indirectè saltem absolvatur. Ita *Regin. Suar. Coninc. d.* 8. » *dub.* 5. *n.* 45. * (*Dicunt probabiliùs Holz. pag.* 178. *n.* 682 *et* » *Elbel p.* 297. *n.* 326. *cum Bambest.* sufficere ad absolvendum » cum jurisdictione dubia sequentes causas. 1. Si urgeat pericu- » lum mortis. 2. Si urgeat præceptum annuæ confessionis. » 3. Si pœnitens deberet celebrare, vel communicare, et aliàs in- » famiæ notam incurreret. 4. *Addunt Salm. ant. c.* 11. *n.* 72. si » Sacerdos teneretur celebrare ex obligatione. *Vide dicta. n.* 28. » *Probabiliter autem censent Suar. d.* 26. *s.* 6. *et Salm. ibid. cum* » *Aversa contra Salas et Corneio* in iis casibus pœnitentem » non teneri ad Confessionem, sed tantùm, ad contritionem, » qua semper eget, etiamsi confiteatur.) * Quòd si tamen ex » probabili ratione dubium resolvat, nimirum habere se juris- » dictionem, etsi cum formidine oppositi, absolutè absolvit licitè : » ut docent *Suar. et Præp. Lugo d.* 10. *n.* 49, tum quia tunc » practicè et moraliter est certus; tum quia Papa eo casu dat » facultatem, utì et in sequentibus casibus : I. Quando communi » errore, v. g. ob titulum coloratum, putatur aliquis esse Pastor, » seu habere jurisdictionem, qui non est, ob censuram, vel alium » defectum. *Bon. d.* 5. *q.* 5. *s.* 2. *p.* 3. *n.* 11. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. » *res.* 22. Quod etiam, si desit titulus coloratus, probabile esse » docet *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 122. ex *Pontio, Molfes.* et *Sanch.;* » item *part.* 2. *t.* 2. *misc. R.* 43. si quis bona fide tali confi- » teatur : verùm id communiter ab aliis negatur. II. Cùm quis » ex consuetudine, præscriptione, aut bona fide absolvit, aut » nescit potestatem suam revocatam, ut habent *Sylo. Nav. Henr.* » *Mald. in* 2. *p. q.* 9. *art.* 5. *Sanch. mor. l.* 1. *c.* 9. *nu.* 35. *Salm.* » *Vasq.* Vide *Dian. p.* 1. *t.* 13. *res.* 1. III. Quando secundùm » probabilem sententiam judicatur quis habere jurisdictionem, » et Sacerdos sequitur favorabilem, *Bon. l. c.;* quia quando com- » munis est error, Ecclesia dat jurisdictionem propter publi- » cam utilitatem. V. *Suar. Dian. ll. cc. Card. de Lugo d.* 10. » *num.* 28. »

572. — Hìc quæritur I. Utrùm, stante errore communi, sup- pleat Ecclesia jurisdictionem in Sacramento Pœnitentiæ? Si error communis est cum titulo colorato sive putativo, certum est apud omnes ab Ecclesia conferri jurisdictionem; ita *Sanch. de*

Matr. l. 3. *d.* 22. *num.* 5. *Conc. p.* 546. *n.* 29. *Antoine p.* 524. *q.* 2. *et Cardenas in Prop.* 1. damnata ab Innoc. XI, *d.* 2. *c.* 6. *n.* 149. *cum Caj. Palud. Soto, Arm. Ang. Sylvest. Navarr. et communi.* Et probatur ex *lib. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.* qui textus, etsi civilis, tamen, cùm non sit reprobatus à jure canonico, vim habet etiam in illo, ut habetur in *c.* 1. *de Novi oper. nunciat.* utque fusè diximus *Tom.* 3. *in fine v. Dub.* 3. Probatur etiam ex *c. Infamis* 3. *q.* 7. ubi dicitur : « Si servus (qui est incapax ju-» risdictionis), dum putaretur liber, ex delegatione sententiam » daret, quamvis postea in servitutem depulsus sit, sententia ab » eo dicta rei judicatæ firmitatem tenet. » Ratio, quia ex benigna interpretatione præsumitur eo casu pia mater Ecclesia ad bonum animarum supplere jurisdictionem. Bene tamen advertit *Sanchez l. c.* quòd ut Ecclesia suppleat, non sufficit titulus fictus, sed requiritur titulus, qui licèt sit tantùm putativus (quia fortè est ex aliqua causa invalidus) tamen sit revera collatus à legitimo Superiore, etsi huic vetitum sit aliunde titulum illum conferre, ut sancitur in *Novella* 44. *c.* 1. *Authent. de Tabell.*

Majus dubium fit, an ex solo errore communi, sine titulo, Ecclesia suppleat jurisdictionem? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Lugo d.* 19. *n.* 30. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 9. *n.* 35. *Pont. l.* 5. *c.* 20. *n.* 2. *Pal. t.* 1. *tr.* 1. *d.* 2. *punct.* 1. *n.* 9. *Suar.* 2. *p. d.* 26. *sect.* 6. *n.* 6. *Less. c.* 29. *n.* 68. *Bon. d.* 2. *de peccat. q.* 4. *part.* 9. *n.* 19. *Dian. p.* 2. *tr.* 13. *R.* 2. *cum Molf. et aliis*, item *apud Carden. l. c. n.* 143. *Vill. Malder. Gran. Turr. Henr. et Martin.* item *Host. Innoc. Felin. etc. apud Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 48. Ratio, quia, cùm adest error communis, recurrit eadem ratio legum, quas supra retulimus, nempe quòd Ecclesia pro bono fidelium præsumitur jurisdictionem supplere : cùm eadem adæquata ratio communis boni valeat pro solo errore communi, et pro titulo colorato, propter quem nulla est ratio specialis, cur magis provideatur bono publico, quàm per solum errorem communem.

Secunda verò sententia communior negat sufficere solum errorem sine titulo, et hanc tenent *Busemb. ut supra* (qui asserit primam communiter rejici) *et Sylvest. v. Confessio, n.* 1. *qu.* 15. *Ang. eod. verb. Conc. p.* 547. *n.* 31. *Ronc. c.* 1. *q.* 3. *R.* 3. *Holzm. p.* 179. *n.* 684. *Sporer n.* 714. *Elbel p.* 393. *n.* 313. *et Sanch.* (*sibi contrarius*) *de Matr. lib.* 3. *d.* 22. *n.* 49. *cum Navar. Arm. Tab. Coo. Cajet. Lop. Gabr. Ugol. Henr. Palac. Arag etc.* Ratio, quia, cùm deest titulus coloratus, minimè præsumitur Ecclesia velle supplere jurisdictionem : eò quòd si Ecclesia cum solo errore communi jurisdictionem conferret, majus proveniret damnum fidelibus quàm utilitas ; plures enim Sacerdotes impii ex hoc occasionem sumerent simulandi se Confessarios, et sic plurimos errores et hæreses possent disseminare, fideles seducendo. Sed hæc ratio non omnino convincit ; nam dato quòd Ecclesia jurisdictionem hujusmodi impiis Sacerdotibus denegaret, neque impediretur, quominus ipsi, qui damnationem suam jam nihil faciunt, suos

errores disseminarent; et versa vice fideles ob invaliditatem suarum Confessionum evidenti periculo perditionis exponerentur. Unde meritò primam sententiam probabilem putant *Carden. l. c. p.* 75. *n.* 151. *Viva. q.* 8. *art.* 1. *n.* 16. *Tamb. l.* 5. *de Pœnit. c.* 4. §. 7. *n.* 17. *et Ronc. Spor. Holzm. ac Elbel cum Henno, Gabr. Henr. et Stoz.* Et ideo probabiliter dicunt non esse obligandos fideles ad repetendas Confessiones bona fide factas apud Sacerdotem, qui ex communi errore Confessarius reputabatur.

373. — Quæritur II. An liceat administrare Sacramentum Pœnitentiæ cum jurisdictione tantùm probabili? Adsunt tres sententiæ. *Prima* negat, et hanc tenent *Concina p.* 548. *n.* 2. *Antoine p.* 526. *q.* 25. *et Eliz. p.* 2. *l.* 5. *q.* 15. §. 2. Ratio, quia ex propos. 1 damnata ab Innoc. XI in administratione Sacramentorum non licet uti opinione probabili, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis. *Secunda* verò sententia communis docet licitum esse absolvere cum probabili jurisdictione, modò opinio sit verè probabilis, gravi fulcita ratione et auctoritate; ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 65. et *Dec. l.* 1. *c.* 9. *n.* 35. *Lugo d.* 19. *ex n.* 50. (qui putat tutissimam) *Bon. q.* 7. *p.* 5. §. 4. *n.* 4. *Pal. t.* 1. *tr.* 1. *d.* 2. *p.* 5. *n.* 9. *Less. l.* 2. *c.* 29 *n.* 68. *Conc. d.* 8. *n.* 22. *Fill. tr.* 7. *c.* 9. *n.* 227. *Croix. n.* 1516. *Tamb... l.* 3. *c.* 3. *n.* 1. *Viva. in dicta Prop.* 1. *et de Jubil. qu.* 3. *art.* 2. *Carden. in eamd. Prop. à n.* 160. item *Hozes, Filguera, Corella et Lumbier, in dicta Prop. et Salm. tr.* 6. *c.* 11. *n.* 74. *cum Turr. Vill. Reg. Avers. Salas, Dic. Herincx, Bonasp. et Salm. scholast. tr.* 24. *d.* 12. *dub.* 7. §. 1. *num.* 80 *et* 85. *cum Maldero, Gran. Henr. et Gabr.* Et eam vocant moraliter certam *Sanch. Tamb. et Carden. l. c. ac Dicast. Ills. Gorm. Stoz, etc. ap. Croix* Ratio 1. quia error communis, etiamsi non adsit titulus coloratus, præbet jurisdictionem, modò opinio ab omnibus teneatur ut probabilis; nam si alii sapientes dubitarent de probabilitate, et coram Deo falsa esset, error esset, sed non communis. Verùm hæc ratio non convincit; nam licèt præfata opinio (quòd existente errore communi Ecclesia supplet jurisdictionem) non sit improbabilis, ut diximus in quæstione præcedenti, tamen non est certa, ut requiritur ad licitè ministrandum Sacramentum. Ratio 2. quia cùm quilibet Sacerdos habeat potestatem directam super venialia, pœnitentes qui bona fide confitentur Sacerdoti habenti jurisdictionem tantùm probabilem, jam validè absolvuntur eo casu, directè à venialibus, et indirectè à mortalibus. Sed opinio illa, quòd Confessio venialium apud simplicem Sacerdotem sit valida, nec etiam est certa, ut diximus *n.* 537, undè nec etiam hæc ratio convincit. Ratio 3. quia Ecclesia supplet jurisdictionem ex ratihabitione de præsenti, cùm videat sic communiter practicari, et ob bonum animarum annuit. Ratio 4. et potior est, quia in Ecclesia adest universalis consuetudo fere omnium Confessariorum absolvendi cum jurisdictione probabili, ut testantur communiter *Suar. d.* 27. *sect.* 4. *n.* 7. *Lugo d.* 19. *n.* 31. *Carden. n.* 166. *Arriaga*

d. 39. *sect.* 5. *Diana p.* 3. *tr.* 2. *R.* 3. *Croix l. c.* et omnes alii AA. citati pro hac secunda sententia. Communis autem sententia Doctorum fundat moralem certitudinem de præfata consuetudine; et licèt contrarii illicitum putent absolvere cum jurisdictione probabili, præscindunt tamen, nec possunt negare hanc consuetudinem adesse, saltem apud partem longè majorem Confessariorum. Posita igitur ut certa hac consuetudine, certum est, licitum esse Sacramentum ministrare cum jurisdictione probabili cùm ipsa consuetudo jurisdictionem præbeat; prout docent *Suar., t.* 4. *de Rel. t.* 8. *l.* 2. *c.* 9. *n.* 3. *Navar. Comment.* 2. *de Regul. n.* 65. ubi ait : « Hanc jurisdictionem magna ex parte » introductam vel auctam esse consuetudine, quæ vim habet » dandi jurisdictionem; *Barb. de potest. Ep. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 36. *Carden. n.* 161. *Quaranta in summ. Bull. verb. Archiep. Auctoritas v.* 25. *Pelliz t.* 2. *tr.* 10. *c.* 10. *n.* 42. Idque probant ex *cap. Contingat, de Foro Compet.* ubi dicitur : « Nisi fortè hi, quibus » delinquentes ipsi deserviunt, ex indulgentia, vel consuetudine » speciali jurisdictionem hujusmodi valeant sibi vindicare. » Ubi *Glossa* ait: *Quòd consuetudo dat jurisdictionem.* Nec obstat Prop. 1 damnata, etenim respondent *Viva q.* 8. *ar.* 2. *n.* 2. *et Wigandt tr.* 13. *n.* 19. *cum Gonet.* Propositio loquitur de opinionibus circa ea quibus nihil potest Ecclesia, id est circa materiam et formam, non verò circa jurisdictionem, quæ bene ab Ecclesia suppleri potest, et moraliter certè præsumitur suppleri in hoc casu ob bonum animarum : unde Confessarius absolvendo, non absolveret cum sola opinione probabili, sed moraliter certa, non directa, sed reflexa.

Tertia sententia. quam amplector, et tenent *Suar. d.* 26. *sect.* 6. *n.* 6. *Holzm. pag.* 178. *num.* 683. *March. tit.* 3. *q.* 4. *et Gob. tr.* 7. *n.* 115. *Wigandt tr.* 13. *n.* 91. *Spor. n.* 717. *et Elbel p.* 292. *n.* 311. *cum Bardi, Sancio et Babenst.* dicit licitum quidem esse ministrare hoc Sacramentum Pœnitentiæ cum jurisdictione probabili, sed nonnisi quando adest causa gravis necessitatis, aut magnæ utilitatis, ut aiunt *Elbel et Wig.* vel causa rationabilis, ut inquiunt *Suar. et Sporer.* Ratio hujus limitationis est, quia licèt Ecclesia eo casu ob bonum animarum bene censeri possit jurisdictionem supplere, tamen non præsumitur nulla justa causa accedente, velle connivere meræ libertati Sacerdotum. Hujusmodi autem causa (ut censent *Sporer, Holzmann ll. cc.*) accedit. 1. Quando pœnitens indigeat auxilio sive consilio illius Confessarii. 2. Si complex peccati pœnitentis sit notus apud Confessarium, qui certa pollet jurisdictione, et ignotus apud Confessarium habentem solam probabilem. 3. Si Confessarius, qui habet jurisdictionem probabilem, prudenter timeat pœnitentem non facturum Confessionem integram apud eum qui certam habet. 4. Addit *Sporer,* ne pœnitens incidat in aliquam aversionem, vel damnosam suspicionem Confessarii certi. 5. Si urgeat Præceptum Confessionis, aut singularis Indulgentia lucranda, vel quia diu quis non poterit confiteri.

374. — « 9. Nemo tenetur unquam Parocho confiteri, ne » quidem in Paschate. *Lugo. d.* 19. *sect.* 2. *n.* 28. etc. cum *Diana* » *p.* 8. *t.* 1. *res.* 88. Quare Parochi frustra nolunt, ut Parochiani » confiteantur mendicantibus, etiam in Paschate, cùm habeant » privilegium pro omnibus Christi fidelibus. *Suarez*, *Conin.* » *Henriq. Regin. Zerola. c.* 15. *q.* 3. *et commun.* apud *Bon. d.* 4. » *q.* 1. *sect.* 2. *part. ult.* * (Et ita pariter nequit prohibere Paro- » chus, ne sui subditi confiteantur Confessario approbato ab » Ordinario loci ; vide dicta n. 564.) * Adeo ut qui docent, con- » fessos Regularibus, etiam in Paschate, teneri iterum eadem » confiteri suo Parocho, fiant suspecti de hæresi. *Diana p.* 4. *t.* 8. » *R.* 102. *et alii* * (*Joan. XII* damnavit opinionem Joannis » Poliaci dicentis, Confessiones factas Regularibus repetendas » apud Curatum. *Deinde Clem. VIII an.* 1592, *et Clem. X in* » *Const.* Suprema, decreverunt bene satisfacere Confessioni an- » nuæ qui confitentur Religiosis simpliciter approbatis. *Vide Be-* » *ned. XIV Notif.* 18. *ex n.* 5.) * Vi tamen hujus privilegii non » possunt absolvere eos Religiosos, aut Religiosas, quæ non » habent facultatem extra suum Ordinem confitendi, ut ex com- » muni notat *Rodr. et Comp. privil. Societ.*, *v. Absol.*, §. 1. et » ex his *Laym. hîc.* Quià privilegio generali non censetur dero- » gari consuetudini, vel statuto particulari, nisi id exprimatur. » * (*Clariùs id explicat Pal. p.* 14. *n.* 11. *cum Suar. Laym. etc.* » quia omnes Religiones privilegium habent ab Innoc. IV et » aliis Pontificibus, ne Religiosi extra Ordinem aliis confiteantur » sine consensu suorum Prælatorum.) * Usus tamen fert, ut » Regulares peregrinantes, ex præsumpta voluntate superiorum, » si Ordinis socium non habeant, à quovis alio, etiam seculari » absolvantur, exceptis reservatis : in quæ si Religiosi Societa- » tis extra domicilium incidant, videant ordinationes Præp. Ge- » ner. *c.* 6. *n.* 6. *et Laym. hîc.* » (V. Not. III, pag. 363.)

375. — Religiosi peregrinantes, si habent socium sui Ordinis, debent ipsi confiteri, ut dicunt communiter *Laym. tr.* 6. *c.* 10. *n.* 20. *Ronc. p.* 89. *qu.* 8. *R.* 1. *Tambur. de Sacram. pœnit. cap.* 5. §. 2. *n.* 16. *Croix n.* 1524. *Salm. tr.* 18. *c.* 4. *n.* 125. (qui bene addunt, modò socius ille sit idoneus, et sic etiam *Laym.* sentire videtur). Et patet ex verbis Innoc. VIII ut infra. Si verò desit socius, vel alius Confessarius idoneus sui Ordinis, bene possunt ex præsumpta licentia Prælati confiteri alteri Sacerdoti idoneo regulari, vel seculari ; et in hoc omnes conveniunt. Sed dubium est, utrùm hic Sacerdos debeat esse ad Confessiones approbatus? Affirmant *Wigandt tr.* 13. *n.* 83. *et Antoine p.* 525. *v. Porro, et Conc. p.* 539. *n.* 14. *cum Vasq. etc.* Alii verò communissimè et veriùs negant, ut *Suar. de Rel. tr.* 8. *l.* 2. *c.* 17. *Spor. p.* 255. *num.* 685. *Escob. l.* 16. *num.* 20. *Pal. p.* 14. *n.* 12. *Elbel pag.* 296. *n.* 319. *Mazzotta t.* 3. *p.* 474. *Roncaglia l. c. Tamb. de Pœn. l. c. n.* 17. *et Salm. d. n.* 125. *cum Rodr. Bordon. Anton. à Spir. S. Portel. etc.* Et probatur ex concessionibus Sixti IV, et præ- sertim Innocentii VIII (ut ferunt *Palaus, Escob. et Salm. ll. cc.*)

qui dixit : « Nos igitur Fratribus hujusmodi, quos itinerari et per » eorum superiores mitti contigerit, ut si aliquem Presbyterorum » idoneum ex professoribus dicti Ordinis habere non possint, » quemcumque alium Presbyterum idoneum et discretum reli- » giosum vel secularem eligere valeant, qui Confessiones eorum » audire licitè possit. » Ubi appositè notant *Salmant. cum S. Antonin. Sylvest. et Soto,* quòd per to *idoneum Sacerdotem,* reputatur quilibet simplex Sacerdos aptus ad excipiendas Confessiones, etiamsi à nullo Prælato sit approbatus, quia olim ante Tridentinum jam quilibet poterat confiteri cuique simplici Sacerdoti. Præterea dicunt præfati AA. quòd Prælati regulares, præbendo licentiam peregrinandi, aut alibi morandi, tacitè concedunt suis Religiosis licentiam confitendi cuicumque Sacerdoti idoneo ; et hanc esse testatur consuetudinem Religionum, videntibus et non contradicentibus Superioribus. Nec obstat Trid. in *sess.* 23. *c.* 15. ibi enim Concilium requirit Confessarium approbatum ab Episcopo tantùm ad Confessionem secularium, non verò Regularium : Neque obstat Breve Benedicti XIV, *Quod communi* etc. sub die 30 Mart. 1742 (in *Bullar. tom.* 1. *n.* 49.), ubi concessum fuit Fratribus Capuccinis, ut in itinere confiteri possint cuicumque Confessario, modò ab Episcopo loci esset approbatus ; tale enim Breve loquitur tantùm de Capuccinis, qui particularem habebant Constitutionem non confitendi nisi propriis Confessariis. Unde perperam *Cont. Tourn. t.* 6. *p.* 2. *p.* 143. *n.* 619. affert præfatum Breve tanquam commune respectu omnium Regularium. Advertendum cum *Busemb.* quòd facultas prædicta, quam habent Religiosi itinerantes se confitendi cuicumque Sacerdoti idoneo non habet locum respectu casuum reservatorum.

376. — « 10. Quòd si Superiores Regularium Monialibus sibi » subjectis (idem est de Monialibus subjectis Episcopo) non » concedant aliquoties in anno alium Confessarium, potest, et » tenetur illis eum dare Episcopus ; quòd si nec is faciat, ipsæ » eligere possunt. *Quintan. t.* 3. *sect.* 26. ex Declaratione Cardin. » apud *Barbos.* »

Idem dicunt *Palud.* et sex alii apud *Dian. p.* 1. *tr.* 3. *res.* 37. *n.* 2. Quia licentia, ut aiunt, jure petita, et injustè negata, videtur à jure concessa, aut saltem à Pontifice ex ejus præsumpta voluntate. Sed hæc sententia, ut rectè dicit *de Alex. Confess. Mon. c.* 6. §. 7. *Q.* 9. minimè est admittenda : primò, quia videtur reprobata ex Prop. 13 damnata ab Alex. VII, quæ dicebat : « Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regu- » lari, Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato. » Præterea videtur reprobata ex *c. Omnis utriusq. sexus. De Pœnit. et rem.* ubi habetur, quòd, si quis voluerit alieno Sacerdoti confiteri, etiam cum justa causa, non possit ab illo absolvi, nisi licentiam priùs obtineat. Tunc autem licentia injustè negata habetur pro concessa, quando ipsa requiritur tantùm ad executionem actûs, pro quo faciendo jam obtenta sit facultas ; non verò quando ex ipsa licentia facultas ad actum conceditur, ut

Pignat. l. 6. *Cons.* 98. *n.* 41. In nostro casu autem non supponitur facultas obtenta, cùm hæc dependeat ab approbatione Episcopi. Ex his omnibus apparet, quòd sententia *Busemb.* saltem est valdè dubia, et ideo non est tuta in praxi. Idque videtur confirmatum ex Bulla *Pastoralis* Bened. XIV, edita 5 Aug. 1748. in Bullar. t. 2. N. LVI. ubi §. 5. sic statuitur : « Quia si » Episcopus... in hac re negligens esset, ut Monialibus suis bis » terve in anno extraordinarii Confessarii copiam facere præter- » mitteret... tunc volumus majorem Pœnitentiarium, statim ac » pro parte Monialium... requisitus fuerit... extraordinarium » Confessarium, ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas Mo- » nialium Confessiones ab ipso Ordinario loci approbati fuerint, » cum omnibus necessariis...facultatibus concedere et deputare. » Ex quo infertur, quòd si Episcopus negligit dare extraordinarium, nihil aliud monialibus conceditur, quàm ad Pœnitentiarium recurrere. In eadem Bulla sancitur, quòd Moniales, etsi non teneantur extraordinario confiteri, tenentur tamen ei se sistere ad audienda monita salutaria. Item, quòd Episcopi hoc idem observent cum Conservatoriis. Item, quòd in articulo mortis cuilibet Moniali postulanti concedatur ab Episcopo Confessarius particularis : et si Monasterium sit exemptum, non concedente Prælato regulari, assignetur ab Episcopo, vel recusante etiam Episcopo, à Pœnitentiario majore, si tempus suppetat. Item, quòd si aliqua Monialis renuat confiteri Confessario ordinario, deputetur ei alius ab Episcopo pro certis vicibus, et si Monasterium sit exemptum, à Prælato regulari, et ipso recusante, concedatur ab Episcopo, vel Pœnitentiario majori. Hortatur autem Pontifex Episcopos, ne sint difficiles ad peculiaribus Monialibus extraordinarium Confessarium aliquando petentibus concedendum. Demum statuit, quòd Prælati Monialium regulares teneantur bis vel ter in anno assignare extraordinarium ex probatis ab Episcopo ad Confessiones Monialium, qui saltem semel in anno sit vel secularis, vel alterius Ordinis, aliàs deputet illum Episcopus; et eo tempore ordinarius nullius, neque Abbatissæ, neque Novitiarum audiat Confessiones.

377. — Insuper quoad confessarios Monialium plura sunt hîc advertenda. Notandum 1. quòd omnes Confessarii Monialium indigent speciali electione et approbatione Episcopi loci, ex Decretis S. C. apud *de Alexand. Conf. Mon. cap.* 6. §. 6. *Qu.* 1. Si verò Moniales sint exemptæ, Confessarii earum præsentantur à propriis, sed etiam ab Episcopo approbantur ex *Constit. Gregor. XV Inscrutabili,* quam confirmavit Bened. XIII in Bulla *Pastoralis* an. 1726. die 27. Mart. Et hoc etiam pro Confessione culparum tantùm venialium, ut decrevit S. C. *apud de Alex. ib. Qu.* 2.

Not. 2. quòd Confessarii Monialium, elapso triennio, declarantur suspensi ab audiendis ipsarum Confessionibus, nisi licentiam S. C. obtineant, ex pluribus, Declar. S. C. apud *de Alex. ibidem Quæst.* 3. Et hoc valet etiam pro Confessariis Conservatoriorum, ex alio Decreto *ibid.* Putat tamen probabiliter *de Alex.*

ibid. quòd si aliquis Confessarius eligitur pro supplemento, bene potest confirmari per aliud triennium post tempus supplementi, quia prohibitio de non eligendo Confessario ultra triennium, prout odiosa, strictè accipienda est de electione ordinaria, non extraordinaria.

Advertit etiam *de Alex. Q. 4. in fine*, quòd Episcopi in aliquibus locis ratione deficientiæ Confessariorum idoneorum, sinunt ipsos durare ultra triennium.

Advertit idem *de Alexand.* cum *Bordon. q.* 5. quòd aliquando Moniales possunt recusare Confessarium ab Episcopo deputatum, ex justa causa, nempe si Confessarius sit inimicus propinquorum aliquarum Monialium, vel si sit nimis rigidus, etc.

Not. 3. quòd prohibentur eligi in Confessarios Monialium Vicarii Generales, Parochi, si cura notabiliter læderetur, omnes Regulares, ex pluribus Decr. S. C. apud *de Alex. c.* 6. §. 6. *Qu.* 6. Item Canonici Pœnitentiarii, ex alia Declar. S. C. Concilii. Sed bene posse eligi, si Episcopus aliter judicaret, sentit *de Alexand. Qu.* 7.

Not. 4. quòd ex Decl. S. C. apud *Alex. Qu.* 8. præcipitur Confessionalia monialium amoveri à sacristia, vel aliis locis occultis, sed collocari in exterioribus ecclesiæ. In necessitate tamen licet audire Confessiones in alio loco, modò vitetur aspectus Confessarii, et Monialis, ut advertit ibi *de Alex.*

Not. 5. stipendium Confessarii non posse excedere duos julios pro quolibet die, ut ex Declar. S. C. apud *de Alex. Qu.* 9. Sed ipse ait, hoc videri non esse in usu. Et *Diana*, ac *Scortia* dicunt, quòd si Confessarius inserviat cum magna patientia, et assiduitate, possit Abbatissa aliquid ampliùs ei dare ultra stipendium taxatum.

Nota hîc ultimò, quòd Capellani exercituum nequeunt absolvere milites degentes in Præsidiis sine facultate Sedis Apostolicæ, aut licentia Ordinarii, ex pluribus Declar. S. C. quas refert *P. Zacharia apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *ad n.* 1518.

DUBIUM IV.

Quid sit reservatio casuum, et quis habeat potestatem reservandi, et absolvendi ab iis.

578. Quid est reservatio? — **579.** Qu. I. An sit licita, et valida reservatio facta sine causa? — **580.** Qu. II. An ignorantes reservationem casuum Papalium ab ea excusentur? — **581.** Dub. 1. An excusentur ignorantes casus reservatos ab Episcopis? Dub. 2. Quid si casibus Episcopalibus sit annexa excommunicatio? — **582.** Dub. 1. An possint reservari peccata venialia? Dub. 2. An peccata mere interna? Dub. 3. Quid si peccatum fuerit externè leve, et internè grave? — **583.** An Regulares possint reservare casus; et quos? An novitii et familiares sint exempti à casibus reservatis? — **584.** Vide quæ sunt apud Busemb. — **585.** Quando possit simplex Confessarius absolvere à reservatis? Dub. 1. An si impedi-

mentum sit perpetuum, possit directè absolvere ? Dub. 2. An tunc pœnitens teneatur confiteri, ut possit communicare ? Remissivè ad *n.* 265. v. Qu. I. Dub. 3. An tunc debeat manifestare etiam non reservata. Remissivè ad eumd. *n.* 265. v. Qu. II. — **586.** Quid si Superior neget facultatem absolvendi ? — **587.** A quo possint absolvi peregrini ? — **588.** Dub. 1. Quid, si peccatum est tantùm reservatum in loco Confessionis ? — **589.** Dub. 2. Quid, si est tantùm reservatum in patria ? Et quid, si quis discedat à patria in fraudem ? Et quomodo intelligendum to *in fraudem ?* — **590.** Dub. 3. An peregrinus possit absolvi à censura reservata in patria ?— **591.** Dub. 4. An peccans in aliena Diœcesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem ? Et an excommunicationem annexam ?— **592.** Dub. 5. An peccans in Monasterio exempto, vel in aliena Diœcesi, possit absolvi in patria à simplici Confessario ? — **593.** Dub. 6. An Episcopi possint absolvere peregrinos à casibus Papalibus occultis, et cum eis dispensare in irregularitatibus ? An eamdem facultatem habeant Vicarii Capitulares, et alii Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem ? Not. 1. An Episcopi possint tollere reservationem extra Sacramentum ? Not. 2. Quid, si Episcopus inciderit in crimen reservatum ? Not. 3. Quando intelligatur crimen esse occultum ? An autem Episcopus possit dispensare in votis cum Peregrinis ? Et in irregularitatibus etc. cum impeditis ? Remissivè.— **594.** Dub. 7. An facultas in cap. *Liceat*, sit pro casibus tantùm ante Concilium reservatis ? Dub. 8. An episcopi possint absolvere à reservatis ab aliis Episcopis ? Dub. 9. An Episcopi possint hanc facultatem generaliter committere ? An possint absolvere à casibus Bullæ Cœnæ ? Remissivè *ad lib. 7. n.* 81 *et seq.* — **595.** An Superior possit aliquando absolvere à reservatis, et pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem ? — **596.** An absolutus ab habente potestatem possit à quocumque accipere absolutionem de reservatis ? Qu. I. An si pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviscatur reservati, validè, et licitè absolvatur à simplici Confessario ?— **597.** Qu. II. An confessus Superiori, et oblitus reservati possit à quocumque absolvi ? —**598.** Qu. III. An per Confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio ? Qu. IV. Quid si Confessio fuerit sacrilega ?— **599.** Qui possint absolvere à reservatis ? An pœnitentiarii ? An Mendicantes possint absolvere à casibus Episcopis, vel ab Episcopis reservatis ? — **600.** Qu. I. Utrùm in dubio an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit à quocumque absolvi ? Qu. II. Quid si postea pœnitens cognoscat peccatum ut certum ? — **601.** Qu. III. An qui peccavit in confidentiam licentiæ ? Qu. IV. An licentia valeat pro peccatis etiam post illam commissis ? — **602.** Qu. V. An moniales subjaceant reservationi factæ ab Episcopo ? Qu. VI. An subjaceant Moniales exemptæ ? Qu. VII. An Episcopus quoad clausuram possit casus Monialium reservare ?

573. — « Resp. I. Reservatio hæc est negatio jurisdictionis » circa aliquod peccatum. Ac certum est in Ecclesia potestatem » esse quædam peccata reservandi, à quibus inferiores Con- » fessarii non possint absolvere, ut sic subditi meliùs dirigantur, » et absterreantur à peccatis, quorum difficilem remissionem » vident : quamquam, nisi graves causæ sint, non debeat quivis, » neque qui potest, quidvis facilè reservare, neque difficulter

» veniam dare absolvendi à reservatis, ne alioqui cedat in des-
» tructionem, quod debebat in ædificationem. Porro etsi quivis
» Ordinarius potestatem habeat reservandi, in Parochis tamen
» consuetudo eam abrogavit. Vide *Suar. d.* 30. *sect.* 5. *C. de*
» *Lugo d.* 15. *sect.* 6. §. 3. * (*Adverte hîc Decretum S. C. Concilii*
» *apud Fagnan. in c. Cum olim, de Præscript. n.* 24, *nempe*
» *quòd Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem bene*
» *possunt casus reservare.*) * »

579. — Quæritur hîc 1. An sit valida reservatio facta sine justa causa? Communiter affirmant peccare lethaliter Superiores, si sine rationabili causa casus reservant. Vide *Holzm. p.* 181. *n.* 690. An autem invalidè reservent? Affirmant *P. Soto, Ledesma, Henr. etc. ap. Escob. l.* 16. *n.* 470, quia ex Concilio *Sess.* 14. *c.* 7. Episcopis datum est reservare casus, *in ædificationem* (ut ibi dicitur), *non in destructionem.* Negant tamen communiùs et veriùs *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 12. *n.* 5. *Holzm. d. n.* 690. *Suar. p.* 2. *d.* 39. *sect.* 4. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 36. *Ciere de Cas. res. d.* 1. *n.* 13. *et Escob. n.* 472. *cum Sylv. Fag. etc.* Ratio, quia tota jurisdictio emanat ab Episcopo, qui sicut potest Confessariis suis, etiam Parochis, non concedere facultatem absolvendi aliquem casum, ita poterit reservare; in omni autem dubio standum pro potestate Superioris, qui eam possidet. Limitant verò *Lugo* 12. 37. *et Ciera n.* 14, respectu Parochorum, si tanta sit reservatio, ut moraliter non possent suum officium exercere, tunc autem illa reservatio tantùm esset nulla, quæ esset posterior et excedens.

580. — Quæritur II. An ignorantes reservationem alicujus casûs, ab ea excusentur? Hîc distinguendum inter casus reservatos à Papa, et reservatos ab Episcopo. Si casus sit Papalis, commune est inter DD. (contra *Conc. p.* 575. *n.* 20.) ignorantes à reservatione excusari. Ita *Suar.* 3. *p. d.* 29. *sect.* 2. *n.* 8. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 3. *et c.* 11. *n.* 1. *et de Matr. l.* 9. *d.* 32. *n.* 18. *Mol. t.* 1. *de Just. d.* 92. *Laym. c.* 12. *n.* 2. *Viva de Jubil. q.* 11. *a.* 1. *Wig. tr.* 14. *n.* 58. *Ciera d.* 1. *n.* 29. *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 1614. *cum Aversa, et Stoz, Tamb. de Cas. res. l.* 5. *c.* 5. *num.* 7. *Abelly p.* 144. *n.* 2. *Diana p.* 5. *tr.* 9. *R.* 17. *Pal. de Pœn. p.* 15. §. 2. *n.* 1. *cum Vasq. Gon. et Henr. ac Salm. tr.* 18. *de Privil. c.* 4. *n.* 9. *cum Trull. Vidal, Moya, Caj. Durant. Hurt. Gran. etc. ap. Croix n.* 1614. *cum Aversa, Gob. etc.* et probabilem putant *Lugo d.* 20. *num.* 11. *et Mazzotta t.* 3. *p.* 455. *cum Bon. Fag. Quarti, etc.* Ratio, quia casus Papales principaliter reservantur propter censuram, à qua certè excusat ignorantia, juxta dicenda *l.* 7. *n.* 43. utque patet ex *cap.* 2. *de Constit. in* 6. ubi dicitur : « Ut animarum periculis
» obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum
» prælatis ligari nolumus ignorantes, dummodo tamen eorum igno-
» rantia crassa non fuerit, aut supina. » Et licèt in casibus Papalibus non reservetur tantùm censura, sed etiam peccatum, ut veriùs et communiùs docent *Sanch. d. n.* 5. *et Suar. l. c. n.* 8. *cum*

D. Thoma, Palud. Gabr. Major. Nav. etc. contra Caj. Durand. et Trull.; nam aliàs hæreticus qui bona fide confiteretur suum peccatum cuicumque Confessario, maneret ab eo absolutus, nec teneretur postea illud Superiori confiteri, quod non videtur probabile; attamen, quia in casibus Papæ reservatis immediatè reservatur censura (cùm in Bullis dicatur, *sub pœna excommunicationis nobis reservatæ*), et mediatè peccatum quod est censura ligatum, ideo cùm peccatum sit indivisibile à censura, reservata censura, etiam peccatum manet reservatum; contra verò, cùm censura sit medium quo reservatur peccatum, sublato medio, id est censura, non remanet reservatum peccatum. Si autem aliquis sciens censuram, ignorabat esse reservatam, *Bon. et alii ap. Mazzotta l. c.* excusant cum à reservatione, sed meliùs dicit *Mazz. cum Quarti,* non excusari, quia is jam consentit in pœnam censuræ, adeoque implicitè in ejus reservationem, et in omnes alios effectus ejusdem, licèt ignoratos.

Diximus, quòd casus Papales ut plurimùm reservantur cum censura, sed excipiendi sunt duo casus, qui sunt Pontifici reservati sine censura. Casus 1. est, si quis falsò accusat Sacerdotem innoxium de sollicitatione apud Judices ecclesiasticos, sive per seipsum, sive procurando ut per alios calumnia inferatur; ita ex Constitut. Benedicti XIV, quæ incipit *Sacramentum.* Casus 2. est (ut fert Auctor libri, cui titulus, *Instruzione per li Novelli Confessori p. 2. c. 15. n. 306.*) si quis accipiat dona à Regularibus utriusque sexûs, nisi priùs totum restituerit, si dona valeant pluris decem scutorum Romanorum, vel, si valeant minoris, saltem partem ad arbitrium Pœnitentiarii. An autem ab his duobus casibus incurrendis excuset ignorantia? vide mox dicenda *n. sequenti.* Præterea excipiunt *Sanch. de Matr. d. n. 18. et Coninch. d. 8. n. 82.* casum simoniacè promoti vel promoventis ad Ordines, ex Bulla Sixti V. De hoc tamen casu loquens *Sanch. l. c.* dicit illum non incurri ab ignorante, quia hæc reservatio fuit imposita in meram pœnam delinquentium; sed meliùs dicendum cum *Palao l. c.* non incurri, quia in *Extrav. de Simon.* huic crimini postea imposita est excommunicatio Papalis.

581. — Sed dubitatur 1. An ignorantes invincibiliter reservationem, excusentur ab incurrendis casibus etiam ab Episcopis reservatis? Adsunt tres sententiæ. *Prima* universè affirmat, et hanc tenent *Ciera d. 1. n. 31.* item *Palud. Graff. Quintanad. etc. ap. Salm. tr. 18. c. 4. n. 13.* item *Reg. Mald. Bass. Coriol. etc. ap. Mazz. p. 455. v. Tertio,* ac probabilem putat *Lugo D. 20. n. 11.* Ratio, ut aiunt, quia reservatio habet rationem pœnæ, à qua excusat ignorantia. Hanc sententiam probabilem quoque putant *Salm. d. c. 4. num. 13. et Roncag. p. 106. c. 2. q. 4.* (et idem sentiunt *Elbel p. 303. n. 346. Gobat. tr. 7. n. 306. et Spor. n. 735. cum aliis,* dum inquiunt ignorantem pro prima vice posse absolvi). Verùm *Salm. et Roncaglia* diversa ratione utuntur: fatentur enim reservationem non esse meram pœnam, sed dicunt quòd habet rationem pœnæ medicinalis, ut illius timore retra-

hantur homines ab atrocioribus peccatis; at nullo modo retrahi possunt à peccando per reservationem, qui eam ignorant; unde, cessante fine adæquato reservationis in ignorantibus, cessat etiam reservatio. *Secunda* sententia, quæ parùm differt à prima, et quam tenent *Joseph de Januar. de Casib. Reser. Res.* 1. et probabilem putant *Viva l. c. et Diana p.* 10. *tr.* 14. *R.* 63. *cum Graff. et Nav.* distinguit, et dicit, incurri quidem reservationem factam ab Episcopo per præceptum particulare; secus verò, si facta fuerit per legem generalem, aut Statutum Synodale, prout sunt casus reservati qui adnotantur in Tabella. Ratio, quia in primo casu reservatio habet rationem medicinæ, et directè respicit Confessarios; in secundo autem casu, cùm reservatio fiat in statuto, habet rationem pœnæ, et directè respicit pœnitentes. *Tertia* verò sententia communior, cui subscribo, universè negat posse absolvi ignorantes reservationem, et hanc tenent *Sanch. de Matr. l.* 9. *d.* 32. *n.* 18. *Pal. tr.* 2. *d.* 1. *p.* 19. *n.* 8. *Holzm. p.* 180. *n.* 687. *Wigandt tr.* 14. *n.* 58. *Tamb. de Cas. res. c.* 1. *n.* 2. *Ant. p.* 527. *q.* 1. *Concina p.* 563. *ex n.* 2. *Viva q.* 9. *a.* 3. *n.* 2. *et Croix n.* 1608. cum aliis communissimè. Ratio, quia reservatio non est quidem pœna respiciens pœnitentes, sed restrictio jurisdictionis respiciens Confessarios, et de hoc non videtur dubitandum; nam Tridentinum *Sess.* 14. *c.* 7. ad ostendendum quòd *Sacerdotes nihil possint in casibus reservatis* (ut ibi in fine declarat), hæc verba præmittit: « Nullius momenti » absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, » in quem ordinariam, aut subdelegatam (nota) non habet » jurisdictionem. Magnopere verò ad christiani populi discipli- » nam pertinere, SS. Patribus nostris visum est, ut atrociora » quædam crimina non à quibusvis, sed à summis duntaxat » Sacerdotibus absolverentur. » Ideo igitur nihil possunt Sacerdotes in reservatis, quia carent jurisdictione super illis, cùm Episcopi ob publicum bonum quorumdam graviorum criminum judicium sibi reservent. Patet ergo, quòd reservatio directè respicit Confessarios, non pœnitentes. Nec obstat dicere, quòd licèt reservatio respiciat Confessarios, eorumque limitet jurisdictionem, finis tamen reservationis directè respicit pœnitentes, cùm tantùm ad pœnitentium remedium reservatio instituta sit, ut nimirum à culpis atrocioribus retrahantur: unde, cessante fine adæquato reservationis in eam ignorantibus, cessat etiam reservatio. Nam respondetur, quòd finis reservationis non est tantùm, ut fideles à culpis gravioribus absterreantur, sed etiam (prout rectè dicit *Fagnan. in c. Omnis, de Pœn. n.* 90. *cum aliis*) ut recipiant à Superioribus pœnitentias, et monita, ac remedia opportuniora, quæ nonnisi à prudentioribus applicari expedit; ergo, cùm in ignorantibus non cesset adæquatè finis reservationis, reservatio non cessat.

Dubitatur 2. An ignorantes excusentur à casu reservato ab Episcopo, si casui est annexa excommunicatio? Certum est, quòd ignorantia excusat ab excommunicatione; dubium est, an tunc

excuset etiam à reservatione casûs? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Wigandt tract.* 14. *num.* 58. *Ciera d.* 1. *num.* 31. *et Fagund. Bonac. Quarti, Aversa, et Jan. apud Mazz. t.* 3. *p.* 455. *v. Secundo.* Ratio, quia cùm adnectitur casui excommunicatio, reservatio fit indivisibilis; unde qui non incurrit excommunicationem, nec etiam incurrit peccati reservationem. *Secunda* verior sententia negat, et hanc tenent *Tamb. de Cas. res. c.* 5. *num.* 7. *Suar. de Pœn. d.* 29. *sect.* 2. *n.* 11. *Laym. l.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 6. *n.* 10. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1614. *cum Stoz, et Mazzotta l. c. cum Merrol. Bossio, et aliis.* Ratio, quia in hoc differunt casus Papales ab Episcopalibus, in Papalibus enim (ut diximus) principaliter, et indivisibiliter reservatur censura; in Episcopalibus verò principaliter, et per se reservatur casus, eique adnectitur censura, ad hoc, ut peccantes fortiùs ligentur, et per duplicem reservationem à peccando absterreantur; et ideo in Tabella casuum reservatorum ab Episcopis sic illi adnotantur : « Casus reservati, quibus est annexa excommunicatio. »

« 1. Cùm non sit obligatio confitendi venialia, ea frustra reservantur, etsi fortasse possint, saltem à Papa; ideoque sola mortalia, eaque nonnisi externa graviora, opere consummata, prudenter reservantur. * (*Hinc incestus, vel sodomia extra vas, non reservatur; vide Mazzotta t.* 3. *pag.* 592. *n.* 9 *et pag.* 549 Insuper peccata reservata debent esse perfecta in sua specie: unde sodomia imperfecta, v. gr. maris cum fœmina, non intelligitur reservata, ut Tournely tom. 3. *p.* 501. *vers. Etsi, cum Azor. Sylvio, Conc. etc. ex D. Thoma* 2. 2. *q.* 154. *art.* 1. ubi ad sodomiam requirit accessum ad indebitum sexum) *

382. — Hîc dubitatur, 1. an possint reservari peccata venialia? Negat *Vasq. ap. Croix n.* 1604. Sed communissimè affirmant *Holzm. pag.* 182. *n.* 692. *Conc. p.* 559. *n.* 2. *Ciera n.* 63. *et Croix l. c. cum Suar. Lugo, Conc. Fill. Dic. et Aversa.* Ratio, quia licèt non sit obligatio confitendi venialia, tamen ipsa non possunt remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, nisi ex vi jurisdictionis dependentis ab Ecclesia, quæ bene potest negare vel limitare.

Dubitatur 2. an possint reservari peccata merè interna? Videtur negandum, cùm peccata interna, utpote occulta, non subjiciantur judicio Ecclesiæ, quæ non judicat de occultis. Sed communiter et rectè affirmant *Elbel n.* 342. *Viva quæst.* 9. *a.* 2. *n.* 1. *Antoine p.* 527. *q.* 1. *et Croix num.* 1605. *cum Suar. Vasq. Bon. Soto, Sylvio etc.* Ratio, quia omnia peccata etiam interna absolvuntur vi jurisdictionis, quæ ab Ecclesia (cujus est dare jurisdictionem) bene potest restringi. Unde Ecclesia, reservando peccata interna, non judicat de illis, sed de absolutione ab illis; quæ est actus externus. Advertit tamen *Tamburr. de Casib. res. l.* 5. *c.* 4. *n.* 12. Ecclesiam nunquam consuevisse hujusmodi peccata interna reservare.

Dubitatur 3. An cadat sub reservationem peccatum externè leve, si internè sit grave? Affirmat *Turrianus in Select. Disp.*

p. 3. *D.* 31. *dub.* 71. Sed alii veriùs et communiter negant, ut *Lugo d.* 20. *n.* 15. *Suar. tr.* 4. *de Relig. l.* 2. *c.* 18. *n.* 12. *ac Ciera. D.* 1. *num.* 69. *cum Granad. Bon. Herinq. Sanch. et aliis.* Ratio, quia, licèt actus externus imbibat totam malitiam actûs interni, et totam mereatur pœnam æternam, tamen quoad reservationem, diversa currit ratio, quia superiores non intendunt reservare peccata, nisi graviter exteriùs consummata, cùm non soleant reservare interna.

583. — « Unde Clemens VIII statuit, ut Prælati Religionum, » si quidem velint, undecim tantùm casus reservare possint, nec » plures sine consensu Capituli generalis pro tota Religione, vel » Capituli provincialis pro Provincia. Quod tamen de culpa » tantùm, et non censuris intelligendum est; potest enim Præ- » latus aliquid præcipere sub excommunicatione sibi reservata. » * (*Sed communiùs et probabiliùs negant DD. posse prælatos* » *imponere censuras super aliquem casum; ita Lugo d.* 20. *n.* 47. » *Sanch. l.* 6. *c.* 1. *n.* 15 *et Holzm. p.* 181. *n.* 688. *cum Diana,* » *quia hoc esset indirectè velle reservare, et eludere prohibitionem* » *Clementis. Et de hoc Cont. Tourn. t.* 6. *p.* 2. *pag.* 125. *profert* » *Decretum S. C. Episcop. sub* 7 *julii* 1717.) *

« Casus autem Clementis sunt sequentes : 1. Apostasia à » Religione, etiam retento habitu. 2. Nocturna, ac furtiva è » Monasterio egressio. 3. Veneficia, incantationes, et sortilegia. » 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum » mortale. 5. Furtum mortale de rebus Monasterii. 6. Lapsus » carnis voluntarius opere consummatus. 7. Juramentum falsum » in judicio legitimo. 8. Procuratio, consilium, vel auxilium ad » abortum fœtûs animati, etiam effectu non secuto. 9. Occisio, » vel vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personæ. » 10. Falsificatio manûs, vel sigilli officialium Monasterii. » 11. Malitiosum impedimentum, retardatio, aut apertio littera- » rum à Superioribus ad inferiores, vel contra. »

Hîc notandum, quòd Religiosi exempti non subjacent reservationi Episcopi, nec eorum Novitii : *Mazzotta t.* 3. *p.* 458. *q.* 5. Neque ipsorum familiares, ut habetur ex Bulla Clementis VIII. « Superna, modò (ut ibi dicitur) inibi sint quasi de familia, et » continui commensales. » Id extendit *Bordon.* ad Alumnos Monasteriorum. Si verò, Novitius inciderit in casum reservatum ante ingressum, non poterit quidem absolvi à quolibet Confessario seculari, sed poterit à Confessario Religionis, ob privilegium Religioni concessum; *Mazz. l. c. cum Sanchez, Tamb. et aliis.*

584. — « 2. Is, qui confitetur reservatum, mittendus est ad » superiorem (suadebit tamen caritas, imò aliquando coget, » ut ipse Confessarius tacita persona, et casu, à superiore veniam » petat absolvendi.) * (Ordinariè tamen loquendo, consultum » est, ut Confessarius à subeundo tali onere se abstineat, *ut Tamb.* » *in Meth. Conf. c.* 9. §. 4.) * Quòd si superior adiri non possit, » et sit causa urgens, verbi gratia, timor infamiæ, vel scandali, » ex omissione confessionis, vel communionis, tunc potest inferior

» absolvere à reservatis, cum onere, ut pœnitens se postea superiori sistat. * (*Vide de Censur. lib. 7. n. 91.*) Quod etiam verum » est, quamvis casus censuram reservatam annexam habeat. » * (*Imò hoc est certum ex c. De cætero, et c. Ea noscitur, de* » *Sent. excom. Vid. lib. 7. n. 86.*) * Porro eo casu peccata » non reservata tantùm confiteri sufficere putant probabiliter » *Sotus, Corduba, et Gabr. Anton. Palaus, Dian. 2. tract. 4. res.* » *104. et Lugo d. 14. de Euchar. n. 86.* non improbat *S. Th.* tamen » *Suarez*, et alii *commun.* docent omnia esse confitenda, quod » tutius est. »

585. — Quando igitur adest impedimentum, et urget gravis causa confitendi, quivis Confessarius potest indirectè absolvere à casibus reservatis ab Episcopo (et etiam à reservatis à Papa, si Episcopus non possit adiri, ut diximus *n.* 563. *dub.* 2.) Ita communiter *Laym. c. 12. n. 10. Suar. d. 31. sect. 3. nu. 3. Pal. p. 15. Conc. p. 558. n. 10. Wigandt tr. 14. nu. 76. Viva q. 9. art. 2. nu. 9. Elbel. nu. 372. Bon. par. 5. §. 3. n. 5 et Ciera n. 74. Salm. c. 14. n. 74. cum Coninck. Rodr. Henr. etc.* Et hoc etiamsi peccatum sit reservatum cum excommunicatione, ut dicunt *Suar. d. 31. sect. 2. Fill. nu. 303. Salm. nu. 75. Ciera l. c. cum Lugo, et Bon. ibid. cum Vasq. Cano, et Led.* (contra *Nav. Sa, etc.*) Vid. dicta *n.* 265. *Qu.* 3.

Diximus 1. si adsit *gravis causa*, nempe si nequeat adiri superior sine scandalo, aut nota infamiæ (ut aiunt *Conc. et Wigandt*), vel sine magna difficultate; putà si habens facultatem longè distet (ut dicunt *Laym. Elbel, et Bon.*); et ex alia parte urgeat necessitas communicandi, vel implendi præceptum annuæ Confessionis, aut ne diu pœnitens maneat in peccato mortali; ut dicunt communiter omnes præfati AA.

Diximus 2. *indirectè*, unde (juxta sententiam probabiliorem, allatam *n.* 265. *Qu.* 1.) tenetur pœnitens Confessario non habenti facultatem in reservata, confiteri alia mortalia non reservata, ut directè ab his absolvatur, et indirectè à reservatis, ac deinde tenetur, cessante impedimento, reservata confiteri Confessario habenti potestatem, juxta dicenda in *dub. seq. et de Cens. l. 7. n. 91.* Et sic pariter, si non habeat aliud mortale non reservatum, et dubitet de contritione, urgente præcepto Confessionis, tenetur confiteri saltem aliquod veniale, vel mortale aliàs confessum. Vide dicta *d. n.* 265.

Dubitatur 1. An si impedimentum adeundi superiorem sit perpetuum, possit tunc inferior directè absolvere peccatum reservatum sine censura, ita ut pœnitens deobligetur in posterùm ab adeundo superiore, si postea cessabit impedimentum? Affirmant *Sanch. Dec. lib. 2. c. 13. n. 50 et Salm. de Censur. c. 2. num. 46.* quia (ut dicunt) nullo jure cavetur adesse onus se præsentandi ad superiorem pro peccatis sine censura reservatis, quæ supponuntur eo casu directè absoluta. Sed veriùs docent *Suar. d. 30. sect. 3. n. 8. Laym. c. 12. nu. 10 et Ciera n. 164. cum communi*, quòd extra articulum mortis nullus inferior Sacerdos

potest directè absolvere à reservatis : « Extra quem articulum (dicit Trid. *sess.* 14. *cap.* 7.) Sacerdotes nihil posse in casibus » reservatis. » Hoc verò procedit in casibus Episcopalibus ; nam in Pontificiis regula juris est (ut bene ait *Suar. l. c.*) quòd quoties non patet aditus ad Pontificem, potest pœnitens directè absolvi ab Episcopo, vel cùm etiam adsit impedimentum adeundi Episcopum à quolibet Confessario, cum onere in posterùm se præsentandi ad Pontificem, quando poterit, si impedimentum non est perpetuum ; nam si est perpetuum, omnino liberatur, juxta dicenda *lib.* 7. *num.* 88. De absolutione autem horum casuum Papalium pro eis qui sunt impediti Pontificem adire, vide alia dicenda *de Cens. lib.* 7. *ex n.* 84.

Dubitatur 2. Utrùm habens peccatum reservatum, si desit Confessarius qui habeat facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, urgente necessitate communicandi ? Quamvis negativa sententia non sit improbabilis, communior tamen et probabilior est affirmativa, quia ante Communionem fieri debet Confessio, saltem formaliter integra, quando materialiter fieri nequit. Vide dicta *n.* 265. *Quæst. I.*

Dubitatur 3. Utrùm hujusmodi pœnitens volens confiteri apud inferiorem, tenetur tunc manifestare tam mortalia reservata, quàm non reservata ? Vide *ibid. Qu. II.* ubi diximus probabilem esse sententiam negativam, nisi manifestatio reservatorum sit necessaria, ut Confessarius possit rectè judicare de dispositione pœnitentis, et opportuna remedia præscribere. Unde si Confessarius interroget, tenetur omnino Pœnitens etiam reservata manifestare, nam (ut bene ait *Lugo d.* 16. *n.* 123.) esto pœnitens per se aliquando non teneatur aliqua manifestare, debet tamen ea patefacere, si interroget Confessarius, qui jus habet agnoscendi statum ejus conscientiæ, tam utì Judex, ut rectè possit judicare de dispositione, quàm utì Medicus, ut remedia salutaria queat applicare. Et huic videtur collimare id quod docet *D. Th. Suppl.* 3. *p. q.* 9. *ar.* 2. *ad* 4. ubi ait « Etiamsi Sacerdos non » possit de omnibus absolvere, tamen tenetur pœnitens ei omnia » confiteri, ut (*nota*) quantitatem totius culpæ agnoscat. »

586. — « 3. Si superior injustè neget facultatem absolvendi à » reservato, posse ab alio Confessario etiam directè absolvi, af- » firmant *Henriq.* et *Dian. p.* 2. *t.* 4. *Resol.* 29. esse probabile. » Sed rectiùs negat *Laym. l.* 3. *tr.* 9. *c.* 13. *Card. de Lugo d.* 29. » *n.* 188. * (*Et hanc tenendam puto cum communi, quam tuentur* » *Lugo d.* 20. *n.* 148. *Laym. c.* 13. *n.* 3. *Salm. c.* 13. *n.* 62. *et* » *Ciera d.* 1. *n.* 126. *cum Suar. Soto, Alensi, Med. etc.* Ratio, » tum quia, ex Trid. ut supra, Sacerdotes inferiores nihil pos- » sunt in reservatis, tum quia, sicut valida est injusta reservatio, » ita etiam injusta denegatio facultatis).

« 4. Peccant Superiores, si sine justa causa difficiles se præ- » beant in concedendis licentiis pro absolutione reservatorum. » *Quintan. t.* 3. *nu.* 13. *ex Fag. Conc.* et aliis 10. Et si ex nega- » tione timeatur grave subditi detrimentum, peccant contra

» caritatem, et justitiam. *Lugo, Diana p.* 6. *t.* 6. *R.* 56. » * (*Unde ait Ciera D.* 1. *n.* 109. *cum Suar. ex D. Thoma*, Superiorem regulariter non debere esse difficilem in concedenda » facultate; ac proinde peccare, si eam neget, casu quo sciat » pœnitentem nullo modo posse induci ad ipsum adeundum). *

« 5. Si Superior Confessario Regularium ad hoc deputato » neget facultatem absolvendi, Confessarius autem judicet de- » bere concedi, potest is pro ista vice absolvere. *Avers. q.* 17. » *sect.* 5. *Lugo d.* 20. *sect.* 4, referens sic declarasse Clemen- » tem VIII, haberique in quarto tomo Bullarii, Bulla 26. Ur- » bani VIII. * (*Ita etiam communiter Salm. de Pœnit. c.* 13. » *n.* 63. *cum Gabr. et Viva q.* 9. *a.* 4. *n.* 7. *qui notat quòd to*, pro » ista vice, *intelligitur toties quoties interciderit. Et de hoc* » *Contin. Tourn. tom.* 6. *p.* 2. *pag.* 125. *profert Decretum S. C. de* » *consensu Urbani VII.*) * et *Quintan. t.* 3. *sect.* 11. dicens non » esse dubium ea de re : additque ex aliis septem probabile esse, » idem posse, si viro religioso, pio, docto, et prudenti, licèt non » ex designatis de facto, neget. *Dian. p.* 3. *t.* 3. *rès.* 126. *par.* 6. » *tom.* 6. *res.* 56. *et par.* 9. *tom.* 3. *R.* 15. ex *Pellizzario* (qui » vult idem esse, si pœnitens ipse petat) et aliis. Imò *Quint.* » *l. c.* censet probabile, quòd idem fieri possit, si superior adiri » nequeat, et urgeat tempus celebrationis, vel communionis, » v. g. quia sine nota non potest abstinere, cùm alii omnes com- » municent. *ibid. ex Trull.* et aliis sex. Denique *Dian. p.* 3. » *tr.* 2. *res.* 26. notat ex *Suar. de Relig. tom.* 4. *l.* 2. *c.* 15. Re- » gulares semel sine licentia suorum superiorum posse absolvi à » reservatis, putà eos, qui adhuc, et quatenus hoc privilegium » commune habent cum FF. Minoribus, quorum id esse tes- » tatur *Emmanuel Rodr. tom.* 1. *qq. Reg. q.* 62. *ar.* 6.

« 6. Nihilominus certum est posse aliquando superiorem justis » de causis negare facultatem, et cogere subditum, ut ad se » veniat. *Card. de Lugo l. c.* Nam si ex casu reservato grave » scandalum, vel damnum communitatis timeatur, potest su- » perior negare absolutionem, donec pœnitens per se, vel Con- » fessarium superiori det sufficientem notitiam ad illud evitan- » dum : aliàs non est satis tutus, nec dispositus ad absolutionem. » Quare si Confessarius eo casu urgeat absolutionem, debet is » attendere, ut pœnitens obligationi suæ satisfaciat in adhibendo » remedio communi malo, vel damno, si sit ejus periculum, » quia, nisi hoc faciat, non potest absolvi, non ex defectu juris- » dictionis, sed quia non est dispositus. Ad hoc tamen requiritur, » ut et obligatio pœnitentis certa sit, et alia remedia adhiberi » non possint. *Suar. to.* 4. *de Rel. l.* 8. *c.* 5. *n.* 10. »

587. — « 7. Peregrinus, quoad reservationem judicandus est » juxta diœcesim, in qua versatur : in qua quæ reservata sint, » discant Pastores ex Agendis, aut consuetudine. »

Quæritur igitur, an peregrinus discedens in aliam Diœcesim possit ibi absolvi à casibus reservatis? Si peccatum in utraque Diœcesi est reservatum, commune est apud omnes non posse

absolvi à quolibet Confessario; ita communiter *Suar. D.* 30. *sect.* 1. *n.* 6. *Nav. Man. c.* 17. *n.* 261. *Lugo D.* 20. *n.* 69. *Bon. D.* 5. *q.* 7. *par.* 5. §. 2. *n.* 9. et alii passim. Posse verò absolvi à Confessario habente facultatem in reservata, dicunt *Suar. Bon. et Lugo l. c. et P. Milante in prop.* 12. *damn. ab Alex. VII, p.* 102. *ac Viva qu.* 9. *a.* 3. *n.* 5. *in fine*, cum communiori, quia (ut ait *Suar.*) talis pœnitens judicandus est quoad Confessionem tanquam incola illius Diœcesis.

388. — Sed dubitatur 1. An possit absolvi à simplici Confessario peregrinus habens peccatum quod est reservatum in illa Diœcesi, sed non in patria? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Fagund. et Stoz apud Croix n.* 1631. *ac Sotus apud Viva q.* 9. *art.* 4. *n.* 4. *v. Equidem* (qui probabilem putat), et alii *ap. Suar. D.* 30. *sect.* 1. *n.* 6. Ratio, quia peregrinus debet judicari juxta leges superioris sui, cujus tacito consensu Confessarius loci eum absolvit. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Suar. l. c. Lugo D.* 20. *n.* 72. *Bon. part.* 5. §. 2. *n.* 11. *Concina pag.* 570. *n.* 4. *Wig. tr.* 14. *n.* 58. *Ciera D.* 1. *n.* 61. *et Salm. c.* 13. *num.* 26. *cum Villal. Dian. Aversa, et Dicast.* ac probabilem etiam putat *Viva l. c.* Ratio, tum quia peregrinus debet se conformare legibus loci, in quo se subjicit judicio sacramentali; tum quia, sicut talis pœnitens sentit commodum, ut possit à quolibet Confessario absolvi de peccatis reservatis tantùm in sua patria, prout dicemus in dubio sequenti; ita debet sentire incommodum, ut non possit absolvi à peccatis reservatis in loco Confessionis. Et sic resolvit S. C. Episc. 17 Novemb. 1616, apud *Pitton. de Confess. n.* 620. Hæc sententia est quidem communior, et longè probabilior, quia peregrini, stante hodierna consuetudine (ut mox infra dicetur), nempe quòd absolvuntur ubique à quocumque Confessario approbato, hodie non ampliùs absolvuntur ex voluntate suorum Episcoporum, sed ex voluntate Ecclesiæ, quæ talem consuetudinem approbando tribuit facultatem, ut habeantur ipsi tanquam incolæ loci ubi confitentur, cùm autem reservatio (ut probavimus *n.* 581.) respiciat Confessarios, non pœnitentes, Confessarius loci nequit absolvere eos à peccato, in quo sibi limitata est jurisdictio à suo Ordinario.

389. — Dubitatur 2. An possit absolvi peregrinus irretitus peccato, quod est tantùm in sua patria reservatum? *Prima* sententia negat, et hanc tenent auctor *de offic. Confess. ap. Croix lib.* 1. *c.* 1. *art.* 2. *quæst.* 18. item *Vega, Comitol. Nunnus et Megala apud Dian. part.* 3. *tr.* 4. *R.* 103. *et Soto, Fag. Graff. etc. ap. Salm. c.* 13. *n.* 22. Ratio, quia cùm peregrinus absolvatur ex licentia sui Episcopi, non videtur credibile quòd Episcopus, qui in sua Diœcesi casum reservat, non reservet etiam extra. *Secunda* verò sententia communissima et verior affirmat, eamque tenent *Lugo D.* 20. *n.* 71. *Suar. D.* 20. *sect.* 1. *n.* 4. *cum Cajet. S. Antonin. et Palud. Concina pag.* 570. *n.* 4. *Roncag. p.* 106. *quæst.* 1. *R.* 2. *Mazzotta to.* 3. *pag.* 479. *Croix n.* 1631. *Cabassut. lib.* 3. *c.* 12. *n.* 1. *cum Vasq. Bonac. ac*

Salm. c. 13. *n.* 24. *cum Præpos. Gabr. Henr. etc.* Ratio, quia sic habet universalis consuetudo, ut peregrini quoad Confessionem reputentur utì incolæ loci ubi versantur. Hæcque consuetudo approbata est consensu Prælatorum, et maximè Eugenii IV, qui (utì ferunt *Lugo, et Salm. ll. cc.*) approbavit, quòd ii, qui in alieno Episcopatu bona fide versantur, se gerant in ordine ad Confessionem sicut incolæ illius loci. Valde autem rationabilis est talis consuetudo, aliàs Confessarii vix possent ullum peregrinum absolvere, cùm sæpissimè accidat, quòd neque pœnitentes, neque Confessarii sciant casus in aliena Diœcesi reservatos.

Idque confirmatur ex Bulla, *Superna*, Clementis X, edita 21 Junii 1670 (relata in extensum apud *Croix lib.* 7. *p.* 2. *n.* 1502.) in qua sic dicitur : « Posse autem regularem Confessarium in » Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi à » peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Con- » fessarius est approbatus, absolvere; nisi eosdem pœnitentes » noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro » absolutione obtinenda migrasse. » Quæ limitatio valet non solùm pro Confessariis regularibus : sed etiam (imo tantò magis) pro secularibus, ut rectè dicunt *Croix n.* 1631. *Viva quæst.* 9. *num.* 3. *art.* 4. *et Ronc. p.* 106. *quæst.* 1. *R.* 2. ex Declaratione S. C. *apud Dianam.*

Quomodo autem intelligendum illud *in fraudem reservationis*, multùm DD. discrepant. *P. Conc. p.* 570. *n.* 4. dicit intelligi, si non fiat bona fide; et in hoc revera conveniunt omnes, sed sic non explicatur ubi consistat fraus, quod est punctum difficultatis. Alii verò, ut *P. Mazzotta tom.* 3. *pag.* 470. *in fine, cum Tamb. et aliis*, explicant to *in fraudem*, si casus deductus sit ad forum contentiosum, secus si occultus; sed hæc explicatio non videtur congrua, cùm Pontifex non loquatur de foro externo, sed tantùm de sacramentali. Alii, ut *P. Milante in prop.* 12 *damnat. ab Alexander. VII p.* 102. (cui consentit *Wigandt tr.* 14. *n.* 60.) sic explicat : « Tunc enim dicitur pœnitens in fraudem reservationis aliò migrare, quando peccavit in confidentiam absolutionis obtinendæ, ubi peccatum reservatum non erat. Si verò postquam crimen commisit, ut faciliùs absolvatur, aliò divertit, non censetur per fraudem operari, quia nullo intercedente dolo, sed causa majoris facilitatis à sua Diœcesi abscedit : non secus ac si accederet ad aliam Diœcesim, in qua idem crimen foret reservatum, sed plures adessent pœnitentiarii à quibus possit absolvi. » Et ita sentit etiam *Palaus tr.* 3. *d.* 1. *p.* 24. §. 5. *numer.* 4. *cum Basil. de Leone* (quibus adhærent *Salm. de Leg. c.* 3. *n.* 63. *in fine*), dum dicit habentem casus reservatos posse peregrinari ea intentione, ut alii confiteatur. Sed huic explicationi, nempe quòd illud *in fraudem* intelligatur de peccato in confidentiam, neque acquiescere valeo, cùm Pontifex prohibeat absolvi, non qui peccant in fraudem, sed qui in fraudem migrant ad alienam Diœcesim. Alii, ut *Passerin. tom.* 1. *q.* 187. *art.* 1. *nu.* 562. *et*

Auctor libri (*Istruz. per li Novel. Confess. part.* 2. *cap.* 22. *n.* 503.) *et Campione p.* 63. *num.* 18. dicunt pœnitentem tunc migrare in fraudem, si ad solum finem obtinendi absolutionem aliò discedat, sine alio rationabili motivo. Alii tandem probabiliùs, ut *Lugo d.* 20. *n.* 70. *cum Fagundez, Ronc. p.* 106. *quæst.* 1. *R.* 2. *et Viva quæst.* 9. *art.* 3. *n.* 4. *cum Portel.* explicant to *in fraudem,* quando quis alienam petit Diœcesim ob principalem finem obtinendi absolutionem, vitandique judicium proprii Pastoris. Ratio, quia fraus dicitur intervenire, ubi lex redditur elusoria, ut ait *Barbosa, Axiomate* 102. *numer.* 4. Eluderetur autem hîc reservationis lex, si pœnitens aliò migraret ex principali motivo petendi absolutionem. Unde bene ipse absolvi poterit, si abscesserit ad aliquam Diœcesim ob aliquem honestum finem, putà negotii agendi, vel Indulgentiæ lucrandæ; vel ut confiteatur cum minori incommodo, aut citiùs Confessionem expediat; vel ut Confessarium incognitum, aut prudentiorem inveniat, qui meliùs eum dirigat, et tranquillitati suæ conscientiæ consulat, et similia. Secus (ut diximus) si ibi accederet ex principali fine, ut effugiat judicium sui superioris, vel ut faciliùs absolvatur. Neque tunc proderit huic pœnitenti, quòd bona fide credat hoc ei non esse vetitum; nam licèt tunc ipse non migraret cum fraude, revera tamen migraret in fraudem reservationis. Et hoc dicit *Roncag. pag.* 106. *qu.* 2. procedere, etiamsi pœnitens accederet aliquò ad Confessarium habentem facultatem absolvendi à reservatis, quia tunc etiam eadem fraus interveniret. Idemque ait *Mansi de casib. res. p.* 1. *q.* 1. *n.* 19. (cui adhæret *Ronc. ibid.*) de eo qui in fraudem reservationis peccatum reservatum in patria extra committeret, ad hunc finem obtinendi ibi postea absolutionem. Sed huic ego non adhæreo, quia hic non jam migraret *in fraudem reservationis pro absolutione obtinenda,* ut habetur in Bulla Clementis (ut supra *hoc n.* 589.), sed migraret aliò, ne incurreret reservationem.

590. — Dubitatur 3. An pœnitens extra Diœcesim possit absolvi à censura, quæ tantùm in patria est reservata? Affirmant *Passer. t.* 2. *q.* 187. *n.* 470. *et alii.* Sed meliùs negant *Wigandt tr.* 14. *n.* 59. *et Ronc. p.* 106. *q.* 1. *R.* 2. Ratio, quia tota facultas simplicis Confessarii absolvendi à censuris habetur *ex c. Nuper de sent. excom. in* 6. ibi autem dicitur simplex Confessarius non posse absolvere, à censuris, quando sunt reservatæ, quapropter in censuris reservatis Confessarius simplex nihil potest.

591. — Dubitatur 4. An peregrinus peccando in alia Diœcesi, ubi casus ille est reservatus, incurrat reservationem, et nequeat ibi absolvi nisi à facultatem habente? *Prima* sententia negat; et hanc tenent *Pelliz. Diana, et alii ap. Mazzotta p.* 457. qui probabilem putat; quia peregrini (ut asserit ex *Sanchez, Azor. Con. etc.*) non tenentur legibus loci, in quo versantur, nisi ibi saltem quasi domicilium habeant. *Secunda* tamen sententia probabilior affirmat, quam tenent idem *Mazz. l. c. et Aversa, q.* 17.

sect. 3. Ratio, tum quia, licèt peregrinus probabiliùs (ut diximus *de Legib. lib.* 1. *n* 156.) non subjaceat legibus loci per quem transit, tamen ratione delicti illo tunc, quo peccat, fit subditus; tum quia, et fortiùs (ut diximus *n.* 588.), Confessarius, quem respicit reservatio, non potest absolvere peregrinos, nisi juxta limites jurisdictionis, quam habet à suo Ordinario.

Incurret igitur iste peregrinus casum reservatum, non tamen incurret excommunicationem illi annexam, ut veriùs dicunt *Coninck d.* 13. *dub.* 7. *n.* 58. *Suar. de Censur. d.* 5. *sect.* 5. *num.* 8. *Salm. eod. tit. c.* 1. *num.* 117. *cum Sylvest. Avila, Covar. ac Mazzotta l. c. et t.* 4. *pag.* 263. *cum Sayr.* (contra *Abbat. Graff. etc.*) idque probant ex *cap. A nobis* 25, *de sent. excomm. in* 6. ubi sic dicitur: « Solos subditos comprehendi sub excommunicatione » lata ab Episcopo pro futuris delictis. » Ratio est, quia excommunicatio non potest ferri nisi in subditos et contumaces; peregrini autem, quamvis constituantur subditi ratione peccati, tamen, cùm ante peccatum non fuerint subditi, nequeunt dici contumaces. Et hoc sive excommunicatio sit inflicta per modum sententiæ particularis, sive per modum statuti generalis; quia alienigenæ non subjacent his censuris, nisi contraxerint domicilium, vel quasi, in loco ubi illæ sunt latæ, ut probabiliùs dicunt *Salm. de Censur. c.* 1. *n.* 116 *et* 117. *cum Sanch. Less. Sylo. Bon. Candido, Sayr. Avila. et Covar.* (Vide dicta *l.* 1. *n.* 156. *v. Pro majori.*) Excipit *Mazzotta l. c.* excommunicationes quæ feruntur per statutum respiciens commune bonum territorii etc. Vide *dicta Tom. I. l.* 1. *numero* 156.

592. — Dubitatur 5. An peccans intra Diœcesim, sed in Monasterio exempto, incurrat casum reservatum? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Baucius, et Henriq. ap. Dianam p.* 10. *tr.* 14. *R.* 7. qui probabilem censet. Ratio, quia (ut dicunt) non incurritur reservatio, quando committitur peccatum, ubi nulla est reservatio. *Secunda* verò sententia communior, quam amplectimur, affirmat, eamque tenent *Suar. de Censur. d.* 5. *sect* 4. *n.* 6. *Con. dub.* 13. *eod. tit. dub.* 7. *n.* 63. *Pal. tom.* 1. *tr.* 3. *d.* 1. *p.* 24. §. 5. *n.* 30. *Fill. tr.* 11. *n.* 149. *Concina de Pœnit. p.* 570. *n.* 5. et probabilem putant *Bon. de Cens. q.* 1. *p.* 11. *num.* 8. et idem *Diana l. c. cum Bord. Salas, Pasq. Vidal, etc.* Ratio (ut dicunt) quia Monasteria Regularium, esto sint exempta quoad personas, non tamen sunt exempta quoad locum. Sed hæc ratio non omnino suadet, quia (ut diximus *l.* 1. *n.* 156. *v. non tenentur.*) probabiliter hujusmodi Monasteria etiam quoad locum sunt exempta, dum Tridentinum *sess.* 14. *c.* 5. *de Reform. in fine* appellat tam personas, quam loca exempta. Ratio mihi potior est, quia casuum reservatio (ut diximus *n.* 581.) non jam respicit pœnitentem, sed Confessarium cui limitatur jurisdictio: unde Confessarius, qui absolutionem non ex alia impertire potest huic pœnitenti, quàm ex facultate sui Episcopi nequit illum absolvere, cùm ab eodem Episcopo facultas sit ei limitata. Et ob eamdem rationem idem dicendum cum *Ronc.*

p. 106. *q.* 1. *R.* 1. *Conc. l. c. Salm. c.* 13. *n.* 26. *Lugo d.* 20. *n.* 72. *et aliis*, si talis pœnitens peccatum, quod est reservatum in sua patria, commiserit in Diœcesi, ubi reservatum non est : is quidem non poterit in propria Diœcesi absolvi à simplici Confessario.

593. — Dubitatur 6. An Episcopi possint absolvere peregrinos in sua Diœcesi versantes à casibus papalibus, et cum eis dispensare in irregularitatibus et suspensionibus Papæ reservatis? Quoad hanc dispensationem pertinet, decisum est à Gregorio XIII (ut refert *Fagn. in c. Dilectus*, *de tempore ord. n.* 36. *p.* 375.) nihil posse Episcopum cum alienigenis, etiamsi hi fungentes officio Prætoris, aut Medici in ejus Diœcesi commorentur. Quoad absolutionem verò casuum, commune est apud DD. quòd Episcopus bene potest absolvere peregrinos à casibus Papalibus, modò sint occulti, ex facultate Tridentini in *c. Liceat* 6. *sess.* 24. Ita *Suar. de Pœnit. de* 30. *sect.* 2. *nu.* 3. *et de Censur. d.* 41. *sect.* 2. *n.* 12. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 11. *n.* 8. *ad* 17. *et de Matr. l.* 3. *d.* 23. *n.* 12. *Bon. de Cens. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 5. *et Barbosa in Trid. l. c. nu.* 43. *cum. Henr. Zer. Garcia, Naldo, Duardo, Navar. Boss. Marchino, Trull. Homob. etc.* Nec obstat quòd Concilium hanc facultatem Episcopis concesserit tantùm erga *delinquentes sibi subditos;* nam uti rectè dicunt AA. præfati, subditi etiam dicuntur tales peregrini, qui in foro sacramentali subjiciuntur Episcopo Diœcesano. Idque refert *Suar. l. c. de Censuris n.* 10. declaratum fuisse à S. C. quæ respondit posse absentem à sua Diœcesi absolvi ab episcopo illius Diœcesis in qua moratur, non autem à suo; rationem reddens, quia Concilium in *d.cap. Liceat* loquitur de absolutione sacramentali in foro conscientiæ, quæ requirit præsentiam.

Eamdem autem facultatem habent Vicarii Capitulares Sede vacante, ut dicunt communiter *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 11. *n.* 13. *Croix l.* 7. *n.* 135. *et Salm. de Cens. c.* 2. *nu.* 54. *cum Bon. Henr. et Avila.* An autem eamdem facultatem habeant Abbates et alii Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem? Negant *Concina p.* 571. *n.* 8. *Barbosa in Trid. sess.* 24. *c.* 6. *n.* 7. *cum Garc. Gav. Led.* item *Suar. in* 3. *p. t.* 4. *d.* 30. *sect.* 2. *n.* 6. ex quadam Declar. S. C. ubi dictum fuit : « In hoc Decreto Trid. » non comprehenduntur habentes jurisdictionem ordinariam et » quasi Episcopalem, sed tantùm Episcopi privativè quoad omnes » alios. » Ratio, quia talis facultas specialiter Episcopis est concessa, et in concessionibus strictè interpretatio facienda est. Affirmant verò *Sanch. loc. cit. n.* 5. *et de Matr. l.* 8. *d.* 3. *n.* 9. *Croix l.* 7. *n.* 141. *Salm. l. c. cum Henr. et Avila, Fagnan. in cap. Accedentibus de Exces. Prœl. n.* 29. item *Sayr. Duard. Pal. Portel. Trul. Boss. et apud Barb. loc. cit.* Ratio, tum quia, (ut probat *Fananus*) nomine *Episcoporum* veniunt etiam Prælati qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem privativè ad Episcopos; tum quia, quando concessio facta est in jure, habet rationem legis, quæ extendi debent ad omnes casus ubi eadem

ratio currit : eadem autem ratio procul dubio currit tam pro Episcopis quàm pro hujusmodi Prælatis, quia aliàs eorum subditi non haberent ad quem recurrerent pro absolutione prædictorum casuum. Neque obstat, ait *Sanch.* Declaratio S. C. quia de ea non constat authenticè, neque illi (ut ait) necessariò standum est. An Prælati regulares hanc habeant facultatem in subditos ? Affirmat *Sanch. num.* 13. *etc. apud Barb. alleg.* 39. *n.* 18. ob Bullam S. Pii V. Sed negat *Croix l. c. cum Dicast.* ex Decr. S. C. et *Mendo ibid.* confutat dictam Bullam.

Hîc autem notandum 1. ex præfata Declaratione S. C. (contra id quod dicunt *Salm. l. c. cum Suar. Sanch. Bon. etc.*) decisum esse, quòd Episcopi extra Sacramentum Pœnitentiæ non possunt absolvere à prædictis casibus Papalibus. Idque fert *Fagn. in cap. Dilectus, de temp. Ord. n.* 36. *p.* 375. declaratum fuisse etiam à Greg. XIII. Notandum 2. declaratum quoque esse à S. C. (*apud Fagn. ibid. n.* 34.) quòd si Episcopus inciderit in aliquod crimen, de quo fit mentio in dicto *c. Liceat,* poterit deputare proprium ipsius Confessarium, esto sit extra suam Diœcesim, ad se absolvendum cum eadem facultate qua ipse posset alios sibi subditos absolvere. Notandum 3. ab eadem S. C. Concilii declaratum fuisse (*apud Fagn. n.* 37 *et* 83.) non esse tutum in conscientia qui absolveretur aut dispensaretur à proprio Episcopo in casibus, sive irregularitatibus, aut suspensionibus contractis ob crimen patratum coram duobus, vel tribus testibus, quia Tridentinum utitur termino *occultis*, quod propriè loquendo est illius quod probari non potest. Et ita etiam sentiunt *Graff. Garc. et Armentar. apud Barbos. in Trid. sess.* 24. *c.* 6. *n.* 25. asserentes dici occultum, quod non potest probari. Sed alii communiter dicunt illud esse occultum, quod non est notorium, et quod potest aliqua tergiversatione celari, etiamsi per aliquos testes probari possit ; ita *Suar. t.* 4. *d.* 13. *sect.* 2. *n.* 2. *Sanch. de Matr. l.* 8. *d.* 34. *n.* 55. *Bonac. de Cens. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 1. *cum Avila, Reg. Azor. Contin. Tourn. tom.* 2. *p.* 448. *R.* 3. *cum Sayr. et* 3. *p.* 322. *in fin. Salm. de Cens. c.* 2. *n.* 59. *cum Pal. Henr. Pell. etc.* item *Barbos. loc. cit. n.* 26. *cum Mol. Comit. Fagn. Gao. Vioal. Vega, Sa, Gutt. Piasec. Ugolin. Durand. Marchin. Boss.* et aliis innumeris ex *Glossa apud Tourn.* qui ait : *quandoque dicitur occultum quod probari potest.* Hinc docent *Sanch. Tournely, Bonac. cum Avila, Azor. et Reg. ac Salm. l. c. cum Pelliz. Henr. Pal. etc.* tunc crimen dici publicum, quando scitur à majori parte Oppidi, viciniæ, vel Collegii modò (ut aiunt *Sanch. Salm.* et *Tourn.*) saltem ibi sint decem personæ.

Utrùm autem Episcopus possit cum peregrinis dispensare in votis? et an cum impeditis adire Pontificem, urgente necessitate possit etiam dispensare in irregularitatibus, et impedimentis Matrimonii? Vide dicta *Tom.* 1. *lib.* 1. *de Leg. et lib.* 3. *de Voto n.* 262 *et n.* 332. *v. An autem.*

594. — Dubitatur 7. An facultas à Tridentino intelligatur Episcopis concessa pro solis casibus et irregularitatibus Papæ

reservatis ante Concilium? Affirmant *Floronus*, *et Garcias ap. Dian. p.* 7. *tract.* 2. *R.* 20. ex quadam Declaratione Gregorii XIII, ubi dictum fuit Episcopum non posse absolvere Monialem frangentem clausuram ab excommunicatione occulta reservata Pontifici ob Bullam S. Pii V. Unde idem dicendum inferunt de aliis excommunicationibus post Tridentinum impositis. Sed valde probabiliter negant *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 15. *n.* 76. *cum Sorbo. Bon. de Claus. Monial. tom.* 1. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 1. *p.* 692. *et de Censur. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 1. *Delbene de Imm. Eccl. d.* 8. *dub.* 16. *Renzi tom.* 2. *p.* 285. *cum Suar. et Mazz. p.* 460. *ac Dian. R.* 20 *et R.* 22. *cum Boss. ac Beia.* Ratio, quia Concilium indefinitè concedit Episcopis facultatem absolvendi in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis: ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Ad dictam autem Declarationem Gregorii XIII, respondent præfati AA. de ea non constare authenticè. Sed hæc responsio mihi non satisfacit; nam præter *Floronum, et Garciam*, ut supra, ac *Sanctorell. de Hæret. c.* 5. *dub.* 1. *n.* 1. atque *Zecchium, et alium auctorem ap. Sanch. l. c.* qui testantur de veritate hujus declarationis; magnam probationem mihi facit *Fagnan. in c. Dilectus, de Temp. Ord. n.* 32. *tom.* 1. *p.* 375. qui eamdem Declar. ut firmam adducit; et huic auctori minimè videtur in hoc fides neganda, cùm ipse 15 annos functus sit munere Secretarii S. C. Concilii, unde meliùs aliis poterat callere de rebus gestis in eadem Congregatione: tantò magis quòd exponit factum cum suis peculiaribus circumstantiis: refert enim quòd Episcopus Florentinus petiit, an vigore Tridentini in *c. Liceat*, potuisset absolvere quamdam Monialem quæ occultè et ad malum finem Clausuram fregerat, non obstante Bulla S. Pii V, quæ subjecit Moniales frangentes, necnon licentiam concedentes, comitantes etc. excommunicationi, « à qua præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, » absolvi nequeant. » Plures Cardinales sentiebant non posse absolvere, quia in Bulla aderat Clausula, *nisi in articulo mortis*, et quia Bulla confecta fuerat post Concilium; sed cùm alii huic sententiæ non adhæsissent, res delata est ad summum Pontificem qui declaravit Episcopum non posse absolvere; unde animadvertendum cum *eod. Fagn. in c. Quoniam, de Const. n.* 29 *et* 30. facultati à Tridentino Episcopis concessæ in dicto *c. Liceat*, derogatum fuisse pro casibus contentis in duabus Bullis, nempe in Bulla Cœnæ, et in hac præfata S. Pii V, propter clausulas derogatorias, nempe in prima, *non obstantibus decretis cujusvis Concilii:* et in hac secunda, *nisi in mortis articulo.* Hinc dicimus quòd quælibet Bulla, ubi adsunt prædictæ clausulæ, aufert facultatem Episcopis absolvendi casus occultos Papæ reservatos. Non verò aliæ Bullæ in quibus nulla adest derogatoria clausula, ut *Dian. p.* 7. *tr.* 2. *R.* 21.

Dubitatur 8. An Episcopi possint absolvere à casibus occultis, reservatis ab aliis Episcopis etiam cum censura? Respondent affirmativè *Bon. de Censur. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *num.* 6. *et P. Cutillus*

in Addit. ad Mancin. Pract. Visit. Infir. Pract. 3. *de Cas. reser. dub.* 38. Ex eo, quòd in dicto *cap. Liceat*, Tridentini dicitur concedi omnibus Episcopis facultas absolvendi « delinquentes in » quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reser- » vatis. » Ex qua particula *etiam* satis ostenditur comprehendi facultas absolvendi à casibus, et excommunicationibus ab aliis Episcopis reservatis. Hanc opinionem olim probabilem censuimus ; sed postmodum negativam coacti fuimus tenere ex duplici declaratione S. C. Conc. sub die 24. Jan. 1711 et die 29 Nov. 1712, in *Thesaur. Resolutionum S. C. tom.* 1. *p.* 392. sed maximè ex Declaratione emanata à Bened. XIV. die 21 Augusti 1752. quæ incipit, *Pias Christi fidelium, etc.* Cùm enim in Civitate Januensi concessum fuisset privilegium cuidam Confraternitati sub invocatione *S. Mariæ de Succursu*, ut Confratres eligere possent quemlibet Confessarium ab Ordinario loci approbatum cum facultate absolvendi eos in articulo mortis, et bis in vita à casibus *etiam Sedi Apostolicæ* reservatis, Pontifex declaravit per enunciatum privilegium, « absolvendi facultatem... non verò » etiam Ordinariis locorum reservatis... per Nos in præcitatis » nostris Litteris concessam fuisse, et consequenter absolutiones » contra præsentis Declarationis nostræ tenorem forsan de præ- » terito impertitas, aut in posterùm impertiendas, nemini suf- » fragari potuisse, sive posse, decernimus, et declaramus. » Vide *Bullar. tom.* 4. *N. II. Bened. XIV* et eumdem *de Synodo lib.* 5. *c.* 5. *num.* 9.

Dubitatur 9. An Episcopus hanc facultatem Tridentini possit generaliter aliis Sacerdotibus committere? Negant *Henriq. Menoch. et Cordubas apud Sanch. de Matr. l.* 2. *d.* 40. *n.* 16. qui dicunt posse tantùm delegare in casibus particularibus, non verò generaliter. Idque inferunt ex verbis Concilii in dicto *c. Liceat*, ubi conceditur Episcopis facultas absolvendi *per se ipsos*, *aut Vicarium ad id specialiter deputandum.* Sed probabiliùs, et communissimè affirmant posse Episcopum generaliter committere vices suas quoad absolvendos casus Papales occultos, quia hoc modo jam alii Sacerdotes reputantur specialiter deputati. Ita *Sanch. loc. cit. n.* 17 *et Dec. l.* 2. *c.* 11. *n.* 25. *Suar. de Pœnit. d.* 30. *sect.* 2. *n.* 9. *Barbosa in Trid. sess.* 24. *c.* 6. *n.* 45. *in fine*, *Salm. l.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 3. *n.* 2. *Croix l.* 7. *n.* 135 *et Salm. de Censur. l.* 2. *n.* 54. *cum Navar. Gran. Vega, etc.* Ratio, quia facultas hæc competit Episcopis jure ordinario, cùm ipsa sit annexa dignitati Episcopali, et ideo bene potest alteri generaliter delegari. Hinc rectè ait *Sanch. l. c. de Matr. n.* 16. *cum Nᵒᵒ.* Vicarium Episcopi non habere potestatem absolvendi ab his casibus ex generali commissione Vicariatûs, nisi specialiter ab Episcopo committatur. Hoc quoad absolutionem casuum : quoad facultatem autem dispensandi in irregularitatibus et suspensionibus in eodem cap. Episcopis impertitam dicunt *Sanch. l. c. Dec. n.* 25. *ex Suar. et Barb. l. c. n.* 46. *in fine*, cum aliis (*contra Mar. Alter.*) etiam posse ab Episcopo illam delegari generaliter

« uicumque Sacerdoti, cui Episcopus suam facultatem committat: hocque ex potestate ordinaria, quam Episcopi habent.

Utrùm autem Episcopi possint absolvere ab hæresi, et ab aliis casibus bullæ Cœnæ? Vide dicenda *de Cens. l. 7. ex n. 82.* ubi negativam sententiam tuebimur. (*V. Not. IV, pag.* 363.)

595. — « 8. Superior, auditis solis reservatis, potest ab iis » absolvere, et reliqua inferiori committere, ex causa urgente : » qualis tamen non est multitudo negotiorum, ut docent *Suarez*, » *Fernand.* et *Fill.* sed alia gravior ; tum quia etiam occupatis- » simus potest dare facultatem adeundi alterum, cum onere postea » comparandi ; tum quia integritas confessionis est de jure divino. »

Certum est, quòd nulla multitudo negotiorum potest esse sufficiens causa ad dimidiandam Confessionem, ut rectè ait *Croix l. 6. p. 2. n. 11. 54. cum Suarez, Laym. Vasq.* et aliis passim ; maximè hodie post prop. 59 damn. ab Innoc. XI quæ dicebat : « Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, » ratione magni concursûs pœnitentium, qualis v. g. potest con- » tingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ. » An autem possit superior absolvere pœnitentem, à reservatis, et pro aliis cum remittere ad inferiorem? Alii universè affirmant, ut *S. Anton. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 6 et Palud. Cajet. Sa et Henr. apud Laym. l. 5. tr. 6. c. 12. n. 8.* quia dicunt hanc esse Ecclesiæ consuetudinem. Alii verò, ut *Suar. d. 31. s. 1. n. 10. Nav. c. 29 n. 6 et Laym. l. c. cum Adriano, Sylvest. et Cano* negant hanc consuetudinem, et dicunt id tantùm licere in casu gravis necessitatis, putà si superior non posset se expedire ab aliquo gravissimo negotio, et contra, necessarium judicaret personaliter audire peccatum reservatum. Idque admittunt *Lugo d. 20. n. 78. Salm. c. 8. n. 134. Croix dict. n. 1254 et Pal. p. 15. §. 5. n. 3. cum Vasq. et Con.* Sed in casu rarissimo, addito quòd pœnitens esset in necessitate communicandi, et nollet eadem peccata bis confiteri. Hoc ultimum non videtur improbabile, posito casu cum omnibus his conditionibus : vide dicta *n. 484* et 487.

596. — « 9. Qui à superiore absolutus est à reservatis, potest » ab iisdem postea absolvi à quovis : quia non sunt ampliùs » materia necessaria Confessionis.

« 10. Qui bona fide confitetur, nesciens suum casum esse » reservatum, vel Sacerdotem carere potestate circa illum, » validè quidem absolvitur ; cum onere tamen comparendi. *Præp.* » * (*juxta dicenda l. 7. n. 91.*) * Similiter si Confessarius pro- » babiliter credit non esse reservatum, esto revera sit, valet ab- » solutio. *Less. Dian. p. 9. t. 9. res. 29.* * (*Cum Lug. Dicast.* » *et Salm. c. 13. n. 14 et potest absolvere, etiamsi dubium sit* » *negativum ; vide dicenda n. 600.*) *

« 11. Qui confitens habenti potestatem ordinariam, delegatamve » in reservata, oblitus est inculpabiliter reservatum, potest illud » postea confiteri etiam inferiori, et absolvi. Quod etiam valet, » saltem si prior habuerit potestatem ordinariam, etiamsi prior » absolutio ob indispositionem, vel alium defectum pœnitentis

» invalida fuisset. Ratio est, quia is intendit absolvere, quantùm » potuit, ergo saltem sustulit reservationem, quod fieri potuit, » absque Sacramento. V. *Præp. in* 3. *p. q.* 9. *d.* 4. *n.* 24. *Merat. t.* 3. *d.* 80. *s.* 3. *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *res.* 124. »

Quæritur I. An in casibus allatis à Busemb. nempe si pœnitens bona fide confiteatur peccatum reservatum non habenti potestatem, vel si inculpatè peccati illius obliviscatur, aut de eo confiteatur urgente necessitate, Confessarius simplex validè et licitè ipsum absolvat? Negat *Antoine p.* 529. *q.* 5. et per se loquendo sua sententia satis est probabilis; ut enim diximus (*n.* 256. *Quæst. I.*), probabile est cum *Vasquez, Tourn. Armil. Gerson. Trull. etc.* Confessarium simplicem omni carere jurisdictione in habentem reservata, cùm non sit suus competens Judex : ideo neque non reservatis potest eum absolvere. *Secunda* verò sententia communis, et probabilior affirmat, quam tenent *Suar. Pal. Lugo, Concina, Salm.* et alii allati dicto *n.* 265. Ratio, quia, licèt Confessarius non possit sine rationabili causa absolvere à non reservatis, non absolvendo à reservatis in quæ potestate caret, non per hoc tamen caret potestate in non reservata; unde quando bona fide confitetur pœnitens, vel habet necessitatem confitendi, tunc bene potest directè absolvi à non reservatis et indirectè à reservatis. Et cùm hæc sententia sit communis, ut fatetur ipse *Antoine*, et valdè probabilis, imò certè probabilior, ut diximus : bene potest deduci in praxim, nam (ut probavimus *n.* 573) est moraliter certum, quòd cum opinione probabili Ecclesia supplet jurisdictionem.

597. — Quæritur II. An si pœnitens confessus sit superiori et inculpabiliter sit oblitus peccati reservati, poterit deinde cuilibet illud confiteri et absolvi? *Prima* sententia communissima affirmat et hanc tenent *Busemb.* ut supra, *Lugo d.* 2. *n.* 85 *et* 89. (ubi vocat communem) *Sanchez de Matr. l.* 8. *d.* 15. *n.* 21. *Pal. p.* 15. §. 6. *n.* 3. *Holzm. p.* 184. *n.* 697. *Ciera, d.* 1. *n.* 90. *Viva q.* 9. *art.* 4. *n.* 2. *Salm. c.* 13. *n.* 43. (qui etiam asserunt communem) *et Escob. l.* 16. *n.* 510. *cum Cano, Fill. et Adriano et Led.* Ratio, quia præsumitur superior pœnitentem rectè dispositum velle liberare ab omni vinculo peccatorum à quo potest; idque videtur confirmari verbis illis quæ ad absolutionem præmittuntur : *In quantùm possum et tu indiges, etc.* Et hoc admittunt *Pal. l. c. Salm. n.* 45. *cum Con. et Aversa* (contra alios), etiamsi Confessio fiat apud inferiorem delegatum, quia adhuc censetur superior velle per illum reservationem auferre. *Secunda* verò sententia negat, eamque tenent *Suar. d.* 31. *sect.* 4. *n.* 12. *Conc. p.* 573. *n.* 14. *Antoine p.* 530. *qu.* 6. item *Sylvest. Ang. Rosel et Gabr. ap. Lugo d.* 20. *n.* 85 et *fortè probabiliorem* vocat *Holzm.* Hi dicunt non tolli reservationem sive Confessio fiat superiori, sive delegato. Ratio est valde urgens, quia ad auferendam reservationem requiritur, ut peccatum subjiciatur judicio superioris, eò quòd finis reservationis est (ut probavimus *n.* 581.) ut non tantum pœnitentes à peccato absterreantur, sed etiam ut convenientem medi-

cinam et pœnitentiam recipiant. Unde non censetur ablata reservatio, nisi ex aliquo positivo indicio habeatur præsumptio, voluisse superiorem reservationem auferre, ut rectè dicit *Concina;* vel nisi pœnitens (ut ait *Suar. n.* 15.) ad hunc finem adiverit superiorem vel habentem facultatem, ut ab omnibus reservatis absolveretur, et hanc suam intentionem illi manifestaverit necnon bene excipit *Suarez num.* 20. quando privilegium fuerit concessum in favorem pœnitentis, prout est privilegium Jubilæi, et Bullæ Cruciatæ. Cæterùm præcisis istis tribus exceptionibus, hanc secundam sententiam probabiliorem censeo : et hanc *Sylvius tom. 4. suppl. qu.* 20. *ar.* 2. *circa fin.* tenet ut veram cum *Sylvestro, Angelo, Adriano, Navar. Covar. Bonac. Sa, Coninck,* et aliis pluribus, quibus consentit *Pontas casu* 25 et adhæret *Contin. Tourn. t.* 6. *p.* 2. *p.* 131. Licèt prima videatur etiam probabilis, tum ob auctoritatem DD. qui (ut fatetur ipse *Concina*) communiter eam docent; tum quia probabiliter potest præsumi Superior consentire, ut auferatur reservatio, semper ac pœnitens confitetur apud habentem potestatem. Omnino tamen dicendum puto, reservationem non auferri, quando adesset positiva præsumptio, quòd, si Superior audivisset peccatum reservatum, absolutionem distulisset.

598. — Quæritur III. An per Confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio? Negat *P. Conc. pag.* 674. *n.* 16. sive Confessio fiat Ordinario, sive Confessario delegato. Ratio, quia Superior non tollit reservationem, nisi sacramentaliter absolvendo, unde quando Confessio est invalida, non aufertur reservatio; inferior contra, cùm nihil possit in reservata extra Sacramentum, quoties Sacramentum est nullum, peccata manent reservata. Sed communis sententia, et probabilior affirmat, et hanc tenent *Suar. d.* 31. *sect.* 4. *n.* 10. *Wigandt tr.* 14. *n.* 77. *Lugo dist.* 20. *n.* 106. *Pal. p.* 15. §. 6. *n.* 2. *Holz. p.* 183. *n.* 696. *Roncag. p.* 109. *qu.* 6. *R.* 2. *Viva de Jubil. qu.* 11. *art. ult. n.* 2. *Croix n.* 1475. *Bonac. dist.* 5. *q.* 7. *p.* 5. §. 4. *n.* 9. *cum Vasq. Fill. Reg. Nunno, Rodr. etc. ac Salm. cap.* 13. *n.* 41. *cum Sylves. Cajet. et Conc.* Ratio, quia reservatio principaliter ordinatur, ut peccata deferantur Superiori, utque ipse super ea ferat judicium præbendo monita salutaria, ac pœnitentiam imponendo; unde semper ac subditus suum peccatum subjicit judicio Superioris, vel alius habentis facultatem, jam obtinetur finis reservationis. Nec valet dicere, quòd tam Ordinarius, quàm Delegatus, non tollunt reservationem nisi per absolutionem sacramentalem, quæ hîc deest, cùm Confessio sit nulla; nam respondetur, quòd Superior bene potest sine absolutione sacramentali, ut fatetur ipse *Concina*, reservationem auferre. Esto autem inferior non possit tollere reservationem nisi per sacramentalem absolutionem; attamen, cùm subditus peccatum ei defert, tunc Superior ipse, cùm jam consequatur finem reservationis, censetur illam auferre vigore consuetudinis (ut dicunt *Salmanticenses*) communi DD. auctoritate firmatæ.

Quæritur IV. An tollatur reservatio per Confessionem culpabiliter nullam? *Prima* sententia negat, eamque tenent *Concina, Holzm. Viva, Croix ll. cc.* eamque absolutè veram vocat *Ronc. R.* 3. citans *Lugonem, et Salm.* sed non bene, nam isti omnino oppositum tenent. Ratio, quia non præsumitur Superior velle, quòd subditus ex sua iniquitate commodum reportet. Hæc sententia est quidem valde probabilis, sed contraria est longè communior, nec caret sua probabilitate. *Secunda* igitur sententia affirmat, et hanc tenent omnes AA. allati pro secunda sententia in quæstione præcedenti, exceptis citatis in quæstione præsenti. Ratio, quia pro Confessione sacrilega currit eadem ratio ac pro inculpatè nulla; alius enim est finis Confessionis, alius reservationis: finis Confessionis est, ut remittatur peccatum, finis autem principalis et directus reservationis est, ut hujusmodi peccata reservata committentes subjiciantur judicio Superioris; ergo cùm subditus peccatum suum Superiori defert, et pœnitentiam ab eo impositam acceptat, etiamsi sacrilegè confiteatur, jam obtinetur finis reservationis, quamvis non remittatur peccatum. Quòd autem peccator ex tali iniquitate commodum reportet, hoc per accidens evenit; nam licèt ex voluntate interpretativa nollet auferre reservationem, si sacrilegium agnosceret, tamen ex voluntate actuali tunc jam vult auferre.

Rectè verò excipiunt *Wigandt, et Lugo, cum Suar. et Vasq.* si pœnitens culpabiliter reticeat ipsum peccatum reservatum; vel si (ut ait *Lugo*) illa sacrilega Confessione inculpabiliter obliviscatur confiteri peccatum reservatum: quia minimè præsumitur Superior in tali sacrilega Confessione velle auferre reservationem peccati sibi non delati. Item excipit *Suarez*, si pœnitens habuerit animum non vitandi in posterum peccatum illud reservatum, vel non implendi pœnitentiam impositam; dicit verò tolli reservationem, si animum mutet. Item rectè addit *Bonac.* semper teneri pœnitentem, etiamsi postea ab inferiore de illo peccato reservato absolvatur, implere pœnitentiam à Superiore impositam. Item excipienda est (ut diximus *n.* 537.) Confessio invalida sive culpatè sive inculpatè facta in Jubilæo; quia ibi, cùm Pontifex non præbeat facultatem absolvendi à reservatis nisi ad finem, ut fideles lucrentur Jubilæum, non censetur velle auferre reservationem, si illi Jubilæum non lucrantur; vide dicta *n.* 537. *Qu. II.*

539. — « Resp. 2. A reservatis absolvere potest 1. Ipse reservans. 2. Ejus in spirituali jurisdictione superior. 3. Cui ipse delegavit. 4. Sacerdos inferior, quando superior adiri non potest: v. g. à reservatis Papæ absolvere potest Episcopus eos, qui Romam ire non possunt. »

Pœnitentiarii majores Cathedralium, quamvis habeant potestatem ordinariam absolvendi, non possunt tamen absolvere à reservatis Episcopo, vel ab Episcopo, et tantò minùs eam delegare, ut habetur ex Declar. S. C. Concilii die 6 Julii 1647, *apud Pitton. de Confess. n.* 881. Idque tenent *Viva q.* 9. *art.* 4. *n.* 1.

Roncaglia pag. 108. *qu.* 1. *R.* 2. *Barbosa Coll.* 581. *n.* 24. *et Diana p.* 9. *tract.* 8. *R.* 11. qui reprobat contrariam consuetudinem (si fortè alicubi adest) tanquam irrationabilem.

« Resp. 3. Extra periculum mortis, de quo *v. dicta dubio superiore,* nullus inferior per se, et directè absolvere potest, nisi » ex jure, vel privilegio concedatur. Dicitur autem *per se;* quia » de indirecta, et per accidens colligitur ex dictis.

« Dicitur 2. *Nisi, etc.* quia à casibus Papalibus absolvere » potest Episcopus per se, vel Vicarius, quando sunt occulti, ut » docet *Navar. c.* 27. »

Unde resolves :

« Mendicantes ex vi juris communis non possunt absolvere à » reservatis Episcopo : quia ut sic non habent potestatem majorem Parochis; et privilegium quod circa hoc habuerunt, » sublatum est decreto Urbani VIII. anno 1628. * (*Hoc etiam* » *confirmatur ex Prop.* 12 *inter damnatas ab Alex. VII.*) * » Excipit tamen *Aversa* cum *Diana p.* 8. *tom.* 7. *res.* 71. eos » casus, qui Episcopis à jure tantùm reservantur; imò *Quintan.* » *tom.* 1. *tract.* 3. *sect.* 14. affirmat Regulares adhuc posse absolvere, sicut ante decretum, eò quòd hoc in Provinciis non sit » promulgatum, quod *Dian. p.* 9. *t.* 6. *resol.* 51.; non audet » probare, nisi ad Episcopum non pateat recursus; tunc enim » ab ipsis reservatis posse absolvere, sicut possunt à Papæ reservatis. *Granat. Dian. part.* 5. *tit.* 14. *res.* 58. Vid. etiam *Præp.* » *qu.* 19. *d.* 1. »

Certum est quòd Regulares nequeunt absolvere à casibus reservatis ab Episcopis, ut communiter dicunt cum aliis *Salm. cap.* 13. *n.* 52. *Viva in Prop.* 12. *damn. ab Alexand. VII. n.* 13. *et Cabassut. T. J. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 5. ex Bulla Greg. XIII. *Cùm à sacra.* Et hoc sive casus sint reservati ab Episcopo, sive ab ejus Synodo, ut rectè ait *Croix n.* 1628. *cum Viva* (quidquid dicat *Pellizz.*); nam id quod agitur à Synodo, principaliter ab Episcopo agitur, qui est caput illius.

An autem Regulares possint absolvere à casibus Episcopis à jure communi reservatis? Vide infra *lib.* 7. *n.* 99, ubi dicemus probabiliùs esse quòd possint, exceptis tamen sex casibus à Clemente VIII reservatis, nimirum, percussio Clerici, duellum, violatio immunitatis ecclesiasticæ, violatio clausuræ Monialium ad malum finem, simonia realis, et simonia confidentialis; facultas enim à prædictis casibus absolvendi expressè à Clemente fuit Regularibus adempta. Vide *lib.* 7. *n.* 95. Probabiliter igitur absolvere possunt procurantes abortum fœtûs animati, cùm hic casus non fuerit à Clemente reservatus; vide *cit. n.* 99 *fin.*

660. — « Resp. 4. Si Confessarius dubitet, an pœnitens lapsus » sit in mortale reservatum, si quidem dubium sit positivum, » potest (sequendo opinionem probabilem, et judicando probabiliter non esse reservatum) absolvere. Si verò dubium sit » negativum, posse absolvere negant aliqui, ut *Armil. Cord.* etc.

» Probabiliùs affirmant *Suar. Fill. Henr. Hurt. Bon. Lugo d.* 20. » *sect.* 2. »

Quæritur I. Utrùm in dubio, an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit illud absolvere simplex Confessarius? Si dubium est facti, nempe si pœnitens dubitet, an peccaverit graviter, vel non, communior est sententia quòd possit absolvi à quolibet Confessario; quia reservatio est strictæ interpretationis; unde debet intelligi de peccatis certè gravibus; ita *Concina p.* 567. *n.* 15. *Suar. de Censur. d.* 40. *sect.* 6. *n.* 5. *Lugo dist.* 20. *n.* 18. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 10. *n.* 23. et DD. mox infra citandi cum aliis passim (contra *Wigandt tr.* 14. *n.* 53.) Si verò dubium est juris, nempe si quis dubitet, an aliquod peccatum sit reservatum, negant *Concina, et Wigandt l. c.* item *Arm. v. Casus n.* 13. et *Antoine p.* 528. *qu.* 2. Ratio, quia cùm dubitatur an peccatum sit reservatum, dubitatur etiam an Confessarius facultatem habeat absolvendi, unde Confessarius dubiam tantùm habens facultatem, non potest absolvere. Sed pariter communiter affirmant DD. ut præter *Suar. Lugo, Sanch. ll. cc.* docent *Fill. tr.* 21. *c.* 4. *n.* 172. *Bonac. p.* 5. §. 4. *nu.* 5. *Escob. lib.* 16. *n.* 447. *cum Sa, Anacl. p.* 624. *n.* 4. *Tamb. de Cas. res. l.* 5. *c.* 4. *n.* 7. *Elbel nu.* 643. *Viva q.* 9. *ar.* 2. *n.* 4. *Diana p.* 4. *tract.* 3. *R.* 4. *Sporer pag.* 162. *n.* 743. *cum Gob. et Quintan. et Salm. cap.* 13. *n.* 15. *cum Avers. Portel. Dicast. Henr. Hurt. et aliis.* Et hoc, sive dubium sit positivum vel negativum, quia in utroque eadem ratio currit. Ratio autem est, tum quia (ut diximus) reservatio strictè interpretatur; tum quia melior est conditio possidentis: unde, licèt dubitetur, an peccatum sit reservatum, certum tamen est Confessarium suam possidere facultatem absolvendi. Præterquam quòd, cùm hæc sententia sit communis, et certè probabilis, certum etiam est Ecclesiam jurisdictionem supplere, juxta dicta *n.* 573. et sic respondetur rationi oppositæ. Neque obstat, ut objicit *Concina,* quòd Clemens VIII prohibuerit omnibus Confessariis etiàm privilegiatis absolvere à casibus, *etiam dubiis in Bulla Cœnæ reservatis,* et in Extrav. *Perlectis,* declaretur percussio Clerici esse reservata Papæ, etiam quando dubitatur, num sit levis vel gravis; nam hujusmodi prohibitiones magis firmant nostram sententiam, quòd Confessarius in aliis casibus possit absolvere, qui sunt dubiè reservati; exceptio enim firmat regulam. Hîc autem sciendum quòd Clemens (ut referunt *Roncaglia,* et ipse *Antoine ll. cc.*) anno 1602, Decretum illud moderavit de medio auferens verba illa, *dubiè reservatis.*

Limitant verò hanc sententiam *Bonac. et Sanch. ll. cc. ac Bonasp. et Alph. de Leone ap. Salm. num.* 14. (atque probabile putat *Diana loc. cit.*) si crimen in foro externo habeatur ut certum, quia tunc idem judicium formandum est pro foro interno. Sed veriùs refutant hanc limitationem omnes AA. pro nostra sententia citati, et signanter *Salm. Lugo, Escob. Sporer, et Tamb.* Ratio, quia in foro externo non creditur pœnitenti, quia nemo in causa propria testari potest; aliud tamen est in foro interno,

ubi omnino credendum est pœnitenti, cùm ipse tantùm possit esse suæ conscientiæ testis.

Quæritur II. An qui confessus est inferiori peccatum dubiè reservatum, omnino liberetur à reservatione, etisamsi postea illud cognoscat ut certum? Negat *Concina pag.* 508. *n.* 16. quia, licèt peccatum dubiè reservatum ob dubietatem facti possit absolvi à quolibet Confessario, tamen quando de illo pœnitens postea certè recordatur, tenetur adire superiorem; Confessio enim peccati dubiè reservati non efficit quin peccatum illud sit reservatum. Sed communiter alii affirmant, ut *Lugo dist.* 20. *num.* 22. *Escob. lib.* 16. *n.* 451. *Sporer pag.* 262. *num.* 734. *Viva qu.* 6. *art.* 2. *nu.* 4. *cum Bald. ex Sanch. Dec. lib.* 4. *cap.* 44. *et Salm. cap.* 13. *n.* 16. *cum Dicast. Aversa, et aliis.* Ratio, quia cùm peccatum dubiè reservatum est confessum, jam directè est absolutum (ut ipse *Concina n.* 15. concedit), ac proinde manet directè ablata reservatio : unde, quamvis teneatur pœnitens, cùm recordatur peccati certi, priùs confessi ut dubii, illud iterum tanquam certum confiteri, ut ad supplendam integritatem illud exponat uti erat in conscientia, ejusque cognitam gravitatem Confessario manifestet, juxta dicta *n.* 478, tamen non tenetur ampliùs se sistere superiori pro ablatione reservationis, quia, ablato peccato ablata est etiam reservatio.

601. — Quæritur III. An absolvi possit à reservatis, qui peccavit in confidentiam licentiæ? Videntur negare *Covarr. et alii apud Lugo dist.* 20. *n.* 129. Sed affirmandum cum communi sententia, quam tenent *Sanch. Dec. lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 18. *Fill. tr.* 8. *n.* 262. *Lugo n.* 130. *cum Vill. Led. etc. ac Salm. c.* 13. *num.* 40. *cum Bonac. Molf. Aversa, Gabr. etc.* Ratio, quia, esto concedens licentiam nolit, ut peccatores propter ipsam faciliùs peccent, non tamen excludit quominus ii, qui occasione ejus peccaverint, possint absolvi, si verè proponant illud vitare.

Quæritur IV. An licentia data absolvendi à reservatis extendi possit ad peccata post ipsam commissa? Distinguendum : Si concessio facta fuit præcisè pro peccatis narratis, vel per tot vices commissis, tantùm pro eis valere potest. Secus verò, si licentia est concessa indefinitè; ita communissimè, et valde probabiliter. *Lugo dist.* 20. *n.* 122. *cum Bon. et Præpos. Ronc. p.* 110. *qu.* 7. *cum Passer. Mansi, et Gabr. S. V. ac Salm. c.* 13. *n.* 39. *cum Averza, Leand. Dic. etc.* Dummodo, rectè limitant, non interponatur magna distantia (putà ultra mensem : ut ait *Ronc. cum Mansi*) inter concessionem licentiæ, et commissionem novarum culparum : intellige, si pro quodam particulari pœnitente sit tantùm impertita licentia. Item bene advertit *Ronc.* præfatam sententiam non procedere, si licentia impertita fuerit intuitu alicujus festivitatis.

602. — Hìc addenda sunt aliqua circa reservationem casuum respectu Monialium.

Quæritur igitur V. An Moniales subjaceant casibus, et censuris ab Ordinario Diœcesi generaliter reservatis? Negant *Ces-*

ped. et alii apud *de Alexand. Confess. Mon. c.* 6. §. 2. *Qu.* 9. Quia (ut dicunt) Moniales, cùm indigeant speciali directione Episcopi, juxta Regulas ipsarum, non comprehenduntur legibus conditis ad directionem universalem populi. Addunt, quia verba, quæ possunt accipi in genere et in specie, in materia odiosa, ut est reservatio, in specie sumi debent, ut per *Seraph. Dec.* 853. *num.* 7. Affirmat verò subjacere communis sententia cum *Diana, Bord.* et *de Alex. l. c.* Quia, quando verba generalia concurrunt cum verisimili mente legislatoris, tunc omnes comprehenduntur, qui in lege non sunt expressè excepti. Et hæc est verior.

Quæritur VI. An prædictæ reservationi subjaceant etiam moniales exemptæ? Affirmat probabiliter *Tamb. Conf. et l.* 5. *de Cas. res. c.* 3. *n.* 4. Quia in *Const. Inscrutabili* Gregorii XV statuitur, quòd Confessarii Monialium exemptarum omnino approbandi sint ab Episcopo loci : Episcopus igitur (ait *Tamb.*) sicut potest his Confessariis limitare in approbatione tempus, locum, et personas, sic etiam potest limitare casus. Negant verò adhuc probabiliter *Pelliz. et Quint. ap. Tamb. n.* 3. *ac P. de Alex. d. c.* 6. §. 2. *Qu.* 10. cum communi ut asserit : quia Monasteria exempta sunt prorsus extra jurisdictionem Episcopi, ac si essent extra territorium, ut communiter ibi dicunt *Bonac. Bord.* etc. Et, quamvis Episcopus debeat approbare earum Confessarios quoad idoneitatem, non potest tamen ipse illimitatè eos approbare, cùm expressè in *Constit.* Clementis X *Superna,* dicatur posse ab Episcopo limitari tempus, locum et personas, sed nihil dicitur de peccatis, quæ aliunde à Prælatis regularibus Monialibus exemptis jam reservantur.

Quæritur VII. An Episcopus circa clausuram, ut delegatus Sedis Apost. possit reservare casus quoad Moniales exemptas, v. g. si ostio aperto loquantur cum secularibus? Affirmat *de Alex. l. c. Qu.* 12. cum *Baucio.* Ratio, quia (ut dicunt) stante delegatione concessa à *Trident. sess.* 25. *c.* 5. episcopis, respectu ad clausuram, habentur Moniales tanquam non exemptæ, ita ut in casu transgressionis, ipsæ non jam a Prælato regulari, sed ab Episcopo sunt absolvendæ; hocque colligunt ex Decreto Clementis VIII, ubi prohibetur Regularibus, ne absolvant vi cujuscumque privilegii à casibus Ordinario specialiter reservatis. Sed hæc ratio non satis probatur, unde non videtur improbabilis sententia apposita *Dianæ, et Pasq.* apud *Alex. ibid.* qui dicunt delegationem prædictam concessam Episcopis respicere tantùm forum externum; verba autem *Trid.* hæc sunt. « Bonifacii VIII » Constitutionem..... renovans S. Synodus, universis Episcopis... » præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis, ordinaria, » in aliis verò Sedis Apost. auctoritate, clausuram Sanctimonia- » lium, ubi violata fuerit, diligenter restitui... procurent. »

Hîc ultimò notandum cum *Ronc. p.* 110. *qu.* 9. *R.* 1. quòd ex Decretis à S. C. emanatis anno 1601 et 1602, auctoritate Clementis VIII, et anno 1607 auctoritate Pauli V, quicumque Confessarii præsumentes prætextu alicujus privilegii absolvere à ca-

sibus reservatis Papæ, vel Episcopis, incurrunt ipso facto excommunicationem Papæ reservatam.

DUBIUM V.

Quid sit Officium, et obligatio Confessarii.

603. Quid est officium Confessarii ? Quando autem possit aut debeat Confessarius differre absolutionem ? (Remissive ad n. 462. et seq.) — **604.** Qu. I. An possit Confessarius negare absolutionem ei qui adhæret sententiæ probabili ? Quid, si adhæreat sententiæ falsæ, sed probabili putatæ ? — **605.** Qu. II. An expediat Confessario uti sententiis rigidioribus, vel benignioribus ? — **606.** Quos Confessarius possit vel nequeat absolvere ? — **607.** Quomodo Confessarius teneatur rudiores interrogare ? — **608.** Quomodo eos instruere et disponere quantùm potest ? Monitum ad Confessarios.—**609.** Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus ? — **610.** Quid, si prævidet monitionem non profuturam ?— **611.** Inf. I. Quid, si advertat pœnitentem invalidè contraxisse Matrimonium cum bona fide ? —**612.** Quid, si Matrimonium sit contrahendum ? —**613.** Quid, si accedant sponsi cùm omnia sunt parata ? — **614.** Inf. II. An debeat semper monere de restitutione facienda ? Inf. III. Quid si timentur scandala aliorum ? — **615.** Excip. 1. Quando damnum est contra bonum commune. — **616.** Excip. 2. Quando pœnitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi speratur fructus. Utrùm autem in dubio de fructu et nocumento fieri debeat monitio ?—**617.** Confessarius ministrans debet esse in gratia. Quomodo autem peccet, qui plures præbeat absolutiones in mortali successivè ? (Remissivè ad l. 5. n. 50.) —**618.** Quid si in mortali tantùm audiat Confessionem ? Remiss. ad hunc l. 6. num. 36. (Et quid si urgeat necessitas absolvendi ? Remiss. ad n. 33. ibid.)—**619.** Dub. I. Quomodo teneatur Confessarius reparare defectus à seipso commissos ? — **620.** Dub. II. Ad quid tenetur, si erravit circa valorem Sacramenti ? — **621.** Dub. III. Ad quid si deobligavit à restitutione facienda ? Et an teneatur ad restitutionem, si, cognito errore, non moneat ? Quid, si culpabiliter deobligavit, cùm pœnitens erat dispositus, et postea pœnitens renuat parere monitioni ? Quid, si tantùm omittat monere ? — **622.** Dub. IV. An possit monere pœnitentem de his defectibus, sine ejus licentia extra Confessionem. — **623.** Quæ et quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes ? — **624.** An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere peccatorem moribundum ? — **625.** An tutus sit in Conscientia Sacerdos simplex, qui renuit munus Confessarii exercere, si populus sit in gravi necessitate spirituali ?

603. — « Resp. 1. Munus Confessarii est absolvere dispositum, et non alium : item curare rectitudinem istius judicii, » præsertim quando cœptum est, et reos juvare ac monere, » cum prudentia tamen. Ratio primi est, ne sit injurius pœnitenti. Ratio secundi, ne fiat sacrilegus. Ratio tertii est eadem : » et quia debet curare, ut absolutio sit efficax. »

Unde resolves :

« 1. Etsi interdum utiliter differatur absolutio etiam ejus qui » potest licitè absolvi ; id tamen rarò, nec fere, nisi de pœni- » tentis consensu faciendum ; quia potest vergere in grave ejus » periculum vel damnum. Vide *Dian. p.* 1. *t.* 4. *R.* 35. * (*Quando* » *Confessarius teneatur vel possit differre absolutionem,* vide » dicta num. 462.) *

« 2. Absolvendus est, qui adhæret sententiæ probabili ; quia » est dispositus. »

604. — Quæritur I. An possit absolvi pœnitens qui vult sequi opinionem contrariam illi quam tenet Confessarius ? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Conc. p.* 702. *ex num.* 1. item *Fagn. Baron. Eliz. Gonzal. etc. ap. Croix l.* 1. *n.* 452. Ratio, quia pœnitens tenetur stare judicio Confessarii qui est Judex ; aliàs erit indispositus ad absolutionem. *Secunda* verò sententia communis et sequenda docet non solùm posse, sed etiam teneri sub gravi Confessarium absolvere pœnitentem qui vult sequi opinionem probabilem, licèt opposita videatur probabilior Confessario. Ita *Suar.* 3. *p. t.* 4. *d.* 32. *sect.* 5. *Soto in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *ar.* 5. *ad* 5. §. *Unde, Az. t.* 1. *l.* 2. *c.* 17. *q.* 10. *Holzm. t.* 3. *p.* 197. *n.* 740. *Salm. tr.* 6. *c.* 12. *num.* 44. *Ronc. c.* 2. *Reg.* 4. *Pal. t.* 1. *tract.* 1. *p.* 4. *n.* 2. *et* 6. *Croix l.* 1. *n.* 452. *Sporer t.* 1. *p.* 11. *n.* 47. *Viva q.* 7. *a.* 2. *n.* 6. *Laym. l.* 1. *c.* 5. *n.* 10. *cum Vasq. Med. etc. Sanch. Dec. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 28. cum *Henr. Sal. Salas, Val. Sayro, Man. Polanch.* et aliis multis. Et in hoc consentiunt adhuc plures AA. rigidioris sententiæ, scilicet *Pontassus, et Victoria ;* quorum loca et verba retulimus *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 25. et præsertim *Cabassutius T. J. l.* 3. *c.* 13. qui cum *Sylvio* sic inquit : « Quivis Confessarius absolvere debet pœnitentem qui non vult ab opere abstinere, quod secundùm probabilem piorum et doctorum aliquot hominum non reprobatam in Ecclesia auctoritatem est licitum : quamvis juxta probabilem pariter aliorum auctoritatem, quam ipse sequitur Confessarius, habeatur ut minùs probabilis. » Idem docet *Card. Tolet. l.* 3. *c.* 20. *n.* 7. ubi ait : « Cùm » aliquid est sub opinione, si casu accidit confessarium esse opinio- » nis, esse illicitum, et pœnitentem, esse licitum, potest pœnitens » obligare confessarium ut ipsum absolvat in sua opinione. » Et concludit, quòd tunc Confessarius potest « utramque opinionem » sequi, quamvis ipse unam illarum probet. » Idem dicit *Navarrus Manual. c.* 26. *num.* 4. ubi : « Si sint contrariæ Doctorum opiniones, » quarum alteram Confessarius et alteram pœnitens sequitur, et » Confessarius credit evidenti se textu vel ratione niti, pœnitentem » dubia, non debet eum absolvere. At si confessarius non adeo forti » ratione nitatur, vel pœnitens utatur pari, vel fere pari, et habeat » aliquem pro se Doctorem clarum, poterit eum absolvere, ut post » Adrian. tenuimus in c. Si quis autem. d. 7. n. 66. » Ita *Nav.* non distinguens inter Parochum ad audiendum obligatum, et alium qui (ut ait) « potest audire, et non tenetur, ut nec Adrianus distinxit. »

Et in hoc rectè conveniunt *Suar. Sanch. Azor. Salm. Croix, et* alii communiter; nam licèt alii Confessarii non teneantur absolvere pœnitentes, antequam eos audiant, postquam tamen audierint, tenentur absolvere dispositos. Idem docet *S. Ant. p.* 3. *tit.* 17. *c.* 16. §. 2. ubi dicit : « Caveat Confessor ne sit præceps ad dandam » sententiam de mortali, quando non est certus et clarus, et ubi » in aliqua materia sunt variæ opiniones quamplurium et solem- » nium DD. utrùm sit licitum, vel illicitum... Consultet quod tu- » tius est, scilicet quòd à talibus abstineant. (Extra de Spons. » Juven.) ; non tamen contemnet contrarium facientes, seu con- » trariam opinionem tenentes, ne propter hoc (nota) deneget » absolutionem : sed (ut dicit Guil.) dicat Confessor, quòd illud » faciendo non est tutum, sed dubium, et ideo, sibi bene provi- » deat; si autem omnino (id est evidenter) conscientia Con- » fessoris dictaret illud esse mortale, nec posset conscientiam de- » ponere (id est per judicium reflexum, nempe quòd pœnitens, » cùm sit dispositus, efformando sibi conscientiam de honestate » actionis, jus habeat ad absolutionem), quod tamen deberet ad » consilium Sapientum, nullo modo deberet facere contra con- » scientiam, quia peccaret mortaliter, c. Omnes. 28. qu. I. §. Ex » his, juncta Glossa. Sed cùm illud tale esset contra communem » opinionem DD. et communiter sic servatur à Sapientibus, » quamvis aliquem Doctorem audiret contrarium tenere, non de » levi (id est sine solida ratione) debet illi adhærere. » Idem confirmat clariùs *S. Anton. p.* 3. *tit.* 16. *cap.* 20. in fine dicens : « Si cædit (Confessarius) quòd sit peccatum, debet ei conscien- » tiam facere, quòd confitens diligenter se informet de illo facto, » utrùm sit peccatum. Sed dato quòd ille non vellet cognoscere » illud esse peccatum, nihilominus tenetur eum absolvere, nec » reputare eum inhabilem ad absolutionem, quia ex ratione, » et non protervia hæc opinio est. » Adde his *S. Raymundum,* qui *lib.* 3. *tit. de Pœnit. et Rem.* §. 21. scribit : « Unum tamen » consulo, quòd non sis nimis pronus judicare mortalia peccata, » ubi tibi non constat per certam Scripturam ... aliàs possent in- » duci homines in desperationem. » Idem docet doctissimus *Sylvius* 2. 2. *q.* 154. *ar.* 2. loquens de superfluo ornatu mulierum, ubi : « si Confessarii non possint clarè percipere utrùm ibi sit » mortale, aut solùm veniale, persuadeant quoad possunt, ut pœ- » nitens abstineat; si tamen nolit, non ei faciant conscientiam » de mortali, ne deinceps mortaliter peccet, ubi alioquin non » peccaret; neque absolutionem negent. »

Ratio autem valde urgens hujus sententiæ est, quia pœnitens, facta Confessione, cùm sit dispositus, habet strictum jus ad absolutionem, quam denegando Confessarius gravem illi injuriam irrogaret, tum quia privaret eum gratia Sacramenti, tum quia obligaret ad magnum onus subeundum, nempe ad repetenda apud alterum sua gravia peccata. Nec valet dicere, quòd pœnitens non est dispositus, cùm sequi non vult judicium Confessarii. Nam respondetur, quòd Confessarius non est judex opinionum,

quas pœnitens sequi tenetur, sed tantùm dispositionis sui pœnitentis, ut patet ex Tridentino *sess.* 14. *c.* 5. (cujus verba retulimus *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 669.) ubi Sacerdotes ad hoc tantùm dicuntur judices à Christo Domino constituti, ut ad eos deferant fideles peccata sua, et ipsi absolutionem eis impertiantur, vel denegent juxta eorum dispositionem, debitamque pro modo culpæ pœnitentiam imponant. Dispositio autem pœnitentis consistit tantùm in habendo verum dolorem de peccatis confessis et firmam voluntatem non peccandi in posterùm. Ergo judicium Confessarii circa dispositionem pœnitentis in hoc tantùm consistit, nempe in cognoscendo, quòd pœnitens verè doleat de suis culpis, et verè proponat eas non iterare. Quòd verò pœnitens velit hanc vel illam opinionem sequi, hoc impertinenter se habet ad judicium Confessarii, nisi hic judicet opinionem pœnitentis esse evidenter falsam. Qua de re quoad opiniones illas quæ versantur circa præfatam dispositionem pœnitentis, vel etiam circa administrationem Sacramenti, putà si Confessarius judicet se non habere jurisdictionem, pœnitens debet stare judicio Confessarii, et Confessarius tenetur proprium sequi judicium ; nam aliàs absolvendo sine debita jurisdictione, vel quem ipse judicat indispositum, peccat agendo contra propriam conscientiam. Quoad verò alias opiniones, quæ versantur circa obligationem pœnitentis, nempe circa ea quæ à pœnitente agenda aut vitanda sunt, Confessarius non est judex, nec potest obligare ad sequendam opinionem suam, pœnitentem qui vult sequi contrariam, quam ipse putat non sine fundamento licitè posse teneri, ut optimè tradidit *Adrianus q.* 5. *Dub.* 7. dicens : « Si à pluribus » DD. contrarium teneatur, non debet Sacerdos adeo de se » præsumere, ut totum velit in suam opinionem (quæ forsitan » erronea est) coarctare. » Hinc quando ex una parte pœnitens sibi efformat judicium de honestate alicujus actionis et aliàs Confessarius non habet certitudinem evidentem de illius falsitate, tenetur illum absolvere, utpote sufficienter dispositum. Et tunc potest, imò tenetur permittere, quòd pœnitens suam sequatur opinionem, si nequit abducere ab ea sequenda, quia (ut diximus) Confessarius non est controversiarum judex ; alioquin, si v. g. pœnitens esset doctior Confessario, et vellet sequi opinionem, quam ipse non sine fundamento reputaret probabiliorem, aut etiam certam, posset Confessarius denegare illi absolutionem, si teneret opinionem contrariam, quæ esset fortè in se erronea : sed hoc nullo modo videtur posse dici, càm dici nequeat quòd eo casu pœnitens peccet sequendo opinionem suam ; at si non peccat, jam est dispositus, utque talis jus habet ad absolutionem.

Adde, quòd si Confessarius non posset absolvere eos, qui volunt sequi opinionem minùs probabilem, contra suam quam ipse putat probabiliorem, multa videntur inconvenientia sequi. Ponamus enim casum, quòd aliquis simoniacè pecuniam acceperit ; iste, secundùm aliquos, tenetur restituere pretium acceptum ei qui dedit, secundùm verò alios, Ecclesiæ, vel pauperibus ; si

fortè hic ad duos Confessarios accederet, quorum unus obligaret ad restituendum danti, putans primam opinionem probabiliorem; alter ad restituendum Ecclesiæ, quia contrariam tenet sententiam; quæro in hoc casu, cui pœnitens parere deberet, cùm teneretur utriusque sui Confessarii judicio se conformare? Et si fortè paruerit primo, et postea confitetur secundo, num bis restitutionem facere debebit? Præterea si quilibet pœnitens teneretur sequi opinionem probabiliorem sui Confessarii, sequeretur quòd vix ullus Confessariorum, vel Theologorum (adhuc rigidioris sententiæ) posset absolutionem sacramentalem recipere, nam vix unquam casus posset accidere, quòd horum aliquis inveniat Confessarium qui non habeat ut improbabiles, aut saltem minùs probabiles, plures opiniones quas tanquam probabiliores ille tenet. Hinc alterum excogitemus casum: Duo Confessarii habent duas opiniones contrarias, quorum utrique sua apparet probabilior; si unus velit alteri confiteri, deberet hic (juxta sententiam *Fagnani*, et Sociorum) suam deponere opinionem captivando intellectum, ut Confessario suo judici constituto pareat. Contra verò, si alter postea huic confiteatur, deberet hic secundus Confessarius suam resumere opinionem, quæ sibi probabilior apparet; tunc enim deberet judicare secundùm suum proprium judicium, et deberet illum obligare ut deponat opinionem quam sibi priùs sequendam imposuit; et en comœdia risu digna, quæ quotidie inter Confessarios eveniret. Quis putabit Christum Dominum ad hæc onera in Sacramento Pœnitentiæ Confessarios et pœnitentes voluisse obligare? Præterea, facilè sequeretur, quòd cùm accederet aliquis Confessarius ad recipiendum hoc Sacramentum, deberet ille qui ejus Confessionem excipit, inquirere de omnibus opinionibus quas pœnitens tenet, et quibus dirigit suos pœnitentes, ad hoc, ut si inveniat eum habere aliquam opinionem, quæ videtur sibi minùs probabilis, obliget ad illam deponendam; et meritò videretur Confessarius teneri sic inquirere, quia prudenter dubitare debet, quòd ille inter tot millia opinionum, facilè plures opiniones habet, quas Confessarius putat minùs probabiles, et ideo deserendas. Ex his omnibus concluditur, quòd Confessarius non est quidem judex opinionum quæ versantur circa obligationem pœnitentium, modò illæ non appareant ipsi evidenter falsæ; sed tantùm est judex dispositionis eorum, nempe quòd doleant et proponant Deum non offendere, et credant tuta conscientia, ac non temerè, aliquam opinionem sequi. Unde *Cabassutius*, quamvis hic Auctor rigidioris disciplinæ sit fautor, verùm (in *Theor. Jur. l.* 3. *c.* 13. *n.* 14.) loquens jam de Confessariis qui compellunt suos pœnitentes ad deponendas proprias opiniones, ut suas sequantur, sic ait: « Præscribat sibi quisque quascumque libuerit austeræ vitæ » leges, caveant tamen tetrici isti Censores aliorum apud Deum » licitam libertatem tyrannicè opprimere. »

Sed dices: Judex fori externi debet judicare juxta opinionem probabiliorem unius partis, quamvis altera pars opinionem pro-

babilem pro se habeat; ergo Confessarius non potest absolvere pœnitentem qui vult sequi opinionem probabilem contra suam probabiliorem. Respondetur : Longè dispar est ratio inter judicem fori externi, et sacramentalis ; in foro enim externo, cùm agatur de veritate rei, nimirum, an ager sit unius vel alterius partis, Judex qui tenetur unicuique jus suum tribuere, debet quidem rem adjudicare ei qui jus probabilius habet, nec potest certè adjudicare alteri, qui pro se opinionem habet minùs probabilem ; istius enim probabilitas non potest efficere quòd res probabiliùs revera non sit illius qui jus probabilius habet ; et per consequens injustè ageret Judex si ipsi rem non adjudicaret. Confessarius verò, quoties sua opinio non est evidenter certa, non potest (ut diximus) obligaro pœnitentem ad illam sequendam ; unde tunc non solùm potest, sed etiam tenetur eum absolvere, permittendo, ut ille opinionem suam sequatur, semper ac pœnitens cum illa opinione efformet sibi conscientiam de honestate actionis, quia tunc jam satis est dispositus, et jus habet ad absolutionem per Confessionem peractam.

Et hanc sententiam dicunt *Laym. l. c. Lugo d.* 23. *n.* 47. *Bus. l.* 1. *d.* 2. *nu.* 3. *Sanch. l. c. nu.* 30. cum *Valent. et Manuel. ac Croix l.* 1. *n.* 443. cum *Suar. Carden. etc.* locum habere, etiamsi Confessarius opinionem pœnitentis utì falsam teneret ; nam si opinio illa haberet aliquam existimatam probabilitatem, putà (ut ait *Sanchez*) si probabilis reputaretur inter DD. probatæ auctoritatis, et pœnitens verè censeret illam esse probabilem, tunc non poterit Confessarius ei denegare absolutionem. Idem docet *Sotus loco supra cit.* ubi sic ait : « Quis Sacerdos existimet » opinionem esse falsam, non tamen inde existimare debet sibi » non licere ipsum absolvere, si quidem propter probabilitatem » excusabitur ille à culpa. » Hoc verò tum solùm admittendum puto, cùm opinio pœnitentis aliqualem habet probabilitatem, ita ut Confessarius, esto eam non habeat ut solidè probabilem, tamen non reputet omnino falsam ; nam contra, si Confessarius habet pro sua opinione principium certum, cui nullum videt patere responsum, et clarè cognoscit opinionem pœnitentis (quamvis aliqui DD. eam tueantur) niti falso fundamento, ac rationes illius procedere ex fallaci æquivocatione, tunc dico cum *Navarro et S. Antonino locis supra cit.* Confessarium non posse pœnitentem absolvere, quem videt pertinaciter velle sequi opinionem evidenter erroneam. Utrùm autem Confessarius teneatur monere pœnitentem, qui in bona fide velit uti aliqua opinione improbabili, si prævidet monitionem non profuturam? Vide dicenda *num.* 610.

Cæterùm, cùm vertamur in hoc dubio, ubi alii (sed pauci) dicunt peccare Confessarium, si absolvat pœnitentem qui vult sequi opinionem minùs probabilem ; alii verò auctores gravissimi, et quamplurimi tam ex antiquis quàm ex recentioribus, dicunt peccare, si non absolvat ; stante hac communi sententia, tot auctoritatibus et rationibus roborata, non video quomodo possit

Confessarius tuta conscientia absolutionem denegare volenti sequi opinionem, quæ ipsi pœnitenti probabilis apparet, imò fortè probabilior, si non directè, saltem reflexè, ut communiter sentiunt auctores probabilistæ, qui sequendo opinionem probabilem in concursu probabilioris, existimant amplecti sententiam reflexè probabiliorem, utpote gravioribus fundamentis et communissima Doctorum auctoritate firmatam.

605. — Quær. II. An in defectu opinionum expediat Confessario uti opinionibus rigidioribus, aut benignioribus? Rectè ait *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1737, quòd si pœnitens ostendat se paratum ad sequendum id quod est tutius, tenetur Confessarius (per se loquendo) eum dirigere secundùm sententias tutiores : quia, cùm hoc sit majoris perfectionis, tenetur quidem Confessarius incumbere majori profectui sui pœnitentis. Spectat autem ad prudentiam Confessarii deinde perpendere, utrùm tutioris, vel minùs tutæ sententiæ usus suo pœnitenti sit profuturus. Ideo dixi *per se loquendo*, quia licèt id per se sit tutius et perfectius, tamen periculosiùs erit pluribus imponere obligationem operandi semper secundùm regidiores sententias; unde *Gerson. de vita spir. p.* 3. *Lect.* 4. *Coll.* 10. scripsit : « Fit ut per tales assertiones » publicas nimis duras et strictas, præsertim in non certissimis, » nequaquam eruantur homines à luto peccatorum, sed in illud » profundiùs, quia desperatiùs, immergantur. » Idcirco in praxi Confessarius potiùs (quoad fieri potest) debet esse benignus quàm rigidus cum pœnitentibus. Unde *S. Gregorius Nazianz. Orat.* 26. sic dixit : « Hortamur Sacerdotes, ut cum pœnitentibus » leniter agant, ex illo Apostoli ad Gal. 6 : Instruite in spiritu » lenitatis. » Et S. Bernardus Serm. *de S. Andrea*, loquens de Confessario, inquit : « Habeat in voluntate compati et liberare » eum; et nitatur aliquid detrahere severitati, imitans dulcedi- » nem Domini sui. Additque *Serm.* 42. *in* Cant. Mallem aliquando » tacuisse et dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quàm » ad tantam reprehendisse perniciem. » S. Odilo Abbas (apud *Ribadiner, p.* 2. *die* 1 *Januarii*) reprehensus de nimia benignitate in administrando Sacramento Pœnitentiæ, respondit : « Etiamsi damnandus sim, malo tamen de divina misericordia, » quàm ex duritia damnari. » B. Humbertus Generalis PP. Prædicatorum (*in Glossa Prol. Constit. Ordin. lit. I.*) dixit, salutem animarum pluries impediri per nimiam austeritatem opinionum, sic loquens : « Terrentur enim homines ex hoc in » tantùm ut salutem negligant; idcirco relaxanda est quantùm » fieri potest austeritas, et agendum benignè, quia sic meliùs » trahuntur ad salutem, cùm sententiæ mitiores tenentur. » S. Bernardinus Senensis (*tom.* 1. *Fer.* 2. *post. Dom. Quinquages. Serm.* 3. *art.* 2. *cap.* 1. *in fine*) scripsit : « Secundum Scotum et » Hostiensem, quando sunt diversa jura et opiniones, quæ tamen » non sunt contra Deum et bonos mores (nempe quæ scandalum » aliquod vel periculum afferant formaliter peccandi), cæteris » paribus, humanior præferenda est. »

Sapienter autem dicit *Holzm. de Pœn. n.* 740. quòd Confessarius in delectu opinionum tunc debet benigniores sententias sequi, quando illæ potiùs inducunt pœnitentem ad vitandum peccatum. Secus verò, si illæ potiùs conducant ad legis transgressionem, prout sunt (ut bene advertunt *Ronc. de Pœnit. c.* 2. *qu.* 3. *et Sporer. l.* 1. *n.* 48 *et* 49.) opiniones illæ, quæ, licèt speculativè videantur probabiles, tamen in praxi sunt valde periculosæ, sicut in materia sexti præcepti sunt opiniones aliquæ de tactibus, osculis, choreis, comœdiis, de reprimendis motibus sensualibus, et similibus; item in materia simoniæ, et usuræ, ubi plura videntur excusari ratione liberalis gratitudinis, sed in praxi magnum periculum involvunt; item quando agitur de compensatione facienda, vel de accusatione prosequenda contra offensores, ubi facilè est periculum injustitiæ, aut vindictæ.

606. — « 3. Moraliter ei constare debet de bona dispositione » pœnitentis, aliàs absolvendo peccabit mortaliter. * (*Vide* » *dicta n.* 459.) *

» 4. Non licet absolvere 1. Qui nullam præbet materiam : » qualis tamen non est, qui post absolutionem mox confitetur, » cujus erat oblitus. * (*Vide dicta n.* 448, *ubi oppositum tenui-* » *mus.*) * 2. Qui cùm possit, non est paratus restituere, et » proximas peccandi occasiones fugere. V. *Navar. c.* 15. *Suar.* » *d.* 32. *sect.* 2. 3. Ignorantem ea, quæ omnes scire tenentur, » v. g. decem præcepta, et quæ ad fructuosam confessionem, » et communionem spectant, unde talis communiter priùs est » instruendus, vel aliò mittendus ad instructionem. * (*Vide dicta* » *Tom.* 1. *l.* 2. *ex n.* 3. *et in Praxi Confess. in fin. hujus operis* » *n.* 22.) *

607. — « 5. Rudiores ordinariè juvandi sunt * (*Ex cap.* » *Omnis de Pœnit. ubi dicitur :* Sacerdos sit discretus, diligenter » inquirens et peccatoris circumstantias, et peccati. *Item in Rit.* » *Romano habetur* : Si pœnitens numerum, et species et cir- » cumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, » eum Sacerdos prudenter interroget. Sed caveat, ne curiosis... » interrogationibus quemquam delineat, præsertim juniores... de » eo quod ignorant imprudenter interrogans, ne... peccare dis- » cant.) * nisi sint incapaces instructionis, vel ob pœnitentium » multitudinem fieri non possit, nec videatur expedire, ut di- » mittantur; vel sint peregrini, qui mox communicare, et abire » debeant; tunc enim, si alioqui bona fide agant, et temporis » angustiæ, vel pœnitentium multitudo longum examen, vel in- » structionem non permittat, sufficere aliquando integritatem » formalem, docet *Laymann. c.* 13. *n.* 10. qua scilicet auditis » aliquibus peccatis, absolvantur, cum onere redeundi ad » confessionem pleniorem. »

Sed hæc opinio videtur expressè damnata ab *Inn. XI Prop.* 59. Notamus autem hîc plura ad praxim utilia, quoad interrogandos pœnitentes rusticos. I. Rustici, qui putantur non satis examinati, communiter non sunt dimittendi ad se meliùs exami-

nandum; ita *Salmant. de Pœnit. c.* 12. *n.* 26. cum *Lugo Vasq. Diana*, *Dic.* et *P. Segneri* (in suo *Confessar. Instr.*) oppositum meritò putat intolerabilem errorem. Hinc rectè ait *Spor. n.* 798. *Laym. c.* 13. *n.* 10. *cum Suar. et Holz. n.* 731. *cum Banbestub.* et aliis passim, quòd Confessarius examinare debet ordinariè rusticos; nam licèt isti dimittantur, ut se meliùs præparent, vix tamen paratiores unquam redibunt, imò absterriti à difficultate examinandæ conscientiæ, facilè à Confessione se retrahant. II. Non est obligatio interrogandi eos, qui videntur satis instructi, et diligentes in dicendis peccatis cum suis circumstantiis; *Salmant.* cum *Aversa l. c. n.* 23. III. Confessarius non sit nimis anxius in interrogando, sed interroget tantùm de iis quæ probabiliter pœnitenti conveniunt juxta suam conditionem; *Salm.* cum *Suar. n.* 21. Aliàs, ut ait *Suarez*, interrogatio erit onerosa pœnitenti. IV. Meliùs est examinare singula quæ pœnitens dicit, quàm omnia in finem reservare, ita rectè *Salm. n.* 25. *cum Lugo et Dicast.* V. Cavere debet Confessarius, ne acriter reprehendat pœnitentem, dum ille confitetur, ne fortè deterritus, alia peccata reticeat; unde sic advertit Rituale : « Confessarius... audita Con» fessione, perpendens peccatorum... magnitudinem, opportunas » correptiones... adhibebit. » Non tamen erit incongruum, si intra Confessionem aliquando humaniter gravitatem criminum pœnitenti exponat, dummodo illico animum ei præbeat ad reliqua confitenda.

608. — « 6. Si Confessarius notet pœnitentem ignorare aliqua » necessaria ad hoc Sacramentum, tenetur eum instruere, et » admonere ratione sui officii, quantùm fieri potest, v. g. si nesciat » illa, quæ necessitate medii sunt ad salutem necessaria, debet » ea docere; item obligatos ad deponendum odium, ad restitutio» nem honoris, famæ, aut bonorum, aut ad occasionem pecca» torum tollendam, aut amovenda, vel reparanda scandala, » aliave damna illata, aut ad corripiendos delinquentes, juvandos » indigentes, ad denuntianda delicta vel delinquentes in præju» dicium communitatis, vel innocentium : et denique, si quam » censuram incurrerint, etc. tenetur ea de re monere, et hortari » ad satisfactionem, quam si recusent, negare absolutionem : quia » alioqui se ipsorum criminum participem, et sacrilegii reum » faciet. *Aversa qu.* 16. *sect.* 12. »

Hîc adverte cum *Bus.* cui consentiunt *Sporer n.* 798. *et Laym. c.* 13. *n.* 10. *cum Suar. et Llamas*, quòd Confessarius tenetur quantùm potest ad disponendum suum pœnitentem, qui indispositus accedit. Quocirca nescio quando à culpa excusari possint desides illi Confessarii, qui statim ac noverint pœnitentem non satis dispositum, dimittunt, nulla aut valde modica præmissa diligentia ad eum curandum. Dico enim, quòd Confessarius tenetur ex rigorosa obligatione caritatis eum disponere quantùm valet, exponendo ipsi deformitatem peccati, valorem divinæ gratiæ, periculum damnationis, et similia, etiamsi multum temporis in hoc impendere debeat. Nec ei curæ esse debet, quòd

alii pœnitentes expectent : nam tunc Confessarius non tenetur attendere ad bonum aliorum, sed tantùm sui pœnitentis, pro quo tantùm illo tunc, non verò pro aliis, rationem est Deo redditurus.

609. — « 7. Tenetur monere eum, qui ex ignorantia vincibili, » et mortaliter culpabili est in malo statu : quia aliàs nec ipsi nec » Sacramento consulet, cùm pœnitens sit indispositus. Si verò » ignorantia sit invincibilis, v. g. si bona fide teneat rem alienam, » aut sit in matrimonio irrito, tenetur quidem monere et in- » struere quando speratur fructus, nec timentur incommoda » graviora : quæ si prudenter metuantur, aut fructus non spere- » tur, non tenetur, imò non potest. *Card. de Lugo de pœnit. » d. 22. n. 24.* nisi silentium officiat bono communi, quia debet » bonum pœnitentis procurare : ac consequenter licitè etiam » suadet, ut secundùm suam ignorantiam operetur, v. gr. Caïæ, » ut reddat debitum Titio, quem invincibiliter credit suum esse » maritum, cùm non sit. V. *Sanch. lib. 2. de matrim. d. 38.* » Nec obstare, etiamsi sit in præjudicium tertii particularis, ait » *Lugo, et Tamb. de exped. conf. l. 2. c. 4.* Hinc si Confessor præ- » videat pœnitentem non restiturum, si ipsi detegatur nullitas » tituli, quem pro se esse putat, non esse illi talem nullitatem » à Confessario non interrogato detegendam. Quòd si tamen » pœnitens ipse dubitet, ac roget, tenetur dicere veritatem, » quia tacere esset errorem approbare : prudenter tamen, non » plus dicendo, quàm rogatur; v. gr. si roget Titius, an post » votum simplex castitatis matrimonium contractum valeat, » possitque, ac teneatur reddere debitum, respondeat, quòd sic » tacendo obligationem non petendi debiti. Vid. *Laym.* hîc, et » *Lugo. loc. cit.*

» 8. Quando Confessarii Principum, Prælatorum, aliorumque » magnatum sciunt ipsos non satisfacere officio, v. g. circa colla- » tionem beneficiorum, electionem ministrorum, subditorum » gubernationem, circa eleemosynas ex bonis ecclesiasticis facien- » das, etc., regulariter tenetur confessarius monere pœnitentem » de sua obligatione : aliàs si absolvit, suis humeris peccata illa » imponit, et cæcus cæcum ducens, ambo in foveam inferni cadunt. » Ratio est, quia in talibus rarò est ignorantia invincibilis; rarò » item contingit, ut illa secum non afferant scandalum in sub- » ditis existimantibus illa licere; vel certè non afferant damnum » commune. Si tamen videat ignorantiam esse invincibilem, » neque ex illa sequi scandalum, aut damnum commune : contra » verò admonitionem fore in majus damnum pœnitentis, aut » allaturam scandala, vel incommoda, potest secundùm paulò » ante dicta dissimulare, nisi interrogetur. Ita *Lugo d. 22.* » *n. 37.*

» 9. Si etiam pœnitens teneretur, licèt sub peccato mortali, » ad aliquid adeo difficile, ut non crederetur tunc æquo animo » accepturus, et alia vice meliùs suscepturus, posset prudens » Confessor tunc illum relinquere in bona fide excusante à pec-

» cato, et monitionem differre in tempus opportunius, ne territus » à Confessione abstineat, graviusque detrimentum incurrat. » *Tamb. c.* 14. *Lugo d.* 22. *s.* 2. *n.* 27.

610. — « 10. Minùs rectè dispositus excitandus est ad dolorem, » et propositum emendationis, proposita peccati fœditate, boni- » tate Dei et periculo damnationis, etc. Item remedia opportuna » præscribenda contra peccata futura. »

Quæritur, an Confessarius prævidens monitionem pœnitenti non esse profuturam, teneatur nihilominus eum monere? Certum est teneri, si ignorantia sit culpabilis, vel sit circa aliquod medium ad salutem necessarium, aliàs pœnitens esset certè indispositus. Dubium igitur vertit, an monitio facienda sit circa alia, quæ non sunt de necessitate medii, et cùm ignorantia est inculpabilis? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Adrian. ap. Suar. de Pœnit. d.* 32. *sect.* 4. *n.* 5. item *Wigandt tr.* 2. *n* 32. *et Conc. p.* 695. §. 2. per totum. Idem tenent *Gonzal. et Eliz. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1758, si ignorantia sit circa præcepta juris divini, secus si juris humani. Rationes hujus sententiæ patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam. *Secunda* tamen sententia communis et vera docet, quòd si pœnitens laborat ignorantia inculpabili (sive sit juris humani, sive divini), et non speratur fructus, imò prudenter judicatur monitio esse magis obfutura, quàm profutura, tunc Confessarius potest et tenetur eam omittere, relinquendo pœnitentem in sua bona fide. Ita cum *Busemb. Suar. l. c. nu.* 4. *cum P. Soto, et Corduba, Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 13. *n.* 5. *Sanch. de Matr. l.* 2. *d.* 38. *n.* 1. *et* 10. *Lugo d.* 22. *n.* 24. *Nav. Man. c.* 22. *n.* 83. *Bon. de Matr. q.* 3. *p. ult. n.* 7. *Canus relect. p.* 5. *Anacl. p.* 620. *n.* 52. *Pal. p.* 18. §. 2. *n.* 7. *cum Vasq. et Conc. Ronc. p.* 94. *q.* 4. *R.* 2. *Spor. p.* 272. *n.* 795. *Tamb. l.* 3. *c.* 4. §. 1. *Elbel p.* 344. *n.* 471. *Viva q.* 8. *art.* 5. *n.* 4. *Escob. l.* 16. *n.* 633. *cum Henr. Guttier. Medina, Holz. t.* 1. *p.* 12. *n.* 60. *cum March. Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 540. *et Salm. c.* 12. *n.* 34. *cum Pontio, Aversa, Vill. Diana, Gabr. etc.* Et idem docet *Habert* (rigidioris disciplinæ fautor) *t.* 6. *p.* 466. *q.* 3. ubi loquens de matrimonio nullo propter aliquod impedimentum, dicit: « Si adversùs malum » occultum, et invincibiliter ignoratum, nullum appareat reme- » dium, et gravia incommoda prævideantur, dissimulandum » est (à Confessario) impedimentum, et conjux in bona fide » relinquenda. » Idem sentit *Antoine* (recentior inter rigidos auctores) *p.* 534. *qu.* 3. ubi ait: « Si probabile periculum sit, » ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel » grave scandalum, etc., differenda est monitio, et petenda » dispensatio. »

Id probant 1. ex c. *Si quis* 2. *de Pœnit. dist.* 7.

Sed hic textus revera non facit ad casum, nam ibi loquitur S. Aug. tantùm de peccatore qui vult differre pœnitentiam usque ad finem vitæ, et ideo sic dicit: « Si scirem tibi nihil prodesse, » non tibi darem (id est pœnitentiam). Item, si scirem tibi

» prodesse (nempe dilationem pœnitentiæ) non te admonerem, » non terrerem. Ergo tene certum, dimitte incertum. » Quid igitur hic textus refert ad rem? Probant 2. ex *c. Quia circa de Consang.* ubi Innoc. III, consultus de quibusdam, qui ex subreptitia dispensatione contraxerant, sic respondit Episcopo interroganti : « Dissimulare poteris, cùm ex separatione grave videas » scandalum imminere. » Sed hic alius textus nec etiam satis probat, quia saltem non est certum, quòd Papa sic respondens noluisset dispensare in illo impedimento (quamvis *Tournely... p.* 317. cum pluribus intelligit ibi nullam adfuisse dispensationem); tantò magis quòd aliquando potest Pontifex ex urgentissima causa etiam deobligare ab obligatione præstandi novum consensum, prout Clemens XI 2 April. 1701 egit cum quibusdam Populis Indiarum, ut refert Bened. XIV. *Notif.* 87. *n.* 80.

Potiùs igitur nostra sententia firmatur ex auctoritate D. Bernardi, qui *Serm.* 42. *in Cantic.* sic ait : « Mallem aliquando tacuisse » et dissimulasse, quod agi perperam deprehendi, quàm ad » tantam reprehendisse perniciem. » Conqueritur ergo S. Doctor per suam monitionem cognovisse majorem evenisse ruinam, quàm si dissimulasset reprehendere id quod cognovit malè agi. Maximè autem sententia probatur ex illa validissima ratione, scilicet quòd de duobus malis minus est permittendum, ut majus evitetur; unde in concursu peccati materialis et formalis, magis præcavendum est formale, quod solum punit Deus, cùm ex solo peccato formali reputet se offensum. Ratio hæc magis patefiet ex responsionibus ad objectiones, quas mox recensemus.

Objicitur I. illud Ezechielis c. 33. *v.* 8. : « Si me dicente ad » impium : Impie, morte morieris : non fueris locutus, ut se custodiat impius à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, » sanguinem autem ejus de manu tua requiram. » Sed quis non videt hîc sermonem fieri de impio, qui est in mala fide, et quem tenetur utique Confessarius corripere, ut resipiscat? Et sic intelligendi alii textus Scripturæ, ac SS. Patrum, qui in contrarium afferuntur.

Objicitur II. Confessarius est Doctor : ergo ex vi sui officii tenetur omnino instruere ignorantes, et legem manifestare. Respondetur, quòd Confessarius non solùm est Doctor, sed etiam Medicus, unde ut Medicus, cùm prævidet monitionem vergere in ruinam pœnitentis, debet ab ea abstinere : et licèt sit etiam Doctor, attamen, cùm munus Confessarii sit munus caritatis, à Christo Dom. tantùm institutum in bonum animarum, debet quidem tradere doctrinam, sed illam tantùm quæ est proficua, non quæ nociva est pœnitentibus. Alias si ex munere doctoris de omni veritate teneretur instruere pœnitentes, deberet ab eis removere ignorantiam invincibilem adhuc juris humani, etiamsi prævideret monitionem obfuturam; sed hoc vel nemo dicet, vel nimis improbabiliter dicet.

Objicitur III. quòd in eo casu ignorantia pœnitentis non est

invincibilis, sed vincibilis; idque sic probant; Tunc adest vincibilis ignorantia, quando alicui vel occurrit dubitatio de præcepto, vel aperta est via præceptum addiscendi; sed huic ignoranti jam aperta est via, quando quidem Confessarius paratus esset ad instruendum, si prævideret monitionem profuturam; ergo Confessarius tenetur monere talem pœnitentem, utpote vincibili ignorantia laborantem. Sed respondetur : Ad constituendam ignorantiam vincibilem, non solùm requiritur, ut pateat via ad veritatem præcepti assequendam, sed etiam omnino requiritur, ut occurrat dubitatio de præcepto, aliàs ignorantia semper esset invincibilis; ignorantia enim invincibilis, ut definitur *à D. Th.* 1. 2. *qu.* 76. *a.* 2. est illa, *quæ studio superari non potest.* Cùm autem dubitatio de aliquo præcepto non occurrit, ignorantia studio superari certè non potest; quomodo enim studium quis adhibere potest ad inquirendum præceptum, de quo nullam notitiam ne confusè quidem per dubitationem habet? Unde rectè cum aliis communiter supponit *P. Segneri* (*in suo Confessar. Instructo c.* 7.) tunc utique adesse ignorantiam invincibilem : *Quandò la persona non ha principio di dubitare, e conseguentemente non ha nè anche maniera di vincere il suo errore.* Concludendum igitur, quòd cùm alicui non occurrit dubitatio, ignorantia est quidem invincibilis : licèt enim per se loquendo adsit via sciendi aliquam obligationem, illa tamen non patet ei, cui de obligatione nulla occurrit dubitatio. Aliàs, si talis pœnitens censendus esset laborare ignorantia vincibili, deberet dici, quòd etiamsi ipse non confiteretur, et etiamsi pœnitens monitus resipisceret, sed Confessarius propter inscitiam vel oblivionem non adverteret ad eum monendum, adhuc pœnitens damnaretur, quia adhuc esset in mala fide, et in peccato formali, sed hoc non videtur ab ullo unquam posse dici. Quòd autem confessarius advertat, vel non, ad faciendam monitionem, hoc merè per accidens se habet quoad pœnitentem, à cujus sola cognitione et voluntate pendet, quòd ignorantia sit vincibilis, aut invincibilis.

Objiciunt IV. Quòd talis pœnitens, qui si moneretur, non acquiesceret doctrinæ Confessarii, haberet voluntatem obfirmatam in errore, unde tanquam indispositus nequit absolvi. Sed respondetur, et quæritur qualisne dispositio in pœnitente attendi debeat ut ei absolutio denegetur? num indispositio præsens sive actualis, vel futura seu interpretativa, scilicet, quòd si ille in tali occasione poneretur peccaret? non quidem interpretativa, aliàs plurimi absolvi non possent qui hîc et nunc de aliquo peccato, putà de neganda fide non cogitant, sed, persecutione adveniente, facilè illam negarent. Item dicere debemus cum Pelagio (cujus error damnatus est ab Ecclesia) quòd Deus in pœnam peccatorum futurorum aliquos infantes non sinit ad Baptismum pervenire, et aliquos pervenire vult in præmium bonorum, quæ operaturi essent si vixissent. Quare minimè dici debet, quòd pœnitens est indispositus, eò quòd si moneretur non pareret

Confessario, sed quòd esset indispositus si moneretur. Sed Confessarius non debet attendere ad indispositionem interpretativam quam pœnitens haberet, sed ad actualem quam nunc habet. Et ideo, sicut non licet proximum exponere ad occasionem in qua positus ille succumberet, ita Confessarius, cùm prævidet ex monitione ruinam pœnitentis, tenetur ab ea abstinere, esto pœnitens relinquendus sit in peccato materiali, cò quòd unum peccatum formale omnibus præponderat materialibus peccatis.

611. — Ex his infertur I. cum *Laym. n.* 5. *Sanch. n.* 8. *Lugone n.* 25. *Salm, n.* 34. *Holzm. n.* 60. *Pal.* §. 2. *n.* 7. *Habert, Antoine ll. cc.* et aliis communiter (contra *Concinam*), quòd si confessarius noverit pœnitentem invalidè contraxisse Matrimonium ob aliquod impedimentum occultum, et periculum sit infamiæ, scandali, aut incontinentiæ, si nullitatem manifestet; tunc debet omittere monitionem, et illum relinquere in bona fide, donec obtineatur dispensatio; nisi dispensatio (ut rectè aiunt *Laym. num.* 6. *Pal. et Salm. ll. cc.*) de facili, et statim obtineri possit ab habente facultatem, et etiam ab Episcopo (rectè dicit *Palaus*), ut liberetur pœnitens à peccato materiali. Vide dicenda *de Matr. Dub.* 3. *n.* 1123. Utrùm autem hoc casu possit Confessarius obligare conjugem negantem debitum ad illud reddendum? Negat *Bon. de Matr. q.* 3. *p. ult. n.* 6. *cum Soto, et Hurt.* quia id esset consulere fornicationem; tantùm (ut ait) poterit in genere dicere, quòd conjuges tenentur reddere debitum. Affirmant verò communiùs et probabiliùs *Lugo, et Sanch. ll. cc. Fill. tr.* 10. *n.* 98. *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 542. *et Escob. l.* 16. *num.* 630. *cum Conc. Henr. Led. et Cord.* Ratio, quia stante persuasione conjugis quòd Matrimoninm sit validum, tenetur ille reddere, ut dictamen suæ conscientiæ sequatur.

612. — Quid si Matrimonium sit contrahendum? *Holz. t.* 1. *p.* 12. *n.* 61. ait omnino tunc monitionem esse faciendam, etiamsi certè non sit profutura, et certè obfutura, quia magis præcavenda est nullitas Sacramenti, quàm peccatum, aut infamia pœnitentis. *Holzm.* citat etiam *Spor.* pro hac sententia *de Consec. c.* 1. *n.* 9. Sed *Spor.* loquitur ibi (et rectè) tantùm de casu quo aliquis vellet ducere consanguineam: tum quia tunc revera abest infamia, tum quia pœnitens post Matrimonium facilè poterit cognoscere ejus nullitatem, et sic facilè incidere in peccata formalia; præter alia pericula relinquendi filios illegitimos, etc. E converso *Sanch. dict. d.* 38. *n.* 7. *in fine, et Lugo d.* 22. *n.* 24. absolutè dicunt adhuc in eo casu omittendam esse monitionem, quando ipsa probabiliter censetur non profutura. Probabiliùs tamen mihi videtur dicendum cum *Palao p.* 18. §. 2. *n.* 9. *et Salm. c.* 12. *n.* 35, quòd regulariter loquendo, omnino monitio tunc facienda est, tum quia ex Matrimonio nullo frequenter plura inconvenientia oriuntur; tum quia sæpe post tale Matrimonium ignorantia cessare solet, et tunc facilè adest periculum peccandi formaliter. Unde bene ait *Laym. c.* 13. *n.* 6. quòd eo casu monitio facienda et, si aliqualis saltem spes adsit profectûs. Et idem quod de Matrimonio nullo dicit *Spor. de*

Consc. c. 1. *n.* 29, de contractu illicito ineundo. Si verò Confessarius certò moraliter desperet de fructu, tunc meritò dicit *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 540. *cum Aversa* (quibus jam videntur adhærere *Pal. Salm. et Laym.*) quòd omittere debeat monitionem, donec obtineat dispensationem; quia melius est permittere peccatum materiale, quàm præbere occasionem certi peccati formalis. Nec obstat ratio *Holzmanni*, nam (ut dicunt *Sanch. Pontius, Vasq. Salas, Salon*, et alii citati Tom. 1. *l.* 1. *n.* 32.) Sacramenta non exposcunt majorem reverentiam, quàm præcepta divina. Unde si in præceptis divinis permitti potest Materiale peccatum, ut ipsemet *Holzm.* admittit numer. 60. cur non poterit permitti materialis irreverentia Sacramenti in tanta necessitate, ut peccatum formale vitetur.

615. — Sed hîc discutiendus est casus valde facilis eventu, et difficilis solutione. Rogatur : quid agendum, si sponsi accedant ad Ecclesiam ad contrahendum Matrimonium, et alter eorum manifestet Confessario impedimentum occultum, dum omnia sunt parata, et non possit sine scandalo et infamia Matrimonium differri? *Sanch. de Matr. lib.* 2. *d.* 40. *n* 8. *Boss. p.* 1. *n.* 1206. *et Bon. eod. tit. q.* 3. *p.* 15. *n.* 6. *cum Guttier.* suadent, ut pœnitens votum emittat castitatis ad tempus, putà ad mensem. Sed hoc remedium, ut aiunt *Roncag. p.* 172. *q.* 2. *et Auctor. Instruct. pro novis Confess. p.* 2. *c.* 1. *n.* 31. meritò videtur esse periculosum, propter suspicionem quam facilè apud alios ingerere potest; tantò magis quòd passim apud Casuistas tale remedium præscriptum invenitur. Unde *Lugo d.* 22. *n.* 24. *et præfatus Auctor. Instruct. etc.* dicunt tunc consultius esse, quòd Confessarius relinquat sponsos in bona fide, et sinat nuptias contrahere; et huic consentit *Laym. de Pœn. c.* 13. *n.* 6, si omnino desperetur de fructu monitionis. Communissimè verò alii DD. et probabilissimè docent in eo casu posse Episcopum dispensare; ita *Sanchez dict. D.* 40. *n.* 3 *et* 7. *Bon. n.* 4. *Cabass. Tom.* 1. *l.* 3. *c.* 27. *n.* 4. *Pignatel. t.* 3. *Consult.* 33. *Suar. de leg. l.* 6. *c.* 14. *in fine*, *Spor. de leg. p.* 50. *n.* 353. *Conc. de Matr. pag.* 343. *n.* 5. *Pontius. l.* 9. *c.* 6. *n.* 6. *Dian. p.* 8. *tr.* 3. *R.* 80. *Pal. p.* 18. §. 2. *n.* 9. *Salm. de Matr. cap.* 14. *n.* 11. *Viva q.* 6. *art.* 1. *n.* 8. *Elbel p.* 500. *n.* 493. *cum Bon. Fill. Mastr. et Croix de Matr. n.* 838. *cum Vasq. Sylvio, Barbosa, Hurt. Reg. Vill. Salas, Boss. Molfes. Machad.* et aliis plurimis cum *Card.* (qui dicit esse sententiam moraliter certam) et *Pyrrho, ac Corrad.* (qui testatur ita declarasse Sixtum V), et communem vocat Bened. XIV. *de Synod. l.* 7. *c.* 31. *n.* 2. (contra rigidissimum *Fagnanum*, qui in *c. Nimis, de Filiis Presb.* negat, etiamsi id oporteat ad legitimandam prolem in articulo mortis; adversùs communem DD. cum *Pignatel. t.* 3. *Cons.* 33. qui *n.* 8., et aliis id extendit etiamsi impedimentum fuerit publicum). Ratio, vel quia tunc præsumendus est Pontifex delegare Episcopo facultatem dispensandi, quam requisitus certè ei non denegaret; vel quia (ut ratiocinatur *Sanch. num.* 3 et 7.) Episcopus potest in sua Diœcesi quidquid potest Pontifex in tota

Ecclesia, nisi aliquid Pontifex sibi reservavit (juxta id quod plures dicunt *de Matr. vide* infra *n.* 980. *dub.* 1.) ; unde, si Episcopus dispensare nequeat in iis impedimentis, id ex eo provenit quia Pontifex reservat ; sed cùm reservatio fiat propter caritatem et ob bonam Reip. gubernationem, non est verisimile Pontificem dispensationem sibi reservare in casu tantæ necessitatis, quando aliter scandala vitari non possent ; hoc enim esset contra caritatem. Ergo in eo casu intelligitur cessare reservatio, et ideo Episcopus ex sua potestate ordinaria potest tunc dispensare, sicut potest in aliis legibus Pontificiis, quando aditus ad Papam non patet. Et eo casu probabiliter dicunt idem *Sanch. n.* 14. *Elbel l. c. Bon. n.* 6. *cum Valent. Vasq. Salas, Henr. ac Salm. c.* 14. *n.* 12. *cum Con. Pal. Basil. etc.* quòd Episcopi legitimè possint prædictam facultatem dispensandi delegare aliis, etiam generaliter pro omnibus casibus occurrentibus, quia hæc facultas conceditur Episcopis ratione Dignitatis, unde accipit conditiones potestatis ordinariæ. (Vicarius autem Episcopi ratione sui officii hanc facultatem certè non habet, prout notant *Salm. ib.*) Imò addit *Pignatell. t.* 3. *Consult.* 33. *n.* 5. ibique fusè probat, quòd eo casu censetur omnino cessare lex qua prohibetur tale conjugium contrahi ; omnis enim lex (ut ait) ordinatur ad bonum publicum, ut revera est commune apud omnes ex *c.* 2. *de Observ. Jejun.* ubi dicitur quòd necessitas careat lege, et ex *c.* 2. *dist.* 4. ubi S. Isidorus ait : « Erit autem lex honesta, possi- » bilis secundùm naturam, loco temporique conveniens, utilis, » manifesta quoque, etc. » Unde quando lex evadit perniciosa, utique non obligat, ut docet *D. Th.* 2. 2. *qu.* 120. *art.* 1. ubi dicit, quòd cùm aliquid est contra commune bonum, *malum est sequi legem positam.* Idem *Cajet. ib. Nav. c.* 16. *n.* 37. *Soto. de Just. q.* 6. *a.* 8. *Pignatell. tom.* 3. *Consult.* 33. *n.* 5. *cum Covarr. Led.* et aliis passim ; idem *Salm. de Leg. c.* 1. *n.* 15. *et Pal. tr.* 3. *p.* 1. *n.* 4. qui probat cum *Suar. Bon. Vasq. et Salas*, quòd lex bono communi non conveniens, non est lex, neque obligationem inducit. Et ideo ait *Pignatellus,* tunc alium inferiorem legislatore posse declarare, quòd lex impedimenti cesset, et non obliget, cùm in eo casu, si adhuc Pontifex vellet legem obligare, talis voluntas respiceret malum, quia esset causa scandali, quod non est præsumendum. Unde dicit *Ronc. p.* 172. *q.* 2. (cujus opinionem ait Auctor *Instr. pro novis Confes. p.* 2. *n.* 32. *ex Jordano, et Pignatell.* ut supra, non esse rejiciendam tanquam improbabilem et non tutam in praxi) quòd si aliquando nec etiam ad Episcopum aditus pateret, et nullo modo aliter vitari posset gravissimum periculum infamiæ, aut scandali, posset Parochus vel alius Confessarius declarare, quòd lex impedimenti eo casu non obligat, quia eadem ratio (ut supra) tunc urget, nempe quòd cessat lex, quando potiùs est nociva, quàm utilis. Et licèt hic non cesset finis legis in communi, sed in particulari, cùm tamen cessat finis legis in contrarium, lex etiam cessat, ut omnes conveniunt cum *Salm. de Leg c.* 4. *n.* 6. Notant tamen præfati Auctores, quòd esto tunc per-

mittatur contrahi Matrimonium, tamen quantocius (saltem ad majorem securitatem, et ad salvandam reverentiam legibus Ecclesiæ debitam) recurri debet ad S. Pœnitentiariam, ut ab illa dispensatio obtineatur.

614. — Infertur II. quòd ubi non speratur fructus, omittenda est monitio etiam de restitutione facienda, ut dicunt *Laym. c.* 13. *n.* 4. *Lugo d.* 22. *n.* 26. *Ronc. p.* 94. *q.* 4. *R.* 2. *Sporer de Pœn. n.* 795. *Viva q.* 8. *art.* 5. *n.* 5. *Elbel. p.* 344. *num.* 471. *cum Tamb. Sanch. lib.* 2. *d.* 38. *n.* 8 *et* 10. *cum Cano, Henr. Led. Met. et Cord. Holz. tom.* 1. *de Consc. c.* 3. *n.* 53. *cum Henno, et communi, ac Salm. c.* 12. *n.* 34. *cum Vasq. Suar. Con. Pontio, Vill. Aversa, etc.* (contra *Concinam, Hab. ll. cc. et Antoine p.* 534. *q.* 3, qui duo ultimi in assignanda ratione circa monitionem de Matrimonio nullo, et de restitutione facienda, apertè sibi contradicunt.) Ratio est, quia Confessarius, cùm prævidet quòd monendo de restitutione, pœnitens non parebit, et in peccatum formale incidet, magis præcavere debet ejus spirituale damnum quàm damnum alterius temporale. Bene tamen advertunt *Viva*, *et Ronc.* non facilè judicandum quòd pœnitens, cognita veritate, monitioni non obtemperabit.

Infertur III. omittendam esse monitionem etiam quando timentur scandala aliorum, infamiæ, rixæ, et similia; ita *Suar. d.* 32. *sect.* 4. *n.* 3. *Sanch. dicta D.* 38. *n.* 10. *Laym. c.* 13. *n.* 5. *Lugo d.* 22. *n.* 7. *Pal.* §. 2. *n.* 8. *Ronc. pag.* 94. *q.* 4. *R.* 2. *et Salm. c.* 12. *n.* 34. *cum Vasq. Con. Covar. Dicast. et Granado.* Quia semper præstat vitare mala formalia aliorum, quàm materialia pœnitentis.

615. — Excipiendum est tamen I. quando damnum redundaret contra bonum commune; licèt enim Confessarius teneatur ratione sui officii principaliter incumbere bono pœnitentis, nihilominus, cùm ipse sit pars Reipublicæ, et in bonum Reip. Christianæ Minister constitutus, tenetur præferre bonum publicum bono privato pœnitentis; ita cum *Busemb. ut supra, Lugo d.* 22. *num.* 30. *Ronc. l. c. R.* 1. *Salm. c.* 12. *nu.* 37. *cum Aversa, Dic.* et aliis communiter. Hinc omnino monendus est Parochus qui erroneè, etsi ex ignorantia invincibili, circa mores populum instrueret. Item monendus qui bona fide putaret se sacerdotem cùm non esset, ob sacramenta quæ invalidè conferret. Item ignorans nullitatem Matrimonii, si de illa publica sit fama. Item bene addunt *Salm. n.* 40. *cum Busemb.* ex *Lugo d.* 22. *n.* 3. (cujus doctrinam utì saluberrimam Confessariis sequendam proponit Pontifex in Bulla mox citanda) Confessarium debere admonere Episcopos, Prælatos, Principes, Gubernatores, Confessarios, et similes, qui ex ignorantia invincibili perperam se gerunt circa collationem Beneficiorum, electionem Ministrorum, subditorum gubernium, largitionem eleemosynarum de superfluis Beneficiorum, administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etc. Ratio, quia rarò contingit hujusmodi ignorantiam esse inculpabilem, vel non esse perniciosam aliis, qui facilè licita sibi putant quæ à superioribus fieri observant. Imò bene advertit N. SS. P. Benedictus XIV. in sua Bulla *Apostolica*, edita 26.

Jun. 1749 (in *Bullar. t.* 3. *n. XIX.* §. 20.), monendum esse pœnitentem, « si in iis versetur facti circumstantiis, quæ Confessario dissimulante, peccatorem in pravo opere obfirmant, non » sine aliorum scandalo, cùm quis arbitretur ea sibi licere, quæ » ab iis, qui Ecclesiæ Sacramenta frequentant, impunè exerceri » animadvertit. » Præterea bene addit *Lugo,* quòd si Confessarius rationabiliter dubitat, an hujusmodi pœnitentes suo debito satisfaciant, tenetur eos de illo interrogare.

616. — Excipiendum II. si pœnitens interroget, tunc enim Confessarius tenetur detegere veritatem, nec potest dissimulare; quia, cùm ille jam incœperit laborare ignorantia vincibili, dissimulatio Confessarii esset erroris approbatio; ita *Suar. d.* 32. *sect.* 4. *n.* 2 *et* 3. *Laym. c.* 13. *n.* 6. *Pal. n.* 10. *Lugo d.* 22. *n.* 29. *Salm. c.* 12. *n.* 36. et alii communiter cum *Sanch. D.* 38. *n.* 14. qui excipit, si pœnitens non interrogaret cum dubio, sed ex scrupulo; quia tunc (ut ait), dissimulante Confessario, ille etiam remaneret in bona fide. Sed hoc meritò non admittunt *Lugo, et Salm. ll. cit. cum Soto, Led. Lop. etc.* quia stante interrogatione facta, pœnitens faciet postea auctoritate Confessarii, quod antea faciebat ex ignorantia. Rectè verò dicunt *Sanchez. n.* 8. *Suar. Laym. et Sporer ll. cit.* quòd cùm pœnitens interrogat, Confessarius non plus respondere debet quàm ab ipso interrogatur : ex. gr. si quis obstrictus voto castitatis interroget, an Matrimonium propter votum fuerit invalidum, et an teneatur uxori reddere debitum, Confessarius affirmet utrumque, tacens de obligatione non petendi, etiamsi noverit Matrimonium ob aliquod impedimentum dirimens esse nullum.

Excipiendum III. si pœnitens brevi sit monitioni obsecuturus, quamvis in principio non acquiescat; sic enim sapienter loquitur *Laym. c.* 13. *n.* 5. *in fine :* « Confessarius considerare debet quantum et quàm diuturnum incommodum ex monitione timeatur; fieri enim quandoque solet, ut pœnitens initio conturbatus animo salutarem monitionem respuat, postea verò mente sedata eamdem cum fructu recipiat. » Imò dicit *Lugo D.* 22. *n.* 39. *cum Adriano, Med. Cano, et Corduba,* monendum esse pœnitentem, etiamsi scandalum sit passurus, quando scandalum quod timetur brevi mansurum putatur, et spes sit quòd monitio postea brevi habebit effectum suum. Sed hoc melius intelligendum locum habere, prout tradit Benedictus XIV in præfata Bulla *Apostolica l. c.* casu quo, ut ait, « dissimulante Confessario, peccator in pravo opere obfirmaretur cum scandalo » aliorum; vel quando quis in proxima peccati occasione versatur, » sin minùs in externis actibus, saltem in pravis cupiditatibus ac » morosis delectationibus assentiri consuevit. »

Utrùm autem facienda sit monitio in dubio, an sit profutura vel obfutura? Resp. si non timetur de damno, omnino quidem fieri debet; si verò dubitatur tam de damno, quàm de fructu secuturo, tunc Confessarius pensare debet damnum et utile, item gradum timoris damni, ac spei utilitatis, et eligere id quod judicat

præponderare; ita *Lugo d.* 12. *n.* 31. *et Salm. c.* 12. *n.* 39. *cum Dicast. et Aversa.* Cæterùm in dubio regulariter mihi videtur dicendum, quòd mala formalia potiùs evitanda sint quàm materialia. Hinc loquens *P. Concina* de correctione fraterna (*in tract. de Eleemos. c.* 3. *n.* 9.), dicit, quòd in dubio, an correctio sit profutura vel nocitura, omitti debeat, quia (ut ait) imprudenter agit qui dubius operationi morali se committit.

617. — « Resp. 2. Ut Confessarius licitè hoc Sacramentum » administret, debet esse in gratia, alioqui peccabit mortaliter * » (*Vide dicta n.* 31.)*; item debet esse talis, ut per hoc non » exponatur proximo periculo peccandi mortaliter. Pars prior » constat ex dictis de Sacramentis in genere. An verò audiens » plures una quasi vice in mortali tot numero peccata committat, » alii negant, ut *Rod.*; alii affirmant, ut *Bon. hîc.* * (*Vide dicta* » *Tom.* 4. *l.* 5. *n.* 50. *v. Qu.* 6. *ubi id omnino negatur.*)* Pars » posterior patet.

Unde resolvitur hic Casus:

« Confessor conscius sibi peccati mortalis tenetur, antequam » audiat, vel saltem absolvat pœnitentem * (*Vide dicta de hoc* » *lib.* 6. *n.* 36.)* ipse confiteri, vel conteri de suo peccato. Si » tamen vocatus improvisò ad moribundum recolligere se tam » subitò non possit ad contritionem eliciendam, vel bona fide putet » se elicuisse, non peccat absolvendo. *Præpos. Lugo, Tamb.* » *l.* 3. *c.* 2. §. 3. * (*Vide dicta n.* 33.)*

618. — « Resp. 3. Si malè absolvit, committendo defectum » essentialem, v. g. si non protulit formam, vel absolvit à reservatis non subditum, tenetur inducere ad repetendam confessionem, si sine scandalo, infamia, fractione sigilli, et nocumento » suo possit: sin minùs, non tenetur. Si non absolvit à censura, » potest ab eadem (si, vel quando habuerit potestatem) absolvere absentem. * (*Vide dicenda de Censur. num.* 117.)* *Bonac.* » *de Cens. in comm. d.* 1. *q.* 3. *p.* 6. *ex Suar. Fill. t.* 11. *c.* 10. » *qu.* 6. *Reg. Nav. Rodr.*

« Si non interrogavit sufficienter numerum, speciem, vel alias » circumstantias, regulariter ad nihil tenetur, nisi ad pœnitentiam agendam; monere enim extra Confessionem non debet, » cùm judicium sit finitum. Si tamen redeat ad confessionem » idem pœnitens, debet moneri de defectu commisso, quia alioqui » hæc confessio non erit integra, cùm quædam non sit debitè » confessus.

« Dixi, *si non interrogavit*: quia si positivè dixit, non teneri » confiteri numerum, speciem, etc. debet monere, si sine gravi » scandalo et detrimento potest; quia est causa, quòd alter præceptum grave, scilicet confitendi illa peccata, violet. *Lugo* » *d.* 22. *sect.* 3.

« Si neglexit monere de restitutione, moneat, siquidem commodè potest, (vel in confessione, vel extra, obtenta priùs ab » ipso venia; ea verò negata, ad nihil ultra teneri docet *Tamb.*

» *l.* 3. *c.* 8. *Sanch contra Suar.*) quia tenetur ex caritate : si » non commodè potest, Deo commendet. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. » *Henr. Suar. Sylo. Mercer. in* 3. *p. q.* 9. *art.* 1. *Dian. p.* 4. » *R.* 198. et *p.* 1. *t.* 4. *R.* 109. Quòd si tamen (ex gravi, seu » mortali culpa contra jus alterius) dixisset, eum non teneri ad » restitutionem, vel aliter (v. g. opinionem falsam persuadendo) » esset causa efficax, cur non restituat, vel aliunde detrimentum » accipiat ipse, vel alius; tenetur ipsemet restituere, nisi moneat » tempestivè, priusquam pœnitens fiat impotens; quia actione » sua fuit injusta causa damni. Si verò sine gravi culpa id fecit, » tenetur nihilominus monere pœnitentem, si commodè potest : » alioqui ipse obligatur, sicut casu priore. Si non commodè » potest, excusabitur. V. *Suar. Con. d.* 8. *d.* 77. *Bon. Dian. t.* 2. » *m. R.* 1. *Lugo d.* 22. *s.* 3. *n.* 61. et supra *l.* 3. *t.* 5. *c.* 2. *d.* 1. » *art.* 2. *cas.* 12. »

619. — Hîc distinguere oportet plura dubia, quæ hoc punctum concernunt. Dubitatur I. Ad quid tenetur Confessarius, si erravit circa valorem Sacramenti? Si erravit sine culpa, conveniunt omnes non teneri cum gravi incommodo famæ vel honoris monere pœnitentem de errore; ita *Lugo d.* 22. *n.* 58 *Salm. cap.* 12. *n.* 56. *Sporer p.* 274. *num.* 803. *Viva. q.* 8. *art.* 5. *n.* 10. *Elbel p.* 332. *n.* 437, et alii passim. Ratio, quia tunc Confessarius tenetur ad monitionem tantùm ex caritate, quæ non obligat cum gravi incommodo. Hoc tamen valet pro Confessario delegato; aliter enim videtur dicendum de Parocho, juxta dicta *Tom.* 1. *l.* 2. *n.* 40. *v. Strictiùs,* eò quòd Parochus tenetur ex justitia reparare grave damnum spirituale subditorum. Rectè autem addunt præfati AA. quemcumque Confessarium teneri advertere pœnitentem de nullitate absolutionis ei collatæ, si ille sit in articulo mortis, vel in gravi periculo non ampliùs se confitendi. Sed quid, si Confessarius cum culpa gravi erravit circa valorem Sacramenti, an tunc teneatur monere cum gravi suo damno? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Bonac. q.* 7. *p. ult. n.* 4. *Suar. d.* 32. *sect.* 6 *et* 7. *cum S. Anton. Sylvest. Nav. et Cord.* et probabilem censent *Salmant. c.* 12. *n.* 56. *cum Vasq. Hurt. Aversa, etc.* Ratio, tum quia tale præceptum non videtur obligare cum tanto dispendio; tum quia, sicut ipse pœnitens non teneretur cum tanto incommodo sua peccata confiteri si monitus esset; ita nec Confessarius. Excipit tamen *P. Suarez,* si Confessarius deceperit pœnitentem, relinquendo illum in occasione proxima peccandi. *Secunda* verò sententia, quam sequimur, affirmat, et hanc tenent *Lugo, Viva, Spor. et Elb. ll. cc.* item *Tamb. Meth. Conf. l.* 3. *c.* 8. *n.* 5. *ac Leand. ap. Salm. loc. cit.* Ratio, quia, licèt Confessarius ex caritate onus susceperit audiendi Confessionem pœnitentis, tamen, postquam audivit, tenetur ex officio, et ex quasi contractu cum pœnitente inito ritè ipsi ministrare Sacramentum; unde, si invalidè ministraverit ex sua culpa, tenetur utique etiam cum gravi suo damno (petita licentia) illum de errore monere; et sic respondetur primæ

rationi oppositæ. Respondetur item secundæ, quòd pœnitens, si monitus esset, posset sine Confessione aliter sibi providere eliciendo actum contritionis; at Confessarius non potest ipsum inscium relinquere in tanto gravi suo damno carentiæ gratiæ Sacramentalis. Diximus, *petita licentia*, nam probabiliùs (contra alios) dicunt *Coninck, Bon. et Spor. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1785, quòd si ex monitione gravis sequeretur offensio pœnitentis, non tenetur tunc Confessarius, nec potest monere, quia sigillum læderetur juxta dicenda *n.* 622. Item probabile videtur cum AA. primæ sententiæ, quòd si pœnitens iterùm alteri confessus fuerit, tunc non tenetur Confessarius cum gravi incommodo eum monere de nullitate primæ Confessionis. Ratio, quia tunc jam moraliter certò pœnitens supponitur justificatus; et ideo sicut ille non tenetur cum gravi dispendio procurare integritatem Confessionis, ita nec Confessarius. Et idem potest dici, si pœnitens Eucharistiam deinde susceperit, quia (ut diximus de *Sacram. in genere n.* 6. *cum D. Thoma*, et aliis communiter) Eucharistia cum attritione et bona fide suscepta, per accidens primam gratiam confert.

620. — Dubitatur II. Quid si error non fuerit circa valorem, sed circa integritatem Confessionis, nempe si Confessarius neglexerit interrogare de speciebus, et numero peccatorum? Respond.: Si Confessarius in hoc negativè se habuit non interrogando, tunc non tenetur monere de errore, nisi intra Confessionem, ut cum *Busemb.* dicunt *Lugo d.* 22. *n.* 75. *Sporer n.* 804. item *Suar. et Arriaga apud Croix n.* 1779. Et hoc etiamsi Confessarius culpabiliter interrogare neglexerit. Ratio, quia obligatio faciendi Confessionem integram directè afficit pœnitentem, non Confessarium; unde, licèt Confessarius teneatur intra Confessionem interrogare pœnitentem de speciebus, et numero peccatorum, ut efformet judicium de statu causæ et pœnitentis, finito tamen judicio, cessat in Confessario hujusmodi obligatio. Si verò ipse positivè induxit pœnitentem, ne explicaret ille species sive numerum, tunc, si cum culpa gravi id fecerit, tenetur etiam extra Confessionem cum licentia pœnitentis eum monere de errore, sed sine scandalo, et sine gravi suo damno; ut bene aiunt *Lugo n.* 73. *et Sporer l. c.;* nam sicut grave damnum excusat pœnitentem ab integritate Confessionis, ita etiam Confessarium. Quòd si Confessarius in hoc non graviter peccaverit, tunc multò minor causa sufficiet ad eum excusandum à monitione facienda. Hinc rectè aiunt *Lugo l. c. Tamb. l.* 3. *c.* 8. *n.* 3. *cum Fill. ac Suar. Arriaga apud Croix dict. n.* 1779. quòd Confessarius, qui bona fide deobligavit pœnitentem ab explicanda specie sive numero, regulariter non tenetur admonere extra Confessionem, quia regulariter (dico semper) sine incommodo et rubore id facere non potest.

621. — Dubitatur III. Ad quid tenetur Confessarius, si positivè deobligavit, vel non monuerit pœnitentem de restitutione facienda? Respondetur: Si illum positivè deobligavit cum sua

culpa gravi, omnes dicunt teneri ad monitionem, etiam cum gravi incommodo, vel intra Confessionem, si pœnitens brevi ad confitendum redeat; vel extra petendo licentiam, si non redeat. Aliàs non monendo, vel monendo postquam pœnitens factus sit impotens, tenebitur ipse Confessarius ad restitutionem; casu quo (intelligendum) pœnitens jam restituisset, si fuisset monitus. Ita communiter *Lugo d. 22. n. 61. Pal. p. 18. §. 3. n. 6. Bonac. de Restit. q. 7. p. 4. §. ult. n. 22. Viva de Pœn. q. 8. a. 5. n. 10. Elbel p. 233. n. 439. Sporer p. 274. n. 805. et Salm. c. 12. n. 50. cum Gran. Gabr. Bonasp.* et aliis passim. Ratio, quia Confessarius suo injusto consilio jam fuit causa damni. Si verò sine culpa gravi pœnitentem deobligavit, non tenetur jam cum gravi suo incommodo illum de restitutione monere; tenetur verò, si commodè potest, ut dicunt *Salm. n. 51. cum Aversa, et Dicast.* Imò tenetur etiam cum aliquali suo incommodo, ut rectè aiunt *Lugo numer. 66. et Elbel, Viva, ac Sporer ll. cc.* quia ex caritate quisque tenetur cum levi incommodo reparare grave damnum proximi.

An autem Confessarius, si tunc omittat monere, cùm possit sine gravi suo incommodo, teneatur ipse ad restitutionem? Negat *Sanch. Cons. l. 1. c. 3. dub. 5. n. 2.* eò quòd Confessarius (ut ait) tunc non tenetur ex justitia monere, cùm non sit causa positiva damni, sed tantùm negativa, tacendo scilicet manifestari pœnitenti ejus cognitam obligationem; tenetur ergo ad monendum tantùm ex caritate, quæ non obligat ad restitutionem. Et consentit huic opinioni *Cajetanus v. Restitutio c. 7. in fine,* ubi sic dicit: « Si data opera (Confessarius) docuit falsa, putans esse » vera, non tenetur lege justitiæ. » Et idem ait *Nav. ap. Sanch. l. c.* Sed communiùs et veriùs affirmant *Lugo n. 63. Sporer, Elbel, Viva ll. cc. et Salm. n. 51. cum Aversa, Dicast. etc;* item *Aragon. et Salon. apud Sanchez.* Ratio, quia, licèt Confessarius sine culpa saltem gravi pœnitentem deobligaverit à restitutione debita, tamen, cùm suum consilium pergat influere in damnum creditoris, cognito errore, tenetur ipse ex justitia causam damni auferre, si commodè potest, aliàs obligatur restituere, cùm hîc et nunc ipse sit causa damni, prout si quis sine culpa gravi accendit ignem in segetem alienam, tenetur postea (si commodè potest) ex justitia illum extinguere. Vide dicta *Tom. 3. l. 3. n. 994.* Bene autem advertunt *Busemb.* ut supra, *Lugo n. 64. et Bonac. l. c.* quòd cùm Confessarius jam monuerit pœnitentem, priusquam ille fierit impotens, tunc ad nihil tenetur, etiamsi culpabiliter antea eum deobligaverit à restitutione; quia consilium tunc solùm influebat ex auctoritate Confessarii, unde, revocato consilio, cessat sua auctoritas influere.

Sed quid si pœnitens tempore Confessionis erat dispositus ad restitutionem, si monitus fuisset, et postea, mutato animo, nollet monitus restituere cùm posset? *Antoine, pag. 544. qu. 10. R. 2.* dicit quòd tunc Confessarius ad nihil tenetur, quia tunc Confessarius sua monitione jam aufert causam damni, et ideo si pœnitens non restituit, id ex ejus malitia provenit. Sed meritò sapien-

tissimus *Lug. d. n.* 64, non excusat Confessarium eo casu à restitutione : ratio, quia, esto is qui auctoritativè dat pravum consilium, revocato consilio, ad nihil ampliùs teneatur, ut communiter docent DD. *Tom.* 2. *lib.* 3. *n.* 559. hoc tamen procedit, quando damnum non est adhuc factum; non verò cùm ex consilio damnum est jam illatum alteri. Quando autem Confessarius positivè, et culpabiliter deobligat pœnitentem dispositum ad restituendum, tunc ipse est causa, ut actu damnum creditori inferatur, cùm aliàs si non deobligaret, jam actu fieret restitutio. Unde, si damnum jam actu infertur, Confessarius, etiamsi postea quærat inducere pœnitentem ad restituendum, si ille renuat, non excusabitur ipse à restitutione, cùm ipse fuerit causa damni illati.

Hoc, si Confessarius positivè restitutionem impedivit. Si verò negativè se habuit, negligendo monere pœnitentem de restitutione tunc distinguendum : Si inculpabiliter id egerit, non tenetur quidem cum gravi suo incommodo monere pœnitentem; sed tenetur cum aliquali, ut diximus, quia caritas obligat quemquam ad reparandum cum levi suo incommodo grave nocumentum proximi. Et in hoc advertit *Lugo d.* 63. incommodum mensurandum esse respectivè ad damnum; quod si sit gravissimum, aderit fortè obligatio illud reparandi etiam cum notabili incommodo. Si verò Confessarius culpabiliter neglexit monere de restitutione, meritò dicunt *Lugo, Elbel, ll. cc.* teneri cum majori suo incommodo ad monitionem faciendam. An autem omittendo hanc monitionem, teneatur ipse restituere? Si inculpabiliter omittit, conveniunt omnes ad nihil teneri. Sed dubium est, si culpabiliter omittat, an teneatur ad restitutionem? *Prima* sententia absolutè affirmat, et hanc tenent *Nav. t.* 17. *n.* 22. *Fill. tr.* 32. *c.* 3. *q.* 12. *n.* 79. item *P. Nav. Mol. Sayr. Med. Arag. etc. apud Bon. de Rest. d.* 1. *q.* 2. *p.* 11. *n.* 15. Quia (ut aiunt) Confessarius ex officio tenetur pœnitentem docere de sua obligatione, aliàs non docendo, ipse est causa damni. *Secunda* sententia, quam tenent *Less. l.* 2. *c.* 13. *n.* 77 *et* 78. *et Antoin. p.* 544. *q.* 10. *R.* 3 censet Confessarium delegatum non teneri : teneri verò Parochum, quia Parochus ex officio obligatur impedire, ne sui subditi damnum aliis inferant. *Tertia* verò sententia communissima, quam tenent *Suar. d.* 22. *sect.* 6. *n.* 9. *Pal. p.* 1. 8. §. 3. *n.* 6. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 6. *n.* 5. *l.* 2. *c.* 11. *n.* 23. *Cabass. l.* 6. *c.* 13. *n.* 11. *Azor.* 3. *p. l.* 4. *c.* 16. *q.* 3. *Elbel n.* 440. *Salm. de Pœnit. c.* 12. *n.* 52. *Croix n.* 1781. *cum Vasq. Dian. p.* 1. *tr.* 1. *R.* 1. *Bon. l. c. cum Sa, Valent. et Reg. Lugo d.* 22. *n.* 67. *cum Conc. Maldero*, et communi (ac probabilem putat ipse *Less. l. c.*), docet Confessarium, sive delegatum sive Parochum, non teneri ad restitutionem. Ratio, quia delegatus tenetur ad monitionem ex sola caritate, quæ non obligat ad restitutionem. Parochus autem, cùm ipse sit constitutus tantùm pro bono spirituali subditorum, tenetur quidem ex suo munere damna ipsorum spiritualia impedire, non autem temporalia aliorum. Et hoc verius puto dicendum (quidquid confusè dicat *Croix l. c.*), etiamsi

Confessarius studiosè negligat monere pœnitentem, ut ipse non restituat; quia adhuc tunc deest positivus influxus in damnum aliorum, qui omnino requiritur ad obligationem restitutionis, ut fatetur idem *Croix l.* 3. *p.* 2. *n.* 148. et communiter docent DD. juxta *dicta Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 584.

622. — Dubitatur IV. an Confessarius possit loqui extra Confessionem cum pœnitente de defectu commisso in Confessione, sine ipsius licentia? *Prima* sententia dicit non solùm posse, sed etiam teneri, et hanc tuentur *Suar. d.* 33. *sect.* 5. *n.* 3. *Petroc. t.* 4. *p.* 96. *n.* 3. *Spor. n.* 822. *et Fill. Turr. Hurt. Meratius, Lohn. etc. apud Croix n.* 1776. et probabilem putant *Laym. c.* 14. *n.* 15. *Pal. p.* 18. §. 3. *n.* 6. *Escob. l.* 16. *n.* 675. *Bon. p.* 15. §. *ult. n.* 21. *et Salm c.* 14. *n.* 44. Ratio, quia talis monitio supplet, et perficit eamdem Confessionem inchoatam, quæ imperfecta manserat; unde, etiamsi pœnitens licentiam negaret, poterit Confessarius ei manifestare defectum, cùm esset tunc ille irrationabiliter invitus. *Secunda* verò sententia cui subscribo, id negat, eamque tenent *Sanch. de Matr. l.* 3. *dist.* 16. *n.* 3. *Lugo dist.* 23. *n.* 139. (qui ait contrariam repugnare communi sensui Theologorum) et probabiliorem censent *Croix, Pal. Escob. ll. cc. cum Soto, Vict. Fagn. Rodr. Philiarc. et Salm. ib. cum Sylvia, Val. Bonac. Reg. Aversa, Gab. Megala, Graff. et Dian.* Ratio potissima, quia, licèt monitio illa fiat ad reparandum defectum præteritæ Confessionis, attamen, cùm non sit cum illa conjuncta, et judicium jam fuerit completum, evadit illicita, eò quòd esset quædam peccati exprobratio, et ideo odiosam Confessionem redderet. Hoc tamen intelligendum, si Confessarius judicium jam perfecerit, absolutionem impertiendo; nam si non absolverit, vel quia oblitus fuerit absolutionem dare, vel quia eam malè protulerit, tunc valde probabiliter dicit *Croix dicto n.* 1776. *cum Stoz, et Arriaga,* bene posse Confessarium, non petita licentia, dicere pœnitenti eum non absolvisse; tunc enim revera nulla intervenit peccati exprobratio.

623.— Quæ et quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes?

« Respondetur 1. Quivis Sacerdos etiam simplex, quando non » est alius paratus tenetur in extrema necessitate, v. g. in peri- » culo mortis, audire et absolvere volentem confiteri. Ratio est » lex caritatis. »

« Resp. 2. Parochus, et quivis Sacerdos curatus tenetur audire » confessionem sui subditi, non tantùm in casu necessitatis, aut » præcepto confessionis urgente, sed etiam, saltem per se, vel » alium, quoties pœnitens id rationabiliter petit; v. g. si sit in » gravi aliqua difficultate spirituali, vel velit promereri Jubi- » læum, etc. quia tenetur ejus bonum spirituale promovere. *Suar.* » *Vasq. Lugo, etc.* Si tamen nimis frequenter, vel intempestivè » peteret, excusaretur. *Avers. q.* 16. *sect.* 11. Quòd si etiam semel » tantùm, vel bis negaret, aut differret, non peccaturum graviter, » ob levitatem materiæ, docet *Suar.* contra *Bon.* Admittitque

» *Aversa l. c.* si non petat ex urgenti occasione, v. g. solemnis » festi, etc. * (*Vide dicta hoc lib. 6. n.* 58.)*

« Resp. 3. Quotiescumque pœnitens ex mera devotione vult » confiteri, Parochum teneri illum audire, contra *Sylv. Reg. etc.* » docent *Azor. Suar. Con. Bon. Molf. Lugo etc.* Sed rectè li- » mitat *Avers. l. c.* si non adsint alii Confessarii delegati, et » Parochus non legitimè impediatur.

« Resp. 4. Reliqui Sacerdotes, per se loquendo, non tenentur » audire confessiones; si tamen cœperint, tenentur absolvere, nisi » quid obstet, neque possunt remittere ad alium : quia pœnitens » eo ipso habet jus ad absolutionem, nec potest fructu, et gratia » Sacramenti privari. *Avers. loc. cit.* »

624. — Rogatur I. An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere moribundum existentem in mortali? *Prima* sententia negat teneri, et hanc defendunt *Nav. Man. c. 24. n.* 9. *Coninch.* 25. *n.* 89. item *Soto, Mald. et Sa, ap. Lugo d.* 22. *n.* 12. qui probabilem putat. Ratio, quia dum proximus potest absolutè à periculo damnationis se liberare, eliciendo actum contritionis, non est in tanta necessitate, ut alter teneatur ei succurrere cum periculo vitæ. Limitat verò *Coninch. l. c.* si talis infirmus sit in extrema necessitate, nempe si ignoret contritionem esse sibi necessariam, vel nesciat eam elicere : quod revera censeo in rudibus ut plurimùm accidere. *Secunda* tamen sententia, quæ mihi magis arridet, affirmat, eamque tenent *Suar. d.* 9. *sect.* 2. *n.* 3. *et d.* 32. *sect.* 7. *n.* 1. *Tourn. p.* 282. *et Valent. ac Lorca ap. Lugo n.* 12. Ratio, quia esto in rigore loquendo posset moribundus per contritionem sibi providere, tamen non potest negari, quòd magno periculo exponatur ille suæ æternæ salutis, si absque absolutione relinquantur; et sicut cùm certa est damnatio proximi si non absolvatur, teneris certam mortem subire, ita dico, cùm proximus est in probabili periculo damnationis, teneris ei subvenire cum probabili periculo mortis, ex lege caritatis, quæ obligat in pari periculo exponere vitam temporalem ad salvandam vitam proximi spiritualem. Si tamen Sacerdos nesciat, eum esse in mortali, non tenetur absolvere cum periculo vitæ, ut dicunt *Tolet. et Verricel. apud Tourn.* qui non reprobat.

625. — Rogatur II. An simplex Sacerdos, qui degit in Oppido ubi talis esset penuria Confessariorum, ut incolæ gravi laborarent necessitate spirituali, utrùm hic tutus sit in conscientia, si negligat Confessiones excipere, vel, cùm possit, ad eas excipiendas se habilem reddere? Apud nullum auctorem de re morali tractantem hoc dubium inveni discussum, tantùm ad manus mihi pervenit quidam libellus, cui titulus (*Parroco de Villa p.* 308.) et cujus auctoris doctrinam ac pietatem varia ejus Opuscula satis comprobant; ubi hæc habentur : *Chi ha talento per Confessare, e vede nella sua terra la mancanza della Confessione, e conosce o che non si frequenta, o si strapazza, e tenuto ad amministrare tal Sacramento; e se non è d'eta molto avanzata, è tenuto in conscienza ad abilitarsi al meglio che può.* Affert idem auctor

auctoritatem Patris Pavone Societatis JESU, viri admodum docti et pii, qui in suis operibus sic scripsit : *L'obbligo come Sacerdote è di ubbidire al mio Prelato, quando mi comanda che confessi, e non ho legittimo impedimento, perchè il Prelato può comandarmi, ed io non ho ragione di tener ozioso il talento... Di più ho obbligo di offerirmi al Vescovo, e di chiederli facolta di confessare, quando io mi accorgo essere in grave bisogno il popolo per mancamento de' Confessori.*

Breviter dicam super hoc puncto quid sentiam. Certum est, quòd Sacerdotes sunt à Deo constituti, ut saluti animarum incumbant ; sicut enim divinus Pater misit Filium suum, ut salvaretur mundus per ipsum, ita Christus Dominus misit Sacerdotes, ut in suum Officium succederent, et pro eo legatione fungerentur, ut ait Apostolus 1. *Cor.* 3 et ipse Christus Dominus (Joan. 20. 21.) : *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.* Ideo Concilium Trident. *sess.* 23. *c.* 14. requirit, ut promovendi ad Presbyteratum, « ad populum docendum ea quæ scire omnibus necessarium » est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta.... idonei com- » probentur. » Præcipua autem Sacerdotum obligatio est ministrare Eucharistiæ et Pœnitentiæ Sacramenta, ad hoc enim sacrificandi et absolvendi à peccatis confertur eis duplex potestas. Imò specialiter ad hoc munus absolvendi Christus Dominus Spiritum sanctum infudit, ut ipse testatus fuit *loc. cit.* dicens : « Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Hæc cùm dixisset, in- » sufflavit, et dixit eis : Accipite Spiritum sanctum ; quorum » remiseritis peccata, remittuntur eis. » Ergo, si Christus misit Sacerdotes præcipuè ad salvandas animas, absolvendo eas à peccatis, sequitur hoc esse proprium Sacerdotum munus, ac consequenter ipsos teneri saltem in gravi populorum necessitate suam potestatem exercere, et ad hoc se habiles reddere, ne dicatur, quòd in vacuum gratiam Dei receperint (2. *Cor.* 6.). His positis, non video quomodo Sacerdotes illi, qui ob desidiam ab hoc onere se subtrahunt, possint esse tuti in conscientia, et excusari ab exprobratione Domini, ac à supplicio damnationis inflicto servo illi otioso qui talentum abscondit, ut habetur *Matth.* 25. 18 quem textum Interpretes (ut *Cornelius à Lapide, Calmel et Tirinus*, cum *S. Ambrosio*) propriè explicant de eis, qui possunt sua opera procurare animarum salutem, et negligunt : « Notent » hoc (ait Cornelius) qui ingenio, doctrina, aliisque dotibus » sibi à Deo datis non utuntur ad suam aliorumque salutem, ob » desidiam, vel metum peccandi : ab his enim rationem reposcet » Christus in die Judicii. » Nec dicant hujusmodi Sacerdotes satis suam obligationem explere, si alio modo animabus subveniant, nempe instruendo, corrigendo, orando, quin Sacramentum Confessionis ministrent ; nam illis tenentur subvenire in eo, quo indigent ad propriam salutem. Si enim proximus indiget cibo, in cibo debes ei subvenire, non in vestibus. Sæpe autem accidit in Oppidulis, quòd plures fortè non egeant instructione, aut monitione, quia fortè jàm sunt satis instructi et parati ad Confessionem ;

sed deest ipsis Sacerdos, qui eorum Confessiones excipiat. Nec valet dicere, quòd Sacerdos simplex, si teneretur Confessiones excipere, teneretur tantùm ex caritate, sed hæc non obligat cum gravi incommodo, prout esset labor insumendus ad acquirendam scientiam satis necessariam ad excipiendas Confessiones. Nam respondetur, quòd licèt exercitium Confessiones excipiendi sit opus caritatis, tamen non oritur ex simplici motivo caritatis, sed ex proprio Sacerdotis Officio, cui ex Christi institutione hæc obligatio est annexa, eique satisfacere debet Sacerdos, quando urget populi necessitas. Hæc mihi dicenda videntur : cæterùm sapientiorum judicio ea seduliùs consideranda relinquo.

DUBIUM VI.

Quæ scientia et prudentia requiratur in Confessario.

626. De obligatione intelligendi peccata pœnitentis. — **627.** De Scientia Confessarii ad debitum judicium formandum de peccatis? — **628.** Quando excusetur Confessarius minùs idoneus ? An Regulares teneantur intervenire Congregationibus casuum conscientiæ? *ibd. v. Nota.*—**629.** De prudentia Confessarii circa interrogationes; et de obligatione interrogandi quoad peccata omissa ? — **630.** Quid si ei constet peccatum, quod pœnitens negat ? Et quid si illud sciat ex Confessione complicis ? — **631.** Hæc diligentiùs discutiuntur. — **632.** De interrogationibus in materia castitatis.

626. — « Resp. 1. Ut Sacerdos ritè absolvat, debet, quantùm » moraliter fieri potest, omnia peccata pœnitentis intelligere, » quia alioqui is frustra teneretur recensere. »

Unde resolves :

« 1. Peccat, qui absolvit eum, cujus peccata per negligentiam » non satis intellexit, quia fert sententiam, incognita causa. Va- » lidam nihilominus esse absolutionem, sive propter somnum, etc. » ut dictum supra *c.* 1. *dub.* 3. *ar.* 4. sive propter cantum, vel » linguam impeditam pœnitentis (sine hujus tamen culpa) » aliqua non intellexerit, docet *Dian.* 3. *p. t.* 4. *R.* 109. *et p.* 4. » *t.* 4. *R.* 198. Item *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. *ex Henr. Suar. Sylv.* » *Merc. in* 3. *p.* eò quòd essentia et effectus Sacramenti consis- » tere possit absque integra et specifica peccatorum explicatione, » si sine culpa pœnitentis omittantur. V. *Dian. l. c.*

« 2. Si tamen pœnitens post confessionem intelligat, unum, » vel plura mortalia non fuisse intellecta, debet ea repetere in » sequenti confessione, sive apud eumdem, sive apud alium Con- » fessarium. *Laym. Dian. ll. cc.*

« 3. Confessarius absolvens ex ignorantia, quem absolvere non » poterat, dupliciter peccat; nimirum ignorantia eorum, quæ ad » officium suum spectant, et indebitè absolvendo. *Tann. in t.* 2. » *d.* 4. *q.* 9. *d.* 1. *n.* 12. *Lugo d.* 16. *s.* 4. *n.* 185.

627. — « Resp. 2. Ut Confessarius validè absolvat requiritur

» et sufficit cognoscere peccata, saltem sub confusa ratione pec-
» cati. Ut verò licitè, requiritur ea scientia, ut possit ferre pru-
» dens judicium in hoc foro; ideoque debet scire 1. quæ sint
» mortalia, quæ venialia, saltem ex genere suo. *) *Nota hîc*
» *ex Lugo d. 22. n. 70. Spor. n. 783. Holzm. n. 727. et Salm. de*
» *Pœnit. c. 12. n. 4. cum Gran.* non esse necessarium, ut Con-
» fessarius in omnibus judicet, quæ sint peccata gravia, vel levia;
» sufficit, si sciat hoc judicare in iis quæ communiter occurrunt:
» reliqua autem audiat, et absolvat. *Insuper docent Salm. l. c.*
» *cum Suar. Sanch. Dic. Con. etc.* quòd licèt in aliquo casu Con-
» fessarius non discernat, quæ sint gravia, aut levia: si pœni-
» tens bona fide dicit peccatum suum, Confessio valet: et quamvis
» postea advertatur fuisse mortale, non est cur repetatur in alia
» Confessione.) * 2. Species, et circumstantias necessariò expli-
» candas. 3. Spectantia ad restitutionem bonorum, et famæ.
» 4. Casus reservatos, et excommunicationes saltem communiores.
» 5. Censuras, et irregularitates communiores, pro Sacerdotibus.
» 6. Requisita in pœnitente ad bonam dispositionem. 7. Remedia
» peccatis opportuna. Circa quæ omnia notantur hæc tria.

« *Primò* sufficere, si ea sciat mediocriter, ita ut saltem norit
» prudenter de omnibus dubitare, et doctiores se, vel libros con-
» sulere. * (*Meliùs dicunt Salm. de Pœn. c. 12. n. 7. cum Suar.*
» *et communi*, satis esse, si Confessarius intelligat, quæ frequen-
» tiùs accidunt, et de aliis sciat dubitare.) *

« *Secundò* majorem minoremque requiri, ac sufficere scientiam
» pro diversitate locorum, et pœnitentium. *Bon. dist. 5. q. 7.*
» *p. 2. §. 2.*

» *Tertiò*, graviter peccare tum eum, qui sine sufficienti scientia
» huic muneri se ingerit, tum eum, qui talem sine necessitate
» constituit, aut, cùm possit corrigere, tolerat. *Laym. lib. 5. c. 13.*
» *Bon. l. c. Lugo.* »

628. — Excusatur tamen Confessarius, qui caret sufficienti scientia, si adsit necessitas, nimirum si aliter pœnitentes deberent diu carere Confessione, ut evenit in captivis; Ita *Lugo d. 22. n. 74. et Salm. de Pœn. c. 12. n. 12. cum Suar. etc.* Et idem dicunt *Lugo ib. et Aversa ap. Salm. l. c.* pro parvis oppidis, aut triremibus, ubi (ut aiunt), si haberi nequeunt docti Sacerdotes, deputari possunt minùs docti, quales possint haberi. Admonendi tamen hi sunt de obligatione addiscendi.

Cæterùm, qui ad hoc munus excipiendi Confessiones inhiant, non facilè sibi suadeant, quòd satis idoneos ad tantum munus se reddere possint sine diuturno studio scientiæ moralis; pro qua certè non sufficit aliquam percurrere Summulam earum quæ circumferuntur; nec satis est generalia principia hujus facultatis scire, ut quidam, qui (Casuistas contemnentes) Litteratorum arrogant sibi nomen, autumant. Moralis enim scientia non solùm valde necessaria est Christianæ Reip. cùm ex ea dependeat bonum regimen animarum, sed etiam est summopere difficilis; tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium aliarum, scientiarum of-

ficiorum, et artium; tum quia tot diversas complectitur materias inter se dissitas; tum quia in magna parte constat tot legibus positivis, quæ nonnisi apud Casuistas allatæ inveniuntur, et maximè apud Recentiores, cùm hujusmodi leges in dies prodeant; demum difficillima evadit propter innumeras casuum circumstantias, ex quibus resolutionum pendet variatio: nam ex circumstantiarum diversitate diversa applicanda sunt principia: et in hoc difficultas consistit, cùm nequeat id fieri sine magna discussione, vel plurium accurata lectione librorum, qui res examinant et dilucidant.

Nota obiter hîc, quòd Episcopus non possit cogere Confessarios regulares ad interveniendum in Congregationibus Casuum conscientiæ, ex Decl. S. C. quam refert *P. Zacharia apud Croix l. 6. p.* 1520. Sed contra adest Decr. S. C. Disciplinæ respectu ad superiores regulas Italiæ datum 8 Nov. 1752, et approbatum à Benedicto XIV. (V. Append. appositam in calce To. IV Bullarii præfati Bened. XIV Vol. 12. edit. Mechl. p. 251.) ubi provisum fuit, ut in omnibus Conventionibus Regularium in quibus sunt Confessarii ab Episcopo approbati, omnino fiat Lectio, et conferentia casuum conscientiæ, juxta Decreta Clementis VII et ubi conferentia non fit, teneantur prædicti Confessarii assistere conferentiæ casuum ab Episcopo statutæ.

« 1. Si pœnitens advertat, Sacerdotem non percipere peccati » gravitatem, tenetur illum monere, se peccasse mortaliter.

« 2. Qui sciens prudens confitetur ei, quem scit suam conscien- » tiam dijudicare non posse, tenetur confessionem repetere apud » peritiorem: quia graviter peccaret sic confitendo.

629. — « Resp. 3. Prudentia requiritur tum in instructione, » monitione, curatione pœnitentis, tum in interrogatione. Et » quidem si prudenter judicet integrè esse confessum, v. g. quia » bene instructus potest, et solet adhibere diligentiam debi- » tam * (*Vel quia de brevi est confessus*) *, non tenetur quid- » quam interrogare, aliàs tenetur, ut habet communis (*Dian. » tamen *p. 2. tr. 15. R. 7. ex Nav. et Valer.* negat esse mortale, » non examinare aliquam circumstantiam ex oblivione. Vide. » etiam *C. de Lug. d.* 22.) : quia tanquam judex debet curare » integritatem judicii, et tanquam medicus, ut morbi, et vulnera » perfectè detegantur; cavendo interim 1. Ne examen sit curio- » sum de non necessariis, unde Confessarii existimatio, Sacra- » menti dignitas, et pœnitentis profectus minuatur. 2. Ne sit » indiscretum, v. g. de iis, quæ moraliter certum est à tali non » solere committi, vel ex quibus discat peccare pœnitens, vel de » inverecundis inverecundè, vel de numero nimis anxiè, si ex » dictis probabiliter æstimari possit. 3. Ne sit intempestivum, et » sinatur priùs se explicare quantùm potest, ne importunitate » terreatur. Quod verò quidam monent, expedire ut pœnitens » inter confitendum non interrumpatur, id *C. de Lugo d.* 22. » *n.* 15. universim non probat: præsertim si confessio non sit » brevis, quia facilè aliqua excidunt è memoria. * (*Vide dicta* » *num.* 607. *in fin.*) * »

Unde resolves :

« 1. Si Sacerdos advertat pœnitentem, etiam post sufficientem » diligentiam, peccatum aliquod, aut circumstantiam necessa- » riam omittere, probabilius ac verius est, per se loquendo, » teneri interrogare ; etsi neget *Sa, v. Confessor,* et *Medin.* » docens, si diligenter examinata conscientia unius sit oblitus, » non teneri Confessarium illud revocare in memoriam, nisi » cedat in damnum proximi ; quod *Vasq. qu.* 93. *d.* 7. *num.* 3. » videtur dicere esse probabile : verùm alii rejiciunt. V. *C. de* » *Lugo d.* 22. * (*Et rectè quidem rejiciunt, ut tenendum cum com-* » *muni sententia, quam docent Suar. d.* 23. *sect.* 3. *n.* 7. *Laym.* » *c.* 13. *qu.* 5. *et Pal. p.* 18. §. 2. *n.* 3. *cum Tol. Nav. Con. Graff.* » *Henr. et aliis ex cap. Omnis, et ex Rituali Romano allatis* » *n.* 607.) *

630. — « 2. Etsi Confessarius cui evidenter constat peccatum » pœnitentis, quod tamen ipse neget, non debeat illum absol- » vere : quando verò ex aliorum relatione, vel suspicione id » habet, standum est pœnitentis confessioni, cui in hoc foro, tam » *pro*, quàm *contra* se fides habetur : (*Suar. t.* 4. *d.* 32. *sect.* 3. » *Fag. p.* 2. *l.* 6. *c.* 4. *n.* 38. *citati à Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 105.) » In utroque tamen casu prudentis Confessarii est, 1. Cautè, et » à longè, tum propiùs interrogare. 2. Si nihilominus neget, pru- » denter judicare, an non potuerit oblivisci, vel confessus esse » alteri, vel putare non esse peccatum, vel simili de causa » excusari, ita ut debeat absolvi. *Dian. l. c. ex Sylv. Nav.* » *Tol. etc.* 3. si peccatum illud norit ex confessione complicis, » non uti illa scientia nisi in genere, quærendo, an non aliud » conscientiam gravet, et excitando ad majorem contritionem, » ob periculum indirectæ revelationis, aut etsi complex dederit » veniam, ob periculum scandali. V. *Laym. c.* 14. »

631. — Diligentiùs hîc videndum, quid debeat agere Con- fessarius cum pœnitente, de quo sciat, vel suspicetur aliquod peccatum, quod ille non confitetur? Distinguendum, si sciat extra Confessionem, et noverit ex propria scientia, putà furan- tem aspiciendo, vel audiendo blasphemantem, sine dubio non debet absolvere, si ille negat ; modò non adsit prudens dubium, an alteri fuerit confessus, vel justam habeat causam tacendi ; ita communiter omnes cum *Bus. Laym. c.* 14. *n.* 35. *Suar. d.* 52. *sect.* 3. *n.* 9. *Lugo d.* 22. *num.* 21. *Conc. p.* 694. *n.* 23. *Sporer num.* 802. *Mazzott. p.* 431. *Viva qu.* 8. *art.* 5. *num.* 2. *Elbel num.* 454. *Holz. num.* 721. *et alii passim.* Si verò Confessarius id habet ex suspicione, vel ex aliorum relatione, dicunt etiam com- muniter *Suar. Laym. Holz. Spor. et Mazz. ll. cc.* quòd post diligentem interrogationem regulariter debet absolvere negan- tem ; tunc enim putare debet quòd ille aut fuerit peccati oblitus, aut alteri confessus, vel quòd habeat justam causam reticendi, aut relatores deceptos fuisse ; quia in hoc foro (ut docent omnes cum *D. Thoma Quodlib.* 1. *a.* 12.) omnino pœnitenti credendum

est tam pro se, quàm contra se. Sed non alienum à ratione mihi videtur id quod dicit *Elbel l. c.* nempe quòd si Confessarius notitiam habeat alicujus peccati ex certa relatione aliorum, tunc non posset absolvere pœnitentem illud negantem : revera enim, si istius crimen mihi referrent testes tam graves, qui de eo me redderent moraliter certum, et ex alia parte certus essem quòd pœnitens non potuerit oblivisci, nec ullam causam reticendi habeat, tunc non auderem huic absolutionem impertiri : nam regulam illam quòd credendum sit pœnitenti, dico procedere quidem in re dubia, non verò in re moraliter certa; moralis etenim certitudo vera certitudo est.

Si autem Confessarius noverit peccatum ex Confessione alterius, tunc utique non poterit specialiter pœnitentem de illo interrogare, nisi expressam ab illo altero licentiam habeat, sed tantùm poterit generatim interrogare; et hoc dico, quòd Confessarius non sit nimius in interrogationibus repetendis, quia in hoc etiam esset periculum revelationis. Ita communiter *Laym. Spor. Bus. etc.* ut supra. Non improbabiliter tamen dicunt *Nav. Man. c.* 8. *num.* 17. *v.* 21. *cum Sylo. et Laym. Spor. ac Holzm. ll. cit.* quòd si aliquod peccatum sit commune talibus personis, possit de eo speciatim interrogare, prout in sponsis commune est prolabi in tactus inhonestos, vel saltem in pravas cogitationes. An autem possit Confessarius casu quo complex se confitens neget peccatum, illum absolvere? Affirmant posse, et debere *Lug. dict. num.* 21. *Anacl. p.* 618. *n.* 42. *cum Gob. et Herincx, ac Dian. p.* 5. *tr.* 11. *R.* 21. *Elbel* autem *p.* 14. *n.* 44. censet debere absolvere sub conditione. Sed meliùs meo judicio sentit *Croix num.* 1969, citans *Suar. Dic. et Ills.* quòd eo casu nullo modo absolvat, sed tantùm aliquid oret ad occultandam negationem absolutionis. Et huic adhæret *Viva l. c.* dum dicit, quòd cùm Confessarius prudenter judicat pœnitentem sacrilegè negare peccatum, non debet eum absolvere.

632. — « 3. Interrogationes in materia castitatis debent esse « paucæ, et cautæ, ne vel occasionem det investigandi, aut tra- » ducendi confessionem, aut ignorantem doceat, aut offendat, » aut se, vel illum periculo exponat. Ac si hæc timeat, potiùs » debet aliquid deesse integritati materiali. Et quidem si in hac » materia negantur cogitationes, non opus est progredi ad opera : » rudiores tamen cogitationes negant, verba et opera rogati » fatentur : quòd illas non æquè agnoscant, aut advertant. Vide » *Laymann hîc cap.* 13. *Conin. dist* 7. *dub.* 7. *Fagund. præc.* 4. » *c. l.* 4. 2. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 99.

CAPUT III.

DE ADJUNCTIS PŒNITENTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit sigillum Confessionis, et qui ad illud teneantur.

633. An in hac materia sigilli liceat uti opinione probabili?—**634.** Quomodo servari debeat sigillum ? — **635.** Quot peccata committat qui sigillum violat ?— **636.** Non est obligatio sigilli ex Confessione ficta, neque ex secreto commisso extra Confessionem ? — **637.** I. Quid, si pœnitens discesserit indispositus ? II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intra vel in ordine ad Confessionem. — **638.** In quibus casibus non frangatur sigillum ? — **639.** An Confessarius possit et teneatur dare pœnitenti non absoluto schedulam Confessionis factæ, vel absolutionis acceptæ ? — **640.** Quæ cadant sub sigillo ? Cadunt. I. Peccata pœnitentis etiam venialia. II. Peccata complicis. An liceat interrogare de complice (*Remissivè ad num.* 491.) — **641.** Dub. 1. An liceat monere complicem ex licentia pœnitentis ? Dub. 2. Quomodo cadit sub sigillo etiam objectum peccati ? III. Cadit pœnitentia imposita. IV. Cadunt peccatorum circumstantiæ. An cadant virtutes, et revelationes ? — **642.** An cadant defectus naturales pœnitentis ? — **643.** Quid, si tales defectus per se pateant, nempe si pœnitens sit blæsus, surdus, etc. ?—**644.** Quid, si sit scrupulosus ? Et quid, si Confessarius advertat intra Confessionem pœnitentem esse surdum ? — **645.** Qui teneantur ad sigillum ? Tenetur, I. Confessarius. — **646.** Quomodo debeat Confessarius respondere, si interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an absolverit ? — **647.** II. Superior requisitus pro licentia peccati reservati. III. Interpres. IV. Qui audit Confessionem furtivè aut casu, vel ex necessitate, putà in naufragio, etc. V. Is, cui sacrilegè revelatum est peccatum. VI. Confessarius fictus. VII. Doctor consultus. VIII. Scriptor Confessionis. IX. Confessionem scriptam legens. X. Juxta aliquos etiam pœnitens, sed hoc improbabiliter. —**648.** Fusiùs discutitur quæstio I. An Doctor consultus à Confessario de licentia pœnitentis teneatur ad sigillum ? — **649.** Qu. II. An teneatur is, quem consulit pœnitens pro Confessione facienda ? — **650.** Qu. III. An qui legit Confessionem alterius scriptam ? — **651.** Quomodo debeat esse licentia data à pœnitente ad loquendum ? Debet esse I. Expressa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem, si detur voce. V. Vel si detur facto, scil. si pœnitens incipiat loqui. — **652.** An Confessarius possit loqui de peccatis cum pœnitente statim post absolutionem ? An possit monere pœnitentem de errore in Confessione commisso ? (*Remissivè ad num.* 622.) — **653.** An possit loqui intra Confessionem de auditis in alia ? —**654.** An frangat sigillum Confessarius, dicendo se audivisse in aliquo loco tale peccatum ? Dub. I. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci ? Dub. II. Quid, si dicat, Religiosum alicujus Conventûs, vel Ordinis commisisse tale peccatum ? — **655.** An liceat uti notitia Confessionis ad externam gubernationem ? Vide

quæ sunt ap. Busemb. — **656.** Dub. I. An Confessarius, ob peccatum à subdito auditum, possit eum amovere ab officio ? — **657**. Dub. II. An possit negare suffragium ei, quem ex Confessione noverit indignum ? Et an ad hoc possit uti aliquo prætextu ? An Confessarius possit uti notitia Confessionis ad custodiendas res suas, aut diligentiùs invigilandum, aut ad alia ? — **658.** Dub. III. An possit negare Communionem, aut Ordinem, aut assistentiam in Matrimonio pœnitenti sine absolutione dimisso ? — **659.** Dub. IV. An possit uti notitia Confessionis ad cavendum ab insidiis sibi paratis ? An possit se celare à pœnitente, quem per Confessionem aliàs noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant ? Et an possit aufugere à pœnitente indisposito, qui eum minis exterret, si non absolvat ? — **660.** Dub. V. An possit celebrare in Ecclesia, quam ex Confessione noverit pollutam ? Dub. VI. An tenearis pergere ad confitendum ei, quem sciveris ex Confessione non esse confessarium. — **661.** Confessarius non tenetur cavere quascunque leves suspiciones aliorum.

633. — ANTE omnia pro dilucidatione quæstionum, quæ infra apponentur, videndum an in hac materia sigilli sacramentalis liceat uti opinionibus probabilibus ? *La Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1946, ex *Diana, Gobat. et Stoz*, citatis *præced. n.* 1945, tantùm dicit expedire, quòd sequamur sententias faventes sigillo. Sed meliùs *Viva in Append. ad Propos. damn.* §. 9. *circa fin.* ait neminem posse uti scientia habita ex Confessione, nisi certum sit moraliter (aut saltem certè probabilissimum) quòd ex tali usu nulla eveniat Confessionis revelatio, et nullum pœnitenti gravamen. Ratio, tum quia hoc expetit reverentia debita Sacramento (sed hæc prima ratio non satis convincit, cùm plures et graves DD. ut *Sanch. Pontius, Vasq. Salon*, et alii citati *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 32, doceant non esse obligationem reddendi Sacramentis prout cæteris præceptis divinis, reverentiam plusquam probabilem) ; tum quia aliter probabile gravamen pœnitenti inferretur, ob quod Confessio odiosa ei redderetur. Et hæc ratio quidem valde urget ; ut enim dictum est *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 33, non est licitum uti opinione probabili in præjudicium juris certi quod alter possidet ; pœnitens autem possidet jus, ne occasione suæ Confessionis ullum patiatur gravamen. Quidquid igitur alibi dixerim, re accuratiùs perpensa, puto hìc omnino dicendum, non licere uti opinionibus, ex quarum usu certum non sit moraliter, nullum pœnitenti gravamen inferri.

634. — « Resp. I. Sigillum, hoc est obligatio juris divini stric-
» tissima in omni casu, etiam quo integri regni salus periclita-
» retur, ad tacendum, etiam post mortem pœnitentis, dicta in
» confessione (id est in ordine ad absolutionem sacramentalem)
» omnia, quorum revelatio Sacramentum redderet onerosum,
» vel odiosum. »

Unde resolves :

635. — « 1. Violatio hujus sigilli duplicem habet malitiam;
» Sacrilegii, contra reverentiam Sacramento debitam, et in-

» justitiæ, ex pacto virtuali inter pœnitentem et Confessarium » de secreto isto servando omni casu. *Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 2. *ex* » *Fagund. Kellison. etc.* Neque hîc datur parvitas materiæ. » *Dian. p.* 5. *t.* 5. *R.* 8. *ex Malder Baldell. etc.* * (Meliùs di- » cendum quòd triplicem habet malitiam, nempe sacrilegii » contra Sacramentum, infidelitatis gravis, cùm ex parte Con- » fessarii intercedat onerosa, quamvis tacita, promissio secretum » servandi; item detractionis, si peccatum non sit publicum. » *Ita Sporer, Ronc. Croix, et alii communiter.*) *

636. — « 2. Non inducitur hæc obligatio 1. Per confessionem » factam fictè, v. g. ad furandum, illudendum, vel Sacerdotem » pervertendum * (*vel ad se conquerendum*) *, etsi hoc casu » adhuc prudenter tacendum sit. Vide *Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 26. » * (*Est communc cum Holzm. n.* 703. *Conc. p.* 737. *et aliis* » *passim.*) * 2. Si quis extra confessionem accipiat aliquid sub » sigillo confessionis; quia tantùm est obligatio secreti naturalis » gravior, aut levior, pro rei exigentia. * (*Ita etiam Conc. et* » *Holzm. ll. cc. ac Nav. Man. c.* 8. *n.* 18. *cum Innoc. Panorm.* » *Cajet. Soto, et communi.*) * »

637. — Nota hîc I. Quòd Confessarius tenetur ad sigillum, etsi pœnitens discedat indispositus, modò iste dixerit peccata ad obtinendam absolutionem; Ita *S. Th. in* 4. *D.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *ad* 1. *Lugo d.* 23. *n.* 45. *Conc. p.* 737. *n.* 5. *Ronc. p.* 99. *q.* 2. *Holzm. n.* 703. *Spor. n.* 809. *et Salm. de Pœnit. c.* 14. *n.* 15. *ex communi.* Notandum II. Quòd adhuc in dubio an aliquid sit dictum à pœnitente in ordine ad Confessionem, Confessarius teneatur ad sigillum. *Suar. et alii* apud *Salm. c.* 14. *n.* 18. com- muniter; item *Bon. q.* 6. *p.* 2. *n.* 4. *cum Reg. Graff. Suar. et aliis;* item *Renzi p.* 320. *q.* 6. *Tamb. c.* 3. *n.* 29. *Mazz. p.* 582. *Croix n.* 1946. *cum Regin. et Schilder.* contra *Baldi.* Ratio, quia aliàs redderetur odiosa Confessio, dum alioquin plura peccata revera in Confessione audita, ob defectum memoriæ, et hallu- cinationem Confessarii possent impunè manifestari.

638. — « 3. Non frangitur sigillum. I. Si in genere dices, » Titium tibi confessum esse venialia, aut esse probum, inno- » centem, modò non dicas in iis circumstantiis, ex quibus colligi » possit, alios esse nocentes, vel confessos mortalia. II. Si dicas, » N. tibi esse confessum, etsi in certis circumstantiis hoc quoque » periculosum sit, *Laym. c.* 4. *n.* 21. Imò si pœnitens verbo, vel » facto (v. g. clam accedendo) significaverit se nolle sciri, quòd » sit confessus, Confessarium revelare sigillum volunt *Reg. Na-* *varr.* et *Mercer.* apud *Dian. t.* 5. *tr.* 11. *Resol.* 47. * (*Et rectè* » *consentiunt Sporer n.* 825. *et Holzm. n.* 708. *cum aliis.*) * quia » pœnitens confitendo Confessario extraordinario veniret in sus- » picionem gravioris criminis, quod *Tamb. in append. c.* 3. dubiè » confirmat, asserens se vereri, ne talis accedat ad fractionem » sigilli. III. Si peccata ita referas, ut, moraliter loquendo, » persona innotescere non possit; neque communitas aliqua etiam » parva infametur, ut quòd ibi talia vitia regnent. Vid. *Dian.*

» *lib.* 2. *tr.* 15. *Resol.* 13. id enim esset contra sigillum. * (*Vide* » *infrà n.* 654.) * Unde *Turian.* apud *Dian. part.* 5. *tract.* 11. » *R.* 45. *et Tamb. in append. c.* 3. reprehendunt Superiorem » localem, qui Provinciali fortè dicat, in suâ domo sæpe postu- » lari licentiam absolvendi à reservatis; quia potest redundare » in ignominiam, et damnum domûs; etsi idem *Tamb. c.* 4. *n.* 2. » dicat probabile esse, quòd non sit contra sigillum si dictæ » licentiæ petitæ fuerint extra Confessionem. IV. Si utaris no- » titia extra confessionem acquisita, imò ipsum peccatum, quòd » aliunde tibi innotuit, aperias, modò nullam circumstantiam ex » sola confessione notam, nec certiùs referas, quàm extra con- » fessionem nosti, quo in casu opus est magna cautela, et tutissi- » mum est silere. *Laym. c.* 14. *n.* 16.

639. — « 4. Quando plures, v. g. studiosi, vel aulici, etc. » tenentur ferre testimonium confessionis, Confessarium teneri » id dare, etiam iis, quos non absolvit, docet *Con. disp.* 6. *d.* 1. » *Fag.* et *Dian. p.* 3. *tr.* 15. *R.* 22. tum ne id negando prodat » aliquo modo sigillum, et pœnitentem; tum quia dando non » mentitur, cùm tantùm testetur esse confessum. Verùm *Bon.* » *d.* 5. *q.* 6. *p.* 4. et *Card. de Lugo d.* 23. *s.* 4. docent, tali sche- » dam negare non esse contra sigillum, idemque concedit *Avers.* » *p.* 18. *s.* 2, si non constet pœnitentem accessisse ad hunc Con- » fessarium; tum quia nihil dicit, sed tantùm non approbat » testimonio positivo confessionem, ad quod non tenetur, nec » quidquam facit, ex quo possint cognosci delicta pœnitentis, tum » quia aliàs via aperiretur fraudibus, et multi improbi Parochos » in Paschate deciperent, tum quia potest esse consuetudo, ut » scribatur absolutum esse quod falsum erit, si scribat, et si » omittat, sigillum franget; tum quia scandalosum erit, et iniquum » publicæ meretrici perseveranti (utì et occulto peccatori, sic pal- » lianti suam iniquitatem) testimonium dare confessionis; neque » Confessario imputandum erit, quòd eam positivè non defendat. »

Probabilius est et communius, quòd, si in schedula scriptum sit pœnitentem tantùm esse confessum, schedula sit concedenda ut tenent *Saym. de Pœnit. c.* 14. *n.* 8. *Auctor. de Offic. Conf ap. Croix q.* 3. *Sporer de Pœn. c.* 7. *n.* 839. *Ronc. c.* 7. *q.* 4. *Elbe n.* 492 *Croix n.* 1994. *et Holzm. n.* 708. *cum Stoz, et Diana*, qui negare schedulam, idem esset ac indirectè revelare eum non esse rité confessum. Et hoc est contra *Bonac. q.* 6. *s.* 5. p. 4. *n.* 7. qui ait negandam esse, et contra *Lugo d.* 23. *n.* 87. qui cum *Henriq* dicit posse negari, quia, licèt Confessarius non possit revelare peccatum, non tenetur tamen testimonio positivo illius Confessionem approbare. Sed huic rationi non acquiesco, quia, est non teneatur cooperari ad approbationem illius Confessionis tenetur tamen vitare indirectam revelationem, quæ negata schedula, vitari non potest. Secus verò si Confessarius in schedul deberet scribere pœnitentem non solùm esse confessum, se etiam absolutum; quia cùm mendacium sit intrinsecè malum nunquam proferri potest ut communiter docent *DD. Lugo d.* 2

n. 87. *Pal. de Pœn. p.* 5. *n.* 13. *cum Croix, Sporer, Ronc. Laym. ll. cc.* Si tamen schedulæ essent jam typis editæ, ubi asseratur absolutio impertita, videtur probabile (ut aliqui recentiores dicunt) tradi posse confessis non absolutis, saltem si publicè petant, quia tunc Confessarius nullum profert, aut scribit mendacium, sed tantùm materialem actum operatur, talem schedulam tradendo.

640. — « 5. Sub sigillum cadunt I. omnia peccata pœnitentis, » tam futura, quàm præterita (si quidem hæc animo se accu- » sandi sint manifestata; secus si per modum simplicis narra- » tionis, vel ut Confessarium ad simile peccatum induceret. *Dian.* » *p.* 5. *t.* 11. *R.* 25. *ex Suar.* et aliis octo). Ideoque peccat mor- » taliter, qui sive directè, sive indirectè aperit aliquod veniale » in particulari, etiam leve Titii, quia materia sigilli parvitatem » non habet, ut est omnium fere sententia apud *Dian. p.* 5. *t.* 5. » *R.* 8. *et Tamb. in append. c.* 8. * (*Secus si Confessarius dicat* » *pœnitentem confessum fuisse materiam venialem, non autem plura* » *venialia; Sporer n.* 830. *Laym. c.* 14. *n.* 6. *Holzm. n.* 706. » *et Salm. c.* 14. *n.* 22. *cum Suar. Lugo, Nav. etc.*) * vel qui in » genere dicit, eum sibi confessum esse aliquod mortale, vel » casum reservatum, vel excommunicationem, vel non esse ab- » solutum ob indispositionem. Imò Confessorem, qui dicat abso- » lutè, *Ego Petrum non absolvi*, frangere sigillum dicit *Dian.* » *p.* 5. *t.* 11. *R.* 42. *ex Suar.* et aliis novem. II. Etiam peccata » complicis, sive prudenter, sive imprudenter dicta, *Suar. Vasq.* » et communiter apud *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 111. An verò liceat » interrogare de complice ad ejus correctionem faciendam, illam- » que ex licentia pœnitentis facere, affirmant *Suar.* et *Fag.* » contra *Bon. Lorcam, Nugnum.* et alios Thomistas. Vide *Dian.* » *p.* 3. *t.* 4. *R.* 113. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 426, ubi docet posse » aliquando pœnitentem à Confessario obligari, et cogi ad mani- » festandum complicem extra confessionem. * (*De hoc vide om-* » *nino dicta n.* 491.) * »

641. — Dubit. 1. An possit Confessarius monere complicem de licentia pœnitentis? *Prima* sententia (sed non satis probabilis) negat; et hanc tenent *Tamb. Meth. Confess. App. de Sigillo c.* 3. *n.* 7. *cum Vasq.* item *Soto, Palud. Ang. Tann. etc. apud Croix n.* 1959, ac probabilem putat *Diana p.* 5. *tr.* 11. *R.* 14. Ratio prima, quia hoc esset etiam contra sigillum, cùm etiam peccata complicis sub sigillo cadant. Ratio secunda, quia alioquin Confessio redderetur aliis odiosa, etsi non pœnitentibus. *Secunda* verò sententia communissima, et vera affirmat, eamque tenet *D. Thomas Opusc.* 12. *qu.* 6. ubi docet non licere revelare in Confessione personam complicis *nisi salvato ordine correctionis fraternæ*. Ergo ex licentia pœnitentis potest Confessarius complicem corrigere. Item *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *c.* 29. §. 11. *Suar. d.* 34. *sect.* 4. *n.* 4. *Lugo d.* 23. *n.* 138. *Pal. p.* 19. §. 3. *n.* 16. *Ronc. p.* 100. *q.* 4. *R.* 2. *Diana l. c. et Croix ib. cum Adr. Gers. Nav. Henr. Dic. Aversa, et Illsung.* Ratio, quia complex ex Confessione

alterius complicis nullum jus acquirat ad sigillum sacramentale : hoc enim sigillum institutum est tantùm in favorem pœnitentium, unde sequitur naturam aliorum Sacramentorum, in quibus jus secreti acquiritur ei soli qui illud committit. Et ideo, sicut solus pœnitens sigillum ponere potest, ita ipse solus potest auferre, et sic respondetur primæ rationi. Nec obstat dicere, quòd Confessio sic redderetur aliis odiosa : nam revera id tantùm reddit odiosam Confessionem, quod pœnitentes à Confessione retrahit, et hoc quidem odium est omnino vitandum ex hujus Sacramenti institutione, non autem quodcumque odium, quod alii irrationabiliter sumerent ex Confessione pœnitentium.

Dubit. hîc 2. Quomodo cadat sub sigillo objectum peccati? Respondeo, quòd cadat nimirum, si v. g. filius confiteatur se odisse matrem ob illius adulterium, vel non corripuisse fratrem de furto ; adulterium enim illud, et furtum cadunt sub sigillo tanquam objecta peccati; ita *Viva q.* 10. *art.* 2. *n.* 3. *Renz. p.* 318. *q.* 2. *Fill. c.* 11. *n.* 321. *Sporer n.* 835. *Tamb. de Sigill. c.* 3. *n.* 6. Probabiliter verò dicunt *Tamb. n.* 14. *et Sporer l. c.* quòd si pœnitens confiteatur se gravisum de homicidio in publica platea commisso : non teneretur Confessarius ad sigillum, quia cùm homicidium sit publicè notum, et per accidens lateat Confessarium, non censetur illud velle sigillo subjicere. Cæterùm, ubi nullum adest periculum revelationis, vel gravaminis pœnitentis juxta dicenda (*n.* 656 *in fin.*) minimè cadit sub sigillo objectum peccati.

« III. Pœnitentia imposita, si gravis sit, hoc est, quæ consuevit » injungi pro mortali (qualis nunc esset, ait *Dian. p.* 5. *t.* 11. » *R.* 31. Corona B. V. non verò *Miserere*) *Avers. qu.* 18 *sess.* 6. » IV. Peccatorum circumstantiæ, quas taceri pœnitentis interest, » etsi dictæ sint post absolutionem, v. g. si spurius sacros Ordines » susceperit, si nobilitatem jactaverit, etc. Bona verò pœnitentis » et cætera impertinentia, quæ per accidens interponuntur, nec » odium Sacramento pariunt, v. g. propositum religionis, vel » matrimonii, sæpe quidem, (si nimirum pœnitens ea tecta velit) » sub obligationem secreti naturalis, non tamen sacramentalis, » cadunt. Excipiunt *Tan. et Con.* nisi pœnitens talia dixerit in » ordine ad explicanda peccata : tunc enim sigillo sacramentali » claudi tenent cum *Diana part.* 5. *t.* 11. *R.* 5. Idem de virtutibus » et vitiis affirmant *Gran.* contra *Regin. et Mald.* apud *Dian.* » *l. c. R.* 30. * (*Loquendo de virtutibus, et revelationibus, Sa, v.* » *Confessio n.* 32. *Bonac. p.* 2. *n.* 11. *et N. Henr. ap. Lugo* » *d.* 23. *n.* 58. *negant omnino eas cadere sub sigillo, cùm non sint* » *materia Confessionis. Sed melius Lugo l. c. Ronc. p.* 104. *q.* 5. » *Mazzotta p.* 581. *Croix n.* 1947, *cum Stoz et Viva, q.* 10. *ar.* » 2. *n.* 2. cum Diana distinguunt, et rectè negant si virtutes, » aut revelationes manifestantur in Confessione, ut status animæ » Confessario innotescat; secus verò si dicantur ad explicandum » aliquem defectum, vel propriam ingratitudinem erga Deum.)* » Idem dicunt de defectibus naturalibus (v. g. illegitimè natum

» esse) et de vitiis occultis corporis *Con. Hurt. et Killison.* contra » *Gran. Mald. etc.* quia ea sub sigillum cadere absolutè aiunt » apud *Diana l. c. R.* 29. Item de iis, quæ alios concernunt et » tamen peccata non sunt. *Mald.* et *Dian. l. c. R.* 38. Denique » de scrupulis (contra *Conc. et Gran.* qui eos sigillo claudi abso- » lutè affirmant, et contra *March.* qui absolutè negat) idem tenet » *C. de Lugo*, nimirum si pœnitens scrupulositatem confiteatur, » aut ad declaranda peccata vel conscientiam afferat, ait cadere » sub sigillum, quia est in obliquo saltem materia confessionis. » Secus, si non cognoscatur ex pœnitentis relatione, sed videatur » et percipiatur, v. g. ex modo confitendi. Idem dicit de aliis de- » fectibus naturalibus, v. g. quòd sit blæsus, rudis, hebetis in- » genii, etc. Et sic excusat Confessarium, qui de pœnitente dixit » quòd impertinentiis, et næniis caput sibi frangat. Vide *d.* 23. » *sect.* 3. *n.* 60. *Gran.* tamen id improbat, et *Coninch.* apud *Dian.* » *p.* 5. *t.* 11. *R.* 50. ait esse periculosum, et posse facilè frangi » sigillum indirectè. Denique *Tamb. in app. c.* 3, doctrinæ isti ne » quidem ut probabili acquiescit, atque eam à *Dian. l. c.* imme- » ritò vocari communem, cùm *Gran. Hurt. Palaus*, *Banny*, etc. » refragentur; aliterque limitans ipse ait : Si isti defectus, v. g. » esse blæsum, rudem, scrupulosum, etc. sint passim noti, non » cadere sub sigillum, secus si sint ignoti, quia confessio immunis » esse debet ab omni odio. »

642. — Meliùs mox prædicta discutienda sunt. Quæritur, an frangat sigillum Confessarius qui propalat defectus naturales sui pœnitentis, nempe quòd sit ignobilis, pauper, aut ignarus, surdus, et similia ? Respondetur : si Confessarius tales defectus noverit, quatenus à pœnitente fuerint manifestati ad explicanda peccata, tunc certè cadunt sub sigillo, ut communiter cum *Busemb.* docent *Suar. d.* 33. *sect.* 2. *n.* 5. *Pal. p.* 5. §. 2. *n.* 6. *Lugo d.* 23. *n.* 59. *Bon. q.* 6. *p.* 2. *n.* 10. *Conc. p.* 739. *num.* 10. *Anacl. p.* 627. *num.* 25. *Sporer. n.* 841. *Croix n.* 1947. *Mazzott. p.* 580. *Ronc. p.* 103. *qu.* 4. *Salm. c.* 14. *n.* 23. *cum Dicast. Conc.* et aliis passim, contra *Vasq.* Et hoc etiamsi manifestatio dictorum defectuum nihil conferret ad explicationem peccati, sed pœnitens jam illos expo- neret ad plenius suam conscientiam manifestandam, ut bene ad- vertit *Croix l. c. cum Lugo, et Stoz.* Secus verò, si Confessarius noverit defectus illos, quatenus pœnitens incidenter, sive impertinenter ad Confessionem eos detexerit, ut etiam communiter dicunt *Fill. tr.* 7. *c.* 11. *n.* 321. *et Suar. Pal. Ronc. ll. cc. Salm. d. n.* 23. *cum Dic. et Gabr. ac Bon. l. c. cum Conc. Reg. Zerola,* et aliis. Et hoc est valde probabile (quidquid opponat *Renzi pag.* 318. *quæst.* 3. *cum Soto, Valet Diana,* quos citat). Ratio, quia, cùm pœnitens tales defectus ultro detegat, sine ullo ordine ad explicanda peccata, eos minimè censetur subjicere (nec sub- jicere posset) clavibus sigilli, cùm ad Confessionem nihil perti- neant.

643. — Idem dicunt *Lugo d.* 23. *n.* 60. *Navar. c.* 8. *n.* 12. *et Mazz. ll. cc. Diana p.* 5. *tr.* 11. *R.* 50. (qui vocat communem)

ac *Ronc. l. c. cum Aversa, Fag. et* si defectus illi innotescant Confessario ex actionibus ipsius pœnitentis, sive ex modo confitendi, nempe quòd sit blæsus, surdus, rudis, hebetis ingenii, etc. Ratio, ut aiunt, quia hujusmodi defectus tunc non sunt materia, neque pertinent ad materiam Confessionis, cùm Sacerdos eos non percipit ex relatione pœnitentis, sed ipsemet videt et apprehendit; unde isti, sicut non dicuntur secretò, ita nec cadunt sub sigillo. Et sic pariter dicit *Lugo l. c.* quòd si pœnitens ostendit se naturæ molestæ, irresolutæ, durioris ad credendum, omnes hi defectus, quia non sunt materia Confessionis, cùm non audiantur, sed in Confessione fiant, neque cadunt sub sigillo. Sed huic sententiæ meritò contradicunt *Pal. p.* 19. §. 3. *n.* 9. *Antoine p.* 5. 546. *Conc. p.* 739. *num.* 10. *Sporer n.* 844. *Renzi p.* 318. *q.* 3. *et Tamb. Meth. Conf. c.* 3. *n.* 18. *cum Conc. Gran. Hurt. etc.* Ratio, quia cùm defectus illi sint odiosi, et Confessarius eos noverit occasione Confessionis dum pœnitens sua peccata explicabat, eorum manifestatio semper redderet aliquo modo Confessionem odiosam, et ab ea retardaret. Tantummodo prima sententia locum habere posset, quando omnino constaret Confessario, pœnitentem ex illius defectûs manifestatione minimè gravari.

Nec acquiesco opinioni *Lugonis*, qui *l. c.* subdit non cadere sub sigillo peccata, quæ commiserit pœnitens in ipsa Confessione, putà impatientiæ, contumeliæ in Confessarium, vel in alios, quia culpas illas pœnitens non confitetur, sed committit vidente Confessario. Neque (dixi) huic acquiesco, quia talia peccata, licèt non sint materia sigilli, tamen periculum revelationis involvunt; probabile enim indicium præbent, quòd Confessarius, vel noluerit absolvere, vel acriter reprehenderit propter aliquam culpam graviorem.

Præterea dicunt *Tamb. d. c.* 3. *n.* 13. *Viva qu.* 10. *ar.* 2. *n.* 5. *Spor. num.* 842. et consentiunt *Wig. tr.* 13. *n.* 128. *ac Conc. p.* 739. *n.* 10. quòd si defectus naturales paupertatis, ignobilitatis, et similium, ita referantur à pœnitente, ut ex adjunctis colligatur eos esse communiter notos, tunc non cadunt sub sigillo, quia tunc non præsumitur pœnitens narrare ipsos nisi ut cognitos, nec velle subjicere clavibus, quando expressè aliter non declarat. Sed huic opinioni etiam meritò non consentit *Holzm. pag.* 187. *n.* 706. *v.* 4. ob eamdem rationem ut supra, quia, cùm defectus illi ex peccatorum Confessione cogniti sint à Confessario, manifestatio eorum retardaret pœnitentes à Confessione.

644. — Quod autem dicunt Auctores supra citati de aliis defectibus naturalibus, dicunt etiam de defectu scrupulositatis, nempe posse Confessarium dicere pœnitentem suum esse scrupulosum, si id noverit vel ex modo confitendi, vel si illius scrupulositas sit publicè nota. Sed pariter huic nec acquiescimus cum *Spor. n.* 844. *et Tamb. n.* 18, qui citat *Con. Gran. Hurt. Pal. etc.* quia eadem ratio currit, cùm non pauci ægrè ferant scrupulosos appellari. Tantùm id admitti posset, si minimè redundaret in gravamen pœnitentis, prout facilè accidere potest, loquendo de se-

cularibus, qui potiùs laudantur, cùm dicitur de eis, quòd sint scrupulosi; hoc enim pro iis qui in seculo versantur indicium est bonæ et timoratæ conscientiæ. Secus si dicatur de Prælato, Confessario, et similibus, quibus scrupulositas est signum mentis confusæ, et irresolutæ.

Dicitur autem à *Ronc. p.* 202. *cap.* 2. *Reg.* 1. *in praxi* « quòd » si aliquis pœnitens communiter dignoscatur esse valde pro» lixus, inquietus, etc. in aliquo exponendo, tunc quia clarè » appareret Confessarium fugere, ne ab ipsius naturali prolixi» tate, inquietudine, etc. tædio afficiatur, in talibus circumstan» tiis fugere non esset fractio sigilli. » Hoc probabiliter admitti potest, si communiter pateat aliis pœnitentem illum esse timoratæ conscientiæ, ita ut moraliter certò reputent immunem esse à gravioribus culpis.

Petes hîc, quid agere debèret Confessarius, si quis se confitendo de aliqua materia gravi non satis distinctè, Confessarius ideo eum interrogans de circumstantiis, de consuetudine, vel simili, noverit pœnitentem esse surdum, cùm minimè adæquatè interrogationibus ille respondet, et contra Confessarius altiùs vocem extollere nequit, ne alii circumstantes audiant? Respondeo: Si circa initium Confessionis advertat pœnitentis surditatem, imponat ei, ut redeat alio tempore, et loco opportuno, ubi loqui liberè possit Confessarius, ne alii audiant. Et interim patefacere potest alii surditatem pœnitentis, quando talis defectus communiter fit patens. Si verò advertat hoc in progressu Confessionis, et pœnitens post plures debitas interrogationes rectè non respondeat, tunc non licet Confessario alta voce imponere pœnitenti, ut redeat, ita ut circumstantes hoc audiant, quia magna daretur eis suspicio, quòd materiam gravem ille sit confessus. Ideoque in tali casu consilium esse puto, quòd Confessarius intelligendo peccata meliori modo quo possit, absolvat; absolutè quidem, si pœnitens probabiliter censeatur dispositus; sub conditione verò si de dispositione dubitetur. Casum istum apud DD. non inveni, sed obvius est.

645. — « Resp. 2. Ad sigillum tenentur omnes ad quos quomo» documque notitia sacramentalis confessionis pervenit: qualis » est I. Confessarius qui, si de auditis in confessione rogetur, po» test negare, etiam, si opus est, cum juramento, subintelligendo, » quòd possit dicere, vel potiùs (ut dicit *Card. de Lugo d.* 23.) » quòd sciat scientia utili ad respondendum interroganti extra » confessionem. Excipit *Henriq. et Granad. cum Dian. p.* 5. *t.* 11. » *R.* 43. nisi ex illa negatione sequeretur confessionem non fuisse » integram, v. g. si de publica meretrice rogaretur, an non esset » confessa fornicationem; tunc enim, declinando directam res» ponsionem, dicendum esset, illam confessam esse peccata sua, et » se functum officio suo. Imò, si peccatum suum salvo sigillo non » possit confiteri, debet omittere; quia sigillum strictiùs obligat, » quàm integritas Confessionis. »

646. — Quæritur, an Confessarius interrogatus de peccato pœ-

nitentis possit dicere illud nescire etiam cum juramento ? Affirmandum cum communi, quam tenent *D. Thom. in 4. d. 21. qu. 3. ar. 1. ad. 3. S. Antonin. 3. p. tit. 17. c. 22. Suar. d. 33. sect. 6. n. 7. Laym. c. 14. n. 12. Antoine p. 449. qu. 6. Wig. tr. 13. n. 111. Holzm. n. 722. Pal. p. 5. §. 3. n. 13. cum Nav. Bonac. Val. et Henr. ac Lugo d. 23. n. 73. cum Vasq.* (qui opinionem oppositam *Gabrielis* vocat erroneam) et aliis communiter. Ratio affertur à *D. Thom. l. c.* qui dicit : « Homo non adducitur in testimonium » nisi ut homo, ideo ... potest jurare se nescire, quod scit tantùm » ut Deus. » (Et hoc, etiamsi Confessarius rogatus fuerit ad respondendum non ut homo, sed præcipuè ut Minister Dei, prout rectè aiunt *Suar. l. c. Sporer n. 817. Lugo n. 74. cum Vasq. et communi*, item *Croix n. 1985. cum Laym. Tanner. Stoz, etc.* contra *Palud. Soto, et Conc. p. 745. n. 25.*) Quia Confessarius nullo modo scit peccatum scientia qua possit uti ad respondendum, unde justè asserit se nescire id quod sine injustitia nequit manifestare. Vide dicta *Tom. 2. lib. 3. n. 153. v. Hinc.* Quid si insuper rogetur ad respondendum sine æquivocatione? Adhuc potest respondere cum juramento se nescire, ut probabiliùs dicunt *Lugo n. 79. Croix l. c. cum Stoz, et Holz. n. 722. cum Michel,* contra alios. Ratio, quia tunc Confessarius revera respondet secundùm juramentum factum, quod semper factum intelligitur modo quo fieri poterat, nempe manifestandi veritatem sine æquivocatione, sed sine æquivocatione illa, quæ licitè omitti poterat : quoad æquivocationem verò necessariam, quæ non poterat omitti absque peccato, nec alter habet jus, ut sine æquivocatione ei respondeatur, nec ideo tenetur Confessarius, sine æquivocatione respondere. Cæterùm, ad hujusmodi interrogationes Confessarius debet ab initio respondere : « Has interrogationes non esse faciendas. » Item, si interrogetur an absolverit aliquem? Respondeat *Functus sum officio meo,* ut dicunt *Conc. p. 739. n. 111. Antoine p. 549. Lugo n. 85. et Salm. c. 14. n. 28. cum Reg. et Gran.* Sed aliquando talis responsio adhuc posset non esse satis tuta, unde semper melius est respondere objurgando interrogantem : « Quænam interrogatio est ista, » quam facis? » Si autem Confessarius aliquem non absolverit, et dum Missam celebrat, interroget eum minister, an ponat formulam pro Communione illius pœnitentis? Respondeat Confessarius : « Interroga ipsum, an velit communicare : » ita rectè *Salmant. cap. 14. num. 29. cum Henriq. et Gran.*

647. — « II. Superior cui se sistit absolutus à reservato, vel » à quo petitur licentia absolvendi à reservato. *Suar. Card. de* » *Lugo n. 34. etc.* * (*Item Concina pag. 747. n. 30. Antoine* » *p. 550. Holzm. n. 713. Elbel n. 512. Spor. num. 853. Suar.* » *d. 33. sect. 4. n. 3. et Salm. c. 14. n. 66. cum Gran. et aliis.* » Ratio, tum quia petitio illa est quædam inchoata Confessio » quatenus ordinatur ad absolutionem obtinendam; tum quia » alioquin Confessio redderetur odiosa. *Ita veriùs A A. cit. contra* » *Palaum p. 19. §. 4. num. 10. cum Vasq. et Henr.*) * qui secreto » tantùm naturali teneri volunt. III. Interpres. * (*Ità probabi-*

» *liùs Pal.* 19. §. 4. *n.* 3. *Lugo d.* 23. *n* 21. *et Salm. c.* 14. *n.* 59. » *cum Suar. Conc. Laym. Bonac. Dic. etc. contra Sotum, et Cajet. ap. Lugo n.* 20. qui dicunt Interpretem teneri quidem ad » servandum secretum arctissimum, sed non sacramentale.) * » IV. Qui furtivè, vel casu aliquid audit, licèt inculpatè. * (*Ita* » *etiam comm. Pal. loc. cit. n.* 5. *cum Adriano, Laym. Bonac.* » *Con. Salm. n.* 61. *cum Dic. Diana, etc. d.* 21. *nu.* 39. *cum* » *Suar. et Vasq. contra Sotum.* Et sic pariter tenentur ad sigillum » adstantes, in quorum præsentia Confessio fit ex necessitate, putà » in naufragio, conflictu, etc. *Salm. num.* 60. *cum Suar. et Bon.* » *ac Pal. n.* 4. *cum. Adr. Vasquez, Con. et Laym.* Secus verò, » si pœnitens tantùm ad suam confusionem velit publicè confiteri. » *Pal. loc. cit. et Salm. cum Con. Dic. etc.*) * V. Omnes quibus » aliquid sacrilegè revelatum est, unde de hoc nec inter se collo- » qui possunt. * (*Ita communiter Holzm. n.* 713. *Spor. n.* 851. » *Conc. n.* 30. *Salm. n.* 64. *Laym. n.* 18. *cum Gabr. et aliis, con-* » *tra Med.*) * VI. Laicus, qui pro Sacerdote est habitus * (*Ita* » *etiam Suar. d.* 33. *s.* 3. *n.* 3. *Ronc. p.* 99. *q.* 2. *Conc. p.* 737. » *n.* 4. *et Lug. d.* 23. *n.* 4. *cum aliis communiter, contra Sotum,* » *et Vasq. qui improbabiliter id negant.*) * VII. Doctor vel alius, » qui cum venia pœnitentis consulitur, ut habet communior sen- » tentia. * (*Et probabilior, prout nos dicemus n. seq.* 648.) * » contra *Vasq. Vide Dian. p.* 2. *tract.* 15. *R.* 15. VIII. Qui ali- » cujus rudis confessionem scripsit. IX. Qui scriptam invenit, » ac legit, ut docet *Rodr. Fag. Mald. etc.* apud *Diana part.* 3. » *t.* 4. *R.* 112. *et p.* 5. *t.* 11. *R.* 27. contra *Suar. Bonac. et Laym.* » quorum sententia probabilis est. Juxta quam, etsi talis teneatur » secreto naturali, peccetque mortaliter, si gravia, ac diffamantia » vulget : secus tamen, si sciens levia tantùm esse, ea legat ex » curiositate. Unde consequenter in casu gravissimæ necessitatis, » talem confessionem scriptam liceret revelare (excipit *Lugo*, » nisi tamen per scripturam voluerit confiteri, ut mutus, vel pe- » tere facultatem absolvendi à casu reservato. Vid. *d.* 23. *n.* 48.) » X. Etiam secundùm aliquos, ipse pœnitens; verùm probabi- » lius est, eum tantùm teneri secreto naturali, ratione materiæ, » si id ea requirat, tacere audita à Confessario. Vid. *Laym.* » *Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 8. * (*Ita communiter et verius Layman* » *c.* 14. *num.* 20. *Pal.* §. 4. *num.* 13. *Suarez D.* 33. *sect.* 4. *num.* 2. » *qui id asserit ut certum, Bonac. par.* 3. *in princ. Salmant. n.* 67 » *Wigandt n.* 119. *Holm. n.* 715. *et alii passim;* quia sigillum » institutum est tantùm in favorem pœnitentium, non Confessa- » riorum; quapropter jus sigilli, non Confessariis, sed tantùm » pœnitentibus confertur. Verumtamen omnes cum Holzm. di- » cunt teneri pœnitentem vinculo secreti naturalis de dictis à » Confessario, quorum propalatio ei damnum posset afferre. Mi- » hique videtur teneri pœnitentes huic secreto (quamvis natu- » rali) strictiùs quàm alii; alii enim voluntariè consilia præbent, » sed Confessarius tenetur præbere ex officio. Unde cùm Con- » fessarius obligatur necessariò ad dandum consilium pœnitenti,

» ut ille sibi caveat à damnis spiritualibus, ideo pœnitens rigo-
» rosiùs tenetur cavere, ne Confessario damnum obveniat ob
» consilium sibi præstitum.) * »

648. — Sed quæritur hîc I. An Doctor consultus à Confessario ex licentia pœnitentis, teneatur ad sigillum sacramentale ? Adest triplex sententia. *Prima* cum *Joan. Medina Cod. de his qui Conf. cel. ten. Palaus de Pœn. par.* 19. §. 4. *nu.* 8. *cum Covarr. Pesant. Onuphr. et aliis, Vasq. q.* 93. *art.* 4. *d.* 2. *n.* 10. *Tamb. Meth. exc. Conf. c.* 4. §. 3. *n.* 4. *Diana t.* 1. *tract.* 1. *Misc. R.* 14. *cum Megala, ac Nunno,* negat teneri ad sigillum sacramentale, sed tantùm ad naturale. Ratio, tum quia (ut loquitur *Palaus*) Consiliarius notitiam illam non habet ex Confessione, sed ex licentia data, vel ex manifestatione Confessarii nomine pœnitentis. Sicut enim (ait) non tenetur ad sigillum Doctor consultus à pœnitente, quia talis manifestatio non dirigitur ad petendam absolutionem à consultore : ita etiam neque tenetur consultus à Confessario, per cujus medium pœnitens ei se manifestavit. Tum, quia (ut ait *Tamb.*) pœnitens, concedendo veniam Confessario loquendi cum alio de suo peccato, censetur illud extrahere à finibus sigilli.

Secunda sententia cum *Conink Disp.* 9. *a. nu.* 40. *Henr. c.* 6. *n.* 20. cui adhærent *Sotus, ac Caj. ap. Lugo de pœnit. d.* 23. *n.* 20, censet consiliarium non teneri ad sigillum, quia notitia peccati non manifestatur ipsi ad obtinendam absolutionem, sed ad instructionem Confessarii (et hîc notandum, quòd *Lugo n.* 26, licèt ipse sit pro sententia opposita, attamen huic rationi consentit); sed bene teneri ad servandum secretum arctissimum, ita ut nullo casu possit illud revelare. Ratio hujus valde urgens est, quia cùm sæpe hoc accidat, quòd Confessarii alios consulant ex licentia pœnitentium, redderetur utique odiosa Confessio, si aliquo casu notitia Confessionis posset manifestari.

Tertia sententia probabilior, quam idem *Coninck* fatetur communem ferè omnium, docet teneri consiliarium æquè ac Confessarium ad sigillum, semper ac notitia peccati manifestatur ei, ut Confessarius bene se gerat circa munus suum. Ita *Laym. de Pœn. c.* 14. *nu.* 18. *Suar. d.* 33. *sect.* 4. *n.* 6, qui eam tenet ut certam, *Lugo dict. Disp.* 23. *n.* 25, qui dicit omnino amplectendam cum *Nav. Palud. Petr. de Sot. Viguer.* item *Sylvius, Bon. Fill. etc. ap. Dian. loc. cit. Sporer c.* 7. *n.* 854. Idem tenent *Croix, Mazzot. Viva, Roncagl. Juen. c.* 3. §. 5. *Petroc. de Pœn. c.* 4. *q.* 6. *in fin. cum S. Anton.* Et idem expressè docet *S. Thom. in* 4. *d.* 21. *qu.* 3. *art.* 1. *qu.* 3. *et art.* 2 *ad* 4. Ratio habetur ex ipsa institutione Sacramenti, ob quam creditur Christus Dominus imposuisse hanc obligationem sigilli non solùm Confessariis, sed omnibus aliis, quibus immediatè vel mediatè pervenerit notitia peccatorum, occasione sive in ordine ad Confessionem; alioquin non satis provisum esset reverentiæ hujus Sacramenti, nec satis odium Confessionis amotum fuisset. Ex hoc autem principio communiter accepto, tenetur quidem ad sigillum Doctor con-

sultus ex licentia pœnitentis; licèt enim directè manifestetur ei notitia Confessionis ad instructionem Confessarii, indirectè tamen manifestatur etiam in ordine ad absolutionem impertiendam, et ad Sacramentum perficiendum. Nec valet dicere cum *Tamb. et Roncaglia* (qui in hoc non bene sibi convenit), quòd pœnitens, concedendo veniam Confessario loquendi cum alio de suo peccato, censetur illud extrahere à finibus sigilli; nam respondeo cum *Spor. et Croix*, quòd hæc præsumptio est valde incerta, imò, ut addunt *Sporer* et *Lugo*, potiùs oppositum est firmè præsumendum, nempe quòd pœnitens det licentiam cum omni limitatione qua potest.

Notandum hîc verò I. quòd eo casu, non obstante sigillo, is Doctor bene poterit pluries loqui cum Confessario, et etiam cum aliis ad consilium ex eadem licentia convocatis de casu disceptato, si judicium à Confessario nondum sit completum. Ratio, quia moraliter censetur licentia data esse à pœnitente usquedum Sacramentum perficiatur. Notandum II. Quòd, licèt dicat *Lugo n.* 30, quòd si Doctor consulitur circa idem à duobus Confessariis, quibus pœnitens seorsim confessus est, ipse loqui non poterit cum uno de auditis ab alio; oppositum tamen puto verum, quia cùm pœnitens licentiam præbet secundo Confessario, ut de suo peccato loquatur cum eodem Consiliario, sicut certò creditur pœnitens nolle ipse aliud consilium nisi rectum, ita certò præsumitur velle, quòd ipse Doctor liberè loquatur de omnibus, quæ scit à primo Confessario, et quæ pertinent ad rectum consilium præstandum.

649. — Quæritur II. An is à quo petit consilium pœnitens in ordine ad suam Confessionem faciendam, teneatur ad sigillum sacramentale? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Tamb. Meth. Conf. de Sig. cap.* 4. *n.* 1. *Sporer n.* 836. *Antoine pag.* 505. *v. Hinc*, *Conc. p.* 747. *n.* 30. *et Croix nu.* 1952. *cum Fag. Diana*, *Stoz*, *et Gormaz.* Ratio, quia cùm sæpe opus sit pœnitentibus ante Confessionem consilium ab aliquo accipere, ut rectè confiteantur, nisi alter obligaretur ad sigillum, Confessio redderetur odiosa. *Secunda* verò sententia probabilior negat, eamque tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 4. *n.* 6. *Pal. p.* 19. §. 4. *nu.* 8. *Henr. l.* 6. *c.* 21. *num.* 4. item *Aversa*, *et Illsung. apud Croix l. c.* Ratio, quia (ut communiter docent DD.) obligatio sigilli oritur ex sola Confessione sacramentali, in qua pœnitens actu manifestat peccata ad absolutionem obtinendam; ita ipse *P. Conc. pag.* 737. *n.* 3. *et Suar. Con. Vasq. Gabr. Pal. Henr.* et alii passim *cum Salm. cap.* 14. *nu.* 11. *cum D. Thoma in* 4. *d.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 2. *Sed contra :* ubi expressè id tradit dicens : « Sigillum » Confessionis non se extendit, nisi ad ea, de quibus est sacramen» talis Confessio. » Quapropter ob manifestationem peccati, quæ fit à pœnitente apud consiliarium, cùm ipsa non fiat in actu Confessionis, neque ad obtinendam ab ipso absolutionem, tenebitur quidem consiliarius ad secretum naturale, non verò ad sigillum sacramentale, ad quod probabilius est pœnitentem nullum jus

acquirere, nisi in actuali Confessione apud eum à quo absolutionem expectat. Respondetur autem ad rationem oppositam, quòd revelatio consiliarii retraheret pœnitentem ab accipiendo consilio, non verò à Confessione facienda; unde ex manifestatione illa redderetur odiosa non jam Confessio, sed consultatio ad Confessionem. At nemo tenetur ullo casu alteri quàm Confessario detegere peccata sua, ut integrè confiteatur, et ideo qui ultro vult peccatum aliquod consiliario patefacere, nequit ipsum obstringere ad sigillum sacramentale.

Sic pariter dicit *Henriquez ap. Tamb. l. cit.* (qui probabile putat *cum Suarez* quem citat, sed non bene ut mox dicemus) quòd si pœnitens, antequam confiteatur, suas culpas committit Sacerdoti propter Confessionem in posterùm ei faciendam, neque tenebitur Confessarius ad sigillum. Sed huic non acquiesco, quia talis manifestatio est quædam inchoata Confessio, dum pœnitens tunc præmittit manifestationem sui peccati, ut citiùs postea Confessionem expediat; nec aliter videtur sentire *P. Suarez*, cùm ibi non loquatur de manifestatione apud eumdem Confessarium, sed tantùm apud alterum facta.

650. Quæritur III. An teneatur ad sigillum, qui legit chartam, in qua pœnitens scripsit Confessionem? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Antoine pag.* 550. *v. Hinc*, *Sporer n.* 857. *Ronc. pag.* 99. *q.* 3. *cum Bass. et Ant. à Sp. S.* item *Mald. Fag. Rodr. et alii apud Dian. p.* 1. *tr.* 4. *R.* 112. Ratio, tum quia scriptura illa proximè fuit ordinata ad Confessionem, et ideo habetur tanquam inchoata Confessio, vel tanquam gerens vicem Confessionis peractæ; tum quia manifestatio talis scripturæ, quæ sæpius fieri solet, maximè in Confessionibus generalibus, aut prolixis, odiosam Confessionem redderet. *Secunda* tamen sententia communissima, et probabilior negat, et hanc tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 4. *n.* 5. *Laym. cap.* 14. *n.* 9. *Wigandt tr.* 13. *n.* 119. *Pal. p.* 19. §. 4. *n.* 11. *Elbel n.* 503. (qui vocat probabilissimam) *Viva q.* 10. *art.* 3. *n.* 3. *Holzm. n.* 714. *Lugo d.* 23. *n.* 47. *cum Henr. et Megala*, *Salm. cap.* 14. *n.* 63. *cum Gran. et Con. ac Bonac. q.* 6. *sect.* 5. *p.* 3. *n.* 7. *cum Nao. Soto*, *Sayr. Nunno*, *etc.* Ratio, quia (ut mox supra diximus) obligatio sigilli sacramentalis non provenit nisi ex actuali Confessione; at scriptura illa non est Confessio, sed tantùm præparatio ad Confessionem; unde pœnitens acquirit jus sigilli tantùm apud Confessarium, cui chartam præbet ad absolutionem obtinendam, non verò apud alios qui illam extra actum Confessionis legere queunt. Nec obstat dicere, quòd aliquibus posset alioquin reddi odiosa Confessio, cùm plures soleant scribere Confessionem, ut exactiùs confiteantur. Nam respondetur eodem modo quo supra in quæstione præcedenti, nempe quòd scriptura minimè requiratur ad Confessionem, sed tantùm ad juvandam memoriam; unde manifestatio legentis non redderet quidem odiosam Confessionem, sed tantùm scriptionem peccatorum, ad quam nullus obligatur.

Excipiunt tamen *Lugo*, *Viva*, *Spor. Holzm. et Elb.* 1. Si

mutus confiteatur per scripturam Confessario præsenti, et casualiter alius eam legat; quia tunc legens revera haurit notitiam peccatorum ex actuali illius Confessione. 2. Si quis per epistolam peteret à superiore licentiam pro casu reservato, juxta dicta *n.* 646. Præterea, excipiunt etiam rectè *Wig. Viva ll. cc. et Lug.* si legeris chartam relictam in confessionali post Confessionem peractam, vel porrectam Sacerdoti pro Confessione facienda, quia porrectio illa est quædam inchoata Confessio. Cæterùm, præcisis his casibus, dicunt *Laym. Pal. et Sporer*, quòd legentes (tantò magis revelantes) hujusmodi scripturam graviter peccarent, nisi certò scirent ibi minimas culpas et quotidianas contineri (vide dicta *supra l.* 5. *n.* 70.) Addunt verò *Laym. et Sporer*, quòd eo casu (quem dicunt vix accidere posse) aliquando in magna necessitate, putà ad salvandam Rempublicam aut vitam innocentis, posse licitè secretum revelari.

651. — « 1. Extra confessionem, cum licentia pœnitentis, » potest agi de auditis in confessione sive cum ipsomet, sive cum » quocumque alio, etsi periculosum sit. *S. Thom. Suarez, Præpos.* » *Tann.* etc. * (*Et ita verius tenendum* (*contra Scot. Durand.* » *Major. Gabr. Ang. etc. apud Lugo n.* 332.) *cum D. Thom. in* » *Sup. quæst.* 11. *art.* 4. *ubi ait :* Potest... confitens facere, ut illud » quod Sacerdos sciebat... ut Deus, sciat etiam ut homo, quod » facit dum licenciat eum ad dicendum; et ideo si dicat, non » frangit sigillum. *Et ita etiam Laym. cap.* 14. *nu.* 14. *Navarr.* » *cap.* 8. *n.* 15. *Ronc. p.* 100. *qu.* 5. *Lugo d.* 23. *n.* 133. *Concina* » *pag.* 140. *n.* 14. *Wigandt tract.* 13. *n.* 115. *et alii communiter.* » Ratio, quia sigillum Confessionis est institutum tantùm in » favorem pœnitentium.) * Circa quam licentiam requiritur » I. ut sit formalis et expressa; nam præsumpta, tacita, interpre- » tativa, virtualis (etiam in bonum ipsiusmet pœnitentis) non » sufficit. *Fagund. p.* 2. *l.* 6. *Tann. Mald.* et cæteri *Doct.* com- » muniter. II. Ut sit libera, ac spontanea, non vi, injuria, dolo, » vel per preces importunas extorta, vel etiam per metum reve- » rentialem ipsius Confessarii obtenta. *Henr. Fagund. l. c. Dian.* » *pag.* 5. *t.* 11. *R.* 10 *et* 24. * (*Dicit Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1958. » *quòd si* pœnitens non ultro, sed tantùm ad petitionem Con- » fessarii det licentiam loquendi, communiter licentia censenda » sit data ex metu reverentiali. Hoc tamen intelligendum esse, » quando licentia non est spontanea, sed replicatis petitionibus » extorta, seu ex solo metu reverentiali concessa. Cæterùm, » hujusmodi licentiæ peti non debent nisi ex rationabili causa, ut » bene ait Elbel nu. 482. qui etiam rectè addit, quòd melius est » inducere pœnitentem, ut det licentiam extra Confessionem.)* » III. Non revocata; nam pœnitentem pro libitu, etiam sine » causa, eam revocare semper posse, docent *Fagund.* et *Diana* » *ll. cc* * (*Ita etiam Sporer n.* 821. *et Ronc. p.* 100. *q.* 5.) * » IV. Non opus esse, ut habeatur in scripto, *Suar. Fag. ll. cc.* » Imò, si dubium sit, an Confessor cum licentia locutus fuerit, » Sacerdoti potiùs, quàm pœnitenti credendum, ex *Graff.* et

» *Henriq.* affirmat *Dian. loc. cit. R.* 4, vel etiam quàm hæredibus; v. g. si ex licentia defuncti revelet restitutionem ab iis faciendam. *Tan.* et *Mald.* qui tamen monet, eo casu non esse dicendum, eam deberi ex delicto, sed solùm quòd talibus tantùm dari voluerit, satiusque suaderi moribundo, ut talia secreto codicillo hæredibus injungat. Vide *Dian l. c. R.* 32. V. Perinde esse, sive ea licentia detur verbo, sive facto, quòd quidem æquivaleat expressæ concessioni; v. g. si pœnitens extra confessionem incipiat loqui cum Confessario de dictis in Confessione, tunc enim posse hunc prosequi, docent *Aversa qu.* 18. *s.* 7. *Tann. in append. c.* 2. *ex Bonac.* * (*Ita communiter Lugo d.* 23. *n.* 131. *Pal.* §. 3. *n.* 14. *Concina p.* 740. *nu.* 14. *Holzm. nu.* 720. *Antoine p.* 547. *v. Hinc, Sporer n.* 820. *Salm. c.* 14. *n.* 41. *cum Suar. Laym. et Bonac. et Ronc. p.* 101. *q.* 3. *R.* 1. Bene tamen advertit *Lugo loc. cit.* quòd eo casu adhuc perseverat sigillum respectu ad alios; quia licèt pœnitens extra Confessionem loquatur, censetur tamen non præbere Confessario aliam licentiam quàm dependentem à Confessione peracta.)*

632. — « 2. Frangitur sigillum, si cum pœnitente extra Confessionem, sine ejus venia, agas de auditis in Confessione, aut ea te scire ostendas. * (Communiter tamen dicunt DD. licitum esse Confessario loqui de auditis in Confessione cum pœnitente statim post absolutionem, antequam ille discedat; quia licèt Sacramentum sit completum, tamen judicium adhuc moraliter perseverat; *ita contra Dian. p.* 5. *tr.* 11. *R.* 19. *cum Fag. rectè tenent Lugo d.* 23. *n.* 129. *Nav. c.* 26. *n.* 14. *Conc. p.* 740. *n.* 14. *Fill. c.* 11. *n.* 324. *Ant. pag.* 547. *v. Hinc, Escob. n.* 741. *Salm. c.* 14. *n.* 43. *cum Gran. et Aversa, Renzi p.* 306. *q.* 4. *cum Pell. et Verric. ac Croix nu.* 1980. *cum Præp. Henr. Tamb. Dic. et Stoz.*)*Quod verum putat *Sanch.* contra *Suar.* et *Laym.* etiamsi cum eo tractare velles de essentiali errore in ea commisso, quem illi significare sine ejus venia non licere docent *Regin. Fag. Bonac.* et alii contra *Filliuc. Turrian.* etc. apud *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 87. * (*Vide dicta n.* 622.) * Dixi, *Extra*, quia intra Confessionem potest fieri mentio præcedentium, ut patet ex praxi Confessariorum, qui ob recidivam arguunt, et absolutionem aliquando negant. Ita *Henriq. Præpos. Gran. Mald.* etc. apud *Dian. p.* 5. *tract.* 11. *res.* 20. Ubi ipse cum *Fagund.* negat id licere sine expressa licentia pœnitentis, nisi de iis, quæ is iterum confitetur, vel saltem tangit. Vide. *Dian. l. c. et p.* 2. *tr.* 2. *misc. Res.* 12. *et p.* 9. *tr.* 11. *res.* 18. »

633. — Quæritur igitur, an intra Confessionem possit Confessarius loqui cum pœnitente de culpis in alia Confessione auditis, sine ipsius licentia? Negat *Diana cum Fagund.* ut supra; sed affirmat sententia communissima et verior, quam tenent *Lugo d.* 23. *n.* 127. *Tamb. c.* 5. *n.* 4. *Wigandt tract.* 13. *n.* 120. *Concina p.* 740. *n.* 14. *Ronc. p.* 101. *quæst.* 3. *R.* 1. *Antoine p.* 550. *v. Hinc, Sporer n.* 823. *Renzi p.* 307. *q.* 5. *cum Aversa, Dic. et*

Malder. eamque vocat certam *Illsung. apud Croix n.* 1981. Ratio quia sæpe pertinet ad munera Judicis et Medici, quæ habet Confessarius, recolere peccata prioris Confessionis, ad meliùs pœnitentem corripiendum, vel dirigendum; ideo improbabile est quòd pœnitens habeat jus sigilli in actu Confessionis, cùm potiùs verum sit quòd Confessarius habeat jus exquirendi omnia, quorum notitia ad meliorem directionem coadjuvare valeat. Unde bene poterit Confessarius loqui cum pœnitente de omnibus peccatis in præterito ab eo confessis, semper ac putat hoc fore utile pœnitenti, qui censetur in Confessione dare ei licentiam, ut utatur quacumque notitia necessaria ad suî meliorem directionem.

654. — « 3. Frangit sigillum, qui dicit se in tali monasterio » audivisse grave peccatum, tametsi non nominet personam. » *Dian. p.* 5. *t.* 11. *res.* 35. et alii. 3. cum *Mald.* Additque gra- » viter peccare eum, qui dicit, in hoc vel isto Ordine Religioso » hoc, vel istud peccatum fuisse admissum, quod ex sola Con- » fessione novit : imò nec de civitate, vel certo loco, quo quis » Confessiones audivit, licere dicere, quòd gravia fiant, vel talia » et talia peccata committi soleant (nisi aliunde constet), docent » *Hurt. Kellison.* et *Mald.* apud *Dian. loc. cit. res.* 35, quia po- » test redundare in gravamen et infamiam ipsius Communitatis » et fortè etiam civium in particulari, quando civitas non est » ampla, et pœnitentes suspecti, atque adeo confessio fieri illis » odiosa. Vide *Dian. l. c. et res.* 36. ubi cum *Mald.* docet, Confes- » sarium, qui paucos habet pœnitentes subditos (v. g. Moniales » unius Monasterii) scandalum dare, si coram illis concionetur » de vitiis auditis in Confessione : quia confessæ facilè suffundun- » tur pudore. * (Hoc tamen intelligendum, si Confessarius lo- » quatur de aliqua culpa particulari cujusdam Monialis, vel illius » Monasterii; secus, si loquatur de defectibus qui communiter » in omnibus Monasteriis solent vel possunt perpetrari.) * »

Dubitatur hîc 1. An Confessarius violet sigillum, si asserit in aliquo loco gravia crimina perpetrari, quæ ipse audierit in confessione? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Navar. c.* 8. *n.* 16. *Renzi p.* 322. *quæst.* 11. *cum Fag. Vivald et Onuphr.* ita *Henriq. Gran. Lop. etc. ap. Escob. l.* 16. *n.* 749. qui consentit *n.* 750. si nullo modo in cognitionem personæ deveniri possit, quia aliàs (ut dicunt) ex tali revelatione nulla fit injuria pœnitenti. *Secunda* tamen sententia communissima et longè probabilior, quam tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 3. *n.* 8. *Bon. qu.* 6. *sect.* 5. *part.* 4. *n.* 3. *Fill. c.* 11. *n.* 322. *Concina p.* 740. *n.* 13. *Viva qu.* 10. *art.* 2. *n.* 7. *Tamb. l.* 5. *c.* 3. §. 5. *Holz. n.* 711. *cum Laym. et Pal. Sporer n.* 827. *cum Diana.* et communi, ut asserit *Lugo d.* 23. *n.* 64. *cum Vasq. Con. et Led.* docet, quòd si Oppidum sit parvum (putà si non constet tribus millibus hominum circiter), tunc violatur sigillum. Ratio, quia, licèt tunc non reveletur persona, tamen, cùm revelatio emanet in infamiam totius communitatis redundat etiam in gravamen pœnitentis, qui illius communitatis est membrum, et ideo ex tali revelatione redderetur ei odiosa Confessio.

Secus verò, si Oppidum sit amplum, et crimina sint publica, ut dicunt *Lugo, Conc. Spor. Viva, et Tamb. ll. cc.* contra *Vasq.* qui nimis rigidè id reprobat. Hocque permittit *Petrocorens. t. 4. p. 90. q. 4.* etiam concionatoribus, modò non dicant se audisse in Confessionibus. Idem sentit *Habert tom. 6. p. 261. q. 14. R. 3.* dicens licitum esse Confessariis in concionibus generatim invehere in vitia quæ occultè grassantur. Idque expressè permittitur in *c. Si Sacerdos 2. de Offic. Jub. ord.* ubi dicitur : « Si Sacerdos » sciat pro certo aliquem esse reum alicujus criminis, vel si con- » fessus fuerit... non debet eum arguere nominatim, sed indeter- » minatè. » Id est in *genere,* ut explicat *Panormit. in dict. cap. 2.*

Dubitatur 2. An frangat sigillum Confessarius, qui dicit Religiosum ex tali Conventu sibi confessum esse grave peccatum? Negat *Escob. lib. 16. n. 713. cum Henr. Nunno, Fagn. et Candido*, modò non ingerat notitiam personæ particularis. Veriùs tamen affirmant *Busemb. et Suar. d. 33. sect. 3. Conc. p. 740. n. 8. Bon. p. 4. n. 3. Diana p. 5. tract. 11. R. 23. Pal. p. 5. §. 3. num. 11. cum Navar. Laym. et Henr.*; item *S. Anton. Villal. et Gran. ap. Escob. n. 751.* Ratio, quia tunc singuli illius conventûs detrimentum patiuntur. Et sic pariter Confessarius violabit sigillum, si dicat in Conventu illo talia peccata committi. Non verò (ut rationabiliter ait *P. Conc.* contra *Dian. ap. Busemb.* ut supra), si tantùm diceret se audisse peccatum Religiosi cujusdam Ordinis : quia hæc neque est revelatio sigilli, neque redundat in gravamen pœnitentis, cùm in quolibet Ordine aliqui mali sint : unde neque oritur scandalum, neque infamatur Religio, nisi (rectè limitat) Religio illa esset arctioris observantiæ.

635. — « 4. Notitia in sola Confessione accepta nullo casu uti » licèt, si periculum sit revelationis, saltem indirectæ. Verùm, » si nullum sit periculum ut vel pœnitens, vel usus scientiæ inno- » tescat, etsi probabile sit licere uti ad alterius gubernationem, » v. g. negando suffragium ei, quem ex sola Confessione scit in- » dignum esse, vel claudendo ostium, per quod quis noctu ingre- » ditur ad peccandum : item, cognita proditione futura, monendo » de diligenti custodia, impediendo clam Matrimonium, quando » scitur impedimentum, ut docent *Vasq. Henr. Nav.* etc. Con- » trarium tamen verius videtur, quod docent *Fumus, Sanch. Conc.* » *Layman. Dian. p. 3. tr. 4. R. 76. et p. 5. tr. 11. R. 3.* et alii; » quia hæc doctrina posset pœnitentem absterrere à confessione. » Et quidem superioribus Religionum talis gubernandi modus » prohibitus est anno 1594, cùm in Soc. JESU jam ante idem » statutum esset, prohibitumque contrarium docere. Vide *Dian.* » *p. 4. tr. 4. R. 202.* Contra verò ad suî ipsius gubernationem » licere tali casu ea scientia uti, videri probabilius, v. g. absti- » nendo à calice, in quo scitur esse venenum, deflectendo à sylva. » in qua paratam sibi mortem sciat ex unius latronis confessione, » docet *Sylv. Henr. Con. Laym. hîc c. 15.* contra *Suar. Dian. p. 5.* » *d. 11. R. 46.* Excipit *Card. de Lugo* nisi actio, vel omissio » Confessarii inducat notitiam peccati, vel damnum afferat confi-

» tenti, contra *Con. disp.* 9. *dub.* 4. *etc.* qui putat licere, etsi inde » mors pœnitenti immineret à sociis inferenda. Vide *l. c. n.* 108.

« 5. Denique facere aliquid, ex quo soli pœnitenti innotescere » posset id fieri ex notitia Confessionis, esse contra sigillum, ne» gant *D. Thom. Bonac. Sot. Vasq. etc.* Affirmant *Sylv. Vald. Con.* » *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 46. Idque confirmant *Fagund. Gran. Card.* » *de Lugo, et Aoers. qu.* 18. *sect.* 8. si tale sit, quòd pœnitenti ru» borem vel molestiam afferat, v. g. si vultum ei austeriorem » ostenderet, vel eum declinaret; secus si ei sit gratum, vel saltem » Confessionem odiosam aut difficiliorem non reddat; v. g. si au» disset eum ad indignationem, aut odium provocatum, vel in » tentationem incidisse ex certo facto, vel dicto ipsius Confessarii, » indeque ipse à talibus factis, vel dictis abstineat, etc. »

656. — Omnia hæc diligentiùs sunt discutienda. Dubitatur I. An superior ob peccatum auditum in Confessione possit amovere subditum ab officio? Affirmat *Sambovius tom.* 3. *Caus.* 18. Idque priùs docuit *D. Th. Quodl.* 5. *q.* 7. *a.* 13, modò absit revelatio peccati, sic dicens: « Si ergo amotio subditi ab admi» nistratione possit inducere ad manifestandum peccatum in Con» fessione auditum, vel ad aliquam probabilem suspicionem ha» bendam de ipso, nullo modo Prælatus deberet removere. Si » verò per amotionem peccatum nullatenus manifestaretur, tunc » alia occasione accepta, posset subditum ab administratione remo» vere, et deberet hoc facere, cum debita cautela. « Et idem confirmat in *Suppl. qu.* 11. *a.* 1. *ad* 3. Idem dicunt *S. Bonav. Alex. de Ales, Gabr. Pal. et Adrian. ap. Habert t.* 6. *p.* 260. *qu.* 14. ac alii ap. *Suar. d.* 33. *sect.* 7. qui hanc sententiam vocat communem, ut revera erat inter antiquos.

Sed huic doctrinæ obstat hodie Decretum Clem. VIII. (*de casib. res. pro omnibus Relig. c.* 4.) editum 26. Maii an. 1694. ubi dictum fuit: « Tam superiores pro tempore existentes, quàm » Confessarii, qui postea ad superioritatis gradum fuerint pro» moti, caveant diligentissimè, ne ea notitia quam de aliorum » peccatis in Confessione habuerunt, ad exteriorem gubernatio» nem utantur. » Quamvis autem hoc decretum emanatum fuerit tantùm pro superioribus regularibus, tamen rectè dicunt *Holzm. n.* 717. *v.* 20. *et Croix* extendi debere ad omnes (quidquid dicat *Habert l. cit.*), cùm eadem ratio quæ urget pro Regularibus, valeat etiam pro secularibus, ne scil. Confessio reddatur odiosa. Præterquam quòd, id certius fit ex alio Decreto Innocentii XI, ut mox videbimus in Dubio seq.

657. — Dubitatur II. An superior in electione beneficii, vel officii possit negare suffragium ei quem ex sola Confessione noverit indignum? Affirmat idem *Sambovius l. c. cum S. Antonino* 3. *p. tit.* 16. *c.* 22. §. 1. *in fine*, ubi scribit: « Qui liberam electio» nem habet, licèt per solam Confessionem sciat aliquem indig» num ad Prælaturam ad quam eligitur, quem aliàs putabat » dignum, non debet eligere ex conscientia sibi dictante, quia » eligendo scienter dignum vel indignum, negotium geritur inter

» ipsum et Deum. Unde potest etiam ex his, quæ scit ut Deus, » judicare in proposito. » Sed omnino id negandum cum *Sporer. n.* 869. *Viva Append. ad Prop. damn.* §. *VII. p.* 526. *Conc. p.* 744 *n.* 22. *Croix n.* 1977. *Holz. l. c. Ronc. p.* 202. *q.* 6. *Elbel l. c.* et aliis. Hocque hodie certum est ex Decr. S. C. Gen. Inquisitionis edito auctoritate Innoc. XI 18 nov. an. 1682, quo proscripta fuit sequens propositio : « Scientia ex Confessione acquisita uti » licet, modò fiat sine directa aut indirecta revelatione, gravamine » pœnitentis, nisi aliud multò gravius ex non usu sequatur, in » cujus comparatione prius meritò contemnatur. Addita deinde » explicatione, sive limitatione, quòd sit intelligenda de usu » scientiæ ex Confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis, » seclusa quacumque revelatione ; atque in casu quo multò gravius » gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Hanc » dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ » cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione, præ- » senti decreto prohibent, etc. Mandantes etiam universis Sacra- » menti Pœnitentiæ ministris, ut ab ea (doctrina) in praxim » deducenda prorsus abstineant. » Hinc bene advertunt *Viva*, *Holzm. Mazz. et Croix ll. cc.* illicitum esse Confessario ex notitia Confessionis claudere pœnitentem in cubiculo, ne exeat ad pec- candum : dimittere famulum, vel auferre ab eo claves, ne furetur : item ostendere pœnitenti vultum severiorem, vel ei negare pris- tinam communicationem amicitiæ. Neque admittendum cum *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 16. *num.* 3 *et* 4 *Croix num.* 1963, 1976 *et* 1977. *Laym. c.* 14. *ex n.* 14. *et Holzm. n.* 717. id quod perperam admittit *Sporer n.* 870, nempe licitum esse ex scientia Confessionis abstrahere claves aut pecuniam ab arca, claudere foras, non ampliùs committere claves famulo ; quia omnia hæc redundarent in gravamen seu exprobrationem pœnitentis.

Si verò superior ex alia via, quàm Confessionis sciret aliquem indignum, putà ex defectu ætatis, scientiæ, prudentiæ, vel quia noverit alios digniores ad beneficium, tunc posse, imò debere suffragium pœnitenti negare, dicunt *Nat. de Alex. de Sig. Confess. Reg.* 57. et *Merbes. t.* 2. *p.* 149. *q.* 50. *ex D. Th. in.* 4. *d.* 21. *a.* 1. *ad* 4. ubi dixit : « Ex multis aliis causis aliquis redditur in- » dignus ad prælationis officium, quam ex peccato, sicut ex » defectu scientiæ, ætatis, etc. et ideo qui contradicit, nec suspi- » cionem de crimine facit, nec Confessionem revelat. Sed hanc sententiam censeo cum *Petrocor. t.* 4. *p.* 95. tantùm locum ha- bere posse casu quo tales occurrerent circumstantiæ aliunde cog- nitæ, sive ante sive post Confessionem, quæ verè moverent su- periorem ad suffragium negandum, etiamsi nullam ex Confessione notitiam habuisset indignitatis pœnitentis. Unde minimè audien- dus auctor *Additionum ad Wigandt p.* 389. ad 3, dicens quòd esto ex sola scientia Confessionis nequeat superior dirigi ad gu- bernationem externam, tamen poterit ex illa lumen accipere, et sumere alium exteriorem prætextum seu colorem ad negandum suffragium.

Communiter tamen admittunt posse Confessarium uti notitia Confessionis ad se cautiorem reddendum in re familiari, ad socordiam excutiendam, ad diligentiùs invigilandum super gregem suum; modò nulla detur aliis suspicio peccati, neque ex hoc pœnitens gravetur, vel implicitè redarguatur; ita *Habert p.* 261. *R.* 3. *Antoine p.* 549. *v. Hinc. Pal. p.* 5. §. 3. *n.* 18. *Viva l. c.* §. *VII. Sporer n.* 870. *et Bon. p.* 4. *n.* 3. *cum Soto, et Reg. ex D. Th. in* 4. *l. c. ad* 1. ubi ait : « Potest (Confessarius) dicere » Prælato, quòd diligentiùs invigilet super gregem suum, ita » tamen quòd non dicat aliquid, per quod verbo vel nutu confi- » tentem prodat. » Omnia verò hæc *P. Conc. p.* 744. *n.* 23. absolutè negat licere, dicens quòd Confessarius in omnibus se gerere debeat, ac si penitus ignoraret quæ ex sola Confessione dignoscit. Nulli dubium, quin in prædictis actibus quàm maximè cautè Confessarius procedere debeat, cùm difficilè sit in his omne periculum evitare vel revelationis vel gravaminis pœnitentis. Cæterùm generalis regula est, fere ab omnibus recepta, licitum esse uti notitia Confessionis, ubi nulla revelatio intervenit, nec ullum pœnitenti gravamen infertur; ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 16. *n.* 4. *Lugo d.* 23. *n.* 102. *Habert t.* 6. *p.* 260. *Suar. d.* 33. *sect.* 7. *n.* 9. *Viva App. l. c.* §. 9. *Antoine p.* 549. *Mazz t.* 3. *p.* 589. *Holz. n.* 717. et alii communiter : atque ipse *Concina dicto n.* 23. in fine præfatam regulam admittit, inquiens posse Confessarium uti notitia Confessionis tum ad reformandos proprios mores, tum ad servandam propriam vitam, quando duo concurrunt, nempe si secretum custoditur, et Confessio odiosa non redditur. Quapropter *Holz. Antoine, Mazzott. Viva, etc.* communiter admittunt bene posse Sacerdotem ex notitia Confessionis orare pro pœnitente, vel benigniùs erga ipsum se gerere : item consulere libros et sapientes, rigorem temperare, ex Confessione unius dirigi ad alios interrogandos vel instruendos, nullam tamen dando prioris Confessionis suspicionem : item (ut ait *Holzm. l. c. v. Et hinc, cum Stoz.*) posse se præcavere à periculis et occasionibus damni spiritualis aut temporalis. Et sic pariter dicit *Bon. p.* 4. *n.* 19. *cum Nav. Reg. Zerola, etc.* posse monere etiam alios, in genere tamen loquendo, nempe ut sibi caveant, ne exeant è domo, etc. semper tamen secluso omni periculo revelationis, vel gravaminis pœnitentis.

658. — Dubitatur III. An Confessarius possit Communionem denegare pœnitenti, cui priùs negavit absolutionem tanquam indisposito, si ille postea occultè Communionem petat? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *D.Th. in* 4. *D.* 9. *q. un. a.* 5. *q.* 1. dicens : « Si Sacerdos sciat peccatum alicujus qui Eucharistiam » petit, per Confessionem, si in occulto, debet ei denegare, et mo- » nere ne in publico petat. » Item *Petrocor. t.* 4. *p.* 95. *n.* 2. *cum S. Bonav. et S. Antonino,* ac alii plures antiquiores *ap. Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 16. *n.* 6. Ratio, quia (ut dicunt) ex una parte tunc urget præceptum negandi Sanctum canibus; ex alia ibi nulla

intervenit sigilli revelatio, nec ulla injusta exprobratio, quæ redderet Confessionem odiosam verè pœnitentibus : talis enim negatio vel monitio solis perire volentibus odiosam Confessionem redderet; sed hoc non debet impedire, ne Sacerdos peccatorem moneat, et Sacramentum indigno deneget. Et sic pariter dicunt Episcopum posse et teneri negare Ordinem indigno ex Confessione cognito, et Parochum assistentiam Matrimonio, in quo ex Confessione noverit dirimens adesse impedimentum. *Secunda* tamen vera sententia negat, et hanc tenent *Sanch. l. c. n.* 5. *Lugo d.* 25. *n.* 126. *Laym. c.* 14. *n.* 22. *Bon. p.* 4. *n.* 17. *Salm. c.* 14. *n.* 46. *Contin. Tourn. t.* 4. *pag.* 191. *cum Henn. Spor. n.* 869. *Mazz. c.* 3. *q.* 5. *Holzm. n.* 717. *Conc. p.* 742. *n.* 18. *et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1974. Ratio, quia hujus modi denegatio Sacramenti vel monitio confessionem redderet odiosam, non solùm pœnitentibus illicitè petentibus, sed etiam aliis, qui si scirent quòd Confessarius posset aliquando uti notitia Confessionis, facilè absterrerentur à Sacramento Pœnitentiæ. Hæc sententia hodie omnino est tenenda ex supra citato Decreto Innoc. XI, ubi vetatur quilibet notitiæ Confessionis usus, ex quo sequatur qualecumque pœnitentis gravamen. Vide *num. anteced.* 657.

659. — Dubitat. IV. An Sacerdos qui ex Confessione noverit parari sibi insidias, possit fugere, sive aliter sibi cavere, aliquo prætextu arrepto? Certum est posse (ut rectè ait *Lugo d.* 23. *n.* 108.), si ex tali cautione minimè manifestatur aliis peccatum confessum, nec ullum gravamen pœnitenti affertur. Sed dubium est, an liceat ei fugere, si ex fuga alii, jam conscii peccati pœnitentis, conjiciant pœnitentem esse illi confessum tale peccatum? *Prima* sententia affirmat, modò nullum pœnitenti damnum obveniat; ita *Palaus p.* 5. §. 3. *num.* 18. *Bon. p.* 4. *n.* 27. *Petrocorens. tom.* 4. *p.* 97. *n.* 4. *Wig. tr.* 13. *n.* 122. *ad* 4. *Spor. num.* 863. *Renzi p.* 309. *q.* 9. *cum Con. et Fag. ac. Laym. c.* 14. *num.* 21. *cum Soto, Sylvest. Adr. Gabr. et Henr.* Ratio, quia aliud est revelare peccatum confessum, aliud revelare confessionem peccati jam ab aliis cogniti : tunc enim non revelatur peccatum, sed tantùm Confessio facta peccati, quod non est contra sigillum. *Secunda* verò sententia (quam sequor) negat id esse licitum, et hanc tenent *Suar. d.* 33. *sect.* 7. *n.* 7. *Salm. c.* 14. *n.* 45 *et* 53. *Antoine p.* 549. *Elbel n.* 524. *Ronc. p.* 99. *q.* 3. *cum Nav. et Led. Mazz. tom.* 3. *p.* 589. *cum Viva, et Croix, ac Lugo d.* 23. *nu.* 110. *cum Soto. Vasq. Ricch. et Med.* Ratio, quia fuga illa esset quædam indirecta revelatio peccati confessi. Nec obstat dicere, quòd tum fiat revelatio indirecta, cùm ponitur actio, ex qua de se conjicitur peccatum confessum; sed hîc fuga Confessarii nullo modo manifestat peccatum, sed tantùm alii ex propria conscientia arguunt peccatum esse confessum. Sed respondetur cum *Lugo*, quòd positis talibus circumstantiis, nempe scientiæ aliorum criminis, et Confessionis pœnitentis, fuga illa esset vera revelatio, non solùm Confessionis factæ, sed etiam peccati confessi. Et licèt Confessarius fugam simularet ex aliquo

prætextu, semper tamen aliquam rationabilem suspicionem præberet peccati confessi. Dicit autem *P. Cuniliati tr.* 14. *c.* 4. §. 7. *n.* 10, quòd eo casu pœnitens teneatur dare licentiam Confessario, ut ille possit eximi à periculo; aliàs Confessarius non tenetur ipsum absolvere, semper ac pœnitens potest licentiam præbere absque periculo sui gravis damni. Et addit, quòd si pœnitens injustè licentiam denegat, Confessarius, modò non det aliis suspicionem Confessionis auditæ, licitè poterit uti notitia per Confessionem recepta, ut à periculo se liberet; tunc enim (ait) nullum pœnitenti imminet gravamen, sed tantùm adest manifestatio apud ipsummet negatæ licentiæ. Tamen id minimè admittendum puto; nam licèt absit gravamen pœnitentis, adest verò indirecta saltem revelatio notitiæ in Confessione habitæ.

Notandum autem hîc id quod dicit *Roncaglia de Sigil. cap.* 2. *Reg. prax. n.* 1, nempe quòd si Confessarius noverit aliquem ex Confessione solitum esse multa peccata, vel tenuem dispositionem afferre, non poterit sine justa causa se celare, vel excusari ab eo audiendo, quando aspiceretur ab aliis, et iis suspicionem talem ingereret, multòque magis si pœnitens id reputabit ut tacitam exprobrationem suorum peccatorum; secus verò (ait) si nullus aspiceret, quia tunc nulla in aliis oriretur suspicio. Sed huic ultimo non acquiesco, quia, si aliàs Confessarius jam assisteret in confessionali, et ideo recedit, quia videt illum pœnitentem accedere, etiamsi alii nihil adverterent, videtur tamen hoc illi gravamen afferre, et aliquo modo odiosam reddere Confessionem, cùm facilè tunc pœnitens credat, quòd si ipsi confessus non fuisset, bene tunc suam Confessionem apud illum Confessarium, ut cupit, expleret. Et de hoc magis est verendum post decreta, ut supra *n.* 656, ubi prohibetur Confessariis, ne ullo modo utantur notitia Confessionis ad externam gubernationem, aut cum aliquo gravamine pœnitentis; quod quidem intelligitur, ut inquit idem *Ronc. c.* 2. *qu.* 6. *cum S. Thoma, Lugo, Sanch. etc.* etiamsi nulla intercedat revelatio, et etiamsi pœnitens nullo modo advertat hoc fieri ob Confessionem peractam. Unde ex ipso *Ronc.* dico, quòd licèt tunc fuga illa ex prætextu apparenter justo non redderet Confessionem odiosam tali pœnitenti, redderet tamen odiosam generaliter Reipublicæ Christianæ, quia si scirent fideles, posse Confessarios ex colorato prætextu aufugere ab ipsis, ob notitiam in Confessione acceptam suorum peccatorum, facilè gravarentur. Licitè autem Confessarius se celabit, si justam habeat causam, ob quam etiam ab aliis pœnitentibus incognitis æquè se excusaret. Nec obstat quòd pœnitens tunc etiam suspicari posset Confessarium se celare ob audita sua peccata; nam si revera Confessarius ob justam causam se excusaret, revera tunc sua suspicio esset temeraria quam Confessarius vitare non tenetur. Hinc concludo, quòd erga hujusmodi pœnitentem ita se gerere debet Confessarius, ac se gereret erga alium, de quo nunquam Confessionem excepisset. Bene tamen approbo id quod dicit idem *Ronc. ibid. q.* 5. *cum Lugo dist.* 23. *n.* 116,

quòd si pœnitens indispositus minitetur Confessarium ob negatam absolutionem, bene poterit Confessarius ab illo aufugere, et non redire, quia tunc illæ minæ non sunt peccatum manifestatum ad absolutionem obtinendam, sed peccatum in Confessione commissum, quod sigillo non gaudet. Hæc tamen fuga tantùm permittitur Confessario, si fugiendo non ingerat aliis suspicionem negatæ absolutionis; quòd si autem ingereret, posset recitare aliquam orationem, non jam intendendo deceptionem pœnitentis, sed solam liberationem ab illa vexatione, quamvis pœnitens se decipiat credens illam orationem esse formam absolutionis. Vide dicta *de Sacrament. hoc l.* 6. *n.* 59. *v. E converso.*

660. — Dubitatur V. An Confessarius sciens ex Confessione Ecclesiam esse pollutam, possit ibi celebrare? Hic casus quidem difficulter accidet, nam (sicut diximus hoc *lib.* 6. *n.* 364.) ut Ecclesia polluatur, requiritur publica violatio; tamen aliquando bene accidere posset, nempe si violatio esset quidem publica, sed Confessario incognita, vel si alii ignorarent per tale factum Ecclesiam esse pollutam. In his autem casibus *prima* sententia, quam tenent *Sporer de Pœnit. n.* 874. *et Bon. eod. tit. q.* 6. *p.* 4. *n.* 23. *cum Sylvest. Lazar.* et aliis, dicit Confessarium posse et teneri celebrare. Ratio, quia Ecclesia in favorem sigilli non videtur tunc velle obligare Sacerdotem ad non celebrandum. *Secunda* tamen sententia, quam tenent *Lugo dist.* 23. *n.* 125. *et Aversa, ac Tamb. apud Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 1976, censet non posse celebrare, quia ex una parte urget præceptum non sacrificandi in Ecclesia polluta, et ex alia minimè urget præceptum servandi sigilli, cùm nullum adsit periculum revelationis apud alios, nec damni pœnitentis. Et hæc sententia videtur satis probabilis cum *Mazzott. p.* 589, si revera nullum sequatur pœnitentis gravamen, et nulla fiat revelatio indirecta, putà si Confessarius justum exponat prætextum alibi celebrandi.

Dubit. VI. An si ex Confessione scias aliquem (cui solitus es confiteri) non esse Sacerdotem, vel non esse Confessarium, possis et tenearis pergere ad ei confitendum? Negat *Sanch. de Matr. lib.* 3. *d.* 16. *n.* 5. et probabile putat *Spor. n.* 871, quia ex una parte non potes simulare susceptionem Sacramenti, ex alia, non violas sigillum omittendo confiteri; sic enim nihil revelas de crimine pœnitentis, cùm innumeræ possint esse causæ mutandi Confessarium. Communius tamen, et verius tenent oppositum *Lugo d.* 23. *n.* 105. *Mazz. t.* 3. *n.* 189. *et Croix. n.* 1978. *cum Viva, Dic. et Stoz,* ac etiam probabile censet *Sporer l. c.* Ratio, quia in tali omissione, quamvis non adsit revelatio sigilli, semper tamen adest quædam odiosa exprobratio pœnitentis. Neque tunc oportet tibi simulare Sacramentum (quòd revera esset intrinsecè malum), sed potes illi ficto Sacerdoti vel Confessario simpliciter aliquod peccatum manifestare sine intentione absolutionis: quod in hoc casu non esset illicitum, cùm tua cooperatio ad peccatum illius esset tantùm materialis.

661. — Cæterùm, generaliter loquendo, dico, quòd esto Con-

fessarius in hac materia tam gravi et periculosa debeat esse valde cautus, ne pœnitentes ex Confessione aliquod injustum gravamen subeant, ut sub initio animadversum voluimus; tamen non tenetur cavere omnes leves conjecturas, quas facilè malitiosi faciunt, sed tantùm ne præbeat suspiciones probabiles de peccatis auditis, ut dicunt *Lugo D.* 23. *n.* 106. *cum Scoto, Palat. et Med. ac Croix num.* 1749. *cum Gob. Tambur. et Gorm. ex D. Thom. Quodlibet* 5. *art.* 13. ubi sic ait : « Si amotio subditi ab administra-» tione possit inducere ad manifestandum peccatum in confessione » auditum, vel ad aliquam (nota) probabilem suspicionem ha-» bendam, de ipso nullo modo Prælatus deberet subditum re-» movere. »

DUBIUM II.

Quale sit præceptum, et quæ obligatio Confessionis.

662. Quos, et quando obliget hoc præceptum ? Et quomodo computetur tempus annuæ Confessionis ? — **663.** An præceptum divinum Confessionis obliget extra articulum mortis ? — **664.** Quomodo obliget juramentum Medicorum non visitandi infirmos non confessos ? *Vide etiam lib.* 3. *num.* 182. — **665.** Qui teneantur ad præceptum Confessionis ? — **666.** An impuberes ? An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis (*Remiss. ad num.* 432.)— **667.** An obligetur ad Confessionem annualem habens sola venialia ?—**668.** An qui non satisfecit præcepto, teneatur ad illud quamprimum ?— **669.** Et an per Confessionem, quæ fit anno sequenti, satisfiat præcepto etiam antecedentis ? — **670.** An in Paschate sit obligatio confitendi proprio Parocho ? — **671.** An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni ? — **672.** An satisfiat præcepto per Confessionem invalidam ? —**673.** Qui ab hoc præcepto excusentur.—**674.** Pœnæ in transgredientes hoc præceptum.

662. — « Resp. Præceptum confitendi, tum divinum, tum ec-» clesiasticum sub mortali obligat omnes ac solos baptizatos, qui » habent mortale : illud in articulo mortis; hoc verò postquam » ad annos discretionis pervenerint : et simul ut confiteantur » proprio Sacerdoti, vel alteri cum ejus venia, semel in anno; » computando ab una confessione ad aliam, ut quidam docent * » (*Ut Sot. et Gran. ap. Viva de Pœnit. Qu.* 4. *ar.* 3. *num.* 4) * : » vel ab initio Januarii ad finem Decembris, ut habet communior » * (*Et tenent Viva loc. cit. ac Pal. et alii apud Croix n.* 2043.) *; » vel denique à Paschate ad Pascha, ut consuetudo fere obtinuit » propter Communionem *Suar. d.* 35. *s.* 2. *Vasq. qu.* 90. *art.* 2. » *Card. de Lugo d.* 11. *s.* 3. 6 *et* 7. *Coninck d.* 5. *d.* 6. * (*Hinc* » *rectè ait Holzm. t.* 1. *p.* 341. *n.* 33. quòd per se loquendo, annus » esset computandus à Januario ad Decembrem, tamen, spectata » universali consuetudine, computatur, incipiendo à Paschate » ad Pascha.)* »

663. — Quæritur, an præceptum Confessionis obliget per se aliquando in vita extra periculum mortis ? Commune est non

obligare per se statim post peccatum; ita *S. Th. in 4. Dist.* 17. *qu.* 3. *art.* 1. *qu.* 4. quem sequuntur *Suar. Lugo, Reg. Vill. etc. cum Salm. de Pœnit. c.* 7. *n.* 5. Dubium est, an obliget per se saltem sæpius in vita? Negant pariter *D. Th. l. c. et Scotus, ac Gabr. ap. Salm. ib.* item *Pal. Bosco, et Dic. apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2020. Ratio, quia talis obligatio nullo fundamento certo videtur probari, cùm possit peccator per contritionem Deo se reconciliare. Sed communiùs affirmant *Salmant. n.* 9. *cum Reg. Vict. Led. et Gran. ac Croix l. c. cum Rodr. Ills. Gorm. etc.* Et hoc videtur probabilius quia (juxta dicta *n.* 297. in simili præcepto, nempe Communionis), cùm præceptum hoc sit divinum, Christus reliquit illud determinandum ab Ecclesia, quæ *in c. Omnia de Pœnit. etc.* determinavit obligare saltem semel in anno Præter hoc autem (ut diximus *n.* 437. *Dub.* 1.), tale præceptum per accidens obligat peccatorem etiam infra annum ad Confessionem, si non conteratur, ratione caritatis erga seipsum, ne diu maneat in mortali.

664. — Hîc obiter agendum de quæstione illa de qua jam egimus *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 182. Sed hîc pleniùs est disceptanda : Quomodo Medici teneantur infirmos de Confessione monere? Sciendum est, quòd Concilium Lateranense sub Innoc. III. in *c. Cum infirmitas* 13. *de Pœnit. et rem.* præcepit districtè (nempe sub gravi, ut omnes interpretantur apud *Salm. tr.* 17. *de Juram. c.* 2. *n.* 90.) omnibus Medicis, ne infirmos in suam curam recipiant nisi priùs infirmi confiteantur. Deinde S. Pius V in *Motu proprio,* quod incipit, *Supra gregem,* edito an. 1566, innovando præfatam sanctionem præcepit : « Ne medicus incipiat curare infirmum ; » nisi eum moneat de Confessione facienda ; neque ultra tres dies » eum invisat, nisi scripto Confessarii resciat eum esse confes- » sum. Et ut Medici, antequam doctoratûs gradum assumant, » jurent se hoc præceptum observaturos ; et Ordinarii illos non » admittant in suis Diœcesibus, nisi constiterit de hoc juramento. »

His positis, quæritur de qua infirmitate hæc Decreta intelligantur? Tres sunt sententiæ. *Prima,* quam tenent *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 5. *n.* 5. item *Rosol. Graff. Vega, et Rodriq. ap. Salm. d. c.* 2. *n.* 90. (et hanc *Ciera Diss.* 21. cui adhæret, vocat communiorem, sed immeritò) dicit intelligi de solo morbo periculoso, vel saltem de quo dubitatur an sit periculosus. Et idem sentit *Nav. Man. c.* 25. *n.* 61. dicens : « Monitioni non est locus, » quando manifestum est, morbum non esse periculosum. » Et in hoc sensu aiunt AA. citati prædicta Decreta usu recepta fuisse. *Secunda* autem sententia, quam tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 7. *c.* 2. §. 4. *Sylv. v. Medicus,* §. *Tertium,* dicit intelligi de quocumque morbo, etiam non mortali. Ratio, quia in morbo periculoso etiam de jure naturali præfata monitio facienda esset; unde cùm in *dict. c. Cùm infirmitas,* novum præceptum statuatur, utique textus non est de sola infirmitate mortali intelligendus. *Tertia* verò sententia communior, quam tenent *Suar. in* 3. *p. d.* 35. *Sect.* 3. *n.* 4. *Sanch. Dec. l.* 3. *c.* 16. *n.* 7. *Bon. t.* 2. *d.* 4.

qu. 1. *p.* 16. *n.* 10 *et* 13. *Pal. tr.* 14. *D.* 2. *p.* 7. §. 4. *n.* 2. *Con. t.* 4. *p.* 86. *qu.* 5. *Viva q.* 4. *art.* 2. *n.* 4. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 93. *cum Ang. Arm. Tab. Nunn. Homob. etc. ac Salm. d. num.* 90. *cum Cajet. Trull. et Candido*, et huic consentit Benedictus XIV, *Notif.* 22. *num.* 19, dicit 1. hoc præceptum non quidem intelligi de solis morbis periculosis, nam revera Constitutio Innocentii edita fuit (ut exprimitur in *dicto c.* 13.) ob motivum ne infirmi cùm monerentur in morbo mortali, faciliùs mortis periculum incurrant; unde præceptum seu juramentum intelligendum est de facienda monitione etiam in morbo non periculoso, ut infirmi cùm monentur non incurrant mortis periculum. Dicit 2. nec etiam intelligi de quocumque morbo levi (quod ridiculum esset, ait *Suarez*), sed morbo gravi, etsi non periculoso. Ratio, quia tam Innocentius, quàm S. Pius loquuntur de infirmis *lecto jacentibus*, et ideo intelligunt loqui de illa infirmitate, qua non ex majori commoditate æger, ut si podagra, aut alio consimili affectu laboret, sed ex necessitate lectum petit, ita ut sit per se gravis, vel prudenter judicatur periculosa, ut gravis fiat. Neque revera discrepant ab hac sententia *D. Antonin. et Sylv. loc. supra citatis;* ratio enim ab eis adducta nihil aliud probat, quàm quòd facienda est monitio etiamsi infirmitas non sit mortalis; unde ipsi non dicunt in omni morbo levi monendum esse infirmum, sed tantùm asserunt monendum in morbo etiam non mortali, quem nos gravem appellamus.

Notant autem DD. I. sufficere, ut Medicus moneat infirmum per alios, ita *Mazzotta c.* 3. *p.* 287. *ac Suarez, Viva et Dian. ll. cc. cum Graff. Vega. Homob. etc.* II. Sufficere testimonium aliorum (absque Confessarii scripto), quòd infirmus sit confessus, modò sint fide digni; *Suar. Sanch. Mazz. et Dian. cum Fill. Nunn. Barb. etc.* III. Quòd Medicus non teneatur ad hujusmodi monitionem, si moraliter sit certus infirmum esse in bono statu; ita *Sanch. n.* 1. *cum S. Anton. Ang. Rosel. Arm. Nav. et Tab.* ac *Salm. n.* 92. *cum. Sylv. Fagn. Leand. et Trull.* IV. Quòd si infirmus nolit obstinatè confiteri, et esset in periculo mortis, si à Medico desereretur, tunc non tenetur Medicus eum deserere, quia præfata Decreta non adversantur caritati, quæ favet etiam obstinatis quoad fieri potest; ita *Nav. Bon. Suar. Diana, Conc. et Sanch. n.* 8. *cum Cajet. Graff. et Vega.* Hanc opinionem dicit *Benedict. XIV, Notif.* 22. *num.* 17. esse communem Theologorum, et Canonistarum cum *Lugo, Pal. Pirhing. etc.*

Circa autem obligationem monendi infirmum de Confessione, stando quidem rigori præfatarum Constitutionum Innocentii et S. Pii, omnino videtur vera tertia sententia docens monitionem esse faciendam, non solùm quando morbus est mortalis, sed etiam cùm adest periculum, ut deinde mortalis evadat; Pontifices enim sanè aliud novum præceptum Medicis imponunt, præter illud ad quod ipsi de jure divino tenentur. Et utinam Constitutiones prædictæ observarentur, quot infirmi damnationem vitarent, qui ob Medicorum oscitantiam Confessionem procrastinando, aut in-

confessi, aut malè confessi decedunt. Sed cùm Decreta Pontificum non obligent, nisi secundùm quòd sunt usu recepta, ut docent *Cajet. in Sum. verb. Medici peccata*, *Sanch. loc. cit. num.* 14. *Pal.* §. 4. *num.* 6. *Corrella tr.* 16. *c.* 3. *num.* 22 *Dian. loc. cit. cum Victor. et Scortia*, ac *Salm. d. c.* 2. *n.* 91. *cum Prado, Trull. Leand. et Candido.* Hinc dicunt *Salm. cum Cajet. Sanch.* et aliis citatis, præfata Decreta et juramentum in Hispania non obligare quia ibi non sunt usu recepta, vel sunt abrogata. Idemque testatur *Mazzott. t.* 3. *p.* 287. *et* 550. loquens de nostro Regno, dum ait juramentum S. Pii Neapoli ex usu recepto (ut etiam mihi constat) tantùm in morbis periculosis observari.

665. — « 1. Tenentur hoc præcepto. 1. Hæretici et Apostatæ, » pueri doli capaces, saltem post septennium. Vide *Dian. p.* 4. » *t.* 3. *R.* 52. *Lugo l. c. s.* 7. *n.* 144 *et* 149. 2. Ingrediens periculosam navigationem, vel conflictum. 3. Mulier tenera primùm paritura, vel quæ solet habere partus difficiles. 4. Reus » morti adjudicatus. 5. Qui signa habent mortis naturalis. » * (*Ita communiter Salm. de Pœnit. c.* 7. *n.* 6. *Viva eod. tit. qu.* 4. *art.* 2. *n.* 3. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 2019. *cum S. Thom. Suar. Pal. Con. etc. Et hoc ex præcepto divino. Addunt Lugo D* 15. *n.* 37. *et Salm. n.* 8. *cum Navarr. Laym. Azor. Sylo. etc. communiter, peccatorem teneri per se confiteri, si probabiliter credat non amplius habiturum copiam Confessarii per totam vitam. Dicit autem Lugo n.* 41. *cum communi* (*contra Medin. et Nunn.*) *non esse obligationem confitendi propter solum periculum oblivionis peccati.*) * »

666. — « 2. Improbabile est, quod docet *Sa*, *verb. Confessio*, » Ecclesiam non obligare ante pubertatem, cùm anni discretionis » citiùs attingantur, et constet moraliter peccari posse sub annum » nonum, vel decimum, imò ante. Unde si talis puer, crasso » saltem modo, videatur cognoscere, Deum per hoc, vel illud » offendi, ostendatque dolorem, et propositum, ac præcipua fidei » mysteria cognoscat, debet absolvi; secus tamen, si non notetur » sufficiens usus rationis; si verò dubium sit, potest (imò in » articulo mortis debet) absolvi sub conditione. Vid. *Laym. l.* 5. » *t.* 6. *c.* 5. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 53. *et C. de Lugo l. c. et d.* 17. *n.* 22. » ubi docet etiam extra articulum mortis, et obligationem præcepti, talem esse sub conditione absolvendum, ne gratia sacramentali privetur * (*Vide dicta de hoc puncto num.* 432.) * »

667. — « 3. Non obligatur, qui tantùm habet venialia, etsi » consuetudo habeat, et cogi etiam quisque possit, ut in paschate » saltem se sistat Pastori, ut cum reliquis eum ad Communionem » admittat, ad quod Pastor tenetur, si alter dicat, se mortalis » culpæ non esse conscium. *Suar. d.* 36. *l.* 2. *etc.* communiter. » * (An autem Religiosi et Moniales teneantur singulis mensibus » ad Confessionem, et Communionem accedere? *Vide dicta n.* 313. » *v. Dicunt.*) * »

Quærit. an ad satisfaciendum præcepto annuæ Confessionis, qui non habet mortalia, teneatur confiteri venialia? *Prima* sen-

tentia affirmat, et hanc tenet *S. Bon. Sylv.* (*ap. Bon. d.* 5. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 7.) *cum D. Th. in.* 4. *d.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 3. ubi ait : « Ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed in- » stitutione Ecclesiæ, quando non habeat alia quæ confiteatur. » Et probabilem putat *Contin. Tourn. t.* 3. *p.* 658. *q.* 4. *cum Habert.* Ratio, quia Concilium Later. IV sub Innoc. III *in c. Omnis de Pœn.* indistinctè obligat fideles ad confitendum saltem semel in anno, ac proinde etiam eos qui sola habent venialia. *Secunda* tamen sententia communis et verior negat, eamque tenent cum *Bus. et Suar. ut supra, S. Anton. p.* 3. *tit.* 14. *c.* 19. §. 14. *Lug. d.* 15. *num.* 132. *Holzm. t.* 1. *p.* 341. *n.* 28. *Bon. l. c. cum Azor. et Salm. c.* 7. *n.* 30. *cum Cano, Vasq. Cajet. Laym. Conin. Reg. Fag. Dic. Med. etc.* Ratio, quia Ecclesia, præcipiendo Confessionem annuam, tantùm illam Confessionem præcipit, quæ est debita ex Christi institutione. Christus autem nullam aliam præcipit Confessionem, nisi mortalium, ut explicat. Trid. *sess.* 14. *c.* 5. ubi ait : *Venialia tamen citra culpam posse.* Id confirmatur ex verbis ipsius textûs in *dicto c. Omnis*, ubi dicitur : « Omnis fidelis » omnia sua peccata confiteatur saltem semel in anno. » Nota verbum *omnia;* ergo (ut bene advertunt hîc *Lugo, Bon. Salm. etc.*) præceptum Lateranensis est de confitendis solis mortalibus, nam certum est apud omnes non esse obligationem confitendi omnia venialia.

668. — « 4. Probabile est, eum, qui in uno anno, sive cum, » sive sine culpa sua, non satisfecit præcepto, teneri adhuc, quam- » primum potest, anno sequenti ; quia terminus non apponitur » ad finiendam, sed ad non differendam obligationem. Ac proinde » talem toties peccare mortaliter, quoties oblatam occasionem » neglexit, ut docent *Bon. d.* 5. *q.* 5. *s.* 2. *Suar. Vasq. Card. de* » *Lugo l. c. nu.* 177. et contra *Sylv. Valent. Laym. Dian. etc.* qui di- » cunt perseverare in uno eodemque peccato. * (*Vid. d. n.* 297. de » annuæ Communionis præcepto, quod pari passu procedit cum » præcepto annuæ Confessionis ; ibi sententiæ affirmativæ adhæ- » simus, etsi diximus sententiam negativam cum *S. Antonin.* » *Toleto, Sa, etc.* quæ hanc obligationem non agnoscit, non esse » contemnendam.) * »

669. — Utrùm verò per Confessionem factam in sequenti anno, posita obligatione juxta sententiam mox supra dictam, satisfiat præcepto utriusque anni? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Lugo d.* 13. *n.* 180. *Dic. Bonasp. et Anton. à Sp. S. apud Salm. c.* 7. *n.* 45. Ratio, quia præceptum de Confessione est de illa facienda semel in anno ; ergo qui eam fecit, hoc eodem anno non tenetur ad aliam. Alioquin, qui per tres annos non fuisset confessus, quater deberet confiteri. *Secunda* sententia negat, et eam tenent *Suar. t.* 4. *in* 3. *p. d.* 36. *sect.* 4. *n.* 5. *Laym. c.* 5. *n.* 10. *Bonac. p.* 4. *n.* 31. *cum Con. Fill. et Nunno ;* quia sicut qui singulis annis tenetur solvere denarium, si anno præterito non solvit, non satisfacit solvendo hoc anno unum denarium, ita non potest quis una Confessione præcepto duorum annorum satisfacere.

Tertia tamen sententia verior, quam tenent *Pal. p.* 26. §. 2. *n.* 15. *Viva q.* 4. *a.* 3. *n.* 5. *et Salm. c.* 7. *n.* 45. *cum Præp. Hurt. et Leand.* sic distinguit : « Si pœnitens in Confessione manifestet peccata mortalia tam antecedentis, quàm præsentis anni, tunc bene satisfacit utriusque anni obligationi. » Ratio, quia per illam unam Confessionem jam implet finem præcepti, nempe ut ipse cum Deo reconcilietur : idque est contra secundam sententiam. Nec obstat paritas denarii allata; nam solutio unius denarii non potest quidem solutioni duorum denariorum debitorum æquivalere, sed una Confessio bene potest æquivalere pluribus Confessionibus, cùm una Confessio deleat omnia peccata, quæ per plures fuerant delenda. Si verò pœnitens in præsenti anno non peccavit mortaliter ante Confessionem et postea incidit in mortale, tunc una Confessione non satisfacit præceptis utriusque anni, sed tenetur iterum confiteri. Ratio, quia per illam Confessionem tantùm satisfacit præcepto anni præteriti, non autem præsentis, cùm respectu præcepti præsentis anni non satisficiat, qui non confitetur mortalia istius anni; communiter enim docent DD. et meritò, prout *Laym. l. c. Pal.* §. 3. *n.* 1. *et Salm. n.* 41. *cum Suar. Vasq. Bon. Becc. Dic. Reg. Diana, Hurt. Leand. etc.* ac ipse *Lugo D.* 15. *n.* 173. quòd si quis confitetur sola venialia in principio anni, et ante finem committit mortale, tenetur illud intra illum annum confiteri. Unde cùm Confessio illa mortalium commissorum tantùm in anno præterito non sit impletiva præcepti anni præsentis, sequitur quòd si pœnitens in hoc anno aliquod mortale committat, teneatur illud ante finem anni confiteri.

670. — « 5. Satisfaciunt ii, qui confitentur Mendicantibus, » etiam in Paschate, quia hi habent facultatem à Sacerdote » maximè proprio omnium fidelium, et Pastore Pastorum. Ita » communiter omnes contra *Glossatorem*, et *Auctorem Parochiani* » *obedientis*. Contra quos vid. in Responsis *Francisci Fontani* » editis Viennæ Austriæ anno 1634, allegatam auctoritatem » duorum Conciliorum Generalium, Viennensis et Tridentini, » 20 Pontificum, 50 Doctorum, et præter totius orbis consensum » multorum quoque Parochorum testantium, eos esse optimos » Parochianos, qui Regulares adeunt, et ab iis instituuntur, ut » supra *l.* 3. *t.* 3. *c.* 1. *dub.* 3. item *Navarr. Azor. Fag. Trull.* » *l.* 3. *c.* 4. *d.* 2. *n.* 6. *Dian. p.* 8. *t.* 1. *R.* 88. * (*Vide dicta de hoc* » *puncto n.* 564.) *

671. — « 6. Non obligatur ante finem anni, qui habens mor- » tale timet ne illud obliviscatur. *Conin. Henr. C. de Lug. d.* 14. » *n.* 41. et alii contra *Med.* etc. Si tamen prævideret, se non » habiturum occasionem confitendi deinceps toto hoc anno, de- » beret prævenire etiam in medio anni. *Card. de Lugo disp.* 15. » *sect.* 6. *n.* 182. * (*Vide dicta n.* 298. *)

672. — « 7. Probabilius est, non satisfieri præcepto Ecclesiæ » per confessionem invalidam, ut docent *Suar. d.* 36. *s.* 7. *Fill.* » *Laym. C. de Lugo d.* 15. *s.* 6. §. 5. etsi probabile contrarium » putet esse *Fagund.* Vide *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 120. * (*Impro-*

» *babile tamen nunc est propter prop.* 14 *inter damnatas ab* » *Alexandro VII.*) * Item nec per confessionem venialium, ut » docet *Diana. p. 4. t. 4. R.* 206. *ex Hurt.* et *Mercero.* *(*V. dicta* » *n.* 669. *in fine.*) *

673. — « 8. Excusantur ab hoc præcepto, 1. qui physicè non » possunt; v. g. quibus deest Confessarius; 2. qui moràliter non » possunt; v. g. qui prudenter timent revelationem sigilli; vel » qui non possunt sine notabili incommodo vitæ, fortunarum, etc. » *Conin. Tamb. c. 4. §. 3.*

674. — « Nota in fine quòd de jure communi ex *cap. Omnis* » *utriusque sexûs*, duplex pœna incurritur à transgredientibus » tale præceptum, scil. prohibitio ab ingressu Ecclesiæ, et pri- » vatio sepulturæ; sed incurritur post sententiam Judicis. Et » impuberes à prædicta pœna excusantur. * (*Ita Vioa ex comm.* » *q. 4. art. 3. n. 9. Vide dicta n.* 295. *v. Præceptum.*) *

APPENDIX.

De Confessariis sollicitantibus.

675. — Ex bulla Gregorii XV, edita anno 1622, ac descripta apud *Salm. de præcept. Decalogi c. 4. n.* 17. denunciari debent « Omnes... Sacerdotes (verba Bullæ) tam seculares, quàm... re- » gulares.... qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta sive » inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda in actu sacra- » mentalis Confessionis, sive ante, vel post immediatè, seu occa- » sione, vel prætextu Confessionis... etiam... Confessione non secuta » sive extra Confessionis occasionem, in Confessionario, aut in loco » quocumque ubi Confessiones audiantur, seu ad Confessionem » audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sol- » licitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inho- » nestos sermones sive tractatus habuerint. Et deinde subjungi- » tur : Mandantes omnibus Confessariis, ut suos pœnitentes, » quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, moneant » de obligatione denunciandi sollicitantes, seu... tractantes, etc. » Inquisitoribus, seu locorum Ordinariis, etc. » Et si hoc officium prætermiserint, mandat Pontifex, ut pro modo culpæ puniantur. In edicto autem generalis Inquisitionis imponitur excommunicatio latæ sententiæ in non denunciantes infra mensem omnes de hæ- resi suspectos, inter quos enumerat Confessarios sollicitantes ad turpia. De hac autem excommunicatione vide dicenda n. 693.

Hîc refert adnotare auctores quos observavi tractantes de hac materia sollicitationis, cum adnotatione locorum. Sunt videlicet *Castr. tom. 1. tr. 4. de Fide d. 9. Bon. t. 1. d. 6. de oblig. denunc. p. 3. Escob. t. 6. p. 1. l. 47. c. 29. Salm. de Præc. Dec. c. 4. punct. 3. Felix Pot. part. 3. ex n.* 482. *Ronc. de Pœnit. ex p.* 113. *Diana*

p. 4. tr. 5. per totum *Conc. de Pœn. ex p.* 756. *Mazz. eod. tit. t.* 3. *ex p.* 435. *Anacl. ex p.* 621. *q.* 5. Cæterùm pauci auctores hanc rem ex professo tractant, forte quia non ubique præfata Bulla Gregorii recepta est, prout asserit *Anaclet. n.* 67. de Germania, *Palaus.* de Hispania. Sed hîc advertendum quòd N. SS. P. Bened. XIV novissimè anno 1741 Jun. ediderit Bullam, quæ incipit *Sacramentum ;* in qua confirmavit, et, quatenus opus, denuo mandavit omnibus Inquisitoribus, et locorum universi Orbis Christiani Ordinariis, ut inquirant et procedant contra omnes Sacerdotes sollicitantes cujuscumque dignitatis, præeminentiæ, etc.

§. I.

Perpenduntur Clausulæ in præfata Bulla Gregorii IX appositæ.

676. De clausula I. *In actu sacramentalis Confessionis.* — **677.** De clausula II. *Ante vel post immediatè.* — **678.** De clausula III. *Occasione, vel prætextu Confessionis.* — Quid importet tò *Occasione Confessionis ?* Dub. 1. An denunciandus, qui sollicitat mulierem rogantem, ut cras eam audiat ? Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, postea domi eam sollicitat ? — **679.** Quid importet tò *Prætextu Confessionis ?* Et quid, si ex condictò mulier, fingens se ægrotam, advocet Confessarium ad peccandum ? — **680.** De clausula IV. *In Confessionario, aut in loco quocumque... simulantes ibidem Confessiones audire.* Quid importet illud *simulantes ?* Et quid si Confessarius sollicitet in Confessionario, sine tamen simulatione Confessionis ?

676. — Clausula I. *In actu sacramentalis Confessionis.* Ad hoc sufficit, si Confessio sit incœpta, licèt non perfecta : ita *Salm. d. c.* 4. *n.* 44. *et Ronc. de pœnit. Q.* 8. *c.* 1. *q.* 4. Nota hîc Prop. VI. damnatam ab *Alex. VII*, quæ dicebat : « Confessarius, qui » in sacramentali Confessione tribuit pœnitenti cartam postea » legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse » in Confessione. » Pariter denuntiandus est Confessarius, si in Confessione apponat medium indifferens, quod tamen ex circumstantiis postea cognoscatur appositum ad sollicitandum, ut esset imponere mulieri, ut expectet eum domi : vel si interroget eam, ubi habitet ; ita *Conc. d. l.* cum *Bordon.*

677. Clausula II. *Immediatè ante, vel post.* Illud *immediatè ante*, sentiunt communiùs *Passerin. et Boss.* apud *Ronc. q.* 6. (contra aliquos apud *Barbos.*), strictè intelligendum esse, ita ut nullum intervallum intercedat. An autem denunciari debeat Confessarius, qui sollicitat immediatè postquam pœnitens petierit Confessionem? Affirmant *Salm. num.* 51. sed probabiliùs, ut puto, negat *Bordon.* apud *Potest. n.* 104. Notandum tamen quòd eo casu, licèt Confessarius non sit denunciandus ex clausula prædicta, denunciandus tamen sit ex clausula tertia sequenti : *occasione*

Confessionis, ut infra; si enim Confessarius utatur petitione illa, ut medio ad sollicitandum, utique est denunciandus; secus, si utatur tantùm ad colloquendum, et si postea in progressu collocutionis tentatus sollicitat.

Illud autem, *immediatè post*, communiter à DD. intelligitur, quando post Confessionem nec Confessarius nec pœnitens ad alia se divertit, ita ut eveniat sollicitatio, antequam ulla alia actio intervenerit; ita *Salm. Roncag. Pot. n.* 503. cum *Hurt. Lez. Peyrin.* Dicit autem *Potest. n.* 104, non esse denunciandum Confessarium qui sollicitat, postquam pœnitens recesserit ab ejus conspectu. Verumtamen denunciandum esse rectè censet Confessarium, qui statim post Confessionem dicit pœnitenti, *expecta me paulisper*, et post intervallum venit, et sollicitat, etiamsi, accedendo, priùs habeat de alio negotio seriò tractatum, quia tunc talis tractatus prudenter fictus præsumitur: secus verò si venit sequenti die, et sollicitet: ita *Potest. n.* 106. Sed quidam doctus non utique improbabiliter dicit, quòd si negotium illud magni sit momenti, et ad Confessarium pertinens, minimè est ipse denunciandus. Quare ex circumstantiis judicandum, an probabiliter intenta fuerit sollicitatio et negotium, ut medium; an verò negotium principaliter, et sollicitatio per accidens.

Constat autem denunciandum esse Confessarium, si statim post confessionem ducat puerum in cubiculum, et sollicitet; quia tunc statim ponit si non sollicitationem, saltem illius medium, ita *Ronc. d. q.* 6. *et Pot.* cum *Dian. etc. n.* 507. Item, si audita Confessione fœminæ, dum ea ad manum deosculandam accedit, Confessarius illam turpiter tangat: vel dum est ante ipsum ut confiteatur, pedibus, aut manibus turpiter tangat illam, si immediatè post ipsa confitetur, pariter est denunciandus. Si verò alia vice confiteatur, vide dicenda in Clausula IV. *num.* 680.

678. — Clausula III. *Occasione vel prætextu Confessionis.* Dicitur *occasione Confessionis*, quando Confessarius vel pœnitens invitat ad Confessionem veram: *prætextu* verò, quando ad Confessionem fictam: ita *Potestas, n.* 109. *Ronc. qu.* 7. *et Conc. num.* 7.

Et 1. Ex particulâ *occasione Confessionis*, denunciandus est Confessarius qui rogatus ad Confessionem divertit, et sollicitat, esto nondum sederit, nec mulier fuerit genuflexa; ita communiter *Salm. n.* 52. *Potestas n.* 510. in fine, *et Ronc. l. c. et Pal. p.* 7. *num.* 6.

Dubit. 1. An denunciari debeat Confessarius, qui rogatus à fœmina, ut cras ejus Confessionem excipiat, eam sollicitat? Affirmant *Conc. num.* 7. *et Mazz. p.* 439. *cum Potest.* et aliis, quia jam verificatur sollicitasse occasione Confessionis. Negant verò *Pal. p.* 7. *n.* 4. *et Quarti, ac Leand. ap. Mazz.* quia talis sollicitatio non est proxima Confessioni faciendæ, sed potiùs conventioni de Confessione facienda. Sed hoc non officit, quominus sollicitatio dicatur facta occasione Confessionis. Unde primæ sententiæ me subscribo.

Dubit. 2. An denunciari debeat Confessarius qui ob fragilitatem mulieris auditam in ejus Confessione, postea domi eam sollicitaverit? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Sausa de Confess. soll. num.* 10. et alii apud *Dian. p. 4. tract.* 5. *R.* 7. item *Salm. num.* 51. *cum Trull. et Leand.* et idem sentit Auctor *lib. Istruz. per li Noo. Conf. part.* 2. *c.* 14. *n.* 293. Ratio, quia is non utitur tunc occasione Confessionis, sed notitia ex illa habita; ideoque tunc dicitur Confessarius peccare non ex occasione sed ex cognitione Confessionis, cùm sollicitatio sit remota à loco et statu Confessionis. *Secunda* tamen sententia probabilior affirmat, eamque tenent *Mazzotta p.* 439. *Potestas n.* 504. *in fine, et n.* 587. *Conc. n.* 7. *Peyr. cum Graff. ap. Dian. l. c. et Ronc. q.* 7. *cum Lez. Boss. et Bord.* Ratio, quia, cùm sollicitatio impulsum habeat à Confessione, satis verificatur, quòd occasione Confessionis fiat sollicitatio. Satis autem præsumitur Confessarius usus fuisse notitia Confessionis ad sollicitandum, si post audita peccata turpia pœnitentis, suamque propensionem ad veneremostensam, interroget de domo ubi habitat, an maneat sola et similia; vel (ut ait *Conc.*) si ante confessionem Confessarius et pœnitens mutuo fuissent ignoti, et occasione cognitæ levitatis ipse domum mulieris adeat, et sollicitet. Item rectè ait dicendum *Ronc. cum A A. à se cit.* si Confessarius sollicitat per epistolam; vel si Confessarius obtineat, vel petat à muliere consensum copulæ, promittendo ejus Confessionem audire.

679. — 2. *Prætextu* autem *Confessionis* denunciandus est Confessarius, qui ex pravo fine fictè invitat mulierem ad Confessionem, et deinde sollicitat; *Conc. n.* 8. *Mazz. d. p.* 439. *et Ronc. d. q.* 7. *cum Bord.* Si verò Confessarius vadit ad sollicitandam fœminam, petendo licentiam à suo superiore sub prætextu Confessionis, meritò dicunt *Salm. n.* 55. *et Ronc. l. c. in fine cum Bord.* ac *Tancredi apud Potest. n.* 513. non esse denunciandum, quia tunc prætextus Confessionis non est respectu pœnitentis, sed respectu superioris. An autem denunciari debeat Confessarius qui convenit cum muliere, ut ad eludendos domesticos se fingat ægrotam, et ipsum accersat domum ad patrandum peccatum? Affirmant *Conc. et Mazzot. ll. cc.* item *Fagund. apud Potest. num.* 513. *ac Sancius apud Dian. p.* 4. *tr.* 5. *R.* 37, quia prætextus Confessionis tunc videtur satis manifestus. Sed probabiliùs negant *Ronc. d. q.* 7. *in fine, cum Bord. Diana l. c. et Escob. n.* 662. *cum Trull. cum Freita,* ac *Leand.* Ratio, quia tunc non verificatur quòd Confessarius sollicitet prætextu Confessionis, sed tantùm quòd prætextu Confessionis peccatum exequatur; ita ut prætextus Confessionis tunc jam ordinetur non ad sollicitationem, sed ad familiares decipiendos. Et tantò minùs (contra *Concinam*) puto esse denunciandum Confessarium si mulier, nulla conventione præmissa, prætextu Confessionis ipsum advocet et sollicitet, quamvis deinde rem habeant; quia ex Bulla tunc Confessarius denunciari debet, quando ipse sollicitat prætextu Confessionis; at in hoc casu non Confessarius, sed

pœnitens prætextu Confessionis Confessarium sollicitat. Secus verò censeo dicendum, si Confessarius extra Confessionem sollicitaret, et fœmina renueret timens diffamationem; et ideo Confessarius ei suaderet, ut fingens se ægrotam cum accerseret ad peccandum; quia tunc verè diceretur Confessarius prætextu Confessionis sollicitare fœminam ad præstandum consensum. Idem puto dicendum, si Confessarius advocetur à matre puellæ, ut filiæ Confessionem excipiat, et ipse ad cubiculum accedat cum pravo fine ad alloquendam puellam de Confessione, nempe eam interrogando an velit confiteri, vel dicendo se advocatum fuisse ad audiendam ejus Confessionem, et deinde sollicitet; quia tunc etiam sollicitaret prætextu Confessionis. Idem dicendum puto cum *Escob. n.* 662. *et Diana d. R.* 37, quando Confessarius in loco ad Confessiones deputato, et sub Confessionis figura sive specie simulat, ad illudendos spectantes, Confessionem audire, et sollicitet, tunc enim denunciandus est, non jam quia sollicitat prætextu Confessionis, sed quia sollicitat simulando Confessionem in loco ad ipsam deputato, ut mox dicemus *num. seq.*

680. — Clausula IV. « Extra Confessionis occasionem in Confessionario, aut in loco quocumque ubi Confessiones audiantur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessionem audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones sive tractatus habuerint. » Tò *simulantes ibidem Confessiones audire.* quidem intelligitur, si Sacerdos ita se gerat, ut adstantes credant actu ipsum audire Confessionem. Dicunt autem *Ronc. q.* 8. *et Escob. num.* 675. cum aliis, quòd ad simulandam Confessionem non sufficiat si fœmina flexis genibus coram Confessario assistat, sed insuper requiritur, ut Confessarius voce, nutu, sive aliqua actione, putà applicando aures, simulet Confessionem audire; quia (ut aiunt) simulatio non solùm debet esse ex parte pœnitentium, sed etiam ex parte Confessariorum, cùm in Bulla de his dicatur, *Simulantes ibidem Confessiones audire.* Sed melius sentiunt *Pal. p.* 8. *n.* 4. *Diana R.* 18. *et Fagund. ac Trull. apud Escob. n.* 673. quòd cùm Confessarius adest in loco deputato ad audiendas Confessiones, et fœmina genuflexa ibi adstat, eamque Confessarius sollicitat, jam denunciandus est; quia ipse manendo ibi audiens pœnitentem, jam satis ingerit spectantibus credulitatem quòd illa confiteatur, ideoque ipso facto jam simulat Confessionem audire. Secus tamen dicendum puto, si in aliquo loco, quamvis electo ad Confessionem, extra tamen Confessionarium, Sacerdos sollicitaret fœminam stantem, vel sedentem, aut cubantem, juxta mox dicenda.

Dixi, *extra Confessionarium*, nam dubium hîc fit, an denunciari debeat Confessarius qui sollicitat, vel tractat turpia in Confessionario, quin tamen Confessionem simulet? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pal. p.* 8. *n.* 4. *Escob. n.* 669. *Ronc. q.* 8. *cum Lez. et Salm. n.* 58. *cum Freita, Fag. et Leand.* item *Sancius, Sousa, Hurt. Boss. et Donat. apud Pot. n.* 522. Ratio,

quia in Bulla Gregorii, ut supra dicitur, denunciandi sunt Confessarii, « qui extra Confessionis occasionem in Confessionario, » aut in loco quocumque ubi Confessiones audiantur, seu ad » Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confes- » siones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis » illicitos et inhonestos sermones habuerint. » Ergo inferunt quòd sive sollicitatio fiat in Confessionario, sive in alio loco ad Confessiones electo, requiritur ad obligationem denunciandi Confessionis simulatio. Sed probabiliùs affirmant esse denunciandum *Mazz. p.* 439. *Conc. n.* 11. *Dian. p. tr.* 4. *R.* 18. *et p.* 4. *tr.* 5. *R.* 58. *et p.* 8. *tr.* 9. *R.* 35. *ac Pot. n.* 522. *cum Bord. Trull. etc.* Cum his dicimus, quòd si Confessarius sollicitat in aliis duobus locis ut supra in Bulla descriptis, requiratur simulatio Confessionis ad eum denunciandum; non verò si sollicitat in Confessionario. Et hoc probatur ex Decr. Pauli V. (relato apud *Pot. l. c.*) ubi sic dictum fuit: « die 10 Julii 1614, in Generali Congr. S. Rom. et » universalis inquisitionis coram SS. Paulo Papa V facta relatione » quòd multi Confessarii tractant cum mulieribus in Confessionali » extra occasionem Confessionis de rebus inhonestis: Sanctissi- » mus decrevit, ut contra hujusmodi Confessarios procedatur in » S. Officio. » Cùm igitur nulla ibi mentio fiat de simulatione Confessionis, ad denuntiandum Confessarium sufficit, quòd ipse in Confessionali de rebus turpibus tractet, quin simulet Confessionem audire. Nec valet dicere, ut aiunt adversarii, Decretum hoc fuisse abrogatum, sive restrictum per Bullam Gregorii. Nam respondetur regulam generalem esse, quòd leges anteriores nunquam intelligantur abrogatæ per posteriores, nisi quando hæ prioribus omnino sint contrariæ, alioquin, semper ac aliquo modo potest contrarietas excusari; correctio legum, quoad fieri potest, vitari debet, prout communiter tradunt *Sanch. de Matr. l.* 1. *d.* 17. *n.* 6. *Pal. de Leg. tr.* 3. *d.* 5. *p.* 2. §. 1. *n.* 8. *Salm eod. tit. c.* 4. *n.* 13. et alii DD. passim. ex *c. Cum dilectus, de Consuet.* et ex *l.* 1. *C. de Inoff. Dotib.* ubi dicitur: « Leges » legibus concordare promptum est. » Decretum autem Pauli V bene consistit cum Bulla Gregorii; in illo enim sermo tantùm fit de Confessario tractante inhonesta in Confessionali; in Bulla verò Gregorii additur de tractante turpia, præter Confessionale « in loco quocumque ubi Confessiones audiantur, seu ad Confes- » sionem audiendam electo, » et hîc subditur clausula: *Simulantes ibidem Confessiones audire.* Unde, cùm clausula hæc bene referri possit tantùm ad duo posteriora loca, et non ad Confessionale, non est cur dicamus Decreto Pauli V per Bullam Gregorii fuisse derogatum. Accedit edictum S. Inquisitionis Rom. (relatum à *Pot. tom.* 2. *n.* 226.) ubi dicitur: *Debbano denunciare ciascuno di coloro de quali sappiano, o abbiano notizia che contro i Decreti, e Costituzioni Apostoliche abbiano abusato il Sacramento della Penitenza, servendosi della Confessione, o. Confessionario* (nota) *a fini disonesti, sollicitando in essi i penitenti* ad turpia, *ed avendo con essi discorsi di cose illecite, o non convenienti al*

fine per cui è stato istituito. Quapropter talis Confessarius saltem denunciandus est ex hoc edicto, quia abutitur Confessionario ad sollicitandum.

§. II.

Quinam sollicitantes debeant denunciari.

681. Qu. I An denunciandus confessarius consentiens mulieri sollicitanti ?—**682.** Qu. II. An Confessarius, qui sollicitatus ad copulam, divertit ad tactus?—**683.** Qu. III. An Confessarius sollicitans ad actus venialiter tantùm inhonestos?—**684.** Qu. IV. An sollicitans ad peccata non turpia ? —**685.** Qu. V. An denunciandi Episcopi sollicitantes ? — **686.** Qu. VI. An denunciandus Confessarius sollicitans, si fuerit emendatus ? — **687.** Qu. VII. An, qui de sollicitatione jam convictus est et punitus? Qu. VIII. An, qui consentit mulieri sollicitanti, ne ab ea accusetur ? Qu. IX. An simulans Confessionem ex condicto ad tractanda inhonesta ?—**688.** Qu. X. An denunciandus laicus, vel Clericus sollicitans in Confessione, simulando se Confessarium ? Et quid si sit Sacerdos, sed careat jurisdictione ? — **689.** Qu. XI. An denunciari debeat pœnitens sollicitans Confessarium ? — **690.** Qu. XII. An denunciandus interpres sollicitans pœnitentem ?—**691.** Qu. XIII. An Confessarius sollitans mulierem, ut inducat aliam ad secum peccandum ; vel ut ipsa peccet cum alio ? —**692.** Qu. XIV. An Confessarius sollicitans postquam decesserit ?

681. — QUÆR. I. An sit denunciandus Confessarius consentiens mulieri sollicitanti in Confessione ? Affirmant *Salm. c. 4. n. 42.* et aiunt contrariam sententiam non esse probabilem post Bullam allatam *Gregorii XV*, ubi expressè sunt denunciandi non solùm Confessarii sollicitantes, sed etiam inhonestos tractatus habentes; et idem sentiunt *Mazz. p. 441. Conc. n. 16. Pot. n. 579* item *Salm. n. 54. cum Dian. Leand. Sousa*, etc. Negant verò *Bon. disp. 6. p. 3. n 17. Pal. p. 5. n. 4. Escob. n. 653.* cum *Acunna, Hurt. Sousa, et Sanctarell*, item *Prado, Bordon. Homob. et Trull. apud Salm. l. c.* Ac *Ronc. q. 5.* ad hanc sententiam inclinare videtur, dicens cum *Bord. Sanctarell.* etc, quòd rationi à *Salm.* allatæ responderi possit, verba Bullæ intelligenda esse de tractatibus turpibus, quorum Confessarius sit auctor. Atque *Dian. p. 1. tr. 7. resol. 11*, hanc probabilem ac tutam dicit. At mihi pro dicta sententia alia ratio occurrit, quæ habetur apud *Bonac.* et quæ potior videtur. Ratio est, quia ex Bulla eadem Greg. mandatur Confessariis, ut moneant de obligatione denunciationis, non jam quoscumque pœnitentes qui cum Confessariis inhonestos tractatus habuerint, sed illos « quos noverint » fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos; » quare infertur, quòd pœnitens licitè, si vellet, posset Confessarium in dicto casu denunciare, juxta primam probabilem sententiam, sed videtur probabilius ad hoc pœnitens non obligari ; quia, ut ipse obligationem subeat denunciandi Confessarium, requiritur, ut fuerit ab illo sollicitatus. Etsi igitur Confessarius non eximatur à crimine

ob inhonestum tractatum in Confessionario, eximitur tamen pœnitens ab obligatione denunciationis, dum non reperitur sollicitatus. Et rectè censetur noluisse Pontificem obligare pœnitentes ad denunciandum Confessarios, quos ipsi tentaverint, ob magnam difficultatem quæ deterret pœnitentes à denunciando in isto casu, quo peccatum ab ipsis causam habuerit; tum quia, si denunciarent, valde periclitaretur eorum fama : tum quia lex nimis ardua tunc eis redderetur. Quidam Neotericus scripsit præfatam opinionem fuisse proscriptam à Benedicto XIV, per Bullam *Sacramentum*, allatam *Tom.* 1. *n.* XX. Sed perperam id asseruit, nam Pontifex ibi tantùm dixit denunciationem esse faciendam, etiamsi *inter Confessarium et pœnitentem mutua fuerit*. Longè autem differt sollicitatio mutua, ab ea quæ fit à muliere, et cui Confessarius consentit, cùm DD. valde distinguant primum casum ab altero, ut observari potest apud *Fel. Potest. de Denunciatione n.* 582. ubi dicunt, sollicitationem mutuam tum evenire, cùm Confessarius sollicitatus à pœnitente ad unam turpitudinis speciem, ad aliam sollicitat mulierem (prout *n. seq.* dicetur), aut etiam cùm Confessarius à pœnitente sollicitatus priùs dissentit, vel sermonem divertit; et deinde post aliquod intervallum illam sollicitat; atque in his casibus mutuæ quidem sollicitationis Auctores aliqui, ut *Castrop. Peyrin. et Acunna* sentierunt, non adesse obligationem denunciandi; et hæc est opinio, quæ à Pontifice damnata fuit : et quidem justè, in hujusmodi enim casibus jam verificatur, quòd pœnitens verè maneat sollicitata; et verè Confessarius sollicitet at in nostro casu cùm Confessarius simpliciter sollicitationi consentit, minimè verificatur, nec dici potest quòd mulier sit sollicitata. Quando autem cooperatio Confessarii dicenda sit simplex consensio, aut etiam mutua sollicitatio; id pendet à circumstantiis sermonis et tractatûs, qui inter Confessarium et pœnitentem intercedunt.

632. — Quær. II. An sit denunciandus Confessarius, qui, sollicitatus à pœnitente ad copulam, renuit, et divertit ad solos tactus? Affirmant *Salm. n.* 40. cum *Leand.* et *Dian.* Sed probabiliter negant *Pal. part.* 5. *n.* 4. *Escob. n.* 656. *ac Trull. Hurt.* etc. apud *Salm. n.* 39. Ratio, quia fœmina sollicitans ad copulam, virtualiter provocat etiam ad tactus, qui ordinariè sunt prævii ad copulam; unde verificatur, quòd Confessarius (ut supra) tunc non sollicitat, sed sollicitatus consentit. Rectè verò notat *Pal.* etc. *d. n.* 36, quòd Confessarius sollicitatus ad sodomiam, si ipse divertat ad fornicationem, vel contra, tunc certè est denunciandus, cùm ipse tunc sollicitet ad actum, ad quem non fuit sollicitatus; fornicatio enim non continetur sub sodomia, nec contra.

633. — Quær. III. An denunciandus sit Confessarius sollicitans ad actus tantùm venialiter inhonestos? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Diana R.* 5. *Mazzot. p.* 438. *Viva in Prop.* 7. *damn. ab* Alexand. VII, et *Trull. Sancius*, *Fagund. Leand.* et *Thom. Hurt. n.* 635. Ratio, quia actus leviter inhonesti,

extra Sacramentum fiunt graves in Sacramento, ob gravem injuriam quæ ei irrogatur; sicut sumptio parvi cibi in die jejunii esset per se leve peccatum contra temperantiam, sed esset grave si fieret ante Communionem. *Secunda* verò sententia probabilior negat, et hanc tenent *Pal. part.* 3. *n.* 3. *et Escob. n.* 636 *et* 637 *cum Sousa, Portell.* et *Gasp. Hurt.* Ratio, quia ex una parte certum est, quòd ad denunciandum Confessarium sollicitantem requiratur, prout dicunt *Pal. Portell,* et *Sousa,* quòd actus sollicitationis sit peccatum grave, ita ut certè putetur ipse graviter in eo peccasse, cùm talis denunciandus sit tanquam suspectus de fide, ut habetur ex edicto Inquisitionis Gener. *apud Potest. t.* 2. *num.* 226. *p.* 430. At nemo potest censeri suspectus de fide, qui tantùm venialiter peccat. Hinc Bened. XIV hoc sollicitationis crimen appellat *nefariam improbitatem;* et in Bulla Pii IV dicitur de hujusmodi Sacerdotibus sollicitantibus, « qui loco reconci- » liationis cum Deo, graviori peccatorum mole pœnitentes one- » rant, et in manibus Diaboli tradunt. » Ex alia vice actus qui in se est levis contra castitatem nequit fieri gravis in Sacramento, aliàs quolibet peccatum veniale in materia veracitatis, patientiæ, vel humilitatis evaderet grave in Sacramento, quod nemo asserit.

Nec obstat dicere, quòd culpa levis reddatur gravis ob reverentiam Sacramento debitam; nam hoc currit, quando aliquid prohibetur ob solam reverentiam Sacramenti, prout prohibetur quævis parva comestio ante Communionem; non verò quando res aliqua ab Ecclesia vetatur tanquam in se mala, tunc enim, quia tota injuria, quæ Sacramento irrogatur, est quatenus Sacramentum ministratur aut suscipitur cum actu pravo, si actus est leviter pravus, levis etiam erit injuria quæ fit Sacramento. Omnes tamen conveniunt cum *Palao, et Escob. ll. cc.* quòd si ex circumstantiis certè conjiceretur, quòd Sacerdos eo levi actu animum habuerit ulteriùs progrediendi, tunc censenda est sollicitatio gravis.

684. — Quær. IV. An sit denunciandus Confessarius, qui in Confessione sollicitat pœnitentem, non ad turpia, sed ad alia peccata? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Pegna, Zechios. Moura, et Acunna apud Dian. p.* 5. *tr.* 4. *R.* 17; et huic inclinat *Pot. n.* 496. *cum Cord.* Ratio, tum quia in Bulla Greg. XV dicitur esse denunciandus, qui habet cum pœnitente *illicitos et inhonestos tractatus;* tò autem *illicitos* videtur comprehendere omnes alios actus culpabiles, præter materiam inhonestam; idque videtur magis exprimi in edicto Inquisitionis, ubi præcipitur denunciari, qui habent cum pœnitentibus *discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per cui il Sacramento della Penitenza è stat istituito.* Tum quia in Decreto Alex. VII habetur esse denunciandos omnes de hæresi etiam leviter suspectos; si igitur denunciari debet tanquam suspectus de hæresi qui sollicitat ad turpia, cur non etiam qui sollicitat ad alia crimina? Hæc sententia videtur satis probabilis, unde bene ait

Pal. par. num. 26. quòd Inquisitores probabiliter cognoscere possint de hujusmodi sollicitatione, si deferatur, ob facultatem ipsis concessam. *Secunda* verò sententia communissima et probabilior negat, eamque tenent *Pal. l. c. Mazz. p.* 439. *Holzm. t.* 1. *p.* 312. *n.* 671. *Bon. part.* 3. *n.* 13. cum *Ledes. Paramo, et Sanctarell. Ronc. p.* 113. *q.* 3. cum *Boss.* et *Carena, Diana d. R.* 17. cum *Freita, Peyr. Homob. Sousa, et Veneto, ac Escob. n.* 631. *cum Fag. Leand. Molf. Scortia, etc.* Ratio, quia nullibi habetur expressum, hanc sollicitationem esse denunciandam, licèt enim in Bulla Gregorii, præter verbum *inhonestos* addatur *illicitos* tamen patet utrumque eamdem materiam significare, dum dicitur, *illicitos et inhonestos tractatus.* Nec aliter accipienda sunt verba edicti, quia edictum ad Bullam se refert, aut certè referendum est. Nec obstat dicere, quòd sollicitans ad alia crimina etiam sit de hæresi suspectus; nam communissimè DD. (ut vidimus) Bullam Alexandri interpretando, censent non esse obligationem denunciandi hujusmodi sollicitantes, dum Bullæ tam Gregorii, quàm aliorum Pontificum, loquendo de sollicitatione in Confessione, præceperunt denunciari tantùm sollicitantes ad turpia; undè videtur ad hanc solam materiam venereamimposita esse obligatio denunciandi sollicitantes, quia ob fragilitatem naturæ frequentiùs hæc sollicitatio, et majus in ea periculum consentiendi contingere poterat. Idque (ut ait *Diana l. c.*) confirmatur ex praxi Inquisitorum.

Præterea, communiter dicunt DD. et meritò, non esse obligationem denunciandi Sacerdotes sollicitantes ad turpia in aliis Sacramentis quàm Pœnitentiæ, quia revera de hac denunciandi obligatione nullibi habetur præceptum. Ita *Bonac. par.* 3. *n.* 7. *Diana R.* 16. *Pal. part.* 3. *n.* 3. cum *Freita, Acunna, et Sancio, ac Escob. num.* 634. cum *Lez. Peyr. Sanctarell. etc.* contra *Moura, et Hurt.*

685. — Quær. V. An denunciandi sint Episcopi sollicitantes in Confessione? Negant *Pal. Part.* 9. *n.* 2. *et Escob. n.* 715. cum *Mol. Acunna, Trull. Freita, Decian. et Sancio,* quia Episcopus etiam in crimine hæresis formalis non subjicitur Inquisitoribus, ex *c. Inquisitores, de Hæresi in* 6. et ex Trid. *sess.* 24. *c.* 5. ubi dicitur: « Causæ criminales graviores contra Episcopos, » etiam hæresis... ab ipso tantùm Romano Pontifice cognos- » cantur et terminentur. » Sed affirmant meliùs *Bonac. part.* 3. *n.* 8. *Ronc. p.* 113. *q.* 2. *R.* 1. *Salm. n.* 30. cum *Hurt.* et *Ant. à Sp. S.* ac *Potestas n.* 621. cum *Leand. Fag. etc.* Verùm *Bonac.* sentit denunciandos esse Inquisitoribus; at *Potestas, Ronc. et Salm. cum aliis* dicunt esse denunciandos Pontifici, si commodè huic fieri possit denunciatio; aliàs hanc deferendam esse dicunt Inquisitoribus, qui licèt non possint punire, nec processum formare contra Episcopos, possunt tamen de præfato crimine excipere informationem, et deinde illam Pontifici significare, prout colligitur ex *Extravag. cum Matthæus, de Hæret.* ubi sic præscribitur procedendum contra nuntios et officiales Sedi Apostolicæ

immediatè subjectos. Et in hoc conveniunt *Pal. et Escol. ll. cc. cum Trull. Sancio, et Acunna*, nempe quòd bene possint Inquisitores excipere hujusmodi informationem. Sub nomine autem *Episcoporum* veniunt Episcopi etiam titulares et etiam nor consecrati, modò sint confirmati; item Nuntii, Legati et Abbates jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, ut dicunt *Salm. n.* 31. *cum Barb. et Tamb.*

636. — Quær. VI. An si Confessarius sollicitans sit emendatus, debeat adhuc denunciari? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pal. p.* 10. *n.* 1. *et Escob. n.* 624 *et* 625. cum *Soto*, *Molf. Acunna, Peyr. Fag. Portel. Zenard. Freita, etc;* item *Led. Lugo, Trull. Leand. Hurt.* et alii *apud Salm. n.* 75. et hanc probabilem putat (saltem extrinsecè) Auctor *Instruct. etc. p.* 2. *cap.* 15. §. 2. Ratio, quia finis denunciationis est emendatio rei, et ablatio damni, quibus jam obtentis, cessante fine legis principalis, cessat etiam lex naturalis denunciationis, quæ principaliter respicit emendationem, nec lex positiva ejus ordinem invertere potest. Hanc probabilem putat etiam *Viva de* 1. *præc. q.* 8. *art.* 5. *n.* 3. Rectè verò DD. excipiunt Hæreticum formalem, maximè dogmatizantem, cujus difficilis est emendatio, et quem omnino expedit denuntiari, saltem ad subventionem aliorum quos ipse fortè subverterit.

Signa autem emendationis sunt (ut dicunt DD. citati apud *Salm. n.* 76. et apud *Viva. d. l.*): 1. Si mulier sollicitata, ter vel quater ad Confessarium accedendo, in eo pravum animum non ampliùs adverterit; ita *Escob. n.* 625. cum *Trull. Diana, et Sousa.* 2. Si per triennium Confessarius bene vixerit, ut ait *Sancius.* 3. Si sit sacramentaliter confessus, et per longum tempus non tentaverit, ut *Escob. d. n.* 625. cum *Freita, Sancio, Marc. Alciati, Farinac. Hurt. Rico. Felin. et Barb.* 4. Si lucratus sit Jubilæum, ut dicit *Escob. cum Genuensi.* 5. Si factus sit Religiosus. 6. Si sit homo insignis probitatis, et semel vel bis sollicitaverit, ut *Hurtadus.* 7. Si post sollicitationem statim det signa doloris. 8. Si fuerit senex, ita ut putetur ex magna passione sollicitasse, et postea verè resipuisse, ut ait *Sylvest.* Hæc tamen signa dicit *Viva d. l.* singula non sufficere, nisi plura simul conjuncta faciant constare de emendatione. Et hoc valde est notandum; nam revera, sicut constat de crimine, debet et constare de emendatione. Et quod dicitur de sollicitatione, etiam dicendum est de aliis criminibus de hæresi suspectis.

Quamvis prædictam primam sententiam satis probabilem existiment Auctores citati, absolutè tamen probabiliorem esse judico secundam sententiam, quæ docet Confessarium etiam emendatum esse denunciandum. Ratio, quia Pontifex magis, quàm emendationem rei, ejus punitionem intendit, ad damnum Ecclesiæ reparandum, et ad resarciendum scandalum. Et ideo sancivit, ut supra, denuntiationem fieri, nulla correptione fraterna præmissa: quæ utique præmittenda esset, si emendatio rei, et non punitio intenta principaliter esset. Ita. *Suar. Bon. Azor,*

et plures cum Salm. cap. 4. n. 77. qui hanc secundam sententiam certè tenendam esse aiunt.

687. — Quær. VII. An sit obligatio denunciandi Confessarium, qui de sollicitatione jam fuerit satis convictus et punitus? Certum est quòd, si ipse delinquat iterum, postquam in primo crimine fuerit punitus, iterum denunciari debet. Et idem dicendum, si de sollicitatione non fuerit plenè convictus, quia tunc nec fuisset satis punitus. Dubium ergo est, si de eadem sollicitatione jam fuerit satis convictus et punitus. Negant esse obligationem denunciandi *Acunna*, *Seraphin. Hurt.* etc. apud *Salm. c. 4. n. 73.* quia Confessarius jam censetur emendatus, juxta primam sententiam mox supra allatam. Sed longè probabiliùs affirmant *Salm. n. 74.* cum *Bon. Trull. Dian.* tum quia tunc non constat de emendatione; tum quia non eximitur mulier ab obligatione denunciandi, quia alia denunciavit, dum unaquæque persona sollicitata omnino denuntiare tenetur, sive sint, sive non sint alii denunciantes.

Quær. VIII. An denunciari debeat Confessarius, qui mulieri sollicitanti consentit, ob metum ab illa incussum, quòd eum accusabit, nisi consentiat? Negat *Hurtadus*, quia lex ecclesiastica non obligat, cùm metus gravis intervenit. Hæc tamen ratio debilis est, quia talis metus non censetur gravis; Judices enim non facilè credunt cuique mulierculæ accusanti, ut dicunt *Salm. n. 59. Esc.* Sed et meliùs dici potest hic Confessarius non esse denuntiandus, quia tunc revera esset sollicitatus, non sollicitans, juxta dicta *n. 681.*

Quær. IX. An sit denunciandus Confessarius, qui ex condicto cum pœnitente simulat Confessionem, ut tractet inhonesta. Negat *Pal. p. 8. n. 2.* tum quia sollicitatio tunc esset mutua; tum quia tunc pœnitens ipsa deberet se denunciare. Rectè verò affirmant *Salm. n. 60.* cum *Dian. et aliis*, quia tunc jam adest vera sollicitatio Confessarii, nec pœnitens denunciando tenetur denunciare seipsam, sed tantùm verba referre et actus Confessarii. Et hoc hodie expressè definitum est in Bulla Ben. XIV. quæ incipit, *Sacramentum*, (vide Tom. IX. inter *Decret. n. 1.*) ubi præcipitur fieri denunciatio, etiamsi sollicitatio mutua fuerit; ibi enim præcipitur denunciandus esse Confessarius sollicitans, « etiamsi Sacerdos sit qui jurisdictione ad absolutionem validè » impertiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium et » pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitanti pœnitens consen- » serit, sive consensum minimè præstiterit, vel longum tempus » post ipsam sollicitationem jam effluxerit. »

688. — Quær. X. An sit denunciandus laicus, vel non Sacerdos sollicitans in Confessione, simulans se Confessarium? Respondetur affirmativè cum *Salm. n. 27. Ronc. l. c. R. 3.* Ratio, quia licèt is non sit denunciandus ratione sollicitationis ex Bulla Gregorii XV denunciari tamen debet ex alia Constitutione Gregorii XIII, apud *Salm. n. 27.* ubi quicumque non Sacerdos audiens Sacramentaliter Confessiones præcipitur de-

nunciari. Utrùm autem ad denunciandum talem non Sacerdotem sollicitantem requiratur non solùm, ut Confessionem audierit, sed etiam ut absolutionem impenderit. Ex verbis præfatæ Bullæ Gregorii XIII relatis à *Salm. l. c.* videtur sufficere quòd tantùm audierit, cùm ibi dicatur, quòd Inquisitores Sancti Officii procedere debeant in non Sacerdotes, qui Missas celebrant, aut sacramentaliter Confessiones audiunt. Sed *Pal. part.* 9. *n.* 5. *Mazz. p.* 437. *Potest. pag.* 490. *Esc.* 685. cum *Acunna et Sancio*, dicunt omnino requiri, ut etiam absolvant, dum in edicto S. Inquisitionis Gener. dicitur denunciandus esse ille, qui cùm non sit Sacerdos, Sacramentum ministrat; non censetur autem Sacramentum Pœnitentiæ ministrare, qui absolutionem non impertitur. Sed, hoc non obstante, in præfato edicto (quod in extensum refert *Potest. t.* 2. *part.* 1. *n.* 226.) certò hic denunciandus est, etiamsi non absolvat, cùm ibi dicantur denunciandi esse, tanquam suspecti de hæresi: *Coloro che non essendo ordinati Sacerdoti, si usurpano di celebrar Messa, ancorchè non abbiano proferito le parole della Consecrazione, o abbiano presunto di ministrare il Sacramento della Penitenza a fedeli di Cristo, ancorchè* (nota) *non si sia venuto all' atto dell' assoluzione.* Pariter autem certum est ex Bulla Benedicti (ut mox supra vidimus in Quæst. præced.) denunciandum esse Sacerdotem sollicitantem in Confessione, etiamsi jurisdictione careat.

689. — Quær. XI. An sit denunciandus pœnitens qui in Confessione sollicitat Sacerdotem? Affirmant aliqui pauci apud *Salm. n.* 29. Sed communiter et verùs negant *Bonac. p.* 3. *n.* 20. *Dian. p.* 1. *tr.* 4. *R.* 23. *Pal. p.* 9. *n.* 7. *et Salm. l. c. cum Trull. Bord. Sousa, Acunna, Sancio, et Leand.* Ratio, quia leges pœnales non sunt extendendæ de casu ad casum. Neque currit hîc eadem ratio pro pœnitente quæ pro Confessario sollicitante, ob plura momenta quæ cuique patent, et præcisè ob suspicionem revelationis sigilli, si Confessarius pœnitentem denunciaret.

690. — Quær. XII. An sit denunciandus Sacerdos interpres, qui sollicitat pœnitentem? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Freita, Trimarch. etc. Escob. a Corro apud Escob. num.* 689. Ratio, quia interpres non solùm gerit partes pœnitentis, sed etiam Confessarii, unde pariter ac Confessarius injuriam irrogat Sacramento. *Secunda* verò sententia communissima negat, eamque tenent *Pal. p.* 9. *n.* 6. *Potestas n.* 489. *Holzm. t.* 1. *p.* 311. *n.* 671. *Mazz. p.* 437. *Diana R.* 9. *Escob. n.* 691. *cum Fag. Sousa, Sancio, ac Salm. n.* 26. *cum Trull. Leand.* et communi ut asserunt. Ratio 1. quia interpres magis se habet ex parte pœnitentis, quàm Confessarii. Ratio 2. et potior, quia ex Bulla Greg. XV tantùm Confessarii sollicitantes denunciandi sunt, utque diximus, et leges pœnales non extenduntur præter casus expressos. His tamen non obstantibus, dicunt *Conc. n.* 5. *Potest. loc. cit. Escob. n.* 591. *cum Fag. et Diana p.* 9. *tr.* 9. *R.* 32. *v. Nota*, cum *Leand.* quòd licèt ex Bulla Greg. XV interpres

sollicitans non sit denunciandus, tamen denunciari debet ex edicto S. Inquisitionis supra citato *n.* 680. *in fine*, ubi denunciandi sunt omnes de hæresi suspecti, et inter hujusmodi suspectos enumerantur omnes illi, *che abusino il Sacramento della Penitenza, seroendosi della Confessione, o Confessionario a fini disonesti, sollicitando in essi i penitenti ad turpia, ed avendo con essi discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per lo quale è stato istituito.* Unde bene denuntiandus est interpres, qui jam abutitur Confessione pœnitentis ad eum sollicitandum, vel ad tractandum cùm eo de rebus inhonestis.

691. — Quær. XIII. An sit denunciandus Confessarius qui sollicitat pœnitentem, ut inducat aliquam fœminam ad secum peccandum? *Acunna, et Freita ap. Pal. p.* 5. *num.* 2. (præcisa Bulla Greg., XV.) probabile putant non esse denunciandum ex Dec. Pii IV et Clem. VIII. Sed, attenta saltem præfata Bulla Greg. hodiè non est dubitandum quin denunciari debeat, cùm ibi dicantur denunciandi esse omnes Sacerdotes, qui in Confessione « personas ad inhonesta inter se, sive cum aliis quomodolibet sollicitare tentaverint. »

An autem denunciandus sit Confessarius qui sollicitat pœnitentem, ut consentiat ad peccandum, non secum, sed cum alio? *Acunna apud Esc. n.* 644. et alii pauci olim probabile putarunt non debere denunciari, sed hodie certum est oppositum, cùm Bened. XIV in Bulla *Sacramentum* (citat. *num.* 687. *Qu. IX.*) §. 2. definiverit hunc Confessarium omnino esse denunciandum, etiamsi « sollicitatio non pro seipso, sed pro alia persona peracta fuerit. »

692. — Quær. XIV. An sint denunciandi Confessarii sollicitantes, postquam jam è vita migraverint? Affirmant *Salm. c.* 4. *num.* 71. *infra.* Sed negat probabiliùs *Potest. num.* 595. quia tunc cessat totalis finis legis, scilicet tam emendatio, quàm punitio rei. Idem dicit *Roncag. c.* 2. *quæst.* 4. cum *Bord.* Bene tamen advertit cum eodem *Bord.* et *Caren.* quòd hæretici formales, etiam post mortem, semper sint denunciandi, ad reparandum saltem damnum ab eis illatum.

§. III.

Quinam teneantur denunciare.

693. An possit absolvi mulier sollicitata, antequam denunciet? Et an facta denunciatione, possit quivis Confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam? — **694.** An semper Confessarius teneatur monere de obligatione denunciandi? — **695.** Qu. I. An teneantur denunciare, qui non possunt probare denunciationem? Et qui aliunde sollicitationem sciunt? — **696.** Qu. II. An sit obligatio denunciandi, si crimen sit occultum? — **697.** Qu. III. An, si sollicitatio fuerit habita à longo tempore? — **698.** Qu. IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto? — **699.** Qu. V. An sit obligatio denun-

ciandi per Epistolam, vel internuncium ? Et an Confessarius teneatur aliquando denunciationem excipere, vel deferre ?—**700.** Qu. VI. An teneatur denunciare mulier sollicitationi consentiens ? — **701.** Qu. VII. An sit obligatio denunciandi, si speretur sollicitans per correptionem emendandus ?

693. — Est prænotandum I. quòd sollicitati non possunt absolvi nisi priùs denuncient : et si adsit impedimentum statim faciendi, denunciationem, saltem debent esse parati quamprimum ad denunciandum ; aliàs peccant graviter, et incidunt in excommunicationem. Ita *Salm. c. 4. num.* 69 *et* 70. cum *Nav. Hurt. Sanct. Acunna, Sousa, et aliis* communiter. Improbabilissimè igitur dixit *Pontas vers. Conf.* 2. *Cas.* 17. nolenti denunciare Confessarium sollicitantem non esse denegandam absolutionem. Bene autem potest absolvi pœnitens ante denunciationem, si adsit justa causa illam differendi, nempe si Ministri Tribunalis longè distent, vel si sit necessitas communicandi ad vitandum scandalum, vel ob lucrandum Jubilæum, et possit credi personæ, quòd sit denunciatura. Ita *Sanch. Dec. lib.* 2. *c.* 13. *Suar. de Cens. d.* 7. *sect.* 5. *à n.* 38. *et Salm. c.* 4. *n.* 70. *cum Sanctio, Trimarch. et Leand.* et probabile putat *Dian. p.* 4. *tr.* 5. *R.* 29. In Bulla autem Ben. XIV. *Sacramentum,* circa id sic habetur : « Caveant diligenter Con» fessarii, ne pœnitentibus quos noverint jam ab alio sol» licitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi priùs » denunciationem ad effectum perducentes, delinquentem indi» caverint competenti Judici, vel saltem se, cùm primùm po» terunt, delaturos spondeant ac promittant. »

An autem, facta denunciatione, pœnitens à quocumque Confessario absolvi possit ab incursa excommunicatione ? Negant *Salm. d. c.* 4. *n.* 70. *Mazz. tom.* 3. *p.* 440. *Diana dicta R.* 29. *cum Sancio, et Potest. n.* 614. *cum Bordono,* ex edicto Sacræ Inquisit. Gener. infra citando. Affirmat verò *Lupus p.* 1. *l.* 5. *ar.* 3. *p.* 90. (cui adhæret *Conc. p.* 119. *n. V.*) quia, ut ait, reservatio hujus censuræ perseverat tantùm durante contumacia, unde expirat facta denunciatione, aut mortuo denunciando ; idque infert *Lupus* ex edicti verbis, quæ esse solent : *E dalla detta scommunica nessuno, se non da noi, o dal supremo Tribunale del S. Officio, potrà essere assoluto, se prima non avra soddisfatto al S. Officio.* Et revera, attentis prædictis verbis opinio *Lupi* satis probabilis videtur. Sed contra hîc notandum, quòd si quis injustè accusaret, vel accusare suaderet aliquem Sacerdotem innocentem de sollicitatione, incurreret casum reservatum Papalem, sed sine censura, prout habetur in Bulla Bened. XIV *Sacramentum*, data die Kalendarum Junii 1741, Bullarii Tom. I. N. XX. (quam vide in extensum relatam Tomo nono inter Decreta n. I.) ubi §. 3. sic dicitur : « Quæcumque persona, » quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per » seipsam innocentes Confessarios impiè calumniando, vel sce» lestè procurando, ut id ab aliis fiat... impiis suasionibus, aut » promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo, etc. »

Advertunt tamen Salm. in Append. de Bulla Cruc. c. 6. *n.* 231 et 232. id intelligi de suasione efficaci, ita ut ipsa sit causa injustæ denunciationis secutæ. Addunt cit. num. 232. in fin. intelligi nisi suasio ante executionem denunciationis efficaciter revocetur.

Hoc tamen procederet juxta edictum particulare Inquisitionis alicujus Regni, sed in edicto edito à Sacra Inquisitione Generali die 3 Jan. an. 1623 (relato in extensum à *Diana p.* 4. *R.* 41. et à *Bon. de Denunc. t.* 2. *in fine p.* 2. *n.* 12), absolutè dicitur infra 12 dies esse denunciandos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos, sub excommunicatione majori latæ sententiæ reservata Papæ, et eidem Tribunali. Tenet autem *Bon. l. c. cum Suar. et Sanctarell.* hoc edictum non fuisse perpetuum, sed tantùm pro illo actu, cùm ibi dictum fuerit : « Mandamus » quatenus infra 12 dies proximè computandos, etc. » Unde dicunt præfati AA. illud proximè computandos satis ostendere, quòd noluit S. Inquisitio obligare conscios delinquentium in futurum; nam aliàs dixisset non *proximè*, sed à die scientiæ. Verùm *Diana p.* 4. *tr.* 5. *R.* 41. *cum Peyrin*, censet edictum fuisse perpetuum, et illud *praximè* intelligi revera à die scientiæ delicti. Sed advertendum, quòd eadem sacra Inquisitio postea die 10 Martii an. 1677 aliud emanavit edictum (quod refert *Potest*, ut diximus, *Tom.* 2. *n.* 226.) ubi imposuit quidem excommunicationem contrà non denunciantes suspectos de hæresi, sed nulla facta mentione reservationis, sic dicens : *Comandiamo sotto pena di sconunica di lata sentenza, che fra'l termine di un mese si debano rivelare al Sant'Officio, ovvero agli Ordinari tutti coloro de' quali sappiano, o abbiano avuto, o avranno notizia che siano Eretici, o sospetti d' Eresia.* Hoc posito, satis probabile videtur mihi, et aliis doctis à me consultis, quòd vel primum edictum non fuerit perpetuum, vel quòd verosimiliùs S. Inquisitio in hoc secundo edicto, sicut moderavit obligationem primi edicti denunciandi infra 12 dies, ampliando illam ad mensem, ita etiam primum edictum moderavit, auferendo reservationem ab excommunicatione. Hoc tamen semper intelligendum, si jam fuerit impleta denunciatio.

694. — Prænot. II. *cum Ronc. c.* 1. *Reg. in praxi* 5. quòd etiamsi Confessarius prævideat certò sollicitatam non esse denunciaturam, debet nihilominus monere illam de sua obligatione, et dimittere, si nolit denunciare. Ratio, quia ipsi Confessario expressè præcipitur à Pontifice in d. Bulla obligatio monendi; et licèt generaliter loquendo, cùm Confessarius prævidet monitionem non profuturam, eam omittere debeat : hoc tamen non currit, quando agitur de vitando damno communi, ut evenit in præsenti casu, juxta dicta *n.* 615.

695. — Sed quæritur I. An teneatur denunciare Confessarium sollicitantem, qui sollicitationem nequit juridicè probare ? Negant *Turr.* et *Turrebl.* Sed omnino affirmandum cum *Bann.* 2. 2. *q.* 76. *Bord. t.* 1. *c.* 30. *n.* 100. *Pal. punct.* 10. etc. Et opposi-

tum videtur expressè damnatum ex Prop. 5 proscripta ab Alex. VII quæ dicebat : « Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse » hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.» An autem teneatur ad denunciandum non solùm sollicitatus, sed etiam qui aliunde certò scit sollicitationem? Affirmant rectè *Salm. cap. 4. num.* 68. cum *Trull. Dian. Pal. Suar.* et *Hurt.* Et hoc, etiamsi is sit impuber, modò sit rationis compos, et sciat crimen à personis fide dignis; secus, si sciret à fide indignis, vel fœminis levibus *Salm. n.* 69. cum *Card. Nav. Sayr.* Hoc autem dicendum, non jam ex Bulla Gregorii, sed (ut bene advertit *Mazz. p.* 440. *cum Potest. et Bonac.*) ex edicto Sacræ Inquisitionis, ubi dicitur teneri ad denunciandum Confessarium qui scierit, vel audierit illum sollicitasse. Vide verba relata *n.* 680. *in fine.*

696. — Quær. II. An sit obligatio denunciandi sollicitantes, etiamsi crimen sit occultum? Negant *Fag. Megal. et alii* apud *Salm. d. c. 4. num.* 80. quia Greg. XV in Bulla mentionem facit de abusu, verbo *abutantur*, quod significat actuum frequentiam et publicitatem. At omnino tenendum est oppositum cum *Salm. n.* 91. et *Bann. Fill. Trull. etc. ib. ex D. Thoma.* Et rectè *Ronc. q. 8. c. 1. qu.* 10, ait primam sententiam penitus esse rejiciendam; quia, licèt in pœnalibus verba legis sint strictè interpretanda, attamen, si ex stricta interpretatione lex inutilis redderetur, ut in nostro casu eveniret, tunc verba non strictè, sed latè sunt accipienda.

697. — Quærit. III. An teneatur sollicitatus ad denunciandam sollicitationem habitam à longo tempore? *Ronc. c.* 2. *qu.* 4. ait cum *Bordone,* quòd nunquam detur præscriptio quoad crimen hæresis; quoad alia verò, præscribitur per quinquennium actio contra reum. Hinc dicit *Roncag.* excusari à denunciatione, qui illam per quinquennium omisit, etiam culpabiliter; nisi obstent edicta contraria Diœcesana. Sed hodie declaratum est ex Benedicto XIV ex citato Decreto I. *Sacramentum,* (vide in Tomo nono), denunciationem esse faciendam, etiamsi longum tempus post sollicitationem effluxerit.

698. — Quærit. IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto naturali?

Negant *Fagund.* et *Fragosa, ap. Salm. c. 4. n.* 85. quia fortior est lex naturalis quàm positiva. Sed contrarium rectè tenent *Pal. p.* 10. *n.* 5. *Diana B.* 32. *Escob. n.* 704. cum *Sancio. et Gasp. Hurt. ac Salm.* cum *Trull. Leand.* etc. quia nemo tenetur ad secretum, etiam juramento promissum, quando secretum vergit in damnum commune. Secus verò, aiunt, si sollicitatio sit manifestata ad petendum consilium; nam propalatio secreti esset tunc contra humanum commercium, et etiam contra publicum bonum quod certè in consiliis expetendis intervenit.

699. — Quærit. V. An mulier sollicitata teneatur denunciare per epistolam, vel mediam personam, si nequeat per se ipsum? Si non possit personaliter adire Episcopum ob ægritudinem,

clausuram, aliudve impedimentum physicum vel morale, non tenetur quidem per seipsam ad denunciandum. Vide *Potest. n.* 643. *et Mazz. p.* 442. *q.* 2. Dubium fit, an hæc teneatur denunciare per epistolam, aut internuncium? Videtur negandum ex prolatis *num.* 563. *Dub.* 3. ubi diximus, quòd habens peccatum reservatum non teneatur petere licentiam à superiore per litteras vel mediam personam, si non possit illum adire. Sed in casu nostro verius affirmandum cum *Viva in Prop.* 7 damn. ab Alex. VII, *n.* 8. *Mazz. l. c. Salm. n.* 109. *et Ronc. p.* 118. *q.* 5. *R.* 2. Dispar enim est ratio inter petitionem absolutionis à reservatis, et denunciationem sollicitationis: nam ibi obligatio est sistendi apud superiorem, ut pœnitens recipiat ab eo unà cum absolutione etiam debita monita et pœnitentiam; unde qui non potest adire per se non tenetur per alium: obligatio autem denunciandi sollicitantem, non tam est adeundi personaliter superiorem, quàm deferendi sive indicandi ei delinquentem (ut loquitur Bened. XIV in sua Bulla) quæ delatio si ab aliquo nequit fieri per se, saltem est facienda (modò absit periculum propriæ infamiæ) per epistolam, vel aliam personam, vel monendo judicem, ut mittat notarium in domum suam; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Advertunt hîc *Viva. l. c. Tamb. cap.* 9. §. 4. *et Ronc. Reg.* 6. *in praxi* non expedire quòd Confessarius assumat in se hoc onus deferendi denunciationem vice pœnitentis, vel eam excipiendi, quia sic non paucis detractionibus et periculis exponeretur. Et tantò minùs ad id tenetur, unde non mihi videtur probabile id quod scribit *P. Mazz. p.* 442. *q.* 2. ubi dicit, quòd si pœnitens non posset per alium facere denunciationem, teneatur Confessarius vices pœnitentis supplere, si ille per alium non posset denunciare: quia, ut ait, agitur de causa fidei. Sed hæc ratio, tam concisè producta, non convincit. Addit, quòd hoc eruatur ex quadam Epistola S. C. Conc. Ad Archiep. Mediol. annuente Urban. VIII, an. 1624, apud *Dian.* ubi mandatum fuit, quòd cùm quædam fœmina sollicitata adduci non potuisset ad denunciandum, Episcopus facultatem tribueret Confessario denunciationem excipiendi. Ex hac autem Epistola nihil probatur; nam primò hoc Decretum fuit particulare pro illo casu; deinde minimè ex illa eruitur hanc obligationem generaliter Confessariis impositam fuisse. Hinc non tenemur interim, donec constet de hoc præcepto, recedere à communi DD. sententia, et ab universali sensu ac usu omnium Confessariorum, qui hanc onerosissimam obligationem non agnoscunt. Cæterùm non negamus cum *Viva loc. cit. et Tamb.* quòd in aliquo casu (puta si alicubi publicum immineret damnum, nec alia pateret via ad illud vitandum) posset Confessarius obligari ex lege caritatis ad hujusmodi onus suscipiendum; sed hoc rarò accidet.

Dicunt autem *Delbene de Inquisit. p.* 1. *dub.* 9. *et Auctor Instruc. par.* 2. *c.* 14. *n.* 240. quòd si fœmina multùm repugnet adire Inquisitores, poterit expectare Confessarium qui pro ipsa

denunciationem deferat; quia præcepta positiva non obligant ad rem nimis arduam. Item notat *Mezz. p.* 443. quòd in decreto Sacræ Inquisit. mox supra enunciato insuper dictum fuit, quòd si neque apud ipsum Confessarium possit pœnitens induci ad denunciandum, tunc recurratur ad S. Sedem pro opportuno remedio, et interim non absolvatur. Dicit autem *Mazz.* aliquando S. Sedem in casu magnæ verecundiæ et panici timoris rescripsisse, dando facultatem Confessario absolvendi pro ea vice pœnitentem circa onus denunciandi.

700. — Quær. VI. An mulier teneatur denunciare Confessarium sollicitantem, cui ipsa consentit? Negarunt *Suar. Megala*, et alii ap. *Salm. n.* 65, quia nemo obligari potest ad suum crimen manifestandum, ut dicunt *Salm. c.* 3. *n.* 104. *cum Suar. Cajet. Trull. et Diana.* ex Regula juris *in cap. Quid aliquando de pœnit. D.* 1. ubi dicitur (*Non dico, ut te prodas.*) Nequit autem quis manifestare complicem, quin seipsum prodat; et ideo aiunt *Salm. ibid.* non esse obligationem denunciandi socium hæreticum. Rectè verò dicunt mulierem hanc teneri ad denunciationem *Salm. n.* 66. cum *Bon. Trull. Peyrin* et aliis plurimis : hocque hodie definitum est à N. SS. Bened. XIV, in cit. Bulla *Sacramentum*, ubi præcipitur fieri denunciatio, *etiamsi pœnitens consenserit.* Ratio est quia mulier in hoc casu citra periculum suæ famæ potest denunciare sollicitantem, quin seipsam manifestet, dum ipsa etiam interrogata potest negare proprium consensum, et quidquid inde secutum fuerit, ut habetur ex Decr. S. Inquisit. apud *Pitton. n.* 694. edito 27 *Sept.* 1723, ubi dictum fuit : « Si mulier » consentit Confessario sollicitanti, non tenetur suum consensum » manifestare ; nec potest super hoc ab Episcopo interrogari. »

701. — Quær. VII. An teneatur pœnitens denunciare sollicitantem, si per correctionem sit moralis spes ejus emendationis? *Prima* sententia negat, et hanc docuit *S. Th.* 2. 2. *q.* 33. *art.* 7. ubi dicit : « Si hæreticus privatim homines à fide avertat..., oportet » statim procedere ad denunciationem... nisi fortè aliquis firmiter æstimaret, quòd statim per secretam admonitionem possit » hujusmodi mala impedire. » Eum secuti sunt *Soto, Canus. Led. Pal. Lugo, Sylvest. etc. ap. Salm. cap.* 4. *n.* 96. Et signanter de crimine sollicitationis hanc sententiam tutati sunt *Fagund. Peyrin. et alii apud Dianam R.* 2. Verùm *secunda* sententia affirmat, et hanc tenent *Mazz. pag.* 440. *Conc. n.* 17 *et Salm. n.* 99. *cum Azor. Sanch. Diana, Leand.* et aliis pluribus. Et hæc omnino hodie tenenda est post Decretum Alexandri VII editum 8 julii 1660 (relatum per extensum apud *Salm. c.* 3. *n.* 102.) ubi declaratum fuit : « Etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia mo» nitio præmissa fuerit, omnino teneri... (fideles) ad denun» ciandum... quos noverint esse de fide quomodolibet etiam le» viter suspectos, » prout sunt Confessarii sollicitantes, ut communiter docent *Dian. R.* 41. *Bon. p.* 3. *num.* 28. et *Escob. n.* 746. *cum Trull. Acunna, Menoch. etc.* Dicendo ergo Pontifex, *etiamsi*, etc. supponit denunciationem semper esse faciendam.

§. IV.

De Sollicitationibus dubiis.

702. Qu. I. An denunciandus sit Confessarius in dubio an verè sollicitaverit? Quid, si accedant vehementia indicia de sollicitatione? — **703.** Qu. II. An denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine? Vel qui dat ei magnum donum? — **704.** Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis. — **705.** De pœnis sollicitantium, et signanter de pœna inhabilitationis ad celebrandum et an hæc incurratur ante sententiam? Et an ab illa excusentur ignorantes? Et an Episcopi possint in ea dispensare?

702. — QUÆRITUR I. An denunciandus sit Confessarius in dubio an sollicitaverit? Distinguendum est: si factum vel dictum sit vera sollicitatio, et tantùm dubitatur an ille, vel alius Confessarius, id egerit vel dixerit, tunc rectè dicunt *Salm. c. 4. n. 93. cum Sousa et Hurt.* eum denunciandum esse, quia dum crimen est certum, ritè Judices procedere possunt ad inquirendam personam de qua dubium vertit. Hoc tamen censeo dicendum de solo casu, quo facilè Judices per suam diligentiam certi fieri possint de persona sollicitantis; quia aliàs Sacerdos ille, cùm possit esse innocens, remaneret aliquo modo diffamatus, et in dubio illæsa debet servari fama proximi, qui eam possidet.

Si verò persona Confessarii sit certa, et dubitatur an ejus factum vel dictum fuerit vera sollicitatio, tunc cum communiori et veriori sententia dicendum non esse obligationem denunciandi. Ita *Bonac. p. 3. n. 5. Ronc. p. 113. q. 5. Conc. num. 15. Bordon. ap. Potest. num. 576. Auctor Istruz. etc. p. 2. c. 14. n. 287. cum Boss. et Salm. num. 94.* cum *Valent. Hurt. et Salas.* (*contra Sousa et Peyr. ap. Dian. R. 25.*) Ratio, tùm quia dubia in meliorem partem accipienda sunt, et in verbis ambiguis benignior interpretatio facienda est, ut dicunt *Bonac. Menoch. et Rinald. ap. Ronc. ex c. fin. de Transact. et Reg. Juris 49. in 6. ubi: In pœnis benignior est interpretatio facienda.* Tùm quia in dubio nemo est privandus fama quam possidet: tùm quia Bullæ præcipiunt denunciari sollicitantes; sed nequit dici sollicitans, de quo dubitatur an verè sollicitaverit; nam crimen dubium non est crimen, ut docent *Sanch. Dec. l. 1. c. 10. n. 74. et Suarez in 3. p. t. 5. d. 40. sect. 6. n. 5.* Nec obstat dicere quòd ex Decreto Alexandr. VII sint denunciandi etiam leviter suspecti de hæresi; nam *tò leviter*, non jàm refertur ad suspicionem, sed ad hæresim, de qua potest quis vel leviter vel vehementer esse suspectus.

Excipiendum tamen est 1. cum *Conc. et Ronc. ll. cc. ex Pegna, ac auctore instructionis etc. l. c. cum Bossio*, si accedant indicia vehementia de sollicitatione; nam licèt ista non sint omnino evidentia, tamen, cùm tantùm adsint ex una parte, satis fundant moralem certitudiuem de sollicitatione. Excipiendum 2. cum *Bon. l. c.* qui citat *Acunna, et Sanctarel.* si verba de se præ se

ferant sollicitationem, et solùm dubitatur an Confessarius ad malum finem ea protulerit; tunc enim præsumptio desumitur ex communiter accidentibus; præterquam quòd præsumptio ipsius finis est accipienda juxta propriétatem verborum, unde in *cap. Perniciosum. Causa* 18. *q.* 2. dicitur, quòd confabulatio cum fœmina in deteriorem partem accipi soleat.

703. — Quær. II. An sit denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine? Affirmant *Potest. n.* 534. *Bon. Tancredi, et Peyrin.* item *Acunna Bard. et Sanctarel. ap. Escob. n.* 638. et consentit *Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 32. si talis laudatio fiat sine aliqua occasione, quia regulariter amasii, fœminas ut alliciant ad peccandum, de pulchritudine laudant. Negant verò *Freita, Thom. Hurtad. Esc. à Corro et Sousa ap. Escob. n.* 639. quia is qui laudat mulierem de pulchritudine verbis decentibus, non dicitur cum illa habere tractatus inhonestos. Sed meliùs distinguit præfatus *Escob. n.* 640. dicens, quòd si ex modo loquendi, aut aliis circumstantiis, dignoscitur Confessarius laudare pulchritudinem ex pravo affectu, tunc est denunciandus; secus si laudaret ex quadam imprudentia, vel animi levitate. Asserit verò ut certum *Potest. n.* 554. *in fine*, denunciandum esse Confessarium qui laudat cum famula confitente pulchritudinem dominæ, rogans eam, ut dominæ referat; sed etiam in hoc casu dico perpendendas esse circumstantias, etsi faciliùs puto in hoc adesse indicium pravi animi alliciendi dominam illam ad turpem affectum. Et idem dicunt DD. si Confessarius det pœnitenti donum magni valoris, ut ait *Diana. p.* 9. *tr.* 9. *R.* 34. *cum Escob.* vel insolitum, ut dicunt *Salm. n.* 34. *cum Val. Hurt. Prado, etc.* Verumtamen *Bordonus apud Dian.* inquit donum esse quid indifferens, unde rectè subdunt Auctores citati, ejus malitiam conjiciendam esse ex adjunctis, nempe ex conditione pœnitentis, ex quantitate et qualitate doni, et ex modo quo fit, etc. Cæterum, juxta dicta in præcedenti quæstione, quando verba vel facta sunt ambigua, Confessarius non est denunciandus, nisi de ejus pravo affectu moralis habeatur certitudo.

704. — Hinc subduntur plures casus particulares, in quibus communiùs Doctores censent denunciandum esse Confessarium.

1. Si Confessarius dicat pœnitenti: « Tecum nuberem, si » essem secularis; » negat *Bordonus ap. Dian. p.* 9. *tr.* 9. *R.* 32. esse denunciandum; quia verba hæc non important peccatum mortale, sed tantùm pudicum affectum indicant. Probabiliùs verò affirmant *Salmant. num.* 34. *Potest. num.* 558. *et Diana l. c.* quia hujusmodi verba videntur maximè excitativa ad venerem: et cùm sint ad Confessionem impertinentia, meritò sapiunt sollicitationem.

2. Si dicat mulieri: « Memento meî, quia te ex corde diligo; » ita *Diana* apud *Potest. d. n.* 558. cum *Ronc. in Reg. praxis.* At *Bordonus* excusat; hoc meliùs puto explorandum ex circumstantiis.

3. Si dicat: « Expecta me hodie domi tuæ, quia habeo tecum

» loqui ; » et postea domi tractet de inhonestis, quia sollicitatio illa facta in domo dicitur moraliter facta in Confessione : ita rectè dicit *Potest. n.* 559.

4. Si dicat : « Hæc tua peccata cadere me fecerunt in pollu- » tionem involuntariam ; tantò magis, si dicat voluntariam ; ita » *Potest. cum Bord. n.* 560. et *Ronc. ibidem.* »

5. Si dicat : « Nolo te audire in Confessione, ne aliquid mihi » contingat, quia amore tuî captus sum. » Ita *Potest. n.* 561. Modò hoc dicat mulieri petenti Confessionem, quia hæc verba videntur esse provocativa inhonesta, et proferuntur occasione Confessionis ; et ita sentit etiam *Ronc. in Reg. prax.* Idem putat *Ronc.* si dicat : « Totum me commoveri sentio ex affectu, quo te » prosequor. »

6. Si Confessarius mulieri asserenti tentationem turpem repulisse, dicat : « Sed si aliquis pecuniam dedisset, an peccasses. » Affirmat *Ronc.* esse denunciandum, si mulierem postea affirmativè respondentem non objurget ; vel si objurget, et postea domi, oblata pecunia, eam sollicitet. Et consentit *Potest. n.* 588.

7. Si dicat : « Cur etiam mecum non es humana ? vel dicat : « Veniam in domum, et promitte mihi facere quod voluero. » Vel mulieri confitenti turpe desiderium, dicat : *De hoc agemus post Confessionem.* Ita *Potest. n.* 565. cum *Tuncredi*, quia verba hæc sunt satis ostensiva intentionis inhonestæ. Sed in his dico perpendendas esse circumstantias, nam aliquando possunt non esse sollicitationes.

8. Si suam concubinam objurget, quòd cum alio se immiscuerit, dummodo, judicio prudenti faciat dignoscere, quòd objurgatio procedat ex zelotypia utî etiam, si excedat in reprehendendo, addendo minas, injurias, et similia ; vel objurget tantùm peccata commissa cum aliis, et non illa cum seipso, quia tunc ostendit amorem suum lascivum. Ita *Potest. n.* 562.

703. — Ultimo loco hîc advertendum, quòd in Bulla Sanctissimi nostri Pontificis Bened. XIV, quæ incipit, *In Generali Congregatione* (vide Decr. III. in Tomo nono), sancitum habetur quòd Confessarii sollicitantes, « in actu sacramentalis Confessio- » nis, sive illius occasione, aut prætextu, præter pœnas à jure » inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad Sa- » crificii celebrationem. » Eamdemque pœnam incurrunt ex eodem Decreto Sacerdotes abutentes Sacrificio Missæ ad sortilegia. Plura autem hîc dubia occurrunt. Dubitatur 1. an prædicta inhabilitas incurratur ante sententiam saltem declaratoriam criminis ? In præcedenti editione hujus Operis affirmavi, eò quòd pœnæ privativæ, quæ important inhabilitationem ad aliquod jus acquirendum, vel cessationem à quodam jure jam acquisito utendo, ut communiter DD. docent ordinariè ante sententiam incurruntur, juxta dicta *l.* 1. *n.* 149. Attamen quidam probus Religiosus, cùm hæc legisset in meo Opere, scripsit mihi è Roma quòd duo Theologi S. C. Inquisitionis Romanæ oppositum sentirent, nempe requiri sententiam ad præfatam pœnam incurren-

dàm. Sub initio ratio opinionis hujus mihi non occurrebat; sed postea, re sedulìùs perpensa, in hoc eodem meo Opere *n.* 148. observavi, quòd *Suarez*, *Bon. Salm.* cum *Tapia*, *Vasquez Montezin. etc. locis ibi cit.* (quibus recenter consentit *Eusebius Amort. l.* 1. *n.* 148.) dicunt sententiam declàratoriam bene requiri etiam quoad pœnas privativas, sive inhabilitantes, casu quo reus non possit exequi pœnam sine propria infamia, prout ordinariè in nostro casu eveniret, si Sacerdos sollicitans deberet per longum tempus se abstinere à celebrando. Dico *per longum tempus;* nam si de brevi super dictam inhabilitationem posset impetrare dispensationem, et interim sine sua infamia celebrationem intermittere, tenetur ab ea abstinere. Dubitatur 2. an ab hac inhabilitate excuset ignorantia invincibilis? In hoc dubio mihi videtur posse id probabiliter affirmari, juxta ea quæ dicentur infra de irregularitate ex delicto l. 7. n. 351. Dicunt *Nav. Sylvest. Sanch. Castropal. Ronc.* et alii plures, quòd ad incurrendam irregularitatem ex delicto, requiritur scientia irregularitatis, quæ incurritur, quia licèt irregularitas non sit censura, à qua excusat equidem ignorantia invincibilis, sed impedimentum: tamen talis irregularitas ex delicto est verè pœna, aut saltem habet rationem pœnæ, ad quam incurrendam, cùm sit pœna extraordinaria, et exorbitans, ita ut secundùm rei naturam non possit provideri, illius scientia requiritur: et idem posse dici videtur in nostro casu de inhabilitate celebrandi, quæ est procul dubiò imposita in pœnam sollicitationis. Dubitatur 3. an in hac inhabilitate possit Episcopus dispensare? Vide dicenda *l.* 7. *n.* 353. ubi dicetur, quòd Episcopi ex Trid. *sess.* 24. *c.* 6. *Liceat*, possunt dispensare in omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto, non deducto ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario, et directè voluto.

TRACTATUS QUINTUS.

DE EXTREMA UNCTIONE, ET ORDINE.

CAPUT I.

Quid sit Extrema Unctio, et quæ circa eam observanda.

706. Quid est hoc Sacramentum ? Et an à Christo institutum ? —**707.** Qu. I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur ? Qu. II. An conferatur gratia, recedente obice ?—**708.** *De materia remota* hujus Sacramenti. An præceptum quotannis renovandi Oleum obliget sub gravi ? et an possit addi oleo benedicto aliud non benedictum ? — **709.** An oleum debeat esse olivarum, et an benedictum ? Dub. 1. An benedictio requiratur de necessitate Sacramenti ? Dub. 2. An debeat esse benedictum præcisè in ordine ad Extremam Unctionem ? Dub. 3. An hæc benedictio possit à Papa committi simplici Sacerdoti ? Dub. 4. An sufficiat ungere una gutta olei ? — **710.** *De materia proxima.* An unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti ? An sit necessaria unctio gemina oculorum, etc. ? Et an unctio renum, ac pedum ? An ordo unctionum sit de necessitate ? Et quæ spectent ad essentiam hujus Sacramenti. —**711.** *De forma.* Dub. 1. An forma omnino debeat esse *deprecativa ?* Dub. 2. An sint de essentia verba : *Per suam piissimam misericordiam ?* Dub. 3. An valeat forma dicendo : *Ungo te* etc. ? — **712.** Quibus ministranda est Extrema Unctio ? — **713.** Dub. 1. An validè conferatur sano ? Dub. 2. An infirmo quocumque morbo laboranti ? Dub. 3. An mulieri laboranti in partu ? — **714.** Dub. 4. An licitè ministretur in solo periculo putato ? Advert. 1. Non esse expectandam extremam partem vitæ. Advert. 2. Non licitè ministrari, nisi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio an instet mortis periculum ? — **715.** Dub. 5. An hoc Sacramentum possit iterari in eadem infirmitate ? — **716.** Quæ dispositio requiratur in suscipiente ? Et an Extrema Unctio sit danda post Viaticum ? —**717.** An sit ministranda pueris ?— **718.** Dub. 1. An infantes sint capaces hujus Sacramenti ? — **719.** Dub. 2. An danda pueris, de quorum usu rationis dubitatur ? — **720.** Dub. 3. An possit dari puero doli capaci, sed non adhuc Communioni apto ?—**721.** Dub. 4. An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum ? — **722.** *De ministro* hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos possit illud dare ex consensu Parochi præsumpto ? Quid sancitum sit de Regularibus ? —**723.** Quid, si Pastor absit, vel nolit dare ? Et quid, si sit excommunicatus, aut suspensus ? — **724.** An liceat dare hoc Sacramentum sine ministro ? Et an possit unus unam, alius aliam partem

inungere ? An solus sacerdos possit illud ministrare ? Quid si ministrans inter unctiones deficiat ? — **725.** An Sacerdos incurrat irregularitatem, si æger decedat dum eum revolvit, etc. ? — **726.** *De administratione* hujus Sacramenti. An liceat aliquando ministrare sine vestibus sacris ? — **727.** Quale peccatum sit omittere orationes, vel alias preces ? — **728.** Quale, deferre oleum sine lumine ? Et quale omittere signum Crucis ? Et an liceat Sacerdoti deferre oleum unà cum Viatico ? — — **729.** An teneatur Pastor dare hoc Sacramentum petentibus ; et an cum periculo vitæ ? An teneantur dare alii Sacerdotes ? — **730.** An liceat Parocho oleum retinere domi ? — **731.** *De effectibus* hujus Sacramenti. An per Extremam Unctionem remittantur mortalia per se ? Et an principalis ejus effectus sit remissio peccatorum, vel remissio reliquiarum peccati ? — **732.** *De subjecto* hujus Sacramenti. An sint capaces amentes ? An ebrii ? An impœnitentes, excommunicati, et vulnerati in rixa ? An phrenesi laborantes ! An muti, surdi, et cæci à nativitate ! — **733.** An peccet graviter qui negligit hoc Sacramentum suscipere !

706. — « Resp. 1. Est Sacramentum à Christo institutum ad » ægroto periclitanti de vita conferendam salutem animæ, vel » etiam corporis, per unctionem olei benedicti, et orationem Sa» cerdotis. *S. Th. in 4. d. 23. q. 1. art. 1.*

Definitum est hoc esse verum Sacramentum à *Trid. sess. 14. Cap. 1.* Institutum autem fuit à Christo post Resurrectionem, ut tenent *Suar. Laym.* etc. cum *Salm. tr. 7. c. 1. n. 3.* et promulgatum à S. Jacobo *c. 5. v. 14 et 15.* ubi dicitur : « infirmatur » quis in vobis ? inducat Presbyteros Ecclesiæ, et orent super » eum, ungentes eum oleo..., et oratio fidei salvabit infirmum, et » alleviabit eum Dominus ; et si in peccatis sit, remittentur ei. » Certum item est hoc Sacramentum unum esse ; licèt enim plures sint unctiones, omnes tamen pertinent ad unam significationem interioris medelæ.

707. — Quær. autem I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur ? Affirmant *Elbel de E. U. n. 30. Sporer n. 68. cum Scoto, Pontio, et Mastr. ac Croix l. 6. p. 2. num. 2105.* cum *Suar. Conc. Laym.* et *Sot. Palud. Med. etc.*, quia quævis unctio cum sua forma jam significat gratiam independenter ab aliis unctionibus. Sed negat cum communiori *S. Th. Suppl. q. 30. ar. 1. ad 3.* ubi : *Et ideo in ultima unctione gratia infunditur.* Et cum sequuntur *Wigandt. tr. 14. n. 109. et Salm. c. 3. n. 7.* cum pluribus, qui dicunt nullam unctionem per se Sacramentum nec etiam partiale constituere, et ideo nihil conferri gratiæ habitualis, quousque cum forma compleatur ultima unctio, qua Sacramentum perficitur ; in fine autem ultimæ unctionis confertur simul remissio peccatorum et pœnarum ; auxilia autem specialia annexa gratiæ non conferuntur, nisi tempore opportuno. *Salm. n. 8 et 9.* Harum sententiarum utraque est probabilis.

Quær. II. An possit dari hoc Sacramentum validum et informe, ita ut, recedente obice, gratia conferatur ? Affirmant communiter *Suar. Val. Henr. Palud. Dicast. Pal.* etc. cum *Salm. c. 3. n. 10.* et *Croix l. 6. p. 1. n. 202.* V. dicta *de Sacram. l. 6.*

n. 6. *v. Not.* 4. Hinc inferunt *Salm. ibid.* cum aliis, quòd si infirmus bona fide vel sensibus destitutus Sacramentum suscepit in mortali, sufficit quòd postea attritionem habeat, ad gratiam recipiendam; secus si mala fide. Id autem currit, si obex tollatur, perseverante eodem morbo et periculo; saltem quoad effectum specialium auxiliorum; ut dicunt *Suar.* et *Dic.* apud *Salm.*

708. — « 1. Materia ejus remota est oleum benedictum, quod » in pyxidè chrismali signatur littera I. (in cujus defectu non » licet uti chrismate : si tamen usus sis, nihil repentendum esse » docet *Laym. l.* 5. *tr.* 8. *c.* 2. *n.* 3.), idque renovandum est quo- » tannis in cœna Domini, veteri exusto; * (*Et hoc ex præcepto* » *Clementis VIII ap. Salm. c.* 2. *n.* 11. *et Pal. c.* 2. *n.* 15. *et ex* » *Rit. Rom. ubi dicitur :* Oleum infirmorum... singulis annis.... » in Cœna Domini..., veteri combusto, renovandum est. *An au-* » *tem hoc præceptum obliget sub gravi? Negat Escob. l.* 22. *n.* 81. » *cum Sa, Led. Henr. etc., quia de gravitate hujus præcepti non* » *constat, nisi pro solo Chrismate, ut habetur in c. Si quis, de* » *Consecr. d.* 4. *Sed probabilius affirmant Bonac. p.* 2. *n.* 3. *Pal.* » *l. c. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 42. *cum Dic. item Trull. Posseo. et* » *Zambr. ap. Escob. n.* 79. *Ratio, quia videtur materia satis* » *gravis, et talis est universalis Ecclesiæ consuetudo*) *, si tamen » novum haberi non possit, licet uti antiquo, *Laym. l. c.* * (*Et* » *ita Salm. c.* 2. *n.* 11. *cum Dian. et Aversa, ex Declar. S. C.* » *apud Gavant.*) * et si hoc non sufficiat, aliud consecratum, vel » in necessitate non consecratum (in minore tamen quantitate, » quàm vetus est) addere. * (*Ita ex Rituali Rom. ubi dicitur :* Id » tamen (*id est oleum*) si forte infra annum.... ita deficiat, ut » sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi » queat, modico oleo non benedicto, in minori quantitate super- » infuso, reparari potest.) * Etsi *Dian. p.* 6. *t.* 6. *R.* 44. *ex Less.* » et aliis 4. dicat contrarium habere praxim Ecclesiæ; ut scili- » cet paulatim, per vices (si ita requirat necessitas propter copiam » infirmorum) longè etiam major quantitas addatur, quàm ab » Episcopo fuerit consecrata initio. *Bon. d.* 7. *q.* 1. *n.* 8. ex *Pos-* » *sevino.* * (*Et hoc dicit Croix n.* 2093. *esse certè licitum ex* » *praxi Ecclesiarum, et ex Decl. S. C. ap. Cardenas, utque col-* » *ligitur ex c. Quod in dubiis, de Consec. Eccl. juxta dicta in hoc* » *l.* 6. *n.* 368. *Modò pars olei, quæ nunc effunditur, sit minor al-* » *tera parte, cui infunditur. Id tamen recte ait Ronc. q.* 2. *R.* 1. » *non permittendum nisi in casu necessitatis.*) * »

Certum est 1. hoc oleum infirmorum debere esse olivarum, quia ex communi usu nomine olei hoc propriè intelligitur; ita communiter DD. cum *Salm. tr.* 7. *c.* 2. *num.* 1. *et Petroc. t.* 4. *de Extr. Unct. q.* 2. et patet ex Decreto Florentini apud *Sporer Suppl. p.* 220. *n.* 61, ubi pro hujus Sacramenti materia assignatur *Oleum olivæ per Episcopum benedictum.* Certum est 2. apud omnes, quòd hoc oleum debeat esse benedictum ex necessitate præcepti, sed

709. — Dubitatur 1. An oleum infirmorum debeat esse benedictum ex necessitate Sacramenti? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Juenin. q.* 3. *c.* 1. *Natal. de Alex. cap.* 1. 2. item *Cajet. Maldonat. et Samboo. ap. Tourn. t.* 9. *p.* 303. qui non obstare dicunt Concilium Florent. ut supra, neque Trident. *sess.* 14. *c.* 1. ubi pariter dicitur: *Intellexit enim Ecclesia materiam* (Extremæ Unctionis) *esse oleum ab Episcopo benedictum.* Quia (ut dicunt), esto ibi assignetur oleum pro materia, non tamen definitur esse de essentia quòd benedicatur ab Episcopo. *Secunda* verò sententia communissima affirmat, et hanc tenent *S. Th. Suppl. q.* 29. *art.* 5. *Conc. t.* 10. *n.* 5. *Petr. q.* 4. *Salm. c.* 2. *n.* 2. *et Scot.* et alii apud *Sporer l. c.* Ratio, quia Concilia in hoc dogmaticè locuta sunt, unde utrumque ad valorem hujus Sacramenti requiri declararunt.

Dubitatur 2. An oleum debeat esse necessariò benedictum in ordine ad Extremam Unctionem? Negant *Suar. t.* 4. *d.* 39. *sect.* 1. *n.* 9. *et Laym. c.* 2. *n.* 3. *et Henr. c.* 8. *n.* 2. quia verè est oleum ab Episcopo benedictum. Affirmant verò *Palaus p.* 2. *n.* 5. *Holzm. pag.* 242. *num.* 7. item *Bellarm. Valent. Barbosa, Aversa, etc. ap. Salm. cap.* 2. *n.* 9. quia, sicut benedictione Chrismatis deputatur Chrisma pro sacramento Confirmationis, ita benedictione olei infirmorum deputatur materia ad Sacramentum Extremæ Unctionis. Utraque sententia est probabilis, unde prima non potest in praxim deduci, nisi in casu necessitatis, quo deest oleum infirmorum; tunc enim poterit ministrari Extrema Unctio Chrismate, vel oleo Catechumenorum sub conditione, ut rectè dicunt *Viva art.* 1. *n.* 2. *Ronc. q... et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2090. Et si postea haberi possit Oleum infirmorum, repetendum est Sacramentum, ut dicunt *Viva et Croix ll. cc.* utque præscripsit S. Carolus Borrom. *Act. Mediol. p.* 4.

Dubit. 3. An hujusmodi benedictio possit committi à Pontifice simplici Sacerdoti? Negant *Pal. p.* 2. *num.* 5. *Suar. d.* 40. *sect.* 1. *et Bellarm. Con. Laym. etc. ap. Salm. c.* 2. *n.* 6. Sed affirmandum cum *Holzm. num.* 5. *Petrocor. q.* 4. *Ronc. p.* 120. *q.* 2. *Conc. n.* 6. *et Bened. XIV de Synodo l.* 7. *c.* 16. *n.* 4, ex Decr. Clementis VIII, qui declaravit Sacramentum Extremæ Unctionis Latinis collatum à Sacerdotibus Græcis oleo ab eisdem Sacerdotibus benedicto, esse validum, ut diximus *de Confirm. n.* 163.

Dubitatur 4. An sufficiat ministrare hoc Sacramentum una gutta olei? Negant *Suarez d.* 40. *sect.* 2. *n.* 4. *ac Fill. Reg. Trull. Gran. etc. ap. Escob. l.* 22. *n.* 82. quia (ut aiunt) ungere propriè est oleum per partes diffundere. Affirmant verò communiùs *Escob. num.* 84. *cum Dian. Tanner. et Hurt. ac Croix n.* 2094. *cum Dic. et Aversa*, modò omnes partes ungantur; quia qui ungit una stilla olei, verè ungit, cùm oleum plus quàm alii liquores diffundatur. Hæc sententia mihi est probabilior; at quia prima non est improbabilis, saltem extrinsecè in praxi sequenda est. Pro valore autem Sacramenti rectè dicunt *Salm c.* 2. *n.* 12.

cum Dicast. et Aversa, quòd sufficit intingere in oleo extremum digiti, et ungere.

710. — « 2. Materia proxima est unctio certarum partium » corporis, ac saltem quinque sensuum; vel si mutilati sint, vi- » cinarum partium, facta à Sacerdote : non simpliciter neces- » sario contactu immediato manûs; nam peste grassante potest » uti virga oblonga oleo tincta, quam postea comburat. *Sylo.* » *Chapeavill. Dian. V. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 197. * (*Ita etiam pro-* » *babiliter Wig. n.* 107. *et Escob. n.* 93. *qui addit, quòd si fiat* » *sine necessitate, nec erit mortale.*) Quidam etiam DD. putant, » unam tantùm unctionem esse de essentia Sacramenti; ideoque » in periculo pestis, et simili necessitate, sufficere unum tantùm » organum magis obvium, vel potiùs caput, quòd in eo sensus » maximè vigeant, ungere, dicendo : *Per istam,* etc. *quidquid de-* » *liquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, tactum,* etc. Et » quidem pro hac sententia citantur varia Pastoralia. Agendæ, » et Doctor. Lovan. *Sylo. in* 3. *part. q.* 32. *art.* 2. *Laym. lib.* 5. » *tr.* 8. *cap.* 3. qui eam non omnino improbabilem; *Tann.* et » *Marchant. in Horto Pastorum,* qui omnino probabilem, et in » praxi usitatam, *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 108, qui in praxi tutam » dicit, citansque pro ea *p.* 8. *t.* 1. *R.* 21. *Gran. Amic. Aversam,* » affirmat Pontificem id posse permittere : et denique *Escob.* » citans *Becanum, c.* 25. *q.* 7. *num.* 6. *et Barbosa in Trid. sess.* 14. » *c.* 1. id permittit. Verùm cùm alii Doctores communiter re- » pugnent, tutius saltem erit (quod suadent *Laym. et Dian. ll.* » *cc.*) eo casu unum oculum, aurem, manum, et os velociter sine » crucis forma ungere, dicendo unicam formam complectentem » reliquas. Illud verò certius est, pedes, aut renes inungere, non » esse essentiale; imò quoad renes, non est decens, præsertim in » fœminis, et viris religiosis, ideoque omitti solet. *Henr. Sa,* » *Tol. Suar. Bellarm. cap.* 10. *in fine.* »

Quæritur an unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti? *Prima* sententia negat, et dicit sufficere ad valorem unicam tantùm unctionem. Ita *Merbesius t.* 2. *p.* 265. *q.* 19. *Natal. ab Alex. c.* 5. *Tourn. t.* 9. *p.* 396. item *Sylo. Becan.* et *Molf. ap. Salm. c.* 2. *n.* 18. Et meritò (speculativè loquendo) probabilem putant *Holzm. n.* 10. *Ronc. q.* 2. *R.* 2. *Elbel. n.* 25. *ac Laym. Con. etc. ap. Salm.* Ratio, quia ex D. Jacobo simplex unctio præcipitur, *ungentes eum oleo.* Item in Tridentino *sess.* 14. *c.* 1, de una tantùm unctione fit mentio, *hæc sacra unctio, etc.;* unde infertur sufficere, quòd homo in una parte tantùm ungatur, ut dicatur unctus. *Secunda* verò sententia communior et tutior affirmat, eamque tenent *Laym. cap.* 5. *num.* 7. *Pal. p.* 3. *num.* 6. *Elbel. n.* 25. *Holzm. n.* 10. *cum Suar. Soto et Henr. ac Salm. n.* 19. *cum S. Bonav. Bellarm. Valent. Con. Bon. etc.* ex *D. Th. Suppl. q.* 32. *art.* 6. qui docet unctionem quinque sensuum esse, *quasi de necessitate Sacramenti.* Ratio, quia licèt ex verbis D. Jacobi, et Tridentini non fiat mentio plurium unctionum, tamen sic colligitur ex usu Ecclesiæ, et communi DD.

sensu. Quapropter rectè dicunt AA. præfati, quòd tantùm tempore pestis, vel alia urgente necessitate, poterit adhiberi sub conditione una unctio in aliquo sensu (et consultiùs in capite), ut aiunt *Benedic. XVI de Syn. lib. 7. cap.* 18. *Busemb. ut supra.* Tunc autem dicit *Tourn.* sufficere quòd dicatur : *Indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus ;* ut habetur in Rituali Parisiensi. Sed alii, ut *Busemb. mox infra n.* 3. *Holzm. et Elbel ll. cc. item Salm. c.* 2. *n.* 32. *cum Angles, Nugno, et Leand.* requirunt, ut exprimantur quinque sensus, nempe *quidquid per visum, auditum, gustum, odoratum et tactum deliquisti.* Sed melius erit sic dicere : « Per istam S. Unctionem, etc. indulgeat tibi Deus » quidquid deliquisti per sensus, visum, auditum, gustum, odo» ratum et tactum. » Prænittendo verbum *deliquisti,* ut bene notant *Salm. loc. cit. cum Aversa,* quia si *deliquisti* proferatur in fine, et interim æger moriatur, nullum est sacramentum. Si autem æger supervivat, meritò ait *Croix n.* 2121. repetendas esse unctiones in singulis sensibus, addendo Orationes omissas. Præscribit autem Rituale Romanum : « Si dubitet (Sacerdos) an » vivat..., unctionem prosequatur sub conditione... dicens : Si » vivis, per istam, etc. »

Certum est autem non esse de necessitate Sacramenti geminam unctionem adhibere geminis partibus, v. g. in utroque oculo, aure, etc. ut rectè dicunt *Roncagl. q.* 2. *R.* 2. *Holzm. n.* 10. et *Salm. n.* 16. *cum Suar. Sa, Bon.* Unde urgente necessitate, nempe si adsit periculum infectionis, vel si infirmus nequeat verti ad aliud latus, sufficit ungere unum oculum, unam aurem, etc. Unctio autem renum, ut præscribit Rituale, « in mulieribus » honestatis gratia semper omittitur ; atque etiam in viris, » quando infirmus commodè moveri non potest. » Unctio verò pedum non est de necessitate Sacramenti, ut communiter dicunt *Pal. p.* 3. *n.* 3. *Ronc. quæst.* 2. *R.* 2. *et Salm. n.* 17. cum *Suar. Laym. Sa, et Bon. ex D. Thoma d. quæst.* 32. *art.* 6. unde dicunt in hac unctione pedum servandam esse consuetudinem Ecclesiarum

Nec etiam est de necessitate Sacramenti servare ordinem inter unctiones partium, quia hujus ordinis inversio minimè impedit Sacramenti significationem. *Holzm. n.* 11. cum communi. Communiter tamen dicunt *Suar. t. 4. d. 40. sect.* 2. *in fine. Bonac. p.* 5. *n.* 20. *Pal. p.* 3. *n.* 11. *cum Sa, et Holzm. cum Bambest.*, id esse graviter illicitum, quia esset contra usum Ecclesiæ in re notabili.

« 3. De essentia hujus Sacramenti est. 1. Ut organa quinque sen» sum, quæ inunguntur, nominentur. *Pal. p. 4. c.* 26. *Aversa* » *sect.* 4. etc. communiter, licèt *Diana p.* 8. *t.* 7. *R.* 56. ex » *Regin.* contrarium censeat probabile ; imò ad valorem suf» ficere, si inter ungendum omnes sensus dicas : *Per istas* » *sanctas unctiones indulgeat tibi,* etc. 2. Verba illa : *Per hanc* » *sanctam unctionem ;* etsi *Palaus l. c.* dicat valere, si tantùm » omittas tò *sanctam.* 3. Verba deprecativa, *Indulgeat tibi Deus.* » Hinc formam imperativam, v. g. *Per hanc,* etc. *remittatur tibi* » *quidquid,* etc. non valere, dicit *Palaus l. c. Diana l. c.* »

711. — Quoad formam hujus Sacramenti pertinet, Sacerdos intincto pollice in oleo sancto, in modum crucis ungere debet infirmum, ut præscribit Rituale Romanum, in partibus infra scriptis, aptando verba formæ proprio loco in hunc modum, videlicet: « Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam » misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum » (si ungitur oculus, et sic de aliis) deliquisti. Amen. » Minister verò, si est in sacris, vel ipsemet Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii vel rei similis, eaque in vase mundo reponat, et ad Ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in sacrarium. Advertit pariter Rituale, quòd cùm Sacerdos ungit partes corporis quæ pares sunt, prout oculos, aures, etc. (incipiendo semper à parte dextera) non absolvat formam, antequam ambas perunxerit. Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima eadem forma inungatur. Deinde aures inungendo, repetat eamdem formam, dicendo, *per auditum;* ad nares *per odoratum;* ad os (compressis labiis), *per gustum, et locutionem;* ad manus (Sacerdotibus exteriùs, reliquis interiùs in palmis), *per tactum* ad pedes (scilicet in plantis), *per gressum;* ad renes, *per lumborum delectationem.* Hæc autem unctio omittitur in fœminis et etiam in viris qui vix aut sine periculo mortis moveri non possunt. Quando autem periculum mortis imminet, præcipit Rituale, ut infirmus citò ungatur prædictis verbis: *Per istam S. Unctionem*, etc. Et postea, si supervivat, dicantur orationes prætermissæ. Hæc omnia habentur in Rituali.

Verbum *deliquisti* meritò dicunt *Croix num.* 2097. *et Mazz. t.* 3. *p.* 216. cum *Gob.* contra *Bosco*, esse de essentia; nam aliàs non exprimeretur in forma unus ex principalibus effectibus hujus Sacramenti, qui est remissio peccatorum, ut dixit D. Jacobus: « Et si in peccatis sit, remittentur ei. »

Verbum autem *Sanctam* non est de essentia, cùm in Florent. et Trident. hæc vox non additur: peccat tamen omittens. Ita communiter *Pal. part.* 4. *n.* 4. *Holz. n.* 14. *Mazzotta pag.* 216. *et Salm. cap.* 2. *n.* 30. *cum Aversa et Dicast.*

Dubit. 1. An valeat forma indicativa? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Tournely t.* 9. *et Juenin. Diss.* 7. *q.* 4. item *Palud. Alb. Magn. Becan. Picch. Aureol.* et *Tanner*, apud *Escob. num.* 103. et probabilem putat *Concina, pag.* 17. *n.* 12. Eam probat ex variis priscis Ritualibus, et signanter ex Ambrosiana in quo dicebatur: « Ungo te oleo sanctificato in nomine Patris, » etc., ut militis uncti præparatus ad certamen aereas possis » superare potestates. » *Secunda* tamen sententia communis et verior docet non valere; ita *S. Th. Suppl. q.* 29. *art.* 8. *per totum, Merbes. q.* 20. *Natal. ab Alex. art.* 3. *Suar. d.* 40. *sect.* 3. *num.* 6. *Fill. tr.* 3. *num.* 80. *Petrocor. tom.* 4. *p.* 184. *Pal. p.* 4. *n.* 1. *Elbel. n.* 28. *Holzm. n.* 15. cum *S. Bon.* et *Mastr. Escob. n.* 105. cum *Henr. Con. Nugn.* et *Hurt.* ac *Sporer. num.* 74. cum *Bellar. Laym. Bon. Val. etc.* Ratio habetur

ex ipsis verbis D. Jacobi : « Et orent super eum, ungentes eum » oleo... et oratio fidei salvabit infirmum. » Ex quibus verbis patet Apostolum orationi tribuisse efficaciam hujus Sacramenti. Nec obstant Ritualia opposita ; nam respondet *D. Th. loc. cit. ad* 3. quòd verba illa non erant forma hujus Sacramenti, sed potiùs dispositio ad formam. Sed fortè meliùs respondet Papa Bened. XIV *de Synodo lib.* 7. *cap.* 17. et *Sporer n.* 75. cum *Mastr.* et *Herincx*, quòd verba illa, ut *possis*, cùm sint optativa, referri possint ad proferentis votum et orationem, nempe ac si diceret : « Ungo te orans Deum, ut possis, etc. »

Dubitatur 2. An sint de essentia verba : *Per suam piissimam misericordiam? Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Nugnus, et Hurt. apud Escob. n.* 97. atque *Bellarm. ap. Mazzotta t.* 3. *p.* 216. favetque *Coninck dist.* 19. *n.* 15. et probabilem putat *Roncaglia quæst.* 3. quoad verbum *Misericordiam;* dubitat verò *Suar. dist.* 40. *sect.* 3. *num.* 13. Ratio, quia, cùm forma debeat esse deprecativa, necessariò in ea est explicandus recursus ad divinam misericordiam, quæ respicit miseriam, in qua maximè est infirmus in fine vitæ constitutus. *Secunda* verò sententia longè communior, et longè probabilior negat, et hanc tenent *Pal. p.* 4. *n.* 4. *Bonac. p.* 3. *circa finem. Salm. cap.* 2. *n.* 31. *Roncag. l. c. Spor. n.* 71. *Holzm. n.* 14. et *Escob. n.* 99. *Laym. Fill. Reg. Henr. Dic.* et *Trull.* Ratio enim opposita minimè suadet verba illa esse de essentia, quia eo ipso quòd Sacerdos dicat, *Indulgeat tibi Deus*, satis orat divinam misericordiam. Omnes tamen conveniunt quòd omittere prædicta verba esset quidem mortale, cùm esset omissio in re notabili, et contra usum Ecclesiæ.

Dubit. 3. An valeat forma, si dicatur : « Ungo te oleo sancto, » ut per suam misericordiam indulgeat tibi Deus, etc. » Negant *Bonac. p.* 3. *n.* 3. ac *Hurt. Nugnus, etc. ap. Salm. c.* 2. *n.* 29. Probabiliùs verò affirmant *Suar. Laym. Fill. Henr. Reg.* et cæteri communiùs apud eosdem *Salm.* (qui tamen dicunt rem esse incertam.) Ratio, quia his verbis jam exprimitur substantia formæ.

712. — « 4. Hoc Sacramentum tantùm dandum est morti propinquis, ex morbo, vulnere, partu, vel senectute, quia hi soli » sunt infirmi. Quòd si morbo liberati rursus periclitentur, » iterandum est : et quidem in diuturnis morbis, quoties erit » periculum novum; neque expectandum (sub gravi culpa, » *Quint. t.* 5. *sect.* 9.) donec sensibus careant, vel omnino sint » desperati. In dubio verò de vita, detur sub conditione. *Laym.* » *l. c. ex S. Thom. Sylv. Suar. d.* 40.

« 5. Si conferatur infirmo communi morbo, sive non graviter, » vel periculosè laboranti, non est validum. *Suar. Palaus, Gran.* » *Amic.* etc. commun. Ac licèt *Less. Wiggers*, et *Quint.* contra- » rium putent probabile, concedunt tamen sic inunctum iterum » inungendum esse (etiam in eodem morbo), quando periculosè » laborare cœperit, ob mutatum statum infirmitatis, additque » *Quint.* mortaliter peccatum fuisse. *V. Quint. tom.* 5. *sect.* 7. » *Dian p.* 9. *t.* 6. *R.* 45. »

713. — Dubit. 1. An sit validum hoc Sacramentum Extremæ Unctionis, si conferatur sano? Affirmat *Juenin. ap. Bened. XIV, de Synodo l.* 8. *c.* 5. *num.* 4. et *Rone. q.* 6. *R.* 1. respondet quòd non auderet asserere esse invalidum, cùm nullibi viderit condemnatum ritum Græcorum, qui in die Cœnæ Domini, dum consecratur oleum infirmorum ab Episcopo, totum illud insumunt in ungendis adstantibus. Sed omnino tenendum est invalidum cum communi sententia, quam tenent *Suar. t.* 4. *d.* 42. *sect.* 2. *Pal. p.* 6. *n.* 10. *Salm. c.* 4. *n.* 6. *Conc. p.* 18. *n.* 4. et N. SS. P. Bened. XIV, *l. c.* Ratio, quia id patet ex verbis S. Jacobi c. 6. ubi dicitur : *Infirmatur quis in vobis? inducat*, etc. Et communiter omnes interpretantur hunc textum de infirmitate corporali, non autem spirituali, ex Trid. *sess.* 14. *c.* 3. ubi dicitur : « Declaratur esse hanc unctionem infirmis » adhibendam. » Nec obstat ritus Ecclesiæ Græcæ; nam sapienter advertit præfatus Pontifex unctionem illam sanis adhiberi, non tanquam Sacramentum (quod errorem esse ait ita credere), sed ut meram cæremoniam ac sacramentalem benedictionem.

Dubit. 2. An sit validum hoc Sacramentum, si conferatur infirmo quocumque morbo laboranti etiam non gravi? *Prima* sententia affirmat, dicens esse quidem illicitum, sed non invalidum, et hanc tenent *Coninck d.* 19. *dub.* 7. *n.* 25. *et Wigandt n.* 111. Ratio, tum quia Apostolus agnoscit absolutè infirmum pro subjecto capaci hujus Sacramenti, cùm dicat : « Infirmatur quis » in vobis? inducat etc.; » tum quia in Trident. *d. c.* 3. sic habetur : « Declaratur etiam esse hanc unctionem infirmis adhi- » bendam; iis verò præsertim, qui tam periculosè decumbunt, ut » in exitu vitæ constituti videantur, unde et Sacramentum » exeuntium nuncupatur. » Ubi notant verbum *præsertim*, et ex eo inferunt Sacramentum adhiberi posse etiam his, qui non periculosè decumbunt. *Secunda* tamen sententia communior et sequenda, docet talem collationem non solùm esse illicitam, sed etiam invalidam. Ita *Suar. d.* 42. *sect.* 2. *n.* 4 et 5. *Pal. p.* 6. *n.* 17. *Bonac. p.* 5. *n.* 15. *Escob. l.* 23. *n.* 138. *cum Caspens. Gran, Amico, Diana, Reg. etc.* ex *D. Th. in* 4. *d.* 23. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 2, ubi docet hoc Sacramentum non esse dandum, nisi infirmis, qui secundùm humanam æstimationem videntur morti appropinquare. Probatur ex Decr. Eugenii IV in Instruct. ad Armenos, ubi dictum fuit : « Hoc sacramentum dari non debet, » nisi infirmo de cujus morte timetur. » Verbum autem *debet* hîc non tantùm importat præceptum, sed etiam necessitatem, quia præfatus Pontifex, cùm declaraverit subjectum hujus Sacramenti, et designarit tantùm infirmum de cujus morte timetur, censetur alios quidem infirmos exclusisse. Confirmatur ex fine institutionis hujus Sacramenti, qui fuit (prout ait Trident. *sess.* 14. *in Proœm.*), ut hoc Sacramentum *finem vitæ tanquam firmissimo quodam præsidio muniret*. Nec obstat quòd in *dicto c.* 3. dicatur *præsertim*, nam hæc particula juxta contextum

Concilii, ut patet, non denotat posse quibusvis infirmis Sacramentum ministrari, sed posse dari iis, qui periculosè decumbunt, etiamsi non sint constituti in exitu vitæ, sive in articulo mortis; modò immineat periculum mortis, ut mox in fine Dubii quarti declarabitur.

Dubit. 3. An mulieri laboranti in partu sit hoc Sacramentum ministrandum? Respondetur : si fœmina laborat in partu communibus tantùm doloribus, non poterit quidem ungi, etiamsi prima vice pariat, vel aliàs fuerit in periculo mortis, quia tunc non adhuc periculosa laborat infirmitate, ut communiter dicunt DD. infra citandi cum Concilio Mediol. p. 2. ubi dictum fuit : « Parochus unctionis Sacramentum ministrare non debet mulieribus in partu laborantibus. » Secus verò si mulier jam cœperit gravissimis cruciatibus divexari, ita ut jam actu sit in proximo periculo mortis; quia tunc revera jam periculosè infirmatur; ita *Bonac. p.* 5. *n.* 6. *Fill. tr.* 3. *n.* 68. *Diana p.* 10. *tr.* 12. *R.* 9. *cum Franc. Lugo, et Amico, ac Escob. n.* 140 *et* 141. *cum Reg. Trull. Cand. etc.*

714. — Dubitatur 4. An hoc Sacramentum licitè conferri possit ægroto in solo putato periculo vitæ? *Prima* sententia negat et hanc tenet *Viva q.* 6. *art.* 3. *n.* 2. et probabilem vocant *Less. et Quintanad. apud Escob. n.* 136. Ratio (ut dicunt) quia non potest Sacramentum exponi periculo frustrationis; invalidè enim conferretur, si revera infirmus non esset in vero periculo mortis. *Secunda* tamen sententia communis et vera affirmat, et hanc tenent *Pal. p.* 6. *n.* 16. *Suar. d.* 42. *sect.* 2. *n.* 5. *Holzm. n.* 28. *Sporer n.* 98. *cum Scoto, et Amico*, ac *Escob. n.* 138. *cum Caspens. Gran. Reg. etc.* Hæc sententia docet, ad ministrandum hoc Sacramentum validè et licitè, sufficere quòd infirmus laboret morbo ita gravi, ut prudenter putetur esse in periculo proximæ mortis. Et probatur ex decreto Eugenii, ut supra, ubi : *De cujus morte timetur.* Et ex Rituali, ubi : « Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui... tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur. » Et ratio est, quia cùm Christus Dominus ministrationem hujus Sacramenti hominibus reliquerit, credendum est sic eam reliquisse ut possint concedere illud omnibus infirmis, quibus probabiliter judicatur periculum mortis imminere.

Advertendum autem hîc 1. quòd ad præbendum hoc Sacramentum non sit expectandum ultimum vitæ tempus; unde communiter docent *Merbes. tom.* 2. *de E. U. q.* 25. *Mon.* 5. *Roncagl. Reg. in praxi n.* 2. *et Antoine p.* 566. *Obs.* 1. graviter peccare Parochos, qui differunt hoc Sacramentum; usquedum infirmus privetur usu sensuum et rationis; prout habetur etiam expressum in *Catech. Rom.* §. 9. ubi dicitur : « Gravissimè peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cùm jam, omni salutis spe amissa, vita et sensibus carere incipiat. » Ratio, quia sic privatur infirmus uberiori fructu quem recepisset, si suscepisset Sacramentum dum erat rationis compos, cùm magis

tunc se ad illud disposuisset ; item quia privatur spiritualibus viribus ad resistendum dæmoni, et ad perferenda morbi incommoda ; item quia infirmus, si forte esset in mortali, et compos rationis Sacramentum recepisset, auxilio attritionis gratiam fortè fuisset adeptus, qua alioquin privatur ; demum quia virtute hujus Sacramenti fortè consecutus fuisset sanitatem corporis, si tempore congruo collatum fuisset ; licèt enim hoc Sacramentum virtute quadam supernaturali operetur etiam salutem corporalem, si animæ saluti expedierit (ut loquitur Tridentinum), non tamen per modum miraculi operatur, sed via quodammodo ordinaria, nempe causas naturales adjuvando, ut communiter aiunt DD. Quæ omnia saltem simul congesta videntur grave damnum infirmo afferre.

Advertendum 2. quòd distinguere oporteat, quando Extrema Unctio dari debeat, et quando dari possit. Adest quidem obligatio, ut mox diximus, eam ministrandi, cùm urget periculum proximæ mortis, et tunc non est expectandum ultimum vitæ tempus, sed ministrandum est Sacramentum, sicut præcipit Bened. XIV in *Euchol. Græcor.* (vide Bullam 53. *in Bullar. t. 4. ibi* §. 46.) cùm infirmi *sibi constant, et sui compotes sunt.* Cæterùm communiter docent DD. validè et licitè posse dari Extremam Unctionem statim ac prudenter judicatur infirmus laborare periculo mortis, etsi adhuc non proximæ : ita *Suar. t. 4. disp. 42. sect. 2. n. 4.* ubi ait : « Ut minimum requiritur, ut ex » tali infirmitate mors possit moraliter timeri, saltem remotè. » Idem docet *Coninch. dub. 7. n. 24. Castrop. tr. 26. p. 6. n. 12. Bon. disp. 7. q. un. pun. 5. n. 7. Escob. de Extr. Unct. Prob. 30. n. 138. Holzm. eod. tit. n. 28. Sporer n. 98. Salm. c. 4. n. 6.* et alii passim, cum *Bened. XIV. de Synodo l. 8. cap. 7. n. 2. et Honorato Tournely de Extr. Unct.* qui adducit pro hac sententia duplex Concilium, Aquisgranense et Moguntinum. Id probatur 1. ex Concilio Florentino (*t. 13. Concil. p. 538.*) in decreto, ubi dicitur : « Subjectum hujus Sacramenti esse infirmum, de cujus » morte timetur. » Probatur 2. ex Trid. *sess. 14. c. 3.* ubi habetur : « Hanc Unctionem infirmis adhibendam, iis verò præ- » sertim qui in exitu vitæ constituti videantur. » Particula illa *præsertim* satis indicat posse Extremam Unctionem ministrari etiam infirmis, qui nondum videntur esse in exitu vitæ. Fortiùs demum probatur 3. ex citata Bulla 53 Bened. XIV, *cit.* §. 46. ubi scribitur : « Ne Sacramentum Extremæ Unctionis mi- » nistretur benevalentibus, sed iis duntaxat qui gravi morbo » laborant. » Hinc rectè ait *Castropalaus* (*l. c. n. 12.*) : « Qua- » propter censerem quoties viaticum infirmo ministratur, statim » et ministrari Unctionem posse, et expedire ; quia jam censetur » infirmitas grave periculum vitæ inducere. »

In dubio autem an infirmitas sit periculosa mortis, rectè aiunt *Castrop. ib. n. 13. et Laym. de Extr. Unct. c. 4. circa finem :* « Non posse Extremam Unctionem ministrari, tum quia præcep- » tum est, ne aliis quàm de vita periclitantibus ministretur. »

Secus verò si de tali periculo vera adsit probabilitas, sive prudens timor, ut communiter docent *Suar. Caspensis, Castrop. Escobar. et Holzm. n.* 28. *cum Scoto et Mastrio.*

715 — Dubit. 5. Quando hoc Sacramentum possit iterum ministrari eidem infirmo? Respondetur : Quando infirmitas non est diuturna, ad iterandum hoc Sacramentum requiritur, ut infirmus à priori infirmitate *convaluerit, et in aliud simile vitæ discrimen inciderit*, ut docet Trident. *sess.* 14. *c* 3. Quando verò infirmitates sunt diuturnæ, prout sunt hectica, et hydropisis, tunc S. Carolus Borromæus *l. c.* sic instruit : « Si ob mortem » impendentem quis unctus fuerit et evaserit; deinde ex eodem » morbo in aliud simile periculum mortis rursus inciderit, rursus » ungi debebit. » Idem docuit *D. Th. in* 4. *dist.* 23. *qu.* 2. *art.* 4. *qu.* 2. Idem præcepit Rituale Rom. dicens : « in eadem infirmitate » hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cùm » infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidit. » Unde adverte, quòd in morbo diuturno, si infirmus post unctionem certè manserit in eodem periculo mortis, non poterit rursus ungi. Secus verò ait *N. SS. P. Ben. XIV.* (de nobis optimè meritus) *de Synodo l.* 8. *c.* 8. *n.* 4, si dubitetur an revera morbi status mutatus sit; tunc enim dicit expedire ad Sacramenti iterationem propendere, eo quòd hæc sit uniformior veteri Ecclesiæ consuetudini, et per eam novum spirituale subsidium infirmo obveniat. Hoc tamen intelligendum de dubio positivo, nempe quando probabile sit infirmum jam exiisse à periculo mortis; nam aliàs in mero dubio negativo servandum est præscriptum Tridentini, ubi dicitur posse Sacramentum iterari, si infirmi *convaluerint;* quod revera non potest verificari, nisi saltem probabiliter à periculo exierint. Unde dicit *Ronc. q.* 7. *R.* 2. non sufficere infirmum per quatuor vel quinque dies ità se meliùs habuisse, ut videatur mortis periculum evasisse; secus si per notabile tempus, ut dicunt *Wigandt n.* 111. et *Spor. n.* 111. cum *Suar. Con. Reg. etc.* putà per mensem, ut aiunt *Bon. p.* 6. *n.* 4. et *Viva art.* 3. *n.* 5. cum *Trull.*

716. — « 6. Ad Sacramentum hoc cum fructu recipiendum, » in eo, qui rationis est compos, et conscius peccati mortalis (si » non confiteatur) requiritur contritio saltem existimata; nempe » sufficit attritio. *Bonac. d.* 7. *q. un. p.* 5. *n.* 2. *ex Reg. l.* 28. *cap.* » *ult. art.* 73. * (*Vide dicta n.* 86. *et. antea n.* 33.) * Ordinariè autem, nisi obstet causa rationabilis (v. gr. si ob vomitum communicare non possit), præmittenda est confessio et communio, » ob Ecclesiæ consuetudinem, quæ unctionem tanquam minus » necessariam ad salutem, postponit. Vid. *Bon. l. c. n.* 13. * (*in* » *Rit. Rom. sic habetur* : Ex generali Ecclesiæ consuetudine ob» servandum est, ut si tempus et infirmi conditio permittat, » ante Extremam Unctionem, Pœnitentiæ et Eucharistiæ Sacra» menta infirmis præbeantur. *Suscipere autem Extremam Unctio» nem ante Viaticum, aut nullum erit peccatum, aut vix veniale, ut* » *dicunt Suar. d.* 44. *sect.* 1. *n.* 2 *et Croix n.* 2120. *nec improbat.*

» *Bened. XIV, de Syn. l.* 8. *cap.* 8. *n.* 2. *quia consuetudo præmittendi Viaticum non est recepta saltem sub gravi obligatione.*) »

» Licèt autem, per se loquendo, confessio non necessariò præmittatur, cùm per contritionem se disponere possit, per accidens tamen requiri potest, v. g. si post viaticum peccasset mortaliter, et timeretur post unctionem defuturum tempus confessioni: tunc enim priùs audiendus et absolvendus esset, quia sacramenta magis necessaria tali casu priùs sumenda sunt. » *Fill. Barbos. Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 92.

717. — « 7. Pueris habentibus sufficientem rationis usum ad peccandum, tametsi sacram Eucharistiam non accipiant, non rectè negatur Extrema Unctio, cùm inde nonnunquam salus ipsorum dependere possit. *Suar.* 3. *p. t.* 3. *d.* 70. *sect.* 1. *Graff. Angl. Zamb.* apud *Laym. l.* 5. *t.* 8. *c.* 4. *n.* 2. qui Parochos quorumdam locorum excusat per consuetudinem toleratam ab Episcopis, si non dent pueris ante an. 14 vel 15, excepto casu necessitatis, quo puer, quem rationis usum consecutum esse constet, aliud Sacramentum ante mortem suscipere non possit. Vide *Chapeavill. c.* 5. *q.* 17. Ac licèt Parochus in Confessione cognoverit, puerum nunquam actualiter peccasse, debere tamen illum inungere, contra *Nug. et Sanch.* docent *Suar. Reg. Fill. Conc. etc* cum *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 181. Si verò dubium sit, an puer usum rationis habeat, ungendus est sub conditione. *Dian. p.* 9. *t.* 3. *R.* 85. et *Sanch. Zamb. et Card. de Lugo.* »

718. — Dubitatur 1. An infantes sint capaces hujus Sacramenti? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Major, et Posseo. apud Escob. l.* 22. *n.* 109. Ratio quia hoc Sacramentum non solùm datur ad delenda peccata actualia, sed etiam ad tollendas reliquias peccati originalis, ad recuperandam sanitatem, ac ad augmentum gratiæ acquirendum. *Secunda* verò sententia communis et vera negat, et hanc tenent *S. Th. suppl. qu.* 32. *art.* 4. *Bellar. de Extr. Unct. c.* 9. *Suar. d.* 42. *sect.* 1. *n.* 3. *Pal. p.* 6. *n.* 3. *Laym. c.* 4. *n.* 2. *Bonac. p.* 5. *n.* 1. *Spor. num.* 94. *Holzm. num.* 26. *et Escob. cum Soto, Nav. Tol. Fill. Reg. etc.* ex Rituali Rom. ubi: « Debet autem hoc Sacramentum infirmis » præberi, qui ad usum rationis pervenerint. » Ratio, quia (ut ait *D. Thomas*) « pueris non competit forma hujus Sacra- » menti, eo quòd non peccaverunt per visum et auditum, ut in » forma exprimitur. » Ad rationem autem oppositam respondet idem S. Doctor, quòd Extrema Unctio non datur ad reliquias peccati originalis, sed actualis auferendas. Quoad autem effectum sanitatis, respondetur, quòd cùm hic sit effectus tantùm secundarius hujus Sacramenti, ipse cessat cessante primario. Quoad augmentum verò gratiæ, cùm hoc non detur nisi ut conjunctum proprio effectui Sacramenti, quando subjectum non est capax effectûs proprii, neque est capax augmenti. Neque obstat, quòd olim (ut asserunt *Maldonat.* et *Cornel. à Lap.*) infantes ungebantur oleo infirmorum; nam respondet Papa Benedictus XIV, *de Synod. l.* 8. *c.* 6. *n.* 2. quòd fortè, si ungebantur, tunc

unctio illa potiùs erat benedictio sacramentalis, ut dictum est de unctione Græcorum *n.* 713.

719. — Dubitatur 2. An hoc Sacramentum conferri possit pueris, de quorum usu rationis dubium vertit? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Sotus*, *Aureol.* et *Zambran apud Escob. n.* 112. quia si verè puer usu rationis caret, frustratur Sacramentum, et cùm hoc non sit necessarium ad salutem, non debet tali periculo exponi. *Secunda* sententia affirmat, quam tenent *Spor. n.* 94. et *Croix n.* 2111. *cum Raynaud. Schild. etc.* qui dicunt in dubio pueros absolutè ungendos esse, quia saltem sunt capaces effectûs sanitatis corporis. *Tertia* verò sententia probabilior, quam (præter *Dian. Sancium*, et *Lugo ap. Bus.*) tenent *Renzi de E. U. c.* 2. *q.* 3. *et Esc. n.* 114. *cum Dic.* et *Leand.* dicit tales pueros ungendos esse sub conditione, quia per conditionem jam salvatur reverentia Sacramenti, et aliunde justa assistit causa illud ministrandi sub conditione, ne priventur pueri fructu tam salutari hujus Sacramenti, juxta dicta *n.* 718.

720. — Dubit. 3. An possit dari Extrema Unctio puero qui jam sit doli capax, sed non adhuc sit capax Communionis? *Prima* sententia negat, quam tenent *Sotus*, *Aureol. Vivald. Nald. etc. apud Escob. n.* 115. cum quadam Synodo Hispalensi et videtur favere *D. Th. suppl. q.* 32. *a.* 4. ubi dicit: « Sicut Eucharistia non » debet dari pueris, ita nec hoc Sacramentum. » Ratio tum quia hoc fert communis Ecclesiæ consuetudo, tum quia indecens videtur hoc Sacramentum dari puero, qui in illo statu vix potest instrui de illius effectu. *Secunda* verò sententia communior et probabilior affirmat, eamque tenent *Laym. c.* 4. *n.* 2. *Sporer n.* 94. *cum Nav. Suar. Aversa, etc.* et *Escob. n.* 107. *cum Sa, Val. Angl. Durand. Sancio*, et *Zambr.* Et idem docet Papa Bened. XIV, *de Syn. l.* 8. *c.* 6. *n.* 2. qui dicit minimè approbandam esse quamdam Synodum, in qua statutum fuerat non dandum hoc Sacramentum pueris, qui non communicarunt; et approbat quod tradit Rituale Argentinense, nempe non denegandam Extremam Unctionem pueris septennibus, ac iis, in quibus malitia supplet ætatem, etsi ad septennium non pervenerint. Nec obstat textus allatus *D. Thomæ;* nam ibi (ut ait *ad* 2.) ab hoc Sacramento excludit tantùm pueros impotes rationis, qui immunes sunt à peccatis actualibus.

721. — Dubit. 4. An possit dari Extrema Unctio infirmo adulto statim post Baptismum? Negat *Sanctius ap. Escob. n.* 121, quia huic per Baptismum omnes reliquiæ peccatorum jam fuerunt abstersæ, sed communiter et rectè affirmant *Laym. c.* 8. *n.* 3. *Suar. d.* 42. *sect.* 3. *num.* 9. *Renzi c.* 2. *q.* 2. *Diana p.* 5. *tr.* 3. *R.* 82. *cum Vega, Led. Sylvest. Fill. Palud. Hurt. etc.* ac *Escob. n.* 123. *cum Molf. Præp.* et *Naldo.* Ratio, tum quia verùs per Baptismum non absterguntur reliquiæ culparum actualium commissarum ante Baptismum, prout sunt torpor ad bonum, ac pronitas ad malum; tum quia primarius effectus hujus Sacramenti non tam est remissio culparum, quàm

corroboratio infirmi contra Dæmonis tentationes, ut dicunt *Suar. d. 41. sect. 1. n. 1. Laym. c. 5. n. 2. Pal. p. 5. n. 5. Mazz. p. 221.* et alii; idque inferunt ex verbis Apostoli : *Alleviabit eum Dominus.*

722. — « 8. Minister est solus Sacerdos proprius sive Pastor : » sine cujus venia, si extra necessitatem alius det, validum qui- » dem est, sed graviter peccat. *Sylv. Sot. Conc. d. 9. n. 28.* » * (*Est commune, ut Suar. Pal. Bonac. etc. Salm. c. 5. n. 3. An* » *autem quivis Sacerdos possit hoc Sacramentum ministrare ob* » *consensum probabiliter præsumptum Parochi, vel ejus ratiha-* » *bitionem? Negat Viva de Suar. qu. 6. a. 2. n. 3. cum Laym.* » *Dian. etc. Sed probabiliter affirmant Palaus p. 7. n. 4. cum* » *Val. et Sa, ac Salm. c. 5. n. 4. cum Bon. et Dic. Vide dicta* » *de Euch. n. 235.*) * et Religiosus incurrit excommunicationem » Papalem. *Suarez Reg. l. 18. n. 40.* * (*Ex Clementina 1. de* » *Privileg. §. 1.*) * Posse tamen Regulares hoc Sacramentum, » uti et Viaticum in articulo mortis suis familiaribus ministrare, » docet *Dian. p. 5. t. 3. R. 52. ex Marchino,* etc. * (*De hoc adest* » *Bulla ap. Spor. n. 81. quæ incipit,* Immarcescibilem, *edita* » *anno 1567 ubi S. Pius V concessit Theatinis conferre Extre-* » *mam Unctionem non solùm Fratribus et Clericis ipsius Con-* » *gregationis, sed etiam mercenariis, operariis, servis, ac famulis* » *ejusdem Congregationis, ac quibusvis hospitibus etiam secularibus* » *et extraneis, quos in locis vel habitationibus dictæ Congreg. tunc* » *reperiri contigerit in mortis articulo, et quoties de illo dubitari* » *contigerit, etiam licentia minimè petita, nec obtenta parochorum.* » *Item Sixtus IV* (*ap. Pittoni de Conf. n. 78.*) *concessit Regula-* » *ribus dare Eucharistiam et Extremam Unctionem suis pœniten-* » *tibus, si Parochus injustè ea negaverit, vel malitiosè distulerit.*)

723. — « In necessitate verò, ut si Pastor absit, vel dare nolit, » nec Superior possit adiri pro petenda licentia, licitè ministrat » quivis non excommunicatus, aut suspensus, etiam Regularis, ut » contra Gavant. docent *Præpos. Henriq. Fern. Gran. Dian.* » *p. 4. t. 3. R. 82.* censetur enim tunc Papa dare licentiam. » *Laym. Reg. Suar. etc. loc. cit. Dian. R. 176.* * (*Ita etiam* » *communiter Suar. d. 44. sect. 3. n. 3. Bon. p. 4. n. 6. Salm.* » *c. 5. n. 5. Conc. p. 17. n. 3. Holzm. n. 20. Elbel n 43. Fill.* » *n. 90. Escob. n. 192. Pal. p. 7. n. 5. cum Val. Con. etc.; item:* » *Ben. XIV, de Syn. l. 8. c. 4. n. 7. cum Tourn. Juenin, Nat.* » *ab Alex.* (*contra Sylv. Arm. et Vivald. ap. Escob. n. 160.*) *Et* » *idem docuit S. Carolus Borrom. Act. Med. p. 4. ubi concessit* » *cuilibet Sacerdoti dare hoc Sacramentum, deficiente Parocho.* » *An autem Pastor excommunicatus possit Extremam Unctionem* » *ministrare? Affirmant Posseo. Dian. Victorell. et Leand. ap.* » *Escob. num. 163. ac probabile putant ibid. Fill. et Vill. Sed* » *probabilius negant Suar. d. 44. sect. 3. n. 6. Bon. p. 4. n. 4.* » *cum Henr. et Escob. n. 165. qui secus ait de Pastore suspenso :* » *et quidem probabiliter, si alius desit.*) *

724. — « 9. Sufficit Sacerdos sine ministro, in necessitate, nec

» in ea fœmina adhibenda est; quòd si tamen fiat, veniale esse do-
» cet *Quint. t.* 5. *sect.* 6. * (*Prout etiam dicit Escob. num.* 211.
» *Ministrare autem sine Ministro, nullum esse peccatum, etiam re-*
» *mota necessitate, dicunt Bon. p.* 6. *n.* 6. *et Escob. n.* 208. *cum*
» *Host. et Poss. etc. Sed probabiliùs non excusat à veniali Dian.*
» *p.* 9. *t.* 6. *R.* 46. *Tol. l.* 7. *c.* 2. *et Graf. Dic. ap. Escob. n.* 106.
» *ex Rituali Rom. ubi dicitur :* Convocatis Clericis, saltem
» uno, etc.) * In ea posset etiam unus unam, alius aliam partem
» inungere, pronunciando tamen formam illi unctioni respon-
» dentem. *Bon. l. c.* etc. commun. * (*Ita etiam Salm. c.* 4. *n.* 6.
» *cum communi, Suar. d.* 43. *sect.* 2. *n.* 4. *Pal. p.* 7. *n.* 7. *cum Con.*
» *et Spor. n.* 82. *Hoc tamen intelligendum cum AA. citatis, licere*
» *in solo casu necessitatis, scil. si timetur infirmus decessurus,*
» *aliàs esset mortale; quia contra usum Ecclesiæ, ut rectè ad-*
» *vertit Bon. p.* 4. *n.* 8. *cum communi. Certum est autem sufficere unum*
» *Sacerdotem ad ministrandum hoc Sacramentum, ut docet D. Th.*
» *et alii comm. ap. Croix n.* 2100. *et patet ex c. Quæsivit. de Verb.*
» *sign. ubi :* Sacerdos uno præsente Clerico, et etiam solus potest
» infirmum ungere. *Græci autem adhibent septem Sacerdotes* (*ut*
» *ait Arc. sed Bened. XIII concessit eis an.* 1724 *posse ungere*
» *unum, si* 7 *vel* 3 *haberi non possint.*) * Non tamen potest unus
» inungere aliquem sensum, et alius formam pronunciare * (*Ut*
» *etiam Salm. c.* 5. *n.* 6. *cum Dic. et communi*) *, neque unus
» unum oculum, et alter alterum. Vid. *Dian. p.* 9. *t.* 7. *R.* 56.
» Quòd si Sacerdos non possit progredi, supplenda erunt per
» alium, quæ restant. *Tan. Præp. Merat.* qui apud *Dian. p.* 5.
» *t.* 3. *R.* 87. notat licere etiam alteri unctiones ab initio repetere
» perinde ac si prior nullam earum inchoasset. * (*Sed meliùs :*
» *Quando Sacerdos inter unctiones deficit, si statim alius eas*
» *suppleat, non sunt iterandæ priùs factæ, ut Bon. p.* 4. *n.* 9. *cum*
» *D. Th. Poss. Fill. Molf. et S. Carolo Borrom. Act. Med. p.* 4.
» *Secus si unctiones ab alio suppleantur post aliquam notabilem*
» *moram* (*putà post quadrantem*) *; tunc enim omnes unctiones sub*
» *conditione repeti debent ; ita rectè ait Croix, cum Aversa, Me-*
» *rat. et Nunno.*) * »

725. — Dubit. hîc, an Sacerdos incurrat irregularitatem, si ægrotus decedat, dum Sacerdos curat eum revolvi ad inungendum? Rectè negant *Bon. p.* 4. *n.* 10. *cum Posseo. Soto. etc*, et huic congruit id quod dicunt *Salm. de Censur. c.* 8. *num.* 33. *cum Corneio, ex eod. Bon. de Irreg. d.* 7. *q.* 4. *p.* 7. *num.* 12. *cum Suar. Ugol. et communi,* nempe quòd irregularitas non incurratur nisi per delictum, à quo est immunis qui officium caritatis exercet.

726. — « 10. Etsi in administratione hujus Sacramenti ser-
» vanda sint omnia præscripta in Rituali, Agenda, vel Manuali;
» mortale tamen non esse administrare in necessitate sine super-
» pelliceo, vel stola, docent *Quint.* et *Leand.* conceditque *Amic.*
» Et *Dian. p.* 8. *t.* 1. *R.* 79. id excusat ab omni peccato, si infir-
» mus non sit capax alterius Sacramenti, et ista haberi non pos-
» sint, contra *Suar. Regin.* etc. »

Quæritur an peccet mortaliter Sacerdos, ministrando Extremam Unctionem sine vestibus præscriptis, nempe superpelliceo, et stola ? Si non urgeat necessitas, certum est graviter peccare; dubium est, quando urget necessitas. *Prima* sententia affirmat; et hanc tenent *Suar. d. 44. sect. 2. n. 7. Pal. p. 8. n. 11. Spor. n. 120. Elbel n. 46. et Bon. p. 6. n. 9. cum Naldo* et aliis; quia reverentia Sacramenti præferenda est cuilibet utilitati privatæ. *Secunda* verò sententia etiam probabilis negat, et hanc tenent *Croix num. 2116. Diana p. 9. t. 6. R. 46. cum Leand.* et *Escob. n. 220. cum Posseo.* et *Quintanad.* casu quo vestes deessent, et infirmus decederet sine Sacramento, quia, licèt Sacramentum hoc non sit necessarium, est tamen valde utile; unde non præsumitur Christus, qui illud instituit ad subsidium infirmorum in ultimo agone pugnantium, voluisse eos, ne vestes omittantur, tanto bono privari. Vide dicta in simili casu de *Euchar. n. 241. v. Ministrari.*

727. — « Imò etiam extra necessitatem non esse mortale. 1. » Omittere Psalmos pœnitentiales, Litanias, et cæteras preces, » docent *Pal.* et *Gran.* Dico *extra*, quia in necessitate gravi, v. » gr. tempore pestis, vel morte imminente, statim ungendus est » sine præmissis orationibus, quæ tamen postea supplendæ sunt » si supervivat infirmus. *Bon. d. 7. p. 6. n. 8.* »

Hîc distinguendum: Omittere orationes in Rituali præscriptas, extra casum necessitatis, sine dubio est mortale, ut rectè dicunt *Tamb. de Sacr. l. 6. §. 4. n. 1. Pal. p. 8. n. 15. Elbel n. 46. ac Bonac. p. ult. n. 7.* Dixi *extra necessitatem*, nam si periculum mortis immineat infirmo, jam præscribit Rituale, quòd infirmus *citò ungatur, et deinde* (*si supervivat*) *dicantur Orationes prætermissæ.* Idem probabiliter dicunt *Salm. c. 5. num. 12. cum Palao. Suarez, Dicast.*, et communi, si Sacerdoti immineat periculum contagii. Omittere autem Psalmos pœnitentiales, et Litanias, dicunt *Bon. l. c. Pal. p. 8. n. 14. et Escob. n. 217.* non esse peccatum mortale, et *Elbel n. 46*, expressè dicit esse veniale. Sed probabilius puto cum *Tamb.* præfatas preces esse tantùm de consilio, dum nullibi habetur de ipsis præceptum. In Rituali de eis sic tantùm dicitur : « Dum infirmi sacro liniuntur oleo, dicun- » tur flexis genibus ab adstantibus. »

728. — « 2. Deferre ad ægrum, vel administrare sine lumine. » *Leand.* citans *Posseo. Quintanad. t. 5. sect. 13. Barbos. de Offic.* » *Paroch. c. 22.* * (*Ita etiam Dian. p. 9. tr. 6. R. 46. et Escob.* » *n. 214. probabiliter dicunt esse tantum veniale.*) * 3. Si solus » sine ministro administret : imò hoc in necessitate permittunt » *Tol. Sa, etc.* Vid. *Dian. p. 9. tr. 6. R. 36.* (*vide dicta n. 724.*)* » 4. Si ungat aliter quàm in formam crucis : *Suar. Bec. Laym.* » Vid. *Dian. p. 3. tract. 4. res. 178.* * (*Commune est esse tantum* » *veniale omittere signum Crucis inter ungendum; ita Laym. c. 3.* » *in fine, Suar. de 40. sect. 2. n. 3. Pal. p. 3. n. 2. Bon. p. 2. in fine,* » *Viva art. 1. n. 3. Holzm. n. 12. Salm. c. 2. n. 14. et Escob. n. 90.* » *cum Con. et Zambr. Imò Escob. putat nec etiam esse veniale :*

» *sea huic non consentio, nisi necessitas urgeat. Hìc etiam advertendum id quod præscribit Rituale, videlicet :* » Si alius Presbyter, vel Diaconus haberi possit, qui oleum sanctum deferat, per ipsum deferatur : qui superpelliceo indutus cum oleo sacro occultè delato sequatur Sacerdotem viaticum portantem, et postquam infirmus viaticum sumpserit, inungatur à Sacerdote *Prætereà Laym. et Tamb. ap. Bened. XIV. de Syn. l. 8. c. 6. n. 5. (quibus ipse adhæret) permittunt Sacerdoti interrumpere Missam ad dandam Extremam Unctionem, si infirmo nullum aliud Sacramentum conferri potest : quia si ille est sufficienter attritus, primam gratiam obtinere potest.)**

729. — « 11. Pastor ratione officii tenetur sub mortali dare iis qui petunt, nisi juxta causa excuset : etiam tempore pestis, modò possit absque periculo vitæ ; cum eo enim non teneri docent *Tann. Dian. p. 5. tr. 3. res. 93.* Si peste infecti sint confessi, posse sine peccato omitti absolutè, docet idem *Dian. p. 3. tr. 4. R. 174. et p. 5. tr. 3. res. 83 et 93. et p. 8. tr. 1. res. 21. ex Villal. Tann. Amic. Franc. Lugo. etc. Suar. Fill. Con. Bon. Laym. ll. cc.* * (Regulariter igitur non tenetur Pastor cum periculo vitæ dare hoc Sacramentum, nisi infirmus à longo tempore sit confessus, et verisimiliter censeatur esse in mortali; ita communiter *Suar. d. 44. sect. 3. n. 20. Conc. p. 17. n. 4. Pal. p. 8. n. 5. Holzm. n. 21. Spor. n. 86. et alii passim. Salm. verò dicunt*, nisi Parochus certè sciat ægrotum esse in mortali : sed meliùs alii dicunt, nisi probabiliùs id sciat, juxta dicta *n. 624.*) *

« 12. Sacerdos curatus peccat mortaliter, si petentem negligat inungere, vel differat cum probabili periculo ne sine unctione moriatur æger, nisi justa causa excuset, quia in re gravi non præstat id ad quod tenetur ex justitia. * (*Ita comm. Salm. c. 5. num. 7. et Viva art. 2. n. 4.*) * Alius verò Sacerdos, si, absente Parocho, licitè et facilè possit, tenetur ex caritate, sed sub veniali tantùm. * (*Ita etiam communiter Laym. c. 7. n. 3. Pal. p. 8. n. 6. Spor. num. 85. cum Mastr. et Salm. c. 5. n. 9. cum Diana, Aversa, qui putat teneri sub gravi.*) * Nisi tamen ægrotus valde indigeret ; v. g. si alioqui sine omnibus sacramentis esset moriturus, quòd aliud nullum suscipere posset ; tunc enim quidam graviorem obligationem agnoscere videntur. Vid. *Dian. p. 3. tr. 4. R. 170. Laym. l. 5. t. 8. c. 7. n. 3.* * (*Ita pariter cum communi Salm. d. n. 9. contra Hurt. ap. Viva n. 4.*) *

730. — « 13. Parocho vesperi timenti, ne noctu vocetur ad ægrum, non licet retinere domi sacrum oleum, ut vocatus possit venire expeditiùs, licèt venialem culpam in eo tantùm agnoscat Barbos. de Par. c. 22. ex Possev. *(Ita etiam *Escob. n. 226.* si Parochus oleum servet, ut commodiùs illud deferat ad infirmum. Sed probabiliter dicit *Croix n. 2114 cum Arriaga et Gob.* in hoc non peccare Parochum, si crederet noctu se vocandum ; et periculum foret ne vocatus, seriò veniret.) *

» item *Quintan.* tr. 5. l. 10. ubi tamen à mortali non audet » excusare eum, qui semper domi retineret. * (*cum Escob.* » *d. n.* 226.) *

« 14. Decens est ut stuppa comburatur, quia ad singulas » unctiones nova adhibenda est, nisi aliud habeatur in Agenda. » *Laym. loc. cit. Sa.* * (*In Rituali sic habetur :* Minister, si est » in Sacris, vel ipse Sacerdos post quamlibet unctionem tergat » loca inuncta novo globulo bombacis vel rei similis, eaque in » vase mundo reponat, et ad ecclesiam postea deferat, comburat, » cineresque projiciat in Sacrario.) *

731. — « Resp. 2. Effectus ejus principalis est, roborare animam contra tentationes dæmonis in morte. Secundarius est, » 1. delere reliquias peccatorum, * (*seu partem juxta dispositionem suscipientis ;*) * 2. tollere pœnas restantes * (*non verò* » *omnes, ut D. Th. suppl. qu.* 30. *art.* 1. *Laym. c.* 5. *n.* 3. *Pal.* » *p.* 5. *n.* 9. *et Salm. c.* 3. *n.* 5.) * 3. aliquando etiam sanitatem » corporis conferre, si expediat. *S. Th. Sylo. Suar. d.* 41. *sect.* 1. » * (*ut in Trid. sess.* 14. *c.* 2. *ubi* : Et sanitatem corporis in- » terdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.) * »

Commune est inter DD. per hoc Sacramentum remitti peccata tam venialia quàm mortalia, si hæc infirmus invincibiliter ignoret, habeatque attritionem, qua auferatur obex peccati; ita *S. Th. suppl. q.* 30. *art.* 1. ubi ait : « Sed quia hoc robur gratia facit, quæ secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod, vel mortale vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis, sicut de Eucharistia, et Confirmatione supra dictum est. » Sequuntur S. Doctorem, *Bellarm. de E. U. c.* 8. *Pal. p.* 5. *n.* 4. *Holzm. n.* 36. *Mazzotta t.* 3. *p.* 221. *Salm. c.* 3. *n.* 2. *cum Suar. Val. Laym. Coninch. Bon. etc.* ac *Croix n.* 2119. *cum Arcud. et Aversa,* contra aliquos. Idque clarè colligitur ex verbis D. Jacobi : *Et, si in peccatis sit, remittentur ei.* Ac ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 2. ubi : « Cujus unctio delicta, si quæ sint adhuc » expianda, ac peccati reliquias abstergit. »

Utrùm autem peccata mortalia huic infirmo remittantur per se, vel per accidens? *Prima* sententia, quam tenent *Gonet t.* 6. *p.* 479. *Petroc. t.* 4. *p.* 198. *Holzm. l. c. Spor. n.* 104. *Mazz. pag.* 221. *et Soto ap. Tourn. t.* 9. *p.* 410. *q.* 1. dicit remitti per accidens, quia, cùm hoc sit Sacramentum vivorum, non potest nisi per accidens mortalia delere. Et huic sententiæ videtur favere *D. Th. l. c.* dicendo quòd hoc Sacramentum remittat peccata, sicut Eucharistia et Confirmatio, quæ certè per accidens remittunt. *Secunda* verò sententia probabilior et communior, quam tenent *Tourn. l. c. Merbes. q.* 23. *Habert. t.* 6. *p.* 525. *Salm. c.* 3. *n.* 3. *cum Suar. Pal. Con. Val. etc.* dicit Extremam Unctionem remittere mortalia per se, etsi consequenter. Ratio est, quia licèt hoc Sacramentum sit vivorum, tamen ex institutione divina peccata remittit, ut patet ex verbis Apostoli ut supra, et confirmatur ex *Trid. sess.* 14. *Can.* 2. ubi : « Si quis dixerit sacram

» infirmorum unctionem non conferre gratiam, nec remittere » peccata, nec alleviare infirmos..., anathema sit. » Et improbabiliter, ait *Bellarm. cum D. Th.* et aliis communiter, aliquos nomine *peccatorum* intelligere sola venialia. In hoc autem differunt Baptismus et Pœnitentia ab Extrema Unctione, quia illa principaliter instituta sunt ad delendum peccatum actuale, vel originale; Extrema verò Unctio (ut docet *D. Th.*) principaliter est instituta ad tollendas reliquias peccatorum, nempe debilitatem et ineptitudinem, quæ ex peccato actuali relinquuntur; sed quia, cùm in anima reperitur peccatum, non possunt tolli reliquiæ, nisi priùs tollatur peccatum, ideo ex consequenti hoc Sacramentum peccatum aufert.

An autem principalis effectus hujus Sacramenti sit remissio peccatorum, saltem venialium? Affirmant *Holzm. n.* 36. *cum S. Bonav. Scoto*, et aliis Scotistis communiter; item *Navar. Vasq. Sa, et Major. ap. Escob. n.* 170. Sed alii communissimè, et probabiliùs dicunt principalem effectum hujus Sacramenti esse remittere reliquias peccatorum ut supra, nam aliàs qui non haberet actualia peccata, non esset capax principalis effectûs illius, quod est falsum. Ita *S. Th. l. c.* quem sequuntur *Gonet. p.* 475. *Pal. p.* 5. *n.* 3. cum communi, ut asserit, et *Escob. n.* 170. *cum Suar. Soto, Palud. Filliuc. etc.*

732. — I. « Hujus Sacramenti non sunt capaces, 1. Pueri ante » usum rationis, etsi sufficiat ea ætas qua possunt peccare. » *Navar. Suar. l. c.* 2. Perpetuò amentes; aliis verò delirantibus, » si ante petiverint, aut petituri fuissent si cogitassent, aut os- » tenderint signum doloris, dari potest, et debet. *Sylvest. Henr.* » *Laym.* * (*Et sic habetur in Rituali ubi dicitur:* Infirmis » autem, qui dum sana mente, et integris sensibus essent, » illud petierunt, seu verosimiliter petiissent, seu dederint signa » contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint vel amentes » effecti sint, vel delirent aut non sentiant, nihilominus præ- » beatur. Amentes autem bene ungi possunt, si habent lucidum » intervallum, ut *D. Th. q.* 32. *art.* 9. In dubio autem, an æger » habuerit unquàm usum rationis, etiam ungendus est (*intellige* » *sub conditione*) ut rectè ait *Croix n.* 2111. *cum Rayn. Dian.* » *Avers. etc.* Et sic dicendum de ebriis deficientibus, nisi con- » stent esse in mortali, ut *Croix n.* 2110. *cum Gob. et Lohn. ex* » *Rituali, ubi:* Impœnitentibus, et qui in manifesto peccato » mortali moriuntur, et excommunicatis penitus (*Sacramentum*) » denegetur. Possunt etiam ungi (*ait Croix d. n.* 2110. *cum* » *Con. Tamb. et Lohn.*) vulnerati in rixa, quia præsumuntur se » conteri in illo extremo statu. Tempore autem interdicti vetitum » est ministrari hoc Sacramentum, *ex c. Quod in te, de pœn. et* » *remiss.*) * Et si tales unctioni resistant, ligandos esse, vel for- » titer tenendos, ait *Tamb. ap. Dian. p.* 5. *tr.* 3. *res.* 84. qui cum » *Barbos. de Offic. Paroch. c.* 22. dicit esse necessarium, quando » phreneticus non potest aliud Sacramentum suscipere. * (Et » huic congruit id quod addit Rit. dicens: Si infirmus dum-

» phrenesi aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam » facere contra reverentiam Sacramenti, non inungatur, nisi pe- » riculum tollatur omnino.)*

« 3. Muti, surdi, et cæci à nativitate sunt capaces, atque adeo » debent inungi prope organa sensuum, quibus carent : etsi exte- » riùs per illa non peccarint, potuerunt tamen peccare per inte- » riores potentias, quibus illa respondent. *Passeo. Nald. Præ-* » *pos. Dian. p.* 5. *t.* 6. *R.* 11. * (*Ita etiam S. Th. qu.* 32. *art.* 7), » *et Salmant. cum. communi* (*contra Croix n.* 1875. *cum Gob. etc.*, » *et idem docuit S. Carolus Borromæus Act. Med. p.* 4.) *

733. — « 4. Non suscipere hoc Sacramentum, per se loquendo, » seclusoque scandalo et contemptu, non est peccatum mortale. » Ita *Suar. Laym. Tan. Escob. etc.* (multò minùs peccant mor- » taliter domestici, si id non procurent.) Veniale tamen esse » docent *Con. d.* 19. *dub.* 20. contra *Nugnum.* Vid. *Dian. p.* 3. » *t.* 4. *R.* 170. et *p.* 8. *t.* 1. *R.* 58. et *p.* 5. *t.* 3. *R.* 97. ubi notat » ex *Tann.* non censeri contemnere, qui sciens prudens omittit » tempore apto, et oblata commoditate. Contrarium tamen vult » *Tol.* præsertim, si probabiliter deinceps non sit futura com- » moditas. »

Quæritur, an sit obligatio sub gravi suscipiendi hoc Sacramentum? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Conc. p.* 20. *n.* 7. *Merbes. p.* 260. *q.* 10. *Habert t.* 6. *p.* 541. *Ronc. p.* 122. *q.* 7. item *S. Bonav. et P. Soto apud Escob. n.* 55. Diversa tamen hi AA. ratione utuntur ; *Ronc.* quia videtur talis infirmus graviter delinquere contra caritatem sui ipsius. Alii verò, quia verba Apostoli, *Inducat. Presbyteros*, præceptum inducunt. *Secunda* verò sententia communis (ut fatetur ipse *Merbesius*) et satis probabilis, negat, eamque tenent *Suar. dist.* 42. *sect.* 1. *n.* 2. *Nav. c.* 22. *n.* 16. *Bon. part.* 5. *n.* 10. *Holzm. n.* 31. *Viva art.* 2. *n.* 4. *Croix. n.* 2113. *Spor. n.* 106. *Elbel. n.* 51. *Pal. part.* 8. *n.* 1. *cum Palud. Coo. et Dom. Soto, Escob. n.* 56. *cum Caj. Sylvest. Vict. Arm. et Gabr.* ac *Salm. c.* 4. *n.* 10. *cum Gon. Sa. Val. et Henr.* ; item *Estius, Sylvius, et Sambov. ap. Habert. l. c.* ex *D. Th. in* 4. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 1. ubi ait Sacramenta tam Confirmationis, quam Extremæ Unctionis, *non esse de necessitate salutis.* Ratio, quia talis obligatio non habetur neque ex vi institutionis hujus Sacramenti, cùm non sit necessarium ad salutem ; sed tantùm utile, et ad melius esse ; neque ex præcept divino, cùm communiter Theologi verba Apostoli non interpretentur de præcepto, sed de consilio. Unde, cùm hoc Sacramentum sit tantum ad majorem utilitatem institutum, non videtur caritas erga seipsum ad illud obligare sub gravi ; caritas enim non obligat sub gravi præcepto ad id quod melius est. Hoc tamen non obstante, prima sententia etiam probabilis, et omnino suadenda mihi apparet, non tam ratione præcepti, quia de eo saltem non constat, quàm ratione caritatis erga seipsum ; nam licet moribundus possit aliis præsidiis se roborare, tamen in tali statu constitutus, ex una parte cum magna difficultate ad bonos

actus se valet excitare, cùm ob mentis oppressionem vires propriæ tunc sunt debiliores; et ex altera vehementiores sunt (ut ait Tridentinum) Dæmonis insidiæ; unde ingenti periculo se exponere videtur tentationibus succumbendi, qui negligit se munire hoc Sacramento à Christo Domino instituto, tanquam firmissimo præsidio in tanto conflictu.

Omnes tamen conveniunt, quòd per accidens posset infirmus peccare mortaliter, omittendo suscipere hoc Sacramentum, scilicet primò, si omitteret habens conscientiam peccati mortalis, et non posset aliud Sacramentum recipere; ita communiter *Palaus p.* 8. *num.* 3. *et Salm. cap.* 4. *n.* 13. *cum Suar. Aversa*, et aliis passim; sed bene aiunt *Suar. et Palaus*, hunc casum vix accidere posse. Secundò, si omittendo, scandalum daret, putà si ratione circumstantiarum inducerentur alii ad suspicandum quòd ipse sit hæreticus, vel ad nihili faciendum hoc Sacramentum; ita *Salm. n.* 12. *Holzm. n.* 31. *et Pal. n.* 3. *cum Suar. Sa, Con. Laym. Bon.* et communi. Tertiò, ratione contemptûs, ut communiter DD. præfati, et patet ex Trident. *Sess.* 14. *cap.* 3. *in fine*, ubi: « Nec verò tanti Sacramenti contemptus absque » ingenti scelere esse potest. » Utrùm autem qui sciens et volens negligit hoc Sacramentum suscipere, dicatur contemnere? Affirmant *Merbesius*, et alii. Sed negant communiùs et probabiliùs *Suarez. n.* 6. *Salm. n.* 11. *Pal. n.* 2. *cum Sa, etc.* quia is tantùm dicitur contemnere, qui illud negligit, quia parvi facit; non verò qui non vult suscipere ob aliquam repugnantiam, vel quia putat non esse in præcepto. Et huic congruit id quod dixit Martinus V in Bulla Constantiæ edita (ut refert *Merbes. d. q.* 10.) ubi: « Hoc Sacramentum (nempe Extremæ Unctionis) neque negligi » sine culpa, neque contemni posse sine peccato mortali. » Unde videtur Pontifex satis expressisse, quòd contemptus hujus Sacramenti gravem quidem importet culpam, negligentia verò non plus quàm levem. Vide dicta de Sacram. Confirm. *num.* 182. quæ huic Sacramento etiam congruunt.

CAPUT II.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

DUBIUM I.

Quid sit Ordo, quotuplex, et quæ ejus materia.

734. Quid est Sacramentum Ordinis, et quot sunt Ordines? Et an prima Tonsura sit Ordo?—735. Quid sit Ordinatio, et quid Ordo? Et quinam sint effectus Ordinis? Definitio cujusvis Ordinis.—736. An singuli septem Ordines sint Sacramenta?—737. Sententia Auctoris.—738. An Episcopatus sit Ordo distinctus à Sacerdotio?—739. Quæ sit materia *remota*, et quæ *proxima* hujus Sacramenti?—740. Dub. 1. An materia et forma Ordinis sint à Christo in specie determinatæ? (Remiss. ad n. 12. de Sacram.)—741. Dub. 2. An valide

ordinetur Latinus per materiam Græcis assignatam ?—**742.** Dub. 3. An requiratur contactus instrumentorum ?—**743.** Dub. 4. An contactus physicus. —**744.** An ab eodem Episcopo debeat dici forma, et tradi materia ? Et an ab eodem, qui confert Ordines, debeat Missa celebrari ? — **745.** De materia cujusque Ordinis. An materia Acolythatûs sit traditio urceolorum, vel candelabri ?—**746.** Qu. I. Quæ sit materia et fôrma Subdiaconatûs ? Dub. 1. An sit calix cum patena, vel liber Epistolarum ? — **747.** Dub. 2. An calix et patena debeant esse consecrata ? Et an peccet graviter Subdiaconus ministrando in mortali ? Remissivè ad num. 38. — **748.** Qu. II. Quæ sit materia et forma Diaconatûs ? — **749.** Qu. III. Quæ sit materia et forma Præsbyteratûs ? — **750.** Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempe vini et hostiæ ? — **751.** Dub. 2. An validè ordinetur qui tangit hostiam, et non patenam ?—**752.** Dub. 3. An qui tangit calicem et patenam, sed non hostiam ? —**753.** Dub. 4. An qui tangit solùm calicem, sed non patenam ? — **754.** Clericus exercens munus Ordinis majoris, quem non habet, incurrit irregularitatem. Quid si sit Laicus ? (Remiss. ad n. 116.) —**755.** De Ordinatione Episcoporum. Et an ad valorem requiratur trium Episcoporum assistentia ? — **756.** An Episcopus possit conferre primam Tonsuram extra suam Diœcesim ? — **757.** Quid agendum in dubio an Ordo sit collatus ? — **758.** Quomodo supplendi sint defectus in Ordinatione commissi ? — **759.** Et an supplendi tempore statuto ad Ordinationes ? — **760.** Quinam Episcopus possit ordinare (Vide etiam infra à n. 769.) — **761.** Quis sit minister Ordinis ?— **762.** Quæst. 1. An possit esse minister quivis Sacerdos ex concessione Papæ ? An etiam ad conferendum Presbyteratum ? Et an ad conferendum Diaconatum, et Subdiaconatum ? — **763.** Qu. 2. An abbates possint conferre Tonsuram et Ordines, minores, aut Litteras dimissorias concedere subditis suis non religiosis ? — **764.** Dub. 1. An possint Ordines conferre suis novitiis. — **765.** Et an novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatûs, etc. — **766.** Dub. 2. An Abbates ordinantes non subditos, validè ordinent? — **767.** An conferens Ordines minores in mortali, graviter peccet ? — **768.** A quo Episcopo ordinari debeant Regulares ? — **769.** Ordinatio secularium fieri debet à proprio Episc., aliàs, etc.—**770.** Plura notanda ex Bulla Speculatores. — **771.** Quid, si quis in una Diœcesi habeat originem, in alia domicilium, et in alia Beneficium ? — **772.** Quid, si quis casu alicubi nascatur? — **773.** Quid, si quis habeat diversa domicilia ? — **774.** Quando quis possit ordinari ab Episcopo Beneficii ? — **775.** Dub. 1. An Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis. — **776.** Dub. 2. An licitè Episcopus ordinet eum, cui confert Beneficium, ut possit eum ordinare ? — **777.** Quid, si quis in diversis Diœcesibus Beneficia habeat ? Et an studiosi contrahant domicilium ? — **778.** Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii ? — **779.** An Barones eorumque filii gaudeant domicilio feudorum ? An Officiales domicilio loci, ubi degunt ? — **780.** Quomodo possit quis ordinari ratione familiaritatis ? Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum ?

734. — « RESP. 1. Ordo est Sacramentum, quo traditur potestas circa Eucharistiam ritè administrandam. Ordines universim sunt septem, Ostiariatûs, Lectoratus, Exorcistatus,

» Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, et Sacerdotium. » Quod rursus est duplex, minus et majus, sive Episcopatus. Unde » quidam octo numerant. Prima verò Tonsura non est Ordo, » nisi latè, sed tantùm dispositio ad Ordines, per quam quis fit » Clericus, et capax Beneficii Ecclesiastici, ac privilegiorum Cle- » ricalium. * (*Ita S. Th. suppl. quæst.* 40. *art.* 2. *Bonac. q. unic.* » *p.* 1. *Pal. p.* 2. *n.* 2. *Holz. n.* 48. *cum Scoto, et Theologis com-* » *muniter Salm. de Ord. tr.* 8. *c.* 1. *num.* 26. *cum Soto, Trull.* » *Nunno, etc. et Barb. dè Pot. Ep. Alleg.* 2. *n.* 18. *cum Vasq.* » *Fill. Reg. et aliis* (*contra Coo. Fag. et alios Canonistas*). *Ratio* » *quia Trid. sess.* 23. *c.* 2. *loquens de Tonsura, ait :* Ut qui jam » Tonsura insigniti essent per minores ad majores adscenderent. » *Ergo Tonsuram inter Ordines non enumerat. Præterea Concili-* » *lium sess.* 23. *c.* 17. *testatur hos solos Ordines ab initio fuisse in* » *Ecclesia, nempe à Diaconatu ad Ostiariatum.*) * Ex iis tres » posteriores dicuntur majores sive sacri, ob annexum votum » solemne castitatis (etsi ordinatus per gravem metum, vel nimiis » blanditiis, et importunitate parentum probabiliter eo non te- » neatur, nisi sponte ratificaverit. *Sanch. disp.* 29. *Az. Fill. l.* 10. » *c.* 4. *q.* 3. *Con. n.* 150. *Bon. de Matr. q.* 3. *p.* 9.) Reliqui mi- » nores, quos cum *Vasquez* alii Sacramentum esse negant, alii » cum *Bell. Coninc. Fill.* etc. communiùs et probabiliùs affirmant. » Et quidem unum, vel perfectione ac fine, vel unitate attribu- » tionis. Vide *Fill. tr.* 9. *d.* 1. *Bonac. d.* 8. *q.* 1. »

Quòd Ordo sit Sacramentum, definitum, habetur in *Conc. Trid. sess.* 23. *Can.* 3. ubi : « Si quis dixerit Ordinem, sive sa- » cram Ordinationem, non esse verè et propriè Sacramentum à » Christo Domino institutum... anathema sit. »

733. — Quær. quid sit Ordinatio, et quid Ordo? *Ordinatio* est actio illa, per quam sacra potestas tribuitur : *Ordo* autem meliùs definitur cum *S. Th.* : « Est signaculum quoddam Eccle- » siæ, quo spiritualis potestas traditur ordinato (adduntque » communiter DD.) in ordine ad Eucharistiam. » Ordinatio autem est Sacramentum ; Ordo verò effectus Sacramenti.

Dicitur autem *Ordo* ab effectu quem causat ; Ordo enim constituit ministros, qui duplicem peculiarem potestatem habent, unam *Ordinis* erga corpus Christi reale, et mysticum simul, nempe conficiendi Eucharistiam, et absolvendi peccata ; alteram *Jurisdictionis* erga corpus Christi mysticum tantum.

Additur rectè *in ordine ad Eucharistiam*, quia omnia alia ministeria non ad aliud communicantur, quàm ad disponendos fideles ut Eucharistiam dignè recipiant. *Salm. de Sacram. Ord. c.* 1. *n.* 8.

Patet autem Ordinem esse verè et propriè Sacramentum, quia habentur in eo tria illa, quæ Sacramenta constituunt : nempe 1. Signum externum, ex *Act.* 6. *Et orantes imposuerunt eis manus.* 2. Promissio gratiæ ad ministerium, dum habetur 1. *Tim.* 4. « Noli negligere gratiam, quæ data est tibi cum imposi- » tione manuum Presbyterii. » 3. Habetur institutio Christi,

Domini *ex eodem Apost. ad Ephes.* 4. « Ipse dedit quosdam,... » Apostolos... alios autem Pastores et Doctores... in opus mi- » nisterii. Et ex *Lucæ* 22. « Hoc facite in meam commemoratio- » nem. » Ubi licèt tantùm Sacerdotium fuerit ordinatum, in ipso tamen eminenter contenta fuit Ordinatio aliorum ministrorum qui Sacerdotibus inserviunt.

Effectus hujus Sacramenti sunt 1. Gratia sanctificans; 2. Gratia sacramentalis ad ministerium ritè exercendum; 3. Impressio characteris.

De fide est in Ecclesia plures Ordines esse ; ex *Trid. sess.* 23. *can.* 2. « Si quis dixerit, præter Sacerdotium, non esse in Eccle- » sia Catholica alios Ordines, et majores, et minores, per quos » velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur, anathe- » ma sit. »

Singuli autem Ordines sic definiuntur; et I. « Ostiariatus est » Ordo, quo confertur alicui specialis potestas aperiendi et clau- » dendi januam Ecclesiæ, ac admittendi dignos, excludendique » indignos. II. Lectoratus est Ordo, quo confertur alicui » specialis potestas legendi Psalmos, et Lectiones ex pulpito in » Ecclesia, ac populum catechizandi seu instruendi in rebus » fidei. III. Exorcistatus est Ordo, quo alicui confertur specia- » lis potestas ejiciendi *Dæmonia*. IV. Acolythatus est Ordo, » quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni Sub- » diacono inserviendi, accendendo cereos, præparando et por- » rigendo illi ampullas vini et aquæ. V. Subdiaconatus est ordo » quo confertur alicui specialis potestas in missa solemni inser- » viendi Diacono, et solemniter canendi Epistolam. VI. Dia- » conatus est Ordo, quo confertur alicui specialis potestas in » Missa solemni immediatè assistendi Presbytero, et solemniter » canendi Evangelium. VII. Presbyteratus, sive Sacerdotium » est Ordo, quo confertur alicui specialis potestas consecrandi » corpus et sanguinem Christi, absolvendi quoque à peccatis, et » pascendi subditos opere ac doctrina. VIII. Episcopatus est » Ordo, quo confertur alicui specialis potestas confirmandi fideles, » et ordinandi ministros Sacramentorum (tò *ministros* sumendo » latiùs, id est non solùm pro iis qui Sacramenta conficiunt, sed » etiam pro iis, qui conficientibus ex officio ministrant), nec non » consecrandi res ad divinum cultum pertinentes. Prima autem » Tonsura est Ritus solemnis ecclesiasticus, consistens in levi » detonsione capillorum cum certis verbis, per ministrum idoneum » celebratus, ex institutione Ecclesiæ significans, masculum bap- » tizatum à statu laicali in sortem Domini, et statum Clerica- » lem transferri. »

736. — Quæstio autem celebris est, an singuli septem Ordi- nes sint Sacramenta? Adsunt quatuor sententiæ. I. sententia uni- versè affirmat, et hanc docet *D. Th.* 3. *p. qu.* 37. *art.* 2. *ad* 1. *et art.* 3. quem sequuntur *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 7 *et* 8. *Bon. p.* 1. *n.* 2. *Bellarm. de Ord. c.* 8. *Gonet. d.* 2. *art.* 1. *et Salm. c.* 1. *n.* 14. *cum Gabr. Gran. Lez.* et aliis pluribus. II. sententia

dicit solum Sacerdotium esse Sacramentum, et sic tenent *Durand. Cajet.* et probabilem putant *Sotus, et Victor. ap. Salm. c.* 1. *num.* 13. III. verò sententia dicit, esse Sacramenta tantùm tres Ordines majores; ita *Nav. c.* 22. *num.* 18. *et Sotus,* ac *Vasq. ap. Salm. d. n.* 13. atque probabilem putat *Sanch. de Matr. l.* 7. *d.* 31. *n.* 27. IV. demum sententia dicit solùm Presbyteratum, et Diaconatum esse Sacramenta, et hanc tenent *Tournely. tom.* 10. *p.* 248. *Cabassut. T. I. l.* 3. *c.* 16. *n.* 3. et *Habert t.* 7. *p.* 166. *R.* 3. *cum Gratian. Mag. sent.* et *Estio,* ac probabilem vocant *Salm. cap.* 4. *n.* 42. *cum Soto.*

737. — Circa has sententias meum proferam judicium. Sententia I. est probabilis. Ratio, quia Eugenius IV. in Decreto ad Armenos (quod affert *Croix l.* 9. *p.* 2. *num.* 2128.) dicit materiam Sacramenti Ordinis esse illud, per cujus traditionem confertur Ordo; et deinde explicat calicem cum vino, et patenam cum hostia esse materiam Presbyteratûs, librum Evangeliorum Diaconatûs, calicem vacuum cum patena vacua Subdiaconatûs, et res alias assignatas aliorum quatuor Ordinum. Quo Decreto cùm prædictus Pontifex declaret, omnes Ordines ultra sacros habere propriam materiam pro Sacramento, consequenter declarat omnes alios Ordines esse Sacramenta. Nec obstat quòd minister ordinationis sit solus Episcopus, ut dicitur in *Trid. sess.* 23. *c.* 4 *et* 7. Nam respondetur, quòd hoc intelligatur de ministro ordinario, non autem extraordinario, quem Papa bene potest deputare ad hujusmodi Ordines conferendos, ut dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 19. *cum Soto, Sanch. Pal.* et aliis communiter ex *D. Th.* qui id expressè docet *suppl. q.* 38. *art.* 1. *ad* 3. Et de facto habetur ex eod. Trid. *sess.* 23. *c.* 10. quòd Abbates possint Ordines minores conferre; vide dicenda *n.* 793. Sententia II. quæ dicit solum Sacerdotium esse Sacramentum, non est mihi et aliis communissimè satis probabilis ex iis, quæ mox dicam, loquendo de quarta sententia. Sententia III. pariter ac prima est probabilis. Sed mihi probabilior est IV sententia, quæ docet tantùm Sacerdotium et Diaconatum esse Sacramentum, non verò alios Ordines.

Prima pars, quòd non solùm Sacerdotium, sed etiam Diaconatus sit Sacramentum, probatur, quia in ordinatione Diaconi concurrunt tria, ut diximus, sufficientia ad Sacramentum, nempe 1. Signum sensibile, scilicet impositio manuum. 2. Institutio divina, nam *Conc. Trid.* definivit: « Si quis dixerit in Ecclesia » Catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, » quæ constat ex Episcopis, Presbyteris et ministris, anathema » sit. » Per tò *ministris* saltem Diaconi intelligendi sunt divina ordinatione instituti. 3. Concurrit promissio gratiæ, quam significant verba Episcopi: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur,* etc. Quæ verba habent rationem formæ, et verè producunt gratiam, ut scripsit Anastasius Papa II. *in Epist. ad Anast. Imper. c.* 7. *ap. Cabassut. l. c.* utque clarè infertur ex Tridentino *sess.* 23. *can.* 4. ubi habetur: « Si quis dixerit per sacram Ordinationem non

» dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra dicere Episcopos : » Accipe Spiritum sanctum... anathema sit. » Ergo cùm in Ordinatione Diaconi jam dicat Episcopus, *accipe Spiritum sanctum, etc.* verè Spiritus sanctus dàtur, et per consequens confertur Sacramentum.

Secunda autem pars, nempe quòd alii Ordines minores, et Subdiaconatus non sint Sacramenta, probatur, quia pro his deest materia et forma Sacramenti Ordinis; deest quidem materia, quia deest impositio manuum, quæ est sola materia hujus Sacramenti, juxta probabiliorem sententiam, quam tenuimus *de Sacram. in gen. n.* 12. et fusiùs probabimus hîc *n.* 749. *Qu. III.* Deest etiam forma Sacramenti; in horum enim Ordinum collatione nulla adest forma quæ exprimat productionem gratiæ, sed tantùm fit mentio potestatis quæ traditur. Nec obstat dicere, quòd nullus ex septem Ordinibus iterari possit; ergo in singulis imprimitur character, quod imprimi non potest, nisi per Sacramentum. Nam respondetur, nec consecrationes Ecclesiarum iterantur, neque ideo characterem imprimunt, nec sunt Sacramenta. Nec obstat, quòd Clemens *l.* 8. *Constit. c.* 21. dicat in Ordinatione Subdiaconorum hanc fieri Orationem : « Tribue » eis, Domine, Spiritum sanctum, ut dignè vasa Domini attrec» tare valeant. » Nam respondet *Tourn. p.* 252, quòd idem Clemens antea retulisset, eamdem dici Orationem super Diaconissis, quæ certè Sacramentum Ordinis suscipere non poterant. Sed hodie hæc oratio neque dicitur.

738. — Quæritur deinde an Episcopatus sit Ordo distinctus à Presbyteratu. Negant *S. Thom. S. Bonav.* et alii, qui dicunt esse extensionem Ordinis Presbyteratûs. Sed communiùs affirmant *Bellarm. Tourn. Habert, Sanch. Val. Aversa*, etc. tum quia in ipso traditur distinctus character et specialis potestas ad Eucharistiam, nempe constituendi hujus Sacramenti ministros; tum quia Ordo Episcopatûs confertur per manuum impositionem et per formam, *Accipe Spiritum Sanctum, etc.* Nec valet dicere, quòd si Episcopatus esset distinctus Ordo, posset Episcopus validè saltem ordinare, licèt non esset Sacerdos; nam respondetur, quòd hoc ordinatione divina requiratur, sicut requiritur ut sit baptizatus qui vult confirmari aut ordinari.

739. — « Resp. 2. Materia *remota* Ordinum est aliquod in» strumentum traditum ordinandis in signum potestatis spiri» tualis; *proxima* est ejusdem traditio, et acceptio, cujus con» tactum physicum, et immediatum, etsi non esse essentialem » aliqui probabiliter doceant cum *Sa, Henr. Reg. Laym. Dian.* » *t.* 4. *de Sacram. n.* 185. et aliis quos citat : contrarium tamen » communius, ac tutius est, ut altera saltem manu tangatur; imò » ex præcepto ad scrupulum vitandum, utraque manu; et quidem » omnia, v. gr. calix cum patena, hæc cum hostia, ut docet » *Fill.* idque simul cum prolatione verborum Episcopi; Vid. » *Laym. l.* 5. *t.* 9. *c.* 5. *Bonac. d.* 8. *p.* 1. *punct.* 3. Vid. *Dian. p.* 8. » *t.* 1. *R.* 40 *et* 42. »

740. — Dubitatur hîc 1. An materia et forma Sacramenti Ordinis fuerint à Christo Domino in specie determinatæ? Vide dicta *de Sacrament. in gen. n.* 12. ubi diximus probabilius esse omnes materias Sacramentorum, quoad substantiam et formas, fuisse à Christo in specie determinatas, cum *Juenin, Petro cor. Habert, Concina, Merbes. Contin. Tourn.* et aliis pluribus ex *D. Thoma.*

141. — Dubitatur 2. An validè ordinaretur Latinus per materiam Græcis assignatam, nempe per solam manuum impositionem, et è converso? Affirmant *Suar. Vasq. Dic. Escob. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 16. *v. Inst.* quia, cùm Ecclesia sit una, uniformia quoque debent esse Sacramenta. Negat verò ipse *Croix cum Arriaga*, et aliis, quia ex determinatione Ecclesiæ materia Græcis assignata non habet vim significandi id quod significat materia assignata Latinis. Utraque est probabilis, sed prima est probabilior juxta nostram sententiam allatam *eod. n.* 12. *de Sacram. in genere*, ubi diximus solam manuum impositionem, quæ communis est tam Græcis quàm Latinis, esse materiam essentialem Sacramenti Ordinis; traditionem autem instrumentorum esse tantùm materiam integralem. Si autem Latinus ordinetur forma græcè prolata, vel è converso, procul dubio valida est Ordinatio, ut rectè et communiter dicunt *Lugo d.* 2. *n.* 107. *Con. q.* 68. *et Croix n.* 30. *cum Suar. Cajet. et Dicast.*

742. — Dubit. 3. An attenta probabili sententia eorum, qui dicunt ad valorem Ordinationis requiri traditionem instrumentorum, omnino etiam requiratur illorum contactus ex parte suscipientis? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Laym. c.* 5. *n.* 4. *Nav. Men. c.* 22. *n.* 17. *Cajet. in summa v. Ordinantium. Dian. part.* 3. *tr.* 4. *R.* 185. item *Alb. Mag. Arm. Vict. Henriq.* et *Vasq. apud Pal. p.* 4. *n.* 21. Ratio, quia ad potestates et dominia rerum concedenda sufficit, ut minister, aut dominus tradat, et alter præsens ea acceptet sine contactu rei traditæ. *Secunda* verò sententia affirmat, et hanc tenent *D. Th. suppl. q.* 34. *ar.* 5. *ad* 3. *Sanch. Cons. l.* 7. *cap.* 1. *dub.* 2. *Bonac. p.* 3. *n.* 11. et *Pal. n.* 22. *cum Val. Sa, et Con.* Ratio, quia Christus sic instituit conferri Ordinem, prout suadent praxis Ecclesiæ, et formæ verba, quæ (ut ait *D. Th.*) « videntur ostendere quòd » tactus materiæ sit de essentia Sacramenti. » Et hæc sententia cùm sit satis probabilis, omnino in praxi sequenda est, saltem in Ordine Presbyteratûs et Diaconatûs; nam quoad alios Ordines, probabile est non esse Sacramenta, ut diximus *n.* 737.

743. — Dubit. 4. An ad valorem Ordinationis requiratur contactus physicus instrumentorum? Negant alii, quorum sententiam meritò putant probabilem *Salm. c.* 2. *n.* 12. et *Ronc. pag.* 125. *q.* 5. *R.* 3. Ratio, quia humano modo loquendo, hoc ipso quòd aliquis rem alteri offerat, et alter significet aliquo sensibili signo acceptare illam, jam censetur acceptare, esto non tangat. Affirmant verò cum sententia communiori *Bonac. Ronc. ll. cc. Viva q.* 7. *art... n... Elbel n.* 18. *Mazzotta t.* 3. *pag.* 228. et *Salm. c.* 2. *n.* 14. *cum Soto, Aversa,* et *Trull.* ac *Escob. n.* 184.

cum Gran. Marchin. etc. Ratio, quia sicut in Baptismo, Confirmatione, et Extrema Unctione, requiritur ut suscipiens physicè contingat materiam, ita in Ordinatione; tum quia talis est usus Ecclesiæ, unde præsumitur sic Christus instituisse. Dices : Parvuli non possunt tangere materiam, saltem tactu voluntario, et tamen, si ordinentur, validè ordinantur, ut dicemus *n.* 782. Sed respondetur quòd parvuli nec etiam contactum moralem possint adhibere, unde rectè dicunt *Salm.* quod ipsi tantùm validè ordinentur, in quantum Ordinatio ipsis est voluntaria voluntate Ecclesiæ, sicut eisdem est ablutio in Baptismo. Et cùm hæc sententia sit etiam probabilis, rectè dicunt DD. præfati, omnino in praxi tenendam. Meritò autem dicit *Escob. n.* 184. sufficere quoad valorem, quòd materia una manu tangatur. Et pariter meritò cum communi censent idem *Escob. loc. cit. ac Pal. p. 4. n.* 20. *Croix n.* 2157. *cum Gob.* et *Salm. n.* 19. *cum Vasq. Con. Bon.* et *Aversa,* sufficere tactum mediatum, nempe si contingatur calix, patena, aut liber medio aliquo velo, vel chirotheca; qui enim sic tangit, in omnium sensu verè tangere dicitur.

744. — Notandum autem hîc I. Quòd in Ordinibus sacris conferendis requiratur, ut ab eodem Episcopo, qui formam profert, materia tradatur; quia, cùm talis sit usus Ecclesiæ, sic censetur Christus instituisse : ita *D. Thom. suppl. q.* 38. *art.* 1. *ad* 2. *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 5. *dub.* 5. et *Salm. c.* 2. *n.* 22. Secus verò esse docet *D. Th.* cum aliîs cit. in collatione Ordinum minorum. Notandum II. quòd si conferantur Ordines ab Episcopo, alio tamen celebrante Missam pro ipso, valida erit Ordinatio, sed illicita, prout declaravit S. C. Gen. habita an. 1715 coram Clemente XI, et confirmavit Innoc. XIII in Cong. habita die 5 Febr. an. 1722. Ita refert N. P. Bened. *de Syn. l.* 8. *c.* 11. *n.* 7.

745. — « Resp. 3. Ostiarius ordinatur traditione clavium » Ecclesiæ, Lector libri lectionum, Exorcista libri Exorcismo- » rum, Acolythus ampullarum vacuarum, vel saltem unius, et » candelabri cum cereo extincto, quia ejus est præparare lumen, » vinum, et aquam ad Missam. * (An autem materia Acolytha- » tûs sit traditio urceolorum, vel candelabri? Resp. esse utrum- » que cum *S. Thom. Salm. c.* 3. *n.* 17. *etc.* contra alios. Character » verò, juxta sententiam affirmantium, omnes Ordines esse » Sacramenta, probabiliùs imprimitur in porrectione urceolo- » rum, prout proximiùs ad sacrificium deservientium, ut *Sanch.* » *et Bon. cum Salm. ib.*) * Subdiaconus traditione calicis vacui » cum vacua patena superposita, quia illius est hæc ad Missam » præparare. Diaconus impositione manûs, et traditione libri » Evangeliorum, quia ejus est * (*ministrare ad altare, ut habetur* » *in Pontificali*) * catechizare, cantare Evangelium, et cum » facultate Parochi prædicare, baptizare, Eucharistiam dare : » * (*In necessitate tamen, juxta dicta n.* 116. *v. Certum, et n.* 237. » *Qu. I.*) * Sacerdos traditione calicis cum vino, et patenæ cum » pane, addita forma, qua datur potestas sacrificandi, deinde im- » positione manûs, addita alia forma, qua datur potestas remit-

» tendi aliis peccata. *Vid. Fill. t.* 9. *c.* 2. *Reg. Bon. Dian. p.* 3. » *t.* 4. *R.* 186. 187. *et p.* 8. *l. c.* »

746. — Quær. I. Quænam autem sit materia et forma Subdiaconatûs? Apud Græcos est manuum impositio ; apud Latinos dubitatur 1. an sit calix cum patena, vel liber Epistolarum? Alii dicunt, materiam proximam esse solam traditionem calicis vacui cum patena, ex *Conc. Carth.* 4 *c.* 5. et *Florent. sess. ult.* §. 6. cum sua forma, « Videte cujus ministerium vobis tra- » ditur ; ita vos admonco, ut ita vos exhibeatis, quòd Deo placere » possitis. » Alii verò dicunt materiam pariter essentialem esse traditionem libri Epistolarum, ut dicunt *Esc. l.* 23. *n.* 170. *et Fill. Dic. Aoers. Med. Tann. etc.* apud *Croix nu.* 2149. Ratio istorum, quia adhuc speciale munus est Subdiaconi solemniter Epistolas legere. Negant hoc tamen *Habert,* et *Salm. ib. cum D. Th. Mag. Sent. Vasq. Gon. Val. Bon.* et *Pal.* qui dicit primam sententiam esse certam. Ratio, quia nullo judicio deprehenditur Ecclesiam instituisse ritum illum, ut materiam necessariam hujus Ordinis : jam enim dicunt, per traditionem calicis et patenæ sufficienter significari ministerium præcipuum Subdiaconi, nimirum ministrandi Diacono panem, et vinum oblatum, ut Sacerdoti tradat. His tamen non obstantibus, censeo cum *Croix n.* 2149. in praxi sententiam, nempe quòd tam traditio calicis, quàm traditio libri Epistolarum sit materia proxima Subdiaconatûs, sequendam esse utpote non improbabilem.

747. — Dubitatur 2. an calix et patena in Ordinatione Subdiaconatûs debeant esse consecrata? Nulli dubium ex necessitate præcepti, sed negant *Dian. Bon. Henr.* ex necessitate Sacramenti ad valorem ; sed affirmandum cum *Pal. Dicast. Sylv. et Salm. c.* 3. *n.* 22. quia ministerium Subdiaconi totum est circa vasa ; et ideo debent esse propriè Ecclesiastica, sive sacra, ad differentiam Sacerdotis initiandi, cujus ministerium, cùm non sit circa vasa, non requiritur, ut vasa sint consecrata, prout tenent *Salm. ibid.* cum *Dicast.* Et hoc *Tamb. c.* 3. §. 2. dicit esse moraliter certum. Sed huic pariter contradicit *Croix n.* 2150. cum *Pal. Dicast. Sylvest.* quorum sententia in praxi etiam sequenda videtur.

Ex dictis sequitur, munus Subdiaconi esse tradere Diacono calicem et patenam ; item panem et vinum tanquam oblationes populi præsentare ; deinde canere solemniter Epistolam, etiam deferre crucem in processionibus.

An autem peccent graviter Subdiaconi et Diaconi solemniter ministrantes in mortali? Probabiliter negatur cum *Vall. Vill. March. Dian.* et *Salm. c.* 3. *n.* 24. contra alios, quia neque rem sacram conficiunt, neque operationes eliciunt, quæ ex opere operato conferant gratiam, cui ipsi obicem per peccatum ponant ; peccabunt tamen saltem venialiter. Vide de hoc puncto fusè dicta de *Sacram. in genere n.* 38.

748. — Quær. II. Quænam sit materia et forma Diaconatûs? *Prima* sententia dicit esse solam traditionem Libri Evangeliorum, cum sua forma : *Accipe Spiritum sanctum ad robur,* et hanc

tenent *Palaus p. 4. n. 10. Bon. p. 3. n. 4. et Vasq. Val. Reg. Vill. Diana, et Trull. apud Escob. l. 23. n. 165.* Atque hujus sententiæ videtur expressè esse *D. Th. suppl. q. 37. art. 5. ad 5.* cùm ibi dicat : « In ipsa Libri datione imprimitur character. » Ratio, quia in Concilio Florent. sola traditio Libri Evangeliorum assignatur pro materia Diaconatûs. Et licèt manuum impositio sit necessaria ex præcepto Ecclesiæ, tamen non est de essentia, cùm sit ritus duntaxat ab ipsa Ecclesia, sive ab Apostolis introductus, ut loquitur Gregorius IX in *cap. Presbyter. de Sacram. non iterand.* ubi sic dicitur : « Presbyter et Diaconus » cùm ordinantur, manûs impositionem tactu corporali (ritu ab » Apostolis introducto) recipiunt. » *Secunda* verò sententia dicit esse solam impositionem manuum ; et hanc tenent *Juenin. t. 7. p. 589. Merbes. p. 293. q. 48. Tournely t. 10. p. 247. Habert c. 7. q. 5. cum Morino, et Beccano*, item *Scotus, S. Bonav. Cajet et Durand. ap. Escob. n. 167.* Probatur 1. ex *Act. 6.* ubi cùm sermo habeatur de Ordinatione primorum Diaconorum, tantùm impositionis manuum fit mentio : *Orantes imposuerunt eis manus.* Probatur 2. ex Concilio Carthag. IV. *Can. 5.* ubi dicitur : « Cùm » Diaconus ordinatur, solus Episcopus manus super caput ejus » ponat. » Probatur 3. ex ritu Ecclesiæ Græcæ, in qua Diaconi per solam impositionem manuum ordinantur. Probatur 4. ratione, quia illa est materia Sacramenti, in cujus applicatione traditur Spiritus sanctus, nempe gratia Sacramenti ; cùm verò in impositione manuum tradatur Diaconis Spiritus sanctus, ut patet ex forma, *Accipe Spiritum sanctum ad robur*, etc. ; ideo sola impositio manuum est materia essentialis Diaconatûs ; et quòd revera in illis verbis, *Accipe* etc. tradatur Spiritus sanctus, clarè (ut diximus) ostendit Tridentinum *sess. 23. Can. 4.* ubi : « Si » quis dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum » sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere : Accipe Spiri- » tum sanctum, anathema sit. » Nec obstat textus oppositus in dicto *cap. Presbyter ;* nam (ut respondet *Bellarm. de Ordine c. 9.*) hujusmodi impositio manuum dicitur ab Apostolis introducta, non quia ipsi illam instituerint, sed quia acceptam à Domino primi executi sunt. *Tertia* verò sententia dicit utramque (nempe traditionem Libri, et impositionem manuum) esse materiam essentialem : ita *Bellarm. d. c. 9. Lugo de Sacram. d. 2. n. 10. Petroc. t. 4. p. 228. q. 4. Laym. c. 5. n. 2. Holzm. n. 70. Salm. c. 3. n. 28. cum Dic. Gran. etc. ac Escob. n. 167. cum Con. Soto, et Led.* Ratio, quia Ecclesia ex potestate à Christo sibi tradita, quoad Græcos determinavit materiam essentialem Diaconatûs esse solam impositionem manuum ; quoad Latinos verò, præter impositionem, esse traditionem Libri. His positis, dico primam sententiam esse probabilem, secundam probabiliorem, tertiam adhuc probabilem, et ideo omnino in praxi sequendam, utpote spectantem ad valorem Sacramenti.

749. — Quær. III. Quænam sit materia, et forma Presbyteratûs? Adsunt pariter tres sententiæ. *Prima* quam tenent *Fag-*

nanus in cap. Presbyter, de Sacram. non iterand. Sotus in 4. *d.* 24. *q.* 1. *a.* 1. item *Ang. et Nugnus ap. Salm. c.* 3. *n.* 4. dicit materiam esse solam traditionem instrumentorum, et formam, verba illa quæ profert Episcopus in traditione instrumentorum, nempe : « Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missas- » que celebrandi tam pro vivis quàm pro defunctis, in nomine » Domini. » Et hac sola materia et forma dicunt tradi potestatem tam sacrificandi, quàm absolvendi peccata. Probant ex Decreto Eugenii IV ad Armenos (relato à *Croix n.* 2128.) ubi dicitur : « Ordo Presbyteratûs traditur per calicis cum vino, et patenæ » cum pane porrectionem. » Sed hæc sententia communiter à DD. non est recepta. Vide *Salmantic. c.* 3. *num.* 41. Decretum autem Eugenii quomodo intelligendum sit infra explicabitur.

Secunda sententia, quam tenent *Bellarm. de Ordine c.* 9. *Estius in* 4. *d.* 24. §. 24. *Laym. c.* 1. *Holzm. n.* 70. *Escob. n.* 158. *cum Scoto, Con. et Henr. ac Salm. l. c. n.* 39. *cum Vasq. Led. Diana, etc.* dicit, in Ordinatione Presbyteratûs duplicem esse materiam essentialem, nempe traditionem instrumentorum, qua traditur potestas super corpus Christi reale, scilicet sacrificandi, cum forma, *Accipe potestatem, etc.* ut supra : et impositionem manuum, qua traditur potestas super corporis Christi mysticum, id est absolvendi peccata, cum forma : « Accipe Spiritum sanctum, » quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. » Quòd requiratur traditio instrumentorum cum forma, *Accipe potestatem, etc.* probant ex Decreto Eugenii supra relato, et ex *D. Th. q.* 37. *a.* 5. ubi dicit : « In ipsa datione calicis sub forma verborum deter- » minata character sacerdotalis imprimitur. » Quòd autem requiratur etiam impositio manuum, probant ex Scriptura *Actor.* 13. 3. ubi dicuntur Paulus et Barnabas ordinati fuisse Sacerdotes per impositionem manuum : « Tunc jejunantes, et orantes imponen- » tesque eis manus dimiserunt illos. » Et quòd forma hujus impositionis manuum sint verba, *Accipe Spiritum sanctum etc.* probatur ex eodem Trident. *sess.* 23. *Can.* 4. ubi declaratur per sacram Ordinationem dari Spiritum sanctum, « nec frustra Epis- » copum dicere : Accipe Spiritum sanctum. » Unde, cùm in impositione manuum dicitur ab Episcopo *Accipe Spiritum sanctum etc.* tunc perficitur Sacramentum, et ejus gratia confertur.

Tertia verò probabilior sententia, quam tenent *Juenin. t.* 7. *p.* 589. *Concina tom.* 10. *pag.* 31. *n.* 4. *et Petrocor. t.* 4. *p.* 232. *cum S. Bonav. et Arcud. ac Tourn. to.* 10. *p.* 218. *cum Martene, Becano, Menardo, etc.* dicit tradi utramque potestatem Sacerdoti sacrificandi, et absolvendi per solam secundam manuum impositionem. Dicitur *secundam*, nam in Ordinatione Presbyteratûs Episcopus ter manus imponit : Primò quando manus extendit nihil dicens : Secundò quando unà cum Presbyteris extendit manus super initiandos, et fundit preces : Tertiò quando post Communionem dicit : *Accipe Spiritum sanctum, etc.* Dicunt igitur utramque potestatem tradi, non in prima (ut certum est apud omnes), neque in tertia; nam tertia jam supponit consecratos

Sacerdotes, dum ipsi cum Episcopo jam consecrant Eucharistiam; sed in secunda, quando Episcopus extendit manus cum Presbyteris, ut patet ex Tridentino *sess.* 14. *c.* 3. ubi: « Ministri » Extrem. Unction. sunt aut Episcopi, aut Sacerdotes ab ipsis » ritè ordinati per impositionem (nota) manuum Presbyterii, » hoc est, quæ fit ab Episcopo cum Presbyteris assistentibus. Probatur 1. hæc sententia ex Scriptura, ut supra, ubi de sola impositione manuum fit mentio. Dicit autem Tridentinum *sess.* 23. *c.* 2. quòd sacræ Litteræ gravissimis verbis docent ea quæ *maximè* in Diaconorum, et Sacerdotum *Ordinatione attendenda sunt;* ergo si sacræ Litteræ tantùm de impositione manuum verbum faciunt, dicere debemus præter manuum impositionem nihil aliud esse in Ordinatione essentialiter necessarium : et hoc denotat verbum illud *maximè :* alia verò solùm requiri tanquam partes integrales, nempe ad clariorem acceptæ potestatis declarationem. Probatur 2. Quia Græci per solam impositionem manuum ordinantur : ergo si valida est Ordinatio Græcorum per solam manuum impositionem; ita etiam valida habenda est Ordinatio Latinorum, cùm totus valor Sacramentorum pendeat ab ipsorum materia, et forma institutis à Christo Domino, qui (ut patet ex Scriptura) pro materia Ordinationis impositionem manuum instituit. Accedit id quod advertit Benedict. XIV, *de Synod. l.* 8. *c.* 10. *num.* 5. ex doctissimo *Martene,* quòd instrumentorum traditio, non priùs invecta sit quàm à seculo VIII vel IX; unde, si priùs Sacerdotes per solam impositionem manuum validè ordinabantur, cur non hodie?

Respondent AA. secundæ sententiæ, Christum instituisse materias et formas Sacramentorum in genere, et reliquisse Ecclesiæ potestatem eas determinandi in specie, ac justis de causis mutandi; modò adhibeat res et verba exprimentia cujusque Sacramenti effectum. Sed hanc sententiam in *tract. de Sacram. in gen. num.* 12. asseruimus esse minùs probabilem, et diximus Christum in specie determinasse materias et formas (quoad substantiam) omnium Sacramentorum; non enim habetur (ut dicit præfatus Papa Bened. XIV, *l. c. n.* 10.) unde sufficienter probetur quòd Christus hanc potestatem ab adversariis supposita tam tradiderit Ecclesiæ; imò oppositum potiùs eruitur ex Trid. *sess.* 21. *c.* 2. ubi dicitur, Ecclesiam nullam habere potestatem circa Sacramentorum substantiam (ad quam certè pertinent materiæ et formæ), sed tantùm circa eorum dispensationem. Nec obstat, quòd Eugenius IV ut supra assignaverit pro materia Presbyteratûs traditionem instrumentorum cum forma, *Accipe potestatem etc.* Nam sapienter respondet idem Papa Benedict. XIV, *l. c. num.* 8. *cum Morino, Becano, et Menardo,* Eugenium tantùm ibi locutum fuisse de materia et forma integrali, quam intendit tradere Armenis qui optabant aggregari Ecclesiæ Latinæ, et ideo non fuit opus eis assignare impositionem manuum, cùm illi juxta ritum Græcorum, quo priùs ordinabantur, jam eam adhibebant. Unde dicemus Eugenium

non quidem mutasse materiam et formam hujus Sacramenti, sed tantùm impositioni manuum superaddidisse traditionem instrumentorum, tanquam partem integralem, ut diximus.

Juxta autem hanc tertiam sententiam, quæ ex intrinsecis fundamentis (speculativè tamen loquendo) probabilior mihi videtur, discrepant præfati hujus sententiæ auctores in assignanda forma Presbyteratûs; alii enim, ut *Petrocorensis* (cui in parte consentit *Lugo de Sacrament. Dub. 2. n. 99.*), dicit esse verba quæ proferuntur in traditione calicis et patenæ : *Accipe potestatem, etc.* quia (ut ait) manet moralis connexio inter impositionem, et prædictam formam in traditione instrumentorum. Verùm *Morinus et Tournely* fortè probabiliùs dicunt formam esse orationem, quæ in ipsa impositione dicitur ab Episcopo; verba autem, *Accipe Spiritum sanctum, etc.* quæ dicuntur in tertia impositione, inquiunt esse tantùm declarativa, et confirmativa rei peractæ, nempe Spiritûs sancti jam collati in secunda impositione. Dixi autem *speculativè loquendo* hanc sententiam esse probabiliorem; nam cùm secunda sententia sit etiam probabilis, hæc in praxi omnino sequenda est. Quapropter bene advertit *Croix n.* 1245. quòd Ordinatio facta sine secunda manuum impositione tota repetenda sit, ut etiam declaravit S. C. apud Bened. XIV, *l. c. n.* 13. Ratio, quia qui non accepit potestatem supra Corpus Christi verum, nec etiam potuit accipere potestatem super corpus Christi mysticum. Si verò Ordinatio facta fuerit sine tertia manuum impositione, hæc tantùm supplenda est.

750. — Sed hîc, posita sententia in praxi tenenda, quòd traditio instrumentorum sit etiam materia essentialis hujus Sacramenti, dubitatur 1. An sit de necessitate Sacramenti, ut unà cum calice et patena tradatur etiam utraque species, id est panis et vini? Negant probabiliter *Bon. p. 3. nu. 3. Sanch. lib. 7. c. 3. d. 12. nu. 17.* item *Fill. Henr. Diana, Dic. etc. apud Salm. c. 3. n. 45*, et dicunt, quòd, licèt ex præcepto utraque species tradenda sit, tamen sufficiat ad valorem Sacramenti, ut una sola conferatur. Probabiliùs verò affirmant *Holzm. cum Tann. Gob. ac Sporer, et Salm. l. c. cum Gran. Philib. Led. Vill. Averza, Diana* (seipsum retractante), *etc.* Ratio, quia per traditionem unius speciei non datur potestas directa ad totum Sacramentum; et cùm potestas sacerdotalis ad sacrificandum sit indivisibilis (prout diximus de *Eucharistia n.* 306.), et propterea non possit tradi nisi ad integrum Sacrificium offerendum, sequitur, quòd si ad utramque speciem consecrandam non detur, ad nullam detur. Et cùm hæc sententia sit probabilis, imò probabilior, omnino sequenda est in praxi, ut rectè ait *Croix n.* 2151.

751. — Dubit. 2. An validè ordinaretur qui tangeret hostiam, et non patenam? Affirmant communiter *Sporer n.* 23. *Tamb. l. 7. c. 5. §. 2. n. 5. Holzm. n. 80.* cum aliis; utque fere certum habent *Vasq. Conc. Pal. et Schilder apud Croix n.* 2153. Ratio, quia hostia et vinum sunt materia substantialis Sacerdotii, quibus principaliter significatur potestas in corpus Christi, et propter

solam decentiam ex præcepto Ecclesiæ usurpatur calix, et patena. Et idem consequenter dicunt *Sporer, et Tamb. ll. cc.* si tradatur calix cum vino, et hostia ibi immixta vel imposita sine patena. Hæc sententia revera videtur probabilissima. Sed *La-Croix l. c.* refert duos DD. à se consultos talem Ordinationem judicasse dubiam; et idem videntur sensisse *Bussæus tom.* 1. *p. Ordo n.* 2. *et Bon. p.* 3. *n.* 11, ubi dixerunt tutius esse « attingere immediatè ipsam patenam et hostiam, juxta ritum » Ecclesiæ ne Ordinandus periculo se exponat non recipiendi » Ordines. » Etenim in Decreto Eugenii assignatur pro materia Presbyteratûs *calix cum vino, et patena cum hostia.* Et in Pontificali dicitur : *Et cuppam calicis, et patenam simul tangunt.* Quapropter *Croix ibid.* (cui adhæret *Mazzotta tom.* 3. *p.* 229. *p. Quær.* 2.) non immeritò dicit consultum esse, ut talis Ordinatio repetatur sub conditione; quamvis enim prima sententia fere certa videatur, tamen *Lugo Resp. mor. lib.* 1. *dub.* 1. loquendo de Sacramento Baptismi, sic ait : « Licèt sententia negans » valorem Sacramenti, non æstimetur probabilis, nihilominus » ioret sufficiens motivum reiterandi, quia prudenter formidare » possumus, ne fortè sit probabile quòd sit invalidum, aut saltem » ne accedente judicio plurium DD. id successu temporis fiat » probabile. Atque *ib. dub.* 33. tractans de Sacramento Ordinis, idem asserit, dicendo, quòd esto quis quiescere posset in prima Ordinatione propter aliquam sententiam æstimatam moraliter certam, tamen non peccabit, si stante sententia opposita aliorum pro nullitate Sacramenti, « ad majorem animi quietem iterum » sub conditione ordinetur, quod etiam Episcopus licitè in gra- » tiam ejus poterit facere. » Et ratio videtur esse, quia ipsa anxietas de dubio, modò sit vehemens, justa est causa Ordinationem sub conditione iterandi. Et idem sentit *Croix n.* 2145. *cum Gobato*, qui ait posse Sacramentum Baptismi iterari *propter dubium* non apertè vanum.

752. Dubit 3. An validè ordinetur Sacerdos qui tantùm calicem et patenam tangit, non autem hostiam? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Habert. t.* 7. *p.* 172. *q.* 4. item *Baucius*, *atque Villal. ap. Escob. n.* 188 *et* 190. item *Bernal. Faber*, *et Ferdinand. ap. Croix n.* 2152. Hi dicunt hunc debere iterum sub conditione ordinari, ut à dubiis liberetur : et ab hac sententia non dissentiunt *Bon. et Bass.* allati in *Dub. præced.* dicendo tutius esse attingere patenam et hostiam, *ne Ordinandus periculo se exponat. Secunda* verò sententia communis et verior affirmat, et hanc tenent *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 2. *n.* 9. *Wigandt tr.* 15. *n.* 11 *et* 43. *Gonet et Isamb. apud Habert l. c. Mazzotta t.* 3. *p.* 229. *Dian. part.* 10. *tr.* 56. *Resol.* 88. *et Salm. c.* 2. *n.* 21. *cum Vasq. Aversa, Trull. etc.* ac *Escob. cum Led. Vega, Marchino, Vict. Num. Dicast. etc.* item *Scotus*, *Val. Con. Sporer*, *Rodr. et Gob. ap. Croix dict. num.* 2152. Ratio, tum quia non præscribitur ab Ecclesia tactus immediatus hostiæ, sed tantùm patenæ, ut patet ex Pontificali, ubi sic habetur: « Pontifex

» tradit cuilibet calicem cum vino, et patenam suppositam cum » hostia, et ipsi illam accipiunt inter indices et medios digitos; » et cuppam calicis, et patenam simul tangunt. » Tum quia vinum in calice contentum certè non tangitur immediatè; ergo nec requiritur, ut hostia immediatè tangatur: unde tum ob has rationes, tum ob communem Doctorum consensum bene dici potest hæc sententia moraliter certa. Cæterùm rectè advertunt *Salm. l. c.* curandum esse Ordinando, tam calicem quàm patenam et hostiam (quò meliùs) contingere, ut ab omni scrupulo se eximat.

753. — Dubit. 4. An validè ordinetur qui solùm calicem immediatè tangit, sed non patenam. *Prima* sententia quam tenent *Roncaglia p.* 125. *q.* 5. *R.* 3. *Croix n.* 2154. *cum Pal. Dicast. de Ord. num.* 205. *et Mazz. t.* 3. *p.* 229. dicit hunc reordinandum sub conditione, tum quia in Pontificali, ut supra, præscribitur tactus tam calicis quàm patenæ, tum quia tactus patenæ aliàs tunc esset potiùs moralis quàm physicus. *Secunda* verò sententia quam tenent *Palaus part.* 4. *n.* 20. *Esc. n.* 184. *Diana. part.* 6. *tr.* 8. *R.* 19. *cum Bauny, et Joan. Petit. Tamb. lib.* 7. *c.* 5. §. 2. *num.* 6. *cum Vasq. Val. Hurt. etc.* item *Conc. Aversa, et Trull. ap. Salm. c.* 2. *n.* 21. dicit hunc esse validè ordinatum, quia calix et patena tunc moraliter faciunt unum. Et hanc sententiam *Præpos. et Bosco ap. Croix l. c.* vocant moraliter certam: ego tamen censeo eam tantùm probabiliorem, sed primam non improbabilem, et ideo in praxi tenendam: quapropter dico, sub conditione talem Clericum esse reordinandum.

754. — Notandum, quòd carens Ordine Sacerdotii, vel Episcopatûs, invalidè exerceret eorum munera. Carentes autem aliis Ordinibus, licitè eos exercent, si Ordines sint minores; illicitè, si majores. Hinc graviter peccat Clericus, qui sine Ordine officium Diaconi, vel Subdiaconi solemniter excercet, et incurrit ipso facto irregularitatem, et excommunicationem, sed hanc ferendæ sententiæ, ex *c.* 1 *et* 2. *de Cleric. non Ordin. Min.* Vide de hoc puncto dicenda *l.* 7. *de Irregul. n.* 260. Utrùm autem eamdem pœnam incurrant laici taliter ministrantes (Vide dicta *de Sacram. Bapt. n.* 116. *v. Sed dub.* 1. ubi negativam sententiam tutati sumus.)

755. — Hîc aliqua libet adnotare de Ordinatione Episcopi, et I. Episcopus non potest validè ordinari, nisi ab alio Episcopo, ex Apostol. ad *Hebr.* 7. *Major à minori non benedicitur.* Ita *Pal. Sanch. Vasq.* etc. communiter cum *Salm. c.* 4. *n.* 2. Ad talem autem Ordinationem plura concurrunt, nempe impositio Libri Evangeliorum super scapulas ordinandi, unctio coronæ ordinati, et impositio manuum trium Episcoporum; item traditio baculi et annuli, ut *Croix n.* 2148.

Utrùm verò ad valorem exigatur trium Episcoporum assistentia, extra casum necessitatis, certum est 1. quòd hæc requiratur ex necessitate præcepti, ex *Nicæn.* 1. *c.* 4. *et Carthag.* 2. *cap.* 7; certum 2. videtur, ex commissione Pontificis in casu neces-

sitatis validè fieri Ordinationem ab uno Episcopo, ut asserunt *Croix n.* 2147 *Salm. c.* 4. *n.* 4. cum aliis fere communiter, contra *Pal. et Avers.* Sic enim communiter dicunt fecisse Apostolos, cùm Episcopos ordinabant; et sic fecisse plures Pontifices testatur *Cardenas*, et plures apud *Croix n.* 2147. ubi adest etiam decretum S. C. quo dicitur talem Ordinationem esse validam.

Ad quæsitum autem alii dicunt tres omnino requiri, et ita sentiunt *Tourn. t.* 10. *p.* 186. *et Holzm. num.* 76. item *Bellarm. Vasq. Con. Pal. Baro.* etc. apud *Salm. c.* 4. *n.* 6. Sic enim scripsit *Damasus* Papa in *Epist.* 4. *contra Chorepisc.* « Quod enim Epis- » copi non sint, qui minùs quàm à tribus sint ordinati Episcopis, » omnibus patet. » Alii tamen negant, ut *Sanch. S. Anton. Azor.* etc. cum *Salm. c.* 4. *n.* 8. Ratio, quia in Pontificali Rom. unus tantùm Episcoporum dicitur consecrator, alii verò assistentes; in aliis enim Sacramentis unus tantùm minister requiritur. Et probant ex Can. 1. Apostolorum apud Clement. ubi ex Decreto Simonis Apostolis dicitur: » Si aliquis ab uno Episcopo » ordinatus fuerit, is qui ordinatus est deponatur. » Si deponendus est, ergo est verè ordinatus. Utraque sententia est probabilis, unde in praxi omnino prima sequenda est, ut patet ex *Prop.* 1 damnata ab *Innoc. XI.* Et ratio est, quia cùm valde sit probabilis sententia (ut diximus *num.* 738.) Episcopatum esse verum Sacramentum distinctum à Presbyteratu, tenemur utique in ejus Ordinatione tutiorem partem sequi ad vitandum damnum commune; nam aliàs Sacerdotes ab hoc Episcopo ordinati manerent dubiè ordinati.

756. — « 1. Potest Episcopus extra diœcesim suis subditis » conferre primam tonsuram; quia non est Ordo. *Bon.* et alii, » cum *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 143. contra *Sanch. Barbos.* etc. »

Sed hoc non est certum. Quæritur igitur, an Episcopus possit conferre Tonsuram in aliena Diœcesi sine licentia Episcopi loci? Negant *Sanch. Cons. l.* 7. *cap.* 1. *dub.* 50. *n.* 2. *cum Salzedo, et Barbosa in Trid. sess.* 6. *c.* 5. *de Reform. cum Garcia, Campanile, Acunna, et Narbona.* Quia in Trident. *l. c.* vetitum est Episcopis exercere Pontificalia in aliena Diœcesi sine licentia ejus Ordinarii, et cùm prima Tonsura sit Ordo ut putant, non potest conferri sine Pontificalibus. Affirmant verò cum *Busemb.* ut supra, *Bon. p.* 2. *num.* 3. *Toletus. lib.* 1. *c.* 48. *n.* 7. *aliàs. c.* 49. *num.* 4. et *Azor. Henr. Vill. Molf. etc. ap. Barbos. et Lopez, Barbat. ac Rebuff. apud Sanch. ll. cc.* Ratio, quia, cùm sit sententia communior et probabilior inter Theologos, quòd Tonsura non sit Ordo, ideo bene potest et solet conferri privatim sine Pontificalibus, ad quod non requiritur licentia Episcopi loci.

757. — « 2. Quando dubium occurrit an Ordo sit verè collatus, » v. gr. quia materia fuit dubia, iterari potest et debet sub con- » ditione. Quando verò sunt rationes utrimque probabiles pro » nullitate, et validitate, ait *Dian. p.* 5. *tom.* 3. *R.* 47. *ex Gran.* » posse iterari sub conditione; imò debere, si sit Episcopalis, » vel Sacerdotalis: v. gr. si Sacerdos, vel Episcopus non teti-

» gisset vasa sacra, aut illud instrumentum, in cujus porrectione » imprimitur character. Excipit tamen Sacerdotem, qui immediatè tetigit patenam, sed non hostiam. Eum verò, qui non » tetigit calicem et patenam, dum forma proferebatur, sed » paulo post, posse quidem ad majorem animi sui quietem sub » conditione iterum ordinari, non tamen esse necessarium, docet » *Lugo resolut. mor. lib.* 1. *p.* 33. Rectè autem notat *Dian. l. c.* » etiamsi quis timeat, ne invalidè ordinatus sit, aut non recordetur se tetigisse Sacra vasa, aut se non tetigisse imaginetur, non » illico iterandum esse Ordinem, cùm sola oblivio, vel timor non » sufficiat ad prudens ac rationabile dubium, vel probabilitatem. »

758. — Quæritur, quomodo supplendi sint defectus commissi in Ordinatione? Distinguendum : Si defectus est circa accidentalia, nempe si defuerit unctio manuum Presbyteri initiandi, tunc quamprimum suppleri debet ab eodem Episcopo, si fieri potest : ita *Sanch. Cons. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 13. *n.* 4. *Elbel. n.* 28. *Croix. n.* 2200 *et* 2201. ac *Salm. cap.* 2. *n.* 25. *cum Soto, Trull. et Aversa.* Aliàs taliter ordinatus, si non curaret hujusmodi defectum suppleri, vel ante suppletionem in Ordine suscepto ministraret, peccaret graviter; non verò incurreret irregularitatem, ut rectè advertunt *Salm. l. c. et Sanch. num.* 5. *cum Sylo. Soto, Tamb. Ang. et Arm.* quia est irregularis qui ministrat in Ordine quem non habet; sed hic verè Ordinem habet. An autem qui ministraret ante suppletionem, quæ fieri deberet, alicujus defectûs dubiè essentialis circa valorem Ordinationis incurreret irregularitatem? Videtur negandum; nam qui est dubiè ordinatus, non potest dici absolutè non ordinatus. Notandum autem hîc 1. cum *Salm. num.* 26. *Sanch. et Soto*, hoc non intelligi, quando defectus esset in re levi, sed tantùm in gravi, nempe si defuisset unctio manuum, aut etiam addunt *Salm.* citantes *Sanch.*, si presbyterandus non protulisset verba consecrationis cum Episcopo, sed hoc non dicit *Sanch.* imò *l. c. n.* 5. tantùm dicit, quòd si initiandus non dixerit Canonem, talis cæremonia non esset repetenda. Notandum 2. cum *Croix n.* 2200, *et Aversa*, quòd si defectus fuerit occultus, occultè supplendus est, ad vitandum scandalum, et turbationem aliorum.

Si verò defectus est circa essentialia, nempe circa materiam, et formam, tantò magis est supplendus. Sed hîc quæres, an totum Sacramentum sit tunc supplendum? Resp. I. Si Sacramentum constet duplici materia et forma, ut in Ordinatione Sacerdotii (juxta probabilem plurium sententiam), nempe calice cum vino, ac patena cum hostia, atque impositione manuum; tunc si defectus est in parte antecedenti, nimirum in traditione calicis et patenæ, utique totum Sacramentum est iterandum, quia potestas supra corpus Christi mysticum fundatur in potestate supra corpus Christi reale; secus verò, si defectus est in parte posteriori, quia potestas ad corpus Christi verum, jam tradita est independenter à parte subsequenti. Ita *Salmantic. cap.* 2. *num.* 31. *et Croix num.* 2204. et alii passim. Resp. II. Si

tantùm pars materiæ fuerit, vel dubitetur an fuerit omissa, in Ordinatione sacerdotis, et Episcopi, totum equidem Sacramentum est iterandum; hinc si tradita sit patena cum hostia, et calix sine vino, ordinatio tota repeti debet, trădendo utramque materiam ut dicunt *Elbel. n.* 28. *et Croix n.* 2005. *cum Aversa*, et aliis pluribus; sic omnino tenendum juxta dicta *n.* 750. Dicunt autem *Salm. c.* 2. *n.* 32. hoc quidem tenendum in Ordinatione Presbyteratûs, et Episcopatûs, non autem aliorum Ordinum; quia in eis, si adest probabilitas pro valore Ordinis suscepti, non requiritur suppleri defectum, cùm in Sacerdotio postea suscipiendo omnis illorum potestas recipiatur. Sed non admittendum saltem pro Ordine Diaconatûs; nam in *cap. Presbyter, de Sacrament. non iterand.* loquens Pontifex de Ordinatione Diaconorum, dicit quòd si impositio manuum sit omissa, omnino sit repetenda; etsi probabile sit solam traditionem Libri esse de essentia.

759. — An autem husjusmodi defectus, tam essentiales quàm accidentales, debeant suppleri tempore designato ad collationem Ordinum? *Salm. c.* 4. *n.* 79. *cum Granad. etc.* dicunt posse suppleri quocumque anni tempore. Communiùs verò affirmant *Croix n.* 2200. *et Sanch. l. c. n.* 7. *cum Innoc. Panorm. et Arm. ex cit. c. Presbyter*, ubi, cùm fiat sermo de impositione manûs in Ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, sic dicitur: « Quod si » omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto » tempore ad husjusmodi Ordines conferendos cautè supplendum, » quod per errorem extitit prætermissum. » Mihi autem videtur sic distinguendum: Si defectus sit circa valorem Sacramenti, tunc supplendus est tempore ab Ecclesia statuto, ut censet secunda sententia, et hoc videtur non posse negari ex textu mox allato. Secus verò dicendum, si esset defectus accidentalis. Probabiliter verò dicit *Tamb. l.* 7. *c.* 5. §. 2. *nu.* 13. *cum Gran. et Quintanad. et Croix d. n.* 2200. *cum Aversa, et Gob.* et aliis universim ut asserit, quòd si ob solum dubium iteretur Ordo sub conditione, vel cæremonia aliqua, poterit iterari quovis die, et à quovis Episcopo; eodemque die poterunt simul conferri Ordines tam majores quàm minores, adhibitis solis solemnitatibus probabiliter necessariis ad valorem.

760. — « Resp. 4. Episcopus non potest ordinare, nisi subditos, » vel ratione originis (si scilicet in ejus diœcesi sint nati), vel » ratione domicilii, ex voluntate istic perpetuò habitandi; vel » ratione beneficii in sua diœcesi existentis. *Dian. p.* 8. *t.* 2. *res.* 8. » *Laym. Præp. etc. commun.* * (*Vel, adde, ratione familiaritatis* » *seu famulatûs, ex Trid. sess.* 23. *c.* 9. *de quo vide dicenda n.* 780. » *Ordinans autem non subditum sine licentia sui Ordinarii, sus-* » *penditur per annum à collatione Ordinum, ut habetur in c. Nullus,* » *et cap. Eos qui, de Temp. Ordin.*) * Quocumque autem horum » modorum sint subditi, licitè eos ordinat, ut habetur in *c. Cum* » *nullus, de tempore ordin. in* 6. et ex communi, *Henriq. Less.* » *lib.* 2. *cap.* 34. *d.* 19. »

761. — Notandum autem est I. ex Trid. *sess.* 23. *Can.* 7. de-

finitum esse, solos Episcopos esse ordinarios Sacramenti Ordinis ministros : Episcopus verò tantùm electus et confirmatus, licèt possit præbere licentiam subditis, ut ab alio Episcopo ordinentur, nequit tamen ordinare, nisi sit etiam consecratus ; Episcopus autem consecratus etiamsi sit degradatus, et Episcopatum renunciaverit, validè ordinare potest ; est commune cum *D. Th. suppl. q.* 3. *ar.* 2. *Salm. cap.* 4. *n.* 13. 14 *et* 15. Sed hîc plura sunt discutienda.

762. — Quær. 1. an Pontifex possit præbere simplici Sacerdoti facultatem ad conferendos Ordines? Distingue : quòd Tonsura, et Ordines minores à quolibet Sacerdote conferri possint ex commissione Pontificis, est commune cum *S. Th. Soto, Sanch.* Vide *Salm. c.* 4. *n.* 19. Negant tamen hoc communiter de Presbyteratu, tanquam de ministerio excellentissimo, qui à solo Principe Ecclesiæ supremam facultatem habente, prout est Episcopus debet impertiri. Ita *S. Th. d. q.* 38. *ar.* 1. *ac Palaus, Aversa, Nunn. et Granad. cum Salmant. n.* 25. contra *Escob. n.* 228. *cum Innoc. IV, Vasq. Angl. Hurt. etc.* qui dicunt nihil obstare, quin Papa possit simplici Sacerdoti facultatem tribuere ordinandi etiam Sacerdotes ; et probant ex Concilio Antioch. *Can.* 10. ubi, postquam dictum fuit Chorepiscopos posse ordinare Subdiaconos, statim additur : « Nec Presbyterum verò, neque Diaconum au» deant ordinare, præter conscientiam Episcopi, » id est ipso ignorante ; ergo poterant ipso sciente et consentiente. Dicunt autem Chorepiscopos esse simplices Sacerdotes, in quo consentiunt *Morinus, et Thomassinus apud Tourn. t.* 10. *p.* 204. *v. Una.* Sed rectè respondent idem *Tourn. p.* 205. *Bonac. p.* 4. *n.* 3. *et Pal. p.* 14. *n.* 9. *cum Bellarm. Conc. et Laym.* Chorepiscopos fuisse verè Episcopos, sed suffraganeos, qui non poterant ordinare sine consensu Episcopi civitatis ; et probant ex eodem Concilio Antioch. *d. Can.* 10. relato à *Tournely loc. cit.* ubi ante verba supra relata dicitur : « Qui Chorepiscopi nominantur, quamvis ut Episcopi » consecrati sint, etc. »

Quæstio igitur est de Diaconatu, et Subdiaconatu. Alii affirmant, ut *Croix. n.* 2212. *Holzm. n.* 85. *v. Dices.* 3. *cum Vasq. Tann. Henno, et Herinc. Ronc. p.* 125. *c.* 2. *q.* 1. *cum Diana, Pal. p.* 14. *n.* 10. *cum Victor. et Major. et Escob. n.* 225. *cum Rodr. Trull. Hurt. Gab. Aversa Ang. etc.* et probant ex indulto concesso Abbatibus Cisterciensibus ab Innocent. VIII, an. 1489, cujus Bullam testantur observasse *Victor. Vasq. et Rodr. apud Frassen. tom.* 12. *p.* 103. qui refert verba Bullæ, nimirum : « Ne » Monachi pro suscipiendis Subdiaconatûs et Diaconatûs Ordi» nibus extra Claustrum discurrere cogantur, tibi et successori» bus, ut Religiosis Subdiaconatûs, et Diaconatûs Ordines con» ferre possitis, auctoritate Apostolica indulgemus. » Alii verò negant, ut *Sot. Bell. Con.* et cum *S. Th.* qui expressè docet 3. *part. qu.* 3. *art.* 1. *ad* 5. Papam non posse committere simplici Sacerdoti, ut majores Ordines conferat. Alii demum probabiliter, cum *Salm. c.* 4. *n.* 28. *Led. Gran. Avers. Suar. etc.* negant de Diaconatu

cujus ministerium est immediatè ad corpus Christi tangendum, illud fidelibus distribuendo; affirmant verò de Subdiaconatu, quia ejus munus non habet relationem tam immediatam ad Christi corpus. Neque huic obstare dicunt *Salm.* doctrinam *D. Thomæ*; nam (ut aiunt) S. Doctor tantùm ibi exclusit Ordines majores, qui semper in Ecclesia pro sacris habiti sunt, ut infertur ex verbis ipsius Angelici, qui loquitur de Ordinibus, qui habent immediatam relationem ad corpus Christi; sed notum est (ut ostendit *Tourn. tom.* 10. *p.* 150. utque diximus *tom.* 3. *l.* 3. *n.* 831.) quòd Ordo Subdiaconatûs non fuerit computatus inter sacros, nisi Seculo XI ab Urbano II, ut habetur in *cap. A multis, de ætate, et qualit. præfic.* neque Subdiaconatus immediatam habet relationem ad corpus Christi, ut loquitur *D. Thomas;* soli enim Sacerdotes possunt Eucharistiam conficere, soli Diaconi eam deferre, aut ministrare. De indulto autem concesso Cisterciensibus conferendi etiam Diaconatum, dubitant *Salm. n.* 29. cum pluribus aliis; vel censendum dicunt, in hoc Papam secutum fuisse probabilem opinionem eorum qui dicunt in hoc bene posse Pontifices dispensare.

763. — Quær. 2. An Abbates possint conferre Tonsuram et Ordines minores aliis quàm sibi subditis Regularibus? Olim bene poterant ex privilegio eis concesso in VII Synodo, ut habetur in *cap. Quoniam, Dist.* 169. Attamen Trid. *sess.* 23. *c.* 10. sic sancivit: « Abbatibus... non liceat in posterum... cuiquam, » qui regularis subditus sibi non sit, Tonsuram vel minores Ordi- » nes conferre... non obstantibus quibusvis privilegiis... consue- » tudinibus, etc. » Hoc tamen Decreto non obstante, dicunt *Escob. n.* 210. *Sanch. Con. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 20. *cum Cov. Archid. Felin.* etc. ac *Salm. c.* 4. *n.* 35. *cum. Molf. Leand. et Aversa* probabilissimum esse Abbates (saltem primates qui Episcopalem habent jurisdictionem, ut limitant iidem *Sanch. n.* 23. *et Salm. l. c. cum Molf. Aversa, etc.* contra alios, qui cum *Escob.* omnibus Abbatibus id concedunt) posse etiam hodie Ordines minores conferre non solùm sibi subditis, sed adhuc secularibus qui Litteras dimissoriales à suis Prælatis acceperint. Admittunt verò *Salm. n.* 38. *cum Laym. Azor. Tamb. Leand. etc.* quòd Abbates mitrati, et ab Episcopo benedicti, vel potestatem habentes Pontificalia exercendi, ut ait *Philip. ap. Salm. n.* 32. possint ordinare seculares sibi subditos, vel alios habentes Litteras dimissorias à suis Prælatis; quia hi ratione licentiæ suorum Prælatorum jam fiunt subditi prædictorum Abbatum. Et sic testantur pluries decisum fuisse à S. C. *Barbosa, Diana*, et alii *ap. Salm. l. c.* Sed omnes istæ opiniones hodie non sunt ampliùs probabiles, dum in decreto Sacr. Congr. Conc. edito 17 Januar. ann. 1642. (quod referunt in extensum *Croix. n.* 2190. *et Fagn. in c. Aqua, de Consecr. Eccl. à n.* 8. *ad* 19. et de quo etiam mentionem facit Bened. XIV *de Synod. l.* 2. *c.* 11. *n.* 12.) approbante Urbano VIII, et inviolabiliter observari jubente, statutum fuit, reprobata omni contraria opinione Abbates, Benedictinos Congr. Cassinensis seu

alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Instituti, habentes etiam jura Episcopalia, et facultatem Ordines minores conferendi, non posse ordinare, præter suos subditos regulares, alios sive regulares, sive seculares, etiam habentes dimissorias à suis Ordinariis. Et ibi imponitur suspensio tam ordinantibus, quàm concedentibus Dimissorias, si aliter egerint. Item hîc notandum, quòd eadem S. C. die 17 *Decemb.* 1718. (ut refert idem Bened. XIV, *n.* 15.) declaraverit in quadam causa Abbatis S. Rufilli, quòd etiamsi constaret de territorio separato, in quo prædictus Abbas habebat jurisdictionem quasi Episcopalem, non posset concedere litteras dimissorias suis subditis, cò quòd obstabat Trident. *sess.* 23. *c.* 10. ubi dictum fuit : « Nec... Abbates, et » alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque etiam Ec- » clesiarum Cathedralium, litteras dimissorias... Clericis secu- » laribus, ut ab aliis ordinentur, concedant, sed harum... Or- » dinatio ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, » pertineat. » Sunt tamen excipiendi (ut advertit præfatus Benedict. XIV, *n.* 16.) aliqui Abbates, qui ex privilegio speciali post Tridentinum obtento possunt suis subditis secularibus litteras dimissorias concedere, ut sunt Abbas Cassinensis ex privilegio Sixti V, et Abbas Cavensis ex privilegio Pauli V, et alii qui sunt adnotati Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii.

An autem Abbates, non existentes in aliena Diœcesi, sed habentes propriam et omnem jurisdictionem Episcopalem, possint dare Dimissorias suis subditis secularibus ? Affirmant *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 2234. *Aversa, cum Molfes.* qui affert Declarationem S. C. et *Marchin.* qui affert Decisionem Rotæ. Sed *P. Zacharia ibid.* refert oppositum sancitum fuisse aliàs tam à S. C. quàm à S. Rota. Cæterùm Abbates qui possunt Ordines minores conferre ex privilegio, bene etiam possunt dare Dimissorias, ut de mandato Clement. VIII censuit S. C. *ap. eumd. Croix l. c. n.* 2236.

764. — Hîc dubitatur 1. An Abbates qui possunt suos subditos regulares, et professos ordinare, possint etiam ordinare novitios suos ? Negant *Palaus numer.* 14. *et Barbosa, Sayr. Rodr. etc. apud Escob. n.* 211, quia novitii non possunt dici propriè regulares et subditi, dum ad seculum liberè possunt redire. Sed probabiliùs affirmant *Laym. c.* 9. *nu.* 2. *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 10. *n.* 22. *Escob. num.* 213. *cum Suar. et Salm. c.* 4. *n.* 39. *cum Leand. et Pelliz.* et probabile putat *Croix num.* 2199, quia nomine Regularium in favorabilibus veniunt etiam novitii.

765. — An autem tales novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatûs, an verò originis, aut domicilii ? *Suarez. et Henr. ap. Croix n.* 2199. tenent ordinandos esse ab Episcopo originis, vel domicilii. Sed *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 39. *num.* 20. *Pal. p.* 11. *n.* 8. *et Delbene dub.* 3. *sect.* 8. *n.* 7. et idem tenet *Fagnan.* cum aliis in *c. Cùm inter vos, de Sent. et re jud. n.* 8. censent bene posse ordinari ab Episcopo loci, ubi est novitiatus, quia novitii ibi degentes jam habent animum ibi perpetuò manendi. Utra-

que sententia est probabilis, ut rectè dicunt *Croix l. c. et Mazz. t.* 3. *p.* 242. Modò (omnino addendum dico) novitius per notabile tempus jam manserit in novitiatu, et juramentum præstet ibi quantùm in se est et perpetuò manendi, juxta dicenda *n.* 770. *ad* V.

766. — Dubit. 2. An Abbates ordinantes non subditos validè ordinent? Negat *Suar. Aversa* cum *Croix n.* 2191. Sed veriùs affirmant *Sanch. Pell. Tamb.* etc. cum *Salm. c.* 4. *n.* 40. Quia talis facultas jam invenitur Abbatibus concessa in corpore juris, ex *d. c. Quorumdam, Dist.* 69. Concilium autem Trident. et Decretum S. C. supra relatum videntur interdixisse tantùm exercitium talis facultatis; qua de re Abbates illicitè ordinant, sed non invalidè. Et sic (ut refert Bened. XIV, *de Synodo l.* 2. *c.* 11. *n.* 13.) declaratum fuit à S. C. die 23 Nov. 1641. et confirmatum die 16 Martii 1726, ubi dictum fuit hujusmodi ordinatos ab Abbatibus privilegium habentibus, indigere tantùm absolutione et rehabilitatione à Sede Apostolica, sed non reordinatione, tanquam validè ordinatos. Idque magis patet ex Decreto approbato ut supra ab Urb. VIII, ubi imponitur suspensio Ordinatis ab hujusmodi Abbatibus, ergo ipsi jam habentur pro validè ordinatis.

767. — Notandum II. Probabile esse Ministrum conferentem in mortali Ordines minores non peccare mortaliter, quandoquidem satis probabile est, quòd tales Ordines non sint Sacramenta juxta dicta *n.* 736. Certum est autem, quòd tam conferens (etiam Ordines minores) innodatus aliqua censura, graviter peccabit, et incurret irregularitatem exercens actum ordinationis, quàm suscipiens cum censura pariter peccabit, et incurret suspensionem ab Ordine suscepto. Vide *Salm. c.* 4. *n.* 71.

768. — Notandum III. Regulares ex *c. Cum Nullus,* §. *fin. de Temp. Ord. in d.* debere suscipere Ordines ab Episcopo, in cujus Diœcesi est Monasterium, ubi tunc commorantur. Et quamvis S. Pius V concesserit privilegium Religiosis, ut possent ordinari ab alio quàm ab Episcopo loci, ubi degunt; attamen (ut refert *Conc. p.* 35. *n.* 10.) Gregorius XV hoc privilegium revocavit; hancque revocationem confirmarunt Clemens VIII et Benedictus XIII in Bulla, *In suprema,* edita 23 Septembris 1724, et novissimè N. P. Benedictus XIV in Bulla quæ incipit, *Impositi nobis,* an 1747. Item notandum, quòd S. C. (ut refert *Ronc. cap.* 2. *quæst.* 3.) de mandato Clementis VIII edidit Decretum, ubi declaratum fuit, quòd si ille Episcopus non habeat Ordinationem, tunc Superior poterit subditis Dimissorias dare ad quemcumque alium Episcopum: præcipitur tamen ibi Regularibus, ne ex industria differant Ordinationes suorum subditorum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus non est habiturus Ordinationem, vel abfuturus est, contra id quod ait *Gob. ap. Croix n.* 2193. Et præcipitur observantia hujus Decreti sub pœna privationis vocis, et officii. Hæc omnia confirmavit Bened. XIV in mox citata Bulla, et insuper statuit, quòd si

Episcopus Diœcesanus fuerit absens, vel non habuerit Ordinationem, non possit Religiosus ab alio ordinari, nisi ostendat attestationem Vicarii Generalis Cancellarii, aut Secretarii ejusdem Episcopi; aliàs tam ordinans, quàm sic ordinatus incurrunt censuras et pœnas quas incurrunt qui ab aliquo Episcopo ordinantur sine Dimissoriis. Item statuit, quòd talis Regularis examinari debeat ab Episcopo ordinante. Item quòd privilegia alicujus Ordinis, ut ejus Religiosi ordinentur à quocumque Episcopo, debeant esse nominatim, non verò per communicationem. Item quòd Regulares nequeant aliò discedere, ut ordinentur, et postea redire ad pristinum domicilium ad hoc, ut examinentur ab Episcopo loci. Dicit autem *Ronc. cum Fag. et Passer.* quòd si Monasterium sit in loco nullius Diœcesis, possint ejus Religiosi ordinari ab Episcopo viciniore. Omnes autem Regulares exempti à Prælatis suis Dimissorias accipiunt. Vide dicenda *n.* 790.

769. — Notandum IV. Ad licitè Ordines suscipiendos requiritur ex *Trid. sess.* 23. *c.* 3 *et* 8. ut initiandus (etiam prima Tonsura, ut DD. communiter intelligunt, cum *Salm. c.* 4. *n.* 43.) ordinetur à proprio Episcopo, vel ab alieno, sed de ejus licentia. Sin autem, ipse peccat graviter, et suspenditur ab exercitio Ordinis suscepti, donec proprius Episcopus voluerit; et ordinans incurrit suspensionem à collatione Ordinum per annum: et interim, si suspensio sit notoria, sive de facto, sive de jure, sui subditi Clerici (non autem laici) possunt ordinari sine ejus licentia *ab Episcopis vicinis*, ut expressum habetur in *c.* 2. *de Temp. Ord. in* 6.

770. — Hîc autem maximè advertere oportet ea, quæ statuuntur super hac materia in Bulla *Speculatores*, edita an. 1694, ab Innoc. XII, quam in extensum affert *Croix n.* 2166. et sunt sequentia:

I. Non sufficit, quòd quis statim ab aliquo Episcopo Beneficium sit accepturus, ut ab eo ordinari possit, vel primam Tonsuram accipere.

II. Initiatus Tonsura vel Minoribus à proprio Episcopo, non potest ulteriùs ordinari ab alio titulo Beneficii, nisi exhibitis priùs litteris Testimonialibus Episcopi tam originis, quàm domicilii super suis natalibus, ætate et moribus.

III. Nulli Episcopo etsi Cardinali liceat externum, sibi non subditum ratione originis, vel domicilii, ad Clericalem Tonsuram promovere prætextu cujusvis Beneficii ecclesiastici ei statim conferendi, seu ad quod à Patronis præsentatus, seu nominatus fuerit. *Præterea,* ut quis possit ordinari titulo Beneficii ab Episcopo non proprio, requiritur ut Beneficium actu possideatur, et de se sufficiat ad congruam sustentationem sine supplemento Patrimonii. Quare non bene *Salm. de Ord. c.* 4. *n.* 51. cum aliis dicunt sufficere Beneficium etiam tenue pro titulo ad suscipiendos Ordines. Quamvis (ut rectè notat *Croix n.* 2177. *cum Bon. Barbos. et communi*, contra *Less.* etc.), quoad alios effectus, sufficiat quodcumque tenue Beneficium, ut quis subditus fiat.

Unde autem desumatur congruitas Beneficii quoad effectum Ordinationis, vide dicenda *n.* 815. *v. Not.* 1.

IV. Qui fortuitò nascitur alicubi, debet ordinari ab Episcopo loci, ubi pater natus est (nisi pater postea ibidem, ubi natus est initiandus, contraxerit domicilium.) Debet tamen obtinere litteras Testimoniales, si illic, ubi natus est, tandiu moratus sit, ut ibi potuerit contrahere impedimentum. Sicut pariter indiget Testimonialibus Episcopi originis, qui in loco suæ originis similiter impedimentum contrahere potuerit.

V. Ille tantùm censendus est subditus ratione domicilii, qui aliquò venit animo perpetuò ibi manendi, et hunc animum probet vel per habitationem decennii, vel per ædificationem domûs cum asportatione majoris partis bonorum, manendo simul ibi per aliquod notabile tempus; debetque jurare se hunc animum tunc habere.

VI. Ut Episcopus possit aliquem ordinare titulo familiaritatis, oportet ut per triennium eum aluerit secum in suo actuali servitio, eidemque intra mensem conferat Beneficium sufficiens ad congruam sustentationem, cum Testimonialibus Episcopi originis, et domicilii.

VII. Episcopus originis, sive domicilii potest à suis subditis, etiam cum sua Dimissoria ab alieno Episcopo ordinatis, petere ut intra aliquod tempus exhibeant Ordinum susceptorum Testimoniales, in quibus inseratur observata esse, quæ in hac Bulla præscribuntur; aliàs potest eos suspendere ab exercitio suscepti Ordinis.

771. — « 1. Qui in una diœcesi est natus, in altera habet domicilium, in tertia beneficium, à quovis trium illorum Episcoporum potest Ordines, vel Dimissorias accipere. *Præp.* » *qu.* 1. *d.* 14. *Laym. l.* 5. *t.* 9. *c.* 9. *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 8 *et* 9. » ubi cum *Aversa*, et aliis 3. contra *Barb.* dicit, etsi ab uno » eorum acceperit Ordinem unum, posse alterum ab alio acci- » pere. * (*Vide dicta n. præced. infra n. II.*) *

772. — « 2. Potest quis ordinari ut originarius, ubi ipse, vel » pater ejus est natus. *Barb. Zerol. Aversa*, et alii novem cum » *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 12. Non tamen ordinari ab Episcopo, in » cujus diœcesi natus est fortuitò : v. g. quia mater ibi itineris, » vel negotiorum causa degebat, quia non contrahit ibi jus ori- » ginis, sed ubi parentes domicilium habent; ibi enim natus esse » censetur. *Sanch.* et alii octo, cum *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 11. contra » *Hurtad.* * (*Vide n. præc. n. IV.*) *

773. — « 3. Qui in diversis Episcopatibus habet duo domi- » cilia, in quibus æqualiter, etsi non mathematicè, habitat, potest » ab utriuslibet loci Episcopo ordinari; quia utrique est subditus » ratione domicilii. *Præpos. loc. cit. Sanch. Aversa*, etc. cum » *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 14. Ejus tamen filius ab illo tantùm, in cujus » diœcesi est natus. Quòd si fortuitò extra utriusque diœcesim » sit natus, ab utrovis potest ordinari; quia uterque censetur » ejus Episcopus originis, cùm non sit potior ratio de uno, quàm

» de alio. *Præp Dian. l. c.* Natus autem ex fornicatione, matris » potiùs, quàm patris domicilium sequitur. *Præp. Dian. l. c.* » *R.* 18. »

774. — Potest quis ordinari ab Episcopo Beneficii, licèt Beneficium sit simplex, modò sit perpetuum, et initiandus illud jam possideat. Et idem dicitur de habente Commendam perpetuam, quæ transeat in titulum. *Ita Sanch. Trull. Ao. Phil.* etc. cum *Salm. c. 4. num.* 51 *et* 52. *comm.* Dicunt *Tamb. de Ord. c.* 8. *n.* 21. *cum Dian. et Bord. ac Salm.* cum iisdem Authoribus, quòd sufficiat Beneficium etiam tenue : sed hoc expressè reprobatur in d. Bulla *Speculatores n.* 770. *ad n.* III. ex qua requiritur Beneficium sufficiens ad sustentationem de se, sine supplemento patrimonii, vide apud *Croix n.* 2168. Et hîc notandum cum *Croix n.* 2178. non sufficere titulum servitii mensæ, vel Ecclesiæ, aut Missarum; quia revera hæc non sunt Beneficia. An autem ex Beneficio detrahenda sint onera Missarum? S. C. (ut refert Bened. XIV *Notif.* 26. *n.* 6.) die 17 Jul. an. 1723 respondit, id relinquendum arbitrio et conscientiæ Episcopi. Nota verò, quòd in nostro Regno Beneficium, ut quis possit cum eo ordinari, debeat ascendere, detractis oneribus, saltem ad medietatem taxæ statutæ pro patrimonio. Vid. infra *n.* 830.

775. — Sed dubit. 1. an Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis cum aliquo, eodem modo quo posset dispensare cum eo Episcopus domicilii? Negant *Nav. et alii;* sed verius affirmant *Barb. Alleg.* 4. *n.* 54. et *Salm. c.* 4. *n.* 53. *cum Garc.* et *Trull.* quia, cùm talis Ordinandus jam fiat subditus Episcopi Beneficii quoad Ordines, fit etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines; modò, intelligendum, accedat necessitas vel utilitas (respectivè ad Ordinem qui confertur) Ecclesiæ, cui Ordinandus adscribitur, juxta dicenda *n.* 795.

776. — Dubit. 2. an ritè Episcopus ordinet aliquem cui ideo contulit Beneficium, ut possit eum ordinare? Negant *Quaranta, Barb.* etc. apud *Salm. c.* 4. *n.* 54. quia talis collatio esset in fraudem. At valde probalile est quòd possit, ut tenent *Tamb. de Sacr. Ord. c.* 8. *n.* 21. *cum Leandr. Bord. Dian. et aliis;* et huic sententiæ favent *Salm. c.* 4. *n.* 53. *cum Trull.* Ratio, quia nullo modo fraudat legem qui utitur jure suo, ex Reg... juris in 6. *Non censetur dolo facere, qui utitur jure suo.* Habetur autem in *c. Cum nullus, de temp. Ord.* quòd indistinctè concessum sit Episcopis ordinare alienos ratione Beneficii.

777. — « 4. Qui plura habet in diversis diœcesibus beneficia, » potest à quolibet illorum Episcoporum ordinari. *Garc. Præp.* » *l. c.* etc. *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 25. *(*Idem dicunt Salm. c.* 4. *n.* 45. » *cum Pal. Trull. etc. In expositis autem spectatur locus, in quo* » *expositi sunt; Salm. ib.*)*

« Studiosi qui in Universitate habitant, etiam ultra decen- » nium, animo redeundi in patriam, non contrahunt ibi domi- » cilium, atque adeo ab ejus loci Episcopo ordinari non possunt. » Imò si isthic ducant uxorem, nec filii eorum; sicut enim is non

» dicitur Episcopus domicilii respectu patris ; ita ut nec Episco-» pus originis respectu prolis, quæ nata fingitur in domicilio pa-» tris. *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 15 *et* 17.»

778. — Notandum 1. quòd, licèt ad alios effectus, etiam ad suscipienda Sacramenta, ut domicilium acquiratur, sufficiat, quòd quis incipiat alicubi habitare animo ibi perpetuò manendi; ad effectum tamen suscipiendi Ordines, ultra prædictum animum requiruntur alia in Bulla *Speculatores* enumerata *d. n.* 770. *infra n.* V. et præcipuè juramentum de ipso animo perpetuò ibi manendi.

Notandum insuper, quòd, ut quis ordinari possit ratione domicilii, requiratur, ut præstet juramentum de domicilio ibi contracto, ex Decl. S. C. quam refert *P. Zachar. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2166. Adhuc autem filiusfamilias vivens seorsum à patre potest domicilium acquirere, ex *l. Placet*, et *l. Non utique, B. Ad Munif.* Idemque decrevit S. C. (ut testatur *P. Zachar. ad n.* 2180.) de infante seu impubere. Bene tamen advertunt *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 23. *nu.* 1 *et* 2. *Bonac. p.* 4. *num.* 11 *et* 12. *Pal. p.* 15. *et Salm. c.* 4. *n.* 48. *cum Aversa, Trull. Dic. et Philib.* quòd si quis post domicilium contractum habeat animum aliò se transferendi, bene posset ordinari ab Episcopo loci in quo commoratur : ad domicilium enim perdendum, non solùm requiritur animus discedendi ab illo, sed etiam actualis recessus ; ut patet ex plurib. Declar. Sacr. Congr. ut refert *P. Zachar. apud Croix l.* 6. *c.* 2. *n. cit.* 2176.

779. — Notandum 2. quòd Barones, eorumque filii gaudeant domicilio suorum feudorum, etsi ibi non habitent, ac propterea ordinari possunt ab illorum Episcopo. Ita *Barb. Avers.* apud *Croix n.* 2180. Idem dicunt *Salm. l. c.* cum *Sanch. Trull. Barb. Gob. Rebuff.* apud *Croix ibid.* de Senatoribus, et officialibus perpetuis alicujus loci, eorumque filiis ; sed meritò hæc ait *Croix ibid.* non esse conformia intentioni Bullæ *Speculatores* relatæ, ubi, ut vidimus, requiritur, ut Ordinandus ratione domicilii per notabile tempus ibi permanserit, et habeat animum, ac juret ibi perpetuò manendi.

780. — Fit etiam aliquis subditus Episcopi quoad Ordines suscipiendos ratione *familiaritatis*, seu famulatûs : modò (ut sancivit *Trid. sess.* 23. *c.* 9.) « per triennium secum fuerit com-» moratus, et Beneficium, quacumque fraude cessante, statim » reipsa illi conferatur. » Putat hîc *Vasq.* sufficere, si Episcopus animum habeat conferendi Beneficium quamprimum vacaturum ; sed communiter dicunt *Avers. Phil. aliique* cum *Salm. c.* 4. *n.* 55. Beneficium debere esse jam vacans ; licèt ante Ordinationem non conferatur, ut *Sanch. Led.* cum *Salm. n.* 55. Per relatam tamen Bullam *Speculatores* sufficit, si Beneficium conferatur intra mensem. Vide *n.* 770. ad *n.* VI. Declaravit autem S. C. non posse Episcopum titulo familiaritatis aliquem ordinare, etiamsi det ei pensionem, aut patrimonium. Vide *P. Zachar. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2167. Nomine autem *familiarium* in-

telliguntur omnes, qui Episcopo famulantur, et vivunt ejus expensis, etsi in ejus ædibus non habitent, modò degant in loco, ubi est Episcopus, vel prope; secus si distent per decem leucas, ut dicunt aliqui; vel duas dietas, juxta alios apud *Salm. l. c.*

Dicit autem *Barb. de offic. Episc. Alleg.* 5. *n.* 12 *et* 13. *cum Garc. et Armendar.* qui hoc referunt decisum à S. C. (contra *Escob. n.* 330. qui citat pro se *Marchin. et Leand.*) Episcopum posse ordinare suum familiarem triennalem etiam ad titulum patrimonii, vel pensionis pro necessitate vel utilitate Ecclesiæ, cui ille est adscribendus; imò *Vasq. et Gabr.* censent posse eum ordinare, etiamsi non habeat patrimonium; sed hanc opinionem *Barb. ibid.* meritò falsam vocat. Præterea, *Renzi de Ord. c.* 1. *sect.* 3. *q.* 13. *et Barb. num.* 8. *cum Garc. Riccio, et Molf.* (qui etiam decisum à S. C. asserunt) sufficere aiunt triennium adhuc incœptum antequam fuisset Episcopus. Advertunt tamen communiter *Renzi l. c. cum Pal. Tamb. Marchin. et Leand. ac Barb. n.* 9. *cum Molf. et aliis*, tempus triennale debere esse continuum; hoc verò intelligendum moraliter, unde censet *Rensi ib.* non interrumpi triennium, si familiaris per aliquod tempus aliò discedat; idque probat ex *c. fin. de Verb. sign. n.* 6. ubi interrogatus à Papa, quis veniret nomine Clericorum suorum, respondit, venire Clericos familiares continuò domesticos commensales, etiamsi aliquando pro suis negotiis abesse contingat. Item advertunt *Renzi q.* 12. *Sanch. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 27. *n.* 3. *et Barb. n.* 14. *cum Nav. Sayr. Ugol.* et aliis pluribus, non posse Episcopum dispensare super interstitiis cum familiari ordinando ad titulum Beneficii statim conferendi, quia hic nondum est subditus, et ita refert decisum à S. C. *Garcia ap. Renzi l. c.* Bene tamen poterit dispensare post collatum Beneficium, quia ratione Beneficii collati jam fit subditus, ut dicunt *Piasec. et Campanile apud Barb. n.* 15. et pariter id à S. C. decisum refert *Pitton. de Episc. n.* 292. die 26 Maii 1594. Sed intelligendum (ut diximus *n.* 775.), si adsit necessitas vel utilitas Ecclesiæ.

Quæritur, an famuli famulorum Episcopi possint ex hoc eodem titulo ab illo ordinari? Affirmant *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 20. *n.* 24. *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 145. *Salm. c.* 4. *n.* 57. *Avers. Henr.* modò absit fraus, nempe, si ad hoc Episcopus permittat familiares suos plures famulos habere, ut possit eos ordinare; et modò omnes expensis Episcopi alantur, ut advertunt *ibid. Salm. cum Henr.* Ratio, quia hi omnes revera tunc tanquam famuli ipsius Episcopi reputantur.

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando.

781. Quinam validè aut invalidè ordinentur? —**782.** An validè ordinentur infantes? — **783.** Quæ requirantur, ut quis licitè ordinetur ap. Busemb. — **784.** I, ut sit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, etc. An autem remaneant ordinati

irregulares, etc. quos Episcopus protestatur se non intendere ordinare? — **785.** II. Animus clericandi. Dub. 1. An peccet suscipiens Ordinem, nolens ascendere ad superiorem? Dub. 2. An peccet Clericus in minoribus, si uxorem ducat? Dub. 3. An peccet suscipiens Tonsuram ad effugiendum forum?—**786.** III. Ut sit confirmatus. — **787.** IV. Ut habeat Litteras dimissorias. Not. 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare. Not. 2. Licentia data non expirat morte concedentis. Not. 3. Episcopus confirmatus potest Dimissorias concedere, non verò suspensus, etc. Not. 4. Potest Episcopus eas dare etiam in aliena Diœcesi existens. Not. 5. Non potest verò Vicarius Generalis. — **788.** Not. 6. Quid de Capitulo Sede vacante? Not. 7. Quid de Abbatibus? Not. 8. A quibus debeant habere Dimissorias Regulares? Not. 9. Quid, si Papa det licentiam cum clausula, ut quis ordinetur *à suo Ordinario tantùm?* Not 10. Potest Episcopus ordinare habentem Dimissorias. Not. 11. An Ordinatio debeat fieri à certo Episcopo designato? Not. 12. Sufficit licentia oretenus. — **789.** Dub. 1. An Episcopus possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis? Dub. 2. An Episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, etc.—**790.** V. Examen de scientia, juxta qualitatem Ordinis suscipiendi. —**791.** Qu. 1. Quæ debeat scire sacerdos præsertim circa Sacramentum Pœnitentiæ? Qu. 2. An illiterati sint irregulares? Qu. 3. An in Regularibus minor scientia requiratur? — **792.** Quid ultra notandum circa examen? VI. Titulus sustentationis, de quo infra ex n. 813. — **793.** VII. Ut Ordines gradatim suscipiantur. — **794.** VIII. Ut Ordines suscipiantur tempore debito. Utrùm in Festis liceat ordinare in Minoribus plusquam duos? — **795.** IX. Ut serventur interstitia. — **796.** An qui eadem die suscipit duos Ordines sacros, incurrat suspensionem? Quid, si in Sabbato suscipit unum, alium in Dominica? Dub. 1. An hæc suspensio sit latæ sententiæ? Dub. 2. An incurrat suspensionem qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis? — **797.** An liceat eadem die suscipere quatuor Ordines minores cum Subdiaconatu? Dub. 1. An excuset consuetudo contraria? Dub. 2. An taliter ordinatus incurrat suspensionem? Dub. 3. An Regulares possint ordinari extra tempora? Dub. 4. An ipsi tunc possint ordinari in quovis Festo duplici? Quid de initiandis in tribus diebus festivis? — **798.** X. Ut servetur locus debitus, et existentia Episcopi in propria Diœcesi. — **799.** XI. Ætas debita; aliàs incurritur suspensio. Dub. 1. An eam incurrat qui ordinatur ante ætatem ex ignorantia crassa? Dub. 2. An mala fide ordinatus ante ætatem, possit, ea completa, Ordinem exercere? Dub. 3. An incurrat irregularitatem suscipiens Sacerdotium ante ætatem? An autem irregularitatem incurrat, qui ordinatur irretitus censura? Vid. ibid. v. Utrùm. — **800.** Quomodo computanda ætas? Dub. 1. An possit ordinari mane, qui vesperè complet ætatem? Dub. 2. An computandus annus bissextilis? — **801.** XII. Exercitium Ordinis suscepti. XIII. Sumptio Eucharistiæ. XIV. Probitas vitæ. — **802.** XV. Vocatio divina. Quæ sint ejus signa? — **803.** An peccet graviter qui sine vocatione ordinatur? An peccet Episcopus hunc ordinans? — **804.** Hæc vocatio tantò magis requiritur ad Episcopatum, et Parochiam suscipiendam. — **805.** Quæ sint Officia Ordinatorum?

781. — « Resp. 1. Ad validam ordinationem requiritur et » sufficit, ut mas sit baptizatus. *S. Thom. sup. qu.* 39. *a.* 1. *Con.* » *d.* 20. *d.* 10. *Vasq. Fill. t.* 9. *c.* 4. *quæst.* 2. »

Unde resolves :

« 1. Incapax Ordinum est, et quidem jure divino I. Fœmina. » *Vasq. Reg. Fill. l. c.* *(*Ita S. Th. suppl. q.* 39. *a.* 1. *Salm. de* » *Ord. tr.* 8. *c.* 5. *n.* 6. *et alii communiter ; estque de fide defini-* » *tum in c. Nova. de Pœn. et rem.*) * II. Hermaphroditus, in » quo sexus fœmineus prævalet. *Fill. l. c.* Quòd si autem in eo » incipiat prævalere post Ordinationem validam, non potest » validè consecrare, vel absolvere, licèt characterem sacramen- » talem retineat. *Lug. resp. mor. l.* 1. *d.* 21. III. Non bapti- » zatus, *ib.*

« 2. Validè ordinantur 1. Perpetuò amentes, cæci, muti, pri- » vati manibus, etsi jure naturali sint inhabiles. 2. Irregulares, » etsi jure ecclesiastico sint inhabiles, maneantque ab eorum usu » suspensi. 3. Pueri in cunis qui tamen ad castitatem non tene- » buntur vi voti, nisi id ratificaverint. *Tol. Henr. Azor. l.* 13. » *c.* 14. *Bon. l. c.* »

782. — Quær. an validè ordinentur infantes? Negant *Pal. Dur. et Petroc. Sot. ap. Salm. c.* 5. *n.* 22. Sed veriùs affirmat *D. Th. sup. q.* 39. *a.* 2. ubi docet, quòd omnia Sacramenta quæ non requirunt actum proprium suscipientis, sed in eis datur aliqua spiritualis potestas (ut sunt Baptismus, Confirmatio, et Ordo) validè suscipiantur ante usum rationis ; imò Ordo etiam licitè suscipitur (loquendo de Ordinibus minoribus) si adsit necessitas, et spes profectûs. S. Doctorem sequuntur communiter *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 3. *dub.* 32. *n.* 2. *Renzi p.* 344. *q.* 2. *et Salm. c.* 5. *n.* 23. *cum S. Bonac. Scoto, Dom. Soto, Gonet, Vasq. Val.* et aliis ; et hoc communi sensu DD. definitum testatur Ben. XIV in Bulla *Inter sollicitas*, edita 4 Maii 1745. Idque probat *D. Th. ex c. Ex un. de Cler. per salt. prom.* ubi dicitur, quòd si aliquis Subdiaconatum receperit ante usum rationis, debet ordinari ante Diaconatum, si non constet de illius susceptione, secus si constet. Dicit tamen *ib.* idem Angelicus, quòd pueri ante usum rationis non possunt validè suscipere Episcopatum.

783. — « Resp. 2. Ut ordo licitè, et secundùm jura Ecclesiæ » ritè sumatur, aut non incurratur censura, requiritur in reci- » piente, præter statum gratiæ I. Ut non sit neophytus* (*Qui* » *autem non esset baptizatus certò Ordinem non reciperet, ut* » *constat ex Conc Nicæno Can.* 19. *et ex c. Veniens, de Presb.* » *non baptiz.*) * vel infamis, vel hermaphroditus, vel irregu- » laris, suspensus, excommunicatus.

« II. Animus clericandi : *Trid. sess.* 23. *c.* 4. sine quo, si pri- » mam Tonsuram, vel Ordines minores accipiat, videtur peccare, » saltem venialiter (nisi justa causa excuset), quia fraus est » levis ; vide supra *l.* 4. *c.* 2. *d.* 1. *a.* 3. Similiter venialis incon- » stantia videtur sine justa causa statum Clericalem deserere.

» III. Ut sit confirmatus. *Trid. sess.* 23. *c.* 4. et quidem secun-
» dùm *Bonac. d.* 8. *p.* 5. *n.* 10. sub mortali : secundùm *Sotum*,
» et *Conin.* sub veniali. IV. Litteræ dimissoriæ, etiam pro prima
» Tonsura, Episcopi proprii, sive originis, sive beneficii, sive
» domicilii. *V. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 194. V. Examen coram Epis-
» copo de scientia necessaria ad usum cujusque Ordinis; nam
» *Trid. s.* 23. *c.* 4. pro prima Tonsura requirit, ut sciant fidei
» rudimenta, item legere, et scribere : et de quibus probabilis sit
» conjectura, quòd Clericatum elegerint non secularis judicii
» fugiendi fraude, sed ut Deo fidèlem cultum præstent. Pro
» minoribus, ut linguam latinam intelligant. Pro Subdiaconatu,
» et Diaconatu, cognitionem eorum, quæ ad istos Ordines spec-
» tant. Pro Sacerdotio tantam scientiam, ut populum docere
» possint necessaria ad salutem, et administrare Sacramenta.
» VI. Titulus sustentationis, ut beneficii, vel Patrimonii, vel
» paupertatis, ut in Regularibus. *Trid. sess.* 21. *c.* 2. *V. Bonac.*
» VIII. Ordo inter receptionem unius et alterius ; cujus inversio,
» v. g. suscipere Diaconatum ante Subdiaconatum, erit mortale :
» Episcopatus ante Sacerdotium erit etiam invalidus. VIII. Tem-
» pus; sic minores conferuntur quavis Dominica, vel festo quidem
» tali, quod ex præcepto Ecclesiæ celebretur etiam in foro, ut
» *Sylvest. Azor. Barb.* etc. *communiter* docent. Ac, licèt *Præpos.*
» *Fag. Tan. Gavant.* etc. putent sufficere quodvis festum duplex
» in Ecclesia, eamque sententiam *Dian. p.* 5. *t.* 13. *res.* 47. vocet
» tutam in praxi, eam tamen ex Decr. Urbani VIII rejectam esse
» monet *C. de Lug. l.* 1. *resp. mor. d.* 43. Eosdem autem posse
» ex recepta Episcoporum consuetudine, etiam feria 6 vespere
» ante Sabbatum, quo omnes Ordines jure conferri possunt,
» notat *Dian. p.* 2. *t.* 6. *R.* 28. *ex Henr. Regin.* etc. Majores verò
» Sabbatis Quatuor Temporum, et Dominicæ Passionis, ac Heb-
» domadæ sanctæ. IX. Interstitia temporum. Sic majores non-
» nisi post annum ab alterius susceptione conferri possunt, ex
» *Trid. sess.* 23. *c.* 11. 13 *et* 14. in quo tamen Episcopus ob ne-
» cessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ potest dispensare. Eodem
» tamen die, non nisi de licentia Papæ, duo Ordines majores
» possunt dari; minores verò omnes, dispensante Episcopo, pos-
» sunt dari eodem die, et si consuetudo sit, simul cum Subdiaco-
» natu. *Nav. c.* 25. *Henriq. l.* 10. *c.* 11. *Vasq. Suar. Sa, v. Ordo.*
» *Laym. l.* 3. *t.* 9. *c.* 8. X. Locus, scilicet pro solemni collatione,
» Ecclesia; pro privata, Sacellum. XI. Ætas, in qua ordinarie
» Episcopus non potest dispensare; et sic pro prima Tonsura et
» minoribus requiritur saltem septennium completum, licèt
» *Quint. t.* 6. *sect.* 21. contra *Sanch.* etc. putat sufficere inchoa-
» tum. Pro Acolytho an. 12 completus, *Fill. t.* 9. *c.* 4. *n.* 28. Pro
» Subdiaconatu vigesimus secundus, pro Diaconatu vigesimus
» tertius pro Sacerdotio vigesimus quintus, omnes incœpti : pro
» Episcopatu trigesimus completus. Vid. *Bon. d.* 8. *q.* 1. *Fill.*
» *tr.* 9. *c.* 4. *Laym. l.* 5. *tr.* 9. *c.* 6 *et* 7. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 192.
» Si autem dubium sit, an quis ætatem requisitam habeat, v. g.

» pro Sacerdotio ad annum 25 ingressus sit, ordinari non potest. » *Sanch. Laym. Bard. d.* 6. *c.* 11. *p.* 6. §. 2. vide supra *l.* 1. *tr.* 1. » *c.* 2. *dub.* 3. Peccat autem tam ordinans, quàm ordinatus, si » ordinetur qui non habet qualitates requisitas. »

784. — Omnia tamen hæc fusiùs discutienda. Ut quis igitur ritè Ordines suscipiat, requiritur I. Ut sit viator, quia Sacerdos vita functus non validè consecraret. Item, ut non sit neophytus, nec infamis, nec hermaphroditus, qui non est capax Ordinis, nisi in eo prævaleat sexus masculinus : aliàs non potest verè appellari homo; unde nec licitè, nec validè consecraret; imò nec licitè, etiamsi sexus masculinus prævaleret, quia esset monstrum, et ideo egeret dispensatione Pontificia. Vid. *Salm. c.* 5. *n.* 15. Item, requiritur, ut non sit irregularis, suspensus, vel excommunicatus.

Quæritur hîc, an cùm Episcopus ante Ordinationem protestatur se non intendere ordinare irregulares, excommunicatos, aut alio modo indignos, utrùm isti irregulares remaneant ordinati? Negant *Molf. ap. Escob. l.* 23. *num.* 198. Affirmant verò communiùs *Cabass. T.* 1. *l.* 3. *c.* 16. *n.* 15. *Ludov. Bail. et Escob. n.* 200. *cum Nav. Sa, Rodriq. Graff. etc.* quia verba illa dicuntur ad terrorem; quod arguitur ex eo quòd idem Episcopus post hanc protestationem ante ordinationem initiandos absolvit à quacumque excommunicatione, irregularitate, etc. Sed meliùs docet N. SS. P. Bened. XIV in celeberrimo Opere, *de Sacr. Miss. sect.* 2. §. 70, ubi ex Decreto S. C. Concilii dicit in hoc casu interrogandum esse Episcopum ordinantem de sua intentione, et si ipse asserat suam intentionem protestationi alligasse, Ordinationem absolutè iterandam esse; si verò Episcopi intentio sit dubia, Ordinatio est sub conditione repetenda. Et sic pluries S. C. censuisse faciendum refert *P. Zacharia ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2231. ubi tamen affert alias oppositas Declarationes S. C. quibus dixit validam esse Ordinationem quorumdam ordinatorum cum falsis Dimissoriis, etsi præmissa fuerit protestatio Episcopi excludens voluntatem ordinandi eos, qui essent destituti conciliaribus requisitis.

785. — Requiritur II. Animus clericandi, ex Trid. *sess.* 23. *c.* 4. Hîc dubitatur 1. an peccet qui suscipit aliquem Ordinem sine animo ascendendi ad superiores? Certum et commune est non peccare graviter, etiamsi quis suscipiat Ordines majores, et non intendat suscipere Sacerdotium, ut rectè dicunt *Laym. de Ord. c.* 7. *sub finem; Salm. c.* 5. *n.* 52. *et Escob. n.* 304, et alii passim contra *Bannez, Marchin.* et alios paucos (*ap. Escob. num.* 363.), qui improbabiliter asserunt esse mortale. Imò idem *Escob. n.* 305. *et Pal. p.* 8. *n.* 8. *cum Conc. et Bon.* probabiliter putant nullum esse peccatum, quia nullo jure præscribitur alicui ad superiores Ordines ascendere; nisi quis acceptet Beneficium requirens Sacerdotium, vel Ordinem sacrum, prout sunt Beneficia curata, seu ea quibus sunt annexa onera cantandi Missam, Evangelium, vel Epistolam, ut habetur ex Trid. *sess.* 22. *c.* 4. Cæterùm idem Concilium *sess.* 23. *c.* 4. solùm requirit in ordi-

nando intentionem præstandi Deo fidelem cultum. Idque confirmatur ex *cap.* 1. *de Filiis Presbyter.* ubi dicitur Episcopos posse dispensare cum illegitimo ad suscipiendos Ordines minores, non ad majores; ergo licitum est suscipere unum Ordinem sine animo ascendendi ad superiores. Ratio est, quia quilibet Ordo confertur ad hoc, ut ordinatus inserviat Deo, proprium munus exercendo : sufficit igitur munus illud acceptare sine intentione ulteriùs progrediendi. Aliter verò dicendum esset de novitio, qui Religionem intraret animo non perseverandi; hic enim difficulter excusari potest à culpa gravi, propter damna temporalia et incommoda quæ Religioni tunc frustra afferret, et etiam propter scandalum, quod aliis novitiis præberet; exemplum enim socii magnam alteri tentationem ingerit.

Dubitatur 2. An peccet Clericus, qui initiatus in minoribus uxorem ducit? Per se loquendo certum est non peccare graviter, imò nec etiam leviter, si ob justam causam hoc facit, putà ad sedandas inimicitias, aut tentationes carnis, ad subveniendum fœminæ pauperi, etc. aliàs non excusabitur à veniali; ita *Bonac. de Matr. q.* 3. *p.* 9. *n.* 2. *Pal. de Ord. p.* 9. *n.* 9. *Escob. n.* 311. *cum Tol. Azor. Val. Aug. Rodr. etc.* ac *Salm. c.* 5. *n.* 51. qui dicunt hanc sententiam esse omnium, uno *Cajet.* excepto, qui voluit esse mortale. Dixi *per se loquendo;* nam utrùm graviter peccet, qui certus de sua vocatione ad statum ecclesiasticum, ab ea recedit, ut seculo fruatur? Vide dicta *Tom.* 3. *l.* 4. *n.* 78. ubi diximus de hoc metuendum, ne fortè existat in malo statu.

Dubit. 3. An peccet qui minores Ordines aut primam Tonsuram suscipit animo effugiendi forum laicale, et postea redeundi ad seculum? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia, quam tenent *Palaus p.* 8. *n.* 7. et *Escob. n.* 308. dicit nullo modo peccare, quia utitur jure suo. *Secunda* verò sententia, quam tenent *Salm. c.* 5. *n.* 57. *Led. et Vict. ap. Sanch. de Matr. l.* 7. *dist.* 31. *num.* 17. item *Marchin. Molf. Leand. et Trull. ap. Escob. n.* 306. dicit peccare mortaliter, quia in Trident. *sess.* 23. *c.* 4. sic habetur : « prima Tonsura non initientur..., de quibus probabilis » conjectura non sit eos non secularis judicii fugiendi fraude, » sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse. » Cùm ergo hoc crimen Concilium *fraudem* appellet, ideo nequit excusari à gravi culpa qui sic ordinatur, quia graviter defraudat Ecclesiam, abutendo suis sacris ministeriis ad fines temporales. *Tertia* demum sententia, quam tenent *Laym. c.* 7. *n.* 2. *Sanch. l. c. cum Navar. Bon. p. ultim. n.* 10. *cum Val. et Con. Diana p.* 10. *tr.* 16. *R.* 61. *cum Vill. et March.* item *Hurt. Aversa, Nald. Homob. etc. ap. Escob. n.* 307. dicit hunc non peccare mortaliter, quia ex Tridentino tunc intelligitur aliquis fraudem committere, quando suscipit Ordines, ut aliquod seculare judicium jam incœptum effugiat, et hoc quidem erit mortale; alioquin erit tantùm veniale, ratione deordinationis finis ab Ecclesia intenti. Primam sententiam non satis probabilem puto, tertiam probabilem, secundam verò probabiliorem, quia æquè videtur fraudem

committere qui ordinatur ut effugiat judicium seculare in casu particulari, quàm qui in genere pro omnibus casibus occurrentibus. Quomodo autem peccet qui accipit Beneficium animo illud dimittendi, vide dicta *Tom. 3. l. 4. n. 113. Qu. I.* ubi diximus hunc non peccare mortaliter (nisi Beneficium habeat annexum Ordinem sacrum), quia non constat hujusmodi deordinationem esse gravem.

786. — Requiritur III. Ut sit confirmatus. An autem id requiratur sub præcepto gravi? Affirmat *Bonac. d. 8. p. 5. num. 10.* cui consentiunt *Tol. Tan. et Aversa ap. Mazzotta t. 3. pag. 254.* quia hic peccaret in re gravi, tum contra usum Ecclesiæ, tum contra præscriptum Tridentini *sess. 23. c. 4.* ubi dicitur: « Prima » Tonsura non initientur qui Sacramentum Confirmat. non susceperint. » Alii verò, ut *Holzm. n. 218. cum Tamb. etc.*, censent hoc non esse de præcepto, sed de consilio. Alii tandem communiter, ut *Suar. t. 3. d. 38. sect. 1. Navarr. c. 22. n. 9. Laym. tr. 3. c. 5. q. 4. Pal. de Confirm. p. 8. n. 6. Mazzott. l. c. Salm. c. 4. n. 73. cum Vict. et Philib. ac Barb. de Pot. Ep. Alleg. 2. n. 15. cum Azor. Val. Reg. Molf. Vivald. etc.*, probabiliùs dicunt Confirmationem non requiri sub obligatione gravi, sed requiri quidem sub levi; quia, licèt verba Tridentini potiùs indicent decentiam quàm præceptum, tamen in hoc contraïre non excusatur à levi saltem deordinatione.

787. — Requiritur IV. Ut habeat Litteras Dimissorias proprii Episcopi. Super hoc requisito plura sunt adnotanda. Notandum 1. id quod præscribit Tridentinum *sess. 23. c. 3.* ubi dicitur: « Episcopi per semetipsos Ordines conferant; quòd si ægritudine » fuerint impediti, subditos suos non aliter quàm... probatos et » examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant. » Inde regulariter Episcopus tenetur ipse suos subditos ordinare, nisi sit impeditus ex infirmitate, ut dicit Concilium, vel ex alia justa causa, ut rectè aiunt *Salm. c. 4. n. 58.* et *Barb. in Trident. l. c. cum Led. Salsedo, Piasec. etc.* quia causa infirmitatis ibi exprimitur exemplativè, non taxativè. Hinc probabiliter *Croix n. 2243.* id etiam admittit, si ordinandus alibi esset, aut ei incommodum foret ad suam Diœcesim accedere. Debet autem Episcopus proprius suum subditum examinare, ex Concilio ut supra; quamvis, sicut potest examen alteri committere, sic etiam poterit eum mittere ad alienum Episcopum, ut ille examinet. Episcopus verò ad quem ordinandus mittitur, potest quidem eum ordinare sine examine, sed potest etiam examinare, si velit, ut bene aiunt *Salm. l. c. et Croix n. 2245.* cum aliis. Et hoc utique erit tutius, ut ait *Barbosa Alleg. 7. n. 22. cum Bonac. Piasec. et Campanile,* qui imò censent teneri examinare ex *eod. Trid. sess. 7. c. 11.* ubi dicitur, quòd nemo ab extraneo ordinetur, nisi prævio examine.

Notandum 2. Licentia data alicui, ut ordinetur apud alienum Episcopum, non expirat morte concedentis, nisi à successore revocetur; ita communiter *Sanch. de Matr. l. 8. d. 28. n. 83. Barb. Alleg. 7. n. 24. cum Suar. Salm. c. 4. n. 58. cum Bonac.*

et Escob. n. 418. *cum Henr. Quaranta, Rod. et commun.* quia gratia semel facta, morte concedentis non expirat, ex *c. Super gratia. De Offic. Deleg. in* 6.

Notandum 3. Episcopus propriam Diœcesim habens, si est jam confirmatus, esto nondum consecratus, bene potest Dimissorias concedere; quia hic est actus jurisdictionis, quam confirmatus secuta possessione jam habet. Ita *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 3. *dub.* 20. *n.* 31. *et Salm. c.* 4. *n.* 59. An autem Episcopus suspensus aut excommunicatus jam declaratus possit Dimissorias concedere, vel Confessarios approbare, et similia? Affirmant *Led. et Trull.* sed probabiliùs negant *Barb. Alleg.* 7. *n.* 4. *Salm. n.* 59. quia excommunicati omni jurisdictione carent. Hinc bene ait *Barb. l. c.* casu quo ordinandi probent suum Episcopum esse excommunicatum, vel suspensum, ritè possunt ordinari ab Episcopo viciniori, ex *cap.* 2. *de Temp. Ord. in.* 6.

Notandum 4. Episcopus existens in aliena Diœcesi bene potest ibi Dimissorias concedere, cùm hic non sit actus jurisdictionis contentiosæ : ita *Salm. c.* 4. *n.* 60. *cum Gao. et Barb. d. All.* 7. *num.* 29. *cum Armendar.* qui id decisum refert.

Notandum 5. Vicarius Generalis nequit Dimissorias concedere nisi expressam de hoc facultatem habeat ab Episcopo, vel nisi Episcopus sit extra Provinciam, aut distans per duas, vel saltem unam dietam, sive diem itineris à propria Diœcesi, ut dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 62. cum communi, et *Pal. p.* 15. *n.* 8. *ac Barbos. All.* 7. *n.* 9. *cum Azor. Rebuff. Gutt. Molf. etc. ex c. Cum nullus, de Temp. Ord. in* 6. ubi dicitur : « Episcopo autem in remotis » agente, ipsius Vicarius Generalis, Sede vacante, Capitulum, » seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur » pertinere, dare possunt licentiam ordinandi. » Probabiliter verò dicit *Escob. n.* 402. *cum Joan. Andrea, Molf. March. et Leand.* bene posse Vicarium (ut diximus) ex peculiari licentia Episcopi, expressa vel tacita, Dimissorias concedere; quod confirmatur ex *Glossa in d. c.* quæ ait : « Nisi habeant (ab Episcopo) speciale » mandatum ad hoc. »

788. — Notandum 6. Capitulum Sede vacante olim poterat Dimissorias concedere, ut patet ex dicto *c. Cum nullus;* sed hoc limitatum postea fuit à Trident. *sess.* 7. *c.* 10. ubi habetur : « Non liceat Capitulis, Sede vacante, infra annum... ordinandi » licentiam aut Litteras dimissorias... concedere; » nisi quis (ut ibi additur) sit arctatus ad Ordines intra annum illum suscipiendos, ob Beneficium requirens obsequium personale. Aliter Capitulum incurrit interdictum, et Vicarius illius suspensionem ab officio et Beneficio per annum; necnon sic ordinatus, si fuerit in Sacris, incurrit suspensionem ab exercitio Ordinis suscepti ad arbitrium Episcopi futuri; si verò in Minoribus, privatur privilegiis Clericalibus, sed hoc non ante judicis sententiam. Ita *Salm. c.* 4. *n.* 65. *cum Sanch. Philib. Aversa, et Trull.* Dicit autem *Croix n.* 2258. non posse dici *arctatum* qui tantùm est præsentatus ad Beneficium, nisi quis Beneficium jam habeat, vel jus

habeat ad illud, seu vocatus sit : sed contradicunt *Salm. c. 4. n.* 65. et consentit *Barbosa All. 7. n.* 11. *cum Moneta, Riccio, et Garcia,* asserens rectè dici etiam *arctatum*, qui ordinatus prima Tonsura est præsentatus ad Beneficium : et *Merola ap. Renzi pag.* 359. *q.* 2. id refert decisum à S. C. etiam pro non adhuc Tonsurato, his verbis : « Vicarius Capitularis, Sede vacante, » infra annum potest concedere Litteras Dimissorias ad primam » Tonsuram ei qui est præsentatus à personis laicis ad Benefi- » cium Ecclesiasticum juris patronatûs ipsorum, ut ille obtinere » valeat. » Rectè tamen dicit *Croix l. c. cum Garcia, Ugolino et Riccio*, non dici *arctatum eum*, cui aliquis vult resignare Beneficium requirens Ordinem quo ille caret. Hîcque præterea notandum id quod habetur in Concordato nostri Regni *c. 4. n.* 9. ibi : *I Vicarii Capitolari non potranno senza il voto del pieno Capitolo, da darsi per maggioranza de' voti segreti, concedere le lettere dimissoriali a' Laici, artati per ragion di Beneficio, o Cappellania, o pure a coloro, che avendo gia la prima Tonsura, sono presentati a qualche Beneficio, o Cappellania, che* actu requirat certum Ordinem : *Coll' espressa condizione, che cosi nell' uno, come nell' altro caso colui, che chiede d'esser promosso, non sia stato altre volte rigettato dal Vescovo antecessore.* Vide alia præscripta in dicto concordato n. 830.

Bene potest tamen Capitulum, Sede vacante, etiam intra annum dare Litteras Testimoniales alicui, qui aliunde licentiam habet ad Ordines suscipiendos ; *Salm. c. 4. num.* 56. *cum Sanch. Pal. Dic etc.* probabiliter etiam potest dare alicui licentiam, ut initietur prima Tonsura, eò quòd Tonsura non est Ordo. Ita *Garcia, et Gallem. ap. Croix n.* 2261. qui eis adhæret ex Declar. S. C. Id autem quod potest Capitulum, Sede vacante, non potest per seipsum facere, sed per suum Vicarium electum ; *Croix n.* 2266. et sic refert decisum à S. C. die 3 Febr. 1604, *Pitton. de Canon. n.* 271. Item hîc notandum, quòd Sede vacante bene possit ordinari intra annum qui habet Dimissorias Episcopi defuncti, ut communiter dicunt *Barbosa All. 7. n.* 23. *cum Nav. Gonzalez, et Henr. ac Croix num.* 2259. *cum Sanch. Laym. Tamb. etc.* ex Declar. S. C. Idem dicitur de Regularibus intra annum afferentibus Dimissorias suorum Superiorum ; his enim bene potest Capitulum licentiam concedere ut ordinentur ab aliquo Episcopo. Et sic etiam valent Dimissoriæ concessæ à Capitulo, Sede vacante, post annum, etiamsi sit jam ingressus novus Episcopus ; *Barb. num.* 24. *cum Mol. Gonzal. Fag. Led. Quaranta, etc.* Præterea notandum quòd licèt in Concilio Romano sub Bened. XIII. permissum fuerit Vicario Capitulari post annum luctûs Ecclesiæ concedere Dimissorias, tamen in concordato nostri Regni facultas est ei sublata, nisi habeat expressam licentiam S. C. Concilii.

Quamvis autem Capitulum non possit intra annum Dimissorias concedere, dicunt tamen *Sanch. l. 7. c. 1. dub. 26. n. 2. Tamb. de Ord. c. 9. §. 2. n. 9. et Barb. All. 7. n.* 17. *in Trident. sess. 7. c. 10. n. 5. cum Henr. Quaranta, Molf. Piasec. Furnar. etc.* bene

posse dare alieno Episcopo licentiam Pontificalium, et pariter conferendi Ordines Clericis subditis ipsi Episcopo, vel subditis eidem Sedi vacanti, qui non à Metropolitano, nec ab Episcopo viciniori, sed à Papa debent habere licentiam ordinandi, ut refert decisum *Garcia ap. Barbosam l. c. in Trident.* Sed huic opinioni se opponit *Croix n.* 2257. dicens obstare verba Tridentini ut supra: « Non liceat infra annum ordinandi licentiam, aut Litteras Di- » missorias... concedere; » gerundium enim ordinandi, dicit *Croix*, esse activum, unde non debere applicari Ordinandis, sed Episcopo. At venia *P. Croisii*, docetur à pluribus Grammaticæ peritis, hujusmodi gerundia modò sumi activè, modò passivè. Et ipsummet Concilium pluries usurpavit gerundium in passiva significatione, ut *sess.* 7. *c.* 11. *et* 12. *de Benef. Facultates de de promovendo à quocumque.* Et hîc juxta proprium sensum Tridentini *to ordinandi* veriùs intelligendum passivè, dum Concilium post verba, « non liceat capitulis ordinandi licentiam, aut » Litteras Dimissorias... concedere, *addit*, alicui qui beneficii » occasione arctatus fuerit. » Unde illud concedere refert tam *licentiam ordinadi*, quàm Litteras Dimissorias subjecto *alicui*, nempe ordinando.

Notandum 7. Hodie non ampliùs locum habet id quod dicunt *Salm. c. 4. n.* 67. *cum Molf. et Philib.*, nempe quòd Abbates qui possunt suos subditos ordinare (juxta dicta *n.* 763.), possint etiam eis concedere Dimissorias ad suscipiendos Ordines à quocumque Episcopo, vel Abbate mitrato. Neque enim Abbates mitrati, adhuc si habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, possunt alienos subditos ordinare, ex Decreto S. C. relato *n.* 766. Neque alii Epicopi, quàm Diœcesani (ut mox videbimus) possunt Regulares ordinare.

Notandum 8. Regulares exempti debent habere Dimissorias à Prælatis suis, scil. Generalibus, aut provincialibus, ut dicunt *Salm. cap. 4. n.* 68. *cum Sanch. Diana, Philib.* et aliis communiter: aliàs peccant mortaliter, et suspensionem incurrunt. Præterea, ex Decreto Clementis VIII, (relato in extensum *apud Croix n.* 2236.) Dimissoriæ sunt dirigendæ ad Episcopum Diœcesanum, nisi is sit absens, aut non teneat Ordinationem. Nec valet dicere cum *Sanch. Laym. Pal. etc. apud Croix loc. cit.* posse dari Regularibus Dimissorias ad quemcumque Episcopum, eò quòd mandatum Clementis non fuit receptum, ut asserit *Pal.* vel quia (ut putat *Sanch.*) Decretum illud valet tantùm pro Regularibus eidem Episcopo loci subjectis. Nam in *c.* 3. *de temp. ord. in* 6. generaliter id vetatur, et præfatum Decretum fuit novissimè confirmatum et innovatum à Benedicto XIII et XIV vide dicta *n.* 768. A quo autem possint ordinari novitii? Vide dicta *n.* 764. et 765.

Notandum 9. Si quis obtineat facultatem à Pontifice suscipiendi Ordines extra tempora, sed cum clausula, *à suo Ordinario tantùm*, bene potest cum istius Dimissoriis ab alio ordinari; ita *Sanch. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 25. *n.* 2. *cum Navar. Mazzotta pag.* 250.

et Croix n. 2242. *cum Gobat.* Ratio, quia apponitur illa particula *tantùm*, ne præjudicium inferatur proprio Episcopo; sed minimè ipse præjudicatur, quando ipsemet concedit Dimissorias.

Notandum 10. Probabiliter Episcopus potest confirmare eum qui adducit Dimissorias sui proprii Episcopi pro Tonsura; ita *Croix n.* 2239. *cum Rebuffo.* Et idem ait *Croix ibid. cum Gobat.* si quis est dimissus ad suscipiendum subdiaconatum, cùm non adhuc susceperit Ordines minores, quia tunc censetur dimissus etiam pro minoribus.

Notandum 11. Quamvis die 22 Jun. 1623. (apud *Pitton. de Episc. n.* 800.) S. Congregatio præposita negotiis Regni Neapolitani statuerit nullas esse Dimissorias non directas certo Ordinario; tamen anno sequenti die 16 Mart. contrarium fuit statutum per S. C. Episc. nempe quòd Episcopi Regni Neapolitani ritè possint extraneos ordinare cum Dimissoriis proprii Ordinarii, licèt non sint directæ ad certum Episcopum. Hinc probabiliter dicunt *Mazz. p.* 250. *et Croix n.* 2241. *cum Gobat. et Quitent.* quòd si quis est dimissus ad certum Episcopum qui sit designatus in gratiam ipsius ordinandi, bene poterit ab alio Ordines suscipere, ex regula Juris 61 in 6, ubi: « Quod ob » gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retor» quendum. »

Notandum 12. Ut quis ordinetur ab alieno Episcopo, non requiritur ut obtineat à proprio licentiam in scriptis, sed satis est si constet de illa per testes, vel aliter: ita *Sanch. c.* 3. *dub.* 20. *n.* 4. *Salm. c.* 4. *n.* 61.

789. — Sed dubitatur 1. An aliquis Episcopus possit ordinare alterius subditum sine illius expressa licentia, sub spe ratihabitionis de futuro. Affirmant *Paludan. Vill. Dian. Led. ap. Salm. c.* 4 *n.* 63. Idque admittunt *Trull.* et alii plures *apud Sanch. l.* 7. *c.* 3. *dub.* 20. *n.* 12. si inter Episcopum ordinantem, vel inter initiandum, et Episcopum proprium singularis amicitia intercedit. Sed veriùs negant *Sanch. n.* 13. *Bonac. p.* 5. *n.* 28. *Croix n.* 2238. *et Salm. cum Aver. Philib.* et aliis pluribus. Ratio, quia à Trident. ad tollendos errores et dissidia exigitur licentia expressa proprii Ordinarii: *Nisi de loci Ordinarii expressa licentia,* ut dicit Concilium *sess.* 14. *c.* 2. Episcopus autem bene poterit ratam habere talem Ordinationem, nec opus est recurri ad Summum Pontificem, quia ipse potest ordinatum absolvere à suspensione Ordinis suscepti, ut concedit Tridentinum; ita *Sanch. n.* 15. *Salm. l. c. cum Aversa, et Croix n.* 2248. *cum Delbene,* et aliis, contra *Rebuff.* An autem sufficiat ratihabitio, sive licentia præsumpta de præsenti ad ordinandum Clericum alienum? Probabile mihi et aliis videtur id posse admitti, saltem sine culpa gravi.

Dubit. 2. An Episcopus, cui Dimissoriæ diriguntur, possit dispensare cum ordinando super irregularitate, aut alio impedimento canonico, super quo proprius Episcopus potest dispensare? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Sylvest. v. Dispensatio*

q. 9. *n.* 11. *in fine, et Ang. Arm. ac Henr. apud Palaum de Censur. d.* 6. *art.* 7. *n.* 21. Quia (ut aiunt) eo ipso quòd Episcopus dat licentiam alieno ordinandi, dat etiam dispensandi, cùm dispensatio præmittenda sit Ordinationi suscipientis ; idque colligunt ex *cap. Præterea de offic. Jud. deleg.* ubi dicitur : « Ex eo quòd » causa sibi committitur, super omnibus quæ ad causam ipsam » spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem. » *Secunda* verò sententia probabilior negat, et hanc tenent *Palaus loc. cit. Mazz. tom.* 3. *p.* 250. *Sanch. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 27. *n.* 2. *cum Nav. et de Matr. l.* 8. *d.* 1. *n. cum Sa, et Croix n.* 2240. *cum Diana.* Ratio, tum quia privilegia non extenduntur ultra casum expressum, tum quia in disparatis non sit illatio, quando facultas data non est cum alia necessariò connexa : prout (sapienter dicit *Sanchez*) si Episcopus dat licentiam Parocho assistendi alicui Matrimonio, non ideo intelligitur dare facultatem dispensandi in impedimento, in quo ipse potest. Idque tantò magis valeret, si in Dimissoriis adderetur clausula : « Si » tamen aliàs nullum tibi obsistat impedimentum canonicum. » Ad textum autem supra allatum respondetur, quòd ibi agebatur de facultate necessaria cum data connexa, ut legenti patet.

Notandum quòd ordinandus debeat semper habere Litteras Testimoniales ab Episcopo originis, etiamsi in ætate infantili ab illius Diœcesi discesserit, saltem ad testificandum de natalibus ac ætate, prout à S. C. resolutum refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2251.

790. — Requiritur V. Examen de scientia. In hoc advertendum, quòd Tridentinum pro initiandis ad Ordines minores requirat, ut saltem linguam Latinam intelligant ; ita in *sess.* 23. *c.* 11. ubi dicitur : « Minores Ordines iis qui saltem Latinam » linguam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Epis» copo expedire magis videretur, conferantur. » Utrùm autem Episcopus possit ordinare in minoribus Clericum, qui ignorat linguam Latinam, si spes sit fore ut postea addiscat ? Affirmant *Innoc. Menoc. Turrecr. etc. apud Sanch. dub.* 45. *n.* 10. Sed meritò negant *Salm. c.* 5. *n.* 43. *in fine ;* et ipse *Sanch. n.* 14. *cum Nav. et Salsedo.* Ratio, quia illud, *nisi aliud Episcopo videretur*, veriùs et communiter à DD. intelligitur tantùm quoad interstitia, non autem quoad scientiam. Verùm non videtur improbabile cum *Sanchez, et Rebuff. ib.* quòd si ordinandus non adhuc sciat linguam Latinam quantùm oportet, sed de brevi certò speretur fore ut addiscat, tunc poterit Episcopus eum ordinare ; sed meliùs quidem meo judicio faciet, si non ordinabit. II. Pro initiandis ad Subdiaconatum, et Diaconatum requirit Concilium *c.* 13. ut sint « litteris et iis quæ ad Ordinem exercendum per» tinent, instructi. Utrùm autem licitè possit ordinari Subdiaconus, vel admitti ad Beneficium, qui adhuc nescit ordinare Officium divinum, sed probabiliter de brevi præsumitur instructum iri, ut promittit ? Rectè affirmant *Sanch. c.* 3. *dub.* 45. *n.* 6. et *Salm. c.* 5. *n.* 44. Modò (intellige) interim ab alio

adjuvetur ad recitandum. III. Pro initiandis demum ad Sacerdotium vult Concilium *c.* 14 *et* 25. ut ipsi « ad populum docen» dum ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac » ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, » idonei comprobentur. »

791. — Sed hîc quæritur I. quomodo intelligenda verba illa, *ad ministranda Sacramenta? Pal. p.* 8. *n.* 13. *cum Vasq. et Con.* censet intelligi, ut presbyterandi sciant ea quæ requiruntur ad bene ministranda, non jam Pœnitentiæ, sed Baptismi, et Eucharistiæ Sacramenta. *Sanch.* autem *l.* 7. *c.* 1. *dub.* 45. *n.* 16. *cum Ledes.* intelligit, ut sciant quæ sit materia et forma cujusque Sacramenti. Sed melius aiunt *Laym. tr.* 9. *c.* 7. *n.* 1. *et Salm. c.* 5. *n.* 44. *cum Aversa, Rodr.* et *Philib.* presbyterandum debere quidem scire ea quæ spectant ad sacrificium, et Sacramenta Baptismi ac Extremæ Unctionis, quorum est minister : circa verò Sacramentum Pœnitentiæ non requiri in eo tantam scientiam quanta est necessaria Confessario approbato. Unde infero quòd quilibet simplex Sacerdos debeat habere aliqualem scientiam circa materias magis obvias, quæ pertinent ad sacramentum Pœnitentiæ, saltem pro casibus necessitatis, in quibus Confessiones excipere tenetur. Et hoc est juxta doctrinam S. Caroli Borromæi in *Concil. Mediol.* 5. ubi dictum fuit, quòd initiandus ad Presbyteratum, « circa Sacramentum Confessionis » aliquam (saltem) peritiam habeat. » Aliàs non videtur posse à gravi culpa excusari ; etenim Innocentius XIII in Bulla *Apostolici ministerii*, confirmata à Benedict. XIII (apud Bened. XIV, *Notif.* 16 *et* 32) explicando præfatum textum Concilii, (ut ait præfatus Bened. XIV.), nullam aliam benigniorem interpretationem potuit ei dare, quàm illam reducendo ad studium Theologiæ moralis. Et ratio est, quia, cùm sit officium proprium cujusque Sacerdotis pœnitentiam ministrare in necessitate, quisque Sacerdos debet scire ea quæ ad tale officium ritè peragendum spectant ; ut clarè infertur ex eo quod docet *D. Thom. Sup. quæst.* 36. *art.* 2. ubi ait : « Ad hoc quod homo » ordinis officium exequatur, oportet quòd habeat tantùm de » scientia, quod sufficiat ad hoc, quòd dirigatur in actu Ordinis » illius..., ideo... talis scientia requiritur in eo, qui debet ad » Ordines promoveri. » Benigniùs quidem, ut notat *Natalis de Alex.* (*de Ord. Reg.* 22.) agendum cum iis qui Religionem professi sunt vitæ contemplativæ, ut sunt Camaldulenses, Carthusiani, et similes. Secus verò cum aliis qui vitam activam profitentur ; in his enim eadem scientia requiritur, qua egent alii Sacerdotes : « Aliqui (addit *D. Th. l. c. ad.* 1.) ad Sacer» dotium promoventur, quibus committitur primus actus tantùm » (supra corpus Christi verum) sicut Religiosi... et... talibus » sufficit si tantùm de scientia habeant, quòd ea quæ ad Sacra» mentum perficiendum spectant, ritè servare possint. Alii » autem promoventur ad... actum supra corpus Christi mys» ticum..., unde scientia legis in eis esse debet, non quidem,

» ut sciant omnes difficiles quæstiones legis... , sed ut sciant quæ » populus debet credere et observare de lege. » Et hoc quidem ex illo *Malach.* 2. 7. « Labia Sacerdotis custodient scientiam, et » legem requirent ex ore ejus. »

Unde concludo, quòd promovendi ad Sacerdotium non possint tuta conscientia ad Ordinationem accedere, nisi sciant saltem universaliora principia, quibus solvant dubia saltem communiter occurrentia proximè moribundis; necnon tenentur distinctè scire, quomodo se gerere debeant circa moribundos, nempe quando possint eos absolvere? An in articulo, vel periculo mortis? et quali periculo? An præsente Confessario approbato? An absolutè, vel conditionatè? Quando moribundum possint censere dispositum ad absolutionem? Quid debeant imponere illi, si habeat casus, vel censuras reservatas? Hinc consequenter Episcopus, ne communicet peccato illius qui petit sine tali scientia ordinari, debet antequam ordinet certus fieri de tali ejus idoneitate, vel saltem quòd de brevi ille addiscet; aliàs nescio quomodo posset esse tutus in conscientia. Tantò magis quòd undique constat hujusmodi ordinatos, post acceptum Presbyteratum, omne studium abjicere, eò quòd ad nullum aliud exponi debent examen, quod erat unicus omnium suorum studiorum scopus. Hîc etiam advertendum id quod habetur in Concilio Later. IV. *Can.* 10 et 11. (apud *Habert t.* 7. *p.* 484.) ubi dicitur : « Præ- » cepimus tam in Cathedralibus, quàm in Conventualibus » Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coad- » jutores habere, non solùm in prædicationis officio, verùm » etiam in audiendis Confessionibus, et pœnitentiis injungendis, » ac cæteris quæ ad salutem pertinent animarum. »

Quærit. II. An illiterati sint omnino irregulares? *Nav. Man. c.* 27. *n.* 205. dicit inferri ex Trident *sess.* 23. c. 4. esse irregulares, qui linguam latinam non intelligunt; *Garcia* autem et *Henriquez ap. Bonac. de Cens. d.* 7. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 2. censent illiteratos non esse irregulares, ita ut non peccent, si in Ordinibus susceptis ministrent; sed hos non posse sine culpa gravi Ordines suscipere. Alii verò cum sententia communi, quam tenent *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 45. *n.* 3. *Bonac. l. c. Tamb. eod. tit. tr.* 4. *c.* 12. *n.* 1. *Salm. de Ord. l. c. n.* 49. *cum Reg. Homob. etc. ac Pal. de Cens. d.* 6. *part.* 10. *n.* 1. *cum Suar. Toll. Fill. Sayr.* et *Avila,* probabiliùs docent, quòd illi qui sunt adeo rudes, ut ignorent etiam prima rudimenta grammaticæ, ita ut nesciant præstare ea quæ pertinent ad Ordinis exercitium, ad quod requiritur sanè scientia linguæ latinæ, ipsi sunt prorsus irregulares, et graviter peccant tam Ordines suscipiendo, quàm eos exercendo : et ut dicunt *Salmant. et Bonac. ll. cc. cum Azor. Suar. Fill. et Reg.* nec etiam Papa posset cum eis dispensare, quia hæc irregularitas non solùm est de jure humano, sed etiam divino et naturali; ipsum enim jus naturale dictat non esse admittendos ad aliquod munus qui nequeunt illud exercere. Probatur id ex *c. Illitteratus. Dist.* 36. ubi illitteratus (intellige

omnino illitteratus, ut ait ibi *Glossa*, nimirum *qui nunquam grammaticam audivit*) arcetur à suscipiendis Ordinibus, pari modo ac corpore vitiatus. Advertit autem *Palaus. l. c.* quòd illa tantùm ignorantia irregularitatem inducat, quæ exercitium suscepti Ordinis omnino impedit: et sic pariter *Ronc. de Cens. c. ult. q.* 6. *A.* 2. dicit esse irregularem qui debitè et congruè nequit Ordinem susceptum administrare. Advertunt etiam *Anacl. de Cens. q.* 3. *num.* 26. *Holzm. tom.* 1. *p.* 320. *n.* 367. *et Viva de Irreg. q.* 9. *a.* 4. *n.* 12. quòd hæc irregularitas, sublata causa ignorantiæ, de se tollatur sine dispensatione.

Quæritur III. An in regularibus ordinandis minor requiratur scientia quàm in secularibus? Pro iis qui sunt addicti ad vitam contemplativam, prout sunt Camaldulenses (ut diximus), Carthusiani et similes, commune est inter DD. sufficere quòd isti sciant legere et canere, ac ea quæ pertinent ad Sacrificium, ut docet D. Thomas loco supra cit. dicens, quòd in Religiosis qui ordinantur ad altare, satis sit scientia, qua possint servare ea quæ ad Sacrificium spectant; et idem asserunt *Natal. de Alex. de Ord. Reg.* 22. *Esc. n.* 289. et alii passim. Difficultas est an idem dici valeat pro Religiosis aliorum Ordinum, qui sunt ad vitam activam instituti? Negat *Led. de Ord. c.* 7. *Conc.* 4. ubi dicit eamdem scientiam requiri in Religiosis quàm in secularibus, imò majorem, quia Religiosi frequentiùs assumuntur ad ministeria proximorum; idque probabile putat *Escob. n.* 294. Sed communissimè affirmant *Salm. c.* 5. *n.* 47. *cum Scoto.* et *Philib.* ac *Barbosa Alleg.* 46. *n.* 14. *cum Sylvest. Graff. Henr. Miranda, etc.* ac pariter probabile putant *Escob. n.* 296. *et Diana p.* 2. *tr.* 16. *R.* 31. Ratio, tum quia Regulares communiter ordinantur tantùm ad chorum et altare; tum quia, si alia ignorent, possunt postea ex sociis ea addiscere: et ab hac sententia non dissentit (ut vidimus) D. Th., dum præfatam doctrinam tradens, generaliter loquitur de Religiosis. Id autem quod ait *Barb.* cum aliquibus, nempe quòd possint ordinari Regulares, etiamsi quodammodo deficiant in lingua latina, non audeo approbare; nam si in secularibus initiandis tantùm ad Ordines minores, requirat Tridentinum quòd saltem linguam latinam intelligant, quomodo Regulares ordinari poterunt ad Sacerdotium, adhuc in lingua latina deficientes? Præterea, addunt *Salm. l. c. cum Rodr.* et *Henr.* pariter ac pro Religiosis, sufficere pro secularibus sacristis, cantoribus, et similibus, ut sciant tantùm legere, canere, et exequi ministeria Ordinis. An autem hæc doctrina sit verè et generaliter probabilis, nec audeo asserere: sapientibus me remitto.

792. — Hîc autem advertendum 1. quòd Episcopus possit quidem sine examine Religiosos ordinare, acquiescendo testimonio suorum Prælatorum; sed bene etiam potest si velit eos examinare, ut rectè dicunt *Escob. n.* 278. *Mazz. tom.* 3. *p.* 253. et *Salm. c.* 5. *num.* 46. *cum Aversa, Mirand. etc.* Et de hoc non est amplius dubitandum post Bullam Bened. XIV (allatam *n.* 768.),

ubi statutum fuit Regulares examinandos esse ab Episcopo ordinante.

Advertendum 2. pro omnibus initiandis, quòd Episcopus teneatur per se vel per alios eos examinare, nisi aliunde sit certus de ipsorum idoneitate per propriam notitiam, vel per communem opinionem; ita rectè etiam *Salm. c.* 5. *n.* 46. cum eisdem *AA. cit.* Ex omnibus autem prædictis insuper advertendum, quòd esto Episcopus licitè possit petentes ordinare, si eam afferant scientiam, quam Tridentinum requirit; per hoc tamen non ideo ei prohibetur, quominus majorem exigat scientiam à suis subditis (nam pro alienis aliter sentiendum); maximè si illi ordinentur ad Ecclesiam alicujus amplæ civitatis, quia Concilium in iis, quæ circa scientiam præscripsit, tantùm voluit modum ponere Episcopis, ne promoverent aliquem scientia præscripta carentem, non verò prohibuit, quin Episcopi majorem scientiam requirant, nisi necessitas loci aliud omnino postularet. Hinc sapientissimè D. Fabritius de Capua Archiepiscopus Salernitanus (dignus perpetua memoria ob zelum in Clero reformando) nullum ad Sacerdotium admittebat, nisi priùs eum rigoroso examine, etiam ad Confessiones audiendas idoneum dignosceret. Utinam hujus Præsulis exemplum omnes sectarentur! non quidem invenirentur tot Sacerdotes inutiles, imò et Ecclesiæ perniciosi, quia ex eo, quòd tales rudes sunt, studium fastidiunt, et ideo in otio marcescentes ad vitia relaxantur. Hîc etiam obiter advertendum, quòd ex pluribus Decretis S. C. Concilii apud Bened. XIV. *Notif.* 9. *n.* 16. Episcopus de novo assumptus ad Episcopatum, ex justa causa bene possit examinare Parochos, etiam Regulares; ex quo infertur, quòd tantò magis possit examinare Confessarios non curatos.

Requiritur VI. Titulus sustentationis; sed de hoc vide dicenda in §. II. ex *n.* 813.

793. — Requir. VII. Ut inferior Ordo ante superiorem suscipiatur: et aliter faciens, non solùm graviter peccabit, sed etiam incurret suspensionem ab exercitio Ordinis suscepti, quousque Episcopus dispenset, ex *c. un. de Clerico per salt. ord.* Qui autem susciperet Ordines minores ante Tonsuram, peccabit etiam mortaliter, sed non incurret suspensionem; ita *Sanch. l.* 7. *c.* 3. *dub.* 14. *et Bon. part.* 5. *n.* 11. *c.* 1. *n.* 37.

Si verò quis susciperet Episcopatum ante Sacerdotium, invalidè susciperet, ut docent *Suar. Sanch.* et alii communiter *ap. Salm. c.* 1. *n.* 41. Si autem quis susciperet Sacerdotium ante alios Ordines, posset quidem Episcopus fieri, et validè hic suum munus exerceret, non tamen licitè ante susceptionem Ordinis omissi.

794. — Requiritur VIII. Ut ordinetur tempore debito. Ordines majores conferri possunt tantùm in Sabbatis quatuor temporum, Sabbato ante dominicam passionis, et Sabbato sancto; Ordines autem minores dari possunt in quolibet festo (modò sit de præcepto, ut explicavit Pontificale Rom.) si conferantur uni

vel duobus, ut habetur in *c. De eo, de Temp. Ordin.* ubi dicitur : « Licitum est Episcopis Dominicis, et aliis festivis diebus unum » aut duos ad minores Ordines promovere. » Utrùm autem liceat ordinare plures quàm duos? Negat *Martin. à S. Joseph.*; sed communiter affirmant DD. modò generalis Ordinatio fieri non videatur; ita *Sanch. c.* 1. *dub.* 52. *n.* 8. *cum Innoc. Tab. Arm. Henr. Rebuff. Præp. Turrec. etc. Salm. c.* 4. *n.* 78. *cum Gran. Rensi p.* 364. *q.* 8. *cum Sylvest. Pal. Bass. Quint. ac Dian. p.* 10. *tr.* 11. *R.* 68. cum aliis, et *Glossa in dicto c. De eo, v. Ad duos*, ubi dicit : « Numquid plures? utique, dummodo non videatur » generalis Ordinatio. » Ratio est, quia verba textûs non sunt apposita taxativè, sed exemplificativè. Præterea, dicunt *Fagnan. in d. c. De eo, n.* 36. *cum Host. Barb. All.* 11. *n.* 21. *Pal. part.* 13. *num.* 2. *cum Henr. Salm. c.* 4. *n.* 78. *cum Gran.* et *Laym. d.* 8. *c.* 1. cum declaratione S. C. *ap. P. Zachariam in adnot. ad Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2290. Ordines minores posse conferri etiam publicè in feria VI ante Sabbatum generalis Ordinationis (et etiam feria IV Quatuor Temporum, ut addit *Laym.*) modò adsit consuetudo, quam testantur *Palaus*, *Salm.* et *Barbosa ll. cc. cum aliis*, jam esse receptam. Episcopi consecratio potest fieri quovis die Dominico, *ex c. Ordinationes.* 1. *et c. Quod die dist.* 75. Et *Diana p.* 12. *tr.* 1. *R.* 61. addit ex Pontificali, posse etiam in natalitiis Apostolorum conferri. Prima autem Tonsura quolibet die et loco conferri potest; *Cons. t.* 10. *p.* 59. *n.* 13. et *Sanch. dub.* 50. *n.* 1.

795. — Requiritur IX. Ut ordinetur per debita temporum interstitia, quæ sic servanda sunt. I. Ut ascendatur ab uno ordine minore ad alium, requiritur aliquod tempus, quod autem à Tridentino non fuit determinatum : sed in hoc bene potest Episcopus cum causa dispensare, dum in Concilio *Sess.* 23. *c.* 11. sic habetur : « Minores Ordines... per temporum interstitia, nisi » aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur. » Justæ causæ dispensandi videntur esse (ut ait *Escob. n.* 443.) vita solitaria Carthusianorum, ex Declar. S. C. item ætas ordinandi nimis provecta, causa studii, et arctatio beneficii recepti, vel recipiendi. Quale verò intervallum intercedere debeat inter unum et alterum ordinem minorem? *Majol. et Ugol. ap. Barbos. in l. c. Trident. n.* 4. putant sufficere intervallum de una Ordinatione generali ad aliam : sed *Sorbo, et Campanile ibid.* dicunt sufficere de uno festo ad aliud. Meritò autem dicit *Barb. n.* 5. *cum Miranda, etc.* quòd licèt Episcopus possit dispensare in hoc ex quacumque causa, laudabiliùs tamen aget, si abstinebit à tali dispensatione. Præterea dicunt *Sylvest. v. Ord.* 2. *n.* 7. *ac Rebuff. Henriq. Campanile ap. Barb. num.* 6. et decisum refert ibid. *Armendarius.* non licere conferre Tonsuram simul cum aliquo Ordine minori (nisi adsit alicubi consuetudo); sed probabilius videtur oppositum, cùm probabiliùs Tonsura non sit Ordo. II. Ut à minoribus ascendatur ad Subdiaconatum, requiritur spatium anni ex Tri. *Ses.* 23. *c.* 11. ubi : « Hi verò nonnisi post annum

» à susceptione postremi gradûs minorum Ordinum ad sacros » Ordines promoveantur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas » judicio Episcopi aliud exposcat : » *Ecclesiæ*, id est Ecclesiæ cui adscribitur, ut patet ex Trid. *c.* 13. *Utilitas* autem intelligitur illa quæ quomodolibet conducit ad bonum Ecclesiæ ut aiunt *Salm. c. n.* 88. Qui autem susciperet Subdiaconatum ante annum sine dispensatione, graviter peccaret, sed nullam incurreret censuram : vide *Salm. c. 4. num.* 87 et 88. III. Ut autem ascendatur à Subdiaconatu ad Diaconatum, etiam requiritur spatium anni ; ad quod tamen dispensandum (ut rectè ait *Croix. n.* 2297.) non requiritur necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, sed sufficit quævis rationabilis causa juxta judicium Episcopi, ut patet ex eod. Trid. dicto *c.* 13. ubi : « Promoti ad sacrum Subdiaconatûs Ordinem, » si per annum saltem in eo sint versati, ad altiorem gradum, » nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur. » IV. Ut demum ascendatur à Diaconatu ad Sacerdotium, ad minùs requiritur spatium anni ; adque hujus temporis dispensationem non sufficit Ecclesiæ utilitas, sed etiam requiritur necessitas, ex eod. Conc. *Sess.* 11. *c.* 14. ubi : « qui... ad Presbyteratûs ordinem assumuntur... hi sint, qui... in Diaconatu ad » minùs annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem (*nota*) aliud Episcopo videretur, ministraverint. »

396. — Præterea notandum, quòd ille qui eodem die duos Ordines sacros exciperet, non solùm graviter peccaret contra præceptum Tridentini in *dict. cap.* 13. ubi : « Duo sacri Ordines » non eodem die, etiam Regularibus, conferantur, privilegiis ac » indultis quibusvis concessis non obstantibus ; » sed etiam incurreret suspensionem ab illorum exercitio, et in irregularitatem incideret, ut patet ex *c. Innotuit de eo qui furtivè, etc.* et *c. Litteras*, ac *c. Dilectus de Temp. Ord.* Hinc dicitur in *cit. cap. Litteras*, quòd si quis in Sabbato susciperet unum sacrum Ordinem et alium in Dominica, continuato jejunio, id est nulla cœna facta, etiam suspensionem incurreret; tunc enim (ut ait textus) ex fictione canonica vespera Sabbati et mane Dominicæ pro uno die computantur ; secus verò, si jejunium non fuerit continuatum. Ex quo probabilior infert *Renzi p.* 363. *qu.* 7. *cum Nicolio* quòd si quis obtinuerit indultum suscipiendi Ordines sacros in tribus diebus festivis, poterit, soluto jejunio in Sabbato Ordinationis, suscipere unum et alium in Dominica sequenti, idque decisum refert à Sacr. Congr. die 25 Julii 1662. Præterea inferunt etiam probabiliter *Sanch. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 51. *n.* 4. *Laym. c.* 8. *n.* 9. *Escob. n.* 433. *cum Suar. Majol. Villad. et Leand.* ac *Sylvest. Henriq. etc. apud Croix n.* 2291. quòd si Episcopus propter infirmitatem, vel aliam causam non possit Ordinationem in Sabbato exercere, aut eam absolvere, poterit illam continuare in Dominica ; modò (ut aiunt) continuetur jejunium tam ex parte initiandi, quàm ex parte Episcopi, ut rectè addit *Sanch.* Ad hoc autem non quidem requiritur jejunium naturale, ut aliqui improbabiliter sentiunt, sed sufficit ecclesiasticum, quia textus de

hoc clarè loquitur, ut rectè dicunt *Sanch. n.* 5. *cum Sylv. et Tab. et Escob. n.* 436. *cum Marchino, et Leand.*

Sed hîc dubitatur 1. An suspensio prædicta sit latæ sententiæ? Negant *Diana p.* 5. *tr.* 10. *R.* 36. *et Villal. apud Escob. n.* 448. Sed rectè affirmant *Nav. c.* 27. *n.* 241. *Bonac. de Cens. q.* 1. §. 1. *n.* 450. *cum Suar. Sayr. Molf. Turrian. Marchino, etc.* Idque patet *ex d. cap. Litteras*, ubi sic dicitur : « Ab executione officii Sa- » cerdotalis tamdiu volumus manere suspensum, donec de illo » disponatur. » Hæc tamen suspensio incurritur tantùm ab ultimo Ordine suscepto, ut bene infert ex præfatis verbis *Escob. n.* 450. *cum Suar.* et *Molf.*

Dubit. 2. An qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis, suspensionem incurrat? Respondetur : Qui ordinatur continuatis diebus extra tempora, incurrit quidem suspensionem ex Bullis Sixti V et Clem. VIII. prout incurrit etiam qui ordinatur sine litteris dimissoriis, vel ante legitimam ætatem; vide *Tambur. l.* 7. *c.* 11. §. 1. *n.* 3. Qui verò ordinatur diversis diebus non servatis interstitiis, sed legitimis temporibus, peccaret quidem graviter, sed suspensionem probabiliùs non incurrit, ut dicunt *Bonac. d.* 8. *p.* 5. *n.* 35. *Barbosa in Trid. sess.* 23. *c.* 15. *n.* 11. *Croix n.* 2302. *Renzi p.* 360. *q.* 1. *cum Suar. Tamb. l. c. cum Pal. Salm. c.* 4. *numer.* 87. *cum Turrecrem.* et *Escob. n.* 457. *cum Nav. Villal. March. etc. et Cabassut. T. J. c.* 16. *n.* 11. *cum Navar. et Sayr.* (contra *Dian. p.* 4. *tract.* 2. *Resol.* 55.) Licèt enim Sixtus V in quadam Extravag. pœnam suspensionis imposuerit, tamen illa, respectu ad nostrum casum, sublata fuit à Clem. VIII in *Bullar. tom.* 3. *fol.* 40. ut refert *Tambur. loc. cit.*

797.—Qui autem eadem die susciperet quatuor Ordines minores unà cum Subdiaconatu, etiam peccaret graviter, ut habetur ex *c.* 2. *de eo qui furtivè, etc.* ubi dicitur : « Quatuor minores Or- » dines contulisti, quibus non contentus Subdiaconatum etiam » temerario ausu recepit... Mandamus quatenus eum in mino- » ribus duntaxat celebrare permittas. » Dicit autem *Vasq. ap. Salm. c.* 4. *n.* 80. præfatum textum fuisse revocatum ex Trident. *sess.* 23. *c.* 13. ubi Concilium tantùm inhibuit duos sacros Ordines simul conferri; sed hæc doctrina communiter non recipitur, nam Concilium id præscribendo textum non revocavit, sed illum in suo vigore reliquit. At hîc dubitatur 1. an ab hac prohibitione excuset consuetudo contraria, si alicubi vigeret? Negant *Sylvest. Tol. Reg. etc. ap. Escob. n.* 444. Sed veriùs affirmant *Nav. c.* 25. *n.* 71. *Suar. de Censur. dist.* 31. *sect.* 1. *n.* 41. (qui affert de hoc Decr. S. C.) *Holzm. n.* 86. *Salm. c.* 4. *n.* 80. *cum Vill. Marchino, Leand. etc.* ac *Escob. n.* 445. *cum S. Ant. Sayr. Molfes. Rodriq. et Miranda;* quia hujusmodi consuetudo nullibi videtur reprobata.

Dubit. 2. Utrùm taliter ordinatus, ubi non adest contraria consuetudo, incurret suspensionem? Affirmat *Bonac. de Censur. d.* 3. *p.* 5. §. 1. *n.* 4. Sed probabiliùs negant *Escob. n.* 450. et

Suar. l. c. n. 40. quia Pontifex in dicto *c.* 2. tantùm præcipit Episcopo, ne permittat ordinato ministrare, non autem eum suspendit. Meritò tamen dicit *Navar. Man. c.* 27. *n.* 241. contra *Suar.* hunc fieri irregularem quoad Ordines superiores suscipiendos, dum ibi sic subditur : « Si verò (ordinatus) domum religiosam intravit, et mores ejus exegerint, Abbas (si voluerit) » in aliis poterit Ordinibus dispensare. » Si igitur indiget dispensatione, erit hìc quidem irregularis ad alios ordines recipiendos.

Dubit 3. an Regulares possint ex licentia suorum Prælatorum ordinari extra tempora? Negant *Vasq. Suar. Lez. Peyr. etc. ap. Escob. n.* 464, quia licèt Greg. XIII hoc privilegium concesserit Soc. Jesu, tamen expressè prohibuit, quominus aliæ Religiones in eo communicarent. Sed veriùs affirmant *Laym. c.* 8. *num.* 2. *Barbosa Alleg.* 17. *n.* 6. *Escob. n.* 466. *cum Machad. Leand. Delacrux, Diana, etc.* ac *Salmant. c.* 4. *n.* 83 *et* 84. *cum Aversa, Philib. Portel. et Rodr.* Ratio, quia post Greg. XIII, Clem. VIII absolutè hoc privilegium concessit omnibus Mendicantibus, et Urb. VIII concessit Ordini Discalceatorum SS. Trinit. ut fert *Escob. num.* 465. Et novissimè Bened. XIII (apud Benedict. XIV *Notif.* 23. *n.* 5.) in Concilio R. *tit.* 5. *c.* 2. hoc privilegium confirmavit dicens : « Quo verò ad Regulares, privilegia à Pon» tificibus habentes, sive expressè, sive per viam communica» tionis concessa, sacros videlicet Ordines extra tempora susci» piendi ; cùm privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis » derogatum fuisse constat, decernimus perinde Regulares eos» dem absque novo Indulto Apostolico tutè posse extra tempora » ordinari. »

Dubit. 4. an Regulares, cùm ordinantur extra tempora, possint ordinari in quovis festo duplici, esto non sit de præcepto. Affirmant *Diana p.* 5. *tr.* 23. *R.* 97. *et Præpos. Fagund. Villal.* et *Homob. ap. Escob. num.* 470. item *Suar. Steph.* et *Manuel. ap. Barbos. Alleg.* 17. *num.* 7. qui id probabile putat. Et idem dicit *Croix n.* 2293. *cum Gobat. Tamb. etc.* de iis qui ex indulto ordinantur extra tempora in tribus diebus festivis. Ratio, quia Alexander VI, loquens de initiandis per hoc privilegium, dixit posse ordinari *tribus diebus Dominicis, sive duplicibus :* non autem dixit de præcepto, sed tantùm *duplicibus* (ad differentiam semiduplicium) diebus, qui ut plurimùm non sunt de præcepto. Sed negant probabiliùs, ut videtur, *Escob. num.* 472. *Azor. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 19. et *Lugo Resp. Mor. lib.* 1. *dub.* 36. dicentes eos non posse ordinari nisi in festo de præcepto, in quo populus vacat ab operibus servilibus. Ratio, tum quia Greg. XIII. loquendo de hoc eodem privilegio, dixit *diebus Dominicis ; et festivis diebus*, non *festivis duplicibus*, tum quia dies festivus in sua propria significatione denotat diem feriatum, ut explicat Ambrosius Calepinus verb. *festus dies*. Et licèt in Rubricis Missalis, et Breviarii *festum* accipiatur, prout distinguitur à feriis, in jure tamen *festum* accipitur ut dies, in qua vacatur ab operibus la-

boriosis. Hæc quidem secunda sententia est tutior, et videtur probabilior ; sed primam non audeo reprobare, et dico standum esse consuetudini, quæ est optima legum interpres.

Notandum autem hîc, quòd ii qui obtinent à Papa licentiam suscipiendi Ordines sacros extra tempora in tribus diebus festivis, non egeant Dimissoriis sui Ordinarii, sed tantùm testimonialibus, sine quibus ordinans incurreret suspensionem per annum à collatione Ordinum, et ordinatus suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinis suscepti ; ita habetur in Tridentino *sess.* 23. *c.* 8. Ubi tamen notandum, quòd hoc dicatur de eo qui obtinet indultum suscipiendi Ordinem à quocumque Episcopo ; aliàs etiam à proprio debet ordinari, vel ab eo Dimissorias ad alium accipere. Licentia autem suscipiendi Ordines sacros in tribus diebus festivis intelligitur, ut dies sint interpolati, prout refert *Croix num.* 2301. declaratum à S. C.

798. — Requir. X. Locus pro collatione Ordinum, de quo in Trid. *sess.* 23. *c.* 8. sic habetur : « Ordinationes sacrorum Ordi» num statutis à jure temporibus, ac in Cathedrali Ecclesia, vo» catis præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis publicè cele» brentur. Sin autem in alio Diœcesis loco, præsente Clero loci, » dignior (quantùm fieri poterit) Ecclesia semper adeatur. » Scio tamen plures Episcopos etiam Ordines sacros solere in privato Sacello conferre : fortè hodie sic usus habet.

Adde nomine *loci* etiam requiri existentiam Episcopi in propria Diœcesi : nam, si ipse conferret Ordines in Diœcesi aliena, incurreret suspensionem ab exercitio Pontificalium, et ordinatus ab exercitio Ordinis suscepti, ex Trid. *sess.* 6. *c.* 5. Hoc tamen rectè dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 75. *cum Bonac. Philib. Vill. Henr. etc.* non intelligi de collatione primæ Tonsuræ, cùm hæc sine Pontificalibus conferatur. Si autem Episcopus rogatus ab alio, in ejus Diœcesi generalem Ordinationem habeat, poterit ordinare non solùm subditos suos, sed etiam aliarum Diœcesium, ut *Salm. n.* 76. cum iisdem AA. et communi ; quia Tridentinum *l. c.* hoc prohibuit casu tantùm quo aliquis Episcopus, prætextu cujusdam privilegii, vellet in alterius Diœcesi ordinare sine illius licentia. An autem Ordinatio debeat fieri ab Episcopo celebrante ? vide dicta *n.* 744. *Not. II.*

799. — Requir. XI. Etas. In quo notandum I. quòd pro prima Tonsura requiratur ut initiandus polleat usu rationis, et ideo saltem sit septennis, ut dicit Bened. XIV in Bulla, *Inter sollicitas*, an. 1745. §. 19. Sed in Concordato nostri Regni requiritur ætas saltem 10 annorum. Pro Ordinibus minoribus nulla in jure assignatur ætas ; solent tamen conferri (ut ait idem Bened. XIV. *ib.*) ab an. 7. ad 14. Pro Subdiaconatu verò statuitur annus 22, pro Diaconatu 23, pro Sacerdotio 25. Ita in Trid. *sess.* 23. *c.* 22. Sufficit autem ut annus præscriptus sit incœptus ; ita communiter omnes, vide *Salm.* Idque colligitur ex ipso Concilio *sess.* 24. *c.* 12. Præterea, pro Episcopatu requiritur annus 30, et idem dicitur pro Cardinalatu, quamvis ex concessione Sixti V,

Cardinales Diaconi possint esse ætatis suæ an. 22. vide *Salm. c.* 5. *n.* 3. Pro beneficiatis autem requiritur annus 14, ex Trid. *sess.* 23. *c.* 6. Sed si beneficium sit curatum, requiritur annus 25 saltem incœptus, *Trident. sess.* 24. *c.* 12. Pro Canonicatu in Cathedralibus requiritur annus 22 incœptus, *Trident. sess.* 22. *c.* 4. In Collegiatis verò sufficit annus 14, cùm in jure nihil pro eo sit statutum; *Salm. cap.* 5. *n.* 38.

Notandum 2. quòd is, qui sine legitima ætate scienter ordinatur, incurrat suspensionem perpetuam ipso facto ab exercitio Ordinis suscepti, et Papæ reservatam, ut habetur in Extravag. Pii II, quæ incipit, *Cùm ex sacrorum*, et refertur in extensum à *Barbosa Alleg.* 17. *n.* 11. Eam autem S. Pius V et Sixtus V auxerunt, et Clemens VIII confirmavit, ut refert *Escobar num.* 265. Si verò prædicta suspensio occultè sit contracta, tunc poterit Episcopus delinquentem ab ea absolvere, ex concessione Tridentini *sess.* 24. *c.* 6, ut dicunt communiter *Bonac. de Censur. D.* 3 *p.* 5. *n.* 2. et *Salm. de Ord. c.* 5. *n.* 39. cum communi.

Sed hîc dubitatur 1. An incurrat præfatam suspensionem qui ex ignorantia crassa (non tamen affectata) ordinatur ante legitimam ætatem? Affirmant *Laym. tom.* 9. *cap.* 20. *num.* 2. *et Bonac. l. c.* Sed communiùs et probabiliùs negant *Navar. Man. c.* 27. *n.* 156. *Suar. de Cens. D.* 31. *sect.* 1. *Tol. l.* 1. *c.* 48. *n.* 7. *Barbos. All.* 16. *n.* 15. *Escob. n.* 270. *cum Con. Præp. Rodr.* et *Avila*, ac *Salm. c.* 5. *n.* 39. *cum Trull. Aversa, Dian. Vill. etc.* Ratio, quia talis suspensio imposita est à Pio II in temerario (dum utitur verbo *temeritatem*), quales non sunt qui peccant ex sola ignorantia supina, ut dicemus *l.* 7. *de Censur. n.* 47 et 48. Hinc dicunt præfati AA. quòd taliter ordinatus, completa ætate, bene potest Ordinem susceptum exercere; si verò ante illam exerceret, peccaret, sed non incurret irregularitatem.

Dubit. 2. An qui mala fide susceperit Ordinem ante ætatem, possit exercere Ordinem postquam ætatem compleverit, sine absolutione à suspensione incursa? Affirmant *Sotus, Corduba,* et *Medina ap. Escob.* Sed veriùs id negant *Barbosa All.* 16. *n.* 15. *cum Miranda, et Escob. n.* 26. *cum Bon. Henr. Marchin. Rodr. et Diana.* Ratio, quia censura jam contracta non tollitur nisi per absolutionem.

Dubit. 3. An incurrat irregularitatem qui ante legitimam ætatem suscipit Sacerdotium? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Bonac. dist.* 8. *de Sacram. q. un. p.* 5. *n.* 13. et *Barb. All.* 16. *n.* 16. *cum Coo. Nao. Salled.* et *Sorbo.* Ratio, quia hic celebrando cum Episcopo ordinante verè hostiam consecrat (ut docet *D. Th.* 3. *p. q.* 82. *ar.* 2.) et ideo jam exercet Ordinem cum suspensione susceptum. *Secunda* verò sententia communior, et valde probabilis negat, et hanc tenent *Suar. de Censur. dist.* 31. *sect.* 1. *n.* 71. *Conink dist.* 16. *n.* 36. *Diana p.* 5. *tr.* 10. *R.* 37. *Escob. n.* 283. *cum Sylvest. Med. Ugolin. Quaranta, Naldo, Homob. Marchin.*; item *Sayr. Avila, Henr. etc. ap. Barbos. l. c.* Ratio 1. quia consecratio illa non censetur actus moraliter

distinctus ab ipsa Ordinatione; sicut enim tota Ordinatio Episcopi à principio usque ad finem est unus actus moralis, ita et ordinati; unde non videtur æquum, quòd ipse una actione morali duplicem incurrat pœnam, nempe suspensionem, et irregularitatem. Ratio 2. quia in citata Extravag. Pii II. (apud *Barbos. All.* 17. *n.* 11.) sic dicitur: *A suorum Ordinum executione ipso jure suspensi sint; et si, hujusmodi suspensione durante, in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant.* Quo verbo *durante* videtur Pontifex supponere irregularitatem incurri tum solùm, cùm incursio suspensionis jam moraliter tempore præcesserit Ordinis exercitium. Item, cùm Pontifex imponat irregularitatem in præsumentes, minimè videtur comprehendere hunc, qui non ex propria electione, sed ex necessitate Ordinationis debet cum Episcopo concelebrare. Referuntque *Suar. n.* 74. et *Escob. l. c.* hujusmodi Ordinatos ex stylo Cancellariæ non reputari irregulares, cùm ipsi tantùm à suspensione absolvantur. Et idem dicunt *Suar. n.* 72. *ac Escob.* et *Diana ll. cc. cum aliis*, de Diacono, vel Subdiacono, qui cum tali suspensione in eadem Ordinatione canit Evangelium, aut Epistolam. Et idem dicendum de eo qui suspensionem incurrit, cùm ordinatur per saltum, vel extra tempora, vel sine dimissoriis proprii Episcopi, vel eadem die suscipit duos Ordines sacros, aut Ordines minores cum Subdiaconatu, juxta supra dicta.

Utrùm autem incurrat irregularitatem qui tantùm ordinatur cum excommunicatione priùs contracta? Affirmat *Bon. de Irreg. d.* 7. *q.* 3. *part.* 4. *n.* 1. *cum Navar. Tol. Henr. Sayr. etc. ex cap. Cum illorum, de sent. excom.* et *c.* 1. *De eo qui fuit.* Sed probabiliùs negant *Suar. de Cens. dist.* 41. *s.* 3. *n.* 2. et Bened. XIV *de Syn. l.* 12. *c.* 3. *n.* 6. *cum Tamb. Diana, Lez. Gibal. etc.* et ita refert sensisse S. C. Ratio, quia ex præfatis textibus non expressè colligitur, quòd talis sit irregularis, sed tantùm quòd sit suspensus; pro cujus tamen suspensionis absolutione etiam ad Papam debet recurri, ut advertit *Tourn. t.* 2. *de Cens. p.* 106. *cum Gibert;* intellige, si suspensio sit publica; nam aliàs potest absolvi ab Episcopo juxta *c. Liceat sess.* 24. Trident. Tantò magis autem non incurret irregularitatem qui suspensus vel interdictus suscipit sacrum Ordinem; in hoc consentit etiam *Bon. l. c. n.* 2. *cum Sayr. Filliuc. et aliis.* Hoc tamen intelligendum, si taliter ordinatus Ordinem non exerceat in ipsa Ordinatione, nam si v. g. aliquis Diaconus, vel Subdiaconus accedat ad Ordinationem jam antecedenter aliqua irretitus censura, et in Ordinatione susceptum Ordinem exerceat, canendo Evangelium vel Epistolam, irregularitatem non effugiet, ut rectè ait *Tourn. d. t.* 2. *p.* 107. *ver. Si quis.* Ratio, quia tunc jam exercet Ordinem cum censura priùs contracta. Idemque meritò ait *Tourn. cum Avila* procedere de Sacerdote, qui concelebrat cum Episcopo, contra *Sayr. et Laym. de Irreg. c.* 3. *n.* 5.

800. — Notandum 3. quòd ætas computanda sit non à die Baptismi, sed nativitatis, ut constat ex *c.* 3. et aliis, *Dist.* 77. Vide

Croix n. 2306. Dubitatur autem 1. An quis mane diei, in cujus vespera complet ætatem requisitam, possit ordinari? Affirmant *Dian. part.* 9. *tr.* 9. *R.* 50. *Salm. c.* 5. *num.* 31. *cum Ledesma, et Philiber. ac Escobar n.* 264. *cum Trull. et Marchin.* tum quia minimum pro nihilo reputatur; tum quia dies incœptus in favorabilibus habetur pro completo; tum etiam quia vespera et mane moraliter sumuntur pro una die. Sed probabiliùs id negant *Croix n.* 2309. *cum Nav. et Vill;* item *March. Pasq.* et *Narbona ap. Escob. n.* 261. Ratio, quia v. g. pro Subdiaconatu ætas debet esse annus 22 incœptus; unde qui annum 21 non verè complevit, minimè potest dici annum 22 attigisse.

Dubit. 2. An dies anni bissextilis possit excludi in supputanda ætate Ordinandorum? Affirmant *Barb. Henriq. Sylvest. etc. ap. Salm. c.* 5. *n.* 32, quia annus requisitus intelligitur per se annus ordinarius, nempe constans 365 diebus. Sed veriùs negant *Bon. d.* 8. *q. un. p.* 5. *n.* 14. *Sanch. de Matr. d.* 24. *n.* 22. et *Escob. n.* 286. *cum March. Molf. Dic.* et *Dian.* Ratio, quia ad ætatem requisitam anni sunt computandi juxta consuetudinem Ecclesiæ, quæ rectè statuit de quatuor in quatuor annos addi unum diem, propter horas quæ in quolibet anno supersunt.

Certum est autem quòd Episcopi nullo modo possint in ætate dispensare; verumtamen dicit *Croix n.* 2314. hodie ex speciali privilegio posse Episcopos dispensare ad certum tempus saltem pro beneficio curato, ubi est necessitas, vel utilitas Ecclesiæ.

801. — Requir. XII. insuper ad suscipiendos Ordines, ut initiandus exercuerit Ordinem priùs susceptum in Ecclesia, ubi est adscriptus, ex Trid. *sess.* 23. *c.* 11 *et* 13. Sed putant *Salm. c.* 4. *n.* 74, hoc non esse de præcepto gravi, cùm verba Concilii magis sint consultiva quàm præceptiva, nempe illa: *At in unoquoque Ordine juxta præceptum Episcopi se exerceant, etc.*

Requir. XIII. prout præscribit Pontificale, ut Ordinandi Eucharistiam accipiant; sed hoc non sub mortali, ut ait *Croix n.* 2225. *cum Gob.* Imò nec sub levi tenentur communicare initiandi ad Ordines minores, ut dicit idem *Croix* cum communi ut asserit. Presbyteri autem veriùs tenentur communicare sub mortali, cùm ipsi verè celebrent cum Episcopo, ut diximus ex *D. Th. num.* 799. *Dub.* 3.

Requir. XIV. probitas vitæ; sed de hac jam locuti sumus in *Tract. de Sacram. in gener. ex n.* 65. et iterum mox loquemur agendo de vocatione ad sacrum ministerium.

802. — Requir. XV. vocatio divina, de qua, cùm sit res tanti momenti, unde pendet æterna salus tam Ordinandorum quàm populi christiani, mirum est quòd tot Morales Scriptores nullum verbum faciant, præter paucos, inter quos fusè et egregiè signanter scripserunt de hoc puncto *Habert tom.* 7. *ex p.* 433. et *P. Conc. tom.* 10. *ex p.* 42. Quàm necessaria sit hujusmodi vocatio, patet ex SS. Patribus, et ex ipsis sacris Scripturis, et præsertim ex illo *D. Pauli ad Hebr. c.* 5. *v.* 4. ubi: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Sic et*

Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu. Unde Apostoli, ut in locum Judæ alium surrogarent, sic Deum deprecati sunt: *Tu Domine, ostende quem elegeris.* Et ipse Christus *Joan. c.* 10. *v.* 1 et 2. dixit: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium... fur est et latro; qui autem intrat per ostium, pastor est ovium*, qualis est quidem quivis Sacerdos, dum cuivis Sacerdoti committitur incumbere saluti animarum. Et rursus *Jo. c.* 15. *v.* 16. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos... ut fructum afferatis, et fructus vester maneat.* Rursus *Lucæ c.* 10. *v.* 2. *Rogate... Dominum messis, ut mittat operarios suos in messem suam.* Illi igitur qui non vocati à Deo in sacra ministeria se intrudunt, ipsi sunt de quibus per Jeremiam (23. 21.) inquit: *Non mittebam Prophetas, et ipsi currebant.* Quo quidem hominum genere, ut ait Catechismus, nihil infelicius ac miserius, nihil Ecclesiæ calamitosius esse potest.

Præcipua autem signa divinæ vocationis ad statum ecclesiasticum sunt. I. Scientia conveniens, de qua jam egimus *n.* 790. II. Probitas vitæ, de qua loquens Trident. *sess.* 23. *c.* 12. sic ait: *Sciant.... Episcopi.... debere ad hos Ordines assumi dignos duntaxat, et quorum probata vita senectus sit;* juxta illud (*Sap.* 4. 9.): *Ætas senectutis vita immaculata.* Hinc Apostolus 1. *Tim.* 3. prohibet ordinari neophytos, id est (ut explicat in *d. loco D. Th.*) *qui non solùm ætate neophyti sunt, sed et qui neophyti sunt perfectione.* Quapropter idem *S. Doctor* 2. 2. *q.* 189. *ar.* 1. *ad* 3. dicit: *Ordines sacri præexigunt sanctitatem.* Et *Suppl. q.* 35. *ar.* 1. *ad* 3. ait: « Ad idoneam executionem Ordi» num non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas » excellens. » Hanc rationem de hoc assignans: « Ut sicut illi » qui Ordinem suscipiunt, super plebem constituuntur gradu » Ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis. » Unde sic concludit: « Et ideo præexigitur gratia, quæ sufficiat ad hoc, » quòd dignè connumerentur in plebem Christi. » Idque priùs dixit S. Dionysius *c.* 3. *de Eccles. Hierar.*: « in divino omni non » audendum aliis ducem fieri, nisi secundùm omnem habitum » suum factus sit Deiformissimus, et Deo simillimus. » Qui autem habet sanctitatem ordinariam, nempe solam gratiam habitualem, non potest quidem dici *secundum omnem habitum suum Deo simillimus.* Ad hoc facit etiam illud celebre D. Aug. dictum: « Aliquando bonus Monachus vix bonum facit Clericum. » Et illud aliud D. Hieron. ad Rusticum: « Sic vive in Monasterio, » ut Clericus esse merearis. » Unde scripsit S. Joan. Chrysost. *l.* 2. *de Sacerdot. c.* 2. *Multò major vitæ integritas huic* (id est Clerico), *quàm illis* (nempe Monachis) *necessaria.* III. Signum est recta intentio, nimirum desiderium vacandi divinæ gloriæ, et saluti animarum, non autem (ut ait D. Bernardus *Declam. in Evang. Ecce nos, etc.*) « honorem quærendi proprium, aut cor» poris voluptatem, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi. »

803. — Qui autem sine vocatione, ex talibus signis explorata, in sacrum ministerium se intrudit, non potest quidem à gravi

præsumptione excusari. En quomodo S. Anselmus (*in cap.* 5. *ad Hebr.* super illud Apostoli, *Nec quisquam sumit, etc.*) de hoc loquitur : « Qui enim se ingerit, et propriam gloriam quærit, » gratiæ Dei rapinam facit, et ideo non accipit benedictionem, » sed maledictionem. » Et ratio hujus eruitur ex eo quòd docet *D. Th. p.* 3. *q.* 27. *ar.* 4. ubi : « Illos quos Deus ad aliquid eligit, » ita præparat et disponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inve- » niantur idonei, secundùm illud (2. *Cor.* 3.) Sufficientia nostra » ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti. » Ergo ille, qui non ex Deo eligitur, sed ipse se ingerit, non erit idoneus minister ; ideo sapienter ait *Habert de ord. c.* 1. §. 2. quòd iste « non sine magnis difficultatibus poterit saluti suæ consulere, manebitque in corpore Ecclesiæ, velut membrum in corpore humano suis sedibus motum, quod servire potest, sed ægrè, et cum deformitate ». Unde concludit « : Licèt absolutè loquendo salvari possit, difficulter tamen ingredietur viam, et apprehendet media salutis. » Cùm autem hic magno periculo damnationis se exponat, nescio quomodo à culpa gravi excusetur. *Qui sciens* (ait doctissimus Episcopus Abelly *in Opusc. Sacerdos Christian. c.* 4.), « nulla divinæ vocationis habita ratione, se in » Sacerdotium intruderet, haud dubiè seipsum in apertum salutis » discrimen injiceret, peccando scilicet in Spiritum sanctum ; » quod quidem peccatum vix, aut rarissimè dimitti ex Evangelio » discimus. »

Huic quidem discrimini tantò magis se committunt Episcopi illi, qui non vocatos ad Ordines sacros promovent, ex illo Apostoli (1. *Tim. c.* 5. *v.* 22.) : « Manus citò nemini imposueris, neque » communicaveris peccatis alienis. » Quæ verba exponens S. Leo *Epistol.* 1. (*aliàs* 87.) *ad African.* 2. dicit : « Quid est com- » municare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis » est ille, qui non meruit ordinari? » Hinc Tridentinum *sess.* 23. *c.* 7. præcipit Episcopo, ut antequam suos subditos ad Ordines promoveat, *institutionem, mores, doctrinam... diligenter inquiriget, et examinet.* Undique enim in Jure Canonico præscribitur, et signanter in *c. Nullus dist.* 24. ut, *Nullus ordinetur, nisi probatus fuerit.* Unde sapienter advertit D. Bernar. ad Ordines admittendos esse tantùm *probatos, non probandos.* Ad hanc autem probationem ab Episcopo exquirendam, non quidem sufficit quòd ipse nihil mali noverit de Ordinando, sed debet fieri certus de ejus positiva probitate, juxta sublimitatem gradûs, ad quem ille inhiat ascendere, ut communiter dicunt *Sotus* 4. *Sent. Dist.* 25. *q.* 1. *n.* 3. *Sanch. Conf. c.* 1. *dub.* 46. *n.* 1. *Salm. de Ord. c.* 5. *n.* 41. *Holz. eod. tit. n.* 46. et fusiùs *Hab. Merbes. Conc.* et alii cum *D. Th. sup. q.* 36. *art.* 4. *ad* 3. ubi dicit : « Ad minùs (id » est non solùm, ut bene explicat Glossa) hoc requiritur, quòd » nesciat Ordinans aliquid contrarium sanctitati in Ordinando » esse, sed etiam exigitur ampliùs, ut secundùm mensuram Or- » dinis, vel officii injungendi, diligentior cura apponatur, ut » habeatur certitudo de qualitate promovendorum, saltem ex

» testimonio aliorum. » Qualitas autem promovendorum est illa, quam expressit idem S. Doctor in 2. 2. *q.* 189. *ar.* 1. ad 3. ubi dixit : *Ordines sacri præexigunt sanctitatem.....; unde pondus Ordinum imponendum est parietibus jam per sanctitatem desiccatis* (nempe ut addit) *ab humore vitiorum.* Et N. SS. P. Bened. XIV in Bulla *Ubi primum*, sapientissimè sic Episcopos alloquitur : « Studiosa et magna adhibita diligentia investigandum à vobis » est, an eorum, qui priorum susceperint ministeria, talis fuerit » vivendi ratio, et in sacris scientiis progressio, ut verè digni » judicandi sint, quibus dicatur, ascende superiùs; cùm alioquin » expediat in inferiori gradu, potiùs aliquos manere quàm cum » suo majori periculo, et aliorum scandalo ad altiorem pro- » vehi. »

De tali etiam probatione loquens S. Jo. Chrysost. *Homil.* 16. *in Tim.* dicit : *Quid est illud cito? Non ex prima probatione, nec secunda, nec tertia, sed ubi consideratio diuturna præcessit, exactissimaque discussio, tunc imponito manus. Neque ea res periculo caret; eorum quæ ille peccaverit, tu quoque pœnam dabis, qui initium dedisti etiam præcedentium delictorum.* Qua de re Episcopi in hac probatione expetenda non debent esse contenti simplici attestatione Parochorum, qui humanis ducti respectibus in hujusmodi attestationibus concedendis facilè Clericis indulgent, ne in se attrahant ipsorum odium, eorumque propinquorum; sed insuper ab aliis fide dignis, capta secreta informatione, certi fieri debent, non solùm quòd initiandus non fuerit malus, nempe quòd non fuerit rixosus, non dederit scandalum, frequentando ludos, pravas conversationes, etc., sed etiam quòd ille sit positivè bonus, scilicet quòd vitam agat spiritualem, sit assiduus in Ecclesiis, Sacramenta frequentet et Orationem, vivat à secularibus segregatus, sociis morigeratis comitetur, studio vacet, modesta utatur veste, etc. Quòd si Prælatus sciverit Clericum alicujus publici scandali nota intinctum fuisse, tunc non satis erit communem probationem de eo exigere, sed opus erit plurium annorum experientia emendationem ejus comprobare; justè enim tunc metuere debet ne ille pietatem affectet, ut ad Ordines perveniat, quibus susceptis, ad pristinam redibit pravitatem. Dicet aliquis : Si hoc observaretur, deficerent utique in Ecclesia ministri. Rectè respondet ad hoc idem Bened. XIV in bulla supra citata ex Conc. Lateran. « Meliùs est pauciores habere ministros, » sed probos, atque utiles, quàm plures qui nequidquam sunt » valituri. » Utrùm autem sit semper deneganda à Confessario absolutio Clerico habituato in vitio turpi occulto, qui vult ad Ordines sacros ascendere, sine prævio continentiæ experimento? Vide dissert. de hoc puncto positam in *tr. de Sacram.* ex *n.* 63.

804. — Si autem vocatio divina necessaria sit ad Sacerdotium, magis erit necessaria ad officia Episcoporum, et Parochorum, de quibus loquens *D. Th.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 1. dicit : « Appetere... » Episcopatum ratione... circumstantium bonorum... est illici- » tum... ad celsitudinem gradûs appetere Episcopatum est præ-

» sumptuosum... sed appetere proximis prodesse, est secundùm » se laudabile. Verùm, quia, prout est Episcopalis actus, habet » annexam gradûs celsitudinem, præsumptuosum videtur quòd » aliquis præesse appetat ad hoc quòd subditis prosit, nisi mani- » festa necessitate imminente. « Id confirmavit N. SS. P. Be- ned. XIV, in Bulla novissimè edita die 12 Apr. 1753 quæ in- cipit, *Inclytum*, inquiens : « Nec unusquisque ignorare debet, à » peccati culpa immune non esse desiderium ipsum Episcopatûs, » quia quamvis desiderium aliis juvandi laudabile est, tamen cùm » hoc adjumentum præstari non valeat sine ipsa Episcopatûs » sublimitate, ut plurimùm ex vitio insitæ præsumptionis ortum » habet. »

805. — « Quæres quæ sint officia Ordinatorum ?

« Resp. I. Ostiarii est claves templi servare, aperire et clau- » dere ejus januas; arcere eos, quibus non licet interesse sacris; » campanas pulsare; quæ intra Ecclesiam sunt, custodire ; ei, » qui prædicat, aperire librum. II. Lectoris munus est legere in » Ecclesia lectiones veteris et novi testamenti : item docere » catechumenos rudimenta fidei christianæ. *(*Item panem et* » *novos fructus benedicere. Salm. c.* 3. *num.* 14. *Non autem præ-* » *dicare, ut communiter Salm. ibidem contra Vasq.*)* III. Exor- » cistæ munus est manus imponere supra vexatos à spiritibus » immundis, ad illos adjurandos, et ejiciendos ; item ad exor- » cizandos catechumenos. *(*Tenent Suar. et Sanch. contra* » *Philip.* omnes fideles posse exorcizare ; quamvis hoc magis » possint ordinati ad hujusmodi munus ab Ecclesia : et ideo hi » solùm solemniter illud exercere valent. *Vide dicta Tom.* 2. » *l.* 3. *de Adjur. ex n.* 193. *App. ad n. IV.*)* IV. Acolythi mu- » nus est præparare ampullas vini et aquæ ad Sacrificium » Missæ, et porrigere Subdiacono, ferre cereos ad idem Sacri- » ficium, et illi ministrare, unde et Ceroferarius dicitur. V. Sub- » diaconi munus est immediatè subordinari Diacono ad Sacri- » ficium Missæ, calicem et patenam illi tradere, urceolum cum » aqua præbere, aquam ad lavandas manus infundere, Episto- » lam ex officio, et solemniter in Missa legere. *(*Adde cum Ha-* » *bert, pallas, corporalia et purificatoria abluere, ut in Ponti-* » *ficali præscribitur*)* VI. Diaconi munus est cantare solem- » niter Evangelium in Missa, ministrare immediatè Sacerdoti » in omnibus, quæ pertinent ad Missæ sacrificium, vestire alta- » ria, Crucem ferre, et denique ex commissione Sacerdotis præ- » dicare, et baptizare. *(Modò adsit justa causa, nempe si desit » Sacerdos qui commodè ministret, *ut communiter dicunt DD.* » *allati de Euchar. n.* 237. *v. Qu. hic. l.* In necessitate verò » extrema, nempe si absit alius Sacerdos, potest Diaconus et tene- » tur Viaticum ministrare, etiam sine commissione Pastoris ; ita » *pariter commun. DD. ibid.* Et idem currit in administratione » Baptismi ; *vide de Bap. n.* 116. *v.* Certum. Diaconus autem » solemniter ministrans Baptismum, vel Eucharistiam sine com- » missione, incurrit irregularitatem ; *vide d. n.* 116. *v.* Dub. 2.

» *et n.* 234.) * VII. Presbyteri munus est offerre Sacrificium » Missæ, absolvere à peccatis, baptizare, benedictiones aquæ, et » similes facere, populum doctrina et exemplo pascere. *Escob.* » *E.* 8. *t.* 7. *c.* 1. »

Quatuor autem sunt obligationes præcipuæ eorum, qui ad majores Ordines provehuntur, nempe 1. recitandi Horas Canonicas. 2. Servandi Cælibatum. 3. Habendi Titulum, scilicet paupertatis, Beneficii, vel Patrimonii, quo ordinentur. 4. Deferendi habitum et Tonsuram. De prima obligatione Officii divini jam fusè egimus in *Tom.* 4. *Lib.* 4. *ex n.* 140. Restat hîc agere de secunda, tertia et quarta.

§. I.

De obligatione Cælibatûs.

806. Quomodo hæc obligatio probetur ?— **807.** Qu. 1. An ipsa sit de jure divino ? — **808.** Qu. 2. An sit ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto? — **809.** Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem ? Dub. 2. An qui expressè nollet castitatem vovere ?—**810.** Quid, si quis ordinatus sit ante usum rationis ? Et quid, si ante pubertatem ? — **811.** Quid, si ordinetur ob metum ? — **812.** Qu. 3. Quomodo conjugatus, constante Matrimonio, possit in Sacris ordinari ? Dub. 1. An istius uxor teneatur Religionem profiteri ? Dub. 2. An talis uxor possit nubere ?

806. —OBLIGATIONEM cælibatûs inesse iis qui ad sacros Ordines ascendunt, habetur in pluribus Canonibus, et signanter in *c.* 1. *d.* 28. ubi D. Greg. sic præscripsit : « Nullum facere Sub- » diaconum præsumant Episcopi, nisi qui victurum castè pro- » miserit; quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi » hujus castitas ante susceptum ministerium fuerit probata. » Et in Trid. *sess.* 24. *c.* 9. sic definitum est : « Si quis dixerit, Cleri- » cos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem » solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contrac- » tumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel » voto... anathema sit. »

Ex quo habetur, quòd per tale votum, *solemne* dictum, irritum reddatur Matrimonium contractum post votum ex *c. un. de Voto, et voti red. in* 6. Si verò conjugium est antecedenter contractum, Ordinatus potest reddere, sed non petere. Et insuper quoties castitatem violabit, toties quoque sacrilegium committet. Vide *Salm. c.* 6. *n.* 2.

807. — Quær. 1. An hæc obligatio cælibatûs sit de jure divino, ita ut Papa nequeat in ea dispensare? Affirmant *Major, Valdensis*, etc. apud *Salm. c.* 6. *n.* 9. et probabile putat *Azor.* Sed dicendum cum communi DD. (præciso voto) non esse de jure divino, sed tantùm ecclesiastico, quòd ministri ordinati in sacris obligentur ad castitatem, vel ab Ecclesia, vel per votum Ordinibus annexum; et ideo rectè in hac obligatione potest

Ecclesia cum eis dispensare. Ita *S. Th.* 2. 2. *qu.* 88. *a.* 11. *Cajet. Sot. Sanch. Dic.* etc. cum *Salm. c.* 6. *n.* 11. qui plura hujusmodi exempla adducunt. Ratio, quia etsi talis cælibatus ab Apostolis ortum habuit, ut probant *Gon. Val. Sot.* etc. tamen tantùm ex præcepto Ecclesiæ, sive Apostolorum (ut probat *Bellarm.*) est introductus et firmatus, ut patet ex ipsis verbis *Trid. in cit. Can.* 9. *ut supra.*

808. — Quær. 2. An hæc obligatio sit immediatè ex præcepto Ecclesiæ, vel mediatè per votum ordinatorum? Utraque est probabilis ex eodem *c.* 9. *Trid. Prima* sententia, quam tenent *Mastrius, Bosco, Herincx, etc. apud Holzm. p.* 268. *n.* 103. ac *Scot. Pal. Val.* et *Aversa ap. Salm. c.* 6. *n.* 28. (qui *cum Sanch.* meritò probabilem putant, dicit quòd non ex voto, sed ex sola Ecclesiæ lege ordinati in sacris teneantur ad castitatem; tum quia, cùm potuisset Ecclesia per se adstringere ministros sacros ad castitatem servandam, cur dici debet, quòd insuper votum sacris Ordinibus annecti voluerit, dum hoc expressum in jure non habemus? Tum quia, si obligatio cælibatûs esset ex voto, sequeretur, quòd qui tale votum invincibiliter ignoret, vel qui expressè nollet illud emittere, non teneretur inde ad castitatem: quod quidem absurdum et perniciosum esset.

Nec obstat dicere, quòd juxta sententiam hanc, si Sacerdos peccaret contra castitatem, unum tantùm peccatum committeret contra castitatem, quia lex Ecclesiæ, cùm sit circa eamdem materiam jure naturale prohibitam, non multiplicat speciem peccati; prout furtum vetitum à lege naturali, non habet novam malitiam, si prohibeatur à lege humana; et hoc esset contra communem sententiam DD. qui docent ordinatos in Sacris lædentes castitatem, etiam peccato sacrilegii peccare. Nam rectè respondent *Aversa* et *Salm. n.* 28. quòd præceptum humanum bene multiplicet specie, quando ex diverso motivo præcepto naturali superadditur; percussio enim Clerici duplicem habet malitiam, unam contra justitiam ex lege naturali, alteram contra Religionem ex lege Ecclesiæ, quæ ex motivo Religionis prohibet lædere personam Deo mancipatam. Quare procul dubio Sacerdos lædens castitatem sacrilegium committit, quia Ecclesia ex motivo Religionis ob reverentiam Ordinis sacri imponit suis ministris observantiam castitatis. Religiosus autem Sacerdos, si peccat contra castitatem, præter peccatum contra castitatem, unum tantùm sacrilegii peccatum committit, quia eamdem virtutem Religionis, non aliam lædit, ut bene notant *Salm. c.* 6. *n.* 39. cum *Sanch.*

Secunda tamen sententia probabilior, et communior cum *S. Th.* 2. 2. *q.* 88. *a.* 11. quem sequuntur *Bellarm. t.* 1. *de Matr. c.* 21. *Sanch. eod. tit. l.* 7. *Dist.* 27. *n.* 10. *Pontius l.* 7. *c.* 27. *n.* 7. *Salm. c.* 6. *ex n.* 23. *cum Vasq. Cajet. etc.* ac *Escob. n.* 476. *cum Azor. Nav.* et *Soto*, tenet, quòd obligatio castitatis non oriatur immediatè ex lege Ecclesiæ, sed ex voto quod in ipso facto Ordinationis emittitur. Primò, quia hoc jam est expressum in

jure, et præcisè in *c. Cum olim, de Clericis conjug.* ubi dicitur : « Non igitur attendentes, quòd Orientalis Ecclesia votum continentiæ non admisit, etc. » Ergo in Ecclesia Occidentali, seu Latina, votum castitatis jam admittitur. Secundò, quia, si obligatio castitatis tota esset ex lege Ecclesiæ, posset Pontifex omnes etiam Sacerdotes ab illa absolvere; sed hoc esset contra communem sententiam DD. qui tantùm in casu urgentissimo concedunt Pontifici in hoc dispensare cum solis ministris, ut dictum mox *n.* 807, sed non cum Sacerdotibus.

309. — Sed hîc dubitatur 1. an teneretur ad servandam castitatem, qui invincibiliter ignoraret votum illius Ordini annexum? *Salm. d. c.* 9. *n.* 35. dicunt teneri ex communi DD. vel ex vi voti impliciti, ut ipsi sentiunt cum *S. Th. et Sanch.* vel ex præcepto Ecclesiæ, ut alii juxta primam sententiam probabiliter putant. Alii tamen, ut *Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 2162. cum *Pal.* et *Conink* adhuc probabiliter censent, quòd si ignorantia omnino fuisset invincibilis, ordinatus non teneretur ad castitatem, neque ex voto, neque ex præcepto Ecclesiæ, quia Ecclesia non intenderet talem obligare; secus verò, si ignorantia fuisset culpabilis vel si quis Ordinem intenderet suscipere cum eadem obligatione qua alii suscipiunt, ut infertur ex dictis *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 201. *v.* Qu. 1.

Dubit 2. an teneretur ad castitatem Ordinem suscipiens, si expressè nollet castitatem vovere? Putat *Philib.* quòd etiam teneretur ex voto : hoc parum probabile videtur. Censent verò *Salm. n.* 37. *cum Dicast.* quòd tunc teneretur ad emittendum votum; et interim, dicunt quòd talis si peccaret contra castitatem, non committeret sacrilegium; sed hoc ultimum, nempe quòd hoc non esset sacrilegium, nec satis probabile videtur, et est contra communem, ut ipsi *Salm.* fatentur *n.* 28. Hinc probabiliùs dicunt *Sanch. de Matr. t.* 2. *l.* 7. *D.* 27. *n.* 12. *cum aliis*, et *Holzm. p.* 268. *num.* 102. *cum Amico, Mayr,* etc. quòd in tali casu is teneretur ad castitatem, non ex voto, sed ex præcepto Ecclesiæ, quæ ex Religionis motivo (ut diximus) eum ad castitatem, deficiente voto, adstringeret.

310. — Notandum autem certum esse, quòd ille qui est ordinatus ante usum rationis, quamvis valida sit Ordinatio (ut probatum est *n.* 782. *cum D. Th.* et aliis communiter, ex *cap. nn. De Clerico per saltum etc.*) non tenetur tamen ad castitatem; unde validè ac licitè potest inire Matrimonium. Ita *Croix n.* 2161. et *Salm. c.* 6. *n.* 42. cum *Sanch. Suar. Dic. et communi.* An autem teneatur ad castitatem qui post usum rationis, sed ante pubertatem ordinatur? Affirmant *Pont. l.* 7. *de Matr. c.* 29. *n.* 15. *Bon. eod. tit. q.* 3. *part.* 9. *n.* 9. *et Escob. n.* 487. *cum Cajet. Conc. etc.* quia de jure naturali jam adest obligatio hoc votum servandi; è converso nullum adest Jus Canonicum tale votum irritans. Hoc est quidem probabile, sed non improbabiliter id negant *Sanch. de Matr. l.* 7. *D.* 3. *n.* 8. *Salm. c.* 6. *n.* 43. *cum Dic. Avers. etc.* ac *Barb. All.* 15. *n.* 4. *cum Abb. Host. Nav. Soto,* et *Henr.* Ratio, quia tale votum hominem constituit in statu

irretractabili, in quo Pontifex nunquam aut rarò dispensat, unde tale votum maturum et perfectum usum rationis efflagitat. Idem dicitur de eo qui invalidè ordinatur, vel ex defectu formæ, aut materiæ, vel intentionis; putà, si quis per vim, aut metum Ordines susciperet, sine animo se ordinandi, ut *Salm. n.* 45 *et* 46. et *Croix n.* 2163. *cum communi.* (Et hîc notandum, quòd qui non obligatur ad castitatem, nec ad Officium divinum teneatur; ut dictum est *l.* 4. *n.* 144. *v. Quæritur.*) In dubio tamen præsumendum est pro valore Ordinationis, ut *Croix n.* 2203 *et* 2230.

811. — Sed dubium est, an teneatur ad castitatem qui ordinatur ob metum gravem, sed cum animo se ordinandi? *Pontius de Matr. l.* 7. *c.* 29. ac *S. Antoninus*; *Sot. Pal.* etc. apud *Croix n.* 2163. dicunt teneri, donec à Papa dispensetur; quia metus minuit, non verò tollit voluntarium. At probabiliùs *Sanch. de Matr. l.* 7. *Dist.* 29. *n.* 5. *Bon. cit. q.* 3. *part.* 2. *n.* 14. *Escob. n.* 483. *cum Sayr. Conc.* et *Graff.* ac *Salm. c.* 6. *n.* 46. *cum Azor. Dic. etc.* dicunt non teneri, et validè posse Matrimonium contrahere, (non posse tamen in Ordine ministrare, constante Matrimonio, neque privilegiis Clericalibus gaudere. Vide *Salm. n.* 50.) Ratio, quia jam ex probabiliori sententia, ut supra, ordinati non tenentur ad castitatem, nisi ex voto, et verius est quòd votum metu gravi extortum irritum est, ex *c. Cum dilectus, de iis, qui vi*, etc. Vide dicta *l.* 3. *n.* 197. *v. Sed quæstio.* Limitant tamen hanc sententiam *Salm. n.* 47. cùm *Nav.* et *Vega*, si hic postea, metu remoto, Ordinationem ratificaret aut verbis, aut in Ordine ministrando; modò sciat et advertat per hujusmodi actum tali obligationi se subjicere. Cæterùm consultum est, ut tales metu ordinati petant dispensationem, quam pluries concessit S. C. ubi solidè metus probatus fuerit, prout refert *P. Zacharia, apud Croix l.* 6. *part.* 2. *ad n.* 2163.

Quid, si metus ex justa causa sit inflictus, putà si Episcopus ob inopiam ministrorum adstringeret metu aliquem ad se ordinandum? Probabile putant *Sanch. de Matr. l.* 7. *D.* 19. *n.* 8. et *Dicast.* ex *Navar. apud Salm. cap.* 6. *num.* 48. non teneri hunc ad votum castitatis, quia probabiliter (ut dicunt) metus, sive sit justus, sive injustus, et sive gravis sit vel levis, semper irritat votum. Sed meliùs oppositum tenent ipse *Sanch. l. c.* et *Salm. n.* 47. *cum Dic.* et *Philiberto*, quia eo casu esset ille irrationabiliter invitus; et ideo metus votum non irritat, sicut nec etiam irritat matrimonium, juxta dicenda de *Matr. n.* 1057.

812. — Quær. 3. Quandonam conjugatus, constante Matrimonio, possit sacris Ordinibus initiari? Certum est, quòd sine licentia uxoris non liceat uxorato Ordines sacros suscipere, nec etiam primam Tonsuram, ex *c. ult. de Temp. ord. in* 6. *et in Extrav. Antiquas de Voto.* Imponitur imò irregularitas in eum, qui sine dicta licentia, vel legitimo divortio in Sacris ordinatur; etiamsi Matrimonium non fuisset consummatum; quia hoc dirimitur tantùm per professionem Religionis, non verò per Ordinationem, ut in *cad. Extrav.* Vide *Salm. c.* 6. *ex n.* 51.

Probabile tamen est cum *Sanch. Avers. et Salm n.* 56., quòd qui post Matrimonium tantùm ratum ordinaretur in Sacris, non teneretur Religionem profiteri, ut dicunt *ib. S. Anton. Azor. et Led.* Quia majus onus est Religionem profiteri, quàm ad solam castitatem se adstringere.

Licitè autem potest conjugatus ad sacros Ordines promoveri ex licentia uxoris, modò ipsa castitatem voveat, ut habetur in *c. Conjugatus de Convers conjug.* Et modò licentia sit expressa et omnino spontanea, ex *cap. Consuluit, eod. tit.* Sed hîc dubitatur 1. An eo casu uxor ultra votum teneatur Religionem profiteri? Affirmant *Sanch. de Matr. D.* 39. *n.* 6. et *Salm. c.* 6. *n.* 58. *cum Soto.* Sed verius negat *Pontius de Matr. l.* 6. *c.* 25. *n.* 7. *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 129. et *Hurt.* ex *Nav.* et *Sa ap. Renzi. p.* 371. *q.* 3. Idque clarè probatur ex *cit. c. Conjugatus*, ubi dicitur: « Nullus » conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore » continentiam profitente fuerit absolutus. Non dicitur Religio- » nem profitente, sed continentiam. » Excipiendum tamen 1. si vir ad Episcopatum assumatur, tunc enim uxor omnino debet Religionem ingredi, ut statuitur in *c. Sane* 6. *de Conv. conj.* Excipe 2. si vir fieret Religiosus, et uxor esset juvenis, ex *c. Cum sis* 4. *eod. tit.* ubi sic dicitur: « Prohibemus ne virum vel uxo- » rem, nisi uterque ad Religionem migravit, transire permittas. » Verùm, si ita uxor senex est, et sterilis, quòd sine suspicione » possit esse in seculo, dissimulare poteris, ut, ea in seculo » remanente, et castitatem promittente, ad Religionem transeat » vir ejusdem. »

Dubit. 2. An mulier hujus viri ad Ordines sacros promoti, si emiserit simplex votum castitatis, validè contrahat Matrimonium post mortem viri? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Sanch. de Matr. l.* 7. *d.* 40. *n.* 2. *Mazzota t.* 4. *p.* 213. et *Salm. c.* 6. *n.* 59, cum communi ut asserunt, ex *c. Quia sunt.* 10. *d.* 28. ubi loquens D. Greg. de secundo Matrimonio inito cum hujusmodi uxore, dicit: *Qui malè sociati sunt, disjungantur.* Et idem dicitur in *Can. seq.* 11. *ib.* Et ratio est, quia Ecclesia ob reverentiam Ordinis à primo viro assumpti, et ob licentiam uxoris voventis, reddit eam inhabilem ad subsequens conjugium. Hæc sententia est quidem communior, et valde probabilis; sed satis probabilis est etiam secunda sententia cum *Sot. de Just. l.* 7. *q.* 5. *ar.* 3. *Sol. ad* 2. et *Pontio l.* 7. *c.* 25. *n.* 10, qui dicunt, præfatum Matrimonium esse validum; licèt enim in præfatis textibus præcipiatur separatio conjugum in pœnam secundi Matrimonii contracti, non tamen declaratur Matrimonium esse nullum; tantò magis quòd hujusmodi pœna separationis etiam aliis criminibus in jure imponitur (ut probat *Pontius c.* 20. *n.* 6.), absque eo quòd Matrimonium sit nullum.

An autem vir, qui ex justa causa perpetuum fecerit divortium ab uxore, possit, ea inscia vel invita, Ordines sacros suscipere? Vide dicenda *de Matr. n.* 969. ubi dicemus cum communi, quòd bene possit.

§. II.

De Obligatione habendi titulum.

813. Pœna in contravenientes. — **814.** De titulo Paupertatis. — **815.** De titulo Beneficii. Not. 1. Juxta cujus diœcesis taxam desumenda sit sufficientia Beneficii? Not. 2. Quid, si defectus sit modicus? Not. 3. Quid veniat nomine Beneficii? An stipendia Missarum? — **816.** Et an sufficiat Beneficium de futuro? — **817.** De Titulo Patrimonii. — **818.** Qu. I. An quis possit ordinari ad titulum suæ industriæ? — **819.** Qu. II. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari? — **820.** Qu. III. An incurrat suspensionem qui ordinatur sine titulo? — **821.** Dub. 1. An qui ordinatur cum patrimonio ficto? — **822.** Dub. 2. An qui ordinatur data fide de reddendo illud donanti? — **823.** Dub. 3. An qui post Diaconatum illud donanti renunciat? — **824.** Dub. 4. An ordinatus possit Patrimonium renunciare, si habeat aliunde sustentationem?

813. — CERTUM est ex *Trid. s.* 21. *c.* 2. quòd Episcopus neminem ad sacros Ordines admittere possit, nisi ille titulum habeat sustentationis; aliter Episcopus ordinans, vel Dimissorias concedens, tenetur ipse eum alere, usque dum ille titulum habeat, ex *c. Cum secundùm, de Præb. etc. Recipimus, de Ætate, et qualit. ordin.* Si verò Episcopus rem Examinatoribus remiserit, et ipsi mala fide titulum approbaverint, ipsi pro rata tenentur ad ordinati sustentationem; at, si ipsi non habeant unde alimenta præstare possint, actio datur contra Episcopum, ut *Glos. in d. c. Cum secundùm.* Item, si Ordines sacri à diversis Episcopis sint collati, quisque Episcopus qui ordinavit, tenetur pro rata ad alimenta, ex *c.* 4. *De Præb.*

Ad nihil tamen tenetur Episcopus (vel alii ut supra), I. si, debita diligentia jam adhibita, curaverit ut Patrimonium esset verum, et casu illud esset distractum, vel fictitium inventum. II. si Clericus possit aliunde vivere, etiam ex suis honestis laboribus, vel si habeat patrem divitem, quia pater ex jure naturali tenetur filium alere; *Salm. c.* 6. *n.* 63. cum *Barb.*

Deinde hîc notandum, quòd si titulus, quo suscepit Subdiaconatum, casu pereat, non potest is ad superiorem Ordinem ascendere sine novo titulo; *Croix n.* 2284. cum *Pal.* et *Gob.*

Titulus autem sustentationis potest esse vel paupertatis, vel sufficientiæ, nempe Beneficii, aut Patrimonii, de quibus singulatim hîc agendum.

814. — Et I. Quoad titulum *paupertatis:* hoc titulo soli Regulares professi ordinantur, non autem Novitii, qui ex *Constit.* 75. S. Pii V. *Romanus*, non possunt Sacros Ordines suscipere sub pœna suspensionis, nisi Patrimonium habeant, exceptis Religiosis Soc. Jesu, qui post vota simplicia ordinari possunt: et, si inde à Religione ejiciantur, teneri superiores eos alere, usque dum habeant unde vivant, dicit *Philib. apud Salm. c.* 6. *n.* 64. afferens Decisionem S. C. Sed *Croix* absolutè hoc negat *n.* 2288.

et *n.* 2196, referens plures alias Declarat. S. C. in contrarium. Imò *P. Zacharias ap. Croix ad cit. n.* 2196. addit, quòd Bened. XIII, *Motu proprio*, edito an. 1724 die 14 Jun. declaraverit in perpetuum, « Societatem non teneri ad ullam submi-» nistrationem congruæ sustentationis, vel alimentorum illis, » qui post biennium probationis à suis superioribus ejiciuntur, » tametsi dum in ea permanebant, ad sacros etiam Presbyteratûs » Ordines ad titulum paupertatis promoti fuerint. » Et hanc rationem Pontifex ad talem Sanctionem præmittit, *ne qui dimissioni causam præbuerint, utilitatem ex sua culpa reportent.*

315. — II. Quoad titulum *Beneficii*, ante omnia hîc prænotandum est Decretum *Trid. sess.* 21. *c.* 2. *de Ref.* ubi : « Cùm non » deceat eos, qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis » dedecore mendicare... : compertumque sit quamplures pleris-» que in locis ad sacros Ordines nullo fere delectu admitti, qui » variis artibus, ac fallaciis confingunt se Beneficium ecclesias-» ticum, aut etiam idoneas facultates obtinere : statuit S. Sy-» nodus ne quis deinceps Clericus secularis, quamvis aliàs sit » idoneus moribus etc., ad sacros Ordines promoveatur, nisi » priùs legitimè constet eum Beneficium ecclesiasticum, quod » sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Id verò » Beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quòd ad » illius Beneficii titulum sit promotus ; neque ea resignatio ad-» mittatur, nisi constito, quòd aliunde vivere commodè possit, » et aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium verò, vel » pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, » quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel » commoditate Ecclesiarum suarum eo quoque priùs perspecto, » patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis obtineri, talia-» que esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint ; atque » illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, » vel remitti nullatenus possint, donec Beneficium ecclesiasticum » sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint, » antiquorum Canonum pœnas super his innovando. »

Not. 1. sufficientiam Beneficii desumendam esse juxta taxam Diœcesis ubi est Beneficium, si ipsum requirit perpetuam residentiam ; si verò non requirit, juxta taxam originis, ut pluries declaravit S. C. an. 1701, 1708 et 1713 apud Bened. XIV, *de Synod. l.* 12. *c.* 9. *n.* 2. ubi refert idem corroboratum fuisse ab Innoc. XII *in Constit. Apostolici ministerii*, quæ deinde confirmata fuit, et extensa per totum Orbem à Bened. XIII.

Not. 2. quòd, si defectus Beneficii sit modicus, licitè quis ordinatur ; secus, si sit notabilis, ut notat *Viva ex Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 52. cum *Sanch.* et *Nav.* Notabilem autem meritò esse censet *Viva art.* 4. *num.* 5. defectum quintæ partis.

Not. 3. quòd nomine Beneficii possit etiam aliquis ordinari ad titulum Coadjutoriæ perpetuæ, ut *Sanch.* et *Nav.* apud *Croix num.* 2269. (modò Coadjutor ratione illius congruam habeat sustentationem, ut rectè advertunt *Gonz.* et *Garc. apud Barb.*

All. 19. *n.* 23.) vel quotidianarum distributionum, vel Capellaniæ, vel Pensionis, vel Præstimonii perpetui (Præstimonia sunt quidam reditus abstracti ex reditibus Beneficiorum). Ita *Salm. c.* 6. *n.* 68 et 69 *et Barb. l. c. n.* 24. *Campanile;* et hoc etiamsi officiatura, aut capellania illa sit amovibilis, dummodo qui habet jus nominandi, obligetur non removere ordinatum, usque dum hic sibi procuret Beneficium aut Patrimonium, ut sapienter advertit Bened. XIV, *Notif.* 26. *n.* 11.

Non sufficiunt autem ad titulum Missarum stipendia, aut eleemosynæ, cùm sint incerta, nisi fortè hæc communiter occurrant sufficienter ad sustentationem, ut dicit *Philib.* apud *Salm. d. n.* 69. *in fine;* vide dicta *n.* 774. Nec sufficit titulus mensæ Episcopalis, nisi adsit consensus capituli, saltem tacitus, nempe si sciens non contradicat, ut *Croix. n.* 2271. probat ex praxi.

816. — Quær. an quis possit ordinari ad titulum Beneficii certi de futuro? Affirmant *Sayr. Campanile*, etc. apud *Salm. num.* 70. et admittit *Jordan.* apud *Croix n.* 2273. si ex circumstantiis certè videatur non impedienda possessio. Sed veriùs negant *Barb. All.* 19. *n.* 28. *cum Led. Garcia, Salsedo* et *Ugol. Bon. p.* 5. *n.* 29. *cum Sayr.* et *Cenedo*, ac *Salm. l. c. cum Philib. etc* Quia Trident. *loco supra cit.* requirit omnino pacificam possessionem Beneficii; quare is ordinari nequit, etiamsi injustè impediretur à possessione. Si quis tamen possidet Beneficium, sed reditus exigere non possit, usque dum fiat Sacerdos, bene posset ordinari Subdiaconus, et Diaconus. Ita *Barb. n.* 29. *cum Armend.* et *Garc.*

817. — III. Quoad titulum *Patrimonii* pertinet; ad hunc titulum ex *Trid. d. sess.* 21. *c.* 2. non possunt omnes ordinari, sed tantùm ii, *quos Episcopus judicaverit assumendos* (verba *Trident.*) *pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Patrimonium autem debet esse super re certa, et immobili, ac de sua natura frugifera, pacificè possessa, nec ære alieno, aut hypotheca gravata, ut communiter cum *Salm. c.* 6. *n.* 76. et *Pot. n.* 54. Hinc non sufficit, si aliquis, etiam scripto, promittat ordinando alimenta, sufficit tamen census perpetuus adhuc redimibilis, quia hic de se fructificat; modò Episcopus cautionem adhibeat, ut si redimatur, in aliam emptionem applicetur, ut notat *Croix.* Idque sic admittit etiam Bened. XIV, *Notif.* 16. *n.* 12. et *Escob. n.* 378. *cum Pal. Marchin.* et *Leand.* ac Decisione Rotæ Rom. Sufficit etiam, si quis de suis reditibus tot annuos aureos ad sustentationem sufficientes per instrumentum ordinando donet, ut dicunt *Ugolin.* et *Philib.* apud *Salm. n.* 77. Quod admittit *Barb. apud Croix n.* 2272. casu quo urgeret penuria Sacerdotum. Imò admittit Bened. XIV, *l. c. n.* 16. ex Decr. S. C. etiam quando Clericus assumitur pro necessitate, vel commoditate Ecclesiæ. Addit *Gob. ib.* sufficere, ut aliquis Comes, aut Communitas obliget sua bona ad Clericum alendum: quod valde probabile mihi videtur, saltem quoad Communitatem, sicut et aliis, quos consului, visum est (etsi *Croix. l. c.*

oppositum probabilius vocet.) Trident. enim nequaquam limitat, ut Patrimonium super re stabili constituatur ; tantùm præscribit *d. sess.* 21. *c.* 2. quòd sit verum, et sufficiens ad Clericum sustentandum, quia Concil. id præcipuè cavere intendit, ne Ecclesiæ ministri ob inopiam emendicare cogantur. Tutior ideo ad hoc erit obligatio alicujus Communitatis, quàm assignatio alicujus rei stabilis, cùm hæc faciliùs deficere possit quàm aliqua tota Communitas. Notandum verò, quòd in Concordato nostri Regni statutum sit non posse in posterùm Patrimonia constitui, nisi unicè super bonis immobilibus, aut super annuis reditibus fixis ; vide verba Concordati infra *num.* 830. *in fine.* Patrimonium autem computatur loco legitimæ, nisi aliud constet expressè ex voluntate patris. *Potest. n.* 55. *cum Pal. Mol.* et *Croix n.* 2277. contra *Vivam Art.* 4. *num.* 6. *in fine cum Garcia.*

818. — Quær. I. An quis ordinari possit sine Patrimonio, sed ad titulum suæ industriæ, putà, si sit pictor, ludimagister, vel alius professionis? Affirmant *Gonz. Barb. Cord. Henriq. Garcia,* etc. apud *Salm. cap.* 6. *num.* 65, quia tunc prudenter judicatur victum congruum ei non fore defecturum, juxta mentem Conc. Sed veriùs oppositum est tenendum cum *Croix num.* 2275. et *Sa, Dian. Sanch. Led.* cum *Salm. c.* 6. *n.* 66. Et de hoc Bened. XIV, *Notif.* 26. *n.* 7. plures affert Decis. S. C. et signanter unam emanatam mense Octob. 1589, in qua dictum fuit : « Si » quis tantum habeat, quod ex industria vel honesto labore luc- » cratur, putà quòd sit musicus, magister Grammaticæ, pictor, » scriptor, aut alterius professionis, non potest promoveri, etiamsi » id sit sufficiens ad sustentationem vitæ. » Item die 23 Maii 1609 S. Cong. respondit : « Gradum Doctoratûs tam in Theologia, » quàm Jure Canonico non esse titulum, ad quem aliquis ad » sacros Ordines promoveri queat ; sed requiri omnino vel Bene- » ficium vel Patrimonium ad vitam promovendi honestè sus- » tentandam sufficiens. » Ratio, quia Trident. statuit, quòd ordinandus non solùm habeat unde vivat, sed etiam ad evitandas fraudes et errores, præscribit quòd legitimè constet eum *Beneficium* (sive Patrimonium) *pacificè possidere.* Quibus verbis excludit quamcumque spem acquisitionis de futuro, cùm hæc spes per infirmitatem, vel aliud accidens deficere possit.

819. — Quær. II. An, si filius, invito parente, vellet Sacerdotium suscipere, teneretur pater illi Patrimonium assignare? Affirmandum est cum *Sanch. de Matr. lib.* 4. *D.* 26. *n.* 4. *Barb. All.* 19. *n.* 63. *cum Campanile, et Genuensi, ac Salm. c.* 6. *n.* 87. *Philib.* etc. Imò isti dicunt, ad hoc posse cogi à Judice Ecclesiastico ; pariter ac pater cogi potest ad assignandam, prout tenetur, dotem filiæ, quæ dignum Matrimonium contraxit, vel quæ cupit Religionem ingredi, ut dicunt *Lopez et Adven. apud Salm. ibid.*

820. — Quær. III. An incurrat pœnam suspensionis qui ordinatur sine patrimonio, aut Beneficio? *Prima* sententia negat cum *Viva qu.* 7. *art.* 4. *num.* 6. et *Tol. Con. Phil. Dian. Henr. et aliis*

apud *Salm. c.* 6. *n.* 72. cum *Sayr. March.* et *Gob.* apud *Croix, n.* 2283; item *Escob. n.* 366. *cum Tol. Avila, Rodr. Henriq. Vivald. Diana,* et *Marchino.* Hanc sententiam meritò satis probabilem putant *Salm.* quia, licèt in *c. Neminem, et c. Sanctorum, Dist.* 70. imponatur suspensio ipso facto ab exercitio Ordinis suscepti illi, qui ficto titulo ordinatur : attamen in *cap. Cum secundum. De Præb.* Innoc. III hanc pœnam ordinati commutavit in obligationem ordinantis ad eum alendum, ut ibi notat *Glossa,* et dicunt *Sanch.* et *Aversa.* Cùm igitur Trident. *sess.* 21. *c.* 2. innovaverit pœnas, intelligitur renovasse pœnas, quæ tunc erant in robore apud sacros Canones, nempe quòd ordinans teneatur alere ordinatum sine titulo, non autem quoad ordinatum, cujus pœna jam erat revocata. Et de hoc *Escob. d. n.* 366. affert Declar. S. C. editam anno 1583. (quam referunt etiam *Barbosa, Garcia,* et *Vivald.*), ubi sic dictum fuit : « Ordinatus contra formam » hujus Decreti (id est Concilii) sine Beneficio vel patrimonio, » non est per hoc suspensus, nec aliquam pœnam incurrit, sed » cogendus est ordinans illi providere, juxta cap. Secundum Apos- » tolum de Præbend. qui solus Canon, non alii, à Concilio in- » novatur. » Nec obstat Bulla S. Pii V. *Romanus,* edita 14 Octob. 1568. ut opponit *Bonac. p.* 5. *n.* 17. ubi statutum fuit incurrere suspensionem Religiosos qui sine patrimonio ordinantur ante professionem; idemque dictum fuit de Clericis in communi viventibus. Nam id specialiter pro istis decretum fuit, nec ad alios extendendum. Quòd autem moraliter peccet qui sic ordinatur, non revocatur in dubium, ut rectè ait *Viva l. c.*

Secunda tamen sententia probabilior, quam tenent *Suar. de Censur. d.* 31. *sect.* 1. *n.* 35. *Sanch. Cons. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 35. *n.* 12. *Bonac. d.* 8. *q. unic. p.* 5. *n.* 24. *et Salm. n.* 73. *cum Aversa* contradicit; Concilium enim dixit : *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando.* Dixit *innovando;* ergo etiam pœnas revocatas renovavit. Dixit *pœnas,* non pœnam; ergo non solùm pœnam ordinantis, sed etiam ordinati renovare intellexit. Dixit *Canonum;* ergo innovavit pœnas non solius Canonis Innocentii III, sed omnium; et ideo addidit *antiquorum.* Nihilominus *Salm. num.* 75. advertunt I. cum *Sanch.* quòd, cùm in dictis Canonibus non requiratur possessio, si quis ordinaretur cum vero titulo, sed sine illius possessione, peccaret quidem contra præceptum Tridentini, sed non incurreret suspensionem. Advertunt II. quòd, cùm antiquitus non requirebatur titulus sufficiens ad sustentationem, sed quicumque titulus sufficiebat, ut dicunt *ib. Nav.* et *Manuel,* valde probabile est excusari à pœna qui ordinatur cum titulo insufficienti, quamvis non excusetur à peccato. Advertendum autem III. cum *Viva l. c.* quòd in Synodo Diœcesis Neapolitanæ imponatur suspensio ipso facto, Archiepiscopo reservata, iis qui ficto titulo etiam primam Tonsuram suscipiunt; et omnes ad id concurrentes incurrunt pariter ipso facto excommunicationem reservatam.

821. — Sed juxta hanc secundam sententiam, scilicet quòd

ordinatus sine patrimonio incurrat suspensionem, dubitatur 1. an aliis in locis, quàm Neapoli, incurrat eam qui ordinatur cum patrimonio ficto? *Prima* sententia, quam tenent *Escob. n.* 366. *cum Tol. et Avila*, item *Palaus*, *Diana*, *Gobat. etc. ap. Potest. de Exam. Ord. n.* 64. negat, quia Tridentinum innovat pœnam suspensionis, sed sub clausula, *nisi priùs legitimè constet eum Beneficium, sive patrimonium pacificè possidere.* Dicunt autem, quòd quando quis ordinatur cum patrimonio ficto, jam externè de ipso constet: ergo quamvis hic peccet in quantum facit testes jurare falsum, non incurrit tamen suspensionem. *Secunda* sententia affirmat; et posita tanquam vera sententia ut supra, quòd incurrat suspensionem ordinatus sine patrimonio, hanc sequendam censeo cum *Sanch. de Matrim. dist.* 32. *n.* 8. *Suar. de Censur. dist.* 31. *sect.* 1. *n.* 35. *Bon. l. c. p.* 5. *n.* 21. *Barbosa All.* 19. *n.* 57. et *Salm. c.* 6. *num.* 78. qui eam certam vocant cum *Fagn. Leand. Bonac. Led. Rodr. Potest. ib. n.* 65. Isti enim dicunt, quòd ordinatus cum patrimonio ficto non solùm peccet, testes mendaces adhibendo, et Ecclesiam decipiendo, sed incurrat suspensionem. Ratio, quia is qui ordinatur cum patrimonio ficto, revera sine patrimonio ordinatur, juxta mentem Concilii, et Canonum, qui requirunt titulum, ne Clericus cogatur emendicare; et ideo dixit Concilium, *nisi priùs legitimè constet*, etc. illud *legitimè* significat etiam documenta tituli legitima esse debere. Alia urget ratio, quia, cùm quis ordinatur sine patrimonio, tenetur Episcopus ordinans eum alere; sed non tenetur, si ipso inscio ordinatur ille cum patrimonio ficto: et sic decisum refert à S. C. Bened. XIV, *Notif.* 26. *n.* 16. die 27 *Nov.* 1710. Idem dicendum meritò putant *Salm. n.* 78 *et* 79. cum *Nav. Rodr.* etc. si patrimonium constitutum fuerit in sola apparentia, quin translatum fuerit rei dominium in Clericum, quia tunc idem esset ac si non esset constitutum.

822. — Dubit. 2. An incurrat suspensionem qui ordinatur cum patrimonio donato, sed data antapoca vel fide de reddendo illud donanti post Ordinationem? Dicitur *post Ordinationem*, nam si renunciatio ante eam fieret, certum est renunciationem esse validam, et tunc sine dubio (juxta eamdem secundam sententiam allatam *n.* 820.) ordinatus suspensionem incurreret, ut bene notat *Bonac. D.* 8. *q un. p.* 5. *n.* 23. Dubium igitur est, si pactum sit de restituendo patrimonio post Ordinationem. *Prima* sententia dicit non teneri Clericum tale pactum exequi, et ideo non incurrere suspensionem; hanc sententiam tenent *Diana* 3. *p. tr.* 4. *R.* 184. *cum P. Led.* et *Vill.* ac *Escob. n.* 369, *cum Sa*, et *Leand.* Ratio, tum quia eo casu Episcopus acquirit jus supra patrimonium illud; cùm aliàs ipse tenetur alere ordinatum; tum quia in Trid. *sess.* 21. *c.* 2. dicitur quòd titulus Ordinationis (sive sit patrimonium, sive Beneficium, sive pensio) *sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possit.* Et pactum illud, cùm sit contrarium dispositioni Concilii, tanquam turpe rejicitur; et ideo, cùm Clericus ille sit vero titulo ordinatus,

suspensionem non incurrit. *Secunda* autem sententia dicit, Clericum teneri patrimonium restituere, et suspensionem incurrere; eamque tenent *Avila*, *Corduba*, *Lopez*, et *Delacrux apud Dianam l. c.* Ratio, quia tale pactum, esto sit illicitum, non tamen reprobatur in jure; unde Clericus sic ordinatus tenetur in conscientia reddere patrimonium cum ea conditione donatum. Sed omnino distinguendum cum *Palao p.* 11. *n.* 15. et dicendum, quòd, si donans verum habuerit animum donandi, tunc, licèt Clericus peccaverit acceptando, sub tali pacto, post Ordinationem tamen non tenetur patrimonium restituere, propter rationem supra à prima sententia allatam; quia pactum rejicitur, utpote oppositum Tridentino prohibenti alienationem patrimonii sine licentia Episcopi; et ideo suspensionem non incurrit. Ita sentiunt præter AA. ibi citatos, *Tolet. l.* 1. *c.* 48. *n.* 5. *et Barb. All.* 20. *n.* 30 *cum Garcia*, *Manuel*, *et aliis;* et sic declaravit S. C. die 6 Martii 1638. (apud Bened. XIV, *Notif.* 28. *n.* 26.), dicens : « S. C. censuit eum qui de facto alienavit patrimonium, ad cujus » titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione, quòd ad illius » titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse, sed alie- » nationem factam esse ipso jure nullam. » Et sic pariter S. C. pluries declaravit (ut refert *P. Zacharia apud Croix. l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2286.) omnem permutationem, hypotechationem, aut fidejussionem patrimonii seu tituli, sine licentia Episcopi, esse invalidam, etiamsi ordinandus habeat unde vivat. Si verò donans non habuerit veram intentionem donandi, tunc quidem ordinatus tenetur patrimonium restituere, quia tunc nunquam acquisivit illius dominium, cùm illa non fuerit vera donatio, sed fictio donationis, ac propterea talis suspensionem incurrit; ita *Nav. Man. c.* 27. *num.* 58. *Bonac. l. c.* (qui id ut certum habet) *Sanch. de Matr. l.* 6. *D.* 32. *n.* 8. *cum Majol. Met. etc. Roncaglia p.* 130. *q.* 3. *R.* 1. *cum Tamb. et Salm. c.* 6. *n.* 82. *cum Philib. Gabr. etc.* item *Machant. Garcia*, *Torrobl. Lop. etc. apud Escob. n.* 367. Neque huic obstat Tridentinum, quia Concilium prohibendo alienationem patrimonii, loquitur de Clericis, qui illud verè adepti sunt, ut patet ex ipsius verbis, *Patrimonium verò vel pensionem obtinentes.* Neque Episcopus ullum jus acquirit super re fictè donata, cùm Episcopus ordinans bona fide ad nihil tenetur, ut recte ait *Sanch. l. c. cum Navarr. et Decio.* Advertendum tamen hîc, quòd esto Clericus teneatur eo casu in conscientia reddere patrimonium ante Judicis sententiam, attamen donans (ut bene etiam aiunt idem *Sanch. l. c. cum Corduba et Salm. n.* 82. cum communi) in foro externo nullam habet actionem contra Clericum ad repetendam rem donatam, imò meretur illa spoliari in pœnam sui criminis; quapropter videtur talis Clericus, si statim sit petiturus in judicio rem sibi adjudicari, posse interim rem retinere (licèt suspensionem jam contraxerit,) juxta dicta *Tom.* 3. *l.* 3. *n.* 890. Et *Monacel. tom.* 1. *p.* 67. *n.* 4. refert ita decisum fuisse per S. C. Episc., nempe fictè donantem teneri liberum derelinquere patrimonium ordinato.

823. — Dubit. 3. An suspensionem incurrat qui post Diaconatum, vel Subdiaconatum susceptum cum patrimonio vero donato, illud donanti renunciat (sine ullo prævio pacto), et deinde Sacerdos ordinatur, occultando renunciationem? Affirmant *Potest. de Exam. Ord. n.* 77. Sed veriùs negat *Bon. part.* 5. *n.* 125. *cum Nav. Henriq. Avila, Sayr. Mol. etc. et Salm. n.* 83. *cum Sanch. Diana, et Philiph.* Ratio, quia talis renunciatio est omnino nulla, ut supra vidimus; unde talis Sacerdos dicitur cum vero titulo ordinatus; pœna autem Canonum per Trident. innovata non imponitur eis, qui patrimonium alienant, sed qui sine eo ordinantur. Nec obstat quòd talis ordinatus de facto non percipiat fructus patrimonii; nam sufficit quòd ipse possit fructus percipere, si velit. Idque confirmatur ex Decr. S. C. supra citato *n. præced.*

824. — Dubit. 4. An Clericus possit renunciare patrimonium sine licentia Episcopi, si habeat aliunde sustentationem? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Azor. part.* 2. *l.* 3. *c.* 4. *q.* 3. *Pal. p.* 11. *num.* 13. *cum Steph. Gratiano, Flaminio, et communiori* ut asserit; item *Garcia, et Mol. ap. Salm. c.* 6. *n.* 84. et probabilem putant *Tamb. de Ord. loc.* 7. *c.* 6. §. 4. *n.* 19. *Diana part.* 9. *tr.* 8. *R.* 23. *et Barb. num.* 90. *cum Menoch. Surdo, Ceoall. et Cassano;* et expressè huic sententiæ consentiunt *Sanchez Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 43. *et Viva qu.* 8. *art. ult. n.* 6. *v. Circa.* Eam probant ex Trident. *Sess.* 21. *c.* 2. ubi dicitur: « Atque illa (*nempe patrimonia, Beneficia, etc.*) deinceps sine » licentia Episcopi alienari nullatenus possint, donec Beneficium » sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint. » Si igitur (aiunt) non potest Clericus sine licentia Episcopi alienare patrimonium, donec aliunde habeat unde vivat; ergo bene potest, si habet unde vivat, etiam sine licentia Episcopi; qui cæterùm in aliquo casu, putà ad redimendos parentes captivos, et simili, potest dare licentiam alienandi patrimonium, quamvis Clericus non habeat unde vivat. *Secunda* sententia, quam tenent *Led. et alii ap. Vivam q.* 7. *art.* 9. *n.* 6, dicit talem alienationem esse illicitam, sed non invalidam; imò *Suar. de Censur. D.* 31. *sect.* 1. *n.* 38, dicit esse validam, etiamsi Clericus non habeat, unde vivat. *Tertia* verò sententia, quam tenent *Croix num.* 2286. *Barb. All.* 19. *num.* 90. *cum Quintanad. Campanile, et Ugol. Escob. num.* 382. *cum Marchino, Cenedo, etc. ac Salm. cap.* 6. *num.* 85. *cum Vasq. Philib. et Leand.* dicit hujusmodi alienationem esse invalidam, et illicitam. Ratio, tum quia, si Clericus non habet aliunde sustentationem, nec etiam Episcopus (ordinariè loquendo, ut intelligendum est Concilium) potest licentiam alienandi concedere; hoc enim significat particula illa *donec*, nempe quòd Episcopus tum solùm licentiam dare potest, cùm clericus habet unde vivat; tum quia patrimonium connumeratur inter bona ecclesiastica, et gaudet eodem privilegio, ita ut nequeat à principe seculari subjici collectis, prout habetur in *cap. Quanquam, de Censib. in* 6. Ergo tale patrimonium sine licentia Epis-

copi est inalienabile. Et huic tertiæ sententiæ mihi magis lubet adhærere, ob Decretum S. C. quæ die 4 februar. 1652, (apud Bened. XIV, *Notif.* 26. *n.* 9.) sic respondit : « Renunciationem » patrimonii, ad cujus titulum Clericus simpliciter sacris Ordi» nibus fuit initiatus, absque licentia Episcopi factam, non sus» tineri, etiam post assecutionem Beneficii ad ejus vitam susten» tandam sufficientis. » Adverte hîc aliud Decretum emanatum à S. C. Conc. 5 Febr. 1604, ubi decisum fuit non esse vetitum Clerico hypothecare patrimonium, quoad eam tamen partem fructuum, quæ supersit ad ejus sustentationem, non lautè, sed tenuiter vivendo, juxta Judicis ecclesiastici arbitratum.

§. III.

De obligatione deferendi habitum, et Tonsuram.

825. Qu. I. An peccent graviter Clerici non deferentes habitum? —**826.** Qu. II. An non deferentes Tonsuram? — **827.** Quando isti ob habitum et Tonsuram dimissam, amittant privilegium fori et Canonis? — **828.** An quid teneantur Sacerdotes vi obedientiæ, quam promittunt Episcopo? An possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente? — **829.** Quæ obligatio sit de Missis et precibus, quæ ab Episcopo imponuntur ordinatis? — **830.** De statutis in Concordato nostri Regni.

825. — PATET ex universo Jure Canonico, Clericos teneri deferre habitum et Tonsuram Clericalem; unde ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 6, possunt suspendi habitum et Tonsuram non deferentes. Sed quær. I. An peccet mortaliter Clericus, qui habitum non deferat? Affirmat *Panormit. ap. Pal. p.* 18. *n.* 3, etiamsi ille sit tantùm in minoribus constitutus, et probat ex *cap. penult. de Vita, et honest. Cleric.* Alii, ut *Salmant.* dicunt hunc non peccare graviter (ut revera sentit communis sententia), sed non excusari à culpa veniali, eò quòd ipsi quoque tenentur suo statui se conformare. Alii verò communiùs dicunt hujusmodi Clericum nullam habere obligationem deferendi habitum : ita *Escob. n.* 488. *Navar. c.* 25. *n.* 110. *Holzm. n.* 103. et *Pal. l. c. cum Arm. Sylvest. Soto, et Ang.* Et huic opinioni favet constitutio Sixti V *Pastoralis*, edita die 31 Januarii 1588, ubi declaratum fuit, habitum Clericalem non teneri deferre Clericos non recipientes pensionem, fructus, aut bona ecclesiastica sibi in una, vel pluribus vicibus reservata, et concessa, non excedentia valorem annuum 60 ducatorum aureorum de camera. Id autem certum est de Clericis conjugatis, ut habetur in *cap. Joannes, de Cleric. conjug.* Imò, si sint bigami, non solùm non tenentur, sed etiam non possunt habitum deferre, ex *cap. Alternationis de Bigam. in* 6. Majus dubium est de Clericis beneficiatis, vel in sacris constitutis, an hi peccent graviter, si habitum non deferant. Per se loquendo, non dubitandum hos graviter peccare, cùm ipsi temeritatis arguantur in Trid. *sess.* 14. *cap.* 6. his

verbis : « Tanta... hodie aliquorum inolevit temeritas, Religio-
» nisque contemptus, ut propriam dignitatem, et honorem Cleri-
» calem parvipendentes, vestes etiam deferant publicè laicales...
» Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ... quæ aut in sacris
» fuerint, aut Dignitates, personatus, Officia aut Beneficia... ec-
» clesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo... moniti
» fuerint, honestum habitum Clericalem.. non detulerint, per sus-
» pensionem ab Ordinibus, ac Officio, et Beneficio, ac Fructibus...;
» necnon si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per
» privationem officiorum, et Beneficiorum coerceri... debeant. »
Et hîc insuper notandum, quòd Sixtus V in Bulla, *Cùm sacro-sancta*, edita die 9 Januarii 1588 (*apud Barbos. in Trid. l. c num.* 4.), declaravit Beneficiatos non deferentes habitum in urbe mandatisque super his editis sub certo termino non obedierint, præter alias pœnas, ipso facto sine ulla alia monitione privatos esse quibuscumque dignitatibus, administrationibus, Officiis, Canonicatibus, Præbendis, Beneficiis, et Præstimoniis. Dicit autem *Cajetanus Summ.* 2. *Cleric. Peccata*, tales non peccare mortaliter, nisi adsit contumacia, aut contemptus; et adhærent *Escob. n.* 491. *et Gobat. in Exp. tract.* 8. *n.* 769. dicentes non esse mortale, nisi sit periculum causandi contemptum. Sed oppositum omnino tenendum, quia ex Concilio patet ipsam delationem habitûs laicalis esse parvipensionem honoris clericalis; ita communiter *Sanch. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 49. *Renzi p.* 346. *q.* 5. *Laym. c.* 12. *n.* 2. *cum Arm. Sylvest. et Vasq. Pal. p.* 18. *n.* 3. *cum Vill. Salm. c.* 3. *n.* 7. *cum Bann. et Led. Barb. Alleg.* 9. *n.* 11. *cum Abb. et Henr. Escob. n.* 491. *cum Reg. et Hurt.* ac *Bon. p. ult. num.* 2. *cum Nugno, et communi.*

Limitant verò 1. omnes præfati AA. et quidem probabilissimè, si id fiat ad breve tempus : nisi (aiunt *Salm. n.* 9. *cum Bannez*) quis habitum dimitteret, vel occultaret, ut alios deciperet, vel ut liberè per plateas deambularet, vel ut aliquod malum committeret. Et sic pariter probant *Diana p.* 10. *tract.* 13. *Res.* 29. et *Burghaber Centur.* 2. *cas.* 59, non excusari à mortali Clericum, qui in bacchanalibus excurreret per urbem larvatus. Limitant 2. *Holzm. n.* 103. et *Pal. Laym. ap. Salm. ll. cc.* si adsit aliqua justa causa se occultandi, nempe ad vitandum periculum mortis, vel damni gravis.

326. — Quær. II. An peccent graviter Clerici non deferentes Tonsuram, sive Coronam (licèt corona revera differat à Tonsura, sed DD. confundunt). Alii, ut *Panor. Sot. Sylo. etc. apud Tamb. de Ord. c.* 2. §. 6. *n.* 16. affirmant de omnibus Clericis ex *c. Clerici*, 15. *de Vita, et hon. Cleric.* ubi dicitur : *Coronam et Tonsuram habeant congruentem.* Alii, ut ipse *Tamb. cum Marchino, Pal. p.* 18. *n.* 3. *et Renzi p.* 376. *qu.* 5. *cum Henr.* dicunt hoc, secluso contemptu, non esse peccatum mortale, etiam in Beneficiatis, et Clericis in sacris constitutis; quia (ut aiunt) ex nullo textu arguitur esse de hoc grave præceptum. Alii tamen, ut *Sanch. lib.* 7. *c.* 1 *n.* 49. *Laym. c.* 12. *n.* 3. *Escob. n.* 491. *et*

Vasq. Leand. ac Hurt. apud eumdem Tamb. l. c. dicunt Clericos in sacris constitutos, et Beneficiatos graviter peccare, si Tonsuram seu Coronam non deferant; idque confirmatum potest alicui videri ex Concil. Lateran. sub Leone X. (*sess.* 9. *apud Merb. p.* 279. *qu.* 15.), ubi sic habetur : « Clerici in sacris cons-» tituti barbam nec comam nutriant, sed tonsuram ferant; si » quis contra fecerit, excommunicationem incurrat. » Sed huic responderi posset, quòd hoc Concilium, præcipiendo Tonsuram, non sit locutum propriè de Corona, sed potiùs de abrasione comæ, innovando Canones Conciliorum Roman. sub Zacharia Papa, et Gregorio XI (*apud eumdem Merbes. ibid.*) ubi dicebatur : *Si quis ex Clericis comam relaxaverit, anathema sit.* Unde saltem non est certum quòd excommunicatio fuerit imposita in non deferentes Coronam ; et etiam quoad comam deferentes, hodie propter usum plurimorum, adhuc Romæ degentium, (modò coma sit moderata), non videtur pœna illa excommunicationis vigere. Cæterùm, quoad qualitatem peccati pertinet, *Laymann, et Escobar ll. cc.* pari modo loquuntur de non deferente Coronam, ac de non deferente habitum. Probabiliter tamen ait *Croix lib.* 4. *n.* 1372. faciliùs mortaliter peccari non deferendo habitum, quàm coronam ; quis enim (dicit) arguet Sacerdotem de mortali, si per 6 vel 8 hebdomadas coronam non deferat, etiamsi nullum de ea vestigium appareat ?

827. — Plura autem hîc sunt notanda pro complemento hujus materiæ. Notandum I. quòd Clericus non deferens habitum, et Tonsuram, si tertiò admonitus ab Episcopo non emendatur, amittat privilegium, non solùm fori, sed etiam Canonis, ex *cap. Contingit.* 45. *de sent. excom.* Idemque dicitur de Clerico se immiscente in negotiationibus secularibus, omissis divinis Officiis, ex *cap. Ex litteris.* 16. *de Vita, et honest. Cleric* Idem de gestante arma militaria in habitu laicali, si post tertiam monitionem, Clericalem non resumat. Quòd si talis Clericus armis militaribus indutus insuper enormitates committat, privatur privilegio Canonis, ut habetur ex *cap. Si quis suadente. Caus.* 17. *qu.* 4. Dubitatur autem, an hic amittat ipso facto etiam privilegium fori ? Affirmant aliqui apud *Fagnan. in d. cap. Contingit. num.* 14. Sed ipse *Fagnan. cum Alexandro, Jo. Andrea, et Petro de Angar. etc.* dicit, et probat ex pluribus juribus, non amittere privilegium fori, nisi post trinam monitionem. Hoc tamen intelligitur de Beneficiatis, et Constitutis in sacris, nam de Clerico in minoribus statutum est in Tridentino *sess.* 23. *cap.* 6. quòd : « Is privilegio fori non gaudeat, nisi... Clericalem » habitum, et tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ de mandato » Episcopi inserviat, vel in Seminario... aut in aliqua schola... » de licentia Episcopi... versetur. » Dicunt autem hîc *Salm. c.* 7. *n.* 64. *cum Farinac. et Philib.*, quòd particula illa *Et* valet pro *Vel.* Sed probabiliùs tenent oppositum *Palaus part.* 2. *n.* 7. et *Barb. in Trident. loc. cit. n.* 21. et *Alleg.* 12. *n.* 19. *cum Riccio, Armendar. et Bellet.* dicentes quòd Clericus in Mino-

ribus, ut gaudeat privilegio fori, teneatur deferre simul habitum et Tonsuram, et Ecclesiæ deservire. Sufficit verò, quòd inserviat alicui Ecclesiæ, etiamsi non sit illa, cui de mandato Episcopi fuerit adscriptus, ut declaravit S. C. die 23 Januar. ann. 1603 apud Bened. XIV *de Synodo l.* 12. *cap.* 6. *n.* 5. Idque tantò magis currit, si nulli Ecclesiæ sit adscriptus, ex alio Decreto *ibid.* edito 1 Februarii 1614. Pro his autem Minoristis non deferentibus habitum et Tonsuram, nulla præcxigitur monitio, ut priventur privilegio fori, prout docet Bened. XIV *c.* 2. *n.* 1. *et Fagnan. in cap. Si quis de Foro Compet.* Diximus *privilegio fori;* nam secus dicendum de privilegio Canonis, ut tenent *Gonzal. Garcia, et Comitol. apud eumd. Bened. loc. cit* qui testatur hanc fuisse constantem sententiam S. C. Concilii, afferens plures ejusdem Decisiones, contra *de Luca.* Casu verò quo Clericus hic, non adimpletis conditionibus Tridentini, commiserit aliquod crimen, licèt ipse nequeat allegare privilegium fori, potest tamen Episcopus eum sibi vindicare à Judice seculari, juxta Decretum S. C. approbatum à Pontifice, ut refert Bened. *n.* 4. Si tamen quis habitum dimissum reassumit, dummodo non sit in fraudem, ad pristina restituitur privilegia, ut docet idem Bened. *c.* 2. *n.* 1. cum communi DD. in *cap. un. de Cleric. conjug. in* 6. et pluribus Decretis S. C. Tunc autem præsumitur in fraudem reassumere, si in causa criminali jam sit in carcerem conjectus, aut dimissus sub fidejussione, ut *Fagnan. in c. Magnus de Obligat.* cum Decr. S. C. et idem Bened. *l. c.* In causa verò civili, si habitum reassumat, postquam fuerit citatus ad forum seculare. Bened. *ibid.* cum Decr. S. C. edito die 30 Martii 1686.

Eodem privilegio fori gaudent Clerici conjugati habitum, vel Tonsuram deferentes, et alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi deservientes, si unam solam virginem duxerint, ex *c.* 2. *De Foro compet.* Vide *Salmant. c.* 7. *n.* 96. Sed notandum, quòd in *cap. ultim. de Temp. Ord. in* 6. prohibeatur conjugatis conferri Tonsura, nisi velint ipsi Religionem profiteri, vel sacros Ordines suscipere, quod autem non licet eis sine uxoris licentia.

828. — Not. I. Sacerdos in sua Ordinatione promittit *obedientiam* Episcopo. Hinc quæritur, ad quid teneantur Sacerdotes vi hujus obedientiæ? Noster SS. P. Bened. XIV in *Constitut. Ex quo dilectus*, emanata die 14 Januarii 1747 (in *Bullar. t.* 2. *n.* XXV. *v. De reverentia*), sic explicat: « Agnoscimus Presbyterum hujusmodi promissionis vigore ea lege inter alias » adstrictum teneri, ut à servitio Ecclesiæ, cui addictus fuerit, » discedere nequeat sine licentia Episcopi. » Hoc tamen intelligendum, nisi Presbyter, etiam Parochus, velit transire ad aliquod Monasterium, vel Regularem Canonicam, ut habetur in *cap. Duo sunt. Can.* 19. *q.* 2. Tunc enim (ut ibi statuit Urbanus II.) potest liberè discedere, etiam contradicente Episcopo. Poterit tamen Episcopus, ut ait Papa Bened. in præfata Bulla, Clericum suum revocare ex justis causis, etiam post professionem, nempe si Ecclesia ex illius absentia gravem jacturam pateretur,

ut ibi dicit *Innoc. IV,* (vide dicta *Tom.* 3. *l.* 4. *n.* 75). Per *to* autem *jacturam*, intelligit Pontifex læsionem sive damnum Ecclesiæ, dum affert doctrinam Adbatis Panormitani, qui sic ait : *Sed si Ecclesia graviter læderetur, esset revocandus.* Unde concludit idem Pontifex Benedictus : *Et sic satis provisum est etiam Episcopo, qui factum Clerici sui ad regularia Claustra, se invito, impugnare velit.*

829. — Not. II. aliquid circa Missas et preces, quæ in Ordinatione imponuntur ordinatis ab Episcopo. Quoad obligationem pertinet, alii (ut *Suar. Less. Laym.* et *Caputaq. apud Croix. n.* 2319.) putant persolvendas esse sub mortali. Alii tamen ibi (ut *Sot. Val. Dian. Pal. Pell. Gob.* etc.) dicunt probabiliter hujusmodi obligationem esse decentiæ, non autem sub peccato ; saltem tenet *Croix*, non esse sub gravi, cùm id Episcopi haud declararint. Quoad applicandas autem dictas Missas, sedulò considerandæ sunt verba, quæ dicit Episcopus, videlicet : « Post » primam Missam tres Missas dicite, unam de Spiritu sancto, » aliam de Beata Virgine, et tertiam pro Defunctis ; et etiam » Deum pro me orate. » Ex quibus verbis rectè infert *P. Mazzota, de Sacrif. Miss. cap.* 4. §. 3. non esse obligationem applicandi prædictas Missas juxta intentionem Episcopi, dum ibi præscribitur tantùm, ut initiati pro eo orent ; ideoque ipsi bene possunt Missas pro aliis applicare etiam cum stipendio. Patet autem quòd hujusmodi Missæ non priùs dicendæ sunt, quàm adveniant diès non impediti.

An autem Neo-presbyter pro Missa, quam celebrat cum Episcopo, possit stipendium accipere? Negat *La Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2323. eò quòd petens Missam videatur requirere Missam cum omnibus cæremoniis et actionibus, quæ peraguntur à Sacerdote in altari. Sed aliter opinatur Bened. XIV *de Sacrific. Missæ l.* 3. *c.* 16. *n.* 10. urgens exemplum Sacerdotum Græcorum cum Episcopo celebrantium, qui aliàs plerumque carere deberent eleemosyna.

830. — Not. III. id quod habetur statutum anno 1741 circa Ordinationem promovendorum in Concordato inito inter Sanctam Sedem, et Majestatem nostri Regnantis Caroli III quem Deus sospitet, ubi sic habetur : *1. Niuno potrà esser da ora innanzi promosso alla prima Tonsura, se non che à titolo di Beneficio, o Cappellania perpetua, le di cui rendite, detratti i pesi, ascendano almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sacro della Diocesi del Promovendo. II. Guidicando qualche Vescovo veramente utile, o necessario alla Chiesa conferir la prima Tonsura à qualche giovane, benchè non abbia verun Beneficio, potrà farlo ; ma nel solo caso, che abbia il medisimo una pensione ecclesiastica perpetua della rendita, che ascenda almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sacro nella sua Diocesi, o lintiero patrimonio : il quale, per evitare qualunque frode o inganno, non potrà costituirsi da ora innanzi, che unicamente sopra beni stabili, e sopra annue rendite fisse, e dovra regolarsi*

à tenore della tassa Sinodale di ciascuna Diocesi, purchè non sia esso patrimonio nè in minor summa di ventiquattro ducati, nè in maggiore di quaranta. III. Oltre al requisito del Beneficio, Cappellania perpetua, o pensione ecclesiastica perpetua, nella maniera spiegata di sopra, o d'ell intiero patrimonio, à niuno potrà conferirsi la prima Tonsura, il quale dopo aver terminati dieci anni di sua età, non sia andato à dimorar almeno per un triennio in qualche Seminario, o Convitto Ecclesiastico; e dove ciò non possa farsi, non abbia almeno portato per tre anni l'Abito Clericale con licenza del proprio Ordinario, ed in tutto il triennio, o almeno per la maggior parte delle feste di precetto di ciascun d'etre anni non abdia servito a qualche Chiesa, nella maniera che gli sarà dal proprio Vescovo prescritta, computando questo servizio colla dimora, che avrebbe dovuto fare in qualche Seminario, o Convitto ecclesiastico, etc. Ac ultimo loco dicitur : *Chiunque sarà promosso alla prima Tonsura, agli Ordini minori, o agli Ordini sacri contro la forma prescritta nel presente regolamento, oltre alle pene di sopra accennate, rimarrà perpetuamente sospeso d'all esercizio d'ell ordine già conferitogli. E chi lavora così ordinato, o pure gli avrà a tal effetto concedute le Dimissorie, se sarà Vescovo, sarà sospeso per un anno dalla collazione degli Ordini, e d'all esercizio de Pontificali : e non essendo Vescovo, ma Prelato inferiore colluso de Pontificali, sara sospeso per sempre d'all esercizio de medesimi ; e non avendo luso di essi, come pure qualunque altra persona constituita in dignità, per sempre sarà sospeso d'all esercizio d'ell officio, e d'e suoi Ordini.* An autem hæc suspensio sit latæ, vel ferendæ sententiæ? Vide dicenda *de Cens. l. 7. n. 8.*

TRACTATUS SEXTUS.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I.

DE SPONSALIBUS.

DUBIUM I.

Quid sint Sponsalia.

831. Promissio sponsalitia, ut sit valida, debet esse voluntaria, et deliberata. — **832.** An teneatur ad Matrimonium ficte promittens sponsalia alteri repromittenti? — **833.** Quid, si quis voluit promittere, sed non se obligare? — **834.** Quando obligentur pueri? —**835.** An sint valida sponsalia contracta per dolum? —**836.** Promissio debet esse mutua. Qu. I. An acceptans sponsalia intelligatur repromittere? — **837.** Qu. II. An quis possit se obligare ad nuptias vi gratuitæ promissionis? Et an hæc obliget sub gravi? —**838.** Promissio debet esse expressa signo. Quid, si parentes contrahant pro filiis tacentibus? — **839.** Dub. 1. Quid, si extranei? Dub. 2. An sufficiat, si parentes promittant pro filiis absentibus? — **840.** Sponsalia debent fieri inter habiles. Quid, si verba, vel signa sint dubia? —**841.** Verba de præsenti apta ad Matrimonium inter impuberes habent vim sponsalium. An idem valeat inter puberes in Matrimonio clandestinè contracto? —**842.** An sufficiat ad sponsalia dicere: Non ducam aliam quàm te? —**843.** An dicere: Contrahamus, si Papa dispensaverit? An sufficiat subarrhatio annuli, et missio munerum? Quid, si parentes annulum mittant? — **844.** Qu. I. An sponsalia contracta per metum gravem sint per se nulla? Qu. II. Quid, si per metum levem? Qu. III. An, qui contraxit ex metu levi, possit sponsalia rescindere?

831.— « Resp. Sunt promissio voluntaria, deliberata, et » mutua, signo sensibili expressa, futuri matrimonii inter per- » sonas jure habiles.

« Dicitur 1. *Promissio*, quia propositum non sufficit, cùm non » inducat obligationem. Unde qui diceret: Volo te accipere, » habere, aut ducere in uxorem, non contraheret sponsalia, ut » *Bonac. q.* 1. *p.* 1. docet ex aliis, quia hæc verba non promis- » sionem, sed propositum promissionis tantùm significant, nisi » tamen ex circumstantiis aliud colligatur.

« Dicitur 2. *Voluntaria*, et *deliberata*, scilicet deliberatione » sufficiente ad peccatum mortale, cùm sponsalia sub mortali

» obligent. *Diana. p.* 3. *t.* 4. *R.* 273. ex *Sanch. Pont.* etc. etsi » *Bon. qu.* 1. *p.* 4. *n.* 4. plus requirat. Unde regulariter non sunt » valida ante septennium completum, ut docent *Con. d.* 21. *a* 5. » *Sanch. l.* 1. *d.* 16. nisi malitia et prudentia suppleant ætatem. » *Diana. t.* 4. *p.* 5. *R.* 274. *Pontius*, etc. (quod tamen quidam » negant sufficere, cùm jus determinarit ætatem) imò nec post » septennium, si de usu rationis sufficienti non constet, utì » neque si vi, dolo, errore, vel ignorantia circa substantiam, » aut notabilem conditionem substantialem fiant, secundùm dicta » de Voto et Contractibus. »

832.— Quær. an teneatur Matrimonium contrahere, qui fictè promisit sponsalia alteri verè repromittenti ? Fictio hæc diversimodè potest contingere. 1. Si is non habuit animum contrahendi ; 2. si non habuit animum se obligandi ; 3. si non habuit animum adimplendi. In primo casu certè non tenetur stare promissis, cùm omnino defuerit promittendi voluntas. Ita *Viva de Matr. q.* 1. *a.* 1. *n.* 1. *et Salm. eod. tit. c.* 1. *n.* 25. *de Contract. c.* 1. *n.* 7. cum *Sanch. Lugo*, *Sylv. etc. communiter*. Contra verò in tertio casu certum est teneri, quia jam contraxit obligationem. Vide *Salm. de Matr. l. c. n.* 25. et *Viva n.* 5 *et* 7. ubi bene advertunt, quòd si quis sciret oriri obligationem ex promissione, sed ad eam non adverteret, nihilominus teneretur ad promissum, quia jam habuit virtualem voluntatem se obligandi.

833.— Quæstio tantùm est de secundo casu, quando is voluit promittere, sed noluit se obligare. Et respondetur : si ipse ignoravit ex promissione illa oriri obligationem exequendi Matrimonium, certum est non teneri, ut dicunt *Salm. n.* 26. cum communi (quidquid aliqui aliter sentiant) ; quia qui ignorat naturam promissionis, non habet veram promittendi voluntatem. Dubium igitur est an teneatur ad Matrimonium, qui sciens naturam promissionis, fictè promiserit sponsalia, nolens revera ad Matrimonium se obligare ? *Prima* sententia dicit quòd iste non solùm peccet mortaliter contra justitiam, sed etiam ex justitia teneatur ad contrahendum Matrimonium ; nec excusatur, si damnum alio modo velit resarcire. Ratio, quia in ipsa promissione, quando est vera, necessariò est insita obligatio ipsi competens ; cùm autem quis minimè vult promittere, minimè quidem obligatur, sed quandò verè promittit, non potest nolle obligari juxta conditionem contractûs ; nequit enim à promissione obligationem illi propriam separare ; ita probabiliter *Pont. de Matr. l.* 12. *c.* 2. *n.* 7. cum *Vasq. Viva l. c. n.* 2. *v. Dico* 2. item *Sot. Lop. Led. Arag. Gutt. etc.* apud *Sanch. Secunda* verò sententia probabilior, cui subscribimus, et quam tenent *Sanch. de Matr. lib.* 1. *Disp.* 9. *n.* 5. *et Disp.* 10. *n.* 25. *Pal. p.* 2. *n.* 2. *Laym. c.* 1. *n.* 10. *Less. c.* 18. *n.* 61. *Holzm. c.* 1. *n.* 117. *Spor. c.* 1. *n.* 54. *Escob. l.* 24. *n.* 12. *Renzi. de Matr c.* 1. *sect.* 1. *qu.* 2. *Tamb. eod. tit. l.* 8. *c.* 1. §. 4. *n.* 5. *Mazz. c.* 2. §. 1. et *Salm. c.* 1. *n.* 28. cum *Bonac. Bec. Aversa*, *Vill.*

Corneio, *et Diana*, negat esse obligationem contrahendi. Ratio præcipua, est, quia omnis obligatio quæ non habetur ex lege, oritur ex privata hominis voluntate; ergo ubi deest voluntas se obligandi deficit obligatio. Et hoc etiamsi promissio fuerit juramento firmata, ut docent *Sanch. d. Disp.* 9. *num.* 9. cum *S. Bonav. S. Anton. Medina*, *Pal. et pluribus. Escob. num.* 95. cum *Riccardo*, *Gabr.* ac *Salm.* cum *Bonac. et Aversa*, *ex D. Thom.* qui *in* 3. *dist.* 39. *q.* 1. *a.* 3. *q.* 3. docet juramentum non obligare, ubi deest animus se obligandi, juramentum enim sequitur naturam promissionis. Nec obstat ratio contraria supra allata, quæ, esto fictè promittens peccarit contra justitiam, alteram partem decipiendo, non tenebatur tamen ex justitia ponere verum consensum, cùm nulla ei aderat obligatio contractum ineundi, et contra alter nullum acquisierit jus in eum ex suo consensu; ideo tenetur quidem postea ratione deceptionis damna resarcire, sed non tenetur ratione promissionis verum consensum ponere, et Matrimonium contrahere. Secus verò dicendum, si intervenerit defloratio, quia tunc defforans omnino tenetur ad Matrimonium, cùm non possit tunc alia via sat æquivalenter damnum resarcire, ut diximus *Tom.* 2. *l.* 3. *ex n.* 642.

834. — Sufficit autem ad validitatem sponsaliorum inter pueros, ut in ipsis probabiliter agnoscatur rationis usus. Hoc putant probabilius cum communi *Salm. de Matr. c.* 1. *n.* 71. cum *Sanch. Con. Dic. Bon.* et *aliis*, contra *Pal. Avers.* etc. qui dicunt pueros ante septennium non obligari. Non peccant autem graviter pueri, vel parentes pro eis sponsalia promittentes, ut dicunt *Salm. c.* 1. *n.* 77. cum *Conc. Sanch.* etc. contra *Bonac.* et *Henr.*

835. — An verò sint irrita sponsalia contracta per dolum dantem causam contractui, etsi versantem tantùm circa qualitatem? Affirmant *Sanch. de Matr. l.* 1. *D.* 64. *n.* 3. *Mol. Covar. etc.* et idem sentiunt *P. Conc.* et alii quos citavimus *T.* 3. *l.* 3. *n.* 715. *de Contract.* Sed ibi diximus probabiliùs eo casu contractum non irritari, neque de jure naturali, cùm jam adsit consensus quoad substantiam, neque de jure civili, ut patet ex *Instit l.* 4. *tit.* 13. *de Except.* cujus verba attulimus *dict. n.* 715. Habet verò tunc deceptus actionem irritandi contractum propter injuriam et defectum consensûs, idque currit, etiamsi deceptio provenerit ab alio tertio, parte ignorante, ut docet *Sanch.* cum *Cov. et aliis cit. D.* 64. *n.* 4 *et* 5. Cæterum satis probabile est cum *Lessio*, *Laym. et Sporer* relatis *eod. n.* 715. et cum *Viva de Matr. qu.* 2. *art.* 1. *n.* 2. quòd deceptus non teneatur in conscientia stare contractui, si suus error verè fuerit invincibilis.

An autem standa primæ sententiæ, nempe quòd sponsalia sint per se irrita, etiam decipiens liber remaneat? Affirmant idem *Sanch. loc. cit.* et *Pontius l.* 4. *c.* 21. *n.* 7. cum *Con. Val. Reb. etc.* Sed oppositum est probabilius, ut fusè probavimus *Tom.* 3. *l.* 3. *n.* 715. cum *Lug. Less. Laym. Pal. etc.*

836. — « Dicitur 3. *Mutua.* Unde si Titius promittat nuptias » Caiæ, et hæc acceptet sine repromissione, neuter obligatur;

» quia, cùm contractus sponsalium sit onerosus, et reciprocus, non » potest claudicare: involvit enim conditionem, si tu repromiseris. » Quòd si tamen Titii promissio fuisset absoluta, ac gratuita, et » acceptata à Caia, solus Titius obligaretur, non vi sponsalium, » sed simplicis promissionis. Ita *Sanch. l.* 3. *d.* 3. contra *Pontium* » apud *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 244. »

Quær. hîc I. An hoc ipso, quòd aliquis acceptet sponsalia, simul repromittere intelligatur? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Pont. l.* 12. *c.* 4. *n.* 10. cum *S. Anton. Palud. Sylv. etc.* ac probabilem putant *Salm. c.* 1. *n.* 16. cum *Vasq. Henr. Leandro, et Gabr. à S. Vincentio.* Ratio, quia sicut acceptatio Matrimonii de præsenti includit virtualem repromissionem, seu voluntatem ad illud se obligandi, cùm Matrimonium valere non possit, si utraque pars non obligetur; ita etiam acceptatio sponsaliorum, quæ Matrimonii naturam sequuntur. Hinc deducunt hi Auctores cum *Mol.* et *Busemb.* quòd casu quo uterque sponsorum non obligatur, neuter remaneat obligatus. *Secunda* verò sententia probabilior negat, et hanc tenent *Bon. q.* 1. *p.* 1. *n.* 7. *Conc. t.* 10. *p.* 268. *n.* 5. *Sanch. l.* 1. *D.* 5. *n.* 15. *Laym. c.* 1. *n.* 2. *Spor. n.* 151. *Escob. n.* 68. *cum Soto,* ac *Salm. c.* 1. *n.* 18. cum *Dic. Pal. etc.* qui dicunt, bene posse stare promissionem unius de futuro Matrimonio, et acceptatam obligare, sine repromissione alterius; neque acceptationem includere repromissionem, quia potest quisque acceptare obligationem alterius, quin seipsum obliget. Advertunt tamen *Salm. n.* 21. hoc intelligi, si promittens voluit sponte se obligare independenter ab alterius repromissione, atque hoc sit certum; nam in dubio, ut dicunt, censendum est noluisse sine repromissione obligari. Et in tali casu notandum, quòd promissio illa non essent sponsalia, ideoque non induceret impedimentum publicæ honestatis, sed esset mera promissio gratuita, unam tantùm partem obligans, non vi quidem sponsalium, sed vi meræ fidelitatis.

337. — Quær. II. An quis possit se obligare ad contrahendum Matrimonium vi gratuitæ promissionis, libera remanente altera parte? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pont. l.* 12. *c.* 4. *n.* 2. cum *Vasq. Conc. p.* 259. *n.* 6. et probabilem vocat *Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 244. Ratio, quia contractus sponsaliorum est instar contractûs cujusdam permutationis; unde in eo nemo potest se obligare, nisi sub conditione, ut alter mutuò se obliget. *Secunda* verò sententia communior et probabilior affirmat, eamque tenent *Busemb.* ut supra, et *Sanch. l.* 1. *D.* 5. *n.* 12. *Laym. c.* 1. *n.* 2. *Bon. q.* 1. *p.* 1. *n.* 8. *Escob. l.* 24. *n.* 71. *Spor. n.* 152. et *Salm. c.* 1. *n.* 20. cum *Con. Dic.* et *Avers.* Ratio, quia, licèt vi promissionis sponsalitiæ non possit unus remanere obligatus, altero manente libero; tamen bene potest aliquis vi simplicis promissionis gratuitæ se obstringere independenter à contractu sponsalium. An autem hæc promissio obliget sub gravi? Id pendet ab alia quæstione allata *Tom.* 3. *l.* 3. *n.* 720. ubi diximus cum *Cajet. Bann. Led. Henr. et Salmant.* ex auctoritate D. Thomæ, satis esse probabilem sen-

tentiam negativam. Rectè verò advertunt *Spor. l. c. et Tamb. de Matr. tr.* 3. *c.* 1. §. 1. *n.* 4. quòd regulariter nunquam sponsi intendant gratis se obligare sine conditione quòd alter etiam se obliget.

838. — « Dicitur 4. *Signo expressa;* quia contractus inter » homines non fit, nisi signo externo. Unde non sufficit ad spon- » salia taciturnitas Caiæ, etiam cum consensu interno in pro- » missionem matrimonii, quod Titius ei promittit. Si tamen » pater vel mater pro filio, aut filia, aut curator pro eo, cujus » curam habet, præsente et non contradicente, dummodo metus » absit, contrahat, valida erunt; quia in hoc casu jus accipit taci- » turnitatem pro expressione consensûs. *Sanch. l.* 1. *d.* 22. *Dian.* » *p.* 3. *t.* 4. *R.* 170. imò etiamsi pro absente : saltem si is resciens » id expressè vel tacitè signo aliquo sufficienti ratificat. *Sanch.* » *Pont. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 271. contra quos *Sot*, et *Henr.* ne hoc » quidem requirunt, sed tantùm, ut resciens non contradicat. » Quod *Conin.* admittit, si per ipsos tutores, vel parentes iis » proponatur; tunc enim si taceant, censeri consentire. »

Si parentes contrahant sponsalia, præsente filio, qui taceat, et non contradicat, ipsa utique sunt valida, ut communiter docent *Laym. cap.* 1. *n.* 3. *Palaus p.* 4. *n.* 12. *Ronc. p.* 133. *q.* 5. *R.* 1. *Sanch. l.* 1. *C.* 23. *n.* 5. et alii passim. Et patet ex *cap. un.* §. 1. *fin. de Despons. impub. in* 6. ubi Bonif. VIII. sic declaravit : « Porro » ex sponsalibus quæ parentes pro filiis puberibus vel impuberi- » bus plerumque contrahunt, ipsi filii, si expressè consenserint, » vel tacitè, ut si præsentes fuerint, nec contradixerint, obli- » gantur. » Idemque dicendum, non solùm si pater, sed etiam si mater contrahat pro filio, ut rectè etiam communiter docent *Sanch. n.* 9. *Pont. l.* 2. *c.* 14. *n.* 2. *Pal. p.* 4. *n.* 14. *Boss. c.* 3. *n.* 159. *cum Abb.* et *Salm. n.* 47. idque infertur ex dicto textu, ubi non dicitur *patres*, sed *parentes;* et ratio est, quia in hoc non habetur respectus ad patriam potestatem, sed ad affectum parentum erga filios : matres autem non minùs quàm patres filios diligunt. Idem dicunt *Busemb. ut supra, et Spor. l. c.* de tutoribus, et curatoribus promittentibus pro pupillis et minoribus. Sed probabiliùs id negant *Salm. d. n.* 48. cum *Sanch.* et *Guttier.* quia hoc tantùm de parentibus dispositum est.

Id tamen procedit duntaxat pro foro externo, ut bene advertunt *Bonac.* et *Roncag. ll. cc.* ac *Holzm, de Matr. n* 149. cum *Anacl.* Nam in foro interno, si filius dissenserit, certè ad sponsalia illa à parentibus contracta non obligatur. Et idem omnino dicendum puto, si filius negativè se habuerit non dissentiendo neque consentiendo; ad contrahendam enim quamcumque obligationem positivus requiritur consensus. Nec obstat præfatus textus, cùm ibi dicatur *obligantur;* nam ad Matrimonium, et sic pariter ad sponsalia quæ Matrimonii naturam sequuntur, non sufficit consensus internus contrahentium, sed requiritur consensus externè expressus aut verbis, aut signis, ut habetur in *Cap. Sufficiat, Caus.* 27, *q.* 2. Quamvis autem sponsalia contracta

per solum consensum internum non valeant, valent tamen in hoc casu speciali, ut Bonifacius decernit, nempe si pater contrahat, pro filio tacente, et non contradicente; sed utique intelligendus Pontifex loqui, modò filius internè et positivè consentiat. Et sic revera mecum sentiunt *Bon. q. 1. p. 1. n. 11.* et *Salm. n. 46.* dum dicunt, tunc solùm taciturnitatem filii valida reddere sponsalia, quando filius internè consentit.

839. — Dubit. 1. an sit speciale, quòd sufficiat præsentia et taciturnitas filiorum, si parentes pro eis contrahant? Negant *Hostiens. Manuel*, et *Anchar. ap. Sanch. l. 1. D. 22. n. 7.* qui dicunt id procedere, etiamsi extraneus contrahat sponsalia pro alio præsente et tacente; quia (ut aiunt), cùm hîc agatur de re appetibili, quisque tacens consentire videtur. Idque confirmant ex *c. 1. de Matr. contr. contra Eccles. etc.* ubi judicantur valida sponsalia inita à fratre pro sorore præsente, et tacita consentiente dum textus ponderat ibi aliqua signa taciti consensûs. Et huic sententiæ consentiunt etiam *ap. Sanch. l. c. Vict. Henr. Led. et Sotus;* loquendo tamen pro solo foro externo. Sed communissimè et veriùs id in utroque foro esse speciale pro sponsalibus contractis à parentibus affirmant *Escob. n. 169. Pal. p. 4. n. 17. Boss. c. 3. n. 165.* et *Sanch. n. 7.* cum *S. Anton. Palud. Innoc. Abba. Gabr. Coo. Tab.* et aliis plurimis ex *D. Th. in 4. D. 27. q. 1. ar. 2. q. 3. ad 3.* Ratio, quia licèt Matrimonium sit per se appetibile, tamen obligatio ad illud est onerosa; cùm autem parentes præ magno amore erga filios præsumantur ipsis bene consulere, meritò censentur filii consentire ipsorum promissioni; sed hæc ratio non militat pro aliis. Nec obstat regula juris 43. in 6. *Qui tacet, consentire videtur.* Nam bene respondent *Salm. n. 45. Bonac.* et *Ronc. ll. cc.* hoc procedere in favorabilibus, non autem in obligatoriis; ubi veriùs oppositum præsumitur : et maximè in sponsalibus, ubi (ut diximus) positivus requiritur consensus. Neque obstat textus supra oppositus; nam respondet *Escob. l. c. cum Glossa* ibi bene adfuisse expressum consensum, et textum exprimere alia signa tacita, ut confirmet adfuisse verum consensum per illa signa externatum. Rectè tamen *Sanch. n. 14.* cum aliis priorem sententiam admittit, si alicubi (prout est apud Indos) esset consuetudo, ut consensus per alios exprimatur.

Dubit. 2. an, cùm parentes contrahunt sponsalia pro filiis absentibus, sufficiat ad eorum valorem, si filii certiores facti non contradicant? *Prima* sententia negat, dicitque requiri, ut ipsi sponsalia ratificent aliquo alio speciali signo expresso vel tacito : ita *Sanch. l. 2. D. 23. n. 17. Pont. l. 2. c. 14. n. 14.* et *l. 10. c. 9. n. 9. Ronc. p. 143. q. 5. R. 2. Escob. n. 171.* cum *Vega*, et *Corlub.* ac *Bors. c. 3. n. 188.* cum *Molin. Fill. Barb. Gutt. etc.* Et probant ex *eod. cap. unic. de Desp. imp. in 6.* ubi sic dicitur : « Et est idem si filii tempore sponsaliorum absentes, et etiam » ignorantes eadem sponsalia post scienter ratificaverunt tacitè, » vel expressè. » Ergo (ut arguunt) bene ibi constituitur differentia inter sponsalia contracta præsentibus filiis, ubi sufficit

taciturnitas; et filiis absentibus, ubi ampliùs requiritur ratificatio expressa, vel tacita. *Secunda* verò sententia dicit sufficere ad contrahendum, quòd taceant et non contradicant; hanc tenent *Bon. qu.* 1. *p.* 1. *n.* 11. *Sporer. n.* 191. cum *Con.* et *Tamb. Pal. p.* 4. *n.* 14. cum *Palud.* et *Henr.* ac *Salm. c.* 1. *n.* 87. cum *Soto, Dic. etc.* Hujusque sententiæ est quidem etiam *D. Th.* 4. *D.* 27. *qu.* 2. *art.* 2. *ad* 1. dum ibi ait : « Robur habent (*sponsalia*) » in quantum illi inter quos contrahuntur, ad ætatem debitam » venientes non reclamant, et intelliguntur consentire quæ per » alios facta sunt. » Ratio, quia ex præfato textu sufficit, ut filii expressè, vel tacitè sponsalia ratificent; *expressè* ergo intelligatur consentiendo, *tacitè* non contradicendo, et ideo Pontifex dicit, *Et idem est;* et in tantum ibi ait *ratificaverunt*, quia agitur de re per alios jam peracta. Utraque sententia est probabilis, sed secunda probabilior. Bene tamen advertit *Pal. n.* 15. *cum Coninck*, non sufficere quòd filius casu resciat sponsalia à parente contracta, et non contradicat; sed insuper requiri, ut parens vel per se vel per epistolam aut nuncium filium certiorem faciat.

840. — « Dicitur 5. *inter habiles :* id est, qui et ætatem à jure » præscriptam habent, et nullo impedimento prohibentur. »

Unde resolves :

« 1. Quando verba, vel signa sunt dubia, in foro conscientiæ » standum est intentioni contrahentium, si de illa constet; in » externo autem, communi intelligentiæ et sensui verborum, » ita tamen, ut potiùs inclinetur in favorem matrimonii. » V. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *Res.* 205. *Bon. q.* 1. *p.* 1. * (*Sed probabilius* » *est, ut ait Viva, inclinandum esse in favorem libertatis.*) *

841. — « 2. Verba de præsenti inter impuberes apta ad ma» trimonium, cùm hoc ex jure positivo sit nullum, habent vim » sponsalium. Ratio est ex interpretativa intentione contrahen» tium, quia actus, quando non valent, eo pacto quo fiunt, valent » meliori modo quo possunt; sponsalia autem virtute conti» nentur in matrimonio. *Laym. l.* 3. *n.* 17. »

Hæc doctrina est communis apud omnes; ita enim docent *Sanch. l.* 1. *D.* 2. *n.* 2. *Pontius l.* 12. *c.* 5. *n.* 4. *Pal. p.* 3. *n.* 8. et *Salm. c.* 1. *n.* 51. ac alii universè, ex *c. un.* §. *Idem, de Despon. impub.* ubi id expressum habetur; modò (intelligendum) impubes interiùs non expressè dissentiat. An autem idem valeat inter puberes, si Matrimonium clandestinè, id est sine Parocho et testibus contrahatur? Affirmant *Laym. c.* 1. *n.* 18. *Con. Reb.* ac *Vega ap. Barb. in Trid. sess.* 24. *c.* 1. *n.* 130. item *Avila, Henr. Led. etc. ap. Salm. n.* 52. probabile putat *Escob. n.* 128. Ratio, quia, ut dicitur in dicto §. *Idem*, actus qui non valet ut fit, valet tamen ut fieri potest. Sed communissimè et probabiliùs negant *Sanch. l.* 1. *D.* 20. *n.* 3. *Barb. All.* 32. *n.* 143. *Bon. p.* 8. *n.* 48. *Conc. p.* 262. *n.* 14. *Escob. n.* 128. *cum Nav. Led. Manuel*, et *Palac. Boss. c.* 3. *n.* 12. cum aliis pluribus, et

Sanch. n. 54. *cum Becan. Dian.* et *Vill.* qui affert Declar. Cardinalium. Ratio, quia cùm actus est nullus, non jam ex parte contrahentium, sed ex parte sui ipsius, eò quòd est contra bonos mores, et jus illi resistit (prout huic resistit Tridentinum *sess.* 24. *c.* 1. declarans Matrimonium clandestinum omnino irritum, et insuper personas omnino inhabiles ad sic contrahendum), tunc talis actus nullam parit obligationem ex *l. Non dubium, C. de Legib.*

342. — « 3. Ad sponsalia non sufficit 1. si dicas : *Non ducam* » *aliam quàm te;* quia sunt verba merè negativa, et potest ducere » nullam. *Bon. q.* 1. *p.* 7. *n.* 13. »

Idem rectè tenent *Laym. c.* 2. *n.* 2. *Pal. p.* 3. *n.* 13. *Escob. n.* 148. *c.* 1. *n.* 44. *Boss. c.* 3. *n.* 213 et 224 *Holzm. n.* 148. *cum Anacl.* et communi ut asserit, ac *Sanch. l.* 1. *D.* 19. *n.* 5. cum *Henr. Ang. Man. Vega, Ledesm. etc.* contra *Aug. Sylo. Adrian. Villal. etc. ib. n.* 3. Ratio, quia talia verba, licèt importent, quòd si ille velit uxorem ducere, non posset aliam accipere, ut bene advertunt *Laym. Pal. Bon. Salm.* et alii communiter; tamen per se non important quòd illam ducere teneatur. Dicimus *per se,* nam aliter dicendum cum *Bon. Escob. et Salm.* si ex circumstantiis colligatur talem verè voluisse sponsalia contrahere. Probabilissimè autem dicunt *Pont. l.* 4. *c.* 10. *n.* 7. *Viva qu.* 1. *art.* 4. *n.* 2. cum *Perez*, et alii *ap. Boss. n.* 221. quòd si verba sint de præsenti, nempe *Nullum volo nisi te,* tunc verè contrahit sponsalia.

343. — « 2. Non sufficit ad contrahenda sponsalia dicere, » *contraham tecum, si Papa dispensaverit. Barb.* et alii 10. cum » *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 292. contra *Sanch. Conin.* et *Pont.* Ac proinde » licitum est utrique contrahenti, ante et post impetratam à Pon» tifice dispensationem, altero invito resilire. Si tamen impensæ » magnæ factæ sint causa dispensationis, eas tenebitur refun» dere resiliens. * (Hujusmodi tamen sponsalia, impleta condi» tione, probabiliùs sunt valida, juxta dicenda *n.* 859. Et interim, » licèt non valeant ad inducendum impedimentum publicæ hones» tatis, obligant tamen ad petendam dispensationem, si Papa » in tali impedimento soleat dispensare, secus si non soleat; » vide dicta *Tom.* 1. *lib.* 3. *n.* 65.) * 3. Subarrhatio annuli, et » missio munerum jocalium, nisi consuetudo patriæ habeat. » Ratio est, quia potest fieri ex aliis causis *(*Ita etiam Sanch.* » *l.* 1. *D.* 22. *n.* 2. *Boss. c.* 3. *n.* 120. *Pal. p.* 4. *n.* 10. *Conc.* » *p.* 262. *n.* 13 *et alii passim.*)* Quòd si tamen verba unius » præcesserint, tunc immissio annuli, et verbum, *recipio,* operatur sponsalia, vel etiam matrimonium, pro ratione promissionis, ut docet *Fill.* quia recipiendo sic annulum tacitè consentit : itemque si habito inter amicos tractatu de matrimonio, » sponsus misit arrhas, et munera jocalia : eaque sponsa accep» tavit. *Laym. l.* 5. *t.* 10. *c.* 2. *(*Ita pariter Pal. p.* 4. *n.* 10. » *Escob. n.* 164. *Boss. c.* 3. *n.* 123. *Holz. n.* 146. *et Sanch. l.* 1. » *D.* 22. *n.* 3. *cum Abbat. Sylo. Angl. Tab. Arm. Coo. et aliis,* » et hoc etiamsi (ut hi dicunt) non adsit verbum recipio, ut » vult Busemb., sufficit enim sola acceptatio. Si autem parentes

» annulum mittant ad sponsam, non præsumitur filius con-
» traxisse sponsalia, nisi annulus ex suo consensu missus fuerit,
» ut rectè sentiunt Palaus *loc. cit. Sanch. n.* 7. *et Boss. n.* 125.
» *cum Mol. Gutt. Menoch. etc.*)* 4. Sponsalia metu gravi con-
» tracta, licèt juramento firmata, sunt invalida, quia juramen-
» tum metu extortum non firmat contractum; imò probabiliter
» nec obligat, adeoque relaxatione non indiget. *Sanchez, Barb.*
» *Diana. part.* 3. *t.* 4. *Resol.* 278. *sup. l.* 3. *t.* 2. *cap.* 2. »

844. — Quæritur I. Utrùm sponsalia per metum gravem injustum contracta sint ipso jure invalida? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Sanch. de Matr. l.* 4. *D.* 21. *n.* 3. *Pontius l.* 4. *c.* 6. *n.* 12. *Laym. l.* 3. *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 3. *Bon. p.* 7. *n.* 6. *Salm. c.* 1. *ex num.* 62. cum *Bec. Coo. Diana,* et *Aversa,* ac *Boss. c.* 12. *n.* 113. cum *Panorm. Azor. Sa, Rodr. etc.* Et probant ex *c. Ex litteris,* 11. *de Despons. impub.* ubi, cùm quædam puella contraxisset sponsalia cum juramento, postea *nolens* (ut ait textus) *et invita, minis parentum impulsa,* adducta fuit in domum sponsi; ideo Pontifex declaravit eam liberam esse ab illis sponsalibus. Nec obstat dicere, quòd talis puella non contraxerit sponsalia per metum, sed per metum domum sponsi adiverit. Nam communiter supponunt DD. cum Glossa, hanc puellam desponsatam fuisse per metum; idque rectè ait *Sanchez* certè supponi in eod. textu, aliàs enim Pontifex eam ab obligatione sponsalium non absolvisset. Dicitur autem per metum *gravem;* nam si esset levis, aliter dicendum, ut mox videbimus in Quæst. II. item dicitur *per metum injustum,* quia si esset justus, valida quidem essent sponsalia; tunc enim pars, quæ ea contraxit, esset irrationabiliter invita, si nollet contrahere, ut rectè dicunt *Salm. d. n.* 66. *juxta dicenda n.* 1057. *Secunda* verò sententia, quam tenent *Conink. D.* 28. *n.* 7. *Viva q.* 1. *a.* 8. *n.* 9. item *Hurt. Dic. Trull. apud Salm. n.* 61. tenent hujusmodi sponsalia ex metu gravi contracta posse quidem irritari à metum passo, sed non esse per se irrita; ideoque dicit, quòd si adfuit juramentum, debet ipsum servari, donec relaxetur. Ratio, quia omnes contractus, præter solum Matrimonium, per metum initi per se validi sint, juxta dicta *Tom.* 3. *l.* 3. *n.* 717. Respondent autem ad textum allatum in *dict. c. Ex Litteris,* quòd ibi ageretur de puella quæ omnino invita contraxerat, et ideo ejus promissio fuerit irrita declarata. Utraque sententia est probabilis, sed prima mihi videtur probabilior; licèt enim, loquendo de contractibus in genere, oppositum tenui (ut dixi), nempe quòd contractus metu initi sint de se validi, circa sponsalia verò diversa occurrit ratio; nam in aliis contractibus, cùm ipsi non sint per se nulli, nec eis resistat jus, bene potest metum passus, nisi velit contractus rescindere, manere obstrictus ad illum exequendum; at nemo potest obligari ad exequendum actum per se nullum, et cui jus resistit, qualis esset Matrimonium durante tali metu contrahendum; unde sicut non potest aliquis esse obligatus ad tale Matrimonium, ita nec ad ejus media, sive dispositionem, prout sunt sponsalia; dispositiones enim induunt eamdem naturam actùs, et

ideo passim Doctores asserunt, sponsalia naturam Matrimonii sequi. Adde, quòd connexorum idem debeat esse judicium, ut infertur ex *cap. Translato, de Constitut.* Quapropter sicut Matrimonium ex metu est irritum, idem dicendum de sponsalibus. Ex his infertur, quòd ex hujusmodi sponsalibus minimè oriatur impedimentum publicæ honestatis.

Quæritur II. An sint valida sponsalia contracta per metum levem, qui dederit causam contractui? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Nav. c.* 22. *n.* 51. *Less. c.* 17. *Dub.* 6. *n.* 46. *Rom. p.* 132. *qu.* 4. *R.* 2. et *Boss. c.* 12. *num.* 288. cum *Rebell. Comit. Sylv. etc.* Ratio, quia is qui per metum (etsi levem) extorquet consensum alterius, adhuc injuriam ei irrogat, unde indignus est, ut ex sua malitia commodum reportet. *Secunda* verò sententia communior et probabilior affirmat, et hanc tenent *Bon. p.* 9. *n.* 6. *Pont. l.* 4. *c.* 10. *n.* 5. cum *Medina, Salm. c.* 1. *n.* 60. cum *Aversa, Croix l.* 7. *p.* 3. *num.* 105. *Viva de Matr. q.* 4. *art.* 3. *n.* 6. et *Mazz. t.* 4. *p.* 142. Ratio, quia non censetur alter veram injuriam tibi intulisse, cùm facilè poteras tu metum illum repellere; quare, si non repullisti, censeris sponte voluisse talem injuriam pati.

Quær. III. An qui contraxit sponsalia ex metu levi dante causam contractui, possit illa in conscientia rescindere? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pon. l.* 4. *c.* 10. *n.* 6 *et* 10. *et Viva q.* 4. *art.* 3. *n.* 6. cum *Perez, Med. etc.* Et ratio est eadem quæ mox supra adducta est pro secunda sententia in Quæst. præced. Hæc sententia est satis probabilis, sed communior est, et probabilior videtur *secunda* sententia affirmans, quam tenent *Laym. lib.* 3. *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 4. *Sanch. l.* 4. *D.* 19. *n.* 6. *Wigandt tr.* 3. *n.* 19. *Bon. p.* 9. *n.* 8. *Salm. c.* 1. *n.* 60. *Mazzotta tom.* 4. *p.* 142. *Croix n.* 105. cum *Becan.* et *Lugo de Contract. D.* 22. *n.* 138. cum *Azor. Reg. Lop. Led. etc.* et probabilem putat *Viva q.* 4. *art.* 3. *n.* 7. Ratio, quia, cùm metus dederit causam contractui, ita ut aliàs initus non fuisset, incutiens metum tenetur contractum rescindere; unde, sicut ille tenetur relaxare fidem injustè per talem metum extortam, ita metum passus potest fidem datam revocare. Idque tantò magis procederet, si hic apprehendisset metum illum ut gravem, licèt in se fuisset levis, quia eo casu talem metum non facilè repellere poterat, sicut poterat quando novisset ut levem. Quid autem dicendum, si metus fuerit justus, vel ab intrinseco; vide dicenda ex *num.* 1053.

DUBIUM II.

Quæ, et quanta sit obligatio sponsalium.

845. Sponsalia obligant sub gravi. An autem obligent ad statim ineundum Matrimonium? — **846.** An Judex possit, et debeat cogere nolentes ad Matrimonium? — **847.** An fornicatio sponsæ, vel sponsi cum alia sit specie diversa? Fictè promittens non tenetur ad nuptias, nisi copulam extorserit à virgine. (*Vide etiam dicta de Rest. T.* 2.

l. 3. *ex n.* 642.) — **848.** Si quis cum duabus sponsalia contraxit, et cum secunda coïerit, quam ducere debet? — **849.** De filiis nuptias contrahentibus insciis parentibus. An tales nuptiæ sint validæ? Qu. I. An et qualiter peccent filii nubentes, parentibus insciis, vel inconsultis? Quid, si sponsalia fuerint jurata? Quid, si sponsus post illa virginem defloraverit? An Prælati teneantur has nuptias impedire? Ex quibus autem causis excusentur filii contrahentes sine consensu parentum? — **850.** Quæst. II. An teneatur filius obedire patri præcipienti Matrimonium? — **851.** Quæst. III. An notabilis disparitas conditionis aut statûs inter contrahentes irritet sponsalia? — **852.** Resiliens perdit arrhas, etc. Not. I. Quid, si mulier promittit aliquid viro, ut eam ducat, et quid è converso? — **853.** Not. II. De pœna apposita in resilientem. Qu. I. An liceat adjicere pœnam in resilientem injustè? Qu. II. An justè resiliens teneatur ad pœnam promissam cum juramento? Qu. III. An soluta pœna, teneatur recipiens eam restituere? Qu. IV. Quid, si relinquatur legatum puellæ ut nubat cum aliquo, et illa cum alio nuptias contrahat? Qu. V. Quid, si legatum relinquatur ut non nubat, et illa nubat? — **854.** An liceant tactus et oscula inter sponsos?

845. — « RESPONDEO 1. Obligant ad ineundum matrimonium » sub peccato mortali : * (*Ita communiter omnes* (*vide Salm.* » *c.* 1. *n.* 81.); *et patet ex c. Ex litteris de sponsal.* Ratio, quia, » licèt promissio simplex, juxta probabilem sententiam, non in- » ducat gravem obligationem, secus verò est de promissione mu- » tua, quæ perfectum constituit contractum ex utraque parte » obligatorium.) * si tamen terminus non sit præfixus, sufficiet » si promittens impleat, quando à promissario requiretur, vel pro » more regionis. Ratio prioris patet ex natura contractûs onerosi, » in re gravi. Ratio posterioris est, quia id est commune omni » debito. *Sanch. l.* 1. *d.* 28. *Conin. d.* 22. *dub.* 1. apud *Dian. p.* 3. » *t.* 4. *R.* 245. *Pontius* tamen *ibid.* vult obligari statim post con- » tractum. »

Quæritur igitur, an qui sponsalia contraxit sine tempore præfixo ad Matrimonium contrahendum, teneatur illud inire statim ac commodè possit. *Prima* sententia negat, et dicit tum solùm teneri, cùm altera pars requirit; ita *Bus.* ut supra. *Sanch. l.* 1. *D.* 28. *n.* 2. *Nav. c.* 17. *n.* 79. *Holz. n.* 177. *cum Abb.* et *Piring.* ac *Escob. n.* 78. cum *Pal. Syol. etc.* Ratio, quia sic habetur in *lib. Debitores præsentes, C. de Pignor.* ubi dicitur : *Debitores priùs denunciationibus conveniendi sunt. Secunda* tamen sententia verior affirmat, et hanc tenent *Pontius l.* 12. *c.* 6. *n.* 1. *Pal. p.* 7. *n.* 2. *Conc. p.* 266. *n.* 26. *Ronc. p.* 134. *q.* 2. *R.* 2. *et Salm. c.* 1. *n.* 85. *cum Con. Led. et Aversa.* Ratio, quia sic habetur expressum in *l. In omnibus, ff. de Reg. Jur.* ubi sic dicitur : « In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur, præsenti » die debetur. » Et in *l. Eum qui*, §. *Quoties, ff. de Verb. obl.* ubi : *Quod sine termino præfixo debetur, statim debetur.* Respondetur autem ad textum oppositum, quòd illud tantùm statuatur pro debitoribus qui dederint pignora, quæ jure merito non sunt distrahenda à creditoribus, nisi priùs debitores moneantur. Sed

notandum quòd DD. primæ sententiæ (ut *Sanch.* et alii) dicunt, quòd si altera pars ex oblivione, timore, verecundia, vel simili causa non peteret, ut præcipuè in fœminis evenit, tenetur tunc sponsus de se sine petitione Matrimonium contrahere, cùm commodè possit. E converso DD. secundæ sententiæ (*ut Pal. l. c. et Salm. n.* 85. *cum Con. etc.*) dicunt, quòd si altera pars, cùm possit commodè petere, tacet, tunc ipsa videtur dilationi assentire; et sic præfatæ sententiæ satis conciliantur. Quid autem, si in sponsalibus appositus sit terminus præfixus ad nuptias ineundas? vide dicenda *n.* 867.

846. — « 1. Resiliens cogi potest ad matrimonium etiam à » judice per censuras : quod tamen rarò expedit ob periculum » infelicis exitûs. »

Nulli dubium, ut diximus, quòd in foro conscientiæ nolens implere sponsalia sine justa causa graviter peccaret. Dubium est an Judex possit nolentem cogere? Alii affirmant, alii negant, nisi promissio juramento firmata fuerit. Alii negant, etiamsi adfuerit juramentum. Et has sententias omnes probabiles putant *Salm. c.* 1. *n.* 88. Attamen veriùs et communiter dicunt *Pal. p.* 8. *ex n.* 2. *Conc. p.* 266. *n.* 27. *Tamb. c.* 1. §. 1. *n.* 10. *Holz. n.* 178. *Pont. l.* 12. *c.* 6. *n.* 2. *Salm. c.* 1. *n.* 89. *cum Con. Becan. Dic. etc.* et *Salm. lib.* 1. *D.* 29. *num.* 4. *cum S. Bonav. S. Antonin. Nav. Palud.* et aliis innumeris, quòd si ex tali Matrimonio timeantur rixæ, aut scandala, non debeat Judex ad illud ineundum cogere partem invitam; secus, si scandala non timeantur; et ita habetur expressum in *cap. Ex litteris.* 10. *de sponsal.* ubi dicitur : *Ecclesiastica censura compellas, nisi rationabilis causa obstiterit.* Et sic censuit S. C. abstinendum à coactione, suffragante aliqua probabili causa : secus verò sanxit aliàs, ut refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 3. *ad n.* 62. Rectè autem advertunt *Busemb.* et *Tamb.* rarò expedire, ut partes ad tale Matrimonium cogantur : huicque consentit *P. Concina*, dicens semper minus malum esse, ut pars innocens ab hujusmodi Matrimonio abstineat. Item rectè advertit *Tamb.* quòd si pars renitens fuerit excommunicata, et persistat, Judex debeat eam absolvere, quia tunc non speratur profectus; et contra, si tale Matrimonium contraheretur, prudenter malus exitus timendus esset. Notant etiam *Salm. n.* 92. *cum Sanch. Pont. Pal. etc.* quòd si constet de sponsalibus, tam Judex Ecclesiasticus, quàm secularis habent jus cogendi sponsos ad Matrimonium.

« 2. Si Judex secundùm allegata, et probata cogat ad Matri- » monium, licèt à parte rei revera coactio sit injusta, valet » Matrimonium. *Sanch.* et *M. Perez*, contra *Texed.* apud *Dian.* » *p.* 9. *t.* 8. *R.* 26.

847. — « 3. Fornicatio sponsæ est circumstantia in confessione » exprimenda, quia mutat speciem, et constituit injustitiam, quæ » in sponsa gravis est, ideoque mortalis habetur, ut si quis rem » alteri promissam notabiliter corrumpat : quod tamen sponsus » non censetur facere fornicando, cùm in viro fornicatio non tanti

» æstimetur, nisi aliud accedat. *Sanch. l.* 1. *dist.* 2. *Coninck*, » *Fagund. Fill.* etc. probabiliter contra *Laym. Azor.* etc. Vide » *Lugo d.* 16. *n.* 176. »

Circa hanc quæstionem adest triplex sententia probabilis. *Prima* dicit, quòd fornicatio tam sponsæ quàm sponsi induat malitiam specie diversam; et ita tenent *Pal. p.* 7. *n.* 5. *Laym. cap.* 1. *n.* 6. *Holzm. n.* 194. *Azor apud Fill. cap.* 2. *n.* 53. et *Salm. de Sponsal. cum Con. Dicast. et aliis c.* 1. *n.* 11, quia ex parte utriusque injuria irrogatur juri, quod unus acquisivit ad rem, sive ad corpus alterius. *Secunda* dicit, quòd peccet specie diversa tantùm sponsa, non autem sponsus, qui fornicando levem injuriam videtur afferre sponsæ; ita *Sanch. l.* 1. *D.* 2. *n.* 6. *Bon. q.* 1. *p.* 10. *n.* 62; item *Fill.* et alii apud *Salm. n.* 9. *Tertia* demum sententia adhuc satis probabilis, quam tenent *Pontius l.* 21. *c.* 6. *n.* 8. et *Trull. Covar. Diana, ac Vivald. apud Salm. n.* 7. et probabilem putant *Sanch. n.* 7. *Laym. c.* 2. *n.* 6. *Lugo. de Pœn. D.* 16. *n.* 17. *cum Lud.* et *Megala, Salm. l. c.* ac *Elbel n.* 59, dicit neutrum fornicando committere injustitiam, quia neuter sponsorum jus acquisivit in corpus alterius, cùm neuter adhuc corpus suum tradiderit. Id igitur currit tam pro sponso, quàm pro sponsa; si enim hæc committeret injustitiam fornicando, non posset deinde Matrimonium cum sponso contrahere, nisi manifestaret vitium occultum sui corporis, quia tunc adesset inæqualitas; sed ad hoc non tenetur, ut ait *Pontius* cum aliis (vide dicenda *n.* 865. *ad n. II.*): ergo adest æqualitas, et per consequens non committit injustitiam.

« 4. Qui simulato animo promisit, per se loquendo, non obli- » gatur ad nuptias, tametsi damnum creatum debeat resarcire. » Dixi, *per se*, quia si facta promissione puellam induxit ad » copulam, tenetur illam ducere. *Bonac. l. c. p.* 2. Ubi excipit, » si puella esset longè inferioris conditionis, v. g. quoad nobili- » tatem, vel divitias: tunc enim non teneri ducere, v. g. virum » nobilem filiam agricolæ, præsertim si illa fuerit conscia dis- » paris statûs, seu conditionis, eò quòd tum decipi potiùs vo- » luerit, quàm decepta sit, unde nec teneri eo casu illam dotare: » secus tamen si ipsa inæqualitatem statûs ignorarit, aut si ipse » non fictè, sed ex animo Matrimonium promiserit. Ita *Bonac.* » *qu.* 1. *p.* 3. *n.* 7. *et seq. ex Vasq. Mol. d.* 106. *Sanch. l.* 1. » *d.* 10. Vid. *Less. l.* 2. *c.* 10. *d.* 3. *Laym. c.* 1. *n.* 10. et *M. Per.* » *d.* 2. *s.* 3. * (*De omnibus his vide ea quæ fusè notavimus de* » *Restit. Tom.* 2. *l.* 3. *ex n.* 642.) *

848. — « 5. Sponsalia posteriora contra priorem fidem inita, » tametsi jurata sint, aut copula etiam accesserit, sunt invalida, » *Sanch.* et *Vill.* Contrarium tamen tenent *Con.* et *Pont.* cum » *Diana p.* 3. *t.* 4. *R.* 210. Matrimonium tamen post sponsalia » contractum cum altera est validum, licèt injustum. *Bon. p.* 5 » *et* 7. *Laym. c.* 1. *n.* 5. »

Certum est quòd si secunda sponsa fuerit conscia priorum sponsalium, Matrimonium cum prima debet contrahi, quia tunc

secunda non fuit decepta, sed ipsa voluit decipi; ita communiter *Bossius c.* 3. *n.* 90. *Salm. c.* 2. *n.* 94. *Viva q.* 2. *art.* 7. *n.* 3. *Holzm. n.* 217, et alii passim. Dubium est, si illa fuerit ignara. *Prima* sententia dicit sponsum teneri contrahere cum secunda, si cum hac copulam habuit; ita *Pal. p.* 22. *n.* 6. *Viva l. c. Pont. l.* 12. *c.* 14. *n.* 4. *cum Major. Boss. l. c. cum Diana,* et *Salm. l. c. cum Con. Reb. et Leand.* Ratio, tum quia ex *cap. Is qui fidem, de sponsal.* olim per copulam animo maritali factam sponsalia transibant in Matrimonium; licèt hoc Matrimonium hodie ex jure novo Tridentini *sess.* 24. *c.* 1. non ampliùs subsistat, tamen textus ille bene fundat jus in re, quod acquiritur à secunda sponsa per corporis traditionem, quæ olim Matrimonium constituebat: tum quia, quando unus agit de lucro acquirendo, et alter de damno vitando, huic potiùs favendum est quàm primo. *Secunda* verò sententia communior et probabilior dicit sponsum teneri contrahere cum prima, etiamsi adfuerit copula cum secunda, ita *Sanch. lib.* 1. *D.* 49. *n.* 5. *cum Led. Henriq. Man.* et *Lop.*; item *Nav. cap.* 22. *n.* 26. *Bon. p.* 5. *n.* 7. *Ronc. p.* 370. *q.* 6. *R.* 2. *Elbel p.* 370. *n.* 17. cum communi ut asserit *Escob. n.* 245. *Laym. c.* 1. *n.* 5. *cum Soto*, et *Rodr. Holz. n.* 117. *cum Manastr.* et *Anacl. ac Croix n.* 73. *cum Hurt. et Aversa.* Ratio, quia promissio facta secundæ sponsæ semper est nulla utpote de re illicita, cùm fuerit priori sponsæ promissa: nec injuria illata alteri jus huic adimit. Et hoc, etiamsi secunda promissio fuerit juramento firmata, ut dicunt *Holzm. n.* 116. *Sanch. Dist.* 50. *num.* 2. *Escob. n.* 248. *Laym. l. c.* et alii; quia juramentum non potest esse vinculum iniquitatis. Nec obstat prima ratio sententiæ oppositæ, nam textus ille (ut rectè dicunt *Navarr. Sanch. ll. cc. cum Soto, et Led.*) intelligendus est loqui de copula affectu maritali habita, non autem de habita affectu fornicario, ut esset in nostro casu. Neque valet secunda ratio, nam hîc revera non agitur de contractu lucrativo, sed potiùs oneroso, cùm sit ultro citroque obligatorius. Dicunt tamen *Sporer loc. cit. Sanch. n.* 6. *Elbel. p.* 371. *n.* 19. *et Bonac. cum Reg. ac Mol.* ac *Croix cum Aversa, et Ronc. ll. cc.* quòd ex æquitate teneatur prima sponsa cedere juri suo, si altera ex defloratione grave damnum pateretur, quia caritas obligat ad leve nocumentum patiendum, ne proximus gravissimum subeat, unde aiunt *Henriq. apud Sanch. l. c. et Croix* cum aliis, quòd Judex eo casu bene possit cogere sponsum ad ducendam secundam. Sed non improbabiliter *Holzm. d. num.* 117. *cum Anacl. Gutt. et Pichler.* sentiunt ad hoc illam non teneri, quia secunda debet suo crimini imputare, quòd tale damnum patiatur.

849. — « 6. Liberi, qui parentibus insciis contraxerunt sponsalia, etiam cum iis, qui imparis sunt conditionis, v. g. nobilis » cum ignobili, licèt peccarint, tamen obligantur; nec à parentibus possunt impediri, quominus servent fidem datam. *Laym. l. c. n.* 12. *ex S. Th. etc.* nisi scandalum magnum ex Matrimonio timeretur. *Dian. part.* 9. *tom.* 7. *Resol.* 71. *ex Mol. Sanch. etc.* »

Certum est Matrimonia filiorumfamiliâs contracta sine consensu parentum esse valida, contra Lutherum, Bucerum, et Erasmum (*apud Bellarm. de Matr. c.* 19.), qui invalida asserebant; id patet ex Trident. *sess.* 24. *c.* 1. *de Ref.* ubi sic dicitur : « Quique falsò affirmant Matrimonia à filiisfam. sine consensu » parentum contracta, irrita esse, et parentes ea rata, vel irrita » facere posse. » Unde non satis videtur probabilis opinio *Pont. l.* 2. *c.* 1. *n.* 5. *et Tourn. Præl. Theol. t.* 11. *p.* 197, quòd olim hujusmodi Matrimonia sine consensu parentum inita, essent invalida; nam obstat communis sententia omnium Scholasticorum, ut ipse *Pont.* fatetur, et videtur certum esse ex præfato textu Concilii. Ex hoc infert *Laym. c.* 1. *n.* 13. *Spor. c.* 5. *n.* 202. et *Holzm. n.* 167. *cum Anacl.* et aliis communiter, quòd sicut tale Matrimonium est validum, ita et sponsalia. Nec officere ait *Holz.* textum in *l.* 1. §. 7. *ff. de Sponsal.* ubi ad valorem sponsalium videtur requiri consensus parentum, pari modo ac requiritur in Matrimonio, juxta *l. Si ut proponis* 7. *C. eod. tit.* Respondet enim, quòd lex, tametsi prohibeat hujusmodi sponsalia, non tamen illa invalidet. (*V. not. V, pag* 364.)

Hæc quoad validitatem; sed quæritur I. an, et quando, et qualiter peccent filiifamilias nuptias contrahentes sine consensu parentum? Quatuor adsunt sententiæ. *Prima*, et quidem communior docet universè eos peccare lethaliter, si Matrimonium ineant, parentibus sive inconsultis, sive invitis; ita *Pontius l.* 2. *c.* 1. *n.* 26. *Mol. t.* 1. *tr.* 2. *D.* 166. *Sylvius Suppl. q.* 47. *art.* 6. *Concl.* 4. *Nav. c.* 14. *n.* 15. *Petrocor. tom.* 4. *p.* 413. *Abelly p.* 205. *Roncag. p.* 269. *q.* 3. *Conc. p.* 281. *n.* 4. et pro hac sententia fusam edidit dissertationem Illustriss. D. Franciscus Muscettola Episcopus Rossanensis, cui novissimè doctas addidit adnotationes eruditissimus Canonicus Neapol. Alexius Mazzochius ubi citantur pro eadem sententia *Alber. Magn. Estius, Merbes. Megal. Fag. Nald. Turrecrem. Bellar. Amic. Mastr. Martin. Leand. Marchand. Vidal, Patel, Isamb. Genett. Natal. Alex. Juenin, Cabassut.* et alii : sed notandum, quòd ex his plures (ut observavi), prout *Bellarm. Albert. M. Estius, Turrecrem. Juenin*, et *Cabassut.* dicunt quidem hæc Matrimonia esse illicita (quod revera omnes DD. concedunt), sed non explicant an sub culpa gravi vel levi. Probatur hæc sententia 1. ex *c. Aliter, Causa* 30. *q.* 5. ubi legitur Decretum illud Evaristo Papæ tributum, quo dictum fuit præsumi *non conjugia, sed adulteria,* illa quæ fiunt sine consensu parentum, et sine præviis precibus, sine benedictione Sacerdotis, et custodia Paranympharum, etc. *ex c. Honoratur* 32. ubi dicitur non esse virginalis pudoris maritum eligere, sed judicium parentum expectare, Item probatur ex Trid. *dict. c.* 1. *sess.* 24. ubi, cùm sermo habeatur de Matrimoniis clandestinis, et simul sermo de Matrimoniis contractis à filiisfamilias sine consensu parentum, dicitur : « Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper » detestata est, atque prohibuit. » Probatur 2. ex Jure Civili, quo irritæ declarantur nuptiæ sine consensu parentum contractæ,

ut videtur expressum in *l.* 2. *ff. de Rit. Nupt. l. Si ut proponis, C. de Nupt.* et aliis, ac signanter in *Institut. de Nupt.* ubi : « Si » filii sint, consensum habeant parentum; nam hoc fieri debere » et civilis et naturalis ratio suadet. » *Et infra :* « Si adversùs ea » aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec Matrimo- » nium, nec dos intelligitur. » Et licèt hæ leges à Jure Canonico sint correctæ, ut habetur in *c. Tua de Sponsal. et cap. Cum causa de Raptor.* ac in Tridentino *d. c.* 1, tamen ex illis deducitur ex ipso lumine naturali deprehendi deformitatem talium nuptiarum. Probatur 3. ratione, tum quia ex hujusmodi nuptiis gravia incommoda et scandala oriuntur; tum quia hoc requirit obedientia parentibus debita; tum quia iidem graviter offenduntur, si filii, ipsis insciis vel invitis, Matrimonium contrahant.

Secunda sententia dicit teneri quidem filios sub mortali parentum consilium petere, non verò illud sequi; ita *Sanch. l.* 4. *D.* 23. *n.* 10. *Laym. c.* 2. *n.* 14. *Barb. in Trid. sess.* 24. *c.* 1. *n.* 2. *Viva de Matr. q.* 4. *art.* 2. *n.* 5. *Bon. eod. tit. q.* 4. *p.* 17. *n.* 25. item *Vasq. Fill. Vil. etc. ap. Boss. de Matr. c.* 11. *n.* 81. Probatur prima pars, quia censetur gravis contemptus in re tam gravi non consulere parentes, quibus incumbit prospicere bono filiorum; poterit enim pater, qui majori prudentia ac experientia pollet, aliqua aperire filio, per quæ hic mutet voluntatem. Secunda autem pars (quam præter AA. mox citatos tenent etiam *Tolet. Burgh. etc.* apud *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 570. atque *Viguer. Led. et Riminald. ap. Sanch. l. c.* et videntur ibid. expressè etiam tenere *Host. Suar. Lupus, et Covar.* saltem dicunt ibi non esse mortale *Victor.* et *Heniq.*) probatur, inquam, hæc secunda pars ex *D. Th.* 2. 2. *qu.* 104. *art.* 5. ubi ait : « Non tenentur neo servi » dominis, nec filii parentibus obedire de Matrimonio contra- » hendo, vel virginitate servanda. » Et licèt S. Doctor ibi non loquatur de filio contrahente sine consensu patris, sed de patre cogente filium ad Matrimonium, ratio tamen quam ibi præmitti est generalis, et pro utroque casu concludit, dum dicit : « Te- » netur autem homo homini obedire in his, quæ exteriùs per » corpus sunt agenda; in quibus tamen, secundùm ea quæ ad » naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, » sed solùm Deo; quia omnes homines natura sunt pares, putà » in his, quæ pertinent ad corporis sustentationem, et prolis » generationem. Unde non tenentur nec servi... » et sequitur ut supra. Fundamentum intrinsecum hujus sententiæ est, quia cùm per Matrimonium homo perpetuæ servituti obligetur, ratio exposcit, ut sit omnino liber in eo contrahendo. Et quamvis sit de jure naturæ, ut filii obsequium parentibus præstent, tamen de jure etiam naturali et potiori est, ut in nuptiis omnimoda servetur libertas. Nec obstant textus supra allati, consensum parentum exquirentes, ipsi enim tantùm probant illum requiri de decentia, et honestate, non verò de præcepto, ut aiunt *Salm. c.* 6. *n.* 24. *Boss. c.* 11. *n.* 87. *et Sanch. l. c. cum Host. Suar. etc.* ex *Gloss. in c. fin. Caus.* 30. *q.* 2. *v. Parentum*, ubi : *Hoc tantùm ad hones-*

tatem referas. Textum autem Tridentini non est certum referri ad Matrimonia contracta sine consensu parentum, quia verba illa, *Dei Ecclesia illa semper detestata est*, potiùs referri possunt ad Matrimonia clandestina, ut colligi videtur ex verbis subsequentibus, ubi dicitur, quòd cùm Matrimonia illa prohibita homines improbi etiam contraherent, ideo declarantur irrita: ergo Tridentinum declarat hîc, Ecclesiam tantùm *detestatam* fuisse Matrimonia quæ prohibuit, et nunc Concilium reddit invalida. Ob eamdem rationem, ut supra, tantò minùs obstant leges civiles; quæ autem (ut sentiunt *Cujacius, et Gothofredus ad l. Filius ff. de Ritu Nupt.* et *Holzm. n.* 168. ac *Gonzal. in d. c. Tua n.* 8.) non invalidabant tales nuptias, sed tantùm eas reddebant civiliter irritas; nempe quoad solos effectus contractûs civilis, prout declaravit Ludovicus XIII in Regno Galliarum *ap. Tourn. t.* 11. *p.* 104.

Tertia sententia dicit, quòd si filiifamilias Matrimonium contrahunt, sive inconsultis parentibus, sive invitis, illicitè quidem contrahant, at per se loquendo non peccant mortaliter, sed tantùm venialiter; ita *Palaus p.* 12. *n.* 11. *Boss. c.* 11. *n.* 87. *Elbel. p.* 368. *n.* 9. *Tamb. Dec. l.* 5. *c.* 2. §. 3. *n.* 6. *Renzi. p.* 240. *q.* 2. *Holzm. n.* 172. *cum Pichler, Spor. num.* 206. *cum Henr. Led. et Gob.* ac *Salm. c.* 6. *n.* 22. *cum Covar. Victor. Aversa, Dic. et Henriq.* Ratio, quia licèt filii teneantur hoc obsequium præstare parentibus, nempe eos consulendi in re tam gravi, hæc tamen obligatio non potest esse gravis, quando filii eorum consilio stare non obstringuntur; satis autem vel per se, vel per alios viros prudentes aliunde valent cognoscere, quæ circa id occurrere possunt; è converso parentes nequeunt esse rationabiliter graviter inviti, quòd eorum consilium non exquiratur in re quæ absolutè pendet ab electione liberorum. Si autem filii non tenentur (saltem sub gravi) parentum consilium sequi, ut concedunt DD. secundæ sententiæ, non adest ratio cur sub gravi teneantur eos consulere; tantò magis, quia parentes magis se existimant offensos, si filii nuptias ineant ipsis invitis post consilium datum, quàm ipsis inconsultis. Idque tantò magis valet, si filius judicet parentes non graviter laturos Matrimonium illud contrahi ipsis insciis. Imò minimè peccabit filius, si reputet parentes in eo libenter consensuros, vel ipsos injustè impedituros si consulantur, ut dicit *Barb. l. c. cum Con. Sanch. et Vasq. ac Boss. c.* 11. *n.* 81. *cum Bellarm. Nav. Sayr. Gutt. etc.* Idque satis probatur ex *eod. Trident. d. cap.* 1. *sess.* 24. ubi conceditur Matrimonium contrahi omissis denunciationibus, *si fuerit probabilis suspicio Matrimonium malitiosè impediri posse*. Communiter tamen præfati AA. tam secundæ quàm tertiæ sententiæ, ut *Sanch. n.* 11. *Pal. n.* 9. *Holz. l. c. Croix n.* 570. et *Salm. n.* 19. et alii passim, dicunt, non excusari à culpa mortali filios Matrimonium contrahentes, si parentes justè contradicant, vel si censeantur rationabiliter inviti, putà si tales nuptiæ redundarent in dedecus familiæ, vel si ex eis sint oritura gravia scandala aut dissensiones.

Quarta demum sententia, quam tenent *Laym. c.* 1. *n.* 14. *et Delbene, ac Aversa apud Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 570. distinguit, et dicit quòd si parentes ab omni Matrimonio filium avertere conantur cum periculo incontinentiæ, filius non teneatur obedire; si verò impedire velint aliquod certum Matrimonium, tunc videndum: si parentes injustè impediant, tunc filius nec tenetur obedire; secus si parentes justè impediant; nempe si ex tali Matrimonio oriatur dedecus, aut scandalum familiæ, tunc enim filius graviter peccat, si non obedit, et Matrimonium contrahit.

Casu autem quo filius non posset sine peccato tale Matrimonium inire, dicunt DD. quòd ad illud non obligetur, etiamsi cum juramento sponsalia contraxisset; quia, cùm hæc promissio esset de re illicita, juramentum non potest esse vinculum iniquitatis; ita *Rebellius p.* 2. *l.* 2. *qu.* 14. *sect.* 1. *n.* 9. *Pignat. t.* 4. *Cons.* 11. *n.* 1. *Salm. tr.* 9. *c.* 2. *n.* 85. *Boss. c.* 11. *num.* 93. *cum Menoch.* item *Card. de Lauræa, Gab. à S. Vincent.* et *Opatoo ap. Mazzoch. p.* 90. *in cit. Diss.* ex *c. Quanto, de Jurejur.* ubi: *Juramentum fuisse illicitum, et nullatenus observandum, etc.* Et clarius ex Responso Alexandri II. *apud eumd. Mazzoch. p.* 99. *n.* 186. ubi: « Peccator iste notatur perjurio, quia quòd observare legaliter » non potuit sine judicio parentum, temerè jurare præsumpsit. » Et ait *D. Th.* 2. 2. *qu.* 98. *art.* 1. *ad* 1. id esse verum perjurium, nempe jurare illicitum: *Quocumque enim modo quis jurat illicitum, ex hoc ipso falsitatem incurrit, quia obligatus est ad hoc quod contrarium faciat.* Hocque verum esse dicunt *Tolet. l.* 4. *c.* 22. *n.* 2. *Sanch. l.* 1. *D.* 32. *n.* 1. *cum Abb. Coo.* et *Mol.;* item *Suar.* et *Grass. ap. Mazzoch. p.* 99. *n.* 187. ex *D. Bonav. et D. Th.* 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. etiamsi res juramento promissa esset venialiter mala, et meritò, quia iniquitas levis etiam est vera iniquitas, cujus juramentum non potest esse vinculum.

Idem dicendum putant communiter AA. scilicet non teneri sponsum adimplenda hujusmodi sponsalia cum gravi parentum injuria, etiamsi virginem defloravit, sed sufficere quòd eam dotet, ita *Valent. t.* 5. *D.* 3. *Marchant. t.* 2. *r.* 7. *tit.* 1. *qu.* 2. §. 3. *dub.* 2. *R.* 2. *Sanch. l.* 1. *D.* 14. *n.* 3. qui id verissimum censet *cum Navar. Lop. Cordub. Gutt. etc.* Item *Reg. Trull. Tamb. Serius, Graff.* et *Gob. apud Mazzoch.* ex *pag.* 130. (contra *Boss. c.* 21. *numer.* 90.) Ratio, virtus justitiæ nequit obligare ad actum qui sine peccato impleri non potest. Ex qua probabiliter videtur inferri, quòd si talis sponsus non possit defloratam dotare, nec etiam tenetur eam ducere: quia non potest damnum illius reparare cum gravi injuria parentum. Præterquam quòd posito quòd ipse non teneatur vi promissionis, nec etiam videatur teneri ratione defforationis ad reparandum damnum illatum, cùm nemo teneatur reparare damnum cum excedenti suo detrimento.

Et quoties filius peccaret in contrahendo Matrimonio indigno, ex quo dedecus familiæ, vel scandala et infelices exitus pru-

denter timeri possent, tunc dicunt *Laym. c.* 1. *n.* 14. *Bonac. q.* 4. *p.* 17. *n.* 26. *Dicast. D.* 4. *dub.* 18. *Delbene de Immun. p.* 1. *c.* 8. *dub.* 19. *sect.* 9. *n.* 43. ac *Boss. c.* 11. *n.* 89. *cum Pontio* et *Rebell.* quòd parentes implorare possint auctoritatem Prælati ad tales nuptias impediendas, et Prælatus teneatur impedire; ideo (ut *Bossius ibid.*) mortaliter peccaret Prælatus, si filio faveret, vel dispensaret in denunciationibus ad Matrimonium præmittendis.

Conveniunt autem Doctores, ut notat Auctor prædictæ dissertationis *p.* 36. *dub.* 1. *n.* 41. filios excusari saltem à mortali, si absque consensu parentum nuptias contrahunt ex justis causis, et præcipuè I. Si pater injustè prohibeat filium à conjugio; ita *Bellarm. d. c.* 19. *Laym. c.* 1. *n.* 14. *Mol. t.* 5. *D.* 51. *n.* 2. *Elbel de* IV. *Præc. n.* 538. *cum Spor.* et communi. II. Si causa majoris dotis indignam mulierem ei dare velit, *Bellarm.* III. Si pater velit tradere filio uxorem ægram, aut duræ conditionis, *Guittier c.* 79. *n.* 19. IV. Quando filius à parentibus injustè opprimeretur *Guittier. ib.* V. Si pater procul distet, et filius non posset commodè eum certiorem facere, credatque patrem libenter consensurum, *Gonet. c.* 8. *q.* 1. VI. Si pater ideo prohibeat justum Matrimonium, quia vult filium ducere aliquam contra ejus voluntatem : ita Auctor præfatæ Diss. *l. c.* VII. Si pater impediat filium ab aliquo Matrimonio sine justa causa; tunc enim filius non tenetur obedire, et pater graviter peccat impediendo, ut communiter dicunt *Viva de Matr. q.* 4. *art.* 2. *n.* 2. *Boss. c.* 1. *n.* 69. *cum Guittier. Rebell. etc.* ac *Sanch. l.* 4. *D.* 22. *n.* 6. *cum P. Soto, Cordub. Lop. et Vega.* An autem pater injustè impediens nuptias filii incurrat excommunicationem? affirmat *Lopez, ap. Sanch. l. c. n.* 9. ex Trid. *sess.* 24. *c.* 9. ubi dicitur : « Sub » anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quovis » modo directè vel indirectè subditos suos vel quoscumque alios » cogant, quominus liberè Matrimonia contrahant. » Sed veriùs negant *Sanch. ib. cum Mol. Henr. Gutt. Man.* et communi; nam, ut patet ex contextu, Concilium tantùm ibi loquitur de dominis et Magistratibus, qui cogunt alios ad nuptias. Præterquam quòd probabiliùs dicat *Barb. in Trid. l. c. n.* 9. *cum Nav. Mol. Pont. Bon. Con. Menoch. Henr. etc.* præfatam excommunicationem infligi à Concilio, non contra impedientes à Matrimoniis, sed tantùm contra cogentes ad illa.

An verò dissensus parentum sit per se justa causa solvendi sponsalia? vide dicenda *n.* 877. et an parentes possint exhæredare filios nubentes contra ipsorum voluntatem, vel nubentes cum indignis? vide dicta *Tom.* 3. *lib.* 3. *n.* 948 et 949.

350. — Quær. II. an teneatur filius obedire patri præcipienti ut Matrimonium contrahat, vel ut aliquam ducat mulierem, à qua filius abhorret? Communis est sententia negans, quam tenent *Sanch. l.* 4. *D.* 23. *n.* 3. *cum Scoto, Host. Sylo. Soto, Tambur. Ang. Ledes. etc.* item *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 570. *cum Aversa*, et aliis passim *ex. D. Th.* 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. ubi : « Non tenentur filii parentibus

» obedire de Matrimonio contrahendo. » Et *D. Bonav. in 4. D. 29. n. 10* « Per præceptum non potest pater ad contrahendum cum » hac vel illa obligare. » Communiter tamen dicunt *Petrocor. t. 4. p. 414. q. 5. Laym. c. 1. n. 14. cum Sylvest. Croix l. c. cum Tolet. Sanch. n. 4. cum S. Bonav. Bellarm. Nav. Soto, Henr. etc. et Bossius c. 11. n. 77. cum Lop. et Led.* teneri filium obedire, si Matrimonium illud valde referat ad tollenda gravia dissidia, vel ad sublevandam gravem necessitatem parentum, non jam vigore præcepti, sed ex virtute pietatis, quia filius tenetur subvenire parentibus in necessitate. Et huic consentit *D. Th. in 4. D. 29 q. 1. art. 4.* ubi docet : « Pater non potest cogere filium ad Ma- » trimonium per præceptum, sed potest eum inducere ex ratio- » nabili causa ; et tunc sicut se habet filius ad causam illam, ita » se habet ad præceptum patris, at si illa causa cogat de necessi- » tate vel de honestate, et præceptum similiter cogat : aliàs non. » Sed hoc intelligendum, ait *Sanch. n. 5. cum Palac. Led. etc.* ex suppositione quòd filius velit statum conjugalem eligere ; nisi (excipit *Sanch. cum Led.*) Matrimonium aliquod locuples esset necessarium ad subveniendum necessitati parentum ; sed hoc etiam cum grano salis intelligendum.

Dicit autem *Bossius n. 70. cum Menoch.* et *Salon.* quòd præcisis his causis, poterit pater moderata et levi coactione, scilic. paterna increpatione et suasionibus cogere filium ad aliquod Matrimonium. Sed meliùs ait *Spor. de IV. Præc. c. 5. n. 22. cum Bellarm. et aliis,* tantùm permissum esse patri filium ad nuptias invitare ob aliquam justam causam, putà familiam propagandi, facultates ampliandi, aut nobilitatem augendi. Ait tamen idem *Bossius, l. c.* nullo modo posse patrem cogere filium ad nuptias, si hic velit meliorem statum eligere, nempe Religionis, aut cæ- libatûs ; item addit *n. 71, cum Sanch. Gutt. etc.* quòd si filius jam sponsalia contraxerit, à quibus non possit justè recedere, non poterit pater eum cogere ad aliam ducendam.

351. — Quær. III. an notabilis disparitas conditionis aut statûs inter contrahentes irritet sponsalia contracta ? Sedulò hæc quæstio discutienda est, cùm hic casus frequenter occurrat. Certum est, quòd si contrahentes tempore sponsalium non fue- rint disparitatis conscii, sponsalia sunt nulla, dummodo igno- rantia fuerit antecedens ; valida tamen, si fuerit concomitans : vide *Vioam de Matr. q. 1. art. 5. n. 7.* Dubium est, si jam conscii fuerint. Communiter Doctores infra citandi dicunt teneri ad Matri- monium ; nisi (excipiunt) ex illo eveniat dedecus, aut scandalum propinquorum, in hoc indistinctè loquentes. Sed hîc necessariò distingui debet dedecus à scandalo. Nam si Matrimonium non posset contrahi nisi cum dedecore familiæ, non dubitandum quin sponsi non teneantur Matrimonium contrahere. Ratio, quia promissio tunc est nulla, cùm sit de re graviter illicita, utpote quæ impleri non potest nisi cum magno familiæ detrimento. Ita communiter *Laym. de Matr. l. c. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 14. cum Nav. et Gutt.* item *Spor. de Matr. c. 1. n. 203. Ronc. de 4. Præc. c. 1.*

q. 3. *cum Menoch.* et *Gobat. ac Sanch. l.* 1. *D.* 14. *n.* 3. *cum Panorm. Præpos. Cord. Felin. Lap. etc.* Et licèt *Laym.* et *Sanch. n.* 2. dicant, quòd sponsalia contracta cum persona disparis conditionis per se valeant, addunt tamen, quòd si Matrimonium non possit iniri sine familiæ dedecore, vel magno scandalo inter consanguineos, talis promissio non obliget, utpote versans circa rem illicitam, ad quam nemo potest se obligare. Notandum autem hîc quòd non sufficiat qualiscumque disparitas ad liberandum sponsum à Matrimonio promisso, sed requiratur notabilis, putà si vir nobilis desponsaverit filiam artificis mechanici, ut ait *Navarr. c.* 26. *n.* 18. vel agricolæ, ut *Busemb. n.* 848. *v.* 4. Vide dicta *Tom.* 2. *lib.* 3. *n.* 643.

Sed quid dicendum, si Matrimonium contrahi posset sine familiæ dedecore, nempe si disparitas non sit in nobilitate, sed tantùm in divitiis? Eo casu, duo (ut in principio diximus) Doctores asserunt: primò, quòd per se teneatur promittens ad Matrimonium; secundò, quòd non teneatur, imò non possit promittens Matrimonium contrahere, si adsit probabilis timor magni damni, vel odii capitalis inter consanguineos. Ita communiter *Sanch. de Matr. l.* 1. *D.* 14. *n.* 1. *cum Mol. et Cord. Bonac. de Matr. q.* 1. *p.* 2. *n.* 2. *Less. l.* 2. *c.* 18. *n.* 9. *Laym. de spons. p.* 1. *n.* 24. *Spor. de Matr. c.* 3. *n.* 189. *Salm. de Matr. c.* 1. *n.* 82. *cum Azor. Viva dict. n.* 7. *et aliis.* Ratio primæ partis, nempe quòd sponsus teneatur ad Matrimonium, est, quia promittens, licèt peccaverit ejusmodi prodigam promissionem faciens, tamen tenetur ad illam, quia promisit quod suum est, et cùm jam cognitam habuerit suam meliorem conditionem, censetur excessum illum donasse; prodiga enim promissio (ut dicunt) quamvis illicitè fiat, facta tamen, et ab altero acceptata, valet, et obligationem parit. Hoc est totum fundamentum istius sententiæ.

Cùm autem ratio hæc pendeat à quæstione, nimirum an promissio prodiga acceptata obliget, hæc priùs hîc disserenda. Adsunt in ea tres sententiæ. *Prima* sententia tenet obligare ad totum; hanc tenent *Lug. de Just. D.* 18. *n.* 61. *Sanch. l. c. n.* 5. *Croix l.* 3. *p.* 2. *n.* 795. *Spor. de Matr. c.* 3. *n.* 198. *Fill. t.* 2. *D.* 271. item *Mol. Cajet. et Val. ap. Sanch. in Dec. l.* 3. *c.* 9. *n.* 27. qui etiam huic sententiæ inclinat. Ratio, quia licèt promissio fuerit facta cum peccato, tamen, cùm is cui facta est promissio jam acquisierit jus ad rem promissam, illius executio, ad satisfaciendum juri alterius, evadit licita et debita. *Secunda* sententia, quam probabilem putat *Tamb. Dec. l.* 3. *c.* 3. §. 5. *n.* 20. cum *Tancredi*, dicit hujusmodi promissionem ad nihil obligare, nec etiam ad partem quæ licitè dari potuit; quia cùm promissio sit indivisibiliter facta, tota materia evadit inhonesta. *Tertia* sententia, cui subscribimus, verior et communis, ut fatetur ipse *Lugo*, docet promissionem prodigam obligare ad partem quæ non est prodiga, non verò ad excessum. Ita *Salm. de Rest. c.* 1. *n.* 167. *cum Soto, Bann. Prado, Serra*, item *Suar. Led. Palac. Salon. Manuel, et Arag. ap. Sanch. l. c. in Dec. d. n.* 27. qui æquè

probabilem putat, et *Croix. l.* 3. *p.* 1. *n.* 319. etiam probabilem censet. Ratio cur obliget ad partem, quia utile per inutile non vitiatur; et sic respondetur secundæ sententiæ *Tamb.* Ratio autem, cur non obliget promissio ad excessum, est, quia malitia prodigalitatis principaliter consistit in præstatione, minùs verò principaliter in promissione; ideo enim non licet prodigè promittere, quia illicitum est prodigè dare. Posito igitur quòd actus prodigæ præstationis sit per se principaliter malus, minimè unquam poterit ipse impleri sine peccato; neque executio poterit cohonestari ab obligatione promissionis factæ, quia nemo se potest obligare ad rem illicitam exequendam, ut habetur ex reg. juris 69. in 6. ubi : *In malis promissis fidem non expedit seruari.* Et consequenter pars acceptans, ex promissione ipsi facta nullum potest jus acquirere ad id quod altera pars nequit sine peccato præstare. Et sic respondetur ad rationem primæ sententiæ. Hinc infertur I. *Sot. de Just. l.* 3. *q.* 7. *a.* 1. *ad* 2. et *Led. Bann. Sa, Machad. Palac. ac Manuel ap. Sanch. l. c. de Matr. D.* 14. *n.* 1. quòd si quis prodigè aliquid promiserit meretrici pro usu corporis, non teneatur solvere excessum, quia, cùm sit promissa res illicita ratione prodigalitatis, promissio nulla est. Rectè infertur II. *Salm. l. c.* cum aliis à se citatis, quòd si res promissa sit impartibilis, ad nihil teneatur promittens, quia tunc verè tota materia evadit illicita.

Juxta igitur hanc tertiam sententiam, ut ad casum nostrum veniamus, sponsus prodigè promittens Matrimonium, cùm res sit indivisibilis, et promissio tota per se illicita evadat, non tenebitur utique ad illam. Nec obstat, quòd culpa prodigalitatis non excedat veniale peccatum; quia promissio rei qualitercumque malæ, adhuc venialiter, putà mentiendi, etc. nec etiam potest ullam parere obligationem, ut notant *Salm. ib.* et certum est. Pro conclusione igitur hujus puncti, mihi et aliis doctis Junioribus (salvo sapientiorum judicio) videtur dicendum I. sponsum, qui antecellit divitiis, in casu proposito non teneri ad Matrimonium; necnon venialiter peccare ratione prodigalitatis, si illud contrahat. Dicendum II. hoc procedere, stando in terminis veræ prodigalitatis : verumtamen, cùm culpa prodigalitatis non sit plus quàm venialis, quævis mediocris justa causa vitium prodigalitatis auferre potest. Hinc satis excusabitur sponsus, fœminam disparem ducens, si noverit in ea aliquam specialem prærogativam, nimirum providentiæ, devotionis, magnæ honestatis, vel etiam alicujus dotis naturalis, propter quam putet sponsus cum illa quietam ducturum vitam. Hinc infertur vix casum accidere posse, quòd sponsus eam ducere non teneatur, quia rarissimè deerit aliqua ex his causis, quæ culpam prodigalitatis excusabit. Dicendum III. quòd casu quo sponsus vi promissionis copulam extorserit à virgine, vel à fœmina honesta, tunc omnino tenetur eam ducere : quia proditio virginitatis, aut bonæ famæ est res pretio inæstimabilis, quæ prævalet, aut saltem æquivalet excessui disparitatis sponsi; et ideo in eo casu promissio facta bene est

valida, cùm jam adfuerit æqualitas in contractu sine vitio prodigalitatis; et hoc procederet (juxta id quod ait *Lugo de Just. D. 12. n.* 34.) non solùm cùm fœmina famam amiserit, sed etiam cùm se exposuerit periculo famæ amittendæ. Hoc tamen currit, si disparitas sit tantùm in divitiis; nam si sit in nobilitate, tunc etiamsi intercesserit defloratio, non tenetur vir ad Matrimonium cum dedecore familiæ, imò probabiliter nec etiam ad damnum illatum, ut diximus *l.* 3. *n.* 643.

Ad id autem quod DD. dicunt, ut supra diximus, scilicet quòd talis sponsus non possit illud dispar Matrimonium inire (intellige *dispar* tantùm ratione divitiarum, non autem nobilitatis cum dedecore familiæ, ut jam distinximus), si probabiliter timeantur damna, aut odia propinquorum; rationem afferentes, quia eo casu graviter peccaret sponsus contra caritatem, et ideo, cùm Matrimonium illud contrahere tunc esset res illicita, non potest promissio facta ad illam obligare. Et ob eamdem rationem dicit *Sanch. l. c. n.* 3. *cum Navar. Cordub. Lop.* et *Gutt.* hoc dicendum, etiamsi sponsa deflorationem passa fuerit. Et etiamsi (ut addit *Sanchez ibid.* cum *Lop.*) nulla sit inter contrahentes disparitas. Fateor quidem hanc esse communem sententiam, et per se loquendo veram, quando filius commodè hujusmodi scandala vitare posset; sed si non posset sine gravi suo incommodo, rationi adductæ videtur obstare, quòd caritas non obliget cum gravi incommodo; hinc puella ad vitanda scandala virorum non tenetur perpetuò domi manere, ne diu sua libertate privetur; quia grave incommodum hoc ipsi esset, ut dictum est *l.* 2. *n.* 53. *cum Cajet. Sanch. Pal. Less. Nav. Azor. Salm. Spor.* et aliis. Si ergo mulier, ne sua libertate diu privetur, non tenetur longo tempore abstinere ab egrediendo, etiamsi alii scandalum sint passuri; quomodo filius tenebitur sub mortali, ne parentes scandalum patiantur (sine tamen eorum dedecore ut supponimus), à Matrimonio desiderato abstinere? Fortene sponsus non videtur grave incommodum subiturus, si omittere cogatur Matrimonium cum puella, quacum credit quietam se ducturum vitam, ob vehementem amoris passionem, qua se sentit affectum erga illam? grave quidem incommodum existimant hoc omnes DD. illi, quos in præcedenti quæstione retulimus, qui ideo excusant à culpa gravi filios Matrimonium ineuntes invitis parentibus; quia, ut dicunt *Sanch. d. l.* 4. *D.* 23. *n.* 10. *Escob. de Matr. Dub.* 175. *n.* 723. et *Salm. c.* 6. *n.* 23. per Matrimonium quisque perpetuæ obligatur servituti, maxima secum afferenti onera, quæ nisi ex omnino spontanea voluntate suscipiantur, difficillimè perferri poterunt. Si igitur ob hoc motivum excusantur filii ab obsequio parentibus debito, cur non ob eamdem rationem excusabuntur à præcepto caritatis, quod cum gravi incommodo non obligat? Quapropter meliùs dicendum mihi et aliis doctis junioribus vibebatur cum *Pal. D.* 2. *p.* 12. *n.* 9. tunc filios teneri sub mortali obedire parentibus, ab hujusmodi Matrimonio abstinendo, quando possunt sine gravi suo incommodo. Tantò magis quòd (ut dicunt ipse *Sanch.*

l. 1. *D.* 14. *n.* 3. et *Holz. n.* 266.) hujusmodi scandala, quamvis antea jactentur, inito tamen Matrimonio facilè evanescunt, et animi concilientur. Cæterùm, cùm hoc sit contra communem, propterea sapientibus discutiendum relinquo.

852. — « 7. Resiliens culpabiliter à sponsalibus perdit suas » arrhas, et tenetur ad alterius partis reddendas, ac ad restitu- » tionem, quanti ejus intererat talem contractum impleri.»

Hinc autem notandum I. quòd si à muliere promittatur aliquid viro, ut eam ducat, valet quidem promissio, prout habetur ex *c. De illis, de Condit. appos.* quia tunc promissio præsumitur facta causa dotis. Secus si vir promittat aliquid mulieri, si secus nupserit, quia tunc promissio præsumitur facta ob causam turpem, nempe libidinis explendæ; ita communiter *Sanch. l.* 1. *D.* 33. *n.* 3. *et Salm. c.* 2. *n.* 108. cum aliis passim, ex *l. Si ita stipulatus*, §. *Si tibi, ff. de Verbor. signif.* ubi id expressè habetur. Excipiunt tamen, si vir sit ignobilis aut senex, et mulier sit nobilis aut juvenis; quia tunc promissio justè fit in compensationem nobilitatis aut juventutis, ex *l. Mulieres C. de Dignit.*

853. — Notandum II. quòd promissio pœnæ appositæ in sponsalibus in resilientem est illicita et invalida, ex *c. Gemma, de Sponsal.* quia per hujusmodi pœnam Matrimonii libertas læderetur; ita in textu præfato: « Cùm itaque libera Matrimonia » esse debeant, et ideo talis stipulatio propter pœnæ interposi- » tionem sit meritò improbanda. » Hinc communissimè dicunt Doctores peccare, qui sponsalia cum hac pœna contrahunt. Alii verò dicunt id esse mortale, ut *Bonac. qu.* 1. *p. ult. num.* 3. *et Salm. c.* 1. *n.* 94. Alii autem censent esse veniale, ut *Sanc. l.* 1. *D.* 30. *n.* 2. *Boss. c.* 11. *n.* 415. *cum Cajet. Arm. Gutt. et Reb.* Hoc autem procedit, si pœna apponatur à sponsis, vel ab eorum consanguineis, aut amicis, ut communiter tenent *Pal. p.* 9. *n.* 1. *Sanch. n.* 11. *et Salm. n.* 95. *cum Aversa, Lop.* et *Corneio.* Non verò si apponatur ab extraneo, ut iidem AA. ex *l. Cum ita C. de Spons.* Ratio, quia in primo casu etiam minuetur libertas Matrimonii, eò quòd sponsi illud possunt inire, ne propinqui, vel amici talem pœnam solvant: secus tamen accidit, cùm pœna motu proprio ab extraneis apponitur. Præterea advertendum id procedere, si pœna generaliter apponatur etiam in eum qui justè resiliat, tunc enim certum est apud omnes promissionem pœnæ non obligare, sed

Quærit. I. an promissio talis pœnæ sit valida et licita, si adjiciatur in injustè resilientem? *Prima* sententia satis probabilis negat, et hanc tenent *Sanch. l.* 1. *D.* 30. *n.* 2. *Bonac. p. ult. n.* 1. *Boss. c.* 11. *ex n.* 420. *Conc. p.* 267. *n.* 30. *et Aversa, Becan. et Dic. ap. Salm. n.* 96. Et probant ex *l. Titia* 134. *ff. de Verb. oblig.* ubi dicitur: «Inhonestum enim videtur Matrimonia, sive con- » trahenda, sive contracta, metu pœnæ obstringi.» Item ex *l. fin. de Spons.* ubi: « Si cautio pœnam stipulationis continens fue- » rit interpretata ex utraque parte, nullas vires habebit, cùm in » contrahendis nuptiis libera potestas esse debeat. » Probant

etiam ratione, quia adhuc libertas læderetur; posset enim accidere, quòd pars quæ justè posset resilire, nequiret suam causam in judicio probare, et sic invita nuptias iniret. *Secunda* verò probabilior sententia affirmat, et hanc tenent *Pontius l.* 12. *c.* 19. *n.* 8. *Laym. c.* 1. *n.* 8. *Ronc. p.* 135. *qu.* 3. *R.* 2. *Holz. n.* 203 *cum Anacl. et Haunold. Palaus* D. 1. *p.* 9. *n.* 8. *cum Suar. Vasq. et Con. ac Salm. cum Leand. et Diana.* Ratio, quia talis adjectio pœnæ non est neque contra jus naturale, neque positivum. Non contra naturale, quia per se rationabile est pœnam imponi culpabiliter resilienti; nec est contra libertatem ad Matrimonium requisitam, impedire sponsos ab injustè resiliendo; licèt enim jura in Matrimonio approbent libertatem rationabilem, reprobant tamen irrationabilem; et ideo non officit libertati Matrimonii, quòd Judex cogat sponsos ad contrahendum per censuras, carcerem, aut pœnam pecuniariam, cùm talis metus justè incutiatur. Quòd autem aliquando posset aliquis justè resilire, et non posset probare, hoc per accidens se habet, et fundamentum nostræ sententiæ non elidit. Neque obstant leges supra allatæ, nam in tantùm hæ leges promissionem pœnæ in sponsalibus irritabant, in quantùm olim ex Jure Civili ad sponsalia solvenda sufficiebat voluntas unius partis, sive cum causa, sive sine causa resiliebat, ut patet ex *l.* 1. *C. de spons.* et Glossa ibi; sed de jure Canonico *c. Præterea* 1. *de Spons.* omnino requiritur consensus utriusque. Cæterùm, in *l. fin. ibid.* approbatur tanquam valida et licita pœna solvendi duplum, triplum, vel quadruplum pro arrhis, quas injustè resiliens acceperit. Imò Leo Imperator in *Novell.* 18. (ut videre potes *apud Pontium*) expressè approbat adjectionem pœnæ in sponsalibus contra inconstantes, sive injuste resilientes, addens id esse jam consuetudine firmatum.

Quærit. II. an justè resiliens à sponsalibus teneatur solvere pœnam promissam, si promissionem juramento firmaverit? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Lessius l.* 2. *c.* 17. *n.* 56. *v. Ubi, Mol. tr.* 2. *D.* 151. *Suar. de Relig. tom.* 2. *l.* 2. *c.* 23. *et Con. D.* 22. *dub.* 5. *n.* 25. Ratio, quia, licèt sit vetita promissio pœnæ, non tamen est vetita ejus solutio, quæ aut vi obligationis naturalis, aut saltem juramenti debetur, juxta dicta *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 177. ubi dictum est ex *cap. Debitores de Jurejur.* juramentum obligare, esto promissio facta irritetur à jure in odium iniqui creditoris, prout est promissio solvendi usuras. *Secunda* verò sententia probabilior negat, et hanc tenent *Sanch. l.* 1. *D.* 31. *n.* 21. *Pontius l.* 12. *c.* 19. *num.* 7. *Bossius c.* 11. *num.* 443. *cum Barb. Bonac. Filliuc. et Vill. Pal. p.* 9. *n.* 6. *cum Gomez, Covar et Gutt. Escob. n.* 195. *cum Bartol. Ang. et Præpos. ac Salm. cum Aversa, Trull. Corneio, et Dic.* Ratio, tum quia, cùm adjectio pœnæ contra justè resilientem sit iniqua, et ideo illicita, non obligat juramentum, quod non potest esse vinculum iniquitatis; tum quia jus prohibens promissionem pœnæ, non tam promissionem interdicit, quàm solutionem; non tam enim promissio quàm

solutio Matrimonii libertatem lædit. In contractu verò usurario irrita est promissio, non autem solutio usurarum, et ideo promittens tenetur ad juramentum.

Quær. III. an si pœna in sponsalibus adjecta solvatur, teneatur recipiens illam restituere. *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Sanch. l.* 1. *D.* 31. *n.* 2. *Less. c.* 17. *n.* 56. *et Escob. n.* 292. *cum Mol. Henr. Vega, Lop. etc.* Ratio, quia jura solam promissionem irritant, non verò solutionem. Et confirmant ex simili, nempe quòd recipiens pecuniam victam in ludo vetito non tenetur restituere, licèt victus non tenebatur eam solvere. *Secunda* tamen sententia probabilior affirmat, et hanc tenent *Salm. c.* 1. *n.* 106. *cum Dicast. Boss. c.* 11. *ex n.* 449. *cum Hurt. Gutt. et Mascard. ac Pal. p.* 9. *n.* 9. *cum Soto. Med. Lop. etc.* Ratio, quia recipiens non habet titulum retinendi, cùm jus omnino talem promissionem irritet, ut patet ex *l. fin. C. de spons.* ubi dicitur, quòd talis adjectio pœnæ, *ex utraque parte nullas vires habebit.* Unde deficiente titulo, nequit ille dominium soluti acquirere. Nec obstat paritas ludi, nam ibi ideo victor pecuniam recipiens non tenetur restituere, quia contractus per se est validus, et jura tantùm præbent actionem victo repetendi solutum, ut diximus *l.* 3. *n.* 887, ac ideo potest victor retinere illud, usquedum in judicio repetatur. Bene tamen *Palaus* cum *Guttier.* hanc secundam sententiam limitat, nisi qui solverit pœnam, jam noverit se non esse obligatum; quia tunc rectè censetur donasse. In dubio autem hæc donatio non præsumitur, ut rectè ait *Boss. ex Gutt. n.* 454. juxta *l. Campanus, ff. Oper. liberat.*

Quær. IV. an debeatur legatum relictum puellæ sub conditione nubendi cum aliquo viro, si illa cum alio nubat? Per se loquendo, certum est non deberi, ex *l. Titio* §. 1. *ff. de Condit. et Demonst.* quia, cùm liberè possit puella tales nuptias acceptare, vel respuere, hîc non lædítur libertas ad Matrimonium requisita. Excipiendum tamen, nisi alioquin à patre gravetur legitima filiæ debita; vel nisi ipsa inducatur ad nubendum cum indigno; quia tunc conditio illa rejicitur tanquam turpis, et debetur ei legatum, si ipsa nubat cum alio, ex *lib. Cum, ita* §. *Videamus, ff. eod. tit.* Ita communiter *Salm. cap.* 1. *num.* 107. et *Boss. cap.* 11. *num.* 468. *cum Rota Rom. Mol. Gutt. Villal. Laym. Pontio, Vasq. etc.* Item ait *Buss. num.* 469. *cum Coo. Sanch. Gutt. Mol. Vill. etc.* (contra *Pontium,* et alios *ibid.*) si puella, ut obediat patri, alium ducat; quia, adhuc admissa sententia, quam tenet et objicit *Pontius,* quòd filia non peccet si nubat personæ dignæ sine consensu patris, tamen (ut vidimus *n.* 849.) commune est inter DD. esse contra honestatem non expectare in nuptiis patris consensum; et ideo, cùm puella non possit honestè nubere, patre non consentiente, non debet legato privari. Sed huic responderi potest, quòd ex hac eadem justa causa, nempe ne illa legatum amittat, satis ab hujusmodi dehonestate excusaretur, si cum persona designata digna ipsa nuberet.

Quærit. V. an legatum relictum mulieri, ut non nubat, debea-

tur ei si nubat? Vide dicta *Tom.* 3. *l.* 3. *n.* 930. *v. Dub.* 7. ubi diximus deberi, si mulier esset virgo; secus si vidua.

« Resp. 2. ubi Tridentinum non est receptum, sponsalia jure » antiquo transeunt in Matrimonium per quævis signa externa, » maritali affectu exhibita, v. gr. per copulam. Dico *ubi Trid.* » etc. quia ubi hoc receptum est, hæc signa non tenent, si sint » clandestina; ideoque graviter in iis peccari potest. »

Unde sequitur :

834. — « Sponsis non licent tactus impudici, cùm proximè » disponant ad copulam, et pollutionem, etsi liceant amplexus, et » oscula in signum amoris. *Sanch. l.* 9. *d.* 47. Vide *Dian. p.* 2. » *t.* 17. *R.* 6. *et t.* 1. *misc. R.* 31. *et p.* 4. *R.* 131. »

Quær. an inter sponsos sint peccata mortalia oscula, et tactus pudici, si fiant ad captandam voluptatem? (dicitur *pudici*, nam certum est impudicos esse lethalia) Duplex adest sententia. *Prima* sententia, quam tenent *Sanch. de Matr. l.* 9. *D.* 46. *n.* 37. *ac Salm. c.* 15. *n.* 91. cum *Aversa, Diana, et Azor.* dicit esse tantùm venialia, licèt intendatur delectatio carnalis, et adsit commotio spirituum genitalium, dummodo non sit magna, et absit periculum pollutionis, vel consensus in copulam. Ratio, quia sicut Matrimonium cohonestat copulam, sic sponsalia, quæ sunt quædam inchoatio Matrimonii, cohonestant tales actus, qui sunt copulæ inchoatio. Eò magis, quia per illos plus fovetur amor ad Matrimonium contrahendum. Adduntque *Salm. ib.* prædictos actus excusari etiam à veniali, si adsit causa justa, v. g. ostendendi amorem, captandi benevolentiam, effugiendi inurbanitatem, vel servandi morem patriæ. *Secunda* sententia longè probabilior, et omnino sequenda, quam tenent *Less. t.* 14. *n.* 59. *Mazzot. t.* 4. *p.* 169. *Roncag. p.* 299. *qu.* 6. *R.* 1. *Conc. t.* 10. *p.* 359. *n.* 9. *Bon. de Matr. q.* 4. *p.* 9. *Prop.* 1. *num.* 6. cum *Henr. et Rebell. Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 151. cum *Mendo* et aliis, *ac Viva de Matr. qu.* 1. *art.* 7. *n.* 6 *et* 7. cum *Suar. Perez, et Hurt.* docet, tales actus prohibitos esse sponsis eodem modo, quo vetantur omnino solutis. Ratio, quia sponsus ratione sponsalium nullum acquirit jus ad corpus sponsæ; et si fortè aliquale jus acquirit per sponsalia, quia tamen non adhuc est perfectè dominus rei, non potest re illa uti ne imperfectè quidem : sicuti ille cui promissa est venditio vineæ, nequit illa uti ne imperfectè quidem, donec vinea de facto ei vendatur, et tradatur. Præterea, cùm sponsis non liceat copula, nec licent tales actus, qui tantùm ad copulam sunt ordinati. Concedunt tamen *Croix, et Viva locis cit.* cum aliis AA. ab ipsis adductis, quòd oscula, et amplexus juxta morem patriæ aliquando sponsis permitti possint : sed non aliter quàm solutis permittuntur. Et hoc est probabile, modò tales actus non sint pressi et per aliquod tempus protracti, ut bene advertit *Roncag. l. c.* qui etiam eos admittit ad benevolentiæ demonstrationem : sed ego non admitterem, nisi ubi talis vigeret usus,

ut etiam ait *Mazzot. l. c.* Id autem quod dicunt *Busemb. lib. 3. n. 431. et Less. ib. n. 58 et 59.* cum *Nav. Tol. Cajet. etc.* nempe quòd sponsis liceant tactus pudici, si intendant delectationem tantùm sensitivam, secus verò si veneream, rectè aiunt *Ronc. ib. et Croix d. n. 151. in fin.* non esse practicè probabile, quia ordinariè semper aderit certum periculum consentiendi in delectationem veneream, cum sensitiva tam conjunctam. Qua ratione spectata, prima etiam sententia nec practicè probabilis est; quia in materia tam labili moraliter est impossibile in talibus actibus, causa voluptatis habitis, se continere à non labendo in pollutionem, vel copulæ consensum. An autem sponsis liceat delectari de copula futura? Vide dicta *Tom. 4. l. 5. n. 24.* ubi sententiam negativam (contra *Bonac. Salm. etc.*) omnino tenendam diximus cum *Holz. Pal. Laym. Sanch. Ronc. etc.* quibus adde *Lessium l. 4. numer. 120. et Mazzot. tom. 4. pag. 170.*

DUBIUM III.

Quomodo dissolvantur sponsalia.

353. Solvuntur sponsalia I. Per Matrimonium cum alia. (*Vide etiam de hoc n. 875.*) II. Per mutuum consensum inter puberes. Quid, si sponsalia fuerint jurata? — **356.** Quomodo autem solvantur inter impuberes? Quid, si ipsi juramento promiserint nuptias? — **357.** III. Per impedimentum dirimens superveniens. Dub. 1. An tunc sponsalia dirimantur etiam ex parte nocentis? — **358.** Dub. 2. An nocens teneatur petere dispensationem? — **359.** Dub. 3. An, contractis sponsalibus cum impedimento sub conditione dispensationis, ea obtenta, per se valeant? — **360.** IV. Per crimen alterius. — **361.** An solvantur sponsalia per fornicationem alterutrius sponsi? Dub. 1. Quid, si sponsa fuerit per vim oppressa? — **362.** Dub. 2. Quid, si uterque sponsus fornicetur? — **365.** V. Per mutationem notabilem, nempe 1. Si timeantur odia, etc. 2. Si superveniat defectus noxius. 3. Si superveniat paupertas. — **364.** An liceat contrahere cum defectu occulto pernicioso? — **365.** An cum defectu non pernicioso? Et quid si sponsa interrogetur an sit virgo? — **366.** VI. Per discessum alterius in longinquum. Quid, si in propinquum, animo redeundi? — **367.** VII. Per lapsum temporis præfixi. Dub. 1. Quid, si dubium sit, an terminus fuerit assignatus ad finiendam obligationem? — **368.** Dub. 2. Quid, si alter fuerit justè impeditus. Dub. 3. An, elapso termino, etiam pars nocens liberetur. — **369.** VIII. Per Susceptionem Ordinis Sacri, et ingressum in Religionem. — IX. Per votum Castitatis. — **370.** Distinctiùs de his agitur, et I. de Professione Religiosa. Dub. 1. An per ingressum in Religionem solvantur sponsalia ante Professionem? Dub. 2. An, si sponsalia fuerint jurata, teneatur Sponsus ante ingressum nuptias inire? — **371.** II. De Susceptione Ordinum. Dub. 1. An peccet Sponsus suscipiens Ordines Sacros invita Sponsa? — **372.** Dub. 2. An per susceptionem Ordinum Minorum solvantur sponsalia? — **373.** III. de Voto ingrediendi Religionem, suscipiendi Ordines Sacros, aut servandæ

Castitatis. Dub. 1. An per votum Castitatis, aut suscipiendi Ordines Sacros, solvantur sponsalia etiam ex parte voventis? — **874.** Dub. 2. Quid, si Sponsus post votum copulam extorsit? — **875.** X. Rursus agitur de solutione sponsalium per Matrimonium validum cum alia, et quæritur an per illud solvantur sponsalia etiam mortuo conjuge?—**876.** XI. An per Hæreditatem novam supervenientem? Et quid, si offeratur conjugium notabiliter melius? — **877.** An dissensus Parentum sit causa solvendi sponsalia? — **878.** Dub. 1. An ad solvenda sponsalia semper requiratur auctoritas Judicis? Dub. 2. Quæ probatio sufficiat in foro externo, et quæ in interno?

« Resp. I. Dissolvuntur sequentibus casibus, 1. Per *Matri-* » *monium validum*, cum alia initum, *Bon. part.* 6. * (*An autem,* » *mortuo conjuge, obligent? vide infra n.* 875.) * II. Per *Mu-* » *tuum consensum*, sicut quivis contractus. *Laym. c.* 2. *n.* 8. »

855. — Inter puberes per mutuum consensum solvuntur sponsalia, etiam juramento firmata, non solùm validè, sed etiam licitè, si adsit rationabilis causa; nam aliàs esset saltem veniale: ita communiter *Viva de Matr. q.* 2. *ar.* 1. *n.* 1. *Holzm. p.* 496. *n.* 28. *Pal. p.* 17 *n.* 4. *cum Con.* et *Guttier. Sanch. l.* 1. *D.* 52. *n.* 8. *cum Nav. Henr. et Lop. Pontius l.* 12. *c.* 9. *n.* 2. *cum Mol.* et *Reb. ac Escob. n.* 264. *cum Vivald. Philiarch.* contra *Sotum*, *Sylvest. Ang.* etc. *ibid. n.* 262. Idque probabiliter dicunt *Ronc. p.* 137. *q.* 1. *R.* 1. et *Pal. Viva*, *ac Holzm. ll. cc. et Salm. c.* 2. *n.* 5 *et* 15. *cum Sanch.*, procedere, etiamsi sponsalia sint jurata principaliter propter Deum; quia juramentum in favorem tertii, quamvis principaliter fiat in honorem Dei, semper conditionem includit, si alter acceptet vel si non remittat, juxta dicta *de juramen. Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 193. ex *D. Thom.* 2. 2. *q.* 89. *ar.* 9. *ad* 2. ubi dicit, quòd juramentum factum in utilitatem proximi bene possit ab eo remitti. Casu autem quo una sola pars consentiat in solutionem sponsalium, sponsalia non solvuntur absolutè, sed tantùm datur jus resiliendi alteri parti juxta communem: vide *Salm. l. c. n.* 4.

856. — Inter impuberes verò non solvuntur sponsalia, nisi ipsi fiant puberes ex *c. De illis*, *de Despons. impub.* ubi dicitur: « Cùm ad annos pubertatis pervenerit, reclamaverit, judicio » Ecclesiæ poterunt ab invicem separari. » Perveniendo autem ad pubertatem, quæque pars potest resilire, reclamando statim, scilicet post triduum coram judice, vel testibus, aliàs præsumitur consensisse. Tempus tamen hoc trium dierum incipit currere à tempore, non jam pubertatis adeptæ, sed adeptæ cognitionis privilegii resiliendi; tempus enim utile datum à Lege ad utendum privilegio, non currit, nisi postquam privilegium agnoscitur. Quòd si impubes sciens, et advertens suum privilegium, volensque resilire, statim non resilit, jam sponsalibus censetur consentire. Quòd impubes factus pubes debet statim reclamare, infertur ex cit. *cap. De illis:* ex verbis: *Cùm ad annos pubertatis pervenerit, reclamaverit, etc.* Ubi enim non apponitur tempus, intelligitur

statim, ut communiter hîc intelligunt DD. utque diximus *n.* 845. ubi probatum est, statim deberi id quod debetur. Quòd autem illud statim intelligatur intra triduum, probatur ex *l. fin. C. de Errore adooc.* ibi : *Incontinenti, id est triduo.* Ita communiter *Sanch. l.* 1. *D.* 51. *n.* 14. *Pont. l.* 10. *c.* 1. *n.* 4. *Salm. c.* 2. *n.* 9. *Viva l. c. Pal. p.* 17. *n.* 5. *cum Guttier. et Filin.* ac *Holzm. num.* 213. *cum Pichler.* Dicunt autem *Sanch. n.* 16. *Pontius n.* 5, quòd si alter Sponsorum ante pubertatem dissenserit, et in tali dissensu perseveraverit, solvantur sponsalia, cùm ille ad pubertatem pervenit. Si tamen internè tantùm dissenserit, censent *Sanch. l. c.* et *Bon. q.* 1. *p.* 6. *n.* 3. *cum Con. etc.* posse etiam resilire in conscientia ; sed probabiliùs id negant *Conc. p.* 268. *n.* 3. et *Pontius*, ac *Pal. ll. cc. cum Gutt. etc.* tum quia hoc beneficium resiliendi non conceditur à jure nisi reclamantibus, quod certè intelligitur externè, tum quia, sicut ad ineundum contractum non sufficit solus consensus internus, ita ad contractum solvendum nec sufficit solus internus dissensus.

Quær. autem, an casu quo impuberes juramento sponsalia firmaverint, possint invita parte resilire in pubertate? Negant *Bon. n.* 4. *Ronc. p.* 136. *q.* 1. *R.* 2. et *Salm. c.* 2. *n.* 15. *cum Aversa, Becano, Dic.* et *Sanch.* (ut citant) *l.* 1. *D.* 51. *n.* 22. Id probant 1. ex *c. Litteris de Sponsal.* ubi dicunt id expressum haberi. Probant 2. ratione, quia sponsalia impuberum, secluso juramento, valida sunt quamvis dissolubilia ; ergo juramento firmantur. Sed affirmant *Pontius l.* 12. *c.* 9. *n.* 8. *Conc. p.* 368. *n.* 3. *Viva q.* 2. *ar.* 1. *n.* 3. *cum Perez*, ac *Pal. p.* 17. *n.* 9. *cum Palud. Henr. etc.* Et meritò *Salm. l. c.* id probabile putant, quia juramentum sortitur legem contractûs, seu sponsalium, quæ (ut vidimus) inter impuberes sunt revocabilia. Nec obstat textus in *cit. c. Ex litteris*, nam ut advertunt *Pont. Pal. et Viva*, ibi sermo erat tantùm de *Impubescentibus* (ut exprimit textus), id est de pubertati proximis, qui, malitia ætatem supplente, jure merito ut puberes habentur, et huic sententiæ etiam adhæret *Sanch. loc. cit. n.* 24. *cum Coo. Lop. etc.*

857. — « III. Si superveniat *Impedimentum dirimens* Matri- » monium, *Bonac. p.* 8. *n.* 5. »

Dubit. 1. An per impedimentum superveniens sponsalia dissolvantur? Hîc distinguendum : Si impedimentum sit impediens, communissimè et probabiliùs *Sanch. lib.* 1. *D.* 56. *n.* 3. *Pal. p.* 26. *n.* 185. *Escob. n.* 185. *cum Palud. Bonac. p.* 7. *n.* 8. *cum Leg. et Salm. cum Con.* contra *Sotum, Aversa, et Led.* negant sponsalia dissolvi, nisi impedimentum proveniat ex voto Religionis, et valde probabiliter etiam castitatis, juxta dicenda *n.* 873. *Dub.* 1. Ratio, quia alia impedimenta hodie non vigent, nec indigent dispensatione. Si verò impedimentum sit dirimens, certum est apud omnes (vide *Salm. c.* 2. *n.* 70.) dissolvi ex parte innocentis, ita ut iste non teneatur admittere dispensationem. Sufficit autem ad solvenda sponsalia sola fama hujusmodi impedimenti, ut bene advertit *Viva q.* 2. *ar.* 7. *n.* 4. ex *c. Cùm in*

tua 27. *de Spons. et c. Super eo* 2. *de Consang.* ubi : *Si non est manifestum, fama tamen loci hoc habet, etc.* Ad hoc tamen requiritur famà, non sufficit rumor : *fama* est quando adest opinio impedimenti apud majorem partem viciniæ, *rumor* apud minorem ; *Viva l. c.* Sed dubium est, an tunc sponsalia solvantur etiam ex parte nocentis? Affirmat *Dic. tr.* 10. *D.* 1. *dub.* 38. et probabile putant *Salm. c.* 2. *n.* 70, quia, supposito tali impedimento, jam factum est impossibile Matrimonium. Negant verò communiùs et probabiliùs *Sanch. l.* 1. *D.* 56. *in fine, et Pal. p.* 26. *n.* 2. *cum Con. et Gutt.* qui dicunt tunc suspendi obligationem sponsalium, donec tollatur impedimentum ; quia æquum non est, ut delinquens commodum ex suo crimine reportet, ex *c.* 2. *de Translat. Prælat.* Sed

858. — Dubit. 2. An qui impedimentum apposuit, teneatur dispensationem obtinere, vel ipsam oblatam acceptare? Alii, ut *Fill. Con. et Aversa ap. Salm. c.* 2. *n.* 72, dicunt non teneri, etiamsi sponsalia fuerint jurata, nisi ad hoc obligetur ratione damni illati, nempe defloratonis, vel famæ deturpatæ ; tum quia promissio intelligitur facta, rebus in eodem statu manentibus, ex *c. Quemadmodum de Jurejur.* ; tum quia nemo tenetur à lege se extrahere per dispensationem. Alii verò, ut *Ronc. p.* 140. *q.* 10. *R.* 2. *Pal. p.* 26. *n.* 4. *cum Ochag. ac Salm. n.* 73. *cum Led. etc.* dicunt teneri, adhuc præciso damno illato, ad procurandam dispensationem, unà cum diligentia et expensis quæ communiter pro tali dispensatione fieri solent, etiamsi essent magnæ. Ratio, quia tenetur quisque modo quo potest resarcire jus alterius, quod ipse injustè læsit, opponendo impedimentum. Alii demum probabiliùs, ut *Sanch. l.* 1. *D.* 56. *n.* 4. *Viva q.* 2. *ar.* 7. *n.* 3. *Wigandt. tr.* 16. *n.* 22. *Bon. p.* 7. *n.* 9. *cum Gutt. et Spor. num.* 277. (cum communi ut asserit) dicunt teneri quidem, etiam secluso damno illato, si dispensatio facilè posset impetrari ; secus si ad eam requirerentur magnæ expensæ, et longa mora ; quia obligatio orta ex sponsalibus urget Sponsum ad apponenda media tantùm ordinaria et facilia, non autem difficilia et extraordinaria. Excipit tamen *Spor. l. c. cum Tamb.* nisi esset reparandum damnum defloratonis, vel famæ ut supra : quia tunc teneretur etiam magnam expensam erogare ; sed non tanta, ut cogeretur à suo statu decidere. An autem habens votum castitatis teneatur ducere virginem defloratam sub promissione Matrimonii? Et an teneatur petere dispensationem, qui sub promissione Matrimonii violaverit consanguineam? Vide dicta *Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 649 *et* 650.

859. — Dubit. 3. Si sponsalia sint contracta inter habentes impedimentum dirimens, sub conditione expressa, si Papa dispensaverit, utrùm, impleta conditione, validas sint sine novo consensu? Vide dicta *Tom.* 2. *lib.* 3. *n.* 650. ubi sententiam tenuimus affirmativam cum *Lugo, Laym. Pal. Salm. etc.* quibus adde *Pontium l.* 12. *c.* 7. *n.* 1. *et Bon. D.* 1. *p.* 7. *n.* 10. Licèt enim sponsalia ante conditionem impletam vera sponsalia non sint, inducunt tamen absolutam obligationem expectandi eventum

conditionis ; ergo consensus perseverat usque ad impletionem conditionis. Unde infertur, quòd esto ante conditionis verificationem hæc sponsalia non inducant impedimentum publicæ Honestatis, peccaret tamen Sponsus si cum sorore Sponsæ Matrimonium contraheret ; et hæc secunda sponsalia essent nulla, cùm esset promissio de re injusta, quæ non obligat, ut rectè dicunt *Spor. n.* 211. *et Pont. l.* 7. *c.* 36. *n.* 7. cum Decr. S. C.

860. — « IV. Per *atrox crimen alterius* sponsi, solvuntur ex » parte innocentis : quale censetur. 1. fornicatio, sive spiritualis, » ut hæresis ; sive corporalis, tam sponsi quàm sponsæ, post spon- » salia, et sponsæ etiam ante illa, sed à sponso ignorata, licèt per » vim facta. *Bonac. part.* 8. Imò si sponsa permittat se tangi impu- » dicè ab alio per oscula et amplexus, potest sponsus resilire à » sponsalibus ; sed non vice versa, quia etsi sponsus id faciat, non » est dedecus sponsæ, nec mutatio alicujus momenti. *Reg. Dian.* » *p.* 3. *t.* 4. *R.* 283. * (*Ita etiam Sanch. l.* 1. *D.* 55. *n.* 5. *et* » *Salm. c.* 2. *n.* 80. *cum Con. Dic. etc.*) * Limitant tamen * (*Ut* » *etiam Sanch. et Salm. ll. cc. cum aliis citatis*)* nisi talia oscula, » et tactus sint ita frequentes, ut indicent valde propensum sponsi » animum in alteram, ut meritò timeri possit ne sponsæ non » sit fidem servaturus. Si autem uterque sponsus fornicetur » post sponsalia, neutrum posse resilire docent *Pal. et Bon.* contra » *Con. Regin. Sanch. Laym.* et *Pont.* qui soli viro id eo casu » permittunt, eò quòd delicta sint imparia, et longè gravius » damnum immineat ipsi propter incertitudinem prolis, *Dian.* » *l. c. R.* 284. 2. Furtum grave, homicidium, etc. vel simile, » quod grave damnum vel infamiam pariat. *Bonac. p.* 8. *n.* 12. »

861. — Si fornicatio fuerit ante sponsalia, certum est apud omnes posse virum, cognita fornicatione Sponsæ post sponsalia, eam relinquere. E converso non potest mulier rescindere sponsalia ob fornicationem Sponsi cum alia ante habitam, ut communiter docent *Sanch. lib.* 1. *D.* 53. *n.* 9. *Pont. l.* 12. *c.* 18. *n.* 2. *et Salm. c.* 2. *n.* 88. *cum Pal. et Dic.* (contra *Holzm. n.* 265.) Nisi, limitant *Sanch. n.* 10. *Pont. l. c. Tamb. de Matrim. c.* 5. §. 9. *n.* 6. *et Ronc. p.* 139. *q.* 7. *R.* 2. *cum Con. et Pal.* vir insuper prolem ex alia habuerit, vel etiam nisi ipse noscatur fuisse deditus huic vitio, cum pluribus fœminis se commiscendo.

Si verò fornicatio fuerit post sponsalia, certum est posse Sponsum mulierem relinquere, si ipsa voluntariè fornicata sit. Sed dubitatur 1. an vir possit à sponsalibus resilire, si Sponsa violenter fuerit fornicationem passa ? Negant *Armillia, Tabiena, Rosella, etc. apud Escob. n.* 273. Quia (ut aiunt), cùm ipsa culpa vacaverit, non est suo jure privanda. Sed communiter, et verius affirmant *Sanch. l.* 1. *D.* 55. *n.* 7. *Nav. c.* 22. *n.* 27. *Conc. p.* 276. *n.* 25. *Spor. n.* 272. *Holzm. n.* 254. *Pont. l.* 12. *c.* 17. *n.* 3. *Pal. p.* 26. *n.* 5. *Laym. c.* 2. *num.* 11. *cum Sylo. et Coo. Escob. n.* 175. *cum S. Antonino, Palud. Soto, et Led. ac Bon. p.* 8. *n.* 3. *cum Con. Fill. Henr. Gutt.* ex *c. Raptor.* 33.

Caus. 27. *q.* 2. ubi expressè permittitur Sponso repudiare Sponsam violenter raptam. Et ratio est, quia Sponsa per talem oppressionem, licèt sine sua culpa, notabiliter vilior redditur; unde notabiliter mutantur circumstantiæ juxta mox dicenda *n.* 863.

862. — Dubit. 2. an, utroque Sponso fornicante, utrique liceat resilire? Adsunt tres sententiæ. *Prima,* quam tenet *Pal. p.* 2. *n.* 10. affirmat: nam esto fornicatio Sponsæ turpior sit, tamen Sponsus, cùm etiam per suam fornicationem violet fidem datam, jam tribuit Sponsæ justam causam resiliendi. *Secunda* sententia, quam tenent *Viva q.* 2. *art.* 2. *n.* 2. *Bonac. D.* 1. *p.* 8. *n.* 6. *cum Palud. Holz. num.* 258. *cum Bambest.* item *Avers. et Perez. apud Salm. c.* 2. *n.* 83. dicit neutrum posse resilire, sed dari compensationem, ita ut neuter queat à sponsalibus recedere. Ratio, quia sicut post Matrimonium contractum, si uterque conjux adulteretur, neuter potest petere divortium *ex c.* 6. *de Adulter.* ita si post sponsalia uterque Sponsus fornicetur, neuter potest resilire. *Tertia* verò sententia probabilior, et communis (ut fatetur ipse *Pal.*), quam tenent *Pont. l.* 12. *c.* 17. *n.* 3. *Sanch. l.* 1. *D.* 55. *n.* 9. *Laym. c.* 2. *n.* 12. *Conc. p.* 279. *n.* 26. *Escob. n.* 181. *Spor.* 271. *Renzi p.* 345. *q.* 3. *et Salm. c.* 2. *n.* 84. *cum Con. Henr. Diana, Leand. Dic. etc.* docent Sponsum bene posse resilire, non verò sponsam. Ratio, quia in hoc non daretur æqua compensatio, cùm longè turpior sit fornicatio Sponsæ quàm Sponsi. Dispar autem est ratio divortii propter adulterium, quia obligatio Matrimonii quoad torum difficiliùs solvitur quàm sponsalium obligatio, quæ solvi potest ex quacumque rerum notabili mutatione (sicut esset hæc) superveniente, ut mox dicetur *n. seq.*

863. — « V. Si *Notabilis mutatio* accidat, vel detegatur, quæ » si à principio cognita fuisset, à sponsalibus deterruisset; » *(*Ita comm. Sanch. l.* 1. *D.* 63. *n.* 2. *Pont. lib.* 12. *c.* 6. *n.* 18. » *Pal. p.* 29. *Salm. c.* 2. *n.* 67. *et alii passim. Et hoc procedere* » *ait Viva qu.* 2. *art.* 6. *n.* 4. *etiamsi intervenerit copula, tunc* » *enim sufficit damnum compensare*)* qualis esset v. g. I. inimicitia, vel odium grave inter sponsos; quo refertur morum » asperitas, vel sævitia post sponsalia primùm cognita: item » justus timor, ne ex matrimonio scandala, et gravia odia nascantur inter parentes, vel consanguineos. *Laym. c.* 1. *n.* 18. » *Bon. p.* 18. *n.* 8. etc. II. Si alterulter incidat in lepram, paralysim, morbum gallicum, etc.; si graviter mutiletur, ut » amissione oculi, nasi, vel aliter graviter deformetur, præsertim sponsa vel sponsus reddatur ineptus ad opificium exercendum, vel acquirendum officium ad sustentationem familiæ » necessarium. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *R.* 85. *Sanch. l.* 1. *d.* 57. *Con.* » *dist.* 23. *dub.* 8. *Laym. et Bonac. ll. cit.* *(*Ita comm. omnes* » *cum D. Th. Suppl. qu.* 43. *art.* 3. *et hoc etiamsi non adsit certitudo* « *de tali defectu, sed sola* (*vehemens tamen sive prudens*) « *suspicio, ut Pontius l.* 12. *c.* 17. *n.* 4. *et Pal. p.* 27. *n.* 3.)*

» Non tamen tenetur sponte aperire tales defectus, qui reddant » nuptias minùs quidem appetibiles, non tamen perniciosas, » præsertim si aliquam infamiam habeant adjunctam (v. g. si » sponsa, vi vel sponte fuisset corrupta); dummodo tamen » contrarium positivè verbo, factove non simulet; potestque » interrogatus licitè dissimulare, et contrahere Matrimonium. » Si verò defectus sint perniciosi, v. g. morbus contagiosus, » gravis infamia, sive personalis, sive generis, aut familiæ, » non licet, etiamsi post sponsalia contracta in eos inciderit, » contrahere, cum eorum ignaro, nisi similes defectus ipse » patiatur. *Coninch. Pont. Dian. part.* 5. *tom.* 4. *Resol.* 87. ubi » ex *Con. et Salm.* contra *Pont. Nao.* etc. infert, Sponsam post » sponsalia corruptam posse Sponsum defectus istius occulti » ignarum cogere ad standum sponsalibus, et contrahendum » Matrimonium. III. Si magna alterius debita detegantur, vel » grave sit periculum fortunarum, famæ, morbi, paupertatis, etc. » vel Sponsa dotem promissam afferre nequeat, vel denique si » Sponsus incipiat vagari cum incommodo Sponsæ; *Bonac. l. c.* » (*Item Spor. n.* 282. *Sanch. l.* 1. *Dist.* 59. *n.* 2 *et* 4. *ac Pont.* » *l.* 12. *c.* 17. *n.* 8. *cum Con. Reb. et Tol. sive dos, ut aiunt,* » *sit promissa, sive non. Et idem dicunt Spor. et Pont. ll. cc. si* » *timeatur Pater filium exhæredaturus.*) Quòd si autem defectu » sponsæ detecto dubitet Sponsus, an si eum ab initio cogno- » visset, contracturus fuisset, tunc si defectus ille censeatur » gravis ac notabilis, præsumetur pro Sponso, cui liberum erit » resilire. *Sanch. Conc. Tan. t.* 1. *l.* 1. *dist.* 65. secus, si defectus » sit levis. *Bard. l.* 6. *c.* 11. *p.* 7. »

864. — Quær. an pars laborans occulto defectu sufficienti ad solvenda sponsalia, teneatur illum manifestare ante sponsalia, vel eis contractis, ante Matrimonium? Distinguendum cum communi. Si defectus redderet nuptias perniciosas, ut esset infamia, lepra, morbus gallicus, aut alius contagiosus, tenetur manifestare, vel à nuptiis desistere, nisi altera pars eodem defectu laboret; ita *Pont. l.* 12. *c.* 18. *n.* 6. *Ronc. p.* 140. *q.* 12. *Pal. pag.* 50. *n.* 5. *cum Salm. cap.* 2. *n.* 99. *cum Diana* 3. *p. tr.* 4. *R.* 287. *Spor. n.* 286. *cum Perez, et Gob.* (quidquid dicant *Sanch. lib.* 1. *D.* 68. *num.* 8. *et alii apud Salm.*) Ratio, quia sicut peccat contra justitiam qui alteri vendit merces noxias credenti bonas, ita à fortiori qui cum pernicioso defectu vult Matrimonium contrahere.

865. — Si verò defectus non redderet nuptias noxias, sed antùm minùs appetibiles, nempe si Sponsa esset pauper, quæ reputatur dives; ignobilis, quæ nobilis; deformis, quæ pulchra; corrupta, quæ virgo; tunc esto ipsa non possit virum decipere fingendo se immunem à tali defectu, tamen non tenetur defectum manifestare, sed potest etiam interrogata dissimulare æquivocè respondendo; tunc enim non fingit, sed occultat vitium occultum; ita *Sanch. l.* 6. *D.* 27. *n.* 9. *Pont. Spor. Dian. ll. cc. Ronc. l. c. et Reg. in prax.* 7. *Renzi p.* 437. *q.* 10. *Croix n.* 182. *Pal. p.* 30. *n.* 2. *cum Con. et Turr. Salm. c.* 2. *n.* 97. *cum Dic. et Avers.*

Escob. n. 324. *cum Hurt. et Leand.* (contra *Ochag. ibid. n.* 322. *et Conc. p.* 278. *n.* 31.) Ratio, tum quia est consuetudine jam receptum, ut non sit obligatio tales defectus manifestandi, tum quia nemo tenetur propalare suum defectum cum propria infamia, si non lædat jus alterius; Licèt enim Sponsus, cognito defectu, habeat jus resiliendi à sponsalibus, opponendo exceptionem propter talem defectum, tamen usquedum ipse exceptionem non opponit, potest cogi à Sponsa ad Matrimonium : sicut adultera, usquedum vir non opponit exceptionem propter cognitum adulterium, potest ab eo debitum petere. Unde dicunt præfati AA. quòd sponsa ab alio corrupta, etiamsi interrogetur à sponso, an fuerit ab alio cognita, poterit dissimulare et negare per restrictionem non purè mentalem, respondendo non esse corruptam, subintelligens in communi æstimatione, aut ad aperiendum tibi, additque *Dian.* posse illam sine peccato, aut saltem sine mortali uti aliquo artificio, quo impediat ne vir deprehendat esse corruptam.

Excipiunt tamen 1. *Sporer n.* 286. *Pal. p.* 30. *n.* 5. *Pont. d.* 6. *et Croix n.* 183. *cum Con. et Perez*, si Sponsa ex concubitu habito cum alio sit prægnans, quia tunc adest periculum damni Sponsi, nempe quòd deberet alere prolem alienam. Excipiunt 2. *Sanch. n.* 11. *Pont. ib. Salm. n.* 98. *Ronc. d. Reg.* 7. *Croix n.* 184. *et Pal. n.* 3. *cum Nav. Con. et Turrian.* si, non manifestato defectu, prudenter timeatur, ne ille propaletur post nuptias initas, et graves inde discordiæ sint proventuræ; tunc enim dicunt teneri Sponsam vel suam violationem passam propalare, vel à Matrimonio desistere, quia tenetur ex caritate erga Sponsum, et etiam erga seipsam talia damna præcavere; sed huic objici posset, quòd caritas non videatur obligare cum tanto incommodo, nimirum vel se infamandi, vel remanendi semper inuptam; vide dicta *n.* 851. *v. Ad id autem.*

Ad videndum autem, quænam causæ sufficiant ad solvendam obligationem sponsalium, attende has duas regulas. *Prima*, pro causis supervenientibus ad sponsalia, sufficit illa causa, quæ si esset prævisa, sponsalia non fuissent contracta : tunc enim ab eis libera manet pars, quæ de novo has causas non dedit; ita communiter *Sanch. l.* 1. *D.* 62. *n.* 3. *Pal. p.* 28. *n.* 8. *et Salm. c.* 2. *n.* 63. *cum Aversa*, *Led. Henr. Dic. et aliis.* Ratio, quia sponsi sub hac conditione censentur obligari, nisi accedat notabilis mutatio, qua prævisa, minimè contraxissent. *Secunda* regula, pro causis ignotis anterioribus ad sponsalia, illa sufficit, quæ si superveniret, jam esset sufficiens ad illa rescindenda; ita *Pontius lib.* 12. *cap.* 18. *Sanchez lib.* 1. *D.* 63. *n.* 2. *Pal. p.* 29. *et Salm. cap.* 2. *n.* 87. *cum Dic. Aversa, Leand.* et communi, quia in tali casu etiam adest notabilis mutatio, quæ si ab initio fuisset cognita, jam sponsalia impediisset. Quapropter si ignorantia non dedisset causam contractui, sed fuisset concomitans, nempe si Sponsus, adhuc cognita priùs causa, etiam contraxisset, minimè poterit à sponsalibus deinde resilire, quia tunc non advenit illa notabilis

mutatio; ita *Pontius l. c. n. 4. Sanch. Dist.* 65. *n.* 2. *Pal. n.* 2. *et Salm. n.* 93. *cum Dic. Con. Leand. et Trull.*

866. — « VI. Si alter sine alterius licentia *proficiscatur* in » terram longinquam; quia censetur renunciare suo juri. *Laym.* » *l. c. Bon. p.* 6. »

Certum est, quòd si Sponsus aliò transfert suum domicilium, vel si in longinquam regionem abeat, etsi cum animo redeundi, poterit Sponsa statim ad alias nuptias transire; hoc est expressum in *c. D. illis.* 5. *de Spons.* ubi dicitur : « Qui præstito juramento » promittunt se aliquas mulieres ducturos, et postea, eis incog- » nitis, dimittunt terram, se ad partes alias transferentes, libe- » rum erit mulieribus se ad alia vota transferre. » Si verò sponsus discessit in propinquum locum cum animo redeundi, tunc si discessus fuerit ex causa necessaria, putà infirmitatis, aut alterius gravis negotii, statutum est in *lib. Sæpe de Spons.* expectandum esse negotii finem; si autem ex causa voluntaria, quando discessus fuerit intra Provinciam, dicitur in *l.* 2. *C. eod tit.* expectandum esse ad biennium; quando extra Provinciam, ad triennium ex *l.* 1. *C. de Repub.* Dicunt autem fere communiter *Sanch. l.* 1. *Dist.* 54. *n.* 6. *Bonac. part.* 6. *n.* 8. *Spor. n.* 244. *Viva q.* 2. *art.* 3. *n.* 2. *Ronc. p.* 137. *q.* 2. *Holz. n.* 250. *Escob. n.* 270. *cum Soto, Armilla etc. ac Salm. c.* 2. *n.* 61. *cum Dic. Gonet. et Aversa.* Jus Civile in hoc correctum fuisse à Jure Canonico in *cit. cap. De illis.* Et hoc dicendum (ut aiunt *Sanch. n.* 6. *Ronc. et Viva ll. cc. cum Perez*, contra *Bonac.*) etiamsi discessus fuerit ex causa necessaria. Sed meliùs dicunt *Palaus p.* 23. *n.* 2. *Pontius l.* 12. *c.* 15. *n.* 4. *cum Canisio*, in hoc minimè correctum fuisse jus Civile à Canonico, nam in *dicto c. De illis* sermo fit tantùm de eo qui domicilium mutavit, non autem de illo qui discessit reversurus. Verùm rectè addunt, neque in hoc standum esse Juri Civili, quia præfatæ leges terminum statuunt, non ut Sponsa possit sponsalia dissolvere, cùm (ut diximus *n.* 853. *Qu. I.*) ex Jure civili olim sufficiebat unius Sponsi voluntas ad solvenda sponsalia, sed ut possit Sponsa resilire, lucratis arrhis. Unde concludendum cum *S. Antonino* 3. *p. tit.* 1. *c.* 18. §. 1. *eod. Pont. l. c. Sanch. n.* 10. *et Salm. n.* 62. *cum Con. Reb. et Dic.* quòd semper ac sponsus discessit in propinquum locum, expectandum sit donec redeat; vel requiri debet Sponsus, ut intra certum tempus accedat ad contrahendum Matrimonium: quòd si ille requisitus reditum justa ex causa differat, vel erit expectandum ad prudentis arbitrium, ut dicunt *Ronc. Sporer. l. c. Conc. p.* 374. *num.* 17. *et Salm. n.* 62. *cum Conc. Reb. et Dic.* Vel (quod securius est) causa est remittenda arbitrio Judicis, qui inspectis circumstantiis, vel admonebit Sponsum, ut redeat infra certum tempus, vel terminum determinabit (præsertim si ille longè abierit) post quem sponsa libera remaneat, ut dicunt *Pontius et Ronc. ll. cc. Pal. n.* 3. *ac Salm. cum eisdem AA.* Et idem docet Bened. XIV, *Notif.* 46. *num.* 5. *cum Anac. Cler. Perez, etc.* ac Declar. S. C. die 2 Octob. 1723, quæ pariter sic agendum res-

pondit. Hæc autem procedunt, si in sponsalibus nullum fuerit tempus præfixum ad nuptias ineundas, nam si fuerit terminus assignatus; vide dicenda *num. seq.* (*V. Not. VI, pag.* 364.)

867. — VII. Si sint inita cum conditione, *certo tempore contrahendi* matrimonium, liberatur obligatione is, per quem non stetit, quominus sit contractum. *Laym. num.* 16.

Cùm terminus sponsalibus apponitur, spectandum est, an apponatur ad sollicitandam, sive ad non differendam obligationem contrahendi Matrimonium, vel an ad obligationem finiendam. Tunc apponitur ad sollicitandum, quando partes ideo præfigunt terminum, ut neutra ante illum possit alteram cogere ad implendum contractum. Tunc autem ad finiendum, quando terminus apponitur, ut eo elapso nulla remaneat obligatio. Et hæc ita servanda sunt, si expressis verbis partes ita conveniant. Sed

Dubit. 1. Si verba sint ambigua, quando terminus censeri debeat appositus ad sollicitandam obligationem, et quando ad finiendam? Respondetur cum communi sententia duas regulas in tali dubio assignari. *Prima :* Si terminus ab una tantùm parte præfigitur, altera negativè se habente, tunc censetur appositus ad sollicitandum; si verò ab utraque, ad finiendum. *Secunda :* Si terminus apponitur antequam sponsalia contrahantur, censetur ad finiendum; secus si post sponsalia contracta: ita *Sanch. l.* 1. *D.* 43. *n.* 3. *Ronc. p.* 137. *qu.* 3. *R.* 2. *Renzi p.* 435. *qu.* 3. *et Salm. c.* 2. *num.* 51. *cum Con. Bec. Dic. etc.* Quamvis *Pontius l.* 12. *c.* 16. *n.* 3. dicat præfatas duas regulas non esse genericè veras. Casu autem quo terminus est appositus ad finiendam obligationem, elapso tempore ex culpa unius partis, altera innocens liberatur, etiamsi sponsalia fuerint jurata, ut commune est apud omnes cum *D. Thom. in* 4. *D.* 27. *quæst.* 2. *art.* 3. *ad* 2. et patet ex *c. Sicut* 22. *de Sponsal.* ubi Pontifex præcepit imponi pœnitentiam cuidam sponso qui recessit à sponsalibus cum quadam contractis, et nuptias cum alia inivit : « Nisi (addidit) » juramento suo certum terminum præfixit, intra quem dictam » P. duceret in uxorem, et per eum non stetit (nota), quin ad » statutum terminum Matrimonium consummaverit. » Ergo si per eum non stetit, licitè recessisset.

868. — Dubit. 2. An elapso termino ex defectu v. g. Sponsi, possit sponsa resilire à sponsalibus, si inculpabiliter omiserit ille nuptias inire, justo detentus impedimento? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Pontius l.* 12. *c.* 16. *n.* 4. *Bonac. p.* 6. *n.* 6. *cum Reg. Viva q.* 2. *ar.* 3. *n.* 3. *et Sanch. l.* 1. *D.* 53. *num.* 7. *cum Palud. Gomez etc. ibid.* n. 16. item *Guttier. ap. Pal. p.* 24. *n.* 7. *Trullenc. ap. Salm. c.* 2. *n.* 56. Ratio, quia non est æquum, ut privetur jure suo, qui ex juxta causa impeditur à promissis adimplendis, ex *l.* 1. *C. de Annal. except.* ubi *Legitimè impedito non currit tempus, ut jure prioetur.* Id probant etiam ex citato *c. Sicut;* sed præfatus textus verius probat oppositum, ut mox videbimus. Notant verò *Bon. et Viva ll. cc. cum aliis*, quòd ut pars innocens liberetur à sponsalibus, mora alterius debet esse tanta, ut, in-

spectis circumstantiis, prudenter ipsa censeatur rea culpæ mortalis. Item advertit *Pontius*, quòd si ob tale impedimentum unius partis diutius differatur Matrimonium, bene poterit altera adire judicem, ut monita parte impedita, alium terminum præfigat, quo elapso ipsa omnino libera remaneat. *Secunda* verò sententia communior et probabilior affirmat, et hanc tenent *Laym. c. 2. n. 17. Pal. p. 24. n. 8. Navar. c. 22. n. 27. casu 11. Coninck D. 27. d. 6. n. 47. Salm. c. 2. n. 57. Conc. p. 273. n. 16. Ronc. p. 773. q. 3. R. 2.* Ratio, quia terminus ad hoc apponitur, ne pars parata diu maneat sine nuptiis, aliàs frustra tempus præfigeretur. Hæc autem sententia clarè probatur ex prædicto textu *in c. Sicut,* quem perperam ad suam sententiam adversarii detorquent : casus enim (ut diximus) ibi fuit, quòd vir quidam post sponsalia contracta cum una, contraxisset Matrimonium cum alia; hinc Pontifex decrevit quòd si per ipsum stetit, quominus cum prima nuptiæ initæ fuissent intra terminum præfixum, debuisset agere pœnitentiam. Unde ex textu consequenter declaratum fuit, quòd si per ipsum non stetit (intellige quidem culpabiliter, nam aliàs, si culpa defuisset, nulla ei fuisset imponenda pœnitentia) quin Matrimonium intra definitum tempus contractum fuisset, licitè potuerit elapso termino cum alia contrahere. Ergo, si licitè ille potuit Matrimonium inire cum secunda, cùm per ipsum culpabiliter non steterit, quin statuto tempore cum prima nuptiæ fuissent contractæ, supponit Pontifex quòd ipse elapso termino liber omnino remanserit ab obligatione sponsalium. Hinc concluditur, quòd cùm terminus præfixus elabitur, omnino cesset obligatio sponsalium ex parte illa quæ jam parata erat ad nuptias. Sed

Dubit. 3. An, elapso termino in sponsalibus apposito, remaneat libera ab eorum obligatione etiam pars quæ culpabilem apposuit dilationem? *Prima* sententia communior negat, et dicit remanere liberam tantùm partem per quam non stetit; ita *Pont. l. 12. c. 16. n. 4. Laym. c. 2. n. 17. Pal. p. 24. n. 8. Nav. c. 22. n. 27. Con. d. 6. n. 47. Salm. c. 2. n. 55. et Sanch. l. 1. D. 53. n. 7. cum Palud. Gom. etc.* Ratio, quia nemo debet ex suo crimine commodum reportare. Certum est autem apud omnes cum *Pont. l. c. et Sanch. n. 6.* quòd si per utramque partem stetit, ne Matrimonium intra tempus præfixum celebratum esset, ex utraque parte sponsalia solvantur. *Secunda* verò sententia affirmat, quòd elapso termino, utraque pars remanet libera, etiam illa quæ in culpa fuit : sic tenent *Ronc. p. 137. q. 3. R. 2. in fine, Conc. p. 273. num. 16.* et hanc expressè etiam tenet *D. Th. in 4. D. 27. qu. 2. art. 3. ad 2.* ubi ait : « Si per eum stetit, » quòd Matrimonium non est completum, debet agere pœnitentiam de peccato fractæ promissionis, aut juramenti, et contrahere cum alia, si vult, judicio Ecclesiæ. » Ratio videtur esse, quia cùm terminus sit appositus ad obligationem finiendam, illo elapso cessat obligatio; cùm enim terminus sit conditio intrinsecè opposita contractui, ea deficiente, esto per culpam unius

contrahentis, ipse liber manet; nec obstat quòd tunc ex sua culpa commodum reportet, quia lex contractûs non culpam, sed conditionis defectum respicit, ex Reg. jur. in 6. ubi : *Contractus ex conditione legem accipere dignoscitur.* Prima sententia est quidem longè communior, et mihi longè probabilior; sed hæc secunda sua probabilitate non caret, maximè ex auctoritate *D. Thomæ.*

869. — « VIII. Solvuntur, licèt sint jurata, per susceptionem » Ordinis sacri, vel ingressum alterius in religionem, aut votum » eam ingrediendi, *Laym. l. c. Bonac. p.* 5. Nec obstat, si hic » postea ad seculum redeat, ut docet *Sanch. l.* 1. *d.* 24, licèt » *Præp. Fill.* et alii putent, talem ex parte sua prioribus spon- » salibus teneri, utì etiam ad damna resarcienda sponsæ, si quæ » passa esset. Unde non posset ingredi religionem, si sponsam » defloràsset, nec aliter quàm per Matrimonium posset resarcire » damnum. Vide *Dian. p.* 4. *t.* 3. *R.* 207. *Bon. loc. cit.*

« IX. Probabile est solvi etiam per votum simplex castitatis, » ut docent *Suarez, Azor.* aliique, cùm hoc sit de meliore bono : » etsi contrarium doceant *Fill. Sanch. Con.* et alii, eò quòd Deus » non acceptet promissionem rei alteri promissæ, et in alterius » præjudicium. Unde etiam in foro externo talis solet compelli, » ut vel fidem servet, vel intret religionem. Interim post tale » votum alteri parti datur jus sponsalia solvendi, eò quòd vovens » resilierit, et censeatur juri suo renunciasse. Vide *Bon. p.* 5. » *num.* 13. »

870. — Hinc distinguendum inter Professionem Religiosam, susceptionem Ordinum Sacrorum, et Votum Religionis, vel Ordinum, vel Castitatis. Et I. Quoad *Professionem Religiosam,* dubitatur 1. utrùm per ingressum in Religionem unius Sponsi, solvantur sponsalia contracta ante Professionem? Adsunt tres sententiæ. *Prima* asserit per ingressum ex neutra parte dissolvi sponsalia; ita *Coo. Durand. Armill.* etc. apud *Salm. de Matr. c.* 2. *n.* 19. Ratio, quia sicut Matrimonium ratum non per ingressum, sed tantùm per Professionem dissolvitur, ut ex *c.* 2. *de Convers. conjug.,* ita dicendum est etiam de sponsalibus; sed hæc sententia non videtur satis probabilis. *Secunda* sententia communior cui adhæreo, et quam tenent *Laym. c.* 2. *n.* 2. *Spor. n.* 148. cum communi ut asserit *Croix n.* 187. *Pal. p.* 18. *n.* 3. *Pontius l.* 22. *c.* 10. *n.* 4. *cum Reb. et Gab. Viva q.* 2. *art.* 4. *n.* 4. *cum Con. Perez, et Henr. ac Salm. c.* 2. *n.* 21. *cum Gonet, Vill. et Led.* dicit, tunc dissolvi sponsalia tantùm ex parte manentis in seculo, tum quia alter ingrediendo Religionem censetur cessisse juri suo; tum quia ex ejus parte tunc accedit notabilis mutatio, cùm dedecori æstimetur nubere cum eo qui Religionem deseruit; non autem dissolvi ex parte ingredientis, si postea ad seculum redeat; quia per ingressum ipse non redditur inhabilis ad contrahendum Matrimonium, sicut redderetur per Professionem. *Tertia* sententia, quam tenent *Bus. n. ant. Sanch. l.* 1. *D.* 42. *n.* 2 *et* 5. *Tol. l.* 7. *c.* 21. *Bon. p.* 5. *n.* 2. *cum Con. Fill. Henr. etc.* item *Becan. et Dic. ap. Salm. c.* 2. *n.* 20. dicit

dissolvi sponsalia ex parte utriusque Ratio 1. est, quia sicut Novitiatus se habet ad professionem, ita se habent sponsalia ad Matrimonium : quemadmodum igitur Matrimonium ratum dissolvitur ex parte utriusque per professionem, ut declaratur in *c.* 2. *de Conversione Conjug.* ita sponsalia per ingressum. Sed huic rationi respondetur, quòd tale privilegium ex jure Divino (ut declaratum est ab Ecclesia) concedatur tantùm Professioni Religiosæ tanquam statui perfectionis; sed quòd per ingressum sponsalia solvantur, nullo jure habetur : et revera æquum non esset, ut gauderet privilegio concesso statui Religioso, qui ab eo viliter retrocedit. Ratio 2. hujus sententiæ est, quia ingressus in Religionem cum animo perseverandi jam solvit voventem à voto Religionis, ita ut, si postea egrediatur experiendo Religionem imparem suis viribus esse, jam liber maneat à voto : ergo à fortiori solvit obligationem sponsalium, quæ sunt minoris obligationis voto Religionis. Sed hæc ratio neque suadet, nam vovens ideo per ingressum liberatur à voto, quia jam implet suam obligationem; votum enim intelligitur emissum sub conditione, si Religio sibi conveniat : contra verò Sponsus per ingressum in Religionem nullo modo implet obligationem sponsalium; et ideo si ab illa egreditur, meritò manet eadem obligatione obstrictus. Hinc secunda sententia absolutè probabilior mihi videtur.

Dubit. 2. an, si sponsalia sint juramento firmata, teneatur Sponsus ante ingressum in Religionem Matrimonium celebrare : *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Scot. Nav. et Led. Ap. Pont. l.* 12. *c.* 10. *n.* 10. *ac Reb. et Vega ap. Salm. c.* 2. *n.* 17. Id probant ex *c. Commissum.* 16. *de spons.* ubi dicitur tutius esse quòd eo casu Sponsus priùs nuptias incat, et deinde ante consummationem ingrediatur Religionem, si velit; en verba textus. *Tutius est ei* (*Religione juramenti servata*) *priùs contrahere, et postea, si elegerit, ad Religionem migrare. Secunda* tamen sententia communissima, et per se loquendo verior, negat, eamque tenent *Pontius n.* 13. *Sanch. l.* 1. *D.* 43. *n.* 3. *Pal. p.* 15. *n.* 2. *Bonac. p.* 5. *n.* 4. *Petr. t.* 4. *p.* 279. *Viva q.* 2. *art.* 4. *n.* 5. *Spor. n.* 246. *Holz. n.* 240. *et Salm. c.* 2. *n.* 18. *cum Dicast.* Ratio, tum quia juramentum semper censetur emissum sub conditione, nisi status perfectior eligatur; tum quia juramentum sequitur naturam contractûs, ex *c. Quemadmodum* 25. *de Jurejurando,* ubi dicitur, quòd qui juravit se cum muliere contracturum, propter supervenientem fornicationem, vel deformitatem repellere potest; si ergo sponsalia nuda non obligant ad Matrimonium contrahendum ante ingressum in Religionem, nec etiam obligant jurata. Rectè autem respondent præfati AA. ad textum oppositum, quòd ibi, cùm Sponsus non erat certò determinatus ad ingrediendum, sed tantùm aspirabat, ut ibi exprimitur, ideo Pontifex, ne ille fieret reus perjurii non ingrediendo Religionem, nec celebrando Matrimonium tempore statuto, dixit tutius ei esse nuptias contrahere, et deinde si voluerit Religionem intrare; unde si sponsus antequam terminasset tempus præfixum, Reli-

gionem ingressus esset, vel deliberatè statuisset ingredi, utique non tenebatur, imò nec poterat Matrimonium sine gravi culpa inire, ut bene advertunt *Sanch. l. 7. Spor. l. c. Pont. l. 12. c. 2. n. 2. cum Sot. et Bon. p. 5. n. 11. cum Sylv. Con. Gutt. et Rodr.* contra *Cajet. et Led.* quia gravem injuriam irrogasset Sponsæ, eam cogendo per annum suam professionem expectare. Dixi, *per se loquendo*, nam rectè addunt *Bon. Spor. et Holzm. ll. cc. ad Pont. d. c. 10. n. 13. cum Suar.* quòd teneretur Sponsus ante ingressum nuptias celebrare, si hoc necessarium esset ad prolem legitimandam, scandalum reparandum, vel honori sponsæ providendum, si alio modo non posset occurri. Et hoc casu nec etiam permittitur sponso post celebrationem Matrimonii ingredi Religionem, illudque non consummatum relinquere; nequit enim tunc deserere Uxorem, quæ propter infamiam non posset alias Nuptias invenire, ut rectè notavit *Busemb. t. 1. l. 4. n. 65. v. Unde.*

871. — II. Per *Susceptionem Ordinum Sacrorum* certum est etiam dissolvi sponsalia, non autem Matrimonium ratum; ita omnes cum *Sanch. l. 1. Dist. 47. n. 1. Pont. l. 1. c. 11. n. 2. Conc. p. 270. n. 6.* et aliis passim : et patet ex *Extrav. Antiquo de Voto*, ubi dicitur : « Licèt votum solemnizatum per sacri » susceptionem Ordinis, quantum ad impediendum Matrimo- » nium, sit efficax reputandum, etc. » Scd dubitatur 1. utrùm peccet qui Ordines sacros suscipit, inscia vel invita Sponsa? *Prima* sententia affirmat peccare graviter, et hanc tenent *Sanch. l. c. n. 3. Pal. p. 19. n. 2. Ronc. p. 137. q. 5. R. 2. et Croix l. 6. p. 3. n. 200. cum Con. et Perez.* Ratio, quia nullo jure concessum est Ordini sacro sponsalia dirimere, sicut est datum statui Religioso, imò ipsum jus prohibet ordinari in præjudicium alterius, habetur ex *c. un. de Oblig. ad ratioc. non ordin. Secunda* verò sententia non minùs probabilis negat, eamque tenent *Pont. l. 12. c. 11. n. 3. Nav. c. 22. n. 25. Con. d. 260. n. 6. Bon. p. 5. n. 20. cum Gutt. et Cord. Salm. cap. 2. n. 26. cum Aversa, Diana, et Henr. ac Escob. n. 237. cum Soto, Sylv. et Vega.* Ratio, quia in promissione sponsalium inhibita semper est conditio, nisi melior status eligatur; æquum enim non est, ut ad serviendum creaturæ impediatur status Creatori se dicandi. Nec obstat textus oppositus, nam ibi non tam consideratur præjudicium tertii, quàm infamia Ecclesiæ, ut ibidem exprimitur, præterquam quòd, in nostro casu nulli infertur præjudicium, cùm Sponsus utatur jure suo. Idque videtur confirmari ex *eadem Extrav.* supra citata, ubi tantùm prohibetur suscipere Ordines sacros post Matrimonium contractum, non autem post sponsalia.

872. — Dubit. 2. utrùm per susceptionem Ordinum Minorum dissolvantur sponsalia? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Ronc. p. 138. q. 5. R. 1. Spor. n. 256. cum Tanner. et Gob.* tum quia talis est mutatio sponsi, dum Minoribus initiatur, ut meritò judicetur noluisse Sponsa se obligare ad nuptias cum eo contrahendas; tum quia censetur sponsus cedere juri suo, cùm

suscipiat statum qui ordinatur ad Ordines Majores incompossibiles cum Matrimonio. *Secunda* tamen sententia communior et verior negat, et hanc tenent *Sanch. l.* 1. *Dist.* 47. *n.* 3. *cum Palud. Wig. tr.* 16. *n.* 29. *Pont. l.* 12. *c.* 11. *n.* 1. *Salm. c.* 2. *nu.* 25. *et Escob. nu.* 234. Ratio, quia revera status Ordinum Minorum per se non est incompossibilis cum Matrimonio, cùm quis bene possit fieri Clericus conjugatus, ut patet ex *c.* 1. *et de Cler. conjug.*

873. — III. Quoad *Votum* ingrediendi Religionem, vel suscipiendi Ordines Sacros, vel Castitatis servandæ, certum est 1. quòd vovens ingredi Religionem, licitè voveat, et debeat ingredi, nec teneatur stare sponsalibus, si verè vult fieri Religiosus; nam si egreditur, tenetur, ut diximus supra n. 870. Certum est 2. cum *Sanch. l.* 1. *D.* 46. *n.* 5. *et D.* 47. *n.* 4. *Pont. l.* 12. *c.* 12. *n.* 4. *Ronc. p.* 138. *q.* 5. *R.* 3. 4 *et* 5. *Viva q.* 2. *art.* 4. *nu.* 8. *Salm. c.* 2. *n.* 29 *et* 31, ac aliis passim, quòd per hujusmodi tria vota solvuntur sponsalia ex parte non voventis, cùm meritò judicetur per ipsa vovens sponsalibus renunciare. Certum est 3. quòd si quis post sponsalia emittit votum non solùm ingrediendi, sed etiam profitendi Religionem, tunc sponsalia ex parte utriusque dissolvantur; quia vovens tunc fit omnino inhabilis ad Matrimonium contrahendum, ut rectè dicunt *Salm. d. n.* 29. et *Viva d. a.* 4. *in fine.* Sed

Dubit. 1. an per votum servandæ Castitatis, vel suscipiendi Ordines Sacros solvantur sponsalia etiam ex parte voventis? Si votum antecedat sponsalia, certum est ipsa esse irrita, quia ipsorum promissio, cùm sit de re illicita, non obligat; dubium igitur est, si subsequatur. *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Nav. c.* 22. *n.* 27. *Laym. c.* 2. *n.* 6. *Pal. p.* 20. *n.* 6. *Cabass. t.* 1. *l.* 3. *c.* 17. *n.* 20. *Ronc. p.* 138. *q.* 5. *R.* 4 *et* 5. *Holzm. n.* 236. *Spor. n.* 258. *Viva q.* 2. *a.* 4. *n.* 8. *et Sanch. l.* 1. *D.* 46. *n.* 9. *et D.* 47. *n.* 3. *cum S. Anton. Arm. Sylv. Cord. etc.* item *Tol. Con. Hurt. Fill. Bec. Reb. etc. ap. Escob. n.* 232 *et* 235. Ratio, quia Deus non acceptat promissionem rei alteri promissæ, et ab eo acceptatæ, nec ullo jure habetur, quòd sponsalia per hæc vota dirimantur. Neque obstare aiunt textum in *c. Veniens. Qui Clerici vel Voo.* ubi casus fuit, quòd quædam mulier sponsalia contraxerit cum certo, cujus sævitia (ut narrabatur) postea deterrita, votum emiserit castitatis; quo audito, vir Matrimonium cum alia inivit. Consultus autem Alex. III respondit : « Mandamus, quatenus » (*mulier quæ licentiam nubendi petierat*) si plus non processit, » sibi de fide mentita, et voto violato congruam satisfactionem » indices, et ei cui vult nubendi in Domino licentiam tribuere » non postponas. » Hunc textum Doctores utriusque sententiæ pro se adducunt, sed revera ille pro neutra parte concludit. Auctores secundæ sententiæ, quos mox recensebimus ex verbis illis, *de voto violato... et licentiam tribuere, etc.* inferunt prædictum votum validum fuisse, et proinde dispensatione indiguisse; ergo, ut dicunt, per simplex votum castitatis, cùm sit

validum, jam sponsalia dirimuntur. Sed huic rectè respondent *Pal. Laym. et Holzm. cum Glossa ib. verb. Vota violata*, quòd hoc nihil aliud probet, nisi quòd votum satis esset validum respectu ad nuptias cum alio contrahendas, quas mulier intentabat; et ideo Pontifex ipsam declaravit ream de voto violato; sed minimè probat validum fuisse respectu ad virum, quocum priùs sponsalia contraxerat.

Secunda verò sententia affirmat, et hanc tenent *Pontius l.* 12. *c.* 11. *n.* 3. *et c.* 12. *n.* 4. *Petrocor. t.* 4. *p.* 280. v. *Instabit. Suar. l.* 2. *de Voto c.* 4. *n.* 15. *Conc. p.* 270. *n.* 7 *et* 9. *cum Gonet et Led. Azor. l.* 11. *c.* 21. *qu.* 10. *cum Rirh. Ang. et Major. Escob. n.* 233 *et* 237. *cum Vasq. Diana et Bon. p.* 5. *num.* 13. *cum Sot. Nald. Gutt. Henr. et Rodr.* item *Cajet. Turr. Præpos. Lop. Veracr. Manuel. etc. ap. Sanch. l.* 1. *D.* 46. *n.* 7, qui vocat probabilissimam, et communiter probabilem vocant et tutam *Salm. cap.* 2. *n.* 33. *Pal. p.* 20. *n.* 3 *et* 6. *Cabas. l. c. et Laym. n.* 7. Eamque absolutè docet *D. Th. suppl. qu.* 53. *art.* 1. *ad* 1.: *Propter votum simplex sunt sponsalia dirimenda.* Ratio S. Doctoris est, quia ubi duæ concurrunt obligationes, potior est præferenda. Ratio alia, quam communiùs tradunt, est quia promissio sponsalium censetur semper facta sub conditione, nisi melior status eligatur. Idque valere dicunt etiamsi sponsalia fuerint jurata, quia (ut pluries supra dictum est) juramentum sequitur naturam contractûs. Et adest etiam de hoc Decisio S. C. Conc. *ap. Pitton. de Matr. n.* 2513. edita 5 Martii an. 1701, ubi dictum fuit votum castitatis, aut suscipiendi Sacros Ordines, per electionem melioris statûs irritare sponsalia etiam juramento firmata. Nec officere aiunt præfatum textum in *cap. Veniens*, ubi dicitur *de fide mentita*, ex quo Adversarii arguunt illicitè mulierem vovisse castitatem per sponsalia contracta; nam probabiliter respondet *Pont. loc. cit. num.* 5. Papam sic dixisse, quia agebatur de foro externo; cùm enim votum fuisset secretum, et sponsalia publica, de his quidem constabat, non autem de voto; unde de foro externo meritò censendum erat fidem fuisse violatam. Item respondent *Petrocor.* et *Concina*, et fortè meliùs, quòd ideo Pontifex fœminam ream dixerit de fide mentita, non quia voverat in præjudicium sponsalium, sed quia in fraudem ipsorum, nempe ut sponsum eluderet, et deinde nuberet alteri per dispensationem voti, quam jam petebat. Utraque sententia est probabilis. Rectè autem inquit *Concina num.* 10, quòd si Sponsus votum ederet, ut sponsam eluderet, scil. petendo dispensationem post votum, ut alteri nuberet, tunc graviter peccaret, et priora sponsalia deberet implere. Item probabiliùs dicunt *Salm. d. n.* 33. *cum Reb. et Aversa*, quòd etiamsi sine animo eludendi sponsus voverit castitatem, si postea obtineat dispensationem voti, non poterit aliam ducere, quia prior obligatio non omnino extinguitur, sed tantùm suspenditur, donec castitas servatur. Sed non omnino improbabiliter *Bon. n.* 16. *et Sanch. D.* 56. *n.* 8. id negant, quia per votum priora sponsalia omnino solvuntur: unde, cùm

obligatio illa omnino sit extincta, per dispensationem voti non reviviscit; et huic consentit etiam *Conc. l. c.* quamvis addat teneri de honestate Sponsum ducere desponsatam, ut scandala et murmura vitentur.

874. — Dubit. 2. ad quid teneatur vir qui vovit Religionem, Ordines, vel Castitatem, et postea mulierem cognovit sub promissione Matrimonii? Vide dicta *Tom. 2. l. 3. n.* 649. ubi tenuimus *cum Less. Sanch. Lugo, Vasq. Con. etc.* (contra *Laym. Salm. etc.*) quòd si mulier fuerit inscia voti, non obstante voto, ille tenetur ad Matrimonium, sive ejus promissio fuerit vera, sive ficta; et etiamsi mulier fuerit conscia voti, probabiliter tenetur petere dispensationem. Utrùm autem casu quo mulier fuerit inscia voti, possit Sponsus eam ducere sine dispensatione? Negant *Salm. de Rest. c. 3. n. 3. Lugo de Just. Dist. 12. n. 41. et Pont. l. 6. c. 12. n. 8*, quia, cùm de facili possit, tenetur utrique obligationi satisfacere. Sed negant *Tamb. Dic. l. 5. n. 36. et Spor. de Matr. cap. 3. n.* 601; item *Less. Trull. et Candido apud Salm. l. c.* quia tunc cessat, sive omnino suspenditur obligatio voti, cùm revera non possit tunc utrique obligationi satisfieri, et prævaleat (ut diximus) obligatio Matrimonii ineundi. Contracto tamen Matrimonio, eo casu non poterit vir petere debitum; et ideo rectè subdit *Tamb. cum Less.* adeoque dispensationem obtinendam esse, ut etiam petere valeat.

875. — « X. Per *Matrimonium validum* sponsalia dissolvuntur, » saltem quoad eum qui non contraxit matrimonium; quoad eum » verò qui contraxit, non extingui obligationem, si alter expectet, » sed suspendi, et matrimonio isto soluto, teneri ad implenda » sponsalia priora, docet *Pont.* contra *Sanch.* qui vult omnino » dissolvi. Vide *Dian. p. 3. t. 4. R.* 209. »

Quæritur, an per Matrimonium subsequens omnino dissolvantur sponsalia antecedentia? Certum est quòd, durante Matrimonio post sponsalia cum alia contracto, cessat illorum obligatio, ex *c. Si inter, de spons. et c. 1. de spons. duor.* Dubium est an, illo soluto per mortem conjugis, urgeat obligatio priorum sponsalium? *Prima* sententia negat et hanc tenent *Bon. p. 2. n. 1. Laym. c. 2. in fine, Wigandt tr. 16. n. 25. Conc. p. 272. n. 13.* (qui huic inclinat) *Escob. n. 241. cum Bec. Fill. Henr. Rodr. Vill. Machad. ac Sanch. l. 1. D. 48. n. 3. cum Palud. Manuel. Gabr. etc. cum S. Bonav.* qui sic ait: « Jurantem sponsalia, » aliudque ineuntem Matrimonium ampliùs non obligari. » Ratio quia obligatio semel extincta nunquam reviviscit ex *c. Quæris, de Consec. Dist. 4. Secunda* verò sententia mihi absolutè probabilior affirmat, et hanc tenent *Pont. l. 12. c. 13. n. 4. Ronc. p* 138. *q. 6. R. 1. Pal. p. 21. n. 4. cum Conc. Led. Adriano etc. ac Salm. cap. 2. n.* 39. qui, licèt contrariam probabilem vocent, hanc tamen veriorem putant *cum Gonet, Sylvio, Leand. Vega* et aliis. Ratio quia nullo jure probatur, quòd sponsalia per Matrimonium subsequens omnino irritentur: non jure positivo, quia nullibi hoc habetur: non naturali, quia obligatio sponsaliun durante Matri-

monio cum illa persona inito, utique pro illo tunc non obstringit, et ideo suspenditur quidem, sed non extinguitur, prout patet in eo qui post votum Religionis Matrimonium consummaret, hic enim mortuo conjuge teneretur quidem votum adimplere. Nec valet dicere cum *Sanch.* quòd hoc procedat quando vinculum superveniens sit diversæ rationis, non verò si vincula sint ejusdem, ut sunt Matrimonium et sponsalia; nam respondetur, nihil referre quòd obligatio subsequens sit ejusdem vel diversæ rationis, semper ac possit primæ obligationi satisfieri; tantummodo attendenda est conditio vinculi subsequentis: si illud est perpetuum, utique extinguitur prima obligatio; si verò est temporale, illa suspenditur donec impleri possit vinculo cessante, prout si quis venderet equum uni, et deinde venderet et traderet illum alteri, casu quo rediret equus in dominium ipsius, certè tenetur eum tradere primo emptori, ut colligitur ex *l.* 15. *Cod. de Rei vend.*

876. — « XI. Si Sponso *nova superveniat hæreditas*, ita ut illi » Sponsa jam sit inæqualis, non habet ideo jus resiliendi; quia » non est deceptus in conditione Sponsæ, in qua nulla facta est » mutatio. Idem est de sponsa, si ipsi hæreditas nova superveniat; » *Sanch. Con. Regin. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 286. »

Ita cum *Busemb.* sentiunt communissimè *Pal. p.* 28. *n.* 5. *Sanch. l.* 1. *D.* 59. *n.* 7. *Conc. p.* 276. *n.* 23. *Ronc. p.* 139. *q.* 8. *v. Aliqui, et Escob. n.* 306. *cum Gutt.* Sed contradicunt *Hurt. Trull. Leand. et Ochagav. apud eumd. Escob. n.* 304. (qui probabile putat) eò quòd in tali casu jam accedit notabilis rerum mutatio. Juxta autem primam sententiam dicit *Croix n.* 160, quòd si quis contraxerit sponsalia cum una, et postea offeratur ei conjugium cum altera ditiore, non poterit primam relinquere, quia tunc nulla in ea facta est mutatio. Sed si qualitas secundæ Sponsæ esset excedenter melior, ego non auderem Sponsum omnino damnare, si cum illa contrahere vellet; licèt enim in hoc casu non mutetur status Sponsæ, sive sponsalium, tamen (ut communiter dicunt DD.) sponsalia non obligant nisi rebus in eodem statu manentibus: unde sicut non teneretur Sponsus illa exequi cum magno suo damno, ita nec teneri, alicui videri posset, cum amissione magni lucri; talis enim amissio gravi damno æquiparatur ex *l.* 1. *n. C. de Sent. quæ pro eo etc.* juxta *dict. Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 301. Et sic invenio, in Vita S. Joannis à Capistrano *c.* 9 sensisse plures Theologos in hujusmodi casu, quamvis ipse S. Joannes contrariæ fuerit sententiæ, à qua revera abscedere nec unquam ego consulere auderem.

877. — Quæritur pro complemento hujus puncti, an dissensus Parentum sit causa solvendi sponsalia? Affirmant *Menochius apud Croix n.* 101. Et sic etiam sentire debent omnes illi qui dicunt, Trident. *sess.* 24. *c.* 1. jam declarasse quòd hujusmodi Matrimonia sine consensu Parentum celebrata, ab Ecclesia sint prohibita; ita enim dicunt *Petrocor. t.* 4. *p.* 413. *Ronc. p.* 269. *q.* 3. atque *Fagnan. Gonet, Sayr. et Marchant. apud Episc. Muscettula in sua Dissert. de filiis etc. pag.* 10. *n.* 11. qui proinde ex præ-

fato textu (*p.* 224. *n.* 330. *ibid.*) infert dissensum Parentum esse verum impedimentum impediens Matrimonium. Sed communiter id negant ipse *Croix loc. cit. cum Gab. Sanch. l. c. D.* 14. *n.* 2. *Laym. c.* 1. *n.* 14. *Holzm. p.* 167 et 287. cum communi, ut testatur *Elbel. p.* 368. *n.* 9. etiam cum communi, *Spor. n.* 202. *et Boss. c.* 11. *n.* 106. Hi dicunt, quòd sponsalia filiorum ex hoc solo capite, quòd sint inita sine consensu Parentum, nequeant irritari, quia eorum consensus non de necessitate, sed tantùm de honestate à Jure Canonico requiritur. Excipiunt tamen, nisi magnum scandalum ex tali Matrimonio timeatur, eò quòd virtus justitiæ non possit obligare ad actum qui sine peccato impleri nequit; ita *Laym. l. c. v. Enim verò, Nao. c.* 16. *n.* 18. *Holzm. n.* 167 *et* 266. *ac Sanch. l. c. n.* 3. *cum Cord. Gutt. et Lop.* Et hoc addit *Sanch. ib. cum Lop.* valere, etiamsi nulla sit disparitas inter contrahentes. Advertunt tamen ipsi *Sanch. et Holzm.* cautè considerandum esse hoc scandalum; sæpe enim (ut dicunt) minæ, et discordiarum pericula jactantur, quæ postea, teste experientia, ubi nuptiæ contractæ sunt, facilè cessant, et animi conciliantur. Sed redeundo ad quæsitum, ego censeo dicendum cum *Ronc. p.* 140. *q.* 9. *R.* 1. qui citat *Laym. et Gutt.* quòd si pater injustè dissentiat à tali Matrimonio, filius non possit à sponsalibus recedere, et tam ipse quàm pater peccarent, si vellent ea dissolvere. Secus verò, si pater justè contradicat, nempe si Matrimonium vergeret in dedecus Familiæ; tunc enim sponsalia illa non obligant, cùm nemo possit obligari ad exequendam rem injustam. Et idem dicunt *Laym. et Sanch. l. c.* cum aliis communiter, si ex tali Matrimonio magna scandala sint oritura inter propinquos. Posse etiam (addit *Ronc. R.* 2.) filium solvere sponsalia, si pater justè minetur exhæredationem; et ego subdo etiam si injustè, quia omnia sponsalia intelliguntur contrahi (ut diximus *n.* 863.) sub hac conditione, si non accedat talis mutatio, unde grave sit contrahere Matrimonium. Excipe, nisi hæc exhæredatio jam fuerit prævisa, quia tunc contrahens meritò censetur juri suo cessisse.

878. — « Resp. 2. In supradictis causis, quando manisfestæ » sunt, non requiritur auctoritas Judicis ad dissolvenda sponsalia, » alioqui requiritur. Quòd si sponsus, cognito suo jure resiliendi, » nihilominus carnaliter cognoverit sponsam, censetur tacitè suo juri renunciasse, et sponsalia ratificasse, *Laym. c.* 1. » *n.* 23. »

Dub. 1. An ad sponsalia solvenda semper requiratur auctoritas Judicis? Resp. Certum est 1. quòd si sponsalia sint publica, et causa publica ac certa, non requiritur auctoritas Judicis, et idem dicendum, si sponsalia sint occulta, et causa occulta; ita *Sanch. l.* 1. *D.* 69. *n.* 3. *Pont. l.* 12. *c.* 18. *in fin. Nao. c.* 22. *n.* 28. *Holzm. n.* 277. *et Pal. p.* 31. *n.* 1. *cum Sylv. Val. Gutt. et Reb.* Certum est 2. quòd si causa sit dubia jure, vel facto, omnino requiritur auctoritas Judicis; *Sanch. n.* 8. *Holz. et Palud. cum Gutt. l. c.* Quando autem sponsalia sunt publica, et

causa occulta, tunc etiam requiritur auctoritas Judicis; sed non sub culpa gravi, nisi inde grave scandalum timeatur; *Pontius c.* 18. *n.* 8. *Holzm. l. c. Pal. n.* 2. *cum Nav. Lop. et Gutt. ac Sanch. n.* 6. *cum Sylo. An. et Vega.* Si verò causa illa non possit coram Judice probari, nec etiam sub levi auctoritas Judicis exigitur, ut ait *Sanch. n.* 7. *cum Palud. et Henr.* Casu autem quo defectus alterius partis jam probari possit, sed sit occultus, debet pars innocens alteram commonere, et minari quòd manisfestabit defectum, et si ipsa non acquiescit solutioni sponsalium, licitè poterit defectum ad judicium deferre. (*V. Not. VII, pag.* 364.) ut aiunt *Laym. c.* 2. *n.* 12. *Pont. n.* 8. *Sanch. l.* 1. *D.* 70. *n.* 2. *et Pal. n.* 4. *Con. et Reb.*

Dubit. 2. quænam probatio requiratur ad solvenda sponsalia? Distinguendum: Si agitur de probando impedimento, sive dirimente sive impediente, tam in foro interno quàm externo, sufficit unus testis juratus, ex *c. Super eod. de Test. et Attest.*, etiamsi testis ille sit criminosus, et non citatus, sed à parte productus; et etiamsi clam deponat, et sine manisfestatione sui nominis: Ita *Sanchez l.* 1. *D.* 71. *n.* 2. 3 *et* 4. *Holzm. n.* 277. *Vioa q.* 2. *ar.* 9. *n.* 1. *Croix n.* 215 *et* 217. *Pal. p.* 32. *n.* 3. *cum Gutt. et Salm. c.* 2. *num.* 110. *cum Aversa, et Coninc.* Et hoc, etiamsi sponsalia fuerint jurata, ut veriùs tenent *Sanch. n.* 8. *Salm. n.* 111. *cum Coo. Gutt. Trull. Aversa et Gabr. ac Pal. n.* 6. (contra *Palud et Lop. ib. n.* 5.) quia testis oculatus, et juratus, magis probat quàm fama, quæ certè sufficit ad solvenda sponsalia etiam jurata; vide dicenda *n.* 997. *Dub.* 2.

Si verò agitur de probanda alia causa, quæ non sit impedimendum, sed tantùm quæ det alteri jus resiliendi, ut deformitas, fornicatio sponsæ, etc. quoad forum externum requiruntur saltem duo testes fide digni, deponentes sub juramento, ut alii dicunt et communiùs, prout *Sanch. n.* 7. *Pal. n.* 8. *Laym. c.* 2. *n.* 12. *et Salm. n.* 114. *cum Con. Gutt. Trull. et Gabr.* Quia (ut aiunt) in *c. Veniens, et c. In omni, de Testib.* dicitur duos testes requiri, ubi agitur de præjudicio tertii. Verùm sufficere unum testem fide dignum dicunt *Palud. et Aversa, apud Salm. n.* 115. (qui cum *Trull.* horum sententiam probabilem putant), quia durum est compellere virum ad ducendam Sponsam, quam ab aliquo fide digno audit, et prudenter jam suspicari potest fuisse fornicatam. Et revera hæc sententia satis probabilis mihi videtur, loquendo de fornicatione Sponsæ, cùm agatur de vinculo perpetuo matrimonii, et ideo ob talem suspicionem viri prudenter judex timere potest infelicem exitum ex hoc conjugio proventurum. Et huic sententiæ reipsa expressè consentiunt ipsi *Laymann et Pall. ll. cc.* dum aiunt, quòd, stante probabili timore infelicis exitùs, licitè potest vir à sponsalibus recedere. Quoad forum autem internum, conveniunt DD. cum *Sanch. l.* 1. *D.* 73. *num.* 2. *Pal. n.* 8. *Croix n.* 215. *cum Gobat. et Salm. num.* 108. *cum Con. Aversa, et Dic.* sufficere ad solvenda sponsalia unum testem fide dignum, minimè de mendacio suspectum

et testantem de certa scientia ; vel etiam opinionem probabilem de causa sufficienti ad solutionem , ut idem *Sanch. lib.* 1. *D.* 69. *n.* 9. *Croix n.* 217. *et Viva* , *q.* 2. *a.* 9. *n.* 1. Hinc subdunt *Viva* , *et Sanch. cum Lopez ibid.* quòd si vir doctus affirmet causam esse sufficientem, licitè poterit pars innocens resilire.

CAPUT II.

DE MATRIMONIO SECUNDUM SE.

DUBIUM I.

Quid sit, quæ ejus materia, forma, et minister.

879. Quid sit Matrimonium ? Et in quo consistat ejus essentia ? —**880.** Quæ sit Materia Sacramenti Matrimonii ?—**881.** Ob quem finem liceat nubere ?—**882.** Distinguuntur tres fines. Dub. 1. An liceat nubere principaliter in remedium concupiscentiæ ? — **883.** Dub. 2. An ob fines extrinsecos ? — **884.** Quomodo peccent contrahentes in mortali ? — **885.** Quæ requirantur ad contrahendum Matrimonium per Procuratorem ? — **886.** Quid, si qui dedit mandatum sine animo contrahendi , antequam Matrimonium contrahatur , mandatum ratificaverit ? — **887.** Qualis consensus sufficiat ad contrahendum? Quid , si quis fictè contrahit ? An verba sint necessaria ad valorem ?— **888.** An sint necessaria de præcepto ? —**889.** An sufficiat ad contrahendum donatio annuli, vel traductio Sponsæ ?—**890.** An sufficiat consensus conditionatus ?—**891.** Quid, si conditio sit necessaria, aut turpis aut contra substantiam Matrimonii ?—**892.** Quid, si apponatur conditio, si pater consenserit ? Dub. 1. Quid , si pater taceat ? — **893.** Dub. 2. Quid , si pater primò dissentit , et postea consentit ?—**894.** Dub. 3. Quid , si tempore conditionis pater erat mortuus ?—**895.** An impleta conditione requiratur novus consensus ? — **896.** In quo differat conditio à Demonstratione, Causa, Modo , et Die. —**897.** DISSERTATIO de Ministro , et Forma Matrimonii. — **898.** Solvuntur objectiones. —**899.** Illationes ex nostra sententia.

879. — « Respond. Est Sacramentum inter baptizatos, quo » vir et mulier sibi mutuò legitimè corpora sua tradunt ad per» petuam vitæ societatem , usum prolis suscipiendæ , et reme» dium concupiscentiæ. Materia ex qua, et proxima, est mutuus » consensus externis signis expressus , quatenus habet rationem » traditionis. Forma autem est idem consensus , quatenus habet » rationem acceptationis. *Suar. tr.* 3. *d.* 2 *s.* 1. *a.* 1. *Sanch. Vasq.* » Minister non est Sacerdos , sed ipsi contrahentes , quia hi » ponunt materiam et formam. Porro Matrimonium dicitur » ratum , quando contractus est factus , etsi non sit secuta » copula carnalis ; consummatum verò dicitur quando ea » secuta est.»

Matrimonium dicitur à *Matris munere* , ut ait D. Thom. sive *ut Mater fiat* , ut D. August. Ante Christi adventum Matrimo-

nium tantùm habebat vim contractûs, sed à Christo fuit postea evectum ad rationem Sacramenti. De fide autem est Matrimonium esse Sacramentum, ut definivit Tridentinum *sess.* 24. *c.* 1. ex illo Apostoli (*Ad Eph.* 5.) : *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et Ecclesia.* Unde Matrimonium, ut Sacramentum, significat conjunctionem spiritualem inter Christum et Ecclesiam.

In Matrimonio, ut habente rationem tam contractûs, quàm Sacramenti, tria considerantur, nempe ratio contractûs, vinculum perpetuum animorum cum obligatione reddendi debitum, et copula carnalis. Hoc verò tertium, licèt alia duo ad ipsum ordinem dicunt, tamen non est essentialis pars Matrimonii, nam sine copula Matrimonium bene consistere potest. Essentia igitur Matrimonii in ratione Sacramenti consistit in contractu inito per mutuum consensum, quia Sacramentum, cùm contractus perficitur, tum gratiam producit. In ratione verò Matrimonii propriè dicti, ejus essentia consistit in vinculo conjugali, quod nunquam per se solvi potest.

880. — Quæritur, quæ sit Materia, et Forma, et qui Minister Sacramenti Matrimonii? Communis est sententia, Ministros hujus Sacramenti esse ipsos contrahentes, et Formam ipsorum verba consensum exprimentia, ut probabimus in brevi Dissertatione, quam afferemus in fine hujus Dubii ex *n.* 897. Quod verò ad Materiam, magis DD. discrepant: sex sententias enumerat *Sanch. de Matr. l.* 2. 5. septem *Pont. eod. tit. l.* 1. *c.* 7. Duæ tamen sunt plus receptæ. *Prima*, quam tenent *Busemb. ut supra, et Sanch. l. c. n.* 6. *Salm. tr.* 9. *c.* 3. *n.* 63. *Ronc. p.* 143. *q.* 4. *R.* 1. et alii plurimi apud ipsos, dicit: verba Sponsorum, quatenus exprimunt traditionem corporum, sunt Materia; quatenus verò exprimunt acceptationem, sunt Forma. *Secunda* autem sententia, cui magis adhæreo, et quam tradunt *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 2. §. *ante Petroc. t.* 4. *p.* 303. *q.* 2. *Frassen. t.* 12. *p.* 139. *Concl.* 1. *Abelly p.* 200. *q.* 1. *Holzm. t.* 2. *p.* 321. *n.* 316. *Laym. de Matr. c.* 2. *n.* 3. *cum Palud. et P. Soto, ac Pont. lib.* 1. *c.* 7. *cum S. Bonav. Gerson. Vasq. Adrian. Com. et aliis*, dicit Materiam remotam hujus Sacramenti esse corpora contrahentium mutuò tradenda, sive jus mutuum in corpus alterius; Materiam proximam esse ipsam traditionem juris in corpora, factam per verba seu signa consensum exprimentia; Formam verò esse mutuam acceptationem verbis aut signis expressam. De Forma infra loquemur, ut diximus supra. Quòd autem Materia remota sint corpora contrahentium, et proxima sit ipsa mutua corporum traditio, sic probatur. Hoc Sacramentum juxta communem sententiam habet rationem contractûs: sicut igitur in aliis contractibus res sunt materia remota, consensus expressus per verba est forma, et traditio rei est materia proxima contractûs, nempe applicatio formæ ad materiam remotam, ita in Matrimonio, corpora (sive jus in corpora), sunt materia remota: consensus expressus per verba, est forma: ipsa autem

traditio juris in corpora, est materia proxima, quæ fit per applicationem formæ ad materiam remotam, nempe ad jus quod transfertur. Contractus autem Matrimonii ad Sacramenti rationem elevatus id habet speciale, quòd ad hoc, ut transferatur dominium juris in corpora contrahentium, non requiritur realis traditio rei, ut exigitur in aliis contractibus, sed sufficit sola voluntas externè expressa, ut docent S. Ambrosius *de Instit. Virg. c.* 6. ubi : « Non defloratio virginitatis facit conjugium, » sed passio conjugalis. Et S. Joannes Chrysost. Hom. 32. in » Matthæum : Matrimonium non facit coitus, sed voluntas. »

Unde resolves :

881. — « 1. Validè, et licitè contrahi potest cum pacto continentiæ, sine intentione prolis, et remedii concupiscentiæ. » Ratio est, quia non pugnat cum essentia Matrimonii. Et patet » exemplo Beatæ Virginis et Sancti Josephi.

« 2. Non videtur licitum, contrahere tantùm propter voluptatem carnis, vel vanitatem ; quia finis debet esse saltem » honestus. *Nav. c.* 22. *n.* 79. *Sanch. l.* 2. *d.* 29. *q.* 3.

« 3. Licitè contrahitur in remedium concupiscentiæ, nihil » aliunde intendendo, modò proles positivè non impediatur : » hoc enim sub mortali non licet. *Con. d.* 25. *d.* 2. *n.* 16. *Pont.* » *l.* 1. *c.* 21. *Hurt. Perez. d.* 18. *s.* 7. *n.* 6. *ex* 1. *Cor.* 7. Hinc » etiam conjuges possunt abstinere ab usu conjugii, et optare, » ne plures accipiant liberos quàm possint alere, dummodo, » ut dixi, positivè non impediant, nec abortum procurent. » *Perez l. c. Bon. q.* 4. *p.* 1. *n.* 12. *Nav. c.* 16. etc.

« 4. Licitè etiam contrahitur ob fines honestos extrinsecos, » fini intrinseco Sacramenti (qui est mutua animorum conjunctio » et conjugum sanctificatio) non contrarios, v. g. ad pacem inter » regna, vel illustres familias componendam, vel splendorem » familiæ conservandum. Ita contra *Sanch. et Sylo.* docent *Præp.* » *Pont. Gasp. Hurt. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 219. V. *Per dist.* 18. » *s.* 6. *n.* 7. ubi cum *Dian. l. c.* etiam permittit, ob divitias et » nobilitatem.

« 5. Validè, sed illicitè, contrahitur cum intentione negandi » debitum, vitandi prolem, vel etiam non educandi, mœchandi, etc., nisi tamen talis intentio in pactum deducatur, id est, » nisi adjiciatur tanquam conditio obligans ad aliquid contrarium » essentiæ matrimonii. Unde invalidè contrahit, qui vinculum » matrimonii vult tantùm durare per annum, vel reservat sibi » potestatem adulterandi, vel non reddendi debitum debitè exigenti. V. *Perez s.* 6. *etc. ll. cc.* »

882. — Tres fines in Matrimonio considerari possunt, fines intrinseci essentiales, intrinseci accidentales, et fines accidentales extrinseci. Fines *intrinseci essentiales* sunt duo, traditio mutua cum obligatione reddendi debitum, et vinculum indissolubile. Fines *intrinseci accidentales* pariter sunt duo, procreatio prolis,

et remedium concupiscentiæ. Fines autem *accidentales extrinseci* plurimi esse possunt, ut pax concilianda, voluptas captanda, etc. His positis, certum est 1. quòd si quis contraheret, positivè excludendo fines intrinsecos substantiales Matrimonii, nempe animo non reddendi debitum, vel contrahendi ad tempus, non solùm peccaret, sed nullum iniret Matrimonium; ita communiter omnes cum *D. Th. in* 4. *D.* 31. *q.* 1. *a.* 3. Certum est 2. quòd si quis excluderet duos fines intrinsecos accidentales, non solùm validè, sed etiam licitè posset quandoque contrahere, prout si esset senex, et nuberet sine spe procreandi prolem, nec intenderet remedium concupiscentiæ; sufficit enim, ut salventur fines substantiales ut supra; et sic contraxerunt B. Virgo cum S. Joseph, qui utique non intenderunt procreationem prolis, nec remedium concupiscentiæ, et tamen validum quidem et licitum conjugium inierunt, ex *Matth. c.* 1. ubi: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.*

Dubitatur 1. An venialiter peccet, qui nubit principaliter ob remedium concupiscentiæ? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenet *S. Thom. Suppl. q.* 49. *a.* 5. *ad* 2. quem sequuntur *Nav. c.* 22. *n.* 9. *Natal. Alex. a.* 3. *reg.* 3. *Conc. t.* 10. *de Matr. p.* 393. *n.* 5. *Bossius c.* 10. *n.* 263. *cum Sylo. Henr. et Led. ac Sanch. l.* 1. *D.* 29. *n.* 26. Id probant ex auctoritate plurimorum SS. Patrum. Item probant ratione, quia, licèt remedium concupiscentiæ sit etiam finis honestus Matrimonii, finis tamen primarius est procreatio prolis; unde contra rationis ordinem est, ut finis secundarius præ primario eligatur. *Secunda* verò sententia non minùs communis, nec minùs probabilis, negat ullo modo peccare, modò contrahens non excludat finem procreandæ prolis; ita tenent *Pal. p.* 10. *n.* 3. *Ronc. p.* 144. *q.* 2. *R.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 236. *Holz. n.* 180. *Boss. t.* 2. *c.* 7. *n.* 43. *Salm. c.* 3. *n.* 28. *cum Con. et Dic. Pont. l.* 1. *c.* 21. *n.* 4. *cum P. Soto, Gabr. Almain. Coo. etc.*; item *Cajet. Major, Durand. Ricch. Palac. Sa, Med. Philiarch. Angles, Perez, Ugolin. etc. ap. Sanch. l.* 9. *D.* 9. *n.* 3. Et id quod dicunt de Sponsis, idem asserunt de Conjugibus, qui copulam habent principaliter ad concupiscentiam sedandam. Ratio hujus sententiæ est, quia Matrimonium est à Deo institutum non solùm ad prolem procreandam, sed etiam in remedium concupiscentiæ, ut probatur ex Apost. 1. *Cor.* 7. ubi: « Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, et » unaquæque suum virum habeat. » Huic tamen textui respondet S. Th. *l. cit.* sic dicens: « Si aliquis per actum Matrimonii in» tendat vitare fornicationem in Conjuge, non est aliquod pecca» tum, quia hæc est quædam redditio debiti....; sed si intendat » vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua infirmitas; et se» cundùm hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est Matrimo» nium institutum nisi secundùm indulgentiam, quæ est de pec» catis venialibus. » Sed venia tanti Doctoris (cujus sententiis universè obsequi in cæteris ego studui) magis propria videtur interpretatio S. Joannis Chrysostomi, cujus verba mox infra affe-

ram, et quem sunt secuti *Estius, Salmeron, et Cornelius*, nempe quòd illud *propter fornicationem*, non intelligatur de vitanda fornicatione Conjugis, sed propria : Idque videtur patere ex contextu ejusdem Apostoli in dicto *c.* 7. ubi dicitur : « Bonum est » hominem mulierem non tangere ; propter fornicationem autem » unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque suum virum » habeat. » En quomodo Apostolus viris consilium præbet, ut abstineant à tactu mulierum ; si verò ipsi in periculo sint incontinentiæ, ne incidant in fornicationem, remedium non solùm permittit, sed suadet dicendo : *unusquisque suam uxorem habeat*. Et quamvis addat : « Hoc autem dico secundùm indulgentiam, non » secundùm imperium : » Id tamen profert pro iis qui non sunt incontinentes, quibus tantùm permittit nubere, sed suadet à nuptiis abstinere, dum ait : « Dico autem non nuptis et viduis ; bo- » num est illis si sic permaneant, sicut et ego. » Neque hîc *indulgentia* importat permissionem culpæ venialis, veriùs enim (ut ait *Pontius cum Estio, Salmerone, et Cornelio*) indulgere non est veniam dare ad leviter peccandum, sed permittere ut licitum. Cùm autem D. Paulus sermonem revocat ad eos qui sunt in periculo incontinentiæ, non solùm permittit, sed etiam ipsos ad nubendum absolutè hortatur, dicens (*vers.* 9.) : « Quòd si » non se continent, nubant ; melius est enim nubere quàm uri. » To enim *nubant* veriùs hortationem quàm permissionem importat. Id bene confirmatur ab eo quòd dicit Apostolus eodem loco (1. *Cor.* 7. 5.) ubi loquens de Conjugibus scribit : « Nolite » fraudare invicem ; nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis » orationi ; et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos Sa- » tanas propter incontinentiam vestram. » Si licet ergo Conjugibus debitum petere, tantùm ad vitandam incontinentiam, licebit etiam ob eumdem finem Matrimonium inire. Hinc S. Joannes Chrysostomus explicans textum Apostoli, inquit unam ex causis, cur Deus instituerit Matrimonium, esse, ut vitetur incontinentia ; en ejus verba : « Quæ igitur fuit causa conjugii ? Et cur illud da- » tum est divinitus ? Audi Paulum dicentem : » Ad vitandas scortationes quisque suam uxorem habeat, etc. « Ut scortationem » vitemus, ut moderemus concupiscentiam, contenti uxore pro- » pria, hoc nobis affert conjugium, hic ejus fructus, hoc inde lu- » crum est, in hoc quærendæ nuptiæ, ut ad vitam pudicè degen- » dam nos adjuvent. » Ita S. Doctor *Hom.* 9. *t.* 6. *col.* 19. Ad auctoritates SS. Patrum quæ opponuntur, respondet *Auctor Petrocorens. t.* 1. *p.* 142. *v. Sed quia*, quòd ideo Patres Conjuges damnent, quia eos libidinis impetum sequi supponunt. Ad rationem autem contrariæ sententiæ, nempe quòd sit deordinatio eligere finem secundarium præ primario : Respondetur, quòd deordinatio quidem esset, si ordinaretur finis primarius ad secundarium, sed non si ex duobus finibus licitis secundarius præ primario eligatur. Hujusmodi tamen fines intrinseci accidentales vel procreandæ prolis, vel vitandæ incontinentiæ, ut honesti sint, oportet ut referantur ad Deum, si non actualiter, saltem virtualiter et ha-

bitualiter, ut communiter tradunt *Sanch. l.* 8. *D.* 9. *n.* 3. *Pont. l.* 10. *c.* 8. *n.* 2. *et Boss. t.* 2. *c.* 7. *n.* 17. *cum Reg. Vill. Fill.* etc.

883. — Dubit 2. An sit licitum contrahere Matrimonium principaliter ob fines accidentales extrinsecos, nempe ob voluptatem captandam, pacem familiarum conciliandam, et similia? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Pont. l.* 1. *c.* 21. *n.* 13. *Pal. p.* 10. *n.* 3. *et Salm. c.* 3. *n.* 30. *cum Cajet. Con. et Gabr.* ac probabilem putat *Sporer n.* 298. *cum Tamb.* modò non excludatur finis debitus intrinsecus ut supra. Ratio, quia semper ac finis debitus retinetur, non est illicitum nuptias ad fines indifferentes ordinare; tunc enim finis (v. g. voluptatis) non est principalis, sed tantùm impellens ad contrahendum Matrimonium, quo jam cohonestatur voluptas. *Secunda* sententia negat, et hanc tenent *D. Th. in* 4. *D.* 31. *q.* 2. *art.* 3. *Sporer n.* 297. *Tamb. tr.* 4. *c.* 2. §. 3. *n.* 11. *Ronc. p.* 144. *q.* 2. *R.* 2. *in fine, et Sanch. l.* 6. *D.* 11. *n.* 4, citans S. August. et S. Anselm. Ratio, quia non potest esse immune ab aliqua deordinatione, velle ordinare rem sacram ad profanam, et Matrimonium contrahere ob fines alienos ab illis per quos nuptiæ sunt licitæ. Ego puto distinguendum: si finis sit per se honestus, nimirum pax populi, amor inter consanguineos, honoris familiæ conservatio, sanitatis tuendæ, et similia, tunc puto dicendum cum *Busemb. ut supra n.* 4. *Pont. l. c. Con. D.* 25. *dub.* 1. *n.* 14. *et Pal. d. n.* 3. (qui id habent ut certum, contra *Sanch.*) licitè Matrimonium contrahi, quia hæc non est deordinatio, ut mox supra diximus, eligere aliquem ex finibus secundariis honestis præ fine primario, modò iste non excludatur. Secus verò, si finis non sit honestus, nempe si sit voluptatis, vel cupiditatis divitiarum, aut vani honoris, ut tenent *Busemb. n.* 2. *cum Nav. et Sanch. et Vasq. q.* 3. *art.* 2. *n.* 4. cum communi.

884. — « 6. Contrahentes, ut non peccent, debent esse in » gratia, etiam tunc, quando per procuratorem contrahunt: quia » verum Sacramentum suscipiunt, licèt dormiant. Secus est de » procuratore, per quem contrahunt, utì et de Sacerdote copu- » lante; quia nec suscipit, nec administrat Sacramentum, sed » tantùm ut testis assistit. *Card. de Lug. de Sacr. dub.* 8. *s.* 9. » *n.* 155. * (Ita *Salm. cap.* 3. *n.* 89. *cum Sanch. et communi.* » Peccaret autem mandans, si tunc esset in mortali, eodem modo » ac si per se contraheret; *Ronc. p.* 143. *q.* 6. *et Bon. p.* 5. » *n.* 12. *cum Reb. Con. Gutt. etc.* Et peccaret quidem duplici » peccato sacrilegii: primò quia indignè susciperet Sacramen- » tum: secundò, quia indignè ministraret, ut dicemus *n.* 897. *et* » *seq.* Sed hoc ultimum probabiliter non est mortale juxta dicta » *de Sacr. in gen. n.* 32. cùm Sponsi non sint Ministri ad tale » Sacramentum consecrati.) * »

885. — Notandum hîc, quòd, ut Procurator contrahat Matrimonium nomine alterius, plura requiruntur; scil. 1. Speciale mandatum; ad quod autem non requiritur scriptura, sed sufficit si detur oretenus, ut dicunt *Sanch. l.* 2. *D.* 11. *n.* 5 *et* 14. *Salm. c.* 3. *n.* 97. *in fin. et Pal. part.* 9. *n.* 2. *cum Gutt. et Perez.* Nec

requiritur diversitas sexûs, unde bene hoc officium gerere possunt duo mares, vel duæ fœminæ, ut *Sanch. n.* 15. *et Pal. ibid. cum Guttier.* II. Ut mandatum sit de contrahendo cum determinata persona; vide *Salm. l. c.* III. Ut Procurator per se contrahat; non potest enim ipse alium delegare, nisi habeat expressam et specialem à mandante licentiam. Et hæc tria habentur expressè in *c. final. de Procurat. in* 6. IV. Ut mandatum non sit revocatum (nec etiam mentaliter) à mandante, antequam Matrimonium celebretur; *Sanch. n.* 6. *Pal. n.* 2. *et Salm. n.* 98. *cum Pont et Bon.* Et hoc currit, etiamsi revocatio fiat tacitè, nempe si quis mandatum dederit contrahendi cum una, et postea celebret sponsalia cum alia; *Sanch. n.* 10. *et Pal. d. n.* 2. *cum Coo. Con. et Gutt.* V. Ut Procurator ostendat mandatum Parocho et testibus, et coram eis contrahat Matrimonium, juxta formam Tridentini. Non requiritur autem, ut coram eisdem tradatur mandatum Procuratoris ex parte mandantis; *Sanch. n.* 23. *et Salm. n.* 102. *cum Pontio, Bon. etc.* VI. Ut procurator limites mandati non excedat. In hoc tamen advertendum, quòd si conditio sit requisita à mandante, scilicet ut contrahatur cum tali dote, tali tempore, etc., si non servatur conditio, Matrimonium erit nullum; *Sanch. n.* 17. *Ronc. p.* 143. *q.* 6. *et Con. D.* 24. *dub.* 9. *n.* 67. Si verò conditio sit requisita à jure, nempe ut contrahatur præmissis Denunciationibus, obtenta licentia Episcopi, etc., tunc validum erit Matrimonium sine ipsis initum, ut communiter dicunt *Bon. p.* 5. *n.* 9. *Sanch. n.* 18. *Nao. c.* 27. *n.* 78. *et Salm. n.* 101. *cum Pal. Trull. Reg. Diana,* etc. Quia Matrimonium sine illis per se est validum, quamvis illicitum: ergo sic etiam, cùm celebratur per Procuratorem; talis enim forma apponitur ad ritè faciendum actum, sed non ut conditio, sine qua mandatum sit invalidum.

886. — Quæritur hîc, an, si quis dederit mandatum sine animo contrahendi, sed ante celebrationem Matrimonii mandatum ratificavit, tunc validè Matrimonium contrahatur? Negant *Pal. p.* 9 *n.* 2. *et Coninck. D.* 24. *dub.* 9. *n.* 72, quia mandatum illud, deficiente animo contrahendi, fuit nullum, et ideo non potuit solo consensu reconvalidari, sed oportet ut denuo consensu expresso constituatur. Sed affirmant *Sanch. l.* 2. *D.* 11. *num.* 13. *Bonac. part.* 5. *n.* 6. *Ronc. p.* 143. *q.* 6. *et Salm. c.* 3. *n.* 104. *cum Trull.* Ratio, quia procurator ideo validè contrahit, in quantum suis verbis significat voluntatem non jam præteritam, sed præsentem mandantis; sufficit igitur, ut tempore quo contrahit, adsit voluntas mandantis, ut valeat actus. Hæc videtur probabilior, sed primam non censeo improbabilem. In talibus autem nuptiis Parochus interrogare debet procuratorem; *Vis in uxorem Luciam nomine NN?* Et fœminam: *Vis in maritum Franciscum, mediante præsenti suo?* Vide *Salm. n.* 107. Matrimonium autem per epistolam contrahitur, quando unus, v. gr. Sponsus scribit ad Sponsam, se illi tradere in maritum, et ex tunc eam acceptare in uxorem; et Sponsa idem rescribit viro,

et uterque postea epistolas legit coram Parocho et testibus. Sed quando vir scribit fœminæ, se illi in virum tradere, et acceptare illius consensum ex tunc quo illa præstiterit, tunc, licèt fœmina non rescribat, sufficit ut Matrimonium contrahatur, si fœmina coram Parocho et testibus litteras aperiat, et consensum præstet; ita *Sanch. l.* 2. *D.* 12. *n.* 3. *Salm. c.* 3. *n.* 108. *cum Diana, et Vill. ac Pal. p.* 9. *n.* 11. *cum Nav. Mol. Con. Henr. et Gutt.*

« 7. Conjux habet potestatem in alterius corpus, sed non ad » exercendam libidinem generationi adversantem.

887. — « 8. Requiritur consensus de præsenti, verbo, scripto, » aut nutibus expressus. Sufficit tamen exprimere per alium, ut » si parentes pro filiis contrahant, his tacentibus. Vid. *Dian.* » *p.* 3. *t.* 4. *R.* 272. *(*Id quod dictum est de sponsalibus filio-* » *rum, quæ ipsis tacentibus à parentibus contrahuntur (vide ea* » *n.* 838.) *idem dicitur de ipsorum Matrimonio tali modo inito.* » *Vide Salm. c.* 6. *n.* 61. *cum D. Thom. Sanch. Bonac. Con. etc.)** » Sufficit etiam 2. si alterius consensui præcedenti, et non revo- » cato, alterius accedat. Unde si quis coram Parocho non verè » consenserit, satisfacit consentiendo postea. » Vid. *Dian. l. c. R.* 292. *(*Vir autem ficte Matrimonium contrahens tenetur ducere, ut docent Lugo de Just. D.* 12. *n.* 48. *et Croix l.* 6. *part.* 3. *n.* 257. *cum Sanch. lib.* 1. *dub.* 11. *etiamsi adsit disparitas, quæ (ut ait Lugo) rarò excusat. Excipitur tantum* 1. *Si fraus mulieris intercesserit, ut declaravit S. C. Vide P. Zach. ap. Croix l. c. Excipitur* 2. *Si nullum damnum sit puellæ obventurum, ut aiunt Sanch. l. c. n.* 5. *et Croix dicto n.* 258. *cum Palao, et Krimer.)**

Certum est apud omnes (exceptis paucis quos refert *Bossius c.* 3. *n.* 41.) ad contrahendum validè Matrimonium verba non esse necessaria, ut docent *D. Th. in* 4. *D.* 27. *qu.* 1. *art.* 2. *qu.* 2. *ad* 2 *et* 3. *Bellarm. de Matr. c.* 8. *Sanch. lib.* 2. *D.* 31. *num.* 5. *Ronc. p.* 144. *qu.* 1. *et Bossius num.* 44. *cum Panorm. Nav. Coo.* et alii passim. Probatur ex *c.* 23. *de Sponsal.* ubi muti et surdi validè quidem nubunt; et ex *c. un.* §. *Fin. de Despons. impub. in* 6. ubi dicitur ad Matrimonium filiæ sufficere consensum Parentum, si ipsa taceat; item ex *c. Is qui fidem de Sponsal.* ubi olim Sponsalia per copulam in Matrimonium transibant. Ex quibus Canonibus infertur, verba non esse necessaria, cùm ibi sufficiat ad contrahendum consensus signis tantùm expressus, et etiam præsumptus. Clariùs id probatur ex *c. Tuæ fraternitati.* 25. *de Spons.* ubi ad quæsitum: « Utrùm ex solis verbis Matri- » monium contrahatur? *Innocentius III sic respondit*: Matri- » monium in veritate contrahitur per legitimum viri et mulieris » consensum, sed necessaria sunt, quantum ad Ecclesiam, verba » consensum exprimentia de præsenti; nam surdi et muti pos- » sunt contrahere Matrimonium per consensum sine verbis.»

888. — An autem verba sint necessaria de præcepto? Alii affirmant ut *Aversa, Corneio, et Rodrig. apud Salm. c.* 6. *n.* 52. Et probant ex verbis mox supra relatis (in *cit. c. Tuæ fraterni-*

tati) : Sunt necessaria, *quantum ad Ecclesiam, verba, etc.* Et ideo sentiunt peccare graviter Sponsos, qui signis tantùm consensum exprimunt, cùm possint verbis. Alii autem negant verba esse de præcepto : ita *Pontius l. 2. c. 7. n. 14. Pal. p. 7. n. 5. Viva q. 4. ar. 2. n. 1. et Diana, p. 3. tr. 4. R. 248.* Quia (ut aiunt) nullibi patet tale adesse præceptum. Respondent ad præfatum textum, Pontificem ibi minimè intendisse excludere alia signa consensum exprimentia, et dixisse necessaria esse verba *quantum ad Ecclesiam*, non quoad substantiam actûs, sed quoad faciliorem conjugii probationem. Et sic sentit etiam *Glossa ib. v. Verba,* dicens : « Non » contrahitur sine verbis, vel per aliquod aliud, per quod intelli» guntur consentire. » Ac ideo ait *Pontius,* Trident. *sess. 24. c. 1.* nihil aliud requirere nisi quòd *Parochus, viro et muliere interrogatis, et eorum mutuo consensu intellecto, dicat : Ego vos conjungo, etc.* Alii verò probabiliùs dicunt verba requiri, sed tantùm sub culpa veniali; ita *Sanch. l. 2. D. 31. n. 10. Ronc. p. 144. q. 1. R. 2. et Boss. c. 3. n. 48. cum Con. Fill. et Henr.* quia aliàs ageretur contra consuetudinem Ecclesiæ. Sed à tali culpa bene excusaret verecundia, aut alia rationabilis causa.

389. — Certum est, quòd donatio annuli, vel traductio Sponsæ in domum Sponsi de se non sint signa sufficientia ad contrahendum Matrimonium, nisi hæc ex consuetudine loci habeant consensum significare ; ita communiter *Sanch. l. 1. D. 22. n. 1 et 3. Pon. l. 2. c. 11. n. 2. et Salm. c. 6. n. 60.* et alii passim. Sufficiens verò est signum si viro exprimenti consensum fœmina manum porrigat, ut communiter AA. citati. An autem sufficiat, si manum non retrahat à viro manum porrigente? Pariter affirmant *Pon. n. 8. et Viva q. 4. ar. 1. num. 1.* Sed veriùs huic contradicit *Sanch. l. c. n. 6. ex c. 1. de Spons. duor.* ubi sic dicitur : « Fides autem consensus est, quando, etsi non stringit manum, » corde tamen et ore consentit ducere. » Unde non sufficit ad contrahendum, quòd alter manum non retrahat, quando fides datur, sed insuper requiritur ut ille ore consensum exprimat; ita etiam *Glossa v. Stringit.*

390. — « Quær. an sufficiat consensus conditionatus? Res» pondetur 1. Sufficit conditionatus sub conditione de præte» rito, vel præsenti, stante conditione : quia tunc contractus non » suspenditur. * (*Et hoc currit etiam si conditio esset turpis,* » *scilicet :* Te volo, si fornicata fueris; si odio habeas inimicum » meum. *Tunc enim non verificata conditione, Matrimonium est* » *nullum, quia omnino ibi deest consensus.*) *

« Resp. 2. Sufficit sub conditione necessaria de futuro, dum» modo contrahentes non intendant suspendere tantisper consen» sum, v. g. *duco te si cras sol oriatur.* Item sub conditione de » futuro impossibili, v. g. *si cœlum tetigeris,* vel de futuro turpi, » modò non repugnet substantiæ matrimonii, et consensus sit » absolutus, v. g. *si patrem occideris.* Ratio est quia tales condi» tiones habentur pro non adjectis. *Sanch. l. 5. dub. 15. Moll.* » *Fill. Less. l. 2. c. 18. dub. 15. Laym. Bonac.*

« Resp. 3. Non sufficit sub conditione de futuro, quæ sit con-» tra substantiam obligationis matrimonialis, v. g. si prolis gene-» rationem impedire velis maleficio, vel victum comparare adul-» terio. Patet ex *c. fin. de cond.* V. *Sanch. l.* 5. *d.* 10. *Con. d.* 29. » *dub.* 3. *Fill.* etc. »

391. —Si igitur conditio de futuro est necessaria, nempe *si pater tuus morietur; si cras sol occidet, etc.* de se non suspendit Matrimonium, ut communiter dicunt *S. Th. in* 4. *D.* 29. *qu.* 2. *art.* 3. *q.* 3. *Ronc. p.* 145. *q.* 4. *R.* 1. *Holzm. n.* 341. *et Salm. c.* 7. *n.* 9 *et* 10. cum aliis. Dicitur *de se,* nam si contrahens sic dicens intendat velle expectare tempus talis conditionis, tunc Matrimonium suspenditur usque ad illius eventum; *Ronc. et Holzm. l. c. et Salm. n.* 12. *et Conc. p.* 207. *n.* 30. Si verò conditio esset turpis, tunc distinguendum : Si illa sit contra substantiam Matrimonii, nempe contra bonum Sacramenti, fidei, vel prolis, tunc utique nullum reddit Matrimonium. Secus verò si conditio esset alio modo turpis (vel si esset impossibilis); hæc enim, licèt in aliis contractibus nullum contractum redderet, saltem ante impletionem ipsius, ut dicunt *Holzm. num.* 444. *et Viva q.* 4. *ar.* 6. *n.* 5. *ex Institut.* §. 11. *de Inu. stipul.* tamen in Matrimonio habetur pro non adjecta; ita expressum est in *c. finali de Condit. appos. etc.* ubi : « Si conditiones contra substantiam conjugii inserantur, » putà si alter dicat alteri : » Contraho tecum, si generationem prolis evites : vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiorem; aut si pro quæstu adulterandum te tradas; « Matri-» monialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret ef-» fectu. Licèt aliæ conditiones appositæ in Matrimonio, si turpes » aut impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non » adjectis haberi. » Ratio est, quia, quando conditio est turpis, vel impossibilis, tunc præsumit Ecclesia adesse absolutum consensum contrahentium. Unde bene advertunt *Pont. l.* 3. *c.* 4. *n.* 9. *Boss. c.* 10. *n.* 123. *Salm. c.* 7. *n.* 2. *et Viva q.* 4. *art.* 6. *n.* 5. quòd si partes nollent verè contrahere, nisi verificatis his conditionibus, tunc Matrimonium esset quidem invalidum. In dubio tamen præsumendum est illas appositas esse joco, et non animo suspendendi consensum, ut aiunt *Sanchez lib.* 5. *D.* 3. *n.* 15. *Pont. d. n.* 9. *Ronc. p.* 145. *q.* 5. *R.* 2. *Holzm. et Viva l. c.* ex *c. fin. de Sent. etc.* ubi in dubio semper judicandum pro valore Matrimonii.

392. — Quær. autem hîc, quid dicendum, cùm Matrimonium celebratur sub conditione, si *pater meus consenserit?* Resp. si conditio sit de præsenti, vel præterito, stante consensu Patris, jam valet Matrimonium, etiamsi contrahentes illum ignorent. Quando verò conditio est de futuro, tunc omnino suspenditur Matrimonium usque ad eventum conditionis; hæc certa sunt apud omnes, vide *Sanch. lib.* 5. *D.* 7. *n.* 3. *et Pont. lib.* 3. *c.* 13. *num.* 23. Sed

Dubit. 1. Quid dicendum, si pater taceat ? Respondetur, tunc pensandæ sunt circumstantiæ; nam si conjectura sit talis quòd pater taceat quia dissentit, putà si pater taceat ne fortè domino

vel amico displiceat; tunc taciturnitas habenda est pro dissensu; secus si conjectura sit, quòd ideo taceat quia sibi placet; ita *Sanch. l. c. n.* 11. *et Conc. p.* 210. *n.* 34. In dubio autem de consensu vel dissensu patris, standum est intentioni contrahentium an ipsi contenti fuerint, vel ne, quòd pater positivè non contradicat, ut ait *Bonac. q.* 2. *p.* 10. *n.* 20. Sed quid si dubium sit de hac intentione nubentium? *Angel. Led. et Dicast. ap. Salm. c.* 7. *n.* 58. dicunt tunc requiri positivum consensum patris et meritò id probabile *Salm.* putant, quia conditio debet impleri in specifica forma, ex *l. Qui hæredi.* §. 1. *et l. Mœvius, ff. de condit. et demonst.* At communiùs, et etiam probabiliter aiunt *Ronc. p.* 147. *q.* 7. *R.* 1. *Bon. l. c. Viva q.* 4. *ar.* 6. *n.* 7. cum communi, ut asserit, *Spor. n.* 326. *Sanch. l.* 5. *D.* 7. *n.* 12. *cum Adr. Præp. Vas. Lop. etc. ac Salm. n.* 59. *cum Henr. Sylvest. Corneio, Leand. etc.* hujusmodi taciturnitatem habendam pro consensu, quia talis conditio, *si pater consentiet*, juxta communem sensum intelligitur, si positivè non dissentiet. Idque tantò magis locum habebit, si pater moriatur antequam dissentiat, ut rectè inquit *Viva loc. c.* contra *Pont. l.* 4. *c.* 17. *n.* 15. Bene autem advertit *Ronc. l. c. Reg. in prax.* 2. quòd Parochi sine urgentissima causa nunquam admittere debent hæc Matrimonia conditionalia, propter plura inconvenientia et difficultates, quæ deinde occurrere possunt contra ipsorum validitatem.

893. — Dubit. 2. Quid si pater certior factus primò dissentit, et postea consentit, an tunc censeatur impleta conditio? Negant *Sanch. l.* 5. *D.* 7. *n.* 9. *Pont. l.* 4. *c.* 17. *n.* 15. *Ronc. p.* 146. *q.* 7. *R.* 1. *et Salm. c.* 7. *n.* 57. *cum Soto, Con. Per. Dic. etc.* quia, posito dissensu patris, jam deficit conditio apposita pro Matrimonio, et ideo possunt contrahentes ab eo recedere, etiamsi pater postea consentiat: obligatio enim semel extincta ampliùs non reviviscit. Oppositum verò tenent *Sylvest. Lopez, Tab. apud Sanchez num.* 9, quia (ut aiunt) tunc contrahentes adhuc perseverant in eodem proposito et animo se obligandi. Hæc ratio, per se loquendo, mihi non probatur; sed valde probabilis videtur hæc secunda sententia, si pater post breve intervallum consenserit, ut dicunt *Palaus p.* 11. §. 2. *num.* 7. *Navarr. c.* 22. *n.* 61. *et Viva q.* 4. *ar.* 6. *n.* 7. *cum Hurt. et Con.* Ex communi enim intelligentia verba talis conditionis morali modo accipiuntur, id est si pater acquiescat intra aliquod breve tempus juxta arbitrium prudentium. Sicut è converso Matrimonium probabilius dicendum est invalidum, si pater post consensum mox dissentit: ut *Viva. l. c. et Conc. p.* 210. *n.* 34. Et huic sententiæ adhæret *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 86, rectè dicens quòd tum sponsalia dissolvantur, cùm pater ita firmiter dissentit, ut nulla sit spes fore, ut intra breve tempus consentiat.

894. — Dubit. 3. Quid si tempore conditionis positæ de consensu patris, pater erat jam vita functus? Respondetur: Si contrahentes jam conscii erant de morte patris, tunc conditio illa habetur ut non adjecta, tanquam impossibilis; ita communiter

Pal. p. 11. §. 2. *n.* 9. *Salm. c.* 7. *n.* 59. *cum Henr. Bonac. p.* 10. *n.* 20. *cum Con. Gutt. et Fill. ac Sanch. l.* 5. *D.* 7. *n.* 19. *cum Nav. Sylv. Lop. Led. et Præp.* Majus dubium est, si tunc inscii erant, an valeat Matrimonium? Negant *Nav. c.* 22. *n.* 64. *ac Sylv. Præp.* et alii *ap. Sanch.* quia conditio consensûs, quæ possibilis reputabatur, non potest ampliùs verificari. Sed probabiliùs *Sanch. n.* 19 *Pal. l. c. cum Con. et Salm. d.* 59. *cum Henr.* affirmant; quia conditio illa intelligitur apposita, ne contra voluntatem patris Matrimonium fieret; quæ ratio, patre defuncto, jam cessat.

An autem valeat contractus Matrimonii aut sponsalium inter impeditos aliquo impedimento dirimente, initus sub conditione: *Si papa dispensaverit?* Vide super hoc dicta *T.* 2. *l.* 3. *n.* 650. et hoc *l.* 6. *n.* 859.

« Resp. 4. Consensus sub conditione honesta de futuro est » contractus sponsalium tantùm, et non Matrimonii, quia hic » debet esse de præsenti. Ob quam rationem non incipiet validari » Matrimonium sine novo consensu, postquam conditio impleta » fuerit, ut docet *S. Th.* cum aliis apud *Sanch.* etsi *Fill. Laym.* » et alii quidam putent contrarium esse probabile, eò quòd con- » tractus celebratus sub conditione honesta futura, hac impleta » purificetur. Quod concedit *Bon. q.* 2. *p.* 10. *num.* 20. si contra- » hentes in eodem consensu manserint, saltem virtualiter. »

895. — Quær. an, impleta conditione in Matrimonio, requiratur novus consensus? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Suar. de Rel. l.* 7. *c.* 12. *n.* 18. *Conc. p.* 208. *n.* 28. *Pont. l.* 3. *c.* 14. *n.* 5. *cum Soto, Val. Cov. et Led.* item *Trull. Villal. Con. etc. apud Salm. c.* 7. *n.* 66. qui cum *Sanch.* probabilem vocant. Et huic videtur favere *D. Th. Suppl. q.* 47. *a.* 5. ubi ait: « Aut » (*conditio*) est contingens, ut datio pecuniæ, vel acceptatio » parentum, et tunc idem est judicium de tali consensu, sicut » de consensu, qui fit per verba de futuro, unde non facit Ma- » trimonium. » Ratio 1. est, quia, cùm Matrimonium non solùm sit contractus, sed etiam Sacramentum, non potest pendere à futura conditione, nam omnia Sacramenta statim aut valida, aut nulla esse debent. Ratio 2. quia, licèt in aliis contractibus possit transferri dominium ad tempus, in Matrimonio tamen dominium corporum debet tradi in perpetuum; et ideo oportet, quòd impleta conditione novus apponatur consensus. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Laym. c.* 7. *n.* 2. *Bon. p.* 10. *n.* 20. *Pal. p.* 11. §. 2. *num.* 5. *Nav. c.* 22. *n.* 63. *Ronc. p.* 147. *q.* 7. *R.* 2. *Sanch. l.* 5. *D.* 8. *num.* 5. *cum Palud. P. Soto, et Henr. ac Salmantic. c.* 7. *numer.* 67. *cum Con. Perez, Dicastill. Avers. Gabr. Reb. et Corn.* Ratio, quia Matrimonium, esto sit etiam Sacramentum, habet tamen rationem contractûs; omnes autem contractus, impleta conditione, sine novo consensu perficiuntur ex *l. Hæc venditio.* 7. *ff. de Contrahenda emption.* Et sic respondetur 1. rationi. Respondetur ad 2. quòd dominium non tradatur pendente conditione, sed ea verificata; tunc enim, cùm consensus

præcedens virtualiter perseveret, Matrimonium de conditionato fit absolutum. Nec revera huic sententiæ contradicit *D. Th.* dum S. Doctor *l. c.* tantùm loquitur independenter ab implemento conditionis, et ideo meritò dicit quòd pendente conditione non possit illud dici verum Matrimonium, sed quòd interim æquiparetur sponsalibus, ita ut non liceat nuptias inire cum alio. Utraque sententia est probabilis, at hæc secunda videtur probabilior. Cæterùm rectè dicunt *Viva q. 4. art. 6. n. 4. et Croix l. 6. p. 3. n. 762.* consultius esse eo casu iterum contrahi Matrimonium.

Quid si inter sponsos sit impedimentum contrahendi, et ipsi spoponderint sub conditione, *si cessabit impedimentum?* Sentiunt pariter *Sanch. de Matr. l. 5. D. 8. n. 10. et Croix l. 6. p. 3. n. 85. cum Ang. Coo. et Krimo*, nec requiri novum consensum, si impedimentum cesset. Attamen *Victoria ap. eumd. Croix* censet requiri; hocque mihi videtur probabilius, dum consensus, tempore impedimenti præstitus, non videtur satis validus; et sic refert *P. Zacharia ap. Croix l. c.* in simili casu S. C. declarasse.

896. — Notandum hîc, quòd differat conditio à demonstratione, causa, modo, die; quia *demonstratio* sive *causa* adjecta (putà, si quis dicat: *Duco te, quæ es virgo*, vel *quia es virgo*) non vitiat, nec suspendit Matrimonium (esto causa sit falsa, aut turpis, etiam contra substantiam Matrimonii, ut *Sanch. l. 5. D. 19. n. 2.*) Nam, licèt ille non contraheret, si sciret eam non esse virginem, præbet tamen tunc absolutè consensum, qui non impeditur, nisi ab errore circa substantiam, sive circa conditiones substantiales Matrimonii; sed vide *n.* 1012. Neque suspendit *modus*, si dicatur v. g. *duco te, ut mihi inserviás.* Ita *Salm. c. 7. n. 5.* et *Viva q. 4. ar. 6. n. 2.* Etiamsi modus sit de re turpi, aut impossibili: *Duco te, ut occidas*, etc. Ratio, quia consensus non pendet à modo, sicut pendet à conditione. Et etiamsi (ait *Viva cum Pal.*) modus sit contra substantiam Matrimonii, scil. *Duco te, ut adulterium facias*, etc. Sed probabiliùs contradicunt huic *Salm. n. 7. cum Sanch.* quia non videtur habere animum contrahendi, qui intentionem habet contractui oppositam.

Utrùm *dies* appositus suspendat contractum, putà, si dicatur: *Duco te post tres dies?* Negat *Sanch. ib. n. 11.* Sed probabiliùs affirmat *Viva* cum *Con. Hurt. Perez* et *Salm. n. 3*, quia contrahens tunc non intendit ponere perfectum consensum, nisi post tertium diem.

DISSERTATIO

De Ministro, et Forma Sacramenti Matrimonii.

897. — Alii dicunt Ministrum Matrimonii esse Sacerdotem assistentem, et Formam ipsius verba: *Ego vos in Matrimonium conjungo, etc.* Ita *Canus de Locis Theol. l. 8. c. 8 Juenin Instit.*

Theol. de Matr. q. 2. *c.* 2. *Conc. t.* 10. *p.* 191. *n.* 5. *Tournel. t.* 11. *p.* 58. Idque probabile putant *Estius l.* 4. *D.* 26. §. 10. et *Habert de Matr. c.* 4. citans pro hac sententia *Tolet. l.* 7. *de Matrim.* sed non bene; *Toletus* enim *ibi c.* 2. expressè dicit Formam Sacramenti Matrimonii esse consensum contrahentium : si igitur consensus nubentium sit forma, ipsi necessariò sunt Ministri; nam (ut rectè aiunt *Bellarm. de Matr. c.* 7. *et Frassen q.* 3. *ar.* 3.) qui in Sacramento Formam applicat materiæ, ille utique est Sacramenti Minister. Momenta autem hujus primæ sententiæ afferentur infra in objectionibus quibus respondebimus. *Secunda* verò sententia communis, quæ videtur moraliter certa, dicit ipsos contrahentes esse Ministros hujus Sacramenti, et formam esse verba, quibus ipsi consensum exprimunt; ita Bellarminus, qui vocat sententiam nostram communem in Scholis, (ut fatetur etiam ipse *Canus*) et contrariam, novam ac falsam, *Gonet, Man. de Matr. c.* 7. *Frassen eod. tit. q.* 3. *ar.* 1. *Cabas. Tom.* 1. *l.* 3. *c.* 18. *n.* 1. cum communi omnium Theologorum, *Laym. c.* 2. *n.* 2. *Abelly p.* 200. *q.* 1. *et* 2. *Wigandt tr.* 16. *n.* 10. *Holzm. p.* 322 *et* 330. *Barbos. Alleg.* 32. *n.* 169. *Suar. de Sacram. q.* 64. *D.* 10. *Sect.* 1. *Bon. p.* 4. *num.* 5. *cum Con. Reb. Gutt. Fill. Reg. Rodr. etc. comm. Pontius l.* 1. *c.* 8. *n.* 3. *cum Vas. et Led.* Summ. P. Bened. XIV, *de Synodo l.* 8. *c.* 12. *cum Gotti, Raynaud. etc. de Laurœa,* Card. Bellarm. Controv. t. 3. de Sacr. Matrim. c. 7 et 8. ubi vocat falsam sententiam Cani, et nostram communem, *Fagnan. t.* 4. *in cap. Quod nob. de Clandest. desp. n.* 51, ubi ait opinionem contrariam esse periculosam in Fide, *Sanch. l.* 2. *D.* 6. *cum Lop. Vega, Henr. et Manuel,* qui vocant oppositam temerariam, *Merbes. de Matr. q.* 6. qui testatur omnes Theologos asserere opinionem *Cani* nunquam fuisse probabilem, refertque *Vasq. et Led.* asserere eam non posse defendi sine nota, et *Sotum, ac Vioand.* vocare temerariam. Nostram sententiam tenent quoque expressè *D. Th. in* 4. *D.* 26. *q.* 2. *art.* 1. *ad* 1. *et Dist.* 28. *q.* 1. *art.* 3. (cujus verba referemus in resp. ad 1. Object.) *et Scotus in* 4. *D.* 26. *q.* 4. *n.* 14.

Prob. 1. quia Trident. *Sess.* 24. *c.* 1. declaravit olim omnia conjugia clandestina, scil. sine assistentia Parochi celebrata, esse vera et rata, idque negantem de anathemate damnavit. Matrimonia autem fidelium non possunt dici rata, nisi sint Sacramenta, ut mox infra probabitur. Si ergo Matrimonia clandestina olim fuerunt rata, ac propterea Sacramenta, dicendum quòd non Parochus sit Minister, sed ipsi contrahentes. Quòd autem matrimonia ideo sint rata, quia sint Sacramenta, probatur ex D. Augustino *lib. de Bono conjug. c.* 24. ubi : « Bonum nuptiarum per » omnes gentes in causa generandi est; quod autem ad populum » Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti. » *Item. c.* 8. « Sed in nostrarum nuptiis plus valet sanctitas Sacramenti, quàm » fœcunditas uteri » Et inde nascitur (ut dicit *c.* 7.) vinculum indissolubile : sine enim Sacramenti ratione, fidelium nuptiæ tantam firmitatem non haberent. « Quod nequaquam puto tan-

» tum valere potuisse, nisi quoddam Sacramentum adhiberetur. » Nec tamen nisi in civitate Dei nostri ejus talis est causa cum » uxore, scilicet indissolubilitatis Sacramenti. » *Et clariùs probatur ex c.* Quarto, de Divort. *ubi Innoc. III sic ait* : « Etsi » Matrimonium infidelium verum existat, non tamen est ratum. » Inter fideles autem verum et ratum existit, quia Sacramentum » fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed » ratum efficit conjugii Sacramentum (nota), ut ipsum in » conjugibus illo durante perduret. » Ergo, si ante concilium matrimonium fidelium sine Parocho initum erat Sacramentum, necessariò dicendum tunc sponsos Ministros tantùm de illo fuisse. Nec dicas illud *conjugii Sacramentum* non intelligi de Sacramento Matrimonii, sed de ejus vinculo, utpote symbolicè significante conjunctionem Christi cum Ecclesia, adeo ut Matrimonia per solum Baptismum (dictum *Sacrament. Fidei*) evadant rata, cùm infideles convertuntur ad Fidem, esto non fiant Sacramenta. Nam respondetur non esse verum quòd Matrimonia infidelium per solum Baptismum fiant rata, id est omnimode indissolubilia; licèt enim conjugia infidelium natura sua etiam indissolubilia sint, tamen, accedente aliqua urgenti causa, adhuc post conversionem ad Fidem aliquando solvi possunt (modò non fuerint consummata post conversionem) prout refert *Cardenas in Prop. Innoc. XI. Diss.* 2. *num.* 550. Urb. VIII declarasse die 20 Octob. an. 1626, et rursus 7 Sept. 1627, his verbis : « Nos » attendentes hujusmodi infidelium Matrimonia non ita censeri, » quia suadente necessitate solvi possunt. » Et S. P. Bened. XIV. *de Synodo l.* 13. *c.* 21. *n.* 3, refert Sanctum Pium V et Greg. XIII solvisse post conversionem ad Fidem quædam Matrimonia in infidelitate contracta. Si ergo Matrimonia clandestina fidelium ante Concilium, id est sine assistentia Parochi celebrata, ideo fuerint rata, quia Sacramenta, ergo non Parochus, sed ipsi contrahentes sunt hujus Sacramenti Ministri.

Prob. 2. ex Florentino, ubi : « Septimum est Sacramentum » Matrimonii, ut quod est signum conjunctionis Christi et Ec» clesiæ secundùm Apostolum. Causa efficiens Matrimonii regu» lariter est mutuus consensus per verba de præsenti expressus. » Si igitur contrahentes per consensum verbis expressum sunt causa efficiens Matrimonii, ipsi ergo sunt Ministri, non solùm contractûs (ut aliqui perperam explicant), sed etiam Sacramenti; nam Concilium suscipit explicandum non quidem contractum, sed Sacramentum, dicens : *Septimum est Sacramentum Matrimonii.*

Prob. 3. ex eodem Trident. *d. Sess.* 24. *c.* 1. ubi in clausula irritante Matrimonium dicitur : « Qui aliter quàm præsente » Parocho..., contrahere attentabunt..., inhabiles reddit, et » hujusmodi contractus nullos esse decernit. » Non dicitur, qui aliter quàm præsente Parocho, et verba proferente, sed tantùm *Qui aliter quàm præsente Parocho*, si igitur non irritatur Matrimonium tacente Parocho, sed tantùm absente, ergo verba

Parochi non sunt de essentia Matrimonii, et consequenter ipse non est ejus Minister. Sed dices ex hoc inferri quidem, quòd absente Parocho Matrimonium sit nullum, etiam quoad contractum, sed non deduci quòd præsente Parocho et tacente, validus sit non solùm contractus, sed etiam Sacramentum. At respondetur, quòd ratio Sacramenti non distinguatur à ratione contractûs, dum communiter dicunt Theologi contractum Matrimonii fuisse à Christo evectum ad rationem Sacramenti. Et quòd nostram sententiam tenuerint Patres Concilii, censendum est ex eo quòd communiter Theologi (quorum judicium debet credi Patres Concilii sectatos fuisse) ante Concilium asserebant, Ministros Sacramenti Matrimonii esse ipsos contrahentes, ut testantur *Bellarm. d. c.* 7. *et Pont. l. c. n.* 7, atque fatetur ipse *Canus*, asserens (ut diximus) hanc sententiam esse communem Scholarum; et *Dom. Sotus in* 4. *D.* 26. *qu.* 2. *art.* 3. scripsit nullum suo tempore ausum fuisse oppositum scribere: et licèt *Canus* citet pro se *Guilielmum Parisiensem*, tamen *Bellarm.* et *Petroc.*, explicant illam nuptiarum benedictionem, quam requirit *Guilielmus*, esse conditionem, non tamen formam Sacramentum Matrimonii constituentem. Item *Bellarm.* ait alios AA. quos affert *Canus*, non loqui de benedictione, quam dat Sacerdos, dum assistit, et dicit: *Ego vos conjungo*, *etc.* sed de benedictione quam dat Sacerdos in Missa, de qua loqui ait idem *Bellarminus* pariter Pontifices à *Cano* adductos, et quæ (ut patet) non potest esse forma Sacramenti, cùm ibi nulla sint verba, quæ forma Sacramenti videantur.

Prob. 4. ex eodem Trident. ex eo quòd Concilium, dum nuptiæ incuntur, imponit Parocho, ut dicat: Ego vos in matrimonium conjungo, etc, ac deinde subjungit, vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum. Si autem Concilium reputasset Parochum esse Matrimonii Ministrum, quomodo ei potuisset præscribere pro forma quæcumque verba quæ sunt juxta ritum receptum uniuscujusque Provinciæ. Hoc argumentum Cardinali Pallavicino (*Istor. del Concil. l.* 23. *c.* 14.) visum est evidens ad probandum, quòd non Sacerdos, sed Sponsi Nuptiarum Ministri sint.

Probatur 5. Bened. XIV in laudato opere *de Syn. l.* 8. *c.* 13. *n.* 8., sic ratiocinatur: In locis ubi Tridentinum promulgatum est, non rarò contingit, aliquos Matrimonium contrahere testibus fortuitò astantibus, et Parocho reluctante, quin ipse verbum ullum proferat. Hujusmodi conjugium in sententia Cani esset validum in ratione contractûs, sed non Sacramentum, ob Sacerdotalis benedictionis defectum. Si Ecclesia sententiam Cani haberet pro vera (imò addo si haberet tantùm pro probabili) deberet Ecclesia contrahentes compellere, aut saltem hortari ad suum contractum renovandum coram eodem Parocho, ut ejus verbis fiat Sacramentum, ne ejus gratia illi perpetuò carerent. Deinde subdit, quòd ob eamdem rationem Ecclesia curare deberet instaurari clandestina conjugia inita in locis, ubi Trid.

Decretum non est receptum. Sed cùm in neutro casu renovationem ab Ecclesia urgeri videamus, conjiciendum quòd uterque contractus, licèt Sacerdotis benedictione careat, ab Ecclesia pro Sacramento habeatur. Respondere possunt Adversarii, ideo Ecclesiam non curare de prædictis conjugiis instaurandis, quia contractus Matrimonii semel validè initus nequit deinceps effici Sacramentum, ut tenent *Vasquez Durand. Pont.* et alii. Sed respondet Benedictus *l. c.* quòd longè communior sit sententia aliorum DD. quos sequitur *Sanch. de Matr. l.* 2. *disp.* 9. quæ docet bene posse Matrimonium, antea validum in sola ratione contractûs, denique renovari, et assequi virtutem Sacramenti. Unde difficultas proposita non solvitur; in hoc enim dubio Ecclesia non negligeret urgere fideles, ut in illis casibus conjugia renovarent, ne carerent saltem spe consequendi gratiam, quam juxta communiorem sententiam ipsi ex iteratione contractûs obtinerent. His tamen non obstantibus, laudatus Benedictus ait, sententiam Cani, tot Doctorum suffragiis communitam esse probabilem, cuique liberum eam amplecti, absque ulla erroris nota. Adde praxim Ecclesiæ in reconvalidandis Conjugiis jam coram Parocho et testibus priùs initis, sed invalidè propter occultum impedimentum, in quibus S. Pœnitentiaria ex oraculo S. Pii V, dispensando minimè requirit, imò expressè dicit illa reconvalidanda secretò, sine assistentia Parochi et testium; et sic communiter docent paucos *Nav. Alex. Tourn. Habert* et idem *Bened. XIV.* cum *Van Espen*, *Pontas* et pluribus Declarationibus S. C. et Decisionibus Rotæ Rom., et aliis AA. innumeris; vide dicenda *n.* 1110. His positis valde miror, quòd laudatus Benedictus postquam contenderit rationibus tam urgentibus contra sententiam Cani, illam *n.* 4. appellet probabilem, quamvis non intrinsecè, sed tantùm extrinsecè eam probabilem censere videatur, eò quòd (ut ait) est ipsa *Doctorum suffragiis communita.* Verumtamen magis oportet attendere ea, quæ scribit Benedictus in Decretali sive Epistola ad Archiepiscopum Goanum, quæ incipit, *Paucis abhinc hebdomadis* (V. in *Bullar. Vol.* 12. *p.* 386. *edit. Mechl.*) ubi scribit ut Pontifex, quàm ea quæ profert ut Doctor privatus in præfato opere de *Synodo;* in prædicta enim Decretali expressè docet Ministros Sacramenti Matrimonii esse ipsos Contrahentes, non verò Sacerdotem, dum ait quòd « materia sit mutua corporum traditio, verbis ac nutibus assensum exprimentibus, et mutua corporum acceptatio » forma. »

898. — Objiciunt I. Solos Sacerdotes esse legitimos Sacramentorum Ministros, ex illo Apostoli (1. Cor. 4.) « Sic nos » existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei. » Et ideo dicunt statutam esse formam, ut habetur ex Rituali, quam Parochus super nubentes proferre debet, dicens : *Ego conjungo vos in Matrimonium.* Ideoque addunt, aliquos SS. Patres (quos refert *Bellar. c.* 8.) dixisse, quòd Matrimonia per Sacerdotes sanctificentur. Sed respondetur cum

S. Th. Dist. 26. *q.* 2. qui sic docet ;« Verba, quibus consensus » matrimonialis exprimitur, sunt forma hujus Sacramenti, non » autem benedictio Sacerdotis, quæ est quoddam Sacramentale. » *Sacramentale,* id est quædam solemnis cæremonia, quæ ex præcepto Ecclesiæ requiritur. Et hoc est, quod SS. Patres intelligere volunt. Id clariùs patet ex eodem Trid. *cit. c.* 6. *sess.* 14. ubi non dicitur, quòd Sacerdos absolutè proferre debeat formulam prædictam ,*ego conjungo* etc., sed quòd *vel eam dicat, vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum.* Formula verò illa alium sensum non præ se fert quàm si Sacerdos diceret (ut dicunt *Frassen, et Sanch.*) *: Ego approbo, et benedico nuptias vestras in faciem Ecclesiæ.* Verum autem non est, quòd omnia Sacramenta non per alios quàm per Sacerdotes minitranda sint, cùm laïci etiam quandoque sint legitimi Ministri Sacramenti Baptismi ; Christus enim constituit Ministros Sacramentorum, juxta uniuscujusque Sacramenti naturam ; et quia contractuum natura est, ut per solum consensum nubentium ineantur, ideo in Matrimonio, quod consistit in contractu ad Sacramentum elevato, non alios Ministros Christus constituit, quàm ipsos nubentes, qui per eorum consensum formam Sacramenti ministrarent.

Objiciunt II. Concil. Coloniense an. 1536. ubi *p.* 7. *c.* 4. sic habetur : « Quod Sacramentum (*scilicet Matrimonii*) si quis » sicut decet acceperit, accedente Sacerdotali precatione, con» fert donum Spiritûs, quo vir diligat uxorem, sicut Christus » dilexit Ecclesiam. » Ex quo inferunt, quòd si per benedictionem Sacerdotis donum Spiritûs confertur ; ergo per illam conficitur Sacramentum. Sed rectè respondent *Frassen*, et *Bellarm. ll. cc.* quòd ex verbis istius Concilii potiùs deducitur oppositum ; nam illa ex suo sensu non significant, quòd per precationem Sacerdotalem conficiatur Sacramentum, sed potiùs quòd, Sacramento jam confecto, precatio illa accedat, qua donum conferatur Spiritûs sancti, preces Sacerdotis exaudientis. Tantò magis quòd Enchiridion, ejusdem Concilii nomine deinde vulgatum, expressè dixit, « Verba conjugum, quibus ipsi mutuò » dant sibi fidem, esse verbum (*id est formam*) quo fit Sacra» mentum. »

Objicit III. *Canus* testimonium Evaristi Papæ in *c. Aliter Caus.* 30. *quæst.* 5. ubi dicuntur Matrimonia contracta sine benedictione Sacerdotis præsumi adulteria vel fornicationes potiùs, quàm legitima conjugia. Sed bene respondet *Bellarm. loc. cit. cap.* 8. hîc loqui Pontificem de probatione Matrimonii quoad forum externum, eò quòd Ecclesia in foro externo non judicat legitima conjugia illa quæ non probantur per Sacerdotis testimonium, præsumendo tunc defuisse mutuum consensum ; nisi (ut subditur in eodem textu) voluntas propria suffragaverit ; ergo ubi adest voluntas contrahentium, legitimum initur Matrimonium, licèt in foro externo aliud præsumatur. Quòd autem Evaristus certè ibi loquatur de foro externo, sapienter ait *Bell.*

ipsum Canum negare non posse, nam Trident. expressè declaravit conjugia clandestina esse vera Matrimonia, dum è converso Evaristus non jam dicit ea non esse Sacramenta, sed vocat adulteria, et fornicationes; unde, ne dicatur Tridentinum contradixisse testimonio Evaristi, id quod Evaristus dicit necessariò de foro externo intelligendum. Alia objicit *Canus* quibus faciliùs respondetur, ut videre poteris apud *Bellarm. c. c.* 8.

899.— Ex nostra autem sententia infertur 1. quòd Matrimonia quæ per procuratorem celebrantur, quia sunt legitimi contractus, ideo vera etiam sunt Sacramenta, nec opus est, ut contrahentes postea coram Parocho se sistant ad Matrimonium ratificandum; *Sanch. l.* 2. *D.* 11. *n.* 27. *et Bellarm. c.* 7. *n.* 8. *cum Navarr. Soto*, et aliis, contra *Canum*. Infertur 2. quòd conjugia malitiosè contracta coram Parocho reluctante, et benedictionem denegante, sunt quidem graviter illicita, sed valida et vera Sacramenta, ut dicunt omnes pro nostra sententia allati; et hoc etiamsi Parochus affectet nolle intelligere, nempe oculos et aures claudendo, ut sentiunt *Pontius l.* 5. *c.* 29. *num.* 22. *et Salmant. c.* 8. *num.* 67. *cum Led. et Leand.* (contra *Bonac. et Trull. ac Sanch l.* 3. *D.* 39. *num.* 6.) ex Decreto Sacr. Congr. Conc. apud *Farinac.* ubi ad quæsitum : « Et quid si Parochus adfuisset, nihil tamen » eorum quæ agebantur vidit vel audivit, utrùm tale Matrimo- » nium sit nullum ? » *Sac. Congr. Concil respondit :* « Matri- » monium non valere, si non intellexisset, nisi ipse Parochus » affectasset non intelligere. » Infertur 3. quòd Matrimonia coram Parocho et testibus semel celebrata cum occulto impedimento dirimente, sublato impedimento per dispensationem, vera evadant Sacramenta per consensum absente Parocho præstitum; vide dicenda *num.* 1110. Et hoc argumentum, ut ait Benedictus XIV loco citato, valde probat Ministrum Matrimonii non esse Sacerdotem, sed ipsos Sponsos; aliàs rectè dicit, quòd Ecclesia, nisi id haberet pro certo, nunquam permitteret Sponsos relinqui in periculo, quòd remaneant sine gratia Sacramenti. Adest tamen Decretum S. C. sub die 8 Junii anni 1619. apud *Ferrar. Bibliot t.* 5. *v. Matrimonium num.* 19. quòd si Matrimonium esset nullum ex causa publica, scilicet ob defectum ætatis, tunc reconvalidandum est ante Parochum et testes. Infertur 4. quòd Parochus, si assistat Matrimonio existens in mortali, non peccet graviter, quia non conficit nec ministrat Sacramentum; ita *Sanch. l.* 2. *D.* 6. *num.* 2. *et Bon. p.* 4. *num.* 5. *cum Suar. Con. Henr. Gutt. et Reg.* Utrùm autem requirantur de præcepto gravi verba Parochi, *Ego conjungo vos, etc.* vel alia juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum, ut dicitur in Trid. *cit sess.* 24. *c.* 1. ? Negat *Bonac. p.* 8. *num.* 4. qui citat *Sanch. Con. Gutt.* et alios putantes earum omissionem esse tantùm venialem ob parvitatem materiæ; sed affirmant *Barbos. de Potest. Episcop. Alleg.* 32. 280. *cum Reb. Henriq. et Salsedo*, et hoc mihi magis placet.

Fit autem quæstio, an à Sponsis, qui Matrimonium ineunt,

possit validè separari ratio contractûs à ratione Sacramenti? Negant *Suar. in 3. p. de Matr. D. 7. sect. 1. Pont. l. 7. c. 9. n. 3.* et alii, dicentes non posse hominem separare quod Deus conjunxit. Sed affirmant *Vasq. Caj. Durand. Victoria*, et alii apud *Spor. de Matr. c. 1. n. 385.* qui tenent bene posse contractum sine Sacramento validum remanere. Sed hîc notandum omnes asserere, quòd hoc agere non careret gravi culpa. Unde infertur, quòd Ecclesia nunquam permitteret reconvalidari Matrimonium sine assistentia Parochi (ut passim Ecclesia admittit) tolerando quòd Matrimonium persisteret tanquam contractus, et non Sacramentum, si non haberet pro certo, quòd Sponsi sint veri Sacramenti Ministri.

DUBIUM II.

DE USU MATRIMONII.

ARTICULUS I.

An usus Matrimonii, sive actus conjugalis sit licitus.

900. Actus conjugalis illicitus est. I. Si matrimonium est nullum. II. Si matrimonium est dubium.—**901.** Qu. I. An liceat contrahere cum dubio de Impedimento?—**902.** Qu. II. An cum opinione probabili de insubstantia impedimenti? Qu. III. An cum opinione probabili probabilitate facti?—**903.** Qu. IV. An in dubio de valore Matrimonii jam contracti liceat petere et reddere? Et signanter an uxor non certa de morte primi viri teneatur reddere secundo? — **904.** D. 1. An, contracto Matrimonio bona fide, subveniente dubio, liceat petere post diligentiam?—**905.** D. 2. Quid, si adsit opinio probabilis tantùm pro nullitate Matrimonii? — **906.** D. 3. An, Nuptiis initis cum dubia fide, dubitans post diligentiam possit petere? — **907.** D. 4. An in dubio positivo judicandum sit in favorem Matrimonii contracti? — **908.** An conjux teneatur credere alteri asserenti se fictè consensisse? Quid, si audiat impedimentum à testibus fide non dignis? Quid, si audiat ab uno fide digno? — **909.** III. Illicita est copula, si fiat cum periculo sanitatis. D. 1. An liceat petere, si alteruter conjugum laborat lepra, morbo gallico, et simili?--**910.** An liceat petere post balnea, aut sectionem venæ, vel cum febri? vel an statim post prandium? — **911.** D. 2. An tempore lactationis. —**912.** IV. Si fiat ob voluptatem.— **913.** V. Si fiat mente adultera. Quid, si conjux ad se excitandum delectetur de pulchritudine alterius personæ? — **914.** Quid, si delectetur de copula aliena? —**915.** VI. Si fiat modo indebito. — **916.** Qu. 1. An sit mortale inchoare copulam in vase præpostero? — **917.** Qu. 2. An coire situ innaturali? — **918.** Qu. 3. An cohibere seminationem post copulam incœptam?—**919.** An autem uxor, viro se retrahente post seminationem, possit ipsa statim tactibus se excitare ad seminandum? —**920.** VII. Si fiat in loco indebito. (*Remiss. ad lib. 3. num. 458.*) —**921.** VIII. Si fiat tempore indebito. — **922.** Qu. I. An liceat

conjugi coire die Communionis ? (*Remiss. ad n.* 273 *et* 274. *in hoc lib. VI.*) — **923.** Qu. II. An in diebus festivis ? — **924.** Qu. III. An tempore prægnationis ? An autem, secluso periculo abortûs, sit venialis coitus cum prægnante ? — **925.** Qu. IV. An liceat coire tempore menstrui ? — **926.** Qu. V. An tempore purgationis post partum ? — **927.** Licitus est autem usus Matrimonii, I. Propter prolem. II. Ad vitandam incontinentiam. (*Vide d. n.* 882 *D.* 1.) III. Propter alios fines honestos. (*Vide d. n.* 883. *D.* 2.) — **928.** Qu. I. An aliquando vir teneatur petere ? — **929.** Qu. II. An aliquando uxor ? — **930.** Qu. III. An conjux prohibitus petere ob votum, vel affinitatem contractam, possit aliquando petere ? — **931.** Qu. IV. An liceat petere excommunicato, et an ab excommunicato ? — **932.** An et quando liceant tactus, aspectus, et verba turpia inter conjuges ? — **933.** Qu. I. An sint mortales inter ipsos tactus et aspectus turpes secluso periculo pollutionis ? — **934.** Qu. II. Quid, si periculum pollutionis jam prævideatur. — **935.** Perpenduntur quidam tactus enormiter turpes. — **936.** Qu. III. An peccet graviter conjux turpiter seipsum tangens altero absente ? — **937.** Qu. IV. An si morose delectetur de copula habita vel habenda ?

900. — « Resp. Per se est licitus et honestus. Quod est de » fide, et patet ex 1. *Corinth.* 2. *Uxori vir debitum reddat.* Per » accidens est illicitus in sequentibus casibus.

« I. Si Matrimonium à parte rei sit nullum : quod tamen, si » uterque ignorat, non peccat, nisi materialiter. Si uterque, vel » alter id certò sciat, non potest, quocumque etiam periculo pro» posito, uti matrimonio. Unde si non potest sine periculo vitæ » aut famæ detegere impedimentum, nec sperare dispensatio» nem, debet vel ingredi religionem (si necdum consummavit), » vel fugere vel petere divortium (ob conjugis sævitiam v. g. » vel adulterium, si tale sit) vel certè omnia incommoda patien» ter sustinere. *Bon. q.* 8. *n.* 16.

« II. Si matrimonium sit dubium. Et quidem, si alter tantùm » dubitet, is non potest petere debitum ; reddere tamen tenetur, » cùm alter habeat jus petendi. Si uterque dubia fide contraxit, » vel dubitat de ejus valore, neutri petere, aut reddere licet ante » veritatis indagationem. *Vasq. Sanch. Dian. Barb. d.* 6. *tr.* 11. » *p.* 7. §. 3. Secus post eam, *Bonac. q.* 4. *p.* 4. Vide supra *lib.* 1. » *tr.* 1. *c.* 2. *d.* 3. »

Piget me de hac materia, quæ tantam præ se fert fœditatem, ut castas mentes ipso solo nomine perturbet, longiorem habere sermonem ; sed utinam non esset hæc materia tam frequens in Confessionibus excipiendis, ut non oporteret omnino Confessarium plena tractatione, sed sufficeret compendio instructum esse ! Ignoscat mihi propterea castus lector, si fusè de ea hîc loquar, et ad casus particulares, qui deformiorem exhibent turpitudinem, descendam. Quòd si cui mirum videatur Auctores cæteroqui prudentes ac pios de hac re fusiùs pertractasse, et minutas etiam variorum casuum circumstantias descripsisse ; audiat clarissimum virum Ludovicum Bail, qui (*t.* 2. *Concilior. p.* 811.) ab hac censura doctissimi Thomæ *Sanch.* egregium opus de Matri-

monio vindicat, his verbis : « Licèt quædam de materia fœdo-» rum actuum tangat, turpior est infernus ; et si fœdus est ser-» mo, fœdius est in peccato putrescere, ut ait Petrus Blesensis. » Ille Auctor aliquas spurcitias movet, sed ad ægrotantium cura-» tionem. Si Angeli essent homines, talibus non indigerent. »

901. — Quær. I. An liceat Matrimonium contrahere cum dubio de impedimento dirimente? Antequam diligentia adhibeatur ad veritatem assequendam, certum est non licere : post verò diligentiam adhibitam, communiter docent DD. posse contrahi Matrimonium cum opinione probabili probabilitate juris de carentia impedimenti, modò opinio illa sit universè vel certè ab AA. recepta ut probabilis ; ita *Sanch. de Matr. l.* 1. *D.* 6. *n.* 18. *Pal. tr.* 88. *D.* 3. *p.* 4. §. 9. *n.* 4. *Card. in Prop.* 1. *Innoc. XI. Diss.* 2. *n.* 525 *et* 528. *Viva in eamd. Prop. n.* 29. *in fine, Suar.* 3. *p. t.* 3. *q.* 67. *ar.* 8. *Dub. ult. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 117. *et p.* 3. *n.* 527 *ac* 528. *et Boss. t.* 1. *Mor. tit.* 1. §. 51. *ex n.* 1928. *et Mazz. t.* 4. *p.* 220. *et Holzm. t.* 2. *p.* 369. *n.* 491. cum communi : hancque sententiam vocant tutam et moraliter certam *Card. l. c. Holzm. n.* 492. *Viva d. n.* 29. *et Croix d. n.* 117. cum aliis. Nec obstat dicere, quòd cum opinione probabili non liceat Sponsis administrare Sacramentum Matrimonii. Nam respondetur, quòd eo casu non ministratur Sacramentum cum sola opinione probabili, sed cum morali certitudine ; quando enim adest opinio probabilis de jure, quòd non subsit impedimentum, tunc Ecclesia ex antiquissima consuetudine præsumitur contractum Matrimonii approbare, et omne removere impedimentum, ut communiter dicunt præfati AA. cum aliis, et fusè probant *Cardenas l. c. a. n.* 542. pluribus Decisionibus Rotæ Romanæ, ac quædam Declarationes Urbani VIII.

Advertendum tamen 1. quòd si dubium vertat circa mortem prioris conjugis, tunc sive sit negativum sive positivum non licet Matrimonium contrahere (quidquid dicat *Boss. t.* 2. *c.* 2. *n.* 41. *et Vidal. ap. Wigandt. tr.* 16. *Casu post. n.* 52.) quia cùm possideat priùs conjugium, non potest secundum iniri cum præjudicio prioris, nisi constet (saltem moraliter) de morte prioris conjugis, ut expressum habetur in *c. Dominus, de Secund. nupt.* Advertendum 2. cum *Pal. p.* 4. §. 9. *n.* 4. quòd si constet de impedimento, et non constet de ipsius dispensatione, tunc non possit Matrimonium contrahi, neque post contractum peti debitum; tunc enim pariter possidet impedimentum. Secus verò, si constet de dispensatione, et dubitetur de ejus valore, quia tunc possessio stat pro valore dispensationis. Hoc tamen valet, si impedimentum sit de jure Ecclesiastico. Sed

902. — Quær. II. An, stante impedimento probabili de jure naturali, liceat contrahere Matrimonium cum opinione pariter probabili de insubstantia impedimenti ? Respondeo : Per se loquendo non licet, quia illicitum est ministrare Sacramentum Matrimonii cum opinione tantùm probabili de illius valore, ut patet ex Prop. 1 damnata ab Innoc. XI, quando contra adsit

etiam probabilitas impedimenti etiam de jure naturali : nempe si dubium vertat de solutione prioris Matrimonii ; tunc enim Ecclesia nequit dispensare, ut potest et præsumitur jam dispensare, cùm adest dubium positivum (ut diximus) de impedimento juris tantùm Ecclesiastici. Dixi *per se loquendo ;* nam urgente gravissima causa poterit Matrimonium contrahi, modò accedat declaratio Summi Pontificis tanquam unici interpretis legis divinæ. Et sic refert *Cardenas in Prop.* 1. *Diss.* 2. *n.* 553. olim declarasse Urbanum VIII. Delato enim ad ipsum dubio per Joannem de Lugo, postmodum Cardinalem, an Matrimonia quorumdam infidelium Indorum in Regno Paraquariæ in infidelitate contracta essent valida ; et an ipsi post Baptismum tenebantur accipere primam uxorem ex pluribus quas habuerant, vel an poterant eligere quam malebant? Pontifex indicto Consulto dixit, quòd ubi doctorum sententiæ utrimque probabiles intercederent, sequeretur opiniones pro conditione locorum ac hominum barbaris favorabiliores. Vide *d. n.* 897. *v. Prob.* 1.

Quær. III. An liceat Matrimonium contrahere cum opinione probabili non solùm juris, id est ex Doctorum auctoritate, sed etiam facti, nempe cùm ex utraque parte adest facti probabilitas pro existentia et pro carentia impedimenti? Affirmant *Tamb. Dec. l.* 1. *c.* 3. §. 3. *n.* 27. *ac Bonac. et alii apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 118. Sed rectè negant *Cardenas in Prop.* 1. *Innoc. XI. Diss.* 2. *n.* 524 *et* 629. *Viva in eamd. Prop. num.* 29. *et Croix l. c. cum Gormaz, ac Aversa.* Ratio, quia, licèt Ecclesia præsumatur supplere sive dispensare in impedimento, quando adest probabilitas orta ex jure, ut mox supra diximus, attamen hoc non procedit, quando habetur probabilitas tantùm orta ex facto, quæ non fundat nisi semiplenam probationem, ut explicat *Carden. n.* 629. Quo supposito, non licet in Matrimonio contrahendo uti prima sententia ; nam quamvis probabilis esset prima opinio, quòd cum sola probabilitate facti pro carentia impedimenti præsumatur Ecclesia etiam dispensare ; tamen cùm hæc opinio non sit communiter aut certè recepta tanquam probabilis (prout quidem esse debet ad præsumendum quòd Ecclesia suppleat, ut rectè dicunt *Carden. n.* 624. et *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 117. cum *Avers.* et *Gorm.*), et cùm agatur de valore Sacramenti, non possumus opinionem illam tutò sequi.

Dicunt autem *Sanch. l.* 8. *D.* 16. *n.* 18. *Carden. n.* 527. *Viva in d. prop.* 1. *n.* 31. *et Tamb. Dec. l.* 1. *c.* 3. *v. Matrimonium, n.* 1. *cum Merolla*, idque probabile putat *Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 533. *cum Spor. Gob. Krim. etc.* quòd in quæstione facti, si adsint utrimque conjecturæ, istæ non constituant nisi merum dubium negativum, et ideo si dubium de impedimento non possit vinci, licitè contrahatur Matrimonium, quia tunc standum est pro libertate. Sed huic opinioni contradicunt *Pal. tr.* 1. *D.* 3. *p.* 8. *n.* 10. *Less. Auctar. v. Matr., Cas.* 10. *Contin. Tourn. t.* 2. *de Imped. p.* 245. *n.* 1. *Ronc. p.* 152. *q.* 5. *in fin. Renzi tom.* 1. *pag.* 45. *q.* 4. *cum Vidal, et Laym. l.* 1. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 23. *cum Hurt. et*

Veracr., meritòque non approbant rationem ab adversariis adductam; quamvis enim in aliis contractibus, non obstante dubio negativo de inhonestate contractûs, licitum sit illum inire, si dubium vinci non possit, quia tunc standum est pro libertate; Matrimonium tamen, quia non solùm habet rationem contractûs, sed etiam Sacramenti, non potest contrahi cum materia dubia; sicut et in aliis Sacramentis non licet uti materia dubia extra casum necessitatis, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis, juxta Prop. 1 damnatam ab Innoc. XI. Tantùm igitur prima sententia posset dici probabilis, si probabilis esset opinio eorum quos retulimus *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 23. dicentium præfatam Propositionem fuisse proscriptam non ratione periculi frustrationis Sacramenti, sed ratione caritatis erga suscipientem, ne privetur fructu Sacramenti, si fortè opinio de ejus valore non sit vera. Et eo casu advertit *Croix d. n.* 533, cum aliis, partem dubitantem teneri ad monendam alteram de tali dubio, ne hæc exponatur periculo gravium incommodorum. Quòd si verò (addunt *Sanch. et Card. n.* 528.) in tali dubio præsumptio urgeret pro impedimento, et nulla esset præsumptio pro illius carentia, v. g. si vir coierit, et postea dubitet an seminarit, vel an intra vas aut extra, tunc præsumptio orta ex communiter contingentibus est pro impedimento, et impediendum est Matrimonium. Secus autem, si adsit præsumptio in contrarium, ut si vir seminaverit prope vas; tunc enim (ut ait *Sanch. d. n.* 18.) procul dubio nuptiæ contrahi possunt.

Cæterùm probabiliter dicunt *Emman. Sa v. Dispensatio n.* 1. *Merbes. t.* 1. *p.* 406. *n.* 8. *vers. Quartus, et Contin. Tourn. tom.* 2. *de Impot. p.* 245. *cum Pichler*, ac probabile putat *Diana p.* 4. *tr.* 3. *R.* 17. (contra *Sanch. d. n.* 28. quamvis in *Dec. l.* 4. *c.* 40. *n.* 26, videtur se retractasse) quòd in impedimentis dubiis bene potest Episcopus dispensare. Et idem dicunt communissimè DD. genericè loquendo de omnibus casibus, sive impedimentis Pontifici reservatis, quando dubitatur, an indigeant dispensatione, ut *Pal. p.* 1. *tr.* 3. *D.* 6. *p.* 5. *n.* 10. *Cabas. T.* 1. *l.* 1. *c.* 8. *n.* 5. *Barb. Alleg.* 35. *n.* 19. *Ronc. p.* 54. *q.* 6. *Holzm. t.* 1. *p.* 99. *n* 491. *Elbel t.* 1. *p.* 147. *n.* 442. *et Salm. de Leg. c.* 5. *n.* 45. ac probabile putat *Bonac. eod. tit. D.* 1. *q.* 2. *p.* 2. *n.* 18. Ratio, quia ex una parte, licèt dispensatio hujusmodi impedimentorum sit Papæ reservata, tamen, cùm reservatio sit odiosa, strictè est interpretanda et restringenda tantùm ad casus certos, prout diximus in simili n. 600. Ex alia parte sat probabiliter potest Episcopus dispensare in tali dubio, tum ex *c. Nuper.* 29. *de Sent. excomm.* ubi: « Quia tamen conditor Canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur » facultatem aliis relaxandi. » Ibique sic addit Glossa: « Et hoc » est argumentum, Episcopos posse dispensare ubi specialiter » dispensatio non est inhibita, et concessum videtur, quod non » est prohibitum. » (Vide dicta *T.* 1. *l.* 1. *n.* 191. et infra hoc *l.* 6. *n.* 980. *v. Sed dub.*) Et hoc approbant etiam *Sporer p.* 4.

c. 4. *n.* 22. *Elbel de Matr. n.* 474. *et Roncagl. de* 5. *Præc. c.* 2. *q.* 61. tum quia, cùm in casibus, qui frequenter occurrunt, possit inferior dispensare in lege Superioris (ut diximus cum communi *l.* 1. *n.* 190.), bene poterit Episcopus in impedimentis dubiis dispensare, eò quòd in iis frequenter contigit dubitare de indigentia dispensationis.

903. — Quær. IV. An matrimonio jam inito, liceat contrahentibus petere aut reddere in dubio de ejus valore ; certum est quòd durante dubio, sive dubium antecesserit Matrimonium, sive ei supervenerit, conjux dubitans ante diligentiam adhibendam ad dubium vincendum non potest repetere, sed potest, et tenetur reddere alteri petenti in bona fide ; id patet ex *c. Dominus , de Sec. nupt.* ubi dicitur : « Sanè super Matrimoniis, quæ quidam » ex vobis (nondum habita obeuntis conjugis certitudine) con» traxerunt ; id vobis respondemus, ut nullus amodo ad secundas » nuptias migrare præsumat, donec ei constet quòd ab hac vita » migraverit conjux ejus. Si verò aliquis hoc non servavit, et de » morte conjugis adhuc existimat sibi dubitandum, ei quæ sibi » nupsit, debitum non deneget postulanti, quod à se tamen noverit » nullatenus exigendum. » Et hujus ratio patens est, quia in dubio nemo privandus est suo jure certo quod bona fide possidet, ut communiter docent DD. cum *Sanch. l.* 2. *D.* 42. *n.* 112. *Salm. c.* 15. *n.* 48. *Conc. p.* 383. *n.* 5. et alii passim. Idem ait *Pontius l.* 10. *c.* 15. *n.* 8, sed hic diversam assignat rationem, dicens ideo teneri dubitantem reddere debitum petenti, quia de duobus malis minus est eligendum, juxta *c. Duo mala. Dist.* 13. Minus autem malum est in dubio reddere quàm non reddere, quia non reddendo, est periculum injustitiæ ; reddendo verò, tantùm fornicationis, quæ est minus malum quàm injustitia. Sed hæc ratio non subsistit ; nam si possessio secundi viri non præberet ipsi jus petendi, non evitaretur majus malum injustitiæ, quam *Pontius* supponit, dum adhuc mulier illa se committeret periculo injustitiæ, nempe irrogandi injuriam primo viro, si fortè vivat. Unde necessariò recurrendum ad primam rationem, nempe ad jus certum possessionis quod habet secundus vir, quod præferri debet juri incerto primi viri, cùm de ejus morte dubitetur.

Semper igitur ac mulier non est certa de vita primi viri, tenetur reddere secundo viro petenti ; et hoc etiamsi adsit opinio probabilis pro invaliditate secundi Matrimonii, et nulla pro valore, quia secundus vir non potest expoliari suo jure certo, nisi habeatur certitudo de vita primi viri, ut rectè docent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 3. §. 3. *Croix l.* 6. *part.* 3. *n.* 300. *cum Card. Merolla, et Brezero , ac Sanch. l.* 2. *D.* 44. *n.* 3. *cum Soto, Navar. Palud. Sylv. Aug. Led. Conrad. Henr. Man. etc.* Idem clarè probatur ex *cap. Inquisitioni , de Sent. excomm.* ubi sic habetur : « Inqui» sitioni tuæ respondentes credimus distinguendum, utrùm alter » conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, an non sciat » pro certo, sed credat. In primo casu debet potiùs excommuni» cationis sententiam humiliter sustinere , quàm per carnale

» commercium peccatum operari mortale. In secundo distingui-
» mus, utrùm habeat conscientiam hujusmodi ex credulitate levi
» et temeraria, an probabili et discreta. Et quidem ad sui Pas-
» toris consilium (conscientia levis et temerariæ credulitatis
» explosa) licitè potest non solùm reddere, sed exigere debitum
» conjugale. Verùm, cùm conscientia pulsat animum ex credu-
» litate probabili et discreta, quamvis non evidenti et manifesta,
» debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet, ne in
» alterutro vel contra legem conjugii, vel contra judicium con-
» scientiæ committat offensam. » Nota illud *certò sciat :* ergo si certò non scit, tenetur reddere. Confirmatur ex *c. Si virgo. Caus.* 34. *q.* 2. ubi : « Si virgo nupserit nesciens viro alieno, si
» semper nesciat, nunquam ex hoc adultera erit ; si autem sciat
(*nota*), jam adultera esse incipit. » Ubi rectè notat *Sanch. l. c. cum Sylvest.* to. *sciat* sumi pro certitudine. Idem docet *D. Th. in* 4. *D.* 41. *q. unic. art.* 5. *q.* 1. *ad* 3. ibi : « Aut habet certam
» scientiam de impedimento Matrimonii, aut opinionem ; si
» primo modo, nec exigere nec reddere debet ; si secundo, debet
» reddere, sed non exigere. » Item dicit *S. Bonav. in* 4. *D.* 38. sub finem : « Si certificatur de vita primi viri, nec petere debet,
» nec reddere. »

904. — Sed dubit. 1. An contracto matrimonio in bona fide, si dubium superveniat, et adhibita diligentia illud vinci non possit, liceat dubitanti non solùm reddere, sed etiam petere. *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Navar. c.* 12. *n.* 54. *Conc. p.* 382. *n.* 3. item *P. Soto, Medina, Sylv. et Conrad. ap. Sanch. l.* 2. *D.* 42. *n.* 45. Et hujus sententiæ videtur certò etiam esse *D. Th. in* 4. *D.* 38. *in expos. litteræ*, ibi : « Si oriatur dubitatio de vita prioris
» viri, ex aliqua causa quæ etiam certitudinem facere possit, non
» debet reddere nec exigere debitum ; si autem illa causa fecit
» probabilem dubitationem, debet reddere, sed non exigere. »
Idem sentit *S. Bonav. in dict. D.* 38. sub finem dicens : « Si
» probabiliter dubitat, debet debitum reddere, sed non exigere. »
Id probant ex dicto *c. Inquisitioni*, mox supra allato, ibi : « Verùm,
» cùm conscientia pulsat animum ex credulitate probabili et dis-
» creta, quamvis non evidenti et manifesta, debitum quidem red-
» dere potest, sed postulare non debet. » *Secunda* verò sententia longè communior, et probabilior affirmat, et hanc tenent *Sotus de Just. l.* 4. *D.* 5. *art. ult. in fine, Lugo eod. tit. D.* 17. *n.* 88. *Pal. de Spons. D.* 3. *p.* 4. §. 9. *n.* 6. *Laym. de Conscien. c.* 5. §. 3. *n.* 24. *Wigandt. tr.* 6. *n.* 59. *Conink. D.* 34. *dub.* 10. *n.* 105. *Holz. n.* 466. *Ronc. pag.* 185. *q.* 6. *R.* 2. *Fill. tract.* 10. *c.* 9. *n.* 343. *Habert t.* 7. *p.* 827. *q.* 4. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 295. *cum Valent. et Vill. Salm. c.* 15. *num.* 46. *cum Reg. et Henriq. Bon. p.* 4. *n.* 5. *cum Rodr. Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 302. *cum Suar. Less. et Boss. ac Sanch. l.* 2. *D.* 41. *n.* 46. *cum Led. Lop. Bann. Veracr.* et probabilem tenent *ib. Canus, Victor. et Manuel.* Ratio, quia qui Matrimonium bona fide contraxit, non est privandus suo jure, quod possidet petendi, donec constet de impedimento ; licèt enim,

superveniente dubio suspendatur jus possessionis usquedum veritas inquiratur, dubio tamen remanente post diligentiam, cùm ignorantia sit tunc invincibilis, manet possessio pro valore Matrimonii, et consequenter pro illius usu : possessor enim bonæ fidei sicut post diligentiam potest rem retinere, sic etiam potest illa uti. Hæcque ratio bene confirmatur ex *c. Laudabilem, de frigid. et malef.* ubi in dubio de valore Matrimonii, propter dubietatem impotentiæ Conjugum ad copulam, conceditur eis spatium triennii ad debitum petendum ; in tantum igitur conceditur eis licentia petendi in tali dubio, in quantum Conjuges bona fide contraxerunt, et ideo possident jus petendi, donec per experimentum triennii fiat certum impedimentum impotentiæ. Ad textum autem citatum in *c. Inquisitioni*, præfati AA. multipliciter respondent : *Lugo de Just. D.* 17. *n.* 88. dicit quòd Pontifex ibi loquatur de casu quo Conjux habeat probabilitatem tantùm de invaliditate Matrimonii, et nullam pro valore. Alii verò communiùs et rectiùs, ut *Sotus loc. cit. Sanch. num.* 53. *et Pal. n.* 6. *cum Conink.* respondent, quòd textus intelligatur vetare petitionem, antequam diligentia adhibeatur; secus verò post diligentiam; tunc enim (ut supra jam dictum est) Conjux manet in possessione sui juris, practicè deposito dubio per principium illud reflexum, quòd in dubio melior sit conditio possidentis. Et revera textus, dicendo non posse Conjugem opinantem petere, supponit eum non adhuc sibi efformasse judicium practicum conscientiæ, dubium deponendo, cùm subdat non posse petere : « Ne in alterutro vel contra legem conjugii, vel contra judicium conscientiæ committat offensam. » Hinc apparet quàm necessarium sit in moralibus admittere quòd liceat deponere dubia per principia reflexa ; his enim negatis, nulla apparet ratio cur licitum sit (ut licitum jam ibi declarat Pontifex) Conjugi dubitanti de morte prioris Conjugis debitum reddere postulanti. Rectè autem advertit *Sanch. n.* 48. non posse dubitantem reddere debitum in primo bimestri ante præmissam diligentiam, etiamsi petens sit in bona fide, quia eo tempore alter non habet jus petendi. Et idem dicendum, si alter petens per incestum, vel adulterium sit privatus jure petendi.

903. — Dubit. 2. An, contracto Matrimonio in bona fide, Conjux habens rationem probabilem pro invaliditate Matrimonii et nullam pro valore, possit petere post adhibitam diligentiam? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Sanch l.* 2. *D.* 41. *n.* 3 *et* 43. *n.* 2. *Lugo de Just. D.* 17. *n.* 88. *Salm. c.* 15. *n.* 49. *Sporer de Consc. n.* 77. *Bon. q.* 4. *p.* 5. *n.* 13. *Reg. et Gutt. ac Viva q.* 7. *art.* 3. *num.* 11. qui vocat eam communem. Hi dicunt conjugem taliter opinantem teneri ad reddendum alteri qui bona fide contraxit, sed petere non posse. Ratio, quia possessio suffragatur dubitanti, non autem habenti assensum opinativum tantùm pro nullitate Matrimonii. *Secunda* verò sententia satis probabilis affirmat, et hanc tenent *Pal. de Spons. D.* 3. *p.* 4. §. 9. *n.* 6. cum *Conink et Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 302. Hi enim dicunt conjugem

non interdici à petendo post diligentiam, dubium deponendo, et conscientiam sibi formando ex eadem regula dicta ut supra, nempe quòd nemo sit privandus jure suo certo quod possidet bona fide, nisi certò probetur quòd nullum jus habeat, ut dicunt in terminis de Matrimonio *Anaclet. de Matr. D.* 13. *q.* 6. *n.* 85. *cum Henriq. ac Cardenas, Merola, et Bresser. apud Croix. n.* 300. atque fatetur ipse *Sanch. l. c. n.* 3. In hoc enim differre videtur qui bona fide ab eo qui mala fide contraxit; nam possessor malæ fidei non potest petere, ut dicunt *Sanch. l.* 2. *D.* 42. *n.* 2. *Spor. d. num.* 77. *et Salm. c.* 15. *n.* 48. nisi habeat certitudinem, vel saltem probabilitatem pro valore Matrimonii (quamvis non desint DD. qui tuentur tunc enim sufficere, si post diligentiam, dubium deponatur, ut videbimus in Dubio sequenti); possessor autem bonæ fidei post diligentiam factam petere potest; semper ac non constet de nullitate Matrimonii, quia possessio præbet ei jus certum petendi, quod prævalet cuicumque probabilitati oppositæ : probabilitas enim, cùm sit opinativa, et consequenter semper includat formidinem in opinione contentam, auferre nequit legitimam præsumptionem validitatis Matrimonii, ortam ex ipsa possessione conjugii bona fide contracti. Vide quæ in simili casu diximus *T.* 1. *l.* 1. *n.* 84. Id confirmatur ex *c. Laudabilem de Frigid. et malef.* ubi in dubio de impotentia conceditur Conjugibus usque ad triennium experiri; etenim peto, si post biennium Conjux non adhuc potuerit consummare, num est probabile Matrimonium esse validum? Certè quidem est improbalissimum; et è converso probabilissimum est tunc esse nullum : et tamen, hoc non obstante, possunt Conjuges pergere ad experiendum usque ad finem triennii; rogo, qua ratione? non utique alia, nisi quia Matrimonium non est adhuc certè nullum, neque illi sua possessione adhuc sunt expoliandi. Præterea, ipsimet adversarii concedunt Conjugem opinantem teneri ad reddendum, etiamsi adsit probabilitas tantùm de nullitate Matrimonii; nec id negare possunt, cùm id expressum sit in *c. Inquisitioni sup. citato.* Et ratio est quidem, quia nemo expoliandus est sua legitima possessione, donec constet de nullitate sui juris. Sicut ergo, non obstante unico illo assensu opinativo pro nullitate, non potest Conjux dubitans alteri debitum negare, ne privet eum sua certa possessione; ita post diligentiam non tenetur ipse ex illa sua conscientia tantùm opinativa se expoliare certa sua possessione, nisi certus sit, quòd nullum jus sibi competat. Dicitur autem ex *conscientia tantùm opinativa*, quæ formidinem includat, et ad certitudinem non pertingat, nam si Conjux dubitans habeat rationes ita convincentes de nullitate Matrimonii, ut fundent de ea moralem certitudinem, tunc certè nec petere, nec reddere potest. Item rectè advertit *Croix n.* 301. *etc. cum Card.* quòd dubitans, si adhuc spem prudentem habet inveniendi majorem certitudinem, tunc nequeat petere, quia cùm dubium adhuc est vincibile, non potest uti jure petendi.

906. — Dubit. 3. An, contracto Matrimonio cum dubia fide

de impedimento, possit dubitans post diligentiam petere debitum, dubio adhuc perseverante? *Prima* sententia communior negat, et hanc tenent *Pal. D.* 3. *p.* 4. *n.* 6. *Ronc. p.* 185. *q.* 6. *R.* 2. *Salm. c.* 15. *n.* 48. *Bon. p.* 4. *n.* 10. *cum Conink. Fill. etc. ac Sanch. l.* 2. *D.* 42. *n.* 2. *cum Nav. Sylvest. etc.* Probatur ex *c. Dominus, de Sec. nupt.* ubi dicitur contrahens in mala fide minimè posse petere. Probatur 2. ratione, quia nemo potest uti re quam mala fide incœpit possidere; unde si non potest dubium deponere, nunquam petere potest. *Secunda* verò sententia satis probabilis affirmat, eamque tenent *Holzm. p.* 355. *n.* 466. *Elbel. p.* 404. *n.* 146. Ratio, quia esto dubitans non possit deponere dubium ex titulo possessionis, potest tamen deponere ex aliis principiis, nempe primò, quia in dubio standum est pro valore actûs, ut habetur in *l. Quoties, ff. de reb. dub.* Secundò, quia, cùm Matrimonium sit causâ favorabilis, in dubio standum pro ejus valore, ut probat ipse *Sanch. l.* 1. *D.* 18. *n.* 6. *cum Coo. Lopez et Menoch.* eò quòd sicut in foro externo in dubio judicandum est pro valore Matrimonii, juxta communem sententiam ibi ex *c. fin. de Sent. et re judic.* ita etiam judicandum in foro interno, qui conformari debet externo, quando hoc non inititur falsa præsumptione. Nec obstat textus oppositus in *d. cap. Dominus*, quia ibi sermo fit de contrahente cum dubio de morte prioris Conjugis, quo casu certum est dubitantem non posse petere, donec constet de illius morte; nam aliàs potius est jus prioris Matrimonii. Hoc tamen procedit respectu ad Conjugem, qui contraxit cum dubia fide; secus verò quoad Conjugem qui contraxit cum bona fide, ut diximus *n.* 904. Communiter autem dicunt *Sanch. l.* 1. *D.* 42. *n.* 8. *Bon. p.* 4. *n.* 10. *Boss. t.* 2. *c.* 2. *n.* 41. *Spor. de Consec. n* 77. *Ronc. l. c. et Salm. c.* 15. *n.* 48. *cum Dic. et Croix n.* 299. *cum Schilder. Aoers. etc.* quòd etiam contracto Matrimonio cum dubia fide possit dubitans petere, si Matrimonium reputetur probabiliter validum, etiamsi probabilius sit esse nullum, ut dicunt *Sanch. et Sporer.* At hoc minimè admittendum; nam in dubio de morte prioris Conjugis, sive Nuptiæ sint initæ cum bona fide, sive cum dubia fide, nunquam Conjux dubitans petere poterit, nisi de Morte prioris Conjugis habeatur certitudo, aut saltem tanta præsumptio, quæ moralem certitudinem statuat. Aliàs, si tantùm probabilitas de morte habeatur, nequit unquam Conjux ille dubitans petere, tum quia tunc remanet probabile periculum injuriæ prioris Conjugis, juxta dicta Tom. 1. in Tract. de Conscientia, quem ipse condidi; tum quia eo casu possidet prius matrimonium, donec constet fuisse solutum.

907. — Dubit. 4. An in dubio positivo de valore Matrimonii, putà si dubitetur de impedimento, vel de consensu præstito, et simili, judicandum sit in favorem Matrimonii contracti? In foro externo procul dubio affirmandum, ut communiter docent DD. Vide *Sanch. l.* 1. *Disp.* 18. *n.* 5. Sed in foro conscientiæ negant aliqui, eò quòd in dubio possidet libertas ab onere Matrimonii. Sed verius est oppositum, ut tenent *Sanch. n.* 6. *Pontius lib.* 8. *c.* 2. *n.* 16. *Elbel. n.* 146. *et Tamb. Dec. l.* 1. *c.* 3. *v. Matr. n.* 7.

cum Covar. Menoch. et communi. Ratio, quia, licèt Matrimonium sit tantùm probabiliter validum, tamen certa est ejus possessio; donec non constet de nullitate, cùm in dubio (ut diximus) semper judicandum sit pro validitate actûs ut dicunt *Palaus tr.* 28. *D.* 3. *p.* 4. §. 9. *n.* 4. *Busemb. Elbel l. c. et Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 298. ex *l. Quoties ff. de reb. dub.*

908. — Ad dignoscendum autem, quomodo quis possit esse certus, vel probabiliter dubitare de nullitate Matrimonii, tres regulæ dantur; Prima est, quòd ordinariè loquendo, non tenetur Conjux credere alteri asserenti se fictè consensisse, etiamsi id affirmet cum juramento, ex *c. Per tuas, de Probationib.* et *c. Cùm à nobis, de Testib. et attest.* ubi: « Nimis indignum est, ut » quod quisque sua voce protestatus est, valeat proprio testimonio » infirmare. » Dicitur, *ordinariè loquendo:* nam aliter dicendum, si ex circumstantiis, aliter censendum esset, putà si Conjux ille sit in articulo mortis, si non soleat pejerare, vel si sit persona pia, et vellet separari, aut Religionem ingredi, etc. tunc enim alter habet sufficiens motivum prudenter dubitandi; ita *Bonac. p.* 4. *n.* 19. *Dian.* 3. *p. tr.* 4. *R.* 2. *Sanch. l.* 2. *D.* 43. *num.* 3 *cum Soto, Adriano, Palud. Sylvest. Nav. Ang. etc. ac Salm. c.* 15. *num.* 52. *cum Val. Dic. Verner. et Led.*

Secunda regula est, quòd si quis audiat à personis non fide dignis, vel ex fama à nullo auctore certo exorta, adesse impedimentum, licitè potest Matrimonium contrahere, aut post contractum reddere et petere debitum; quia talis fama, aut dictum non habetur ut ratio prudens dubitandi; *Sanch. num.* 29 *et* 32. *ex c. Si duo* 35. *q.* 6. *item Salm. n.* 52. cum *Sylv.* et *Bonac. l. c. n.* 20.

Tertia regula est, quòd dictum unius testis fide digni de impedimento, aut fama publica ex certo authore (ut dicunt *Sanch. n.* 25. *Dic. Sylv.* et *Salm. n.* 54.) sufficit, ut quis teneatur veritatem inquirere, et interim abstinere à petendo debito; quia, cùm talis ignorantia tunc sit vincibilis, in dubio non potest operari. Non sufficit tamen hoc, ut teneatur debitum negare; quia licèt possit, nemo tamen tenetur credere uni testi, quantumvis fide digno, qui non inducit necessitatem credendi, maximè in sui præjudicium, ex *cap. Cùm à nobis de Testib. etc. Salm. d. n.* 54. Post autem adhibitam diligentiam bene potest reddere et petere, ut dicunt iidem *Salm. n.* 28. *cum Nav. Sylv. Ang. et Lopez.*

909. — « III. Si fiat cum gravi periculo vitæ, aut sanitatis: » Nisi tamen sit causa gravis, cui damnum corporale videatur » postponendum, v. g. periculum incontinentiæ in se, vel com- » parte; *Bon. p.* 6. *n.* 8. *Perez d.* 50. *s.* 4. *n.* 5. »

Dubit. 1. An liceat petere cum periculo sanitatis, nempe si alteruter Conjugum laboret lepra, morbo gallico, phthisi, aut alio morbo contagioso? Per se loquendo non licet, cùm nemo sit dominus suæ vitæ, aut salutis; Attamen probabiliter *Bus. ut supra cum Bonac. et Perez, ac Sanch. l.* 9. *D.* 24. *n.* 23. *cum*

Cajet. P. Soto, Graff. item *Boss. c.* 1. *n.* 295 *et* 209. *cum Pont. Laym. et Reg.* dicunt, quòd si morbus esset diuturnus, et non proximè tendens ad mortem, nempe quòd non soleat de brevi et facili mortem inferre, ut esset pestis, aut lepra leonina (qua frustatim membra decidunt), tunc non erit illicitum sano petere, si aderit justa causa, nimirum fovendi amorem conjugalem, aut vitandi incontinentiam in se vel in altero, quia aliàs esset valde onerosum tandiu abstinere ab usu conjugii, quod vix poterit esse sine periculo incontinentiæ. Advertendum tamen quòd Conjux infectus morbo gallico, aut simili contagioso, non poterit petere ab altero inscio, nisi vitium suum illi manifestet, et manifestando possit alter remediis occurrere morbo; imò nec etiam poterit reddere nisi certiore facto sano. Hinc bene ait *Bossius c.* 1. *n.* 180. quòd dupliciter peccaret, qui laborans morbo gallico fornicationem committeret; et insuper teneretur compensare expensas pro curatione; Probabiliter tamen ab hac compensatione excusat fœminas, nisi ipsæ requisitæ fraudulenter suum morbum tegerent. Non potest igitur Conjux infectus tunc reddere, nisi morbum manifestet. Cæterùm verò non tenetur manifestare, quia non tenetur cum tanto detrimento suæ famæ conjugale debitum præstare: In omnibus enim contractibus gravissimum incommodum in solutione excusat à debito reddendo, ut ait *Tamb. l.* 7. *Decision. c.* 3. §. 5. *n.* 13. *cum Soto*, juxta dicenda in simili casu *n.* 944.

910. — Non licet autem petere statim à balneis, vel à sectione venæ; nam, ut dicunt *Sanch. l.* 9. *d.* 24. *n.* 5. *Bon. q.* 4. *p.* 1. *n.* 4. *et Boss. c.* 1. *n.* 171. *cum S. Ant. et Fill.* coitus eo tempore est notabiliter periculosus. Idem dicunt *Bon. l. c. Pont. l.* 10. *c.* 14. *n.* 3. *Sanch. n.* 3. *et Boss. n.* 170. cum aliis de laborante febri. Idem ait *Croix* de viro coeunte cum uxore laborante gonorrhæa, scilicet profluvio seminis, dicto *fluxo albo;* sed quidam Medicus mihi asseruit minimè nocere talem copulam neque viro, neque mulieri. Præterquam quòd non videtur copula tunc prohiberi, cùm hujusmodi fluxus soleant esse fere perpetui, unde grave incommodum esset Conjugibus tandiu abstinere ab usu Matrimonii, prout dictum est de muliere laborante menstruo innaturali; vide dicenda *n.* 925. Excipiendum tamen, ni fluxus sit maleficus, et tunc etiam excusatur coitus, si adsit periculum incontinentiæ tam in petente quàm in reddente, juxta mox dicta *n. præced.* Vir autem laborans fluxu seminis semper licitè potest petere, quia coitus nullum affert damnum nec ipsi, nec uxori, nec proli; ita *Sanch. l.* 9. *D.* 11. *n.* 9.

Videtur etiam non licere petere statim post prandium, dum inquiunt *Pontius lib.* 11. *c.* 14. *n.* 3. *Bonac. quæst.* 4. *p.* 1. *num.* 6. *Boss. c.* 1. *n.* 171. *cum Palud. et Sanch. l.* 9. *d.* 24. *n.* 4. *cum Vega.* Conjuges sæpe excusari à reddendo in tali tempore, eò quod coitus soleat tunc afferre grave damnum, ob ciborum cruditatem, vel corruptionem quam causat. Refertque *S. Anton. p.* 1. *tit.* 1. *l.* 16. §. 10. quemdam propter hoc in phthisim incidisse. Sed dico,

quòd si hoc esset verum, omnes fere Conjuges phthisici evaderent. Medici autem, quos consului, et experientia negant in hoc grave damnum adesse. Hinc non auderem damnare Conjugem post prandium petentem, cùm isti communiter post prandium vel cœnam soleant coire. Neque contra excusarem hac ratione Conjugem à reddendo, nisi experientia constaret, quòd tali coitu ipsi, vel alteri notabile damnum provenerit; aliàs certum est ipsos teneri ad reddendum etiam cum aliquali seu levi impedimento, juxta dicenda *n.* 950. *v. Quæritur.*

911. — Dubitatur 2. An liceat debitum petere tempore lactationis? Alii negant; *ut Butrius, et Alex. de Nevo ap. Boss c.* 1. *n.* 213. Imò *Tiraq.* et alius Auctor *ap. Sanch. l.* 9. *D.* 22. *n.* 13. dicunt esse mortale; tum quia in *cap. fin. Dist.* 5. D. Gregor. dicit: « Ad ejus verò concubitum vir accedere non debet, » (debet, non autem *decet*, ut refert *Sanch.*) *quousque qui gignitur ablactetur;* tum quia in tali coitu est timor nocumenti prolis, si uxor concipiat. Communissimè verò affirmant licere *Pal. p.* 4. *n.* 14. *Bon. p.* 1. *num.* 11. *Pont. l.* 10. *c.* 14. *num.* 9. *Salm. c.* 15. *n.* 79. *Croix n.* 326. *Holz. n.* 465. *Elbel num.* 390. *Sanch. l. c. n.* 14. *cum Ricch. Turrecr. Rosell. etc. ac Boss. c.* 1. *numer.* 214. *cum Con. Fill. Hurt. Leand. Vill. etc.* Ratio, quia non extat lex prohibens; textum enim D. Gregorii, aiunt *Sanch. num.* 16. *Holzm. loc. cit. et Boss. num.* 125. esse solùm de consilio; item, quia periculum inficiendi lac, teste experientia, rarum est; saltem non tantum, ut teneantur Conjuges tanto tempore abstinere ab usu conjugii, cum continuo periculo peccandi. Excipiunt tamen *Pontius l. c.* et *Bossius n.* 215. si Conjuges sint valde pauperes, et prudens adsit timor de gravi damno prolis; tunc enim (ut dicunt) neuter tenetur reddere, imò nec potest petere, etiamsi sit periculum incontinentiæ, quia non licet sibi consulere cum damno innocentis, cùm alia suppetant media ad incontinentiam sedandam. Verùm *Sanch. n.* 15. eo casu excusat quidem Conjuges à reddendo (ut excusat etiam *Bonac. d. n.* 11.), sed non audet damnare exigentem, dicens quòd tunc vel alia via ipse poterit proli consulere, vel erit justa causa ipsam periculo exponendi, ne tandiu Conjuges cogantur abstinere cum tanta difficultate. An autem Conjuges peccent, respectu prolis, petendo tempore prægnationis, vel menstrui aut purgationis post partum? Vide dicenda *n.* 924. 925 *et* 926. Et quid si Conjuges laborent lepra? Vide *num.* 950. An autem liceat coire tempore menstrui? Vide *n.* 925.

912. — « IV. Si fiat pravo fine, v. g. tantùm voluptatis causa » quod tamen Doct. communiter, ut *Sanch. l.* 9. *n.* 11. *Bon. q.* 4. » *p.* 6. censent esse tantùm veniale, contra *Pontium*, qui vult » esse nullum, nullum autem erit, si delectatio non quæsita » sentiatur, vel ad eam se excitent, quando copula debita reddi» tur. *Sanch. l.* 9. *d.* 11. *etc.* Vide etiam *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 216. » *Bon. p.* 6. *M. Perèz d.* 46. *s.* 2. *n.* 6.

Certum est esse illicitum habere copulam propter solam voluptatem, ut patet ex Prop. 9, damnat ab Innoc. XI quæ dicebat:

« Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum, omni penitus » caret culpa, ac defectu veniali. » Commune tamen est apud omnes, id non esse mortale, sed tamen veniale peccatum : ita *Sanch. l.* 9. *D.* 11. *num.* 4. *Pont. l.* 1. *c.* 21. *n.* 6. *et* 11. *Boss. c.* 7. *n.* 63. et alii pasim, ex *D. Th. Supp. q.* 64. *a.* 6. ubi expressè id docet. Et ratio, cur non sit mortale, est, quia delectatio de aliquo objecto ex duplici tantùm capite potest esse mortalis, vel quia objectum ipsum est graviter vetitum, vel quia homo delectatur de illo tanquam ultimo fine; sed in hac delectatione neutrum intervenit : non primum ut patet, non secundum ut supponitur. Non excusatur autem à veniali, quia est perversio quædam ordinis, cùm delectatio quæ intenta est à natura ut medium ad generationem, fit finis habendæ copulæ. Nullum autem erit peccatum, ut rectè aiunt *Croix n.* 296. *et Vioa de Matr. q.* 3. *a.* 2. *n.* 4. si Conjux principaliter intendat procreationem prolis, et utatur voluptate (eam moderatè intendens), ut se excidet ad copulam ; sicut pariter minimè peccat, qui intendit moderatam delectationem in comedendo, ad præstandum corpori conveniens alimentum.

913. — « V. Si exerceatur mente adultera, ut si, dum accedit » ad suam, imaginetur aliam, ut animum pascat, quod est mor- » tale. *Sanch. Bonac. p.* 6. *n.* 7. »

Excusant autem à mortali *Sanch. l.* 9. *D.* 16. *n.* 16. *et Spor. n.* 505. Conjugem qui se excitaret ad copulam, delectando de pulchritudine alterius personæ, sed absque affectu turpi ; at meritò dicunt hoc esse valde periculosum, et non permittendum Sicut nec etiam permittendum puto cum *Diana apud Spor. l. c.* se excitare ad coitum, respiciendo ad imagines diversi sexûs : maximè si essent sacræ, quod rectè aiunt *Croix n.* 329. *et Spor.* esse mortale, propter gravem irreverentiam.

914. — An autem liceat Marito delectari de copula aliena cogitata, ut se excitet ad coitum cum uxore? Ex una parte videtur negandum, cùm objectum, de quo delectatur, sit per se turpe. Ex alia non videtur damnandum talem Conjugem, cùm ideo solutis est illicita spectatio concubitûs humani, sive delectatio de visu cogitato talis concubitûs, quia in tali visu vel delectatione adest proximum periculum commotionis spirituum generationi deservientium ; et cùm ipsis copula sit prohibita, consequenter etiam est vetita commotio spirituum ; Conjugatis autem, cùm eis jam permissa sit copula, non videtur vetita saltem sub gravi talis commotio spirituum, quamvis ipsa ex delectatione illa oriatur. Hanc tamen cogitationem, si esset de copula inter personas determinatas, non excusarem à mortali, ob facile periculum consentiendi in delectationem de copula cum conjuge aliena. Cæterùm, quia hoc dubium apud nullum inveni discussum, Sapientibus remitto decernendum. Illud autem, quod probabile putat *Arriaga de Peccat. D.* 47. *n.* 16. nempe licitum esse Marito delectari de copula cogitata inter ipsum et alienam, dico cum *Croix n.* 331. omnino rejiciendum, cùm talis delectatio sit de objecto intrinsecè malo, et ipsi Conjugi omnino vetito.

915. — « VI. Si fiat modo indebito, v. g. 1. Si non servetur » vas naturale : quod multi docent esse veram sodomiam, alii » esse grave peccatum contra naturam; V. 6. *Præcep.* 2. Si sine » justa causa situs sit innaturalis, præposterus etc. quod aliqui » dicunt esse mortale, alii, secluso periculo effusionis seminis, » veniale tantùm, etsi grave, et graviter increpandum. *Dian.* » *part.* 3. *t.* 4. *Res.* 204. 3. Si alter conjugum ex morositate, vel » alia ratione seminationem cohibeat : quod quidam generatim » dicunt esse mortale, quia finis actûs conjugalis, scilicet genera- » tio, impeditur; quidam tamen, ut *Præp.* et *Sanch.*, dicunt in » fœmina nullum esse. Vide *Bon. p.* 6. *n.* 15. *et p.* 1. »

916. — Quær. I. An peccet mortaliter vir inchoando copulam in vase præpostero, ut postea in vase debito eam consummet? Negant *Nav. l.* 5. *consil. de Pœnit. Cons.* 7. *ac Ang. Zerola, Graff. Zanard. et Gambac. ap. Dian. p.* 2. *t.* 17. *R.* 37. modò absit periculum pollutionis; quia aliàs (ut aiunt) omnes tactus etiam venerei non sunt graviter illiciti inter conjugatos. Sed communiter et veriùs affirmant *Sanch. l.* 1. *D.* 17. *n.* 5. *Pont. l.* 10. *c.* 11. *n.* 5. *Pal. p.* 4. §. 2. *n.* 6. *Bon. p.* 11. *n.* 12. *Spor. n.* 497. *Tamb. l.* 7. *c.* 3. §. 5. *n.* 31. *et Boss. c.* 7. *n.* 174. *cum Fill. Perez, Aversa, Fagund. et Leand.* Ratio, quia ipse hujusmodi coitus (etsi absque seminatione) est vera sodomia, quamvis non consummata; sicut ipsa copula in vase naturali mulieris alienæ est vera fornicatio, licèt non adsit seminatio. An autem sit mortale viro perfricare virilia circa vas præposterum uxoris? Negant *Sanch. n.* 5. *et Boss. n.* 175. *cum Fill. et Perez,* quia tangere os vasis præposteri non est ordinatum ad copulam sodomiticam. Sed veriùs pariter affirmant *Pont. l. c. Pal. n.* 6. *Diana p.* 4. *tr.* 4. *R.* 104. *et p.* 5. *tr.* 7. *R.* 7; item *Fag. Leand. etc. ap. Boss. l. c. atque Tamb. n.* 32. (qui testatur ab aliquibus codicibus sententiam *Thomæ Sanch.* esse deletam : imò *Moya* asserit ipsum *Sanch.* se retractasse in editione Antverpiensi anni 1614.) Ratio est, quia saltem talis tactus non potest moraliter fieri sine affectu sodomitico.

917. — Quær. II. An et quomodo peccent Conjuges coeundo situ innaturali? Situs naturalis est, ut mulier sit succuba, et vir incubus; hic enim modus aptior est effusioni seminis virilis, et receptioni in vas fœmineum ad prolem procreandam. Situs autem innaturalis est, si coitus aliter fiat, nempe sedendo, stando, de latere, vel præposterè more pecudum, vel si vir sit succubus, et mulier incuba. Coitum hunc, præter situm naturalem, alii apud *Sanch. l.* 9. *D.* 16. *n.* 2. genericè damnant de mortali; alii verò dicunt esse mortale ultimos duos modos, dicentes ab his ipsam naturam abhorrere. Sed communiter dicunt alii, omnes istos modos non excedere culpam venialem. Ratio, quia ex una parte, licèt adsit aliqua inordinatio, ipsa tamen non est tanta, ut pertingat ad mortale, cùm solùm versetur circa accidentalia copulæ : ex alia parte, mutatio sitûs generationem non impedit, cùm semen viri non recipiatur in matricem mulieris per infusionem, seu

descensum, sed per attractionem, dum matrix ex se naturaliter virile semen attrahit; ita *S. Anton.* 3. *p. tit.* 2. *c.* 2. §. 3. *in fine cum Alb. M. Nav. c.* 16. *n.* 42. *Pont. l.* 10. *c.* 11. *n.* 1. *Petroc. t.* 4. *p.* 445. *v. Tertius casus. Salm. c.* 15. *n.* 73. *Boss. c.* 7. *n.* 68. *Holzm. n.* 458. *Sporer n.* 493. *Ronc. p.* 184. *q.* 4. *Croix n.* 332. *Pal. de Sponsal. D.* 3. *p.* 4. §. 3. *n.* 1. *cum Sa, Tolet. Hurt. Coninch. et Henr. ac Sanch. l.* 9. *D.* 16. *n.* 3. *cum Gerson, Caj. P. Soto, Dom. Soto, Sylv. Arm. Vict. etc.* Et apertè favet *D. Th. in* 4. *D.* 31. *in fin. in exp. litt.* ubi sic ait : « Sed in secundo » modo (*nempe mutando situm naturalem*) non semper est pec- » catum mortale, ut quidam dicunt, sed potest esse signum » mortalis concupiscentiæ. » Ergo ex D. Thoma mutatio sitûs per se non est mortalis, sed potest esse mortalis ex prava *concupiscentia*, putà ex affectu bestialitatis, vel sodomiæ, vel si hujusmodi voluptas habeatur ut finis ultimus. Hinc communiter dicunt præfati AA. cum *Conc. p.* 403. *n.* 2. Conjuges minimè peccare, si mutent situm ex justa causa, nempe ob ægritudinem, vel pinguedinem viri, vel ob periculum abortûs, aut scandali aliorum, idque expressè dicit Angelicus *l. c.* ubi subdit : « Quan- » doque sine peccato esse potest, quando dispositio corporis alium » modum non patitur; aliàs tantò est gravius, quantò magis à » naturali modo receditur. » E converso conveniunt omnes (ut asserunt *Sanch. n.* 5. *Pal. l. c. Boss. n.* 171. *etc.*) quòd si experientia constaret, quòd mutato naturali situ nihil seminis fœmina retineret ob nimiam vasis laxitatem, vel humiditatem, vel propter aliquam infirmitatem naturalem, ut ait *Palaus*, tunc esset mortale : secus verò dicit *Sanch.* si non ex situ, sed ex aliquo morbo mulieris talis effusio provenit.

Dicunt autem *Sanch. d. n.* 5. *Pont. d. c.* 11. *n.* 3. *Pal. d. n.* 1. *et Boss. n.* 171. *cum Perez, Hurt. et Aversa*, non esse mortale, si ob variationem sitûs pars tantùm seminis decidat, reliquo intra vas retento sufficiente ad generationem; quod dicunt *Sanch. et Bossius* aliquando evenire; imò fere semper evenire aiunt *Pal. et Pontius*, qui testatur sic Medicos asserere. Verùm *Salm. c.* 15. *n.* 74. hanc opinionem vocant nimis laxam, quia (ut inquiunt) prodigere semen humanum sine rationabili causa non potest excusari à mortali; certum dicunt ipsi *Salm. l. c. ac Sanch. n.* 5. *et Spor. n.* 493. *cum Aversa*, non teneri Confessarium interrogare Conjugem de hoc se accusantem, an semen effusum sit, vel non, quia rarò (ut aiunt) accidit semen effundi; et sic etiam ego pluries audivi ab eis qui apud me in Confessione se accusabant præposterè coivisse. Eos verò qui coeunt stando, vel sedendo, vel muliere incuba, puto esse in majori periculo semen effundendi. Sed per hoc non audeo damnare sententiam *Sanchez*, *Pontii*, *Palai*, et aliorum ut supra; nam possent ipsi *Salmanticenses* respondere, quòd sine justa causa prodigere semen, sive (ut meliùs *Salmant.* dicere debebant) permittere ut semen prodigatur, nunquam liceat, quando semen extra vas uxoris effunditur, non verò quando intra immittitur, et per accidens,

non autem ex ipso actu prodigitur; quia tunc matrix, ut dicunt AA. præfati, jam attrahit quod est sufficiens ad generationem, et reliquum tanquam superfluum expellit. Utrùm autem teneatur Conjux reddere alteri petenti debitum situ innaturali sine justa causa? vide dicenda *n.* 946.

918. — Quær III. An peccent mortaliter Conjuges, si incœpta copula cohibeant seminationem? Respondetur : si Conjuges ambo in hoc consentiunt, nec adsit periculum seminandi extra vas, id per se loquendo non est mortale; illa enim penetratio vasis fœminei tunc reputatur instar tactus verendorum, qui inter Conjuges permittitur, vel saltem non est mortalis, secluso periculo pollutionis; ita communiter *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 20. §. 6. *Pont. l.* 10. *c.* 11. *n.* 9. *Pal. p.* 4. §. 3. *n.* 3. *Laym. l.* 6. *sect.* 14. *n.* 19. *Bonac. quæst.* 4. *p.* 6. *n.* 15. *Less. l.* 4. *c.* 3. *n.* 55. *Sporer num.* 490. *Salm. c.* 15. *n.* 82. *cum Aversa, et Dic. Boss. c.* 9. *num.* 58. *cum Fill. Hurt. et Perez, ac Sanch. l.* 9. *D.* 19. *n.* 3. *cum Palud. Caj. Ang. Sa, Arm. Tasi, etc.* Dixi 1. *si ambo consentiunt;* nam si alter se retrahit sine alterius consensu certè graviter peccat, ut dicunt omnes AA. præfati. Dixi 2. *Per se loquendo;* nam sapienter advertit *Sanch. l. c. cum Veracrux*, id ordinariè esse mortale, quia ordinariè adest periculum ex tali retractione effundendi semen, nisi Conjuges experti sint oppositum : quo casu tamen puto nullo modo posse eos excusari saltem à veniali, quidquid dicat *Sanch. ib. cum aliis.*

Si verò fœmina jam seminaverit, vel sit in probabili periculo seminandi, non potest quidem vir data opera à seminatione se retrahere, sine gravi culpa; quia tunc ipse est causa, ut semen uxoris prodigatur, communiter dicunt *S. Anton. loc. cit. Salm. n.* 81. *Holzm. n.* 451. *et Sanch. n.* 4. *cum Palud. Caj. Ang. Sa*, et alii passim. Hoc tamen non erit ita intrinsecè malum, ut aliquo casu permitti non possit, putà si vir desisteret à copula ob periculum mortis, vel scandali aliorum; tunc enim licitè potest se retrahere etiam cum periculo pollutionis, quia hæc per accidens, et præter intentionem eveniret, et contra, non tenetur cum periculo tanti damni generationem procurare; ita communiter *Sanch. d. n.* 4. *Pal. n.* 5. *Dian.* 3. *p. tr.* 4. *R.* 204. *Boss. num.* 60. *cum Less. Aversa, et Perez, ac Salm. n.* 81. *cum Caj. Dicast. Hen. etc.* Hæc sunt certa apud omnes.

Si autem vir jam seminaverit, dubium fit an fœmina lethaliter peccet, si se retrahat à seminando? aut peccet lethaliter vir non expectando seminationem uxoris? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Aversa, Hurt.* et *Ochagav. apud Ross. cap.* 9. *num.* 51. et probabilem putat *Dian. p.* 5. *tract.* 14. *R.* 37. atque videntur cohærere *Tab. et Arm. apud Sanch. lib.* 9. *D.* 19. *n.* 5. dum indistinctè dicunt esse mortale, si altero seminante Conjux à seminatione se retrahat. Ratio, quia (ut aiunt) etiam semen mulieris activè concurrit ad generationem, prout censent ex Medicis *Hippocrates, Galenus, Valesius, et Petrus Matha apud Sanch. l.* 2. *D.* 21. *n.* 11. et ex Theologis *Suar. t.* 2. *in* 3. *p. D.* 10.

sect. 1. *v. Secundò infertur*, ubi ait : « Semen maternum sim-» pliciter necessarium est ad concipiendum filium. » Item *D. Bonav. et Major apud Boss. d. n.* 60. *ac Caj. Abul.* et plures alii *ap. Sanch. l. c.* et ipsi *Sanch. et Boss.* hanc opinionem satis probabilem putant; saltem (ait *Boss.*) semen mulieris juxta omnes valde confert prolis perfectioni, cùm ad hoc saltem fuerit à natura institutum. *Secunda* verò sententia communior negat, et hanc tenent *Sanch. l.* 9. *D.* 19. *num.* 5. *Pont. l.* 10. *c.* 11. *n.* 2. *Bon. p.* 6. *n.* 14. *et Salm. c.* 15. *n.* 80. *cum Caj. Henr. Dic. Veracr. etc.* Hi contrario nituntur fundamento, nempe quòd semen mulieris non sit necessarium ad generationem, ut asserunt *Aristoteles, Avicenna, Galenus* sibi contrarius, ac *Hugo Senensis, et Alb. M. apud Sanch. l.* 9. *D.* 17. *n.* 9. qui ait hanc esse sententiam communem Theologorum, exceptis Scotistis. Nec obstare dicunt AA. hujus secundæ sententiæ, quòd semen fœminæ conferat perfectioni prolis; nam respondent, quòd non teneantur Conjuges ad convenientiorem modum generandi, sed satis est si generationi non obstent. Quamvis autem dicant præfati AA. non teneri virum expectare seminationem mulieris, si ipse jam seminaverit; concedunt tamen ei posse continuare copulam, usque dum seminet fœmina, quia hoc pertinet ad complementum copulæ uxoris, ut censent *Pont. et Dian. ll. cc. Bon. n.* 14. *cum Caj. et Sanch. d.* 17. *n.* 11. *cum Tab. et Graff.* contra *Henr.* (*ap Bon. l. c.*) qui sentit virum non teneri expectare seminationem fœminæ, quia periculum est ut hoc pacto impediatur generatio, quod non videtur satis probabile, nec cohærens; nam si adesset tale periculum, non debuisset dicere non teneri, sed non posse, quod nemo asserit, nemo enim hoc periculum supponit.

Sed redeundo ad primam quæstionem, esto secunda sententia sit quidem communior et probabilior, ut videtur, censeo tamen cum *Boss. l. c. n.* 52 primam sententiam esse satis probabilem, et ideo in praxi tenendam. Ratio, quia non licet sequi opinionem probabilem cum damno tertii; cùm autem hîc agatur de damno prolis sive generationis adversùs naturam quæ jus habet, ut non impediatur generatio, cùm ad hoc instituerit actum conjugalem, propterea ubi est periculum impediendi generationem, non licet uti opinione probabili; ubi enim (ut diximus *l.* 1. *n.* 33.) agitur non de honestate actionis, sed de veritate rei, illicitum est sequi (ut omnes fatentur) opinionem probabilem pro libertate, adversùs aliam stantem pro lege Hinc neque practicè probabile puto id quod dicunt *Sanch. n.* 5. *et Spor. n.* 491 *cum Perez, Escob. Dic.* et *Gob.* nimirum posse mulierem in actu coitûs animum ad alia divertere, ne concitetur ad seminationem.

919. — An autem, si vir se retrahat post seminationem, sed ante seminationem mulieris, possit ipsa statim tactibus se excitare, ut seminet? Negant Auctor *Addit. ad Wigandt tr.* 16. *post n.* 106. *ac Dian. et Rodr. apud Boss. l.* 9. *n.* 54. adhæretque *Pal. p.* 4. §. 3. *n.* 6. (dicens id non esse licitum, si mulier posset se continere). Ratio, quia semen mulieris non est necessarium

ad generationem; item quia effusio illa mulieris, utpote separata, non fit una caro cum viro. Communiùs verò affirmant *Wigandt tr.* 16. *n.* 103. *v. Solve. Less. l.* 4. *c.* 3. *n.* 94. *Bon. q.* 4. *p.* 6. *num.* 17. *in fin. cum Sanch. l.* 9. *D.* 17. *n.* 10. *Pot. t.* 1. *c.* 4. *n.* 44. 10. *Tamb. Dec. l.* 1. *c.* 3. §. 5. *n.* 18. *Salm. c.* 15. *n.* 80. *in fin. cum Dic. Fill. tr.* 10. *n.* 330. *Spor. n.* 491. *Boss. cap.* 9. *n.* 55. *cum Aversa, Perez, Fag. et Leand. ac Elbel p.* 479. *n.* 425. *cum Cleric. Homob. Dian. Gob. et Bosco*, et non reprobat *Conc. p.* 406. *n.* 11. Ratio, tum quia seminatio mulieris pertinet ad complendum actum conjugalem, qui consistit in seminatione utriusque Conjugis; unde sicut potest uxor tactibus se præparare ad copulam, ita etiam potest actum copulæ perficere: tum quia, si mulieres post saltem irritationem tenerentur naturam compescere, essent ipsæ jugiter magno periculo expositæ mortaliter peccandi, cùm frequentiùs viri quia calidiores priùs seminent (sed hæc ratio non suadet, nam si hoc permitteretur uxoribus, deberet permitti etiam viris, casu quo mulier post suam seminationem se retraheret, et vir maneret irritatus; at DD. communiter dicunt id vetitum esse viris, ut *Sanch. n.* 10. *Wigandt et Bon. l. c.*); tum quia, ut plures sentiunt, seminatio mulieris est necessaria, vel saltem multùm confert ad generationem, nihil enim à natura frustraneum agitur. Omnes autem concedunt uxoribus, quæ frigidioris sunt naturæ, posse tactibus se excitare ante copulam, ut seminent in congressu maritali statim habendo; vide *Conc. n.* 13.

920. — « VII. Si in loco indebito, v. g. Sacro, qui inde violetur, vel in loco publico * (*Vide dicta de hoc puncto Tom.* 2. *l.* 3. *n.* 458. *ubi diximus cum Nav. Vasq. Tol. Azor. Con. Pont. etc.* quod licèt probabile sit per copulam conjugalem occultam in Ecclesia non committi sacrilegium, neque Ecclesiam pollui, probabilius tamen est oppositum, nisi adsit necessitas, cum *Suar. Sanch. Less. Bonac. Holzm. Croix, Salm. etc.* Etsi eo casu non tenentur Clerici ibi abstinere à divinis officiis celebrandis, nisi concubitus ille habitus publicetur, ut dicunt iidem AA. et probatur in hoc *l.* 6. *n.* 364, quia Ecclesia non censetur polluta quoad celebrationem Officiorum, nisi crimen sit notorium notorietate facti.) *

921. — « VIII. Si absque urgente causa fiat tempore indebito, 1. in magna solemnitate, ut Paschæ, vel pridie communionis. *V. Per. d.* 49. *s.* 2. 2. Quando uxor est gravida, saltem si sit periculum abortûs. *Nav. Sylv. Sanch. Conc. Fill. n.* 357. Hoc enim si non sit, non erit saltem mortale: quod enim tunc fine suo frustretur semen, non sequitur per se ex actu. Unde *Dian. p.* 3. *tr.* 1. *R.* 204. et *Con. d.* 34. *dub.* 9. nullum peccatum agnoscunt. 3. Quando uxor laborat fluxu menstruo. Quod tamen non esse mortale, contra *Azor.* docet *Sanch. l.* 9. *d.* 21. *n.* 2. Imò aliqui apud *Dian. l. c. ut Pont. l.* 10. *c.* 11 *et c.* 14. *n.* 5. *et* 6. docent, nec veniale esse, si periculum urgeat, quod *Sanch. l. c.* docet esse probabile; additque *M. Perez*, si ob finem

» honestum fiat, nullum esse, et teneri reddere debitum uxorem » si maritus exigat. Vide *dist.* 49. *s.* 3. »

922. — Quær. I. An liceat Conjugi coire die Communionis ? Vide quæ fusiùs diximus hoc *l.* 6. *r.* 273 et 274. ubi tenuimus esse veniale accedere ad Eucharistiam die copulæ habitæ ob voluptatem, nisi excuset aliqua rationabilis causa. Si verò copula est habita causa procreandæ prolis, vel etiam incontinentiæ vitandæ, tunc est solùm consilii à S. Communione abstinere, ex *c. Si vir.* 7. *Canus.* 33. *q.* 7. Et sic pariter est consilii abstinere die quo Conjux reddidit debitum : à quo autem reddendo ordinariè loquendo propter Communionem non potest eximi ; nam aliquando potest honestis precibus resistere. Quid autem debeat Confessarius respondere Conjugi interroganti, an teneatur reddere die Communionis? Vide *d. n.* 274. *v. Quid.* Post verò Communionem sumptam nullum est peccatum reddere. An autem petere? Alii dicunt esse veniale, alii nullum ; vide *ibid. v. Die autem.*

923— Quær. II. An in diebus festivis, vel jejunii, aut Rogationum sit illicitus actus conjugalis ? Commune est non esse vetitum tunc debitum reddere cum *D. Th. suppl. q.* 64. *art.* 7. ubi dicit : « Cùm mulier habeat potestatem in corpore viri, et è » converso, tenetur unus alteri debitum reddere quocumque » tempore, et quacumque hora. » An autem sit vetitum petere ? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *D. Th. l. c. a.* 1. *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 20. §. 11. *Conc. t.* 10. *p.* 395. *num.* 10. item *Mag. Sent. Alb. M. Palud. Gers. Sylv. Tab. etc. ap. Sanch. l.* 9. *d.* 12. *n.* 3. Hoc tamen sub culpa veniali, ut ait *D. Th.* cum aliis : non verò sub mortali, ut aliqui improbabiliter tenent *apud Sanch.*, quia tempus sacrum « non est circumstantia (ratio *S. D.*) » trahens in aliam speciem peccati, unde non potest in infini- » tum aggravare. » Rationem autem, cur sit veniale, assignat idem Angelicus dicens : « Actus matrimonialis, quamvis culpa » careat : tamen, quia rationem deprimit propter carnalem » delectationem, hominem reddit ineptum ad spiritualia. Et ideo » in diebus in quibus præcipuè spiritualibus est vacandum, non » licet petere debitum. » *Secunda* verò communior negat esse illicitum, et hanc tenent *Sanch. l.* 9. *d.* 12. *n.* 5. *cum S. Bon. Scoto, Caj. Arm. Soto, Ang. Valent. etc.* item *Pont. l.* 10. *c.* 9. *per totum. Pal. p.* 4. §. 4. *n.* 5. *Bon. p.* 4. *p.* 6. *n.* 28. *Salm. c.* 15. *num.* 58. *cum Henr. Dic. Con. Aversa, Led. etc. ac Boss. c.* 7. *n.* 84. *cum Azor. Reg. Fill. Perez, etc.* Ratio, quia id non habetur vetitum ullo jure, non divino, quia in festis sola opera servilia prohibentur ; non ecclesiastico, quia diebus festivis et jejunii, non obstante congressu maritali, bene possunt Conjuges servare ea quæ sunt de præcepto. Quod si Canones et SS. Patres videantur iis diebus expresse prohibere usum conjugii, dicunt præfati Auctores id intelligi de consilio, non de præcepto, ut multis nititur probare *Sanch. cum Gloss.* in Can. et aliis Interpretibus.

924. — Quær. III. An liceat coire Conjugibus tempore præ-

gnationis? Commune est id non esse mortale, nisi adsit periculum abortûs: ita omnes cum *Sanch. l. 9. p. 22. n. 3. Pont. l. 10. c. 14. n. 7. Pal. p. 4. §. 4. n. 12. Salm. c. 15. num. 78. Ronc. p. 184. q. 3. R. 2. et Boss. c. 9. n. 33.* ex D. Augustino *de Bono Conjug. c. 6.* ubi: « Conjugalis enim concubitus generandi gratia » non habet culpam: concupiscentiæ verò satiandæ, sed tamen » cum Conjuge, propter fidem tori, venialem habet culpam. » Idem docet D. Ambrosius in *Luc. c. 1.* ibi: « At verò homines » nec conceptis ipsis, nec Deo parent, illos contaminant, hunc » exasperant. » Notato *contaminant*; ergo supponit S. Doctor periculum abortûs. Item D. Hieron. in *cap. Origo*, 32. *quæst. 4.* « Postquam venter intumuerit, non perdant filios. » Item D. Th. *in 4. dist. 81. in fin. in expos. litt.* ibi: « Ideo Hieronymus vitu- » perat accessum viri ad uxorem imprægnatam, non tamen ita » quòd semper sit peccatum mortale, nisi fortè quando probabi- » liter timetur de periculo abortûs. »

Censent autem *Sylvest. Ang. et Tab. apud Sanch. loc. cit. num. 1.* adesse periculum abortûs, si copula habeatur circa initium conceptionis, quia ex novo coitu materia illa nondum plenè formata, facilè dispergitur: nam licèt matrix post conceptionem statim claudatur, tamen (ut ait Avicenna) ex vehementi delectatione coitûs irritata, aliquando aperitur, et materia effunditur. Hoc tamen non obstante dicunt *Pontius dict. num. 7. Pal. num. 11. Sanchez dict. num. 1. cum Ang. et Sylvest.* (contra *Tabien.*) *ac Boss. num. 18. cum Fill. Hurt. Perez, et Raynaud.*, quòd coire cum tali periculo non reputetur mortale, quia (ut aiunt *Sanch. et Bossius*) cùm materia non sit adhuc formata, et conjuges dent operam rei licitæ, utendo jure suo, modò abortum non intendant, damnum illud non est tantum ut lethalem constituat culpam. Sed hæc ratio mihi non probatur, quia cùm per copulam noceatur vitæ, vel formationi prolis, Conjux tunc non habet jus ad copulam. Potiùs videtur dicendum non adesse tale periculum, quia (ut dicunt idem *Sanch. n. 7. Pal. d. n. 11. Boss. d. n. 18. Holzm. p. 463. cum Illsung. et Bon. q. 6. part. 6. n. 12. cum Con. et Reg.*) communiter non adest tale periculum, dum matrix recepto semine arctissimè constringitur, nec ordinariè reseratur per coitum, ut tradunt ipse Avicenna et Valverdus apud *Boss. l. c.* cùm Conjuges indiscriminatim accedant, et tamen abortus non succedunt; unde ait *Boss.* quòd usquedum non constet experientia, aliquam uxorem ex coitu pluries fœtum emisisse, non est præsumendum periculum abortûs. Tantò minùs autem aderit tale periculum, si habeatur copula tempore proximo partui, ut perperam aliquid dixerunt, putantes tunc exponi prolem discrimini suffocationis; nam veriùs (ut ait *Boss. n. 30. cum Raynaudo*) fœtus humanus ita secundinis involvitur, ut eum non possit semen contingere. Hinc ait *Petr. t. 4. p. 447.* periculum abortûs non ita facilè præsumendum; et ideo non esse vexandos Conjuges importunis interrogationibus, ut abstineant tempore prægnationis: « Quæ enim (ait) spes eos à con-

» cubitu avocandi ? et quale non timendum periculum, si à sua » bona fide perturbentur ? »

Utrùm autem, secluso periculo abortûs, sit culpa venialis habere coitum cum prægnante ? Affirmant *D. Ant.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 20. §. 4. item *Sotus*, *Palud. Alens. Palac. et ap. Sanch. d. D.* 22. *n.* 4, quia stante fœtu concepto, frustratur semen suo fine generationis. Idque confirmant ex auctoritate plurium SS. Patrum. Negant verò *Sanch. l. c. num.* 6. *cum Gabr. et Henr. Bon. p.* 6. *num.* 11. *cum Fill. Pal. p.* 4. §. 4. *num.* 12. *Ronc. p.* 154. *quæst.* 3. *R.* 2. *Holzm. num.* 463. *Elbel num.* 390. *et Salm. c.* 15. *num.* 78. *cum Dic. Aversa, et Diana*, tum quia nullibi habetur id per se esse vetitum ; tum quia esset onus gravissimum, et res exposita innumeris periculis peccandi venialiter, si Conjuges tenerentur tamdiu abstinere ab usu conjugii, manendo in eodem toro. Respondent autem ad rationem oppositam, quòd ut coitus sit licitus in Matrimonio, sufficiat, ut per se actus sit ad generationem idoneus ; quòd autem ipsa non eveniat, per accidens se habet. Cæterùm mihi arridet sententia, quam tenent *Pont. l.* 10. *c.* 14. *n.* 7. *Azor. t.* 3. *c.* 31. *quæst.* 14. *Boss. c.* 9. *num.* 36. *cum Guil. Paris*, *Porez*, *Con. Barbos. Fill. Hurt. Avers. etc.*, et huic se adnectunt etiam *Pal. et Ronc. ll. cc.* nempe quòd coitus cum prægnante non possit excusari à culpa veniali, nisi adsit periculum incontinentiæ, vel alia honesta causa, juxta dicta *num.* 882. *Dub.* 1. *etc.*

925. — Quær. IV. An licitum sit Conjugibus coire tempore menstrui : Hîc prænotandum, quòd fluxus mulieris alius sit naturalis et ordinarius, et iste propriè dicitur menstruus, quia communiter singulis mensibus solet in fœminis accidere, et durat ut plurimùm per duos vel tres dies. Alius extraordinarius proveniens ex aliquo morbo diuturno, qui aliquando durat usque ad 12 dies et ultra. Tempore fluxûs extraordinarii certum est licere tam reddere quàm petere : ita communiter *Sanch. l.* 9. *D.* 21. *num.* 7. *Pont. l.* 10. *c.* 14. *n.* 6. *Holzm. n.* 462. *Salm. c.* 15. *num.* 76. *et Boss. c.* 9. *num.* 13. *cum Azor. Reb. Fill. Hurt. etc.* ex *D. Th.* in 4. *D.* 32. *quæst. un. art.* 2. *quæst.* 2. ubi expressè hoc docet, et rationem adducit, dicens : « In fluxu menstruorum » innaturali non est prohibitum ad menstruatam accedere in » lege nova, tum propter infirmitatem, quia mulier in tali statu » concipere non potest ; tum quia talis fluxus est perpetuus et » diuturnus, unde oportet, quòd vir perpetuò abstineret. » Tempore autem fluxûs naturalis adsunt tres sententiæ. *Prima* damnat coitum de mortali, et hanc tenet idem *D. Th. l. c. q.* 3. *ad* 1. ubi dicit tempore hujus menstrui peccare mortaliter tam virum voluntariè petentem, quàm uxorem voluntariè reddentem ; excipit si mulier quasi coacta debitum redderet. Eamdem sententiam tuentur *S. Ronch. Alens. Scotus, Tab. Palac. etc. ap. Boss. c.* 9. *n.* 16. Probatur 1. ex *Levit. c.* 20. *v.* 18. ubi dicitur : « Qui » coierit cum muliere in fluxu menstruo, et revelaverit turpi- » tudinem ejus, ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui, inter-

» ficientur ambo. » Objiciunt huic *Sanch. l. c. num.* 2. *et Boss. num.* 16. quòd lex illa fuit cæremonialis, et ideo non obligat in Lege Evangelica. Sed respondet *D. Th. dict. quæst.* 2. quòd licèt illud præceptum fuerit cæremoniale quoad immunditiam, fuit tamen morale quantùm ad *nocumentum* (verba S. D.) *quod in prole ex hujusmodi commixtione frequenter sequebatur.* Probat. 2. ex *Can. fin. Dist.* 5. ubi Gregor. Papa : « Cùm » et sine partûs causa, cùm (*uxores*) in consuetis menstruis de» tinentur, viris suis misceri prohibeantur. » Probatur 3. ratione, tum quia proles eo tempore nascitura exponitur periculo nascendi leprosa et monstruosa ; tum quia adest periculum semen frustra effundendi, cùm rarò vel nunquam eo tempore mater sit apta conceptioni.

Secunda sententia totaliter opposita dicit accessum ad menstruatam omni culpa carere ; hanc tenent *Glossa in Can. Si Caus.* v. *Conceptus.* 33. *q.* 14; item *Perez, Fill. et Hurt. ap. Boss. n.* 20. eamque *Sanchez. l.* 9. *D.* 21. *n.* 7. putat æquè probabilem ac tertiam, quam mox referemus. Ratio, quia hodie id nullo jure prohibetur ; non divino, cùm lex Levitici, adveniente lege nova, jam cessaverit. Nec obstare dicunt, quòd prohibitio illa non cessavit, quatenus fuit moralis propter vitandum damnum prolis, nam respondent quòd testetur S. Hier. in 18. *Ezech.* rationem prohibitionis in Levitico fuisse, quia illo tempore, ob sanguinem fœmineum infectum ex coitu fœtus leprosi et elephantiaci nascebantur ; sed hodie incertum est adesse damnum, et multò certius est mulierem tempore menstrui non concipere, ut dicunt *Sanch. Pal. Boss. et Salm. ll. cc.* ac demum etiamsi concipiat cum aliquo damno prolis, dicunt *Sanch. l.* 9. *D.* 21 *n.* 7. *et Boss. c.* 9. *n.* 22. id non obstare, quia melius est prolem sic nasci, quam non nasci ; fortè enim postmodum non gigneretur, vel non esset eadem proles, unde proles beneficium recipit, non damnum ; nec valet dicere, quòd si non proli, saltem sic infertur damnum naturæ, quæ postulat, ut proles modo convenientiori generetur : nam respondent, quòd si non infertur damnum proli, neque infertur naturæ. Non prohibetur igitur jure divino ; non jure Ecclesiastico, nam ad textum Gregorii respondet *Pontius l.* 10. *c.* 14. *n.* 6. prohibitionem illam Ecclesiasticam hodie exolevisse : imò verbum illud Pontificis, *prohibeantur,* explicatur ab aliis, ut dicit ibi *Glossa : prohibeantur, id est sub forma prohibitionis dissuadeantur.* Nec jure naturali, quia licèt sit facile periculum eo tempore frustrandi semen, tamen ad coitum conhonestandum non requiritur, ut ex eo sequatur generatio, sed sufficit quòd coitus ille per se sit aptus generationi, esto per accidens semen dispergatur, ut accidit in accessu ad mulierem prægnantem, aut sterilem. Neque (aiunt) in tali coitu adest indecentia culpabilis, nam (ut dicit *Perez*) illa est potiùs materialis. Hinc concludunt nullo modo peccare Conjuges, si eo tempore coeant, non jam ex affectu libidinis (quod non posset excusari à veniali) sed ut utantur jure suo cum moderata delectatione.

Tertia demum sententia communissima et probabilior dicit, coitum tempore menstrui non esse mortale, sed non excusari à veniali : ita *S. Antonin.* 3. *part. tit* 1. c. 20. §. 3. *Nav. c.* 16. *n.* 32. *Conc. p.* 398. *n.* 20. *Pont. l.* 10. *c.* 14. *n.* 6. *Pal. p.* 4. §. 4. *n.* 8. *Ronc. p.* 184. *qu.* 3. *R.* 3. *Holzm. n.* 462. *Bonac. p.* 5. *n.* 9. *cum Henr. Led. et Rodr. Salmant. c.* 15. *n.* 76. *cum Aversa, Vivald. Corneio, et Soto, Boss. c.* 9. *n.* 22. *cum Sa, Con. Pal. Reg. Vill. Vega, Graff. etc. ac Sanch. Dict. D.* 21. *n.* 5. *et cum Cajet. Abul. Arm. Vict. et Lopez.* Quòd non sit mortale, probat ratio adducta mox supra pro secunda sententia. Quòd autem sit veniale probatur, quia talis concubitus, nolendo Conjuges expectare tempus generationi aptius, et jam brevi adventurum, involvit quamdam turpitudinem et deordinationem ; cùm fœmina tunc sit inepta commodæ receptioni et retentioni seminis, et ideo coitus tunc minùs convenit fini generationis. Conveniunt autem *Nav. Pal. Sanch. Salm. ll. cc. et Boss. n.* 15. *cum Hurt.* quòd nullum sit peccatum coire tali tempore, si adsit aliqua causa turpitudinem illam cohonestans, nempe ad vitanda dissidia, aut incontinentia in se vel in altero, aut alia similia.

An autem casu quo nulla adsit causa, uxor menstruata possit, et teneatur debitum reddere, si maritus monitus nolit desistere? Affirmant *Pal. p.* 4. §. 4. *n.* 9. *cum Con. Salm. c.* 15. *n.* 77. *et Sanch. D.* 21. *n.* 96. *cum Palud. Soto, Led. etc.* qui citat pro se etiam *D. Th. D.* 32. *art.* 2. *q.* 3, sed non bene, ut mox videbimus. Verùm probabiliùs negandum cum *Pontio c.* 14. *n.* 5. *et Bon. p.* 6. *n.* 10. qui citat *Sylv. Reb. et Henr.* Ratio, quia cùm culpa, etiamsi venialis, se teneat ex parte actûs, probabiliùs non tenetur conjux, neque potest licitè debitum reddere : vide dicenda *n.* 946. Nec contrarius est nostræ sententiæ D. Th., nam *l. c. in Resp. ad* 3. dicit tunc uxorem posse et teneri ad reddendum, *quando majus periculum timeretur in non reddendo.* Sed hoc non supponitur in nostro casu.

926. — Quær. V. An sit illicitum coire tempore purgationis post partum? Certum est non teneri Conjuges hodie observare tempus purgationis præscriptum in *Leo.* 12. ubi, cùm mulier arcebatur ab ingressu Templi per 40 dies in partu masculi, et 80 fœminæ, videtur eo tempore fuisse ei etiam interdictus Conjugii usus. Sed hoc præceptum jam cessavit, et sicut hodie puerperæ non tenentur abstinere ab ingressu Ecclesiæ, ut dicitur in *c. un. de Purific post part.* ita nec à Conjugii usu, ut communiter dicunt *Sanch. l.* 9. *d.* 22. *n.* 8. *Boss. c.* 7. *n.* 130. et alii passim cum *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 20. §. 4. *in fin.* qui tamen addit, hoc non obstante, bene posse mulierem abstinere ab Ecclesia, et omittere audire Missam, ubi talis est consuetudo, toto eo tempore, vel saltem per sex hebdomadas, ut testantur esse communem usum *Sporer, et Elbel,* vide dicta *l.* 3. *n.* 330. *ver. Bene.* Circa autem quæsitum triplex adest sententia. *Prima* dicit esse mortale, et hanc tenent *Butrius, et Alexander de Nevo, ap. Sanch. l. c. D.* 22. *n.* 9. Ratio, tum quia in *c. c. fin. Dist.* 5.

D. Gregorius id expressè vetitum declaravit, dicens : « Nisi » purgationis tempus priùs transierit, viris suis non debent ad- » misceri. » Tum quia damnum infertur proli, si eo tempore concipiatur, ut ait *Galenus ap. Pontium l.* 10. *c.* 14. *num.* 8. *Secunda* sententia dicit nullum esse peccatum; ita *Sanch. n.* 11. *cum Ang. Henr. Palac. Turrecr. Holzm. n.* 464. *ac Fill. Perez. Vill. et Hurt. ap. Boss. c.* 9. *n.* 42. Quia (ut aiunt) hujusmodi immunditia est tantùm materialis, non moralis. *Tertia* sententia probabilior et communior, quam tenent *S. Anton. l. c. cum Ric. et Pet. de Palud. Pont. d. n.* 8. *Pal. p.* 4. §. 4. *n.* 16. *Ronc. p.* 184. *q.* 3. *R.* 3. *Boss. n.* 44. *cum Azor. Ochag. et Led.* item *Sot. Palud. Tab. Lop. etc. ap. Sanch. n.* 10. dicit esse veniale, non autem per se mortale. Est veniale, quia talis coitus continet aliquam indecentiam; unde nisi excuset causa honesta, nempe periculum incontinentiæ, vel dissidii, vel alia similis, nequit ab omni culpa excusari. Non autem est mortale per se loquendo, quia talis indecentia non videtur tanta ut mortalem culpam inducat. Ad prohibitionem verò D. Greg. respondet *Pontius* illam hodie exolevisse; at *D. Antonin. cum Guil.* respondet eam fuisse de congruitate, non de præcepto. Ad rationem autem nocumenti prolis respondetur, quòd tale damnum vel non accidet, cùm difficile sit eo tempore mulierem concipere, vel non erit grave. Dicitur autem *per se loquendo*, nam poterit aliquando esse mortale, si ex concubitu gravis morbus, vel notabilis aggravatio morbi immineret, ut dicunt *S. Anton. et Sanch. n.* 11. *cum Palud. Sylvest. Ang. etc.* Hujusmodi periculum etiam prudenter timeri potest, ut ait *Ronc.*, si coitus habeatur statim post partum; nempe eodem die vel sequenti, ut Medicus valde peritus mihi asseruit.

927. — « Ex dictis casibus consequenter resolvitur, licitum » esse uti Matrimonio I. Prolis causa, etsi hæc non necessariò » debeat intendi, dum exercetur, dummodo positivè non im- » pediatur. Imò etiam aliquando simplici affectu licitè exclu- » datur, v. g. à paupere, ne nimium prolibus gravetur. II. Ad » vitandum periculum incontinentiæ in se, vel comparte, *Mart.* » *Perez d.* 40. *s.* 2. *ex Conin. Pont. Hurt.* etc. contra *Sanch.* » qui vult esse veniale, nisi tamen stimuli carnis aliter sedari » non possint. * (*Vide dicta n.* 882. *D.* 1. *iidem enim fines, quos* » *habere licet ad Matrimonium contrahendum, cohonestant etiam* » *petitionem copulæ.*) * III. Valetudinis causa, vel propter » alios fines extrinsecos : quia honestum ex natura sua, et rela- » tum ad unum finem, licitè refertur ad alium isti non repug- » nantem, ut docent *Sa, Conin. Laym. l.* 5. *t.* 1. *p.* 3. *c.* 4. » *Mart. Perez d.* 49. *sect.* 2. *n.* 4. Vid. *Diana. p.* 2. *t.* 4. *R.* 218. » Solius tamen sanitatis causa uti, probabile est esse veniale, » ut docent *S. Th. Henr. Laym. l. c.* contra *Mart. Per. etc. ll.* » *cc.* * (*Vid. n.* 883. *Dub.* 2.) * »

928. — Hìc quæritur I. An aliquando vir teneatur petere? Per se loquendo non tenetur petere; tenetur verò per accidens,

minimum si uxor tacitè exigat; putà si ostendat aliquod indicium, quo tacitam petitionem significet; quia in mulieribus ob innatam etiam verecundiam talia signa habentur pro vera petitione; ita communiter *Sanch. l.* 9. *D.* 2. *n.* 3. et alii universè ex *D. Th. Supp.* 3. *q.* 44. *art.* 2. ubi: « Quando vir percipit per aliqua » signa, quòd uxor vellet sibi debitum reddi, sed propter vere- » cundiam tacet..., tenetur reddere. » E converso rectè dicit *Sanch. n.* 5. *cum Soto, et Palac.* ex eodem *D. Th. in* 4. *D.* 32. *q. un. art.* 3. *ad* 2. non teneri mulierem reddere viro, nisi hic expressè petat: cùm enim non pudeat viros expressè exigere, bene possunt uxores præsumere, quòd viri expressè non petentes nolint ipsas obligare ad petendum; imò ego sentio nec posse, quia nequit maritus obstringere mulierem, ut cum tanta sua erubescentia debitum petat. Rectè tamen excipit *Sanch. l. c. cum S. Anton. Nav. Sylv. et Manuel*, nisi talis erubescentia potiùs præsumatur aliquando (quod cæterùm rarò accidit) esse ex parte viri, quàm fœminæ; putà si illa esset maximæ auctoritatis, aut feræ conditionis, et vir valde pusillanimis ac verecundus. Regulariter tamen (bene subdit *Sanchez*) non tenetur uxor reddere, nisi evidenter ei constet de hac pusillanimitate et pudore mariti.

929. — Quæritur II. An uxor teneatur aliquando petere debitum? Certum est primò, ordinariè non teneri uxorem ad petendum, quia hoc est mulieribus notabiliter inverecundum. Certum secundò, quòd cùm alter Conjux sit in periculo incontinentiæ, tam vir quàm uxor teneatur petere, ad liberandum alterum à periculo; ita communiter *Pontius l.* 10. *c.* 2. *n.* 3. *Sanch. l.* 9. *D.* 2. *n.* 9. *cum Soto, Adr. etc. ac Boss. c.* 1. *n.* 17. *cum Fill. Henr. etc.* Sed dubium fit, an teneatur uxor tunc petere ex caritate, vel ex justitia? *Prima* sententia, quam tenent *Pontius l. c. et Boss. n.* 21. *cum Led. Henr. Dian. et P. Soto*, dicit teneri ex justitia. Ratio, quia, cùm teneantur Conjuges servare bonum fidei, quando alter est in periculo incontinentiæ, tunc esto non petat alter, ipsa tamen necessitas petit, ut bonum fidei servetur vitando alterius incontinentiam; ideoque tunc potius est redditio, quàm petitio debiti. Confirmatur exemplo, si enim Medicus teneatur ex contractu mederi ægroto, tenetur ex justitia exhibere ei medicinam, quamvis ille non petat. Et huic sententiæ videtur adhærere *D. Th. Supplem. q.* 49. *art.* 5. *ad* 2. ubi dicit: « Si aliquis per actum Matrimonii intendat vitare fornicationem » in Conjuge, non est aliquod peccatum, quia hæc est quædam » redditio debiti, quæ ad bonum fidei pertinet. » *Secunda* verò sententia quæ videtur probabilior, et quam tenet *Sanch. dict. D.* 2. *n.* 7. *cum Palud. et Durando, ac Conin. ap. Boss. n.* 22. dicit teneri tantùm ex caritate. Ratio, quia ubi nulla est petitio alterius Conjugis expressa vel tacita, nulla adest obligatio justitiæ ad reddendum. Ad bonum autem fidei Matrimonii spectat quidem, ut Conjux non adulteretur, non verò ut avertat alterum ab adulterio; licèt enim hoc etiam quodammodo perti-

neat ad bonum fidei, non tamen ita pertinet, ut strictè obliget ex justitia ad petendum; ideo à *D. Th.* hujusmodi petitio non dicitur absolutè redditio; sed *quædam redditio debiti;* et hoc adducit S. Doctor tantùm ad excusandum petentem, si petat ad vitandam incontinentiam in altero, non verò ad obligandum ut petat. Nec obstat exemplum Medici : Medicus enim tenetur utique præbere medicinam infirmo non petenti, quia ex contractu se obligavit ad eum curandum; Conjux autem se obligavit ad non frangendam fidem, non verò ad impediendum alterum, quominus fidem frangat. Ex hac sententia infertur, quòd Conjux cùm non teneatur ex justitia, sed tantùm ex caritate eo casu ad petendum, non teneatur petere cum magno incommodo; hinc probabiliter tunc excusatur uxor à petendo, si in hoc magnam verecundiam subire deberet.

930. — Quær. III. An Conjux prohibitus à petendo ratione voti, vel affinitatis aut cognationis spiritualis post Matrimonium contractæ, possit quandoque licitè exigere debitum? Id admittunt communiter DD. cum *Sanch lib.* 9. *D.* 7. *n.* 5. (qui citat *Jo. Andr. Præpos. Adrian. Vict. etc.*) si adsit periculum incontinentiæ in altero Conjuge : Imò dicunt *Boss. cap.* 1. *num.* 261. et idem *Sanch. n.* 11. *cum Pe. Sot. Henr. Palac. Angles,* tunc teneri petere, quia hæc obligatio oritur ex ipsa institutione Matrimonii. Item admittunt etiam communiter *S. Th. in* 4. *D.* 38. *q.* 1. *a.* 3. *q.* 2. *ad* 4. *Boss. c.* 1. *n.* 261. *et Sanch. D.* 8. *n.* 1. *cum Sa, Sylv. Ang. Turrecr. Henr. Led. etc.* posse Conjugem impeditum petere, si alter interpretativè exigat, nempe quando *mulier* (ut ait *D. Thom.*) *verecunda est, et vir sentit ejus voluntatem de debiti redditione.* Tunc enim potest Conjux impeditus se offerre, quia tunc potius est reddere, quàm petere. Quoties autem liceat ei se offerre? *Led. apud Sanch.* dicit hoc licere quater in mense; sed melius *Boss. n.* 260. et idem *Sanch. cum Victoria,* id dicunt ex circumstantiis esse pensandum, nempe ex majori vel minori propensione alterius ad venerem. Censent autem idem *Boss. n.* 263. *et Sanch. n.* 2. *cum Ang.* non licere marito voto impedito se ad coitum offerre, quando uxor ei concessit licentiam vovendi castitatem, quia tunc censetur ipsa cessisse juri suo, nempe quòd vir in ejus gratiam debitum petat; nisi (excipiunt *Sanch. et Bossius, contra Coninch. et Pal.*) uxor esset in periculo incontinentiæ, quo casu dicunt, quòd vovens teneatur petere ex obligatione orta, ut supra dictum est, ex ipsa institutione Matrimonii.

An autem liceat petere Conjugi impedito, si ipse sit in periculo incontinentiæ? Affirmant *Viguerius, et Quint. ap. Boss. n.* 262, maximè si ille esset impeditus ratione affinitatis, vel cognationis spiritualis, et commodè non posset haberi dispensatio, essetque periculum in mora, quia lex Ecclesiastica in tanto discrimine non obligat. Negant verò *Sanc. n.* 7. *cum Guttier et Coo. Boss. n.* 262. *cum Coninc. etc.*, quia periculum incontinentiæ quidem est justa causa dispensandi, non autem coeundi. Sed prima sententia res-

pectu ad impedimentum ab Ecclesia impositum, mihi non videtur improbabilis, si revera dispensatio brevi obtineri nequeat, et magnum periculum sit in mora; idque magis firmatur ex quæst. seq.

931. — Quær. IV. An liceat Conjugi excommunicato petere debitum? et an petere ab excommunicato? Quòd liceat Conjugi petere ab excommunicato, certum est ex *c. Quoniam multos Caus.* 11. *q.* 3. ubi D. Gregorius VII expressè id concedit. An autem liceat excommunicato etiam petere? Negat *Glos. in c. cit. v. Uxores :* et apertè videntur consentire *Archid. Sylv. Lop. et Tab. ap. Sanch. l.* 9. *D.* 14. *n.* 19, quia in Bulla Martini V *Ad evitanda*, excommunicatis, quoad communicationem cum Fidelibus, nullum privilegium conceditur. Sed communiter et veriùs affirmant *Suar. de Censur. D.* 15. *Sess.* 4. *n.* 9. *Bon. eod. tit.* 2. *D.* 2. *p.* 6. §. 2. *n.* 20. *Sanch. n.* 20. *cum Henriq. et Ugol. ac Boss. c.* 1. *n.* 282. *cum Palud. Sayr. Con. Avila, Fill. Bordon. etc.* Ratio, quia lex Ecclesiastica non obligat cum tanto periculo, in quo esset quidem excommunicatus, si ipse non posset separari ab altero Conjuge (ut revera non potest), et non posset petere.

932. — « Quæres, an, et quando liceant tactus, aspectus, et » verba turpia inter conjuges?

« Resp. Tales actus per se iis licent, quia cui licitus est finis, » etiam licent media, et cui licet consummatio, etiam licet in- » choatio. Unde licitè talibus naturam excitant ad copulam. Quòd » si verò separatim, et sine ordine ad copulam, verbi gratia, vo- » luptatis causa tantùm fiant, sunt venialia peccata, eò quòd ra- » tione statûs, qui illos actus cohonestat, habeant jus ad illos: » nisi tamen, ut sæpe contingit, sint conjuncti cum periculo » pollutionis, aut conjuges habeant votum castitatis, tunc enim » sunt mortalia, ut dictum supra *l.* 3. *t.* 4. *c.* 2. *d.* 4. *Dian. p.* 3. » *t.* 4. *R.* 204 *et* 216. »

Unde resolves :

« 1. Conjux venialiter tantùm peccat 1. Tangendo seipsum ex » voluptate, et tactum non ita expressè referendo ad copulam, » ut contra *Vasq.* et alios probabiliter docet *Sanch. lib.* 9. *dub.* » 44. 2. Oblectando se venereè, sine periculo pollutionis de actu » conjugali cogitato, dum abest compars, vel actus exerceri non » potest. *Fill. Laym. Tann. Malder.* cum *Dian. p.* 3. *t.* 4. *Res.* » 224. contra *Navar. Azor*, etc.

« 2. Peccat graviter 1. Vidua, quæ se venereè oblectat de co- » pula olim habita; quia est illicita per statum. 2. Bigamus, qui » in actu conjugali, cum secunda exercito, repræsentat sibi prio- » rem, et de ea carnaliter delectatur, quia est permixtio cum » aliena. *Laym. l.* 1. *t.* 9. *c.* 6. vide supra *l.* 3. *t.* 4. *c.* 2. *et l.* 5. » *c.* 1. *d.* 2. *a.* 2. * (*Et idem diximus Tom.* 4. *l.* 5. *n.* 24. *de Spon-* » *sis, quibus illicitum est delectari de futura, etiam ex appetitu* » *rationali, etsi non carnali.*) * »

933. — Qu. I. An sint mortales tactus et aspectus turpes inter Conjuges propter solam voluptatem, sine ordine ad copulam, si non adsit periculum pollutionis? Affirmant *S. Antonin. Sylo. Margar. etc. ap. Sanch. l.* 9. *d.* 44. *n.* 11. quia (ut dicunt) omnis actus venereus, non relatus ad copulam conjugalem est mortalis. Negat verò sententia communis et verior, eamque tenent *Laym. l.* 3. *s.* 4. *n.* 12. *Pal. p.* 4. §. 2. *Less. l.* 4. *c.* 3. *n.* 125. *Bonac. q.* 4. *p.* 8. *n.* 12. *Sporer n.* 502. *Sanch. dict. D.* 44. *num.* 12. *cum Abul. Vict. Ang. Arm. Sa, Med. Led. etc. Salm. c.* 15. *n.* 84. *cum Henr. Aversa, Perez et Diana, Boss. c.* 7. *n.* 157. *cum Vasq. Fagn. Vill. et Hurt. ac Croix n.* 341. *cum Soto, Tol. Cajet. Con. Fill.* et pluribus aliis. Ratio, quia status conjugalis sicut cohonestat copulam, ita etiam hujusmodi tactus et aspectus; aliàs enim, cùm sit tanta inter Conjuges societas, et ipsi multoties non possint coire, jugibus periculis essent expositi, si tales actus essent eis graviter illiciti. Sicut autem delectatio quæsita in copula culpam venialem non excedit, ita etiam in his tactibus et aspectibus. Et hoc etiamsi copula tunc ipsis esset vetita ob morbum, vel esset impossibilis ob impotentiam quæ supervenisset, ut dicunt *Sanch. n.* 20 *et* 22. *Croix n.* 339. *et Boss.* 199. *cum Con. Fag. Aversa, Fill. Vill. etc.* quia, cùm copula sit licita inter Conjuges, tactus inter ipsos non possunt esse graviter illiciti. Secus verò dicendum, si Conjux esset ligatus voto castitatis, quia tale votum excludit omnem voluptatem venereamvoluntariè captam; ita communiter, *Sanch. d. D.* 44. *n.* 26. *et Boss. c.* 7. *n.* 201. *cum Vasq. Fil. Con.* et aliis. An autem idem procedat, si Conjux sit impeditus à copula ob affinitatem vel cognationem spiritualem contractam? Affirmat *Aversa ap. Boss. n.* 200, quia cui vetita est copula, vetiti etiam sunt tactus qui sunt dispositiones ad copulam. Sed negat *Bossius ibi cum Fag. Fill. et Perez*, quia lex prohibens copulam, cùm sit pœnalis, aut inhibitiva, non est extendenda ad tactus. Cæterùm in praxi impeditus ordinariè se debet abstinere ab hujusmodi tactibus, præsertim turpibus, ob periculum proximum vel pollutionis, vel petitionis copulæ, contra prohibitionem petendo.

934. — Quær. II. Quid, si Conjuges ex his turpibus actibus prævideant pollutionem secuturam in se vel in altero. Plures adsunt sententiæ. *Prima* sententia, quam tenent *Sanch. l.* 9. *D.* 45. *ex num.* 34. *Fill. tr.* 3. *c.* 9. *num.* 356. *Viva quæst.* 7. *a.* 4. *num.* 4. *Escob. l.* 26. *numer.* 207. *Elbel. numer.* 393. *cum Herincx et Spor. num.* 500. *cum Perez, et Gob.* id excusat ab omni culpa etiam in petente, si pollutio non intendatur, nec adsit periculum consensûs in eam, et modò tactus non sit adeo turpis ut judicetur inchoata pollutio (prout esset digitum morosè admovere intra vas fœmineum); ac præterea adsit aliqua gravis causa talem tactum adhibendi, nempe ad se præparandum ad copulam, vel ad fovendum mutuum amorem. Ratio, quia tunc justa illa causa tales actus cohonestat, qui alioquin non sunt illiciti inter Conjuges; et si pollutio obveniat, hoc erit per accidens. Dicitur *si adsit gravis causa*,

nam si non adsit, prædicti actus non excusantur à mortali. *Secunda* sententia, quam tenent *Pal. p. 4. §. 2. n. 2. Boss. c. 7. n. 213. et Salm. c. 15. n. 86. cum Soto, Cajet. Dec. Led. Hurt. Aversa*, et communi, ut asserit, distinguit et dicit esse mortalia tactus impudicos, si prævideatur pollutio ex eis provenienda; quia, cùm hi proximè influant ad pollutionem, et non sint per se instituti ad fovendum affectum conjugalem, censentur voluntarii in causa, secus si sint pudici, ut oscula et amplexus, quia actus isti per se inter Conjuges sunt liciti, cùm per se apti sint ad fovendum conjugalem amorem. *Tertia* sententia quam tenet *Diana p. 6. tract. 7. R. 65. cum Præpos. et Vill.* dicit tactus tam impudicos quàm pudicos esse mortalia, si prævideatur periculum pollutionis. Ratio, quia ideo tactus licent inter Conjuges, in quantum quæruntur intra limites Matrimonii, in quantum nihil sequitur repugnans fini et institutioni seminis; cùm autem prævidetur seminis dispersio, licèt non intendatur, qualescumque tactus sunt illiciti.

His sententiis positis, puto probabiliùs dicendum, quòd actus turpes inter Conjuges cum periculo pollutionis, tam in petente quàm in reddente sint mortalia; nisi habeantur ut Conjuges se excitent ad copulam proximè secuturam, quia cùm ipsi ad copulam jus habeant, habent etiam jus ad tales actus, tametsi pollutio per accidens copulam præveniat. Tactus verò pudicos etiam censeo esse mortalia, si fiant cum periculo pollutionis in se vel in altero, casu quo habeantur ob solam voluptatem, vel etiam ob levem causam: secus si ob causam gravem, putà si aliquando adsit urgens causa ostendendi indicia affectûs ad fovendum mutuum amorem, vel ut Conjux avertat suspicionem ab altero, quòd ipse sit erga aliam personam propensus. Probabiliter dicunt *Sanch. d. D. 35. num. 34. Boss. d. num. 203. et Escob. num. 207.* in reddente tactus etiam impudicos, nisi sint tales ut videantur inchoata pollutio, esse licitos, quamvis adsit periculum pollutionis in alterutro, quia tunc reddens dat operam rei licitæ, ad quam obligatur propter jus petentis, qui, tametsi peccet, non tamen jus amittit, cùm culpa se teneat ex parte personæ juxta dicenda *ex n. 944.*

935. — An autem sit semper mortale, si vir immittat pudenda in os uxoris? Negant *Sanch. l. 9. D. 17. n. 5. et Boss. c. 7. n. 175 et 193. cum Fill. ac Perez*, modò absit periculum pollutionis. Sed verius affirmant *Spor. de Matrim. num. 498. Tamb. l. 7. c. 3. §. 5. num. 33. et Diana. p. 6. tr. 7. R. 7. cum Fagund.*, tum quia in hoc actu ob calorem oris adest proximum periculum pollutionis, tum quia hæc per se videtur nova species luxuriæ contra naturam (dicta ab aliquibus *irrumatio*); semper enim ac quæritur à viro aliud vas, præter vas naturale ad copulam institutum, videtur nova species luxuriæ. Excipit tamen *Spor. l. c. cum Fill. et March.* si id obiter fiat; et hoc revera sentire videtur etiam *Sanch.* dum excusat actum illum à mortali, si cesset omne periculum pollutionis. Excipit etiam *Pal. p. 4. §. 2. n. 6.* si vir hoc faceret, ut

se excitet ad copulam naturalem; sed ex predictis neutrum admittendum puto. Eodem autem modo *Sanch. l. c. num.* 32. *in fin.* damnat virum de mortali, qui in actu copulæ immitteret digitum in vas præposterum uxoris, quia (ut ait) in hoc actu adest affectus ad sodomiam. Ego autem censeo posse quidem reperiri talem affectum in actu, sed per se loquendo hunc affectum non agnosco in tali actu insitum. Cæterùm graviter semper increpandos dico Conjuges hujusmodi fœdum actum exercentes.

936. — Quær. III. An sint mortalia tactus turpes quos Conjux habet cum seipso, altero absente, et secluso periculo pollutionis? *Prima* sententia negat, quam tenent *Pal. p.* 4. §. 2. *n.* 5. *Escob. n.* 201. *Boss. c.* 7. *num.* 205 *et* 297. *cum Perez, Hurt. et Ochag. ap. Sanch. l.* 9. *D.* 44. *n.* 15. *cum Palud.* et *Lopez*, et pro hac sententia *Salm. c.* 15. *num.* 87. citant etiam *D. Thom. quæst.* 6. *de Bon. Matr. dub.* 26. *num.* 188. Ratio, quia hujusmodi tactus ab ipso statu conjugali cohonestantur, cùm de natura sua ordinentur ad copulam; et ideo, secluso periculo pollutionis, non possunt esse in Conjuge graviter illiciti, etsi copulam de præsenti ipse non posset consummare. *Secunda* verò sententia probabilior, et in praxi omnino suadenda affirmat, et hanc tenent *Laym. tr.* 3. *c.* 6. *num.* 12. *in fine, Diana. p.* 3. *t.* 4. *R.* 215. (quamvis hic Auctor sit valde Benignus) *Spor. num.* 503. *cum Arm. et Vasq. ac Salm. cum Avers. Sanctio, Salas, Montesin. Dic. et Ant. à Sp. S.* Ratio, tum quia Conjux non habet jus per se in proprium corpus, sed tantùm per accidens, nempe tantùm ut possit se disponere ad copulam; unde cùm copula tunc non sit possibilis, tactus cum seipso omnino ei sunt illiciti; tum quia tactus pudendorum, quando fiunt morosè, et cum commotione spirituum, per se tendunt ad pollutionem, suntque proximè connexi cum ejus periculo.

937. — Quær. IV. An sit mortalis delectatio morosa in Conjuge de copula habita vel habenda, quæ tamen non possit haberi de præsenti? Adsunt tres sententiæ. *Prima* sententia affirmat, et[18] hanc tenent *Pont. l.* 10. *c.* 16. *num.* 21. *Wigandt tr.* 4. *num.* 59. *Sylv. ac Vega, Rodr. et Dic. ap. Salm. c.* 15. *num.* 88. qui probabilem vocant. Ratio, quia talis delectatio est quasi inchoata pollutio, quæ cum eo tempore non possit haberi modo debito, omnino fit illicita. *Secunda* verò sententia communior negat, eamque tenent *Pon. p.* 4. *quæst.* 8. *n.* 12. *Escob. n.* 204. *Spor. n.* 505. *Croix n.* 337. *cum Suar. et Gers. Boss. c.* 1. *n.* 215. *cum Fill. et Perez, et Sanch. l.* 9. *D.* 44. *num.* 3. *cum S. Anton. Palud. Arm. Cajet. Met. Viguer. Tab.* et communi ut asserit, utque fatetur etiam *Pontius*, item *Con. Avers. Gabr. et Dian. apud Salm. c.* 15. *num.* 89. qui etiam probabilem putant. Hæc sententia dicit talem delectationem non esse mortalem, si absit periculum pollutionis, sed tantùm venialem. Est venialis, quia ipsa caret debito fine, cùm non possit ordinari ad copulam præsentem. Non autem est mortalis, quia delectatio sumit suam bonitatem vel malitiam ab objecto; et cùm copula sit licita Conjugatis, non

potest esse eis graviter illicita illius delectatio. Et huic expressè favet id quod ait D. Th. *de Malo quæst.* 15. *a.* 2. *ad* 17. ubi : « Sicut carnalis commixtio non est peccatum mortale conjugato, » non potest esse gravius peccatum consensus in delectationem » quàm consensus in actum. » Idque admittit *Spor.* etiamsi habeatur delectatio venerea orta ex commotione spirituum. *Tertia* demum sententia, quam tenent *Salm. d. c.* 15. *n.* 90. distinguit et dicit, quòd si delectatio sit absque commotione spirituum, non erit mortalis; secus si cum commotione et titillatione partium.

Ego meum judicium proferam. Si delectatio habeatur non solùm cum commotione spirituum, sed etiam cum titillatione seu voluptate venerea, sentio cum *Conc. p.* 408. *num.* 10. (contra *Sporer* ut supra) eam non posse excusari à mortali, quia talis delectatio est proximè conjuncta cum periculo pollutionis. Secus verò puto dicendum, si absit illa voluptuosa titillatio, quia tunc non est delectationi proximè annexum periculum pollutionis, etiamsi adsit commotio spirituum; et sic revera sentit *Sanch. l. c. n.* 4. *cum Vasq.* cùm ibi non excuset delectationem cum voluptate venerea, sed tantùm (ut ait) cum commotione et alteratione partium absque pollutionis periculo. At quia talis commotio propinqua est illi titilliationi voluptuosæ, ideo maximè hortandi sunt Conjuges, ut abstineant ab hujusmodi delectatione morosa. Item advertendum eam esse omnino illicitam in Conjuge, qui esset obstrictus voto castitatis ut dicunt communiter *Sanch. d. D.* 44. *num.* 26. *et Boss. c.* 7. *n.* 201. *cum Vasq. Fill.* et aliis.

ARTICULUS II.

An Actus conjugalis sit præceptus, et debitus.

938. Conjuges per se tenentur reddere, et quandoque etiam petere. — **939.** Tenentur etiam ad cohabitationem, nisi adsit justa causa excusans. Dub. 1. An possit Vir expellere uxorem ob dotem non solutam? Dub. 2. An teneatur eam alere, non soluta dote ? Dub. 3. An si ipsa adulterium commiserit? — **940.** De obligatione reddendi debitum. Qu. I. An sit mortale negare debitum semel, vel bis ? Quid, si alter remissè petat, vel si precibus cedat ? Quid si immoderatè petat? Quid, si alter differat reddere ad breve tempus? — **941.** Qu. II. An multiplicitas filiorum possit esse causa justa negandi debitum ? — **942.** Peccat Conjux reddens se impotentem. — **943.** Qu. I. An Conjux teneatur reddere alteri illicitè petenti ? — **944.** Dub. 1. Quid, si culpa se tenet ex parte petentis, nempe si ille habeat votum castitatis, etc. ? — **945.** Dub. 2. Quid, si petens sit incestuosus? — **946.** Qu. II. An Conjux teneatur reddere petenti cum sola culpa veniali ?—**947.** Qu. III. An liceat reddere vel petere à viro volente seminare extra vas post copulam incœptam? — **948.** An Conjux teneatur et possit reddere, si mutuò cum altero voverit castitatem ? Quid, si alter sit amens, vel ebrius ? — **949.** Incestuosus, et vovens castitatem non potest petere, sed tenetur reddere. — **950.** Conjux non tenetur reddere cum

gravi damno suo, vel prolis. An teneatur reddere alteri laboranti morbo contagioso? Quid, si damnum sit leve, et alter sit leprosus? Quid, si damnum sit grave? An tunc possit reddere? Ex quibus causis possit Conjux reddere cum gravi periculo salutis? — **951.** An Conjux possit reddere cum periculo prolis? — **952.** An teneatur reddere uxor laborans febri, vel tempore menstrui, aut prægnationis, aut si alter petat modo innaturali? — 953. Quid, si uxor experta sit in pariendo periculum mortis, vel filios parere mortuos? — **954.** An aliquando liceat impedire generationem? Quando peccet uxor surgens, aut mingens statim post copulam? Dub. 1. An puella oppressa possit statim expellere semen? Dub. 2. An liceat copulari senibus, vel infirmis, plerumque non valentibus seminare intra vas.

938. — « RESP. I. Etsi conjuges nulla lege obligentur ad usum » Matrimonii, tenentur tamen per se ex justitia sibi reddere de- » bitum, si alter ab altero expressè, vel tacitè, verecundia scilicet » obstante, petat. Ratio prioris est, quia non tenentur uti suo » jure. Ratio posterioris sequitur ex natura contractûs mutui. » *S. Th. in 4. d.* 32. *q.* 1. *art.* 2. *etc.* communiter ex 1. *Cor.* 7.

Unde resolves :

« 1. Neuter tenetur, per se loquendo, ad petendum debitum, » etsi per accidens aliquando teneatur, vel ex caritate, v. g. ad » avertendum periculum incontinentiæ imminens conjugi : Vid. » *Perez d.* 30. *s.* 2. *n.* 4 *et* 5. *(*Vide dicta n.* 928 *et* 929.)* » vel ex justitia legali, eò quòd salus publica periclitetur, nisi » proles nascatur.

939. — « 2. Conjuges tenentur ad cohabitationem, nec potest » alter ab altero invito diutiùs abesse sine necessitate; quia hæc » obligatio sequitur ex obligatione reddendi debitum. *Sanch. l.* 9. » *d.* 4. *Conin. d.* 2. *n.* 19. *Perez d.* 30. *n.* 3. »

Certum est Conjuges teneri ex obligatione justitiæ ad cohabitandum in eadem domo, mensa, ac toro; vide *Sanch. l.* 9. *D.* 4. *n.* 2. *et Boss. c.* 6. §. 7. *ex n.* 2. Hinc infert neminem conjugum posse alio discedere, altero invito, ad longum tempus, ut habetur ex *c.* 1. *de Conjug. lepros.* Nisi adsint justæ causæ, nempe ob bonum publicum, vel ad alendam aut tuendam familiam, vel ad vitandum damnum ab inimicis, ut dicunt *Sanch. n.* 12. *Laym. c.* 1. *n.* 3. *Pal. p.* 5. §. 1. *et Boss. n.* 4 *et* 6. *cum Aversa, Vill.* et aliis. Dixit autem *Boss. n.* 12. *cum Tolet. et Sayro*, quòd si vir diu deberet alibi manere, teneretur, si commodè potest, uxorem eò adducere, ut secum cohabitet. An autem uxor teneatur sequi virum propter cohabitationem? Vide dicenda *num.* 977.

Vir potest suscipere brevem peregrinationem devotionis causa, etiam invita uxore; hoc tamen non potest uxor sine consensu viri, cùm ipsa sit subjecta illius voluntati, et non deceat statum mulierem peregrinari; ita *Sanch. n.* 15. *Pal. n.* 3. *et Boss. n.* 8. *cum Laym. Vill. Fag. et Perez. ex D. Th. Quodlib.* 4. *art.* 11. Ex mutuo autem consensu bene possunt Conjuges invicem separari

modò absit periculum incontinentiæ, et nocumentum prolis educandæ; *Sanch. n.* 5. *et Boss. n.* 18. *cum Fill. Vill. Perez, Fag.* et aliis, ex illo Apostoli (1. *Cor.* 7.): « Nolite fraudare invicem » nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi; et iterum » revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas. »

Dubit. 1. an liceat viro non cohabitare cum uxore, eamque expellere à domo ob dotem promissam et non solutam? Affirmant *Panormit. Armilla, Tab. et Gomez ap. Boss. c.* 6. *n.* 26, quia vir non tenetur alere uxorem, si dos non sit soluta; ergo neque tenetur cohabitare, quamvis tenetur reddere debitum. Sed negant probabiliùs et communiùs *Sanch. l.* 9. *D.* 5. *n.* 17. *Pal.* §. 2. *n.* 5. *Mol. de Just. D.* 245. §. *Si marito, Boss. c.* 6. *n.* 28. *cum Reb. Henr. Reg. Vill. Fag.* etc. Ratio, quia obligatio cohabitandi non oritur ex solutione dotis, sed ex ipsa lege naturali et divina, qua vir tenetur debitum reddere uxori, et ideo cum ea habitare; unde dicunt AA. præfati (contra tamen *Mol. et Reb.*) quòd etiamsi vir non adhuc uxorem traduxerit in domum suam, teneatur traducere, non obstante quòd dos non fuerit soluta.

Sed hîc dub. 2. an vir teneatur alere uxorem, non soluta dote? Communiter negant DD. si culpa promittentis intervenit: ita *Sanch. l.* 9. *D.* 5. *n.* 8. *Bon. p.* 7. *n.* 9. *Boss. c.* 6. *n.* 29. *et Salm. de IV. Præc. c. un. n.* 50 *et* 53. *cum Fag. et Trull.* ac alii passim ex *l. Pro oneribus C. de jure dotis,* ubi dicitur ideo constitui dos, ut ex ea vir uxorem alat. Excipe tamen 1. Nisi vir duxerit sine promissione dotis *Sanch. n.* 8. *cum Host. Præp. et Sylv. ac Salm. l. c. cum Abb. Mol. Bon. etc.* Excipe 2. Si uxor sit in viri obsequio, tunc enim saltem ut famulam tenetur eam alere; *Salm. ib. cum Abb. Lupo, etc. ap. Sanch. n.* 6. qui tamen cum *Surdo* et aliis id non admittit, quia (ut ait) uxor tenetur et dotem, et obsequia præstare viro; unde non necessariò alenda est, tantùm obsequia præstando. Sed magis adhæreo oppositæ sententiæ, quia ipsum jus Naturæ dictat, ut alas qui ad tibi famulandum se occupat. Excipe 3. si uxor ex sua culpa cum viro non cohabitet; secus si ob justam causam; *Salm. n.* 51. *cum iisd.* Cæterùm quando sive vir, sive uxor est verè pauper, putà si dos fortuitò periit, tenetur alter alterum alere; *Sanch. n.* 10. *Bon. n.* 8. *Salm. n.* 53. *cum Mol. Trull. etc.* ex *l. Si maritus ff. Soluto Matr.* ibi: « Quid » enim tam humanum est, quàm fortuitis casibus, mulieris maritum, vel uxorem viri participem esse? » Hîc autem notandum 1. quòd ob dotem non solutam nequeat vir debitum negare uxori, *Sanch. l. c. n.* 1. *et Salm. n.* 52. *cum Mol. Sylv. etc.* Notandum 2. quòd in extrema necessitate priùs subveniendum sit Parentibus, qui diligendi sunt ratione principii, quàm Conjugi, ut *D. Th.* 2. 2. *q.* 26. *art.* 11. *et Salm. n.* 51. contra *Laym. Bon. Pal. etc. ap. Boss. c.* 22. *n.* 1235. Et priùs etiam filiis, cùm ipsi sint pars Parentis; *Salm. n.* 51. *cum aliis.* In necessitate verò gravi priùs succurrendum Conjugi, quàm Parentibus, et filiis, quia quoad domesticam administrationem major est conjunctio inter Conjuges, cùm ipsi sint una caro; *Sanch. l.* 9. *D.* 29.

num. 4. *Bon. p.* 7. *num.* 19. *et Salm. ibid. cum Tolet. Ban. Trull. et aliis.*

Dubit. 3. an vir teneatur alimenta præstare uxori adulteræ? Alii affirmant, ut *Clarius, et Ant. Gabr. ap. Salm. de IV Præc. n.* 54, quia uxor adultera non desinit esse uxor. Alii, ut *Sylvest. vers. Dos. q.* 14. *Dist.* 9. *et Ang. ac Surdus apud Salm. ibid.* negant, si adulterium est publicum, quia tunc potest vir uxorem è domo expellere, secus si occultum, tum enim expellere nequit. Alii verò communiùs et probabiliùs, ut *Sanch. l.* 1. *D.* 8. *n.* 25. *et Salm. n.* 55. *cum Soto, Man. Fag. et Trull.* negant teneri, sive adulterium fuerit publicum, sive occultum. Ratio, quia adhuc concesso quòd ob adulterium occultum uxor non posset expelli, ne ejus crimen prodatur, utque scandalum vitetur (in quo tamen quæstio est; vide dicenda *n.* 968.); nihilominus ratio hæc non militat in negatione alimentorum, quæ sine scandalo et infamia uxoris negari possunt. Idque dicunt esse probabile *Salm. cum Lara, et Surdo,* etiamsi uxor admiserit tantùm oscula ab alio, si sint notoria; vel si occulta, si sint nimis lasciva, aut si uxor sit nobilis.

940. — « 3. Peccat mortaliter, qui conjugi seriò et instanter petenti debitum negat, quia est res gravis, et debetur ex justitia: intellige, nisi petens precibus, aut alia ratione honesta averti possit, et petitio non sit immoderata; (nam, si sæpe petenti semel vel bis negetur, citra periculum incontinentiæ, videtur esse tantùm veniale, ob levitatem materiæ: aliquando, si nimis immoderatè, et justo sæpiùs petat, nullum, secundùm *Perez d.* 50. *s.* 4.) nec sit alia justa causa negandi, *Bon. q.* 4. *p.* 1. *ex Sanch. Fill.* etc. Justam autem, secluso periculo incontinentiæ utriusque, esse censet *M. Perez l. c. n.* 6. si plures nascantur filii, quàm possint alere. »

Quær. I. An peccet graviter Conjux negans debitum una vel altera vice? *Prima* sententia negat, modò absit periculum pollutionis, et hanc tenet *Pont. l.* 10. *c.* 2. *n.* 5. *cum Sa, Sanch. l.* 9. *D.* 2. *n.* 11. *cum Bon. p.* 1. *ac Avers. Hurt. Corn. et Ochag. ap. Boss. c.* 1. *n.* 40, quia id non videtur materia tam gravis, ut culpam lethalem constituat. *Secunda* verò sententia, quam tenent *Pal. p.* 4. §. 1. *n.* 5. *Tamb. l.* 7. *c.* 3. §. 5. *n.* 20. *Boss. c.* 1. *n.* 41. *cum Tann. et Croix n.* 391. *cum Gob.* dicit etiam negare semel, vel differre debitum seriò et instanter petenti, per se loquendo esse mortale, adhuc remoto periculo pollutionis. Ratio, quia hoc videtur materia satis gravis, tum ratione prolis quæ ex unica copula bene gigni potest; tum ratione discordiæ, et periculi incontinentiæ, quæ ex tali negatione potest sequi. His tamen non obstantibus, prima sententia non videtur improbabilis cùm gravitas materiæ pendeat ab hominum æstimatione, et tot graves DD. censeant hanc esse materiam levem: ipsimet autem id dicunt, supponendo quòd absit periculum incontinentiæ, vel magni dissidii; cæterùm procreatio prolis pro illa vice est valde incerta. Conveniunt autem communiter non peccare uxorem

negando, si vir benevolè aut remissè petat; ita *Pont. l. c. n. 4 et 5. Bon. d. n. 1. Croix n. 391. Ronc. p. 183. q. 2. R. 1. Tamb. n. 21. cum Corn. et Ochag. Laym. c. 1. n. 1. ac Boss. c. 1. n. 35. cum Sot. Reb. Rodr. Henr. Reg. Lop. Fag. Hurt. Vill. Avers. et Dian.* Item, si Conjux petens, adhuc instanter, cedat precibus negantis, qui negat cum justa causa, aliàs etiam venialiter saltem peccaret; ita *Sanch. d. D. 2. n. 13. cum Nav. Sylv. Margar. Philiarch. etc.* Nisi preces essent ita importunæ, ut alter quasi coactus videretur cedere; vel nisi adesset in altero periculum incontinentiæ; tunc enim nec etiam precibus, sine causa gravi, liceret eum avertere; ita *Sanch. l. c. cum Nav. Sylv. Lop. D. Th. D. 32. in 4. q. 1. art. 2. ad 4.*

Præterea non peccat negans, quando alter immoderatè petit, sine tamen periculo incontinentiæ; et in hoc etiam omnes conveniunt, vide *Bos. n. 18.* Hinc dicunt *Laym. c. 1. n. 1. Croix n. 396. Holz. n. 468. Spor. n. 513. cum Rodr. et Gloss.* non esse mortale, post tertiam copulam in eadem nocte habitam, negare quartam Imò addunt *Tamb. n. 22. Spor. l. c. et Sanch. n. 11. cum Led.* nec esse mortale petenti quinquies in mense negare semel; sed huic non acquiesco, cùm ex una parte petere quinquies in mense sit valde moderatum, et ex altera negare semel in mense videtur materia sat gravis. Item non videtur peccare uxor, si differat reddere ad breve tempus, nempe usque ad noctem; ut *Pont. c. 2. n. 5. Sanch. d. num. 11. cum Vict. Ronc. l. c. Spor. n. 513.* cum communi, et *Croix n. 391. cum Perez, Gob. et Dian.* Vel si à nocte differat ad mane, ut *Boss. n. 37.* cum *Sanch. Pon. Vit. Hurt. Vill. Led. etc.* excluso tamen semper periculo incontinentiæ. Non potest autem post copulam habitam in die negare in nocte.

941. —Quær. II. An sit justa causa negandi debitum, si plures nascantur filii quàm Conjuges possint alere? *Prima* sententia negat, et hanc tenent *Laym. tr. 16. c. 1. n. 16. Ronc. p. 183. q. 2. R. 1. Spor. n. 516.* (qui excipit solum casum, quo Conjuges multiplicata prole ad extremam necessitatem redigerentur) item *Pal. p. 4. §. 10. n. 8. cum Syl. Con. Nav. Ang. Reb. Margar. Lop. et Graff.* Ratio, tum quia procreatio prolis spectat ad præcipuum finem Matrimonii, cui postponendum quodvis incommodum; melius enim est ut proles vivat inops, quàm ut omnino non sit; tum quia aut Conjux negaret diu, aut aliquando: si diu, exponeret alterum periculo incontinentiæ: si aliquando, frustra negaret; nam Conjuges rariùs coeundo faciliùs concipiunt. *Secunda* verò sententia affirmat, et hanc tenent *Sanch. l. 9. D. 25. n. 3. Pont. l. 10. cap. 3. n. 7. Dian. p. 9. tr. 7. R. 3. Bonac. 1. n. 13. cum Led. Rodr. et Sa, ac Boss. c. 1. n. 220. cum Sot. Comit. VIII. Peg. Hurt. et Fag.* et probabilem putant *Tamb. l. 7. c. 3. §. 5. n. 3. et Spor. l. c.* Ratio, tum quia multiplicitas prolium futurarum cederet in nocumentum filiorum jam genitorum, tum quia in omnibus debitis magna difficultas excusat à solutione. Conveniunt tamen omnes esse obligationem reddendi, si adsit in altero periculum incontinentiæ; quod revera (ut bene vertit *Conin.*)

vix non aderit, si in eodem toro Conjux habitet, et alter debitum petat; et ideo prima sententia magis mihi arridet.

942. — « 4. Peccat graviter vir, vel mulier, si se impotentem » reddat, etiam mediis aliàs licitis, v. g. jejuniis, etc. invita com- » parte : imò si aliter non possit reddere debitum, licitè non » observat jejunia Ecclesiæ * (*Vide dicta T.* 3. *l.* 3. *n.* 1034. » *v.* 3. *Excusantur, ubi diximus id procedere de viro; nam* » *uxorem, difficilè videtur per jejunia fieri impotentem ad redden-* » *dum, ut Salm. de* 4. *Præc. n.* 49.) *, sicut et uxor, si nota- » biliter iis fiat deformior. *Bon. l. c. Sanch. l.* 9. *d.* 3. *n.* 11. *Reg.* » *Con. Fill. n.* 306. etc. *Perez d.* 50. *s.* 2.

943. — « 5. Conjux tenetur reddere debitum', quamvis illicitè » petenti, si redditio hîc et nunc non sit illicita, v. g. petenti vo- » luptatis causa, vel ligato castitatis voto, vel die festo, etc. Vide » *Sanch. lib.* 9. *d.* 6. *Pont. lib.* 9. *cap.* 3. *Con. d.* 34. *d.* 6. *Perez,* » *d.* 50. *s.* 5. Quia malitia alterius non dat jus negandi, quod » suum est. Non tamen tenetur reddere petenti sine gravi causa » modo innaturali, vel in loco publico, vel sacro, etc. »

Certum est Conjugem non teneri ad reddendum debitum cum peccato proprio, et etiam veniali, cùm nemo possit esse obligatus ad peccandum; ita communiter *Pal. p.* 4. §. 11. *n.* 1. *Bon. p.* 3. *n.* 3 *et* 4. *Laym. c.* 1. *n.* 17. *Spor. n.* 517. *Boss. c.* 1. *n.* 226. et alii passim. Sed quær. I. Utrùm liceat reddere illicitè petenti cum peccato mortali? R. Si culpa se tenet ex parte actûs, putà si alter petat in loco sacro, vel publico, vel si cum periculo abortûs, vel sanitatis propriæ, aut alterius, omnes conveniunt non teneri Conjugem, nec posse reddere sine gravi culpa; tunc, cùm actus sit per se malus, alter injustè petit, eò quòd non habet jus petendi; ita *Sanch. l.* 9. *c.* 6. *d.* 16. *n.* 8. *Pont. l.* 10. *c.* 3. *n.* 3. *Salm. c.* 15. *n.* 21. *cum D. Th. Can. Bon. Henr.* et aliis passim. Sed

944. Dubit. 1. Si culpa se tenet ex parte personæ exigentis, nempe si ille sit obstrictus voto castitatis, aut petat ob pravum finem, an alter possit reddere? *Prima* sententia communis dicit non solùm posse, sed etiam teneri; et hanc sequuntur *Suar. de Censur. D.* 15. *sect.* 4. *n.* 9. *Lugo de Sacram. D.* 8. *n.* 182. *Contin. Tournel. t.* 3. *p.* 335. *v. Resp. Conc. p.* 369. *n.* 2. *Laym. l.* 5. *tr.* 10. *p.* 3. *c.* 1. *n.* 17. *Bonac. qu.* 4. *p.* 3. *n.* 3. *Pal. p.* 4. §. 11. *n.* 3. *Spor. n.* 517. *Holzm. n.* 467. *v. Tertio; Elbel. n.* 416. *Escob. l.* 25. *n.* 91. *cum Sylv. Con. Coo.* et *Henr. Sanch. d. D.* 6. *n.* 7. *cum Ang. Led. Manuel. P. Soto, Veracr. et Met. Boss. c.* 1. *n.* 241. *cum Perez, Diana, Fill. et Vil. ac Salm. c.* 15. *n.* 18. *cum Aoers. Reb. Dic. etc.* Ratio, quia Conjux ille per votum non amisit jus petendi, unde quamvis illicitè, non tamen injustè debitum exigit. *Secunda* verò sententia, quam tenent *Pont. l.* 10. *c.* 3. *n.* 3. *et Croix l.* 6. *p.* 3. *n.* 353. *cum Sylv. Commit.* et *aliis paucis*, dicit, quòd sive culpa se teneat ex parte actûs, sive ex parte personæ petentis, non licet ei reddere (nisi sit in potestate petentis ab illa prava circumstantia se liberare, putà si exigeret ob malum

finem). Ratio, quia posito impedimento voti, actus conjugalis necessariò est illicitus petenti, cui cooperari alteri non licet. Nec petens eo casu habet dominium in corpus alterius, tum quia dominium tunc est impeditum à voto; tum quia Conjux non habet jus nisi ad usum licitum Matrimonii. Huic autem congruunt *dicta de Rest. l.* 3. *n.* 697. ubi dicunt *Lugo de Just. D.* 21. *n.* 62. *et Croix, cum Less. Mol. Soto, Nav. etc.* quòd debitor non teneatur restituere domino rem, qua ille est abusurus ad peccandum; quòd expressè etiam tradidit *D. Th.* 2. 2. *q.* 62. *art.* 5. *ad* 1. ubi: « Quando res restituenda apparet esse graviter nociva ei, cui » restitutio facienda est, non ei debet tunc restitui, quia restitutio » ordinatur ad utilitatem ejus cui restituitur. » Dicit tamen *Lugo l. c.* quòd cùm hæc obligatio sit tantùm caritatis, non obligatur debitor ad negandum, si non possit negare sine gravi incommodo. Hæc sententia est quidem probabilis, sed prima videtur probabilior, saltem extrinsecè; gravi utique nititur ratione, quia obstrictus voto adhuc retinet jus ad petendum, et consequenter tenetur alter ei reddere, prout si quis votum emitteret non exigendi à te pecuniam debitam, si ille postea petit, teneris tu reddere, quia per votum creditor non amisit jus suum, et eo casu tu reddendo minimè cooperaris formaliter ejus peccato, cùm non sis causa cur ille debitum exigat, sed tantùm concurris ad materiale peccati, quod tu non potes impedire, cùm debes rem suo domino reddere; ideo nec teneris impedire, quia impediendo actum injustitiæ committeres. Nec valet dicere, quòd nemo habeat jus ad actum illicitum; nam responderetur quòd esto Conjux ille petens non habeat jus ad petendum cum peccato, habet tamen jus ad actum conjugalem qui per se est honestus, unde alter reddendo non peccat, quia dat operam, non alterius peccato, sed actui licito, et ex justitia debito. Hinc dicunt *Sanch. lib.* 9. *D.* 36. *n.* 11. *cum Palud. Henr. Man. et Led. ac Salm. c.* 15. *n.* 20. *cum Con. et Bon.*, quòd licèt Conjux voverit ex consensu alterius, si tamen expressè non cessit juri suo petendi, etiam tenetur alter debitum reddere. Imò etiamsi ad invicem voverint, non intendentes cedere juri suo, adhuc tenetur alter petenti reddere, ut dicunt idem *Salm. l. c. cum Sanch. Less. Bon. et Henriquez.*

Bene tamen advertunt *Sanch. l.* 9. *D.* 6. *num.* 5. *cum Coo. et Adrian. ac Boss. c.* 1. *n.* 248. *cum Con. Reb. et Vill.* quòd eo casu tenetur Conjux monere petentem ligatum voto, ut à petitione desistat, modò possit monere sine timore magni dissidii, vel indignationis, aut incontinentiæ alterius: quæ incommoda, dicunt *Sanch.* et *Bossius*, ut plurimùm adesse. Quando autem Conjux prævidet, quòd alter impeditus vero vel alio impedimento illicitè petet, tunc tutius erit ut ipse præveniat, et si ille jam petierit, ipse tunc etiam petat, dicens, *volo ut tu mihi reddas:* sed ad hoc meritò ait *Sanch. d. n.* 5. uxores rarò obligari, quia magnum onus esset eis ob naturalem mulierum verecundiam teneri ad semper petendum. Præterea advertendum cum *Bossius num.* 252

et 273, quòd si Conjux impeditus petat infra primum bimestre, non teneatur, nec possit alter ei reddere, cùm eo tempore ille non habeat jus ad petendum.

945. — Dubit. 2. An Conjux possit et teneatur reddere debitum incestuoso petenti? Adsunt tres sententiæ. Alii ut *Hostiensis, et Lopez ap. Boss. c.* 1. *num.* 249. dicunt teneri. Alii, ut *Pontius l.* 10. *c.* 3. *n.* 3. *et Palac. ac P. Led. apud Sanch l.* 9. *D.* 6. *num.* 11. dicunt nec teneri, nec posse, quia cùm incestuosus sit privatus jure petendi, alter reddendo illicitè cooperaretur illius peccato. Alii verò communiùs et probabiliùs dicunt non teneri, sed posse; ita *Sanch. num.* 12. *Pal. p.* 4. §. 6. *num.* 7. *Bon. quæst.* 4. *p.* 3. *num.* 3. *Salm. c.* 15. *n.* 15. *Boss. c* 1. *num.* 250. *cum S. Anton. Palud. Sylo. Laym. Coo. Victor. Reg. Vill. etc.* Ratio, quia licèt incestuosus sit privatus jure suo, Conjux tamen innocens, cùm habeat jus petendi, à fortiori habet jus reddendi, alioqui grave onus deberet subire (maximè uxor), si semper deberet petere; imò magis scrupulis deberet angi, existimans ne fortè moveatur ad reddendum ex tacita petitione alterius; hoc autem onus satis excusat à cooperatione ad materiale peccati quod committit incestuosus. Tutius autem erit (ut diximus), ut conjux innocens tunc ipse petat.

946. — Quær. II. An petenti cum sola culpa veniali teneatur alter reddere? Alii affirmant ut *Boss. c.* 1. *n.* 230. *Escob. l.* 25. *num.* 93. *Sporer n.* 518. *Sanch. l.* 9. *D.* 6. *n.* 6. *et D.* 16. *num.* 8. *cum Cajet. et P. Soto, Laym. c.* 1. *num.* 18. *cum Do. Soto, et Nav. ac Boss. c.* 1. *num.* 230. *cum Con. etc.* Ratio, tum quia vinculum justitiæ, quo Conjuges tenentur reddere, fortiùs stringit, quàm vinculum caritatis quo tenentur vitare peccatum alterius; tum quia semper (ut aiunt) adest justa causa reddendi, scilicet ne exigenti displiceat, vel saltem (ut dicunt *Sanch.*) ne privetur jure suo reddendi. Alii tamen (*ut Bon. quæst.* 4. *p.* 3. *n.* 10. *cum Armilla*) dicunt non teneri, nisi adsit justa causa ex parte petentis. Ego dico omnino distinguendum: si actus est illicitus ex parte personæ petentis, putà si petat ob voluptatem, vel alium finem leviter malum, vel die quo vult Eucharistiam accipere, tunc tenetur reddere; quia, cùm actus sit per se honestus, tenetur ex justitia ad reddendum, etiamsi exigens peccet graviter in petendo, ut diximus *num.* 944. *Dub.* 1. Si verò actus est venialiter illicitus ex parte ipsius actûs seu copulæ, ut si petatur situ innaturali, vel tempore menstrui, aut puerperii, tunc quando adest justa causa, potest quidem reddere, cùm quælibet justa causa excuset à veniali. Justa autem causa erit, v. g. ne incurrat indignationem alterius sive rancorem illius quodammodo notabilem, et non possit eum commodè avertere. Causa verò quam adducit *Sanch.* nempe ne Conjux privetur suo jure reddendi, non videtur sufficiens, nam sicut petens tunc non habet jus ad sic petendum, ita nec alter jus habet ad sic reddendum. Dixi, *potest reddere*, sed non tenetur, quia licèt vinculum justitiæ fortius sit vinculo caritatis, attamen cùm actus sit tali modo per

se illicitus, alter non habet jus ad illum, et sic responderetur ad rationem primæ sententiæ ; ita *Bus. ut supra num.* 934. *ac Less. l.* 3. *c.* 3. *num.* 89. item *Palac. et Led. ap. Sanch. d. D.* 16. *num.* 8. et probabilem putant *Croix n.* 356. *cum S. Antonin.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 2. §. 7. ubi ait tunc teneri Conjugem ad reddendum, quando alter petit modo naturali ; ergo, si innaturali, non tenetur. Sanè verò teneretur reddere, si petens haberet justam causam etiam ex sua parte sic petendi, puta si peteret copulam situ innaturali, eò quòd uxor sit prægnans, aut ipse sit pinguis, vel alioquin immineret periculum scandali ; vide dicta *num.* 917. Vel si petat tempore menstrui, aut puerperii cum periculo incontinentiæ, juxta dicta *n.* 925. *circa fin.*

An autem Conjux teneatur reddere petenti statim post prandium ? Vide dicta *n.* 910. *v. Videtur.* An petenti die Communionis? Vide *n.* 922. *ac in Tract. de Euch. l.* 6. *n.* 274. An petenti in die festivo, jejunii, et Rogationum ? Vide *n.* 923.

947. — Quær. III. An liceat uxori reddere debitum, vel petere à viro volente seminare extra vas post copulam incœptam? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Pont. l.* 10. *cap.* 11. *num.* 8. *Tamb. Dec. l* 7. *c.* 4. §. 5. *num.* 4. *et Sporer p.* 356. *num.* 490, quia (ut aiunt) cùm mulier reddit, aut petit, dat operam rei licitæ, nec ipsa propter malitiam viri debet suo jure privari. *Secunda* sententia, quam tenent *Roncag. p.* 187. *quæst.* 10. *R.* 2. *et Elbel p.* 471. *num.* 394. dicit uxorem non posse nec petere nec reddere, nisi adsit gravis causa, quæ ipsam excuset in permittendo peccatum viri, et in cooperando ad materiale peccati illius, aliàs tenetur ex caritate, cùm possit sine gravi incommodo, viri peccatum impedire. Ego tamen distinguendum puto : Si agatur de reddendo debito, dico uxorem probabiliter posse et teneri negare debitum, si possit sine gravi incommodo, juxta secundam sententiam allatam *num.* 944. quia abusurus re sibi debita non habet jus ad rem sibi vindicandam ; sed probabiliùs videtur uxor non solùm posse reddere, ut dicit prima sententia, quam sequitur etiam *Sanch. l.* 9. *D.* 16. *n.* 3. sed etiam teneri. Ratio, quia (juxta dicta *cit. n.* 944.) quando culpa se tenet ex parte personæ petentis, cùm ipse habeat jus ad copulam, nequit alter sine injustitia debitum negare, si non possit monendo à tali culpa illum avertere : et tunc patet quòd reddens ne materialiter quidem cooperatur peccato illius, cùm non cooperetur seminationi extra vas, sed tantùm copulæ incœptæ, quæ per se omnino utrique est licita. Si verò agatur de petitione debiti, dico cum secunda sententia uxorem non posse petere, si non adsit justa et gravis causa ; tunc enim revera tenetur ex caritate impedire peccatum viri. Justam autem causam habebit petendi, si ipsa esset in periculo incontinentiæ, vel si deberet aliàs privari suo jure petendi plusquam semel vel bis, cum perpetuo scrupulo an ei sit satis grave incommodum, vel ne, tunc se continere. Vide dicta in pari casu *T.* 1. *l.* 2. *n.* 53. *v. Si vero.*

948. — « 6. Non tenetur reddere 1. Si alter alteri debitum remi-

» serit, v. g. si consensu mutuo voverint castitatem *(*Sed oppo-*
» *situm est probabile, si non intenderint cedere juri suo, juxta*
» *dicta num.* 944. *circa fin.*)*, vel auctoritate publica celebra-
» rint divortium.

« 2. Si petens sit amens ; quia talis non est capax usûs dominii,
» nec petit cum ratione, et humano modo. Quod etiam valet in
» ebrio. Simpliciter tamen utì petere, ita reddere licet tam
» ebrio quàm amenti ; nisi esset periculum fœtûs enecandi. *Nav.*
» *c.* 16. *Sylvest. Laym. c.* 1. *num.* 9. 3. Si alter mœchatus sit,
» quia *frangenti fidem fides frangatur eidem ;* nisi tamen ipse
» quoque sit adulter, vel causa adulterii. * (*Vide dicenda*
» *num.* 966.)*»

Quær. an Conjux teneatur reddere debitum amenti vel ebrio? Affirmant *Nav. c.* 16. *num.* 26. *et Sylo. Ang. Graff. Led. etc. apud Boss. cap.* 1. *n.* 293, quia Conjux ebrius, vel factus amens adhuc retinet dominium acquisitum in corpus alterius ; nec officit amentia ad procurationem prolis. Negant verò communissimè et probabiliùs cum *Bus.* ut supra, *Laym. c.* 1. *num.* 9. *Pal. p.* 4. §. 4. *num.* 19. *Bon. p.* 1. *num.* 10. *Sanch. l.* 9. *D.* 22. *n.* 9. *Conc. p.* 402. *num.* 31. *Croix num.* 394. *et Boss. n.* 294. *cum Soto, Con. Fill. Vict. Lop. Henr. Reg. Aversa, Hurt. etc.* Ratio, quia licèt isti dominium retineant, sunt tamen incapaces usûs dominii. Excipe 1. si in eis sit periculum prodigendi semen, quia tametsi ipsi non peccent, est tamen impeditus actus materialiter malus. Excipe 2. si quis non esset universè amens, sed in una tantùm vel altera materia ; *Sanch. n.* 6. *Boss. num.* 297. Vel si ille esset tantùm fatuus, non verò omnino mente captus, vel si petat dum habet lucidum intervallum ; *Boss. n.* 298 *et* 299. *cum Sanch. Ricc. et Conc.*

Quamvis autem non sit obligatio reddendi Conjugi amenti, vel ebrio, licitum est tamen ei reddere, ut communiter dicunt præfati AA. cùm usus Matrimonii per se sit licitus, et proles educari possit à Conjuge sanæ mentis. Modò (intelligendum) absit periculum scandali, vel abortûs ; unde bene addunt *Sanch. n.* 7. *et Boss. n.* 302, quòd non liceat coire cum uxore amente furiosa, nisi ipsa experta sit sterilis. Peccaret etiam qui conjungeret ad copulam Conjuges ambos amentes, quia esset causa, ut filii carerent debita educatione ; *Sanch. n.* 5. *cum Led. et Lop. et Boss. n.* 303. *cum Bonac. Con. Laym. P. Soto, Fill. etc.*

949. — « Etsi is, qui Matrimonio contracto sciens prudens
» voluntariè cognovit consanguineam uxoris in primo vel secundo
» gradu, non possit petere debitum * (*ex cap.* 1. *de eo qui*
» *cogn. etc. Vide dicenda ex n.* 1070.)*, tenetur tamen reddere.
» Idem est de eo qui, inscia comparte, vovit castitatem, post Ma-
» trimonium consummatum. Si tamen ante vovisset, videtur
» obligari ad ingressum religionis saltem primo bimestri (nisi
» tamen Matrimonium consummaverit) ; imò etiam post, si
» uxor consentiat, de quo plura vide apud *Laym. c.* 11. *n.* 10.

950. — « Resp. 2. Conjux non tenetur reddere debitum si

» inde grave damnum, vel periculum sibi, vel proli meritò ti-
» meat, *Perez. dist.* 50. *sess.* 4. Unde non tenetur sequentibus
» casibus.

« 1. Si illud petat maritus morbo contagioso laborans, v. g.
» gallico, peste, lepra, etc. (nisi tamen hæc ante Matrimonium
» fuerit cognita, et non sit nimis gravis) *Bon. q.* 4. *p.* 1. *n.* 8.
» *Perez d.* 50. *Sanch. l.* 9. *d.* 14. *Laym. l.* 5. *tr.* 10. *p.* 3. *c.* 2. »

Quær. an Conjux tenetur reddere debitum alteri laboranti aliquo morbo contagioso, putà lepra, peste, phthisi, morbo gallico, et simili? Certum est 1. Conjuges teneri ad reddendum cum levi suo damno, huic enim præponderat lex justitiæ, obligans quidem sub gravi, cùm redditio debiti gravis sit materia; ita communiter *Sanch. l.* 9. *D.* 24. *num.* 2. *cum Soto, Nav. etc. ac Boss. l.* 2. *c.* 1. *num.* 168. *in fine cum Bon. Reb. et Vall.* Unde dicunt *D. Th.* 3. *p. q.* 64. *ar.* 1. *ad* 4. *et D. Bonav. Ric.* et alii *ap. Sanch. l. c. n.* 15. uxorem teneri ad reddendum debitum viro leproso, ex *c.* 2. *de Conjug. lepros.* ubi : « Quòd si
» virum, sive uxorem, leprosum fieri contigerit, et infirmus à
» sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quòd
» exigitur est solvendum; cui præcepto in hoc casu nulla exceptio
» invenitur. » Ratio, quia, cùm copula brevi fit, non imminet ex ea periculum infectionis: et ideo ait D. Th. *sub. q.* 64. *a.* 1. *ad* 4. *Tenetur reddere..., non tamen... cohabitare, l. c. quia non ita cito inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione.* Communiter tamen id limitant 1. DD. si ex tali coitu judicio Medicorum adsit periculum infectionis notabiliter noxiæ; ita *Boss. c.* 7. *n.* 181. *cum Laym. et Sanch. d. D.* 24. *n.* 17. *cum S. Anton. Nav. Soto, Palud. Caj. Vict.* et aliis. Limitant 2. si Conjux sanus tantum horroris habeat ad coeundum cum leproso, ut id sit moraliter impossibile; impossibilium enim nulla est obligatio ex *l. Impossibilium ff. de Reg. jur.*; ita *Sanch. n.* 21. *et Boss. n.* 149. *cum Host. Panorm. Sylv. Pont. Soto, Barb. Laym. Reg. Vill. etc.*

Certum est 2. non teneri Conjugem reddere debitum cum gravi periculo propriæ vitæ, aut sanitatis; ita *D. Th. Sup. q.* 64. *art.* 1. ubi : « Vir tenetur uxori debitum reddere..., salva tamen
» priùs personæ incolumitate. » Et ita communiter omnes (vide
» *Sanch. d. D.* 24. *n.* 2.) Ratio, quia (ut ait D. Th.) hic est ordo
» naturalis, ut priùs aliquid in seipso perficiatur, et postmodum
» alteri de perfectione sua communicet; et hic est etiam ordo
» caritatis, quæ naturam perficit. »

Certum est 3. Conjugem, non solùm non teneri, sed nec etiam posse reddere cum gravi periculo suæ salutis, quia nemo est dominus vitæ suæ; ita communiter *Pal. p.* 4. §. 10. *n.* 4. *Pont. l.* 10. *c.* 14. *n.* 3. *Sanch. l.* 9. *D.* 24. *n.* 8. *cum Soto, Caj. Arm. Led. etc. ac Boss. c.* 1. *n.* 199. *cum Laym. Con. Fill. etc.* Et hoc etiamsi illud grave damnum immineret soli petenti, ut dicunt *Sanch. n.* 9. *et Boss. n.* 209. *cum Soto, Arag. etc.*; eo enim casu reddens, tantùm excusari posset, si ab altero timeretur proximum periculum occisionis. Limitant verò *Sanch. n.* 22. *cum Led.*

Palac. Vega, Man. etc. ac Laym. Azor. Fill. ap. Boss. c. 1. *n.* 189, si Conjux sanus ante Matrimonium jam noverit alterius morbum contagiosum, quia (ut aiunt) in omnibus contractibus, quando detegitur vitium rei, non minùs obligantur contrahentes, quàm si res vitio careret. Sed meritò hanc limitationem rejiciunt *Pal. l. c. et Ang. ac Vill. ap. Boss. n.* 189, quia emens rem, quam scit vitiosam, cedit juri suo, et bene cedere potest; sed Conjux (ut diximus) non potest cedere juri servandæ suæ salutis.

Probabiliter tamen poterit Conjux reddere alteri infecto, etiam cum periculo gravi propriæ sanitatis. I. Si proles sit necessaria ad bonum commune; *Sanch. d. D.* 24. *n.* 11. *cum Ledesma*, nemine contradicente, ut asserit. II Si Conjux infectus petens esset in probabili periculo incontinentiæ, nam licèt sanus nec etiam eo casu teneatur reddere cum periculo suæ sanitatis, ut dicunt *Laym. c.* 1. *n.* 5. *Pont. l.* 10. *c.* 14. *n.* 2. *Sanch. D.* 24. *n.* 12. *Boss. n.* 204 *et* 205. *cum Major. Reg. Comit. et Vill. ac Pal. p.* 5. §. 10. *n.* 4. *cum Con.* (contra *Gabr. Led. et Rodr.*) tum quia caritas non obligat cum tanto onere, tum quia alter non est in extrema necessitate, cùm possit aliter sibi subvenire; attamen licitè potest reddere, et tale periculum subire ex motivo caritatis; quia, esto homo non sit dominus suæ vitæ, potest tamen propter caritatem illam exponere, ut *Pont. l. c. n.* 4. *et c.* 2. *n.* 7. *Sanch. n.* 12. *Bon. q.* 4. *p.* 1. *n.* 3 *et* 4. *et Boss. n.* 294. *cum Major. Vill. Con. Aversa, P. Soto, Laym. Hurt. Comit. et Reg.* III. Si redderet ad vitanda magna dissidia, vel ad fovendum amorem conjugalem; et etiam ad vitandum periculum incontinentiæ propriæ, et tunc potest etiam petere; quia vitatio incontinentiæ, aut conservatio pacis familiæ ac amoris conjugalis prævalet obligationi vitandi infectionis periculum. Hæc tamen omnia intelligenda (ut diximus *n.* 909.) si morbus sit diuturnus et quasi habitualis, ut lepra, morbus gallicus, phthisis, etc., non verò si sit de illis, qui de brevi et facili solent mortem afferre, ut est infectio pestis, aut lepræ leoninæ. IV. Addo, si Conjux sanus possit præservativis facilè vitare contagium sive ejus periculum.

Sicut autem non potest Conjux sanus reddere infirmo cum periculo propriæ salutis, sic etiam infectus nec potest reddere sano cum periculo salutis illius, etiamsi ille petat jam conscius sui periculi: prout non licet reddere gladium volenti se necare, cùm nemo sit dominus suæ vitæ; ita *Sanch. l.* 9. *D.* 6. *n.* 17. *Pont. l.* 10. *n.* 2. *in fin. et Boss. c.* 1. *n.* 209. *cum Soto, Con. Azor. etc.* communiter. Probabiliter tamen excipiunt *Busemb. n.* 909. *cum Perez, Bon. p.* 6. *n.* 8. *Sanch. D.* 24. *n.* 23. *cum Cajet. P. Soto, et Crass. ac Boss. d. n.* 209. *in fin.* (se remittens ad *n.* 195.) *cum Laym. Pont. et Reg.* si reddat ad vitandum periculum incontinentiæ in se vel in altero, vel ad vitanda dissidia, aut ne diu privetur usu conjugii, quod vix esse potest sine periculo incontinentiæ. Hocque etiam intelligendum, si ejus morbus sit diuturnus, et non proximè ad mortem tendens; itemque si alter sanus petens jam ejus morbi sit conscius, juxta dicta *n.* 909. *D.* 1.

931. — An autem Conjux possit et teneatur reddere, quando timetur damnum prolis nascituræ? Negant *Medina*, *et Palacius ap. Sanch. l.* 9. *D.* 24. *n.* 24. quia nemo tenetur, nec potest reddere debitum cum damno innocentis. Sed communiter et veriùs affirmant *D. Th. in* 4. *D.* 32. *q. un. ar.* 1. *ad* 4. *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *c.* 20. §. 10. *circa fin. Sanch. n.* 25. *cum S. Bonav. Palud. Sylo. Led. etc. ac Boss. c.* 1. *n.* 136. *cum Soto*, *Laym. Reb. Fill. Reg. Vill. etc.* Ratio assignatur à D. Th. *l. c.* ubi : « Uxor tenetur viro leproso reddere debitum ; et quamvis proles » gigneretur infirma, tamen melius est ei sic esse quàm penitus » non esse. » An verò liceat reddere tempore prægnationis, vel menstrui, aut purgationis post partum? Vide dicta *n.* 924. 925 *et* 926.

932. — « 2. Si petat ab uxore laborante febri, vel alio morbo » cui copula noceret : *Bon. q.* 4. *p.* 1. *n.* 4. *ex Sanch.* etc. item » *Per. l. c.* * (*Sive post balnea*, *aut sectionem venæ ; vide dicta* » *n.* 910.) * Vel ut quidam volunt, tempore menstrui : *Bon.* » *q.* 4. *p.* 3. *n.* 11. *et p.* 6. *n.* 10. contra *Sanch. Hurt. Per. d.* 49. » *s.* 3. * (*Vide dicta n.* 925.) * Aut cùm uxor est gravida, et » ex redditione periculum mortis (vel etiam abortûs) probabile » timetur prolis jam conceptæ : Imò tunc nec petere, nec reddere » licitum est, ut per se patet, ait *Laym. c.* 1. *n.* 7. et esse mor- » tale dicit *Perez dist.* 47. *s.* 3. (addens ex *Sanch. Conin.* et » *Hurt.* cessante periculo prolis usum matrimonii licitum esse) » * (*Vide dicta n.* 924.) * Aut si non possit uxor edere fœtum, » nisi mortuum. *Bon. q.* 4. *p.* 1 *et* 2. *n.* 14. (*Laym.* tamen *c.* 7. » *n.* 7. dicit eo casu licere reddere, imò et petere ; quod *Bon. l.* » *c.* concedit, si fiat ob periculum incontinentiæ) aut non possit » edere, nisi cum præsenti periculo vitæ, *Bon. l. c. n.* 7. *Laym.* » *l. c. n.* 6. Quod tamen ad vitandam incontinentiam, aut alia » gravi ex causa, eam posse permittere et debitum reddere, » insinuat *Laym. l. c. ex Sanch. l.* 7. *d.* 102. *n.* 11. * (*Vide* » *dicenda n. seq.* 953.) *Denique propter grave periculum mortis » (non tamen propter ordinarios dolores partûs) potest Conjux » negare debitum, etiamsi in altero esset periculum incontinentiæ » *Sanch. Præp. Pal. Dian. p.* 6. *t.* 7. *R.* 64. *et p.* 9. *t.* 7. *R.* 4. » * (*Vide dicta mox sup. n. præc. vers. Probabiliter ad II.*) *

« 3. Si alter debitum exigat innaturali modo, nisi tamen ex » negatione timeantur graviora mala, v. g. rixæ, odium, incon- » tinentia. * (*Vide dicta n.* 946.) *

933. — Commune est non teneri uxorem reddere debitum, si experta sit se non posse parere sine probabili periculo mortis : ita *Laym. c.* 1. *n.* 6. *Bon. p.* 1. *n.* 7. *Sanch. l.* 7. *D.* 102. *n.* 9. *et Boss. c.* 1. *n.* 172. *cum Conin. Reb. Fill. et Rod.* quia solutio debiti non obligat cum tanto detrimento. Quid si mater experta sit se filios parere mortuos? Hoc casu *Laym. n.* 7. dicit quòd bene poterit uxor reddere, quia illa mors fœtûs per accidens evenit ; et præterea melius est puero esse cum culpa originali, quàm omnino non esse ; Attamen *Boss. l. c. et Bon. n.* 14. *cum Rodr. Vict.*

Led. et Reg., tenet eam non posse reddere, quia mater ex morte prolis (ut ait etiam *Bossius*) exponitur magno periculo vitæ. Excipit tamen *Bon. l. c.* cum aliis, nisi adsit periculum incontinentiæ, et huic consentit *Sancn. l. 7. D. 102. n. 8*, addens, quòd si perpetuò propter hanc causam deberent Conjuges ab usu Matrimonii abstinere, essent ipsi in maximo incontinentiæ periculo. An autem uxor, quæ non possit reddere propter arctitudinem vasis, teneatur pati incisionem. *Vide dicenda n. 1099.*

954. « Quæres, an aliquando liceat impedire prolis generationem?

« Resp. Possunt quidem Conjuges ex gravi causa aliquid facere, » ex quo per accidens sequatur effusio seminis : peccant tamen, » si in usu Matrimonii, vel post usum faciant aliquid quo impe- » diatur conceptio, aut semen conceptum rejiciatur. Ratio prioris » est, quia non impeditur generatio, ne indirectè quidem, sed » tantùm permittitur, ut non fiat, quod licet ex causa rationabili. » Ratio posterioris est, quia agunt contra fidem, et finem prin- » cipalem matrimonii. Unde tales non excusat paupertas imminens » aut periculum ex partu. »

Unde resolves :

« 1. Licitè interrumpitur actus conjugalis, etsi ex naturæ » concitatione secutura sit pollutio, dummodo sit justa causa » interrumpendi, v. g. si ex continuatione immineat periculum » morbi, vel mortis ab hoste, vel aliquis alius interveniat. Vide » *Per. d. 49. s. 9.* * (*Ita etiam Sanch. l. 9. D. 19. n. 4. Pal.* » *p. 4. §. 3. n. 3. et Boss. c. 9. num. 60. cum Less. Perez, et* » *Aversa, ac Salm. c. 15. num. 81. cum Cajet. Dic. etc.*) *

« Peccat probabiliter fœmina, quæ in usu matrimonii aliò » animum distrahit, ne natura excitetur, venialiter tamen ut » ex *Per. l. c. num. 7.* docet *Sanch.* * (*Sed verius est id esse* » *mortale, juxta dicta num. 918. v. Sed redeundo.*) *»

Dicunt *Sanch. l. 9. D. 20. n. 3. Pont. l. 10. c. 13. n. 1. Salm. c. 15. n. 75. Bon. p. 6. n. 18. cum Reb. Hurt. et Reg. ac Boss. c. 9. n. 3. cum Fill. Fag. Diana, et Vill.* quòd uxor peccabit mortaliter, si statim post copulam mingit, aut surgit, vel aliud aliquid facit, animo ut semen receptum expellat, quia frustrat finem ad quem semen est à natura institutum; ita præfati AA. contra *Tamb. Dec. l. 7. c. 3. §. 5. n. 14.* qui *cum Bellochio* id excusat à mortali, eò quòd matrix mulieris, semine effuso, semper retinet id quod necessarium est ad generationem. Dictum est autem, si mulier id facit, *statim*, et *animo expellendi semen*, nam si id faceret ex aliqua necessitate, putà ad vitandum periculum mortis, aut scandalum aliorum, omnes dicunt non peccare; sicut etiam conveniunt non opus esse, ut uxor post copulam diu immota et resupina maneat, eò quòd brevi tempore matrix semen attrahit, et arctissimè clauditur.

Dubitatur autem hîc 1. an puella violenter oppressa, possit expellere incontinenti semen viri immissum ne concipiat? Affir-

mant *Sanch. l.* 2. *D.* 22. *n.* 17. *et Boss. c.* 9. *n.* 5. *cum Raynaud. Marchant. ac Diana*, et non improbabile putat *Escob. l.* 25. *n.* 301, quia (ut aiunt) tunc puella licitè expellit semen tanquam sui honoris aggressorem, cùm illud non adhuc sit in pacifica possessione uteri. Sed rectiùs id non admittunt *Pontius l.* 9. *c.* 10. *n.* 4. *Tamb. Dec. l.* 7. *c.* 3. §. 5. *n.* 14. et hanc tenet etiam ut veriorem *Escob. l. c. cum Leand.* Huic ego etiam adhæsi *T.* 2. *l.* 3. *n.* 394. *v. Dicunt*, et hîc quoque adhæreo, quamvis diversa ratione ductus. Ratio cur hæc sententia mihi probatur, est quia nunquam licet ejicere semen effusum, atque receptum in utero, ubi statim ac recipitur (quod puto quidem statim recipi) habet suam pacificam possessionem; unde non potest mulier ab eo expellere, quia injuriam irrogaret Naturæ, sive speciei humanæ, cujus propagatio impeditur. Meritò tamen et communiter dicunt AA. tam primæ, quàm secundæ sententiæ, quòd mulier vi oppressa bene possit se vertere (imò dico tenetur), et coitum interrumpere, quamvis semen viri esset extra vas effundendum; tunc enim non expellitur semen immissum, sed impeditur ne immittatur, et ideo tunc licitè illud repellitur tanquam violentus honoris aggressor.

Dubit. 2. an liceat Conjugibus copulari, si ob senectutem vel aliam dispositionem plerumque accidat, quòd semen extra vas effundatur? Affirmant probabiliter *Boss. c.* 7. *n.* 190. *Bon. p.* 6. *n.* 17. *Spor. n.* 122. *Laym. l.* 3. *Sect.* 4. *n.* 19. *Sanch. l.* 9. *D.* 17. *n.* 24. *cum Henr. et Croix n.* 318. *cum Gab.* modò adsit spes probabilis seminandi intra vas, quia semper ac adest talis spes jus habent ad copulam, et si semen effunditur, hoc per accidens evenit: vide dicenda *n.* 1066. *in fin.*

DUBIUM III.

An, et quibus ex causis possit fieri divortium.

935. Fit divortium quoad Vinculum I. Si habentur sufficientia indicia de morte Conjugis. II. Si alter convertatur ad Fidem. III. Si fit Religiosus ante consummationem. IV. Si papa dispenset in Matrimonio rato. — **936.** De Indissolubilitate Matrimonii. — **937.** An si Infidelis nolit converti, liceat Fideli transire ad alias nuptias? — **938.** Inter Fideles Matrimonium ratum solvitur tantùm per professionem religiosam. — **939.** An solvatur etiam per dispensationem Papæ? — **960.** Permittitur autem divortium quoad Torum I. ob adulterium Conjugis. — **961.** Qu. I. An ad divortium sufficiat suspicio de adulterio? — **962.** Qu. II. An liceat facere divortium ob sodomiam, vel bestialitatem commissam à Conjuge? Qu. III. An ob copulam sine seminatione? — **963.** Qu. IV. An vir cognito adulterio uxoris, teneatur eam dimittere? — **964.** Qu. V. An uxor teneatur divertere à viro adultero? — **965.** Et an Conjux innocens teneatur recipere alterum adulterum emendatum? — **966.** Qu. VI. In quibus casibus Conjux nequeat divertere ab adultero? I. Casus, si uterque sit reus adulterii. II. Si conjux consentiat in adulterium alterius. III. Si adulterium accidat

sine culpa. IV. Si injuria remittatur. — **967.** Dub. 1. An facto divortio per sententiam Judicis, possit Conjux innocens adulterum ad se revocare ? Dub. 2. Quid si, facto divortio, innocens etiam adulteretur ? — **968.** Dub. 3. An vir possit adulteram dimittere propria auctoritate ? — **969.** Facta juridica separatione, vir potest ingredi Religionem, aut fieri Sacerdos, invita adultera : adultera verò id non potest nisi de licentia alterius. — **970.** Permittitur II. divortium ob sævitiam alterius.—**971.** Qu. 1. An ob hanc causam possit Conjux recedere propria auctoritate ? Qu. 2. An possit fieri Religiosus altero invito ? Qu. 3. Qualis timor sufficiat ad faciendum divortium ob sævitiam ? — **972.** Qu. 4. An sola verbera sint justa causa divortii ? — **973.** Permittitur III. divortium Conjugi, si alter trahat eum in peccatum. — **974.** Permittitur IV, imò aliquando præcipitur divortium ob hæresim alterius. — **975.** Permittitur V. ob mutuum consensum. — **976.** Facto divortio, apud quem sint filii educandi ? Et cujus conjugis expensis ? — **977.** An uxor teneatur sequi virum ad cohabitationem ?

955. — « Resp. 1. Etsi Matrimonium consummatum inter » Christianos nullo casu solvi possit, quoad vinculum, vivente » utroque conjuge (V. *Sanch. et Per. d.* 25. *s.* 9. *et d.* 55. *s.* 4.), » divortium tamen, seu potiùs separatio quoad torum, * (*Hîc* » *error irrepsit, nam pro verbo* torum *debet dici* vinculum, *aliàs* » *ènim non congruunt ea quæ sequuntur*) * fit sequentibus ca- » sibus.

« I. Si alter conjux moriatur. De quo si est certum, rursus » nubere potest; quòd si interim alter mortuus non sit, fama » tamen, et indicia sufficientia habeantur, excusatur nubens, » neque ex dubio superveniente, an prior vivat, debent sepa- » rari, cùm fortè non vivat, ideoque Matrimonium sit validum. » * (*Vide dicta n.* 906. *Dub.* 3.) *

« II. Si ex conjugibus infidelibus, altero ad fidem converso, » alter maneat infidelis (saltem nisi pacificè cohabitare velit, » sine contumelia Creatoris) ; idque ex dispensatione divina, in » favorem fidei, ut patet ex 1. *Cor.* 7. 15. *Per. d.* 26. *s.* 4. *etc.* » *commun.*

« III. Si ante matrimonii consummationem (ad quam intra » primum bimestre, quod ad deliberationem datur, non tenen- » tur, nec cogi possunt sine injuria) alter intret religionem, in » eaque profiteatur. *Perez l. c.* etc. communiter.

« IV. Si Papa ex alia justa causa dispenset ante consumma- » tionem, sicuti eum posse probabilior sententia affirmat. *Nav.* » *Bell. Per. d.* 20. *sect.* 7. »

956. — Certum est 1. quòd inter Catholicos Matrimonium est indissolubile, ut declaravit Trid. *sess.* 24. *in princ.* Et hoc per se verum est, non solùm de Matrimonio consummato, sed etiam de tantùm rato, vide *Salm. c.* 4. *ex num.* 11. Hæc autem indissolubilitas est ab ipso jure naturali, quia necessarium est ad prolis educationem, ut Parentes perpetuò ejus bono incumbant; ita communissimè *D. Th.* 3. *p. quæst.* 67. *a.* 1. *Bell. de Matr. l.* 1. *c.* 12. *Pont. l.* 1. *c.* 12. *Bon. p.* 11. *num.* 2. *et Salmant. c.* 4. *num.* 16. *cum*

Pal. Becan. Led. etc. Contra *Sanch. l. 2. D. 15. num. 7.* qui cum aliis tenet (sed minùs probabiliter) ex se præcisè Matrimonium non esse necessariò indissolubile. Quamvis autem olim apud Judæos permissus erat Libellus repudii, ex *Deut. 24.* in Lege tamen Nova interdictus fuit à Christo Domino, *Matth. 19.* ubi : « Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, et » aliam duxerit, mœchatur. » Ubi nota, quòd to *nisi ob fornicationem* (ut communiter explicant Interpretes, vide *Corn. à Lap.*) non intelligitur quòd, fornicatione interveniente, possit vir aliam ducere, sed tantùm quòd possit ab ea separari. Certum est 2. quòd inter infideles validum est Matrimonium, si fuerit legitimum, id est juxta leges celebratum, ut patet ex *c. D. Infidel. de Consanguin.* Certum est 3. quòd si uterque Conjux ad Fidem convertitur, Matrimonium fit ratum, id est indissolubile ex *c. Quanto de divor.* Modò sit consummatum post conversionem, aliàs Papa in aliquo casu ex urgentissima causa bene potest in eo dispensare, ut diximus *num. 897. vers. Prob. 1.* ex Decr. Urbani VIII, et fusè defendit Bened. XIV, in quadam Dissert. quam innuit, *de Synodo l. 6. c. 4. n. 5.* ubi asserit S. Pium V, et Gregor. XIII, id in praxim deduxisse. Certum est 4. quòd si unus convertitur, et alter non vult cohabitare, nisi cum injuria Creatoris, sive cum blasphemia Divini Nominis, tunc Fidelis liberè potest alias nuptias inire, ut expressum est *in eod. c. Quanto*, ubi dicitur ex triplici causa posse Fidelis transire ad alias nuptias, 1. si Infidelis renuat cum eo habitare, 2. si velit habitare, sed nonnisi cum injuria Creatoris, 3. si eum vult pertrahere ad peccatum mortale.

957. — Quær. an si Infidelis nolit converti, sed tamen vult pacificè cohabitare, sine injuria Creatoris, liceat Fideli ab eo separari, non solùm quoad torum, sed etiam quoad vinculum? Adsunt tres sententiæ. *Prima* absolutè negat, et hanc tenet *D. Th. in 4. D. 36. quæst. un. a. 5. Estius in 4. D. 39. §. 6. Petr. t. 4. p. 331. Reg. 4.* item *S. Bonav. S. Ant. Palud. Gabr. etc. apud Sanch. l. 7. D. 74. n. 8.* Idque probant ex Apost. 1. *Cor. 7.* ubi : « Si quis frater uxorem habet infidelem, et hæc consentit » habitare cum illo, non dimittat illam. » *Secunda* sententia absolutè affirmat, et hanc tenet *Bellarminus de Matr. c. 12.* Ratio hujus mox adducetur in tertia sententia : Dicit autem *Bellarm.* textum mox relatum D. Pauli non continere præceptum, sed tantùm consilium, cùm Apostolus statim ad prædicta verba subdiderit : *Cæteris ego, non Dominus. Tertia* demum sententia communior et probabilior, quam tenent *Sanch. l. c. num. 9. Conc. p. 224. num. 5. Pont. l. 9. c. 4. num. 22. Tourn. Prælect. Theol. t. 11. p. 119.* et alii *ap. Salm. c. 4. num. 43.* dicit olim, si nullum aderat periculum perversionis, non potuisse Fidelem transire ad alias nuptias, quia non aderat causa discedendi à Conjuge infideli, cùm per miracula quæ fequentiùs tunc per Fideles fiebant, plures Infideles ad Fidem convertebantur; Sed hodie, cùm cessaverint miracula tam frequentia,

illicitum est cohabitare cum Conjuge infideli ex recepta Ecclesiæ consuetudine, quæ introducta est ex eo quòd experientia docuerit non modicum perversionis periculum imminere ex consortio Infidelis; nisi (excipiunt *Tourn. l. c. et Sanch. D.* 75. *n.* 13.) Episcopus dispenset ad cohabitandum propter probabilem spem conversionis illius. Verumtamen advertendum 1. cum *D. Th. l. c. Conc. p.* 225. *n.* 7. *et Petrocor. d. p.* 431. *ex cit. cap. Quanto,* quòd Matrimonium illud non solvitur, donec Fidelis ad alias nuptias transeat. Advertendum 2. quòd antequam Fidelis cum alia Matrimonium contrahat, debeat monere Infidelem, si velit ad Fidem converti, ex præcepto Greg. XIII, et S. Pii V, ut dicunt *Pont. l.* 7. *c.* 48. *n.* 23. *Sanch. D.* 74. *n.* 12. *et Croix n.* 408. Excipit tamen *Sanchez num.* 13 *et* 14 cum aliis, contra *Pont.* si constet Infidelem esse pertinacem, vel si multum distet. Notat autem *Croix loc. cit.* quòd casu quo infidelis non possit moneri, ad contrahendas alias nuptias requiritur dispensatio Pontificis, ut asserit jam præscripsisse præfatum Greg. XIII.

938. — Matrimonium autem inter Fideles nunquam solvitur, nisi alter Conjugum intra bimestre à Matrimonio contracto, et non consummato, Religionem ingrediatur, ut habetur in *c. Si quis conjugatus.* 27. *q.* 7. *et in Trid. sess.* 4. *Can.* 6. Hoc tamen intelligitur, prout diximus *n.* 870. *in fine*, modò Matrimonium non esset necessarium ad legitimandam prolem, vel reparandum scandalum, aut honorem Sponsæ, tunc enim non posset vir fieri Religiosus, relinquendo Sponsam, quæ ob infamiam nequiret ampliùs nuptias invenire. Dicunt autem *Sanch. l.* 2. *D.* 25. *n.* 27. *Pont. l.* 9. *c.* 9. *n.* 7. *et Salm. c.* 4. *n.* 90. *cum Corn. Trull. et Dic.* quòd si transacto bimestri conjux ingreditur Religionem, illicitè hic profiteretur, sed validè, quia Concil. in *d. Can.* 6. indistinctè sic pronunciavit: « Si quis dixerit Matrimonium » ratum non consummatum per solemnem Religionis professio» nem alterius Conjugum non dirimi, anathema sit. » Ut dicatur autem Matrimonium consummatum, non sufficit penetratio vasis fœminei, sed requiritur effusio seminis in illud; ita communiter DD. cum *Conc. p.* 252. *n.* 4. *et D. Th.* vide dicenda *n.* 1036. v. *Hîc autem.* Quilibet verò Conjugum licitè potest intra bimestre debitum negare, quamvis non habeat animum intrandi Religionem, quia utitur jure suo; ita communiter *Pal. p.* 2. §. 5. *n.* 7. *et Sal. n.* 91. *cum Soto, Con. Led. Henr. Dic. et Trull.* Peccaret tamen (ut diximus *n.* 870. *D.* 2. *in fine*) Sponsus qui Matrimonium contraheret animo intrandi Religionem.

939. — An verò possit Papa ex dispensatione solvere Matrimonium ratum et non consummatum? Adest duplex sententia probabilis. *Prima* negat, et hanc tenent *Pont. l.* 9. *c.* 3. *n.* 3. *Pal. D.* 3. *p.* 2. §. 2. *n.* 3. *Gonet D.* 5. *n.* 13. item *S. Bonav. Scot. Val. Soto, Led. etc. ap. Salm. c.* 5. *n.* 58. Ratio, quia Matrimonium ratum ejusdem est naturæ quàm consummatum, cujus indissolubilitas (ut declaravit *Trid. Sess.* 24. *in princ.*) est de jure Divino, in quo nihil potest Pontifex. *Secunda* verò sententia

affirmat, et hanc tenent cum *Bus. Sanch. l.* 2. *D.* 14. *n.* 2. *Bellar. l.* 2. *de Monach. c.* 8. *Navar. c.* 22. *n.* 21. *et Salm. c.* 5. *n.* 61. *cum Caj. Vasq. Con. Bon. Reb. Bec. etc.* Ratio, tum quia Pontifices pluries hoc in usum deduxerunt dispensando in Matrimonio rato, ut referunt de propria scientia *Navarr. Cajet.* tum quia summus Pontifex tanquam Christi Vicarius, cui regimen Ecclesiæ est commissum, bene potest cum justa causa dispensare in aliquibus quæ sunt de jure Divino, et humanos actus concernunt. Causa autem justa (ut dicunt præfati AA.) esse vel impotentia superveniens, aut scandalum imminens, vel sterilitas de novo cognita, quando opus esset ad bonum publicum ut proles gigneretur. Addunt etiam, si adsint disparitas conditionis, morbus contagiosus, dissensiones prævisæ, mutuus Conjugum consensus; sed has quatuor causas non admittit *Conc. p.* 247. *ex n.* 20. et meritò, saltem nisi urgeat necessitas boni publici; nam aliàs, istis admissis, pauca Matrimonia rata et firma stare possent.

960. — « Resp. 2. Manente vinculo Matrimonii, licitè fit » divortium, et separatio quoad torum et cohabitationem, ad » tempus, vel in perpetuum, ob gravem et justam causam, qualis » est: (*V. Not. VIII, pag.* 364.)

« I. Alterius conjugis culpabile adulterium (per quod hîc etiam » intelligitur omnis species luxuriæ, in qua caro cum alia divi- » ditur, qualis est bestialitas, sodomia etiam intra eumdem sexum. » *Bon. quæst.* 4. *p.* 5. *n.* 2. contra *Fill. Sanch. Perez d.* 56. *s.* 1. » *et* 2. ex *Matth.* 5. et ex *c. Gaudemus c. Ex litteris.* Non tamen » mollities, vel pollutio, oscula, tactus, vel amplexus impudici. » *Bonac. Sanch. Per. l. c.* licèt propter similia ad tempus possit » aliquando fieri separatio, ut nocens emendetur) * (*ut Salman-* » *ticenses cap.* 16. *num.* 14. *cum Sanch. Trull. et com.*) *; tunc enim » innocens Religionem ingredi, aut Sacros etiam Ordines susci- » pere potest: nocens verò non, nisi cum innocentis consensu. » Excipitur tamen ab hoc casu 1. Si uterque conjux particeps sit » ejusdem criminis, vel æqualis. *Sanch. l.* 10. *d.* 6. *Bon. loc. cit.* » Nisi innocens alteri condonarit. Quod aliqui eum fecisse cen- » sent, si eam post adulterium intellectum rursus cognoverit. *Bon.* » *ex Conc. Henr. Fill. Per. s.* 3. ubi vide plures casus exceptos. »

Certum est virum posse dimittere uxorem adulteram, ut docuit Christus Dominus *Matth.* 5. 19. et expressum habetur in *c. Gaudemus. c. Ex litteris. et c. Significasti de Divort.* Idem communiter dicunt DD. de viro adultero, quem uxor possit relinquere; ita *Sanch. l.* 10. *D.* 3. *num.* 6. *Pont. l.* 9. *c.* 16. *et Salm. c.* 16. *num.* 2. *cum Con. Bon. Trull. ex c. Præterea* 32. *quæst.* 5. *etc. Idololatria* 36. *quæst.* 1.

961. — Quær. I. An ad divortium faciendum sufficiat suspicio de Conjugis adulterio? Quòd sola suspicio sufficiat, habetur expressum in *c. Dicit Dominus.* 32. *q.* 1. ubi D. Hieronymus dixit: « Ubicumque est fornicatio, vel fornicationis suspicio, liberè » dimittitur uxor. » Communiter tamen advertunt *D. Thom. in* 4.

D. 35. *quæst. un. a.* 3. *ad* 4. *Viva quæst.* 8. *a.* 2. *num.* 4. *Sanch. l.* 10. *D.* 12. *num.* 41. *cum S. Bonav. S. Antonin. Palud. Soto, Innoc. Hostiens. Abb. et aliis*, non sufficere quamcumque probabilem suspicionem, sed requiri violentam, quæ moralem certitudinem fundet, prout si probetur visus fuisse solus cum sola, et nudus cum nuda, ut dicitur in *c. Cæteris* 12. *de Præsumptionibus.* Dicit autem *Pal. p.* 6. §. 4. *num.* 8. *cum Farinac. Gutt. etc.* hoc requiri ad divortium faciendum auctoritate Ecclesiæ, nam quoad forum internum, ait sufficere suspicionem probabilem, modò sit vehemens. Sed hoc intelligendum, quòd licèt in foro interno non requiratur tanta certitudo quanta in externo, semper tamen requiritur talis suspicio, ut habeatur non sola probabilitas sed moralis etiam certitudo de adulterio patrato; aliàs (bene ait *Viva l. c.*) per solam probabilem nequit alter privari sua certa possessione. Hinc, nisi aliæ adsint circumstantiæ, non sufficiunt amplexus, tactus, et oscula ad faciendum divortium; ita *Pont. l.* 9. *c.* 16. *numer.* 5. *Viva l. c. Sanch. numer.* 47. *cum Nav. Palud. Perez, Barb. et Lop.* et ipse *Pal. p.* 6. §. 1. *n.* 2. *cum Con. Hurt. etc.* Item non sufficit, quòd inveniatur solus cum sola in loco secreto, ut *Sanch. num.* 45. *cum Nav.* contra *Menoch.*; sufficit verò in foro conscientiæ, si vir fide dignissimus testetur de adulterio, vel de violento indicio; ut *Sanch. num.* 51. *Viva l. c. et Pal. p.* 6. §. 4. *num.* 8. *cum Gutt. Menoch. etc.* Sufficiunt etiam ut ait *Pal.* §. 4. *n.* 8. *cum Menoch.* litteræ amatoriæ uxoris, quibus adulterium præteritum fatetur. Et sic puto etiam sufficere, si aspiciatur aliquis solus cum sola in eodem lecto.

962. — Quær. II. An liceat facere divortium ob sodomiam, aut bestialitatem commissam à Conjuge? *Prima* sententia negat, quam tenet *Innoc. Abul. et Palac. ap. Sanch. l.* 16. *D.* 4. *num.* 2. hanc sequitur, speculativè loquendo, etiam *Pont. l.* 9. *c.* 16. *n.* 5. Ratio, tum quia per solam fornicationem caro dividitur; tum quia lex pœnalis, qualis hæc est, non debet extendi de casu ad casum; textus autem *in c. Gaudemus, et c. Litteris de Divor.* ut supra, de sola fornicatione loquuntur. *Secunda* verò sententia communior et probabilior (saltem extrincesè) affirmat, et hanc tenent *D. Thom. Suppl. quæst.* 62. *art.* 1. *ad* 4. *Sanchez loc. cit. num.* 3. *Pal. p.* 7. §. 1. *num.* 2. *Conc. p.* 255. *num.* 7. *Salm. c.* 16. *num.* 9. *cum Soto, etc.* Ratio, quia ex jure naturali uterque Conjux tenetur fidem servare non dividendi carnem suam cum alia, quæ verè dividitur, cùm habetur concubitus sodomiæ, vel bestialitatis. Nec obstat quòd lex pœnalis non sit extendenda; nam jus discedendi ab adultero, qui cum alia carnem suam dividit, non oritur ex lege positiva, sed ex ipso jure naturali, quod prohibet ne conjux cum alia carnem dividat. Sed AA. primæ sententiæ semper replicare possent, verè non dividi carnem sine copula naturali. Cæterùm bene ait *Pont. l. c.* ab hac sententia non recedendum cùm sit communis, sed revera eam non probari.

Quæritur III. An copula habita cum aliena sine seminis effusione, sit causa sufficiens ad divortium. *Prima* sententia affir-

mat, et hanc tenet *Conc. p.* 255. *num.* 9. citans *S. Bonav. Sotum, Sylv. Palud. Vega et Henr.* Rationem non assignat, sed ratio videtur esse, quia fornicatio sine seminatione vera fornicatio est, licèt non consummata, qua verè dividitur caro. Citat etiam *D. Th. et Bonac.* sine locis, sed *Bonac.* (ut infra) expressè oppositum tenet, et locum D. Th. ubi id tradit, non potui invenire. *Secunda* verò sententia probabilior negat, eamque tenent *Sanch. l.* 10. *D.* 4. *num.* 13. *Bonac. q.* 4. *p.* 5. *num.* 2. *Escob. l.* 25. *num.* 131. *et Salm. c.* 16. *n.* 10. *cum Fill. Trull. et Led.* Ratio quia nomine fornicationis intelligenda est fornicatio in suo genere perfecta, nempe consummata per seminationem, aliàs non adest vera divisio carnis, sed potiùs divisio attentata, per solam enim seminationem fornicantes fiunt una caro.

963. — Quær. IV. An vir, cognito adulterio uxoris, teneatur eam dimittere? Ratione adulterii certè non tenetur, dum hæc dimissio à Christo Dom. tantùm sit permissa, non præcepta; ita *D. Thom. Suppl. quæst.* 62. *art.* 2. et alii omnes ex *cap. Idololat.* 27. *quæst.* 1. ubi D. Aug. sic dixit: « Dominus autem permisit » causa fornicationis uxorem dimitti, sed quia permisit, non » jussit, dedit locum Apostolo monendi, ut qui voluerit, non di» mittat uxorem infidelem. » Ratio patet, quia divortium introductum est in favorem innocentis, unde non debet in ejus pœnam verti. Tantùm verò potest vir teneri ad dimittendam adulteram ratione correptionis fraternæ, aut scandali vitandi, ut docent *S. Th. l. c. Pal. p.* 6. §. 3. *num.* 3. *Bon. p.* 5. *num.* 15. *Salm. c.* 16. *num.* 5. et alii ex *c. Si vir de Adult.* ubi dicitur: « Si vir, sciens » uxorem suam deliquisse, quæ non egerit pœnitentiam, sed » permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, et ejus » peccati particeps. » Sed quoad obligationem correptionis pertinet, communiter dicunt DD. non teneri virum dimittere uxorem si alia via, nempe verbis, aut verberibus possit eam corrigere: ita *D. Th. l. c. ad* 1. *Salm num.* 7. *ac S. Bonav. Cajet. Sylvest. Arm. Covar. Barb. Manuel. etc. ap. Sanchez l.* 10. *D.* 13. *num.* 9. Item nec tenetur, si ex tali dimissione timeat gravia incommoda, nimirum periculum propriæ incontinentiæ, vel rixas cum propinquis uxoris, vel infamiam, aut jacturam gubernationis domesticæ, et similia, quia præceptum correptionis non obligat cum gravi incommodo; ita *S. Anton.* 3. *p. tit.* 2. *c.* 20. §. 9. *Pont. l.* 9. *c.* 17. *n.* 4. *Pal. n.* 3. *Escob. n.* 136. *Nav. c.* 16. *n.* 28. *Bon. l. num.* 13. *Salm. num.* 7. *et Sanch. num.* 8. *cum Soto, Palud. Led. etc.* Cæterùm bene aiunt *Laym. c.* 7. *num.* 15. *Viva quæst.* 8. *a.* 2. *num.* 5. quòd si putet vir hac sola via adulteram corrigendam esse, eo casu tenetur ex caritate (intellige si possit absque gravi incommodo) ad tempus eam dimittere.

Quod ad scandalum autem pertinet, tenetur etiam vir uxorem dimittere, ne videatur ipse peccato uxoris consentire, ut docent *D. Th. l. c. Sanch. n.* 10. *Pont. n.* 3. *et Salm. n.* 7. *cum aliis*, ex *cit. c. Si vir*, ubi maritus retinens uxorem pertinacem, declaratur *reus, et ejus peccati particeps.* Et idem dicitur in *c. Non*

solum, 6. *Caus.* 28. *q.* 1. ibi : « Quod si in his factis perseverat, » recede ab illa. Sin autem, et tu particeps peccati illius eris. » Hoc tamen intelligitur 1. ut dicunt *S. Anton. l. c. Sanch. n.* 21. *Pontius, et Salm. l. c.* si adulterium sit notorium, non verò si occultum. Intelligitur 2. ut dicunt *Laym. d. n.* 5. *Pal. n.* 3. *Pont. n.* 3. *Salm. n.* 7. *cum Dic. et Per. ac Bonac. n.* 13. *cum Sylo. Tol. Con. Caj. Reg. Gutt. Reb. Fill. et Led.* si vir aliquo modo nequeat scandalo occurrere ; secus verò si posset alia via, nempe uxoris reprehensione, reclusione, verberatione, aut alia moderata coercitione. Quòd si, his mediis adhibitis, scandalum perseverat, erit vir excusatus, si uxorem non dimittit ex justa causa, nempe ratione periculi suæ incontinentiæ, vel si laboret inopia, aut morbo, et ideo indigeat ope uxoris ; vel si aliàs deberet grave damnum subire ; vel si aliàs uxor deterior evaderet, aut illi immineret notabile detrimentum sanitatis, aut si adsit probabilis spes fore ut brevì uxor resipiscat, prout docent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1. *cap.* 20. §. 9. *Palaus num.* 3. *Salm. n.* 7. *et Sanch. d. D.* 13. *ex n.* 19. *cum Soto, Nav. Palud. Major. Tab. Led. Palac. Philiarch. Gabr. Ang. Sylo. Lop. Arm. Ricc. et Abul.* etsi non omnes AA. citati omnes præfatas causas excusantes proponant. Addunt *Salm. l. c.* sufficere insuper causam, si plures expensæ essent impendendæ, ut divortium fieret auctoritate Judicis ; vel si ex divortio contentiones timeantur. Demum *D. Anton. l. c.* sic concludit : « Ergo vir cum detrimento juris sui, et periculo non tenetur »(uxorem) expellere. » Ita præfati AA. sed alii probabiliter dicunt, quòd si vir jam prævuerit sufficientia indicia, quòd ipse ægrè ferat uxoris adulterium, non tenetur eam dimittere ratione scandali ; quia si nihilominus alii scandalizantur, scandalum ipsorum erit pharisaicum, quod non tenetur ipse vitare ; ita *Pal. n.* 3. cui consentit etiam *Laym. d. n.* 17. *cum Palud.* qui ait : « Si explicet maritus, quòd non foveat illam in crimine, sed » juxta se retineat, ut cohibeat à peccato. Quòd si nihilominus » aliquis scandalizetur, scandalum est ex malitia, quod contemnitur. » Idem sentit *Glossa in c. Non solum*, supra citato, ubi ad verba, *sin autem, et tu particeps peccati illius eris*, explicat : *Id est, si non revocas eam à proposito.* Ergo vir qui revocat adulteram à proposito, non est reputandus particeps peccati illius. Clariùs id docet *D. Anton. l. c.* dicens : « Propter scandalum » pharisæorum non tenetur homo dimittere jus suum ; priùs debet (*Maritus*) exponere quòd non foveat illam in crimine, sed » magis, ut eam meliùs cohibeat à peccato, juxta se retinet ; et » cùm hoc sit verisimile, si quis ex hoc scandalizatur, non erit » scandalum pusillorum, et cùm non potest dimittere sine periculo » suo, licitè potest retinere. » Hinc ex omnibus prædictis bene inferunt *Pal. l. c. Sanch. n.* 26. *cum Led. et Abb. et Salm. n.* 7. *cum Soto, Pont. Dec. Perez, Trull. etc.* quòd propter hanc causam scandali rarò teneatur vir uxorem adulteram dimittere.

964. — Quær. V. An uxor teneatur divortium facere à viro adultero? *Prima* sententia, quam tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 1

c. 20. §. 9. *in fin. et Sanch. l.* 10. *D.* 14. *n.* 29. *cum Palud. Sylv. Soto, Tab. Arm. Sa, Led. etc.* dicit nunquam teneri : non ratione scandali, quia nunquam præsumitur uxor consentire in viri adulterium ; non ratione correptionis, quia tantùm Superioris est corrigere facto ; uxor autem est subdita viro, unde *ipsa* (ait D. Antoninus) *non debet virum corrigere facto, sed verbo. Secunda* tamen sententia mihi verior, quam tenent *Bon. p.* 5. *numer.* 13. *Con. p.* 256. *numer.* 16. *Nav. c.* 22. *num.* 21. *Antoine p.* 587. *quæst.* 9. *Salm. c.* 16. *n.* 7. *cum Dic. et Perez ;* item *Pet. Soto, Palao, Gabr. Led. etc. apud Sanch. n.* 27. dicit etiam teneri aliquando divertere à viro adultero, quia aliquando tenetur etiam subditus, si potest sine gravi incommodo, corrigere Superiorem modo quo potest ; et à fortiori ad id tenetur uxor, cui jam concessum est relinquere virum adulterum ; dummodo tamen (ait *Antoine*) ipsa sciat virum hoc medio certò emendandum : sed meliùs dicit *Conc.* si probabilis sit spes emendationis, quia correctio bene debet fieri ubi spes probabilis intervenit, ut dicunt *Salm. in tr.* 21. *de Corrept. frat. c.* 7. *n.* 66. *cum Suar. Pal. Diana, etc.* Meritò verò dicunt præfati AA. ad hoc rarò sive rarissimè teneri uxorem, tum quia rarissimè uxor potest corripere verum ; tum quia rarissimè poterit uxor à viro discedere sine gravi incommodo. Et ideo nec etiam tenetur ei debitum negare : tantò magis quia negando vir deterior fieret, ut docent *S. Anton. et Bonac. l. c. cum Sanch. Fill. et aliis.*

965. — Utrùm autem teneatur Conjux innocens recipere alterum ex adulterio emendatum ? Affirmant *Conc.* 2. ac *Buss. infra n.* 5. *cum Laym. et Perez* ad hoc teneri ex caritate, si aliàs ille sit in periculo relabendi. Sed ego minimè auderem innocentem ad hoc obstringere sub culpa, cùm ex una parte Christus Dom. eum perpetuò liberaverit ab obligatione cohabitandi cum adultero, et ex alia non videtur caritas ad tantum onus obligare, ut Conjux recipiat alterum qui fregit sibi fidem. Unde meritò dicunt *Salm. c.* 16. *n.* 21. tantùm ex honestate et decentia debere innocentem sibi reconciliare emendatum si commodè potest. Nec obstat quòd in *c. Si vir Adult.* dicatur : « Debet, sed non sæpe, » recipere peccatricem : » nam Glossa to *debet* explicat : « Debet » debito honestatis, non necessitatis. »

966. — Quær. VI. In quibus casibus illicitum sit Conjugi divortium facere ab altero in adulterium lapso ? Primus est si uterque reus sit adulterii, tunc enim neuter jus habet ad divortium, etsi unus semel peccaverit et occultè, alter verò centies et publicè ; ita *Sanch. l.* 19. *D.* 6. *n.* 8. *Pont. l.* 9. *et Salm. c.* 16. *n.* 12. *cum Soto, Con. Trull. Dic.* et aliis passim, ex *D. Th. in* 4. *D.* 35. *q. un. art.* 6. *ad* 5. Dubitatur autem hîc, an in tali casu Conjux emendatus possit divortium facere ab altero in adulterio perseverante ? Adest duplex sententia probabilis. *Prima* negat, nisi condonationem sui criminis jam obtinuerit ; quia emendatio illius, ut dicunt, injuriam alteri (vel semel factam) non extinguit. Ita *Pont. l.* 9. *c.* 17. *in fin. Dic. Led. Hurt. Bus.* apud

Salm. c. 16. *n.* 13. *Secunda* autem sat probabilis sententia, quam tenent *Sanch. l.* 10. *D.* 7. *n.* 4. *Viva q.* 8. *art.* 1. *n.* 6. *Avers. Trull. Con. Bon. Reg. Henr.* etc. *ac Salm. n.* 14. dicit, quòd emendatus possit separari ab altero, qui post correctionem non resipiscit. Ratio, quia (ut dicunt) si post crimina ambo Conjuges se reconciliarent, tunc, uno relabente, posset alter certè recedere : Ita pariter in præsenti casu, nam emendatus per ipsam correptionem jam virtualiter offert reconciliationem, quam alter admittere tenetur, et sic terminus jam imponitur compensationi : ita ut alter non ampliùs habeat jus in posterum compensandi novum peccatum cum præterito Conjugis emendati : et ideo ob novum adulterium justè tribuitur emendato jus recedendi.

Secundus casus est, si Conjux consentiat in adulterium alterius : tunc enim amittit jus recedendi ex *c. Discretionem de eo, qui cog. etc.* Et est communis sententia cum *Sanch. lib.* 10. *D.* 5. *n.* 4. *Bon. p.* 5. *n.* 14. et *Salm. c.* 16. *n.* 15. *Con. Trull. Per.* etc. *D. Th. Suppl. q.* 62. *art.* 1. Notand. tamen hîc uniformiter, quòd non sufficiat ad præsumendum consensum viri, si ille prudenter dissimularit, vel non averterit adulterium uxoris : eò quòd non potuit sine magno incommodo : vel si causam tantùm remotam præbuit, ut si malè eam tractavit ; in allatis enim textibus statuit non excusari fœminam adulterantem, etiamsi à viro sit injustè dimissa.

Tertius casus est, si Conjux sine culpa formali adulteretur, putà, ob errorem inculpabilem, vel si violenter cognita sit ; ita communiter *S. Th. l. c. Sanch. Con.* etc. cum *Salm. n.* 17. Secus verò ut notat *Sanch. n.* 15. si per metum consentiret, quia propter metum non excusatur à culpa. Notat etiam *Dic.* apud *Sanch. ibid.* quòd, si uxor putans virum esse mortuum, extra Matrimonium fornicetur, etiam vir potest eam dimittere ; secus, si vir fornicetur putans mortuam uxorem.

Quartus casus est, si injuria sit remissa, sive ante, sive post divortium. Si autem post remissionem relabatur vel reconciliatus, vel reconcilians, alter jam dimittendi jus habet. *Sanch. D.* 6. *n.* 7. *Salm. n.* 18. *et alii.* Præsumitur autem facta remissio vel ex verbis, vel factis, ut si Conjux innocens, conscius et memor adulterii, omnino sponte coeat cum adultero, ut docent *S. Th. Sup. qu.* 62. *ar.* 1. *Sanch. D.* 6. *n.* 19. *et D.* 14. *n.* 6. *Salmant. num.* 19. cum *Dicast. Trull. Avers. et aliis* apud *Bus.* Signa pariter sunt remissionis, si maneant in eadem domo, mensa, lecto, maximè si interveniant oscula, tactus, amplexus. Notandum tamen, quòd si Conjux innocens per hæc verè animum non habeat remittendi, in conscientia semper recedere potest, quamvis in foro exteriori divortium ei negetur ; ita *Sanch. D.* 14. *num.* 21. et *Fill. Avers. Trull. Vill.* cum *Salm. d. n.* 19.

967. — Sed dubitatur hîc 1. An facto divortio per sententiam Judicis, possit innocens adhuc adulteram cogere, ut ad se redeat? Duplex est sententia. *Prima,* quam tenent *Soto, et Led. ap. Sanch. lib.* 10. *D.* 10. *num.* 2. qui probabilem vocat, dicit, quòd per sententiam et iam adultera remaneat soluta ab obliga-

tione cohabitandi, et reddendi debitum. *Secunda* verò sententia et communis, quam tenet *Sanch. num.* 3. cum *Sylv. Henr. Led. Sa, et pluribus aliis,* item *Pal. p.* 6. §. 7. *num.* 1. *Pont. l.* 9. *c.* 19. *Bon. p.* 5. *num.* 16. *et Salm. c.* 16. *num.* 22. *cum Con. Gutt. Reg. Aversa etc.* docet quòd semper ac status utriusque Conjugis non sit mutatus, nempe si neuter voverit castitatem, etc. teneatur adultera redire, quia innocens suum jus non amittit per sententiam, quæ tantùm in pœnam adulteræ, non in favorem emanatur; ita expressè docet *Divus Thomas Sup. quæst.* 62. *art.* 6. *ad* 3. ubi : « cùm divortium sit inductum in favorem viri, non » aufert ei jus petendi debitum, vel revocandi uxorem; unde » uxor tenetur ei reddere, et ad eum redire, si fuerit revocata, » nisi de licentia ejus votum continentiæ emiserit. » Et ad hoc, ut adultera teneatur redire, rectè dicit *Sanchez n.* 24. (contra *Palac.*) non requiri novam sententiam Judicis. Meritò verò ait *Pal. p.* 6. §. 7. *num.* 3. *cum Gutt.* rarò posse compelli uxorem adulteram redire ad virum, propter prudentem timorem mortis, aut sævitiæ facilè ab illo inferendæ.

Dubit. 2. Si Conjux innocens, facto divortio per sententiam, labitur in adulterium, utrùm is amittat jus ad divortium, ita ut, altero petente, teneatur ad eum redire. *Prima* sententia affirmat, quia injuria jam est compensata, nec sententia ita abstulit adultero jus, ut innocens post divortium possit adulterari; ita *Pont. l.* 9. *c.* 20. *n.* 6. item *ap. Salm. c.* 16. *n.* 23. *S. Anton. S. Bonav. Per. Dic. Con. Avers. Sot. Dian. Leand.* et probabilem vocant *Salm. c.* 16. *n.* 23. *Secunda* tamen sententia, quam longè probabiliorem censeo, et tenent *S. Th. Sup. q.* 62. *art.* 6. *ad* 4. *Sanch. l.* 10. *D.* 10. *num.* 30. et *Salm. num.* 25. *Fill. Reg. Bon. Led. et alii,* dicit non teneri : quia per sententiam absolutè latam jam innocens absolutus mansit à servitute, et adulter jure suo privatur. Hoc tamen non obstante, *D. Th. l. c. ad* 4. sic advertit : « Secundùm æquitatem juris Judex ex officio suo debet eum » cogere (aliàs monere) ut caveat periculo animæ ejus, et scandalo » aliorum, quamvis uxor non possit reconciliationem petere. » Et in hoc omnes conveniunt, ut dicunt *Salm. n.* 14.

968. — Dubit. 3. An Conjux possit adulteram dimittere propria auctoritate? (*V. Not. IX, pag.* 365.). Adsunt tres sententiæ satis probabiles. *Prima* sententia absolutè negat, et hanc tenent *D. Th. Sup. quæst.* 62. *art.* 3. ubi : *Divortium non potest celebrari, nisi judicio Ecclesiæ. Conc. p.* 256. *n.* 14. *ac Bellarm. Aversa ap. Salm. c.* 16. *n.* 46. Ratio, quia separatio Conjugum est actio publica, pertinens ad externam gubernationem; unde non potest fieri privata auctoritate sine perturbatione. *Secunda* sententia, quam tenent *Laym. c.* 7. *n.* 8 *et* 9. *Pont. c.* 18. *n.* 2 *et* 6. *et Salm. n.* 47. *cum S. Ant. Soto, Con. Hen. Vill. etc.* distinguit, et affirmat, si adulterium est notorium; negat verò, si occultum, quia tunc fama Conjugis adulteri injustè proderetur. Idque confirmant ex *c. Significasti* 4. *de Divort.* ubi dicitur : « Si » notorium est mulierem adulterium commisisse, ad eam reci-

» piendam præfatus vir cogi non debet, nisi constaret ipsum cum » alia adulterium commisisse. » Item ex *c. Ex parte* 9. *de Spons.* ibi : « Nemini licet uxorem suam sine manifesta causa fornica- » tionis dimittere. » *Tertia* demum sententia absolutè affirmat posse fieri divortium sine sententia, sive adulterium sit publicum, sive occultum, modò sit certum, et ex separatione non interveniat scandalum quod non possit aliter reparari ; ita *Sanch. l.* 10. *D.* 12. *n.* 31 *et* 32. *cum Soto, Pal. Henr. Abb. etc. ac Bon. p.* 5. *n.* 10. *cum Sa, Led. Reg. Con. et Fill.* Probatur 1. ex *c. Dixit Dominus* 32. *q.* 1. ibi : « Ubicumque fornicatio est, vel fornicationis » suspicio, liberè dimittitur uxor. » Nota to *liberè*, quod denotat nullam requiri sententiam, aut licentiam. Et ratio est, quia absolutè concessum est à Christo Domino dimittere Conjugem adulterantem. Hæc sententia mihi probabilior est, saltem si adulterium sit ex parte fœminæ ; durum enim esset cogere virum certum de adulterio uxoris, ut publicum faciat illius crimen in judicio cum suo perpetuo dedecore. Bene tamen advertit *Bon. loc. cit.* quòd si post divortium Judex cogat Conjugem ad cohabitandum, teneatur obedire ; sed juxta hanc sententiam non tenetur reddere.

969. — Notandum autem hîc, quòd, facta juridica separatione, vir innocens possit ingredi Religionem, etiam invita adultera, *c. Agatosa* 27. *qu.* 2. Possitque etiam Ordines Sacros suscipere, ut *Salm. c.* 16. *n.* 50. *cum communi*, manente tamen vinculo Matrimonii ; quare, si is, suscepta Religione, vel Ordinibus Sacris, cum alia coiret, licèt tunc non detur ampliùs criminis compensatio, attamen verum adulterium committeret. Item, si uxorem cognosceret, peccaret quidem peccato sacrilegii, sed non fornicationis. Hoc autem esset, si Matrimonium jam consummatum fuerit, nam aliàs Matrimonium per Professionem Religiosam (non autem per Ordines Sacros) etiam quoad vinculum dissolvitur ; *Salm. c.* 16. *n.* 50 *et* 51. *et commun.* Rectè autem advertunt *Salm. n.* 53. quòd, si conjux innocens absque sententia judicis separetur ab adultera, vix unquam posset, etiam juxta primam opinionem ut supra, Sacerdotium suscipere : quia difficulter hoc fieri posset absque scandalo.

E converso adulter, nec etiam facto divortio juridico, potest Religionem ingredi, aut Sacerdotium suscipere, nisi de licentia alterius ; vel nisi alter jam statum irrevocabilem assumpserit. Aliàs, si Religionem aut Sacerdotium suscipere velit, esto jam assumpserit, potest ab illo repeti, et tenetur reddere. Sed sufficit ad hoc licentia tacita, ut si alter sciens hunc velle mutare statum, non impediat, cùm commodè possit. Et sufficit etiam, si alter requisitus neget reconciliationem, ut dicunt *Sanch. l.* 10. *n.* 15 *et* 19. *et Salm. c.* 16. *n.* 54. cum *Con. Avers. Dic. Dian. Bon. Led. ex c. Gaudemus de Conversione Conjug.* Addunt *Pont. l.* 9 *c.* 6. *n.* 3. *Sanch. n.* 8. cum aliis, *et Pal. p.* 6. §. 7. *n.* 2. quòd si post biennium adulter non revocatur, potest liberè Religionem ingredi, vel sacris initiari, quia tunc censetur alter in hoc ei

consentire, jure sic disponente in *Authentica, Sed hodie C. ad l. Jul. de Adult.*

970. — « II. Sævitia mariti, vel uxoris. Ex qua, si grave periculum comparti immineat, potest separatio peti à judice; imò, si mortem minetur, vel venenum paret, potest divertere ante judicis consensum. Vide *Bonac. loc. cit. Laym. Per. s.* 2. »

Constat ex *c. Ex transmissa, de Rest. Spol.* ob sævitiam Conjugis posse alterum separari, quamvis iste ob aliquod suum crimen fuerit causa sævitiæ illius, *c. de Ben.* 32. *q.* 1. Non tamen sine sententia Judicis, et postquam crimen sit plenè probatum, ut ex Conc. Carthag. in *c. Seculare* 33. qu. 2.

971. — Sed quæritur 1. an tunc possit recedere propria auctoritate? Affirma, si periculum sit in mora (ut ait hîc *Busemb.*) vel si non posset litigare, aut Judicem adire, vel facilè sævitiam probare; ita *Sanch. lib.* 10. *D.* 18. *n.* 3. *Anacl. p.* 667. *n.* 110. *et Salm. c.* 16. *num.* 38. cum *Aversa, Trull. Vill.* Si verò possit Judicem adire et sævitiam probare, tenetur expectare sententiam, ut dicunt *Sanch. l. c. Pal.* §. 4. *num.* 7. *Pont. l.* 9. *c.* 23. *n.* 7. *et Salm. d. n.* 38. *c. Significasti, de Divort.* contra *Trull. et Hurt.* Ratio, tum quia exigitur sententia, ne passim divortia fiant; tum quia causa hæc sævitiæ introducta est auctoritate Ecclesiæ; et ideo æquum est, ut nemo ea utatur ad discedendum sine Ecclesiæ auctoritate.

Quær. 2. an talis justè recedens possit, invito Conjuge, Religiosus fieri? Negatur, nisi timor de damno gravi sit talis, ut nunquam deponi possit, ex *c. Litteras, de Rest. spoliat.* Aliàs divortium tantùm ad tempus erit, donec cesset periculum, data cautione in judicio; ita *Sanch. l.* 10. *D.* 18. *numer.* 5. *Salm. numer.* 37. cum *Bas. Trull. Fill. Dic.* Notant autem *Salm. num.* 40. cum *Dic.* in praxi vix credi posse, quòd cesset unquam periculum, si Conjux fuerit amens et furiosus, vel ita pronus ad iram, ut sæpe intervenerit periculum damni, et aliquando uxorem vulneraverit; vel si dederit venenum, etiam semel.

Quær. 3. qualis timor sufficit ad divortium ratione sævitiæ. Resp. Sufficit, ut prudenter timeri possint quæcumque mala gravia à Conjuge, vel ab ejus propinquis; ut si adessent comminatio mortis, verba injusta, frequentia convicia et jurgia, ex quibus nimis molesta redderetur cohabitatio, vel esset periculum abortûs intentati, vel mali gravis in aliis filiis, aut consanguineis, etc. Ita *Sanch. l.* 10. *D.* 18. *num.* 11 *et* 12. *ac Salm. c.* 16. *num.* 41. cum communi. Rectè tamen advertunt *Salm. ibid.* quòd aliqua ex his, quæ respectu fœminæ nobilis essent gravia, respectu alterius humilis conditionis levia erunt. Item advertunt *Sanchez numer.* 13. *et Roncaglia pag.* 180. *q.* 5. *R.* 1. non sufficere solas minas, nisi Conjux solitus sit illas exequi; quapropter Judex bene perpendere debet minantis conditionem et modum, ex *l. Hæc autem* 5. *ff. Si cui plus, etc.*

972. — Quær. 4. an sola verbera sint causa justa divortii? Alii affirmant, *Bart. Bald. Lupus, Graff. etc. ap. Sanch. D.* 18.

num. 14. Alii negant, nisi ex verberibus probabiliter timeatur periculum mortis, ut *Cujac. etc. ibid. n.* 5. Alii verò communissimè ut *Pont. l.* 9. *c.* 25. *n.* 5. *Ronc. p.* 180. *quæst.* 5. *R.* 1. *et Sanch. numer.* 16. *cum Host. Abb. Ang. Sylv. Henr. Arm. Tab. etc.* dicunt licitum esse viro verberare uxorem, modò non fiat frequenter, nec ex levi causa, nec acriter, quamvis causa sit magna; sed rarò, et mediocriter. Unde probabiliter ait *Sanch.* non posse uxorem discedere, si verberatio est levis, etiamsi sine causa verberata fuerit (excipiunt *Salm. c.* 16. *num.* 41. nisi mulier esset nobilis.) Item addunt *Ronc. l. c. Bon. p.* 5. *num.* 5. *Pal. p.* 6. §. 9. *n.* 8. *et Sanch. num.* 16. *cum Rol. et Rimin.* non licere uxori divortium facere ex una verberatione, etsi gravi, sed requiri saltem binam, nisi probabiliter timeatur ne maritus verberationes replicet, attenta illius natura, et circumstantiis, putà si ipse domi vel etiam extra domum detineat concubinam.

973. — « III. Si conjux compartem trahat in peccatum, v. g. » sollicitet ad hæresim, veneficium, etc. * (*Adde si vir alios* » *in domum introducat cum periculo, quòd tentet ad adulterium.* » *Vel si vir velit exercere sodomiam cum uxore, etsi ipsa con-* » *sentire renuerit, ut Salm. num.* 35. *cum Sanch. Bas. Soto.*)* » tunc enim innocens potest se separare, imò tenetur, si peri- » culum sit grave. *Laym. l.* 5. *t.* 10. *p.* 3. *c.* 7. *n.* 16.

« IV. Morbus contagiosus, v. g. lepra. * (*Ut D. Th. suppl.* » *quæst.* 64. *a.* 1. *ad* 4. *ubi* : Uxor viro leproso tenetur reddere » debitum, non tamen ei cohabitare. *Hoc autem, rectè ait Sanch.* » *l.* 9. *D.* 24. *num.* 29. *cum S. Anton. et aliis, intelligi, si ex coha-* » *bitatione probabiliter immineat periculum infectionis. Item justa* » *erit causa discedendi, si alter Conjux sit furiosus, aut male-* » *ficus, aut energumenus, ut Salm. c.* 16. *n.* 35. *cum communi.*)* » Quòd si tamen sine gravi detrimento possit cohabitare, ad » id tenetur, aut saltem adhabitare, et ministrare, nisi alter » remittat.

974. — « V. Hæresis, vel apostasia superveniens matrimonio. » Quo casu, si separatio facta sit judicio Ecclesiæ, non tenetur » conjugem conversum recipere, saltem ex justitia : nam ex ca- » ritate aliquando tenetur, ut si sit periculum incontinentiæ. *Bon.* » *Laym. loc. cit. Per. d.* 57. *s.* 1. * (*Nota hîc, quòd non ob* » *quæcumque crimina Conjugis potest alter separari, sed tantùm* » *ob perniciosa. Potest autem ab hæretico discedere, etsi hæresis* » *sit occulta : imò tenetur, si sit in periculo perversionis; vide* » *Salm. c.* 16. *ex num.* 26. *Et si crimen sit declaratum, potest* » *alter etiam fieri Religiosus, ut Salm. num.* 34. *modò judicio* » *Ecclesiæ discesserit, ut patet ex c. De illa, de Divort. ubi hoc* » *divortium declaratur esse perpetuum.*)*

975. — « VI. Mutuus consensus. (*V. Not. X, pag.* 365.) » Ex quo licitè se separant vel toro, sive ad tempus, sive in per- » petuum, ob finem spiritualem, vel etiam habitatione. Quod » tamen non solet permitti, nisi uterque ingrediatur religionem, » vel uxore ad religionem transeunte (aut si vetula sit, id est sexa-

» genaria, *Azor.* etc. vel saltem quinquagenaria, *Sanch. Bonac. Barb. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 73. manente in seculo in voto continentiæ), maritus suscipiat sacros Ordines. * (*Si autem Conjux remanens in seculo nesciebat se teneri eo casu ad emittendum votum castitatis, dicunt Sanch. Fagn. etc.* (*contra Anacletum*) *apud P. Ferraris Bibl. verb. Conjux n.* 23. quòd ille, adhuc præstito consensu, potest ad se revocare Conjugem etiam in religione professum.) * Porro, apud quem, et cujus expensis, facto divortio, liberi sint educandi? Vide *Laym. hîc l.* 1. et *Sanch.* Vid. *Per. d.* 58 *et* 59. *Bon. q.* 3. *p.* 5. *n.* 11. »

976. — Conveniunt DD. quòd, facto divortio juridico, filii sint educandi apud Conjugem innocentem (*V. Not. XI, pag.* 365) Quo verò ad expensas, si divortium fit culpa patris, ejus expensis educanda est proles, ex *Authent. Si Patet. C. Divortio facto*, ubi : « Si pater causam divortii præstiterit, apud matrem, ad secundas nuptias non venientem, liberi nutriantur patris expensis. » Et contra expensis matris, si divortium fit culpa matris; ita *Glossa in dicta Auth. Pal. p.* 6. §. 10. *num.* 5. *Laym. c.* 7. *in fin. et Sanch. l.* 10. *D.* 20. *num.* 7. *cum Bart. Palud. Hist. Sylvest. Henriquez, Gutt. etc. ex eadem Authent.* ubi legitur : « Si verò contra, tunc apud patrem, matris locupletis expensis; nisi pater minùs idoneus sit, tunc enim apud matrem locupletem nutriantur. » Sed negant *Salicet. Boerius, et Alex. ap. Sanch. l. c. n.* 5. quòd asserunt prædicta verba non esse in textu originario (ut fatetur ipsa *Glossa*) sed inserta fuisse ab *Irnerio*. At hoc non obstante, non discedendum à sententia communi, ut ait eadem *Glossa*, quia cùm matri adulteræ dos, facto divortio, restituatur, jus naturale postulat, ut ipsa Matrimonii onera sustineat; aliàs commodum ex suo crimine reportaret. Ad hoc tamen bene advertit *Sanch. num.* 8. cum communi omnium, omnino requiri sententiam Judicis. Quando autem alter Conjugum esset infidelis, vel hæreticus, proles semper apud fidelem educanda est, quamvis fidelis fuerit in culpa, ut *Sanch. num.* 3. *Pal. l. c. cum aliis.*

977. — « Quæres, an uxor teneatur sequi virum ad cohabitationem ?

» Resp. Teneri, quia vir est caput familiæ et uxoris.

Excipiuntur tamen sequentes Casus :

« 1. Si ex sequela timeatur grave onus, vel periculum, v. g. » vitæ, pudicitiæ, vel salutis; vel uxor à viro peregrè non » alatur.

« 2. Si vir post matrimonium factus sit vagus, nec facile sit » sequi; secus tamen, si ante fuit vagus, idque ipsa scivit.

« 3. Si in contractu Matrimonii additum fuit pactum de non » mutando domicilio, et nulla gravis necessitas urgeat. »

Regulariter uxor tenetur sequi virum mutantem domicilium, etiamsi mutet sine justa causa; modò causa non sit turpis, *Sanch. l.* 1. *D.* 40. *num.* 2 *et* 6. Et hoc etiamsi alicubi adsit contraria

consuetudo, quæ non potest derogare juri Divino, quod constituit virum caput uxoris, ut in 1. *Cor.* 11. 3. Item etiamsi vir longè discedat, et ibi per longum tempus sit moraturus; secus verò si brevi inde reversurus sit; ita *Sanch. l. c. D.* 41. *num.* 11. *cum Panorm. et Alex. de Nevo, ac Boss. c.* 6. *num.* 34. *cum Suar. Barb. et Farin.* tunc enim nec uxor tenetur sequi virum, nec vir secum ducere uxorem, ut dicunt *Salm. de* 2. *Præc. c. un. num.* 48. *cum Sanch. Tol. Bon. Sayr. Fill. etc.* Prout neque tenetur vir eam secum ducere, etiamsi longè discedat, si magnæ expensæ requirerentur ad eam illuc transvehendam : *Salm. ib.* cum AA. citatis. E converso uxor non tenetur sequi virum, si ille velit eam pertrahere ad peccatum, vel uxor per discessum exponeretur gravi periculo vitæ, ut *Sanch. l.* 1. *D.* 41. *num.* 5. *cum Sylo. Nav. Arm. Ang. etc.* aut periculo gravis detrimenti, ut *Boss. c.* 6. *n.* 38. *cum Laym.* et aliis communiter. Sic pariter non tenetur uxor sequi virum vagantem, nisi uxor ante Matrimonium id sciverit, ut *Sanch. l. c. num.* 7. *cum Sylo. Ang. Nav. Lopez, Man. et Boss. num.* 48. cum aliis communiter. An autem uxor teneatur sequi virum in exilium condemnatum? Probabiliùs affirmandum cum *Sanch. l.* 1. *D.* 41. *n.* 13. *Boss. c.* 6. *n.* 46 *et alii.* Vide dicta *l.* 3. *n.* 353.

FINIS TOMI SEXTI.

NOTÆ.

DE POENITENTIA.

NOTA I.

(Pag. 9, lin. 47, ad verb. *Adverteret.*)

In variis Galliarum diœcesibus adimitur ex statutis confessario facultas absolvendi peccatum complicis in materiâ turpi. Utrùm autem vigeat et receptum sit decretum Bened. XIV quo fertur excommunicatio in eos qui confessionem complicis audire præsumerent, cognosci poterit ex iisdem statutis vel consuetudine, ut jam alibi diximus pro quibuslibet censuris.

NOTA II.

(Pag. 23, lin. 34, ad verb. *Annexam censuram.*)

In Galliis ex usu generali cessat obligatio se præsentandi ad superiorem pro pœnitente qui ob mortis periculum absolutus fuit a censuris summo pontifici reservatis. Excipiuntur tamen quædam diœceses ubi statuta id præcipiunt. Sed hæc obligatio viget pro his qui absolvuntur à censuris episcopo reservatis. Vide super hoc notata in *Tractatu de Censuris*.

NOTA III.

(Pag. 29, lin. 2, ad verb. *In Paschate.*)

Juxta plures cleri gallicani decisiones et variarum diœceseon statuta vim adhuc obtinet apud nos lex fidelibus præcipiens ut in Paschate proprio parocho confiteantur. Unde invalida foret annua confessio apud quemlibet alium nisi de consensu parochi vel episcopi. Is autem consensus præsumitur quoties ex usu receptum est ut fideles indiscriminatim confiteantur apud quemlibet confessarium approbatum. In quibusdam enim diœcesibus parochi ex consuetudine vel statutis censentur approbati pro totâ diœcesi et etiam pro confessione paschali. In aliis verò requiritur consensus expressus. Hinc sedulò consulendæ sunt locorum consuetudines.

NOTA IV.

(Pag. 50, lin. 5, ad verb. *Tuebimur.*)

Jam diximus in *Tractatu de Censuris* Episcopos in Galliis absolvere posse ab hæresi, nec receptam esse bullam *Cœnæ*. Hic tantùm nota-

bimus facultates Episcoporum non ex canonibus solùm definitas esse, sed insuper ex usu et præscriptione legitimâ. Unde non mirum est si quædam facultates aliis competant et aliis desint. Quoad vim ergo quam obtinet reservatio quorumdam casuum summo Pontifici, et quoad potestatem quam habent Episcopi in hujusmodi casus, consulenda est uniuscujusque diœcesis constans et certa disciplina. Cæterùm in dubiis recurras ad Episcopum cujus est nosse limites suæ potestatis.

DE MATRIMONIO

NOTA V.

(Pag. 250, lin. 19, ad verb. *Invalidet.*)

Licèt matrimonia filiorumfamiliàs absque consensu parentum contracta, jure naturali et ex se non sint invalida, uti declaravit concilium Tridentinum, attamen minores ex jure gallico validè contrahere non possunt nisi de consensu parentum: et cùm saltem dubium sit utrum juris civilis absolutæ nullitates afficiant non solùm effectus civiles sed etiam ipsum contractum, quisque tenetur amplecti tutiorem partem, et sese gerere quasi per hujusmodi nullitatem matrimonium ipsum invalidetur. Insuper filii etiam majores tenentur consensum hunc saltem petere, sed non sub pœnà nullitatis, ut vulgò censent jurisperiti. Vide adnotationes in sequenti volumine de impedimentis civilibus.

NOTA VI.

(Pag. 271, lin. ult., ad verb. *Respondit.*)

In Galliis ex disciplinâ satis generali, sponsalia pronuntiantur esse dissoluta, cùm pars quæ in mora est, alteram ab anno non inviserit si manebat in eodem loco, vel ad eam non scripserit, si absens erat. Idem statuunt quædam ritualia.

NOTA VII.

(Pag. 282, lin. 11, ad verb. *Deferre.*)

Quoad necessitatem sententiæ judicis ad solvenda sponsalia, præter dicta apud auctorem de jure communi, insuper consulenda sunt locorum statuta vel consuetudines quæ in variis locis variare possunt. Sic v. gr. in quibusdam diœcesibus olim statutum erat ne consensu quidem partium sine judicis sententiâ posse dissolvi.

NOTA VIII.

(Pag. 351, lin. 22, ad verb. *Adulterium.*)

Olim in Galliis ex codice civili admittebatur divortium non quoad thorum tantùm, sed etiam quoad vinculum, ita ut conjuges separati aliud matrimonium civile contrahere possent. Illud verò divortium nunc abrogatum est, et conjuges, si quædam adsint causæ divortii,

non possunt obtinere nisi separationem corporis. Causæ autem divortii pro foro civili tres agnoscuntur, nempe adulterium, sævitiæ et unius conjugis damnatio ad pœnam infamantem.

Art. 229. Le mari pourra demander le divorce pour cause d'adultère de sa femme.

Art. 230. La femme pourra demander le divorce pour cause d'adultère de son mari, lorsqu'il aura tenu sa concubine dans la maison commune.

Art. 231. Les époux pourront réciproquement demander le divorce pour excès, sévices ou injures graves, de l'un d'eux envers l'autre.

Art. 232. La condamnation de l'un des époux à une peine infamante, sera pour l'autre époux une cause de divorce.

Quænam sint pœnæ infamantes, vide si lubet in codice pœnali, *art.* 7 et 8. Adverte insuper illas non esse causam divortii, nisi cùm factæ sunt irrevocabiles.

NOTA IX.

(Pag. 357, lin. 37, ad verb. *Propria auctoritate.*)

Quoad forum civile corporis separatio, cum semper importet bonorum separationem, locum habere non potest nisi per sententiam judicis. Sed id non intelligitur de simplici separatione quoad thorum, de quà judicatur ex legibus canonicis vel jure naturali.

NOTA X.

(Pag. 360, lin. 45. ad verb. *Mutuus consensus.*)

In codice civili, *art.* 309, statuitur quòd separatio corporis locum habere non potest ex mutuo consensu; id autem intelligendum de separatione publicà et juridicà, quæ, ut mox diximus, importat bonorum separationem, et quæ proindè non potest à judicibus pronuntiari, nisi propter causas lege definitas, ne scilicet conjuges per voluntariam separationem creditoribus illudant.

NOTA XI.

(Pag., 361 lin. 12, ad verb. *Innocentem.*)

Ex jure gallico judicis sententia declaratur apud quem filii sint educandi. Quoad expensas autem, illæ sunt communes utrique conjugi pro suis facultatibus.

Art. 302. Les enfans seront confiés à l'époux qui a obtenu le divorce, à moins que le tribunal, sur la demande de la famille ou du ministère public, n'ordonne, pour le plus grand avantage des enfans, que tous ou quelques-uns d'eux seront confiés aux soins soit de l'autre époux, soit d'une tierce personne.

Art. 303. Quelle que soit la personne à laquelle les enfans seront con-

ſies, les père et mère conserveront respectivement le droit de surveiller l'entretien et l'éducation de leurs enfans, et seront tenus d'y contribuer à proportion de leurs facultés.

Vide insuper tom. 2, adnotationes in *Tractatum de Justitiâ*, ubi de uxorum jure et dominio.

INDEX

CAPITUM ET DUBIORUM,

CUI ANNECTUNTUR OMNIA SUMMARIA, QUÆ SINGULIS CAPITIBUS ET DUBIIS APPONUNTUR, UT SIMUL HIC PRÆ OCULIS HABEANTUR CUNCTÆ RES ET QUÆSTIONES, QUÆ IN SEXTO VOLUMINE CONTINENTUR.

LIBRI SEXTI

TRACTATUS QUARTUS.

CAPUT II. — De ministro Sacramenti Pœnitentiæ. . . . . *Pag.* 1

DUBIUM I. — *Quis sit Minister.* . . . . . Ibid.

539. Confessarii indigent approbatione, et jurisdictione. 540. An in casu necessitatis sit obligatio confitendi laico, vel Clerico. An vero Clericus vel laicus, in articulo mortis, deficiente Sacerdote, possit absolvere à censuris. 541. Nullus autem Sacerdos valide absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus.

DUBIUM II. — *Quid sit approbatio, et à quo petenda.* 2

542. Quid sit approbatio. 543. An liceat Sacerdoti simplici excipere Confessionem venialium. 544. Dubitatur 1. An Parochus possit adsciscere cooperatorem alium Parochum alterius Diœcesis. Dubitatur 2. An ejusdem. 545. Debet eligi approbatus, aut Parochus. An sufficiat approbatio sine examine, et sine judicio interno. 546. An sufficiat approbatio petita, et negata. 547. A quo Episcopo habenda sit approbatio. 548. Resolvitur quæstio ex Bulla Innoc. XII. 549. An Religiosi approbati in una Diœcesi possint audire Confessiones in alia. 550. Alia notanda apud Busembaum. 551. An injusta revocatio approbationis sit invalida. 552. An Episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare, vel restringere. 553. Sancita à Bened. XIV, circa Confessionem complicis in peccato turpi. 554. Quid veniat nomine *peccati turpis*. An peccata interna. An dubia. 555. An absolutio complicis sit invalida quoad omnia peccata. 556. Quæritur 1. An incurrat censuram Papalem, qui Confessionem complicis tantum audit, et eum non absolvit. Quæritur 2. An Episcopus, vel ejus delegatus, facultate Tridentini in cap. *Liceat*, possit absolvere Confessarium qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit.

DUBIUM III. — *Quid et quotuplex sit jurisdictio Confessarii, et unde eam habeat.* 11

557. Quid sit Jurisdictio, et quis habeat ordinariam. 558. An habeat Vicarius Generalis, contradicente Episcopo. Et qui possint eam delegare. 559. An delegatio expiret morte delegantis. 560. An hæretici, et excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis. 561. An omnes Sacerdotes

possint absolvere tam in articulo, quam in periculo mortis. Et quale censeatur hujusmodi periculum. 562. An simplex Sacerdos possit absolvere, præsente approbato. 563. In quibus autem casibus possit licite absolvere. Dubitatur I. An quivis Confessarius possit absolvere moribundum à reservatis, etiam præsente Superiore. Dubitatur II. An in morte, ad absolvendum reservata Papæ, adeundus sit Episcopus. Dub. III. An teneatur moribundus petere absolutionem à Superiore, saltem per litteras, aut nuncium. 564. An excommunicatus toleratus possit absolvere à venialibus. An Regulares possint absolvere sine approbatione Episcoporum. Et an omnes Sacerdotes ab Episcopo approbati possint Confessiones audire sine licentia Parochi. 565. Qui et quomodo possint eligere sibi Confessarium. Dubitatur I. Quomodo Episcopi, et alii Prælati. Dubitatur II. Quomodo Cardinales. Et an Parochi. 566. Quando habens potestatem delegatam possit eam subdelegare. Et quid de delegato ad universitatem causarum. 567. An absolutus in morte à reservatis teneatur postea se sistere Superiori. 568. Vide alia. 569. A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, etc. Capellani exercitûs nequeunt absolvere milites degentes in præsidiis. 570. An sufficiat facultas præsumpta excipiendi Confessiones. 571. Quando liceat absolvere cum jurisdictione dubia, vel probabili. 572. Quæritur I. An error communis det jurisdictionem. 573. Quæritur II. An liceat ministrare Sacramentum cum jurisdictione tantum probabili. 574. An sit obligatio confitendi Parocho. 575. An Regulares itinerantes possint confiteri cuicumque Sacerdoti. 576. An Moniales petentes extraordinarium, et non obtinentes, possint cuique confiteri. 577. Plura notanda de Confessariis Monialium, et Militum in Præsidiis.

DUBIUM IV. — *Quid sit reservatio casuum, et quis habeat potestatem reservandi, et absolvendi ab iis.* . . . . . Pag. 32

578. Quid sit reservatio. 579. Quæritur I. An sit licita, et valida reservatio facta sine causa. 580. Quæritur II. An ignorantes reservationem casuum Papalium ab ea excusentur. 581. Dubitatur I. An excusentur ignorantes casus reservatos ab Episcopis. Dubitatur II. Quid, si casibus Episcopalibus sit annexa excommunicatio. 582. Dubitatur I. An possint reservari peccata venialia. Dubitatur II. An peccata mere interna. Dubitatur III. Quid si peccatum fuerit externe leve, et interne grave. 583. An Regulares possint reservare casus, et quos. An novitii, et familiares sint exempti à casibus reservatis. 584. Vide quæ sunt apud Busembaum. 585. Quando possit simplex Confessarius absolvere à reservatis. Dubitatur I. An, si impedimentum sit perpetuum, possit directe absolvere. Dubitatur II. An tunc pœnitens teneatur confiteri, ut possit communicare. (Remissive ad n. 265. Quær. I, dub. 3.) An tunc debeat manifestare etiam non reservata. (Remissive ad n. 265. Quær. II.) 586. Quid, si Superior neget facultatem absolvendi. 587. A quo possint absolvi peregrini. 588. Dubitatur I. Quid, si peccatum est tantum reservatum in loco confessionis. 589. Dubitatur II. Quid, si est tantum reservatum in patria. Et quid, si quis discedat è patria in fraudem. Et quomodo intelligendum to *in fraudem*. 590. Dubitatur III. An peregrinus possit absolvi à censura reservata in patria. 591. Dubitatur IV. An peccans in aliena Diœcesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem. Et an excommunicationem annexam. 592. Dubitatur V. An peccans in Monasterio exempto, vel in aliena Diœcesi, possit absolvi in patria à simplici Confessario. 593. Dubitatur VI. An Episcopi possint absolvere peregrinos à casibus Papalibus occultis, et cum eis dispensare in irregularitatibus. An eamdem facultatem habeant Vicarii Capitulares, et alii Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem. Notan-

dum 1. An Episcopi possint tollere reservationem extra Sacramentum. Notandum 2. Quid, si Episcopus inciderit in crimen reservatum. Notandum 3. Quando intelligatur crimen esse occultum. An autem Episcopus possit dispensare in votis cum peregrinis. Et in irregularitatibus, etc., cum impeditis. (Remissive) 594. Dubitatur VII. An facultas in cap. *Liceat* sit pro casibus tantum ante Concilium reservatis. Dubitatur VIII. An Episcopi possint absolvere à reservatis ab aliis Episcopis. Dubitatur IX. An Episcopi possint hanc facultatem generaliter committere. An possint absolvere à casibus Bullæ Cœnæ. (Remissive ad lib. 7, n. 82, et seq.) 595. An Superior possit aliquando absolvere à reservatis, et pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem. 596. An absolutus ab habente potestatem possit à quocumque accipere absolutionem de reservatis. Quæritur I. An si pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviscatur reservati, valide, et licite absolvatur à simplici Confessario. 597. Quæritur II. An confessus Superiori, et oblitus reservati possit à quocumque absolvi. 598. Quæritur III. An per confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio. Quæritur IV. Quid, si confessio fuerit sacrilega. 599. Qui possint absolvere à reservatis. An Pœnitentiarii. An Mendicantes possint absolvere à casibus Episcopis, vel ab Episcopis reservatis. (Sed vide dicenda l. 7, n. 99.) 600. Quæritur I. Utrum in dubio, an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit à quocumque absolvi. Quæritur II. Quid, si postea pœnitens cognoscat peccatum ut certum. 601. Quæritur III. An, qui peccavit in confidentiam licentiæ. Quæritur IV. An licentia valeat pro peccatis etiam post illam commissis. 602. Quæritur V. An moniales subjaceant reservationi factæ ab Episcopo. Quæritur VI. An subjaceant Moniales exemptæ. Quæritur VII. An Episcopus quoad clausuram possit casus Monialium reservare.

DUBIUM V. — *Quid sit Officium, et obligatio Confessarii.* . . . . Pag. 58

603. Quid sit Officium Confessarii. Quando autem possit aut debeat Confessarius differre absolutionem. (Remissive ad n. 462, et seq.) 604. Quæritur I. An possit Confessarius negare absolutionem ei, qui adhæret sententiæ probabili. Quid, si adhæreat sententiæ falsæ, sed probabili putatæ. 605. Quæritur II. An expediat Confessario uti sententiis rigidioribus, vel benignioribus. 606. Quos Confessarius possit vel nequeat absolvere. 607. Quomodo Confessarius teneatur rudiores interrogare. 608. Quomodo eos instruere, et disponere, quantum potest. Monitum ad Confessarios. 609. Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus. 610. Quid, si prævidet monitionem non profuturam. 611. Inf. I. Quid, si advertat pœnitentem invalide contraxisse Matrimonium cum bona fide. 612. Quid, si Matrimonium sit contrahendum. 613. Quid, si accedant sponsi, cum omnia sunt parata. 614. Inf. II. An debeat semper monere de restitutione facienda. Inf. III. Quid, si timentur scandala aliorum. 615. Excip. 1. Quando damnum est contra bonum commune. 616. Excip. 2. Quando pœnitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi speratur fructus. Utrum autem in dubio de fructu et nocumento fieri debeat monitio. 617. Confessarius ministrans debet esse in gratia. Quomodo autem peccet, qui plures præbet absolutiones de mortali successive. (Remissive ad lib. 5. n. 50.) 618. Quid, si in mortali tantum audiat Confessionem. (Remissive ad hunc lib. 6. n. 36. Et quid si urgeat necessitas absolvendi. (Remissive ad n. 33. ibid.) 619. Dubitatur I. Quomodo teneatur Confessarius reparare defectus à seipso commissos. 620. Dubitatur II. Ad quid tenetur, si erravit circa valorem Sacramenti 621. Dubitatur III. Ad quid si deobligavit à restitutione facienda. Et an teneatur ad restitutionem, si cognito errore, non moneat. Quid si culpabiliter deobligavit, cùm pœnitens erat dispositus, et

postea pœnitens renuat parere monitioni. Quid, si tantum omittat monere. 622. Dubitatur IV. An possit monere pœnitentem de his defectibus, sine ejus licentia, extra Confessionem. 623. Quæ et quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes. 624. An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere peccatorem moribundum. 625. An tutus sit in conscientia Sacerdos simplex, qui renuit munus Confessarii exercere, si populus sit in gravi necessitate spirituali.

DUBIUM VI. — *Quæ scientia, et prudentia requiratur in Confessario.* Pag. 84

626. De obligatione intelligendi peccata pœnitentis. 627. De scientia Confessarii ad debitum judicium formandum de peccatis. 628. Quando excusetur Confessarius minus idoneus. An Regulares teneantur intervenire Congregationibus casuum conscientiæ. *Ibid. v. Nota.* 629. De prudentia Confessarii circa interrogationes; et de obligatione interrogandi quoad peccata omissa. 630. Quid, si ei constet peccatum, quod pœnitens negat. Et quid, si illud sciat ex Confessione complicis. 631. Hæc diligentius discutiuntur. 632. De interrogationibus in materia castitatis.

CAPUT III. — De adjunctis pœnitentiæ. 89

DUBIUM I. — *Quid sit sigillum Confessionis, et qui ad illud teneantur.* Ibid.

633. An in hac materia sigilli liceat uti opinione probabili. 634. Quomodo servari debeat sigillum. 635. Quot peccata committat qui sigillum violat. 636. Non est obligatio sigilli ex Confessione ficta, neque ex secreto commisso extra Confessionem. 637. I. Quid, si pœnitens discesserit indispositus. II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intra vel in ordine ad Confessionem. 638. In quibus casibus non frangatur sigillum. 639. An Confessarius possit et teneatur dare pœnitenti non absoluto schedulam Confessionis factæ, vel absolutionis acceptæ. 640. Quæ cadant sub sigillo. Cadunt I. Peccata pœnitentis etiam venialia. II. Peccata complicis. An liceat interrogare de complice. (Remissive ad n. 491.) 641. Dubitatur I. An liceat monere complicem ex licentia pœnitentis. Dubitatur II. Quomodo cadat sub sigillo etiam objectum peccati. Dubitatur III. Cadit pœnitentia imposita. Dubitatur IV. Cadunt peccatorum circumstantiæ. An cadant virtutes et revelationes. 642. An cadant defectus naturales pœnitentis. 643. Quid si tales defectus per se pateant, nempe si pœnitens sit blæsus, surdus, etc. 644. Quid si sit scrupulosus. Et quid si Confessarius advertat intra Confessionem pœnitentem esse surdum. 645. Qui teneantur ad sigillum. Tenetur I. Confessarius. 646. Quomodo debeat Confessarius respondere, si interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an absolverit. 647. II. Superior requisitus pro licentia peccati reservati. III. Interpres. IV. Qui audit Confessionem furtive, aut casu, vel ex necessitate, puta in naufragio, etc. V. Is, cui sacrilege revelatum est peccatum. VI. Confessarius fictus. VII. Doctor consultus. VIII. Scriptor Confessionis. IX. Confessionem scriptam legens. X. Juxta aliquos etiam pœnitens, sed hoc improbabiliter. 648. Fusius discutitur quæstio I. An Doctor consultus à Confessario de licentia pœnitentis teneatur ad sigillum. 649. Quæritur II. An teneatur is, quem consulit pœnitens pro Confessione facienda. 650. Quæritur III. An qui legit Confessionem alterius scriptam. 651. Quomodo debeat esse licentia data à pœnitente ad loquendum. Debet esse I. Expressa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem si detur voce. V. Vel si detur facto, scilicet si pœnitens incipiat loqui. 652. An Confessarius possit loqui de peccatis cum pœnitente statim post absolutionem. An possit monere pœnitentem de errore in Confessione commisso. (Remissive ad n. 622.) 653. An possit loqui intra

Confessionem de auditis in alia. 654. An frangat sigillum Confessarius dicendo, audisse se in aliquo loco tale peccatum. Dubitatur I. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci. Dubitatur II. Quid, si dicat, Religiosum alicujus Conventûs, vel Ordinis commisisse tale peccatum. 655. An liceat uti notitia Confessionis ad externam gubernationem. Vide quæ sunt apud Busembaum. 656. Dubitatur I. An Confessarius, ob peccatum subditi auditum, possit eum amovere ab officio. 657. Dubitatur II. An possit negare suffragium ei, quem ex Confessione noverit indignum. Et an ad hoc possit uti aliquo prætextu. An Confessarius possit uti notitia Confessionis ad custodiendas res suas, aut ad diligentius invigilandum, aut ad alia. 658. Dubitatur III. An possit negare Communionem, aut Ordinem, aut assistentiam in Matrimonio pœnitenti sine absolutione dimisso. 659. Dubitatur IV. An possit uti notitia Confessionis ad cavendum ab insidiis sibi paratis. An possit se celare à pœnitente, quem per Confessionem alias noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant. Et an possit aufugere à pœnitente indisposito, qui eum minis exterret, si non absolvat. 660. Dubitatur V. An possit celebrare in Ecclesia, quam ex Confessione noverit pollutam. Dubitatur VI. An tenearis pergere ad confitendum ei, quem solveris ex Confessione non esse Confessarium. 661. Confessarius non tenetur cavere quascumque leves suspiciones aliorum.

DUBIUM II. — *Quale sit præceptum, et quæ obligatio Confessionis.* Pag. 113

662. Quos, et quando obliget hoc præceptum. Et quomodo computetur tempus annuæ Confessionis. 663. An præceptum divinum Confessionis obliget extra articulum mortis. 664. Quomodo obliget juramentum Medicorum non visitandi infirmos non confessos. (Vide etiam lib. 3. n. 182.) 665. Qui teneantur ad præceptum Confessionis. 666. An impuberes. An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis. (Remissive ad n. 432.) 667. An obligetur ad Confessionem annualem habens sola venialia. 668. An, qui non satisfecit præcepto, teneatur ad illud quamprimum. 669. Et an per Confessionem, quæ fit anno sequenti, satisfiat præcepto etiam antecedentis. 670. An in Paschate sit obligatio confitendi proprio Parocho. 671. An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni. 672. An satisfiat præcepto per Confessionem invalidam. 673. Qui ab hoc præcepto excusentur. 674. Pœnæ in transgredientes hoc præceptum.

APPENDIX.

675. DE CONFESSARIIS SOLLICITANTIBUS. 119

§ I. — *Perpenduntur clausulæ in præfata Bulla Gregorii XV. appositæ.* 120

676. De clausula I. *In actu sacramentalis Confessionis.* 677. De clausula II. *Ante vel post immediate.* 678. De clausula III. *Occasione, vel prætextu Confessionis.* Quid importet to, *occasione Confessionis.* Dubitatur I. An denunciandus, qui sollicitat mulierem rogantem, ut cras eam audiat. Dubitatur II. An qui, audita fragilitate mulieris, postea domi eam sollicitat. 679. Quid importet to, *prætextu Confessionis.* Et quid, si ex condicto mulier, fingens se ægrotam, advocet Confessarium ad peccandum. 680. De Clausula IV. *In Confessionario aut in loco quocumque..... simulantes ibidem Confessiones audire.* Quid importet illud *simulantes.* Et quid si Confessarius sollicitet in Confessionario, sine simulatione tamen Confessionis.

§ II. — *Quinam sollicitantes debeant denunciari.* . . . . . Pag. 125

681. Quæritur I. An denunciandus Confessarius consentiens mulieri sollicitanti. 682. Quæritur II. An Confessarius, qui sollicitatus ad copulam, divertit ad tactus. 683. Quæritur III. An Confessarius sollicitans ad actus venialiter tantum inhonestos. 684. Quæritur IV. An sollicitans ad peccata non turpia. 685. Quæritur V. An denunciandi Episcopi sollicitantes. 686. Quæritur VI. An denunciandus Confessarius sollicitans, si fuerit emendatus. 687. Quæritur VII. An, qui de sollicitatione jam convictus est, et punitus. Quæritur VIII. An, qui consentit mulieri sollicitanti, ne ab ea accusetur. Quæritur IX. An simulans Confessionem ex condicto, ad tractanda inhonesta. 688. Quæritur X. An denunciandus laicus, vel Clericus sollicitans in Confessione, simulando se Confessarium. Et quid, si sit Sacerdos, sed careat jurisdictione. 689. Quæritur XI. An denunciari debeat pœnitens sollicitans Confessarium. 690. Quæritur XII. An denunciandus interpres sollicitans pœnitentem. 691. Quæritur XIII. An Confessarius sollicitans mulierem, ut inducat aliam ad secum peccandum, vel ut ipsa peccet cum alio. 692. Quæritur XIV. An Confessarius sollicitans, postquam decesserit.

§ III. — *Quinam teneantur denunciare.* 132

693. An possit absolvi mulier sollicitata, antequam denunciet. Et an facta denunciatione, possit quivis Confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam. 694. An semper Confessarius teneatur monere de obligatione denunciandi. 695. Quæritur I. An teneantur denunciare, qui non possunt probare denunciationem. Et qui aliunde sollicitationem sciunt. 696. Quæritur II. An sit obligatio denunciandi, si crimen sit occultum. 697. Quæritur III. An, si sollicitatio fuerit habita à longo tempore. 698. Quæritur IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto. 699. Quæritur V. An sit obligatio denunciandi per Epistolam, vel internuncium. Et an Confessarius teneatur aliquando denunciationem excipere, vel deferre. 700. Quæritur VI. An teneatur denunciare mulier sollicitationi consentiens. 701. Quæritur VII. An sit obligatio denunciandi, si speretur sollicitans per correptionem emendandus.

§ IV. — *De sollicitationibus dubiis.* 138

702. Quæritur I. An denunciandus sit Confessarius in dubio, an vere sollicitaverit. Quid, si accedant vehementia indicia de sollicitatione. 703. Quæritur II. An denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine. Vel qui dat ei magnum donum. 704. Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis. 705. De pœnis sollicitantium, et signanter de pœna inhabilitationis ad celebrandum; et an hæc incurratur ante sententiam. Et an ab illa excusentur ignorantes. Et an Episcopi possint in ea dispensare.

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE ET ORDINE.

CAPUT I. — Quid sit Extrema Unctio, et quæ circa eam observanda. 142

706. Quid sit hoc Sacramentum. Et an à Christo institutum. 707. Quæritur I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur. Quæritur II. An conferatur gratia, recedente obice. 708. De *materia remota* hujus Sacra-

menti. An præceptum quotannis renovandi oleum obliget sub gravi. Et an possit addi oleo benedicto aliud non benedictum. 709. An oleum debeat esse olivarum, et an benedictum. Dubitatur I. An benedictio requiratur de necessitate Sacramenti. Dubitatur II. An debeat esse benedictum præcise in ordine ad Extremam Unctionem. Dubitatur III. An hæc benedictio possit à Papa committi simplici Sacerdoti. Dubitatur IV. An sufficiat ungere una gutta olei. 710. De *materia proxima*. An unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti. An sit necessaria unctio gemina oculorum, etc. Et an unctio renum, ac pedum. An ordo unctionum sit de necessitate. Et quæ spectent ad essentiam hujus Sacramenti. 711. *De forma*. Dubitatur I. An forma omnino debeat esse *deprecativa*. Dubitatur II. An sint de essentia verba. *Per suam piissimam misericordiam*. Dub. III. An valeat forma dicendo: *Ungo te*, etc. 712. Quibus ministranda sit Extrema Unctio. 713. Dubitatur I. An valide conferatur sano. Dubitatur II. An infirmo quocumque morbo laboranti. Dubitatur III. An mulieri laboranti in partu. 714. Dubitatur IV. An licite ministretur in solo periculo putato. Advert. 1. Non esse expectandam extremam partem vitæ. Advert. 2. Non licite ministrari, nisi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio, an instet mortis periculum. 715. Dubitatur V. An hoc Sacramentum possit iterari in eadem infirmitate. 716. Quæ dispositio requiratur in suscipiente. Et an Extrema Unctio sit danda post Viaticum. 717. An sit ministranda pueris. 718. Dubitatur 1. An infantes sint capaces hujus Sacramenti. 719. Dubitatur II. An danda pueris de quorum usu rationis dubitatur. 720. Dubitatur III. An possit dari puero doli capaci, sed non adhuc Communioni apto. 721. Dubitatur IV. An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum. 722. *De Ministro* hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos possit illud dare ex consensu Parochi præsumpto. Quid sancitum sit de Regularibus. 723. Quid, si pastor absit, vel nolit dare. Et quid, si sit excommunicatus, aut suspensus. 724. An liceat dare hoc Sacramentum sine Ministro. Et an possit unus unam, alius aliam partem inungere. An solus Sacerdos possit illud ministrare. Quid, si ministrans inter unctiones deficiat. 725. An Sacerdos incurrat irregularitatem, si æger decedat, dum eum revolvit, etc. 726. *De administratione* hujus Sacramenti. An liceat aliquando ministrare sine vestibus sacris. 727. Quale peccatum sit omittere orationes, vel alias preces. 728. Quale, deferre oleum sine lumine. Et quale, omittere signum crucis. Et an liceat Sacerdoti deferre oleum una cum Viatico. 729. An teneatur Pastor dare hoc Sacramentum petentibus, et an cum periculo vitæ. An teneantur dare alii Sacerdotes. 730. An liceat Parocho oleum retinere domi. 731. *De effectibus* hujus Sacramenti. An per Extremam Unctionem remittantur mortalia per se. Et an principalis ejus effectus sit remissio peccatorum, vel remissio reliquiarum peccati 732. *De subjecto* hujus Sacramenti. An sint capaces amentes. An ebrii. An impœnitentes, excommunicati, et vulnerati in rixa. An phrenesi laborantes. An muti, surdi, et cæci à nativitate. 733. An peccet graviter, qui negligit hoc Sacramentum suscipere.

CAPUT II. — De sacramento Ordinis. . . . . Pag. 163

DUBIUM I. — *Quid sit Ordo, quotuplex, et quæ ejus materia*. . . . Ibid.

734. Quid sit Sacramentum Ordinis, et quot sint Ordines. Et an prima Tonsura sit Ordo. 735. Quid sit Ordinatio, et quid Ordo. Et quinam sint effectus Ordinis. Definitio cujusvis Ordinis. 736. An singuli septem Ordines sint Sacramenta. 737. Sententia auctoris. 738. An Episcopatus sit Ordo distinctus à Sacerdotio. 739. Quæ sit materia *remota*, et quæ *proxima* hujus Sacramenti. 740. Dubitatur I. An Materia, et forma Ordinis sint à Christo in

specie determinatæ. (Remissive ad n. 12. *de Sacram.*) 741. Dubitatur II. An valide ordinetur Latinus per materiam Græcis assignatam. 742. Dubitatur III. An requiratur contactus instrumentorum. 743. Dubitatur IV. An contactus physicus. 744. An ab eodem Episcopo debeat dici forma, et tradi materia. Et an ab eodem, qui confert Ordines, debeat Missa celebrari. 745. De materia cujusque Ordinis. An materia Acolythatus sit traditio urceolorum, vel candelabri. 746. Quæritur I. Quæ sit materia, et forma Subdiaconatûs. Dubitatur I. An sit calix cum patena, vel liber Epistolarum. 747. Dubitatur II. An calix et patena debeant esse consecrata. Et an peccet graviter Subdiaconus, ministrando in mortali. (Remissive ad num. 38.) 748. Quæritur II. Quæ sit materia et forma diaconatûs. 749. Quæritur III. Quæ sit materia et forma Presbyteratûs. 750. Dubitatur I. An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempe vini et hostiæ. 751. Dubitatur II. An valide ordinetur, qui tangit hostiam, et non patenam. 752. Dubitatur III. An qui tangit calicem et patenam, sed non hostiam. 753. Dubitatur IV. An qui tangit solum calicem, sed non patenam. 754. Clericus exercens munus Ordinis majoris, quem non habet incurrit irregularitatem. Quid, si sit laicus. (Remissive ad num 116.) 755. De ordinatione Episcoporum. Et an ad valorem requiratur trium Episcoporum assistentia. 756. An Episcopus possit conferre primam Tonsuram extra suam Diœcesim. 757. Quid agendum in dubio, an Ordo sit collatus. 758. Quomodo supplendi sint defectus in Ordinatione commissi. 759. Et an supplendi tempore statuto ad Ordinationes. 760. Quinam Episcopus possit ordinare. (Vide etiam infra à num. 769.) 761. Quis sit Minister Ordinis. 762. Quæritur I. An possit esse Minister quivis Sacerdos ex concessione Papæ. An etiam ad conferendum Presbyteratum. Et an ad conferendum Diaconatum, et Subdiaconatum. 763. Quæritur II. An Abbates possint conferre Tonsuram, et Ordines minores, aut Litteras dimissorias concedere subditis suis non Religiosis. 764. Dubitatur I. An possint Ordines conferre suis novitiis. 765. Et an novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatûs, etc. 766. Dubitatur II. An Abbates ordinantes non subditos, valide ordinent. 767. An conferens Ordines Minores in mortali graviter peccet. 768. A quo Episcopo ordinari debeant Regulares. 769. Ordinatio sæcularium fieri debet a proprio Episcopo, alias, etc. 770. Plura notanda ex Bulla *Speculatores*. 771. Quid, si quis in una Diœcesi habeat originem, in alia domicilium, et in alia Beneficium. 772. Quid, si quis casu alicubi nascatur. 773. Quid, si quis habeat diversa domicilia. 774. Quando quis possit ordinari ab Episcopo Beneficii. 775 Dubitatur I. An Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis. 776. Dubitatur II. An licite Episcopus ordinet eum, cui confert Beneficium, ut possit eum ordinare. 777. Quid, si quis in diversis Diœcesibus Beneficia habeat. Et, an studiosi contrahant domicilium. 778. Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii. 779. An Barones, eorumque filii gaudeant domicilio feudorum. An Officiales domicilio loci, ubi degunt. 780. Quomodo possit quis ordinari ratione *familiaritatis*. Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum.

DUBIUM II. — *Quæ requirantur in Ordinando.* . . . . . Pag. 189

781. Quinam valide aut invalide ordinentur. 782. An valide ordinentur infantes. 783. Quæ requirantur, ut quis licite ordinetur, apud Busembaum. 784. I. Ut sit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, etc. An autem remaneant ordinati irregulares, etc., quos Episcopus protestatur, se non intendere ordinare. vers. Quær. 785. II. Animus clericandi. Dubitatur I. An peccet suscipiens Ordinem, nolens ascendere ad supe-

riorem. Dubitatur II. An peccet Clericus in minoribus, si uxorem ducat. Dubitatur III. An peccet suscipiens Tonsuram ad effugiendum forum. 786. III. Ut sit confirmatus. 787. IV. Ut habeat Litteras dimissorias. Notandum 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare. Notandum 2. Licentia data non expirat morte concedentis. Notandum 3. Episcopus confirmatus potest dimissorias concedere, non vero suspensus, etc. Notandum 4. Potest Episcopus eas dare etiam in aliena Diœcesi existens. Notandum 5. Non potest vero Vicarius Generalis. 788. Notandum 6. Quid de Capitulo, Sede vacante. Notandum 7. Quid de Abbatibus. Notandum 8. A quibus debeant habere dimissorias Regulares. Notandum 9. Quid, si Papa det licentiam cum clausula, ut quis ordinetur *à suo Ordinario tantum*. Notandum 10. Potest Episcopus ordinare habentem dimissorias. Notandum 11. An Ordinatio debeat fieri à certo Episcopo designato. Notandum 12. Sufficit licentia oretenus. 789. Dubitatur I. An Episcopus possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis. Dubitatur II. An Episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, etc. 790. V. Examen de scientia, juxta qualitatem Ordinis suscipiendi. 791. Quæritur I. Quæ debeat scire Sacerdos, præsertim circa Sacramentum Pœnitentiæ. Quæritur II An illitterati sint irregulares. Quæritur III. An in Regularibus minor scientia requiratur. 792. Quid ultra notandum circa examen. VI. Titulus sustentationis, de quo infra ex n. 813. 793. VII. Ut Ordines gradatim suscipiantur. 794. VIII. Ut Ordines suscipiantur tempore debito. Utrum in festis liceat ordinare in minoribus plusquam duos. 795. IX. Ut serventur interstitia. 796. An qui eadem die suscipit duos Ordines sacros incurrat suspensionem. Quid, si in Sabbato suscipit unum, alium in Dominica. Dubitatur I. An hæc suspensio sit latæ sententiæ. Dubitatur II. An incurrat suspensionem, qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis. 797. An liceat eadem die suscipere quatuor Ordines minores cum Subdiaconatu. Dubitatur I. An excuset consuetudo contraria. Dubitatur II. An taliter ordinatus incurrat suspensionem. III. An Regulares possint ordinari extra tempora. Dubitatur IV. An ipsi tunc possint ordinari in quovis festo duplici. Quid de initiandis in tribus diebus festivis. 798. X. Ut servetur locus debitus, et existentia Episcopi in propria Diœcesi. 799. XI. Ætas debita; alias incurritur suspensio. Dubitatur I. An eam incurrat, qui ordinatur ante ætatem ex ignorantia crassa. Dubitatur II. An mala fide ordinatus ante ætatem, possit, ea completa, Ordinem exercere. Dubitatur III. An incurrat irregularitatem suscipiens Sacerdotium ante ætatem. An autem irregularitatem incurrat, qui ordinatur irretitus censura. Vid. ibid. V. *Utrum*. 800. Quomodo computanda ætas. Dubitatur I. An possit ordinari mane, qui vespere complet ætatem. Dubitatur II. An computandus annus bissextilis. 801. XII. Exercitium ordinis suscepti. XIII. Sumptio Eucharistiæ. XIV. Probitas vitæ. 802. XV. Vocatio divina. Quæ sint ejus signa. 803. An peccet graviter, qui sine vocatione ordinatur. An peccet Episcopus hunc ordinans. 804. Hæc vocatio tanto magis requiritur ad Episcopatum, et Parochiam suscipiendam. 805. Quæ sint Officia Ordinatorum.

§ I. — *De obligatione cœlibatus*. . . . . Pag. 217

806. Quomodo hæc obligatio probetur. 807. Quæritur I. An ipsa sit de jure divino. 808. Quæritur II. An sit ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto. 809. Dubitatur 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem. Dubitatur 2. An, qui expresse nollet castitatem vovere. 810. Quid, si quis ordinatus sit ante usum rationis. Et quid, si ante pubertatem. 811. Quid, si ordinetur ob metum. 812. Quæritur III. Quomodo conjugatus, constante Matrimonio,

possit in sacris ordinari. Dubitatur I. An istius uxor teneatur Religionem profiteri. Dubitatur II. An talis uxor possit nubere.

§ II. — *De obligatione habentli titulum.* . . . . . Pag. 222

813. Pœna in contravenientes. 814. De titulo *Paupertatis.* 815. De titulo *Beneficii.* Notandum 1. Juxta cujus Diœcesis taxam desumenda sit sufficientia Beneficii. Notandum 2. Quid, si defectus sit modicus. Notandum 3. Quid veniat nomine Beneficii; an stipendia Missarum. 816. Et an sufficiat Beneficium de futuro. 817. De titulo *Patrimonii.* 818. Quæritur I. An quis possit ordinari ad titulum suæ industriæ. 819. Quæritur II. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari. 820. Quæritur III. An incurrat suspensionem, qui ordinatur sine titulo. 821. Dubitatur I. An, qui ordinatur cum patrimonio ficto. 822. Dubitatur II. An, qui ordinatur, data fide de reddendo illud donanti. 823. Dubitatur III. An, qui post Diaconatum illud donanti renunciat. 824. Dubitatur IV. An ordinatus possit patrimonio renunciare, si habeat aliunde sustentationem.

§ III. — *De obligatione deferendi habitum, et Tonsuram.* 230

825. Quæritur I. An peccent graviter Clerici non deferentes habitum. 826. Quæritur II. An non deferentes Tonsuram. 827. Quando isti ob habitum, et Tonsuram dimissam amittant privilegium fori, et Canonis. 828. Ad quid teneantur Sacerdotes vi *obedientiæ*, quam promittunt Episcopo. An possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente. 829. Quæ obligatio sit de Missis, et precibus quæ ab Episcopo imponuntur ordinatis. 830. De statutis in concordato nostri Regni.

TRACTATUS VI.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I. — De Sponsalibus. 236

DUBIUM I. — *Quid sint Sponsalia.* . . . . . Ibid.

831. Promissio sponsalitia, ut sit valida, debet esse *voluntaria* et *deliberata.* 832. An teneatur ad Matrimonium ficte promittens sponsalia alteri repromittenti. 833. Quid, si quis voluit promittere, sed non se obligare. 834. Quando obligentur pueri. 835. An sint valida sponsalia contracta per dolum. 836. Promissio debet esse *mutua.* Quæritur I. An acceptans sponsalia intelligatur repromittere. 837. Quæritur II. An quis possit se obligare ad nuptias vi gratuitæ promissionis, et an hæc obliget sub gravi. 838. Promissio debet esse *expressa signo.* Quid, si parentes contrahant pro filiis tacentibus. 839. Dubitatur I. Quid, si extranei. Dubitatur II. An sufficiat, si parentes promittant pro filiis absentibus. 840. Sponsalia debent fieri *inter habiles.* Quid, si verba vel signa sint dubia. 841. Verba de præsenti apta ad Matrimonium inter impuberes habent vim sponsalium. An idem valeat inter puberes in Matrimonio clandestine contracto. 842. An sufficiat ad sponsalia, dicere: *Non ducam aliam, quàm te.* 843. An dicere: *Contraham, si Papa dispensaverit.* An sufficiat subarrhatio annuli, et missio munerum. Quid, si parentes annulum mittant. 844. Quæritur I. An sponsalia contracta per metum gravem sint per se nulla. Quæritur II. Quid, si per metum levem. Quæritur III. An, qui contraxit ex metu levi, possit sponsalia rescindere.

DUBIUM II. — *Quæ, et quanta sit obligatio sponsalium.* . . . . . Pag. 245

845. Sponsalia obligant sub gravi. An autem obligent ad statim ineundum Matrimonium. 846. An Judex possit, et debeat cogere nolentes ad Matrimonium. 847. An fornicatio sponsæ, vel sponsi cum alia sit specie diversa. Ficte promittens non tenetur ad nuptias, nisi copulam extorserit à virgine. (Vide etiam dicta de Rest. l. 3, ex num. 642.) 848. Si quis cum duabus sponsalia contraxit, et cum secunda coïerit, quam ducere debeat. 849. De filiis nuptias contrahentibus insciis parentibus. An tales nuptiæ sint validæ. Quæritur I. An et qualiter peccent filii nubentes parentibus insciis vel inconsultis. Quid, si sponsalia fuerint jurata. Quid si sponsus post illa virginem defloraverit. An Prælati teneantur has nuptias impedire. Ex quibus autem causis excusentur filii contrahentes sine consensu parentum. 850. Quæritur II. An teneatur filius obedire patri præcipienti Matrimonium. 651. Quæritur III. An notabilis disparitas conditionis aut statûs inter contrahentes irritet sponsalia. 852. Resiliens perdit arrhas, etc. Notandum I. Quid, si mulier promittit aliquid viro, ut eam ducat, et quid è converso. 853. Notandum II. De pœna apposita in resilientem. Quæritur I. An liceat adjicere pœnam in resilientem injuste. Quæritur II. An juste resiliens teneatur ad pœnam promissam cum juramento. Quæritur III. An, soluta pœna, teneatur recipiens eam restituere. Quæritur IV. Quid, si relinquatur legatum puellæ, ut nubat cum aliquo, et illa cum alio nuptias contrahat. Quæritur V. Quid, si legatum relinquatur ut non nubat, et illa nubat. 854. An liceant tactus et oscula inter sponsos.

DUBIUM III. — *Quomodo dissolvantur sponsalia?* 263

855. Solvuntur sponsalia I. Per *Matrimonium* cum alia. (Vide etiam de hoc num. 875.) II. Per *mutuum consensum* inter puberes. Quid, si sponsalia fuerint jurata. 856. Quomodo autem solvantur inter impuberes. Quid, si ipsi juramento promiserint nuptias. 857. III. Per *impedimentum dirimens* superveniens. Dubitatur I. An tunc sponsalia dirimantur etiam ex parte nocentis. 858. Dubitatur II. An nocens teneatur petere dispensationem. 859. Dubitatur III. An, contractis sponsalibus cum impedimento sub conditione dispensationis, ea obtenta, per se valeant. 860. IV. Per *crimen alterius.* 861. An solvantur sponsalia per fornicationem alterutrius sponsi. Dubitatur I. Quid, si sponsa fuerit per vim oppressa. 862. Dubitatur II. Quid, si uterque sponsus fornicetur. 863. V. Per *mutationem notabilem*, nempe 1. Si timeantur odia, etc. 2. Si superveniat defectus noxius. 3. Si Superveniat paupertas. 864. An liceat contrahere cum defectu occulto pernicioso. 865. An cum defectu non pernicioso. Et quid, si sponsa interrogetur, an sit virgo. 866. VI. Per *discessum alterius* in longinquum. Quid, si in propinquum, animo redeundi. 867. VII. Per *lapsum temporis præfixi.* Dubitatur 1. Quid, si dubium sit, an terminus fuerit assignatus ad finiendam obligationem. 868. Dubitatur 2. Quid, si alter fuerit juste impeditus. Dubitatur III. An, elapso termino, etiam pars nocens liberetur. 869. VIII. Per *susceptionem Ordinis sacri, et ingressum in Religionem.* IX. Per *votum castitatis.* 870. Distinctius de his agitur, et I. *de Professione Religiosa.* Dubitatur I. An per ingressum in Religionem solvantur sponsalia ante professionem. Dubitatur II. An, si sponsalia fuerint jurata, teneatur sponsus ante ingressum nuptias inire. 871. II. *De susceptione Ordinum.* Dubitatur I. An peccet sponsus suscipiens Ordines sacros invita sponsa. 872. Dubitatur 2. An per susceptionem Ordinum minorum solvantur sponsalia. 873. III. *De voto* ingrediendi Religionem,

suscipiendi Ordines sacros, aut servandæ castitatis. Dubitatur I. An per votum castitatis, aut suscipiendi Ordines sacros, solvantur sponsalia etiam ex parte voventis. 874. Dubitatur II. Quid, si sponsus post votum copulam extorsit. 875. X. Rursus agitur de solutione sponsalium per *Matrimonium ratidum* cum alia, et quæritur, an per illud solvantur sponsalia etiam mortuo conjuge. 876. XI. An per *hæreditatem novam* supervenientem. Et quid, si offeratur conjugium notabiliter melius. 877. An dissensus parentum sit causa solvendi sponsalia. 878. Dubitatur I. An ad solvenda sponsalia semper requiratur auctoritas Judicis. Dubitatur II. Quæ probatio sufficiat in foro interno, et quæ in externo.

CAPUT II. — De Matrimonio secundum se. . . . . Pag. 283

DUBIUM I. — *Quid sit, quæ ejus Materia, Forma, et Minister.* . . Ibid.

879. Quid sit Matrimonium. Et in quo consistat ejus essentia. 880. Quæ sit materia Sacramenti Matrimonii. 881. Ob quem finem liceat nubere. 882. Distinguuntur tres fines. Dubitatur I. An liceat nubere principaliter in remedium concupiscentiæ. 883. Dubitatur II. An ob fines extrinsecos. 884. Quomodo peccent contrahentes in mortali. 885. Quæ requirantur ad contrahendum Matrimonium per procuratorem. 886. Quid, si, qui dedit mandatum sine animo contrahendi, antequam Matrimonium contrahatur, mandatum ratificaverit. 887. Qualis consensus sufficiat ad contrahendum. Quid, si quis ficte contrahit. An verba sint necessaria ad valorem. 888. An sint necessaria de præcepto. 889. An sufficiat ad contrahendum donatio annuli, vel traductio sponsæ. 890. An sufficiat consensus conditionatus. 891. Quid, si conditio sit necessaria, aut turpis, aut contra substantiam Matrimonii. 892. Quid, si apponatur conditio, *si Pater consenserit.* Dubitatur I. Quid, si Pater taceat. 893. Dubitatur II. Quid si Pater primo dissentit, et postea consentit. 894. Dubitatur III. Quid, si tempore conditionis Pater erat mortuus. 895. An, impleta conditione, requiratur novus consensus. 896. In quo differat conditio à demonstratione, causa, modo, et die. 897. *Dissertatio* de Ministro, et Forma Matrimonii. 898. Solvuntur objectiones. 899. Illationes ex nostra sententia.

DUBIUM II. — *De usu Matrimonii.* 302

ARTICULUS I. *An usus Matrimonii, sive actus conjugalis sit licitus.* . Ibid

900. Actus conjugalis illicitus est I. Si Matrimonium est nullum. II. Si Matrimonium est dubium. 901. Quæritur I. An liceat contrahere cum dubio de impedimento. 902. Quæritur II. An cum opinione probabili de insubstantia impedimenti. Quæritur III. An cum opinione probabili probabilitate facti. 903. Quæritur IV. An in dubio de valore Matrimonii jam contracti liceat petere et reddere. Et signanter, an uxor non certa de morte primi viri teneatur reddere secundo. 904. Dubitatur I. An, contracto Matrimonio bona fide, superveniente dubio, liceat petere post diligentiam. 905. Dubitatur II. Quid si adsit opinio probabilis tantum pro nullitate Matrimonii. 906. Dubitatur III. An, nuptiis initis cum dubia fide, dubitans post diligentiam possit petere. 907. Dubitatur IV. An in dubio positivo judicandum sit in favorem Matrimonii contracti. 908. An conjux teneatur credere alteri asserenti, se ficte consensisse. Quid, si audiat impedimentum à testibus fide non dignis. Quid, si audiat ab uno fide digno. 909. III. Illicita est copula, si fiat cum periculo sanitatis. Dubitatur I. An liceat petere, si alteruter conjugum laborat lepra, morbo gallico, et simili. 910. An liceat petere post balnea, aut sectionem

venæ, vel cum febri? vel an statim post prandium. 911. Dubitatur II. An tempore lactationis. 912. IV. Si fiat ob voluptatem. 913. V. Si fiat mente adultera. Quid, si conjux ad se excitandum delectetur de pulchritudine alterius personæ. 914. Quid, si delectetur de copula aliena. 915. VI. Si fiat modo indebito. 916. Quæritur I. An sit mortale inchoare copulam in vase præpostero. 917. Quæritur II. An coire situ innaturali. 918. Quæritur III. An cohibere seminationem post copulam inceptam. 919. An autem uxor, viro se retrahente post seminationem, possit ipsa statim tactibus se excitare ad seminandum. 920. VII. Si fiat loco indebito. (Remissive ad l. 3, n. 458.) 921. VIII. Si fiat tempore indebito. 922. Quæritur I. An liceat conjugi coire die Communionis. Remissive ad n. 273 et 274, l. VI.) 923. Quæritur II. An in diebus festivis. 924. Quæritur III. An tempore prægnationis. An autem, secluso periculo abortûs, sit venialis coïtus cum prægnante. 925. Quæritur IV. An liceat coïre tempore menstrui. 926. Quæritur V. An tempore purgationis post partum. 927. Licitus est autem usus Matr. I. Propter prolem. II. Ad vitandam incontinentiam. (Vide dicta num. 882. Dub. 1.) III. Propter alios fines honestos. (Vide dict. n. 883. Dub. 2. 928. Quæritur I. An aliquando vir teneatur petere. 929. Quæritur II. An aliquando uxor. 930. Quæritur III. An conjux prohibitus petere ob votum, vel affinitatem contractam, possit aliquando petere. 931. Quæritur IV. An liceat petere excommunicato, et an ab excommunicato. 932. An et quando liceant tactus, aspectus, et verba turpia inter conjuges. 933. Quæritur I. An sint mortales inter ipsos tactus et aspectus turpes, secluso periculo pollutionis. 934. Quæritur II. Quid, si periculum pollutionis jam prævideatur. 935. Perpenduntur quidam tactus enormiter turpes. 936. Quæritur III. An peccet graviter conjux turpiter seipsum tangens, altero absente. 937. Quæritur IV. An, si morose delectetur de copula habita vel habenda?

ARTICULUS II. — *An actus conjugalis sit præceptus et debitus.* . Pag. 333.

938. Conjuges per se tenentur reddere, et quandoque etiam petere. 939. Tenentur etiam ad cohabitationem, nisi adsit justa causa excusans. Dubitatur I. An possit vir expellere uxorem ob dotem non solutam. Dubitatur II. An teneatur eam alere, non soluta dote. Dubitatur III. An, si ipsa adulterium commiserit. 940. De obligatione reddendi debitum. Quæritur I. An sit mortale negare debitum semel vel bis. Quid, si alter remisse petat, vel si precibus cedat. Quid, si immoderate petat. Quid, si alter differat reddere ad breve tempus. 941. Quæritur II. An multiplicitas filiorum possit esse causa justa negandi debitum. 942. Peccat conjux reddens se impotentem. 943. Quæritur I. An conjux teneatur reddere alteri illicite petenti. 944. Dubitatur I. Quid, si culpa se tenet ex parte petentis, nempe si ille habeat votum castitatis, etc. 945. Dubitatur II. Quid, si petens sit incestuosus. 946. Quæritur II. An conjux teneatur reddere petenti cum sola culpa veniali. 947. Quæritur III. An liceat reddere, vel petere à viro volente seminare extra vas post copulam inceptam. 948. An conjux teneatur et possit reddere, si mutuo cum altero voverit castitatem. Quid, si alter sit amens, vel ebrius. 949. Incestuosus, et vovens castitatem non potest petere, sed tenetur reddere. 950. Conjux non tenetur reddere cum gravi damno suo, vel prolis. An teneatur reddere alteri laboranti morbo contagioso. Quid, si damnum sit leve, et alter sit leprosus. Quid, si damnum sit grave. An tunc possit reddere. Ex quibus causis possit conjux reddere cum gravi periculo salutis. 951. An conjux possit reddere cum periculo prolis. 952. An teneatur reddere uxor laborans febri, vel tempore menstrui, aut prægnationis, aut si alter petat modo innaturali.

953. Quid, si uxor experta sit in pariendo periculu[illegible]iortis, vel filios se parere mortuos. 954. An aliquando liceat impedire generationem. Quando peccet uxor surgens, aut mingens statim post copulam. Dubitatur I. An puella oppressa possit statim expellere semen. Dubitatur II. An Liceat copulari senibus, vel infirmis plerumque non valentibus seminare intra vas.

DUBIUM III. — *An, et quibus ex causis possit fieri divortium.* . Pag. 347

955. Fit divortium quoad *vinculum*, I. Si habentur sufficientia indicia de morte conjugis. II. Si alter convertatur ad fidem. III. Si fit Religiosus ante consummationem. IV. Si Papa dispenset in Matrimonio rato. 956. De indissolubilitate Matrimonii. 957. An, si infidelis nolit converti, liceat fideli transire ad alias nuptias. 958. Inter fideles Matrimonium ratum solvitur tantum per professionem religiosam. 959. An solvatur etiam per dispensationem Papæ. 960. Permittitur autem divortium quoad *torum*, I. ob adulterium conjugis. 961. Quæritur I. An ad divortium sufficiat suspicio de adulterio. 962. Quæritur II. An liceat facere divortium ob sodomiam, vel bestialitatem commissam à conjuge. Quæritur III. An ob copulam sine seminatione. 963. Quæritur IV. An vir, cognito adulterio uxoris, teneatur eam dimittere. 964. Quæritur V. An uxor teneatur divertere à viro adultero. 965. Et an conjux innocens teneatur recipere alterum adulterum emendatum. 966. Quæritur VI. In quibus casibus conjux nequeat divertere ab adultero. I. Casus, si uterque sit reus adulterii. II. Si conjux consentiat in adulterium alterius. III. Si adulterium accidat sine culpa. IV. Si injuria remittatur. 967. Dubitatur I. An, facto divortio per sententiam judicis, possit conjux innocens adulterum ad se revocare. Dubitatur II. Quid, si facto divortio, innocens etiam adulteretur. 968. Dubitatur III. An vir possit adulteram dimittere propria auctoritate. 969. Facta juridica separatione, vir potest ingredi Religionem, aut fieri Sacerdos, invita adultera; adultera vero id non potest nisi de licentia alterius. 970. Permittitur II. Divortium ob sævitiam alterius. 971. Quæritur 1. An ob hanc causam possit conjux recedere propria auctoritate. Quæritur 2. An possit fieri Religiosus, altero invito. Quæritur 3. Qualis timor sufficiat ad faciendum divortium ob sævitiam. 972. Quæritur 4. An sola verbera sint justa causa divortii. 973. Permittitur III. Divortium conjugi, si alter trahat eum in peccatum. 974. Permittitur IV. Imo aliquando præcipitur divortium ob hæresim alterius. 975. Permittitur V. Ob mutuum consensum. 976. Facto divortio, apud quem sint filii educandi. Et cujus conjugis expensis. 977. An uxor teneatur sequi virum ad cohabitationem.

FINIS INDICIS TOMI SEXTI.

239.02
L627t
1833
v.5-6

4917

AUTHOR LIGORIO, A.M.

TITLE Theologia Moralis
Vol. V and VI

DATE LOANED	BORROWER'S NAME	ROOM NUMBER
N.N.19	Alecrin DEC	

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY CA 94709

4917